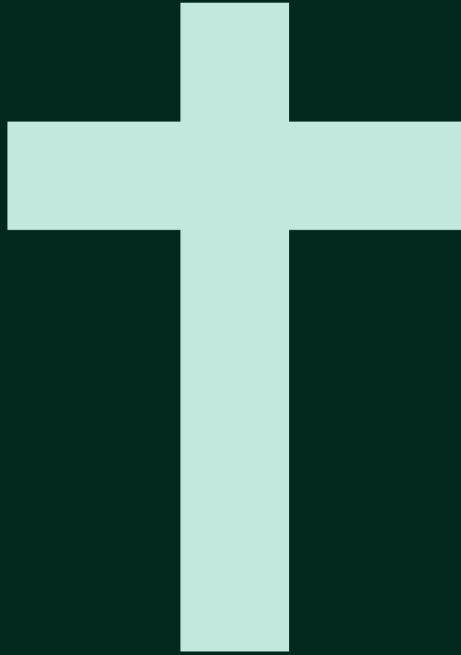

Deus ekawẽntup Kawẽn
iisuat ekawẽn

New Testament in Mundurukú (BR:myu:Mundurukú)

**Deus ekawẽntup Kawẽn iisuat ekawẽn
New Testament in Mundurukú (BR:myu:Mundurukú)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mundurukú

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mundurukú [myu], Brazil

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mundurukú

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

Contents

Mateus	1
Marcos	63
Lucas	99
João	158
Atos	203
Romanos	267
1 Coríntios	294
2 Coríntios	319
Gálatas	336
Efésios	346
Filipenses	355
Colossenses	361
1 Tessalonicenses	368
2 Tessalonicenses	374
1 Timóteo	378
2 Timóteo	386
Tito	391
Filemom	395
Hebreus	397
Tiago	417
1 Pedro	424
2 Pedro	432
1 João	437
2 João	443
3 João	444
Judas	445
Apocalipse	448

JESUS CRISTO MUWĒŃAP EKAWĒNTUP—MATEUS EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Kuyjeayũ Jesus Cristo diwatwat. Ixe Jesus tiwat ijop'in ma Davi dak, Abraão dak. Ixe Davi Abraão naxegebit osunuy. Kuyjeayũ osodop ip. Tobuyũ osodop ip. Ite diwatwat ma. Ibũrũ ma osodop ip: ² Isaque ebay Abraão osunuy. Jacó ebay Isaque o'e. Judá ebay Jacó osunuy—Judá kitpiyũ ebay dak. ³ Peres ebay Judá osunuy, Zera ebay dak. Ixi Tamar osunuy. Esrom ebay Peres osunuy, Zera ebay dak. Ixi Tamar osunuy. Esrom ebay Peres osunuy. Arão ebay Esrom osunuy. ⁴ Aminadabe ebay Arão osunuy. Nasom ebay Aminadabe osunuy. Salmom ebay Nasom osunuy. ⁵ Boaz ebay Salmom osunuy. Raabe Boaz xi osunuy. Obede ebay Boaz osunuy. Obede xi Rute osunuy. Jessé ebay Obede osunuy.

Imĕn o'e. 14 em osodop—14 gerações osodop.

⁶ Davi ebay Jessé osunuy—kuyibit kukukat ebay. Salomão eba y Davi osunuy. Urias tayxibuk Salomão xi osunuy. ⁷ Roboão ebay Salomão osunuy. Abias ebay Roboão osunuy. Asa ebay Abias osunuy. ⁸ Josafá ebay Asa osunuy. Jorão ebay Josafá osunuy. Uzias ebay Jorão osunuy. ⁹ Jotão ebay Uzias osunuy. Acaz ebay Jotão osunuy. Ezequias ebay Acaz osunuy. ¹⁰ Manassés ebay Ezequias osunuy. Amom ebay Manassés osunuy. Josias ebay Amom osunuy. ¹¹ Jeconias ebay Josias o'e, Jeconias kitpiyũ ebay dak.

Imĕn Josias o'e, itakomaayũ Israel naxegebitbit tujowatwan pima Babilônia eipi be. Imĕn o'e dak. Wara'at 14 em osodop—14 gerações osodop.

¹² Tujowat puje, Salatiel ebay ixē Jeconias osunuy. Zorobabel ebay Salatiel osunuy. ¹³ Abiúde ebay Zorobabel osunuy. Eliaquim ebay Abiúde osunuy. Azor ebay Eliaquim osunuy. ¹⁴ Sadoque ebay Azor osunuy. Aquim ebay Sadoque osunuy. Eliúde ebay Aquim osunuy. ¹⁵ Eleazar ebay Eliúde osunuy. Matã ebay Eleazar osunuy. Jacó ebay Matã osunuy. ¹⁶⁻¹⁷ José Maria itop osunuy. Jacó Maria itop ebay osunuy. Jesus Maria'it osunuy. Cristo i ibutet, ixē Jesus putet.

Imĕn o'e dak. Warara'at 14 em osodop—14 gerações osodop. Ibũrũ ma Jesus tobuyũ.

¹⁸ Jesus Cristo kapap. Jesus xi José wadip osunuy. Maria i ibutet osunuy. Yukreğ o'e, jewebumũn awap. Deus biõğbuk o'ğ'u'ukreğ.

¹⁹ Yukreğ puje, José iboam itaybit o'e. Icĕmat osunuy José. Maria musũsũn pin ġu osunuy ibaripyũ etabun. Imĕnpuye José ibu'u osunuy jewebumũn. Iba'arĕm suiwat ojuy.

²⁰ José bit ijop i'e pin pima, Deus ekawĕn tojotjot'ukat ma oajĕm José kay, jexeyxey bima.

— José! — io'e. — Davi diwacat ĕn! Epararam ġu juy Maria eju jewebumũn ām—ewadip eju. Deus biõğbuk Xipan o'ğ'u'ukreğ. ²¹ I'it je'kap—ağokatkat'it'it. Ibuten Jesus i esubutetmõğ. I'it puten. Judeuyũ bewi ikĕrĕat ju'uk je'e ipiat'ajoap puxim — io'e—Deus ekawĕn tojotjot'ukat o'e José be.

²² Soat ijop o'jebapuk. Deus o'e jekawĕn muwĕnuwĕn'ukayũ be iap tağ o'jebapuk. ²³ Imĕn ixē o'e apĕn Deus o'e iap tağ:

Eya'õpicũğcũğ cuy epesop. Ayacat yukreğ je'e. Ayacat i'it je'kap. Ağokatkan je'e.

Yaypan'isuat je'it ġukap. Emanuel i ibuten je'e, i.
(Emanuel o'e Deus omuy wuyweju.)

²⁴ Jewurũğ puje, José o'e soat Deus ekawĕn tojotjot'ukato'e cebe. Deus ekawĕn tağ José o'jewebumũn Maria eju. ²⁵ I'it kap awap, o'jepo ġu buk ceweju. Maria'it o'subutetmõğ Jesus i, ikap puje.

2

¹ O'kap Jesus Belém ka be, Judéia eipi be. Gebuje itaybit cĩcāyũ oajēm Jerusalém ka kay. Kasopta jujuap itaybit cĩcā ip. Herodes Judeuyũ kukuk'ukat pima, oajēm ip. Kaxijēmap eipi bewi oajēm ip.

² — Poce bekicat omuy? — io'e ip. — Xeku Judeuyũ kukuk'ukan em—ixe bekicat. Kasopta ocetajojo oceka be—kaxijēmap eipi be. Tawaru ma o'jedaebapuk. Imēnpuye ocetaybit bekicat o'kap iam. Ya'õbacaat xeku. Ocajēm ixe mubuyxi am — io'e ip.

³ Imēnpuye Herodes yağuybabi'ũm o'e, Jerusalém ka watwat tak.

⁴ Judeuyũ epaĩyũ kukukayũ o'tomuwã Herodes. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak o'tomuwã ixe. O'je'awero ip Herodes kay.

— Poce Deus emunaē je'kap? — io'e cebe ip.

⁵ — Belém ka be, Judéia eipi be — io'e ip Herodes pe. — Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuy tupmubararağ o'e—Deus ekawēntup. ⁶ Kuy o'e:

Belém ka bewi eykukukat omuyku—Judá eipi bewi. Imēnpuye iboceayũ je'e iboap ika muboğuboğ. Eykukukat Israel naxeğebitbit mujujum je'e. Imēnpuye ikaboğ je'e iboka, i.

Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuy tupmubararağ o'e—Deus ekawēntup — io'e ip.

⁷ Gebuje Herodes itaybit cĩcāyũ o'tomuwã—kaxijēmap eipi bewiayũ. Iba'arēm o'tomuwã. Oajēm ip, o'tomuwã buye.

— Puju ixe kasopta o'jedaebapuk kabi be—eyeipi be? — i biğ ma o'e—Herodes o'e. Kasopta muwēnuwēn o'e ip Herodes eju.

⁸ — Epeju Belém ka kay — Herodes o'e cebe ip. — Bekicat kudadam cĩcā epeju. Tobuxik puje, ixe awēğ cuy epeyawēğmuwēn owebe, owebe ijo am, ixe mubuyxin am — Herodes o'e itaybit cĩcāyũ be.

Herodes pit bekicat mubuyxin ojuy ğu.

⁹⁻¹⁰ Herodes ekawēn co buje, o'jēm ip. Belém ka kay o'ju ip. Cucum pima, kasopta o'ju cewap ip. Icockok cĩcā ip o'e waram, tajojom puye. Cum. Cum. Cum. O'jedaecũ. Bekicat tuk'a ase o'jedaecũ.

¹¹ Oajēm ip uk'a kay. Oõm ip.

Gebuje bekicat o'jojojo ip. Ixi eju osunuy bekicat—Maria eju. O'jēğ'aecõğcõğ ip bekicat topabe, imubuyxin am. Jebubut mũn'a o'yadomudip'uk ip. Ibobun o'ğũm ip Maria be. Ouro o'ğũm ip. Darut'a o'yaũm ip. Tade'oatup o'tupũm ip—mirradup. Soat o'ğũm ip bekicat peam.

¹² Xet. O'jexeyxey ip, jexet pima.

— Epeyepit ğu juy Herodes kay — Deus o'e cexey bi.

Imēnpuye o'jepit ip jeipi kay wara'at e dağwi ma.

¹³ Itaybit cĩcāyũ ijēm puje, Deus ekawēn tojtjot'ukat o'jebapuk José kay—Maria itop kay. Ixet pima, jexey bi o'jebapuk. O'jekawēn José eju.

— Ecenapõn cuy Egito eipi kay — io'e José be. — Bekicat etujupa'um, ixi dak. Bomaku epesop cuy — i'e'em cebe. — Ajēm puje, epesop cuy Egito eipi be, Herodes bekicat kudadam puye. Ixe kudadam je'e yaokam — io'e José be. — Emukuyjo buje, epeju juy Egito eipi bewi — io'e Deus ekawēn tojtjot'ukat.

— Hm hm — José o'e.

¹⁴ O'jenapõn. Egito eipi kay o'ju ip. Bekicat o'tujupa'um ixima dağ, ixi dak.

¹⁵ Oajēm ip. Osodop ip Egito eipi be Herodes itait pima, osodop ip. Ce'ũ buje, o'jepit ip jeka be.

Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat cuk adi o'jekawēn kuyjeayũ be.

Egito eipi bewi okpot otomuwã, i juk o'e Deus, io'e.

Imēn Deus o'e. Ipot muwēnuwēn o'e. Jesus muwēnuwēn o'e. José itait pima, Deus ja'õ mucũğ ãm o'ğũğ.

¹⁶ Wara'at e dağ itaybit cĩcãayũ epit puje, Herodes itaybit o'e jemuğuykuku iam. Cekay ip itakoma jĩjã o'e. Te'e ma o'e.

Kuy bima kasopta o'jedaebapuk—xepxep koato bima. Iboam osunuy itaybit Herodes. Imēnpuye jebekitkit o'ğuju xepxep koatoayũ yaokam, pũğ koatoayũ dak yaokam. Kap'isuat tak ip o'yaokaka.

O'ğuju Belém ka be—Belém ka tēğ ma dak. ¹⁷ Imēn Deus tak o'ğugē. Ja'õ mucũğ ãm o'ğugē. Jeremias kuyje imēn kawēnwēn o'e Deus a'õ dağ.

¹⁸ Kuyje Jeremias o'e:

Raquel o'ya'ĩjojo ip—Rama ka becat. O'tõtõn cĩcã Raquel ya'õberen. Iğuycũğ cĩcã o'e ixe. Iba'ore iboceayũ be Raquel mucok am. Bekitkit'ũm'ũm kay o'tõtõn. O'tõtõn jenaxeğebitbit oe'ũ'ũ buye, o'ğuy'ũm puye, i juk o'e Jeremias Deus a'õ dağ.

¹⁹ Herodes e'ũ buje, Deus ekawēn tojotjot'ukat waram o'jebapuk José kay. Ixet pima jexey bi o'jebapuk. Egito eipi be o'jebapuk.

²⁰ O'jekawēn José eju.

— Kuy oe'ũ ip—bekicat aoka pinayũ — io'e cebe. — Bekicat etujowat, ixi dak. Israel eipi kay epeju juy — io'e José be.

— Hm hm — José o'e.

²¹ Aripit. O'jepit Israel eipi kay. Bekicat o'tujupit, ixi dak. O'jepit ip. ²² Imēnpit iparara o'e José Herodes ipot puxim—Arquela buxim. Judéia eipi kukukan o'e Herodes'ũm tieğ Arquela. José iboam itaybit pima, iparara o'e Judéia eipi be jajēm am. Galiléia eipi be o'ju ip José jeparara pibun. O'ju ip, waram ma jexeyxey buye.

— Eğuy ğu juy Judéia eipi be — Deus o'e José be, jexeyxey bima.

²³ Oajēm ip Nazaré ka kay. Osodop ip Nazaré ka be, Judéia eipi be. Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ juk o'e ip bekicat muwēnuwēn pima.

Nazaré ka wat je'babuk xeku, i.

Soat ma apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ o'e iap tağ o'jebapuk. Imēnpit soat etabun xipat'ũm cĩcã osodop ip—Nazaré ka wat.

3

¹ Gebujeat kabia João Batista o'ju. Judéia eipi be o'ju—Jordãodi be—uk'a'ũmat pe. O'ju, Jesus Nazaré ka be bima. Ipi juacat mutaybitbin oeku ixe João.

² — Epeyepere juy ikērēat muğēğēap. Deus soat kukanap kabia jajēm dao ma. Deus a'õbi ijoceyũ muju am jajēm — io'e ipi juacat pe.

³⁻⁴ Camelodap muğēğē osunuy João doti. Jekpumũnpu dak ixee muğēğē osunuy. Ixat osunuy arobidadek puximat, eit koğũnpi dağ tak.

Kuyje Isaías ixe João muwēnuwēn o'e Deus a'õbi Israel naxeğebit pe.

Ağokatkat jewāwāwām uk'a'ũmat pe, i. Imēn jewāwām: “Soat e juy epesuemukacũğ wuykukukat ajēm ãm,” i. “Te juy epesuemudim ceku am,” i, io'e.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup.

⁵ Gebuje isu ma Jerusalém ka watwat o'ju ip João kay. O'ju João ekawēn a'ĩjo am. Soat Jordãodi wābu korerenayũ dak o'ju, Judéia eipi becat tak. ⁶ Soat ip o'jewemubatatisasan Jordãodi be. O'jewemubatisasan João be. O'ğubatisasan ixe João.

— Deus etabun ikērēat kuğ oceju. Imēnpit ikērēat epere pin oce'e. Imēnpuye ocemubatisasan cuy ece — io'e ip João be.

Ijop ekawēn muwēnuwēnayũ o'ğubatisasan João. ⁷ Fariseuyũ cucum o'e ip jewemubatisasan Jordãodi be. Saduceuyũ dak cucum o'e ip.

João o'jekawēn cebe ip—Fariseuyũ be, Saduceuyũ be dak.

— Deus xewi eyenapõn pin, eykay itakoma buye. Eyenapõn pin ikērēat ipi cĩcãat puxixim. Abu jeymukũyjo eyenapõn ãm? — io'e. — Puybu'it'it buxim eyju. Wuye'ũap mubapukatpu buxim eyju — io'e. — Apēn puybu o'jenapõn wuykat pewi wuykat mupik

pima, imēn tak eyenapōn pin Deus o'supi'ajoiat pewi — io'e. ⁸ — Cūg ma juy epeku soat etabun. Ikērēat cuy epeyepere — io'e.

Imēn soat itaybit e'em iguycūg cīcā ip ikērēat e'e buye iam, gāsū cūg ma je'ku ip iam tak.

⁹ — Tūibe Deus ipiat supi'ajoat gū wuywebe, wuyju Abraão naxegebitbit puye iān purut eyju e'em — io'e João cebe ip. — Cedağ gū eyju jewağuydadam. Iba'ore gū Deus pe wita'a muwexat am Abraão naxegebitbiyūm, jekay kūyjobitayūm — io'e. ¹⁰ — Gaxīn ma o'a kukat jajēm ya'a'e'ūmat'ip takat am, yop xik am daxa be — io'e. — Ixe buxim Deus tak gaxīn ma ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be, eywebe — João o'e.

¹¹ — Wara'acat omuyku onomuju. Ixe obodi ma ya'ōbuyxi. Soat podi ma ya'ōbaca. Ōn pit ajo peğap gū cebeam? Cedağ gū kuka oce ixe a'ōbuywatwat'ukan, oboğ gū buye. Ōn ma eymubatisasan idibi be. Ixe bit Deus biōğbuk guōm eywebe, ya'ō dağ eyeku am. Apēn daxa be taixee mupik, imēn tak Deus biōğbuk pe ikērēat gūy'ū. ¹² Wuyju taixee xikxiğ tumūntata mujēm ām taixee bewi. Tumūntata muxipanpan wuyju tamūn'a be. Taixee mupikpiğ daxa be. Imēnpuxim Deus kūyjobicayū muwajejēm kūyjobit'ūmayu xewi. Kūyjobicayū ixe xe jeedop soat em. Kūyjobit'ūmayū bit soat em ipiat supi'ajojo — João o'e cebe ip—Fariseuyū be, Saduceuyū be dak.

¹³ Jesus oajēm Jordāodi be, ixe jemubatisaan João be. João bit ibu'u o'e Jesus mubatisasan.

¹⁴ — Okay du ejut? — João o'e Jesus pe. — Ōn gū bit. Ēn acā juy ece omubatisan — io'e João Jesus pe.

¹⁵ — Gāsū ma — io'e João be. — Omubatisasan cuy ece. Imēn cuy ace, cūg ma wuyeku am Deus etabun.

— Xipat — João o'e.

O'ğubatisan.

¹⁶ Idibi bewi o'jeu Jesus. Kabi ma o'jekoce. Pukaso jo'iat o'jojojo pupum—Ibiōğbuk xipacat. Jesus kay oajēm. Oōm Ibiōğbuk xipacat cebe—Jesus pe.

¹⁷ Gebuje Deus o'jekawēn kabi bewi.

— Ite okpot—wemukukpinput — io'e. — Soat em ocokcok cīcā cekay — Deus o'e.

4

¹ Gaxīn ma Ibiōğbuk xipacat Jesus o'tujowat uk'a'ūmat pe. O'tujowat, ibiōğbuk kērēayū kukukat pe ibuyxijo am. ² Uk'a'ūmat pe osunuy Jesus ade kabia—40 kabia. 40 ixima dak osunuy. Jekōnkōn gū osunuy. Repi'ajojom cīcā osunuy.

³ Ibiōğbuk kērēayū kukukat oajēm Jesus kay.

— Jesus — io'e. — Deus ipot ēn pima, a'ōbi ma wita'a juy eyamuwexat pāo'am, ere jījā buye — io'e.

⁴ — Ap! — io'e. — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Wuyetabēğ wuyxat o'om puye gū—Deus wuymutaicin puye, i. Wuyju jekukum, Deus a'ōbuyxi buye acā, i — io'e Jesus.

⁵ Gebuje ibiōğbuk kērēayū kukukat Jesus o'tujowat Jerusalém ka be, Deus a'ōbi ika xipacatka be.

Deus eju kawēnwēnap'a kay oajēm ip—yaboğat'a kay. O'jeu ibo uk'a jeje. Uk'a yaberenat'a o'yadop. O'jomōğ ibo uk'abi jeje.

⁶ — Ēn Deus ipot pima, ecewemuy'at ijop'abi jejewi ipi ju — io'e. — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus ekawēn tojotjot'ukayū gūju xipan ekuk am, i. Ixeyū jeak ekay wita'a be ei mucakcakap puxim, i — io'e.

— Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e Satanás. — Deus ekawēntup tomuju ecewemuy'at — io'e.

⁷ — Ap! — io'e Jesus.

“Cēm paxi Deus ja'ō dağ e'em?” i'ūmğū juy epe'e, i — io'e Jesus.

— Iměn tak e'em Deus ekawěntup — io'e Jesus.

⁸⁻⁹ Gebuje ibiōgbuk kērēayū kukukat Jesus o'tujowat co'a kay—yaberenat'a kay.

Ibocewi soat o'gubapuk Jesus pe. Jebacaap, ipi juacat, ipi juacat muju'ukayū; soat ip o'jojojo. Idip cīcā ma osodop ip. Ixe biōgbuk kērēat kukukat ja'ōbuyxi ojuy Jesus pe. Imēnpuye ixe o'e Jesus pe:

— Soat kuka ijop o'gūm ewebe, owap ěn a'ecūgčūg puje, omubuyxin puje dak — io'e.

¹⁰ — Ap! — io'e Jesus. — Ecenapōn oxewi, Satanás! Deus ekawěntup e'em:

“Xipat ěn” i juy epe'e Deus pe acā, i. Deus a'ō kay acā epesop kūyjobin—eykukukat a'ō kay, i — Jesus o'e.

¹¹ Imēneju o'jenapōn ibiōgbuk kērēayū kukukat Jesus xewi. Deus ekawěn to-jotjot'ukayū oajēm ip Jesus buywat am gēbujē bit.

¹² Itaybicayū Jesus pe o'guwěn ip João omuy daomūnmūnap'a be iam. Imuwěn puje, o'ju Galiléia eipi be Jesus.

¹³ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay. Nazaré ka bewi o'ju. Oajēm. Osunuy Cafarnaum ka be iodi xe—Galiléiadi xe. Zebulom eipi be osunuy, Naftali eipi be dak.

¹⁴ Kuyje Isaías juk o'e Deus a'ōbi:

¹⁵ Judeu'ūmayū kabiaat cīcāat o'jojojo ip—yoboġat. Jeipi be o'jojojo ip—Galiléia watwat, iodi wābu watwat, Jordāodi winabuat ka watwat tak. Zebulom watwat o'jojojo ip, Naftali watwat tak. ¹⁶ Kabiokboġ pe kaxikxik'iyū kabiaat o'jojojo. Kabiaat cīcāat oajēm kuy je'ū ojuyayū kay, i juk o'e Isaías.

O'jekawěn kuyjeayū be.

¹⁷ Ibocewi Jesus kawēnwěn o'e adeayū be.

Ikērēat mujurūgrūġap cuy epeyepere! Eyġuyčūġ cuy epesop, ikērēat kuġ puye. Deus soat kukanap kabia jajēm dao ma—kabi beat soat kukanap — io'e. Iměn soat em kawēnwěn o'e Jesus.

¹⁸ Pūġ kabia Jesus Pedro o'jojojo, André dak. André Pedro kitpit osunuy. Pedro butet osunuy Simāo Pedro i. Ixeyū o'jojojo Jesus. Xīġxīġ'i bima Galiléiadi wābu be o'jojojo. Axima bubuap xikxiġ ip o'e iodi be, axima bubu'ukayū osodop ip puye.

¹⁹ — Epesot okay, oweju jekuku am — Jesus cebe ip. — Axima bubu'ukayūm cuk adi epesop. Iġasū kawěn idipat epeġuwēnuwěn ijodiat pe imutabun ip okay — io'e Jesus cebe ip.

²⁰ Axima bubuap o'suiwat ip dao ma.

O'ju ip Jesus kay, ceweju jekuku am.

²¹ Jesus wara'acayū o'jojojo—xepxepayū—Tiago, João dak. O'jojojo, ibocewi cucum pima. João Tiago kitpit osunuy. Zebedeu ipotpoyū osodop ip. Kobe be osodop ip Zebedeu eju. Axima bubuap muwaketken o'e ip.

— Epesot okay, oweju jekuku am — Jesus o'e Zebedeu ipotpoyū be.

²² Kobe o'suiwat ip, jebay dak. O'suiwat ip cekobe be.

O'ju ip Jesus kay. Dao ma o'ju ip, Jesus eju jekuku am.

²³ O'ju Jesus soat taġ—Galiléia eipi daġ. Adeayū mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be. Kawěn idipat muwēnuwěn o'e adeayū be. Deus soat kukanap muwēnuwěn o'e. Iwātaxipiyū o'ġu'ada'ada. Ibaca'ūmayū mubacacan o'e Jesus.

²⁴ Imēneju itaybicayū Jesus awēġ o'guwēnuwěn. Soat Síria eipi beacat o'jekūyjojo. Soat iwātaxipiyū: ipi kuġayū, ibiōgbuk kērēat kuġayū, yaġuybabi'ūm'ukayū, ijebit e'ūat puximayū; soat ip o'tujowat Jesus kay. Soat ip o'ġu'ada. ²⁵ Adeayū o'ju ip Jesus tomuju—ade jījā. Galiléia eipi bewiyū, Dez Cidades ka bewiyū, Jerusalém ka bewiyū, Judéia eipi bewiyū, Jordāodi winabu wiayū; soat ip o'ju Jesus tomuju.

5

¹ Adeayũ jojom pima, o'ju Jesus, ade jĩã ip puye. Co'a kay o'ju. O'jeu co'a dağ. Oabik iboce. Cebekitkit oajẽm Jesus kay—ceweju etaybitbinayũ.

² Gebuje o'jekawẽn jebekitkit pe. Imutaybitbin o'e Jesus.

³ — Icocok okay itabutpinayũ, jetaybicap puye — io'e Jesus. — Itaybit ip Deus oce mubacanucan pima acã, Deus a'õ dağ oceku iam. Icocok ip, soat em Deus xe jeedop puye.

⁴ — Waayũ dak icocok ip — Jesus o'e. — “Epetõtõn ġu juy epesop,” Deus waayũ be e'em. Imẽnpuye icocok cĩã je'e ip — io'e Jesus.

⁵ — Icocok ya'õkadidim warara'cat kukayũ. Xipacat je'jat ip Deus xewi—apẽn Deus o'e'e iap tağ.

⁶ — Icocok cĩã jeedop ip—Deus xe cũğ cĩãayũ. Apẽn idibi kay wuyju, wuybipuruk pima, imẽn tak Deus bikuyap kay ixeyũ dak jajẽm. Apẽn puybit kay dak wuyrere bima, imẽn tak Deus bikuyap tağ jeku pin ip. Imẽnpuye Deus ibikuyap je'ğũm cebe ip—cũğ cĩãayũ be. Icũğ cĩã e'em ip — io'e Jesus.

⁷ — Icocok cĩã jeedop wara'acat kay itabotaidabotbocayũ — io'e. — Deus tak itabotaidabotbot jeenuy cekay ip — io'e Jesus.

⁸ — Icocok cĩã jeedop ip—yağuy'isuayũ. Deus cocom jeedop ip — io'e Jesus.

⁹ — Icocok itakomaat mudinudin'ukayũ. Jekpotpoyũ buxim Deus tak jukuk ip — io'e Jesus.

¹⁰ — Icocok cĩã jeedop ip—Deus bikuyap tağ jekuku'ukayũ. Ipiat ajojom ip, Deus bikuyap tağ jekukum puye. Imẽnpit soat em Deus xe jeedop ip — io'e.

¹¹ — Okay eyetabut puye, adeayũ itakoma jeedop eykay. Imẽnpit eycokcoğ ma epesop — io'e cebe ip. — Eycokcoğ ma epesop, eymuymuy ip pima, xipat'ũm eykuk ip pima dak, eyawẽğ mukẽrẽrẽm ip pima dak. Eycokcoğ ma epesop itakomaayũ imẽn jeykuk, okay eyetabut puye — Jesus o'e. ¹² Imẽn tak kuyjeayũ Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ xipan ġu o'jukuk ip. Eycokcoğ cĩã epesop. Kabi be bit, Deus xe bit, ade kuğ epesop—idipat kuğ — io'e Jesus.

¹³ O'jekawẽn jebekitkit pe. Wuymutaybinap muwẽnuwẽn o'e Jesus—imẽnpuximap ekawẽn.

— Ipi juacat pima eyju, kawta buxim epesop — io'e. — Kawta tayu buye, xipat cĩã. Imẽnpit takõ'õm puje, xipat ġu kuka. Te'e ma kuka atakuk. Apẽğãm tak takuğ kuka acesop? Taxik am acã. Taxik puje, tamucakucağ kuka wuyju — io'e Jesus.

Imẽnpuximap kawẽnuwẽn o'e Jesus. Kawta wuyxat mukun. I'o pin wwuyju, wuyxat pe kawta opop puye. Imẽnpuxim Jesus kay itabucayũ ekukuap cuy ipi juacat mudim. Jekuku ojuy ipi juacat Deus a'õ dağ, Jesus kay itabucayũ ekukuap jojo buye.

Tayu'ũm pima bit, xipat ġu kuka kawta. Acetaxik kuka, tamucak am. Imẽnpuxim tak cebekitkit Jesus kay itabut'ũm'ũm jekukum pima bit, xipat ġu kuka, ipi juacat mudim'ũm kuka buye.

¹⁴⁻¹⁶ Ipi juacat etabixe kabiahamat puximayũ epesop — io'e Jesus. — Xipan eyekukuap cocom pima ip, Deus awẽğ mubuyxin jeedop ip—wuyebay awẽğ—kabi beat awẽğ — io'e Jesus. — Apẽn e dağ wuyjojo but, kabiaham pima; imẽnpuxim Deus awẽğ buxin put warara'acayũ, xipan eyju jekukum pima — io'e Jesus.

— Ipi juacat eyju bima, kabiaat puxim epesop — io'e. — Ağokaxiri co'a be wuysukamuy bima, ika ba'arẽm ġu o'sukadop. Ikamunẽm pa'ore. Kuy bi ma ikabapuk soat pe, co'a jeje buye — io'e. — Eyju dak iba'arẽm ġu epesop, xipan epekuku bima. Soat pe eyekukuap je'bapuk. Imẽn ipi juacat pe kabiaat puxim eyju, itaybit ip puye ajo xipat Deus xe iam, eyekukuap cocom ip pima — io'e.

— Lamparina musop puje, ico diotpe ġu ajomuy. Uk'a be acejomõğ imũn ceje. Um ma ajomuy kabia i'e am soat uk'a beat kay, soat ijo but am.

¹⁷ O'jekawẽn Jesus jebekitkit pe.

— Epeyewağuy ġu juy “Osodot tekku Moisés ekawēn mu'ūm ām, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat imutaybitbinap mu'ūm ām tak” i. Imēğām ġu ojot. Ojot ma imutaybit am apēn ape iboap ekawēn osodop iam — io'e Jesus. ¹⁸ — Moisés ekawēn i'ūm pa'ore cebe ip. Soat Deus o'e iap tağ je'hapuk — io'e Jesus. — Kabi oi'ūm kuka, ipi dak. Deus ekawēn pit i'ūm ġu. Pūğ a'ō dak ka'ūma ma i'ūm. Soat epa'ūmap jajēm. Iboap ekawēn tak jeedop—Moisés ekawēn. Iboap kay ġebum cuy epesop — io'e.

¹⁹ — Imēnpit pūğpūğ Moisés ekawēn kay ġu. Kūyjobit ġu ip Moisés ekawēn kay. Warara'acayū mutaybitbin ip kūyjobit'ūm ām Moisés ekawēn kay. Kabi be bima, Deus xe bima, “Teku Deus a'ō kaysū ā. Xipatput acā tekku,” i je'e soat kūyjobit'ūmayū be.

— Pūğpūğ ma Moisés ekawēn kay jījā. Kūyjobit cīcā ip. Warara'acayū mutaybitbin ip kūyjobit am Moisés ekawēn kay. Kabi be bima, Deus xe bima, “Teku Deus a'ō kay jījāat. Xipacat tekku,” i je'e soat kūyjobicayū be.

²⁰ — Oğuwēn eywebe: Deus bikuyap tağ eyeku bimap acā, eywebe ajēm put Deus kay. Fariseuyū bodi ma Deus bikuyap tağ eyeku'ūm pīma, Deus xe ġu epesop soat em—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū bodi ma dak — io'e Jesus.

²¹ — Eyju juk epeya'ījojo apēn Moisés o'e iam.

Epeyaoka ġu juy. Pūğ em tak ka'ūma. Wara'at o'yaokaiat epetujowat cuy ibimāmāat ekawēn coco'ukat pe, i — Jesus o'e.

²² — Ōn pit e'em eywebe: Soat cuy epetujowat ibimāmāat ekawēn coco'ukat kay—jewago kay itakomaayū. Iboce ipiat supi'ajoat itakomaat pe. “Ka'ūmaat ma ēn,” i'e'e'ukat pe bit itakomaat podi ma ipiat supi'ajoat ibimāmāat ekawēn coco'ukayū kukukat a'ō dağ. “Akpīdapi,” i'e'e'ukat pit daxaboğ kay je'ju—ipiat'ajoat ka kay — io'e.

²³⁻²⁴ — Imēneju eykitpit epeğudin cuy, eykay itakoma bima. Iūmūmap epesuiwat Deus eju kawēnwēnap'a be. Ajo epetojot imōğ ām Deus etabixeat'a be, ijop epesuiwat. Epeju juy eykitpit kay, imudin am — io'e Jesus. — Epeju juy, juk epeōm ma'ğū Deus tuk'a be. Epeju juy, eyju ġebum puye “Okitpit itakoma okay,” i — io'e Jesus.

— Eykitpit mudin puje acā, epeyepit iūmūmap ūm ām Deus pe — io'e Jesus.

²⁵ — Eybure eymuymuy bima, eyweroap teida'ūm pīma, dao ma juy epeğudin eybure. Xipan epeyekawēn — io'e Jesus. — Cucum pīma ibimāmāat ekawēn coco'ukayū kay, xipan epeyekawēn cebe — io'e. — Imēn eyekawēn'ūm pīma, imudin'ūm pīma, eymuy-muyat eydujowan ibimāmāat ekawēn coco'ukayū xe. Ixeyū eydujowan daomūnmūnap'a kukat kay, eymōğ ām daomūnmūnap'a be. Eyenapōn pa'ore kuka epe'e ibocewi bit — io'e.

²⁶ — Icēmān ōn e'em eywebe. Daomūnmūnap'a be epesop soat em. Soat ġu eyweroap teida'ūm pīma, jeymujēm ġu ip daomūnmūnap'a bewi — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ — Moisés o'jekawēn kuyjeacat pe — Jesus o'e.

Ecepo ġu juy wara'at ayacat eju—etayxi eju acā. Aoyū dak jepo ġu juy ip wara'at ağokatkat eju—jektop eju acā, i — io'e.

— Eytaybit iboam — io'e Jesus. ²⁸ — Imēnpit ōn e'em eywebe: Ayacat kay ağ pīma eyju, dabi'o pīn pīma dak, kuy ceweju jepo iap co'i epe'e. Eyağuy be ma kuy ibapuk ayacat kay — io'e Jesus. ²⁹ — Imēnpuye epeyepere juy jeakap ikērēat kay. Eyba'at kadiata'ūm pīma bit purut, kuka ikērēat epeğugē. Imēn ikērēat epeğugē ġu ipiat'ajoap puxixim — io'e—Jesus o'e.

Imēn Jesus o'e, Jesus xe wuyta wuybikuyap puxim. Wuybikuyap pewi wuyju ikērēat kay bima, iboap ibikuyap tağ jekukum ġu juy acesop. Puğ ēm tak ka'ūma.

³⁰ — Epeyepere juy ikērēat muğēğēap tak — io'e Jesus. — Eyba'at kadiatpu'ūm pīma bit purut, kuka eybum ikērēat epeğujurūğ. Imēn ikērēat epeğugē ġu, ipiat'ajoap puxixim — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'e, Jesus xe wuyba wuye'eap puxim. Wuye'eap pewi wuyju ikērēat mubapuk pīma, iboap e'eap tağ jekukum ġu juy acesop. Jepere juy wuyju.

³¹ — Moisés o'jekawēn waram kuyjeacat pe.

Aḡokatkat jetayxi epere pin pima, otayxim ḡu ěn ḡasũ bit iaptup cuy tupũm cebe. Imĕn cuy etupũm cebe, cepere am, i — Jesus o'e.

32 — Őn pit e'em eywebe: Aḡokatkat jetayxi epere buje, jetayxi wara'at eju o'jepo ḡun ma'ḡu, ixe aḡokatkat ikĕrĕat kuḡ Deus xe. Ixe ayacat waram jewebumũn puje, ikĕrĕat kuḡ Deus xe, itop ikĕrĕat o'ḡuḡĕ buye. Wara'at aḡokatkat tak ixe ayacat eju jewebumũn puje, ikĕrĕat kuḡ Deus xe — io'e Jesus.

33 — Moisés o'jekawĕn.

İcĕmĕn cuy epe'e. Eybu'um ḡu juy eytabucap kay epesop. Eya'õ daḡ cuy epeku soat em. Eya'õ kay juy epesop—ajo imuḡĕap ojuy iap kay. Kuy juk epeyekawĕn Deus pe: 'Wa'õ kay'ũm pima, ipiat osupi'ajoat owebe,' i juk epe'e. Imĕneju eya'õ kay juy epesop, i — io'e Jesus.

34 — Őn pit e'em eywebe: Eytatabucap epe'e bima, epeyekawĕn ḡu juy Deus pe: "Wa'õ kay'ũm pima, ipiat osupi'ajoat owebe," i ḡu juy epe'e. Pũḡ em tak ka'ũma — io'e Jesus. — "Etaybit icĕmĕn kabi kake. Imĕnpuxim cuy etaybit icĕmĕn e'em ōn ewebe," i'ũmḡu dak cuy epe'e warara'acat pe. Imĕn epe'e bima, "Etaybit icĕmĕn Deus kake," i bima bit purut ka epe'e, kabi Deus abikbikap puxim puye. Imĕn pima pit purut ka epe'e, Deus kabi be omuyiat puye.

35 — "Etaybit icĕmĕn ipi kake. Imĕnpuxim cuy etaybit icĕmĕn e'em ōn ewebe," i'ũmḡu dak cuy epe'e warara'acat pe. Imĕn epe'e bima, "Etaybit icĕmĕn ipi o'ḡuḡĕiat kake," i bima bit purut ka epe'e, ipi Deus imũnka buxim puye. Imĕn pima bit purut ka epe'e, Deus ipi o'ḡuḡĕ buye.

— "Etaybit icĕmĕn Jerusalĕm ka kake. Imĕnpuxim cuy etaybit icĕmĕn e'em ōn ewebe," i dak ũmḡu juy epe'e warara'acat pe. Imĕn epe'e bima, "Etaybit icĕmĕn Jerusalĕm ka watwat kukukat kake," i bima bit purut ka epe'e, Deus Jerusalĕm ka watwat kukukat cĩcĕat puye.

— Imĕneju epe'e ḡu juy soat pe. Pũḡ em tak ka'ũma. Soat kake ip, Deus a'õbiat ebapukpukap puye.

36 — "Etaybit icĕmĕn wa'a kake. Imĕnpuxim cuy etaybit icĕmĕn e'em ōn ewebe," i dak ũmḡu juy epe'e warara'acat pe. Imĕn ḡu juy epe'e, eywebe iba'ore buye yaypan'isuat waram ebapuk am, yaypan cĩcĕ buje; eywebe iba'ore buye dak yaypan cĩcĕ ebapuk am, yaypan'isuat pima — io'e Jesus.

37 — I juy epe'e, "İcĕmĕn," i. I dak epe'e, "Ka'ũma," i. Imĕn acĕ epeyekawĕn cuy, ibiõḡbuk kĕrĕayũ kukukat pewi beku wara'at ekawĕn ajĕmjĕm puye—dapxi iap ekawĕn ajĕmjĕm puye — io'e.

38 — Moisés cuk o'jekawĕn.

Aḡokatkat ta'ũm pima, eyju dak wara'at epesutamũm, i. Aḡokatkat tũy'uk puje, wara'at tak epetũy'uk cuy, i — io'e Jesus.

39 — Őn pit e'em eywebe: İkĕrĕm eykukayũ eyba'at kadi eydopaoka buje ip, wara'at kadi koreren epe'e eydopa, wara'at kadi eydopaoka am — io'e Jesus. — İkĕrĕm ḡu juy ip epejukuk — io'e. 40 — Eyekamixa kay ip pima, ibimĕmĕayũ kay eydujowan pima, epeḡũm cuy cebe ip. Eyekabek tak epeḡũm — io'e Jesus. 41 — Wara'at ka bewiat sorara a'õbi pũḡ kilometroat taḡ jebubut eymudujowan puje, epeyetujowat cuy xepxep kilometroat taḡ.

42 — Eyxewi iojuy buje, epeḡũm cuy cebe. Eyweju o'jekawĕn pima: "Eybut epeḡũm cuy owebe darem. Waram iũmũm eywebe ma," i; darem cuy epeḡũm cebe — io'e Jesus.

43 — Kuyje Moisés o'jekawĕn.

Eyduk'a xeayũ xipan epejukuk, i. Eykay itakomaayũ bit xipan ḡu juy epejukuk, i — io'e Jesus.

44 — Gasũ oce eywebe: Eykay itakomaayũ xipan cuy epejukuk. Xipan ġu eykukayũ beam cuy epeyekawẽn Deus eju — io'e Jesus. — “On odin ip cekay,” i juy epe'e, kawẽnwẽn pima Deus pe.

45 — Imẽn jekukum pima, kabi beat ipotpoyũm epe'e. Soat peam Deus kaxi o'ġuju kabi be—xipacayũ beam, xipat'ũmayũ beam tak — io'e Jesus. — Soat peam tak Deus muba'at o'ġuju ipi kay—icũġat peam, cũġ'ũmat peam tak — io'e. 46 — Eykayayũ acã ikukpin eyxe bima, imẽn xipat Deus xe du? Ka'ũma. Apẽnpuye Deus a'õbi xipacat ũmap wiwim eyju? Jeyipi iecuġap peam dinheiro bubu'ukayũ imẽn tak ixeyũ xe jekayayũ ikukpin jekuku ip—eyxe cekay'ũm cĩcãayũ imẽn jekuku ip. Eykay'ũmayũ dak xipan cuy epejukuk — io'e Jesus. 47 — Eybureyũ eju acã eyekawẽn puje, ajo ġu e'em cĩcã eyju. Imẽn tak Deus kay itabut'ũmayũ jekuku ip.

48 — Wuyebay xipat cĩcãat soat em. Ixe buxim cuy epesop—wuyebay icẽmat puxim cuy epesop—kabi beat puxim — io'e Jesus.

6

1 O'jekawẽn Jesus jebekitkit pe.

— Eyday'em'um cuy epesop — io'e Jesus. — Wara'acayũ be eyjojoap puxim ġu cũġ ma epekuku — io'e. — Imẽn cuy epeġuġẽ ġu ixeyũ be eyjojoap puxim. Imẽn epeġuġẽ bima, Deus xewi ka'ũmġu jeyjat, eye'eap puye. Ixe kabi beat xewi ka'ũmġu epejat — io'e ya'ĩjojo'ukayũ be. 2 — Imẽnpuye ibubutbet'ũmat kay eyetabotaidabotbot pima, cebe eyebutbut'in ũmũm pima, eyawẽġ epeyawẽġmupõġpõġ ġu juy — Jesus o'e. — Eymuġuykuku'ukayũ jawẽġ mupõġpõġ ojuy ip imẽn ma. Deus uk'a be jawẽġ mupõġpõġ ip, e daġ tak. Jebureyũ ekawẽn kay jĩjã ip, “Xipat cĩcãat ẽn,” i bima cebe ip. Iboap ekawẽn kay jĩjã ip. Icẽmãn oce eywebe. Jebikuyap taġ je'jat ip. Imẽnpit ka'ũma ma je'jat Deus xewi — io'e Jesus ya'ĩjojo'ukayũ be.

3 — Eyju bit ibubutbet'ũmat pe iũmũm pimap, iba'arẽm ma juy epeġũm, jebure jĩjãat cuy itaybit ġu iũm ãm je'e — io'e cebe ip. 4 — Iba'arẽm iũmũm pima eyju, ixex kabi beat o'jojo—wuyebay. Xipacat je'ġũm eywebe. “Xipat ẽn oxe,” Deus e'em eywebe — io'e Jesus.

5 — Eyju bit warara'acat muġuykuku'ukat puxim ġu juy epesop. Soat etabutpe ip kawẽn pin Deus eju. Deus eju kawẽnwẽnap'a be kawẽn pin ip soat etabutpe—uk'a ukpibubu daġ tak. Warara'acat pe jejojoan acã ip kawẽnwẽn Deus eju. Warara'acat kawẽn ãm ojuy ip. “Xipat ip. Deus kay jĩjã ip,” i. Warara'acat o'jewaguy cebe ip ojuy ip. Warara'acat ijojom ip iap acã je'jat ip. Deus xewi bit ka'ũma ma je'jat ip.

6 — Eyju bit eyduk'a be juy epeõm, Deus eju kawẽn ãm — Jesus o'e cebe ip. — Eyduk'a exĩtabi juy epetomudip, warara'acat pe eyjojoap puxim. Epetomudip, kawẽn ãm kabi beat eju—ijo ba'oreat eju—wuyebay eju. Deus imẽn eyjojo. Xipacat je'ġũm eywebe. “Xipat ẽn oxe,” i'e'em tak eywebe — io'e Jesus cebe ip. 7 — Deus eju kawẽnwẽn pima, eyejoojuyap ade em ġu juy epeyekawẽn — io'e. — Imẽn Judeu'ũmayũ o'jekawẽn ip Deus baroyũ be. Tũybe ocekawẽn kay ya'ĩjojo je'e oceju ade ma kawẽnwẽn puye iãn je'e ip. 8 — Eyju bit ka'ũma. Imẽn epeyekawẽn ġu juy Deus eju. Deus eyebay buxim. Kabi beat tekku. Eyekawẽn awap, itaybit ajo-kuġ ġu eyju iam — io'e.

9 — Imẽn cuy epe'e, Deus eju kawẽnwẽn pima: “Bay!” i juy epe'e kabi beat pe. “Soat cuy ibuyxin ebutet kuġ jeenuy,” i. 10 “Gaxĩn ma juy soat kukukan eġuy,” i dak. “Soat kukukan eġuy bima, ipi juacat cuy jekukum jeedop ip ebikuyap taġ apẽn kabi beacat cucum ip ebikuyap taġ,” i. 11 “Gasũ ocexan cuy eġũm ocewebe,” i. 12 “Apẽn oceju ġebum ġu apẽn warara'acayũ be juk adi warẽmtaġ ocejuk iap kay; imẽn tak ġebum ġu juy eġuy apẽn cuk adi ikẽrẽat oceġujurũġrũġ iap kay,” i dak. 13 “Oca'õ mubacanucan cuy eġuy ocewebe ikẽrẽat mujurũġap puxim. Ikẽrẽat tak eju'uk cuy ocewebewi,” i dak cuy epe'e — io'e Jesus.

— Imên ma juy epe'e Deus eju kawênwên pima — io'e. ¹⁴ — Eyju ġebum'üm pima apên warara'cayü be juk adi ikêrêm eykuk iap kay; ikêrêat epeġujurüġrüg cîcã ma'ġu, Deus tak jeġebu ġu apên juk adi ikêrêat epeġuġêġe iap kay. Kabi beat jeġebu ġu—wuyebay — io'e. ¹⁵ — Eyju ġebum pima bit apên warara'acayü be juk adi ikêrêm eykuk iap kay, Deus tak jeġebu apên juk adi ikêrêat epeġuġêġe iap kay. Wuyebay xeku — io'e Jesus.

¹⁶ — Deus kay ġebumap kay jekônkôn'üm pima eyju, eyġuycüġcüġ ġu juy epesop. Eymuġuykuku'ukayü iġuycüġcüġ oekuku ip, Deus kay ġebumap kay jekônkôn'üm pima ip. Iġuycüġcüġ oekuku ip, soat itaybit ojuy, “Teku Deus kay ġebumap kay jekônkôn ġu iam. Jebureyü juk o'jekawên ip. “Deus kay jġjãat teku,” i. Imênpuye jebikuyap taġ cuk o'jat ip—soat ma. Iboap kay ġebum cuy eyju — io'e Jesus. ¹⁷ — Eyju bit Deus kay ġebumap kay jekônkôn'üm pima, epeyewedopawuywuy juy. Epeyewedapmusem cuy dak — io'e. ¹⁸ — Imên wara'acayü itaybit ġu ip teku jekônkôn ġu iam. Deus acã je'e itaybit iba'arêm jekônkôn ġu teku iam. Ijo ba'oreat acã itaybit. Xipacat je'ġüm eywebe. “Xipat ên oxe,” i dak e'em Deus eywebe — io'e Jesus.

¹⁹ O'jekawên jebekitkit pe.

— Eywebeam ade bubut epeġuxipan ġu juy epesop — Jesus o'e. — Ijoce imuxipan ġu juy. Ijoce kopi'i eybubut jo'o. Hi'ep eybubut iokok an e'em Ibukurukat eyduk'a be òm'òm eybubut tujupa'am am — io'e. ²⁰ — Kabi be bit Deus xe epesop soat em. Eycokcok cîcã epesop. Kopi'i kake ġu Deus xe. Hi'ep kake ġu dak. Ibukurukayü kake ġu dak — io'e. ²¹ — Eybubut ijodi bima soat em ġebum epesop eybubut kay. Kabi be eyġuy pin pima bit, ġebum epesop kabi beat kay. Imênpuye eycõkcõk cîcã epesop Deus xe soat em — io'e Jesus.

²² — Wuyeta kabiaap puxim. Wuyjebit peam ixè kabiaap. Wuyetadip pima soat ijo but wuywebe. Kabia daġ ajeku. Soat ijobucap wuyekukuap puxim—Deus xe cüġ ma wuyekukuap puxim. ²³ — Wuyetakêrê bima bit, ijo ba'ore wuywebe. Kabiok taġ ajeku. Kabiok taġ jekukuap ikêrêat mujurüġrügap puxim. Imênpuye kabiaap kabiok e'em pima, kabiok cîcã e'em wuywebeam. Ikêrêat mujurüġrüg cîcã wuyjuyü.

²⁴ — Püġ'a be, uk'a be bima, iba'ore ibuywatwat'ukat pe xepxepayü beam kapik am. Kariwayayü wara'at taġtaġtaġ e'em pima, itakoma kuka o'e püġ kay, jekariwa kay, wara'at jekariwa ikuk pin cîcã bima. Kÿjjobit kuka o'e püġ a'õ kay, wara'at a'õ kay kÿjjobit'üm pima. Imênpuxim dinheiro kay jġjã bima, Deus kay jġjã ġu epe'e — io'e Jesus. ²⁵ — Imênpuye oġuwên eywebe: Eyaġuy'üm ġu juy epesop eybubut kay — Jesus o'e cebe ip. — “Ajo paxi acejo'o?” i'ümġu juy epe'e — io'e. — “Ajo paxi acetikôn?” i'ümġu dak cuy epe'e — io'e. — “Ajo paxi aceġuôm wuydotim?” i'ümġu dak cuy epe'e. Xipat eyxat kuġ pima, eydoti kuġ pima dak. Imênpit ibodi ma xipat soat em Deus xe eydop am — io'e.

²⁶ — ġebum cuy epesop wasü kay — io'e Jesus. — Pupum ip kabi be. Taidadam ġu ip. Jeku beat tak pupum ġu ip, jeku bewiat mÿn'a be imõġ ãm. Imênpit Deus ixat ümüm cebe ip—wasüyü be. Deus xe wasü teiboġ ġu—wuyebay xe—kabi beat xe. Imênpit aġ cekay ip. Imênpuxim wuykay dak soat em aġ. ²⁷ Ade koato mabuk wetabêġ oġuy iap kay ġebum cîcã bima, eyetabêġ xe'e? Ka'üma. Gaxĩn ma aco'i epe'ü.

²⁸ — Pãm eydoti dak? Apênpuye eyaġuybabi'üm eydoti kay? Eyaġuybabi'üm ġu juy. ġebum cuy epesop apên tÿmüntitit aypapan iap kay. Tÿmüntitit kapikpiġ ġu. Jesay muġêġem ġu dak ip. ²⁹ Icêmãn òn e'em eywebe. Salomão ibubut adeat osunuy. I dip cîcãat kuġ osunuy—jesay kuġ. Salomão dipap podi ma bit titip tip taġatip. ³⁰ ġasü ma tÿmüntitit titetabêġ e'em. Kuyaje bit tite'ü e'em. Titip Deus a'õbi. Imênpuxim ja'õbi dak eyemukaypinput je'ġüm eywebe. Eyetabutsu ma'ġu cekay — io'e Jesus. ³¹ — Imênpuye eyaġuybabi'üm ġu juy epesop. “Ajo paxi acejo'o?” i'ümġu juy epe'e. “Ajo paxi acetikon?” i dak. “Ajo paxi aceġuôm?” i dak — io'e. ³² — Judeu'ümayü yaġuy'üm iboap kay—soat kay. Eyebayat pit itaybit eyju ikuġ'üm pima iam—kabi beat.

³³ — Koap ġebum cuy epesop Deus soat kukan je'e iap kay—Deus ebikuyap kay dak. Imēn ġebum pima, Deus soat je'ġūm eywebe. Eyxan je'ġūm, eydotim tak — io'e.

³⁴ — Imēneju eyaġuybabi'ūm ġu juy epesop kuyajeat kabia kay. Kuyaje jajēm pima, eyetaybit epe'e ajo o'jebapuk ixe kabia iam—ajo xipat, ajo xipatpūt tak. Gasū bit eyaġuybabi'ūm ġu juy epesop kuyajeat kabia kay — io'e Jesus.

7

¹ O'jekawēn jebekitkit pe.

— “Eykērē jġā Deus xe,” i'ūmġu juy epe'e warara'acat pe. Imēn tak Deus “Eykērē oxe,” i'ūmġu je'e eywebe. ² “Ikērēat kuġ ēn,” i'ūmġu juy epe'e warara'acat pe. Imēn e'em'ūm pima, Deus “Ikēreāt kuġ eyju,” i'ūmġu dak je'e eywebe. Apēn warara'acat pe eyekawēnap puxim Deus tak je'e eywebe ajo xipat jexe, ajo xipat ġu jexe. Warara'acat pe epeġūm pima, Deus tak je'ġūm eywebe. Apēn cuk epeġūm iap puxim epejat — io'e Jesus.

³ Wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn o'e Jesus—imēnpuximap ekawēn. Jebekitkit pe imuwēnmuwēn o'e, itaybit am ip. Warara'acat ekukuap mukorēm ām, wuyekuku bima, imukorēmap tōm puxim Jesus xe, ip puxim tak cexe. Imēnpuye Jesus o'jekawēn jebekitkit pe.

— Te'e ma eyju jeakaġ eybure eta beatōmtōm kay, eyeta beap'ip cocom'ūm pima. ⁴ Te'e ma eyju e'em cebe: “Ma. Otōmtōm'uk eta bewi,” i, eyeta beap'ip cocom'ūm pima — io'e Jesus. ⁵ — Eyju jewemuġuykukukum. Koam eyeta beap'ip cuy epeyop'uk.

— Yop'uk puje, iba'ore ġu je'e eyewebe tōmtōm'uk am eybure eta bewi. Yop'uk puje, xipan epe'e ijojom — io'e.

Imēn Jesus wuymutaybitbin warara'acat kay ġu juy acejeak iam—wuyekay acā juy acejeak ikērēat muġē buje iam—yopit ma ikērēat muġē buje iam yoboġ ma ikērēat muġē buje iam tak.

⁶ — Wekawēn icēmān — io'e Jesus. — Soat pe ġu juy epeġuwēn wekawēn. Akurice buximayū be ġu juy epeġuwēn, wa'ō kay ġu ip puye. Ya'ōpuruġ jede ip. Warēmtaġ webekitkit o'jukuk ip — Jesus o'e. — Xipat ma wekawēn. Soat pe ġu juy wekawēn epeġuwēn. Dajebaro buximayū be dak ġu juy epeġuwēn. Itaybit ġu ip ya'ōdip ma iam. Ixeyū be wekawēn kawēn te'e maap puxim — Jesus o'e cebe ip.

⁷ O'jekawēn jebekitkit pe.

— Deus xewi juy epejoojuy. Iojuyjuy bima, epejat. Ixe xewi juy epejokudada. Ikudadam pima, epetobuxik. Ixe xewi iojuyjuyap xīntabi be taġtaġtaġ'iap puxim. Xīntabi be taġtaġtaġ'i bima, tomudip'uk ip eymuōm ām. ⁸ Soat ojujuy'ukat je'jat; soat kudada'ukat tobuxik; xīntabi taġtaġtaġ'iat pe xīntabi tomudip'uk ip — io'e.

⁹ — Wita'a ġu epeyaūm eyipotpot pe “Pāo'a kay ōn,” i'e buje. Ka'ūma ma ey'in wita'a o'yaūm kuka cebe pāo'a yaūmap tieġ. ¹⁰ Puybu ġu epesubuūm cebe, “Axima kay ōn” i'e buje. Kaūma ma ey'in puybu o'subuūm kuka cebe aximaūmap tieġ. ¹¹ Eyju ikērēat kuġ. Imēnpit eyju ma xipacat ūmūm eyipotpoyū be. Apēn eyju iūmūmap podi ma eyebayat pit xipacat ūmūm jexewi iojuyjuy'ukayū be—kabi beat pit. ¹² Eybikuy warara'acat pe xipan eykuk am. Imēnpuye xipan cuy warara'acat epejukuk. Iju Moisés ekawēn, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emumutaybitbinap tak.

¹³ Jesus tak o'jekawēn.

— Epeōm cuy xīntabi itok'īt taġ. Xīntabi itokboġ pit daxaboġ kay wuymujujuyap e ma—ipiat'ajojoap kay. E pa'ore'ūmat e. Xīntabi itokboġ. Ade wuyjuyū ie daġ jekukum. ¹⁴ Xīntabi itok'īt pit e pa'oreat e xīntabi. Wuytait'icap e. Pūġpūġ ma wuyjuyū ie dobuxixiġ.

¹⁵ Jesus dak o'jekawēn jebekitkit pe.

— Eyday'em'um cuy epesop eymuġuykuku ojujuyū kay—jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kay. Omuyku ip. Ovelha jo'i ma'ġu ip jajēm, badi bit ip ika'uayū

buxim, akurice buxim. Eykay itakomaayũ ma ip, xipacat co'iyũ ma'gu ip jajẽm — io'e. ¹⁶ — Eyetaybit widaõhõ ya'a'e gu e'em—uva'a iam. Eyetaybit tak aru'ip tag figo'a'e gu e'em iam. Imẽn eyetaybit widaõhõ, aru'ip tak. Ya'a nomuju eyetaybit iboyũm. Imẽn puxim tak eyetaybit je'e abuyũ jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ iam. Xipat'ũm cekukuap tomuju eyetaybit ixeyũm.

¹⁷ — Yopxipacat'ip ya'a xipat e'em. Yopxipat'ũmat'ip ya'a dak xipat gu ma e'em. ¹⁸ Yopxipacat'ip pit yaku'ũm an gu aypatpan. Yopxipat'ũmat'ip tak yaku an gu aypatpan. ¹⁹ Yop yaku'ũmat'ip soat wuyju ixikxiğ, takatkan daxa be ixik am. ²⁰ Apẽn yopxipat'ũmat'ip ya'a dak xipat gu ma e'em; imẽn puxim jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ xipat gu jeku.

— Imẽnju eyetaybit epe'e pebicayũ jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ xipat'ũm cekukuap tomuju — io'e Jesus.

²¹ — Deus soat kukanap kabia je'e ip owebe: “Ën ocekekukat,” i. Soat pit jeõm gu Deus xe kabi be—webay ibikuyap tag cekuibiyũ acã—kabi be omuyat a'õ kayayũ acã — Jesus o'e.

²² — Gebujeat kabia Deus abuyũ ikẽreat kuğ iap guwẽn. Adeayũ je'e'e ip owebe: “Ocekekukat! A'õbi ocekekuku. Xipacap oceguwẽnuwẽn—Deus soat kukukaniap muwẽnuwẽn oceju,” i. “A'õbi ibiõğbuk kẽrẽayũ oceğujẽmujem wuyjuyũ xewi,” i dak je'e. “A'õbi ocewebe i'e ba'oreat oceğubapukpuk,” i dak je'e.

²³ — Gebuje õn je'a'õbu.

— “Wetaybit gu oğuy eyjum. Pũğ em tak ka'ũma,” ioce'e — Jesus o'e. — “Wede epe'e oxewi. Ikẽreat muğẽğẽm acã epekuku,” ioce'e dak — Jesus o'e.

²⁴ — Wa'õkayayũ itaybicat puxim ip—ağokatkat puxim ixeyũ wekawẽn coco'ukayũ. Ixe ağokatkat uk'a o'yamuy wita'a jeje. Uk'a'abi'ip o'yopmuy wita'a jeje. ²⁵ Muba'at oajẽm wita'a jejeiat'a kay—muba'atxixi. Muba'at idibi o'timuboğ. O'tiajẽm. Kabidoxixi dak o'subidoakaka. Imẽnpit o'ya'at gu yacem puye, wita'a jeje buye — io'e Jesus cebe ip.

²⁶ — Wa'õ dağ gu jekuku'ukayũ itaybit'ũmat puxim—waramtağ ma uk'a o'yamuyiat puxim ip—wekawẽn kay'ũmayu. Wa'ĩjom ip. Inaka kũyjobit gu ip wa'õ kay. Warẽmtağ uk'a o'yamuyiat puxim—ağokatkat puxim—yağuyba'arẽmat puxim. Ixe ağokatkat uk'a o'yamuy ipi ju, ka'oririt pe. Cem gu o'yamuy.

²⁷ — Muba'at oajẽm ka'oririt peat'a kay. Idibi o'tiajẽm—tiboğati. Kabido dak o'subidoajẽm. O'subido'at bidoboğ ya be. O'ya'at. Iğo'a o'ya'ũm cĩcã, o'ya'at puye — io'e Jesus.

²⁸ Soat yağuybabi'ũm ip osodop, Jesus ekawẽn epere buje.

— Wara'an wuymutaybitbin Jesus — io'e ip. — Idim cĩcã teku wuymutaybitbin — io'e ip.

²⁹ Ja'õbi imutaybitbin Jesus osunuy. Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ buxim gu imutaybitbin osunuy.

8

¹ Guyjom o'kop Jesus co'a bewi. Ade dak o'kop ip Jesus tomuju. ² Kopkom pima, ierepat oajẽm Jesus kay, jemu'ada am. O'jeğ'aecõğcõğ cewap, Jesus ya'õbuyxiat puye.

— Kariwa — io'e Jesus pe. — Ebu'u'ũm pima, omu'adam ece — io'e Jesus pe.

³ — Obu'u gu. Jemu'ada õn — Jesus o'e. O'jebaepucũğ. O'ğucay. O'je'ada dao ma. Ierep topibit xipat o'e.

⁴ — E'adaap cuy eğuwẽn gu warara'acat pe — io'e. — Paĩ kay juy eju — io'e. — Ecewemubapuk cebe emu'adaam itaybit am — io'e. — Xepxem cuy pukaso eğũm paĩ be Moisés ekawẽn tağ. Imẽn ece'e soat ijoceayũ itaybit am Jesus ierepat o'gu'ada iam. Ën pit eğuwẽn gu e'adaap. Paĩ ma juy guwẽn e'adaap — Jesus o'e ierep tũbit pe.

— Hm hm — io'e.

⁵ Cafarnaum ka be Jesus ajēm puje, sorarayũ kukukat oajēm. Jesus kay oajēm.

— Kariwa! — io'e Jesus pe. ⁶ — Obuywatwat'ukat opop oduk'a be. Ipi jĩjã opop. Jebit oe'uat puxim. Iwãtaxipi jĩjã ma. Ikop pa'orean — io'e Jesus pe.

⁷ — Ijom puk òn pit, imu'ada am — Jesus o'e.

⁸ — Ka'ũma, Kariwa — io'e. — Eju ġu juy oduk'a kay, wa'õbuyxi'ũm puye, Judeu'ũmat òn puye. A'õm ma juy eġu'ada. “Ece'ada juy,” i ěn e'em pima, obuywatwat'ukat je'ada — io'e Jesus pe.

⁹ — Òn tak warara'acat mujujum. Wa'õ kay kũyjobit ip wesorarayũ. Pũġ pe òn e'em, “Ejēm,” i bima, je'jēm. Wara'at pe òn e'em, “Ejot,” i bima, je'dot. Obuywatwat'ukat pe òn e'em, “Iměn cuy ece,” i bima, iměn je'e.

— Apěn wesorarayũm wa'õ kay, iměn tak a'õbi ma obuywatwat'ukat je'ada — io'e Jesus pe.

¹⁰ Iboap co buje, Jesus itaběġ o'e.

— Soat Judeuyũ etabucap podi ma itabut okay iġo sorarayũ kukat, Judeu ġu ma'ġu — io'e Jesus jenomujuacayũ be. ¹¹ — Adeayũ jajēm ip Deus dopap pe—Judeu'ũmayũ, mesa koreren jabik ãm Abraão eju, Isaque eju dak, Jacó eju dak. Soat eipi bewi jajēm ip. Pũġ ixeyũ'in kaxijěmap ka bewi jajēm ip. Wara'acayũ ixeyũ'in kaxiajěmap ka bewi jajēm ip, kabi beat soat kukan pima. Icokcok cĩcã e'em ip — io'e Jesus. ¹² — Ajěmjēm ip pima, Deus Israel naxeġebitbit joxik ip wũy ma kabiokboġ pe. Iboce ma tõtõn jeedop. Tũy yěyěy ipi bun jeedop — io'e Jesus jenomujuacayũ be.

Ipiat'ajoap ka be iap muwěnuwěn o'e Jesus—kabiokat ka be iap.

¹³ — Eju eduk'a kay — Jesus o'e sorarayũ kukukat pe. — Kuy ebuywatwat'ukat o'je'ada, okay etabut puye — io'e Jesus.

O'je'ada ġebuġe bit. Ibuywatwat'ukat o'je'ada.

¹⁴ O'ju. Jesus oajēm Pedro duk'a be. Oõm. Pedro daxijo o'jojojo. Ipa'i jĩjã opop xeku.

¹⁵ Jesus o'ġucay ipa'iat. O'subaixik. Iměnpuye ipa'i'ũm o'e. Xipat o'e. O'kop cama bewi. Jesus xat o'ġuġě cebeam.

¹⁶ Katpuġe ma iboceayũ ibiõġbuk kěrěat kuġayũ o'tujowat ip Jesus kay. Imu'ada am, o'tujowat ip. Ade osodop ip—iwãtaxipiyũ. Ibiõġbuk kěrěayũ o'ġujēm Jesus ikukayũ bewi.

— Epejēm — io'e cebe.

O'ajēm ip Jesus a'õbi. Iwãtaxipiyũ dak o'ġu'ada'ada.

¹⁷ Isaías juk o'jekawěn kuyjeayũ be. Deus ekawěn muwěnuwěn'ukat juk o'jekawěn. Jesus muwěnuwěn o'e.

Iwãtaxipiyũ o'ġu'ada xeku, ibaca'ũmayũ dak, i juk o'e kuyjeayũ be.

Jesus o'ġujēm xipat'ũmayũ jemumukukukayũ xewi—ibiõġbuk kěrěayũ. Iměn Jesus e'eap puye, soat itaybit o'e icěmãn Isaías'ũm ekawěn iam.

¹⁸ Adeayũ o'je'awero ip Jesus kay. Timudek pin Jesus, ade buye.

— Ga'a — io'e. — Iodi atimudek cuy.

¹⁹ Moisés ekawěn imutaybitbin'ukat tak oajēm.

— Omutaybitbin'ukat — io'e cebe. — Soat ka daġ ojekuku eweju ejuap taġ — io'e.

²⁰ — Tapu — Jesus o'e. — Oweju jekukuayũ ya'ũmġu jedopdopap'a — io'e cebe—Moisés ekawěn imutaybitbin'ukat pe. — Kak ikũykěy. Wasũ dak topipe. Òn pit ka'ũma. Ya'ũmġu odopdopap'a — io'e—Jesus o'e—soat waġo o'e.

²¹ — Kariwa! — io'e wara'at Jesus pe. — Koap webay'ũm ojokot. ġebuġe cum puk òn eweju — io'e Jesus eju jekukuat.

²² — Kã'ã. Ejot cuy okay — Jesus o'e cebe. — Deus ekawěn kay'ũmat jepadipyũ'ũm'ũm jokot. ěn pit ka'ũma. Oweju juy ejekuku — io'e.

²³ Kobe be oõm Jesus. O'timukek ip, wĩnãbu o'timudek ip—Jesusyũ.

²⁴ Timudekdeğ pima ip, kabidoxixi oajëm. Oajëm iodi kay. Topapũn kobe o'e idibim, kabidoxixi ajëm puje. Kobe dağacat iparara ip o'e kabido buxixim. Jesus pit ixet kobe be. ²⁵ Jesus o'ğuwurũğ ip—ceweju etaybitbinayũ.

— Kariwa! — io'e ip. — Ocedaxijom ece. Akõm wuyju!

²⁶ O'jewurũğ Jesus.

— Apëğãm puxim eyparara? — io'e. — Apënpuye eyetabutbüt okay? — io'e ipararaayũ be. — Eypararam ğu juy epesop. Okay juy eyetabut cĩcã.

— Ebidopon! — io'e kabido be. — Edipon! — io'e iodi be. Imënpuye kabidoxixi o'subido'ũm. Iodi dak tistem cĩcã o'e Jesus a'õbi.

²⁷ — Apen ibo o'jebapuk? — io'e ip. — Abu sute? Kabidoxixi o'subido'ũm ya'õbi. Iodi dak kũyjobit ya'õ kay — io'e ip. Jesus muwënuwën o'e ip jewewebe.

²⁸ Kabido'ũm puje, o'timudek ip. Gadara eipi dağ oeku Jesus. Xepxep osodot ip—ibiõğbuk kërëat kuğayũ. Ika'u jĩjã o'e ip. Ce'ũ'ũayũ mõğmõğap pewi osodot ip. Bomaku nuynuy soat em. Ixeyũ buxixim, e dağ kapkap ğu o'e ip—ibo ka watwat—Gadara ka watwat.

²⁹ — Deus ipot ën — io'e ip Jesus pe. — Ağ cuy ocesũy. Jajëm ğu juy ocekey ipiat'ajoan ocewebe ipi ũm awap ma — io'e ip Jesus pe.

³⁰⁻³¹ — Ite ağokat kayũ xewi ocemujëm puje, ocemujum ece dajebaro be—ibiõğbuk kërëayũ o'e cebe. Imën ma o'e ip, dajebaro bomaku wurürürũğ puye—ade dajebaro.

³² — Epejëm — Jesus o'e.

O'jëm ip ağokat kayũ xewi.

O'ju dajebaro kay. Oõm. Imënpuye dajebaroyũ daudaum o'jenapõn co'a pënpën tağ. Iodi be o'kop ip. Oakõmkõm ip. Jeabokaboğ ip oap.

³³ Dajebaro kukukayũ owatwat ip. Soat muwënuwën o'e ip ağoka watwat pe. Dajebaro aokaap awëğ muwënuwën o'e ip ağoka be. Ibiõğbuk kërëat kuğ topibiyũ awëğ tak yawëğ muwënuwën cĩcã o'e ip.

³⁴ Gebuje Jesus o'topabe ip—ağoka watwat—soat.

— Ejëm cuy oceka bewi — io'e Jesus pe.

9

¹ O'jëm. O'jepit Jesus. Jeipi be o'jepit—Cafernaum ka be. O'jepit, waram timudek puje.

² Ağoka watwat ijebit e'ũat o'tujowat Jesus kay. Ixexecap pe ixë ijebit e'ũat o'tujowat ip. Jesus itaybit o'e cekay itabut ip iam. Imënpuye o'jekawën ijebit e'ũat pe:

— A'õcam cuy — io'e cebe. — Ikërëat kuy oju'uk ewebewi, tapu. Iboap ikërëat kay ğebum ğu oce, i'uk puje — io'e. — Pũğ em tak ka'ũma — io'e—Jesus o'e ijebit e'ũat pe.

³ — Ite Jesus “Deus co'i õn,” i napa ma teku e'em — Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ napa ma o'e.

Pũğpũğ ixeyũ'in napa ma o'e jewewebe.

⁴ Jesus itaybit o'e apën jewağuydadam ip iam.

— Apënpuye ikërëm epeyewağuy? — io'e Jesus Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ be.

⁵ — “Ikërëat oju'uk ewebewi,” i kuy oce cebe — io'e. — Imënpit eyetabut ğu ikërëat'uk put owebe iap kay — io'e. — “E'ây,” i oce ibima, “Ecxëğxĩğ,” i dak, eyetabut ğu kuka epe'e okay — io'e.

⁶ — Soat wağo õn — Jesus o'e. — Wa'õbi teku oğ'u'ada. Imu'adaap co buje, “Ja'õbi ma teku o'ğ'u'ada,” i epe'e — io'e cebe ip.

Gebuje Jesus o'jekawën ijebit e'ũat pe.

— E'ây — io'e cebe. — Eju eduk'a kay. Exexecap cuy etujowat eweju — io'e.

⁷ O'ây. Jexexecap kuğ o'ju jeduk'a kay.

⁸ Adeayũ iparara jĩjã o'e ip, iboap tobuxik puje.

— Ka'ũmġu xipacat Deus co'iat — io'e ip. — Deus Jesus a'õ mubacaat puye. Imēnpuye ixe Jesus pe ikērēat i'uk put wuyxewi — io'e ip.

⁹ Ibocewi Mateus o'jojojo Jesus.

Oajēm Jesus Mateus kay. Ixe Mateus xik'i osunuy jekapikpikap'a be—iecuġap edinheiro bubuap'a be.

— Ejot. Oweju ejeku — io'e Mateus pe.

O'āy. Oeku Jesus eju.

¹⁰ Mateus tuk'a be oajēm ip—adeayũ, jekõn ãm. Oabikbik mesa koreren iecuġap edinheiro bubu'ukayũ, Deus xe ikērēan e'e'ukayũ dak, Jesus tak, Jesus eju etaybitbinayũ dak. Soat ip oabikbik mesa xe jekõn ãm.

¹¹ — Apēnpuye ixeyũ eju eymutaybitbin'ukat jekõnkõn—iecuġap edinheiro bubu'ukayũ eju? Ikērēat muġēġē'ukayũ eju dak? — Fariseuyũ o'e Jesus etaybitbinayũ be. Imēn kawēnwēn o'e ip, Jesus jekõnkõn o'jojojo ip puye.

¹²⁻¹³ O'jede ġu imutaybitbinayũ. Jesus pit Fariseuyũ o'ya'ĩjojo. O'jekawēn.

— Iwātaxipi'ũmayũ wuyanũġtata'ukat kay je'ju ġu—iwātaxipipiyũ acã — io'e. — Imēnpuxim õn tak jewexe xipacayũ nomuwã ãm ġu ojot—xipat'ũmayũ nomuwã ãm acã. Ikērēat uk am ixeyũ bewi ojot. Imēnpuye cekõn ikērēat muġēġē'ukayũ eju — io'e.

— Cum cuy eyju eymutaybitbinayũ kay — io'e — eytaybit am apēn Deus ekawēntup e'em iam — io'e Jesus Fariseuyũ be. — Imēn opop ibararakat:

Idip ma oxe warara'acayũ eyetabotaidabotbot pima. Imēnpit idip ġu oxe warara'acayũ kay ġu eyetabotaidabotbot pima, obuyxi am carneiroyũ mupiġ ma'ġu eyju, i — io'e.

— Imēnpuye ijoce jewexe xipacayũ nomuwã ãm ġu ojot—xipat'ũmayũ nomuwã ãm acã — io'e Jesus.

¹⁴ João Batista eju etaybitbinayũ oajēm ip Jesus kay.

— Apēnpuye Fariseuyũ jekpiwan ma jewemureren Deus eju kawēn ãm—oceju dak, eweju etaybitbinayũ bit jekõnkõn ip pima? — io'e ip.

¹⁵ — Oweju etaybitbinayũ jekõnkõn, õn ceweju ip puye. Õn pit ceweju ip'ũm pima, jekõnkõn ġu ip. Jekpiwan ma jewemureren ip Deus eju kawēn ãm. Imēn soat itaybit e'em iġuycũġ cĩcã ip iam. Õn iwadip puxim. Iwadip cexe ip pima, abu ixeyũ'in iġuycũġ e'em—jewebumũnap epeta be tomuwãibiyũ'in? Ka'ũma ma! Imēnpuxim oweju etaybitbinayũ jekõnkõn ip. Jewebumũnap epeta be tomuwãibiyũ buxim ip — io'e Jesus.

¹⁶ Jesus wuymutaybinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip—imēnpuximap ekawēn. Imēn o'ġuwēn.

— Paġo iisuan ġu imuwaketken wuyju—toti iorokat muwaketken. Iisuat pit imuwaket puje, jewa'i'in biġ ma idieġboġ e'em — io'e Jesus.

¹⁷ — Uva'abidi tiisuati dak acetimõġ yaiisuat'a daġ — io'e Jesus. — Ya iisuat taġ'ũm pima, o'jeabaġ kuka — io'e. — Imēnpuye uva'abidi tiisuati acetimõġ timũn'a be—yaiisuat'a be, uva'abidi cediepuyat puxixim, tiporoyat puxixim, timun'aũmap puxixim — io'e Jesus João Batista eju etaybitbinayũ be.

Iboam e'em pima, “Wekawēn paġo iisuat puxim, uva'abidi tiisuati buxim tak,” i'e ojuy osunuy. Imēn Jesus o'e. Kawēn iisuat ma Jesus ekawēn o'e ġasũ bit. Fariseuyũ ekawēn taġ ġu o'e, Saduceuyũ ekawēn taġ ġu o'e dak.

¹⁸ Judeuyũ kukukat tak oajēm Jesus kay. Ixe osunuy Deus eju kawēnwēnap'a kukukat. O'jēġ'aecõġcõġ Jesus topa be, ibuyxi am.

— Odaxit ġaxĩn ma oe'ũ — io'e Jesus pe. — Ejot pima bit, eġu'ada. Jetait — io'e Jesus pe. — Ebuesubumõġ ijeje bima, je'ada odaxit — io'e.

¹⁹ — Ga'a — io'e.

O'ju ip—Jesusyũ. ²⁰⁻²¹ Cucum pima, pũğ ayacat oajēm Jesus tomuju, cesay mucay am—Jesus ekabek ukpu mucay am. 12 koato bun ma ixe ayacat iwātaxipipin o'e, doybucukcuğ ğu buye.

— Cesay mucay buje ma, oce'ada — ixe ayacat o'e jewebe ma.

Jesus ekabek o'ğucay. ²² O'jekorepēn Jesus.

Gebuje Jesus ayacat o'jojjo.

— A'õcam cuy — io'e ayacat pe. — Etabut okay. Imēnpuye ğaxīn ma eceje'ada — io'e.

Dao ma o'je'ada ixe ayacat.

²³ Oajēm ip Judeuyũ kukukat tuk'a kay. Ade wāwām ip osodop. Jebubut'uk muydedeayũ dak o'jojjo Jesus. Imuydedem ip Judeu babi dağ. Cebabi dağ tak wāwā ip osodop.

²⁴ — Ce'ũ ğu teku. Yaypan'isuat ixet ā — io'e Jesus wāwāyũ be. Jesus itaybit o'e yaypan'isuat'ũm oe'ũ iam. Inaka waram imutain. Imēnpuye “Ixet ā,” io'e. Wāwāibiyũ bit jewaywayway ip o'e Jesus kay. Jesus o'e cebe ip:

— Epejēm uk'a bewi — io'e.

O'ğujēm.

²⁵ Ijēm puje, Jesus oõm yaypan'isuat kay. O'subaixik. Dao ma o'je'ada. Itait o'e waram ğuto ce'ũ topibit, Jesus o'subaixik puye. Ixe o'kop—ce'ũ topibit.

²⁶ Ipi juayũ ce'ũ topibit awēğ o'yawēğmupōğ ip. Jekawēnwēn o'e ip soat tağ—soat ibo eipi dağ.

²⁷ Jesusyũ eipi kukukat ka bewi cēm puje, xepxep o'ju Jesus tomuju—ita'ũmayũ.

— Etabotaidabotbon cuy eğuy ocekey — io'e ip. — Ocemu'ada am — io'e ip Jesus pe—Davi'ũm naxeğebit pe—Judeuyũ ajojoyũ'ũm'ũm kukukat naxeğebit pe.

²⁸ Oajēm ip Jesus kay, ixe jeduk'a be õmõm pima.

— Eyetabut tu okay—eyemu'ada õn iap kay? — io'e Jesus cebe ip.

— Hm hm — io'e ip. — Ocetabut, kariwa.

²⁹⁻³⁰ O'sutamucay Jesus ita'ũmayũ. O'je'ada.

— Eyju eyetabut okay buye, õn jeymu'ada — io'e Jesus itā'ũm topibiyũ be. Itate o'e, Jesus o'sutada buye.

— Eymu'adaap epeğuwēn ğu juy eybureyũ be—ka'ũma be ma — io'e Jesus.

³¹ Imēnpit je'adaap o'ğuypōğpōğ ip soat kaka dağ.

³² Jesusyũ uk'a be cēmcēm pima, iboceayũ ibiõğbuk kērēat kuğat o'tujowat Jesus kay. Cekawēn pa'oreat o'e ixe, ibiõğbuk kērēat kuğ puye. O'tujowat ip Jesus pe, imu'ada am.

³³ O'je'ada Jesus a'õbi. Ağokatkat pewi ibiõğbuk kērēat cēm puje, xipan o'jekawēn ma, o'je'ada buye.

— Abu yağuyğuy imēn o'jebapuk iam? — adeayũ o'e ip jewewebe. — Ka'ũma ma ijo'iat imēn wuyjojjo ğu Israel eipi be—wuyeipi be — io'e ip.

³⁴ Imēnpit Fariseuyũ o'jekawēn. Napa ma o'jekawēn ip.

— Jesus ibiõğbuk kērēat mujēmjēm cebewi ibiõğbuk kērēayũ kukukat a'õbi—Satanás a'õbi — io'e ip napa ma.

³⁵ O'ju Jesus ikaboğatka dağ, ika'ĩcatka dāğ tak. O'ju ağoka watwat mutaybitbin. Judeuyũ Deus eju kawēnwēnap'a be imutaybitbin o'e. Deus soat kukanap o'ğuwēnuwēn soat pe—kawēn idipat. Imēn ma imutaybitbin ip oeku. Ibomaayũ mu'ada'adam oeku: iwātaxipipiyũ, ibaca'ũmayũ dak—soat mu'ada'adam oeku. ³⁶ Itabotaidabotbot ma iboka watwat kay Jesus osunuy, yağuybabi'ũm osodop puye. Ovelha buxim ip, jekukat'ũm pima ip. Imēnpuxim ika becat ikukuk'ukat'ũmayu osodop ip, ka'ũmğũ ibuywatwat'ukat puye.

³⁷ Imēneju Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayũ be.

— Kadai ya ade opop—kadai'a—yaopat'a. Pũḡpũḡ pit omuyku ip yabu am — io'e cebe ip. ³⁸ — Epeyekawēn cuy kapikpik'ukayũ kukukat pe. I juy ep'e cebe: “Kapikpik'ukayũ eḡuju juy kadai'a bu am,” i — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be.

Imēn Jesus kawēnwēn o'e, Jesus eju adeayũ ceku pin ip puye. Apēn kadai ya ade o'yadop—kadai'a yaopat'a; imēn tak adeayũ ceku pin ip Deus emunaē eju. Imēnpit pũḡpũḡ oekuku Jesus kawēn muwēnuwēn ijodiacat pe. Imēnpuye imuwēnuwēn'ukayũ kukat eju juy jekawēn ip Deus eju.

— Adeayũ juy eḡuju ekawēn muwēn ām — i juy e'em ip cebe.

10

¹ Jesus 12 beayũ o'tomuwã—jewēju etaybitbin'ukayũ. O'tomuwã, ja'ōbi soat mu'ada am—iwātaxipipiyũ mu'ada am, ibiōḡbuk kērēayũ mujēm ām tak—ja'ōbi imujēm ikuḡayũ bewi—soat ip pewi. Ja'ōbacaap o'ḡũm cebe ip—12 beayũ be.

²⁻⁴ 12 beayũ ibutet 12 butet pe osodop ip. Ibūrũ ma ibutet osodop ip—Jesus emumu-juyũ butet: Koapat Simão i, André i, Tiago i, João i, Filipe i, Bartolomeu i, Tomé i, Mateus i, wara'at Tiago, Tadeu i, wara'at Simão, Judas Iscariotes i. Ibūrũ ma ibutet osodop ip.

Wara'at putet Pedro i ibutet osunuy—Simão butet. André Pedro kitpit osunuy. Tiago, João dak, Zebedeu ipotpoyũ osodop. João Tiago kitpit osunuy. Mateus iecuḡap peam Israel naxeḡebitbit xewi dinheiro bubu'ukat osunuy. Wara'at Tiago Alfeu ipot osunuy. Wara'at Simão Israel eipi kay cĩcāat osunuy. Judas Iscariotes ḡuyjom Jesus o'ḡũm cekay itakomaayũ be yaoka am. Ibūrũ ma osodop ip—12 beayũ—Jesus eju jekuku'ukayũ.

⁵⁻⁶ 12 beayũ o'ḡuju Jesus.

— Epeju Israel naxeḡebitbit kay — io'e cebe ip. — Itabidaoyũ buxim ip — io'e. — Ovelhayũ buxim ip — io'e Jesus. — Wara'at eipi bewiyũ kay epeju ḡu — io'e 12 beayũ be. — Israel naxeḡebitbit kay acā juy epeju. Judeu'ūmayũ kay ḡu epeju, Samaria eipi beayũ kay ḡu dak — io'e. ⁷ — “Ijasun Deus soat kukan je'e,” i juy epe'e Judeuyũ be, Israel naxeḡebitbit pe cucum pima eyju — Jesus o'e 12 beayũ be.

⁸ — Iwātaxipipiyũ epeḡu'ada juy ip — io'e cebe ip. — Ce'ũ'ūayũ dak epeḡutait. Waram jetait ip — io'e Jesus. — Ierepayũ epeḡu'ada juy — io'e cebe ip. — Ibiōḡbuk kērēayũ dak epeḡujēm cuy ibiōḡbuk ikērēat kuḡayũ bewi — io'e Jesus. — Imēn epe'e juy wa'ōbi—ce'adaap epe'e juy. Epeteida ḡu juy. Imēn ām cuk oḡũm wa'ōbacaap eywebe teidam ḡu — io'e Jesus cebe ip.

⁹ — Dinheiro epetujowat ḡu juy eyweju. Ouro epetujowat ḡu, prata dak ka'ūma. Cobre dak ka'ūma. Epetujowat ḡu juy dinheiro mūn'a be. ¹⁰ Cucumap pubut mūn'a dak epeyadujowat ḡu juy. Xepxem cuy epetujowat ḡu—eydoti, pũḡ ma acā. Sandália dak ka'ūma. Eyba'ip tak epeyoptujowat ḡu juy. Eybuywacayũ ma juy eyxan je'ḡũm. Imēnpuye eybubut epetujowat ḡu juy — io'e Jesus.

¹¹ — Ajēm pima aḡoka be jeduk'a be eyḡuyḡuy pinat epetobuxik cuy. Ixe duk'a be juy epesopsop, ibo aḡoka be bima — io'e Jesus. ¹² — Ixeyũ duk'a be ōmōm pima, epeyekawēn tuk'a beayũ eju. Kato juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹³ — Gebuje eyekawēn kay ya'ōpĩcũḡcũḡ je'e ip. Ya'ōpĩcũḡcũḡ je'e ip, eyekawēn kay buye. Imēnpit wara'acayũ eyekawēn kay'ūm pima bit, ya'ōpĩcũḡcũḡ ḡu je'e ip. Epajēm cexe ip. Imēnpit te'e ma epe'e, “Wuykabia,” cebe ip. “Epeōm,” i ḡu je'e ip, eyekawēn kay'ūm puye.

¹⁴ — Eykay'ūmayũ bewi epejēm cuy, eyekawēn kay'ūmayũ bewi dak. Cēm pima eyesandália epeḡupoyoy, “Deus ipiat supi'ajoat eywebe ya'ō kay'ūm puye” iap mubapuk am ibo ka watwat pe. Imēn cuy epe'e cebe ip, aḡoka bewi wan pima, uk'a bewi wan pima — Jesus o'e 12 beayũ be.

15 — Deus kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajoap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Gomorra ka watwat pe dak. Ixeyũ be iap podi ma bit ibo ka watwat pe ipiat supi'ajoat, eyekawẽn com ip ibu'u buye. Iboap kay ġebum cuy epesop — io'e.

16 — Ya'õpicũġ cuy epesop — io'e cebe ip. — Eymujum õn. Ovelha buximayũ eyju. Widayũ parakpe eyju ovelhayũ buxim. Imẽnpuxim eykay itakomaayũ parakpe eyju. Ovelhayũ be bit i'e baõre akuriceyũ be. Imẽnpuxim eywebe i'e ba'ore eykay itakomaayũ be.

— Wa'õbi eyju buje, itaybit cĩcãayũm epesop. Aġ cĩcã juy epesop. Dao ġu juy eyetakomãm cekay ip — io'e Jesus.

17 — Aġ cuy epesop — io'e. — Eykay itakomaayũ jeydaomũn. Jeydujowat ip wuyekawẽn coco'ukayũ be. Jeymupokupok ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be jetakomaap kay. Ixee bum jeymupokupok ip — Jesus o'e. 18 — Eyju webekitkit puye jeydujowat ip ipi kukayũ be, kariwawayũ be dak. Jeydujowat itaybit am eyetabucap xipat cexe ip iam ma, eyetabucap xipat'ũm cexe ip iam pit. Kawẽn idipat epeġuwẽn cebe ip, Judeuyũ'ũmayũ be dak — io'e Jesus. 19 — Eyaġuybabi'ũm ġu juy epesop, eyetaybit'ũm puye ajom epeyekawẽn iam, apẽn epeyekawẽn iam tak. Eydujowatwan pima ip, Deus o'ġuwẽn eywebe ajom epeyekawẽn iam. Imẽn jeymutaybin. 20 Wa'õbi juy epeyekawẽn. Imẽn epeyekawẽnwẽn Deus biõġbuk ma kawẽnwẽn je'e eywebewi—Wuyebay biõġbuk — Jesus o'e cebe ip.

21 — Adeayũ jebadipyũ kay itakoma je'e, ixeyũ webekitkit puye. Iwaġo jekitpit tujowat cekay itakomaayũ be yaoka am. Ikitpit tak jewaġo tujowat yaoka am. Ipotpet tak itakoma jĩjã je'e jebay kay. Jebay tujowat cebe ip, yaoka am — io'e. 22 — Soat ixeyũ itakoma jĩjã je'e eykay, eyju webekitkit puye. Ipiat pibun eyetaxi bima, Deus a'õ daġ jekukum cuy eyju. Guyjom Deus jeymuy, cexe soat em eyedop am — io'e.

23 — Eywebe ipiat supi'ajojo bima, epeyenapõn cuy. Imẽn e'e ip pima pũġ ka be, epeyenapõn cuy wara'at ka be—aġoka be — io'e cebe ip. — Soat waġo õn — Jesus o'e. — Waram wajẽm awap, ade aġoka daġ epeju—Israel naxeġebitbit eipi daġ — io'e Jesus.

24 — Imutaybitbin'ukat podi ġu je'e jewēju etaybitbinayũ itaybit ip. Kariwa dak podi ġu dak je'e jekapikpiġ'ukayũ kapikpiġ ip. 25 Imẽnpuye kapikpiġ'ukayũ icokcoġ cuy jeedop ip, jekariwa buximayũ ip puye. Itaybitbinayũ dak icokcoġ cuy jeedop ip jemutaybitbin'ukat buximayũ ip puye. Ijoceayũ cekariwa a'õ ya'õmuy ip pima, “Belzebu teku,” i bima ip, cebekitkit a'õ dak ijo'i ma ya'õmuy je'e ip. Cekariwa omuymuy ip pima, cebekitkit tak imuymuy ip cekariwa muymiyap podi ma — io'e Jesus.

26 — Eypararam ġu juy epesop ixeyũ e'eap puxixim — io'e jebekitkit pe. — Yajuyjuyat jewedobuxik ġuyjom. Iba'arẽmat ibapuk je'e soat xe. 27 Imẽnpuxim ajo oġuwẽn eywebe, kawẽnwẽn wuyewewēju ma, ijop epeġuwẽn soat pe ġuyjom — io'e. — Ibigadaap kay epeya'ĩjojo, ijop soat pe epeġuwẽn ġuyjom — Jesus o'e.

28 — Eypararam ġu juy epesop eyaoka ojuyayũ buxixim — io'e jebekitkit pe. — Wuyejebit aoka but ip. Imẽnpit wuybiõġbuk aoka ba'ore cebe ip — io'e. — Deus puxim pit cuy eypararam epesop. Wuyejebit muy'ũm put cebe, wuybiõġbuk tak. Ipiat'ajojoap pe imu'ũm put — Jesus o'e.

29 — Xepxep pe pidiwe dei tei'ĩt ma—pũġpũġ centavo ma—wasũ yopĩcat tei. Imẽnpit pũġ wasũ yopĩcat at'an pima, Deus itaybit ixẽ wasũ o'at iam. Deus a'õbi acã je'at — Jesus o'e. 30-31 — Deus xe teibõġ ġu wasũdei. Imẽnpit aġ cekay. Imẽnpuxim wuykay dak aġ soat em. Deus itaybit wuyadap peburũdap iam. Imẽnēju eyaġuybabi'ũm'ũm ġu juy epesop. Deus soat itaybit wuyekuku iam — io'e.

32 — Eyju “Jesus ebekitkiyũ oceju,” i soat pe e'em pima, õn tak “Teyũku webekitkit,” i oce webay be—kabi beat pe — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be. 33 — Eyju bit e'em warara'acayũ be, “Jesus bureyũ ġu oceju,” i bima, õn tak “Iteyũ bure ġu õn,” i oce Webay be—kabi beat pe — io'e Jesus.

³⁴— Epeyewağuy ğu juy: “Jesus osodot kaba'üm wuydop am,” i. Ojot puye, ipi watwat pe wara'at tağtağtağ ma jekuku. Itakoma je'e ip jewewekay. Pajam jewaokakam je'e ip — Jesus o'e. ³⁵⁻³⁶ — Ibadipyũ itakoma cĩcāayũ je'e jewewekay, pũğpũğ ixeyũ'in okay itabut puye — Jesus o'e. — Cebay ma okay je'e. Ipot pit okay ğu je'e. Ixi ma okay je'e. I'iyũ okay ğu je'e—ayacayũ. I'it tayxi okay ğu je'e. Yuktayxi okay je'e. Imēneju wara'at tağtağtağ ma jeku ip — Jesus o'e cebe ip.

³⁷ — Eyebay kayap podi ma okay'üm pima, oweju jekukuayũ ğu epesop, eyxi kayap podi ma dak, eyekpotpoyũ kayap podi ma dak, eydaxityũ kayap podi ma dak.

³⁸ Owebeam je'ũ ibu'u'umat puximayũ acā webekitkit ma oxe. Korosa jeje je'ũ âm, korosa dujuwatwan õn pima, webekitkit tak cucum onomuju. Cucum ip korosa kuğ, je'ũ âm. Apēn ağokatkat korosa dujuwatwan cucum, korosa jeje jebamupayam je'ũ âm; imēnpuxim cuy epeku soat em owebeam je'ũ ibu'u'umat puxim.

³⁹ — Eye'ũ bima, õn ma obuyxi eyxe buye, ibin ma soat em eyetabēğ epesop Deus xe. Eywebe ma jewağuyğuy: “Õn ma obuyxiat,” i bima bit, soat em ipiat'ajojoap pe epesop eye'ũ buje — Jesus o'e cebe ip.

⁴⁰ — Gasũ epeju Israel naxeğebitbit kay. Wa'õbi epeju — Jesus o'e jewēju etaybitbinayũ be. — Pũğ ixeyũ'in eyewebe je'e, “Epeõm,” i. Imēnpuxim ma owebe dak je'e ip — io'e Jesus. — Imēnpuxim ma oğujuiat pe dak je'e ip — io'e. ⁴¹ — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pe dak je'e, “Eõm,” i. Ixe dak iõm pin, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat puye. Iõm pin. Imēnpuye Deus cekapikaptei je'ğũm cebe, kapikaptei ùmũm pima jekawēn muwēnuwēn'ukat pe.

— Cũğ cĩcāt pe dak je'e, “Eõm,” i. Ixe dak iõm pin, cũğ cĩcāt puye. Iõm pin je'e. Imēnpuye Deus cekapikaptei je'ğũm cebe, kapikaptei ùmũm pima cũğ cĩcāt pe. ⁴² Wara'acat webekit'isuat pe idibi ma tiũm ticukati, ixe webekit puye, Deus tak xipacat je'ğũm idibiũmat pe — io'e. — Iboap kay ğebum cuy epesop — io'e Jesus.

11

¹ Ibocewi o'ju Jesus ağokaxiriyũ be. Wũy ğu osodop boyũku. ¹² beayũ muju bujep, ağokaxiri beayũ mutaybit am o'ju. Deus ekawēn muwēnuwēn oeku Jesus.

² João Batista Cristo awēğ o'yawēğcoco daomũnmũnap'a be. Bekitkit o'ğuju Jesus kay. Jewēju etaybitbinayũ o'ğuju João. O'ğuju, ja'õ daxijo am.

³ — “Deus emumuju ajēmap wiwim oceju,” i juy epe'e cebe — io'e João. — “Ēn ma du ixe? Wara'at ğu xe'e ocejowiwi?” i juy epe'e cebe — io'e João.

— Hm hm — io'e ip.

João a'õ daxijo am o'ju ip.

Oajēm ip cekay—Jesus kay.

— Ēn ma du omuykuiat? Wara'at ğu xe'e ocejowiwi? — io'e ip Jesus pe.

⁴ — Epeyepit cuy João kay — io'e cebe ip. — Epejojoioiap cuy epeğuwēn João be, epekũyjoioiap tak — io'e. ⁵ — Ita'üm topibiyũ o'e itate ğasũ. Taokērē topibiyũ dak xipan ip o'e jexĩğxĩğ ğasũ. Ierep topibiyũ dak xipan o'e ğasũ. Ya'õpi'üm topibiyũ dak ya'õpipe o'e ip. Jekũyjojom ip o'e. Ce'ũ topibiyũ dak waram itabēğ o'e ğasũ. Tadaibothocayũ dak kawēn idipat cocom ğasũ—Deus ipot awēğ cocom.

⁶ — Imēneju: “Ecokcoğ eğuy okay etabut am ebu'u'üm pima. ‘Ite ğu omuykuiat,’ ie'em pima bit, ecokcoğ ğu eğuy,” i juy epe'e João be — io'e Jesus.

— Hm hm — io'e ip.

⁷ Cēmcēm ip pima, Jesus João o'ğuwēn ibo ka beayũ be.

— João jom cuk epeku uk'a'umat pe — io'e Jesus. — Pām ixe João? Ajo-buxim ixe o'e? Ip'ün'ün kay kabido ajēm puje, je'ipe'adedem. Yağuykorerenayũ ite'ip puxim, soat em jewağuy muwarurururun puye. João bit yağuykoreren ğu. Ite'ip puxim ğu. ⁸ João doti teiboğ ğu. Teiboğat kukayũ adeayũ kukat tuk'a be opop ip—ibubut adeayũ. ⁹ João

bit ibubut adeat ġu. Deus ekawën muwënuwën'ukat xeku. Warara'acat podi ma João ya'õbuyxi—Deus ekawën muwënuwën'ukayũ bodi ma.

¹⁰ — Imën Deus ekawëntup e'em—João muwëġaptup:

Aġ cuy epesop, ie'em Deus, i. Wemumuju oġuju ewap ajëm puje, emuxipan am, i. Imën e'em Deus ekawëntup—João muwëġaptup — io'e.

¹¹ — Kuyjeayũ bodi ma João ya'õbuyxi. Ka'ũma ma omuy João Batista jo'i ya'õbuxian. Deus xe bit—kabi beat xe bit—yopīcat João bodiat ya'õbuyxiat wekawën kayayũ'in — Jesus o'e. ¹² — Ixe João Deus awëġ o'yawëġtojot ipi juacat kay—Deus soat kukanap awëġ. Iboap awëġcocom pima ip, cekay jġã ip, Deus xe nuynuy pin cīcã ip puye. Imën ġasũ dak cekay jġã ip — io'e. — Deus xe ajëm pin ip — io'e.

¹³ — João ajëm awap, Deus ekawën muwënuwën'ukayũ dak iboap awëġ cuk o'yawëġtojot—soat ip. Imën tak Moisés ekawën tup e'em — io'e Jesus. ¹⁴ — Iboap awëġ kay eyetabut pima, eyetabun tak Elias jajëmiap João jo'i ma oajëm. ¹⁵ Epeya'õpicũġcũġ cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

¹⁶ Jesus waram o'jekawën adeayũ eju.

— Oġuwën eywebe, abu-buxim ġasuacat iap iam eyetaybit am. Bekitkit puxim ixeyũ—pasiaham ip iap pe pubutbucayũ buxim. Jewāwāwām ip jebureyũ—bekitkiyũ. ¹⁷ “Tëġtëġ'a oceyamuyde eywebe ya'ġjo am. Eydaobu'u'u eyju bit da'i'in,” ie'em ip. “Wa ocesop jewexe i'ũmcocom. Eybu'u eyju bit oceweju totõn,” ie'em ip. Ijoyũ buxim ġasũacat — io'e Jesus.

¹⁸ — João Batista oajëm eykay. Ixe vinhodi o'tikõn ġu. Ire oeku Deus eju jekawën ãm. Soat pit napa ma e'em João muwënuwën: “Ibiõġbuk kërëat kukat teku,” i.

¹⁹ — Soat waġo õn. Ojot eykay. Soat xat o'om ojeku, soat tikõnkõn tak. Soat pit napa ma e'em omuwënuwën: “Ika'o'on'ukat teku,” i. “Teku iecuġap peam dinheiro bubu'ukat pure,” i dak. “Teku ikërëat mujurũġrũġ'ukat pure,” i dak — io'e. — Wuyju Deus emumutaybitbinap taġ jekukum pima bit, warara'acayũ je'e omuwënuwën, João muwënuwën tak, “Deus xe cũġ ma wuymutaybitbin,” i — Jesus o'e.

²⁰ Jesus tak o'jekawën iboecat pe. Ikërëan e'e'ukayũ muwënuwën o'e Jesus. Ikërëat epere'ũmayũ muwënuwën o'e. Ikërëat kuġ o'e ip. Imënpit iġuycũġ ġu ip ikërëat kay. Jesus a'õbi iba'oreat cuk o'jebapuk ixeyũ etabun. Jesus a'õbi o'jebapuk. Imënpit ikërëat mujurũġrũġ. Imën o'e—Corazim ka watwat o'e, Betsaida ka watwat tak, Cafarnaum ka watwat tak.

²¹ — Karem ma ipiat epesupi'ajo jġã, Corazim ka watwat! — Jesus o'e. — Karem ma ipiat epesupi'ajo jġã, Betsaida ka watwat — io'e. — Ka'ũma buk epejojoiap cuk adi oġubapukpuk eyetabut pe eyka be bima — io'e. — Tiro ka be iboap mubapuk pima, Sidom ka be dak, kajuk ikërëat mujurũġrũġap o'jepere ip—ibo ka watwat. Itabut kajuk ip Deus kay — io'e. — Ibo ka be iboap mubapuk pima, kajuk ikurususucat o'ġuõm ip jedotim. Daxa daypibewiaptõm tak kajuk o'tõmõġ ip jabí jeje. Imën kajuk o'e ip, “Oceġuycũġ cīcã ikërëat kuġ oceju buye” iap mubapuk am; “Ġasũ bit ikërëat aġuġë ġu” iap tak mubapuk am jebureyũ be — io'e.

²² — Deus kũyjobit'ũmayũ be ipiat supi'ajoat iap kabia bima, Tiro ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Sidom ka watwat pe dak. Imënpit Tiro ka be iap podi ma, Sidon ka be iap podi ma dak eywebe ipiat supi'ajoat. Iboap kay ġebum cuy epesop — io'e Jesus Corazim ka watwat pe, Betsaida ka watwat pe dak.

²³ — Cafarnaum ka watwat! — io'e. — Deus jeymuyu ġu kabi kay — io'e Jesus. — Jeymukop ipiatpi'ajoap kay bit. Ka'ũma buk epejojoiap cuk adi oġubapukpuk eyetabut pe eyka be bima oce — io'e. — Iboap mubapuk pima Sodoma ka be, ikërëat kajuk o'jepere ip. Deus kajuk aġoka o'sukamupik ġu — io'e Jesus.

24 — Deus kūyjobit'ũmayũ be ipiat supi'ajoat iap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Tiro ka watwat tak. Imēnpit Sodoma ka be iap podi ma Deus ipiat supi'ajoat eywebe. Iboap kay ġebum cuy epesop — io'e Jesus Cafarnaum ka watwat pe.

25-26 — Jesus o'e ġebuje bit.

— Bay — io'e. — Ēn acā soat kukukat—kabi beacat kukukat, ipijuacat kukukat tak — io'e. — Apēn ěn e'em iap mubapukpuġ ěn jewexe itaybit cĭcāyũ be ġu—imutaybitbin'ũmayũ be acā — io'e. — Ixeyũ acā wekawēn imutaybitbin ěn. Imēn xipat oxe. Ocokcok cĭcā imēn ebikuy buye. Ocokcok cĭcā xipat exe buye dak — io'e Deus pe.

27 — Soat ma juk Webay o'ġũm owebe — io'e cebe ip. — Warara'acat ġu itaybit abu Deus ipot iam—cebay acā. Imēnpuxim warara'acat ġu itaybit abu ipote bay iam—ipote acā. Jebay mubapuk am, ipot ibikuy bima acā warara'acat itaybit je'e abu Deus iam — Jesus o'e cebe ip.

28 — Okay epesot. Ikērēat oju'uk eywebewi — io'e Jesus cebe ip. Deus a'ō kay kūyjobit ojuy ip. Imēnpit kūyjobit ġu ip.

29 — Eymutaybitbin oce. Webekitkit e'em. Wa'ōpuruġ'ũmat ōn. Waġuybabibi. Yoboġat pin ġu owexe. Eywebewi ikērēat oju'uk. 30 Wa'ō kayap iba'ore ġu imuġē ām. Kūyjobit am okay dak iba'ore ġu eywebe. Wara'at ikērēat kay eyebu'um epe'e, eywebewi ikērēat oju'uk puye — Jesus o'e soat pe.

12

1 Gebuje Jesusyũ o'ju trigodip taġ. Sábado bima o'ju, Judeuyũ jebodoydoyap kabia bima. Trigodadot o'tadot'uk ceweju etaybitbinayũ. Trigoda o'tabu ip, jerere buye. O'ta'o'o ip. 2 Ta o'om pima, Fariseyũ ixeyũ o'jojojo. Jesus eju etaybitbinayũ o'jojojo ip.

— Ak'ì! — Fariseyũ o'e Jesus pe. — Eweju etaybitbinayũ Moisés ekawēn taġ ġu jekuku ip. Jebodoydoyap kabia be kapikpiġ ip. Cũġ ma ġu e'em ip. Trigodadot uk'uġ ip. Imēnpuye ikērēat kuġ ip, wuywebe jebodoydoyap kabia be kapikpi buye — io'e cebe.

3-4 — Tā. Ikērēat kuġ ġu ip — io'e Jesus. — Kuyje Davi o'om Deus eju kawēnwēnap'a be. Ire bima, o'om Davi, cewejuyũ dak. Deus emesa bewi pa'ō'a o'ya'o'o ip—Deus etabixe o'yamōġ ip iat'a—pa'iyũ be acā ya'o pi ġu iat'a. Moisés ekawēn taġ ġu ijop'a o'ta'o'o ip—Daviyũ. Apēn Davi o'e'e iaptup opop Deus ekawēntup pe. Kuy epetup-coco—iboaptup — io'e Fariseuyũ be.

5 — Deus eju kawēnwēnap'a be pa'iyũ kapikpiġ ip soat kabia. Jebodoydoyap kabia jekukum ip Moisés ekawēn taġ ġu yaboġat'a be. Wara'at taġ jekukum ip, kapikpiġ puye. Imēnpit ikērēat kuġ ġu ip Deus xe. Iboaptup ekawēn eyetaybit—Deus ekawēntup. Kuy epetupcoco—iboaptup tak — io'e Jesus.

6 — Icēmān ocekawēn eywebe. Deus eju kawēnwēnap'a Israel naxeġebitbit o'yamuy—yaboġat'a. O'yamuy ip, wuyju yamubuyxin am. Imēnpuye Deus eju kawēnwēnap'a kukukayũ ya'ōbacaayũ. Imēnpit ya'ōbaca jġjāat omuy ijoce ġasũ — io'e Jesus cebe ip.

Jewebe ma o'e Jesus, “ya'ōbaca jġjāat” i'e'em pima.

7 Warara'acayũ kay eyetabotaidabotbocap kay ōn, i Deus juk o'e — io'e Jesus cebe ip.

Owebeam carneiro mupikap kay ġu bit ōn—eyetabotaidabotbotap kay acā, i — io'e Jesus.

Ijoptup ekawēn eyetaybit pima, “Ikērēat kuġ ip,” i kajuk epe'e ġu ikērēat kuġ'ũmayũ muwēnuwēn pima — io'e Jesus Fariseyũ be. 8 — Soat waġo ōn. “Epeyekapik cuy,” i ōn e'em pima jebodoydoyap kabia be dak, cedaġ kuka o'e eyekapikap Deus xe — Jesus o'e.

9 O'ju Jesus ibocewi. Oajēm Deus eju kawēnwēnap'a kay—Judeuyũ e'aweroroap'a kay. O'om.

10 Gebuje aġokatkat o'tobuxik iġo'a be. Pũġbũnũ'a o'subũnũ'anũy ibũnũ'akērē.

Pũġpũġ o'je'aweroiyau'in Jesus muymuy ojuy ip.

— Jesus Moisés ekawën tağ ġu jekukum — i'e ojuy ip warara'acayũ be. Imēnpuye:

— Jebodoydoyap kabia bima, xipat tu exe ibūnũ'a kērēat mu'ada am? Imēn tu Moisés ekawën tağ ma? — io'e ip Jesus pe.

¹¹⁻¹² — Xipat Moisés ekawën tağ warara'acayũ ikukpin wuyxe bima — Jesus o'e Fariseuyũ be. — Jebodoydoyap kabia bima eyōhō o'at pima ipikũykũy be i'uk'uğ ip ipikũykũy bewi—ixe ovelha — io'e. — Abũ jeōhōyũ uğ ġu? Ka'ũma ma. Ovelha ikukpin ip, jeōhōyũ buye. Imēnpuye i'uğ ip. Imēn tak wuyju ovelha bodi ma wuykukpin Deus xe. Imēnpuye xipat Moisés ekawën tağ wuywebe xipacat muğē ãm jebodoydoyap kabia be — io'e Jesus.

¹³ — Paya'i ece ebu — io'e ibūnũ'a kērēat pe. O'jewebūmupaya. O'je'ada ibūnũ'a kērē topibit. Wara'atpunu'a jo'i o'e. Ibūnũ'adip o'e.

¹⁴ Fariseuyũ bit o'jēm yabewi. O'jewede ip Jesus xewi. O'jewawē ip Jesus aoka am, kapikpiğ Sábado kabia be buye. ¹⁵ Imēnpuye Jesus o'ju ibocewi. Fariseuyũ ekawën itaybit puye, o'ju. Adeayũ o'ju Jesus tomuju. Iwātaxipipiyũ o'ġu'ada'ada—soat ip.

¹⁶ — Wawēğ epeyawēğmuwën ġu juy. Pũğ em tak ka'ũma — io'e cebe ip.

¹⁷ Ibo o'jebapuk apēn Deus ekawën muwēnuwën'ukat o'e iap tağ—apēn Isaías kuyje o'e iap tağ.

¹⁸ Deus o'e: Ija otaēiat—obuywatwat'ukat—ōn cekay jġāiat—omucokcokcok'ukat. Obiōğbuk ojomōğ cebe. Ajo cũğ ma oxeiap ġuwën soat pe—Judeu'ũmayũ be.

¹⁹ Ya'ōxixixiğ ġu je'ku. Jewāwām ġu je'ku. Soat ka dağ tak kawēnwēn ġu je'ku.

²⁰ Ikērēan e'e jġāayũ daxijo xeku ikērēat pewi. Okay itabut cġcā'ũmayũ ġutabut cġcā okay. Imēn ma je'kuku soat pewi ikērēat uk'uğ—Deus kayayũ bewi. ²¹ Soat ipi juacat Deus emunaē kay je'e, i.

Imēn Isaías o'ġuwën kuyjeayũ be.

²² Gebuje iboceayũ ağokatkat o'tujowat. Ita'ũmat osunuy ixē ağokatkat. Cekawën pa'oreat tak o'e ixē, ibiōğbuk kērēat imuyde'ũm'ũmm puye. O'tujowat ip. O'je'ada Jesus a'ōbi. Ijojom o'e, o'je'ada buye. Xipan kawēnwēn o'e—ibiōğbuk kērēat kuğ tūibit o'e, o'je'ada buye. ²³ Iboceayũ yağuybabi'ũm o'e ip—soat ip.

— Davi naxeğebit paxi sute? — io'e ip.

Jesus muwēnuwën o'e ip.

²⁴ Fariseuyũ bit Jesus awēğ o'yawēğcoco.

— Ixe Jesus ibiōğbuk kērēayũ o'ġujēm ağokatkayũ bewi Belzebu a'ōbi—ibiōğbuk kērēayũ kukukat a'ōbi—Satanás a'ōbi ma — i napa ma o'e ip.

²⁵ Jesus itaybit osunuy apēn ixeyũ jewağuyğuy iam.

— Pũğ eipi watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ũm ip. Pũğ ka kukukat jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ũma ma. Pũğ tiwat kukakat pe jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ũma ma — io'e Fariseuyũ be. ²⁶ — Imēnpuxim Satanás pe jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ũma ma. Imēn Satanás a'ōbacaap mu'ũm kuka o'e. Imēneju Satanás ja'ōbacaap ūmũm ġu owebe ibiōğbuk kērēayũ mujēm ãm—jebekitkit mujēm am — io'e Jesus. ²⁷ — Belzebu a'ōbi òn ibiōğbuk kērēat mujēmjēm pima, abu a'ōbi dak eyebekitkiyũ imujēmjēm ip? Jewemuğuykukukum eceju iap mubapukpuğ cġcā eyebekitkiyũ.

²⁸ — Deus biōğbuk a'ōbi ibiōğbuk kērēayũ o'ġujēm. Belzebu a'ōbi ġu o'ġujēm. Ibiōğbuk kērēayũ o'jēm ip puye, kuy eyetaybit Deus soat kukukan je'e iap mubapukpuğ òn eywebe iam — io'e cebe ip.

²⁹ — Wuyōm pa'ore wuykay isapka'oreat tuk'a be ibubut pu am. Imukiriğ acā koam — io'e. — Imukirik puje bit, wuyōm put soat pu am—uk'a beap pu am — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'e, jebacaap Satanás ebacaap podi ma buye. Ibodi ma buye, Jesus pe ibiōğbuk kērēayũ mujēm put ikukayũ xewi.

³⁰ — Imēn tak okay'ūmat itakoma okay — io'e Jesus. — Webekitkit mu'awerom obuywatwat'ūmat imuypōḡpōḡpōḡ—webekitkit muypōḡpōḡpōḡ — io'e. ³¹ — Imēnpuye oḡuwēn eywebe. Ipi juacayū be Deus muymuy buje, iboap imuymuyap kay soat em Deus ḡebum ḡu je'e. Deus iboap ju'uk cebewi ip. Ixeyū be Deus biōḡbuk muymuy buje bit, iboap imuymuyap kay soat em Deus ḡebum je'e. Cebewi ip iboap i'uk pa'ore Deus pe; apēn eyju napa ma e'em, “Ijop e'eap Satanás a'ōbi o'jebapuk,” i. Imēn tak kuy eyetaybit Deus a'ōbi ijop e'eap o'jebapuk iam — Jesus o'e.

³² — Soat waḡo ōn — io'e Jesus. — Omuymuy puje ip, Deus jeḡebu ḡu iboap kay soat em. Iboap ju'uk cebewi ip. Deus biōḡbuk muymuy ip pima bit, Deus jeḡebu iboap kay soat em—ḡasū, waram tak ḡebum je'e. Iboap kuḡ jeedop ip soat em—ikērēat kuḡ—Deus biōḡbuk muymuyap kuḡ — io'e Jesus.

³³ — Wuyetaybit yopkērēat'im. Yopkērēat'ip puye, ya'a e'em yakērēat'a. Wuyetaybit yoptipat'im tak. Yoptipat'ip puye, ya'a e'em yadipat'a. Yoptipat'ip, ya'a dak soat em jeenuy yaku. Yapkērēat'ip pit, ya'a dak soat em jeenuy yakērēat'a. ³⁴ Imēn puybu tuypiatpu buximayū eyju, ikērēat kuḡ cīcā buye. Iba'ore dak eywebe idipat ekawēn muwēn ām. Apēn wuyju jewaḡuyḡuy wuywebe, imēn wuyju e'em. Imēn tak iba'ore ḡasūacat pe idipat ekawēn muwēn ām, yaḡuykērē buye. ³⁵ Apēn xipacat idipap uk'uḡ imuxipanpanap'a bewi, imēn tak wuyaḡuydip pima, wuyekawēn tak idip ma e'em, wuye'eap tak. Wuyaḡuy nomuju ma wuyju jekawēnwēn. Xipat'ūmat idi'ūmap uk'uḡ imuxipanpanap'a bewi. Imēn tak wuya'ḡuydip'ūm pima, wuyekawēnkērē e'em, wuye'eap tak — io'e Jesus cebe ip.

³⁶⁻³⁷ — Oḡuwēn eywebe. Wuyekawēntip pima, “Idip ma eyju oxe,” i je'e Deus wuywebe kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoap kabia. Wuyekawēnkērē bima bit, “Ikērēat kuḡ eyju oxe,” i je'e Deus wuywebe.

— Deus ipiatpi'ajoan kūyjobit'ūmayū be iap kabia bima te'e ma juk adi acekawēn iap aḡuwēn Deus pe — io'e Jesus.

³⁸ — Ocekukukat! — Fariseuyū o'e cebe. — Ka'ūma buk ocejojoioiap eḡubapuk cuy ocewebeam — io'e ip.

Imēn tak Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū o'e Jesus pe.

³⁹ — Ka'ūma — io'e. — Ikērēat kuḡ eyju. Deus kay eyetabut ḡu. Ka'ūma buk eyejojoioiap co pin eyju. Imēnpit oḡubapuk ḡu eywebeam. Jonas awēḡ acā ka'ūma buk eyejojoioiap tieḡ e'em eywebeam—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat awēḡ — Jesus o'e.

⁴⁰ — Soat waḡo ōn — io'e Jesus. — Ixe Jonas osunuy ebapūḡ kabia axima yoboḡat uk pe. Ebapūḡ ixima osunuy dak. Apēn Jonas osunuy axima yoboḡat uk pe, imēnpuxim ma oḡuy ebapūḡ kabia ipi be, ebapūḡ ixima dak — io'e Jesus. — Deus a'ōbi ixe Jonas o'jēm axima yoboḡat uk pewi. Cejēmap Nínive ka watwat pe ka'ūma buk o'jojoioiap osunuy. Ōn tak imēnpuxim Deus a'ōbi waram ocetai't we'uap tomukadi — io'e Jesus.

⁴¹ — Kuyje Nínive ka watwat iḡuycūḡ o'e ip ikērēat kuḡ puye ip — Jesus o'e. — Ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip—ikērēat e'e'ukayū. O'jepere ip, Jonas pe Deus ekawēn o'tojot puye. Deus ipiatpi'ajoan kūyjobit'ūmayū be iap kabia Nínive ka watwat je'bapuk soat etabut pe. Ixeyū je'e ḡasūacat pe: “Eyju ikērēat kuḡ Deus xe,” i, eyju wekawēn kay'ūm puye. Jonas kay o'e ip Deus ekawēn muwēnuwēn pima Jonas. Ōn pit Jonas etaybicap podi ma wetaybit cīcā Deus ekawēn muwēn ām. Imēnpit eyju wekawēn kay ḡu — Jesus o'e.

⁴² — Kuyje kaxi etajoreḡat ka kukat oajēm wūyat ka bewi. Ayacat oajēm Salomão ekawēn co am—itaybit cīcāat ekawēn co am.

— Deus ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be iap kabia ixe ayacat je'bapuk soat etabi xe. “Ikērēat kuḡ eyju Deus xe,” i je'e ḡasūacat pe, eyju wekawēn kay'ūm puye. Salomão kay o'e ixe, taybit cīcāp muwēnuwēn pima Salomão. Ōn pit Salomão etaybicap podi ma wetaybit cīcā. Imēnpit eyju wetaybicap kay ḡu — Jesus o'e.

⁴³ — Ağokatkat pewi ibiõğbuk kērēat cēm puje, ixe ibiõğbuk jekukum idibi'ūmat tağ, jebodoyap kudadam. Jebodoyap pit tobuxik'ūm pima kuka o'e jewebe ma: ⁴⁴ “Jepin ma õn kuy bima onuyap kay,” i — Jesus o'e. — Jepitpin.

— Yajēm puje, ixe ağokatkat tobuxikxiğ. Ka'umğu ibiõğbuk kērēat opop ixe ağokatkat pe ġasū. Ixe ağokatkat uk'a buxim—yabuk'a buxim—yabi'õğ'õğat'a buxim—yaxipanat'a buxim. ⁴⁵ Imēnpuye ixe ibiõğbuk kērēat cēm cēm ma'guto. 7 beayū dobuxikxiğ—ibiõğbuk kērēayū dobuxikxiğ—ibodi ma xipat'ūmayū dobuxikxiğ. Ixeyū dak õmõm ixe ağokatkat pe—7 beayū. Õmõm koapat ibiõğbuk kērēat eju. Kuy bima ixe ağokatkat tadaybot osunuy. Ģasū bit ibodi ma tadaybot o'e. Imēnpuxim ma dak ġasūayū jeedop. Ikērēat ġubapukpuk cīcā ip — io'e Jesus.

⁴⁶ Ixi oajēm Jesus kay—ikitpitpit tak. Warara'acat pe kawēnwēn pima oajēm ip. Akiju osodop ip.

— Ocekawēn pin Jesus eju — io'e ip iboceayū be.

⁴⁷ — Exi oajēm, ekitpityū dak — io'e—puğ ağokatkat o'e Jesus pe. — Akiju opop ip. Cekawēn pin ip eweju — io'e Jesus pe.

⁴⁸ — Icēmān iğo oxiat. Boyūku okitpitpicat — io'e Jesus.

⁴⁹ Pacuğ'i o'e jebekitkit kay.

— Webekitkit pit oxi jo'i oxe, okitpitpit co'i dak — io'e. ⁵⁰ — Kabi beat a'õ kay buye, okitpitpit co'i oxe, wuyixit co'i dak ip, oxi jo'i dak ip—Deus bikuyap tağ jekuku'ukayū — io'e Jesus.

13

¹ Ixe kabiam ma Jesus o'jēm uk'a bewi. Iodi kay oajēm. Oabik iodi wābu be. ² Ade jījā o'je'awero Jesus xe. Imēnpuye kobe be oõm ixe. Oabik kobe be. Adeayū bit kapurūğ pe ma osodop ip kacūğcūğ'i.

³ Gebuje o'jekawēn adeayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn o'e adeayū be. Adeap muwēnuwēn o'e. Koap imēn o'e:

— Ağokatkat o'ju — Jesus o'e. — Jekadai damuduudu am o'ju. ⁴ Tamududum pima, xepxepa o'ta'at. E bitako dağ o'ta'at — io'e Jesus. — Ixeda wasūyū o'ta'o'o, ajēmjēm pima ip — io'e Jesus.

⁵ — Wara'ata karatūğ'a parak tağ o'ta'at. Ade ġu ka'wi o'e iboce. Ierūn ma o'e ka'wi. Imēnpuye dao ma kadai o'tanokap — io'e Jesus. ⁶ — Imēn tak kaxiepiat e ajēm puje, kaxie o'ğuy'ū ibo kadai — io'e. — Ikaraw o'e. Oe'ū tābuju ba'ore buye — io'e Jesus.

⁷ — Wara'ata widaohoda picūğ pe o'ta'at. Widaoho yaypan pima, iğo kadai o'tipmu'ūm.

⁸ — Wara'ata ma katõ be o'ta'at. Iğoda o'ta'acog. Katõ be o'ta'acog — io'e Jesus. — Ta'ade o'e. Pūğpūğ kadai be ta'adesu o'e—30 be o'e ta—katõ peata. Wara'at kadai be ta'ade o'e—60 be o'e ta. Wara'at kadai be ta'ade jījā o'e—100 be o'e ta — io'e. ⁹ — Wekawēn eyetaybit pin pima, eya'õpicūğcūğ cuy wa'õ kay — io'e.

¹⁰ Gebuje 12 beayū oajēm Jesus kay.

— Apēnpuye ocemutaybitbinap ekawēn acā ecekawēn ijoceayū eju? — io'e ip.

¹¹ — Itaybit ġu ip puye Deus soat kukan je'e iam. Iba'arēm ijoceayū be. Eyju bit ey-mutaybitbin õn, eyetaybit am kabi beat soat kukan je'e iam — io'e Jesus. ¹² — Xipan'ūm ya'ijo buje, yopit ma juy eyetaybin. Xipan ya'ijo buje bit, yoboğ cuy eyetaybin—ade jījā. ¹³ Imēnpit ijoceayū mutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn õn cebe ip. Jeakağ ip. Inaka ijojom ġu ip. Wekawēn pa'arēm cexe ip, wekawēn cocom ma'ğū ip — io'e Jesus 12 beayū be.

¹⁴ — Isaías cuk o'jekawēn apēn ġasū o'jebapuk ġasūacat pe iam. Ģasūacat muwēnuwēn o'e kuyje.

Ya'ijojom je'e ip iboceayũ. Imēnpit itaybit ġu ip je'e. Ijojom je'e ip. Imēnpit itaybit ġu je'e ip ajom sute e'em iam. ¹⁵ Jaġuyumu'ũm ojuy ip: Ja'õpi o'jewa'õpinomudip ya'ijoop puxim. Jeta o'sutanomudip ijoap puxim. Imēn'ũm pima bit kadi ijojom ip, ya'ijojom tak. Imēn'ũm pima bit kadi ip itaybit o'e. Okay itabut kuka o'e ip. Ōn kuka adi ip oġu'ada, ikērēat uk'uġ cewebewi, io'e Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

— Gasũacat muwēnuwēn pit o'e — Jesus o'e.

Imēn Jesus o'e itaybit ġasũacat itaybit pin pima, ip kajuk iġuycũġ ikērēat kuġ puye iam—ikērēat kajuk o'jere ip, kajuk Deus ikērēat o'ju'uk ixeyũ bewi buye iam.

¹⁶ — Eyju bit eycokcok epesop. Eyju ijojo pin. Ya'ijoo pin tak. Eyeta itaisuata jo'i — Jesus o'e 12 beayũ be. — Wekawēn kayap eyeta itaisuatate iap puxim. Eya'õpipe iap puxim tak. Imēnpuye soat wekawēn epeya'ijoo. Imēnpuye eyetaybit soat wekawēn. Soat epjojojo, apēn cuk ocece iap.

¹⁷ — Kuyje ajo eyju ijojom iap co pin cĩcã osodop ip ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ, Deus xe cũġ cĩcãayũ dak. Imēnpit o'jojojo ġu ip. Ajo eyju kũyjojom iap co pin cĩcã ip osodop. Imēnpit o'jekũyjo ġu ip. Gebu'i juy epe'e iboap kay — Jesus o'e.

¹⁸ — Epeya'ijoo juy kadaida mududumap ekawēn kay, eyetaybit am apēġape ibo wekawēn iam — io'e 12 beayũ be. ¹⁹ — Deus ekawēn a'ijooayũ iġoda buxim—e be ta'at'anata buxim. Deus soat kukan ekawēn ya'ijoo ip. Imēnpit itaybit ġu ip apēġape Deus ekawēn iam. Satanás oajēm cekay ip—Deus ekawēn a'ijooayũ kay. Yaġuyba'ũm'ũm ip cekawēn kay—Deus ekawēn kay, Satanás oajēm ip cekay buye — io'e Jesus cebe ip.

²⁰ — Wara'acayũ Deus ekawēn o'ya'ijoo ip. Ixeyũ iboapta buxim ip—karatũġ'a parak taġata buxim ip. Dao ma Deus ekawēn cocom o'e ip. Koap icokcok cĩcã e'em ip—ijooayũ.

²¹ Imēnpit kadai tabue'ũmat puxim ip. Deus ekawēn badi ġu õmõm cebe ip. Ibureyũ itakoma cekay ip. Ipiat supi'ajoat cebe ip. Imēneju ibu'u ip jetabut am Deus kay.

²² — Warara'acayũ o'ya'ijooayũ widaoho parak taġata buxim. Ixeyũ Deus ekawēn o'ya'ijoo ip. Imēnpit soat em ġebum ip jemukaypinpuy kay. Tuybe ocokcok cĩcã oce dinheiro kuġ pima iãn e'em ip. Deus ekawēn kay ip yopīt ma itabut. Deus ekawēn muwēnuwēn ġu ip warara'acayũ be—jebureyũ be — io'e.

²³ — Warara'acayũ o'ya'ijooayũ iġoda buxim—katõ beata buxim. Ixeyũ Deus ekawēn kay jĩjã ip. Apēġape Deus ekawēn iam ip itaybit. Deus ekawēn taġ jekukum ip. Ixeyũ duk'a xeyũ dak Deus ekawēn taġ jekukum, Deus ekawēn a'ijojom pima. Ade Deus ekawēn kay itabut jeedop ip. Ade ip e'em soat ka daġ—Deus kay itabucayũ. Kadai'ip puxim ixeyũ—ya'a'eat'ip puxim. 30 be o'e takuġ'iat'ip puxim ip, 60 be o'e takuġ'iat'ip puxim tak, 100 be o'e takuġ'iat'ip puxim tak — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be.

²⁴ Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e Jesus. Imēnpuye wara'acat tak imuwēnuwēn o'e iboceayũ be—wuymutaybitbinap—imēnpuximap ekawēn.

— Deus soat kukanap muwēnuwēn pimap, kat pe wuyju tiotatam pimap puxim — io'e Jesus. — Wuyju tiotatam pimap tiotataat jekat pe xipacata o'taida.

²⁵ — Ixet. Ixima daġ oajēm ip—itakomaayũ. Ixidipta o'tadum ip trigoda parak taġ—trigoda jo'iata. O'tadum ip. O'jenapõn itakomaayũ — Jesus o'e.

²⁶ — Gebuje ixidip o'jedipuk kadai paraktaġ, yaypapan pima. ²⁷ Imēnpuye ibuywat-wat'ukayũ o'jekawēn ip jekariwa be.

— “Kariwa,” io'e ip. “Xipacata du etadum ekat pe?” io'e ip.

— “Hm hm,” io'e.

— “Abu ixidipta o'tadum kadai paraktaġ?” io'e ip.

²⁸ — “Okay itakomaayũ o'tamudu,” io'e.

— “Ixidip tu acetip'uk tu?” io'e ip.

²⁹ — “Iba'ore,” io'e cebe ip. “Trigodip kuka epetip'uk, ixidip uk'uġ pima. Imēnpuye trigodip'upap puxixim tip uġ ġu eyju,” io'e.

³⁰ — “Imēneju ixidip tiptop cuy trigodip'ukap puxim. Yaypan pima, tip pupu'ukayū be ocekawēn: ‘Koap ixidip puk epetip'uk tipmūnmūn ām, daxa be tip mupik am. Trigodip pit epetipu, ta'uk am tip pewi, oduk'a be tamōḡ ām,’ ioce'e tip pupu'ukayū be. Soat tarun pimap, tip pupum ip,” i — io'e Jesus.

Imēn Jesus iboceayū mutaybitbin o'e.

³¹ Jesus waram o'jekawēn iboceayū be. Wuymutaybitbinap o'ḡuwēn—imēnpuximap ekawēn. Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e.

— Deus soat kukanap mostardada buxim — io'e Jesus. ³² — Iboda wuykat pe atadaida. Ta'īcata mostardada, taidadam pima. Warara'ata bodi ma ta'īt ma. Imēnpuxim Deus soat kukanap koap ma pūḡpūḡ ma ikukan. Ade ḡu cekay itabucayū. Mostardada bit aypapan cīcā, taida buje. Wara'at kadai bodi ma aypapan e'em. Wasū ajēmjēm jedopi mōḡ ām tāku jeje, yaypan pima. Imēnpuxim Deus soat kukanap ḡuyjom pit ade jījā ikukan. Ade cekay itabucayū — io'e Jesus.

³³ Jesus waram o'jekawēn—wuymutaybitbinap—imēnpuximap ekawēn. Imēn o'jekawēn.

— Deus soat kukanap pāo'a muyhuhuptōm puxim — io'e Jesus iboceayū be. — Trigonōm kuḡ osunuy ayacat—ebapūḡ copo. Ixe ayacat pāo'a muyhuhuptōm o'tōmpu. O'tōmōḡ trigonōm pe. O'tōmupinā. Soat taḡ o'jenōmupōḡpōḡ—trigonōm taḡ. Imēnpuxim soat ka watwat Deus soat kukukan je'e iap awēḡ coco—kabi beat soat kukan je'e iap awēḡ — io'e Jesus.

³⁴ Imēn o'jekawēn Jesus iboceayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn acā o'jekawēn cebe ip. Soat em o'jekawēn Jesus imēn ma.

³⁵ Imēn o'jebapuk apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e'e iap. O'jekawēn ixe:

Wuymutaybitbinap ekawēn acā ceweju ip oḡuwēnwēn. Ya'ōba'arēm ipi ebapuk ebi kaap ekawēn oḡuwēnwēn, i.

Imēn cuk o'e Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat.

³⁶ Gebuje Jesus o'ju uk'a be. Adeayū xewi o'ju. Imutaybitbin'ibiyū oajēm ip Jesus kay.

— Iba'arēm ocewebe. Ocewebe juy eḡuwēn apēḡape—ixidip muwēnuwēn iape — io'e ip Jesus pe.

³⁷ — Kā — io'e. — Aḡokatkat co'iat ōn. Xipacata o'taidaiat co'i ōn. Soat waḡo ōn.

³⁸ Ikat soat ipi beayū co'i. Xipacata Deus kay itabucayū jo'iat. Ixidip Satanás kay itabucayū jo'iat—ibiōḡbuk kērēayū kukukat kay itabucayū jo'i. ³⁹ Itakomat ibiōḡbuk kērēat kukukat co'i. Tabubuap co'i ipi jucayū'ūmap. Tip pupu'ukayū Deus ekawēn tojtjot'ukayū jo'iyū — io'e Jesus.

⁴⁰ — Imēn e'em ipi'ūmat kabia, ipi juacat'ūmap. Apēn wuyju ixidip pupum pima, tip mupik am; imēnpuxim je'e ipi juacat'ūmap. ⁴¹ Soat waḡo ōn. Wa'ō dojtjot'ukayū oce'gudot, soat xipat'ūmayū uk am xipacap pewi, wara'acat pe xipat'ūmat muḡēḡē'ukayū dak.

⁴² — Gebuje jomōḡ ip daxaboḡ pe, ipiat'ajojoap pe. Iboce ip jeedop jetōtōn. Tūy yeiyei je'e ip ipi bun.

⁴³ — Soat Deus a'ō kay kūyjobit pin pima, Deus ebekitkit jeedop ip isop Deus xe. Kaxi buxim ip isop jeedop, Deus soat kukan pima. Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e Jesus.

⁴⁴ Jesus iboceayū mutaybitbin o'e. Deus soat kukanap kabia muwēnwēn o'e.

— Deus soat kukanap kabia teibogāt puxim—xipacap puxim — io'e Jesus. — Ikat pe iba'arēmat puxim — io'e. — Aḡokatkat ibo xipacap o'tobuxik wara'at kat pe. Cekay jījā o'e. Imēnpit waram o'ḡunēm. Icokcok cīcā o'e. Soat ikuḡat o'ḡūm wara'acat pe dinheiro bu am ma.

— Waram o'jepit. Ibo kat o'jat kat iwat xewi. Imēnpuxim wuywebe ḡasū dak ajo wuyju ikuḡiat iūm put, Deus xe wuynuy am. Soat iūm put wuywebe, wuynuy pin cīcā cexe buye — io'e Jesus.

⁴⁵ — Deus soat kukanap kabia wara'acat puxim tak—agokatkat jekukuap puxim — io'e Jesus. — Pérola'a kudadamat ixé. Teiboğat'a kudadam o'e.

⁴⁶ — Ixé agokatkat pérola'a o'yadobuxik—yaboğat'a. Ade dinheiro o'gũm yadeim—perola'a deim. Soat ikuğat o'gũm wara'acat pe, dinheiro bu am ma — io'e Jesus.

— Ibocewi oajēm perola'a kukukat pe. Yaboğat'a o'yabu yakukat xewi. Imēnpuxim wuyju dak. Wuybikuyap pupum Deus xewi. Wuywebe ajo wuyju ikuğiat iũm put Deus pe, cexe wuynuy am, Deus soat kukan pima wuynuy pin cexe buye — io'e Jesus.

⁴⁷ — Deus soat kukanap axima bubuap puxim tak — io'e Jesus. — Agokatkayũ ixé axima bubuap o'joxik iodi be. Ade o'jat ip ibubuap pe—axima — io'e Jesus. ⁴⁸— Ibubuap topapũn pima, ixé agokatkayũ tojojon ka'oririt kay, axima naē ãm. Kaxikxik'i o'e ip ibubuap akokoreren. Taēhēm o'e ip ibubuap pewi. Xipacat ico be ip mōgmōg. Xipat'ũmat ixikxiğ ip — Jesus o'e.

⁴⁹⁻⁵⁰ — Imēn je'e ipi'ũmat kabia — io'e. — Deus ekawēn tojtjot'ukayũ jajēm ijodi wuyjuyũ naēm—xipat'ũmayũ naēm xipacayũ xewi. Jajēm ip xipat'ũmayũ xik am daxaboğ pe, ipiat'ajojoap pe. Ibocewi jeedop ip tōtōn xipat'ũmayũ. Tũy yeiyei ip je'e ipi bun — io'e.

⁵¹ — Ijop ekawēn eyetaybit tu—soat? — io'e jeweju etaybitbinayũ be.

— Hm hm — io'e ip. — Kuy ocetaybit.

— Xipat — io'e Jesus.

⁵² — Deus soat kukan pima, Moisés ekawēn imutaybitbinayũ webekitkin je'e—soat ip. Bekicat ebay buxim ip. Ibubut muxipanpanap'a bewi iisuat uk'uğ, kuyat uk'uğ tak xeku. Imēnpuxim ixeyũ dak itaybit cĩcã Moisés ekawēn. Ijop ekawēn kuyat uk'uğap puxim. Wekawēn pit iisuat uk'uğap puxim — io'e Jesus cebe ip.

⁵³ Imutaybitbinap epere buje, Jesus o'ju jeka kay—Nazaré ka kay. ⁵⁴ Oajēm. Iboceayũ mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be. O'yağuybabi'ũm iboceayũ.

— Apēn sute soan itaybit imēn? — io'e ip. — Apēn xe'e sute o'ğubapuk wuywebe i'e ba'oreap? — io'e ip jewewebe.

⁵⁵ — José ipot ğu du sute? — io'e ip jewewebe.

— Karepiğa ipot ğu du sute? — iboceayũ o'e. Tũybe Jesus José ipot iãn o'e ip.

— Maria i xixi butet ğu du? — io'e ip. — Ikitpityũ butet Tiago i, José i, Simon i, Judás i. Soat ip ikitpityũ ğu du? — io'e ip jewewebe. ⁵⁶ — Iixĩtyũ dak ijoce ma ğu du wuyweju—soat iixĩtyũ? — io'e ip. — Apēn cuk sute itaybit cĩcã ğasũ? — io'e ip.

⁵⁷ Itakoma ip o'e cekay.

— Wuyju bit kũyjobin ğu juy ajop ixé a'õ kay, ixé wuyjo'iat puye — i napa ma o'e ip.

— Soat ka dağacat ibuyxim ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuğ. Jaypanap ka beayũ bit ibuyxim ğu ikuğ—ipi beayũ bit, uk'a beayũ bit tak — io'e Jesus.

⁵⁸ Ade ğu o'ğubapuk Jesus—Deus a'õbacaap. Iba'ore o'e, ipi beayũ itabut'ũm cekay buye.

14

¹ Herodes Jesus awēğ o'yawēğcoco. Ipi kukukat osunuy ixé Herodes iğebujeat—Galíléia eipi kukukat.

² — Ixé agokatkat João Batista i ibutet — Herodes o'e, tũybe iboap icēmãn iãn o'e buye. Imēn kawēnwēn o'e jebuywatwat'ukayũ be. Jesus muwēnuwēn o'e.

— Waram ğuto o'jetait João je'ũap tomukadi — i cedağ ğu o'e. — Imēnpuye Deus a'õbaca am wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ teku — Herodes o'e.

³ Kuy bima Herodes jebekitkit o'ğuju João kay. João uk puje, o'ğukirikirik. O'ğukirikirik imōğ ãm daomũnmũnap'a be. Ayacat cekayap puye, o'jomōğ—Herodías cekayap puye. Herodes kitpit tayxi osunuy ixé ayacat—Filipe tayxi. Imēn daomũnmũnap'a be Herodes João o'ğuoğmat, João ekawēn puye.

4 — Cũğ ğu ewebe ixeye ayacat kuk am. Deus xe cedağ ğu ekitpit tayxi eju jewewbumũn ãm—ixeye Herodías eju jewewbumũn ãm — i juk o'e João ipi kukukat pe—Herodes pe.

5 Imēnpuye Herodes João aoka ojuy. Imēnpit Judeuyũ xe João Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Imēnpuye Herodes iparara o'e Judeuyũ buxixim.

6 Peta bima bit Herodías it o'jebapuk da'i'in Herodesyũ etabut pe. O'jebapuk Herodes kapap epeta buye. Cekay jĩjã o'e Herodes—ayacat yaypan'isuat kay.

7 — Da'i'iap kay jĩjã òn — io'e yaypan'isuat pe. — Emukaypinput eġuwēn owebe — io'e. — Deus etabun òn e'em ewebe emukaypinput oġũm ewebe — Herodes o'e. — Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe, wa'õ dağ ğu iũm pima — io'e.

8 — Ijoce ma João Batista a prato be eyaũm owebe — io'e.

Imēn yaypan'isuat o'e.

— Imēn ece, o'it — i juk o'e cebe ixi.

Imēnpuye yaypan'isuat o'e imēn ma. 9 Yaũm pin ğu o'e Herodes. Ibu'u o'e. Iġuycũğ o'e, yaypan'isuat imēn o'e buye. O'yaũm an pit cebe, jekawēn puye, itakoyiayũ buye dak—jewejuayũ buye. Jekawēn tağ o'yaũm.

10 — Daomũnmũnap'a kay eju — io'e sorara be. — João a eya'uk — io'e cebe.

11 — Hm hm — sorara o'e.

O'ju. O'ya'uk. O'yadojot prato be. O'yaũm ayacat'isuat pe. Imēn Herodes juk itaybit João oe'ũ iam.

O'yadujowat jexi kay ixeye.

Imēneju Herodes tũybe João'ũm waram o'jetait iãn o'e, Jesus awēğ yawēğcocom pima.

12 João eju oekuku'iyũ oajēm João'ũm kay. Ijebit o'tujowat witabikũy be, ikot am.

Jebabim ikot puje, o'ju ip. Oajēm Jesus kay. João'ũm awēğ muwēnuwēn o'e ip.

13 Tobuxik puje, o'jēm Jesus adeayũ xewi. O'ju kobe dağ aġoka'ũmat kay. Oajēm. Adeayũ dak o'ju ip. E dağ pit o'ju ip, Jesus cucumap awēğ cuk o'yawēğcoco ip puye. Oajēm ip aġoka'ũmat pe, Jesus ajēm awap.

14 Kobe bewi cēm puje, Jesus ade jĩjã o'jojojo. Itabotaidabotbot o'e cekay ip.

Gebuje iwãtaxipipiyũ o'ġu'ada Jesus.

15 Jesus eju etaybitbin'ukayũ o'jekawēn cebe.

— Katpuje ma oexe buye, jexat pupu am ip eġuju aġoka kay — io'e ip. — Ijoceayũ eġuju juy. Ka'ũmġu ixat ijoce, aġoka'ũmat puye — io'e ip. — Iteyũ juy eġuju jexat pupu am dinheiro deim — io'e ip Jesus pe.

16 — Ka'ũma — Jesus o'e. — Je'ju ğu juy ixeyũ, jexat pum. Eyju ma ixan epeġũm cebe ip — io'e.

17 — Pũğpũğ ma ixat kuğ oceju — io'e ip. — Cinco be ma pã'o'a opop. Axima dak opop—xepxep ma — io'e ip.

18 — Pã'o'a epeyadojot, axima dak — io'e jeweyu etaybitbinayũ be.

19 — Soat epabikbik. Xikxikxik'i — io'e warara'acayũ be—adeayũ be.

Kaxikxik'i osodop ip. Pã'o'a o'yabu Jesus. Axima dak o'jat. Xepxep ma o'jat.

Gebuje Deus eju o'jekawēn. Jeapũnpũn o'e kabi kay.

— Bay, ěn xipat — io'e. — Pã'o'a eyaũm ocexat'am — io'e. O'yadakat jebum. O'yaũmũm jeweyu etaybitbinayũ be. O'yaũmũm ip iboceayũ be. Imēn Jesus o'yamu'acoğ. Ya'ade jĩjã o'e. Ceweyu etaybitbinayũ o'yaũm adeayũ be. 20 O'jo'o'o soat ip. Ibēğbēğ ip o'e.

Cepoyat puje, Jesus eju etaybitbinayũ o'jat ico be. 12 be ico o'ġunopapũn ip cepoyan—pã'o'a epoyan, axima epoyan tak. 21 Aġokatkayũ 5 mil be osodop ip. Aoyũ dak bekikkit eju, ade ip osodop. Adeayũ osodop ip—jekõnkõnayũ.

22 — Owap cuy wĩnãbu epeju kobe dağ — io'e jeweyu etaybitbinayũ be. — Eyju cucum pima, ijoceayũ mujum puk òn ika be — io'e.

— Hm hm — io'e ip.

Õmõm ip kobe be. O'ju. 23 Warara'acayũ o'ġuyipit Jesus ika be.

Co'a kay jaḡepũḡ ma o'ju, jekawēn ãm Deus eju. Oajēm. Kabiok pima co'a jeje osunuy jaḡepũḡ ma.

²⁴ Kobe daḡayũ bit iodi bicũḡpe o'e ip. Wũy ma ipi bewi o'e ip. Tipodoy tiboḡ cĩcã o'e. Kobe mupokupoḡ o'e kabidoxixi buye. Kopũḡ. Kopũḡ. Kopũḡ. O'subidoajēm topabe.

²⁵ Kaxi jēm awap ma xĩḡxĩḡ o'e. Idibi adopa daḡ xĩḡxĩḡ o'e.

Oajēm jeweju etaybitbinayũ kay. ²⁶ Iparara jĩjã o'e ip. Tũybe axik sute iãn o'e ip iodi adopa daḡ xĩḡxĩḡ puye.

— Axik tu sute? — io'e ip.

O'jewãwã ip, iparara jĩjã buye.

²⁷ — Axik ma ḡu ãn. Eya'õcam cuy epesop. Eypararam ḡu juy. Õn ã — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — Kariwa! — Pedro o'e. — Ën pima, “Ejot idibi jeje,” i ece owebe. “Ejot ijodi,” i juy ece owebe — Pedro o'e cebe.

²⁹ — Ejot — io'e.

O'jēm kobe bewi. Xĩḡxĩḡ o'e idibi adopa daḡ, ajēm ãm Jesus kay. ³⁰ Iparara bit o'e tipodoy buye. Imēnpuye oakõm pin.

— Kariwa! — io'e. — Odaxijom ece iodi bewi — io'e ya'õberen.

³¹ O'jebumupaya Jesus dao ma. O'subuijik Pedro. O'jat. Jesus Pedro o'jat.

— Etabutbũt ma okay — io'e cebe. — Etabun cĩcã juy okay — io'e Jesus.

³² Kobe be oõm—xepxem. Kabido o'subido'ũm ḡebu je bit.

³³ — Icēm. Deus ipot ěn — kobe beayũ o'e ip Jesus pe.

Jesus oibuyxin ip.

³⁴⁻³⁵ Iodi mudək puje, Genesaré eipi kay oajēm Jesusyũ. Jesus itaybit o'e ip—Genesaré watwat. O'ju ip eipi daḡ—soat taḡ. Iwãtaxipipiyũ dakoykoy o'e ip—soat. Iwãtaxipipiyũ o'tojotjot ip Jesus kay.

³⁶ — Iwãtaxipipiyũ esay ukpi mucay pin cĩcã je'ada am — io'e ip Jesus pe. Genesaré watwat o'e ip.

— Ha'a — Jesus o'e.

O'je'ada ip—soat o'ḡucay'iyũ—soat iwãtaxipi topibiyũ.

15

¹ Fariseuyũ oajēm Jesus kay Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ eju. Jerusalém ka bewiyũ osodop ip—soat ip.

(Kuyje Fariseuyũ oekuku ip aypapayũ'ũm'ũm ekawēn taḡ.

— Jekõn awap jewebu wuywuy'uk'ũm pima, xipat ḡu wuyxe — io'e ip kuyje. Imēnpuye Fariseuyũ oajēm Jesus kay.)

² — Apēnpuye eweju etaybitbinayũ jewebu wuywuy'uk ḡu ip, jekõn awap? — io'e ip Jesus pe. — Xipat ḡu imēn — io'e ip. — Wuyajoyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ ḡu ip jekukum, jewebu wuywuy ḡu ip puye — io'e ip cebe.

³ — Pãm eyju? — Jesus o'e. — Apēneju Deus ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum? Apēneju wuyajoyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ acã eyju jekukum? Deus ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum — io'e Jesus cebe ip.

⁴ — Xipan cuy ebay ejukuk, exi dak, i.

Imēn Deus ma juk o'e — io'e Jesus.

Jebay muymuy'ukat cuy epeyaoka, jexi muymuy'ukat tak, i.

Imēn Deus o'e — io'e Jesus. ⁵ — Eyju warara'acat mukũyjojom pima bit, e'em: “ ‘Dinheiro kuka adi oḡũm eywebe eybuywat am,’ i juy epe'e eyebay be,” ie'em eyju bit warara'acat mukũyjojom — io'e Jesus. ⁶ — Eyju dak e'em warara'acat pe: “Gebu je cũḡ ma e'em ewebe ebay jukukuk xipan'ũm pima,” i — io'e Jesus. — Imēn ma ajojoyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ ip jekukum, Deus a'õ mubuyxi'ũm'ũmay eyju — Jesus o'e Fariseuyũ be.

7 — Wuyjuyũ muḡuykuku'ukayũ eyju — io'e Fariseuyũ be. — Kuyje ma juk Isaías emuwēn icēmān. Imēn o'e:

8 “Deus kay oceju,’ i napa ma e'em iteyũ wuyjuyũ,” i. “Imēnpit okay ḡu ip,” i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus. 9 “‘Ēn xipat,’ i te'e ma e'em ip,” i. “Imēnpit xipat ḡu ōn ip cexe,” io'e Deus, io'e Isaías. “‘Deus ekawēn eymutaybitbin oceju bit,’ i napa ma e'em ip. Imēnpit wuyjuyũ ekawēn acā adeayũ mutaybitbin ip,” ie'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

10 Gebuje Jesus adeayũ o'tomuwā. Oajēm ip.

— Ya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop, eyetaybit am — io'e cebe ip. 11 — Ajo ōmōm eybi be iap ḡu eymukērērērēn ḡu — io'e. — Ajo cēmcēm eybi bewi acā eymukērērērēn — io'e. — Iboap kay juy epeḡebu — io'e cebe ip.

12 — Etaybit tu Fariseuyũ itakoma ekay iam—ekawēn puye, itakoma iam? — ceweju etaybitbinayũ o'e Jesus pe.

13 — Wetaybit — Jesus o'e. — Kadaidip webay o'taidaḡuiaptip ju'uk Deus. Apēn wuyju tipkērēatip ju'uk ku bewi; imēnpuxim Deus fariseuyũ emumutaybitbinap ju'uk wuyaḡuy bewi — io'e Jesus.

14 — Eyaḡuybabi'ūm ḡu juy itakomaayũ kay — io'e. — Ikukukat ita'ūmat puxim ip—Fariseuyũ. Ikukukat ita'ūmat pima, jekukukat tomuju wara'at ita'ūmat cucum pima, xepxem ma ip at'an je'e ipikūykūy be, ita'ūmayũ ma ip puye.

15 Ibocewi Pedro o'e:

— Wuywebe ōmōmap ḡu wuymukērērērēn—wuybinūn peat acā iat ekawēn iba'arēm ocexe. I juy ece ocewebe apēḡape ekawēn, iba'arēm puye — io'e Jesus pe.

16 — Eyju adeayũ buxim: ka'ūmḡu eyetaybit — io'e Jesus. 17 — Ajo ōmōm eybi be, ijop kapkam eydada be. Guyjom cēmcēm eywebewi — io'e. 18 — Ajo cēmcēm eybi daḡwi, ixē eymukērērērēn, eybinūn pewi cēmcēm puye — io'e. 19 — Soat em ijodiat jewaḡuydadam ikērēat kay: warara'acat aokakam ip, warara'acat tayxi kaykay'uk ip, aoyũ kaykay'uk ip, warara'acat pubut tujupa'ūm'ūm'uk ip, warara'acat awēḡ mukērērēn 'uk ip, warara'acat awēḡtatam ip. Soat eybinūn pewi jebapukpuḡ, soat em ikērēat kay ḡebum puye acā — Jesus o'e. 20 — Ijodiacat ikērēat mujurūḡrūḡ'uk, aypapa'ūm'ūm ekawēn taḡ jewebuwywuy'ūm puye ḡu—soat em ikērēat kay ḡebum puye acā. Iḡo aḡuykērēat acā eymukērērērēn. Iboam eytaybit ḡu buk? — io'e jweju etaybitbinayũ be.

21 Ibocewi o'ju. Jesus Tiro ka tēḡ ma o'ju. Sidom ka tēḡ ma dak oeku.

22 Ayacat oajēm Jesus kay—Canaā eipi wat—Judeu'ūmat.

— Kariwa! — io'e ya'ōberen. — Etabotaidobotbon cuy okay. Ibiōḡbuk kērēat kuḡ o'it, ipiat'ajojom cīcā ibiōḡbuk kērēat kuḡ puye — io'e Jesus pe—Davi diwacat pe.

Ayacat ma i'it osunuy. 23 O'jede ḡu Jesus. Imēnpuye Jesus eju etaybitbinayũ o'jekawēn ip Jesus pe.

— Soat em ixē ayacat wuynomuju ma ya'ōkarey. Esu'it mu'ada juy. Gebuje juy eḡunapōn — io'e ip Jesus pe.

24 — Iba'ore — io'e. — Deus omuju Israel naxeḡebitbit kay acā — Jesus o'e. — Itabidaoat puximayũ kay—ovelha buximayũ kay — io'e.

25 Jesus wap o'jēḡ'aecōḡcōḡ ayacat.

— Kariwa — io'e. — Obuywan ece — io'e.

26 — Ka'ūma. Xipat ḡu oxe, bekicat xat'a yaxikxiḡ pima, akurice be ya'om — io'e.

27 — Icēmān, Kariwa — io'e. — Imēnpit akuriceyũ wuyxat epoyat o'om. Mesa bewi i'at puje, akurice io'om.

28 — Ka — io'e. — Wetaybit ḡasū okay etabut cīcā iam — io'e. — Ebikuyap taḡ e'it mu'ada oce — io'e.

Gasū ma je'it o'je'ada.

29 Ibocewi o'ju iodi be—Galiléiadi be. O'jeu. Oajēm co'a jeje Jesus. Oabik.

³⁰ Jesus kay oajēm ip—ade jījāyū. Taokērēayū dujotjon ajēmjēm o'e ip, ita'ūmayū dak, jekawēn pa'oreayū dak, warara'acayū iwātaxipipiyū dak. Jesus kay imu'ada am ip o'tojot.

Oajēm ip. O'jomōḡ Jesus wap. Soat ip o'jomōḡ. Soat ip o'je'ada. ³¹ Yaḡuybabi'ūm o'e ip—adeayū, xīḡxīḡ pa'ore topibiyū o'jojojo ip puye. Yaḡuybabi'ūm o'e ip, kawēn pa'ore tūibiyū dak o'jojojo ip puye. Ita'ūm topibiyū tate o'e.

— Ka'ūmḡu xipacat Deus co'iat. Israel naxeḡebitbit Deus mubuyxi. Ixe a'ōbi o'je'ada ip — io'e yaḡuybabi'ūmayū.

³² Gebuje Jesus jewēju etaybitbinayū o'tomuwā.

— Wetabotaidabotbot adeayū kay — io'e Jesus. — Ibacā'ūm ip, ixat'ūm puye. Irere ip. Xepxep xet oweju ip jekukum. Gasū bit ixat'ūmḡu ip o'e. E daḡ jeku am iba'ore e'em cebe ip, irere jījā buye, ibacā'ūm puye ip. E daḡ ma ip kuka o'tao'ūm'ūm repibun puye dak — Jesus o'e jewēju etaybitbinayū be. — Obu'u kawēn ām cebe ip: “Eyduk'a kay juy epeyepit,” i, irere buye — io'e.

³³ — Pomawi pāo'a oceyabu soat muykōn ām? — io'e ip. — Ya'ūmḡu uk'a iḡo ka be. Iba'ore yabu am — io'e ip.

³⁴ — Pebūrū pāo'a opop? — io'e cebe ip.

— 7 be — io'e ip. — Pūḡpūḡ ma axima'it'it tak — io'e ip.

³⁵ — Kaxikxik'i epabik — Jesus o'e iboceayū be—adeayū be.

Oabikbik ip ipi ju.

³⁶ Pāo'a o'yabu Jesus—7 beat'a. Axima dak o'jat. O'jekawēn Jesus Jebay be—Deus pe.

— Bay! — io'e. — Xipat ēn, ocewebeam ocexat eḡūm — io'e.

Soat xat o'takat Jesus—pāo'a, axima dak. O'yamu'acoḡ cīcā. Ya'ade jījā o'e. Ade axima dak, imu'acoḡ puye. Iūmūm o'e jewēju etaybitbinayū be. Cexat ūmūm o'e ip iboceayū be.

³⁷ Soat ip o'jo'o'o ip. Ibeḡbeḡ iboceayū o'e. Ixat o'jepoyat. 7 beap ico be o'ḡunopapūn ip cepoyan—axima epoyan, pāo'a epoyat'am tak. Jesus ewēju etaybitbinayū o'ḡunopapūn. O'tujowat ip. ³⁸ 4000 beayū o'jekōn ip—aḡokatkayū. Bekitkiyū dak o'jekōn ayacayū eju.

³⁹ Gebuje Jesus ixeyū ibeḡbeḡayū o'ḡuju. Kobe daḡ Jesus pit o'ju Magadā ka kay.

16

¹ Fariseuyū oajēm ip, Saduceuyū dak. Oajēm ip Jesus kay. Pūḡpūḡ ajēmjēm o'e Jesus eju kawēn ām.

— Ocewebe i'e ba'oreat eḡubapuk cuy ocewebe — io'e ip Jesus pe. — Deus a'ōbacaap co buje, acetabun ēn Deus xewiat iap kay — io'e ip. Iboap muwēn o'e ibuyxijo am.

²⁻⁴ — Oḡubapuk ḡu juy — Jesus o'e cebe ip. — Gasūacat ikērēat kuḡayū ip. Deus kay itbut'ūmayū ip. Eywebe i'e ba'oreat oḡubapuk ḡu.

— Kan pima eyju e'em, “Kuyajeat kabia idip ma e'em, kabi ipakpuk puye,” i. Kabia isum pima eyju e'em, “Muba'at oajēm ḡasū, kabi ipakpuk puye, kabikerere buye dak,” i. Eyetaybit cīcā apēnape kabi ipakpukat iam, kabi kay aḡ puye. Imēnpit eyetaybit ḡu apēnape oce'e'eap iam. Ajo juk o'jebapuk Jonas pe iap puxim pit ḡuyjom je'bapuk eyetabun — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'jekawēn cebe ip, itaybit puye ip apēnape kabi ipakpukat iam, ijojom pima ip. Imēnpuxim Jesus e'e'ap cuk o'jojojo ip. Itaybit kuka o'e ip Jesus bacaap Deus xewi osunuy iam.

— Kuyje Jonas o'jēm axima boḡat uk pewi. Icēmān kuyjeacat pe i'e ba'oreat o'e. Imēnpuxim ḡasū aḡokatkak waram ḡuto itait je'e, ce'ū'ūayū dopap pewi cēm puje xeku. Gasūacat pe i'e ba'oreat je'e xeku waram itaicap. Wara'at ḡu eywebe i'e ba'oreat ḡubapuk eyetabun—xeku waram itaicap acā Deus ḡubapuk — io'e Jesus.

Ibocewi Jesusyū o'ju ip wara'at ka be.

⁵ O'timudek ip. Oajēm wara'at ka be.

Pāo'a o'yadujowat ḡu Jesus eju etaybitbinayū, ḡebum'ūm puye ip.

6 — Ağ cuy epesop Fariseuyũ epã'o'a muyuhuhuptõm kay, Saduceuyũ enõm kay dak — Jesus o'e cebe ip.

7 Gebuje o'jekawën ip jewewebe.

— Jesus imën o'jekawën wuywebe, pã'o'a wuyadojot ġu buye — io'e ip.

Cedağ ġu o'e ip. 8 Jesus pit ixeyũ ekawën o'ya'ĩjojo.

— Yopĩt ma eyetabut okay — io'e cebe ip. — Apënpuye eyewewebe kawënwën eyju: “Imën xeku o'e, wuyju pã'o'a kuğ ġu buye,” i? Imën ġu juy epe'e — io'e Jesus. 9 — Eyetaybit ġu buk? — io'e cebe ip. — Gebum ġu du eyju 5 be pã'o'a oyaũm 5000 beayũ xat'am iap kay? Gebum cuy epesop iboap kay — io'e. — Gebum ġu du eyju pebürũ ico epeğunopapũnpũn yaepoyan? Gebum cuy epesop iboap kay dak — io'e.

10 — Gebum ġu du eyju 7 be pã'o'a oyaũm 4000 beayũ xat'am iap kay? Gebum cuy epesop iboap kay dak. Gebum ġu du eyju pebürũ ico epeğunopapũnpũn yaepoyan? Gebum cuy epesop iboap kay dak.

11 — Eyetaybit gu buk tu pã'o'a muwënuwën ġu õn iam? Eyetaybin cuy. Ağ cuy ixeyũ be pã'o'a muyuhuhuptõm kay—Fariseuyũ epã'o'a muyuhuhuptõm kay, Saduceuyũ epã'o'a muyuhuhuptõm kay dak — io'e cebe ip.

12 Imëneju itaybit ip Jesus pã'o'a muyuhuhuptõm i'e buje, Fariseuyũ emumutaybitbinap i'e ojuy osunuy, Saduceuyũ emumutaybitbinap tak. Imën ip o'ğukũyojo. Xipat ġu cemumutaybitbin ip. Deus xe cedağ ġu ip imutaybitbin—Fariseuyũ, Saduceuyũ dak. Wuyjuyũ muğuykuku'ukayũ ip osodop.

13 O'ju ip Cesaréia eipi tẽğ ma—Filipe eipi tẽğ ma. Oajëm.

— Abu xe'e õn wuyjuyũ xe? — io'e cebe ip—soat wağo o'e.

14 — “Teku waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em ip—pũğpũğ e'em ip — io'e ip. — “Teku João Batista—waram ġuto o'jetait'iat,” pũğpũğpũğ e'em — io'e ip. — “Teku Elias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ — io'e ip. — “Teku Jeremias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ — io'e ip. — “Teku kuyjeat—Deus ekawën muwënuwën'ukat—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ — io'e ip.

15 — Pãm eyju? — io'e. — Abu õn eyxe bit? — io'e.

16 — Cristo ën — Simão Pedro o'e Jesus pe. — Deus emunaë ën. Soat em itaicat ipot ën—Deus ipot ën — io'e Jesus pe.

17 — Icëmãn, Simão — Jesus o'e. — Ijoceayũ dak iboap ekawën o'ğuwën ġu ip ewebe—Deus acã—webay acã—kabi beat acã. Ecokcok ën, João ipot, — io'e.

18 — Icëmãn oğuwën ewebe: Ën Pedro. “Deus ipot ën,” exe iap ekawën kay itabucayũ webekitkin e'em ip, itabut puye ip. Okay itabucayũ oe'ũ ip ma'ğũ, jetait waram, ibaca jĩjã buye. Satanás ebekitkit bacaap podi ma e'em okay itabucayũ bacaap.

19 — Ajo cũğ ma exe ijoce, iboap tak cũğ ma je'e Deus xe kabi be — io'e Pedro be. — Ajo bit cũğ ġu exe ijoce, iboap tak cũğ ġu je'e Deus xe kabi be. Imënpuye a'õbi Deus emunaë kay itabucayũ jeedop ip Deus xe—okay itabucayũ. Deus soat kukan pima, cexe jeedop ip — Jesus o'e Pedro be.

20 — Gasũ dak cuy omuwënuwën epekuku ġu wara'acayũ be. “Teku Deus emunaë,” i'ũmğũ juy epeku — io'e jewēju etaybitbinayũ be.

21 Jesus jewēju etaybitbinayũ mukũyojo o'e apën kuka o'jebapuk cebe iam.

— Jerusalém ka be oju — io'e cebe ip. — Ika watwat xipan ġu okuk soat ip—Judeuyũ kukukayũ, paĩyũ kukukayũ, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ. Ipiat'ajom õn, ixeyũ buye — io'e jewēju etaybitbinayũ be. — Waoka ip — io'e Jesus. — Imënpit xepxep xet kap puje bit, waram ocetai — io'e Jesus.

22 Pedro ibodi ma o'tujowat jewēju, kawën ãm.

— Jaoka ġu ip. Deus bikuyap tomuju ġu, Kariwa — io'e Pedro. — Je'bapuk'ũma — io'e. Imën Pedro o'e Jesus pe. Imukorëm pin, Pedro xe xipat ġu kuka o'e imën pima bit.

23 O'jekorepën Jesus.

— Mũḡ ece! — io'e Pedro be. — Satanás ekawēn puxim ēn kawēnwēn. Satanás tak ibu'u owebe we'ũ ām adeayũ beam. Deus aguy daḡ ḡu ēn jewaḡuyḡuy—ipi juacat aguy daḡ acā ēn. Imēnpuye Deus bikuyap taḡ jekuku am, ēn omubu'un ojuy — io'e Jesus Pedro be.

²⁴ Gebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayũ eju.

— Oweju jeku pin pima, eywekay ma eyaḡuyba'ũm cuy; eybu'um ḡu dak cuy eye'ũ ām owebeam; wa'ō daḡ tak cuy epeku — io'e cebe ip.

²⁵ — Imēneju owebeam eye'ũ buje, soat em eyetai epesop Deus xe eye'ũap tomukadi. Eybu'u eye'ũ ām owebeam pima bit, epajēm ḡu Deus kay — io'e. ²⁶ — Ajo-kuḡ tak epesop soat tarekrek kuḡ ipi juat kuḡ, eybiōḡbuk ipiatpi'ajojoap pe imēnpit? Ka'ũma kuḡ ma! — Jesus o'e cebe ip. Tei'ũmḡu soat em Deus xe wuydopapteim — io'e.

²⁷ — Soat waḡo ōn — Jesus o'e, kawēnwēn pima jewebeap pe ma. — Ocepit ma wekawēn tojtjot'ukayũ eju, webay a'ōbacaap eju dak, idip cīcāap eju dak. Yajēm puje, teim je'ḡũm soat pe—apēn oekuku iapteim — io'e. — ²⁸ Pũḡpũḡ pit jeedop wajēmap wiwim itabēḡ—ijodiat. Oxe xe ma jeedop ip, soat kukan ōn pima. Wajēmap co'ũm puje, je'ũ ḡu ip — io'e Jesus—soat waḡo o'e.

17

¹ 5 xet kap puje, o'ju ip co'a kay—yaumat'a kay. Jesus ebapũḡ ma o'tujowat—Pedro, Tiago dak, João dak. Tiago kitpit osunuy ixē João. Jaḡepũḡ ma o'tujowat ip.

Oajēm ip. ² Co'a jeje Jesus o'jewemuwarurun ebapũḡayũ wap. Kaxi sopsepap puxim topasopsep o'e—Jesus topa. Iisuat puxim jekabek—Jesus ekabek. Irut cīcā o'e.

³ Gebuje Moisés'ũm o'jebapuk, Elias'ũm tak. O'jebapuk ebapũḡayũ wap. Jesus eju jekawēn ām o'jebapuk ip. O'jekawēnwēn ip Jesus eju.

⁴ Kawēnwēn epere buje, Pedro o'e Jesus pe:

— Kariwa — io'e. — Xipat ma wuyju ijoce am. Xipat exe bima, xijap ojomōḡ ijoce. Pũḡ edopam ojomōḡ. Wara'at Moisés'ũm dopam ojomōḡ, wara'at Elias'ũm dopam — io'e Jesus pe.

⁵ Kabikerereat tak oajēm cekay ip—Jesusyũ kay. Isopsepat osunuy. Ixeyũ dak o'yajuy isopsepan. Deus isopsepat pidasewi o'jekawēn—kabikererereat pidasewi.

— Tēku okpot. Ikukpin cīcāat oxe. Omucokcokap cīcā okpot. Eya'ōpicũḡcũḡ cuy epesop ya'ō kay — io'e—Deus o'e. Imēn kawēnwēn o'e Deus. Jesus muwēnuwēn o'e.

⁶ Ijo buje, ebapũḡayũ o'jēḡ'aecōḡcōḡ ip. Iparara jījā o'e ip Deus kabikerereat pidasewi o'jekawēn puye. ⁷ Jesus pit o'jēḡ'aecōḡcōḡ'iyayũ o'ḡucay.

— Epe'āy juy — io'e cebe ip. — Eypararam ḡu juy epesop — io'e.

⁸ Jeakaḡ ip pima, Jesus ma o'jojojo ip. Ka'ũmḡu warara'acayũ o'jojojo ip. O'āy ip. O'kop ip Jesus eju. O'kop ip co'a jejewi. ⁹ Kopkom pima, Jesus o'jekawēn ebapũḡayũ eju.

— Gasũ ḡu juy epejojojoiap epeḡuwēn warara'acayũ be — io'e cebe ip. — Guyjom pit epeyawēḡmuwēnuwēn put, waram wetait puje — io'e—soat waḡo o'e.

¹⁰ — Apēnpuye Moisés ekawēn ocemutaybitbin'ukayũ e'em, “Koap Elias'ũm omuyku,” i? — io'e ebapũḡayũ Jesus pe.

Imēnpuye Jesus kawēnuwēn o'e. Elias muwēnuwēn o'e.

¹¹ — Elias'ũm awēḡ itaybit ḡu buye ip — io'e Jesus. — Elias'ũm co'iat kuy oajēm, soat muxipan am—wajēmap peam imuxipan. Adeayũ aḡuyemuwarurun itabut am ip Deus kay — io'e Jesus. ¹² — Imēn Elias'ũm co'iat kuy oajēm ma ijoceayũ kay. Ixeyũ bit ixem itaybit ḡu o'e—Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayũ. Warēmtaḡ ma ip o'jukuk. Ikērēm cīcā ip o'jukuk. O'ḡudadaibotbon cīcā ip. Imēn ma ōn tak ipiat osupi'ajojo, xipan ḡu ip okuk puye — io'e Jesus—soat waḡo o'e.

¹³ Imēn Jesus eju etaybitbin'ukayũ itaybit o'e Jesus ekawēn—João Batista ajēmap ekawēn.

¹⁴ Jesusyũ oajēm adeayũ kay. Iboceat o'jēḡ'aecōḡcōḡ—aḡokatkat. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus wap.

¹⁵ — Okpot kay etabotaidabotbon cuy, Kariwa — io'e. — Axik opop cebe. Ipiat'ajojom ibiōḡbuk kērēat pibun — io'e aḡokatkat Jesus pe. — Ade em o'at'at daxa be. Ade em oakōmkōm idibi be — io'e.

¹⁶ — Eweju etaybitbin'ukayū kay otojot. Okpot otojot. Imēnpit itaybit ḡu ip ibiōḡbuk kērēat mujēm ām. Iba'ore cebe ip okpot mu'ada am — io'e Jesus pe.

¹⁷ — Deus kay itabut'ūmayū eyju! — Jesus o'e. — Soat em wara'at taḡ epeyaḡuyḡuy buye, eyetabut'ūm Deus kay. Soat em ikērēan e'e buye dak. Puḡūn oḡuy eyxe? Ade koato eyxe oḡuy bima dak, kuka eyeabut'ūm ma epesop okay. Imēnpit ekpot etojot cuy okay ḡasū — io'e cebay be.

O'tojot.

¹⁸ Ibiōḡbuk o'ḡukorēm Jesus.

— Ejēm — io'e Jesus ibiōḡbuk kērēat pe. O'jēm jekukat xewi— aḡokatkat ipot xewi. O'je'ada ḡaxīn ma ibiōḡbuk kērēat kuḡ topibit.

¹⁹ Yaḡepūḡ ma bima, oajēm ip Jesus kay. Jesus eju etaybitbinayū oajēm.

— Apēnpuye ocewebe ibiōḡbuk kērēat mujēm pa'ore? — io'e ip cebe.

²⁰ — Deus kay eyetabutbūt puye — Jesus o'e. — Deus kay eyetabucap yopīt pima, ka'ūmḡu iba'ore kuka eywebe. Eyetabucap yopīt pima, mostardada buxim acā okay eyetabucap pima, kuka epe'e co'a be: “Ecenapōn ijocewi. Wara'at ka be eju juy,” i. Iḡo'a dak o'jenapōn kuka wara'at ka be — io'e cebe ip.

²¹ — Deus a'ōbi'ūm pima bit, o'jēm ḡu kuka ip—ibiōḡbuk kērēayū. O'jēm ḡu kuka ip ikukukayū bewi. Deus kay ḡebum pima, wuyju jekōnkōn ḡu e'em acā o'jēm ip, Deus eju wuyekawēnwēn'uk pima dak — io'e Jesus.

²² Gebuje o'je'aweroro Jesusyū Galilēia eipi be.

— Soat waḡo ōn — Jesus o'e cebe ip. — Ipi juacayū odujowan ip oaoka pinayū kay.

²³ Okay itakomaayū oaoka ip. Imēnpit ebapūḡ kabia kap puje, ōn pit waram ocetaīt Deus a'ōbi — io'e aweroayū be. Imēn Jesus o'e buye, iḡuycūḡcūḡap kuḡ ma acā ip o'e—aweroayū o'e.

²⁴ Cafarnaum ka kay oajēm ip. Israel naxeḡebitbit pewi dinheiro bubu'ukayū osodop ibo ka be. Deus eju kawēnwēnap'a muxipanpan'ukayū beam ibubum o'e ip.

— Emutaybitbin'ukat dinheiro je'ḡūm tu ibubu'ukayū be Deus eju kawēnwēnap'a muxipanpan'ukayū beam? — io'e ip Pedro be.

²⁵ — Hm hm — Pedro o'e. — Je'ḡūm — io'e.

O'jepit. Dexe. Jesus o'jekawēn Pedro eju.

— Apēn xipat exe, Simão? — io'e. — Abu-bewi ipi kukukayū dinheiro je'jat ip? Jekpotpoyū bewi du? Wara'acayū bewi ḡu xe'e? — io'e Pedro be.

²⁶ — Jekpotpoyū bewi ḡu—wara'acayū bewi acā — io'e.

— Hm hm — Jesus o'e. — Imēnpuye ipi kukukat ipotpoyū dinheiro je'ḡūm ḡu ip dinheiro bubu'ukayū be — io'e Jesus. — Imēnpuxim Deus ipot tak dinheiro je'ḡūm ḡu juy Deus eju kawēnwēnap'a muxipanpan'ukayū be.

²⁷ — Inaka wuyju dinheiro aḡūm cebe ip — Jesus o'e. — Itakomān ḡu juy ip wuykay. Eju iodi kay — io'e Pedro be. — Piḡa ejoxik cuy idibi be — ie'em. — Axima juy eju'uk piḡa bewi koap ma. Axima bi ixik puje, dinheiro'a eyadobuxik axima bi be. Axima bi bewi eyabu juy — io'e.

— Ibo'a eyadujowat dinheiro bubu'ukayū kay Deus eju kawēnwēnap'a muxipanpan'ukayū beam—dinheiro'a. Yamuxipanpanayū dei je'e owebewi, ewebewi dak — io'e Jesus Pedro be.

— Hm hm — io'e Pedro.

O'ju. O'yabu. O'yaūm.

18

¹ ḡaxīn ma oajēm ip—imutaybitbinayū. Oajēm Jesus kay, Pedro cēm awap.

— Abu je'e ya'ōbuyxian wuy'in warara'acat podi ma, Deus xe acesop pima? — io'e ip Jesus pe.

² Imēnpuye Jesus bekicat o'tomuwā jekadi am. Jesusyū bidase cūg'i osunuy bekicat.

³⁻⁴ — Wara'acat podi ma wuyetabun ibuyxiat pin'ūmat. Bekicat puxim ixē. Iḡasū xipacat xeku Deus xe, soat kukan pima ōn. Iboap kay juy ḡebum epesop — io'e Jesus cebe ip. — Wara'at taḡ jekukum epesop — io'e cebe ip. — Bekicat puxim cuy epesop. Apēn ite bekicat ya'ōbaca pin ḡu, imēn tak eyju eya'ōbaca pin ḡu juy epesop. Eya'ōbaca pin'ūm pima, xipan epeyeku Deus xe. Eya'ōbaca pin pima, Deus xe ḡu epesop, soat kukan pima ōn — io'e Jesus.

⁵ — Eyju xipan bekitkit kuḡ pima, xipan okuḡ tak epesop — io'e Jesus. Ijop bekicat Jesus itabun'isuat puxim. Jesus tieḡ Jesus kay itabun'isuat ju'kuk xipan pima, Jesus tak ju'kuk xipan ijo'iat.

⁶ — Bekicat mubu'un puje okay itabut am, ikērēat mujurūḡrūḡ eyju, okay itabucat mubu'un puje. Imubu'un puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat eykay. Imēn ey'e awap, xipat kuka juk o'e wita'a yaboḡat'a mukirik am eyaḡobu eju iodi be eymuakōm — io'e cebe ip.

⁷ — Oḡuycūḡ cīcā, eyju wara'acat mubu'un pima, okay jetabut am. Okay itabucat ikērēan e'e ip, warara'acat cocom ip pima—ikērēan e'e'ukayū jojom ip pima. Imēnpuye ikērēan e'e'ukayū itabotaidadotbot cīcā jeedop ip, wara'at osubuyxijo buye.

⁸ — Epeyepere juy ikērēat muḡuḡēap eybōmbicuk pima bit purut ka. Eybu'ūm pima bit purut ka, ikērēat epeḡuḡē ḡu. Imēn eyajēm Deus kay, ikērēat muḡeḡēm ḡu buye. Xipat kuka o'e eyōm ām Deus kay pūḡpu bima dak. Xipat ḡu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirēm'ūmap pe.

— Epeyepere juy ikērēat mujurūḡrūḡap. Eyī'ūm pima bit purut ka, ikērēat epeḡujurūḡrūḡ ḡu. Imēn kuka eywebe ipiat'ajoap puxixim, daxa epirēm'ūmap pe eyjuap puxixim. Imēn eyajēm Deus kay, ikērēat kay ḡu epekuku buye. Xipat kuka o'e eyōm ām Deus kay taokērēat pima dak. Xipat ḡu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe taokērēat'ūmat ma—daxa epirēm'ūmap pe.

⁹ — Epeyepere juy jeakap ikērēat kay. Eyeta'ūm pima bit purut ka, ikērēat epeḡeḡē ḡu, ipiat'ajoap puxixim, daxa epirēm'ūmap pe eyjuap puxixim. Imēn ikērēat muḡeḡē'ūm pima, eyajēm Deus xe, ikērēat kay ḡu buye. Xipat kuka o'e eyōm ām Deus kay pūḡta bima dak. Xipat ḡu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirēm'ūmap pe.

¹⁰ — Eyday'em'um cuy epesop — io'e jewēju etaybitbinayū be. — Okay itabun'isuayū mubekitkin ḡu juy epesop. Ioce eywebe, Deus ekawēn tojotjot'ukayū ixeyū kuḡ soat em. Deus ekawēn tojotjot'ukayū jebikuyap taḡ cepit put ip Deus kay, ceweju kawēn ām—webay eju—kabi beat eju. Imēnpuye eyday'em'um cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

¹¹ — Soat waḡo ōn. Ijodi ojot ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat taxijo am — Jesus o'e. — Imēnpuye okay itabun'isuayū mubekitkin ḡu juy epesop — io'e cebe ip.

¹² Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip ḡejuje bit.

— Apēn kuka o'e jeōhōyū kukukat, iōhō oitabidao bima? Jeōhō kudadam je'e xeku. 100 be iōhōyū—ovelha. Pūḡ ixeyū'in pit oitabidao bima, kudadam je'e. Co'a koreren taḡ warara'acat kōnkōn pima, je'ju itabidaoat kuda am. 99 beayū bewi je'ju — io'e.

¹³ — Icēmān ōn e'em eywebe, itabidao topibit tobuxik puje, icokcok cīcā ma je'e, jeōhō o'tobuxik puye. Icokcok cīcā je'e itabidaoat kuḡ oexe buye. Itabidao'ūmayū kay icokcokap podi ma je'e itabidaoat kay icokcokap — Jesus o'e cebe ip. ¹⁴ — Jeōhōyū kukukat ibu'u jeōhō be itabidao am. Imēnpuxim Deus ibu'u pūḡ pe ma okay itabun'isuayū be ma wūy ma jedop am jexewi—wuyebay xewi—kabi beat xewi — io'e Jesus.

¹⁵ — Eykitpit ikērēat eywebe e'em pima, epeyekawēn ceweju. Iboap ikērēat muwēnuwēn cuy epesop. Eyaḡuypūḡ ma epeyekawēn eykitpit eju. Eyekawēn kay bima, eyburem epesop—eykitpit, eyju dak — io'e Jesus. ¹⁶ — Eyekawēn kay'ūm pima bit,

eyweju epetujowat pũğ, xepxep eyekawẽn co am. Waram cuy epeyekawẽn eykitpit eju. Eywejuayũ juy imẽn e'e'eap ya'ĩjo.

— Ya'ĩjo buje, soat jekawẽn put wuyjuyũ be: “Aceya'ĩjo soat e'e'eap. Imẽn o'e,” i. Imẽn xepxep ekawẽn tağ, ebapũğ ekawẽn tağ ğu xe'e'i. Imẽn opop ibararak Deus ekawẽntup pe — io'e Jesus.

¹⁷ — Ixeyũ ekawẽn kay'ũm pima dak, okay itabucayũ mukũyjom cuy eyju, jeawero puje ip. Ixeyũ ekawẽn kay'ũm pima bit, Judeu'ũmat puxim epejukuk—eykipit epejukuk. Wuywebewi iecuğap peam dinheiro bubu'ukat puxim epejukuk—cekay'ũmat puxim — io'e cebe ip.

¹⁸ — Icẽmãn e'em õn eywebe. Ipi juacat pe, “Deus xe cũğ ma ekukuap,” i ey'e buje, kabi be bima iboap kukuap cũğ ma je'e. Ipi juacat pe, “Deus xe cũğ ğu ekukuap,” i ey'e buje bit, kabi be bima iboap kukuap cũğ ğu je'e Deus xe — Jesus o'e cebe ip.

¹⁹ — Xepxem kawẽnwẽn pima eyju Deus eju pũğ tağ ma, eybikuyap tağ ma webay je'e eywebeam—kabi beat je'e — io'e cebe ip. ²⁰ — Xexep xe'e, ebapũğ ma xe'e omubuyxi am jeawerorom pima, õn tak e'em ixeyũ xe — io'e.

²¹ Gebuje Pedro o'jekawẽn Jesus eju.

— Ocexe ibuyxiat — io'e. — Pebũrũ em cuy oceğebu ğu ikẽrẽat kay? —owebe okitpit ikẽrẽãn e'eap kay? 7 em ma du? — io'e Jesus pe.

²² — Ka'ũma — Jesus o'e. — 7 em ğu ma. Ade em ma—490 em ma — io'e Pedro be.

²³ Pedro ekawẽn buye, Jesus o'jekawẽn iboceayũ be. Deus soat kukanap muwẽnuwẽn o'e. O'jekawẽn iboceayũ mutaybitbin.

— Webay ipi kukukat puxim — io'e Jesus. — Kabi beat webay. Imẽnpit ipi kukukat puxim. Ipi kukukat oajẽm jekapik'ukayũ kay. Kapik'ukayũ bewi ceweroaptei bu am, oajẽm ipi kukukat.

²⁴ — Koap em kapik'ukat o'tujot ip jekariwa be. Ade jĩjã ceaweroap o'e—mil be dinheiro'a—prata muğẽğẽat'a. ²⁵ Imẽnpit ixekapik'ukat kaka ğu dinheiro. Cedinheiro o'e ğu ceaweroap teida am. Imẽnpuye jekariwa ja'õbi o'ğuju soat tuk'a beat ãm ãm, teida am—itayxi ãm ãm, ipotpoyũ ãm ãm tak. ²⁶ O'jẽğ'aecõğcõğ cewap.

— “Imẽnpuk,” io'e jekariwa be. “Oteida ğuyjom soatei,” io'e kapik'ukat.

²⁷ Kapik'ukat a'õ buye, cekariwa itabotaidabotbot o'e cekay.

— “Eaweroaptei eğũm ğu juy owebe,” cekariwa o'e cebe. “Pũğ em tak ka'ũma,” io'e kapik'ukat pe.

— “Xipat cĩcãat ên,” io'e kapik'ukat.

²⁸ — O'ju. Kapik'ukat o'ju jebureyũ kay—kapik'ukat kay. Dao ma o'topabijuk jekapik'ukat peayũ. Pũğ ma ceaweroap 100 dinheiro osunuy. Yopit ma dinheiro osunuy. O'jat jebure yağobu eju.

— Gebuje o'yağobuaha.

— “Eaweroap owebe eteida,” io'e.

²⁹ O'jẽğ'aecõğcõğ cewap.

— “Obure!” io'e. “Etabotaidabotbot okay,” io'e. “Õn soat oteida ğuyjom—weaweroap,” io'e jebure be.

³⁰ — Ixe imẽnpit: “Ap!” io'e. “Gaxi ma õn cekay,” io'e.

— “Iba'ore. Dinheiro kuğ ğu õn,” io'e.

Imẽnpuye ibure daomũnmũnap'a be o'ğuju.

— “Eaweroap teida buje acã, ecejẽm,” io'e ibure.

³¹ Warara'acat kapik'ukat itakoma ip o'e jebure awẽğ cocom pima.

— Gebuje ip jeipi kukukat pe o'ju. Soat o'ğuwẽn ip jeipi kukukat pe — io'e Jesus.

³² — Gebuje kapik'ukat ekariwa o'tomuã.

— “Kapikpik'ukat,” io'e. “Xipat'ūmat,” io'e cebe. “Juk ece owebe, ‘Imēnpuk. Guyjom cuy oteida,’ i. Imēnpuye eteida'ūmap kay kuy ġebum ġu oce. ³³ Wetabotaidabotbot oġuy ekay ōn pit. Imēnpuxim ma juy eġuy ēn tak ebure kay,” io'e — io'e Jesus.

³⁴ — Kariwa itakoma jġjā o'e kapikpik'ukat kay. Imēnpuye o'ġuju daomūnmūnap'a be ipiat'ajo am.

— “Teida buje acā dak ecejēm,” io'e cebe. ³⁵ Eyju dak eyetabotaidabotbot'ūm pima eywaġoyū kay, ikērēat kay ġebum puye; imēnpuxim webay dak—kabi beat tak itabotaid-abotbot ġu je'e eykay, ikērēat kay ġebum puye — io'e Jesus cebe ip.

19

¹ Jekawēn epere buje, Jesus Galilía eipi bewi o'ju. Jepitpin o'e Jesusyū. Judía eipi kay oajēm. Wara'at kadi be ma oeku. Jordāodi wīnābu ma oeku. ² Adeayū o'ju Jesus tomuju. Ade jġjā. O'ju ibo ka beayū—iwātaxipipiyū Soat o'ġu'ada. Judía eipi be o'ġu'ada Jesus.

³ Fariseuyū oajēm ip cekay waram. Jesus a'ō muwarurunap ojuy ip.

— Wuyawēwēap taġ tu wuytayxi epereperem, wuyxe cūġ'ūmap taġ jekukum pima xeku? — io'e ip cebe.

⁴ — Epetupco juy Deus ekawēntup — Jesus o'e cebe ip. — Imēn ibodup e'em:

Kuyje soat muġēġē'ukat aġokatkat o'ġuġē, ayacat tak. Ixeyū o'ġuġē xepxem ma jekuku am, i — io'e Jesus.

⁵⁻⁶ — Imēnpuye Deus o'jekawēn cebe ip—aġokatkat pe, ayacat pedak.

Jetayxi bu buje, aġokatkat cēmcēm jebay duk'a bewi, jetayxi eju cucum. Jektop pu buje, ayacat tak jektop eju cucum, i.

Xepxep ma ip. Imēnpit pūġat puxim ip o'e jewekuġ soat em jeweweju ip cucum puye. Imēnpuye eytayxi juy epeyepere ġu. Pūġat puxim eyju Deus a'ōbi. Deus xe eyju pūġ ma — io'e Jesus.

⁷ — Apēneju Moisés o'e: “Eytayxi epere pin pima, ‘Otayxim ġu ece ġasū bit’ iaptup cuy epetupmubararak. Gebuje ibodup epetupūm ayacat pe, epere am,” i?

⁸ — Moisés imēn o'e, eybu'u jġjā buye ya'ō daġ jeku am. Kuyje bit imēn ġu o'e. Kuyje Deus soat o'ġuġē.

⁹ — Ibocewi e'em ōn eywebe. Aġokatkat jetayxi epere buje, wara'at pu am pima, ikērē cīcāat muġēġēm. Itayxi koapat jektop eju acā o'jepo. Imēn pima, ixē aġokatkat ikērēat muġēġēm itayxi be. Imēnpuye ikērēat o'ġubapukpuk ixē aġokatkat — Jesus o'e.

¹⁰ — Ibu'u'u ip pima jewewekay, xipat kuka o'jewebumūn ġu — io'e ip—Jesus eju etaybitbinayū o'e cebe.

¹¹ Gebuje Jesus o'jede.

— Soat pe ġu ōn e'em imēnpit. Pūġpūġ ma iġo ekawēn taġ jekukum. Deus ixeyū mubacan'ūm pima, iba'ore cebe ip jaġepūġ ma jeku am.

¹² — Iġo ekawēn taġ jewebumūnmūn ġu ip Deus a'ōbi. Deus soat kukanap kay jġjā ip. Imēnpuye jewebumūnmūn ġu ip. Warara'acat pit jewebumūnmūn ġu ip—aġokatkayū. Jewebumūnmūn ġu jekapap pibun; iba'ore cebe ip ayacat mu'ukreġ am. Warara'at tak jewebumūnmūn ġu pūġ ma o'subudakacap pibun; iba'ore cebe dak.

— Imēneju soat pe ġu ōn e'em. Iġo ekawēn kayayū be acā ōn e'em. Cekay butayū iġo ekawēn taġ cuy jekukum ip — io'e.

¹³ Gebuje iboceayū bekitkit o'tojot ip Jesus kay. Bekicat yabi jeje jebumōġ ām, o'tojot Jesus kay. Bekicat peam kawēn ām Deus eju, o'tojot ip.

— Bekicat cuy epetojot ġu juy Jesus kay — io'e ceweju etaybitbinayū iboceayū be. Imēn iboceayū o'ġukorēm ip.

¹⁴ — Āġ jeedot ip bekitkit okay — Jesus pit o'e. — Imubu'un ġu juy okay imudot am. Ixe bekitkit oxe yajēm pin ip. Imēnpuxim Deus soat kukanap kabia soat ip yajēm pin oxe—okay itabucayū — io'e. — Imēnpuye epeġudot cuy okay — io'e.

15 O'jebumõğ bekkitkit abi jeje, bekicat peam kawẽn ãm Deus pe. O'ju.

16 Pũğ em ibubut adeat oajẽm Jesus kay.

— Omutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe. — Soat em Deus xe oğuy pin wetait. Apẽn xipacat oce'e juy, soat em cexe oğuy am? — io'e.

17 — Apẽnpuye ecekawẽn owebe, “Apẽn xipacat oce'e juy?” i. Pũğ acã xipat cĩcãat. Deus xeku. Apẽn wuye'ajoyũ'ũm'ũm pe Moisés o'e iap tağ cuy jekukum ecesop — io'e. — Imẽn jekukum pime, etait eğuy cexe soat em.

18 — Ajo a'õ dağ cuy oceku Moisés ekawẽn'in? — io'e.

— Iğo a'õ dağ — io'e Jesus.

Warara'acat epeyaoka ğu juy, i. Wara'acat tayxi kay ğu juy, i dak. Eybukuruğ ğu juy epesop, i dak. Warara'at awẽğ mukẽrẽrẽrẽn ğu juy epesop, i dak. 19 Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i dak. Eyxeat ikukpin epejukuk eywekukap puxim, i dak — io'e Jesus.

20 — Ijop ekawẽn tağ ojekukuku—soat tağ — io'e. — Ajo dak ğuto oğũğẽ? — io'e.

21 — Soat tağ oweju jekuku am, ebubut cuy eteida—soat ma. Ibo juy dinheiro tei'ũma eğũm tadaibocayũ be — io'e. — Imẽn e'e buje, ade je'e ebubut kabi be — io'e.

— Gebuje ejot okay, oweju jekuku am soat em — io'e Jesus.

— Iba'ore — io'e.

22 Iğuycũğ cĩcã o'e, Jesus ekawẽn puye, ibubut ade jĩã buye. Tacup o'e jebubun. O'jenapõn ixe.

23 Gebuje Jesus o'jekawẽn jewēju etaybitbinayũ eju.

— Iba'ore jĩã ibubut adeat õm ãm Deus xe kabi be — io'e cebe ip. — Ibu'u jĩã ip Deus a'õ kay ãm, itabut cĩcã ip jebubut kay buye. 24 Camelo ikap pa'ore awi daobi'atok tağ. Imẽnpit ibodi ma iba'ore ibubut adeat õm ãm Deus xe, kabi be — io'e.

25 Jewağuy muğẽğẽm o'e ip, iboap co buje.

— Abu jewedaxijo but? — io'e ip.

26 Imẽnpuye Jesus o'jeak cekay—iboceayũ kay.

— Wuywedaxijo ba'ore soat em Deus xe wuydop am — io'e cebe ip. — Deus pe bit soat i'e but — io'e. — Deus pe soat daxijo but — io'e Jesus.

27 — Pãm oceju? — Pedro o'e. — Kuy soat ocesuiwat ewēju jeku am. Ajo dak ocejat? — io'e.

28 — Icẽmãn õn e'em eywebe. Soat wağo õn — io'e Jesus. — Ipi be wepit puje, iisu e'em soat ma ipi dağ. Xik'i e'em õn. Israel diwacayũ kay ya'ĩjojo oce'e. Wa'õbuyxi jĩãat oce'e. Ajo xipat Deus xe iap oğuwẽn cebe ip—ajo xipat'ũm Deus xe iap tak. Eyju ma dak Israel diwacayũ epeyewede—12 beayũ diwacayũ. Eyju dak xixik'i epesop. Epeğuwẽn cebe ip ajo xipat Deus xe iap, ajo xipat'ũm Deus xe iap tak.

29 — Owebeam soat xewi o'juaiyũ ade jĩã je'jat ip. 100 beat je'jat ip. Jeduk'a bewi o'juaiyũ, jeipi bewi o'juaiyũ dak, jebadipyũ xewi o'juaiyũ dak; jewağo xewi o'juaiyũ, jekitpit xewi o'juaiyũ, jebay xewi o'juaiyũ, jexi xewi o'juaiyũ, jekpotpoyũ xewi o'juaiyũ, jedaxityũ xewi o'juaiyũ—soat ip ade jĩã xipacat je'jat ip. Deus xe dak itait jeedop ip soat em — io'e Jesus. 30 — Ade ya'õbuyxiayũ'in yopĩcayũm jeedop ip. Ade yopĩcayũ'in ya'õbuyxiayũm jeedop ip — io'e Jesus.

20

1 Deus soat kukan pima, uva'a kuğ jekat peat puxim ixe. Xeku kapikpikayũ kudadam o'e, jewebeam kapik am. Imẽn Jesus ekawẽn o'e jewējuacat mutaybit am. Wuymutaybitbinap muwẽnuwẽn o'e—imẽnpuximap ekawẽn.

— Ixe uva kuğ jekat peat o'ju jebuywatwacayũ kudadam. Kabia isum o'ju, jekat pe tujowat am — io'e. — O'ju — io'e.

2 — “Gasū epeju, okat pe obuywat am,” io'e cebe ip—soat pe. “Pūḡ kabia oteida—eyekapikapteim. Okat pe eyepere buje, oteida. Pūḡ isurūḡat'a eyekapikaptei e'em—prata'a,” i.

Imēn o'e cebe ip, iboaptei ibabi daḡ o'e buye—jeka beacat pabi daḡ.

— “Xipat,” io'e ip.

Imēnpuye soat o'ju ip ikat pe, ibuywan.

3 — Kabia isusu ma o'ju waram kapikpikayū kuda am. 9 hora bima o'ju. O'tobuxik warara'acayū—xerem ḡu pēnpēnayū.

— Oajēm ka'ūmḡu pēnpēnayū kay. Ceaweroroap pe oajēm—tarekrek muxipanap'a be.

4 — “Epeju okat pe. Oteida eywebe eyekapikaptei—ajo cūḡ ma iaptei,” io'e cebe ip.

— “Hm hm,” io'e ip. “Ebuywan oceju.”

5 Imēnpuye ip o'ju.

— Kariwa waram o'ju. Kaxicuḡ ma waram o'ju. Uvadip kat iwat o'ju. Warara'acayū o'tujowat jekat pe, kapik am.

— Katpujesu warara'acayū o'ḡuju jekat pe, kapik am tak. 3 hora bima o'ḡuju.

6 — Katpuje oeku. 5 hora bima, oeku. Warara'acayū o'tobuxik—ka'ūma pēnpēnayū. Ceaweroroap pe ip o'e.

— “Apēnpuye eyju kabia bun kapikpiḡ ḡu?” io'e cebe ip.

7 — “O'e ḡu ocewebe buye, oceju ḡu,” io'e ip.

— “Gasū bit eyju dak ōn jeymuju. Oteida eywebe,” io'e.

— “Hm hm,” io'e ip.

Imēnpuye o'tujowat jekat pe, kapik am.

8 — Kaxi cēm pima, ixē uvadip kat iwat jedinheiro kukukat o'tomuwā.

— “Kapikpikibiyū etomuwā juy, cekapikaptei ūm ām,” io'e. “Katpuje ajēmibiyū ekapikaptei juy eḡūm cebe koam. Gebuje katpujesu ajēmibiyū be juy eḡūm. Gebuje kaxicuḡ ajēmibiyū be. Gebuje kabia isusu ajēmibiyū be. Kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei eḡūm kanomūm,” io'e cebe.

— “Hm hm,” io'e jekariwa be.

9 — Katpuje ajēmibiyū o'tomuwā 5 hora be ajēmibiyū. Cekapikaptei o'ḡūm cebe ip, ajēm puje. Pūḡ kabia ekapikaptei o'ḡūm cebe ip. O'jat. O'ju ip.

10 — Kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei o'ḡūm kanomūm. Tūybe ade ocejat ocekapikaptei iān o'e ip. Imēnpit ibitbit ma ip o'jat jedinheiro—jekapikaptei—katpuje ma ajēmibiyū ekapikaptei, kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei dak. 11 Imēnpuye uvadip kat iwat kay ip o'e jemāmāmām.

12 — “Katpuje acā kapikpig o'e ip—wara'acayū. Cūḡ ḡu o'e tei jo'iat kuka ocedei,” io'e ip. Jemāmāmā ip. “Pūḡ hora acā kapikpiḡ o'e ip. Oceju bit kapikpiḡ soat em ma—kabia isum pima, kaxicuḡ pima dak. Kajepi kuḡ cīcā oceju, kapikpiḡ puye,” io'e ip.

13 — “Obure,” io'e uvadip kat iwat jemāmāmāmaat pe. “Xipat ōn. Oḡūm ekapikaptei wa'ō daḡ. Cūḡat ōn.

— “Pūḡ kabia ekapikaptei oteida—eyekapikapteim,’ i'e buje, ēn tak ‘Xipat,’ iece owebe,” io'e jemāmāmāmāat pe. 14 “Imēn eywebe oḡūm, katpuje ma ajēmibiyū be dak oḡūm,” io'e. “Teku ekapikaptei,” io'e. “Etujopit eduk'a kay,” io'e.

15 — “Etakoma ḡu okay eḡuy, odacup ḡu buye,” io'e cebe. “Wedinheiro ma beku,” io'e. “Ōn būrūku poro teida pin,” io'e uvadip kat iwat jemāmāmāmāat pe.

16 — Imēntak — Jesus o'e. — Deus icēmat cīcāat. Ajo xipat cexe iam, ajo xipat ḡu cexe iam kawēnwēn je'e soat pe. Soat ijo'in ma je'e — io'e Jesus. — Imēnpuye ade ya'ōbuyxiayū'in yopīcayūm jeedop ip. Ade yopīcayū'in ya'ōbuyxiayūm jeedop ip — io'e.

17 Jerusalēm ka kay cucum pima, Jesus jewēju etaybitbinayū jewekay o'tomuwā adeayū parakpewi. O'jekawēn cebe ip.

18 — Eya'öpicügcüç cuy epesop! — io'e cebe ip. — Jerusalém ka kay cum wuyju — io'e Jesus. — Soat waço òn. Iboceayũ osubamukirik, okay itakomaayũ be odujowat am—paĩyũ kukukayũ be, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ be dak. “Ikërëat kuğ ën ocexe,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. — “Eje'ũ juy,” i je'e ip owebe — io'e.

19 Judeu'ũmayũ be odujowat ip — io'e. — Owaywayway jĩã je'e ip. Omupokupok ip. Korosa jeje oba mupaya ip. Oaoka ip. Imënpit xepxep xet kap puje, waram ġuto ocetaĩt — io'e 12 beayũ be.

20 Gebuje Zebedeu tayxi oajëm Jesus kay. Je'iyũ eju oajëm—agokatkayũ eju. Ojëğ'aecöğcöğ Jesus wap. Ibikuyap kay o'e Jesus xewi.

21 — Ajo-kay ën? — io'e Jesus cebe.

— O'iyũ dak imën cekay, pũğ xik'i eba'at kadi, wara'at eba'ũğat kadi. Imën òn cekay, ën soat kukan puje — io'e. — I juy ece owebe: “Ekawën tağ oce'e ewebe,” i — io'e Jesus pe.

22 — Iba'ore — Jesus o'e cebe ip. — Eyetaybit pũn'ũma eyju iboap ojuyjuy oxewi. Apën owebe ipiat o'supì'ajoat ip iap puxim tu eywebe dak ipiatsupì'ajoat ip? — io'e.

— Hm hm — io'e ip. — Ocewebe dak ipiatsupiajoat ip apën ewebe ipiat o'supì'ajoat ip iap puxim — io'e Zebedeu ipotpoyũ.

23 — Ha'a — io'e Jesus. — Apën owebe ip ipiat o'supì'ajo iap puxim ma eyju dak ipiat epesupì'ajojo — io'e cebe ip. — Imënpit wa'òbi ġu jeedop ip oba'at kadi—webay a'òbi acã jeedop ip. Wa'òbi ġu jeedop ip oba'ũğat kadi—webay a'òbi acã jeedop ip. Deus a'òbi acã ixeyũ iboka kaxikxik'i jeedop—Deus o'taëiyũ — io'e Jesus.

24 Warara'acat iboam co buje bit, itakoma o'e ip xepxepayũ kay—Zebedeu ipotpoyũ kay. 10 beayũ itakoma o'e ip.

25 Imënpuye Jesus:

— Epesot cuy okay — io'e cebe ip—soat pe. — Eyetaybit Judeu'ũmayũ kukukayũ soat em ya'öpuruğ jebekitkiyũ mujujum iam — io'e cebe ip. — Ikukukayũ soat em biğ ma jebekitkiyũ mukapikpiğ'uk ip iam — io'e. — “Oca'òbuyxi jĩã,” i'e'em ip jebekitkit pe soat em. 26 Eyju bit ka'ũma. Imën ġu juy epeyewekuk. Eyju bit kariwaboğ pin pima, warara'acat puywatwan cuy epesop. 27 Ya'òbuyxian pin pima, eybureyũ beam tei'ũma epeyekapikpik cuy — io'e Jesus.

28 — Imëntak soat waço òn — Jesus o'e. — Warara'acat pe obuywat am ġu ojot ijodi. Warara'acat puywatwat'ukan ojot. Adeayũ daxijo am ma ojot. Soat em itabëğ jeedop ip kabi be, cewebeam oje'ũ buye — io'e Jesus.

29 Jericó ka bewi o'ju ip—Jesusyũ—adeayũ. Jesus tomuju o'ju ip. 30 Xepxepayũ oabik e bitako dağ—ita'ũmayũ.

— Jesus ijoma kapkam — adeayũ o'e ita'ũmayũ be.

Gebuje ya'òberen o'tomuwa ip Jesus kay.

— Davi naxeğebit ën. Etabotaidabotbon cuy eğuy ocekey — ita'ũmayũ o'e Jesus pe.

31 — Mũğ'i juy epesop! — io'e adeayũ.

O'ğukoren. Imënpit biğ ma o'jewawã ya'òberen.

— Kariwa! — io'e ma'ğuto. — Davi naxeğebit ën. Etabotaidabotbon cuy eğuy ocekey — io'e ip Jesus pe.

32 O'jecũ Jesus.

— Epesot okay — io'e ita'ũmayũ be.

O'ju ip cekay—Jesusu kay.

— Ajo-kay eyju oxewi? — io'e cebe ip.

33 — Ocetadam ece — io'e ip jekariwa be.

— Jetada òn — io'e Jesus. 34 — Ita'ũmayũ kay wetabotaidabotbot — io'e.

Ita o'sutamucay itamudim am.

Iboap e isum ma o'jewetada. O'jecoan ip. Jesus tomuju o'ju ip, o'je'ada buye.

21

¹ Jerusalém ka tēḡ pima Jesusyū, oajēm ip Betfagé ka kay. Co'a bicūḡpe osunuy—Oliveiradip'a bicūḡpe.

Ibocewi jewēju etaybitbinayū o'ḡuju Jesus. Xepxep o'ḡuju. Wara'at aḡoka kay o'ḡuju.

²— Epeju juy aḡoka kay—wuywapat ka kay — io'e. O'ḡukūyjo.

— Bomaku epeju. Dao ma jumenta epetobuxik. I'tit'it eju ma juy epetobuxik — io'e. — Ikirikirik opop ip. Epeḡuwekap cuy.

— Imuwekap puje, epetojot okay jumenta, i'tit tak — io'e Jesus xepxepayū be.

— Hm hm — io'e ip. — Ocetojot cuy.

³ — “Ajo pēnpēn eyju?” i'e'em iboceayū eywebe bima, “Ikuḡ'ūm puye, ocekarīwa jumenta kay, i'tit'it kay dak,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus. — “Ha'a. Epetujowat ḡaxīn ma,” iboceayū je'e eywebe — Jesus o'e. — Okay imujum je'e — Jesus o'e.

— Hm hm — io'e ip.

⁴⁻¹¹ Jesus a'ōbi o'ju ip. Jumenta o'tobuxik ip. Ikirikirik osunuy. O'ḡuwekap ip. I'tit'it tak o'ḡuwekap ip.

Jesus kay o'tujuajēm. Jeekabek jumento ukxabi jeje o'jomōḡ ip. Oabik Jesus iekabek ceje jumento ukxabi jeje. Ade jījā iboceayū jeekabek o'ḡupayapaya ip Jesus wap e daḡ, ya'ōbuyxi ceje ip puye.

— Xīpat cīcāat Jesus — io'e adeayū—Jesus wap cuibiyū, tomujuayū dak. — Davi naxeḡebit teku. Deus kuy imucokcokcoḡ, Deus a'ōbi oajēm teku wuykay buye. Deus ya'ōbuyxi jījā. Idip cīcā — io'e ip ya'ōberen, icokcok cīcā buye.

Jerusalém ka kay oajēm Jesus. Soat Jerusalém watwat yaḡuybabi'ūm o'e ip, jetabiba'arēm puye.

— Abu sute? — io'e ip.

— Jesus teku — adeayū o'e cebe ip. Itaybicayū o'e. — Nazaré ka wat teku. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat teku—Galiléia eipi bewiat — io'e ip.

Imēn soat o'jebapuk apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'tupmubararak Deus a'ōbi. Imēn juk adi o'jekawēn:

Jerusalém watwat cuy epeḡukūyjo: “Eykokukat omuyku. Jumento ukxabi jeje xik'i omuy—jumenta'it'it ukxabi jeje. Ya'ōdidiat eykokukat je'e,” i juy epe'e — i juk o'e—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e.

¹² Oajēm Jesus puca deidada'ukayū kay. Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip, puca bubu'ukayū dak. Yabogat'a be osodop ip. Dinheiro mutrokakan'ukayū emesa o'ḡuy'at. Wūn'i! Pukaso deidada'ukayū abikbikap o'ḡudu'udu. Batku! Yabikbikap o'ḡuy'at Jesus. O'ḡujēm soat ip.

¹³— Deus ekawēntup e'em:

Oduk'a soat ka daḡwīacat oweju kawēnwēnap'am je'e, i'e'em Deus ekawēntup.

Eyju bit Deus tuk'a epeyamuwexat ibukurukat dopdopap'am Jesus o'e cebe ip.

Imēn o'e Jesus, dinheiro bu am, Deus tuk'a be ajēmjēmayū muḡuykukum ip puye.

¹⁴ Taokērēayū oajēm Jesus kay. Ita'ūmayū oajēm. Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip. Soat o'ḡu'ada Jesus—ita'ūm topibiyū, taokērē topibiyū dak.

¹⁵ — Xīpat cīcāat teku — bekicat o'e, Jesus muwēnuwēn o'e. — Davi naxeḡebit teku — i'e'em ip.

Idip ma o'jekawēn ip. Paīyū kukukayū bit itakoma o'e ip Jesus kay, Deus eju kawēnwēnap'a be ma bekicat o'jekawēn puye, ade o'ḡu'ada buye dak. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak itakoma o'e.

¹⁶ — Eya'ījojo ḡu du bekitkit ekawēn? — io'e ip Jesus pe.

— Hm hm — Jesus o'e. — Oya'ījo ma. Imēn taḡ Deus ekawēntup e'em:

Deus bekitkit o'ḡutaybit cedaḡ ma jawēḡmudim am—yopīcat tak, i.

Iboaptup cuk epetupcoco ḡu du? — io'e Jesus. — Iboam eyetaybit — io'e paiyū kukukayū be.

¹⁷ O'ju Jesus Jerusalém ka bewi. Betânia ka kay oajëm. Jexecap ka kay oajëm.

¹⁸ Kabia bima, o'jepit Jerusalém ka be. Jepitpin pima, ire o'e Jesus. ¹⁹ Figueira'ip o'yopcoco, jepitpin pima. E bidase osunuy ibo figueira'ip.

Oajëm yopkay—figueira'ip kay. O'yadobuxik ġu figueira'a. Ya'ümġu figueira'a. Tup acã o'tuptobuxik. Tõh!

— A'a'e ġu ece'e — io'e Jesus figueira'ip pe. — Waram ma dak ka'ũma — io'e.

Gebuje figueira'ip dao ma o'je'ip'e'ũ.

²⁰ Jesus eju etaybitbinayũ yopco buje, yaġuybabi'ũm o'e ip.

— Apëneju dao ma iġo'ip yoporo ġasũ? — io'e ip.

²¹ — Soat em eyetabut okay bima, eyju dak kuka epe'e apën figueira'ip pe oce iap puxim. Epeyopmupuruk kuka — Jesus o'e cebe ip. — Ka'ũma ibo bit. Eywebe dak i'e but ite co'a be: “Wede ece ijocewi. Aakõm cuy idixidi be,” i. Imën yaakõm, Deus yamuakõm puye, Deus kay eyetabut puye. ²² Deus kay eyetabut pima, epejoojoy epejat, Deus eju kawënwën pima dak — io'e Jesus.

²³ Jay. Waram oajëm ip Jerusalém ka be. Deus eju kawënwënnap'a be oõm ip. Adeayũ mutaybitbin o'e Jesus yaboġat'a be. Imutaybitbin pima, paĩyũ kukukayũ oajëm, Judeuyũ kukukayũ dak.

— Abu-a'õbi ën jekukum? Deus a'õbi du? Abu-a'õbi ijop e'eap taġ jekukum ën? — paĩyũ kukukayũ o'e cebe.

Imën tak Judeuyũ kukukayũ o'e cebe.

²⁴ — Koap cuy eyju ma omukũyjom cuy epe'e apën oce — Jesus o'e. — Iboap muwën puje, õn tak ocede eywebe eyetaybit am abu-a'õbi jekukum õn iam.

²⁵⁻²⁷ — Abu-a'õbi juk oeku João Batista? Abu-a'õbi juk ocmubatisasan o'e xeku? Deus a'õbi ma du eyxe? Ijodiat a'õbi ġu xe'e eyxe? — io'e Jesus cebe ip.

— Ocetaybit ġu — io'e ip Jesus pe.

Imën o'jekawën ip Jesus pe, jeyaġuy daġ.

— Cebe wuy'e buje, “Deus a'õbi,” i, “Apënpuye dak eyetabut ġu João kay?” i kuka o'e wuywebe — io'e ip jewewebe.

— “Ijodiat a'õbi,” i wuy'e bima bit, adeayũ itakoma kuka o'e ip wuykay, ixeyũ xe João Deus ekawën muwënuwën'ukat puye — io'e ip jewewe be.

Imëneju o'jekawën ip Jesus pe: — Ocetaybit ġu — io'e ip.

— Kã — io'e. — Abu-a'õbi João Batista oeku iap epeġuwen ġu owebe. Õn tak oġuwën ġu eywebe abu-a'õbi õn jekukum iap — io'e Jesus.

²⁸ Jesus o'jekawën tak.

— Eya'õpicũġcũġ cuy epesop wekawën kay — Jesus o'e iboceayũ be. Wuymutaybinap ekawën o'ġuwën. Uvadip kat iwat muwënuwën o'e.

— Ixe uva'a kukat xepxep ipotpoyũ osodop. Koapat pe o'jekawën: “Okpot,” io'e cebe. “Kapiġ cuy ën ġasũ okat pe.”

²⁹ — “Ap!” io'e.

Imënpit ġũyjom o'jewaġuy: “Kapiġ cuy õn webay beam,” i.

Imënpuye o'ju jebay kat pe kapiġ.

³⁰ — Wara'at pe o'jekawën—cebay o'jekawën: “Okpot,” io'e wara'at pe. “Kapiġ cuy ġasũ okat pe.”

— “Hm hm,” io'e. “Kapiġ puk õn. Cum puk õn,” io'e jebay be.

Imënpit o'ju ġu jebay kat pe.

³¹⁻³² — Pebicat jebay bikuyap taġ oeku? — Jesus o'e iboceayũ be.

— Koapat ma — io'e ip.

— Cũġ ma epeyekawën — Jesus o'e. — Yapoyũ ixe koapat puxim ip, iecuġap peam dinheiro bubu'ukayũ dak. Ibuxim ip, João kay itabut puye ip. Deus soat kukan pima, ixeyũ dak Deus xe jeedop ip. Eyju bit ka'ũma! João oajëm imuwën ãm apën cũġ ma Deus

etabun iap. Eyju bit eyetabut ġu cekay. Cekay itabucayū epejojojo. Imēnpit eyetabut ġu João kay — io'e Jesus. — Ikērēāt kuġ epesop. Imēnpit eyġuycūġ ġu epesop ikērēāt kay—eyetabut'ūmap kay. Deus a'ō kay jekuku pin ġu eyju — Jesus o'e paīyū kukukayū be, Judeuyū kukukayū be dak.

³³ Waram tak o'jekawēn Jesus—wuymutaybitbinap ekawēn—imēnpuximap ekawēn. Aġokatkat jekat o'tiotaap muwēnuwēn o'e.

— Aġokatkat uva bune o'subunedaida — io'e Jesus. — Pere ġebujep — Jesus o'e.

— Gebuje korara o'ġuġē jekat etako daġ. Uvadip koreren o'jomuy. Pere. Uva'abidi muwesogsoġap tak o'ġuġē jekat pe.

— Gebuje uvadip wiwimap'a o'yamuy jekat pe—kadaidip wiwiap'a—umat'a. Pere. O'jepere.

— Gebuje uvadip wiwimayū o'jomuy jekat pe, uvadip wiwi am bomaku. Uva'a o'yaūm cuy ip ikat iwat pe. Imēn teim ip iūm cuy uvadip iwat pe.

— Ikat iwat wara'at eipi kay o'ju. Iboma omuy wara'at eipi be.

³⁴ — Yabubuap ekaxi ajēm puje, jebuywatwat'ukayū o'ġuju jekadai'a bu am—pūġpūġ'a jekat peat'a'in.

³⁵ — Oajēm ip uvadip wiwiayū kay.

— “Ijo'a bum ocesot,” io'e ip. “Ikat iwat a'ōbi ocesot,” io'e ip.

— “Ap!” uvadip wiwiayū o'e.

Ibu'u ip o'e yaūm ām. Uvadip wiwiayū oajēmiaiyū o'jat ip. Pūġ ixeyū'in o'yaoka ip. Poġ. Wara'acayū ixeyū'in o'yabuġbuġ ip wita'am. Warara'acayū ixeyū'in yaokakam ip. O'jenapōnpōn ip—ikat iwat buywatwat'ukayū.

³⁶ — Waram ġuto wara'acayū o'ġuju ixē kadaidip iwat. Jebuywatwat'ukayū o'ġuju cekay ip—uvadip wiwiayū kay. Ade o'ġuju.

— Oajēm ip. Uvadip wiwiayū bit oajēmiaiyū o'jat ip. Pūġpūġ o'yaokaka ip. Wara'acayū o'yaoka ip. Warara'acat o'yabuġbuġ ip. Imēnpuye ibuywatwat'ukayū o'jepit jekariwa kay—ikat iwat kay.

³⁷ — Imēneju ikat iwat jekpot o'ġuju cekay ip—uvadip wiwiayū kay. Tūybe ibuxim ip okpot jukuk iān o'e—ikat iwat o'e. O'ġuju. Jekpot o'ġuju.

³⁸ — Oajēm ipot cekay ip. Ajēmjēm pima, o'jojojo ip.

— “Ga'a,” io'e ip jewewebe. “Ayaoka. Ikat iwat ipot tekū. Cebay e'ū buje, ite ma uvadip iwan je'e. Ayaoka juy. Imēn tip iwacayūm acesop!” io'e ip — io'e Jesus. ³⁹ — Ipot o'jat ip. O'tujowat ip. Ikat etako be o'yaoka ip. Poġ.

⁴⁰ — Ikat iwat waram ajēm puje, apēn je'e jekat peayū be? — Jesus o'e ya'ījojoayū be.

⁴¹ — Uvadip wiwiayū aokam — io'e ip. — Ajēm puje, yaoka. Ipiat supi'ajoat cebe ip, yaoka ip. Wara'acayū jomuy tip wiwi an. Gebuje ixeyū uva'a yaūm ip, yarum puje — io'e ip Jesus pe.

⁴² — Imen e'em Deus ekawēntup:

Uk'a muymuy'ukayū o'e, “Ite'a xipāt ġu wita'a,” i, i. Yakērē o'e cexe ip, i. O'yaxik ip, i. Warara'acat pit o'e, “Ite'a yadip ma,” i, i. Uk'a muycemucemat'am o'e, i. Iboap xipāt cīcā wuyxe, Deus imēn o'e buye, i'e'em Deus ekawēntup.

Iboaptup epetupcoco ġu du? — io'e Jesus cebe ip.

Iġo'a Cristo buxim—yamuycemucemat'a.

⁴³ — Juk epetupcoco — io'e Jesus.

— Imēneju Deus soat kukan pima, ixē xē ġu epesop. Ixē bikuyap e'e'ukayū acā ixē xē jeedop ip — io'e Jesus paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak.

⁴⁴ — Iġo'a jejewi je'at puje, o'jewenōmnōmnōm kuka. Ijodiat ceje iġo'a at puje, tōm a kuka o'e ip — io'e Jesus.

Iboap ekawēn o'ġuwēn Deus a'ōbi ōn jekukum iam ixeyū mukūyjoap ojuy.

⁴⁵ Paĩyũ kukukayũ Jesus ekawẽn o'ya'ĩjojo ip, Fariseuyũ dak. Ade wuymutaybitbinap ekawẽn o'ya'ĩjojo. Deus ekawẽn itaybit o'e ip ixeyũ muwẽnuwẽn o'e iam.

— Jesus ijop ekawẽn o'ğuwẽn wuymukorẽm ãm — io'e ip jewewebe.

⁴⁶ Jesus daomũn ojuy o'e ip. Iparara bit o'e ip adeayũ buxixim. Adeayũ xe Jesus Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat o'e, ibuye iparara o'e ip Jesus daomũn ãm.

22

¹ Waram Jesus o'jekawẽn jeweuayũ be. Wuymutaybitbinap ekawẽn o'ğuwẽn—imẽnpuximap ekawẽn. Ipi kukukat muwẽnuwẽn o'e jeweuayũ mutaybit am.

² — Deus wuynomuwã jewekay iap ipi kukukat adeayũ o'tomuã jekpot ewebumũnap epeta kay iap puxim. Ixe ipi kukukat peta o'ğugẽ, jekpot o'jewebumũn puye — io'e Jesus.

³ — Jebuywatwat'ukayũ o'tomuãiyũ be o'ğuju tomuã ãm, jekpot epeta beam ip tomuã ãm, puybit o am. O'ju ip. O'tomuã. Imẽnpit o'takoyiyũ oajẽm ğu ip, taobu'u ip puye.

⁴ — Wara'acayũ o'ğuju ğuto—jebuywatwat'ukayũ.

— “I juy epe'e o'tomuãiyũ be: ‘Kuy biopak oyaoka—biopak'it'it tak. Soat ma opop, peta be i'o am. Epesot cuy,’ i. ‘Ade puybit puye,’ i,” ixe o'e—ipi kukuk'ukat o'e jebuywatwat'ukayũ be.

O'ju ip.

⁵ — O'tomuãiyũ bit osodot ğu. O'taobu'un ip. Jewaywayway ip o'e. Oajẽm ğu ip peta kay. O'ju ip wara'at ka be. Pũğ ixeyũ'in kadaidip pe o'ju. Wara'acayũ tarekrek mũn'a be o'ju ip. O'ju ğu peta be. Peta iwat ekawẽn kay ğu o'e ip.

⁶ — Gebuje wararar'acat ixeyũ'in ibuywatwat'ukayũ o'jat ip. Xipan ğu o'jukuk ip. O'yaoka ip. Oe'ũ. Pog. ⁷ Ipi kukukat itakoma jĩã o'e ibuye. Sorarayũ o'ğuju, jemunomuãayũ aokam, ağokaxirixiri kasukamuy'ũm ãm.

⁸ — Gebuje jebuywatwat'ukayũ be o'jekawẽn. “Kuy peta opop, okpot jewebumũn puye. Imẽnpit wemunomuãayũ xipat'ũmayũ. Imẽnpuye ixeyũ ajẽmap cũğ ğu oxe,” io'e.

⁹ — “Epeju juy e dağ, uk'a ukpibubu dağ tak,” io'e jebuywatwat'ũkayũ be. “Wara'acayũ epetakoy—e dağayũ. Soat cuy epetakoy—epetobuxikiayũ,” io'e.

— “Hm hm,” io'e ip.

¹⁰ O'ju ip. O'takoy. E dağayũ o'takoy. Soat pupum ip o'e—o'tobuxikiayũ—xipacayũ, xipat'ũmayũ dak.

— O'tujowat ip jekariwa kay. Imẽnpuye yanopapũn o'e jewebumũnap'a cemudakoyũm.

¹¹ — Gebuje jemudakoyayũ kay oajẽm. Ipi kukukat oajẽm, ijo am. Jewebumũnap ekabek kuğ'ũmat o'tobuxik.

¹² — “Apẽnpuye juk eom, obure?” io'e. “Jewebumũnap ekabek kuğ ğu en,” io'e cebe. O'jede ğu, yağuybabi'ũm o'e buye.

¹³ — “Epesubamũnmũn cuy—ceba, sui dak epesuimũnmũn,” io'e ipi kukukat jebikuyap e'e'ukayũ be. “Epejoxik cuy kabiokboğ pe, wuy Deus wi,” io'e ixe ipi kukukat. “Bomaku ağokat kayũ tõtõn jeedop. Tũy dak ip jenũy yeiyei je'e ip ipi bun,” io'e — io'e Jesus, o'ya'ĩjoioiyũ be imutaybitbin pima.

¹⁴ — Ade ma o'takoyiyũ e'em ip. Pũğpũğ pit o'taẽiyũ e'em ip—Deus o'taẽiyũ — io'e Jesus ixeyũ be.

Ibũrũ ma o'e Jesus ekawẽn. Imẽn o'jekawẽn Jesus ade ma Deus kay o'takoy buye. Imẽnpit pũğpũğ acã ip Jesus eju jekukum. Pũğpũğ acã Deus xe.

¹⁵ Fariseuyũ o'jeawero ip, Jesus a'õ muwarurun ojuy ip puye.

— Apẽn Jesus ekawẽn ağukorẽm? — io'e ip jewewebe.

¹⁶ Jewewebe imẽn kawẽn puje, Fariseuyũ jeweu etaybitbinayũ o'ğuju ip Jesus kay. Herodes ebekitkit tak o'ğuju ip. Oajẽm soat ip.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip Jesus pe. — Soat em ãn icẽmãn e'em. Apẽn Deus ibikuy ocewebe jeku am iam ãn ocemutaybitbin. “Igo du xipat exe?” i'ũmũ ãn e'em warara'acat pe emutaybit am. Kacũg kadiat cocoap tomuju gu ãn e'em “Teku xipat,” i — io'e ip.

¹⁷ — Cedağ tu exe dinheiro ũmũm oceju bima Roma ka kukukat peam? — César peam? Ixe wuyedinheiro ojuyjuy cebeam teidadam—César beam. Teida buje, wuyawẽwẽap ekawẽn tağ gu kuka ajeku? — io'e ip.

¹⁸ Imẽnpit Jesus itaybit ikẽrẽm okuk pin ip iam.

— Apẽnpuye eyju wa'õmuwarurun ojuy? — io'e. — Omuykukum ojuy eyju — io'e cebe ip. ¹⁹ — Dinheiro isurũgat cuy epetojot owebe—pũg'a'in—dinheiro'a yaũm Roma ka kukukat peat'a'in — io'e cebe ip.

O'yadojot ip dinheiro isurũgat'a—yopĩcat'a—prata muğẽğẽat'a.

²⁰ — Abu-biõğbuk ija'a be—dinheiro'a be? — io'e. — Abu-butet tak ija'a be?

²¹ — César biõğbuk, ibutet tak — io'e ip.

— Imẽnpuye iğo'a César pubut'a—dinheiro'a — io'e. — Cemuojujuy epeğũm César be wuyeipi kukat pe — io'e. — Deus pe dak cuy epeğũm cemuojujuy — io'e.

²² Iboap ekawẽn buye, mũg ma osodop ip. O'jẽm ma ip Jesus xewi. O'yağuybabi'ũm ip. — Ya'õmuypit pa'ore wuywebe — io'e ip jewewebe.

²³ Ixe kabiam Saduceuyũ oajẽm Jesus kay. Judeuyũ osodop ip. Tũybe wuye'ũ buje waram ġuto acejetait ġu iãn o'e ip.

²⁴ — Ocemutaybitbin'ukat! — io'e ip Jesus pe. — Moisés juk kuyjeayũ mutaybitbin osunuy:

Iwağo e'ũ buje, jekitpit jewebumũn cuy jewağo'ũm tayxibuk eju, itayxibuk i'it'et'ũm pima, i. I'it'et pima, iwağo'ũm tieğ ipotpot kuka o'e i'it, i.

— Imẽneju ocetaybit ġu abu-tayxim e'em ixe ayacat iam, waram ce'ũ'ũayũ etait puje — io'e ip cebe. ²⁵ — 6 beayũ osodop ip iwağo kitpityũ. Iwağo jewebumũnat o'e. Oe'ũ, jekpotpet'ũm puxe ma. Imẽnpuye pũğ ixeyũ'in o'jewebumũn jewağo'ũm tayxibuk eju—jewağo nomjuat. ²⁶ Oe'ũ ixe dak. Jekpotpet'ũm puxe ma. Imẽnpuye wara'acat o'jewebumũn itayxibuk eju—pũğ ixeyũ'in. Oe'ũ ixe dak. Jekpotpet'ũm puxe ma. Imẽn o'jewebumũn ip—ikitpiyũ—soat ip. Pũğpũğpũğ ma o'jewebumũn ip itayxibuk eju. Soat oe'ũ ip—pũğpũğpũğ ma.

²⁷ Ibocewi ixe ayacat i'it'et puxe ġu ma ixe dak oe'ũ. ²⁸ Imẽn pima, ajo cũğ ma exe? Abu-tayxim je'e ixe ayacat waram ġuto wuyetait puje? Soat ip o'jewebumũn ixe eju—7 beayũ — io'e ip Jesus pe.

²⁹ — Cedağ ġu eyju jewağuyğuy — Jesus o'e. — Tũybe waram acetait ġu iãn eyju. Eyetaybit ġu Deus ekawẽn iam. Deus bacaam tak eyetaybit ġu. Deus warara'acat podi ma jebacaap kuğ iam — Jesus o'e.

³⁰ — Waram jetait puje, wuyjuyũ jewebumũnmũn ġu ip. Kabi beat co'i ip je'e—Deus ekawẽn tojtjot'ukat co'i — Jesus o'e cebe ip.

³¹⁻³² — Imẽntak Deus oe'ũiyũ kukukat ġu—itabẽğayũ kukukat acã. Imẽnpit juk o'jekawẽn ixe:

Õn Deus, i. Abraão itabut mabuk okay, Isaque dak, Jacó dak, i.

Imẽn Deus cuk o'e. “Itabut ip okay,” io'e Deus, waram ġuto ip o'jetait puje. Ce'ũ'ũayũ ġu itabut Deus kay—itabẽğayũ acã.

— Imẽneju wuyetaybit ce'ũ'ũayũ waram ġuto itabẽğ jeedop ip iam. Wuyetaybit tak Deus ce'ũ'ũayũ kukukat ġu iam, Deus ekawẽntup e'em. Epetupco — io'e Jesus.

³³ Adeayũ iboap co buje, yağuybabi'ũm o'e ip, imutaybitbinap puje.

³⁴ Fariseuyũ bit Saduceuyũ o'ğuyũmũğ iap awẽğ co buje, o'jeawero ip Jesus pe. ³⁵ Pũğ ixeyũ'in o'jekawẽn Jesus eju. Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukat osunuy xeku. Jesus a'õmuwarurun ojuy xeku.

³⁶ — Ocemutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe. — Pu-ḡu Moisés ekawēn'in yoboḡ cīcā wuymukūyjobit am? — io'e Jesus pe.

³⁷ — Iḡo ekawēn:

Deus cuy ikukpin cīcā epejukuk, i. Warara'acat kukpinap podi ma juy epejukuk. Eyxe ikukpin cīcā buye, ibikuyap taḡ cuy epeku soat em; xipacat kay dak cuy epesop ḡebum, i.

³⁸ — Imēn imubararakap opop Deus ekawēn tup pe. Iḡodup kay kūyjobin cīcān ma epesop. Iḡodup wara'atup podi ma — io'e cebe ip. ³⁹ — Wara'at tak ixē ekawēn'in yobōḡ cīcā wuymukūyjobit am.

Imēn e'em:

Xipan cuy warara'acat epejukuk eyewekukap puxim ma, i.

⁴⁰ Iḡodup pewi soat tup o'jebapuk—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emumutaybitbi-naptup, Moisés ekawēntup tak, soat o'jebapuk iḡodup pewi.

⁴¹ Fariseuyū eawero buje, Jesus o'jekawēn cebe ip.

⁴² — Abu ipot ixē Cristo? Abu Deus emunaē? — Jesus o'e cebe ip.

— Davi naxeḡebit xeku — io'e ip.

⁴³⁻⁴⁴ — Apēnpuye ixē Davi kuyje o'jekawēn Deus biōḡbuk a'ōbi: “Cristo okukukat,” i? Imēn o'tupmubararak kuyje:

Cristo okukat—Deus emunaē, i. Deus o'jekawēn Cristo be, i. “Xik'i. “Ekay itakomaayū a'ōbacaap cuy oḡuy'ūm,” io'e, i. “A'ō kay kūyjobin jeedop ip,” io'e, i. “Ēn ixeyū kukan'ūm pima, oxe ma juy eḡuy,” io'e, i.

⁴⁵ Davi juk o'e Cristo be—Deus emunaē be: “Ēn ma okukukat,” io'e. Imēnpuye ibapuk ma wuyxe Davi naxeḡebit acā ḡu Cristo osunuy—Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus.

⁴⁶ Ibocewi ka'ūmḡuat o'jede Jesus pe. Cede ba'ore osodop ip Jesus pe. Ya'ōbabi'ūm ip o'e Jesus a'ōbu am.

23

¹ Gebuje Jesus o'jekawēn adeayū be, jeweju etaybitbinayū be dak.

² — Fariseuyū itaybit cīcā ip Moisés ekawēn imutaybit am, Moisés ekawēn itaybitbin'ukayū dak itaybit. Imutaybitbin cuy ip ja'ōbi, itaybit puye Moisés ekawēn muwēn ām — io'e Jesus. ³ — Imēnpuye soat cuy epe'e ya'ō daḡ kūyjobin cuy epeku soat i'e'e iap taḡ. Imēnpit cekukuap taḡ ḡu juy epeku, Deus kay kūyjobit'ūm ip puye. Deus ekawēn imutaybitbin ip. Deus a'ō kay bit kūyjobit'ūm — io'e Jesus cebe ip.

⁴ — Ixeyū e'em warara'acayū be: “Moisés ekawēn taḡ cuy epeku—soat taḡ,” i. Imēnpit soat taḡ ḡu ixeyū dak jekukum Moisés ekawēn taḡ — io'e. — Eybuywatwan ḡu ip Moisés ekawēn taḡ eyeku am. Pūḡ em tak ka'ūma — io'e Jesus.

⁵ — Soan ma e'em ip warara'acat pe jejojoan. Deus ekawēntupat ekawēn mubarararaḡ ip wara'atup pe. Ibo dup mōḡmōḡ ip tupmūn pe—tuperenaptup. Iḡo mūn pe mōḡmōḡ ip jedopa'a daḡ, jeba daḡ tak warara'acat pe tup mūn jojoan. Imēn ojuy ip ixeyū kay warara'acat aḡuy daḡ, “Deus kay cīcāat teku,” i warara'acat pe i'e am.

— Jesay iwaruat kuḡ ip jekukum warara'acat muak am jekay. Jesay ukpi mubōḡubōḡ ip warara'acat pe jejojo an.

⁶ — Petatam pima kariwawayū nuyap pe abik ojuy ip. Ya'ōbuyxiat tūyap pe abik ojuy ip Deus eju kawēnwēnap'a be, jebureyū be jejojo am. ⁷ Icocok cīcā ip warara'acat “Eya'ōbuyxi jījā” i'e buje cebe ip, adeayū etabixe tarekrek pupuap pe. Icocok warara'acat “Omutaybitbin'ukat” i'e buje cebe ip. Imēn icocok cīcā ip warara'acat pe ibuyxim ikuk am soat etabut pe.

⁸ — Ikitpitpiyū buximayū eyju bit—soat — io'e Jesus jewejuayū be. — Ōn ma eykukukat. Wara'acat pit ka'ūma. Imēnpuye i'ūmḡu juy warara'cayū eywebe, “Ocemutaybitbin'ukat,” i, eyju ikitpitpiyū buxim puye — io'e Jesus. ⁹ — Ipi ju bima, “Warara'acat

podu ma ya'õbuyxiat ãn," i'ũmũu juy epe'e. Pũũ ma soat podu ma ya'õbuyxiat—kabi beat acã—wuyebay acã — io'e. ¹⁰ — Warara'acayũ “Okukukayũ eyju,” i'ũmũu juy ip eywebe. Imãn cuy ġu ip, õn acã eykukukat puye. Õn Deus emunaẽ — io'e Jesus. ¹¹ — Ya'õbuyxiat podu ma eyewewaju, eybuywatwat'ukat ma e'em — io'e. ¹² — Ya'õbuyxi pin'ũmat yoboũ e'em Deus xe — io'e.

¹³ O'jekawãn Jesus Fariseuyũ be, Moisés ekawãn imutaybitbin'ukayũ be dak.

— Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muũyukuku'ukayũ eyju! Iba'ore warara'acat pe itaybit am ajo xipat Deus xe iam. Xipat Deus xeap ekawãn itaybit ġu ip. Deus kay kũyjobit ġu ip, iboap ekawãn epeũwãn ġu buye. Deus kay eyju kũyjobit ġu. Warara'acat mubu'u'un tak eyju Deus xe wuynũyap puxixim—Deus kay wuyjuap puxixim.

(¹⁴ — Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muũyukuku'ukayũ eyju — io'e Jesus Fariseuyũ be, Moisés ekawãn imutaybitbin'ukayũ be dak. — Itayxibuk muũyukukukum eyju, ibubut pu am — io'e. — Ibun ma eyju jewexe kawãnwãn Deus eju, “Teku ya'õbuyxiat,” i'e ojuy eyju warara'acat pe. Deus pit ipiat supi'ajoat eywebe warara'acat pe ipiat supi'ajoat podu ma — io'e Jesus.)

¹⁵ — Karem ma ipiat epesupi'ajo, Fariseuyũ, Moisés ekawãn imutaybitbin'ukayũ dak — io'e Jesus. — Soat taũ jekukum eyju wara'acat kudadam. Ikudadam cĩã eyju, imutabun am—Deus kay imutabun am—eyetabucap puxim imutabun am.

— Imutabun puje, imuwexaxan eyju ikẽrẽat mujurũũrũũ'ukayũm. Ipiat'ajojoap kay cumayũm ip imuwexaxan eyju. Eybodi ma xipat ġu ip — io'e.

¹⁶ — Karem ma ipiat epesupi'ajo. Ya'õpi'ũmat puximayũ eyju. Imãn ma warẽmtaũ ma warara'acat mutaybitbin eyju — Jesus o'e cebe ip. — Warara'acat mutaybitbin eyju: “ ‘Etaybit icẽmãn De us eju kawãnwãnap'a omuy iam. Imẽnpuxim cuy etaybit icẽmãn e'em õn ewebe iam tak,' i epe'e bima, cedaũ ma epesop Deus xe eya'õ daũ ġu ma'ũu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

— Wara'at imutaybitbin eyju dak. “ ‘Etaybit icẽmãn Deus eju kawãnwãnap'a be ouro opop iam. Imẽnpuxim cuy etaybit icẽmãn õn e'em ewebe iam tak,' i epe'e bima, cedaũ ġu kuka epe'e Deus xe, eya'õ daũ ġu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

¹⁷ — Eyetaybit ġu! Ajom xe'e eyetaybit? Ka'ũma ma! Ya'õpi'ũmat puximayũ eyju. Ajo yobo'ũ Deus xe—ceweju kawãnwãnap'a du? Yabeat ouro ġu xe'e? Deus eju kawãnwãnap'a yaboũ ma. Ouro xipat Deus eju kawãnwãnap'a be buye — io'e.

¹⁸ — Warẽmtaũ ma eyju warara'acat mutaybitbin. Warara'acat pe e'em eyju, “Wara'at pe epe'e bima, ‘Etaybit icẽmãn wũnca mupikpikap'a caixa'a opop Deus eju kawãnwãnap'a be iam. Imẽnpuxim cuy etaybit icẽmãn e'em õn ewebe iam tak,' i. Imãn e'em pima, cedaũ ma epesop Deus xe eya'õ daũ ġu ma'ũu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

— Warara'acat pe e'em eyju dak: “Wara'at pe epe'e bima, ‘Etaybit icẽmãn wuyju wũnca ũmũm paĩ be imupik am iũo'a be iam. Imẽnpuxim cuy etaybit icẽmãn e'em õn ewebe iam tak,' i. Imãn e'em pima, cũũ ma kuka epesop Deus xe, eya'õ daũ ġu ma'ũu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

¹⁹ — Ya'õpi'ũmat puximayũ eyju! Abuat ġasũ ma ibaca eyxe? Wũnca mupikpikap'a ma du? Ya'a jeje imõũap ġu xe'e? Wũnca mupikpikap'a ma yabaca — io'e. — Ajo-mõũ'i buje iat Deus pubut ma e'em. Imẽnpuye imõũap bacaap podu ma wũnca mupikpikap'a ma ibaca — io'e Jesus.

²⁰ — Imẽneju wuyekawãn taũ cuy ace'e, “Oce'e xe'e Deus eju kawãnwãnap'a be, wũnca mupikpikap'a be,” i bima. Imãn ma kawãnwãn pima, wũnca mupikpikap'a muwãnwãn tak wuyju—soat imõũap tak — io'e Jesus.

²¹ — Imẽneju warara'acat pe e'em pima: “Apãn etaybit icẽmãn Deus eju kawãnwãnap'a oyamuy iam; imẽnpuxim cuy etaybit icẽmãn e'em õn ewebe iam,” i bima, eya'õ daũ cuy

epeku. Imēn Deus eju kawēnwēnap'a muwēnuwēn pima, Deus muwēnuwēn tak, Deus omuy buye ibo'a be.

²² — Imēneju warara'acat pe e'em pima: “Apēn etaybit icēmān kabi kake iam; imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe iam,” i bima, eya'ō daḡ cuy epeku. Imēn kabi muwēnuwēn pima, Deus abikbikap muwēnuwēn tak, Deus muwēnuwēn tak, Deus omuy jabikbikap ceje xik'i buye — io'e.

²³ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! Ipi juacat muḡuykuku'ukayū eyju! — i dak o'e cebe ip. — Soat em eybubut mu'awerorom 10 be, pūḡat ūm ām eyju Deus pe. Wara'at pit eyju imuxipanpan eybubun. Eyju puybit mukunukunaptup ūmūm Deus pe, erva-doce dak ūmūm, puybit mude'o'onaptup tak ūmūm. Xipat eywebe iboap ūmūm Deus pe. Imēnpit soat Moisés ekawēn kay kūyjobit ḡu eyju, soat Deus a'ō kay'ūm puye. Soat ḡu cūḡ ma epeḡuḡē Deus etabun. Deus a'ō kay juy epe'e. Warara'acayū xipan cuy epejukuk. Warara'acayū kay eyetabotaidabotbon cuy. Soan cuy epe'e cūḡ ma Deus etabun. Cūḡ ma jījā epeḡūm puybit mukunukunaptup pewi—yopīcat pewi. Imēnpit soat em epekuku Deus kay kūyjobsū ma — io'e Jesus.

²⁴ — Warara'acayū kukuk'ukayū eyju! — io'e Jesus. — Imēnpit ya'īopi'ūmat co'iaiyū eyju. Tikōnkōnat puxim eyju. Tikōnkōnapti mukapkam teku paḡo daḡ, ikoēro uk am tikōnkōnapti bewi. Imēnpit camelo uk pin ḡu tikōnkōnapti bewi — Jesus o'e. Imēn o'jekawēn Jesus itaybit am ip. Ikoēro yopīcat ūmūmap puxim. Deus xe yoboḡ pit warara'acayū xipan ajukuk iap. Imēnpuye camelo Deus xe yoboḡat puxim.

²⁵ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — Jesus o'e Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbinayū be dak. Ipi juacat muḡuykuku'ukayū eyju. Kopo iokokat puxim eyju. Kacūḡ kadi acā eyju kopo wuywuy, prato wuywuy dak. Yabi bit ka'ūma. Yabi okok cīcā. Prato buxim eyju dak. Eyokok. Ade bubut epejat. Iparaḡ epejat warara'acat pubut, ibui bewi ip. Ade eybubut imēn ibu ibit. Eydacup puye, epejat. Imēnpuye prato iokokat puxim eyju.

²⁶ — Ya'īopi'ūmat puximayū eyju! Ikērēān ḡu juy epesop. Epejat ḡu juy wara'acayū bubut. Eydacum ḡu juy epesop. Xipan ma epeku — io'e Jesus fariseuyū be.

²⁷ — Karem ma epesupi'ajojo! — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Ce'ūat topap puxim eyju, ce'ū'ūayū dao kuḡ ibima. Yarucat'a ika beat'a—wita'a. Yadip'a o'yajojoiaiyū xe. Ikūydip ḡu iḡo'a'a binūn pe, witabikūy be. Ikūykērē jījā badi, ce'ūat tao opop puye. Iḡēmat tak — io'e. ²⁸ — Imēnpuxim badi ma eyju ikērēat kuḡ cīcā, dapxi jījāayū dak eyju. Kacūḡ kadi bit eyju xipacayū jo'i — io'e Jesus cebe ip.

²⁹ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Eyju Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm etaypi mubapukap'a epeyamuy wita'a. Ixeyū'ūm'ūm kay ḡebum am epeyamuy—Deus xe xipan e'e'ukayū'ūm'ūm kay. Idip cīcāat epeḡuḡē — io'e Jesus.

³⁰ — Epekawēn: “Kuyje ocetaiit pima, kajuk Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat oceyaoka ḡu,” i'e'em eyju te'e ma. “Ocedobuyū'ūm'ūm ekukuap taḡ ḡu kuka ocejeku,” i dak e'em eyju te'e ma.

³¹ Te'e ma imēn e'em eyju. Ibapuk e'em soat xe eyju eydobuyū'ūm'ūm naxeḡebitbit—o'yaokaiayū naxeḡebitbit, cekukuap co'i eyju dak jekukum puye.

³² — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — io'e cebe ip. — Ikērēat cuy epeḡuḡē eydobuyū'ūm'ūm co'i ixeyū ekapikap. Ikērēat co'i juy epeḡuḡē. Eydobuyū'ūm'ūm ekapikap muḡēḡē juy epe'e. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokaap muḡēḡē juy epe'e — io'e. — Imēn cuy epeḡēḡē kuyjeayū'ūm'ūm ekapikap epere am — io'e.

³³ — Puybu buxim eyju—wuye'ūap puybu tūypiat puxim, ikērē jījāat kuḡayū eyju buye. Puybu'it'it puxim tak. Iba'ore eywebe ipiat'ajojoap ka bewi eyenapōn ām — io'e Jesus.

³⁴ — Ōn e'em eywebe: Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū oġuju eykay, itaybit cīcāyū dak, wekawēn imutaybitbin'ukayū dak, i. Pūġpūġ epeyaoka—ixeyū'in. Wara'acayū epesubamupaya korosa be, ce'ū ām. Wara'acayū epeġupokupok Deus eju kawēnwēnap'a be. Ixeyū epeġujēm soat ka bewi. Wara'at ka kay, wara'at ka kay epeġuju ip — io'e Jesus cebe ip.

³⁵ — Imēneju soat ibapuk je'e eywebe. Ipiat'ajojoap pe ibapuk je'e. Eydobuyū'ūm'ūm ikērēat kuġ'ūmayū o'yaoka ip. Koap Abel'ūm o'yaoka ip. Ikērēat o'ġuġē ġu Abel'ūm. Kanomūm Zacarias'ūm o'yaoka ip—Baraquias ipot. Deus eju kawēnwēnap'a be bima, o'yaoka ip, wūnca mupikapupikap'a xe bima. Eyju eyukpiwat ma soat ixeyū'ūm'ūm aoka am. Soat ibapuk je'e eywebe ipiat'ajojoap pe — io'e Jesus.

³⁶ — “Eyju ma karem ma ipiat epesupi'ajojo,” i ōn e'em. Gasūayū be ipiat supi'ajojoat Deus—soat supi'ajojoat — io'e Jesus.

³⁷ — Jerusalém ka watwat! — io'e cebe ip. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokakam eyju—Deus emumujuyū. Yabuġbuġ tak eyju ip wita'am. Sapokay'it'it jexi kay. Jedaudaum jexi eġebadap tiotpe kajuk pibun. Eyju bit okay ġu. Eybu'u jījā eyetabut am okay, eykukpin cīcā a'ġu oxe — Jesus o'e. ³⁸ — Jeywat ōn aġokatkat jeduk'a iwacap puxim — Jesus o'e. ³⁹ — Imēnpuye icēmān ōn e'em eywebe. Waram ojo ġu eyju waram wajēm'ūm pima. Wajēm puje: “Deus xipan wuykukukat a'ōbi yajēm'ibit jukuk,” i epe'e — Jesus o'e.

24

¹ Gebuje o'jēm Jesus. Deus eju kawēnwēnap'a bewi o'jēm—yabogat'a bewi. Ijēm puje, imutaybitbin'ukayū oajēm Jesus kay.

— Ak'i — io'e ip Jesus pe. — Uk'a yadipat'a ijoceat'a. Eyajo juy — io'e ip. Imēn ip kawēnwēn o'e ade o'yadap ibo ka be buye—Deus tuk'a'ayū.

² — Soat ma epejojojo ġu du? — io'e Jesus. — Ya'ade opop ijoce. Imēnpit ya'dop ġu ġuyjom pit — io'e. — Soat' je'aedu. Xepxep'a jewa'atēġtēġ ġu je'e—wita'a — io'e Jesus.

³ O'ju Oliveira'a be—co'a be. Xik'i osunuy iboma. Oajēm ip cekay—Jesus kay. Ceweju etaybitbinayū oajēm. Jaġepūġ pima, oajēm ip cekay.

— Puġūn soat'a je'aedu? — io'e ip Jesus pe. — Puġūn je'bapuk? Pām ēn? Puġūn ajēm waram? Puġūn Deus ipi ġu'ūm? — io'e ip.

⁴ — Guyjomsūm — io'e Jesus. — Koap ma eymuġuykuku pinayū jajēm ip eykay. Kawēnwēn jajēm ip. Epeya'ījojo ġu juy iboap ekawēn. Eyday'em'um epesop ixeyū be eymuġuykukuap puxixim — io'e. ⁵ — Adeayū omuyku. “Cristo ōn ma—Deus emunaē,” i napa ma je'e ip. Warara'acayū itabun je'e ip. Ixeyū ade ġuġuykuku — io'e Jesus. ⁶ — Jenopaġoġōmap muwēnuwēn e'em ip. Yaokakaap epeya'ījojo. Eypararam ġu juy epesop. Imēn cuy je'bapuk. Imēnpit soat puk oi'ūm ġu. ⁷ Pūġ eipi watwat nopaġoġōm je'e wara'at eipi watwat eju. Pūġ ka watwat nopaġoġōm je'e wara'at ka watwat eju. Pūġ ka daġ ipi jexixim. Wara'at ka beayū iren je'ku ip — Jesus o'e cebe ip. ⁸ — Yopīt ma ipiat supi'ajojo ip koam—ipi juayū. I'itpin'isumapi jo'i ma je'e koam. Guyjom pit ipiat supi'ajo jījā ma ip — io'e.

⁹ — Gebuje ipiatpi'ajojoap kay jeydujowat ip. Jeydujowat ip eyaokam. Kawēnwēn je'e ip eymuwēnuwēn: “Ocexe yukpiwan teku. Oe'ū juy ocexe,” i. Soat itakoma je'e eykay—wuyjuyū, pariwayū, warara'acayū. Soat ma ipi juacayū. Soat eykay ġu jījā je'e okay eyetabut puye — io'e Jesus cebe ip—jeweju etaybitbinayū be.

¹⁰ — Ixe kabia ade ip wuywat. Itabut okayayū oibu'un okay. Eymuwēnuwēn je'e ip eykay itakomayū be, ipiat'ajoan eywebe. Eykay'ūm cīcā je'e ip. ¹¹ Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū jajēm ip—ade. Imēnpuye ade ġuġuykuku ip. Imuġuykuku'ukayū e'em ip. ¹² Imēn ikērēat ade e'em iboce.

— Imēneju xipan ġu ip jewekuk. Xipan warara'acat kukap suiwat ip. ¹³ Pūġpūġ okay itabucayū jeedop ip, wajēm puje. Ipiatpi'ajojom ma'ġu ip okay ibu'u'ūm pima, ixeyū idaxijo Deus itakomaayū xewi — io'e Jesus. ¹⁴— Wawēġ muwēnuwēn je'e ip—Jesus soat kukukat awēġ. Kawēn idipat muwēnuwēn je'e ip. Soat eipi daġ ijop awēġ muwēnuwēn je'e ip—soat eipi watwat itaybit am. Icēmān itaybit ip — io'e Jesus cebe ip. — Imēn soat mu'ūmap kabia jajēm — io'e Jesus cebe ip.

¹⁵ — Imēneju ipararu jījāat epejojo Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be—bodiat'a be—Deus nuynuyap'a be. Daniel'ūm ekawēn taġ epejojojo—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ekawēn taġ. (Eyetaibin cuy epesop ijoptup coco'ukayū!).

¹⁶ — Ipararu jījāat iġo'a be bima, jenapōn cuy ip co'a bicūġ kay—Judéia eipi watwat — io'e.

Imēn kawēnwēn o'e Jesus. Apēn je'bapuk ġuyjom iap muwēnuwēn o'e Jesus, itaybit puye.

¹⁷ — Eyduk'a eakiju bima, epeōm ġu juy eyduk'a be eybubut pum—yabeat pum — io'e.

¹⁸ — Eykat pe bima, epeyepit ġu juy eyduk'a kay eyeekabek pum — io'e. — Epejat ġu juy. Dao ma epeyenapōn — io'e Jesus. ¹⁹ — Ixeyū kabia daġ iba'ore jījā je'e yukreġayū enapōn ām, je'it mutitinayū enapōn ām tak. ²⁰ “Ihi bima ġu juy ocenapōnap, tirem puye, kajuk puye dak,” i juy epe'e Deus pe. “Sábado bima ġu dak cuy, jebodoydoyap kabia buye,” i — io'e Jesus.

²¹ — Ixeyū kabia daġ soat ipi juayū ipiat supi'ajojo jījā. Ibiatpi bit ipiat asupi'ajo ġu, Deus pe ipiat mubapuk'isum — io'e. — Waram pit ibiatpi ġu acesupi'ajo—ixeyū kabia daġ acā — io'e. ²² — Deus pe ipiatpi'ajojoap kabia mu'ūm'ūm pima, ka'ūma ma kuka o'jewedaxijo. Imēnpit: “Pūġpūġ kabia ipi watwat supi'ajojo,” i'e'em Deus. “Pūġpūġ kabia acā,” i'e'em Deus, jemunaēyū daxijo am, ikukpin cīcā cexe buye — io'e.

²³ — Wara'acat je'e eywebe napa ma: “Ak'i! Goku Cristo—wuydaxijojo'ukan—Deus emunaē,” i. “Ak'i! Goku ixē,” i dak. Imēn i'e buje, eyetabun ġu juy epesop ixeyū ekawēn kay — io'e. ²⁴ — Jewexe Deus emunaēhēyū je'bapuk, jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. Wuymucoatcoanap ġu'bapuk ip Deus ebekitkiyū muġuykuku ojuy. Eywebe i'e ba'oreat ġu'bapuk ip imuġuykuku ojuy. ²⁵ Apēn ġuyjom jajēm ip adeayū muġuykuku ojuy iap kuy oġuwēn eywebe. Gebu'i epe'e wekawēn kay, ixeyū be eymuġuykukuap puxim — io'e. ²⁶ — Ixeyū je'e napa ma: “Ak'i! Teku uk'a'ūmat pe,” i. Imēn i'e buje, epeju ġu juy uk'a'ūmat pe. Ixeyū je'e dak napa ma: “Ak'i! Teku ikaba'arēmatka be,” i. Imēn i'e buje, eyetabun ġu juy iboap kay — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be.

²⁷ — Soat waġo ōn. Xiririkxiririkiat jesopsom kaxijēmap kadiwi i'acap kadibe. Iboap co'i ōn oajēm. Imēn wajēm puje, soat itaybit je'e ip. Iba'arēm ġu wajēmap je'e. ²⁸ Urupuyū je'awerorom iġēmat kay i'o am. Imēnpuxim Deus jajēm ipiatpi'ajoan ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be — io'e Jesus.

²⁹ — Ipiatpi'ajojoap kabia kap puje, kabi beacat muycēm cēmap iaruaru je'e — io'e. — Kaxiepiat kaxiepi ġu je'e. Kabiok je'e. Kaxiamat tak kaxiam ġu je'e. Kabiok je'e. Kasoptayū dak ida'at kabi kadiwi — io'e.

³⁰ — Gebuje okop ipi kay. Soat tōtōn je'e ip—ipi juacayū—soat ip. Soat waġo ōn. Ojojo ip kabikerereat taġwi kopkom. Wa'ōbacaap kuġ okop, odipap kuġ tak. ³¹ Parasuy jo'iat Deus ġuyde—yoboġat. Jekawēn tojotjot'ukayū ġuju soat taġwi. Cemunaēhēyū ġu'awero ip. Soat taġwi ġu'awero ip—ipi daġwi — io'e Jesus.

Imēn Jesus waram jeedocap o'ġuwēn jewēju etaybitbinayū be.

³² — Gebum cuy epesop wajēmap kay, figueira'ip kay gebum pima. Figueira'a bikit cēm puje, “Koato ijasun ma,” i'e'em eyju, dup cēm pima — io'e. ³³ — Imēnpuxim ipiat'ajoap kabia ajēm pima, “Gaxīn ma Deus emunaē jajēm,” i juy epe'e. Wekawēn puye, eyetaibit epe'e — io'e Jesus. ³⁴ — Gasūayū'in iboap coco je'ū awap, soat pe wekawēn jebapūġ—soat

ma. Gebum cuy epesop iboap kay — io'e Jesus jewejuacat pe. ³⁵ — Kabi i'üm, ipi dak; wekawën pit i'üm gu. Wekawën kayayũ bit soat em jeedop — io'e Jesus.

³⁶⁻³⁷ — Soat waço òn. Waram oajëm òn. Abu itaybit wajëm ãm? Ka'ũma ma itaybit ip wajëm ãm. Deus ekawën tojotjot'ukayũ itaybit gu—kabi beayũ. Òn tak wetaybit gu. Webay acã itaybit. Ka'ũma ma owiwim pima, oajëm. Imënpuxim tak Noé kabia be ka'ũma ma iwiwim pima muba'atxiri oajëm kuyje — io'e Jesus. ³⁸ — Muba'atxiri ajëm awap, soat ip tikõnkõn'uk osodop. Jekõnkõn'uk ip osodop. Jewebumünmün'uk ip osodop. Imën ma osodop, kobexixi be Noé òm awap. ³⁹ Itaybit gu osodop ip ajo je'bapug iam. Kobexixi be Noé òm puje acã, muba'atxiri ajëm puje acã itaybit o'e ip. Itabut gu ip Noé kay osodop. Imënpuye muba'atxiri wiwim gu ip. Imënpuye dak soat ip oakõm. Wajëm puk pima, imën ma dak. Ka'ũma ma wajëmap wiwim je'e — io'e Jesus.

⁴⁰ — Wajëmap kabia be xepxep kapikipig e'em jekat pe—açokatkayũ. Pũg ixeyũ'in tujowat jeweju—Deus emunaë eju. Wara'acat tujowat gu. ⁴¹ Trigo muğëğëap ka be xepxep trigo muğëğëm e'em—aoyũ. Imuğëğëm pima, pũg ixeyũ'in tujowat jeweju—Deus emunaë eju. Warara'acat tujowat gu — io'e. ⁴² — Ağ cuy epesop — io'e cebe ip. — Eyetaybit gu buye pujuat kabia eykukukat jajëm iam — io'e Jesus.

⁴³⁻⁴⁴ — Ixima dağ uk'a beat iwiwim pima, ibukurukat ajëmap puxim, iõmap puxim; ixet gu kajuk ixek uk'a beat — io'e Jesus cebe ip. — Imënpuxim wuyju wuykukukat wiwim'üm pima, ixek dak imënpuxim jajëm — io'e Jesus.

⁴⁵ — Kariwa jekapikipik'ukat kay pimaap, itaybit cĩcãat kudadam je'e. Xipacat muğëğë'ukat kudadam je'e. Iço kapikipik'ukat warara'acayũ kukuk'ukat kariwa a'õbiat. Irere bima ip, soat em ixat je'gũm ip cebe—warara'acayũ be—kapikipik'ukayũ be. Jexat o am awero am ip cebe, icũğ ãm je'gũm. ⁴⁶ Jekariwa a'õ kay kũyjobin pima, iço kapikipik'ukat icokcok je'e jekariwa ajëm puje. ⁴⁷ Icëmãn òn e'em eywebe — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece—soat ma,” i je'e cekariwa iço kapikipik'ukat pe. ⁴⁸ Imënpit je'gũm gu wara'at pe—kapikipik'ukat pe, “O'jekuyan ma wekariwa,” i'e'em puye. Ikërëat kuğ xeku. ⁴⁹ Ibureyũ mupokupoğ je'e. Tikõnkõn je'e ika'oayũ eju. Jekõnkõn tak je'e ceweju ip. ⁵⁰ Jekariwa wiwim gu xeku. Itaybit gu je'e pu kabia wekariwa jajëm iam, pu ehora iam tak.

⁵¹ — Iwiwim'üm pima, je'pit cekariwa. Ipiat supi'ajoat jekapikipik'ukat pe. Jekapikipik'ukat ipiat supi'ajo wuyjuyũ muğuykuku'ukayũ ipiat supi'ajojoap co'i. Ixeyũ tõtõn cĩcã ip je'e ipiat'ajojoap ka be. Ipi kuğ puye, tũy yeiyei ip je'e dak — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be.

25

¹ Deus soat kukuanap kabia muwënuwën o'e Jesus o'ya'ĩjojoiyũ mutaybitbin pima. Imënpuye wuymutaybitbinap muwënuwën o'e itaybit am ip. Imënpuximap ekawën muwënuwën o'e.

— Deus soat kukanap kabia ayacayũ cucumap kabia buxim — io'e Jesus. — Ixe ayacayũ yaypan'isuayũ osodop ip—10 beayũ. Jewebumünat kay o'ju ip lamparina kuğ. Jewebumünat dopabijuk am o'ju ip. ² 5 beayũ ixeyũ'in yağuyysacayũ osodop ip. Warara'acayũ 5 beayũ yağuyba'arëmayũ osodop — Jesus o'e. ³ — Yağuyba'arëmayũ o'tidujowat gu ip daxadi—lamparina beapti. O'tidujowat gu ip timün'a be. ⁴ Yağuyysacayũ acã o'tidujowat daxadi timün'a be.

⁵ — Ixet pin ip. Etapok'i e'em. Ixet osodop ip—10 beayũ. Ixet,ibun jewebumünat puye. Xet.

⁶ — Iximadakpe iboceayũ o'tomuwã 10 beayũ be.

— “Ak'i!” io'e ip. “Jewebumünat oajëm,” io'e ip. “Epeju cekay, topabijuk am,” io'e ip 10 beayũ be.

⁷ — O'ğuwurũğ ip. O'kop ip—10 beayũ. Lamparina mudipudim osodop ip, imusopusop am.

8 — Gebuje yağuyba'arēmayũ o'jekawēn yağuybacayũ be.

— “O'ti'ũm. Imēnpuye iba'ore ocewebe lamparina musop am. Daxadi epetiũm cuy ocewebe,” i ip o'e.

9 — “Ap!” yağuybacayũ o'e. “Iba'ore ocewebe tiũm am eywebe. Pũğti ma ocedaxadi. Epeju, ti buam. Dinheiro juy epeğũm warara'acayũ be—tideim,” io'e ip. O'ju ip, tibu am.

10 — Jewebumũnat oajēm peta muğēğēat tuk'a kay. Cucum pima ip daxadi bum, oajēm. O'ju jewebumũnat eju yağuybacayũ. O'ju ceweju, kuy buye ip. Oõm ip ceweju.

— Bik. O'tomudip ip xĩntabi.

11 — Oajēm ġuyjom. Yağuyba'arēmayũ oajēm. O'tomuwã.

— “Kariwa!” io'e ip. “Xĩntabi etomudip'uk ocewebeam,” io'e ip.

12 — “Wetaybit ġu ma eyjum,” io'e cebe ip — io'e—Jesus o'e.

Pere. Imēn 10 beayũ be kawēnwēnap pi o'jepere Jesus. Apēn ixē jewebumũnat kay 10 beayũ oekuku, imēnpuxim wuyju be jekukum, Deus soat kukan pima. Pũğ wuy'in iwiwim je'e Deus soat kukanap kabia bima. Warara'acayũ wuy'in iwiwim ġu je'e.

13 — Ağ cuy epesop ekariwa jajēmap kay — io'e Jesus iboceayũ be. — Eyetaybit ġu buye puju eyekariwa jajēm iam. Ajo hora iam eyetaybit ġu. Ajo kabia iam eyetaybit ġu. Ağ cuy! — io'e cebe ip.

14 Waram Jesus o'jekawēn iboceayũ be. Deus soat kukanap kabia muwēnuwēn o'e.

— Deus soat kukanap kabia ağokatkat cuap kabia buxim — io'e Jesus. — Ixe cucum o'e wũy ma. Wara'at eipi be cucum o'e. Cucum awap, kapikpik'ukayũ o'tomuwã—jebuywatwat'ukayũ. Jebubut o'ğũm cebe ip. O'ğũm imuxipanpan am.

15 Dinheiro'a o'yaũm cebe ip. Ajo-xe imuxipanpan pucat o'yaũm cebe ip. Pũğ ixeyũ be 5 mil iat'a o'yaũm. Wara'acat pe 2 mil iat'a o'yaũm. Warara'at pe pũğ mil iat'a o'yaũm—dinheiro'a.

— Ibocewi o'ju wara'at eipi be.

16 — Gebuje 5 mil iat'a juk o'yabuiat wara'at dinheiro'a o'yabu—wara'at 5 mil iat'a. Imēnpuye 10 mil iat'a kuğ o'e. 17 Wara'at ibuywatwat'ukat ijo'i ma o'ğugē dinheiro'am—ibo 2 mil iat'am. Imēnpuye 4 mil iat'a kuğ o'e. 18 Yabi beat pit ibo pũğ mil iat'a o'yamõğ ipikũykũy be. O'jokot. Batku. O'yamõğ. Pere.

19 — Ade xet kap puje, oexe. Cekariwa oexe. O'jekawēn jekapikpik'ukayũ be. Jedinheiro'a muwēnuwēn o'e. 20 Imēnpuye 5 mil iat'a juk o'jat iat dinheiro'a o'yadojot jekariwa be—10 mil iat'a o'yadojot.

— “Juku, Kariwa,” io'e. “Ijoce edinheiro'a—5 mil iat'a. Wara'at oyabu—wara'at 5 mil iat'a. Soat ebubut'a. Edinheiro'am ġasũ—10 mil iat'a. Wara'at 5 mil oyabu ibo 5 mil iap,” io'e jekariwa be — io'e Jesus.

21 — “Xipat,” cekariwa o'e cebe. “Xipacat ěn. Wedinheiro'a muxipan cĩcã ěn. Yopĩt ma o'e. ěn pit wa'õ dağ imuxipanpan cĩcã owebeam.

— “Imēneju ade obubut muxipan ece owebeam,” io'e — io'e Jesus.

— “Ga'a! Peta oğugē ġasũ. Acekõnkõn,” io'e cekariwa.

22 — Imēnpuye dak 2 mil iat'a juk o'yabuiat dinheiro'a oyadojot dojot ixē be—jekariwa be. 4 mil iat'a o'yadojot.

— “Juku, Kariwa!” io'e. “Ijoce edinheiro'a—2 mil iat'a. Wara'at'a oyabu—wara'at 2 mil iat'a. Soat edinheiro'am ġasũ. 4 mil iat'a oyabu ibo 2 mil iap,” io'e cebe — io'e Jesus.

23 — “Xipat,” cekariwa o'e cebe. “Xipacat ěn. Wedinheiro'a muxipanpan cĩcã ěn. Yopĩt ma o'e. Wa'õ dağ imuxipanpan cĩcã eğuy owebeam.

— “Imēneju ade bubut cuy eğuxipan owebeam,” io'e — io'e Jesus.

— “Ga'a! Peta oğugē ġasũ. Acekõnkõn,” io'e cekariwa.

24 — Gebuje pũğ mil iat o'yabuiat o'jekawēn ixē be—jekariwa be.

— “Kariwa!” io'e. “Kuy juk wetaybit edacup iam—warara'at ekat pewi ejat iam—etiotata'ūmap kat pewi,” i napa ma o'e cebe. “Kuy juk wetaybit ekapikap'ūmat pewiata etabu iam,” i napa ma o'e dak. ²⁵ “Oparara ebuxim ibuye. Edinheiro'a oyamōg' ipikūykūy be—mil iat'a. Juku,” io'e. “Edinheiro'am—ebubut'am.”

²⁶ — “Ibu'u'uat ēn,” cekariwa o'e. “Ikērēat kuḡ ēn. Etaybit tu warara'at ekat pewi ojat iam? Wekapikap'ūmat pewiata otabu iam etaybit tu? ²⁷ Imēn etaybit pima, wedinheiro'a eyaūm cuy dinheiro'a muxipanpan'ukat pe wara'at dinheiro'a bu am owebeam,” io'e. “Wepit puje, eyaūm kuka owebe,” io'e.

²⁸ — “Dinheiro'a juy epeyabu cebewi—pūḡ mil iat'a,” cekariwa o'e warara'acayū be. “Epeyaūm cuy wara'at pe—10 mil iat'a kuḡat pe,” io'e kapikpikayū be. ²⁹ “Imēn ma. Adeat kukat pe wara'at je'ḡūm ip. Imēnpuye ade jījā ikuḡ e'em. Imēnpit yopīcat kukat xewi ixe yopīcat je'jat ip,” io'e cekariwa. ³⁰ “Ite ibu'u'uat tak epejoxik cuy kabiokboḡat ka be—tōtōnap ka be—tūy yeiyeiat ka be,” io'e cekariwa — io'e Jesus. Imēn Jesus soat o'e iboceayū imutaybit am. Cekariwa dinheiro muxipatpan cīcāyū o'ju ip peta be ceweju. Imēnpuxim Deus a'ō kayayū jeedop ip Deus xe soat em. Ipikūykūy be cekariwa dinheiro mōḡat pit o'joxik ip kabiokboḡat ka be. Imēnpuxim Deus ipiat supi'ajoat ja'ō kay'ūmayū be. Imēn Jesus imutaybitbin o'e.

³¹ Jesus o'jekawēn waram iboceacat pe.

— Soat waḡo ōn. Odipap kuḡ wajēm puje, soat kukan oce'e. Deus ekawēn tojotjot'ukayū jajēm ip oweju. Jay. Ajo xipat Deus xe iap oceḡuwēn, ajo xipat ḡu iap tak.

³²⁻³³ — Ipi juacayū je'awero owap. Apēn ovelha kukuk'ukat ovelhayū o'taē bodeyū bewi, imēnpuxim ōn tak ipi juacayū bewi wa'ō kayayū otaē—kūyjobitbicayū. Kacūḡcūḡ'i jeedop ip oba'at kadi. Kūyjobitbit'ūmayū bit oba'ūḡ kadi kacūḡcūḡ'i jeedop ip.

³⁴ — Cūḡ'i buje, ocekawēn oba'at kadiayū be.

— “Deus kuy eymucokcok cīcā. Webay kay juy epesot! Eyka be juy epeōm—kuy osukamuxipaniap ka be. Deus kuy ipi muḡēḡēm pima, cuk eyka muḡē dak,” ioce'e cebe ip. ³⁵ “Epeōm! Xipan cīcā juk adi eyju okuk. Ore bima, puybit cuk adi epeḡūm owebe. Obipuruk pima, idibi juk adi epetiūm owebe. Oka be'ūm pima, xipan cuk adi eyju okuk eyduk'a be. ³⁶ Ka'ūmḡu wekamixa bima, kamixa juk epeḡūm owebe. Owātaxipi bima, epajēm obuywat am. Ōn daomūnmūnap'a be bima, epajēm okay,” ioce'e cebe ip.

³⁷ — “Kariwa!” Deus xe cūḡ cīcāyū e'em. “Ere jekukum ejojo ḡu oceju. Puybit cuk oceḡūm ḡu ewebe. Ebipurug' jekukum tak ejojo ḡu oceju. Idibi juk ocetiūm ḡu ewebe,” i'e'em ip. ³⁸⁻³⁹ “Ewātaxipi ḡu ejojo oceju. Cuk ocajēm ḡu ekay ebuywat am, ēn daomūnmūnap'a be bima,” i. “Eduk'a'e'ūma jekukum ejojo ḡu oceju. Oceju ḡu xipan ekuk cuk acesop oceduk'a be. Kamixa dak cuk oceḡūm ḡu ewebe,” i'e'em ip.

⁴⁰ — “Owebe epeḡūm ḡu,” ioce'e cebe ip. “Imēnpit webekitkit pe epeḡūmiap owebe epeḡūmiap puxim. Omubuyxin cīcā webekitkit. Yopīt ma ip ipi juacat etabun. Imēnpit ixeyū be epeḡūmiap, owebe epeḡūmiap puxim ma,” ioce'e. — Soat kukan oce'e — io'e.

⁴¹ — Gebuje ōn e'em cebe ip—oba'ūḡ kadiayū be. “Deus xe ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū eyju. Imēnpuye Deus jajēm eykay ipiat'ajoan eywebe. Epeyenapōn cuy oxewi. Ipi-atpi'ajojoap pe soat em epesop—daxaboḡ pe—ibiōḡbuk kērēayū kukukat ka be. Deus o'ḡuḡē ibiōḡbuk kērēayū kukukat kam—ixe ekawēn tojotjot'ukayū kam tak,” ioce'e — io'e Jesus. ⁴² — “Xipan ḡu juk adi okuk epesop. Ore bima, puybit cuk adi epeḡūm ḡu owebe. Obipuruk pima, idibi juk adi epetiūm ḡu owebe. ⁴³ Oka be'ūm pima, xipat ḡu juk adi eyju okuk eyduk'a be. Ka'ūmḡu wekamixa bima, kamixa juk adi epeḡūm ḡu owebe. Owātaxipi bima, kuy obuywatwan ḡu epesop. Ōn daomūnmūnap'a be bima, epajēm ḡu okay,” ioce'e cebe ip — Jesus o'e.

⁴⁴ — “Kariwa!” Deus xe ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū e'em. “Ere jekukum ejojo ḡu oceju. Imēnpuye puybit cuk oceḡūm ḡu ewebe. Ebipurug' jekukum ejojo ḡu oceju. Imēnpuye idibi juk ocetiūm ḡu ewebe. Ewātaxipi ḡu ejojo oceju. Imēnpuye juk ocajēm

ġu ekay ebuywat am. Ēn daomũnmũnap'a be ġu eġuy. Imēnpuye juk ocajēm ġu ekay,” i. “Eduk'a'e'ũma jekukum ejojo ġu oceju. Imēnpuye oceju ġu xipan ekuk cuk acesop oceduk'a be. Ejojo ġu oceju, ekamixa'ũm pima. Imēnpuye kamixa juk oceġũm ġu ewebe,” i'e'em ip.

⁴⁵ — “Webekitkit pe ġu epeġũm iap, owebe ġu epeġũm iap puxim,” ioce'e cebe ip. “Ipi juacat etabun webekitkit yopit ma. Imēnpit ixeyũ be ġu epeġũm iap, owebe ġu epeġũm iap puxim,” ioce'e—soat kukan oce'e — Jesus o'e. ⁴⁶ — Imēntak ixeyũ je'ju ipiatpi'ajojoap pe jedop am — io'e Jesus. — Deus xe cũġ cĩcāayũ acā jeedop ip Deus tēġ ma—itait jeedop ip soat em Deus xe — io'e Jesus jewejuayũ be.

26

¹ Wuymutaybinap ekawēn mutaybitbin epere buje, Jesus o'jekawēn jewejuacat pe.

² — Eyetaybit xepxep xet kap puje, Páscoa epeta jajēm iam. Ijop Páscoa bima, ijoecat odujowat okay itakomaayũ kay obamupaya am. Korosa be oba mupaya ip. Waoka ip — io'e Jesus—soat waġo o'e.

³ Gebuje paĩyũ kukukayũ o'jeawero ip uka yaboġ cĩcāat'a be—ibuyxi jĩjāat tuk'a be—Caifás tuk'a be. Judeuyũ kukukayũ dak o'jearerowero. ⁴ O'jewaguyda soat ip. Jesus daomũnmũnap muwēnuwēn o'e ip. Apēn oce'e iam kawēnuwēn o'e jewewebe. Yaoka ojuy ip iba'arēm.

⁵ — Páscoa bima bit Jesus ataomũn ġu, adeayũ be wuyaokaap puxim — io'e ip jewewe be.

Ixe Páscoa epeta bima Judeuyũ pāo'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhaptōmtēm'ũmat'a. Ijop epeta muġēġēm pima, apēn Deus wuye'ajojoyũ'ũm'ũm o'ġujēm Egito eipi bewi iap kay ġebum'uk ip osodop.

⁶⁻⁷ Ierep tũibit tuk'a be ayacat oajēm—Simāo duk'a be. Jesus xik'i o'e jekōnkōn jeweju itaybitbinayũ xe. Tide'oati kuġ oajēm Jesus kay. Jesus'a abi be o'timōġ Betânia ka be. O'timōġ timũn'a bewi—wita'a muġēġē'a bewi—alabastro'a muġēġē'a bewi. Tideiboġ cĩcā ixedi tide'oati. ⁸ Imēnpuye itakoma ip o'e ayacat kay Jesus eju etaybitbinayũ.

— Te'e ma iġodi tide'oati mu'ũm teku — io'e ip. ⁹ — Tide'oati deida buje, kajuk teiboġ o'jat! Ade kuka juk dinheiro isurũġat o'jat prata muġēġē. Tadaybotbocayũ be kuka juk dinheiro o'ġũm — io'e ip. ¹⁰ Jesus itaybit apēn kawēnuwēn ip iam. Imēnpuye o'jekawēn cebe ip.

— Ite mukorēmrēm ġu bit cuy epe'e — io'e cebe ip. — Xipacan ma teku o'e owebe. Apēnpuye eyetakoma ite kay? Eyetakoma ġu juy epesop cekay — io'e Jesus cebe ip. ¹¹ — Tadaybotbocayũ soat em ma eyxe — io'e. — Eybikuy bima, ixeyũ buywan put eywebe. Ōn pit soat em ġu oġuy eyxe. Soat em ġu xipacan ey'e but owebe — io'e. ¹² — Ite ayacat ojebit o'ġude'on, oje'ũ ġu buk ma'ġu. Wetabēġ pima ma kuy omude'on witabikũy be omōġ awap — io'e. ¹³ — Okay itabucayũ ijop ekawēn ġuwēnuwēn soat kaka daġ—kawēn idipat. Apēn ite ayacat o'tidi wa be iap ġuwēnuwēn tak ip soat kaka daġ. Soat ka watwat ġebum je'e apēn ixe o'e iap kay. Ġebum cuy epsop iboap kay — io'e cebe ip.

¹⁴ Gebuje Judas Iscariotes oajēm paĩyũ kukukayũ kay. Pũġ 12 beayũ'in ixe Judas osunuy. ¹⁵ Ixe o'jekawēn paĩyu kukukayũ be.

— Pebũrũ epeteida owebe Jesusũmap teim? — Judas o'e.

— 30 be prata'a — io'e ip.

— Xipat — Judas o'e.

O'yaũm ip. ¹⁶ Imēnpuye Judas oeku:

— Pu kabia Jesus puap kabia? — io'e jewebe ma.

Imēn oekuku kudadam.

Gebuje bit ma aġu Judas oeku Jesus pu ojuy itakomaayũ be iũm ām.

¹⁷ Oajēm ip Jesus kay—12 beayũ. Páscoa epeta osunuy. Iboap epetam Judeuyũ pão'a o'o'uk—yamuyuhuhaptõmtēm'ũmat'a. Ovelha dak aokaka'uk osodop ip Páscoa epeta bima—koapat kabia bima.

— Poce ovelha ocejoyoy peta ajēm pima? — io'e ip Jesus pe.

¹⁸— Epeju juy okay itabucat pe—aḡokatkat pe — io'e. — Jerusalém ka be xeku omuy. I juy epe'e cebe: “ ‘Omuyku eduk'a kay,' wuymutaybitbin'ukat o'e ewebe. ‘Páscoa be i'o am omuyku, oweju etaybitbin'ukayũ dak,' io'e ewebe,” i. “ ‘On oje'ũ ḡasũ,' io'e dak ewebe,” i dak. Imēn cuy epe'e cebe — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be.

¹⁹— Hm hm — io'e ip.

O'ju ip Jerusalém ka be.

Oajēm. Jesus kay itabucat tuk'a oõm. Apēn cuk ixē o'e, Jesus kay itabucat pe o'e ip—soat ma. Iḡo'a be ovelha o'joyoy ip peta ajēm pima. Soat muxipanpan o'e ip peta beam.

²⁰ Katpuje ma Jesus oajēm. Oabik mesa koreren 12 beayũ eju. O'jekõnkõn ip iḡo'a be.

²¹ Jekõnkõn pima ip, o'jekawēn 12 beayũ eju.

— Icēmān õn e'em eywebe. Pũḡ ey'in jekawēn okay itakomaayũ be. Poce oḡuyiap ḡuwēn ixeyũ be, odobuxik am. Imēn oũm epe'e okay itakomaayũ be waoka am — io'e cebe ip.

²² Iḡuycũḡcũḡ cĩcã ip o'e.

— Kariwa! Õn xe'e? — io'e'e ip pũḡpũḡpũḡ.

²³ — Oweju pão'a mudirem pũḡ pe ma prato be cekõnkõnat okay itakomaayũ be oũm waoka am. ²⁴ Soat waḡo õn. Apēn oje'ũ iap tup taḡ oje'ũ—Deus ekawēntup taḡ — io'e Jesus. — Karem ḡu ipiat supi'ajo oũmat pit. Xipat kuka adi a'ḡu ixē bit o'jebapuk'ũma — io'e Jesus.

²⁵ — Omutaybitbin'ukat! — Judas o'e—itakomaayũ be Jesusũmat o'e. — Õn tu jeũm itakomaayũ be?

— Hm hm. Ēn ma — io'e Jesus jeũmat pe.

²⁶ Jekõnkõn ip pima, Jesus pão'a o'yabu.

— Bay! Xipat ēn — io'e Deus pe. — Ocexat'am eyaũm ocewebe — io'e.

O'yamuweka. O'yaũm jewēju etaybitbinayũ be.

— Juku — io'e Jesus. — Epeya'o. Ijop'a ojebit — io'e cebe ip. — Pão'a muwekaap puxim ip obamupaya — io'e.

²⁷ Uva'abidi dak o'timõḡ tikõnkõnap pe.

— Bay! Xipat ēn — io'e Deus pe. — Ocexati etiũm ocewebe — io'e.

O'tiũm cebe ip.

— Juku — io'e. — Ijopti juy epetikõn—soat eyju juy epetikõn — io'e 12 beayũ be.

²⁸ — We'ũ buje jedoyekereren oce “Adeayũ bewi ikērēat oju'uk,” io'e Deus puye. Imēnpuye Deus ijop kērēat kay ḡebum ḡu. Adeayũ ḡuisun Deus ekawēn iisuat xe. Cũḡ ma jeedop ip cexe—Deus xe — io'e. ²⁹ — Waram ḡu otikõn uva'abidi soat ipi watwat webay a'õ kay kũyjobit'ũm pima. Soat ipi watwat ya'õ kaykũyjobin pima bit, tiisuati otikõn uva'abidi — io'e Jesus.

³⁰ Jekõn puje, jebibododon ip o'e Deus kay. O'ju ip.

Oajēm ip—soat ip. Co'a kay oajēm—Oliveiradip'a kay. Jay. Jesus o'jekawēn cebe ip—jewējuayũ be. Xĩḡxĩḡ pima co'a jeje, Jesus o'jekawēn.

³¹ — Ijop exima eyju operem — io'e. — Epeyenapõn okay itakomaayũ buxixim. Imēn Deus ekawēntup omuwēnuwēn:

Ovelha kukuk'ukat oyaoka, i. Soat ip jepõḡpõḡ iõhõyũ, i.

Imēn Deus ekawēntup omuwēnuwēn — io'e.

Imēn kawēnwēn o'e Jesus jewēju etaybitbinayũ kukukat puye. Imēnpuxim ovelha kukukat Jesus puxim. Jesus eju etaybitbinayũ ovelha buxim kuka ip. Ovelha jepõḡpõḡ ip jekukukat'ũm pima. Jesus etaybitbinayũ jepõḡpõḡ kuka ip, Jesus e'ũ buje.

³² — Imēnpit we'ūap tomukadi Deus waram ġuto omutait. Oju eywap Galiléia eipi be — io'e Jesus cebe ip.

³³ — Soat ip jepere—ebureyū. Ekay itakomaayū buxixim iparara buye, ip jepere. Ōn pit jepere ġu. Pūḡ em tak ka'ūma — Pedro o'e.

³⁴ — Tapu, icēmān ōn e'em ewebe — io'e Jesus Pedro be. — Ijop exima ma “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e ebapūḡ em — io'e. — Sapokay ede awap “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e — io'e Jesus.

³⁵ — Oce ġu ma buk, “Obure ġu teku,” i, eweju waokaap puxim — io'e Pedro. Soat cewejuayū imēn o'e'e.

³⁶ Gebuje Jesusyū o'ju kadaihiaptip kay—Getsēmani ka kay.

— Jocebuku epabikbik — io'e jewējuayū be. — Bomaku buk ōn cum, Deus eju jekawēn ām — io'e cebe ip.

Oabik ip.

³⁷ Pedro o'tujowat, Zebedeu ipotpoyū dak. Ebapug o'tujowat. Iḡuycūḡ cīcā Jesus o'e.

³⁸ — Oḡuycūḡap pibun je'ūmat co'i ōn — io'e ebapūḡayū be. — Epabik — io'e. — Aḡ cuy epesop — io'e. — Oweju epeyeak cuy.

³⁹ Bosusu o'ju, jebay eju jekawēn ām. O'jepo ipi ju jeḡuycūḡap pibun.

— Bay! — io'e. — Ewebe iba'ore'ūm pima, omuwedem ece, owebe ipiat'ajoap puxim.

Wa'ōbi bit we'ū pin ġu. Ēn ebikuy bima bit oje'ū — io'e Deus pe.

⁴⁰ Aripit. O'jepit. Oajēm ebapūḡayū kay. Ixet ip osodop.

— Pedro — io'e Jesus. — Eywebe iba'ore du eyguy pūḡ hora ma oweju jeak am?

⁴¹ Aḡ cuy epesop! — io'e cebe ip — ebapūḡayū be. — Xen ġu juy epesop. Deus eju juy epeyekawēn eywebe ikērēat mujurūḡap puxim—eywebe Satanas a'ō kay kūyjobicap puxim — io'e. — Eybu'u jījā ikērēat muḡē ām. Imēnpit ikērēat epeḡuḡē eya'ōbaca'ūm puye. Imēneju Deus eju juy epeyekawēn, ixē a'ōbacaap kuḡ eyeku am — io'e Pedro be.

⁴² O'ju waram.

— Bay! — io'e waram Deus pe. — Ewebe iba'ore'ūm pima, omuwedem ece, ip owebe ipiat'ajoap puxim. Ēn ebikuy bima bit, oje'ū — io'e Deus pe.

⁴³ Aripit. Jesus waram o'jepit ebapūḡayū kay. Ixet ma'ḡuto ip osodop. Itaxeebaca o'e ip, xet pibun.

⁴⁴ Waram o'ju jebay kay, jekawēn ām. Kuyat ekawēn puxim waram o'jekawēn Deus eju.

⁴⁵ Aripit. O'jepit ebapūḡayū kay.

— Eyxet mabuk ġu du? — io'e cebe ip. — Jebodoydoy mabuk ġu du eyju? — io'e. — Soat waḡo ōn. We'ūap kabia kay ōn ajēm — io'e. — Gasū okay itakomaayū oūm ip ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be waoka am. ⁴⁶Epe'āy! — io'e cebe ip. — Ak'i juy epe'e! Itakomaayū be oūmat omuyku. Gā'ā okay itakomaayū atopabijuk — io'e cebe ip.

⁴⁷ Jesus kay Judas oajēm. Kawēnwēn pima, oajēm. 12 beayū'in osunuy Judas. Jesus eju jekuku'uk osunuy. Ade oajēm ip—paja kukuḡayū, jeba'ip kukuḡayū dak. Oajēm ip, Jesus kudadam Judeuyū kukukayū a'ōbi, paīyū kukukayū a'ōbi dak.

⁴⁸ — Oyaḡobukōn'ibit cuy epejat. Ixe Jesus — Judas juk o'e cebe ip—Jesusūm cekay itakomaayū beiat.

— Ocejat cuy — i juk o'e ip—Judas ejuayū.

⁴⁹ Isum yajēm:

— Wuykat, omutaybitbin'ukat! — Judas o'e Jesus pe.

O'yaḡobukōn.

⁵⁰ — Obure — io'e Jesus. — Apēn ēn e'em iap, ḡasū ma juy ece — io'e. Oajēm ip Jesus xe, ibu am. ⁵¹Imēnpuye Jesus ejuat jepaja o'ju'uk iyuk pewi. O'suḡuybu'uk pajam paīyū kukukat ebekit ḡuybu ikibi.

⁵² — Paja ejomõğ cuy iyuk pe — Jesus o'e. — Pajam wara'at o'yaokaiat ixé dak pajam yaoka ip — io'e Jesus.

⁵³ — Õn cekay bima, webay 12 mil beat o'ğuju kuka—jakawën tojtjot'ukayũ. Gaxĩn ma kuka o'ğuju okay itakomaayũ buxim — io'e jewējuacat pe. ⁵⁴ — Deus ekawën tojtjot'ukayũ ajēm puje bit, iba'ore kuka o'e owebe we'ũ ãm Deus a'õ dag pit. Imën put ma owebe—we'ũ but ma — io'e Jesus.

⁵⁵ Ixe ehora bima, Jesus o'jekawën yajēmibiyũ be—adeayũ be.

— Ade kabia juk adi oğuy Deus eju kawënwënap'a be—yaboğat'a be. Imukũyjojom cuk adi oğuy. Eyju bit odaomũn iğo'a be ğu bit. Eyju dak epesot odaomũn ãm paja kukuğ, eyba'ip kukuğ tak, ibukurukat taomũğap puxim — io'e cebe ip. — Ibukurukat ğu on pit! — io'e cebe ip.

⁵⁶ — Kuy bima o'tupmubararak ip Deus ekawëntup apën ip odaomũniaptup — io'e. — “Ibukurukat taomũğap puxim ixé taomũn ip,” i'e'em iğodup — io'e. — Imën ma odaomũn ip ğasũ dak — io'e Jesus.

Soat ip Jesus o'jepere ceweju etaybitinayũ. Soat ip o'watwat.

⁵⁷ O'jacayũ o'tujowat ip. Jesus o'tujowat ip Caifás kay—paĩyũ kukukat kay. Iboceayũ juk o'jeawero ip Caifás tuk'a be. Judeuyũ kukukayũ o'jeawero ip, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ dak. ⁵⁸ Pedro bit Jesus nomuju o'ju. Wũy ma o'ju. Paĩyũ kukukat tuk'a naxĩnõm pe oajēm. Oabik sorarayũ parakpe. Oabik, ijo am—apën je'bapuk Jesus pe iap co am.

⁵⁹ Paĩyũ kukukayũ o'je'awero ip, yawëğ mukërërërën'ukayũ kudadam, pũğ tağ ma Jesus muymuy am, Jesus aokam dapxi a'õ nomuju. Soat o'je'awero ip—paĩyũ kukukayũ, Judeuyũ kukukayũ, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ dak—soat o'je'aweroiayũ.

⁶⁰ Oajēm ip je'aweroayũ kay. Ade oajēm—yawëğ mukërërërën'ukayũ. Imënpit iba'ore o'e Jesus awëğ mukërë ãm. ⁶¹ Xepxep oajēm ğejuje bit—wuymuğuykuku'ukayũ.

— Ite ağokatkat o'e: “Deus eju ekawënwënap'a oyamuy'ũm put—yaboğat'a. Imënpit oyamuy put waram ebapũğ kabiam,” i — io'e xepxepayũ—dapxiyũ. ⁶² Imënpuye paĩyũ kukukat ma o'ãy, jekawën ãm.

— Apenpuye ecede ğu awëğ mukërërënyũ be? — io'e. — Icëm tu ip e'em? — io'e Jesus pe.

⁶³ Jesus mũğ ma osunuy.

— Deus emunaë ën pima, eğuwën cuy ocewebe — koapat paĩyũ kukukat o'e Jesus pe. — Deus a'õbi—soat em itaicat a'õbi eğuwën cuy. Deus emunaë ën tu? Deus ipot tu ën? — io'e.

⁶⁴ — Hm hm. Ixe ipot ma õn — io'e. — Soat wağo õn. Guyjom ojojom epe'e. Xik'i oğuy Deus xe iba'at kadi. Ixe Deus soat podi ma ya'õbacaat. Cexe õn pima ojojom epe'e. Soat kukukan oce ixé eju. Guyjom ijodi waram ojet. Kabikerereat tağwi okop — io'e Jesus.

⁶⁵ Imëneju jeekabek o'ğuwek paĩyũ kukukat, jetakoma pibun.

— Deus muymuy teku — i napa ma o'e.

Jesus muwënuwën o'e.

— Epeya'ĩjojo kuy ixé ekawën. Wara'acayũ ğu ajokudada Jesus awëğ mukërërën ãm — io'e cebe ip—o'je'aweroweroiayũ be. ⁶⁶ — Ajo cũğ ma eyxe? Apën tak ace'e Jesus pe? — io'e cebe ip.

— Ikërëat kuğ teku Deus xe — i napa ma o'e ip—ibimãmãayũ ekawën coco'ukayũ. — Imënpuye ayaoka — io'e ip.

⁶⁷ O'je'aweroiayũ o'ğuxiuxi Jesus dopa be—jebidi. Jetakoma pibun o'ğuxiuxi. O'yaokaka ip.

Pũğ ixeyũ'in Jesus dopa o'topaoka.

⁶⁸ — Cristo! — io'e ip cebe. — Abu edopaoka oce'in?

Imen o'jekawën ip, kuy Jesus o'topamuekabek pağõm puye.

⁶⁹ Pedro dak xik'i osunuy uk'a daxirōḡ pe. Paĩyũ kukukat ebuywatwat oajēm—ayacat'isuat. Oajēm Pedro kay.

— Ĕn tak mo Jesus eju ejeku—Galilėia eipi bewiat eju — io'e Pedro be.

⁷⁰— Őn ḡu. Apēn ěn e'em? Ixe bure ḡu ōn — i napa ma o'e Pedro, soat ya'ĩjom pima.

⁷¹ O'ju yanaxĩnōm pe. Wara'at ayacat'isuat ixē Pedro o'jojō.

— Ite Jesus ejuibit — io'e iboceayũ be. — Nazarė wat ejuibit — i.

⁷²— Ixe eju ocekuḡu ḡu — Pedro o'e. — Ixe bure ḡu ōn. Deus itaybit Jesus wetaybit ḡu iam — i napa ma o'e Pedro.

⁷³ Ibunbun pima, oajēm cekay iboceayũ.

— Icēman — io'e ip. — Apēn ěn kawēnwēn, imēntak Galilėia watwat kawēnwēn ip. Imēnpuye ocetaybit Jesusyũ'in ěn iam — io'e ip Pedro be.

⁷⁴— Dapxiyũ eyju! — i napa ma o'e Pedro. — Ixe bure ḡu ōn! Ceweju ōn pit ocekuḡu ḡu — i napa ma o'e. — Őn icēmān e'em'ũm pima, Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe — Pedro o'e.

Sapokay o'jede ḡe buje bit.

⁷⁵ Jesus a'ō kay Pedro o'jeḡebu.

— Sapokay ede awap, abapũḡ em ece'e, “Jesus bure ḡu ōn,” i — i juk o'e Jesus Pedro be.

Iboap kay o'jeḡebu Pedro. O'ju uk'a naxĩnōm pewi. O'tōn cĩcā Pedro. Iḡuycũḡ cĩcā o'e, ikērėat o'ḡuḡė buye.

27

¹ Kabia isum soat o'je'awero ip—Judeuyũ kukukayũ, paĩyũ kukukayũ dak. O'je'awero ip, Jesus aokaap muwēnuwēn ām.

² Jesus o'jacayũ o'subamukirik ip jekukukat a'ōbi. O'tujowat ip. O'ju ip Jesus eju.

Pilatos kay o'ju ip—ipi kukukat kay.

³ Judas pe itakomaayũ Jesus dujowat aokam iap co buje, o'ju waram Judas paĩyũ kukukayũ kay. O'yadujowat dinheiro'a—prata'a—30 beat'a. Iḡuycũḡ o'e, o'ḡuḡėap puye. Oajēm cekay—paĩyũ kay, Judeuyũ kukukayũ kay dak. Itakomaayũ be Jesusũmat oajēm.

⁴⁻⁵ O'yaxik prata'a Deus ekawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Batku!

— Ikērėat kuḡ ḡu Jesus. Őn ma ikērėat kuḡ, Jesus omuyap oḡuwēn eywebe buye. Iḡasũ bit ip kuy o'tujowat yaoka am. O'tujowat, cekay itakomaayũ be ōn iũm puye — io'e.

— Ĕn ma ikērėat kuḡ a'ōbi ma—oceju ḡu bit. Ekpiwan ma — io'e ip.

O'jenapōn Judas. Oe'ũ Judas'ũm. O'jewagobumukirik. O'jewemutoro. Oe'ũ.

⁶ Gebuje: dinheiro'a o'yabu ip.

— Ijop'a yamōḡ pa'ore wuywebe Deus edinheiro mũn'a be — io'e paĩyũ kukukayũ. Jewewebe o'e ip. — Cũḡ ḡu kuka o'e Moisés ekawēn taḡ ijop'a Jesus aokaap ma dei an puye — io'e ip.

⁷ Imēneju o'je'awewero ip. Apēn xe'e ace'e iap muwēnuwēn o'e ip. Imēnpuye iḡo'a yaũm ip itĩḡ'a buximat'a muḡėḡė'ukat pe jekat teim. Imēn iboap kat o'jat ip. O'jat ce'ũ'ũayũ kot am iboce—Jerusalėm ka bewi'ũmayũ kot am. ⁸ Jesus aokaapteim ip o'jat iapka i osunuy ika butet. Gasũ dak imēn ibutet. ⁹ Imēn o'jebapuk Jeremias ekawēn taḡ—Deus a'ō muwēnuwēn'ukat ekawēn taḡ. Kuyje Jeremias o'e:

Israel naxeḡebitbit kukukayũ dinheiro'a o'yadujowat ip—prata'a—30 beat'a. Ijop edinheiro juk o'ḡuwēn ip itakomaayũ be Deus emunaė oḡũm iaptei o'e iap, i. ¹⁰ O'yaũm ip itĩḡ'a buximat'a muḡėḡė'ukat pe ikat teim. Deus a'ōbi o'yaũm ip, i juk o'e Jeremias.

¹¹ Oajēm Pilatos kay Jesus o'jaciayũ—ipi kukukat kay.

— Judeuyũ kukukat tu ěn? — io'e Pilatos Jesus pe.

— Ĕn ma iboam e'em — io'e Jesus.

12 Jesus tak o'jomuymuy ip—Judeuyũ kukukayũ, paĩyũ kukukayũ dak. Jesus o'jede ġu bit ixeyũ be.

13 — Soat eya'ĩjojo ġu du ixeyũ o'e iap? — Pilatos o'e Jesus pe.

14 O'jede ġu bit. Pũġ em tak ka'ũma. Pilatos yaġuybabi'ũm cĩcã o'e, Jesus o'jede ġu buye.

15-17 Gebuje soat o'je'awero ip Pilatos xe. Judeuyũ o'je'awero ip.

— Abu oġujẽm cuy daomũnmũnap'a bewi? — Pilatos o'e cebe ip. — Barrabás ma du? — io'e. — Jesus Cristo ġu xe'e? — io'e. — Pebicat oġujẽm cuy? Cristo butetecat tu? io'e Judeuyũ be—adeayũ be.

Imẽn Pilatos o'e, imẽn ibikuy buye. Páscoa epeta bima ipi kukukat Judeuyũ emunaẽ mujẽmjẽm'uk osunuy daomũnmũnap'a bewi. Imujẽmjẽm'uk, jekpiwan ma. Ikẽrẽat kuġ cĩcãat osunuy daomũnmũnap'a be iboap Páscoa bima. Barrabás i osunuy ibutet. Soat ma itaybit ip ixem. 18 Imẽnpit Pilatos itaybit paĩyũ kukukayũ itabutkarey o'e ip Jesus kay iam. Itaybit jetabutkarey pibun Jesus o'tujowat ip iam.

19 Pilatos tayxi dak ja'õ dujowacat o'ġuju. Ja'õdaxijom o'ġuju jektop kay. Ipi kukukat pe iboceacat aweroroap pe o'ġuju. Iboce Pilatos xik'i osunuy Jesus awẽġ co am. Oajẽm ya'õdujowacat.

— “Ixe Jesus cũġat,” etayxi o'e — ya'õdujowacat o'e itop pe. — “Jesus oajẽm wexeybi,” i. “Ipiat osupi'ajo jĩjã wexey ixey buye,” i — io'e ya'õdujowacat. — “Ikẽrẽat cuy eġuġẽ ġu cebe—Jesus pe,” i dak — ya'õdujowacat o'e Pilatos pe.

20-21 — Pebicat oġujẽm cuy daomũnmũnap'a bewi? — Pilatos o'e waram o'je'aweroiayũ be.

— Barrabás — io'e ip.

Imẽn o'je'aweroiayũ o'e paĩyũ kukukat ekawẽn puye, Judeuyũ kukukayũ ekawẽn puye dak.

— “Barrabás,” i juy epe'e Pilatos pe — paĩyũ kukukayũ juk o'e o'je'aweroiayũ be. — “Jesus cuy esubamupaya korosa be,” i juy epe'e Pilatos pe — i juk o'e ip.

Imẽnpuye o'je'aweroiayũ o'jekawẽn ip Pilatos pe.

— Barrabás eġujẽm cuy daomũnmũnap'a bewi — io'e o'je'aweroiayũ.

22 — Pam Jesus? Ite butet Cristo i. Apẽn tak oce cebe? — Pilatos o'e o'je'aweroiayũ be.

— Esubamupaya juy korosa jeje, yaoka am — io'e ip.

23 — Ikẽrẽat o'jukuk ġu tekupũġ em tak ka'ũma! — io'e Pilatos. Imẽnpit biġ ma ya'õberen o'jewãwã ip.

— Esubamupaya juy korosa be, yaoka am.

24 O'je'aweroiayũ mukaba'ũm pa'ore o'e Pilatos pe. Jekaba'ũm ġu o'je'aweroiayũ.

Ibuje, Pilatos idibi o'tibu. O'jewebuwywuy o'je'aweroiayũ etabun, imutaybit am ip õn ġu okpiwat iam.

— Õn ġu okpiwat Jesus aoka am. Eyju ma epeyaokaat — io'e Pilatos.

25 — Ipiat acesupi'ajo — io'e ip. — Wuyipotpot tak, yaokaap puye — io'e ip.

26 Gebuje Pilatos Barrabás o'ġujẽmat daomũnmũnap'a bewi. Jesus pit imupokupoġ ip o'e ixee muġẽġẽbum Pilatos a'õbi. Ya'õbi Jesus o'tujowat ip o'je'aweroiayũ be, yaoka am, korosa be ibamupaya am.

27 Gebuje sorarayũ Jesus o'tujowat iecuġap tuk'a be. Pilatos a'õbi o'tujowat ip. O'je'awero ip warara'acayũ xe—o'tomuãayũ—sorarayũ—jewejuacat'in ma. O'je'awero ip iwaywayway am—Jesus waywayway am. Soat ip sorarayũ oajẽm.

28 Jesus esay o'ju'uk ip. Iekabek o'ġuõm ip—ipakpukat—iecuġap eekabek puximat.

29 Widaohobune o'subunemuwakẽn ip yakoreren ma. O'jomõġ ip yakoreren. Imẽn o'ġuġẽ ip Jesus pe, Judeuyũ kukukat puximan imubapuk am, iwaywayway am. Iba'ip o'yopmõġ ibui be, iba'at kadi. O'jẽġ'aecõġcõġ ip cewap iwaywayway am.

— Ën ma Judeuyũ kukukat! — io'e ip, iwaywayway am. — Warara'acat podi ma ãn a'õbuyxi — io'e ip, iwaywayway am.

³⁰ O'guxiuxi ip Jesus ceje. O'yamupãupã ip iba'im. Iwaywayway o'e ip. Pere.

³¹ Gebuje iekabek ipakpukat o'ju'uk ip. Cesay ip waram o'guõm. O'tujowat ip yaokam—iba mupaya am korosa be.

³²⁻³³ O'ju ip co'a kay—Gólgota'a kay. Gólgota'a “ce'uat aririt'a” iape. Cucum pima ip, Cirene ka wat o'topabijuk. Simão i ibutet osunuy. Ixe Simão o'guju ip ibuywat am—Jesus puywat am, korosa dujowat am. ³⁴ Vinhodi tiũm ojuy ip Jesus pe. Iboceat o'tupmuwekoy uva'abidi be wuypipimu'ũmapti be. O'tikõ'ajo Jesus. Tikõn pin gu o'e.

— Ap! — io'e.

³⁵ Gebuje sorarayũ Jesus o'subamupaya ip korosa be. Cesay bubum o'e ip—sorarayũ. Dado xixxiğ o'e ip Jesus tiotpe.

— Abu cesay je'jat? — io'e ip jewewebe.

³⁶⁻³⁸ Tupmubararakaptup kuğ o'e ip sorarayũ. Tupmubararara'ğ o'e ip Jesus puten. Tũybe ajo-ikêrēan ip o'e iãn tak ip o'tupmubararak: “Ibutet Jesus i. Judeuyũ kukukat teku,” i. Ibodup tupararakatup o'tupmõğ ip korosa be, Jesus abi ase.

Gebuje xepxep o'subamupaya ip wara'at korosa be. Ibukurukayũ osodop ip—xepxep. Jesus pa kadi o'subamupaya ip. Pũğ ma Jesus pa'at kadi osunuy; wara'at iba'ũğat kadi.

Oabik ip Jesus kay jeak am. Iwiwim o'e ip. ³⁹ Wara'acayũ kapkam o'e ip korosa etako dağ. Yaaruaru. Iwaywayway o'e ip.

⁴⁰ — “Deus eju kawēnwēnap'a oyamu'ũm—yaboğat'a,” i juk ece — io'e jewaywaywayayũ Jesus pe. — “Ebapũğ kabiam wara'at'a kuka oyamuy,” i juk ece — io'e ip. — Ecewe daxijo juy — io'e ip. — Deus ipot ên pima, ekop korosa ejuwi — io'e ip Jesus pe.

⁴¹ Paĩyũ kukukayũ dak Jesus kay jewaywayway o'e ip. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak ixe kay jewaywayway ip, Judeuyũ kukukayũ dak. Soat ip jewaywayway o'e ip.

⁴² — Teku wara'acayũ daxijojo'uk osunuy — io'e ip. — Imēnpit jewedaxijo ba'ore cebe je'ũap puxim. Israel eipi kukukat gu du? Gaxĩn ma korosa ejuwi kop puje, ocetabut oce'e cekay — io'e ip.

⁴³ — Deus kay itabut teku. Deus cekay bima, Deus o'taxijo juy gasũ — io'e ip. — O'taxijo juy teku o'e buye, “Deus ipot õn,” i — io'e ip.

⁴⁴ Ibukurukayũ dak imēn o'e Jesus pe—ceweju ibamupaya'ibiyũ.

⁴⁵ Kaxi wuyase bima, kabiok o'e ibo kabia—Jesus e'ũap kabia. Soat tağ o'e kabiok—Judeia eipi dağ. Kaxicuğ pima, katpuje bima dak. Ebapũğ hora bun kabiok oeku.

⁴⁶ Katpuje ya'õberen o'jewāwā Jesus.

— Eli, Eli, léma sabactani? — io'e.

“Deus, apēnpuye ên opere?” iboap ekawēn iape. ⁴⁷ Iboceayũ Jesus ekawēn o'ya'ĩjojo ip.

— Elias nomuwāwām teku — io'e ip, xipan gu ip o'jekũyjo buye.

⁴⁸ Iboceat o'jedau idibi bubuap munopapũn ãm uva'abidim—tideiboğ'ũmatim. Ixe dak idibi bubuap o'jomõğ ip'abi be.

Gebuje o'yopmuyu Jesus pe imutitit am.

⁴⁹ — Mēnpuk — warara'acayũ o'e. — Omuyku paxi Elias taxijo am — io'e ip.

⁵⁰ Waram o'jewāwā Jesus ya'õberen. Oe'ũ gebuje. Jekpiwan ma oe'ũ. ⁵¹ (Oe'ũ bima pağo Deus eju kawēnwēnap'a be osunuy—yaboğat'a be—uk'a exĩntabi nomudipap epağo. Jekpiwan ma ixe pağo o'jewek, Jesus e'ũ buje. O'jewek kabi kadi wi ipi kay. Ipi o'jexixi ibo ka be. Wita'a o'je'aewekwek. Jesus oe'ũ bima, o'je'aewekwek ip.)

⁵²⁻⁵³ Jesus waram ġuto itait puje, ce'ũ'ũayũ dopap o'tomudip'uk ip, ipi jexixixi buye. O'tomudip'uk ġuyjom. Oe'ũiyũ itait o'e waram—Deus kay itabucayũ'ũm'ũm. O'jēm jedopap pewi.

O'ju ip Jerusalém ka kay—Deus xe xipacat ka kay.

Adeayũ kay o'jebapuk ip—ce'ũ osodopiayũ.)

⁵⁴ Sorarayũ kukukat o'jojojo, cewejuayũ dak. Soat o'jebapukiap o'jojojo ip, Jesus oe'ũ bima. Ipi jexixixim o'jojojo ip. Soat o'jojojo ip—Jesus kay jeakayũ. Iparara jĩjã o'e ip.

— Icēmãñ — io'e ip. — Ite aḡokatkat'ũm Deus ipot osunuy — io'e ip.

⁵⁵ Aoyũ dak o'jojojo ip wũy wi—Jesus nomuju tũibiyũ—ibuywatwat tũibiyũ. Cēmcēm pima Galiléia eipi bewi ibuywatwan ip o'e. Ade osodop ip. ⁵⁶ Ixeyũ aoyũ parakpe ebapũḡ aoyũ osodop ip. Ibũrũ ma ip osodop: Maria Madalena, wara'at Maria dak, Zebedeu ipotpoyũ xi dak. Wara'at Maria Tiago xi osunuy, José xi dak.

⁵⁷⁻⁵⁸ Katpuje ma Arimatéia ka wat oajēm Pilatos kay. José i ibutet osunuy—ade ibubutbecat—Jesus kay itabucat.

— Jesus'ũm jebit mukop pin oce — io'e Pilatos pe.

— Ha'a — io'e. — Ijebit cuy eḡukop — io'e.

⁵⁹ O'ju José korosa ka. Ijebit o'ḡukop korosa ejuwi. Jesus'ũm o'ḡukabekbek paḡõm—irucan—iisuan.

⁶⁰ O'tujowat ce'ũ'ũay'ũ dopap kay. Ixe'ũm o'jomõḡ witabikũy be—jemukũy muḡẽkũy be. Kuy o'sukũy muḡẽ je'ũap puxim.

Gebuje wita'a o'yamuypen witabikũy nomudip'am. Yaboḡat'a o'yamõḡ.

Gebuje José o'jenapõñ. ⁶¹ Maria Madalena dak xik'i o'e witabikũy xe, wara'at Maria dak.

⁶² Kuyaje paĩyũ kukukayũ o'je'awero Pilatos wap Sábado bima. Fariseuyũ dak o'je'awero.

⁶³ — Kariwa! — io'e ip Pilatos pe. — Itait pima, Jesus cuk o'e: “Ehapũḡ kabia bima, waram wetait oce. Ojebapuk ḡuto,” i — io'e ip. — Imēñ wuy muḡyukukum xeku — i napa ma o'e ip.

Itabut'ũm ip. Tũybe napa ma e'em iãñ o'e ip.

⁶⁴ — Imēñpuye juy esukũywiwiat. Sorarayũ eḡuju juy ebapũḡ kabia topam ip, witabikũy wiwi am — io'e ip. — Imuju'ũm pima, Jesus kay itabucayũ jajēm ip ixima daḡ ijebit pu am. Gebuje ip napa ma jĩjã je'e: “Jesus o'je'ada,” i. Xeku juk o'e: “Deus emunaẽ oce,” i — io'e ip Pilatos pe. — Koapat podi ma je'e ip napa jĩjã ma — io'e ip.

⁶⁵ — Ma — io'e. — Sorarayũ oḡuju eyweju ikũy wiwi am — io'e Fariseuyũ be.

— Hm hm — io'e ip. — Cum oceju.

⁶⁶ O'ju ip Jesus'ũm topap kay. Wita'a mudek bõrõbu o'subumupaya ip Pilatos a'õbi—ikũy nomudipap'a pidase. Sorarayũ o'jomõḡ ip. Ikũy wiwiayũ o'jomõḡ ip.

Aripit. O'jepit ip jeduk'a be—Fariseuyũ, paĩyũ kukukayũ dak.

28

¹ Domingo bima Maria Madalena o'ju, wara'at Maria dak. Jesus'ũm dopap kay oajēm ip. Oajēm kabia isum. ² (Kuy o'jebapuk Deus ekawēñ tojotjot'ukat kabi bewi. Jesus'ũm dopap pe o'jebapuk. Imēñpuye ipi o'jexixi. Wita'a o'ya'uk Jesus'ũm dopap pewi. Oabik ibo yaboḡat'a jeje. ³ Osusuy isopsep ãñ. Xiririkxiririkiap puxim osunuy. Kabidiḡ buximat co'i iekabek. Irut cĩcã osunuy. ⁴ Sorarayũ iparara jĩjã o'e ip—topap wiwimayũ. Ce'ũ'ũayũ buxim ip o'e iparara. Jexixixim ip Deus ekawēñ tojotjot'ukat puxixim.)

⁵ Oajēm ip. Maria Madalena oajēm, wara'at Maria dak. O'jekawēñ cebe ip. Deus ekawēñ tojotjot'ukat o'jekawēñ.

— Eypararam ḡu juy epesop. Epeyepere. Wetaybit Jesus'ũm kudadam eyju iam—ibamupaya'ibit kudadam iam.

⁶ — Ijoce ḡu bit xeku. Itait waram ḡuto xeku apēñ cuk o'e iap taḡ — io'e. — Epesot. Epejojojo Jesus'ũm topap — io'e.

⁷ — Ijo buje, dao ma epeju juy Jesus eju etaybitbit topibiyũ kay — io'e aoyũ be. — I juy epe'e cebe ip: “Jesus waram ḡuto o'jetait. Cum eywap Galiléia eipi be. Iboce ixey juy

epejojojo,” i. Wekawēn kay ġebum cuy eyju — io'e cebe ip—Deus ekawēn tojotjot'ukat o'e.

— Hm hm — io'e ip.

⁸ Dao ma o'ju ip wítabikūy bewi. O'ju Jesus eju imutaybitbit topibiyū kay. Iparara o'e ip. Imēnpit icokcok cīcā o'e ip. O'jedau ip, imukūyjo am. ⁹ Daudaum pima ip, Jesus aoyū o'tobede.

— Wuykabia — io'e.

O'jēga'ecōġcōġ ip Jesus wap. O'suibu ip, ibuyxim ikuk am.

¹⁰ — Eypararam ġu juy — io'e cebe ip. — Okitpitpiyū be epeyekawēn cuy: “Epeju juy Galiléia eipi kay, ijo am,” i — io'e aoyū be.

¹¹ Cucum o'e ip imuwēn ām cebe ip.

Sorarayū dak o'ju ip Judeuyū epaiyū kukukayū kay. Pūġ o'ju—iwiwim topibiyū'in. O'ju ip Jerusalém ka be. Soat o'ġuwēn ip paīyū kukukayū be o'jebapukiap.

¹² Gebuje paīyū kukukayū o'je'awero ip—Judeuyū kukukayū dak. Jesus awēġ o'yawēġmuwēn ip.

Gebuje dinheiro o'ġūm ip sorarayū be—Jesus'ūm topap wiwim topibiyū be.

¹³ — I juy epe'e Jesus awēġ tobuxik pinayū be: “Jesus'ūm o'tujowat ip ixima be ma. Jesus eju jekukuk topibiyū o'tujowat ip. Ocexet pima, o'tujowat ip,” i juy epe'e — io'e ip sorarayū be.

¹⁴ — Ipi kukukat iboap co buje, ocejekawēn ceweju. “Ocecokcok cekapikap kay—sorarayū ekapikap kay,” ioce'e cebe. Imēn itakoma ġu je'e eykay — io'e ip—paīyū kukukayū o'e sorarayū be.

¹⁵ — Ha'a — io'e ip. — Oceju dak imēn Jesus awēġ oceyawēġmuwēn. Dinheiro o'jat ip paīyū kukukayū xewi, o'ġūm puye. Apēn paīyū kukukayū o'e iap taġ o'e ip. Imēnpit iboap ekawēn napaat acā o'e.

Imēneju ibo awēġ te'e ma o'yawēġmuypōġpōġ soat Judeuyū daġ. Gasū dak o'yawēġmuypōġpōġ ip—ibo awēġ.

¹⁶ Galiléia eipi be onze beayū o'ju ip. Jesus o'e iap taġ o'ju ip. Oajēm ip co'a kay, Jesus dobede am.

¹⁷ Iboce Jesus o'jojojo ip. O'jēga'ecōġcōġ ip o'e, ibuyxin ikuk am. Pūġpūġ pit o'jetabiebarēm.

¹⁸ Oajēm Jesus ixeyū tēġ ma.

— Wa'ōbi soat cucum ip—soat ipi juacayū, soat kabi beayū dak — io'e Jesus cebe ip—jejojoayū be.

¹⁹ — Epeju juy soat kay—soat ipi juayū kay — io'e cebe ip. — Imutaybit am ip, epeju juy. Wawēġ cuy epeyekūyjo imutaybitbin ip. Imubatisasan ip epeju juy wa'ōbi, webay a'ōbi dak, Ibiōġbuk Xipacat a'ōbi dak—Deus biōġbuk a'ōbi — io'e.

²⁰ — Soat cuk adi oce eywebe iap cuy epe'e soat pe—ipi juacayū be — io'e Jesus onze beayū be. — Okay soat ip imukūyjobit am, wawēġ epe'e — i dak o'e cebe ip. — Ipi opop pima, oju ġu eywebewi. Soat em oġuy eyxe. Eyxe oġuy iap kay ġebum cuy epesop — io'e Jesus.

— Xipat — io'e ip Jesus pe. — Ēn ma ejekuku oceweju soat em — io'e ip.

Ibūrū ma

JESUS CRISTO MUWĒĜAPTUP—MARCOS EMUDUPMUBARARAKTUP

João Batista wara'acat awēwēap ekawēn

¹ Ijoptup pe ibararak opop Jesus Cristo ekawēn—kawēn idipat ekawēn—Deus ipot ekawēn. ² Ixe o'jebapuk ijodi apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararak-tup ekawēn tağ—Isaiás emudupmubararak-tup ekawēn tağ.

Deus o'e: wemumuju oğuju ewap emubapuk am ewebeam, i. ³ Ixe wemumuju jewāwāwām uk'a'ūmat pe: E juy epesuemudim wuykukukat kap am, i'e'em. Epesue-mucūğcūğ cuy ixē em, i'e'em.

⁴ Ibo ekawēn tağ João Batista o'jebapuk uk'a'ūmat pe. O'jebapuk ijodiat mubatisasan, Deus ekawēn muwēnuwēn tak.

— Ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere — io'e ijodiat pe. — Epeyewemubatisaan cuy “Ikērēat o'ğujurluğ ğu ğasū bit” i'e am soat pe. Imēn ey'e buje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi — io'e.

⁵ Ade ma o'ju João kay cekawēn co am. Judéia eipi beayū o'ju, Jerusalém ka beayū dak.

— Ikērēat cuk adi oğujurūğrūğ — io'e ip. — Ğasū bit cuy oğujurūğ ğu — io'e ip.

Imēnpuye ip o'ğubatisaan Jordāodi be. ⁶ Ixe João doti camelodap muğēğē. Yukpumūnpu kuğ oeku ixee muğēğē. Arobidadek puximat o'o'uk osunuy. Eit kogūfpi dağat o'o'uk tak osunuy João. ⁷ Imēn o'e ijodiacat pe:

— Wara'at omuyku onomukadi. Ixe ğu itaybitbit cīcā obode ma. Owebe bit suiuk'uk pa'ore ka'ūma ma ōn puye — io'e. ⁸— Idibi be ōn eymubatisasan. Ixe bit Ibiōğbuk xipacat ğuōm eywebe eykukan — io'e.

⁹ Jesus oajēm João kay. Nazaré ka bewi o'jēm—Galiléia eipi beatka bewi, ika'ītcatka bewi. Oajēm João kay jemubatisasan am. João Jesus o'ğubatisaan Jordāodi be. ¹⁰ Idibi dağwi jeu isum kabi ikoce o'jojjo. Deus biōğbuk o'jojjo. Pukaso buxim o'kop jekay. ¹¹ Deus o'jekawēn kabi kadiwi.

— Okpot ēn—oxe ikukpin cīcāt! — io'e. — Ocokcok cīcā ekay — io'e Jesus pe.

¹² Gebuje Deus biōğbuk Jesus o'ğuju uk'a'ūmat kay. ¹³ Quarenta kabia bun oeku iboce. Satanás te'e ma ikērēat o'ğujurūğat cebe. Puca dak oeku iboce—ika'uayū. Deus ekawēn tojtjt'ukayū bit oajēm Jesus buywan. Ibuywatwan ip osodop.

¹⁴ Daomūnmūnap'a be ip João muōm puje, Jesus Deus ekawēn muwēnuwēn o'e. Galiléia eipi dağ oeku imuwēnuwēn. Kawēn idipat muwēnuwēn oeku soat kaka dağ.

¹⁵ — Gaxīn ma Deus soat ijodiacat kukukan je'e — io'e. — Ixe be soat kukukat iap ehora oajēm. Imēnpuye ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere! Eyetabun cuy kawēn idipat kaywuydaxijojjoap ekawēn kay — io'e.

¹⁶ Gebuje Jesus xepxep axima bubu'ukayū o'jojjo. Galiléiadi wābu dağ cūğcūğ pima ip o'jojjo iodī wābu dağ. Simão o'jojjo, André dak. André Simão kitpit osunuy. Axima bubum ip osodop ūrūm. ¹⁷ Jesus o'e cebe ip:

— Epesot cuy oweju — io'e. — Axima bubu'ukayūm cuk adi epesop. Ğasū bit kawēn idipat epeğuwēnuwēn ijodiat pe imutabun ip okay — io'e.

¹⁸ Imēnpuye ip dao ma jēğrū o'suiwat axima bubuap. Jesus eju ix o'ju.

¹⁹ Bosusu o'ju gebuje Jesus. Xepxep o'jojjo—Tiago, João dak. João Tiago kitpit osunuy. Zebedeu ipotpoyū osodop ip. Jekobe be ip osodop axima bubuap muwaketken axima bu oju. ²⁰ Ijo isum ma Jesus o'tomuwā ip.

— Epesop cuy oweju — io'e.

Jebay o'suiwat ip. Ceweju ip kapikpik'ukayũ dak o'suiwat ip jebay xe kobe be. Jesus eju ip o'ju soat em jeku am ceweju.

²¹ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay ebadipdipayũ eju—jeweju etaybitbinayũ eju.

Jebodoydoyap kabia bima oõm ip Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Igo'a beayũ o'gutaybinbin.

²² — Idim cĩcã teku wuymutaybitbin! — io'e ip. — Moisés ekawẽn wuymutaybitbin'ukayũ buxim gu ite wuymutaybitbin. Wuyeajoyũ'ũm'ũm a'õbi wuymutaybitbin ixeyũ ma. Jesus pit ja'õbi ma wuymutaybitbin — io'e ip jewewebe.

²³ Gebuje aḡokatkat oõm iḡo'a be ibiõḡbuk kērēat kukat. Ibiõḡbuk kērēat cebe osunuy. O'jewāwā ya'õberen Jesus kay.

²⁴ — Jesus, Nazaréka bewiat, apẽn ěn em ocewebe? — io'e. — Ocemuy'ũm tu ejot? — io'e. — Wetaybit abu ěn iam. Ěn Deus emumudot. Ikērēat kuḡ gu ěn—soat taḡ eisu — io'e.

²⁵ Iměnpit Jesus ibiõḡbuk kērēat o'ḡukorēm.

— Ecemũḡ cuy! — io'e. — Ejēm cuy cebewi! — Jesus o'e.

²⁶ Gebuje ibiõḡbuk kērēat aḡokatkat o'ḡukutukutu jĩjã. O'jewāwāwā ya'õberen. O'jēm cebewi. ²⁷ Iměnpuye o'jojojo'iaiyũ o'jewetakaka jĩjã ip.

— Ajo sute? — io'e ip. — Ya'õbuyxiat teku! — io'e ip. Ibiõḡbuk kērēat kũyjobit ixē a'õ kay. Ixē itaybit ibiõḡbuk kērēat mujēm âm wuyjuyũ jebit pewi! — io'e ip. — Kawẽn iisuan tu ite wuymutaybitbin? — io'e ip jewewebe.

²⁸ Iměneju soat Galiléia eipi daḡayũ Jesus awěḡ o'yawěḡcoco ip.

²⁹ Gebuje Jesus o'jēm iḡo'a bewi. O'ju Simão duk'a kay, André duk'a kay. Pũḡ'a uk'a iwat osodop ip—Simão, André dak. O'ju Tiago eju, João eju dak. ³⁰ Simão daxijo ipa'i jĩjã opop.

— Simão daxijo ipa'i jĩjã — io'e ip Jesus pe.

³¹ Jesus o'ju cekay. O'subaixik. O'ḡu'aḡobucěḡ. Ipa'iat oi'ũm ḡebuje bit. Xipat o'e. Ipa'i topibit ixan o'ḡũm cebe ip—Jesusyũ be.

³² Katpuje ade iwātaxipipiyũ o'tujowat Jesus kay ibo ka watwat. Axik kukukayũ dak o'tujowat cekay. ³³ Soat aḡoka watwat o'je'awero ip uk'a esũntabi be.

³⁴ Gebuje Jesus o'ḡu'ada'ada ip iwātaxipipiyũ. Kiiih. Ade osodop ip iwātaxipipiyũ. Soat iwarururu osodop iwātaxipi cexe ip. Ade axik o'ḡujēmjēm cebewi ip. Itaybit axik osodop ip Jesus Deus emunaě iam. Jesus pit ixeyũ be o'ḡuwěnat gu.

— Abu õn iam cuy epeḡukũyjo gu ip — io'e cebe ip.

³⁵ Gebuje Jesus o'kop kuyḡu. Kaxi jēm awap o'kop. O'jēm uk'a bewi. O'ju uk'a'ũmat kay. Iboce o'jekawẽn Deus eju.

³⁶ Gebuje Simão o'jēm uk'a bewi. O'ju Jesus kudadam, cewejuayũ dak. O'tobuxik ip.

³⁷ — Soat ijoceayũ ekudadam! — io'e ip cebe.

³⁸ — Ijoce gu oḡuy — io'e Jesus pit. — Ga'a juy wara'at ka watwat kay — io'e. — Kawẽn idipat muwẽn pin õn wara'at ka watwat pe. Ixeyũ be dak ojot imuwẽn âm — Jesus o'e cebe ip.

³⁹ Ibocewi soat kaka daḡ oekuku ip Jesusyũ—Galiléia eipi daḡ. Deus ekawẽn muwěnuwẽn oekuku ip Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Axik mujēmujēm oekuku ip ibo eipi watwat pewi.

⁴⁰ Aḡokatkat oajēm Jesus kay ierepat. O'jěḡ'aecõḡcõḡ cewap Jesus ya'õbuyxiat puye.

— Omu'ada pin pima, iba'ore gu ewebe — io'e Jesus pe.

⁴¹ Gebuje Jesus itabotaidabotbot o'e ierepat kay. O'jebaepacũḡ cekay. O'ḡucay.

— Emu'ada pin õn — io'e. — Kuy õn emu'ada — io'e.

⁴² Ierep tũibit o'je'ada ḡebuje bit. Xipat o'e.

⁴³ — Eduk'a kay juy ecepit — io'e Jesus ya'õpuruḡ cebe. ⁴⁴ — E'adaap cuy eḡuwẽn gu warara'acat pe — io'e. — Paĩ kay juy eju — io'e. — Ecewemubapuk cebe — io'e. —

Xepxem cuy pukaso eġm paĩ be Moisés ekawēn taġ. Imēn ece'e soat ijoceayũ itaybit am Jesus ierepat o'ġu'ada iam. Ĕn pit eġuwēn ġu e'adaap. Paĩ ma juy ġuwēn e'adaap — io'e ierep topibit pe.

⁴⁵ Imēnpit ierep tũbit kũyjobit'ũm osunuy. Jesus a'õ kay ġu osunuy. O'jēm Jesus xewi. Je'adaap o'ġuwēnuwēn soat pe jebureyũ be. Imēnpuye soat kaka daġ o'yawēġcu ce'adaap awēġ. Imēnpuye Jesus pe ibapuġ ceku ba'ore o'e ikaboġatka be. Uk'a'ũmat taġ acã oeku. Ade ma'ġu o'ju ip cekay soat kaka daġwi je'adaap ojuy.

2

¹ Xepxep kabia kap puje, Jesus o'jepit Cafarnaum ka kay.

— Jesus jeduk'a be omuy — io'e ibo ka beayũ jewewebe.

² Imēnpuye adeayũ o'je'awero ip Jesus duk'a etakobe. Ka'ũmġu topap o'e warara'acat pe iõm ãm uk'a be. Ade osodop ip uk'a be, uk'a esũġtabi xe dak. Jesus Deus ekawēn ixeyũ mukũyjojom o'e.

³ Gebuje ebadipdip aġokatkayũ oajēm Jesus kay. Jebure dujuajēm ojuy ip—ijebit e'ũat.

⁴ Imēnpit tujuajēm pa'ore o'e ip Jesus kay ade jĩã Jesus akokoreren ip puye. Imēnpuye ebadipdipayũ o'jeu uk'a abi jeje. Uk'a ip o'yabimutok Jesus ase. Ijebit e'ũat o'ġukop ip ixexecap pe. O'ġukop ip Jesus wap.

⁵ — Teyũku itabut okay — io'e Jesus jewebe ma.

Gebuje Jesus o'jekawēn ijebit e'ũat pe.

— Tapu, ikērēat kuy oju'uk ewebewi — io'e.

⁶ Pũġpũġ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ kaxikxik'i osodop ip i'go'a be. Jawaġuydadam osodop ip.

⁷ — Teku napa ma e'em! — io'e ip jewewebe. — “Deus co'i õn,” i napa ma teku e'em — io'e ip. — Abu-be ikērēat uk put wuywebewi—Deus pe acã — io'e ip jewewebe.

⁸ Jesus itaybit o'e apēn jewaġuydadam ip o'e iam.

— Apēnpuye dak eyju imēn jewaġuydadam? — io'e. ⁹ — “Ikērēat oju'uk ewebewi,” i kuy oce cebe — io'e. — Imēnpit eyetabut ġu ikērēat'uk put owebe iap kay — io'e. — “E'ã,” i oce ibima, “Ecexiġxiġ,” i dak, “Exexecap cuy etujuxe eduk'a be,” i dak, eyetabut ġu kuka epe'e okay — io'e. ¹⁰ — Soat waġo õn — io'e. — Wa'õbi teku oġu'ada. Imu'adaap co buje, “Ja'õbi ma teku o'ġu'ada,” i epe'e — io'e cebe ip.

¹¹ Gebuje Jesus o'jekawēn ijebit e'ũat pe.

— E'ã — io'e cebe. — Exexecap cuy ejat — io'e. — Eju juy eduk'a be — io'e Jesus cebe.

¹² Gebuje ijebit e'ũ topibit o'ã. Jexexecap o'jat. O'jēm soat etabun. Imēneju soat itabēġbēġ o'e ip ijojom.

— Ajojojo ġu buk imēġat — io'e ip jewewebe — Ka'ũmġu xipacat Deus co'iat — io'e ip.

¹³ Jesus waram o'jēm. O'ju iodi kay—Galilíadi kay. Adeayũ o'ju ikudadam. O'tobuxik ip. Ixeyũ mutaybitbin o'e.

¹⁴ Kapkam pima Jesus Levi o'jojojo. Levi Alfeu ipot osunuy. Iecuġap edinheiro bubu'ukat osunuy. Xik'i osunuy dinheiro bubuap'a be.

— Ejot. Oweju ejeku — Jesus o'e cebe.

Levi o'jēm dinheiro bubuap'a bewi. O'ju Jesus eju.

¹⁵ Gebuje Jesus o'ju Levi duk'a kay. O'jekõn ceweju. Ade iecuġap edinheiro bubu'ukayũ awerom osodop ip iġo'a be. Jekõnkõn ip o'e Jesus eju, ceweju etaybitbinayũ eju dak, ade ikērēat muġēġē'ukayũ dak. Ade jĩã osodop ip Jesus eju jekuku'ukayũ.

¹⁶ Pũġpũġ Fariseuyũ'in ixeyũ o'jojojo—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ. Ikērēan e'e'ukayũ eju Jesus jekõnkõn o'e iap o'jojojo ip—iecuġap edinheiro bubu'ukayũ eju iap tak.

— Apēnpuye ekariwa jekōnkōn ikērēat muḡēḡē'ukayū eju, iecuḡap edinheiro bubu'ukayū eju dak? — io'e ip Jesus eju etaybitbinayū be. Imēn xīpat ḡu — io'e ip.

¹⁷ Iboap co buje, Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Iwātaxipi'ūmayū bit wuyanūḡtata'ukat kay je'ju ḡu—iwātaxipipiyū acā — io'e. — Imēnpuxim ōn tak jewexe xipacayū nomuwā ām ḡu ojot—xīpat'ūmayū nomuwā ām acā. Ikērēat uk am ixeyū bewi ojot — io'e.

¹⁸ Koap pima João Batista eju etaybitbinayū jekpiwan ma jewemureren ip osodop Deus eju kawēn ām, Fariseuyū dak. Imēnpuye ade o'ju Jesus kay.

— João eju etaybitbinayū jekpiwan ma jewemureren Deus eju kawēn ām, Fariseuyū eju etaybitbinayū dak — io'e ip. — Eweju etaybitbinayū bit jekōnkōn. Apēnpuye dak? — io'e ip cebe.

¹⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Oweju etaybitbinayū jekōnkōn, ōn ceweju ip puye — io'e. — Tomuwā'ibiyū cucum pima jewebumūnap epeta kay, jekōnkōn cīcā ip. Iwadip cexe ip pima, jekōnkōn cīcā ip — io'e. ²⁰— Guyjom pit iwadip ju'uk ip ceparakpewi — io'e. — I'uk puje, jekōn ḡu ip — io'e. — Imēnpuxim, ōn ixeyū eju'ūm pima, oweju etaybitbinayū jekpiwan ma jewemuren ip Deus eju jekawēn ām — io'e. ²¹— Paḡo iisuat ajoinūm ḡu toti iorokat eju—iwekwekat eju imuwaket am — io'e Jesus. — Paḡo iisuat inūm puje paḡo iorokat eju, biḡ ma kuka o'jewekwek. Iwekat biḡ ma kuka o'e yoboḡ — Jesus o'e ma'ḡuto. ²²— Uva'abidi tiisuati atimuōm ḡu ixee muḡēḡē'a be—timūn'a be—yaokokat'a be — io'e. — Yaokokat'a be tiisuati muōm puje, kuka o'jeapaw. Uva'abidi kuka o'jediepuj. Uva'abidi mūn'a dak kuka o'jeaewenōmnōm. Imēnpuye tiisuati atimuōm timūn'a be yaisuat'a be — io'e Jesus.

Iboam e'em pima, “Wekawēn paḡo iisuat puxim, uva'abidi tiisuati buxim tak” i'e ojuy osunuy.

²³ Gebuje Jesus kapkam o'e trigodip taḡ Sábado kabia be—jebodoydoyap kabia be. Kapkam o'e jewēju etaybitbinayū eju. Kapkam pima ceweju etaybitbinayū o'tadot'uk, jere buye. ²⁴Imēnpuye Fariseuyū o'jekawēn Jesus eju.

— Ak'i juy ece! — io'e ip. — Eweju etaybitbinayū kapikpiḡ Sábado kabia be! Trigo dadot uk'uḡ ip! — io'e ip. — Cūḡ ḡu e'em ip! — io'e ip. — Imēn e'em Moisés ekawēntup: jebodoydoyap kabia be juy epeyekapik ḡu, i — io'e ip.

²⁵ Gebuje Jesus o'jede Fariseuyū be.

— Epetupcoco ḡu du apēn Davi o'e'e iaptup—Deus ekawēntup? — io'e cebe ip. — Ire bima, Davi oōm Deus eju kawēnwēnap'a be jebureyū eju. ²⁶Ixe kabia be Abiatar paīyū kukukat osunuy. Pāo'a o'ya'o Daviyū—iḡo beat'a—Deus etabixe o'yamōḡ ipi iat'a. Moisés ekawēntup e'em: Deus etabixeat'a ya'opi, i — io'e. — Paīyū be acā ya'opi ḡu — i'e'em Deus ekawēntup — io'e. — Imēnpit Davi o'ya'o, paī ḡu ma'ḡu. O'yaūm jebureyū be dak — io'e. — Deus pit “Ekērē oxe,” io'e ḡu cebe ya'o buje. Apēnpuye dak eyju e'em owebe “Eweju etaybitbin'ukayū cūḡ ḡu e'em,” i? — io'e Jesus. ²⁷— Te'e ḡu Deus o'e: Pūḡ kabia be juy epeyekapik ḡu, i. Imēn ixee o'e ijodiat ebodoy am — io'e. ²⁸— Soat waḡo ōn. “Epeyekapik cuy,” i ōn e'em pima Sábado kabia be dak, cedaḡ kuka o'e Deus xe — Jesus o'e.

3

¹ Sábado kabia be Jesus oōm ma'ḡuto Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Iḡo'a be aḡokatkat osunuy. Pūḡbūnū'a o'subūnū'anūy ibūnū'akērē.

² Fariseuyū o'jeak cīcā Jesus kay Jesus ibūnū'a kērēat ḡu'ada paxi jebodoydoyap kabia be iap com. Jesus muymuy ojuy ip. “Moisés ekawēn taḡ ḡu ēn jekukum” i'e ojuy ip Jesus pe. “Jesus kapikpiḡ jebodoydoyap kabia be—Sábado kabia be” i'e ojuy ip Jesus muymuy am.

³— Ejot cuy ijoce — Jesus o'e ibūnū'a kērēat pe.

⁴ Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju gebuje bit.

— Wuyeaypapayũ'ũm'ũm xe cedağ tu osunuy wuywebe xipacat muğẽ ãm jebodoy-doyap kabia be? — io'e cebe ip. — Cũğ ğu xe'e wuywebe ikẽrẽat muğẽ ãm? Cedağ tu warara'acat aoka am? Cedağ ğu xe'e warara'acat daxijo am Sábado kabia be? — io'e. Mũğ. O'jemũğ ip. Cede ba'ore ip o'e.

⁵ Gebuje Jesus o'jeak cekay ip. Itakoma o'e cekay ip, Fariseuyũ itabotaidabotbot'ũm ibũnũ'a kẽrẽat kay buye. Iğuycũğ tak o'e ibu'u ip jemutaybin jekawẽn puye.

— Paya'i ece ebu! — io'e ibũnũ'a kẽrẽat pe.

Gebuje o'jewebumupaya. Ibũnũ'adip o'e. ⁶ Imẽnpuye Fariseuyũ o'jẽm yabewi. O'jewede ip Jesus xewi. O'je'awero ip Herodes ebekitkit eju—Judeuyũ kukukat ebekitkit eju. O'jewawẽ ip Jesus aoka am kapikpiğ Sábado kabia be buye.

Jesus o'ju iodĩ wãbu be jeweju etaybitbin'ukayũ eju—Galilíadi wãbu be.

⁷ Gebuje ade o'ju ip Jesus kay. Soat ka dağwi o'ju ip: Galilía eipi dağwi, Judía eipi dağwi dak, ⁸ Jerusalém ka bewi dak, Idumía eipi dağwi dak, Jordãodi wĩnãbu wi dak, Tiro ka tẽğatka bewi dak, Sidom ka tẽğatka bewi dak. Jesus idipat o'ğugẽ iam o'jekũyjo ip. Imẽnpuye ade jĩjã ma o'ju ip cekay. Kiiih. ⁹ Jesus o'jekawẽn jeweju etaybitbin'ukayũ eju.

— Kobe epeğudim owebeam adeayũ be omukuğap puxim — io'e cebe ip.

¹⁰ Kuy bima Jesus ade ma o'ğũ'ada'ada. Imẽnpuye soat iwãtaxipipiyũ ajẽm ojuy ip osodop imucay ojuy.

— Omu'ada paxi ixẽ? — io'e ip jewebe ma.

¹¹ Jesus dobuxik puje ip ibiõğbuk kẽrẽayũ kukukayũ o'jẽğ'aecõğcõğ cewap “Teku ya'õbuyxiat,” i'e'em jewebe ma buye. O'jewãwã ip ya'õberen:

— Ĕn Deus ipot — io'e ip.

¹²— Epeğuwẽn ğu juy warara'acat pe: “Teku Deus ipot” i — Jesus pit o'e ya'õpuruğ cebe ip.

¹³ Gebuje Jesus o'jeu co'a dağ. Jemukaypinayũ o'taẽ jeweju jeku am. Oajẽm ip cexe. ¹⁴ 12 beayũ o'taẽ.

— Soat em cuy epeku oweju — io'e cebe ip. — Deus wuydaxijom iap ekawẽn cuy epeğuwẽnuwẽn soat ka dağ — io'e cebe ip. ¹⁵— Wa'õbacaap oğũm eywebe ibiõğbuk kẽrẽat mujẽm ãm ikukukayũ bewi — io'e.

¹⁶ Ibũrũ ma ibutet osodop ip—taẽ'ibiyũ butet: Simão, i, Tiago i, João i ¹⁷⁻¹⁹ André i, Filipe i, Bartolomeu i, Mateus i, Tomé i, wara'at Tiago i, Tadeu i, Simão i, Judas iscarיותes i. Ibũrũ ma ibutet ip. Jesus wara'at o'subutetmõğ Simão buten. Wara'at ibutet Pedro i osunuy. João Tiago kitpit osunuy. Jesus wara'at o'subutetmõğ João buten—Tiago buten tak. Boanerges i wara'at ibutet ip osunuy. Boanerges ibaca ip xiririkiap puxim iape. Zebedeu ipotpoyũ ip osodop xepxep. Wara'at Tiago Alfeu ipot osunuy. Simão jeipi kay jĩjãat osunuy. Judas Iscarיותes ğuyjom Jesus o'ğũm cekay itakomaayũ be yaoka am. Ibũrũ ma osodop ip 12 beayũ—Jesus emumujuyũ. ²⁰ Ibocewi Jesus o'ju jebure duk'a be.

Ade ma'ğuto oajẽm ip Jesus kay. Cekõn pa'ore o'e cebuxim ip, ceweju etaybitbinayũ dak. ²¹ Ibadipyũ iboam jekũyjo buje, o'ju ip Jesus dujupit ojuy jeduk'a be. Tũybe Jesus yakpidapin iãn o'e ip jekõnkõn'ũm puye.

²² Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ oajẽm cekay—Jerusalém ka bewiayũ. Jesus ip o'jomuymuy adeayũ be.

— Jesus jekukum ibiõğbuk kẽrẽayũ kukukat a'õbi—Belzebu a'õbi—Satanás a'õbi — i napa ma o'e ip Jesus muymuy. — Ixe ja'õbacaap ùmũm Jesus pe ibiõğbuk kẽrẽat mujẽm ãm adeayũ bewi — io'e ip napa ma.

²³ Imẽnpuye Jesus jemuymuy ojuyayũ o'tomuwã jewekay—Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ. O'jekawẽn ceweju ip. “Napa ma eyju e'em” i'e ojuy. Wuymutaybitbinap ekawẽn o'ğuwẽn cebe ip.

— Satanás a'ōbi ġu òn imujēmujēm — io'e. — Satanás owebe ibiōġbuk kērēat mujēmujēmān pima, jebekitkit kuka juk ixē o'ġujēm! Imēnpit Satanás a'ōbi ġu òn imujēmujēm — io'e. ²⁴ — Pūġ ka kukat jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma! — io'e. ²⁵ — Pūġti watwat kukat jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma! — io'e. ²⁶ — Imēnpuxim Satanás jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma! Imēneju Satanás ja'ōbacaap ūmūm ġu owebe ibiōġbuk kērēat mujēm ām—jebekitkit mujēm ām — io'e Jesus. ²⁷ — Wuyōm pa'ore wuykay isapka'oreat tuk'a be ibubut pu am. Imukiriġ acā koam — io'e. — Imukirik puje bit, wuyōm put soat pu am—uk'a beat pu am — io'e. — Imēnpuxim Satanás a'ōbacaap mu'ūm'ūm pima, iba'ore kuka o'e wuywebe Satanás ebekitkit a'ōbacaap mu'ūm ām — io'e Jesus.

²⁸ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e Jesus. — Wuywebe ikērēat muġē buje, Deus iboap ju'uk wuywebewi—ikērēat ju'uk — io'e. — Wuywebe Deus muymuy buje dak, Deus iboap ju'uk wuywebewi—ikērēat ju'uk — io'e. ²⁹ — Wuywebe Deus biōġbuk muymuy buje bit, Deus iboap ju'uk ġu wuywebewi. Iboap i'uk pa'ore Deus pe. Iboap kuġ acesop soat em—ikērēat kuġ, ibiōġbuk muymuyap kuġ — Jesus o'e.

³⁰ — Ēn ibiōġbuk kērēat a'ōbi jekukum — i juk o'e ip Jesus pe. Imēnpuye Jesus imēn o'ya'ōbu ip imukūyjojom ip.

³¹ Ixi o'ju Jesus kay, ikitpitpit tak. Akiju osodop ip.

— Jesus etomuwā — io'e ip kakijuayū be. — Ceweju ocekawēn pin — io'e ip. Kaxikxik'i osodop ip Jesus akokoreren akijuacat.

³² — Exi akiju omuy, ekitpitpit tak — io'e ip Jesus pe. — Eweju cekawēn pin ip — io'e ip cebe.

³³ — Icēmān iġo oxiat. Boyūku okitpitpicat — io'e Jesus.

³⁴ Jesus o'jeak jexeayū kay. O'jekawēn ceweju ip.

— Warara'acayū bit oxi jo'i oxe, okitpitpit co'i dak — io'e. ³⁵ — Deus bikuyap taġ jekuku'ukayū okitpitpit co'i oxe, oixīt co'i dak ip, oxi jo'i dak ip — io'e.

4

¹ Jesus waram adeayū o'ġutaybin iodi wābu be. Ade jījā o'je'awero ip cexe. Imēnpuye Jesus oōm kobe be. Oabik kobe bitakobu jeje iwābu tēġ. Adeayū bit kapurūġ pe osodop ip ya'ījojom. ² Wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn Jesus. Ade o'ġutaybin ip.

³ — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — io'e cebe ip. — Aġokatkat o'ju jekat pe jekadai damuduudu am. ⁴ Tamududum pima xepxepa o'ta'at ipi ju e bitako daġ — io'e. — Wasūyū oajēm. O'ta'o'o ip taduduata—cekadaida—e bitako daġata — io'e Jesus.

⁵ — Ibocewi wara'ata o'ta'at karatūġ'a paraktaġ. Ade ġu ka'wi o'e iboce. Ierūn ma o'e ka'wi. Dao ma o'tanōkap ka'wi ierūn puye — io'e. ⁶ — Imēnpit kaxiepi bima kaxie kadai o'ġukaraw. O'ġuy'ū. Oe'ū tābujū ba'ore buye — io'e.

⁷ — Wara'ata o'ta'at widaoho parakpe. Yaypan pima widaoho kadai o'ġu'ūm. Oe'ū. O'jewa'ada ġu — io'e.

⁸ — Wara'ata bit o'ta'at katō be. O'tanōkap. Xipan o'yaypan. Ta'ade o'e. Pūġpūġ kadai be ta'adesū o'e—30 be o'e ta—katō peat. Wara'at kadai be ta'ade o'e—60 be o'e ta. Wara'at kadai be ta'ade jījā o'e—100 be o'e ta — io'e. Jesus imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn.

⁹ — Wekawēn eyetaybit pin pima, eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — io'e.

¹⁰ Adeayū epit puje, pūġpūġ o'ya'ījojo'iyū oajēm Jesus kay. 12 beayū eju oajēm ip.

— Iba'arēm ekawēn ocexe — io'e ip cebe. — Apēn ocemutaybin ojuy eġuy kadaida mududuap ekawēn muwēnuwēn? — io'e ip.

¹¹ — Kawēn ibapukan òn eymutaybitbin — io'e. — Iba puġ ma apēn Deus soat ipi daġayū kukukan je'e iap muwēnuwēn òn eywebe — io'e. — Kuy bima iboam o'ġutaybin ġu. Warara'acayū mutaybitbin pit òn iba'arēmān, wa'ō kaykūy ip puye — io'e. ¹² —

Iba'arēmān òn ixeyũ mutaybitbin. Ya'ĩjojom ip. Imēnpit itaybit ġu ip. Jekũyjojom ip. Imēnpit wekawēn pa'arēm cexe ip. Itaybit pima bit kuka juk iġuycũġ o'e ip ikērēat kuġ puye. Ikērēat tak kuka juk o'jepere ip. Ikērēat epere buje ip kuka juk Deus ikērēat o'ju'uk ixeyũ bewi — io'e. ¹³ — Kadai damuduuduap ekawēn iba'arēm eyxe. Apēntak eyetaybit epe'e owebe wara'at muwēn puje wuymutaybitbinap ekawēn muwēn puje? Wara'at muwēn puje dak, wekawēn pa'arēm je'e eyxe — io'e.

¹⁴ — Apēġape ibo wekawēn iam òn jeymutaybin. Kadaida muduuduap Deus ekawēn muwēnuwēnap puxim — io'e. ¹⁵ — Deus ekawēn coco'ukayũ kadaida buxim — io'e. — Pũġpũġ cekawēn coco'ukayũ e bitako daġata buxim — io'e. — Deus ekawēn co isu, Satanás ajēmjem cekay ip — io'e. — Yaġuyba'ũm'ũm ip cekawēn kay—Deus ekawēn kay — io'e.

¹⁶ — Warara'acayũ karatũġ'a paraktaġata buxim—Deus ekawēn coco'ukayũ — io'e Jesus. — Koap icokcok e'em ip Deus ekawēn co am. ¹⁷ Kadai tãbube'ũmat puxim Deus ekawēn badi ġu òmòm cebe ip. Ibureyũ e'em: “Teyũku Deus ekawēn kay,” i, iwaywayway am. Ibureyũ itakoma cekay ip. Ipiat supi'ajoat cebe ip. Imēneju ibu'u ip jetabut am Deus kay — io'e.

¹⁸ — Warara'acayũ widaoho parak taġata buxim Deus ekawēn coco'ukayũ. Deus ekawēn cocom ip — io'e. ¹⁹ — Imēnpit soat em ġebum ip jemukaypinput kay. Tũybe ocokcok cĩcã oce dinheiro kuġ pima iãn e'em ip. Itabikuku ip soat kay jebubun. Deus ekawēn kay bit ip yopĩt ma itabut, soat kay itabikuku jebubun puye. Deus ekawēn muwēnuwēn ġu ip warara'acat pe jebureyũ be — io'e.

²⁰ — Warara'acayũ bit katõ daġata buxim Deus ekawēn coco'ukayũ — io'e. — Cekawēn co buje, cekawēn kay jĩjã ip. Idipat mujurũġrũġ ip soat peam. Kadai'ip puxim ixeyũ—ya'a'eat'ip puxim. 30 be o'e takuġ'iat'ip puxim ip, 60 be o'e takuġ'iat'ip puxim tak, 100 be o'e takuġ'iat'ip puxim tak — io'e.

²¹ Jesus wara'at kawēn o'ġuwēn jeweju etaybitbinayũ be—12 beayũ be dak—wuymutaybitbinap ekawēn.

— Lamparina musop puje, ico diotpe ġu ajomuy — io'e. — Wuyxexecap tiotpe ġu dak ajomuy. Um ma ajomuy kabia i'e am wuykay—soat ijo but am — io'e. ²² — Soat wuyxe iba'arēmat ibapuk je'e. Gasũ ade ma wuyetaybit'ũmat. ġuyjom pit wuyetaybin ace'e soan ma — io'e. ²³ — Wekawēn co pin pima, eya'õpicũġcũġ cuy — io'e.

Imēn o'ġuwēn “Wekawēn eyetaybin puje, warara'acat pe juy epeġuwēn dao ma eyaġuyba'ũmap puxim” i'e ojuy.

²⁴ — Eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay — io'e. — Xipan'ũm ya'ĩjo buje, yopĩt ma juy eyetaybin. Xipan ya'ĩjo buje bit, yoboġ cuy eyetaybin — io'e. ²⁵ — Wara'an eyetaybit pin pima, wara'an ma eyetaybit epesop. Ya'ĩjom eybu'u buje bit, kuy juk epeya'ĩjoioiap kay jeyaġuyba'ũm — io'e.

²⁶ Jesus waram wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn.

— Deus soat ipi daġacat kukukan iap kadai aypapanap puxim — io'e. — Aġokatkat o'taida jekat pe — io'e. ²⁷ — Taida buje, soat exima xexen ma. Kabia isum kopkom. Nõjemjem. Aypapan. Aġokatkat pit itaybit ġu apēn aypapan iam. ²⁸ Kadai jekpiwan ma jewa'adadam. Koap dupcēmcmēm. Taipuk cēmcmēm ġuyjom. Kanomũm dajēmjem taipuk taġ—tajakata — io'e. ²⁹ — Tarum'isum kadai bubum kat iwat kadai bubuap kaxi oajēm puye — io'e. — Imēnpuxim eya'õbi ġu warara'acayũ itabut je'e Deus kay—Deus a'õbi acã — io'e. Jesus imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn.

³⁰ Jesus waram o'jekawēn.

— Deus ade jĩjãayũ kukukan je'e — io'e. — Ajo-buxim xe'e je'e? Eya'õpicũġcũġ cuy epesop iboap ekawēn kay — io'e. ³¹ — Deus soat ipi daġacat kukukan iap mostardada buxim—e da jo'iat puxim. Ipi be taida buje, ta'ĩt ma mostardada. Warara'ata bodi ma ta'ĩt ma. Aypapan cĩcã taida buje bit. ³² Wara'at kadai bodi ma aypapan e'em.

Tākuboḡ e'em. Wasū jedopi mōḡmōḡ tāku jeje — io'e. — Imēnpuxim ḡasū Deus pūḡpūḡayū kukukat. Guyjom pit adeayū kukukan je'e — io'e.

³³ Jesus ibo ekawēn puximat o'ḡuwēnuwēn adeayū be. Deus soat kukukan je'e iap ekawēn o'ḡuwēnuwēn cebe ip. Imēnpuye itaybit put ip. ³⁴ Adeayū mutaybitbin pima wuymutaybitbinap ekawēn acā o'ḡuwēn—kawēn iba'arēmat acā. Jeweju etaybitbinayū mutaybitbin pima bit, ibapuḡ ma o'ḡutaybin ip. Kawēn iba'arēmat ḡu o'ḡuwēn cebe ip—ibapukat ma.

³⁵ Ixe kabia kabiogkabiog'i bima, Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinay'u be.

— Ga'a iodi wīnābu aju — io'e.

³⁶ Ceweju etaybitbinayū o'jewemuwēn ip adeayū be. Jesus kuy kobe be osunuy. Jeweju etaybitbinayū o'tujowat jeweju. Warara'acayū dak o'timudek jekobe daḡ ma ip.

³⁷ Gebuje kabidoxixi oajēm cekobe kay. O'subidoajēm cekay ip—Jesus kay, jewejuayū kay dak. Kobe be diōmōm o'e tipodoyat. Kobedi tiboḡ o'e. Kobe munopapūn ojuy o'e idibim. ³⁸ Imēnpit Jesus ixet osodop kobe ukpu be. Ixet jadipi jeje.

Gebuje ceweju etaybitbinayū Jesus o'ḡuwurūḡ.

— Ocemutaybitbin'ukat! Ak'adit ma du ēn ocekey? — io'e ip. — Je'ūm wuyju! — io'e ip cebe.

³⁹ Jesus o'āy.

Gebuje Jesus kabidoxixi o'ḡukorēm.

— Ebidopon! — io'e kabidoxixi be. — Edipon! — io'e iodi be.

Kabido dao ma o'subido'ūm. Tipo o'e iodi. ⁴⁰ Imēneju Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju.

— Apēnpuye dak eyparara? Eyetabut ḡu du Deus kay? — io'e.

⁴¹ Iparara jījā ip o'e.

— Abu dak sute? — io'e ip jewewebe. — Cekawēn acā kabido o'subidomu'ūm! Dao ma o'timupon iodi! — io'e ip.

5

¹ Jesus wīnābu oajēm jeweju etaybitbinayū eju. Oajēm ip Gerasa eipi be. ² Kobe bewi Jesus cēm puje, aḡokatkat osodot ce'ū'ūayū mōḡmōḡap pewi. Ibiōḡbuk kērēat kukat osunuy. ³ Ixe ukā be ḡu osunuy—ce'ū'ūayū mōḡmōḡap pe acā, ibiōḡbuk kērēat kuḡ puye.

⁴ Ade em Gerasa eipi watwat cuk adi ibiōḡbuk kērēat kuḡat o'taomūnmūn ip. Correntebum cuk adi o'taomūnmūn ip, cabobum tak. Gasū bit taomūn pa'ore ip osodop. Iba'ore osodop ip correntebum tak. Ade em ma juk adi o'taomūnmūn ip correntebum, cabobum tak. Imēnpit ixe aḡokatkat correntebu o'subumuwekapkap. Ixe cabobu o'subudakatkat. Ixe muwaḡōn pa'ore o'e soat pe. ⁵ Kabia bun, ixima bun tak e'ū'ūayū mōḡmōḡap taḡ oekuku ibiōḡbuk kērēat kuḡat. Co'a daḡ tak oekuku. Soat em jewāwāwām oekuku. Jewemuwerikweriḡ wita'am oekuku. Jewemudadaibotbon oekuku.

⁶ Wūywi ma Jesus co buje, ibiōḡbuk kērēat kuḡat o'jedau Jesus kay. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus wap ya'ōbuyxi cexe buye.

⁷⁻⁸ — Ibiōḡbuk kērēat, ejēm cuy aḡokatkat pewi — Jesus o'e.

Ibiōḡbuk kērēat kuḡat o'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus, apēn ēn em owebe? — io'e. — Ēn Deus ipot—soat podi ma ya'ōbacaat ipot! — io'e. — Ipiat'ajoan ḡu juy ēn owebe, Deus etabutpe wuyju buye — io'e Jesus pe.

⁹⁻¹⁰ — Apēn ebutet? — Jesus o'e.

— Obutet Ade i, ade oceju buye — io'e. — Ijop ka bewi ḡu juy ibiōḡbuk kērēat eḡujēm — io'e aḡokatkat Jesus pe.

¹¹ Ade jījā dajebaroyū wurūrūrūḡ osodop ip iboce co'a daḡ.

¹² — Dajebaroyū be juy eḡuōm — io'e. — Āḡ ocemuōm cebe ip — aḡokatkat o'e.

¹³ — Ha'a — io'e. — Epeōm cuy cebe ip — Jesus o'e.

Ibocewi ibiōḡbuk kērēayū o'jēm aḡokatkat pewi. Oōm ip dajebaroyū be.

Ade jījā osodop ip dajebaroyū. Kiiih. 2000 be aco'i osodop ip. Daudaum o'jenapōn ip co'a pēnpēn taḡ. O'kop ip iodi be. Oakōm ip. Jeabokaboḡ oap ip iodi be. Poḡ. Oe'ū'ū ip. ¹⁴ Imēneju dajebaroyū kukukayū owatwat ip.

— Jesus ibiōḡbuk kērēayū o'ḡuōm dajebaroyū be — io'e ip warara'acayū be. — Oap ip ade — io'e ip.

O'ḡuwēn ip ikaboḡatka watwat pe, koḡūnpi watwat pe dak. Ade o'ju ip apēn o'jebapuk iap com.

¹⁵ O'ju ip Jesus kay. Ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit o'jojojo ip. Gasū bit tadaibot ḡu o'e. Xik'i osunuy. Totite o'e ḡasū bit. Yaḡuysat o'e ḡasū bit. Imēneju itabēḡbēḡ ip o'e ijojom.

¹⁶ Ibocewi o'jojojo'iaiyū apēn o'jebapuk iap o'ḡuwēn oajēm'iaiyū be.

— Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm aḡokatkat pewi — io'e ip. — O'ḡuōm dajebaroyū be — io'e ip. — Oakōm ip iodi be. O'jeabokabok ip. Oap ip — io'e ip.

¹⁷ Imēneju:

— Ejēm cuy oceka bewi — io'e ip Jesus pe Gerasa eipi watwat.

¹⁸ Imēnpuye Jesus oōm kobe be jejēm ām.

Kobe be iōm puje ibiōḡbuk kērēat kuḡ tūibit o'ju Jesus kay.

— Eweju ōn tak cum — io'e. — Exe ma onuy pin — io'e Jesus pe.

¹⁹ — Ap — io'e Jesus pit. — Oweju ḡu ejot. Eduk'a be juy eju, ebureyū kay — io'e Jesus cebe. — “Kariwa ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm owebewi,” i juy ece cebe ip — Jesus o'e. — “Kariwa juk xipan okuk,” i juy ece cebe ip — Jesus o'e.

— Ha'a — io'e.

²⁰ Gebuje o'ju jeka kay. 10 beatka daḡ oekuku: — Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm owebewi — i'e'em soat pe. Iboam jekūyjo buje:

— Ajo iba'ore cekay—Jesus kay? — io'e jewewebe.

²¹ Gebujep Jesus iodi o'timudek ma'ḡuto kobe daḡ. Timudek puje, ade jījā ip o'ju topabe ka'oririt pe. Kiiih.

²² Judeuyū e'aweroroap'a kukukat o'ju Jesus kay—Deus eju kawēnwēnap'a kukukat. Ibutet Jairo i osunuy. Taxitxet osunuy. Taxit 12 koato osunuy. Jesus dopabijuk puje, o'jēḡ'aecōḡcōḡ cewap, Jesus ya'ōbuyxi cexe buye.

²³ — Tapu, odaxit oe'ū pin — io'e. — Ejot cuy oduk'a be — io'e. — Ebu juy esubumōḡ cebe imu'ada am. Esubumōḡ cuy cebe ce'ūap puxim — io'e Jesus pe.

²⁴ Imēnpuye Jesus o'ju ceweju—Jairo eju.

Ibocewi ade ip o'ju Jesus nomuju. Icēḡsūḡ ip o'e ade jījā buye. ²⁵ Iboce ayacat tak osunuy. Ade koato ma toybucukbucug ḡu osunuy—12 koato ma. ²⁶ Ade wuyanūḡtata'ukayū ixe ayacat anūḡtata'uk ip osodop. Imēnpit biḡ ma xipat'ūm cīcā o'e. Soat jedinhoiro o'ḡu'ūm janūḡtataapteim. O'jexere ḡu. Biḡ ma xipat'ūm cīcā o'e.

²⁷⁻²⁸ Ixe ayacat Jesus iwātaxipipi mu'ada'adaap awēḡ o'yawēḡcoco.

— Jesus esay mucay buje, oce'ada — ayacat o'e jewebe ma.

Gebuje o'ju Jesus tēḡ adeayū parakpe—aweromayū parakpe. ²⁹ Jesus esay o'ḡucay warara'acat eta'ūmpi. Cesay mucay'isum ma o'toybucuk. Xipat o'e ḡebuje bit.

³⁰ Wa'ōbacaan aco'i oḡu'ada iam itaybit o'e Jesus pit. O'jekorepēn adeayū parakpe ḡebuje bit.

— Abu wesay o'ḡucay? — io'e.

³¹ — Tā! — io'e ceweju etaybitbinayū. — Adeayū wuymukuḡukuḡ iap cocom ḡu du ēn? — io'e ip. — Apēnpuye ēn e'em “Abu wesay o'ḡucay?” i? — io'e ip.

³² Imēnpit Jesus o'jeakak soat kay. Abu wesay o'ḡucay iat kudadam o'jeakak. ³³ Ayacat itaybit o'e Jesus omu'ada iam. Imēnpit iparara o'e Jesus itakoma je'e okay iap puxxim. Ikarabakbak tak o'e jeparara pibun. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus wap.

— Ōn ma esay oḡucay — io'e cebe. — Ēn cuk omu'ada — io'e.

³⁴ Imēnpuye:

— Tū'ū, kuy ece'ada etabut okay buye — io'e Jesus. — Ecepit cuy eduk'a be — io'e. — Ecokcoğ cuy eğuy — io'e. — Kuy ece'ada. Xipat ecesūy ġasū bit — io'e.

³⁵ Jesus puk kawēnwēn ma ayacat eju bima, Jairo duk'a bewiayū oajēm cekay—Jairo kay.

— Iğuje, edaxit'ūm kuy oe'ū — io'e ip. — Wuymutaybitbin'ukat eğuwa'ūm ġu ġasū bit — io'e ip.

³⁶ Imēnpit Jesus ak'adit ma o'e oe'ū iap awēğ kay.

— Eğuycūğ ġu juy eğuy — Jesus o'e Jairo be. — Etibun pit cuy eğuy okay — io'e.

³⁷ Gebuje Jesus ebapūğayū acā o'tujowat jewēju. Pedro o'tujowat jewēju, Tiago dak, João dak. João Tiago kitpit osunuy. Ibūrū ma o'tujowat jewēju.

³⁸ O'ju ip Deus eju kawēnwēnap'a kukukat tuk'a kay—Jairo duk'a kay. Ade osodop ip tuk'a be. Wawa ip osodop. Jewāwāwām ya'ōberen ip osodop yaypan'isuat'ūm cocom.

³⁹ Uk'a be jeōm puje, Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Apēnpuye eyju wawa? Eya'ōkarey jījā oxe! — io'e cebe ip. — Yaypan'isuat ce'ū ġu—ixet ā! — Jesus o'e wawaayū be.

Jesus itaybit o'e yaypan'isuat'ūm oe'ū iam. Inaka waram imutain. Imēnpuye:

— Ixet ā — io'e.

⁴⁰ Wawaayū itaybit o'e yaypan'isuat'ūm oe'ū iam. Imēnpuye Jesus o'jowayway ip. Jesus soat ip o'ğujēm uk'a bewi.

Ibocewi Jesus yaypan'isuat'ūm ebay o'tujowat jewēju, ixi dak, ebapūğayū dak—jewēju etaybitbin'ukayū. O'ju ip ce'ūat kay. Oajēm. ⁴¹ Ce'ūat o'subaixik.

— Talitá cumi — Jesus o'e ja'ōm cebe.

(Talitá cumi “Tu'ū, ağobucēğ ece” i ōn e'em ewebe iape wuya'ōm).

⁴² Ce'ū topibit waram o'jetait. O'je'ağobucēğ ġebuje bit. O'kop. O'jexiğxīğ. Imēnpuye o'jojo'iyayū itabēğbēğ o'e ip ijojom.

⁴³ — Ixan cuy eğūm cebe — Jesus o'e ixi be. — “Jesus waram odaxit'ūm o'ğutait” i'ūmğuy juy epe'e warara'acayū be — io'e cebe ip.

6

¹ Jesus o'ju ibocewi. O'ju jaypanapka kay. Oajēm Nazaré ka be jewēju etaybitbin'ukayū eju. ² Sábado bima ade o'ğutaybin Deus eju kawēnwēnap'a be. Jebodoydoyap kabia be ip o'ğutaybin.

Ade ixekawēn o'ya'ījojo ip. Ya'ōpicūğcūğ ip o'e cekawēn kay.

— Apēntak iğo ağokatkat itaybit soan kawēn? — io'e ip jewewēju. — Abu dak ixekawēn o'ğutaybitbin? Wuywebe i'e ba'oreap mubapukpuğ ġoku — io'e ip. ³ — Iğo ġu du karepiğa? — io'e ip. — Maria it ma ġoku. Tiago wağo ma ġoku. José wağo dak. Judas wağo dak. Simão wağo dak — io'e ip. Iixityū dak ijoce ma wuyweju ma — io'e ip. — Wuyju bit kūyjobin ġu juy ajop ixekawēn kay, ixekawēn wuyjo'iat puye — i napa ma o'e ip.

⁴ Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Soat ka dağacat ibuyxim ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuğ — io'e. — Jaypanapka beayū bit ibuyxim ġu ikuğ — Jesus o'e cebe ip.

⁵⁻⁶ Nazaré ka be bima ade em ġu Deus a'ōbacaap o'ğubapuk, itabut'ūm ip puye.

— Itabut'ūm cīcā ip okay — Jesus o'e jewebe ma.

Warara'acayū bit ixekawēn kay jījā o'e. Imēnpuye jebu o'jewebumōğ cebe ip—iwātaxipiplayū be. O'ğua'ada'ada ip.

Guyjom wuyjuyūxirixiri dağ oekukuku. Imutaybitbin ip oekukuku.

⁷ Jesus 12 beayū o'tomuwa jewekay. Xepxepxem ip o'ğujuju warara'acat ka dağ.

Gebuje o'jekawēn ceweju ip.

— Wa'ōbi ma ibiōḡbuk kērēat epeḡujēmjēm ikuḡayū bewi — io'e cebe ip. ⁸ — Eyba'ip acā epeyoptujowat eyjuap taḡ — io'e cebe ip. — Eyxan pit epetujowat ḡu, sacola dak ka'ūma, dinheiro isurūḡat tak ka'ūma. ⁹ Eyesandália dak epetujowat — io'e. — Eywebeat acā eydoti epetujowat—xepxem pit ka'ūma — io'e. ¹⁰ — Pūḡka be eyajēm puje, pūḡ'a be ma epesopsop uk'a be. Pūḡ'a be ma epesop iḡo ka be bima — io'e. ¹¹ — Pūḡka be eyajēm puje, ibo ka watwat pe eykukpin'ūm pima, wara'atka kay juy epeju — io'e. — Ibo ka watwat eya'ḡjo pin'ūm pima, epejēm cuy ibo ka bewi. Cēm pima eyesandália epeḡupoypoy “Deus pe ipiat pi'ajoat puje eywebe, ocekiwatpi ḡu oce'e,” i'e'em cebe ip — io'e. — “Eyju ma eyukpiwat Deus ekawēn kay'ūm puye,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹² Imēneju 12 beayū o'ju. Ade mukūyjojom oekukuku ip kawēn idipan.

— Ikērēat muḡēḡēap epeyepere juy — io'e ip. — Cūḡ ma juy epeku — io'e ip adeayū be.

¹³ Ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēmujēm ip soat pewi. Ixepi o'timōḡmōḡ ip iwātaxipipiayū a jeje imu'ada am.

¹⁴ Gebuje ipi kukukat Herodes Jesus awēḡ o'yawēḡtobuxik soat kaka daḡ o'jeawēḡepōḡpōḡ puye. Tūybe waram ḡuto o'jetait'iat teku iān o'e ip adeayū.

— João Batista teku — io'e ip pūḡpūḡ. — Waram ḡuto o'jetait teku je'ūap tomukadi — io'e ip. — Imēnpuye Deus a'ōbacaam wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ teku — io'e pūḡpūḡpūḡ.

¹⁵ — Ka'ūma — io'e warara'acat pit. — Elias'ūm teku — io'e ip. — Waram ḡuto o'jetait — io'e ip.

— Ka'ūma — io'e warara'acayū bit. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat'ūm teku — io'e ip. — Waram ḡuto o'jetait'iat teku — io'e ip. — Kuyje osunuyiat teku — io'e ip.

¹⁶ Imēnpit ipi kukukat Herodes Jesus awēḡ co buje, imēn o'jekawēn.

— Oxe bit teku João Batista — io'e. — Kuy bima wemu'a'uk teku. Imēnpit waram ḡuto o'jetait — io'e.

¹⁷⁻¹⁹ Kuy bima Herodias Filipe tayxi osunuy. Ikukat Herodes kitpit tayxi osunuy. Herodes pit Herodias o'jat jetayxim. Imēnpuye João Batista o'e Herodes pe:

— Deus xe cedaḡ ḡu ewebe jewebumūn ām ekitpit tayxi eju — i. Imēnpuye Herodias itakoma jījā o'e João kay. João aoka ojuy o'e. Imēnpuye Herodes João o'ḡuōmat daomūnmūnap'a be jetayxi be yaokaap puxim. Herodias pe João aoka ba'ore o'e, Herodes xe João ya'ōbuyxi buye.

²⁰ — João cūḡ cīcā — io'e Herodes. — Xipat cīcā ixē—ikērēat kuḡ ḡu — io'e.

Herodes João muxipanpan osunuy daomūnmūnap'a be yaokaap puxim. Herodes pe João ekawēn co buje, yaḡuybabi'ūm'ūm osunuy. Inaka João ekawēn co pin cīcā osunuy.

²¹ Gebuje Herodes peta o'ḡuḡē jekapap kabia kay ḡebum am. Peta boḡ cīcā o'ḡuḡē ip. Herodes ya'ōbuyxiayū o'tomuwā peta kay jebekitkiyū. Sorarayū kukukayū dak o'tomuwā, Galiléia eipi beayū dak—kariwawa ecuḡapap. Peta kabia bima Herodias o'e jewebe ma:

— Gasū ma João oyaokaat — i.

²² Ibocewi Herodias it oōm peta muḡēḡēap'a be. Ayacat osunuy yaypan'isuat. O'jeda'i'in Herodes etabutpe, ceweju jekōnkōnayū etabutpe dak. Da'i'iap co buje, icokcok o'e ip. Imēnpuye:

— Ajo-kay ēn oxewi? — io'e Herodes yaypan'isuat pe. — Emukaypin cuy oḡūm ewebe — io'e. — Ade obubut weipi be. Ipidaseat ma oḡūm ewebe — io'e. ²³ — Deus etabun ōn e'em ewebe — io'e. — Soat emukaypin cuy oḡūm ewebe — io'e. — Ipidase juy oḡūm ewebe obubut. A'ō kay je'e ip webekitkiyū — Herodes o'e.

²⁴ Ixe yaypan'isuat o'jēm. O'ju jexi kay.

— Mamāi, ajo dak ojoojuy? — io'e jexi be.

— “João Batista a juy eya'ukat. Eyaūm owebe,” i juy ece cebe — io'e ixi.

²⁵ Herodes kay yaypan'isuat o'jepit ipi kukukat kay ġebuġe bit.

— João Batista a juy eyaũm owebe parato be — io'e ipi kukukat pe. — Gaxĩn ma juy eyaũm owebe — io'e jexi a'õbi.

²⁶ Ipi kukukat Herodes iġuycũġ o'e. Ibu'u jĩjã ya'uk an osunuy.

— Soat emukaypin cuy oġũm ewebe — i juk o'e yaypan'isuat pe jewegu jekõnkõnayũ etabutpe. Imẽnpuye isũsũn o'e jebureyũ buxim. “Oyaũm ġu ewebe” i'eap puxim isũsũn o'e.

²⁷ Gebuġe o'jekawẽn sorara be.

— João a juy eya'uk — io'e. — Eyadojot cuy owebe — io'e sorara be ipi kukukat.

Sorara o'ju. João a o'ya'uk daomũnmũnap'a be. ²⁸ O'yadujupit parato be. O'yaũm yaypan'isuat pe. Yaypan'isuat o'yadujowat jexi be. O'yaũm cebe.

²⁹ João'ũm e'ũ ãm jekũyjo buġe, ceweju oekuku'iaiyũ o'ju Herodes kay. João'ũm jebit o'tujowat ip. Jebabim o'jomõġ ip witabikũy be.

³⁰ Ixe be juk o'ġuju'iaiyũ o'jepit Jesus kay. Soat cuk o'e'e ip iat o'ġuwẽn ip cebe, soat cuk o'ġutaybitbitbin iap tak. ³¹ Ade jĩjã ajẽmjẽm ip o'e Jesus kay, ceweju etaybitbin'ukayũ dak. Cẽmcẽm tak o'e ip cexewi ip. Ixeyũ dak cekõn pa'ore o'e ade ip puye.

Imẽnpuye Jesus o'jekawẽn ceweju ip.

— Eydaobire jĩjã — io'e. — Ga'a aju uk'a'ũmat kay jebodoy am. Wuyju acã aju — Jesus o'e cebe ip.

— Ga'a — io'e ip.

³² Gebuġe o'ju ip uk'a'ũmat kay. Kobe daġ ip o'ju. Ixeyũ acã o'ju jebodoy am.

³³ Ijẽm puġe ip, ade kapurũġ taġayũ Jesusyũ o'jojojo.

— Jesus o'jẽm jewegu etaybitbinayũ eju — io'e ip jewewebe. — Ga'a aju kapurũġ taġwi ixeyũ dopabe — io'e ip.

Imẽnpuye o'jedau ip kapurũġ taġ. O'jedau ip Jesusyũ dopabijuk am. Soat kaka daġwi o'ju ip. Jesus ajẽm'ũm awap ma oajẽm ip.

³⁴ Kobe bewi jejẽm puġe, Jesus ade jĩjã o'jojojo. Itabotaidabotbot o'e cekay ip.

— Teyũku ovelhayũ buxim oxe—jekukat'ũmayũ buxim — Jesus o'e jewebe ma.

Ade ma ip o'ġutaybin.

³⁵ Kaxi ipi tẽġ pima ceweju etaybitbinayũ o'ju Jesus kay.

— Ijoce ya'ũmġu uk'a — io'e ip. — Ka'ũmġu wuyxan. Kuy katpuġe jĩjã — io'e ip. ³⁶ — Adeayũ juy eġuyypit aġoka kay — io'e ip. — Eġuyypit ip ikatẽġatka be jexat pu am — io'e ip.

³⁷ — Eyju ma ixan epeġũm cebe ip — Jesus o'e cebe ip.

— Apẽntak pã'o a oceyabu soat xat'am? — io'e ip. — Pã'o a deim kuka o'e teiboġ cĩcã. 200 dinheiro isurũġat kuka o'e—prata muġẽġẽ — io'e ip.

(Pũġ dinheiro isurũġat prata muġẽġẽ pũġ kabia ekapikapteim osunuy).

³⁸ — Pebũrũ'a eyju pã'o a kuġ? Epeju buk eyetaybit am — Jesus o'e.

O'ju ip jetaybit am. Itaybit puġe ip o'jepit.

— 5 be pã'o a kuġ oceju, xepxep axima kuġ tak — io'e ip Jesus pe.

³⁹ — Epe'e juy adeayũ be “Epabik cuy tip kireat ceje,” i — Jesus o'e.

⁴⁰ Soat ip awerom oabikbik. Ade jĩjã osodop ip. Pũġ eawero 50 be wuyjuyũ osodop ip. Wara'at eawero 100 be osodop ip. Wara'at eawero 50 be osodop ip. Wara'at eawero 100 be osodop ip. Ade jĩjã osodop ip. 5000 aġokatkat osodop ip—pã'o a omayũ. Ixeyũ tayxiyũ dak ya'om, ipotpoyũ dak, taxityũ dak.

⁴¹⁻⁴⁴ Gebuġe Jesus o'jekawẽn jebay eju—Deus eju. Pã'o a o'yabu. Axima dak o'jat xepxep. Ixe dak o'jeapũn kabi kay. O'jekawẽn Deus eju.

— Bay, ẽn xipat — io'e. — Pã'o a eyaũm ocexat'am — Jesus o'e Deus pe.

Pã'o a o'yadakat.

— Juku pã'o a — io'e jewegu etaybitbinayũ be.

Cinco be pão'a o'yadop. Imēnpit Jesus o'yamu'acoğ. Ya'ade jījā o'e. Ceweju etaybitbinayū o'yaūm adeayū be. Xepxep axima osodop. Jesus pit axima o'ğu'acoğ. Imēnpuye ade jījā o'e. Axima dak o'ğūm jewēju etaybitbinayū be. O'ğūm ip adeayū be. Soat ip o'jo'o'o—5000 beayū—ağokatkayū. Soat ip ibeğbeğ o'e, Jesus o'ğu'acoğ puye.

Ibocewi ceweju etaybitbinayū cepoyat o'jat. Ico be ip o'ğuōm. 12 be o'ğunopapūn ip cepoyan—pão'a epoyat'am, axima epoyan tak.

⁴⁵ Gebujeap tomukadi:

— Epeōm cuy kobe be — Jesus o'e jewēju etaybitbinayū be. — Wīnābu epeju owap. Betsaida ka kay juy epeju — io'e.

Jesus “Eyduk'a be juy epeyepit,” i'e'em pima adeayū be, ceweju etaybitbinayū o'ju wīnābu.

⁴⁶ Tuk'a be adeayū muju buje, Jesus o'ju co'a kay jekawēn ām Deus eju.

⁴⁷ Kabiok pima Jesus jağepūğ ma o'e kapurūğ pe. Imēnpit kobe dağayū iodi bicūğ pe o'e ip—ceweju etaybitbinayū. ⁴⁸ Jesus ip o'jojojo—kobe dağayū—tibicūğ peayū. Pipim jekoykoy o'e ip kabido o'subidoajēm topabe buye.

O'ju cekay ip kabiakabia'i bima—kaxi jēm awap ma. Kuyğu o'ju tibicūğ peayū kay. O'kop co'a dağwi. Idibi adopa dağ xīğxīğ o'ju. Cekay ip o'ju. ⁴⁹ Jesus o'jojojo ip idibi adopa dağ xīğxīğ pima. Tūybe ite axik iān o'e ip. Jesus co buje soat ip o'jewāwā jeparara pibun. ⁵⁰ Iparara jījā ip o'e.

— Eya'ōcam cuy epesop! Eypararam ğu juy! Ōn ā! — Jesus o'e.

⁵¹ Ibocewi Jesus oōm kobe be ceweju ip. Kabido o'subido'ūm ğebuje bit. Dao ma o'tipon. Imēnpuye o'jekuy ip. Yağuybabi'ūm o'e ip. O'jojojo ğu buk ip imēğat. ⁵² Ixe kabido o'subidomupon iap o'jojojo ip. Inaka tekku Deus a'ōbacaap kuğ jekukum iap kay itabut ğu ip. Pão'a o'yamu'acoğ iap o'jojojo ip. Inaka:

— Ka'ūma ma ite jo'i ya'ōbuyxi — i'ūmğu o'e ip.

Itabut ğu o'e ip cekay.

⁵³ Iodi mudək puje ip, Jesusyū oajēm Genesaré eipi be. O'jemūğ ip ebikopap pe. Kobe ip o'ğukirik ka'oririt pe.

⁵⁴ Kobe bewi ijēm isum ma ip itaybit o'e teyūku Jesusyū iam ibo ka watwat.

⁵⁵ Daudaum o'ju ip uk'a'a dağ iwātaxipipiyū dakoykoy. O'tujowat ip Jesus kay. Dobaptup ceje o'tujowat ip. Iwātaxipipiyū o'tujowat ip adeayū o'e “Jesus omuyku ijoce” iap pe.

⁵⁶ Ağoka dağ Jesus oeku, ikaboğatka dağ tak, biopak kukukayū ka dağ tak. Yajēm puje jebureyū iwātaxipipiyū o'jomōğ je'aweroroap pe.

— Āğ esay ukpi oceğucay — io'e ip Jesus pe. Soat ip o'je'ada o'ğucay'iyū. Soat iwātaxipipiyū xipat o'e.

7

¹ Fariseuyū o'je'awero ip Jesus kay, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak—Jerusalém ka bewiyū. ²⁻⁴ Aypapayū'ūm'ūm ekawēn tağ jekuku'uk osodop ip Fariseuyū, soat warara'acayū Judeuyū dak. Jebu'isu bima dak ip jebuwuywuy'uk ma osodop. Tūybe ade em wuybuwuy'ūm pima wuykērē Deus xe iān o'e ip. Imēnpuye ade em jebuwuy'ūm pima, o'jekōn ğu ip. Tarekrek pupuap pewi jepit puje, o'jekōn ğu ip ade em jebuwuy'ūm pima. Ade ma ajojoyū'ūm'ūm ekawēn tağ jekuku'uk osodop ip—kuyjeayū'ūm'ūm ekawēn tağ. Imēnpuxim soat em ma kopo'abi wuywuy'uk ip osodop, kamuti'abi wuywuy'uk tak ip osodop, kajarāo'abi wuywuy'uk tak ip osodop. Jesus eju etaybitbinayū bit ade em'ūma o'jewebuwuy jekōn pima—pūğ em ā. Fariseuyū iboap o'jojojo.

⁵ Gebuje Fariseuyū o'jekawēn Jesus eju, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Eweju etaybitbinayū wuyajojoyū'ūm'ūm ekawēn tağ ğu jekukum — io'e ip cebe. — Cedağ ğu ip jekukum. Ade em'ūma jewebuwuywuy'uk ip jekōn ān — io'e ip imuymuy ip.

⁶ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip. Ixeyū o'ğukorēm.

— Kuyje ma juk Isaías emuwēn icēmān — io'e. — Imēn o'e jemudupmubararakup pe: Deus e'em:

“Deus kay oceju” i napa ma e'em iteyū wuyjuyū, i. Imēnpit okay ġu ip, i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus. ⁷ “Ēn xipat,” i te'e ma e'em ip owebe, i. Imēnpit xipat ġu ōn ip cexe, io'e Deus, io'e Isaías. “Deus ekawēn eymutaybitbin oceju bit,” i napa ma e'em ip. Imēnpit wuyjuyū ekawēn acā adeayū mutaybitbin ip, i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

⁸ — Eyju Deus ekawēn iwatiwan aypapayū'ūm'ūm ekawēn tağ eyeku am — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. ⁹ — Deus ekawēn kay ġu eyju—aypapayū'ūm'ūm ekawēn kay acā! Jewexe eyetaybit cīcā! — io'e. ¹⁰⁻¹³ — Moisés o'e kuyje:

Xipan cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i.

Waram o'e ġuto:

Jebay muymuy'ukat cuy epeyaoka—jexi muymuy'ukat tak, i.

Imēn Moisés o'e — io'e. — Imēn eyju warara'acayū muwa'ūm'ūm cebay buywat am, ixi buywat am tak. “‘Dinheiro kuka adi oğūm eywebe eybuywat am,’ i juy epe'e eyebay be,” i eyju bit e'em warara'acat mukūyjojom — io'e Jesus. “‘Imēnpit ibo edinheiro oğūm cuy Deus pe,’ i juy epe'e eyebay be,” i'e'em eyju bit warara'acat mukūyjojom — io'e Jesus. — “‘Gasū iba'ore owebe eybuywat am,’ i juy epe'e cebe ip,” i eyju e'em imukūyjojom ip — io'e Jesus. — Imēn eyju Deus ekawēn kay ġu. Deus ekawēn ġu warara'acayū mutaybitbin eyju—eyekawēn acā. Deus ekawēn tağ ġu eyju jekukum—eyekawēn tağ acā. Soan eyju e'em cedağ'ūmān — Jesus o'e Fariseuyū be.

¹⁴ Gebuje Jesus waram adeayū o'tomuwā jewekay.

— Eya'ōpicūğcūğ cuy apēn ōn em iap kay — io'e cebe ip. — Eyetaybin cuy epesop! — io'e. ¹⁵ — Wuywebe iōmōmap ġu wuymukērērērēn—wuybinūn peat acā! — io'e. ¹⁶ — Wekawēn eyetaybit pin pima, xipan cuy eya'ōpicūğcūğ! — io'e.

¹⁷ Jesus o'jēm adeayū xewi.

Gebuje oōm uk'a be jeweju etaybitbinayū eju. O'jekawēn ip ceweju—Jesus eju.

— “Wuywebe iōmōmap ġu wuymukērērērēn—wuybinūn peat acā,” i kuy ece adeayū be — io'e ip. — Iba'arēm ekawēn ocexe — io'e ip.

¹⁸⁻¹⁹ — Eyju dak eyetaybit ġu du wekawēn? io'e. — Adeayū-buxim wekawēn pa'arēm tu eyxe? — Jesus o'e. — Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop wa'ō kay. Eyxat ōmōm eybinūn pe ġu—eydada be acā! Guyjom cēmcēm ġu to eywebewi — io'e. — Imēneju eyxat ġu eyemukērērērēn — io'e.

Jesus iboam i'e buje “Soat i'opi ġu wuywebe” iam imutaybin ojuy ip o'e.

²⁰ — Ixat ġu ijodiacat mukērērērēn — io'e. — Ijodiacat ikērēat mujurūğrūğ soat em ikērēat kay ġebum puye — io'e. ²¹ — Soat em ijodiacat ġebum ikērēat kay. Imēnpuye soat em ikērēat kay jewağuydadam ip: aoyū kaykay dak ip, warara'acat pubut tu-jupa'um'um tak ip; warara'acat aokakam tak ip, ²² warara'acat tayxi kaykay dak ip; itabikuku dak ip warara'acat pubut kay; ikērēat mujurūğrūğ tak ip; napapa'uk tak ip; warara'acat muğuykuku ojuy dak ip; cekawēnkērē dak ip; itabutkarey dak ip; warara'acat awēğtatam tak ip; yoboğan pin tak ip; yağuyba'arēm tak ip — io'e Jesus. ²³ — Ijodiacat ikērēat mujurūğrūğ jexat o'om puye ġu—soat em ikērēat kay ġebum puye acā — Jesus o'e.

Imēn Jesus jewejuayū o'ğutaybitbin

²⁴ Ibocewi Jesus o'ju Tiro ka kay, iğo ka tēğatka kay dak. Oōm uk'a be jenuy ām. Ibu'u osunuy warara'acat pe itaybit am Jesus omuy ijoce iam. Imēnpit cemunēm pa'ore osunuy.

²⁵ Gebuje Jesus uk'a be omuy iam o'jekũyjo ayacat. Ixe ayacat it axik kuḡ osunuy jewebe—ayacat'it'it. Je'it mu'adaap ojuy o'ju Jesus kay. O'jẽḡ'aecõḡcõḡ cewap. ²⁶ Grego a'õm kawẽnwẽn'ukat osunuy ayacat. Judeu ḡu osunuy. Sirofenícia eipi bewiat osunuy.

— O'it axik kuḡ — io'e. — Eḡujẽm cuy cebewi — io'e Jesus pe.

²⁷ — Ap! — io'e. — Judeu ḡu ẽn — io'e. — Koap puk õn webekitkit puywan—Judeuyũ buywan. Guyjom acã Judeu'ũmayũ osubuywan — io'e. — Cedaḡ ḡu wuywebe webekitkit xat pum iũm âm akurice be. Icẽm ḡu du? — io'e Jesus ibuyxijojom.

²⁸ — Icẽmãn ẽn e'em, Kariwa — ayacat o'e. — Imẽnpit akuriceyũ bekitkit pi nõmnõm acap wiwim mesa diotpe — io'e. — Õn tak ewebe obuywacap wiwim akurice be ibi nõmnõm acap wiwiap puxim — io'e ayacat.

²⁹ — Icẽmãn ẽn e'em — io'e. — Imẽnpuye juy eceptit eduk'a kay — io'e. — Axik kuy oḡujẽm e'it pewi — io'e.

³⁰ O'jepit je'it kay. Je'it o'tobuxik po'i jexexecap pe. Axik kuy o'jẽm cebewi. Xipat o'e.

³¹ Gebuje Jesus o'jẽm Tiro ka tẽḡatka bewi. Jepitpin pima o'kap Sidom ka daḡ, 10 beatka daḡ tak. O'ju iodi kay Galiléia eipi beati kay.

³² Gebuje ibureyũ ya'õpi'ũmat o'tujowat Jesus kay. Ya'õpi'ũmat ya'õbabi'ũm tak osunuy. — Ebu juy esubumõḡ ya'õpi'ũmat pe imu'ada am — io'e ip Jesus pe.

³³ Gebuje Jesus ya'õpi'ũmat o'tujowat adeayũ parakpewi. Jaḡepũḡ ma o'tujowat. O'jewebumuy ya'õpi'ũmat a'õpi be. O'jexi. Jebidim ya'õpi'ũmat kõ o'sukõmucay. ³⁴ Kabi kay jeapũnapũn pima, o'jepidowat.

— Efatá! — Jesus ja'õm o'e cebe.

(Efatá “a'õpi juy ja'õpietok” iape). ³⁵ Ya'õpi'ũmat o'jea'õpietok ḡebuje. O'jekõewut tak. Xipan o'e jekũyjojom. Xipan o'e kawẽnwẽn tak. Jesus o'jepit adeayũ kay ya'õpi'ũm tũbit eju.

³⁶ — Jesus ya'õpi'ũmat a'õpi o'ya'õpimutok iap awẽḡ epeguwẽn ḡu warara'acayũ be — io'e Jesus adeayũ be.

Imẽnpit biḡ ma ip o'ḡuwẽnuwẽn yawẽḡ.

³⁷ Yawẽḡ coco'ukayũ itabẽḡbẽḡ o'e ip ijojom.

— Xipan acã xeku e'em — io'e ip jewewebe. — Ixe a'õbi ya'õpi'ũm tũbiyũ jekũyjojom o'e ḡasũ bit. Ixe a'õbi ya'õkẽrẽ tũbiyũ xipan kawẽnwẽn o'e ḡasũ bit — io'e ip.

8

¹ Guyjom ḡuto adeayũ oajẽm Jesus kay. Ebaḡũḡ kabiabun ixeyũ mutaybitbin osunuy Jesus. Ixat ip oi'ũm. Jesus jewēju etaybitbinayũ o'tomuwa jewekay.

² — Wetabotaidabotbot iteyũ kay — io'e. — Xepxep xet oweju ip jekukum. Gasũ bit ixat'ũmḡu ip o'e — io'e. ³ — Jeduk'a kay ip imuypit puje, e daḡ ma kuka juk ip o'tao'ũm'ũm repibun — io'e. — Pũḡpũḡ wũywi oajẽmjẽm — Jesus o'e jewēju etaybitbinayũ be.

⁴ — Apẽn iteyũ xan acejat? Ka'ũmḡu ijoce — io'e ip Jesus pe.

⁵ — Pebũrũ'a eyju pão'a kuḡ? — Jesus o'e.

— 7 be ma — io'e ip.

⁶ — Epabik cuy ipi ju — Jesus o'e adeayũ be—jexat kuḡ'ũmayũ be o'e.

Gebuje Jesus ixan o'jat. 7 be o'yabu pão'a.

— Bay, ẽn xipat — io'e. — Eyaũm ocexat'am pão'a — Jesus o'e Deus pe.

Pão'a o'yadakat. O'yamu'acoḡ cĩcã. Ya'ade jĩjã o'e.

— Juku. Epeyaũm cuy adeayũ be — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be.

Yaũmũm o'e cebe ip ixeyũ be yamu'ẽ'ẽ âm adeayũ be. O'yamu'ẽ'ẽ ip cebe ip. ⁷ Axima kuḡ o'e ip pũḡpũḡ ma.

— Bay, ẽn xipat — io'e. — Axima eḡũm ocewebe — Jesus o'e Deus pe.

— Judaku — io'e. — Epeḡũm cuy adeayũ be — io'e jewēju etaybitbinayũ be.

O'yamu'ẽ'ẽ ip adeayũ be.

⁸ Gebuje soat ip o'jo'o'o adeayũ. Ibeğbeğ o'e ip Jesus pã'o'a o'yamu'acoğ puye. Ceweju etaybitbinayũ cepoyat o'jat ip. Axima epoyat o'jat ip, pã'o'a epoyat'a dak. ⁷ be o'yamunopapũn ip cepoyan yoba'a. ⁹ Ade jĩã wuyjuyũ o'jo'o'o. Ebadipdip mil o'jo'o'o.

Gebuje Jesus adeayũ o'guypit ip tuk'a kay. ¹⁰ Ixe oõm kobe be jeweju etaybitbinayũ eju. O'ju ip Dalmanuta eipi be.

¹¹ Fariseuyũ o'ju Jesus kay. Jesus buyxijo ojuy ip o'ju.

— Ocewebe i'e ba'oreat cuy eğubapuk ocewebe — io'e ip. — Iboap co buje, acetabun ãn Deus xewiat iap kay — io'e ip cebe.

¹² Imẽn o'e ip Jesus buyxijoap ojuy. Jesus iğuycũğ o'e jekay itabut am ibu'u ip puye.

— Ap! — io'e cebe ip. — Eyju e'em “Ocewebe i'e ba'oreat cuy eğubapuk ocewebe,” i — io'e. — Imẽnpit eybu'u'u eyetabut am okay. Imẽnpuye eywebe i'e ba'oreat oğubapuk ğu eywebe — io'e.

¹³ Ibocewi Jesus Fariseuyũ o'suiwat. Oõm kobe be. O'ju wĩnãbu jeweju etaybitbinayũ eju. ¹⁴ Pũğ'a ma pã'o'a kuğ o'e ip kobe be. O'yağuyba'ũm ip wara'at'a dujowat am jexat'am. ¹⁵ Jesus o'jekawẽn ceweju ip.

— Fariseuyũ epã'o'a muyuhuhuaptõm kay ğu juy epesop, Herodes ebekitkit epã'o'a muyuhuhuaptõm kay ğu dak — Jesus o'e.

¹⁶ — Apẽnpuye dak ixe kawẽnwẽn oceweju pã'o'a muyuhuhuaptõm? — io'e ip jewewebe. — Imẽn kawẽnwẽn oceweju pã'o'a kuğ'ũm puye wuyju — io'e ip.

¹⁷ Jesus itaybit o'e apẽn ip o'jekawẽn jewewebe iam. Imẽnpit pã'o'a muyuhuhuaptõm i'e buje, Fariseuyũ emumutaybitbinap i'e ojuy osunuy.

— “Pã'o'a kuğ ğu wuyju,” i'ũmğũ juy epe'e! — io'e. — Wekawẽn pa'arẽm tu eyxe? Eyetaybit ğu du? — io'e. ¹⁸ — Eyetaybit ğu eyetate ma'ğũ. Jekũyjojom ğu eyju, eya'õpiehe ma'ğũ — io'e. — Eyağuyba'ũm wa'õbacaam ma pã'o'a oyamu'acoğ iap kay — io'e. ¹⁹ — Pã'o'a oyaũm 5000 beayũ xat'am iap kay ğebum ğu du eyju? Pebũrũ'a yoba'a epeyamunopapũnpũn yaepoyan? — io'e cebe ip.

— 12 beat'a yoba'a — io'e ip.

²⁰ — Ğebum ğu du eyju 7 be pã'o'a oyaũm 4000 beayũ xat'am iap kay? — io'e. — Pebũrũ ico epeğunopapũnpũn yaepoyan? — io'e.

— 7 be ico — io'e ip.

²¹ — Eyetaybit ğu du ka'ũmãn ma iba'ore owebe iam? — io'e Jesus.

²² Jesus oajẽm Betsaida ka be jeweju etaybitbinayũ eju. Iğo ka watwat ağokatkat o'tujowat Jesus kay—ita'ũmat.

— Ita'ũmat cuy eğucay imu'ada am — io'e ip Jesus pe.

²³ Gebuje Jesus ita'ũmat o'subaixik. O'tujowat ağoka bewi. Jebidi o'timõğ ita'ũmat eta be. Jebu o'subumõğ cebe.

— Ijojom tu ãn? — io'e.

²⁴ Ita'ũmat o'jeak.

— Ağokatkayũ jojom õn — io'e. — Imẽnpit awaydip co'i ip cũğcũğ oxe — io'e.

²⁵ Jesus jebu o'subumõğ ma'ğuto ita be xipan ğu ijojom puye. Kabia o'e ijojom ğebuje bit. Xipan o'e ijojom.

²⁶ Gebuje Jesus ita'ũm tũibit o'guypit tuk'a kay.

— Ecepit cuy eduk'a be — io'e. — Eju ğu juy ikaboğatka kay — io'e.

²⁷ Gebuje Jesus o'ju jeweju etaybitbinayũ eju. O'ju ip ağoka kay ika'ĩcatka kay. Cesaréia eipi dağ o'kap ip—Filipe eipi dağ. E dağ pima ip o'jekawẽn ceweju ip.

— Abu xe'e õn wuyjuyũ xe? — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — “Teku waram ğuto o'jetait'iat,” i'e'em ip soat wuyjuyũ — io'e ip. — “Teku João Batista—waram ğuto o'jetait'iat,” i pũğpũğpũğ e'em — io'e ip. — “Teku Elias—waram ğuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ — io'e ip. — “Teku kuyjeat—Deus ekawẽn muwẽnwẽn'ukat—waram ğuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ — io'e ip.

29 — Abu òn eyxe bit? — io'e.

— Ën Cristo—Deus emunaë ãn — Pedro o'e.

30 — Omuwën ãu juy epe'e — io'e Jesus. — Adeayũ be: “Teku Deus emunaë,” i ãu juy epe'e cebe ip — io'e.

31 Jesus jaokaap o'ãuwën jewegu etaybitbinayũ be.

— Soat waão òn — io'e. — Ipiatpi'ajom cĩcã òn — io'e. — Judeuyũ kukukayũ okay'ũm cĩcã je'e, Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ dak, Judeuyũ epaĩyũ kukukayũ dak — io'e. — Oaokaat ip. Xepxep xet kap puje waram ocetaít — io'e Jesus.

32 Cekawënbapuk cĩcã o'e cebe ip.

Gebuje Pedro Jesus o'tujowat warara'acayũ xewi.

— “Oaokaat ip,” i'ũmãu juy ece! — io'e Jesus pe.

33 Jesus o'jekorepën. Warara'acayũ jojom pima, jewegu etaybitbinayũ jojom pima dak, Pedro o'ãukorëm.

— Mũã ece! — io'e. — Satanás ekawën puxim ãn kawënwën. Satanás tak ibu'u owebe we'ũ ãm adeayũ beam! Deus aãuy daã ãu ãn jewaãuyãuy—Satanás aãuy daã acã — io'e.

34 Gebuje Jesus adeayũ o'tomuwã jewekay, jewegu etaybitbinayũ dak. O'jekawën cewegu ip.

— Owegu jeku pin pima, eywekay ma eyaãuyba'ũm cuy; eybu'um ãu dak cuy je'ũ ãm owebeam; wa'õ daã tak cuy epeku — io'e. 35 — Eybu'u je'ũ ãm owebeam pima, epe'ũ'ũ. Owebeam ey'ũ buje bit, soat em eyetaít epesop kabi be eye'ũap tomukadi, kawën idipat muwën ãm eye'ũ buje dak — io'e. 36 — Ajo-kuã tak epesop soat tarekrek kuã ipi daãat kuã, eybiõãbuk ipiatpi'ajojoap pe imënpit? Ka'ũma kuã ma! — io'e. 37 — Tei'ũmãu soat em Deus xe wuydopaptem. 38 Gasũacat ikërëat mujurũãrũã. Deus kay jetabucap o'jepere ip. Okay'ũm cĩcã ip. Wa'õ kay ãu dak. Soat waão òn. “Jesus ebekitkiyũ ãu oceju bit,” i'e'em ip. Wepit puje òn tak “Webekitkiyũ ãu eyju,” i oce'e cebe ip. Ocepit ma. Idip cĩcã je'e wepicap. Deus ekawën tojotjot'ukayũ eju ocepit—idip cĩcãayũ eju — io'e.

9

1 — Deus soat kukukan pima ka'ũma ma ixë jo'ian je'e ya'õbacaan. Ixe xe ma epesop ixë soat kukukan pima. Ijo'ũm puje epe'ũ'ũ ãu pũãpũã ey'in — io'e Jesus.

2 5 xet kap puje Jesus Pedro o'tujowat jewegu, João dak, Tiago dak. O'ju ip co'a kay—yaumat'a kay. Oajëm ip. O'jeu ip.

Gebuje Jesus o'jewemuwarurun itabun ip. 3 Cesay isopsep cĩcã o'e. Irut cĩcã o'e. Iba'ore wuywebe say murun am cesay rucap co'iam.

4 Gebuje aypapayũ'ũm'ũm o'jebapuk iboce. Kabi kadiwi o'jebapuk ip. Moisés o'jebapuk, Elias dak. 5 Kawënwën osodop ip Jesus eju. Pedro o'jekawën Jesus eju.

— Ocemutaybitbin'ukat, xipat wuyju ijoceam — io'e Pedro. — Ebapũã xijap cuy ocejomõã—pũã edopam, wara'at Moisés dopam, wara'at Elias dopam — io'e.

6 Itaybit ãu o'e jede am jeparara pibun. Pedro bureyũ dak iparara ip o'e.

7 Kabikerereat o'jebapuk. O'ãuba'arëm ip Jesusyũ.

Gebuje Deus o'jekawën kabikerereat pewi.

— Teku okpot — io'e. — Ikukpin cĩcã oxë. Eya'õpicũãcũã cuy epesop ya'õ kay — io'e.

8 Cewegu etaybitbinayũ jeakaã pima, xepxepayũ o'jeu ma'ãuto—kabi kadiwi oajëm'iaiyũ. Wara'acat ãu o'jojojo ip—Jesus acã.

9 Gebuje Jesus o'jekawën jewegu etaybitbinayũ eju. Co'a daãwi kopkom pima o'jekawën cewegu ip.

— Gasũ ãu juy epejojojoiap epeãuwën adeayũ be — io'e. — Soat waão òn — io'e. — We'ũ buje waram ocetaít. Waram wetait puje acã juy epeãuwën epejojojoiap — io'e.

10 Imëneju kũyjobit osodop ip Jesus a'õ kay. O'jojojoiap o'ãuwën ãu ip warara'acat pe. Imënpit jewewegu ma ip o'jekawën.

— Apēnpuye ixē o'e “Waram ġuto ocetai,” i? — io'e ip jewewebe ma.

11 — Apēnpuye Moisés ekawēn ocemutaybitbin'ukayū e'em “Elias koam omuyku,” i? — io'e ip Jesus pe.

12 — Icēmān ōn e'em eywebe — Jesus o'e. — Elias co'iat koam omuyku adeayū muisun ām. Adeayū aġuyмуwarurun je'e itabut am ip Deus kay — io'e. — Kuyje omuwēġaptup ip o'tupmubararak. Imēn e'em ibodup:

Ite ipiat supi'ajo jījā, i. Warēmtaġ ma ip ixē jukuk, i. Itakoma jījā je'e ip cekay, i'e'em ibodup — io'e Jesus.

13 — Icēmān ōn e'em eywebe. Elias co'iat kuy oajēm. Warēmtaġ ma ip o'jukuk. Ikērēm cīcā ip o'jukuk — io'e Jesus. — O'ġudadaibotbon cīcā ip. Kuyjeatup ekawēn taġ ikērēm ip o'jukuk — io'e.

14 Warara'acayū kay, jewēju etaybitbinayū kay yajēm puje, ade jījā wuyjuyū o'jojojo yakokoreren ip. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū Jesus eju etaybitbinayū a'ōxikxiġ o'e ya'ōberen.

15 Jesus co buje adeayū itabēġbēġ o'e ip ijojom. O'jedau ip cekay—Jesus kay.

— Ajēm tu? — io'e ip Jesus pe.

16 — Oajēm — io'e Jesus. — Apēnpuye eyju oweju etaybitbinayū a'ōxikxiġ? — io'e.

17 — Ocemutaybitbin'ukat, axik opop okpot pe — io'e pūġ. — Ixe axik okpot a'ōmu'ūmu'ūm, ya'ōpimu'ūmu'ūm tak. 18 Axik pe ixē bu buje, okpot muy'at'an. Ibidopabok cēmcēm ibi bewi dak, jenūyekūnūykūnūy dak, ibaca'ūm e'em tak — io'e cebay. — Imēnpuye okpot otojot ekay. Ajēm awap “Axik cuy epeġujēm okpot pewi,” i juk oce ewēju etaybitbinayū be. Imēnpit iba'ore o'e cebe ip imujēm ām — io'e Jesus pe.

19 — Eyetabut ġu Deus kay — io'e adeayū be. — Puġūn oġuy eyxe? Ade koato eyxe oġuy bima dak, kuka eyetabut'ūm ma epesop okay — io'e. — Yaypan'isuat cuy epetojot okay — io'e Jesus cebe ip.

20 Imēnpuye yaypan'isuat o'tujowat ip.

Jesus co buje, axik yaypan'isuat o'ġukutukutu jījā. Ipi ju o'at. O'jejorojoro dak ipi ju. Ibidopabok o'jēm ibi bewi.

21 — Puju ku ite ekpot o'e imēn? — io'e Jesus cebay be.

22 — Bekin pin ma — io'e. — Ade em imuy'at'an daxa be. Imu'akōmkōm idibi be imuy'ūap ojuy. Etabotaidabotbon cuy eġuy ocekey — io'e. — Ocebuywan cuy ece ewebe i'e but pima — io'e.

23 — “I'e but ewebe bima,” i'ūmġu juy ece! Okay etabut pima etaybit ece'e soat i'e but owebe iam — io'e Jesus.

24 — Wetabut cīcā ġu — io'e cebay. — Wetabutsū ma. Obuywan cuy ece wetabut cīcā am — io'e ya'ōberen ġebuje bit.

25 Adeayū o'jedau cekay ijo am. Ixeyū jo buje, Jesus axik o'ġukorēm.

— Ejēm cuy cebewi — io'e wuyjuyū a'ōmu'ūmu'ūm'ukat pe, ya'ōpimu'ūmu'ūm'ukat pe. — Waram pit eōm ġu juy cebe — io'e.

26 Ġebuje axik o'jewāwāwā ya'ōberen. Ixe dak yaypan'isuat o'ġukutukutu jījā. O'jēm cebewi. Yaypan'isuat ce'ūat puxim o'e. Imēnpuye:

— Oe'ū teku — io'e adeayū.

Tūybe ce'ū iān o'e ip.

27 Imēnpit Jesus yaypan'isuat o'subaixik. O'ġu'aġobucēġ. Yaypan'isuat o'āy. Xipat o'e.

28 Ukā be Jesus ōm puje, cewēju etaybitbinayū o'jekawēn cewēju.

— Apēnpuye ocewebe axik mujēm pa'ore o'e? — io'e ip.

29 — Soat em ma Deus eju kawēnwēn'uk'ūm pima, iba'ore wuywebe ite buximat mujēm ām — Jesus o'e.

³⁰⁻³¹ Jesus waram ġuto je'ũap o'ġuwēn je'ũm awap. Jesus Galilėia eipi daġ oeku jeweju etaybitbinayũ eju. Imutaybin ojuy ip oeku. Imēnpuye ibu'u o'e warara'acayũ be itaybit am poce omuy iam.

— Soat waġo ōn — io'e. — Oũm ip okay itakomaayũ be — io'e Jesus. — Oaokam ip. Xepxep xet kap puje bit, waram ocetait — io'e Jesus.

³² Imēn imutaybin ojuy o'e. Imēnpit pēġape ite o'e iam itaybit ġu o'e ip. Ade em cuk adi o'e'e cebe: — Ekawēn pa'arēm ocexe — i. Imēnpuye ibisũsũn o'e ip “Pēġape ēn e'em” i'e am cebe.

³³⁻³⁴ Ibocewi Jesus o'ju Cafarnaum ka be jeweju etaybitbinayũ eju.

E daġ pima jewa'ōxixiġ ip.

— Ōn ma warara'acat podi ma wa'ōbuyxiat! — io'e ip soat.

Oexexe ip Cafarnaum ka be.

Gebuġe Jesus o'jekawēn ceweju ip. Ukā be bima o'jekawēn ceweju ip.

— Apēn cuk epe'e eyewewebe e daġ pima? — io'e.

O'jede ġu ip, e daġ pima “Ōn ma warara'acat podi ma wa'ōbuyxiat,” i juk o'e ip puye. O'jewemusũsũn ip jede am.

³⁵ Jesus oabik.

— Eya'ōpicũġcũġ cuy — io'e. — Yoboġan pin pima, yopican cuy epesop. Soat puywatwan tak cuy epesop — io'e Jesus.

³⁶ Ixe dak bekicat o'subuixik. O'tujuajēm cepidase ip. O'yakobot. O'jekawēn ma'ġuto jeweju etaybitbinayũ eju.

³⁷ — Bekitkit xipan cuy epejukuk, eyju webekitkit puye — io'e. — Xipan bekitkit kuġ pima, xipan okuġ tak epesop. Xipan okuġ pima, xipan omudocat kuġ tak epesop — io'e Jesus.

³⁸ Gebuġe João o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Aġokatkat cuk ocejojojo — io'e. — Ibiōġbuk kērēat mujēmujēm o'e ijodiacayũ bewi “Jesus a'ōbi ōn jemujēm,” i'e'em — io'e. — “Imēnmēn ġu bit,” i juk oce cebe, ixe wuyweju jekuku'uk'ũm puye — io'e.

³⁹ Imēnpit Jesus o'jede:

— “Imēnmēn ġu bit,” i'ũmġu juy epe'e cebe — io'e. — Wa'ōbi wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuġ pima, dao ġu kuka omuy — io'e. ⁴⁰ — Wuykay itakoma'ũmat wuykadiat — io'e. ⁴¹ — Icēmān ōn e'em eywebe. Wara'acat idibi tiũm eywebe tikōn ām eyju Cristo ebekitkit puye. Deus tak xipacat je'ġũm cebe — io'e.

⁴² — Bekicat mubu'un puje okay itabut am, ikērēat mujurũġrũġ eyju, okay itabucat mubu'un puje. Imubu'un puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat eykay. Imēn ey'e awap, xipat kuka juk o'e wita'a yaboġat'a mukirik am eyaġobu eju idibi be eymuakōm. Imubu'un'ũm piam Deus kuka juk ipiat o'supi'ajoat ġu eywebe — io'e. ⁴³ — Eybum ikērēat mujurũġrũġ pima, epeyewebudakat cuy — io'e. — Xipat kuka o'e eyōm ām kabi be pũġpu bima dak. Xipat ġu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirēm'ũmap pe — io'e. ⁴⁴ — (Iboce iohe ġu—soat em ma ierep. Daxa dak jepirēm'rēm ġu). ⁴⁵ Ikērēat mujurũġrũġ ām soat em eyju buje, epeyeweidakat cuy — io'e cebe. — Xipat kuka o'e eyōm ām kabi be eyeicuġ tak. Xipat ġu kuka o'e eywebe eyxik am ipiat'ajojoap pe xepxep im ma — io'e. ⁴⁶ — (Iboce iohe ġu—soat em ierep. Daxa dak jepirēm'rēm ġu). ⁴⁷ Eyetam ikērēat mujurũġrũġ pima, epeyeweta'uk cuy! — io'e. — Xipat kuka o'e eyōm ām kabi be pũġ etam tak—soat ma Deus a'ō kay iap pe. Xipat ġu kuka o'e eywebe eyxik am daxaboġ pe xepxep eta bima — io'e. ⁴⁸ — (Iboce iohe ġu—soat em ierep. Daxa dak jepirēm'rēm ġu. Iboceayũ soat em ipiatpi'ajojom e'em) — io'e Jesus.

⁴⁹ — Wuyju puybit muyunuyun iġēmap puxim. Imēnpuxim Deus tak ipiat pi'ajoan wuywebe, wuywebe ikērēat mujurũġap puxixim — io'e. ⁵⁰ — Kawta tayu bima, xipat

cĩcã. Tayu'ũm pima bit, xipat ġu. Apëġãm tak takuġ kuka acesop? Taxik am acã. Kawta tayuat pit xipat. Xipan cuy epeyewekuk eyju dak — io'e.

10

¹ Jesus oajëm Judéia eipi kay. Jordãodi wĩnãbu oajëm.

Gebuje ade jĩjã wuyjuyũ o'je'awero ma'ġuto Jesus kay. Adeayũ mutaybitbin'uk osunuy iap puxim imutaybitbin ma'ġuto o'e waram. ² Fariseuyũ oajëm. O'jekawën ip ceweju ya'õmukorëm ojuy.

— Wuyawëwëap ekawën taġ tu wuytayxi epereperem? — io'e ip Jesus pe.

³ — Apën wuy'ajore Moisés o'e kuyje? — io'e.

⁴ — “Eytayxi epere ojuy bima otayxim ġu ece ġasũ bit iaptup cuy epetupmubararak cekay,” i juk o'e Moisés — io'e ip. — “Epetupũm cebe eytayxi be. Tup ũm puje, xipat eytayxi epere am,” i juk o'e Moisés — io'e ip Jesus pe. — Itayxi epereap cũġ ma osunuy Moisés xe. Pãm exe? — io'e ip cebe ya'õmuwarurunap ojuy.

⁵ — Moisés imën o'e eybu'u jĩjã ya'õ dag jekum puye — io'e Jesus. ⁶ — Kuyje bit imën ġu o'e. Kuyje Deus soat o'ġuġë — io'e. — Aġokatkat o'ġuġë, ayacat tak. Ixeyũ o'ġuġë xepxem ma jekuku am. ⁷⁻⁸ Imënpuye jetayxi bu buje, aġokatkat cëmcëm jebay duk'a bewi. Jetayxi eju cucum. Jektop pu buje ayacat tak cëmcëm jexi duk'a bewi. Jektop eju cucum. Xepxep ma ip. Imënpit pũġat puxim ip o'e jewekuġ soat em jeweweju ip cucum puye. ⁹ Deus xe ip pũġ ma. Imënpuye eytayxi juy epeyepere ġu — io'e Jesus.

¹⁰ Guyjom uk'a be oõm ma'ġuto Jesus, ceweju etaybitbinayũ dak.

— Ekawënpa'arëm ocexe — io'e ip Jesus pe. — Ocetayxi epeream cuy ocemutaybin — io'e ip cebe.

¹¹ — Aġokatkat jetayxi epere buje wara'at pu am jetayxim, ikërëãn e'em koapat pe—jetayxi be — io'e. ¹² — Imënpuxim ayacat jektop epere buje wara'at pu am jektom, ikërëãn e'em koapat pe jektop pe — io'e cebe ip.

¹³ Iboceayũ je'iyũ o'tujowat ip Jesus kay Deus cuy xipan jeykuk i'e am.

— Bekitkit ġu juy epetujowat Jesus kay — io'e ceweju etaybitbinayũ bit cebe ip.

¹⁴ Jesus itakoma o'e jeweweju etaybitbinayũ kay bekitkit tujowat ojuyacat o'ġukorëmrëm ip puye.

— “Bekitkit ġu juy epetujowat Jesus kay,” i'ũmġu juy epe'e — io'e cebe ip. — Aġ jeedot ip okay — io'e. — Ixeyũ buximayũ jeeõm kabi be soat Deus a'õ kay kũyjobit pima. Jeeõm ip ibu'u'ũm puye ip Deus pe jekukan — io'e. ¹⁵ — Icëmãn õn e'em eywebe. Bekitkit ibu'u'ũm ġu Deus pe jekuk an. Deus pe eykuk an eybu'u bima, Deus xe ġu epesop soat Deus a'õ kay kũyjobit pima — io'e.

¹⁶ Bekicat o'yakobot. O'jekawën Deus eju.

— Bay, xipan cuy iteyũ bekitkiyũ ejukuk — io'e.

¹⁷ Ibutut adeat o'ju Jesus kay. Jesus cu ojuy bima aġokatkat daudaum oajëm cekay—yaypan'isuat. O'jëġ'aecõġcõġ cewap, Jesus ya'õbuyxi cexe buye.

— Kariwa, — io'e. — Ĕn xipat cĩcã. Soat em Deus xe onuy pin wetait. Apëntak oce soat em cexe onuy ãm? — io'e Jesus pe.

¹⁸ — Apënpuye ĩn e'em owebe “Xipat cĩcã ĩn,” i? — io'e. — Ka'ũmġu xipacat—Deus acã — io'e. ¹⁹ — Kuy etaybit apën Moisés o'e wuye'ajojoyũ'ũm'ũm pe iam — io'e. — Imën o'e: warara'acat epeyaoka ġu juy, i; wara'acat tayxi kay ġu juy, i dak; eybukuruġ ġu juy epesop, i dak; napa ġu juy epe'e, i dak; warara'acat epeġuġuykukuku ġu juy, i dak; xipan cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i dak. Imën Moisés o'e kuyje. Kuy etaybit ijom soan — io'e Jesus.

²⁰ — Kariwa, soat ijop ekawën taġ ojekukuku bekin pin ma — io'e.

²¹ Jesus xe ibutut adeat ikukpin cĩcã o'e.

— Wara'an puk ece ġu — io'e. — Eju — io'e ibubut adeat pe. — Soat ebubut cuy eteida. Ibo juy dinheiro tei'ūma eġm tadaybocayū be — io'e. — Imēn e'e buje, ade je'e ebubut kabi be — io'e. — Imēn e'e buje juy ejot oweju — io'e Jesus.

²² Cekawēn co buje iġuycūġ cīcā o'e. Itakoma dak o'e. Iġuycūġ ma o'jēm Jesus xewi ibubut ade jījā buye. Tacup o'e jebubun. O'ju ġu Jesus eju.

²³ Imēnpuye Jesus jakokoreren o'jeak adeayū kay. Ixe dak o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju.

— Iba'ore jījā ibubut adeat ōm ām kabi be — io'e. — Ibu'u jījā ip Deus a'ō kay am, itabut cīcā ip jebubut kay buye — io'e.

²⁴ Ceweju etaybitbinayū itabēġbēġ o'e ip ijojom cekawēn co buje.

Imēnpuye Jesus o'jekawēn ma'ġuto ceweju ip.

— Tapupuyū, iba'ore jījā ijodiacat ōm ām kabi be. Ibu'u ip Deus a'ō kay am — io'e.

²⁵ — Camelo ikap pa'ore awi daobi'atok taġ. Imēnpit ibodi ma iba'ore ibubut adeat ōm ām kabi be — io'e.

²⁶ Jewaġuymuġēġēm o'e ip.

— Abu be dak jewedaxijo but? — io'e ip.

²⁷ Gebuje Jesus o'jeak cekay ip.

— Wuywedaxijo ba'ore soat em Deus xe wuydop am — io'e cebe ip. — Deus pe bit wuydaxijo but. Soat i'e but Deus pe — io'e Jesus.

²⁸ — Kariwa! Kuy soat ocesuiwat eweju jeku am — io'e Pedro.

²⁹⁻³⁰ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Jesus. — Eyju okay jījā. Eyju kawēn idipat muwēn pin cīcā soat kaka watwat pe. Imuwēġap ojuy eybubut eperē buje, ade epejat wara'at eybubun. Eyduk'a eperē buje, ya'ade epeyabu eyduk'am—100 beat'a. Eywaġo eperē buje, “owaġo” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eykitpit eperē buje, “okitpit” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eyxi eperē buje “oxi” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eyebay eperē buje “webay” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eyebekitkit eperē buje, “webekitkit” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eykat eperē buje ade epejat eykan—100 be. Warara'acayū je'e itakoma eykay. Ipiat supi'ajoat ip eywebe. Guyjom pit Deus xe epesop kabi be. Soat em epesop cexe eyetabēġ — io'e. ³¹ — Ade ya'ōbuyxiayū'in yopicayūm jeedop ip. Ade yopicayū'in ya'ōbuyxiayūm jeedop ip — io'e Jesus.

³² Waram Jesus je'ūmap o'ġuwēn. Jeweju etaybitbinayū eju cum o'e e daġ Jerusalém ka kay. Jesus o'ju koap. Ġasū ixeyū o'ju tomuju. Yaġuybabi'ūm'ūm ip osodop. Iparara osodop ip warara'acayū ixeyū nomujuayū. Jesus 12 beayū o'tomuwā jewekay.

³³ — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop! — io'e cebe ip. — Jerusalém ka kay cum wuyju. Soat waġo ōn. Oūm ip okay itakomaayū be, paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. “Ikērēat kuġ ēn Deus xe, ocexe dak,” i je'e ip owebe — io'e. — “Eje'ū juy,” i je'e ip owebe — io'e. — Judeu'ūmayū be oūm ip — io'e. ³⁴ — Owaywayway jījā je'e ip. Jetakomaap pibun ip omuxi. Omupokupok ip. Gebuje oaoka ip — io'e. — Xepxep xet kap puje bit, waram ġuto ocetait — io'e Jesus.

³⁵ Gebuje Tiago oajēm Jesus kay, João dak. Zebedeu ipotpoyū osodop ip.

— Kariwa — io'e ip. — Ocemuojuyjuy eġm ocewebe — io'e ip.

³⁶ — Ajo ojuyjuy eyju oxewi? — io'e Jesus.

³⁷ — Soat kūyjobit a'ōkay bima āġ ocabik exe ixeyū kuk am eweju—pūġ oce'in eba'at kadi, wara'at eba'ūġat kadi — io'e ip. — Soat kūyjobit a'ō kay iap idip cīcā je'e — io'e ip.

³⁸ — Ap! — io'e. — Eyetaybit pun'ūma eyju iboap ojuyjuy oxewi. Apēn osupi'ajo iap puxim tu eyju dak epesupi'ajo? — io'e.

³⁹ — Hm hm — io'e ip. — Oceju dak ipiat ocesupi'ajo ebuxim ma.

— Imēn ma — io'e. — Ipiatpi'ajojom pima bit, “Ipiat esupi'ajoat ġu juy ocewebe,” i du epe'e? — io'e Jesus.

— Ap! “Ipiatpi'ajoat ġu juy ocewebe,” i'ūmġu oce'e! — io'e ip.

⁴⁰ — Ha'a — io'e Jesus. — Obuxim ma eyju dak ipiat epesupi'ajo — io'e. — Õn ġu bit e'em: “Abik cuy oba'at kadi oba'ūġat kadi,” i. Webay imēn i'e but. Ixe ma oweju adeayū kukayū nuy ām o'ġuxipan. Ixe ma je'e abuyū jabik iboce iap — io'e Jesus.

⁴¹ Xepxepayū ekawēn co buje, warara'acayū ceweju etaybitbinayū itakoma o'e ip cekay ip—Tiago kay, João kay dak. ⁴² Imēnpuye: — Epesot cuy okay — io'e Jesus cebe ip.

— Eyetaybit Judeu'ūmayū kukukayū soat em ya'õpuruġ jebekitkiyū mujujum iam — io'e cebe ip. — Ikukukayū soat em e'em “Oca'õbuyxi jġā,” i. Biġ ma ip jebekitkiyū mukapikpiġ,” io'e. ⁴³ — Eyju bit—imēn ġu juy epeyewekuk. Kariwaboġ pin pima, warara'acat puywatwan cuy epesop! — io'e. ⁴⁴ — Ya'õbuyxian pin pima, tei'ūma epeyekapik cuy warara'acat peam — io'e Jesus. ⁴⁵ — Imēntak soat waġo òn. Warara'acat pe obuywat am ġu ojot ijodi. Warara'acat puywatwat'ukan ojot. Adeayū daxijo am ma ojot. Soat em itabēġ jeedop ip kabi be, oje'ū buye — io'e.

⁴⁶ Ibocewi Jesus oajēm Jericó ka be jeweju etaybitbinayū eju. O'jēm ip Jericó ka bewi wuyjuyūxirixiri eju.

Gebuje Jesus oajēm ita'ūmat kay. Ita'ūmat xik'i osunuy e bitakobe. Ibutet Bartimeu i osunuy. Timeu ipot osunuy. Kapkamayū xewi dinheiro ojuyjuy'uk osunuy ita'ūm puye.

⁴⁷ — Jesus Nazareno omuyku — io'e ip kapkamayū Bartimeu be.

Iboap co buje, ita'ūmat o'jewāwā Jesus kay. O'jewāwā ya'õberen.

— Jesus! Ēn Davi'ūm naxeġebit — io'e — wuye'ajojoyū'ūm'ūm kukukat naxeġebit — io'e. — Etabotaidabotbon cuy eġuy okay! — i o'jewāwā ya'õberen.

⁴⁸ Imēnpuye adeayū ita'ūmat o'ġukorēm.

— Ecemūġ! — io'e ip. — Ecewāwā ġu juy! — io'e adeayū Bartimeu be.

Imēnpit biġ ma o'jewāwā ya'õberen.

— Jesus! Davi'ūm naxeġebit! Etabotaidabotbon cuy eġuy okay — io'e.

⁴⁹ Ibocewi Jesus o'jecū e bidase.

— Ita'ūmat cuy etomuwā — io'e Jesus adeayū be. Ita'ūmat o'tomuwā ip.

— Epararam ġu eġuy! — io'e ip cebe. — E'āy. Jesus enomuwāwām — io'e ip ita'ūmat pe.

⁵⁰ Bartimeu jeekabek o'joxik ġebuje jecokcok pibun. Dao ma o'āy. Jesus kay o'jedau.

⁵¹ — Ajo-kay ěn oxewi? — io'e Jesus ita'ūmat pe.

— Ocemutaybitbin'ukat, wecoat pin oce! — io'e ita'ūmat.

Gebuje Jesus o'jekawēn ita'ūmat eju.

⁵² — Ecepit cuy eduk'a kay — io'e. — Kuy ece'ada okay etabut puye — io'e Jesus.

Ita'ūm tūibit o'jecoan ġebuje bit. Dao ma o'e ijojom. Xipan o'jojojo. Ixe dak o'ju Jesus eju e daġ.

11

¹ Jesusyū oajēm Jerusalén ka be. Jerusalém ka tēġ pima ip oajēm Betfagé ka tēġ Betânia ka tēġ tak, Oliveira dip'a tēġ tak. Jesus xepxep jeweju etaybitbinayū o'ġuju ikaboġatka be—Jerusalém ka be.

² — Epeju juy aġoka kay—wuywapatka kay — io'e cebe ip. — Eyajēm'isu ma jumento epetobuxik—yaypan'isuat, ikirikat, yakpi jeje ibit'ūmat. Epeġuwekap cuy — io'e. — Epetojot cuy okay — io'e cebe ip. ³ — “Apēnpuye eyju jumento dujowan?” i'e buje eywebe ijoceat, “Ocekariwa buk cekay darem ma,” i juy epe'e cebe. “Gaxġn ma waram ocetujupit eykay,” i juy epe'e cebe — io'e Jesus.

⁴ O'ju ip. Oajēm ip jumento kay. Jumento o'tobuxik ip—yaypan'isuat. Uk'a ukpibubu be o'tobuxik ip. Ikirik xintabi be o'tobuxik ip. O'ġuwekap ip.

⁵ — Apēnpuye eyju jumento dujowan? — io'e iboceayū cebe ip.

6 — Ocekariwa buk cekay darem ma — io'e ip. — Gaxĩn ma waram ocetujupit eykay — io'e xepxepayũ cebe ip.

— Ha'a. Epetujowat — io'e iboceayũ xepxepayũ be.

7 Jumento o'tujowat ip Jesus kay. Jeekabek ip o'jomõg jumento ukxabi jeje. Jesus oabik iekabek ceje jumento ukxabi jeje. 8 Adeayũ jeekabek o'gupayapaya ip Jesus ajẽmap tağ e dağ. Warara'acayũ uktup o'tuptakat koğũnpi dağatup. O'tupmõgmõg ip e dağ.

— Wuyekabek ajomõg cuy e dağ — io'e ip. — Ya'õbuyxiat omuyku! Uktup atupmõg ixedobede am — io'e ip jewewebe.

9 Jesus wap iju'ibiyũ o'jewāwā ya'õberen icokcok cĩcā buye, tomujuayũ dak.

— Deus xipat cĩcā! — io'e ip. — Teku omuyku Deus a'õbi! — io'e ip ya'õberen. — Deus a'õbacaap kuğ tekuk! Teku xipat cĩcā — io'e ip. 10 — Teku ijodiacat kukukan jeenuy apẽn cuk adi Davi wuy'ajoreyũ kukukan osunuy iap puxim. Deus ya'õbuyxi jĩjā. Idip cĩcā! — io'e ip Jesus mucokcokcoğ.

11 Gebuje Jesus oajẽm Jerusalém ka be. Oõm Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. O'jeak soat kay—uk'a beat kay. O'ju jeweyu etaybitbinayũ eju, Betânia ka be jexet am. O'ju ip katpuje jĩjā buye. Xet. O'xet ip Betânia ka be.

12 Kuyaje Jesusyũ o'jẽm Betânia ka bewi. Cucum pima Jesus ire o'e. 13 Wũy wi figueira'ip o'yopcoco—yoptuptepat'ip. Yajom o'ju ya'a'e paxi iam. Yop xe yajẽm puje o'yadobuxik ğu. Tup acā o'tuptobuxik ya'a'e ğu buk puye.

14 Gasũ bit a'a'e ğu ecesũy wuyjuyũ be ya'oap puxim! — io'e Jesus yop pe.

Ceweju etaybitbinayũ iboap o'ya'ĩjojo ip.

15 Gebuje Jesusyũ oajẽm ma'ğuto Jerusalém ka be. Oõm ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Itakoma o'e wuyjuyũ muğuykukuku'ukayũ kay—uk'a eaki korerenayũ kay. Puca deidada'ukayũ o'ğujẽm uk'a bewi, puca bubu'ukayũ dak. Wũn'i. Jesus dinheiro mutrokakan'ukayũ emesa o'ğuy'at. Wũn'i. Pukaso deidada'ukayũ abikbikap tak o'ğuy'at jetakoma pibun.

16 — Gasũ bit cuy eybubut epetujukap ğu Deus eju kawẽnwẽnap'a dağ—yaboğat'a dağ — io'e ya'õpuruğ cebe ip.

17 Uk'a beayũ mutaybitbin o'e.

— Imẽn e'em Deus kawẽntup:

Oduk'a soat ka dağwiacat oweju kawẽnwẽnap'am je'e, i'e'em Deus ekawẽntup. Imẽn e'em Deus ekawẽntup — io'e Jesus. — Eyju bit oduk'a be ajẽmjẽmayũ muğuykukukum dinheiro bu am. Imẽn oduk'a epeyamuwexat ibukurukat dopdopap'am — io'e.

18 Jesus ekawẽn o'ya'ĩjojo paĩyũ kukukayũ, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak. Itakoma jĩjā o'e ip cekay. “Apẽntak Jesus aceyaoka?” iap kay ip o'jewaguy. Adeayũ bit “Jesus itaybit cĩcā Deus ekawẽn ocemutaybit am” i'e'e'uk osodop ip. Imẽnpuye paĩyũ kukukayũ iparara o'e ip Jesus aokaap puxim.

— Apẽn tak iba'arẽm ma Jesus aceyaoka? — io'e ip jewewebe.

19 Katpuje Jesusyũ o'jẽm ikaboğatka bewi. O'jepit ip Betânia ka be jexet am. Xet. O'xet ip.

20 Kabia'isu ma o'kop ip. O'jẽm ip ma'ğuto. O'kap ip figueira'ip tẽğ ma. O'yopkaraw gasũ bit tãbu dağwi. 21 Pedro ğebum o'e “Gasũ bit a'a'e ğu ecesũy” io'e iap kay.

— Ocemutaybitbin'ukat, ak'i ece! — io'e Pedro. — Eyopmukorẽmiat'ip o'yopkaraw—figueira'ip — io'e.

22 — Eyetabun cuy epesop Deus kay! — io'e Jesus. 23 — Deus kay eyetabut pima, “Wedeece ijocewi” i'e but eywebe co'a be, “Idixidi be juy aakõm” i dak — io'e. — Eyetabut pima, Deus co'a yamuakõm idixidi be — io'e. — “Yaakõm paxi?” i ey'e'ũm pima, yamuakõm tak — io'e. 24 — Deus xewi iojuy buje, eyetabun cuy epesop “Ite ma Deus je'ğũm owebe” iap kay. Eyetabut pima, epejat ma — io'e. 25 — Deus eju kawẽnwẽn pima, eyağuyba'ũm cuy

epesop apên cuk adi wara'acat pe ikêrêm eykuk iap kay. Eyağuyba'üm puje, eyebay dak kabi beat yağuyba'üm apên cuk adi ikêrêat epeğugê iap kay. Ikêrêat ju'uk eywebewi — io'e Jesus. ²⁶— Apên cuk adi warara'acat pe ikêrêm eykuk iap kay eyağuyba'üm'üm pima bit, Deus tak yağuyba'üm ğu apên cuk adi ikêrêat epeğugêğê iap kay — io'e Jesus.

²⁷ Oajêm ma'ğuto ip Jerusalém ka be. Deus eju kawênwênap'a ekorara be xîğxîğ pima paıyũ kukukayũ o'ju Jesusyũ kay, Moisés ekawên imutaybitbin'ukayũ dak, Judeuyũ kukukayũ dak.

²⁸⁻³⁰ — Abu-a'õbi ija'a beacat eğujêm? — io'e ip Jesus pe. — Abu dak “Eğujêm cuy,” i juk o'e ewebe? — io'e ip cebe.

— Abu-a'õbi João Batista'üm ijoceacat mubatisasan'uk osunuy? — io'e Jesus. — Deus a'õbi du? Ijodiat a'õbi ğu xe'e? — io'e cebe ip. — Eywebe iboap muwên puje, õn tak abu-a'õbi õn jekukum iap oğuwên eywebe — io'e Jesus.

³¹ Iboap co buje o'jekawên cîcã ip jeweweju.

— Apên kuka ace cebe? — io'e ip jewewebe. — “Deus a'õbi” i wuy'e buje, “Apênpuye dak eyetabut ğu epesop cekay?” i kuka o'e Jesus wuywebe — io'e ip jewewebe. ³² — “Ijodiat a'õbi,” i wuy'e buje bit, adeayũ kuka itakoma jîjã o'e wuykay — io'e ip. — Soat ip itabut João Batista'üm Deus a'õbi oekuku iap kay — io'e ip jewewebe.

³³ Imênpuye:

— Ocetaybit ğu — io'e ip Jesus pe.

— Ka — io'e. — Abu-a'õbi João Batista oeku iap epeğuwên ğu owebe. Õn tak abu-a'õbi õn jekukum iap oğuwên ğu eywebe — io' e.

12

¹ Guyjom Jesus wuymutaybitbinap ekawên o'ğuwên cebe ip.

— Ağokatkat uvadip o'tiptaida — io'e Jesus. — Tiptaida buje, korara o'ğugê. Uvadip koreren korara o'jomuy. Uva'abidi muwesõğsõğap o'ğugê. Uvadip wiwiap'a o'yamuy—umat'a. Warara'acayũ o'jomuy tip wiwi an. Uva'a'in kuka o'yaũm tip-wiwi'ukayũ be ya'ade tip wiwiapteim. Wara'at'a'in kuka o'yabu jexat'am. Kadai iwat wara'at ka kay o'ju.

² — Yabubuap ekaxi ajêm puje, kadai iwat jebuywatwat'ukayũ o'ğuju tip wiwi'ukayũ kay jekadai'a bu am.

— “Oxat'a juy epeyadujupit okay,” io'e cebe ip — io'e Jesus.

³ — Imênpit tip wiwi'ukayũ ibuywatwat'ukayũ o'jat. O'yaokaka ip. Ibui puğ ma ip o'ğuyipit kadai iwat kay. Oajêm ip — io'e Jesus.

⁴ — Waram ğuto wara'at jebuywatwat'ukat o'ğuju. O'yamupãupã ip. Warêmtaksuğ ip o'e cebe. O'jepit ip jebui puğ ma kadai iwat kay — io'e Jesus.

⁵ — Waram ğuto warara'acayũ jebuywatwat'ukayũ o'ğujuju. Pũğpũğpũğ ma imujujum. Imên ma ikêrêm ip o'jukuk. Pũğpũğ o'yamupãupã ip. Warara'acayũ o'yaokaka ip. Poğ. Oe'ũ'ũ ip. O'jepit ip jebui puğ ma kadai iwat kay — io'e Jesus.

⁶ — Pũğ ma o'jepoyat cexe—ipot acã — io'e Jesus. — Cexe ikukpin cîcã osunuy. Amãm jekpot ma o'ğuju.

— “Ibuyxim ip okpot jukuk,” kadai iwat o'e jewebe ma — io'e Jesus.

⁷ — Imênpit uvadip wiwi'ukayũ o'jekawên jeweweju. “Ak'i! Kadai iwat ipot omuyku!” io'e ip jewewebe. “Cebay e'ũ buje, ite ma kadai iwan je'e. Ga'a ayaoka. Wuyju ma uva dip iwan ace'e!” io'e ip jewewebe — io'e Jesus.

⁸ — Gebuje ipot o'jat ip. O'yaoka ip. Poğ. Oe'ũ. Xik. Ijebit o'joxik ip uva dip pewi — io'e Jesus.

Imên wuymutaybitbinap ekawên o'ğuwên cebe ip.

9 — “Ãg puk jeedop ip,” i du je'e uva dip iwat? — io'e Jesus Judeuyũ kukukayũ be. — Imẽn gu je'e! Ixe je'ju jekadaidip wiwi'ukayũ aoka am — io'e. — Warara'acayũ jomuy uva dip wiwian — io'e. 10 — Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Uk'a muymuy'ukayũ o'e “Ite'a xipat gu wita'a” i, i. Yakẽrẽ o'e cexe ip, i. O'yaxik ip, i. Warara'acat pit o'e “Ite'a yadip ma” i, i. Uk'a muycemucemap'am o'e, i. 11 Iboap xipat cĩcã wuyxe, Deus imẽn o'e buye, i'e'em Deus ekawẽntup.

Iboaptup epetupcoco gu du? — io'e Jesus cebe ip—Judeuyũ kukukayũ be.

12 Iboap ekawẽn co buje:

— “O'yaxik'iyũ buxim eyju!” i'e ojuy osunuy Jesus wuywebe — io'e ip jewewebe. — “Tip ipot o'yaoka'iyũ buxim eyju” i'e ojuy osunuy wuywebe — io'e ip jewewebe.

Jesus daomũn ojuy o'e ip. Imẽnpit iparara o'e ip ixe daomũnap puxim adeayũ buxim iparara buye. Imẽnpuye Jesus o'suiwat ip—taomũn ojuyayũ. Ixeyũ dak o'jẽm.

13 Gebuje Judeuyũ kukukayũ Fariseuyũ o'guju ip Jesus kay. Iecuḡap Herodes ebekitkit tak o'guju ip cekay. Ixeyũ o'guju ip Jesus a'õmuwarurun ojuy. “Ën iecuḡap muymuy” i'e ojuy osodop ip. 14 Oajẽm ip.

— Kariwa — io'e ip. — Soat em ã icẽmãñ e'em — io'e ip. — Apẽn Deus ibikuy ocewebe jeku am iam ãn ocemutaybitbin — io'e ip. — “Iḡo du xipat exe?” i'ũmḡu ãn e'em warara'acat pe emutaybit am. Kacũḡ kadiat cocoap tomuju gu ãn e'em “Teku xipat” i — io'e ip. — Roma ka kukat wuyedinheiro ojuyjuy cebe teidadam—César be. Teida buje wuyawẽwẽap ekawẽn taḡ gu kuka ajeku? 15 Aceteida xe'e? Aceteida gu xe'e? — io'e ip.

César ip o'jomuyat pin Jesus pe. Imẽnpit Jesus itaybit o'e wa'õmuwarurun ojuy ip iam.

— Apẽnpuye eyju wa'õmuwarurun ojuy? — io'e. — Dinheiro isurũḡat cuy epetojot owebe. Ojojo buk — io'e Jesus.

16 Dinheiro isurũḡat o'tojot ip cekay.

— Abu-biõḡbuk ija be dinheiro be? — io'e. — Abu-butet tak ija be? — Jesus o'e.

— César biõḡbuk, ibutet tak — io'e ip.

17 — Cemuojujuy epeḡũm César be—wuyeipi kukat pe — io'e. — Deus pe dak cuy epeḡũm cemuojujuy — io'e Jesus.

— Itaybitbin ma o'jede — io'e ip jewewebe.

Iba'ore o'e ip cebe ya'õbu am.

18 Saduceuyũ o'ju Jesus kay ḡebuje bit. Tũybe wuye'ũ buje waram acejetait gu iãn o'e ip. O'jekawẽn ip ceweju.

19 — Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Imẽn Moisés wuymutaybitbin:

Iwaḡo e'ũ buje, jekitpit jewebumũn cuy jewaḡo'ũm tayxibuk eju itayxibuk i'it'et'ũm pima, i. I'itkap puje, iwaḡo'ũm ipot tieḡ kuka o'e i'it, i.

Imẽn Moisés o'ḡutaybin kuyje — io'e ip. — Imẽn e'em Deus ekawẽntup — io'e ip. 20 — 7 be ikitpitpiyũ osodop ip — io'e ip. — Koapat o'jewebumũn. Ixe koapat'ũm jekpotpet'ũm puxen ma oe'ũ — io'e ip. 21 — Gebuje ikitpit o'jewebumũn jewaḡo'ũm tayxibuk eju. Ixe tomujuat'ũm tak jekpotpet'ũm puxen ma oe'ũ. Imẽnpuxim ma oe'ũ wara'at'ũm ikitpit'ũm tomujuat'ũm — io'e ip. 22 — Ibocewi 7 beayũ soat o'je webumũnmũn ip jewaḡo'ũm tayxibuk eju—pũḡ eju ma. Soat ip oe'ũ'ũ jekpotpet'ũm puxen ma. Soat oe'ũ ip pima, ayacat'ũm tak oe'ũ — io'e ip. 23 — Waram ce'ũ'ũayũ etait puje, abu-tayxim xe'e je'e? — io'e ip. — Soat 7 beayũ o'jewebumũnmũn ip ceweju — io'e ip Jesus pe ya'õbuap ojuy.

24 — Ijo'i gu eyju e'em iboam — io'e Jesus. — Cedaḡ gu eyju jewaḡuyḡuy. Eyetaybit gu Deus ekawẽn. Eyetaybit gu Deus warara'acat podi ma ja'õbacaap kuḡ iam — io'e. 25 — Waram jetait puje, wuyjuyũ jewebumũnmũn gu ip — io'e. — Kabi beat co'i ip je'e—Deus ekawẽn tojotjot'ukat co'i — io'e Jesus. 26 — Moisés emutupmubararaktup epetupcoco gu du—wuye'ũ buje waram acejetait iatup? — io'e. — Deus ekawẽn ibararak opop kadai o'jedipesop iaptup pe. Deus o'e Moisés pe:

Õn Deus, i. Abraão itabut mabuk okay, Isaque dak, Jacó dak, i.

Imên Deus o'e Moisés pe. Kuyje ixeyũ'ũm'ũm oe'ũ—Abraão'ũm, Isaque'ũm tak, Jacó'ũm tak. Imênpit: “Itabut mabuk ip okay,” io'e Deus — io'e Jesus. ²⁷ — “Itabut ip okay,” io'e Deus, waram ġuto ip o'jetait puye. Ce'ũ'ũayũ ġu itabut Deus kay—itabēġayũ acã. Cedaġ ġu jĩã eyju e'em. “Wuye'ũ buje waram ġu acejetait,” i te'e ma eyju e'em — io'e.

²⁸ Moisés ekawên imutaybitbin'ukat kuy juk oajēm Jesus kay. Jesus ekawên o'ya'ĩjo—ya'õbu ojuyayũ eju iap ekawên.

— Aiyuuui! Itaybitbit cĩcã o'jede — io'e jexeayũ be. — Moisés ade ma wuymutaybitbin cedaġ wuyeku am Deus etabutpe iam — io'e Jesus pe. — Pu ġu ixē ekawên'in yoboġ cĩcã wuymukũyjobit am? — io'e.

²⁹ — Imên Moisés o'e — io'e Jesus.

Eya'õpicũġcũġ cuy epesop, Israel naxeġebitbit, i. Pũġ ma Deusat, i. Ixe kay wuyetabut, i. Ka'ũmġu wara'at deus, i. ³⁰ Deus cuy ikukpin cĩcã epejukuk, i. Warara'acat kukpinap podi ma juy epejukuk. Eyxe ikukpin cĩcã buye, ibikuyap taġ cuy epeku soat em; xipacat kay dak cuy epesop ġebum; kapikpiġ tak cuy epesop cebeam, i.

Imên Moisés wuymutaybitbin — io'e Jesus. ³¹ — Wara'at tak ixē ekawên'in yoboġ cĩcã wuymukũyjobit am. Imên o'e:

Xipan cuy warara'acat epejukuk eyewekukap puxim ma, i — io'e Jesus.

— Ade ma Moisés wuymutaybitbin. Ijop ekawên'in kay bit cuy kũyjobin cĩcã ma epesop — io'e Jesus.

³² Gebuje Moisés ekawên imutaybitbin'ukat o'e:

— Kariwa — io'e Jesus pe — Etaybitbit ma ěn e'em — io'e. — Icēmãn ěn e'em — io'e. — Pũġ ma Deusat omuy. Ka'ũmġu wara'at deus — io'e. ³³ — Ikukpin cuy Deus ajukuk warara'acat kukpinap podin ma — io'e. — Wuyxe ikukpin puye, ibikuyap taġ cuy ajeku soat em; xipacat kay dak cuy ajop ġebum; kapikpiġ tak cuy ajop cebeam — io'e. — Xipan tak cuy warara'acat ajukuk wuyewekukap puxim — io'e. — Deus icokcok e'em wuywebe wũnca ũm puje paĩyũ be imupik am cetabixe. Ibodi ma bit icokcok e'em wuywebe xipan warara'acat kuk puje wuyewekukap puxim — io'e. — Wuyxe ikukpin cĩcã bima dak icokcok cĩcã e'em — io'e.

³⁴ Ya'õetaybit o'jede iap co buje, Jesus o'e cebe:

— Wũy ġu ěn Deus ka wi — io'e. — Jekũyjobin ojuy ěn Deus a'õ kay — io'e.

— Abu be jede but Jesus pe? — io'e ip soat ya'ĩjo'ibiyũ Jesus edeap co buje.

³⁵ Ibocewi Jesus wuyjuyũ mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be.

— Apēnpuye “Cristo Davi naxeġebit—Deus emunaē,” i'e'em Moisés ekawên eymutaybitbin'ukayũ? — io'e Jesus. ³⁶ — Davi o'jekawēn Deus biõġbuk a'õbi. Imên ixē e'em ixē emudupmubararakup pe:

Cristo okukat—Deus emunaē, i. Deus o'jekawēn Cristo be, i. Xik'i Ekay itakomaayũ a'õbacaap cuy oġu'ũm, io'e, i. A'õ kay kũyjobin jeedop ip, io'e, i. ěn ixeyũ kukan'ũm pima oxema juy eġuy, io'e, i.

Imên Davi kuyje o'tupmubararak Deus biõġbuk a'õbi — io'e Jesus. ³⁷ — “ěn ma okukukat,” io'e Davi Cristo be—Deus emunaē be. Imēnpuye ibapuk ma wuyxe Davi naxeġebit acã ġu Cristo osunuy—Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus.

Adeayũ icokcok cĩcã ip o'e Jesus ekawên co buje.

³⁸⁻³⁹ — Moisés ekawên eymutaybitbin'ukayũ ekukuap puxim ġu juy epeku — io'e Jesus adeayũ be. — Eymuġyukukukum ip. Jesay iwaruat kuġ ip jekukum warara'acat muyak am jekay. Jewexe ip ya'õbuyxi jĩã. Soat etabutpe ce'aweroroap pe warara'acayũ ya'õbuyxim jewēju ip kawēnwēn pima, icokcok e'em ip — io'e. — Kariwayayũ abikbikap pe yabik pin ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Petatam pima icokcok e'em ip koap jekõn âm kariwawa ekõn'ũm awap ma — io'e. ⁴⁰ — Itayxibuk muġyukukukum ip ibubut pu am — io'e. — Ibun ma ip jewexe kawēnwēn Deus eju “Teku ya'õbuyxiat” i'e ojuy warara'acat pe. Deus pit ipiat supi'ajoat ixeyũ be warara'acat pe ipiat supi'ajoat podi ma — io'e Jesus.

⁴¹ Gebuje Jesus oajēm dinheiro mūn'a kay. Ya tēg ma oabik Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be. Iboce ajēmjēmayū jojom o'e ya be jedinheiro mōgmōğayū jojom. Ibutut adeayū dinheiro mōgmōğ ip o'e ade.

⁴² Gebuje itop'ūm e'ū'ibit oajēm—ibubut kuğ'ūmat. Dinheiro isurūğat o'jomōğ ya be xepxep. Ixeyū xepxep isurūğat tei'it ma osodop. ⁴³⁻⁴⁴ Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju.

— Ak'i juy epesop ixē ayacat kay—ibubut kuğ'ūmat kay—itop'ūm e'ū'ibit kay — io'e. — Ixeyū ma ade jexewiat'in o'jomōğ dinheiro ibubut adeayū — io'e. — Deus xe bit ade ġu o'jomōğ ip. Ade kuğ mabuk ip. Ixe ayacat yopit ma o'jomōğ jedinheiro. Deus xe bit ade jġā o'jomōğ, soat jexewiat o'jomōğ puye—jexat puap ojuy ma o'jomōğ puye — io'e. — Ajo-kuğ ġasū ixē ayacat? Ka'ūma kuğ ma! Imēnpuye Deus xe ixē ayacat warara'acat pe o'jomōğiap podi ma o'jomōğ — io'e Jesus.

13

¹ Deus eju kawēnwēnap'a bewi Jesus cēm puje, ceweju etaybitbinat o'jekawēn ceweju uk'a jojom pima.

— Kariwa, ak'i juy ece! — io'e. — Wita'a yaboğ cġā ġu du? Uk'a yadip cġā! — io'e.

² — Ite'a yadip cġā du exe? Xipat cġā du ite'a exe? — io'e Jesus. — Xepxep'a jewa'atēgtēg ġu je'e wita'a. Soat'a je'aedu — io'e Jesus.

³ Guyjom Jesus oabik Oliveira dip'a bicūğpe—co'a bicūğpe. Oabik Deus eju kawēnwēnap'a weğūn—yaboğat'a weğūn. Ebadipdip ceweju etaybitbinayū o'jekawēn ceweju. Jağepūğ pima Pedro o'jekawēn ceweju, Tiago dak, João dak, André dak—ebadipdip.

⁴ — Puğūn soat'a je'aedu? Ajo je'bapuk iboap em pima? Ajo ġubapuk Deus je'aedu awap? — io'e ip.

⁵⁻⁶ Gebuje Jesus ixeyū o'ğutaybin.

— Adeayū omuyku “Deus omudot,” i napa ma e'em warara'acayū be. “Jesus Cristo òn,” i napa ma je'e ip soat pe. Ixeyū ade ġuğuykuku. Imēneju eyday'em'um cuy epesop ixeyū be eymuğuykukuap puxim! — io'e. ⁷ — “Jenopağōğōm ip ijoxġn ma,” i warara'acayū e'em pima, “Jenopağōğōm ip wūyat eipi be,” i'e'em pima dak, eypararam ġu juy epesop. Imēn cuy je'bapuk. Imēnpit soat puk oi'ūm ġu — io'e. ⁸ — Pūğ eipi watwat nopağōğōm je'e wara'at eipi watwat eju. Pūğ ka watwat nopağōğōm je'e wara'at ka watwat eju. Ipi jexixi ijoce, iboce dak soat ka dağ. Reren cġā je'e ip soat ka dağ. Yopit ma ipiat supi'ajo ip koam ipi dağayū. I'tipin'isumapi jo'ma je'e koam. Guyjom pit ipiat supi'ajo jġā ma ip — io'e. ⁹ — Eyday'em'um cuy epesop ixeyū be eymuğuykukuap puxim — io'e. — Eykay itakomaayū jeydaomūn. Jeydujowat ip ibimāmayū ekawēn coco'ukayū be. Jeymupokupok ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Jeydujowat ip iecuğapyū etabixe, ipi kukukayū etabixe dak, eyetabut okay buye. Kawēn idipat epeğuwēn cebe ip — io'e. ¹⁰ — Kawēn idipan soat ka dağayū mukūyjojom'ūm pima, ipi buk i'ūm ġu. ¹¹ Jeydaomūn ip. Ika kukukayū etabixe ip eydujowat puje, eyağuybabi'ūm ġu juy epesop. “Apēn paxi oce'e?” i'ūmġu juy epe'e. Ixeyū etabixe buje, Deus ma jeymutaybin apēn epe'e iam. Eya bewi ġu juy epeğuwēn. Deus biōğbuk cuy jeymutaybin imuwēn ām — io'e. ¹² — Ixe kabia bima adeayū jebadipyū kay itakoma je'e, ixeyū webekitkit puye. Iwağo jekitpit je'ğūm cekay itakomaayū be yaoka am. Ikitpit tak jewağo je'ğūm yaoka am. Cebayū dak jekpot je'ğūm cebe ip yaoka am. Ipotpetayū dak itakoma je'e jebay kay. Jebay je'ğūm ip cebe yaoka am — io'e. ¹³ — Soat itabut'ūmayū itakoma jġā je'e eykay, eyetabut okay buye. Ipiatpi'ajojom ma'ġu eybu'u ġu okay bima, Deus jeydaxijo. Jeydakoy jexeam — io'e.

¹⁴ — Ipararu jġāat epejojo — io'e. — Imōğpiat pe jeedop—Deus eju kawēnwēnap'a be — io'e. — (Eyeyaybin cuy epesop ijudup coco'ukayū!). Ipararu jġāat iğo'a be bima, jenapōn cuy ip co'a bicūğ kay Judēia eipi watwat — io'e. ¹⁵ — Eyduk'a eakiju bima, epeōm ġu

juy eyduk'a be yabeat pum — io'e. ¹⁶ — Eykat pe bima, epeyepit ġu juy eyduk'a kay eyesay bum — io'e. ¹⁷ — Ixeyũ kabia daġ iba'ore jġã je'e yukreġayũ enapõn ãm, je'it mutitinayũ enapõn ãm tak. ¹⁸ “Thi bima ġu juy ixeyũ eġudot ipiatpi'ajo an ocewebe,” i juy epe'e Deus pe. ¹⁹ — Ixeyũ kabia daġ soat ipi daġayũ ipiat supi'ajojo jġã. Ibitpi bit ipiat asupi'ajo ġu Deus pe ipi mubapuk isum — io'e. — Waram pit ibitpi ġu acesupi'ajo—ixeyũ kabia daġ acã — io'e. ²⁰ — Deus pe ipiatpi'ajojoap kabia mu'ũm'ũm pima, ka'ũma kuka o'jewedaxijo. Imēnpit: “Pũġpũġ kabia acã ipi watwat supi'ajojo,” io'e Deus kuy bima. “Pũġpũġ kabia acã,” io'e Deus, taxijo am o'ta'e'iyũ ikukpin cġã cexe buye — io'e.

²¹ — Wara'acat je'e eywebe napa ma “Ak'i! Teku Cristo—wuydaxijojo'ukan Deus emunaē,” i. “Ak'i! Goku Cristo,” i dak je'e. Imēn i'e buje, eyetabun ġu juy epesop ixeyũ ekawēn kay — io'e. ²² — Jewexe Deus emunaēhēyũ jebapuk, jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ dak. Wuymucoatcoanap ġubapuk ip Deus emunaēhēyũ muġuykuku ojuy. Deus a'õbacaap ġubapuk ip imuġuykuku ojuy. ²³ Guyjom jajēm ip adeayũ muġuykuku ojuy iap kuy oġuwēn eywebe. Gebu'i epe'e wekawēn kay ixeyũ be eymuġuykukuap puxim — io'e.

²⁴⁻²⁵ — Ipiatpi'ajojoap kabia kap puje kabi beacat muycemcemap iaruaru je'e — io'e. — Kaxiepiat kaxiepi ġu je'e. Kabiok je'e. Kaxiamat tak kaxiam ġu je'e. Kabiok je'e. Kasopta dak ida'at kabi kadiwi — io'e. ²⁶ — Gebuje okop ipi kay. Kabikerereat taġwi okop. Soat waġo õn. Wa'õbacaap kuġ okop, odipap kuġ tak. Soat ipi daġayũ je'e “Jesus warara'acat podi ma ya'õbaca,” i. “Warara'acat podi ma idip,” i je'e ip. “Abu ixē jo'iat? Ka'ũma ma,” i je'e ip — io'e. ²⁷ — Gebuje Deus jekawēn tojotjot'ukayũ ġuju soat taġwi. Ixeyũ ġuju jemunaēhēyũ kay. Jemunaēhēyũ ip ġu'awero soat taġwi. Kabi daġwi ixeyũ ġu'awero ip, ipi daġwi dak — io'e.

Jesus waram jedocap o'ġuwēn jewēju etaybitbinayũ be.

²⁸ — Gebum cuy epesop wajēmap kay figueira'ip kay ġebum pima — io'e. — Figueira'a bikit cēm puje, “Koato ijasũn ma,” i'e'em eyju, dup cēm pima dak — io'e. ²⁹ — Imēnpuxim soat ipi daġayũ ipiatpi'ajojom pima, “Gaxĩn ma Jesus jajēm,” i juy epe'e — io'e. ³⁰ — Gasũayũ'in iboap coco ip je'ũ awap. Gebum cuy epesop iboap kay! — io'e. ³¹ — Kabi i'ũm, ipi dak. Wekawēn pit i'ũm ġu. Wekawēn kayayũ bit soat em jeedop — io'e.

Imēn Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju.

³² — Itaybit ġu ip wajēmap kabiam, ipiatpi'ajoap kabiam tak — io'e. — Deus ekawēn tojotjot'ukayũ itaybit ġu ibo kabiam. Õn Deus ipot. Õn tak wetaybit ġu ibo kabiam. Webay acã itaybit — io'e. ³³ — Eyetaybit ġu puje oajēm iam. Imēneju epejowiwi juy aġ. Wajēmap wiwim cġã juy epesop — io'e. ³⁴ — Wajēmap kariwa epicat puxim — io'e. — Kariwa o'jēm jeduk'a bewi. “Ijoce ma epesop,” io'e jebuywatwat'ukayũ be — io'e. — “Epeyekapik oka be,” io'e cebe ip — io'e. — Jeduk'a exĩntabi wiwi'ukat pe “Ijoce ma eġuy warara'acat pe obubut tujupa'umap puxim,” io'e kariwa — io'e. — “Wepicap wiwim cuy epesop,” io'e cebe ip — io'e Jesus. ³⁵ — Ixe kariwa buxim õn tak — io'e. — “Puġũn paxi waram wekariwa je'pit?” i eyju e'em. Katpuje paxi ocepit. Iximadakpe paxi ocepit. Kabiakay paxi ocepit. Kabia'isu paxi ocepit. Eyetaybit ġu pũġũn ocepit iam — io'e. ³⁶ — Imēnpuye juy epejowiwi aġ. Ocepicap wiwim cuy epesop. Obu'u jġã eyxen ma eydobuxik am wepit puje! — io'e. ³⁷ — “Epejowiwi juy aġ,” i õn e'em soat pe. “Epejowiwi juy aġ,” i õn e'em eywebe dak — io'e Jesus jewēju etaybitbinayũ be.

14

¹ Xepxep kabia peta e awap cekay itakomaayũ Jesus daomũn ojuy ip—Páscoa epeta e awap. Ixe epeta bima Judeuyũ pão'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhaptõmtēm'ũmat'a. Ijop epeta muġēġēm pima apēn Deus wuydobuyũ'ũm'ũm o'tujujēm Egito eipi bewi iap kay ġebum'uk ip osodop. Iba'arēm Jesus daomũn ojuy ip. Paĩyũ kukukayũ Jesus aoka ojuy osodop ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak. Jesus kay itakoma osodop ip.

² — Petatam pima bit Jesus ataomũn ġu adeayũ be wuyaokaap puxim — io'e ip jewewebe.

³ Jesus Betânia ka be osunuy. Simão duk'a be osunuy—ierrep tũibit tuk'a be. Jekõnkõn pima ayacat oajẽm Jesus kay. Timũn'a kuġ oajẽm—wita'a muġẽġẽ'a kuġ. (Wita'a butet alabastro i osunuy). Tide'oati otinuy ya be. (Tide'oati butet nardo i osunuy). Judeuy'u ce'uat mude'o'o'uk ip osodop nardodim. Tideiboġ cĩcã otinuy. Ayacat oajẽm Jesus kay. Timũn'a ũ o'su'ũkaka. Tideo'ati o'tidi Jesus a be Jesus ikukpin cĩcã cexe buye. ⁴ Iboceayũ bit pũġpũġ itakoma o'e ayacat kay ixex o'tidi buye.

— Ak'i! Etidi! — io'e ip. — Etimukereren — io'e ip ayacat pe. ⁵ — Tide'oati deida buje, kajuk teiboġ ejat! Ade kuka juk dinheiro isurũġat ejat prata muġẽġẽ — io'e ip. — 300 be kuka juk ejat! Tadaybotbocayũ be kuka juk dinheiro eġũm — io'e ip cebe.

Ya'õpuruġ ip ayacat o'ġukorẽm o'timukereren puye.

⁶ — Āġ jeenuy ayacat jekpiwan — Jesus pit o'e. — Epeġukorẽm ġu juy — io'e. — Cekaykay ġu! Xipacan ma teku o'e owebe! — io'e. ⁷ — Tadaybotbocayũ soat em ma eyxe — io'e. — Eybikuy bima, ixeyũ buywan put eywebe. Ōn pit soat em ġu oġuy eyxe. Soat em ġu xipacan ey'e but owebe — io'e. ⁸ — Ite ayacat tide'oati kuġ osunuy. Tiũm put owebe. Ojebit o'ġude'on, oje'ũ ġu buk ma'ġu. Wetabẽġ pima ma kuy omude'on okot awap — io'e. ⁹ — Okay itabucayũ kawẽn idipat ġuwẽnuwẽn soat kaka daġ. Apẽn ite ayacat o'tidi wa be iap ġuwẽnuwẽn tak ip soat kaka daġ. Soat ka watwat ġebum je'e apẽn ixex o'e iap kay. Ġebum cuy epesop iboap kay — io'e Jesus.

¹⁰ Ġebuje Judas Iscariotes o'ju paĩyũ kukukayũ kay.

— Jesus cuy oġũm eywebe yaoka am — io'e cebe ip.

Ixe Judas Iscariotes 12 beayũ'in osunuy.

¹¹ Ixe ekawẽn co buje, icokcok cĩcã o'e ip paĩyũ kukukayũ.

— Dinheiro juy oceġũm ewebe iũmapteim — io'e ip Judas pe.

Imẽnpuje “Ġasũ du Jesus ũm put owebe paĩyũ kukukayũ be?” i'e'em jewebe ma oeku. Cekay itakomaayũ be Jesus ũmap kudadam oeku.

¹² Jesus o'jekõn jewēju etaybitbinayũ eju Páscoa epeta bima. Páscoa epeta bima Judeuyũ ovelha aokaka'uk osodop ip—koapat kabia bima. Soat ip pã'o'a o'o'uk osodop—yamuyuhuhuptõmtẽm'ũmat'a. Ixe kabia be ceweju etaybitbinayũ o'jekawẽn Jesus eju.

— Poce wuyxan oceġuġẽ Páscoa epeta be i'o am? — io'e ip.

¹³ Ġebuje Jesus xepxepayũ o'ġuju Jerusalém ka kay jewēju etaybitbinayũ.

— Epeju juy ikaboġatka be — io'e cebe ip. — Aġokatkat epetobuxik—idibi mũn'a kuġat. Ceweju juy epeju — io'e. ¹⁴ — Uk'a be iõm puje, epeõm cuy ceweju — io'e cebe ip. — “Ocekariwa e'em: ‘Apu'a be juy ocekõn Páscoa kabia oweju etaybitbinayũ eju?’ i,” i juy epe'e iġo duk'a iwat pe — io'e Jesus. ¹⁵ — Ixe jeduk'a yabimubapuk eywebe—umat'abi, yabiboġat'abi — io'e. — Kuy mesa kake iġo'abi be, abikbikap tak. Soat ixipan je'e kuy — io'e. — Iġo'abi be ovelha juy epejoyoy wuywebe i'o am Páscoa kabia be — io'e.

— Ha'a — io'e ip.

¹⁶ Ġebuje ceweju etaybitbinayũ o'ju ikaboġatka be. Soat o'tobuxik ip apẽn cuk cebe ip Jesus o'e iap taġ. Iġo'a be ovelha ip o'joyoy Páscoa kabia be i'o am.

¹⁷ Kabiõġ pima Jesus oajẽm iġo'a be jewēju etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju. Oabik ip mesa akokoreren. ¹⁸ Jekõnkõn pima Jesus o'jekawẽn ceweju ip.

— Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e. — Pũġ ey'in oũm okay itakomaayũ be waoka am—oweju jekõnkõnat ma — io'e.

¹⁹ Iġuycũġcũġ o'e ip.

— Ōn xe'e? — io'e'e ip pũġpũġpũġ.

²⁰ — Pũḡ eyju'in — io'e Jesus. — Oweju prato be pã'o'a o'yamuerep'iat ma — io'e. ²¹ — Soat waḡo òn. Apẽn oje'ũ iaptup taḡ oje'ũ—Deus ekawěntup taḡ — io'e. — Karem ḡu ipiat supi'ajo oũmat pit. Xipat kuka adi a'ḡu ixē bit o'jebapuk'ũma — io'e Jesus.

²² — We'ũap kay ḡebum cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

Jekõnkõn o'e jewēju etaybitbinayũ eju. Jekõnkõn pima Jesus pã'o'a o'yabu.

— Bay, ěn xipat — io'e. — Pã'o'a eyaũm ocewebe — io'e Jesus Deus pe.

O'yamuweka. O'yaũm cebe ip.

— Juku, epeya'o — io'e cebe ip. — Ite ojebit — Jesus o'e. — Pã'o'a muwekaap puxim ip obamupaya — io'e.

²³ Tikõnkõnap o'jat. Uva'abidi o'tinuy tikõnkõnap pe.

— Bay, ěn xipat — io'e. — Uva'abidi etiũm ocewebe — io'e Deus pe.

Tikõnkõnap o'ḡũm cebe ip. Soat ip o'tikõn.

²⁴ — Juku. Epetikõn. Ite odoy — io'e Jesus. — We'ũ buje odoy jedoyekoreren “Adeayũ bewi ikērēat oju'uk,” io'e Deus puye — io'e. — Iměnpuye Deus adeayũ ḡuisun. Cũḡ ma jeedop ip cexe—Deus xe — io'e. ²⁵ — Icēmān òn e'em eywebe. Waram ḡu otikõn uva'abidi soat ipi watwat Deus a'õ kay kũyjobit'ũm pima. Soat ipi watwat ya'õ kay kũyjobin pima bit, tiisuati otikõn uva'abidi — io'e Jesus. Iměn Jesus o'e cebe ip: — We'ũap kay ḡebum cuy epesop — i.

²⁶ Gebuje soat ip o'jebibododon Deus kay. Umat'a bewi ip o'kop. O'ju ip co'a bicũḡpe—Oliveira dip'a bicũḡpe.

²⁷ Oajēm ip Oliveira dip'a bicũḡpe. Jesus waram o'jekawěn ceweju ip.

Soat eyju operem — io'e. — Epeyenapõn — io'e. — Iměn Deus ekawěntup omuwěnuwěn:

Ovelhayũ kukukat oyaoka, i. Soat ip jepõḡpõḡ iõhõyũ, i.

Iměn Deus ekawěntup omuwěnuwěn — io'e Jesus. ²⁸ — Iměnpit we'ũap tomukadi Deus waram ḡuto omutait. Òn ovelha kukukat puxim. Okay itabucayũ ovelhayũ buxim. Oju eywap Galilėia eipi be — io'e.

²⁹ — Soat ip jepere obureyũ. Òn pit jepere ḡu — io'e Pedro.

³⁰ — Tapu, icēmān òn e'em ewebe — io'e Jesus Pedro be. — Ijop exima ma: “Obure ḡu teku,” i napa ma ece'e ebapũḡ em — io'e. — Xepxep em sapokay ede awap: “Obure ḡu teku,” i napa ma ece'e — io'e Jesus.

³¹ — Oce ḡu ma buk “Obure ḡu teku,” i, ewēju waokaap puxim — io'e Pedro. Ya'õpuruḡ o'jede. Soat cewejuayũ iměn o'e'e.

³² Gebuje o'ju ip kadaihiaptip kay. Kadaihiaptip putet Getsēmani i osunuy.

— Jocebuku epabikbik — io'e Jesus. — Deus eju buk òn jekawěn — io'e jewēju etaybitbinayũ be.

³³ Ibocewi Jesus o'ju kawěn ām Deus eju. Pedro o'tujowat jewēju, Tiago dak, João dak. Iḡuycũḡ cĩcā o'e. Yaḡuy'ũm o'e ipiatpi'ajoap kay.

³⁴ — Je'ũmayũ jo'i òn oḡuycũḡap pibun — io'e. — Aḡ cuy epesop ijoce — io'e.

³⁵ Bosusu Jesus o'ju. Iboce o'jepo ipi ju jeḡuycũḡap pibun.

Gebuje o'jekawěn Deus eju.

— Bay — io'e. — Odaxijom ece we'ũap puxim, ěn odaxijo pin pima — io'e Deus pe. — Ipiat esupi'ajoat ḡu owebe — io'e. ³⁶ — Bay — io'e. — Webay ěn. Soat iba'ore ḡu ewebe. Omuwedem ece ip owebe ipiat'ajoap puxim. Wa'õbi bit we'ũ pin ḡu. ěn ebikuy bima bit, oje'ũ — io'e Deus pe.

³⁷ Gebuje ebapũḡayũ kay o'jepit—Pedro kay, Tiago kay dak, João kay dak. Ixet ma ip o'tobuxik.

— Simāo Pedro — io'e. — Exet ma du? — io'e. — Pũḡ hora dak tu aḡ pa'ore ewebe?

³⁸ Aḡ cuy epesop! — io'e cebe ip ebapũḡayũ be. — Xen ḡu juy epesop. Deus eju juy epeyekawěn eywebe ikērēat muḡēap puxim—eywee Satanás a'õ kay kũyjobicap puxim

— io'e. — Eybu'u jĩã ikērēat muḡē ãm. Imēnpit ikērēat epeḡuḡē eya'ōbaca'ũm puye. Imēneju Deus eju juy epeyekawēn ixe a'ōbacaan kuḡ eyeku am — io'e cebe ip.

³⁹ Gebuje bosusu o'ju waram. Kuyat ekawēn puxim waram o'jekawēn Deus eju.

⁴⁰ Jesus waram o'jepit ebapūḡayū kay. Ixet ip o'tobuxik ma'ḡuto. Itaxeebaca o'e ip xet pibun.

— Apēn tak Jesus pe acejede? Wuyxexet teku wuydobuxik — io'e ip jewewebe.

⁴¹ Jesus waram o'jepit bosusu. Waram o'jekawēn Deus eju. Waram ḡuto o'jepit ebapūḡayū kay.

— Eyxet mabuk tu? — io'e cebe ip. — Jebodoydoy mabuk tu eyju? — io'e. — Kuy o'e xexecap! Soat waḡo òn. We'ũap kabia kay òn ajēm — io'e. — Gasū oũm ip ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayū be waoka am. ⁴² Epe'ãy! — io'e cebe ip. — Ak'i juy epe'e! Oũmat omuyku! Ga'a atopabijuk ip — io'e.

⁴³⁻⁴⁴ Judas oajēm Jesus kay. Yajēm puje, Jesus kawēnwēn mabuk osunuy jewēju etaybitbinayū eju. Ixe Judas 12 beayū'in osunuy. Jesus eju jekuku'uk osunuy.

— Wuyajēm puje juy owebe yaḡobukōn'ibit cuy epejat — i juk o'e ixe Judas jewējuayū be—Jesus aoka ojuyayū be. — Cem ma juy epetujowat — i juk o'e cebe ip.

Ixe Judas oajēm Jesus kay. Ceweju adeayū oajēm paja kukuḡ, jeba'ip kukuḡ tak. Paĩyū kukukayū ixeyū o'ḡuju Jesus daomũn ãm, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, Judeuyū kukukayū dak. ⁴⁵ Yajēm'isum ma Judas o'ju Jesus kay.

— Ocemutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe.

⁴⁶ Judas eju oajēmiayu Jesus o'jat. Cem ma o'taomũn ip. ⁴⁷ Imēnpuye Jesus ejuat jepaja o'ju'uk iyuk pewi. Paĩyū kukukayū ebekit ḡuybuikibi o'suḡuybuikibika. O'suḡuybu'uk pajam.

⁴⁸ Gebuje Jesus o'jekawēn oajēmiayu eju.

— Eyju dak epesot odaomũn ãm paja kukuḡ, eyba'ip kukuḡ tak ibabikurukat taomũnap puxim — io'e cebe ip. — Ibukurukat ḡu òn pit! — io'e. ⁴⁹ — Ade kabia adi oḡuy eyxe. Imukũyjojom'uk cuk adi oḡuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be — io'e. — Iḡo'a be ḡu bit eyju odaomũn. Kuy bima o'tupmubararak ip Deus ekawēntup apēn ip odaomũn iaptup — io'e. — “Ibabikurukat taomũnap puxim ixe taomũn ip,” i'e'em iḡodup — io'e. — Imēn ma odaomũn ip ḡasū dak — io'e Jesus.

⁵⁰ Gebuje soat ip Jesus o'jepere ceweju etaybitbinayū. Soat ip o'watwat.

⁵¹ Jesus daomũnmũn ip pima aḡokatkat o'ju Jesus nomuju—yaypan'isuat. Jeekabek kuḡ acã oeku. Iekabek o'jat ip Jesus daomũnayū. Yaypan'isuat taomũn ojuy ip. ⁵² Imēnpit jeekabek o'suiwat jedaomũnap puxim. Toti'ũm ma o'jenapōn jeparara pibun.

⁵³⁻⁵⁴ Gebuje taomũn'ibiyū Jesus o'tujowat paĩyū kukukat kay.

Wũy ma Pedro o'ju Jesus nomuju jeparara pibun. O'ju paĩyū kukukat tuk'a kay. Imēnpit tuk'a naxĩnōm pe osunuy. Xik'i osunuy sorarayū parakpe. Jewewewem o'e daxa etako be.

Gebuje paĩyū kukukayū o'je'awero ip Judeuyū kukukayū dak, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Ixeyū ma ibimãmãayū coco'ukayū osodop ip. O'je'awero ip ibimãmãayū ekawēn cocoap'a be. O'je'awero ip Jesus xipat ḡu iap mubapukap ojuy yaoka am. ⁵⁵ Ibimãmãayū ekawēn coco'ukayū warara'acayū kudadam o'e ip Jesus muymuy am. Ibikuy o'e ip xepxepayū be pũḡ taḡ ma Jesus muy am. Jesus aoka ojuy ip. ⁵⁶ Adeayū napa ma ip Jesus o'yawēḡmukērērērēn. Imēnpit pũḡ taḡ ḡu o'yawēḡmukērērērēn ip—wara'at taḡtaḡtaḡ ma. Jesus muymuy jĩã o'e ip. ⁵⁷ Warara'acayū imēn napa ma Jesus o'yawēḡmukērērērēn soat etabutpe.

⁵⁸ — “Ijop'a Deus eju kawēnwēnap'a oyamu'ũm—ijodiat emuamuy'a oyamu'ũm,” i kuy juk o'e ite ma — i napa ma o'e ip. — “Xepxep xet kap puje wara'at'a oyamuy,” i kuy juk o'e ite — io'e ip napa ma. — “Ijodiat emuamuy'am ḡu je'e,” i juk o'e — i napa ma o'e ip. — Imēn ixe ekawēn oceya'ĩjojo — io'e ip napa ma.

⁵⁹ Imēnpit pũg tağ ġu ip o'yawēğmukērērēn—wara'at tağtağtağ ma.

⁶⁰ Ixeyū ekawēn co buje paīyū kukukat o'āy soat wap jekawēn ām Jesus eju.

— Apēnpuye ecede ġu awēğmukērērēnayū kay? — io'e. — Icēm tu ip e'em? — io'e Jesus pe.

⁶¹ Imēnpit Jesus mũğ ma osunuy. O'jede ġu.

— Ēn tu Deus emunaē? — io'e. — Soat wuyju e'em: “Ēn xipat cīcā,” i Deus pe. Ixe ipot tu ēn? — io'e Jesus pe.

⁶² — Hm hm — io'e Jesus. — Ixe ipot ma òn — io'e. — Soat wağo òn — io'e. — Ojojom epe'e. Xik'i oğuy Deus xe ibaat kadi. Ixe Deus soat podi ma ya'ōbacaat. Cexe òn pima ojojom epe'e. Soat kukukan oce ixe eju. Guyjom ijodi waram ojet. Kabikerereat tağwi okop — io'e Jesus.

⁶³⁻⁶⁴ Iboap co buje paīyū kukukat jesay o'ğuwek jetakoma pibun.

— Tūybe Deus jo'i òn iān teku e'em — io'e. — Kuy epeya'ījojo ixe ekawēn — io'e. — Warara'acayū ġu ajokudada ixe awēğ mukērērēn ām. Deus muymuy teku — io'e. — Apēntak ace'e cebe? — io'e cebe ip.

— Ga'a ayaokaat — io'e ip. — Ikērēat kuğ teku Deus xe — i napa ma o'e ip ibimāmāyū ekawēn coco'ukayū.

⁶⁵ Jesus o'ğuxiuxi ip pũğpũğ ixeyū'in jetakoma pibun ma. Jesus o'topamuekabek ip pağōm. O'yaokaka ip.

— Abu aokakam i ece! — io'e ip iwaywayway am.

Jesus pu buje sorarayū dak jebum o'yaokaka. Soat tağ ma o'yaokaka ip.

⁶⁶ Pedro mabuk uk'a daxirōğ pe bima, paīyū kukukat puywatwat'ukat o'ju Pedro kay. Ayacat o'ju cekay. ⁶⁷ Ixe ayacat Pedro o'jojojo jewewewem daxa etako be. O'jeak cīcā cekay.

— Ēn tak mo Jesus eju ejeku—Nazaré ka bewiat eju — io'e Pedro be ayacat.

⁶⁸ — Ōn ġu! Apēn ēn e'em? Ixe bure ġu òn! — i napa ma o'e Pedro.

Ibocewi Pedro o'ju uk'a ekorara exīntabi be. Sapokay o'jede ġebu je bit. ⁶⁹ Ixe ibuywatwat'ukat waram Pedro o'jojojo iboce.

— Jesus bure tedaku! — io'e iboceayū be.

⁷⁰ Imēnpit Pedro napa ma o'e ġuto:

— Ite bure ġu òn — i.

Ibūnbūn pima iboceayū o'jekawēn Pedro eju.

— Ocetaybit ēn. Ejojo oceju ceweju. “Ite bure ġu òn,” i'ūmğuy juy ece! — io'e. — Ēn tak Galilēia eipi bewiat! — io'e.

⁷¹ — Dapxi ēn! — i napa ma o'e Pedro. — Ixe bure ġu òn! Ceweju òn pit ocekuku ġu — i napa ma o'e. — Ōn icēmān e'em'ūm pima, Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe — Pedro o'e.

⁷² Sapokay waram o'jede ġebu je bit. Pedro Jesus a'ō kay o'jegebu.

— Ijop exima ma: “Ite bure ġu òn,” i napa ma ece'e ebapũğ em — i juk o'e Jesus cebe. — Xepxep em sapokay ede awap: “Ite bure ġu òn,” i napa ma ece'e — i juk o'e Jesus cebe. Iboap kay o'jegebu Pedro. O'jewemuğuycũğ cīcā. O 'tōn.

15

¹ Kabia isum paīyū kukukayū o'je'awero ip, Judeuyū kukukayū dak, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, ibimāmāyū ekawēn coco'ukayū dak. O'je'awero ip jewawē ām apēn Jesus aceyaoka iam. Jesus o'subamukirikat ip.

O'tujowat ip Pilatos kay—Judēia eipi kukat kay. Pilatos o'jekawēn Jesus eju.

² — Ēn tu Judeuyū kukukat? — io'e Pilatos Jesus pe.

— Ēn imēn e'em owebe — io'e Jesus.

³ Jesus o'jomuymuy jījā ip Pilatos pe paīyū kukukayū.

4 — A'õpicũg cuy ece! Emuymuy jĩã ip — io'e Pilatos Jesus pe. — Apẽnpuye ẽn jedem gu? — io'e Jesus pe.

5 Imẽnpit Jesus mũg ma osunuy. Imẽnpuye Pilatos yağuyabi'ũm o'e.

— Apẽnpuye mũg ma teku e'em? — io'e jewebe ma.

6-7 Ağokatkat daomũnmũnap'a be osunuy—iecuğap ebekitkit eju jenopağoğ'o'ibiyũ xe. Ibutet Barrabás i osunuy. Soat ip cuk wara'acat o'yaoka daomũnmũnap'a beayũ iecuğap ebekitkit eju jenopağoğ'õm pima. Páscoa epeta bima iecuğap pũg ma taomũnmũnat mujẽmjẽm'uk osunuy daomũnmũnap'a bewi. Adeayũ emuojuyjuy mujẽmjẽm'uk osunuy.

8-11 Gebuje adeayũ o'je'awero Pilatos xe—iecuğap xe.

— Ijop epeta bima taomũnmũnat mujẽmjẽm'uk eğuy — io'e ip. — Pũg cuy eğujẽm ğasũ dak ocewebe, — io'e ip Pilatos pe.

Paĩyũ kukukayũ itabutkarey o'e ip Jesus kay adeayũ cekay jĩã buye. Imẽnpuye o'tujowat ip Pilatos pe. Pilatos itaybit osunuy paĩyũ kukukayũ itabutkarey Jesus kay iam. Paĩyũ kukukayũ kuy o'e adeayũ be: — Barrabás cuy epejoojuy Pilatos pe imujẽmãn daomũnmũnap'a bewi — i.

— Judeuyũ kukukat mujẽmãn pin tu eyju owebe? — io'e Pilatos Judeuyũ be.

— Ap! — io'e ip paĩyũ kukukayũ.

12 — Apẽntak oce ite ağokatkat pe—Judeuyũ kukukat i eyju e'emat pe? — io'e ma'ğuto Pilatos adeayũ be.

13 — Esubamupayaat korosa be imuy'ũ ãm — io'e ip.

14 — Apẽnpuye osubamupayaat? Ikẽrẽat o'jukuk gu teku—pũg em tak ka'ũma! — io'e Pilatos.

Imẽnpit big ma ya'õberen o'jewãwã ip:

— Esubamupayaat korosa be imuy'ũ ãm — i.

15 Imẽnpuye Pilatos Barrabás o'ğujẽmat daomũnmũnap'a bewi. O'ğujẽmat adeayũ mucokcokap ojuy. Jesus o'tujowacat sorarayũ be.

— Jesus cuy epeğupok ixee muğẽğẽbum — io'e sorarayũ be. — Epesubamupaya korosa be imuy'ũ ãm — io'e cebe ip.

Imẽn Pilatos o'e adeayũ mucokcokap ojuy.

16 Gebuje sorarayũ Jesus o'tujowat iecuğap tuk'a kay. Tuk'a eaki be o'tujowat. Warara'acayũ o'takoy ip sorarayũ—jewejuacat'in ma.

— Ga'a ite ma ajowaywayway — io'e ip jebureyũ be.

17 Iwaywayway am iekabek ip o'ğũõm cebe—ipakpukğũğũnat. Widaohobune o'subunemuwakẽn ip yakoreren am. O'jomõğ ip yakoreren.

18 — Ẽn ma Judeuyũ kukukat! — io'e ip iwaywayway am. — Warara'acat podi ma ẽn a'õbuyxi — io'e ip iwaywayway am.

19 O'yamupãupã ip im. O'ğuxiuxi ip. O'jẽğ'aecõğcõğ ip cewap iwaywayway am: — Soat podi ma ẽn a'õbuyxi — i'e'em cebe. 20 Iwaywaywayap epere buje iekabek o'ju'uk ipakpukğũğũnat. Cesay ip waram o'ğũõm cebe. O'tujujẽm ip uk'a eaki bewi ibamupaya am korosa be imuy'ũ ãm.

21 Tujujẽm pima oajẽm ip ağokatkat kay. Ağokatkat ajẽmjẽm o'e koğũnpi bewi. Ibutet Simão i osunuy. Cirene ka bewiat osunuy. Alexandre ebay osunuy, Rufo ebay dak.

— Korosa juy ejukuk Jesus pe ikukap puxim — io'e sorarayũ ixẽ Simão be.

22 Jesus o'tujowat ip co'a kay. Gólgota i co'a butet osunuy. (Gólgota ce'ũat aririt'a iape wuya'õm). Oajẽm ip. 23 Iboceat mirradup o'tupmuwekoy uva'abidi be wuypip-imu'ũmaptim.

— Juku! Etikõn — io'e ip Jesus pe.

— Ap! — io'e bit.

O'tikõn gu.

²⁴ Gebuje sorarayũ Jesus o'subamupaya ip korosa be. Tapoa o'jomõg ip Jesus bu be, sui be dak. Korosa o'jomõg ip ipikũykũy be. Imẽn ma o'subamupaya ip. Karatũg'a buximat'a ip o'yamuju ipi ju—yabarakat'a. O'yamuju ip Jesus esay bu am. Imẽn Jesus esay o'gu'ẽ'ẽ'ẽ ip jewewedağ. ²⁵ Kaxi jeum pima Jesus o'subamupaya ip korosa be—9 hora bima.

²⁶ — “Apẽnpuye dak o'subamupaya ip imuy'ũ ãm?” i je'e ip kapkapayũ — io'e Pilatos jewebe ma.

Imẽnpuye o'tupmubararakat apẽnpuye o'subamupaya ip iaptup. “Judeuyũ kukukat teku” iaptup o'tupmubararakat Pilatos. O'tupmõg ip korosa be Jesus abi ase. ²⁷ Jesus pa mupayapayam pima xepxep ibukurukayũ dak o'subamupaya ip wara'at korosa be. Pũğ ma Jesus pa'at kadi osunuy. Wara'at iba'ũğat kadi osunuy. ²⁸ Deus ekawẽn tup o'tupmubararakat ip kuyje. Imẽn e'em ibodup:

Ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukat kukap puxim ixek dak o'jukuk ip, i. Jesus pa o'subamupaya ip ijoptup ekawẽn tağ.

²⁹ Gebuje korosa etako dağ kapkapayũ Jesus muymuy o'e. Jesus o'jowaywayway jĩã ip.

— “Deus eju kawẽnwẽnap'a oyamu'ũm—yaboğat'a,” i juk ece — io'e ip cebe. — “Xepxep xet kap puje, wara'at'a oyamuy,” i juk ece — io'e ip Jesus pe iwaywayway am. ³⁰ — Ecedaxijo juy! Etaybitbit pima juy korosa ejuwi ekop e'ũap puxim — io'e ip cebe iwaywayway am.

³¹ Imẽnpuxim paĩyũ kukukayũ dak Jesus o'jowaywayway jeweweju ma ip, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak.

— Teku warara'acayũ daxijojo'uk osunuy. Imẽnpit jewedaxijo ba'ore je'ũap puxim — io'e ip jewewebe. ³² — Teku juk o'e: “Deus emunaẽ õn,” i, “Judeuyũ kukukat õn,” i dak — i napa ma o'e ip. — Teku Deus emunaẽ bima, juy je'kop korosa ejuwi je'ũap puxim — io'e ip. — Ikop puje, bit kuka wuyetabut ace'e cekay — io'e ip jewewebe.

Ceweju ibamupaya'ibiyũ dak Jesus o'jomuymuy jĩã ibukurukayũ.

³³ Kaxi wuyase bima kabiok o'e soat tağ Judéia eipi dağ. Ibun ma kabiok oeku. Ebapũğ hora bun kabiok oeku.

³⁴ Katpuje Jesus o'jewãwã ya'õberen.

— Eloí, eloí, lemá sabactani? — io'e ja'õm.

(Ijop ekawẽn, Deus, Deus, apẽnpuye ãn opere iape wuya'õm).

³⁵ Iboap o'ya'ĩjojo ip iboceayũ.

— Eya'õpicũğcũğ cuy epesop! Elias nomuwãwãm teku! — io'e ip, xipan ġu ip o'jekũyjo buye.

³⁶ Iboceat o'jedau idibi bubuap munopapũn ãm uva'abidim—tideiboğ'ũmati. Ixe dak idibi bubuap o'jomõg ip'abi be.

Gebuje o'yopmuyu Jesus pe timutitit am.

— Mẽnpu! — io'e. — Omuy paxi Elias imukop am korosa ejuwi — io'e.

³⁷ Jesus o'jewãwã ya'õberen. Poğ. Oe'ũ. ³⁸ Pağo Deus eju kawẽnwẽnap'a be osunuy—yaboğat'a be—uk'a exĩntabi nomudip epa'go. Jekpiwan ma ixek pağo o'jewek Jesus e'ũ buje. O'jewek kabi kadi wi ipi kay. ³⁹ 100 be sorarayũ kukat cũğ'i osunuy Jesus wap. Apẽn Jesus oe'ũiap o'jojojo.

— Icemãn ite'ũm Deus ipot osunuy — io'e.

⁴⁰ Jesus korosa eju bima, aoyũ dak iboce ijojom osodop. Wũy wi ip ijojom osodop—Jesus cocom. Ixeyũ aoyũ parakpe ebapũğ aoyũ osodop ip. Ibũrũ ma ip osodop: Maria Madalena, Salomé, wara'at Maria dak. Wara'at Maria José xi osunuy—Tiago xi dak—yaypan'isuat xi. ⁴¹ Ixeyũ aoyũ Jesus eju oekuku Galiléia eipi dağ pima. Ibuywatan oekuku ip. Ade warara'acayũ aoyũ dak osodop ip korosa xe. Jerusalém ka be oajẽm ip ceweju kuy bima. Soat ip Jesus kay jeakağ osodop.

⁴² Katpuje jĵã o'e. Kuyaje Sábado je'e—Judeuyũ xe jebodoydoyap kabia. Kabiogkabiog'i bima jexat tata'uk ip osodop Judeuyũ Sábado bima jekapikap puxim. ⁴³ Kabiogkabiog'i bima José o'ju Pilatos kay. Ixe José Arimatéia ka bewiat osunuy. Ixe ibimãmãayũ ekawën coco'ukat osunuy. Ya'õbuyxi jĵã dak osunuy soat xe. Deus pe soat kukukan iap wiwim osunuy. Iparara'ũm o'ju Pilatos kay. Oajēm.

— Jesus'ũm jebit mukop pin oce — io'e Pilatos pe.

⁴⁴ — Kuy du ixe'ũm oe'ũ? — io'e Pilatos. Imēnpuye 100 be sorarayũ kukat o'tomuwã.

— Kuy ma du oe'ũ Jesus? — io'e sorarayũ kukukat pe.

⁴⁵ — Hm hm. Kuy ma — io'e sorarayũ kukukat.

— Ha'a — io'e José be. — Ijebit cuy eġukop — io'e.

⁴⁶ Gebuje José Jesus'ũm jebit o'ġukop korosa ejuwi. Kuy juk paġo o'jat—xipacat—irucat. Ijebit o'ġukabekbek ixem paġõm. O'jomõġ witabikũy be.

Wita'a yabo'gat'a o'yamuypen witabikũy nomudip'am. ⁴⁷ Xepxep Mariayũ osodop iboce. Maria Madalena iboce osunuy. Wara'at Maria José xi osunuy—yaypan'isusu xi. Poce Jesus'ũm jebit o'jomõġ ip iap o' jojojo ip.

16

¹ Sábado jebodoydoyap kabia Judeuyũ xe. Kaxi at puje, waram ip jekapikpiġ ma'ġuto.

Kaxi at puje ebapũġ aoyũ tide'oati o'tibu. O'tibu ip Jesus'ũm jebit mude'on am. Ebapũġ aoyũ o'ju: Maria Madalena, Salomé dak, wara'at Maria dak—Tiago xi. Ixeyũ ebapũġayũ o'ju.

² Domingo bima o'ju ip witabikũy kay—kabia'isum ma—kaxi jēm'isum ma.

³ — Abu wita'a uġ ocewebe—witabikũy nomudip'a? — io'e ip jewewebe.

⁴ Imēn o'jekawën ip ikũynomudip'a yaboġ cĳã buye. O'jeak ip witabikũy kay. Kuy wita'a yawede o'yadobuxik ip. ⁵ Oõm ip witabikũy be. Deus xewiat o'jojojo ip—yaypan isuat. Xik'i osunuy iba'at kadi. Cesay irut cĳã osunuy.

Gebuje o'jewetakaka ip aoyũ.

⁶ — Epeyekuy ġu! — io'e cebe ip. — Wetaybit Jesus kudadam eyju iam. Nazaré ka bewiat kudadam eyju—korosa be ibamupaya'ibit kudadam — io'e. — Ijoce ġu opop. Kuy o'jetait waram — io'e. — Ak epe'e topap kay. Topap acã — io'e. ⁷ — Epeju juy ġasũ bit — io'e aoyũ be. — Ceweju etaybitbin oekuku'iyũ juy epeġukũyjo — io'e. — Pedro dak cuy epeġukũyjo. “Kuy o'jetait waram,” i juy epe'e cebe ip. “Cum eywap Galiléia eipi kay,” i juy epe'e cebe ip — io'e. — “Iboce ma epetobuxik apën ixe kuy o'e eywebe iap taġ,” i juy epe'e cebe ip — io'e. — “Waram o'jetait'iat cuy epetobuxik,” i juy epe'e cebe ip — io'e—yaypan'isuat o'e.

⁸ Gebuje o'jēm ip. Owatwat ip witabikũy bewi jeparara pibun. Ikarabakbak o'e ip jeparara pibun. Kabi bewiat ekawën o'ġuwën ġu ip warara'acayũ be iparara jĵã ip puye.

⁹ Jesus waram o'jetait kabi'isum. Waram o'jetait Domingo bima. Koam o'jebapuk Maria Madalena kay—kuy bima cebewi 7 be ibiõġbuk kërēayũ o'ġujēmiat kay. ¹⁰⁻¹¹ Jesus eju oekukuiayũ wawa o'e iġuykitkit ip Jesus kay buye. Wawa ip pima Maria Madalena o'ju ixeyũ mukũyjom.

— Wuyekariwa waram o'jetait! — io'e cebe ip. — O'jebapuk okay. Ojojojo — io'e Maria.

Imēnpit itabut'ũm o'e ip Maria ekawën kay.

— Dapxi ěn — io'e ip Maria be.

¹² Guyjom Jesus o'jebapuk xepxepayũ kay. Iwarun ma o'jebapuk cekay ip. O'jebapuk cekay ip cucum pima koġũnpi be. ¹³ Imēnpuye ixeyũ o'jepit warara'acayũ kay—jebureyũ kay.

— Wuyekariwa itabēġ ma'ġuto! Ocejjojo! — io'e ip cebe ip.

— Dapxi eyju — io'e ip xepxepayũ be.

Itabut'üm o'e ip ixeyũ ekawën kay.

¹⁴ Guyjom o'jebapuk 11 beayũ kay. Jekõnkõn ip pima, o'jebapuk cekay ip. O'ğukorëm ip itabut'üm puye waram o'jetait iap ekawën kay.

— Apēnpuye eyetabut ġu okay? — io'e. — Oweju oekukuiayũ kuy o'e eywebe: “Wuyekariwa waram o'jetait,” i — io'e. — Eyetabut ġu ixeyũ ekawën kay. Eybu'u jġã eyetabut am waram ocetai iap ekawën kay — io'e.

Imën ip o'ğukorëm.

¹⁵ — Epeju juy soat kaka dağ — io'e Jesus. — Soat ka dağayũ be juy kawën idipat epeğuwën — io'e. ¹⁶ — Okay itabut pima, jemubatisasanan pima dak, Deus taxijo — io'e. — “Eykerë oxe,” i je'e Deus okay itabut'ũmayũ be bit. “Soat em ipiat epesupi'ajo,” i dak je'e — io'e. ¹⁷ — Deus ja'õbacaap je'ğũm okay itabucayũ be ka'ũma ma ajojoiap mubapuk am soat etabutpe — io'e. — Iboap a'õbacaam ibiõğbuk kërëayũ ġujēmjēm ip ikuğayũ bewi — io'e. — Warara'acat a'õm jekawën ip iisuan — io'e. ¹⁸ — Itaybit'ũma puybu tũypiatpu mucay buje, je'ũ ġu ip — io'e. — Itaybit'ũma tipiati kõn puje, je'ũ ġu ip — io'e. — Iwãtaxipipiyũ jeje jebu mõğ puje, je'ada ip — io'e Jesus.

¹⁹ Kariwa Jesus imën o'jekawën jewēju etaybitbinayũ eju.

Cekawën epere buje, Deus Jesus o'ğuyu kabi kay. Oabik Deus xe ixē eju soat kukukan.

²⁰ Ibocewi ceweju etaybitbinayũ o'jēm. Soat ka dağ o'ju ip. Kawën idipat muwënuwën oekuku ip. Wuyekariwa Jesus ixeyũ buywatwan osunuy. Soat etabutpe ka'ũma buk ajojoiap mubapukpuğ oekuku ip ixē a'õbi. Imëneju adeayũ itabut o'e ip ixeyũ ekawën kay.

JESUS CRISTO MUWĒĜAPTUP LUCAS EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Teofilo, ĕn a'ōbuyxi soat xe ocexe. Ōn ijudup mubararaĝ ewebeaptum—apĕn cuk adi Jesus Cristo o'e'e wuyetabutpe iaptup. Kuy bima warara'acayū apĕn ixē Jesus Cristo o'e'e iaptup o'tupmubararak. Koap o'jekawĕn ip ixē eju oekuku'iaiyū eju ixē e'eap o'jojojo'iaiyū eju dak. Ixeyū a'ōbi juk ixē e'eaptup o'tupmubararak ip. ³ Ōn pit cuk oce owebe ma:

— Ōn tak cuy ocekawĕn ceweju ip — i. — Soat eju ixeyū ejujuy ocekawĕn — i juk oce owebe ma. — “Apĕn ixē Jesus o'e'e?” i juy oce cebe ip — i juk oce owebe ma.

Imĕnpuye ixeyū eju juk ocekawĕn. Soat cuk o'ĝuwĕn ip owebe. Ōn tak apĕn o'e'e ip iaptup otupmubararak ewebeaptum ĝasū bit, Teófilo. ⁴ Ijudup co buje, ĕn tak ece:

— Ixeyū juk adi icĕmān omutaybitbin apĕn Jesus Cristo o'e'e iam — i.

⁵ Teófilo, koam apĕn o'jebapuk Zacarias pe iap oĝuwĕn ewebe, apĕn o'jebapuk itayxi be iap tak. Herodes Judéia eipi watwat kukukat pima, Zacarias itabĕĝ osunuy. Judeuyū epaī osunuy ixē Zacarias. Kapikpik'uk osunuy Abias ebekitkit eju Deus eju kawĕnwĕnap'a be. Abias ebekitkit tak paīyū osodop ip. Zacarias tayxi Arāo badip osunuy—paīyū kukukat badip. Itayxi butet Isabel i osunuy. ⁶ Ixeyū xepxepayū cūĝ ma ip osodop Deus xe. Kūyjobit ip osodop soat Deus a'ō kay. Deus bikuyap taĝ jekuku'uk ip osodop. ⁷ Bekicat kuĝ ĝu ip osodop, itayxi i'it ta ba'ore buye. Yabut osunuy. Zacarias tak aypa osunuy.

⁸ Gebuje Zacarias o'ju Deus eju kawĕnwĕnap'a kay—yaboĝat'a kay. Ibo'a be kapikpiĝ osunuy Deus etabixe paī buye. Kapikpiĝ osunuy Abias ebekitkit eju. ⁹ Jebabi daĝ ibadipyū juk Zacarias o'taĕ iōm ām badiat'a be. ¹⁰ Oōm tōmte'oatōm mupik am Deus etabixe. Adeayū dak Deus eju kawĕnwĕnap'a eakiju ip osodop. Akiju kawĕnwĕn ip osodop Deus eju, Zacarias badi tōmte'oatōm mupikupiĝ pima.

¹¹ Gebuje Deus ekawĕn tojtjt'ukat oajĕm Zacarias kay. Cūĝ'i osunuy tōmte'oatōm mupikupikap'a ba'at kadi—caixa'a jo'iat'a ba'at kadi. ¹² Zacarias yaĝuy'ūm o'e ixē Deus ekawĕn tojtjt'ukat co buje. Iparara jījā o'e.

¹³ Gebuje Deus ekawĕn tojtjt'ukat o'jekawĕn Zacarias pe.

— Tapu, epararam ĝu juy eĝuy — io'e. — Apĕn cuk adi ece cebe iap o'ya'ījojo Deus — io'e. — Ĝasū ma emumuojuy je'ĝūm ewebe — io'e. — Etayxi ekpon ĝukap. João i juy ibuten je'e — io'e. ¹⁴ — Eycokcoĝ cīcā ma epesop bekicat kap puje. Adeayū dak icokcok cīcā je'e eyweju. ¹⁵ Ekpot ya'ōbuyxian je'e Deus xe. Uva'abidi juy idikōn ĝu, wuymuka'o'onapti dak. Ibiōĝbuk xipacat a'ōbi ixē jeku jekap'isum piap — io'e. ¹⁶⁻¹⁷ — Ekpot Judeuyū aĝuymuwarururun je'e ixeyū be Deus kay am, wuykukukat kay am tak. Deus biōĝbuk a'ōbacaap kuĝ ixē jeku Elías ekukuap puxim. Ka'ūma buk ocejojojoiap mubapukpuĝ jeku. Ixe omuyku wuykukukat ajĕm awap. Ixe cebayū aĝuymuwarururun je'e ixeyū be waram ĝuto jebekitkiyū kay am. Ixe Deus a'ō kay'ūmayū aĝuymuwarururun je'e ixeyū be waram ĝuto kawĕn icĕmat taĝ jeku am. Ixe ijodiacat ĝubikuy wuykukukat ajĕmap wiwi am — io'e. Imĕn Deus ekawĕn tojtjt'ukat o'jekawĕn Zacarias pe.

¹⁸ Gebuje Zacarias o'jekawĕn Deus ekawĕn tojtjt'ukat pe.

— Iba'ore ma owebe okpotpet am — io'e. — Kuy aypa oce. Otayxi dak yabut kuy — io'e.

¹⁹ — Gabriel i obutet — io'e. — Deus etabixe cūĝ'i ōn nuynuy. Deus ma omudot jekawĕn ām eweju. Ixe omudot iboap awĕĝ muwĕn ām ewebe—yawĕĝ tipatawĕĝ muwĕn ām ewebe. ²⁰ Ĕn pit etabut ĝu wa'ō kay — io'e. — Imĕnpuye ekōmbicaca ecesūy. Ede ba'ore

ecesũy. Wekawẽn tağ cebapuk puje bit, waram ġuto ede but ece'e. Soat ma je'bapuk ixekabia be apẽn õn e'em ewebe iap tağ — io'e.

²¹ Adeayũ dak Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi Zacarias jẽmap wiwim ip osodop.

— Apẽnpuye dak Zacariasibun cĩcã Deus eju kawẽnwẽnap'a be? — io'e ip jewewebe kakijuayũ.

²² Gebuje Zacarias oajẽm akijuayũ kay. Cekawẽn pa'ore o'e cebe ip. Imẽnpuye itaybit ip o'e Deus eju kawẽnwẽnap'a be bima Zacarias jexey jo'iat o'jojoko iam. Jekawẽn ojuy akijuayũ eju. Cekawẽn pa'ore bit o'e. Imẽnpuye jebum acã o'jekawẽn ceweju ip.

²³ Deus eju kawẽnwẽnap'a be jekapikap epere buje, Zacarias o'jepit jeduk'a kay.

²⁴ Guyjom ma itayxi o'yukreğ—Isabel. Pũğpõğbi kaxi jeduk'a be ma osunuy Isabel.

²⁵ — Okukukat xipacat cĩcã oxe! — io'e Isabel. — Koap cuk adi oğuy osũsũn, o'it'et'ũm puye — io'e. — Gasũ bit osũsũn ġu oce o'ukreğ puye — io'e Isabel jewebe ma.

²⁶⁻²⁷ Gebuje Deus jekawẽn tojotjot'ukat o'ğuju yaypan'isuat kay—ağokatkat eju o'jepo ġu'iat kay. O'ğuju cekay Isabel 6 kaxi yukeğ puje. Deus ekawẽn tojotjot'ukat putet Gabriel i osunuy. Oajẽm ağokatkat eju o'jepo ġu'iat kay. Ixe ayacat Galilėia eipi be osunuy. Nazarė ka be osunuy. Maria i ibutet osunuy. Josė wadip osunuy. Josė Davi badip osunuy. ²⁸ Oajẽm Deus ekawẽn tojotjot'ukat Maria kay.

— Tũ'ũ, ecokcoğ cuy eğuy — io'e. — Deus xipacat cĩcãat je'ğũm ewebe. Wuykukukat soat em jekukum eweju — Gabriel o'e.

²⁹ Maria yağuybabi'ũm o'e cekawẽn co buje.

— Apẽnpuye dak imẽn teku odobededem? — io'e Maria jewebe ma.

³⁰ — Tũ'ũ, epararam ġu juy eğuy — io'e. — Deus xe ekukpin cĩcã — io'e. ³¹ — Je'ukreğ. Ağokatkat eceğukap e'in. Jesus i juy esubuteta — io'e. ³² — Ya'õbuyxian je'e e'it — io'e. — “Deus ipot teku,” i je'e soat ijodiat. “Soat podi ya'õbacaat ipot teku,” i je'e ip. Deus ixekabia jomuy Judeuyũ kukukan. Kuy bima Davi Judeuyũ kukukat osunuy—Jesus eajot. Imẽnpuxim Jesus Judeuyũ kukukan je'e. ³³ Soat em ma imẽn Jacó naxeğebitbit kukukan jeenuy. Wara'at ġu jomuy ixekabia dieğ ixeyũ kukukan — Gabriel o'e Maria be.

³⁴ — Apẽn xe'e dak osu'itkap? Ocepo ġu mabuk a'ğũ ağokatkat eju — io'e Maria Deus ekawẽn tojotjot'ukat pe.

³⁵ — Ibiõğbuk xipacat jajẽm ekay — io'e. — Je'ukreğ soat podi ma ya'õbacaat a'õbi—Deus a'õbi. Imẽnpuye bekicat ikẽrėat kuğ ġu je'e. Deus ipon je'e. ³⁶ Gebum cuy eğuy ebadip kay—Isabel kay — io'e. — Ixe Isabel o'yukreğ yabut ma'ğũ. Kuy ağokatkat opop yuk pe. “I't ta ba'ore teku,” io'e'e ip kuy bima. Gasũ bit 6 kaxi yukreğ. ³⁷ Ka'ũma ma iba'ore Deus pe — io'e.

³⁸ — Ha'a — Maria o'e. — Deus okukukat. Deus a'õbi soat je'bapuk owebe apẽn ĩn e'em owebe iap tağ — Maria o'e. Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jẽm cexewi.

³⁹ Gaxĩn ma Maria o'ju Isabel kay. Dao ma o'ju co'a'uat kapẽn pe. Judėia eipi be o'ju. Isabel ka be o'ju. Jay. Oajẽm. ⁴⁰ Oõm Zacarias duk'a be—Isabel duk'a be. Isabel o'tobede.

⁴¹ Joroh. Isabel ukpeat o'jejoro yuk pe Maria be Isabel dobede buje. Ibiõğbuk xipacat a'õbacaap kuğ osunuy Isabel.

⁴² Gebuje Isabel o'jekawẽn ya'õberen Maria eju.

— Deus xipacat cĩcã! — io'e. — Deus xipacat ũmũm ewebe. Ecokcok soat cokcokap podi ma—aoyũ cokcokap podi ma. “Ĕn xipacat cĩcã,” i je'e adeayũ e'uk peat pe. ⁴³ Deus xipacan e'em owebeam tak! Ĕn okukukat xi. Inaka okay ajẽm, wa'õbuyxi ġu ma'ğũ — io'e. ⁴⁴ — Ewebe odobede buje, o'uk peat o'jejoro jecokcok pibun — io'e. ⁴⁵ — “Soat je'bapuk owebe apẽn okukukat e'em owebe iap tağ,” i ĩn e'em. Imẽnpuye Deus xipacan e'em owebeam — Isabel o'e.

⁴⁶ Gebuje Maria o'jekawẽn Isabel eju.

— “Wuykukukat soat podi ma xipacat,” i õn e'em — io'e.

⁴⁷ — Ocokcok cĩcã Deus xipan okuğ puye—odaxijoko'ukat xipan okuğ puye — io'e.

- 48 — Ixe acã okukukat. Odadaybot ma dak. Imēnpit ixe soat em aḡ okay — Maria o'e. — “Deus xipacan ixe ayacat o'jukuk,” i je'e soat ka watwat omuwēnuwēn — io'e. — Gasū imēn je'e ip, gūyjom tak — io'e.
- 49 — Ixe ka'ūma buk ocejojoioiap o'gubapuk owebe. Soat podi ma ixe ya'ōbaca — io'e. — Ibuyxim cuy ibutet ajukuk — io'e.
- 50 — Deus itabotaidabotbot cīcã ibuyxim jekukayū kay. Wuydobuyū'ūm'ūm kay itabotaidabotbot cīcã osunuy. Gasūayū kay dak itabotaidabotbot—soat kay. Guyjomayū kay dak itabotaidabotbon jeedop — io'e.
- 51 — Deus ja'ōbacaap o'gubapukpuk. Yoboḡan pinayū o'ḡuypōḡpōḡ. Ixeyū e'eap o'ḡu'ūm — io'e.
- 52 — Ika kukukayū o'ḡujēm jenuyap pewi. Ya'ōbuyxi'ūmayūm o'e ip. Ya'ōbuyxi'ūmayū o'jomuy ixeyū nuyap pe. Ya'ōbuyxiayūm o'e ip — io'e.
- 53 — Tadaybotbocayū be xipat cīcāat o'ḡūmḡūm. Soat kuḡ ip o'e. Ibutet adeayū bit ibuipuk o'ḡujēmjēm — io'e.
- 54 — Ixe Israel naxeḡebitbit o'subuywatwan cīcã—ja'ō kay kūyjobicayū o'subuywatwan cīcã. Xipan wuydobuyū'ūm'ūm o'jukukuk apēn cuk adi o'e'e iap taḡ — io'e.
- 55 — Xipan wuydobuyū'ūm'ūm o'jukukuk—Abraão'ūm o'jukukuk, ce-naxeḡebitbit'ūm'ūm tak o'jukukuk. Ja'ō daḡ soat em ḡebum osunuy ixeyū kay xipan ikuk am — io'e—Maria o'e.
- 56 Ebapūḡ kaxi Maria Isabel xe osunuy.
Ibocewi o'jepit jeduk'a be.
- 57 Ija kaxi ajēm puje, Isabel o'su'itkap aḡokatkat.
- 58-59 Bekicat 8 kabia bima ibadipyū oajēm ixe duk'a xeyū dak. Oajēm ip ikap'isuat taypu'aḡobixeedakat am “Deus ebekit teku” i'e am. Soat ibadipyū icokcok cīcã o'e ip.
— Deus xipan cīcã ija xi o'jukuk — io'e ip. Ibutetaat ojuy ip.
— Zacarias i juy asubutetaat cebay butet kadin ma — io'e ip jewewebe.
- 60 — Ap! — ixi bit o'e. — Ibo ḡu je'e ibutet—João i acã — io'e ixi.
- 61 — Ebadipyū butet João i'ūmḡu — io'e ip ixi be.
- 62 Gebuje o'jekawēn ip cebay eju.
— Apēn ekpot puten je'e? — io'e ip cebay be.
- Jebum acã o'jekawēn cebay, cekawēn pa'ore buye. ⁶³ “Taperadup cuy etupūm owebe” iape, cebay o'e jebum cebe ip. O'tupūm ip cebe.
Ibocewi o'tupmubararak cebay. Ibutet João i iaptup o'tupmubararak. Soat ip itabēḡbēḡ o'e ijojom. Zacarias i cebay je'e tūybe iān o'e ip.
- 64 Cebay cekawēn put o'e ḡebuje bit. Xipan o'jekawēn ḡuto.
— Deus xipat cīcã — io'e. — Ka'ūma ma ixe jo'iat ya'ōbuyxiat — io'e.
- 65 Imēneju yaḡuybabi'ūm o'e ip tuk'a xeyū. João kapap awēḡ o'yawēḡmuwēnuwēn ip soat ka daḡ—Judéia eipi daḡ, co'a'uat kapēn taḡ tak. ⁶⁶ O'yawēḡtobuxik'iaiyū jewaḡuydam ip osodop João kapap awēḡ kay.
— Apēn xe'e je'e ite bekicat yaypan pima? — io'e ip jewewebe. Imēn o'jekawēn ip, João Deus a'ōbacaap kuḡ oeku buye.
- 67 Gebuje Zacarias apēn gūyjom je'bapuk iap o'ḡuwēn—ikap'isuat ebay. Iboap o'ḡuwēn Ibiōḡbuk xipacat a'ōbi.
- 68 — Ga'a ace Deus pe “Ka'ūmḡu ejo'iat,” i. Ixe Deus kay itabut ip osodop Israel naxeḡebitbit. Jebekitkiyū o'subuywan. Jebekitkiyū o'taxijo — io'e.
- 69 — Deus wuydaxijojo'ukat o'ḡudot wuykay. Ya'ōbacaat o'ḡudot wuykay. Wuydaxijojo'ukat Davi naxeḡebit—Deus a'ō kay kūyjobicat naxeḡebit — io'e.
- 70 — Ixe wuydaxijojo'ukat ya'ōbacat jījā. Ka'ūma ma ixe jo'i ya'ōbaca. Imēnpuxim kuyje Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e'e Deus a'ōbi—soat taḡ iisuyū o'e'e — io'e.

- 71 — “Deus wuydaxijo wuykay itakomaayũ be wuyaokaap puxim. Ixe wuykay'ũmayũ a'õbacaap ġu'ũm ixeyũ be wuyaokaap puxim,” i'e'e'uk osodop ip — io'e Zacarias.
- 72 — Deus itabotaidabotbot osunuy wuydobuyũ'ũm'ũm kay apẽn kuy o'e'e iap tağ. “Wekawẽn tağ oce,” io'e Deus. Jekawẽn tağ o'e'e soat em ma. Cekawẽnkêrê ġu osunuy—cekawëntip cĩcã — io'e.
- 73 — Ixe o'jekawẽn wuydobu'ũm eju—Abraão'ũm eju. “Jedaxijo õn ekay itakomaayũ bewi; ebekitkiyũ dak otaxijo,” io'e Abraão be — io'e.
- 74 — “Jeybuywan õn eypararam ġu kapik am owebeam,” io'e Abraão be — io'e.
- 75 — “Cũğ ma epesop oxe,” io'e. “Ikêrêat kuğ ġu epesop oxe,” io'e. “Soat em epesop oxe eyetai,” io'e. Ixe o'e apẽn cuk adi o'e'e iap tağ — io'e Zacarias.
- 76 — Bekit — Zacarias o'e jekpot pe—ikap'isuat pe — Wuykukukat wap eceju soat muxipan am ixem mudot am. Deus ekawẽn muwẽnnuwẽn'ukan ece'e—soat podi ma ya'õbacaat ekawẽn muwẽnnuwẽn'ukan — io'e.
- 77 — Adeayũ be ece'e “Deus ikêrêat ju'uk eywebewi,” i. “Deus jeydaxijo,” i ece'e cebe ip — io'e Zacarias.
- 78 — Imẽn Deus itabotaidabotbot cĩcã wuykay. Yukpiceğẽ ġu wuykay. Wuydaxijojoap kabia jajêm ixem a'õbi. Ixe jajêm kabia buxim.
- 79 — Ixe kabiok pe jekuku'ukat puximayũ ġukabia. Je'ũap puxim ipararaayũ ġukabia. Ixe wuymutaybitbin je'e wuywebe xipan jewewekuk am. Kaba'ũm acesop wuyewewēju.
- Imẽnēju adeayũ je'e ewebe: “Ën Deus ekawẽn muwẽnnuwẽn'ukat,” — io'e ikap'isuat ebay.

Imẽn Zacarias apẽn ġuyjom je'bapuk iap o'ğuwẽn Deus a'õbi.

⁸⁰ Bekicat o'yaypan. Kũyjobit osunuy Deus a'õ kay. Uk'a'ũmat pe osunuy Judeuyũ kay jeju'ũm pima—Judeuyũ mutaybitbin'ũm pima.

2

¹ Ixeyũ kabia be Augusto cartadup o'tupmubararak—soat ka kukat. O'tupmuju soat pe jebekitkiyũ be. Bekitkit, eykapap ka kay juy epeju eybutet mubararak am taperadup pe i'eaptup o'tupmuju. ² Ka'ũma ma iğo eipi watwat o'ğuweğũn ijoptup muju awap. Jebekitkit o'ğuweğẽğat Cirênio Síria eipi watwat kukat pima. ³ Imẽnpuye soat ixem ebekitkit o'ju jebutet mubararak am taperadup pe. Jekapap ka be ip o'ju.

⁴ Imẽnpuye José dak o'jêm Galilía eipi bewi—Nazaré ka bewi. O'ju Judía eipi be—Belém ka be—Davi osunuyiat ka be. Ixe José o'ju Davi diwat osunuy buye. ⁵ O'ju jebutet mubararak am Maria eju—jetayxi eju. Maria yukreğ osunuy. ⁶ Ixeyũ Belém ka be bima, Maria o'yukpasuk.

⁷ Gebuje Maria o'su'itkap koapat—ağokatkat. Ikap'isuat o'yamuekabek pağõm. O'ğuyxet biopak xat mũn pe—cucuayũ nuyap'a be topap'ũm puye.

⁸⁻⁹ Kabi bewi Deus ekawẽn tojotjot'ukat tak o'kop ovelha kukukayũ kay. Koğũnpi be osodop ip Belém ka tẽğ ma. Ovelha kukuğ ip osodop ixima be. Deus o'ğukabia ovelha kukukayũ akokoreren. Iparara jĩjã ip o'e kabia jo buje, idip cĩcã ma'ğu kabia.

¹⁰ Gebuje Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jekawẽn ceweju ip.

— Eypararam ġu juy epesop — io'e. — Kawẽn idipat otojot imuwẽn ãm eywebe eymucokcok am. Kawẽn idipat otojot soat pe imuwẽn ãm ijodiat pe. ¹¹ Eydaxijojo'ukat o'kap ġasũ. Davi osunuyiat ka be o'kap — io'e. — Soat kukat ixem—ipi dağat kukat. Cristo i'ibutet — io'e Deus ekawẽn tojotjot'ukat. ¹² — Ixe ikap'isuat iekabek pağõm. Po'i biopak xat mũn pe. Imẽn õn eymukũyjojom eywebe tobuxik am — io'e cebe ip.

¹³ Gebuje warara'acayũ o'jebapuk kabi kadiwi Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ.

— Ka'ũma ma Deus co'iat — io'e ip. — Soat podi ma ixem ya'õbuyxi — io'e ip.

14 — Ka'ũmgu Deus co'iat xipacat — io'e kabi kadiwiayũ. — Kaba'ũm jeedop ip soat ijodiacat—Deus emumukupinyũ — io'e ip.

15 Waram ip o'jeu kabi kay Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ.

Cexewi Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ cẽm puje, o'jekawẽn ip jeweweju ovelha kukukayũ.

— Ga'a aju — io'e ip. — Belém ka kay juy aju — io'e ip. — Apẽn Deus o'e wuywebe iap cuy ajojo — io'e ip jewewebe.

16 Dao ma ip o'ju.

Oajẽm ip. Ixeyũ dak ikap'isuat o'tobuxik José eju, Maria eju dak. Po'i osodop biopak xat mũn pe.

17 Ikap'isuat tobuxik puje, ikapap awẽg muwẽnuwẽn oekuku ip soat ka dağ. Apẽn Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ bekicat kapap o'guwẽn cebe ip iap muwẽnuwẽn oekuku ip soat ka dağ. 18 Itabẽgbẽg ip o'e cẽm paxi iam o'ya'ĩjoioiayũ ma. 19 Maria bit soat em gẽbum osunuy apẽn je'it o'kap iap kay. Iboap kay jewağuy muğẽğẽm osunuy. 20 Ovelha kukukayũ o'jepit kogũnpi be.

— Ën xipacat cĩcã — io'e ip Deus pe. — Idip cĩcãat ocejojojo — io'e ip. — Idim cuk ãn ocemukũyjo — io'e ip.

Soat o'tobuxik ip apẽn Deus ekawẽn tojtjot'ukat o'e cebe ip iap tağ. Imẽnpuye:

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — io'e ip.

21 8 xet kap puje cebaydaap Jesus daypu'ağobuxee o'suxeedakacat Judeuyũ babim. Yukreğ awap Deus ekawẽn tojtjot'ukat o'e Maria be: — Jesus i ibuten je'e — i. Imẽnpuye Jesus i o'subutetaat ip.

22-23 Gebuje cebaydaap Jesus o'tujowat Jerusalém ka kay. Jetayxi eju o'tujowat. O'tujowat ip ikap'isuat mubapuk am paĩ be Moisés ekawẽn tağ. Ibararak opop wuykukukat ekawẽntup pe:

Ağokatkat kap puje—koopat kap puje, ixẽ ikap'isuat Deus ebekit ma, i.

Imẽneju cebaydaap Jesus o'tujowat Jerusalém kay imubapuk am Deus etabixe Deus eju kawẽnwẽnap'a be. 24-30 Imẽn e'em wuykukukat ekawẽntup:

Bekicat kap puje, wũnca juy eğũm paĩ be ixẽ be imupik am Deus etabixe, i. Xepxep pukaso juy eğũm, i. Pukaso kuğ'ũm pima, xepxep coot cuy eğũm, i.

Imẽn e'em wuykukukat ekawẽntup. Imẽneju cebaydaap oajẽm Jerusalém ka be ikap'isuat mubapuk am Deus etabixe.

Gebuje Ibiõgbuk xipacat Simeão oõmat Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Cebaydaap tak Jesus o'tujuajẽm Deus eju kawẽnwẽnap'a be pukaso ùm ãm paĩ be Moisés ekawẽn tağ. Simeão Jesus o'takoy jebakopixirik ceje.

Ixe Simeão Jerusalém ka be osunuy. Cũğ cĩcã osunuy Deus xe. Itabut cĩcã osunuy Deus kay. Judeuyũ daxijojo'ukat ajẽmap wiwim osunuy. Ibiõgbuk xipacat ixẽ mutaybitbin'uk osunuy. Ibiõgbuk xipacat o'e Simeão be kuy bima:

— Eje'ũ gu wuykukukat co'ũm pima—soat taxijo am Deus emunaẽ jo'ũm pima — i.

Gebuje Simeão Deus o'guwẽnuwẽn xipan.

— Okukukat — io'e. — Gasũ õn iju jojom — io'e. — Soat taxijo am etaẽiat cocom õn — io'e. 31 — Soat etabixe juk etaẽiat cocom õn — io'e. — Gasũ bit we'ũ but ocokcoğ — Simeão o'e. — Ën acã okukukat — io'e. — Gasũ õn iju jojom apẽn cuk ece owebe iap tağ — io'e. 32 — Kabiaap puxim je'e ixẽ. Judeu'ũmayũ mutaybitbin je'e — io'e. — Ebekitkiyũ dak kũyjobin jeedop ip warara'acat a'õ kay gu—ixẽ a'õ kay acã—Israel naxeğebithiyũ — io'e. — Edipap kuğ jeedop ip — io'e Deus pe.

33 Cebaydaap, ixi dak itabẽgbẽg ip osodop Simeão ekawẽn cocom—bekicat muwẽnuwẽnap cocom.

34-38 — Xipan cuy ikap'isuat ebayũ ejukuk — Simeão o'e Deus pe.

Gebuje Simeão o'jekawẽn Maria eju—ikap'isuat xi eju.

— A'õpicũg cuy eguy — io'e. — Deus cuk ixekicat o'taẽ — io'e. — Inaka adeayũ iju kay gu jĩã je'e Judeuyũ'in. Deus pit ixeyũ gu'ũm. Ën tak eguycũg cĩcã ece'e — io'e. — Ipiat ecesupi'ajo jĩã paja ewebe õmap puxim — Simão o'e Maria be. — Warara'acayũ bit iju kay jĩã je'e. Icockok cĩcã jeedop ip cekay. Deus imẽn adeayũ aguyumbapukpuğ je'e soat pe — io'e Simeão Maria be.

Bekicat ebayũ Deus eju kawẽnwẽnap'a be bima, Ana oajẽm cekay ip. O'jekawẽn Deus eju.

— Bay, ãn xipat cĩcã — io'e Deus pe—Ana o'e.

Ixe Ana bekicat o'kapiap o'guwẽn adeayũ be Jerusalém ka watwat pe—Deus jebekitkit taxijoap wiwi'ukayũ be. Ixe Ana Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat osunuy. Fanuel daxit osunuy. Aser diwat osunuy. Yabut cĩcã osunuy. Yaypan'isu bima juk o'jewebumũn. 7 koato jektop xe osunuy. Kuy ma itop'ũm oe'ũ. Ixe Ana 84 koato osunuy gãsũ. Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi o'jẽm gu. Soat em ma iğo'a be nuynuy—kabiam, ixima dağ tak. — Ën xipat cĩcã — i'e'e'uk osunuy Deus pe soat em. Deus eju kawẽnwẽn'uk osunuy. Jekpiwan ma jewemureren'uk osunuy ceweju jekawẽn ojuy.

³⁹ Deus ekawẽn tağ paĩ be bekicat mubapuk epere buje, cebayũ Jesus o'tujupit jeka kay. Nazaré ka kay ip o'jepit—Galiléia eipi be. ⁴⁰ Bekicat o'yaypan. Ibacaan o'e. Jebadipyũ bodi ma itaybican o'e. Deus xipacat ãmũm'uk osunuy cebe.

⁴¹ Jesus ebayũ waram o'ju ip Jerusalém ka kay. Soat em Páscoa epeta be cucu'uk ip osodop Jerusalém ka kay. ⁴² 12 koato bima, Jesus o'ju guto jebaydaap, ixi iat eju, peta be cucu'uk puye.

⁴³ Peta epere buje, cebayũ ma o'jepit ip jeka be. Jesus pit o'jecũ Jerusalém ka be. Itaybit gu ip osodop cecũam. ⁴⁴ Tũybe Jesus wuybadipyũ eju o'jepit iãn o'e ip cebayũ. Jepitpin o'ju ip e dağ jeka kay. O'xet ip e bidase. Jesus o'jokudada ip jebadipyũ dağ, jebureyũ dağ tak. ⁴⁵ Ka'ũmgu. O'tobuxik gu ip. Imẽnpuye ikudadam o'jepit guto ip Jerusalém ka be. Ebapũğ kabia ikudadam oekuku ip.

⁴⁶ Gebuje Jesus o'tobuxik ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Xik'i osunuy Moisés ekawẽn Judeuyũ mutaybithin'ukayũ xe—aypapayũ xe. Cekawẽn cocom osunuy. Kawẽnwẽn osunuy ceweju ip. ⁴⁷ Jesus kay jĩã ip o'e soat cekawẽn cocoayũ, itaybit cĩcã buye, cũğ cĩcã jededem puye dak.

⁴⁸ Jesus tobuxik puje, cebayũ itabẽğbẽğ ip o'e ijojom.

— Tapu — io'e ixi Jesus pe. — Edaobu'u du eguy jepin? — io'e. — Ocağuybabi'ũm cĩcã ocesop ekudadam—õn, ebaydaap tak — io'e—jekpot pe o'e.

⁴⁹ — Aĩ, apẽnpuye dak okudadam epeku? — io'e. — Eyetaybit gu du webay duk'a be juy õn iam—Deus eju kawẽnwẽnap'a be? — io'e—jexi be o'e.

⁵⁰ Imẽnpit Jesus ekawẽn iba'arem o'e cexe ip.

⁵¹ Ibocewi o'jepit jebayũ eju Jesus. Oajẽm jeka be—Nazaré ka be. Jebaydaap a'õ kay kũyjobit osunuy. Ixi dak soat em gẽbum osunuy apẽn Jesus cuk adi o'e'e cebe iap kay.

⁵² Ixe Jesus tak jebureyũ bodi ma itaybican o'e. O'yaypan. Ikukpin cĩcã osunuy Deus xe, jexeayũ xe dak.

3

¹⁻² Gebuje Deus o'jekawẽn João Batista eju—Zacarias ipot eju. João uk'a'ũmat pe osunuy.

— Wekawẽn cuy eguwnuwẽn itaybit'ũmayũ be — Deus o'e João be.

O'jekawẽn João eju Tibério Roma ka kukat pima. 15 koato kuy ika kukat osunuy. O'jekawẽn ceweju Põncio Pilatos Judéia eipi kukat pima dak, Herodes Galiléia eipi kukat pima dak, Lisânias Abilene eipi kukat pima dak, Filipe Ituréia eipi kukat pima dak. Ixe Filipe Traconites eipi kukat tak osunuy. Filipe Herodes kitpit osunuy. O'jekawẽn João

eju Anás Judeuyũ epaĩyũ kukukat pima. Caifás tak Judeuyũ epaĩyũ kukukat osunuy.
³ Imēnpuye Jordāodi wābu daḡ oeku João.

Guyjom João Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn adeayũ be.

— Eyḡuycũḡcũḡ cuy epesop ikērēat kuḡ puye — io'e cebe ip. — Ikērēat mujurũḡrũḡap cuy epeyepere — io'e. — Epeyewemubatisasanat cuy — io'e. — Imēn ey'e buje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi — io'e. ⁴ — Imēntak e'em Isaías emudupmubararaktup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup:

Aḡokatkat jewāwāwām uk'a'ūmat pe, i. Imēn jewāwāwām:

Soat e juy epesuemukacũḡ wuykukukat ajēmap em, i. Ie juy epesuemudim ceku am, i. ⁵ Kabioreḡreḡat cuy epeḡudim, i. Ipiweḡũn je'e, i. Co'a dak epeyamuweḡũḡn, i. Iebixirik taḡ cuy epesuemujēm, i. Wakenat e be epesuemujēm, i. Soat iekērēate iedip cĩcā je'e, i. ⁶ Wuydaxijo am Deus emunaē coco ip soat ijodiacat, i.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup — io'e João adeayũ be.

⁷ Imēnpuye adeayũ o'ju João be jemubatisanan.

Gebuje João adeayũ o'ḡukũyjo.

— Deus itakoma eykay, ikērēat kuḡ cĩcā buye — io'e. — Ipiat supi'ajoat eywebe, ikērēat kuḡ puye — io'e. — Eynapõn pa'ore Deus xewi — io'e. ⁸ — Cũḡ ma juy epeku kuy ikērēat mujurũḡrũḡap ocepere iap mubapuk am warara'acayũ be — io'e. — Tũybe Deus ipiat supi'ajoat ḡu wuywebe wuyju Abraão naxeḡebitbit puye iān purut eyju e'em — João o'e. — Imēn ḡu juy epe'e — io'e. — Iba'ore ḡu Deus pe wita'a muwexat am Abraão naxeḡebitbiyũm — io'e. ⁹ — Gaxĩn ma o'a kukat jajēm ya'a'e'ūmat'ip takat am yop xik am daxa be — io'e. — Ixe buxim Deus tak ḡaxĩn ma ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be — João o'e.

¹⁰ — Apēntak oce'e ipiat pi'ajoap puxim? — io'e ip João be.

¹¹ — Xepxep eyekabek kuḡ pima, pũḡ cuy epeḡũm ikuḡ'ūmat pe — io'e. — Puybit kuḡ pima, epeḡu'ē'ē juy ikuḡ'ūmat pe — io'e.

¹² Iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayũ dak oajēm João be jemubatisanan.

— Pām oceju? Apēntak oce'e? — io'e ip João be.

¹³ — Iecuḡap emumubudei bodi ḡu juy epejat cebekitkit pewi—ixe emumubudei acā — io'e João.

¹⁴ — Pām oceju? — io'e ip sorarayũ dak.

— Puyxibun ḡu juy dinheiro epejat warara'acat xewi — io'e. — Napa ḡu juy epe'e dinheiro bu am warara'acat xewi. Jemāmāmām ḡu juy epesop eyekapikaptei kuḡ—eycokcoḡ acā — io'e.

¹⁵ Soat ḡebum cĩcā o'e ip João ekawēn kay.

— Ite du Deus emunaē soat taxijo am? — io'e ip jewewebe.

¹⁶ Gebuje João o'jekawēn soat pe.

— Ōn ma eymubatisasan idibi be — io'e. — Wara'acat pit omuyku. Obodi ma ixe ya'õbuyxi. Soat podi ma ya'õbaca. Ōn pit ajo pēḡap ḡu cebeam? Cedaḡ ḡu kuka oce ixe a'õbuywatwat'ukan, oboḡ ḡu buye. Ōn ma eymubatisasan idibi be. Ixe bit Deus biõḡbuk ḡuõm eywebe ya'õ daḡ eyeku am. Ixe dak ipiat supi'ajoat eywebe cũḡ ma eyeku am. ¹⁷ Wuyju taixee xikxiḡ tũmũntata mujēm ām taixee bewi. Tũmũntata muxipanpan wuyju tamũn'a be. Taixee mupikpiḡ daxa be. Imēnpuxim Deus kũyjobicayũ muwajejem kũyjobit'ũmayũ xewi. Kũyjobicayũ ixe xe jeedop soat em. Kũyjobit'ũmayũ bit soat em ipiat supi'ajojo — io'e João.

¹⁸ Imēn adeayũ awēwēm oeku João. Kawēn idipat muwēnuwēn oeku.

¹⁹⁻²² Adeayũ mubatisasan epere buje, João Jesus o'ḡubatisan.

Gebuje Jesus kay Ibiõḡbuk xipacat o'kop. Jesus Deus eju kawēnwēn pima, o'kop. Pukaso jo'i o'kop Ibiõḡbuk xipacat.

Gebuje Deus o'jekawēn kabi kadiwi.

— Ën okpocat — io'e. — Ocokcok cĩcã ekay — Deus o'e Jesus pe.

Guyjom Herodes João o'ġuõmat daomũnmũnap'a be. Ixe Herodes Galilėia eipi kukat osunuy. Kuy bima João o'e Herodes pe:

— Cedaġ ġu ewebe ekitpit tayxi bum etayxim—Herodias bum — i. — Ën ikėrėat kuġ — io'e Herodes pe.

Herodes ikėrėat kukuk'uk osunuy. Waram ikėrėat o'jukuk ġasũ dak. João ikėrėat o'jukuk ġu. Inaka Herodes João o'ġuõmat daomũnmũnap'a be.

²³ Jesus 30 koato bima ijodiacat mutaybitbin o'e. — Jesus José ipot — io'e'e ip adeayũ. ²⁴ José ebay butet Eli i osunuy. Eli ebay butet Matate i osunuy. Matate ebay butet Levi i osunuy. Levi ebay butet Melqui i osunuy. Melqui ebay butet Janai i osunuy. ²⁵ Janai ebay butet José i osunuy. José ebay butet Matatias i osunuy. Matatias ebay butet Amós i osunuy. Amós ebay butet Naum i osunuy. Naum ebay butet Esli i osunuy. Esli ebay butet Nagai i osunuy. Nagai ebay butet Maate i osunuy. ²⁶ Maate ebay butet Matatias i osunuy. Matatias ebay butet Semei i osunuy. Semei ebay butet José i osunuy. José ebay butet Joda i osunuy. ²⁷ Joda ebay butet Joanã i osunuy. Joanã ebay butet Resa i osunuy. Resa ebay butet Zorobabel i osunuy. Zorobabel ebay butet Salatiel i osunuy. Salatiel ebay butet Neri i osunuy. Neri ebay butet Melqui i osunuy. ²⁸ Melqui ebay butet Adi i osunuy. Adi ebay butet Cosã i osunuy. Cosã ebay butet Elmadão i osunuy. Elmadão ebay butet Ēr i osunuy. ²⁹ Ēr ebay butet Josué i osunuy. Josué ebay butet Eliėzer i osunuy. Eliėzer ebay butet Jorim i osunuy. Jorim ebay butet Matate i osunuy. Matate ebay butet Levi i osunuy. ³⁰ Levi ebay butet Simeaão i osunuy. Simeaão ebay butet Judá i osunuy. Judá ebay butet José i osunuy. José ebay butet Jonã i osunuy. Jonã ebay butet Eliaquim i osunuy. ³¹ Eliaquim ebay butet Meleá i osunuy. Meleá ebay butet Mená i osunuy. Mená ebay butet Matata i osunuy. Matata ebay butet Natã i osunuy. ³² Natã ebay butet Davi i osunuy. Davi ebay butet Jessé i osunuy. Jessé ebay butet Obede i osunuy. Obede ebay butet Boaz i osunuy. Boaz ebay butet Salá i osunuy. Salá ebay butet Nasson i osunuy. Nasson ebay butet Aminadabe i osunuy. ³³ Aminadabe ebay butet Admim i osunuy. Admim ebay butet Arni i osunuy. Arni ebay butet Esrom i osunuy. Esrom ebay butet Peres i osunuy. Peres ebay butet Judá i osunuy. ³⁴ Judá ebay butet Jacó i osunuy. Jacó ebay butet Isaque i osunuy. Isaque ebay butet Abraão i osunuy. Abraão ebay butet Tera i osunuy. ³⁵ Tera ebay butet Nacor i osunuy. Nacor ebay butet Seruque i osunuy. Seruque ebay butet Ragaú i osunuy. Ragaú ebay butet Faleque i osunuy. Faleque ebay butet Éber i osunuy. Éber ebay butet Sala i osunuy. ³⁶ Sala ebay butet Cainã i osunuy. Cainã ebay butet Arfaxade i osunuy. Arfaxade ebay butet Sem i osunuy. Sem ebay butet Noé i osunuy. Noé ebay butet Lameque i osunuy. ³⁷ Lameque ebay butet Musalém i osunuy. Musalém ebay butet Enoque i osunuy. Enoque ebay butet Jarete i osunuy. Jarete ebay butet Maleleel i osunuy. Maleleel ebay butet Cainã i osunuy. Cainã ebay butet Enos i osunuy. ³⁸ Enos ebay butet Sete i osunuy. Sete ebay butet Adão i osunuy. Adão Deus ipot osunuy, Deus o'ġuġẽ buye.

4

¹ Jordãodi bewi Jesus epit puje, Ibiõġbuk xipacat o'tujowat uk'aũmat pe. Jesus aġuydada'uk osunuy Ibiõġbuk xipacat. ² Uk'aũmat taġ oeku 40 kabia. Jesus Ibiõġbuk xipacat a'õbacaap kuġ osunuy. Ibiõġbuk kėrėayũ kukukat tak Jesus o'subuyxijo iboce. Te'e ma ikėrėat mujurũġat ojuy Jesus pe iboce. 40 kabia Jesus jekõnkõn ġu osunuy. Ire jĩjã osunuy.

³ Gebuje ibiõġbuk kėrėayũ kukukat o'jekawėn Jesus eju.

— Ën Deus ipot pima, a'õbi ma wita'a juy eyamuwexat pão'am — io'e Jesus pe.

⁴ — Ap! — io'e Jesus. — Imėn e'em Deus ekawėntup: “Wuyetabėġ wuyxat o'om puye ġu—Deus wuymutaicin puye acã,” i — io'e.

⁵ Ibocewi ibiõgbuk kërëayũ kukukat Jesus o'tujowat umat pe. Soat eipi o'gubapuk cebe. Dao ma soat eipi dağacat o'gubapuk cebe. Soat ip o'jojojo.

⁶— Õn cuy emuy soat eipi watwat kukukan — io'e. — Wa'õbi soat eipi watwat kukukan ecesũy — io'e. — “Ën acã ocekekukat,” i je'e ip ewebe — io'e. — Ibutut adeayũ kukukan ecesũy wa'õbi — io'e. — Soat ma iũm put owebe omunaẽ be, soat podi ma õn wa'õbaca buye — io'e napa ma. ⁷— “Ën xipat,” i ãn e'em owebe bima, soat oğũm ewebe — io'e. — A'õbuyxian ecesũy wa'õbi — io'e Satanás Jesus pe.

⁸— Ap! — io'e Jesus. — Imẽn e'em Deus ekawëntup: “ ‘Xipat ãn,’ i juy epe'e Deus pe acã,” i. “Deus a'õ kay acã epesop kũyjobin—eykukukat a'õ kay,” i — Jesus o'e Satanás pe.

⁹ Ibocewi o'tujowat Jerusalém ka be. O'jomõğ Deus eju kawënwënap'abi jeje—yaboğat'abi jeje.

— Ën Deus ipot pima, ecewemuy'at ijop'abi jejewi ipi ju — io'e Satanás. ¹⁰— Imẽn e'em Deus ekawëntup: “Deus jekawën tojotjot'ukayũ guju xipan ekuk am,” i. “Ixeyũ jedaxijo ewebe xipat'umat ebapukap puxim,” i. ¹¹ “Ixeyũ jeak ekay wita'a be eimucakcakap puxim,” i — io'e Satanás.

¹²— Ap! — io'e Jesus. — “Cẽm paxi Deus ja'õ dağ e'em?” i'ũmğu juy epe'e — io'e Jesus.

¹³ Gebuje ibiõgbuk kërëayũ kukukat o'jewede Jesus xewi. O'jẽm cexewi Jesus puyxijo-joap epere buje. Te'e ma Jesus pe ikërëat mujurũğat ojuy. O'jẽm.

— Waram ġuto osubuyxijo jĩjã — io'e jewebe ma ibiõgbuk kërëayũ kukukat—Satanás.

¹⁴ Jesus o'jepit Galiléia eipi kay. Ibiõgbuk xipacat a'õbacaap kuğ oeku. Soat ibo eipi watwat yajẽmap awẽğ o'yawẽğtobuxik.

¹⁵ Gebuje Jesus kawën idipan ip o'ğutaybitbin Deus eju kawënwënap'a be.

— Soat podi ma Jesus xipan wuymutaybitbin — io'e ip ya'ĩjojoayũ. — Ka'ũmğu ixex jo'iat xipacat — io'e ip.

¹⁶ Jesus o'ju jaypanap ka kay—Nazaré ka kay. Jay. Oajẽm. Jebodoydoyap kabia bima Judeuyũ õmõm'uk ip osodop Deus eju kawënwënap'a be. Sábado bima ip õmõm'uk osodop. Jesus oõm jewēju ip iğo'a be. O'ãy Deus ekawëntup com iğo'a beacat pe ya'ĩjo am.

¹⁷ Gebuje iğo'a kukukat Deus ekawëntup o'tupũm Jesus pe—Isaías emudupmubararak-tup—Deus ekawën muwënuwën'ukat emudupmubararak-tup. Jesus o'tupmupaya. Pũğtup o'tuptobuxik. Imẽn e'em itedup:

¹⁸ Deus biõgbuk owebe nuynuy, i. Imẽnpuye ixex onaẽ owebe kawën idipat muwën ãm tadaybotbocayũ be, i. Ixex omuju owebe: “Taomũnmũnayũ daomũnmũnap'a bewi ġujẽm ip” i'e am taomũnmũnayũ be, i. Ixex omuju owebe: “Ita'ũmayũ itate je'e ip” i'e am ita'ũmayũ be, i. ¹⁹ Ixex omuju owebe tadaybotbocayũ mujẽm ãm imudadaybotbot'ukayũ xewi, i. Ixex omuju owebe: “Gaxĩn ma Deus jebekitkit idaxijo” i'e am soat pe, i.

²⁰ Imẽn e'em itedup. Jesus ibodup o'tupcoco ya'õberen. Otupmupirik. Waram o'tupũm yakukukat puywatwat'ukat pe. Oabik.

Soat iğo'a beacat o'jeak cĩcã Jesus kay.

— Apëntak teku? — io'e ip jewewebe.

²¹ Gebuje Jesus o'jekawën cewēju ip.

— Gasũ bit soan o'jebapuk ijudup peat ekawën tağ—ğasũ otupcocoiatup ekawën tağ — io'e.

²² Soat xe Jesus xipat cĩcã osunuy iğo'a beacat xe.

— Jesus ekawën soat podi ma cekawëntip! — io'e ip jewewebe. — Teku José ipot ġu du? — io'e ip jewewebe.

²³ Jesus o'jekawën cewēju ip.

— “Tapu, ecewanũğta juy,” i wuyju e'em wuyanũğtata'ukat pe — io'e. — Iboap kuka epe'e owebe dak. “Ocejojojo ġu bukiap cuy eğubapuk ocewebe ijo am apẽn cuk adi eğubapukpuk Cafarnaum ka be bima,” i aco'i eyju e'em owebe — Jesus o'e. ²⁴— Icẽmãn

õn e'em eywebe. Deus ekawën muwënuwën'ukat jaypanap ka be bima, ibo ka watwat ixekawën kay ñu — io'e. ²⁵ — Icëmãn õn e'em eywebe. Kuyje Deus Elias o'ñuju pũg kay itop e'ũ'ibit kay—Sarepta ka beat kay—Judeu'ũmat kay—Sidom eipi beat kay. Ixeyũ kabia dağ soat kaka beayũ irere oekuku. Ka'ũmñu muba'at osodop ebapũg koato, ipidaseat koato dak. Soat ip irere jĩã osodop. Imënpuye ade itop e'ũ'ibiyũ tadaibotbot cĩã osodop ixeyũ kabia dağ—Judeuyũ. ²⁶⁻²⁷ Imënpit Deus Elias o'ñuju Judeuyũ kay ñu—Sarepta ka beacat kay acã—Sidom ka tẽgatka beacat kay acã — Jesus o'e. — Deus Eliseu o'ñuju Naamã kay imu'ada am. Eliseu Deus ekawën muwënuwën'ukat osunuy. Naamã ierepat osunuy. Ade ierepayũ Judeuyũ eipi dağ osodop ip ixeyũ kabia dağ. Imënpit Eliseu warara'acat ñu o'ñu'ada. Naamã acã o'ñu'ada — Jesus o'e.

²⁸⁻²⁹ Iboap ekawën co buje oitakomãn cĩã ip Jesus kay Deus eju kawënwënap'a beayũ. Jesus o'tujujëm ip jeka bewi.

Jesus o'tujuu ip co'a bicũg kay yaoka am. Ağoka ibo'a pënpën tağ o'sukadop. Co'a bicũg pewi yabitorom Jesus muy'at ojuy ip. ³⁰ Imënpit Jesus o'kap cepidase ip. Jeju pinap tağ o'ju.

³¹ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay—Galiléia eipi beat ka kay, ikaboğatka kay. Judeuyũ o'ğutaybitbin Deus eju kawënwënap'a be jebodoydoyap kabia be. Soat esemana imutaybitbin'uk ip osunuy.

³² — Cũg cĩã ma Jesus wuymutaybitbin — io'e ip. — Jesus ja'õbi ma wuymutaybitbin — io'e ip.

³³ Gebuje ağokatkat o'jewãwã iğo'a beat—ibiõğbuk kërëat kukat. O'jewãwã ya'õberen ibiõğbuk kërëat cebe buye.

³⁴ — Jesus, apën ën em ocewebe? — io'e Jesus pe—Nazaré ka bewiat pe. — Ocemuy'ũ ãm tu ejot? — io'e. — Wetaybit ën — io'e. — Ën Deus ipot—ikërëat kuğ'ũmat ipot — io'e.

³⁵ Gebuje Jesus ibiõğbuk kërëat o'ğukorëm.

— Ecemũğ — io'e Jesus cebe. — Ejëm cuy ağokatkat pewi — io'e ibiõğbuk kërëat pe.

Ağokatkat pewi o'jëm ipi ju imuy'at'an pima. Imënpit warëmtağ ñu ağokatkat o'jukuk cëmcëm pima. ³⁶ Imënpuye itabëgbëğ o'e ip ijojom—ibiõğbuk kërëat o'ğujëm iap cocomayũ.

— Jesus ibiõğbuk kërëat mujëmjëm ja'õbi — io'e ip. — Ya'õbacaat teku — io'e ip jewewebe. — Itaybit ibiõğbuk kërëat mujëm ãm — io'e. — Imënpuye cëmcëm ip ya'õbi — io'e ip.

³⁷ Soat ka dağ Jesus awëğ o'yawëğcu—Galiléia eipi korerenat ka dağ.

³⁸ Ibocewi Jesus o'jëm Deus eju kawënwënap'a bewi.

O'ju Simão Pedro duk'a kay. Oajëm. Cereğ. Oòm. Simão daxijo osodop ibo'a be. Ipa'i jĩã osodop.

— Ipa'iat eğu'ada — io'e ip Jesus pe.

³⁹ Gebuje Jesus o'ju ipa'iat kay. Pa'i o'ğukorëm.

— Ejëm cebewi — Jesus o'e pa'i be.

Imënpuye pa'i o'jëm. Xipat o'e. Ipa'i topibit o'kop ġebuje bit. Ixat o'ğugë Jesus peam, cewejuayũ beam tak.

⁴⁰ Kaxi at puje ibo ka watwat iwãtaxipiyũ o'tujowat Jesus kay imu'ada am. Soat kuğ ip osodop iwãtaxipi. Jesus o'jewëbumõğ cebe ip—soat pe. Soat ip o'ñu'ada'ada. Adah.

⁴¹ Ibiõğbuk kërëat o'ğujëmjëm ikukayũ bewi. Poxerewun. O'jëm.

— Ën Deus ipot — io'e ip ya'õberen—ibiõğbuk kërëayũ o'e. Itaybit ip osodop Jesus Deus emunaë iam. Inaka Jesus ibu'u osunuy ixeyũ be iboap muwën ãm.

— Õn Deus emunaë iap epeğuwën ñu juy — io'e cebe ip.

⁴² Kabia'isum Jesus o'jëm Simão Pedro duk'a bewi. Poxerewun. O'ju uk'a'ũmat pe. Jay. Oajëm. Adeayũ Jesus kudadam o'e ip. Jay. Oajëm ip Jesus kay.

— Ejëm ñu juy ocexewi. Ijocce ma juy eğũy — io'e ip Jesus pe.

Gebuje o'jekawën ceweju ip.

⁴³ — Warara'acayũ be dak kawën idipat oġuwën—wara'atka watwat pe dak — io'e. — “Deus soat kukukan je'e,” i juy oce cebe ip — io'e. — Deus cuk omudot ibo ekawën muwën ãm — io'e Jesus.

⁴⁴ Imënpuye kawën idipat muwënuwën oeku Deus eju kawënwënap'a be. Judéia eipi daġ imuwënuwën oeku—soat kaka daġ.

5

¹ Adeayũ o'jewemuwunuwun ip Jesus ekawën co pin cĩcã buye. Jesus cũġ'i osunuy iodi wãbu ka'oririt pe. Iodi Genesaré eipi be o'tinuy. Genesaré i tibutet osunuy. Adeayũ jewemuwunuwun ip Deus ekawën co pinayũ.

² Gebuje Jesus xepxep kobe o'jojjo kapurũġ pe. Axima bubu'ukayũ jekobe be ġu ip osodop. Kuy o'jëm ip. Axima bubuap wuywuy ip osodop kapurũġ pe. ³ Jesus oõm pũġ pe ixeyũ ekobe be—Simão ekobe be.

— Kobe eġuwun — io'e. — Eġuwun cuy kapurũġ pewi — io'e Jesus Simão be.

Xik. Jesus oabik kobe be. Kobe be bima adeayũ o'ġutaybin—kapurũġ peayũ o'ġutaybin.

⁴ Imutaybin pu'u bima, o'jekawën Simão eju—kobe iwat eju.

— Tibucũġ pe aju axima bum — io'e.

Tibucũġ pe ip o'ju.

— Axima bubuap cuy eġuakõm tibucũġ pe axima bu am — io'e Simão be.

⁵ — Kariwa, ixima bun oceku axima bu ojuy — io'e Simão. — Ocejat ġu. Imënpit waram oceġuakõm imën ën e'em ocewebe buye — io'e.

Sa. Axima bubuap o'ġuakõm.

⁶ Gebuje axima o'jat ade. Xeresu ġu axima. Kurekoh. Axima bubuap jewek ojuy axima poxi pibun. ⁷ Wëġwëġ'i o'e ip jebureyũ kay—wara'at kobe beacayũ kay. Jebureyũ o'takoy yajëm ãm jebuywat am. Ibureyũ oajëm ibuywat am. Xepxep kobe o'ġuporan ip aximãm. Imënpuye kobe jepiriġ ojuy axima poxi pibun.

⁸ Iboap co buje, Simão Pedro o'jëġ'aecõġcõġ Jesus wap jexe ya'õbuyxi buye.

— Okukukat, wede ece oxewi — io'e. — Õn ma ikërëat kuġ. Ën pit a'õbuyxi. Oxe ġu juy eġuy — io'e—Simão o'e.

⁹ Simão itabëġ o'e ijojom, soat cewejuayũ dak. Itabëġbëġ ip o'e ijojom ade jĩjã axima buye. ¹⁰ Warara'acayũ dak itabëġbëġ ip o'e ijojom—Tiago, João dak. Ixeyũ xepxepayũ Zebedeu ipotpoyũ ip osodop. Simão eju kapikpik'uk ip osodop axima bubum.

Gebuje Jesus o'jekawën Simão eju.

— A'õ'cam cuy eġuy — io'e Simão be. — Gasũ bit axima bubu'ukan ġu juy eġuy, — io'e. — Kawën idipat muwënuwën'ukan cuy eġuy adeayũ be imutabut am ip Deus kay — io'e. — Ha'a — io'e.

¹¹ Gebuje Simão o'ju Jesus kay, cewejuayũ dak. Putwedu'i. Jekobe o'tujuu ip kapurũġ pe. Soat o'suiwat ip ibun Jesus eju jeku am. Soat em Jesus eju oekuku ip.

¹² Ikaboġatka be bima aġokatkat oajëm Jesus kay—ierepat. O'jëġ'aecõġcõġ cewap jexe ya'õbuyxi buye.

— Kariwa! — io'e Jesus pe. — Ebu'u'ũm pima, omu'adam ece — ierepat o'e.

¹³ Pucũġ. Jesus o'jebaepucũġ cekay.

— Obu'u ġu emu'adam — io'e. — Gaxĩn ma õn jemu'ada — io'e.

Jesus a'õbi ierep topibit dao ma o'je'ada. Xipat o'e.

¹⁴ — Emu'adaap eġuwën ġu juy warara'acayũ be — io'e Jesus cebe. — Gasũ bit paĩ kay juy eju — io'e. — Eõhõyũ'in cuy eġũm paĩ be imupik am Deus etabixe ece'ada buye. Eġũm cuy cebe Moisés ekawën taġ. Eõhõyũ'in cuy eġũm cebe e'adaap mubapuk am soat ka watwat pe — io'e.

¹⁵ Imēnpit soat ka watwat Jesus awēḡ o'yawēḡtobuxik ip—ierepat o'ḡu'ada iap awēḡ. Imēnpuye adeayū o'je'awero ip ixe ekawēn co am. O'je'awero ip Jesus pe jewemu'ada am tak. ¹⁶ Jesus pit o'jēm cexewi ip. Poxerwun. Cexewi ip cēmcēm'uk osunuy jekawēn ām Deus eju. Uk'a'ūmat pe kawēnwēn'uk osunuy Deus eju.

¹⁷ Gebuje Jesus adeayū o'ḡutaybitbin kawēn idipan. Fariseuyū kaxikxik'i osodop iboce, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Judeuyū osodop ip. Jesus ekawēn co ojuy osodop ip. Oajēm ip soat kaka daḡwi—Galiléia eipi daḡwi, Judéia eipi daḡwi dak, Jerusalém ka bewi dak. Jesus iwātaxipipiyū mu'ada'adam osunuy Deus a'ōbacaap kuḡ puye.

¹⁸ Gebuje aḡokat kayū oajēm Jesus kay. Cexīḡxīḡ pa'oreat o'tujuajēm ip Jesus kay. Jay. Uk'a be tujuōm ojuy ip cexīḡxīḡ pa'oreat mōḡ ām Jesus wap. ¹⁹ Imēnpit tujuōm pa'ore ip o'e uk'a yapora buye. Imēnpuye o'jeu ip uk'a abi jeje. Weru. Kawi'a'a o'ya'uk ip. Cabobum cexīḡxīḡ pa'oreat o'ḡukop ip yabitokat taḡwi. Kop. O'ḡukop ip ixexecaptup pe. O'ḡukop ip Jesus wap imu'ada am. Uk'a beayū parakpe o'ḡukop ip. ²⁰ Jesus itaybit o'e teyūku itabut okay iam.

Gebuje Jesus o'jekawēn cexīḡxīḡ pa'oreat pe.

— Tapu — io'e. — Ikērēat kuy oju'uk ewebewi — io'e.

²¹ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, Fariseuyū dak jewaḡuydadam o'e ip Jesus ekawēn kay.

— Ite be ikērēat'uk pa'ore wuywebewi. Deus pe acā i'uk put — io'e ip jewewebe. — Teku Deus muymuy — io'e ip napa ma.

²² Jesus itaybit o'e apēn ip o'e jewaḡuydadam iam.

²³ — Apēnpuye dak eyju imēn jewaḡuydadam? — io'e. — Iba'ore ḡu owebe “Ikērēat kuy oju'uk ewebewi” i'e am cebe — io'e. — Iba'ore ḡu dak owebe “E'āy” i'e am cebe, “Ece'ada,” i dak — io'e. — Ka'ūma ma iba'ore owebe — io'e. ²⁴ — Soat waḡo ōn. Gasū cexīḡxīḡ pa'oreat eju ocekawēn eymutaybit am owebe ikērēat'uk put ijodiat pewi iam. Deus a'ōbacaap kuḡ ōn ijodi bima dak — io'e cebe ip.

— E'āy! Ecexīḡxīḡ cuy — Jesus o'e cexīḡxīḡ pa'oreat pe. — Cūḡcūḡ cuy eju — io'e. — Exexecaptup cuy etupu — io'e. — Eju juy eduk'a be — io'e cebe.

²⁵ Cexīḡxīḡ pa'ore topibit o'je'ada. O'āy. Cūḡcūḡ ma o'e adeayū etabutpe. Jexexecaptup o'tupu. Kuruk. “Ka'ūmḡu ejo'iat xipacat,” i'e'em Deus pe bima, o'ju jeduk'a be. ²⁶ Imēneju ibo ka watwat itabēḡbēḡ ip o'e ijojom, o'jexīḡxīḡ puye.

— O'je'ada xeku — io'e ip. — Xīḡxīḡ o'e xeku — io'e ip. Yaḡuybabi'ūm ip o'e.

— Ka'ūma buk cexīḡxīḡ pa'oreat o'ḡu'ada wuyetabutpe — io'e ip jewewebe. — Gasū acā cexīḡxīḡ pa'oreat mu'adaap ajojojo — io'e ip jewewebe.

²⁷ Gebuje Jesus o'jēm. Porewuh. Cucum pima Levi o'jojojo. Levi dinheiro bubu'uk osunuy iecuḡap peam. Ixe Levi kapikpiḡ osunuy iecuḡap pe teidadaap'a be.

— Ejot cuy okay — io'e Jesus. — Oweju juy ejeku — io'e.

²⁸ Imēnpuye o'ju Jesus kay. Soat o'suiwat ibun Jesus eju jeku am.

²⁹ Gebuje Levi Jesus o'takoy jekōn ām jewēju. O'ju. Oajēm. Jay. Adeayū awerom osodop Levi dukta be—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū, warara'acayū dak. Jesus o'jekōn ceweju ip.

³⁰ Gebuje Fariseuyū Jesus o'jomuymuy Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak—Fariseuyū ebekitkit.

— Apēnpuye dinheiro bubu'ukayū eju eyju jekōnkōn, ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū eju dak? — io'e ip Jesus eju etaybitbinayū be.

³¹ Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Iwātaxipi'umat ġu cucum wuyanūgtata'ukat kay—iwātaxipiat acā — io'e. ³² — Imēnpuxim cūġ ma jekuku'ukayū nomuwā ām ġu ojut—ikērēat mujurūgrūġ'ukayū nomuwā ām acā — io'e. — Ojut “Eyġuycūġcūġ cuy epesop ikērēat kuġ puye” i'e am cebe — io'e Jesus. — “Ikērēat mujurūgrūġap cuy epeyepere” i'e am tak ojut — io'e Jesus.

³³ — João eju etaybitbinayū soat em jekpiwan ma jewemureren xipat je'e am Deus xe — io'e ip Jesus pe. — Deus eju kawēnwēn tak ip soat em — io'e ip cebe. — Fariseuyū eju etaybitbinayū dak ade em ip jekpiwan ma jewemureren jekawēn ām Deus eju — io'e ip. — Eweju etaybitbinayū bit repi'ajojom ġu. Jekōnkōn ip — io'e ip. — Apēnpuye ip repi'ajojom ġu? — io'e ip. Jesus muymuy ojuy osodop ip.

³⁴ — Iba'ore oweju etaybitbinayū be jekpiwan ma repi'ajo am ōn ceweju ip puye — io'e Jesus. — Ōn iwadip puxim — io'e. — Iwadip cexe ip pima, ka'ūma ma jekpiwan ma repi'ajojom jewebumūnap epeta be tomuwa'ibiyū. Jekōnkōn acā ip — io'e Jesus. ³⁵ — Guyjom pit iwadip je'jēm cexewi ip. Ijēm puje bit, jekpiwan ma repi supi'ajo ip — io'e. — Ōn ixeyū xe'ūm pima, oweju etaybitbinayū dak jekpiwan ma repi ip supi'ajo — io'e Jesus.

³⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip. Imēn o'ġuwēn.

— Iwuywuy'ūmat ġu ajoinūm iokokat muwaket am — io'e. — Iwuywuy'ūmat inūm pima, kuka o'jewek. Iwuywuy'ūmat kuka o'jewa'i — io'e. ³⁷ — Uva'abidi atimuōm yaokokat'a be ġu timun'a be tiisuati—yaisuat'a be acā — io'e. — Yaokokat'a be timuōm puje, tidai e'em — io'e. — Yaokokat'a timun'a kuka o'jeabaġ. Uva'abidi dak kuka o'jediepuy — io'e. — Timūn'a dak kuka o'ya'ūm — io'e. ³⁸ — Imēnpit tiisuati atimōġ yaisuat'a be timūn'a be — Jesus o'e. ³⁹ — Uva'abidi kōn puje kuyati kōn puje, tiisuati kay ġu ace'e — io'e. — “Kuyati tiku e'em uva'abidi,” i wuyju e'em — Jesus o'e. — Imēnpuxim kuyjeat ekawēn kay bima, wekawēn kay ġu kuka epe'e — io'e.

6

¹ Jebodoydoyap kabia be ceweju etaybitbinayū trigodadot o'tadot'uk cucum pima ku daġ Jesus eju. ² O'tamukitikitik ip jebui be. O'ta'o'o ip.

— Apēnpuye eyju ta'uk'uġ? — io'e Fariseuyū cebe ip. — Kapikpi wuywebe jebodoydoyap kabia be — io'e ip.

Tamukitikitikap kapikap osodop Fariseuyū xe. Imēnpuye Jesus o'jomuymuy ip.

³ — Apēn cuk o'e Davi, ibureyū dak, irere bima? — io'e Jesus. — Iboap ekawēntup epetupco ġu du? — io'e Jesus Fariseuyū be. ⁴ Ixe Davi oōm Deus eju kawēnwēnap'a be. Pāo'a o'yabu—Deus etabixe yamōġmōġ'ibit'a. O'ya'o. O'ya'ūm jebureyū be ya'opiat'a. Paīyū be acā ya'o pi ġu o'yadop — io'e. — Iboap ekawēntup epetupco ġu du? ⁵ Soat waġo ōn — Jesus o'e Fariseuyū be. — Ōn pit e'em apēn i'epi wuywebe jebodoydoyap kabia be iap, apēn i'epi ġu iap tak — io'e Jesus.

⁶ Gebuje Jesus ibakērēat o'tobuxik. Jebodoydoyap kabia be o'tobuxik. Oōm ma'ġuto Deus eju kawēnwēnap'a be. Ibo'a be o'ġutaybitbin. Ibo'a be aġokatkat osunuy. Pūġpa ibakērē osunuy—ibaatpa. ⁷ Jesus kay aġ cīcā o'e ip Fariseuyū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Jebodoydoyap kabia be dak paxi ġu'ada? — io'e ip jewewebe.

Fariseuyū “Jesus Moisés ekawēn taġ ġu jekukum” i'e ojuy napa ma.

⁸ — Omuyumuy pin teyūku — io'e Jesus pit jewebe ma.

Gebuje Jesus o'jekawēn ibakērēat pe.

— E'āy — io'e. — Ejot cuy ijoce soat pe ejo am — io'e.

Ibakērēat o'āy. O'ju ibo'a beayū wap.

⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū eju dak.

— Jebodoydoyap kabia be Moisés ekawên tağ tu wuywebe xipan i'e am? Ikêrêan i'e am ġu xe'e? — io'e. — Warara'acat taxijo am cekawên tağ tu? Warara'acat aoka am ġu xe'e? — io'e.

¹⁰ Gebuje Jesus o'jeak soat kay.

— Pacũğ ece eba — Jesus o'e ibakêrêat pe.

O'jepacũğ. Ibadip o'e. ¹¹ Imênpuye Fariseuyũ itakoma jĩã ip o'e Jesus kay, Moisés ekawên imutaybitbin'ukayũ dak, jebodoydoyap kabia bima o'subamudim puye. O'je'awero ip. O'jewawêwê ip pên paxi ace'e Jesus pe i'e am.

¹² Guyjom Jesus o'ju co'a be jekawên âm Deus eju. Ixima bun o'jekawên ceweju.

¹³ Gebuje 12 beayũ o'taê jewēju etaybitbinayũm. Kabia'isum ixeyũ o'taê.

— Wa'õbi epeju wekawên muwên âm soat pe — io'e ixeyũ be—12 beayũ be.

¹⁴⁻¹⁶ Ibũrũn ma ip ibutet osodop: Simão i, André i, Tiago i, João i, Filipe i, Bartolomeu i, Mateus i, Tomé i, wara'at Tiago i, wara'at Simão i, Judas i, wara'at Judas i. Ibũrũn ma ip ibutet osodop. Ibũrũn ma o'taê jewēju etaybitbinayũm. Tiago Alfeu ipot osunuy. Jesus Simão wara'an o'subuteta. Pedro i wara'at ibutet osunuy. Xepxep putet osunuy Simão butet. Jeipi kay jĩãat i dak ibutet osunuy. André Pedro kitpit osunuy. Judas Tiago ipot osunuy. Xepxep putet osunuy Judas putet. Iscariotes i dak ibutet osunuy. Ixe Judas guyjom Jesus o'ğũm cekay itakomaayũ be yaoka am.

¹⁷ Ibocewi Jesus co'a dağwi o'kop jemunaeyũ eju—12 beayũ eju.

Gebuje adeayũ oajêm Jesus kay. Warara'acayũ kuy Jesus xe osodop ip—ceweju etaybitbinayũ. Adeayũ kawegũnat pe o'je'awero Jesus xe. Wũywi ip oajêm. Judéia eipi dağwi oajêm ip, Jerusalém ka bewi dak, Tiro ka bewi dak, Sidom ka bewi dak. ¹⁸ Oajêm ip Jesus ekawên co am, jemu'ada am tak. Ibiõğbuk kêrêat kukayũ dak oajêm cekay imujêm âm. Jesus ibiõğbuk kêrêat o'ğujêmujêm ikukayũ bewi. Imênpuye Jesus mucay ojuy ip imu'ada am. ¹⁹ Ixe be imu'ada but osunuy Deus a'õbacaap kuğ puye. Soat o'ğũ'ada'ada iwãtaxiipiayũ.

²⁰ Jesus o'jeak jewēju etaybitbinayũ kay. O'jekawên cebe ip. Koap o'jekawên tadaybotbocayũ be.

Eycokcok cĩcã eyju — io'e. — Eybubutbet ġu ġasũ. Imênpit Deus eykukukat — io'e.

²¹ — Eycokcok cĩcã eyju. Gasũ acã eyrere. Guyjom pit eybeğbeğ epesop — Jesus o'e. — Eycokcok cĩcã eyju. Gasũ acã eyju wa. Guyjom pit jewaywayway epesop. ²² Eycokcok cĩcã juy epesop warara'acat itakoma eykay bima, eywebe “Oceweju ġu juy epeku—eyju soat wağo ebekitkit puye” i'e buje dak, warara'acat eymuymuy bima dak, warara'acat eyawêğmukêrêrêrên pima dak — io'e. ²³ — Eycokcoğ cĩcã juy epesop warara'acat warêmtağ eykuğ pima eyju webekitkit puye — io'e. — “Eycokcoğ cuy epesop,” i õn e'em eywebe — io'e. — Kabi be ade kuğ epesop idipat kuğ. Warêmtağ ma Deus ekawên muwênuwên'ukayũ kukuk'uk osodop ip eydobuyũ'ũm'ũm kuyje — Jesus o'e.

²⁴ Gebuje Jesus o'jekawên ibubut adeayũ be.

— Karem ġu eydadaybot epesop — io'e. — Gasũ eybubut ade — io'e. — Kapikpiğ'ũm pima dak soat kuğ eyju ġasũ ma. ²⁵ Karem ġu eydadaybot epesop. Gasũ acã eybeğbeğ. Guyjom pit eyrere epesop. Karem ġu eydadaybot epesop. Gasũ acã eyju jewaywayway. Guyjom pit wawa epe'e. Eyğuycũğcũğ epesop — io'e. ²⁶ — Karem ġu eydadaybot epesop, warara'acat xipan eymuwênuwên pima. Imênpuxim xipan jewexe Deus ekawên muwênuwên'ukayũ kukuk'uk ip osodop eydobuyũ'ũm'ũm kuyje — Jesus o'e.

²⁷ Gebuje soat pe o'jekawên.

— Õn kawênwên soat eju eyweju—soat wa'ĩjojoayũ eju — io'e. — “Ey kay itakomaayũ burem cuy epesop,” i õn e'em eywebe — io'e. — “Xipan cuy ixeyũ epejukuk,” i õn e'em — io'e. ²⁸ — “Xipan cuy omuymuy'ukayũ ejukuk,” i juy epe'e Deus pe. Deus eju juy epeyekawên warêmtağ eykukayũ beam — io'e.

29 — Pũğ kadi warara'acat pe eydopaoka buje, epeyaoka ġu juy. Āğ puk wara'at kadi jeydopaoka. Warara'acat pe eyekabek pu buje, āğ cuy eyekamixa dak ju'uk. 30 Eyxewi iojuy buje, epeğũm cuy soat pe. Warara'acat pe darem eybubut pu buje, “Obubut cuy epetujupit okay,” i'ũmğũ juy epe'e cebe ip. 31 Eybikuy warara'acat pe xipan eykuk am. Imēnpuye xipan cuy warara'acat epejukuk — io'e.

32 — Eykayayũ acã ikukpin eyxe bima, “Deus cuy xipacat je'ğũm ocewebe,” i'ũmğũ juy epe'e. Cekayayũ ikukpin ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ xe dak. 33 Xipan eykayayũ kuğ acã bima, “Deus cuy xipacat je'ğũm ocewebe,” i'ũmğũ juy epe'e. Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ dak xipan jekayayũ kuğ — io'e.

34 — Eyju darem iũmũm warara'acat pe waram tujupit okay iam eyetaybit puye. Imēn iũmũm pima, “Deus cuy xipacat je'ğũm ocewebe,” i'ũmğũ juy epe'e. Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ dak darem ma iũmũm wara'at ikērēat mujurũğrũğ'ukat pe dinheiro buap ojuy cexewi — io'e. 35 — Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ ekukuap puxim ġu juy epeku! — io'e. — Warēmtağ ġu juy eykay itakomaayũ epejukuk. Xipan cuy ip epejukuk. Darem ma epeğũm cebe ip ibubut puap ojuy ġu. Imēn eyeku buje, ade xipacat kuğ epesop kabi be. Deus ebekitkiyũm epesop. Soat podi ma ya'õbacaat ebekitkiyũm epesop. “Ēn xipat,” i'ũmğũ e'em adeayũ Deus pe. Deus pit soat em xipacat ũmũm cebe ip—soat pe—ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ be dak. 36 Wuyebay itabotaidabotbot soat kay wuykay. Ixe buxim eyju dak eyetabotaidabotbon cuy epesop warara'acat kay — io'e.

37 — “Ekērē jĩã Deus xe,” i'ũmğũ juy epe'e warara'acat pe. Iboap e'em'ũm pima, Deus tak “Eykērē oxe,” i'ũmğũ je'e eywebe. “Ikērēat kuğ ěn,” i'ũmğũ juy epe'e warara'acat pe. Imēn e'em'ũm pima, Deus “Ikērēat kuğ eyju,” i'ũmğũ dak je'e eywebe. Gebum ġu juy epesop apēn cuk adi warara'acat warēmtağ eykuk iap kay. Gebum'ũm pima, Deus tak ġebum ġu je'e apēn cuk adi warēmtağ wara'acat epejukuk iap kay — io'e.

38 — Warara'acat pe epeğũm pima, Deus tak je'ğũm eywebe. Apēn cuk epeğũm iap puxim epejat. Yoboğat epeğũm pima, eyju dak yoboğat epejat. Topapũn epejat—iwajem, ibikbiğ tak, kutukutu'i ma dak, cũğ'i ma dak. Apēn warara'acat pe eyju iũmap puxim Deus tak je'ğũm eywebe — io'e.

39 Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn cebe ip.

— Ita'ũmat pe emubapuk pa'ore wara'at ita'ũmat pe — io'e. — Ita'ũmat pe wara'at ita'ũmat tujowat puje, xepxem ma kuka ip o'at ipikũykũy be. 40 Eyetaybitbin pima, eyemutaybitbin'ukat podi ġu eyetaybit. Eyewemutaybitan cĩcã bima bit, eyemutaybitbin'ukat co'i eyetaybit epe'e — io'e.

41 — Te'e ma eyju jeakağ eybure eta beatõmtõm kay, eyeta beap'ip cocom'ũm pima.

42 Te'e ma eyju e'em cebe: “Tapu, ma, otõmtõm'uk eta bewi,” i, eyeta beap'ip cocom'ũm pima. Eyju jewewemuğuykukukum. Koam eyeta beap'ip cuy epeyop'uk. Yop'uk puje, iba'ore ġu je'e eywebe tõmtõm'uk am eybure eta bewi — io'e.

43 — Yoptipat'ip pe yakērēat'a'e ġu—yadipat'a'e acã. Imēnpuxim yopkērēat'ip pe yadipat'a'e ġu—yakērēat'a'e acã. 44 Yajo buje, wuyetaybit ace'e pubeat'ip poro iam. Asão'a bubum wuyju widaoho'ip tağwi ġu—asão'ip tağwi acã. Banka'a bubum wuyju arũ'ip tağwi ġu—banka'ip tağwi acã. 45 Imēnpuxim xipacayũ ma xipacat mujurũğrũğ. Xipat'ũmayũ bit ikērēat mujurũğrũğ. Apēn wuyju jewağuyğuy iap puxim wuyju kawēnwēn. Ikērēat kay jewağuyğuy bima, ikērēan wuyju e'em. Idipat kay jewağuyğuy bima bit, xipacan wuyju e'em — io'e.

46 — Eyju te'e ma e'em owebe “Ēn ocekurat,” i, wa'õ kay kũyjobit'ũm pima — io'e.

47 — Abu-buxim okay ajēmjemayũ iap oğuwēn eywebe—abu-buxim wa'õ kayayũ iap tak, ajo-buxim wa'õ dağ jekuku'ukayũ iap tak. 48 Itaybicat puxim ip—ağokatkat puxim. Ixe ağokatkat uk'a o'yamuy. Koap ipikũykũy o'sukũykot. Ikũyberen o'sukũykot. Wita'a o'yadobuxik badi. Uk'a'abi'ip o'yopmuy iğokũy be badiat'a jeje—wita'a jeje. Cem uk'a o'yamuy. Kabidoxixi oajēm iğo'a kay, muba'atxiri dak. Muba'at idibi o'timuboğ.

O'tiajēm iḡo'a kay. Imēnpit o'ya'at ḡu yacem puye—wita'a jeje buye. Wa'ō kayayū ixe aḡokatkat puxim—cem jeduk'a o'yamuy'iat puxim — Jesus o'e.

⁴⁹ — Wa'ō daḡ ḡu jekuku'ukayū bit warēmtaḡ uk'a o'yamuy'iat puxim—wa'ō kay'ūmayū. Wa'ījom ip. Inaka kūyjobit ḡu ip wa'ō kay. Warēmtaḡ uk'a o'yamuy'iat puxim ip—aḡokatkat puxim. Ixe aḡokatkat uk'a o'yamuy'iat ipi ju. Cem ḡu o'yamuy. Idibi o'tiajēm iḡo'a kay—tibogaṭi. Dao ma o'ya'at. O'ya'ūm cīcā. Wa'ō daḡ ḡu jekuku'ukayū ixe aḡokatkat puxim—wa'ō kay kūyjobit'ūmayū. Cem'ūma jeduk'a o'yamuy'iat puxim ip — Jesus o'e.

7

¹ Adeayū be jekawēn epere buje, Jesus o'ju Cafarnaum ka kay. Oajēm. Sorarayū kukat ibo ka be osunuy. ² Ixe ibuywatwat'ukat iwātaxipi o'e—kariwa xe ikukpinat. Oe'ū pin ibuywatwat'uikat.

³ Gebuje sorarayū kukat pūḡpūḡ Judeuyū kukukayū o'ḡuju Jesus kay. O'ḡuju ip Jesus Cafarnaum ka be iam o'jekūyjo buye.

— “Ejot cuy obuywatwat'ukat mu'ada am,” i juy epe'e Jesus pe — io'e sorarayū kukat ixeyū be.

O'jēm ip. Poxerewun. Jay. ⁴ Oajēm ip. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Cemuojujuy juy eḡūm ixe sorarayū kukat pe — io'e ip Jesus pe. — Xipat cīcā ixe ocexe — io'e ip. ⁵ — Ocebadipyū ikukpin cīcā ixe xe — io'e ip. — Deus eju kawēnwēnap'a o'yamuyat ocewebeap'am — io'e ip.

⁶ Imēnpuye Jesus o'ju ceweju ip.

Sorarayū kukat tuk'a wi wūy'ūm pima, sorarayū kukat jebureyū o'ḡuju Jesus dopabe. O'ḡuju ip ja'ōmuwēn ām cebe. O'jēm ip. Poxerewu. Jay. Ibureyū oajēm Jesus kay. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Ocebure ocemudot ja'ōmuwēn ām ewebe — io'e ip Jesus pe. — A'ōmudodon ewebe — io'e ip Jesus pe.

— “Kariwa, ecewemuwa'ūm ḡu juy oduk'a kay edot am,’ i juy ece,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — “Osūsūn emudon oduk'a be. ⁷ Cedaḡ ḡu emudot am oduk'a be wa'ōbuyxi'ūm puye,’ i juy ece cebe,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — “Ece'ada juy,” i ēn e'em pima, obuywatwat'ukat je'ada. ⁸ Ōn tak warara'acat mujujum. Wa'ō kay kūyjobit ip wesorarayū. Pūḡ pe ōn e'em “Ejēm” i bima, je'jēm. Wara'at pe ōn e'em “Ejot” i bima, je'dot. Obuywatwat'ukat pe ōn e'em: “Imēn cuy ece,” i bima, imēn je'e,' i juy ece Jesus pe,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — Imēn ja'ōmudodon ewebe — io'e ip Jesus pe.

⁹ Iboap co buje Jesus itabēḡ o'e ixeyū ekawēn cocom. O'jekorepēn adeayū kay.

— Soat Judeuyū etabucap podi ma itabut okay iḡo sorarayū kukat, Judeu ḡu ma'ḡu — io'e.

¹⁰ Gebuje Jesus kay o'ḡuju'iyū o'jepit sorarayū kukat tuk'a kay. Ibuywatwat'ukat o'tobuxik ip—iwātaxipi topibit. Kuy xipat o'e Jesus a'ōbi.

¹¹ O'ju jeweju etaybitbinayū eju. Ade warara'acayū dak o'ju ceweju. Naim ka be o'ju ip. ¹² Jesusyū oajēm ikaboḡatka exīntabi be—Naim ka exīntabi be. Jay.

Ibocewi aḡokatkayū yaypan'isuat'ūm tujujēmjēm ip o'e ikaboḡatka bewi ikot am. Ce'ūat xibuk i'it'et ḡu osunuy wara'at. Jaḡepūḡ ma dak osunuy ce'ūat xibuk. Itop'ūm e'ū'ibit osunuy. Adeayū o'ju ce'ūat xibuk eju ibo ka watwat.

¹³ Wuykukukat Jesus ite jo buje, itabotaidabotbot cīcā o'e ce'ūat xibuk kay.

— Wa ḡu, tū'ū — Jesus o'e ce'ūat xibuk pe.

¹⁴ O'ju ce'ūat kay. Ce'ūat tujujēmjēmip o'ḡucay. Ce'ūat tujujēmjēmip o'jecū ip e bidase.

— Tapu — Jesus o'e. — Aḡobucēḡ ece — io'e ce'ūat pe.

¹⁵ Gebuje ce'ū topibit itabēḡ o'e. O'je'aḡobucēḡ. O'jekawēn.

Gebuje Jesus o'jekawēn ce'ū topibit xi eju.

— E'it waram ġuto o'jetait — Jesus o'e cebe.

¹⁶ Imēnpit soat imu'adaap cocoayū yaġuybabi'ūm cīcā ip o'e.

— Ka'ūmġu ejo'iat xipacat — io'e ip Deus pe. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat wuykay osodot—ya'ōbuyxiat — io'e ip jewewebe. — Deus osodot jebekitkit com — io'e ip.

¹⁷ Ibocewi Judéia eipi watwat Jesus ce'ūat o'ġu'ada iap awēġ o'yawēġtobuxik—soat ka watwat.

¹⁸ Ceweju etaybitbinayū be Jesus ce'ūat o'ġu'ada iam João mukūyjo buje, João xepxepayū o'tomuwā jewekay—jeweju etaybitbinayū. ¹⁹ Ixeyū o'ġuju ja'ōmuju am wuykukukat Jesus kay.

— “Deus emunaē ajēmap wiwim oceju,” i juy epe'e cebe — io'e João. — “Ēn tu ixex? Wara'at ġu xe'e ocejowiwi?” i juy epe'e cebe — io'e João.

Poxerewun. O'jēm ip.

²⁰ Jay. Oajēm ip Jesus kay.

— João Batista ocemudot ekay — io'e xepxepayū Jesus pe. — “Ēn tu omuykuiat? Wara'at ġu xe'e ocejowiwi?” i juk o'e João ocewebe — io'e ip Jesus pe.

²¹ Gasū Jesus tak adeayū o'ġu'ada'ada João emumudotyū etabutpe. Iwātaxipipiyū o'ġu'ada'ada. Ibiōġbuk kērēat o'ġujēmujēm ikuġayū bewi. Ita'ūmayū o'sutada. Ierepayū o'ġu'ada'ada. Jesus tak o'jekawēn xepxepayū eju—João emumudotyū eju.

²² — Epeyepit cuy João kay — io'e cebe ip. — Epejojoioiap cuy epeġuwēn João be, epeyekūyjoioiap tak — io'e. — Ita'ūm topibiyū itate o'e ġasū. Taojere topibiyū dak xipan ip o'e xīġxīġ ġasū. Ierep topibiyū dak xīpat o'e ġasū. Ya'ōpi'ūm topibiyū dak ya'ōpipe o'e ip. Jekūyjojom ip o'e. Ce'ū topibiyū dak waram itait o'e ġasū. Itadaybotbocayū dak kawēn idipat cocom ġasū — io'e. ²³ — Imēneju eycoġcoġ epesop okay eyetabut am eybu'u'ūm pima — io'e Jesus. — “Ite ġu omuykuiat,” i'e'em pima bit, eycoġcoġ ġu epesop — io'e xepxepayū be—João emumudotyū be.

²⁴ Jesus João o'ġuwēn adeayū be, cemumudotyū jēm puje.

— João jom cuk epeku uk'a'ūmat pe — io'e Jesus. — Ipi'ūn'ūn kay kabido ajēm puje je'ipe'adededem. Yaġuykorererenayū ite'ip puxim, soat em jewaġuymuwarururun puye. João bit yaġuykoreren ġu. Wita'a buxim pit ixex. ²⁵ João doti teiboġ ġu. Teiboġat kukayū adeayū kukat tuk'a be opop ip—ibubut adeayū. ²⁶ João bit ibubut adeat ġu—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat acā. Wara'at Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū bodi ma João ya'ōbuyxi. ²⁷ Imēn Deus ekawēntup e'em—João muwēġaptup:

Aġ cuy epesop, i'e'em Deus, i. Wemumuju oġuju ewap soat ajēm puje emuxipan am, i. Imēn e'em Deus ekawēntup—João muwēġaptup — io'e. ²⁸ — Ka'ūma ma omuy João jo'i ya'ōbuyxian. Deus xe bit, yopīcat João bodiat ya'ōbuyxiat cebekitkiyū'in — Jesus o'e.

²⁹ Iboap ekawēn co buje, — Cūġ cīcā Deus — io'e soat ma, iecuġap peam dinheiro bubu'ukayū dak. João ixeyū o'ġubatisasan. ³⁰ Fariseuyū bit ibu'u jījā osodop ip Deus bikuyap taġ jeku am, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Ixeyū ġu bit o'ju João kay jemubatisan am—wara'acat acā—iecuġap peam dinheiro bubu'ukayū acā, wara'at ikērēat mujurūġrūġ'ukayū dak.

³¹ Gebuje Jesus waram o'jekawēn adeayū eju.

— Abu-buxim ġasūacat? Ajoap oġuwēn eywebe abu-buxim ip iap mubapuk am eywebe? ³² Bekitkit puxim ixeyū—pasiaham ip iap pe pubutbucayū buxim. Jewāwāwām ip jebureyū kay bekitkiyū.

— “Tēġtēġ'a oceyamuyde eywebe ya'ījo am. Eydaobu'u'u eyju bit da'i'in,” i'e'em ip. “Wa ocesop jewexe i'ūmcocom. Eybu'u eyju bit oceweju tōn,” i'e'em ip. Ijoyū buxim ġasūacat — Jesus o'e.

³³ — João Batista oajēm eykay. Ixe jekpiwan ma irere oeku Deus eju jekawēn ām. Eyju bit napa ma e'em ixex muwēnuwēn: “Ibiōġbuk kērēat kukat tekū,” i. ³⁴ Soat waġo ōn. Ojot eykay. Soat xat o'om ojeku, soat tikōnkōn tak. Eyju bit napa ma e'em omuwēnuwēn:

“Ka'o'on'ukat teku,” i. “Teku iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat pure,” i dak. “Teku ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat pure,” i dak — io'e. ³⁵ — Wuyju Deus emumutaybitbinap taḡ jekukum pima bit, warara'acayū je'e “Deus cūḡ ma wuymutaybitbin,” i — Jesus o'e.

³⁶ Gebuje Fariseu Jesus o'tomuwā jewēju jekōn ām. Simāo ibutet osunuy. Jesus o'ju Fariseu duk'a be. Oajēm. Oabik jekōn ām ceweju.

³⁷ Gebuje ayacat oajēm Jesus kay. Ixe ayacat ibo ka wat osunuy. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat osunuy. Ixe itaybit o'e Jesus jekōnkōn Fariseu duk'a be iam. Imēnpuye tide'oati o'tidojot Jesus kay timūn'a be. Timūn'a waenōm muḡēḡē jo'i osunuy—alabastro muḡēḡē osunuy. ³⁸ Oajēm Jesus kay. Xik'i osunuy Jesus nōḡpikadi, sui xe. Wa osunuy. Iḡuycūḡ osunuy juk adi ikērēat o'ḡuḡē iap kay. Jesus i o'suimubot jetadim. O'suisup jadam. O'suikōn. O'suimude'o'on tide'oatim. Imēn o'e Jesus ikukpin cīcā cexe buye.

³⁹ Iboap o'jojjo Fariseu—Jesus emunomuwā.

Gebuje Fariseu o'jekawēn jewebe ma.

— Teku Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tu? — io'e jewebe ma. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pima, itaybit kuka o'e abu ite ayacat wuimurerem iam — io'e. — “Ejēm cuy oxewi,” i kuka o'e cebe — io'e te'e ma. — Ite ayacat ikērēat mujurūḡrūḡxiat — io'e Fariseu jewebe ma.

⁴⁰ Gebuje Jesus o'jekawēn Fariseu be.

— Simāo — io'e. — Kawēn puk ōn eweju — io'e.

— Ha'a — io'e. — Ecekawēn puk, kariwa — io'e.

⁴¹ — Xepxep aḡokatkat cewero ip osodop jekariwa eju. Pūḡ ixeyū'in ceweroap boḡ jījā osunuy. 500 dinheiro osunuy cewero. Wara'acat ixeyū'in ceweroap boḡbuḡ ā osunuy. 50 dinheiro isurūḡat osunuy cewero. ⁴² Xepxem ma teida ba'ore o'e ip jekariwa be. Ixe kariwa bit o'e cebe ip: “Teidam ḡu eyju owebe,” i. “Ka'ūmḡu ḡasū bit je'e oweju eyeweroap,” i. Abu-xe ixe kariwa ikukpin cīcā je'e ixeyū'in? — Jesus o'e. — 500 dinheiro isurūḡat cewero tūibit xe xe'e? 50 dinheiro isurūḡat tūibit xe ḡu xe'e? — Jesus o'e.

⁴³ — 500 dinheiro isurūḡat cewero tūibit xe aco'i — Simāo o'e. — Cekariwa o'e ixe be: “Teidam ḡu eyju owebe,” i. “Ka'ūmḡu ḡasū bit je'e oweju eyeweroap,” i. Imēnpuye ixe xe aco'i cekariwa ikukpin cīcā je'e — Simāo o'e.

— Hm hm — Jesus o'e. — Ixe xe ma ikukpin o'e cekariwa — io'e.

⁴⁴ Jesus o'jekorepēn ayacat kay. Waram o'jekawēn Simāo be bit—Fariseu be.

— Ak'i juy ece ite ayacat kay — io'e. — Eduk'a be oōm puje, ēn ma idibi etiūm ḡu wuiwuyaptim wuybabi daḡ — io'e. — Ite bit wui o'suimubot jetadim. Wui o'suisup jadam — io'e. ⁴⁵ — Ēn ma waḡobu eyaḡobukōn ḡu wuybabi daḡ. Ite bit oibu'un ḡu wuikōn ām — io'e. ⁴⁶ — Ēn ma wa'a eyamude'on ḡu aseptim wuybabi daḡ. Ite bit wui o'suimude'on tide'oatim — io'e. ⁴⁷ — Icēmān ōn e'em ewebe. Ite ayacat ikērēat kuḡ—ade jījāat kuḡ. Imēnpit Deus soat o'ju'uk. Ikērēat o'ju'uk cebewi, cexe Deus ikukpin cīcā buye. Wuywebewi Deus yopīt ma ikērēat uk puje, ikukpin cīcā ḡu Deus wuyxe—ikukpinpūn ā — Jesus o'e. — Ade ikērēat uk puje bit, ikukpin cīcā e'em wuyxe — Jesus o'e Fariseuyū be.

⁴⁸ Gebuje Jesus o'jekawēn ayacat eju.

— Ikērēat kuy oju'uk ewebewi — Jesus o'e cebe.

⁴⁹ Imēneju ceweju jekōnkōnayū o'jekawēn jeweweju.

— Abu ite ikērēat'uk'uk'ukan! — io'e ip jewewebe.

⁵⁰ — Deus kuy edaxijo, cekay etabut puye — Jesus o'e ayacat pe. — Kaba'ūm cuy eḡuy ḡasū bit — io'e.

8

¹ Ibun'ūm pima Jesus kawēn idipat o'ḡuwēnuwēn. Ikaboḡatka daḡ oeku ika'icatka daḡ tak. Deus soat kukukan je'e iap muwēnuwēn oeku. ²⁻³ 12 beayū Jesus eju oekuku ip,

aoyũ dak. Jesus cuk ixeyũ aoyũ o'gu'ada. Ibiõgbuk kërëat tak cuk o'gũjëm cebewi ip. Maria Jesus eju oeku, Joana dak, Susana dak, ade warara'acayũ dak. Madalena i osunuy wara'at Maria butet. ⁷ be ibiõgbuk kërëat cuk o'gũjëm ixë Maria bewi. Joana Cuza tayxi osunuy. Herodes pubut kukukat ixë Cuza osunuy—Galiléia eipi kukat pubut kukukat. Ixeyũ aoyũ jebubut'in iũmũm'uk osodop ip Jesus pe, 12 beayũ be dak. Jesus eju oekukuku ip Jesus xat muğëğëm.

⁴ Ade ka bewi o'je'awero ip Jesus kay cekawën com. Adeayũ e'awero buje Jesus wuymutaybitbinap ekawën o'gũwën cebe ip.

⁵ — Ağokatkat kadaida o'tamudu jekat pe — io'e Jesus. — Tamududum pima, ta'ade gu o'ta'at e bitako dağ. Cũğcũğayũ o'tamucakucak e bitako dağ puye — io'e Jesus.

⁶ — Ibocewi wasũyũ ixeda o'ta'o'o. Tamududum pima wara'ata o'ta'at karatũğ'a jeje. O'jedae'ũ idibi'ũm puye. O'tanokap gu. ⁷ Tamududum pima wara'ata o'ta'at widaoho nuybi be. Da aypapan o'e widaoho nuybi be — io'e Jesus.

⁸ — Ibocewi widaoho kadai o'gu'ũm. Wara'ata bit o'ta'at katõ be. Imënpuye xipan o'yaypan. Kadaim o'e. Pũğ pe kadai be ta'ada jĩã o'tadop—100 be o'tadop — io'e Jesus. — Wa'ĩjo pin pima, eya'õpicũğcũğ cuy epesop wa'õ kay — Jesus o'e adeayũ be.

⁹ Gebuje ceweju etaybitbinayũ o'jekawën Jesus eju.

— Apënapë ibo kawën? — io'e ip.

¹⁰ — Deus soat kukukan je'e — Jesus o'e. — Deus ibikuy eywebe eyetaybit am iboam. Imënpuye ibapuğ ma õn eymutaybitbin. Warara'acayũ be bit imutaybitbinap ekawën muwënuwën õn. Jeakağ ip. Inaka ijojom gu ip. Wekawën pa'arëm cexe ip wekawën cocom ma'gu ip — Jesus o'e.

¹¹ — Apënapë ibo kawën jeymukũyjo õn. Deus ekawën kadaida buxim—tamudu'ibita buxim — Jesus o'e. ¹² — Deus ekawën cocomayũ'in e bitako dağata buxim. Deus ekawën cocom ip. Cekawën co'isum pit Satanás ajëmjëm cekay ip ibiõgbuk kërëayũ kukukat. “Te'e ma eyju iboap cocom,” i napa ma e'em Satanás cebe ip. “Iboap ekawën kay eyetabun gu juy epesop,” i napa ma e'em. Imën Satanás imubu'u'un ip itabucap puxim Deus kay. Ixeyũ mubu'u'un Deus pe ixeyũ daxijoap puxim — io'e Jesus.

¹³ — Warara'acat karatũğ'a jejeata buxim Deus ekawën cocomayũ — io'e Jesus. — Cekawën co buje, icokcok e'em ip. Wekawën kay jĩã ip. Imënpit darem ma itabut ip tãbube'ũmat puxim. Deus kay jetabucap epereperem ip. Warara'acat ixeyũ be ikërëat mujurũğat puje, ibu'un ip Deus kay jetabut am — Jesus o'e.

¹⁴ — Warara'acat widaoho dağata buxim Deus ekawën cocomayũ. Wekawën cocom ip. Guyjom pit soat em ġebum ip jemukaypin kay. Adem ibu pin ip jebubun. Jebikuyap tağ ip jeku ojuy, jemucokcokcoğ. Warëmtağ ip jeku ojuy. Imënpuye ibu'u ip jetabut am Deus kay — Jesus o'e.

¹⁵ — Warara'acat katõ beata buxim Deus ekawën cocomayũ. Deus ekawën cocom ip. Cekawën kay jĩã ip. Oibu'un gu ip jetabut am Deus kay. Ixeyũ xipat Deus xe. Cũğ ma ip cexe ixeyũ. Cekawën muwënuwën ip warara'acayũ be imutabut am ip Deus kay. Warara'acat mutabunat kadai buxim—ya'a'eat puxim — Jesus o'e.

¹⁶ Gebuje Jesus wara'at kawën o'gũwën.

— Imusop puje lamparina kuka ajomuy gu ico'a'a diotpe — io'e. — Ajomuy gu dak kuka wuyxexecap tiotpe. Um kuka ajomuy uk'a be õmõm'ukayũ be kabiok tağ iõmap puxixim. ¹⁷ Imënpuxim soat imunëm'ibit kuka o'tobuxik ip. Wara'acat pe ya'ĩjoap puxim kawënwën ãm tak itaybit je'e soat — io'e.

¹⁸ — Imëneju juy eya'õpicũğcũğ epesop wa'õ kay — io'e. — Eyağuyba'ũm gu juy epesop wekawën kay. Xipan eya'õpicũğ pima, waram jeyetaybin wekawën. Xipan'ũm pima bit, jeyağuyba'ũm wekawën kay — io'e.

¹⁹ Ixi ajëm ojuy oeku Jesus kay jekawën ãm, ikitpitpiyũ dak. Cekay yajëm pa'ore o'e ip adeayũ buye.

²⁰ — Exi omuy akiju, ekitpitpiyũ dak — io'e ip. — Ejo pin ip — io'e ip.

²¹ Gebuje Jesus o'jekawën adeayũ be.

— Deus ekawën coco'ukayũ oxi jo'i oxe, okitpitpiyũ jo'i dak — io'e. — Kũyjobicayũ oxi jo'i oxe, okitpitpiyũ jo'i dak — io'e.

²² Guyjom Jesus oõm kobe be jeweju etaybitbinayũ eju. Xik. Oabik.

— Ga'a wĩnãbu aju — io'e cebe ip.

Timudek ojuy o'ju ip. ²³ Timudekdeğ pima, Jesus o'xet. Tibicũğ pe bima kabidoxixi oajëm iodi kay. Idibi o'tiõm kobe be tipodoy buye. Kobe ipoxi o'e idibim. Jepiriğ ojuy o'e ip. Jakõmap puxixim iparara ip o'e. ²⁴ Imënpuye ceweju etaybitbinayũ Jesus o'ğuwurũğ.

— Kariwa! — io'e ip. — Akõm wuyju!

Wũrũh. O'jewurũğ. Jewurũğ puje, Jesus kabido o'subidomukorëm. Tipodoyat o'tipon. Iodi tipo o'e.

²⁵ Imënpuye itabëğbëğ ip o'e ijojom dao ma o'tipon iap cocom.

— Apënpuye eyetabut ġu Deus kay? — io'e Jesus cebe ip.

— Abu dak sute? Kabido kũyjobit ya'õ kay. Tipodoyat tak kũyjobit ya'õ kay — io'e ip jewewebe.

²⁶ Oajëm ip wĩnãbu—Gerasa eipi watwat kay, o'timudek puye. Gerasa eipi Galiléia eipi wegũn opop. Jesusyũ oajëm.

²⁷⁻²⁹ Gebuje Jesus o'jëm kobe bewi. Oajëm ağokatkat kay. Ikaboğatka wat osunuy ixé. Ibiõğbuk kërëat kukat osunuy ixé. Ika'uat puxim osunuy. Toti'ũm jekuku'uk osunuy kuy bin ma. Uk'a be ġu osunuy. Ce'ũ'ũayũ mõğmõğap tağ ma oeku.

— Ejëm cuy ağokatkat pewi — io'e Jesus ibiõğbuk kërëat pe.

Imën Jesus o'e ibiõğbuk kërëat pe ağokatkat kuku'uk puye. Ixe ağokatkat daomunmun'uk osodop ip ibo ka watwat cabobum, correntebum tak kuy bin ma. Imënpit cabobu, correntebu dak o'subudakatkat ixé. Ibiõğbuk kërëat ixé mujuju'uk osodop uk'a'ũmat pe. Jağepũğ ma oeku uk'a'ũmat tağ.

Jesus cocom pima, o'jewãwã ixé ağokatkat. O'jëğ'aecõğcõğ Jesus wap, jexe ya'õbuyxi buye.

— Apën ën em owebe, Jesus? — io'e. — Ën Deus ipot—soat podi ma ya'õbacaat ipot — io'e ya'õberen. — Ipiat esupi'ajoat ġu juy owebe — io'e cebe.

³⁰ Ibocewi Jesus o'jekawën ağokatkat pe.

— Apën ebutet? — io'e Jesus.

— Ade i — io'e.

Ade i ibutet osunuy ade ibiõğbuk kërëat cebe buye.

³¹ Gebuje ixeyũ ibiõğbuk kërëayũ o'jekawën Jesus pe.

— Ocemujum ġu juy ipiat'ajojoap kay — io'e. — Dajebaroyũ be acã juy ocemujum ece — io'e ip Jesus pe.

³² Imën o'e ip ade dajebaroyũ co'a pënpën tağ wũrũrũrũğ puye.

— Ha'a — io'e Jesus.

³³ O'jëm ip ağokatkat pewi Jesus a'õbi. Oõm ip dajebaroyũ be. Imënpuye dajebaroyũ daudau ip owat co'a pënpën tağ. O'kop ip iodi be. Oakõmkõm ip. O'sũm ip. Poğ. Oap ip.

³⁴ Dajebaroyũ kukukayũ iboap o'tobuxik tak. O'jenapõn ip. Jesus ibiõğbuk kërëat o'ğuoõm dajebaroyũ be iap muwënuwën cekuku ip ikaboğatka watwat pe, kogũnpi watwat pe dak.

³⁵ Gebuje o'jekũyjo'iyũ o'ju dajebaroyũ'ũm'ũm com. Oajëm ip Jesus kay. Jay. Ibiõğbuk kërëat kuğ tũbit o'tobuxik ip Jesus xe. Xik'i osunuy Jesus xe. Totite o'e. Yağuybat o'e. Yağuyba'ũm o'e ip oajëm'iyũ. ³⁶ Imënpuye o'jojo'iyũ ma Jesus ibiõğbuk kërëat o'ğujëm iap o'ğuwën soat pe. ³⁷ Ibo eipi watwat pit Jesus o'ğujëm jeka bewi—Gerasa eipi watwat. Jesus o'ğujëm ip jeparara pibun.

O'jëm Jesus ixeyũ xewi. Porewuh. Oõm kobe be waram timudek am. Xik. Oabik.

³⁸ Ibiõgbuk kërëat kuḡ tũibit oajēm tak Jesus kay.

— Āḡ eweju oju — io'e Jesus pe. — Eweju ma ojeku — io'e.

³⁹ — Ap! Obu'u. Oweju ḡu juy. Ecepit cuy eduk'a be — io'e ibiõgbuk kërëat kuḡ tũibit pe. — “Deus xipan cuk okuk,” i juy ece cebe ip eduk'a beayũ be — io'e cebe.

Gebuje ibiõgbuk kërëat kuḡ tũibit o'jepit jeduk'a kay. Soat kaka daḡ oeku.

— Jesus ibiõgbuk kërëat o'ḡujēm owebewi — i'e'em oeku.

Jesuyũ dak waram o'timudek.

⁴⁰ Waram Jesus epit puje, Galiléia eipi watwat icokcok o'e iwiwim ip puye. Aḡokatkat oajēm Jesus kay. ⁴¹ Jairo i ixē aḡokatkat putet osunuy. Deus eju kawēnwēnap'a kukuk'ukat osunuy ixē. O'jēḡ'aecõḡcoḡ Jesus topabe Jesus ya'õbuyxi cexe buye.

⁴² — Ejot cuy oduk'a kay — io'e Jesus pe. — Odaxit ce'ũ pin — io'e.

Doze koato Jairo daxit osunuy. Wara'at taxit ka'ũmḡu. Pũḡ ma osunuy.

— Ga'a — Jesus o'e.

E daḡ cucum pima, adeayũ o'ju ip Jesus nomuju. Jesus o'ḡukuḡukuḡ ip, ade buye.

⁴³ E daḡ cucum pima ayacat oajēm Jesus kay. Jesus tõḡpikadiwi oajēm. Ixe ayacat iwātaxipi o'e. Doybucukcuḡ ḡu osunuy 12 koato bun. Imēnpuye jedinheiro o'ḡu'ũm januḡtataapteim. Dinheiro kuḡ ḡu o'e. Ka'ũma ma kuka o'ḡu'ada ayacat. ⁴⁴ Jesus esay ukpu o'ḡucay ixē. O'toybucuk ḡebuje bit. O'je'ada.

⁴⁵ Gebuje Jesus o'e:

— Abu omucay? — i.

— Ōn ḡu — io'e soat.

— Kariwa — Pedro o'e. — Adeayũ ekuḡukuḡ — io'e. — Akokoreren ip ade — io'e.

⁴⁶ — Pũḡ'in ixeyũ'in omucay — io'e. — Wetaybit iboam. Deus a'õbacaap o'jēm owebewi — io'e.

⁴⁷ Imēneju ayacat o'e jewebe ma:

— Wemunēm pa'ore oce — i.

Ixe dak oajēm Jesus dopabe. Ikarabakbak o'e jeparara pibun. Tũybe Jesus omukorēm iãn o'e. O'jēḡ'aecõḡcoḡ Jesus topabe.

Gebuje ixē ayacat je'adaap o'ḡuwēn soat etabun.

— Esay oḡucay omu'ada am — io'e Jesus pe. — Eekabek ukpu mucay buje, oce'ada — io'e cebe.

⁴⁸ — Tũ'ũ — Jesus o'e. — Ece'ada, okay etabut puye. Kaba'ũm cuy eḡuy ḡasũ bit — io'e ayacat pe.

⁴⁹ Aḡokatkat oajēm tak Jairo kay—Jesus xeat kay. Jairo duk'a bewiat oajēm. Oajēm ayacat pe Jesus kawēnwēn pima.

— Edaxit'ũm kuy oe'ũ — io'e. — Kariwa Jesus eḡuwa'ũm ḡu juy — io'e.

⁵⁰ Jesus pit iboap co buje, o'jekawēn Jairo eju.

— Eḡuycũḡ ḡu juy eḡuy — io'e Jesus cebe. — Etabun cuy eḡuy okay — io'e. — Etabut pima, je'ada, oe'ũ ma'ḡu edaxit — io'e.

⁵¹ Gebuje Jesus oajēm Jairo duk'a kay. Pũḡpũḡ ã o'ḡuõmat jeweju. Pedro oõm ceweju, João dak, Tiago dak, yaypan'isuat'ũm ebay dak, ixi dak. ⁵² Soat ibo'a beayũ dak wawa ip osodop yaypan'isuat'um cocom. Jewāwāwām ip osodop. Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— “Wawa ḡu juy epesop,” i õn e'em — io'e cebe ip. — Ixe ce'ũ ḡu—ixet acã — io'e Jesus.

⁵³ Waram ḡuto oḡu'ada iam itaybit puye, “Ixet acã” io'e. Imēnpit Jesus o'jowayway ip, ixē'ũm oe'ũ iam itaybit ip puye uk'a beayũ.

⁵⁴ Gebuje Jesus Jairo daxit'ũm pa o'subaixik.

— Tũ'ũ, aḡobucēḡ ece — io'e cebe.

⁵⁵ O'ḡu'aḡobucēḡ ḡebuje bit waram ḡuto o'jetait puye. Itabēḡ ma o'e ḡasũ bit.

— Ixat epeḡũm cebe i'o am — Jesus o'e.

56 — Ak'i — io'e ip cebay. — Waram ġuto o'jetait — io'e ip.

— Waram ġuto imutaicap cuy epeġuwēn ġu warara'acayū be — Jesus tak o'e cebay be. Icocok cīcā o'e waram o'jetait puye.

9

1-2 Waram pima Jesus 12 beayū o'tomuwā jewēju etaybitbinayū. Ja'ōbacaap o'ġūm cebe ip.

— Ibiōġbuk kēreāt cuy epeġujēm wa'ōbi — io'e cebe ip. — Iwātaxipiyayū juy epeġu'ada wa'ōbi — io'e cebe ip. — “Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e soat pe — io'e.

3 Ixeyū mujum pima o'jekawēn ceweju ip.

— Ade ġu juy epetujowat eyjuap taġ — io'e cebe ip. — Eyba'ip ġu epeyoptujowat, dinheiro mūn tak ka'ūma, eyxat tak ka'ūma, dinheiro dak ka'ūma. Eyekamixa dak pūġ ma epetujowat — io'e.

4 — Aġoka be eyajēm puje, wara'at'a bebebe ġu juy epesop—pūġ'a be ma — io'e. 5 — Ibo ka watwat ibu'u eykuġ pima, juy epejēm ibo ka bewi. Wara'at ka kay juy epeju. Eyjēm puje ka'wi epeġudu eyei bewi “Deus ipiat supi'ajoat eywebe ya'ō kay'ūm puye” iap mubapuk am ibo ka watwat pe — io'e.

6 Imēneju 12 beayu o'jēm. Soat kaka daġ oekuku ip. Kawēn idipat muwēnuwēn oekuku ip. Iwātaxipiyayū mu'ada'adam oekuku ip.

7 Guyjom Herodes Jesus e'eap o'ya'ījojo—Galiléia eipi kukat. Tūybe Jesus waram ġuto o'jetaitiat iān o'e ip adeayū. Tūybe Jesus João Batista iān o'e ip pūġpūġayū.

— João Batista waram ġuto o'jetait je'ūap tomukadi — i te'e ma o'e ip Jesus muwēnuwēn.

8 Tūybe Elias'ūm waram o'jebapuk ijodi je'ūap tomukadi iān o'e ip warara'acayū. Tūybe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat'ūm waram ġuto o'jetait—kuyjeat'ūm iān o'e ip warara'acayū. Imēnpuye Herodes yaġuy'ūm o'e Jesus e'eap co buje.

9 — Abu sute? — io'e Herodes jewebe ma. — Ōn ma João oya'ukat — io'e. — Soat ip ite e'eap muwēnuwēn — io'e jewebe ma.

Imēneju Herodes Jesus co pin cīcā osunuy.

10 Jesus emumujuyū epit puje, soat o'ġuwēn ip Jesus pe. Apēn cuk adi o'e'e ip iap o'ġuwēn ip cebe.

Ibocewi Jesus ip o'tujowat jewēju.

O'jēm ip adeayū xewi. O'ju ip Jesus eju Betsaida ka kay. 11 Adeayū bit o'ju Jesus nomuju, kuy o'jēm iam itaybit ip puye. Oajēm ip adeayū.

Gebuje Jesus icocok o'e jenomuju iju buje ip. Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e iap o'ġuwēn cebe ip. Iwātaxipiyayū o'ġu'ada. 12 Imēnpit katpuje jījā o'e. Imēnpuye 12 beayū o'ju kawēn ām Jesus eju.

— Ajo kuka o'jo'o ip? Ka'ūmġu puybit ijoce — io'e ip Jesus pe. — Eġuyypit cuy ip tomukay ma. Ikatēġatka kay juy ip eġuju ixat pu am — io'e ip cebe. — Ixeyū juy eġuju ixet am — io'e ip. — Ijoce bit ya'ūmġu uk'a ixet am ip — io'e ip.

13 — Eyju ma ixat epeġūm cebe ip — io'e Jesus pit jewēju etaybitbinayū be.

— Apēntak suteyū xan acejat? — io'e ip Jesus pe. — Cinco be ma pāo'a kuġ oceju. Axima kuġ tak xepxep ma oceju — io'e ip. — O'e ġu kuka cebeam ip. Pomawi dak puybit suteyū xan acejat? — io'e ip Jesus pe.

14 Imēn o'e ip ade jījā buye. 5000 aġokatkayū osodop ip Jesus ekawēn cocom.

— Adeayū epeġuabik — Jesus o'e cebe ip.

— Ha'a — io'e ip.

15 Soat oabik ip. Kaxikxik'i ip o'e.

16 Gebuje Jesus ixat o'jat. Akoh. Pāo'a o'yabu—cinco beat'a. Axima o'jat xepxepat. Ixe dak o'jeapūn kabi kay. Apūn.

— Bay, xipat cĩcã ěn — Jesus o'e Deus pe. — Ocexan egubapuk ocewebe i'o am — io'e. Ixat o'takatkat jebum. Pão'a o'yadakatkak. Pan. O'yaũmũm 12 beayũ be yaũm ãm adeayũ be. Iũmũm pima o'gu'acoğ axima. 12 beayũ ixat o'gũmğũm adeayũ be. Soat ip o'jo'o. Ibeğbeğ ip o'e. ¹⁷ 12 beayũ cepoyat o'guxipan. O'jomõğ ip ico be. 12 be ico o'gunopapũn ip cepoyan. Imẽn Jesus yopĩcat o'gu'acoğ adeayũ xan.

Gebuje Jesus adeayũ o'guypit tuk'a kay. Irerem gu ip o'guypit—ibeğbeğ acã.

¹⁸ Waram pima Jesus o'jekawẽn Deus eju. Jağepũğ ma kawẽnwẽn o'e ceweju. Ceweju osodop ip 12 beayũ.

Gebuje Jesus o'jekawẽn jeweju etaybitbinayũ eju.

— Abu dak õn adeayũ xe? — io'e Jesus cebe ip.

¹⁹ — ěn João Batista pũğpũğayũ xe — io'e ip. — “Teku João Batista,” i te'e ma e'em ip. “Teku Elias,” i te'e ma e'em warara'acat — io'e ip. — “Teku Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat—waram guto o'jetaitiat,” i te'e ma e'em warara'acat — io'e ip.

²⁰ — Pãm eyju? Abu dak õn eyxe? — io'e.

— ěn Cristo ma — io'e Pedro. — Deus pe wuydaxijo am ta'e'ibit ěn — Pedro o'e.

²¹ — Iboap pit cuy epeğuwẽn gu warara'acayũ be — Jesus o'e cebe ip. ²² — Soat wağo õn. Õn pit ipiat osupi'ajo — io'e. — Paĩyũ kukukayũ itakoma jĩã je'e okay, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak, Judeuyũ kukukayũ dak. Waoka ojuy je'e ip. Waoka ip guyjom. Xepxep xet kap puje bit, waram ocetait — Jesus o'e.

²³ Gebuje Jesus o'jekawẽn soat eju—cekawẽn cocomayũ eju.

— Oweju jeku pin pima eybikuyap tağ gu juy epeku—obikuyap tağ acã — io'e. — Wekawẽn tağ cuy epeku — io'e. — Eybu'um gu juy epesop eye'ũ ãm owebeam — io'e.

²⁴ — Obikuyap tağ eyeku buje, soat em Deus xe eyetait epesop eye'ũ buje — io'e. — Eybikuyap tağ eyeku buje bit, wũy ma Deus wi epesop — io'e. ²⁵ — Eye'ũ buje soat em wũy ma Deus wi epesop pima, te'e ma eyju soat pupum ijodi eybubun. ²⁶ Soat wağo õn. Waram ojot ijodi Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ eju—ikêreat kuğ'ũmayũ eju. Waram ojot webay a'õbi. Soat je'e owebe: “Ka'ũmğũ ejo'iat ya'õbuyxiat,” i. “Ka'ũmğũ ejo'iat idipat,” i dak. Okay eybu'u bima, õn tak obu'un ma oce eykay wedot puje. Wa'ĩjo am eybu'u bima, õn tak obu'un ma oce eya'ĩjo am — io'e. ²⁷ — Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e. — Deus soat kukukan je'e. Pũğpũğ puk ijodiacat je'ũ gu iboap com'ũm pima — Jesus o'e. Jesus imẽn waram jedocap o'guwẽn cebe ip.

²⁸ 8 xet kap puje, Jesus o'ju Pedro eju, João eju dak, Tiago eju dak. O'ju ip co'a kay jekawẽn ãm Deus eju.

²⁹ Oajẽm ip. Jay. Jesus o'jekawẽn Deus eju. Kawẽnwẽn pima o'jedopaewarurun. Iekabek irut cĩcã o'e. Isopsep cĩcã o'e. ³⁰ Xepxep ağokatkayũ dak o'jekawẽn Jesus eju—kuyayũ, kuy oe'ũ'iyũ. Moisés o'jekawẽn, Elias dak. ³¹ Idip cĩcã osunuy cebapukap. O'jekawẽn ip jeweweju.

— Jesus je'ũ Jerusalém ka be Deus bikuyap tağ — io'e ip jewewebe.

³² Imẽnpit Pedro o'xet, Tiago dak, João dak. O'xet ip itaxet pinpin ip puye. Jewurũğ puje, Jesus o'jojojo ip. Idip cĩcãat o'jojojo ip. Ixeyũ dak xepxep ağokatkayũ o'jojojo—Jesus eju kawẽnwẽnayũ.

³³ Gebuje Pedro o'jekawẽn Jesus eju xepxepayũ cẽm pima.

— Kariwa! — io'e Pedro. — Xipat cĩcã wuyju ijoceam. Xijap cuy ocejomõğ ebapũğ — io'e. — Pũğ ewebeam je'e, wara'at Moisés peam je'e. Wara'at Elias peam je'e — io'e. Pedro imẽn o'e itaybit'ũm apẽn oce iam puye. Yağuybabi'ũm o'e.

³⁴ Kabikerereat tak Pedro o'ğuba'arẽm, Tiago dak, João dak. Kabidiğ pe ip o'e. Iparara ip o'e kabidiğ pe jeba'arẽm puye.

³⁵ Gebuje kabikerereat pewi Deus ekawẽn ip o'ya'ĩjojo.

— Xeku okpot — io'e Deus. — Wemunaẽ xeku — io'e. — Kũyjobin cuy epesop ya'õ kay — io'e Deus.

³⁶ Ibocewi Jesus acã o'jojojo ip. Kuy o'jēm xepxepayũ. Warara'acat pe ġu apēn cuk o'jojojo ip iap o'ġuwēn ip—jewewebe acã. O'jojojo ma'ġu ip. O'ġuwēn ġu bit ip.

³⁷ Kuyaje Jesus co'a bewi o'kop ebapũġayũ eju. ³⁸ Adeayũ oajēm Jesus kay. Aġokatkat o'jekawēn Jesus eju—ceparakpeat ip.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e. — Okpot cuy esubuywan! ³⁹ Pũġ ma okpot. Axik pe ikukuk puje, pipim imuy'at'an ipi ju, jewãwãwãm ya'õberen, ibidopabokbek e'em, imuwerikweriġ — io'e. — Ibu'u o'e cēm cebewi — io'e. ⁴⁰ — “Axik cuy epeġujēm okpot pewi,” i kuy oce eweju etaybitbinayũ be. Imēnpit imujēm pa'ore o'e cebe ip — cebay o'e Jesus pe.

⁴¹ — Tãh! — io'e. — Eyetabut'ũm cĩcã okay — io'e Jesus iboceayũ be. — Xipat ġu eyju — io'e. — Puġũn tak oġuy eyxe? Ibun ma okpiceġē eyetabut'ũmap cocom! — Jesus o'e. — Ekpot cuy etojot okay — Jesus o'e cebay be.

⁴² Gebuje axik pipim aġokatkat'it'it o'ġuy'at Jesus kay ajēmjēm pima. O'ġuwerik cĩcã. — Ejēm cuy aġokatkat'it'it pewi — io'e axik pe.

Aġokatkat'it'it pewi o'ġujēm. Waram ġuto o'ġũm cebay be.

⁴³ — Soat podi ma Deus ya'õbaca — io'e ip soat o'jojojo'iaiyũ.

Gebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayũ eju. Adeayũ itabēġbēġ ip o'e ijojom, axik o'ġujēm puye. Gebum osodop ip apēn Jesus o'ġujēm iap kay.

⁴⁴ — Eyaġuyba'ũm ġu juy wa'õ kay — io'e cebe ip. — Soat waġo õn. Warara'acayũ oũm okay itakomaayũ be — io'e. — Gebum cuy epesop wa'õ kay — io'e cebe ip.

⁴⁵ Imēnpit cekawēn pa'arēm o'e ceweju etaybitbinayũ xe.

— Apēġape dak cekawēn? — io'e ip jewewebe ma. Imēnpit isũsũn ip o'e “Apēġape dak ekawēn?” i'e am cebe.

⁴⁶ Ibocewi jewa'õxixiġ o'e ip ceweju etaybitbinayũ.

— Abu omuy ya'õbuyxiat wuy'in warara'acat podi ma? — io'e ip jewewebe.

⁴⁷ Jesus itaybit osunuy yaġuy ip iam. Imēnpuye bekicat o'tojot jexe am.

⁴⁸ Gebuje o'jekawēn ceweju ip.

— Cexe okukpin puye xipan ite bekicat kuġ pima, xipan okuġ tak epe'e — io'e. — Xipan okuġ pima, omudocat kuġ tak xipan epe'e — io'e. — “Õn pit wa'õbuyxi” i'e'em'ũmat ya'õbuyxi Deus xe — io'e Jesus.

⁴⁹ Gebuje João o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Aġokatkat cuk ocejojojo. A'õbi ma ibiõġbuk kērēat mujēmjēm'Uk osunuy — io'e. — “Imēn ġu bit cuy,” i juk oce cebe, wuyweju'ũm puye — io'e João.

⁵⁰ — Imukorēm rēm ġu juy — io'e Jesus pit. — Wuykay itakoma'ũmat wuykadiat — Jesus o'e.

⁵¹ Kabi kay waram Jesus euap ekabia ajēm pin pima: — Jerusalém ka kay juy oju — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be. Iju pin o'e ibo ka kay. ⁵² Ja'õdujowacayũ o'ġuju jewap. O'ju ip. E daġ pima aġoka be oajēm ip Jesus nuyap'a muxipan am—Samaria eipi watwat ka be.

⁵³ Ibo ka watwat pit Jesus kay ġu o'e, Jerusalém ka kay cum puye. Ibu'u o'e ip imu'abiġ jeka be. ⁵⁴ Imēnpuye Tiago o'jekawēn Jesus eju, João dak.

— Kariwa — io'e ip. — Ebikuy du ocewebe daxa mudot am kabi bewi ijop ka watwat muy'ũ am? — io'e ip.

⁵⁵ — Ap — io'e Jesus pit cekay ip jekorepēn puje. — Epeġuy'ũ ġu juy ip — io'e. O'jēm ip ibo ka bewi.

⁵⁶ Soat kaka daġ oekuku ip wara'atka daġ. ⁵⁷ E daġ cucum pima, aġokatkat oajēm Jesus kay.

— Soat ka daġ ojekuku eweju ejuap taġ — io'e Jesus pe.

⁵⁸ — Oweju du eku pin? — io'e Jesus. — Kak ikũykēy — io'e. — Wasũ topipe. Soat waġo õn. Imēnpit ya'ũmġu odopdopap'a. Eku pin tu oweju? — io'e cebe.

⁵⁹ Gebuje Jesus oajēm wara'at aḡokatkat kay.

— Oweju juy ejeku — io'e cebe.

— Gasū ḡu. Guyjom acā — io'e. — Āḡ webay'ūm ojokot — io'e cebe.

⁶⁰ — Āḡ Deus ekawēn kay'ūmat jebadipyū'ūm'ūm jokot — io'e. — Ēn pit oweju juy ejeku — io'e. — Deus soat kukukan je'e i'e'e'ukan cuy eḡuy — io'e cebe.

⁶¹ Wara'at aḡokatkat oajēm Jesus kay.

— Kariwa, eweju juy ojeku — io'e. — Oduk'a beat pe buk ōn jekawēn. “Cum puk ōn,” i buk oce cebe ip — io'e Jesus pe.

⁶² — Biopak kuḡ ipi kotkon pima cekorepēn puje, ipi kocap wakēnwakēn'i kuka o'e — io'e Jesus pit. — Imēnpuxim etabut am ebu'u bima, te'e ma kuka ece Deus soat kukukan je'e iap ekawēn muwēnuwēn'ukan — io'e Jesus.

10

¹ Iboap tomukadi wuykukukat Jesus 70 beayū o'taē kawēn idipat muwēn ām adeayū be. Xepxepxem ma ip o'ḡuju jewap.

— Soat kaka daḡ cuy epeju — io'e cebe ip. — Ōn tak oju eynomuju — io'e cebe ip.

² — Jeymuju ōn apēn aḡokatkat jekat peat'a bum jebuywatwat'ukat mujuap puxim — io'e. — Apēn ya'ade opop kat pe kadai'a yaopat'a iap puxim ade opop ipi ju Deus ekawēn itaybit'ūmayū. Ade ḡu bit Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Imēnpuye imuwēnuwēn'ukayū kukat eju juy epeyekawēn—Deus eju. “Adeayū juy eḡuju ekawēn muwēn ām,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e.

³ — Epeju juy ḡasū — io'e. — Ōn ma dak jeymuju. Deus ekawēn muwēnuwēn pima, ovelha'it'it puxim epesop—widayū pidaseat puxim, ikērēat kay jījāyū pidase buye — io'e.

⁴ — Sacola ḡu juy epetujowat eyjuap taḡ, dinheiro mūn tak ka'ūma, eyeiuk tak ka'ūma — io'e. — Ibun ḡu juy epesop kawēnwēn warara'acat eju e bidase — io'e.

⁵ — Uk'a be eyōm puje, “Deus cuy ija'a watwat jukuk kaba'ūm ip jedop am,” i juy epe'e — io'e. ⁶ — Xipan jewewekuḡ ip pima, kaba'ūm ip jeedop iḡo'a watwat. Jewewekay itakoma ip pima bit, te'e ma “Deus cuy ija'a watwat jukuk kaba'ūm ip jedop am,” i epe'e — io'e cebe ip.

⁷ — Iḡo'a be ma epesop uk'a be — io'e. — Soat cuy epejo'o ajo ip o'ḡūm eywebe iap. Soati juy epetikōn ajo ip o'tiūm eywebe iapti. Eysūsūn ḡu juy epesop eyxat pu am cexewi ip. Cekapikapte juy ateida kapikpik'ukat pe — Jesus o'e.

⁸ — Aḡoka be eyajēm puje juy ajo ip o'ḡūm eywebe iap epejo'o xipan ip eykuḡ pima. ⁹ Iwātaxipiplayū juy epeḡu'ada—ibo ka watwat. “Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e cebe ip — io'e.

¹⁰ — Aḡoka be eyajēm puje, “Epeōm cuy oduk'a be,” i'e'em'ūm ip pima uk'a ukpibubu daḡ cuy epeju. ¹¹ “Ka'wi opop ocei eju—eyka beat ka'wi,” i juy epe'e cebe ip. “Ka'wi mududum ocei bewi eyukpiwat puye, Deus ekawēn co pin'ūm puye,” i juy epe'e cebe ip. “Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e. “Eyetaybit ḡu iboam, wekawēn kay'ūm puye,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹² — Icēmān ōn e'em eywebe. Deus kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat. Ixeyū be iap podi ma bit ibo ka watwat pe ipiat supi'ajoat, eyekawēn com ip ibu'u buye — io'e Jesus.

¹³ Gebuje Jesus wara'at kaka watwat o'ḡuwēn.

— Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Corazim ka watwat — Jesus o'e. — Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Betsaida ka watwat — io'e. — Ka'ūma buk epejojoioiap cuk adi oḡubapukpuk eyetabutpe eyka be bima — io'e. — Tiro ka be iboap mubapuk pima, Sidom ka be dak, kajuk ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip ibo ka watwat. Itabut kajuk ip o'e Deus kay — io'e. — Ibo ka be iboap mubapuk pima, kajuk ikurususucat o'ḡuōm

ip jedotim. Daxadaypi be dak kajuk o'e ip kaxikxik'i. Iměn kajuk o'e ip oceḡuycũḡ cĩcã ikērēat kuḡ puye iap mubapuk am jebureyũ be, ḡasũ bit ikērēat aḡujurũḡ ḡu iap mubapuk am tak — io'e.

¹⁴ — Deus kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajoap kabia bima, Tiro ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Sidom ka watwat pe dak. Ixeyũ be iat podi ma bit eywebe ipiat supi'ajoat — io'e Jesus.

¹⁵ — Cafarnaum ka watwat — io'e. — Deus jeymuyu ḡu kabi kay — io'e Jesus. — Jeymukop ipiat'ajojoap kay — io'e.

¹⁶ — Eyekawēn kayayũ wekawēn tak ip cekay — io'e jewēju etaybitbinayũ be. — Eykay'ũmayũ ōn tak ip okay ḡu. Okay'ũmayũ omudocat tak ip cekay ḡu — Jesus o'e. — Epeju juy ḡasũ — io'e. — Wekawēn cuy epeḡuwēnuwēn soat ka watwat pe — io'e.

— Ha'a — io'e ip.

Ibun cĩcã ip oekuku kawēn idipat muwēnuwēn.

¹⁷ Gebuje icokcok cĩcã ip o'jepit Jesus kay — 72 beayũ. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Kariwa, ibiōḡbuk kērēayũ kũyjobit oca'ō kay, a'ōbi oceju jekukum puye — io'e ip Jesus pe.

¹⁸ — Hm hm — io'e Jesus. — Kabi bewi Satanás at'anap ojojojo. Dao ma o'at xiririkiat puxim — Jesus o'e.

¹⁹ — Eya'ōpicũḡcũḡ cuy epesop wa'ō kay — Jesus o'e. — Wa'ōbacaap cuy oḡũm eywebe. Wa'ōbi juy epeku soat em. Puybu epesubumucak tũypiatpu. Dat tak epeḡucak. Ka'ũma bit jeyaoka. Eykay itakomaayũ dak o'e ḡu eywebe, wa'ōbi eyju jekukum puye. ²⁰ Imēnpit eycokcoḡ cuy epesop ibiōḡbuk kērēat cēm cēm eya'ōbi iap kay ḡu—kabi beatup pe eybutet ibararak opop iap kay acã — Jesus o'e.

²¹ Jesus ibiōḡbuk xipacat a'ōbi icokcok cĩcã o'e ḡebuje bit.

Gebuje Jesus o'jekawēn Deus eju.

— Bay — io'e. — Ēn acã soat kukukat—kabi beacat kukukat, ipi juacat kukukat tak — io'e. — Jewexe itaybit cĩcãayũ xewi eḡunēmiap eḡubapuk itaybit'ũmayũ be — io'e. — Ixeyũ be acã iboap eḡubapuk, iměn ebikuy buye, xipat exe buye dak — io'e Deus pe.

²² — Soat ma juk webay o'ḡũm owebe — io'e. — Warara'acat ḡu itaybit cĩcã abu Deus ipot iam—cebay acã. Imēnpuxim warara'acat ḡu itaybit cĩcã abu ipot ebay iam—ipot acã. Iboap mubapuk am ipot ibikuy bima acã, warara'acat itaybit je'e abu Deus ipot iam — Jesus o'e cebe ip.

²³ Gebuje Jesus jebidadam o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju warara'acat pe ya'ĩjoap puxim.

— Eycokcok wekawēn cocom puye — io'e. ²⁴ — Kuyje ajo eyju ijojomap co pin cĩcã osodop ip ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ, ika kukukayũ dak. Imēnpit o'jojojo ḡu ip. Eymukũyjojomap co pin cĩcã ip osodop. Imēnpit o'jekũyjo ḡu ip — Jesus o'e.

²⁵ Gebuje Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat oajēm Jesus kay. O'jekawēn Jesus eju cekawēn puyxijo ojuy.

— Kariwa — io'e. — Apēntak oce soat em Deus xe onuy ãm? — io'e.

²⁶ — Apēn e'em wuyawēwēap ekawēntup? Apēn iboaptup wuymutaybitbin exe? — Jesus o'e.

²⁷ — Iměn e'em wuyawēwēaptup — io'e aḡokatkat.

— Deus kay jĩjã juy epesop, i. Ixe Deus eykukukat, i. Ixe bikuyap taḡ jekukum pima, ixe kay jĩjã epesop; soat em xipacat kay ḡebum pima dak; ya'ō kay kũyjobit pima dak; ixe aḡuy daḡ jewaḡuyḡuy bima dak, i. Iměn cuy epeku, i. Xipan cuy eyxeat epejukuk eywekukap puxim, i.

Iměn e'em wuyawēwēap ekawēntup — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat.

²⁸ — Icēmãn ěn e'em — Jesus ma o'e. — Iměn eku buje, soat em Deus xe ecesũy etait — io'e.

²⁹ — Abu oxeat pit? — io'e ixe bit jewedayo ojuy.

³⁰ Imēnpuye Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn abu wuyxeat iam imutaybit am.

— Aḡokatkat kopkom o'e Jerusalém ka bewi — Jesus o'e cebe. — Ixe aḡokatkat cu ojuy Jericó ka kay. Judeu osunuy. Cucum pima ibukurukayū ixe o'topabijuk e daḡ.

— Oajēm ip cekay. Toti o'ju'uk ip. Soat o'jat ip cexewi ibubut. O'yaokaka jĵā ip. Je'ūje'ūm ip o'suiwat ebidakpe.

³¹ — Paī cucum o'e ixe e daḡ. Je'ūje'ūmat co buje, o'kap wara'at e bitako daḡ. O'subuywan ḡu — Jesus o'e. ³² — Imēntak paī buywatwat'ukat oajēm ixe e daḡ cucum pima. Je'ūje'ūmat co buje, o'kap wara'at e bitako daḡ—paī buywatwat'ukat. O'subuywan ḡu — io'e.

³³ — Gebuje bit Samaria eipi bewiat oajēm cucum pima ixe e daḡ. Samaria eipi watwat Judeuyū kay'ūm cĳcā ip. Ixe jo buje, itabotaidabotbot o'e je'ūje'ūmat kay. O'ju cekay taxijo ojuy. ³⁴ Posūḡti o'timōḡ werowero be—uva'abidi, ixepti dak. Werowero o'jomūnmūn paḡōm.

— Je'ūje'ūmat o'tujowat powatwat ajēmjēmap'a kay. Jejumento akpi jeje o'tujowat. Xipan ixe o'jukuk iḡo'a be.

³⁵ — Kuyaje xepxep jedinhoiro o'jat isurūḡat, teiboḡat, prata muḡēḡē. O'ḡūm uk'a iwat pe je'ūje'ūmat kukapteim.

— “Xipan cuy ite ejukuk,” io'e uk'a iwat pe — io'e Jesus. — “Ijop edinheiro'ūm pima, wara'at oḡūm ewebe wedinhoiro wepit puje,” Samaria eipi bewiat o'e — io'e Jesus. Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

³⁶ — Ebapūḡayū je'ūje'ūmat o'jojojo—ibukurukayū emuaokaka — io'e. — Abu xipan o'jukuk jexeat kukap puxim? — Jesus o'e.

³⁷ — O'subuywan'iat — io'e Jesus pe.

— Ixe ekukuap co'i juy ejeku — Jesus o'e. — Warara'acat puywatwat'ukan cuy eḡuy — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat pe.

O'jēm Jesus xewi.

³⁸ Waram pima Jesus oōm aḡoka be jewēju etaybitbinayū eju. O'ju ip ayacat kay—Marta kay.

— Oduk'a be juy epesop — Marta o'e Jesusyū be.

— Ma — io'e ip.

³⁹ Marta duk'a be ip osodop. Marta kibit tak uk'a be osunuy. Ikibit putet Maria i osunuy.

Gebuje Maria Jesus ekawēn o'ya'ĳjojo jĵā jewemutaybin ojuy. Maria ma xik'i osunuy Jesus xe cekawēn cocom. ⁴⁰ Marta bit kapikpiḡ osunuy ixat tatam, ixat tojotjon tak. Yaḡuybabi'ūm o'e jekapikap kay cekapikap ade buye.

Gebuje Marta o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ak'ḡu du ēn okay? Okibit oibu'un obuywat am. Waḡepūḡ ma ōn wuyxat tatam, wuyxat tojotjon — io'e. — “Ewaḡo juy esubuywan,” i juy ece cebe — io'e Jesus pe.

⁴¹ — Ap — io'e Jesus Marta be. — Gebum cĳcā ēn wuyxataap kay—ekapikap kay. Aḡuykoreren soat kay ekapikap kay. ⁴² Maria bit wekawēn co pin cĳcā. Soat em ḡu wuyxat dopdom. Soat em pit Maria ḡebum wekawēn kay jeenuy — io'e Jesus.

11

¹ Waram pima Jesus o'jekawēn Deus eju. Pereh. O'jepere.

Gebuje ceweju etaybitbinat o'jekawēn ceweju—12 beayū'in.

— Kariwa — io'e. — João kuy jewēju etaybitbinayū o'ḡutaybin kawēn ām Deus eju. Imēnpuxim oceju dak cuy ocemutaybin ece — io'e Jesus pe.

² — Imēn cuy epe'e, Deus eju kawēnwēn pima — Jesus o'e.

— “Bay, soat cuy ip jeedop ibuyxim ebutet kuḡ,” i juy epe'e Deus pe—kabi beat pe — io'e. — “Gaxīn ma juy soat kukukan eḡuy,” i dak cuy epe'e cebe — io'e.

³ — “Soat kabia ocexan cuy eḡūmgūm ocewebe,” i dak.

⁴ — “Oceju ḡebum ḡu apēn wara'acat cuk adi warēmtaḡ ocekuapi kay,” i dak. “Imēnpuye ḡebum ḡu juy eḡuy apēn cuk adi ikērēat oceḡujurūḡrūḡ iap kay,” i dak cuy epe'e cebe.

— “Oca'ōmubacacan cuy eḡuy ocewebe ikērēat kukap puxim,” i dak cuy epe'e — io'e.

— Imēn ma juy epe'e Deus eju kawēnwen pima — Jesus o'e.

⁵ Gebuje Jesus waram adeayū o'ḡutaybin.

— Apēn kuka epe'e powatwat ajēm puje pāo'a kuḡ'ūm pima? — io'e. — Cum aco'i eyju eybure kay iximadakpe. “Obure, pāo'a kay ōn pūḡ'a ma,” i aco'i epe'e cebe. ⁶ “Wara'at obure oajēm oduk'a be jekuap taḡwi,” i aco'i epe'e cebe. ⁷ “Ya'ūmḡu pāo'a. Ya'a'e bima oyaūm kajuk,” i aco'i epe'e cebe. Ixe eybure je'e eywebe badiwi: “Okaykay ḡu juy,” i. “Kuy oduk'a exīntabi otomudip,” i du je'e? “Webekitkit kuy ixexet,” i du je'e eywebe? “Kuy ōn po'i” i du je'e? “Okop pa'ore yaūm ām ewebe,” i du je'e? Imēn tu je'e eywebe? — Jesus o'e. ⁸ — Ka'ūma! Imēn ḡu je'e — io'e. — Eybure je'kop yaūm ām eywebe. Eybure buye ḡu yaūm eywebe. Ibun eyju yaojuyjuy buye bit kuka o'yaūm — io'e.

⁹ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Deus xewi juy epejoojuy. Iojuyjuy bima, epejat. Ixe xewi juy epejokudada. Ikudadam pima epetobuxik. Ixe xewi iojuyjuyap xīntabi be taḡtaḡtaḡ'iap puxim. Xīntabi be taḡtaḡtaḡ'i bima, tomudip'uk ip eymuōm ām.

¹⁰ Soat ojujuy'ukat je'jat; soat kudada'ukat tobuxik; xīntabi be taḡtaḡtaḡ'iat pe xīntabi tomudip'uk ip — io'e.

¹¹ — Puybu ḡu juy epesubuūm eyipotpot pe “Axima kay ōn” i'e buje. ¹² “Sapokay dopsa kay ōn” i'e buje, dat epeḡūm ḡu cebe. ¹³ Eyju ma xipacat ūmūm eyipotpoyū be ikērēat kuḡ ma'ḡu eyju. Eyju xipacat ūmūmap podi ma eyebayat pit xipacat ūmūm eywebe—kabi beat. Ibiōḡbuk xipacat je'ḡūm soat pe jexewi iojuyjuy'ukat pe — io'e Jesus. Imēn Jesus ijodiatcat o'ḡutaybin.

¹⁴ Gebuje Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēm aḡokatkat pewi. Ixe ibiōḡbuk kērēat aḡokatkat muyde'ūm'ūm'uk osunuy. Cekawēn pa'ore osunuy aḡokatkat.

Aḡokatkat pewi ibiōḡbuk kērēat cēm puje bit, xipan o'jekawēn. Imēnpuye adeayū icokcok cīcā ip o'e. ¹⁵ Warara'acayū bit o'jekawēn ip jewewebe.

— Belzebu a'ōbi Jesus ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm cebewi—ibiōḡbuk kērēayū kukat a'ōbi—Satanás a'ōbi — io'e ip napa ma.

¹⁶ — Ka'ūma buk ocejojoioiap cuy eḡubapuk ēn Deus a'ōbi ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm iap mubapuk am ocewebe — io'e ip warara'acat warēmtaḡ cekuap ojuy.

¹⁷ Imēnpit Jesus itaybit osunuy apēn ixeyū jewaḡuyḡuy iam.

Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Pūḡ eipi watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ūm ip. Imēnpuxim pūḡ'a watwat uk'a watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ūm ip — io'e. ¹⁸ — Imēnpuxim Satanás ebekitkit jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ūm ip. Jawaoka buje, ikoro ḡu ip je'e. Imēnpuye “Belzebu a'ōbi ēn ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm ijodiat pewi,” i eyju e'em napa ma owebe — io'e. ¹⁹ — Belzebu a'ōbi ōn ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm pima, abu a'ōbi dak eyebekitkiyū imujēmjēm ip? Jewemuḡuykukukum eyju iap mubapukpuḡ cīcā eyebekitkiyū. ²⁰ Belzebu a'ōbi ḡu ōn ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm—Deus a'ōbi acā. Deus soat kukukan je'e iap mubapukpuḡ ōn eywebe imujēmjēm pima — io'e Jesus.

²¹ Gebuje Jesus meḡapekawēnku boku iap o'ḡubapuk cebe ip.

— Ibacaat nobano kuḡ jeduk'a wiwim pima, ibukurukat pe iōm pa'ore tuk'a be ibubut pu am. ²² Ibacaat podiat ajēm puje bit ixe kuka ibacaat o'ḡuwun pipim jeōm ām. Ibaca jījāat o'e kuka cebe. Cenobano kuka o'jat. Soat ibubut kuka o'jat. Ibubut kuka o'ḡu'ē'ē jebureyū be — io'e.

²³ — Okay'ūmat itakoma okay. Imu'awerom obuywatwat'uk'ūmat imuyppōḡpōḡpōḡ — io'e.

²⁴ — Aḡokatkat pewi ibiōḡbuk kērēat cēm puje, idibi'ūmat taḡ jekukum jebodoyap kudadam. Jebodoyap tobuxik'ūm pima kuka o'e jewebe ma “Jepin ma ōn kuy bima onuyap kay,” i — Jesus o'e.

²⁵ — Jepitpin. Yajēm puje, ixe aḡokatkat tobuxikxiḡ. Ka'ūmḡu ibiōḡbuk kērēat opop ixe aḡokatkat pe ḡasū. Ixe aḡokatkat uk'a buxim—yabi'ōḡ'ōḡat'a buxim—yaxipanat'a buxim — io'e.

²⁶ — Ibocewi ixe ibiōḡbuk kērēat cēm cēm ma'ḡuto. 7 beayū dobuxikxiḡ—ibiōḡbuk kērēayū dobuxikxiḡ—cebodi ma xipat'ūmayū dobuxikxiḡ. Ixeyū dak ōmōm ixe aḡokatkat pe 7 beayū. Kuy bima ixe aḡokatkat tadaybot osunuy. ḡasū bit ibodi ma tadaybot o'e — Jesus o'e.

²⁷ Iboam i'e buje ayacat o'jewāwā Jesus kay—adeayū parakpe at.

— Icokcok cīcā juy exi—emukapat—emuytitit'ukat! — io'e Jesus pe.

²⁸ — Hm hm — Jesus o'e. — Deus ekawēn coco'ukat pit oxi cokcokap podi ma icokcok—cekawēn taḡ jekuku'ukat tak — io'e.

²⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn adeayū be—jakokoreren je'aweroromayū be.

— Xipat'ūm cīcā ḡasūacat! — io'e Jesus. — “Ka'ūma buk ocejojojoiap cuy eḡubapuk ocewebe,” i eyju e'em owebe — io'e. — “Ēn Deus a'ōbi jekukum iap cuy eḡubapuk ocewebe,” i eyju te'e ma e'em. Ade ḡu oḡubapuk eywebe epejojo ḡu buk iap. ³⁰ Pūḡ ma oḡubapuk eywebe. Jonas kay juy ḡebum epesop. Kuy bima Deus Jonas o'ḡuju Deus soat podi ma ya'ōbaca iap mubapuk am Nínive ka watwat pe. Deus Jonas waram ḡuto o'ḡutait ce'ūap tomukadi soat podi ma wa'ōbaca iap mubapuk am iḡo ka watwat pe. Imēnpuxim Deus omudot eykay ḡasū dak. Ōn soat waḡo — io'e.

³¹ — Kaxi etajoreḡatka kukat je'bapuk soat etabixe—ayacat — io'e. — “Teyūku ikērēat kuḡ oxe,” i Deus e'emap kabia bima, ixe ka kukat je'bapuk — io'e. — ḡasūacat tak je'bapuk ixe kabia be. “Ikērēat kuḡ eyju Deus xe,” i je'e ibo ka kukat ixeyū be. Ixe ayacat oajēm wūyatka bewi Salomāo ekawēn co am—itybit cīcāat ekawēn co am. Ōn eyxe ḡasū. Salomāo etaybicap podi ma ōn wetaybit cīcā. Imēnpit eyju wekawēn kay ḡu — Jesus o'e.

³² — “Teyūku ikērēat kuḡ oxe,” i Deus e'emap kabia bima, Nínive ka watwat je'bapuk soat etabutpe. Ixeyū je'e ḡasūacat pe: “Eyju ikērēat kuḡ Deus xe,” i. Nínive ka watwat oibu'un ikērēat mujurūḡ ām. Ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip Jonas pe Deus ekawēn muwēn puje. Ōn eyxe ḡasū. Jonas etaybicap podi ma wetaybit cīcā Deus ekawēn muwēn ām. Imēnpit eyju wekawēn kay ḡu — Jesus o'e.

³³ — Imusop puje, lamparina aḡunēm ḡu ico diotpe. Ipikūykūy be ḡu ajomuy. Um acā ajomuy uk'a be ōmōmayū be soat co am — Jesus o'e. ³⁴ — Imēnpuxim wuyeta lamparina buxim. Wuyetadip pima, soat ijo but wuywebe. Kabia daḡ ajeku. Wuyetakērē bima, ijo ba'ore wuywebe. Kabiok taḡ ajeku. Kabiok taḡ jekukuap ikērēat mujurūḡrūḡap puxim. ³⁵ Aḡ cuy epesop ikērēat mujurūḡap puxim. ³⁶ Ikērēat mujurūḡrūḡ'ūmap kabia be jekukuap puxim. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ūm pima, kabia buxim wuyju — Jesus o'e.

³⁷ Jesus ekawēn epere buje Fariseu o'jekawēn ceweju.

— Ejot cuy oduk'a be jekōn ām — io'e.

O'ju ceweju. Oabik jekōn ām. ³⁸ Jekōn pima Jesus Judeuyū babi daḡ ḡu o'jewebuwy. Imēnpuye Fariseu itabēḡ o'e ijojom.

³⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Fariseuyū — io'e. — Kacūḡkadi acā eyju kopo wuywuy, prato wuywuy dak. Yabi bit ka'ūma. Yabiokok cīcā. Prato buxim eyju dak eyokok, eyetabikuku jījā buye, ikērēat mujurūḡxi buye dak — io'e. ⁴⁰ — Eyaḡuyba'arēm! Kacūḡkadiat o'ḡuḡēiat badiat tak o'ḡuḡē. ⁴¹ Eybubut'in cuy epeḡūm tadaybotbocayū be. Iūmūm pima, xipat epesop Deus xe — io'e.

⁴² — Karem ma ipiat epesupi'ajojo — Jesus o'e Fariseuyū be. — Soat em eybubut mu'awerorom 10 be. Pūḡat ūmūm eyju Deus pe. Wara'at pit eyju imuxipanpan eybubun. Eyju puybit mukunukunaptup ūmūm Deus pe, arrudadup ūmūm tak, posūḡ puximatup ūmūm tak, puybit peaptup ūmūm tak. Xipat eywebe iboap ūm ām Deus pe. Imēnpit cedaḡ ḡu warara'acat kuḡ eyju—warēmtaḡ ma! Deus ikukpin ḡu eyxe. Imēn xipat ḡu! Xipan cuy warara'acat epejukuk. Ikukpin cuy Deus epejukuk — io'e.

⁴³ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo, Fariseuyū — Jesus o'e. — Eyju abik ojuy ya'ōbuyxiat tūyap pe Deus eju kawēnwēnap'a be. Eycokcok cīcā warara'acat pe ibuyxim eykuk am soat etabutpe — io'e.

⁴⁴ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo, Fariseuyū — Jesus o'e. — Eyetaybit Judeu be ce'ūat etaypi jeje cexīḡxīḡpi iam. Eyju wuyjuyū'ūm'ūm etaypi buxim iba'arēmat puxim. Wuyju itaypi daḡ kapkam itaypi opop ijoce iam wuyetaybit'ūm puye. Imēnpuxim eyju warara'acat pe ikērēat mujurūḡan — io'e.

⁴⁵ Gebuje Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat o'jekawēn Jesus eju.

— Tapu, ēn oceju dak ocemukorēm̄rēm̄ imēn e'em Fariseuyū be bima — io'e.

⁴⁶ — Hm hm — Jesus o'e. — Eyju dak karem ma ipiat epesupi'ajojo — io'e. — Warara'acat ukxabi be ipoxiat mōḡmōḡat puxim eyju. Eyju e'em warara'acat pe: “Moisés ekawēn taḡ cuy epeku—soat taḡ” i. Imēnpit soat taḡ ḡu eyju dak jekukum ixe ekawēn taḡ — io'e.

⁴⁷ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo — io'e. — Eydobuyū'ūm'ūm ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm o'yaoka. Ixeyū'ūm'ūm etaypi mubapukap'a epeyamuy wita'a yadipat'a. ⁴⁸ Iḡo'a muymuy bima, “Ocedobuyū'ūm'ūm cūḡ ma oekuku,” i eyju e'em napa ma. Ixeyū'ūm'ūm ekukuap taḡ eyju dak warēmtaḡ ma jekukum. ⁴⁹ Imēnpuye kuyje Deus o'e:

Wekawēn muwēnuwēn'ukayū juy oḡuju cekay ip wa'ōdujowatwat'ukayū dak, i. Pūḡpūḡ ip yaoka ixeyū'in, i. Ipiat supi'ajoat ip warara'acayū be dak, i — Jesus o'e.

— Imēn Deus o'e kuyje, itaybit soan puye. ⁵⁰⁻⁵¹ Deus ipiat supi'ajoat ḡasūacat pe cekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm o'yaoka buye. Kuy jījā ixeyū'ūm'ūm o'yaoka ip. Deus ipi mujurūḡ puje, ixeyū'ūm'ūm o'yaoka ip. Koap Abel'ūm'ūm o'yaoka ip. Kanomūm Zacarias'ūm o'yaoka ip. Deus eju kawēnwēnap'a be bima o'yaoka ip, iōhō mupikupikap xe bima. Deus ipiat supi'ajoat ḡasūacat pe ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ ip puye — io'e.

⁵² — Karem ma ipiat epesupi'ajo — Jesus o'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be. — Eyju warara'acat muḡuykukukum kawēn icēmān itaybicap puxim ip. Eyetabut ḡu kawēn icēmat kay. Eyju warara'acat mubu'u'un tak kawēn icēmat kayap puxim — io'e.

⁵³ Ibocewi Jesus cēm puje itakoma jījā o'e ip Jesus kay Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, Fariseuyū dak. Jesus o'jomuymuy ip. Jewa'ōmukorēm̄rēm̄ o'e ip. Ixe ekawēn cocom cīcā ip o'e. Yawēḡmukērērēn ojuy ip. Cekawēn puyxijo ojuy ip. ⁵⁴ Ixe warēmtaḡ e'em pima, kuka o'jomuymuy ip. Warēmtaḡ e'em pima, kuka o'yawēḡmukērērēn ip.

12

¹ Tak ḡu ip o'ju Jesus kay—ade jījā. Jewemucakucakan ip o'e, ade buye.

Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū be—12 beayū be.

— Aḡ cuy epesop Fariseuyū be eymuḡuykukuap puxim — io'e. — Ixeyū emumutaybitbinap pāo'a muyuhuhuaptōm puxim. Ixeyū emumutaybitbinap taḡ ḡu juy epeku — io'e. — Jewexe ip xipat. ² Yajuyjuyat jewedobuxik ḡuyjom. Iba'arēmat ibapuk je'e soat xe. ³ Kabiok taḡ epeyekawēn iap ya'ījojo ip kabiam. Badiat'a be eybidadadam epeyekawēn iap ḡuwēn ip soat a'ōpiju — io'e. — Imēneju warara'acat muḡuykukukum ḡu juy epesop xipat oceju iam. Fariseuyū ekukuap puxim ḡu juy epeku — io'e.

⁴ — Obureyū — io'e. — Eyaoka ojuyayū buxim ḡu juy eypararam epesop. Ixeyū be eyaoka but ma. Guyjom pit eybiōḡbuk mu'ūm pa'ore cebe ip. ⁵ Deus buxim acā

juy eypararam epesop. Ixe be bit wuyaoka pi ġu. Wuye'ū buje dak ipiat'ajojoap pe wuybiōġbuk xik put cebe. Imēneju juy ixē buxim eypararam epesop — io'e.

⁶ — 5 be pidiwe dei tei'it ma—pūġ centavo ma. Deus pit yaġuyba'ūm ġu wasūyū kay. Pūġ kay dak yaġuyba'ūm ġu. ⁷ Deus itaybit wuyadap pebūrūdap iam. Deus xe teiboġ ġu wasūdei. Imēnpit aġ cekay. Imēnpuxim wuykay dak aġ soat em. Imēneju eyaġuybabi'ūm'ūm ġu juy epesop — io'e.

⁸ — Icēmān ōn e'em eywebe. Soat waġo ōn. Eyju “Jesus ebekitkiyū oceju,” i'e'em pima, ōn tak “Teyūku webekitkit,” i oce Deus ekawēn tojtot'ukayū be. ⁹ Eyju e'em warara'acayū be “Jesus bure ġu oceju,” i bima, ōn tak “Iteyū bure ġu ōn,” i oce Deus ekawēn tojtot'ukayū be. ¹⁰ Soat waġo ōn. Omuyumuy bima, eyju ikērēat kuġ Deus xe. Deus iboap ju'uk eywebewi ikērēat. Ibiōġbuk xipacat muymuy bima bit, Deus iboap ju'uk ġu eywebewi ikērēat — io'e.

¹¹ — Warara'acayū jeydujowat Deus eju kawēnwēnap'a be ipi kukukayū dopabe dak, iecuġap dopabe dak. Eydujowat puje, eyaġuybabi'ūm ġu juy epesop eywedayo am. “Pēn paxi oce,” i'ūmġu juy epe'e — io'e. ¹² — Ixeyū dopabe eydujowat puje Ibiōġbuk xipacat jeymukūyjo jekawēn ām — io'e.

¹³ Gebuje aġokatkat o'jekawēn Jesus eju adeayū parakpeat.

— Tapu — io'e. — “Ebay'ūm pubut cuy eġu'ē'ē ekitpit pe,” i juy ece owaġo be — io'e Jesus pe.

¹⁴ — Ap! — io'e. — Deus cuk omudot eykay eyemāmāap coco am ġu, ce'ūat pubut mu'ē'ē ām ġu dak — io'e.

¹⁵ — Eyetabikukum ġu juy epesop! Soat em Deus xe wuyetait acesop ade wuybubut pupum puye ġu—cekay wuyetabut puye acā — io'e.

¹⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn aweromayū be.

— Ibutut adeat kat katō be osodop. O'jewa'ada jījā. Ya'ade o'e — io'e. ¹⁷ — Imēnpuye ibubut adeat o'jekawēn jewebe ma.

— “Okat pewiat mūn'a yaboġ ġu,” io'e. “Apēntak oce? Je'e ġu, ya'ade jījā buye,” io'e jewebe ma — io'e Jesus. ¹⁸ — “Imēn ma oce. Okat pewiat mūn'a oyamuy'at—yaboġbuġat'a. Yaboġat'a oyamuyat,” io'e jewebe ma. “Yamuyisuat'a be okat pewiat oġuxipan, soat obubut tak,” io'e jewebe ma. ¹⁹ “ ‘Ocockoġ oġuy, ade obubut puye,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma. “ ‘Soat kuġ oġuy,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma. “ ‘Kapikpiġ ġu oġuy jebodoydoy acā, jekōnkōn acā dak, tikōnkōn acā dak,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma ibubut adeat — Jesus o'e.

²⁰ — Imēnpit Deus o'jekawēn ixē ibubut adeat pe.

— “Aġuyba'arēm!” io'e. “Ade jījā juk adi eġuxipan ewebeam ma,” io'e Deus. “Ijop kabiok ma ece'ū,” io'e. “Abu je'jat ebubut e'ū buje?” io'e Deus — io'e Jesus.

²¹ — Pūġpūġayū soat em ġebum apēn xe'e wara'at'in ojat obubun iap kay. Deus kay ġebum ġu ma'ġu ip. Ixe aġokatkat puxim ip—yadaodaoat puxim — Jesus o'e.

²² — Imēnpuye eyaġuy'ūm ġu juy epesop eybubut kay — io'e jeweju etaybitbinayū be. — “Ajo paxi acejo'o?” i'ūmġu juy epe'e — io'e. — “Ajo paxi aceġuōm wuydotim?” i'ūmġu dak cuy epe'e. ²³ Xipat eyxat kuġ pima, eydoti kuġ pima dak. Ibodi ma bit xipat soat em Deus xe eydop am — io'e.

²⁴ — Ġebum cuy epesop wasū iokat kay — io'e. — Taidadam ġu ip. Jeku beat pupum ġu dak ip. Jeku bewiat mūn'a'e ġu ip. Imēnpit Deus ixat ūmūm cebe ip—wasūyū be. Deus xe teiboġ ġu wasū. Imēnpit aġ cekay ip. Wuykay dak aġ soat em ma. ²⁵ Ade koato mabuk wetabēġ oġuy iap kay ġebum cīcā bima, eyetabēġ xe'e? Ka'ūma. Gaxīn ma aco'i epe'ū. ²⁶ Iboap iba'ore eywebe bima, te'e ma eyaġuy'ūm ijodiap kay—eydoti kay, eyxat kay dak — io'e.

²⁷ — Ġebum cuy epesop koġūnpi daġatit kay, apēn dit aypapan iap kay. Kapikpiġ ġu tūmūntitit. Jedoti muġēġēm ġu dak ip. Icēmān ōn e'em eywebe. Salomāo ibubut adeat

osunuy. Idip cĩcãat kuḡ osunuy jesay kuḡ. Salomão dipap podi ma bit titip tip taḡatip. ²⁸ Gasũ ma tũmũntitit titetabẽḡ e'em. Kuyaje bit tite'ũ e'em. Deus a'õbi titip. Ja'õbi dak eyemukaypinpuy je'ḡũm eywebe eyetabutsũ ma'ḡu cekay — io'e Jesus.

²⁹ — “Ajo paxi acejo'o,” i'ũmḡu juy epe'e, “Ajo paxi aceḡũm,” i dak — io'e. ³⁰ — Deus kay itabut'ũmayũ yaḡuy'ũm iboap kay. Wuyebayat pit itaybit wuyju ikuḡ'ũm pima iam—kabi beat. ³¹ Gebum cuy epesop Deus acã wuykukukat iap kay. Iboap kay ḡebum pima, Deus soat je'ḡũm eywebe. Eyxan je'ḡũm, eydotim tak — io'e.

³² — Eypararam ḡu juy epesop — io'e. — Wuyebay Deus eykukukat ovelha kukuk'ukat puxim. Ixe ibikuy eywebe jekukan — Jesus o'e.

³³ — Eybubut'in cuy epeteidaat eyedinheiro bu am — io'e. — Ixe dinheiro juy epeḡũm tadaybothocayũ be. Iũmũm pima eybubut ade epe'e kabi be. Eybubut iwekwek ḡu je'e kabi beat. I'ũm ḡu dak. Ka'ũmḡu ibukurukat kabi be eybubut tujupa'am am. Kopi'i eybubut jo'o ḡu kabi be. ³⁴ Eybubut ijodi bima, soat em ḡebum epesop eybubut kay. Kabi be bima bit ḡebum epesop kabi beat kay — io'e.

³⁵⁻³⁶ — Kariwa ajẽmap wiwimap puxim cuy epesop wajẽmap wiwim — io'e. — Ixe kariwa juk o'ju jewebumũnap epeta kay. Cepicat wiwim ibuywatwat'ukayũ. Lamparina kuḡ ip—isopsepat kuḡ. Jekariwa ajẽmap wiwim ip xĩntabi nomudip'uk am cebeam yajẽm puje, cetaḡtaḡ puje. ³⁷ Aḡ ip tobuxik puje icokcok je'e ip ixeyũ ibuywatwat'ukayũ jekariwa ajẽm puje. Icẽmãn õn e'em eywebe. Ixe kariwa jeõm jeduk'a be. Ixat je'ḡũm cebe ip. “Ga'a acekõn,” i je'e jebuywatwat'ukayũ be. ³⁸ Iximadak pe, iximadak pepu i aco'i jajẽm. Yajẽmap wiwim ip tobuxik puje, icokcok je'e ip ixeyũ ibuywatwat'ukayũ. ³⁹⁻⁴⁰ Imẽnpuxim cuy aḡ epesop wepicap wiwim—soat waḡo epicap wiwim. Ocepit eyju wepicap wiwim'ũm pima, aḡ'ũm pima dak. Ibukurukat ajẽmap ehoram itaybit pima, jeduk'a kajuk o'yaiwat ḡu uk'a iwat. O'yaiwat ḡu puyxibut'ũm iõmap puxim. Imẽnpuye juy aḡ epesop wepicap kay — io'e Jesus.

⁴¹ Gebuje Pedro o'jekawẽn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ën ijop ekawẽn muwẽnuwẽn ocewebe ya'ĩjo am acã du? Soat pe ya'ĩjo am ḡu xe'e? — io'e.

⁴² — Õn ijop ekawẽn muwẽnuwẽn xipan jekariwa bubut kukayũ be ya'ĩjo am—itaybicayũ be ya'ĩjo am — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece,” i'e'em kariwa cebe ip. “A'õ kay jeedop ip kũyjobin warara'acayũ obuywatwat'ukayũ,” i'e'em kariwa. “Ixeyũ xan cuy eḡũmḡũm,” i'e'em cebe, cedaḡ kapikpiḡ puye — io'e. ⁴³ — Jekariwa a'õ kay kũyjobin pima, ixe ibuywatwat'ukat icokcok je'e jekariwa ajẽm puje. ⁴⁴ Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece,” i je'e kariwa ixe jebuywatwat'ukat pe. ⁴⁵ — “O'jekuyan ma wekariwa,” i'e buje bit, ḡebuje'isum ma jajẽm cekariwa. Kapikpiḡ'ũm pima jajẽm. Ixe ibuywatwat'ukat warara'acayũ kaykay bima, jajẽm. Jekpiwan ma jekõnkõn cĩcã bima jajẽm. Ika'o bima, jajẽm. ⁴⁶ Jebuywatwat'ukat yajẽmap wiwim'ũm pima jajẽm, yajẽmam itaybit'ũm pima dak. Imẽnpuye cekariwa ipiat supi'ajoat jebuywatwat'ukat pe. Jebuywatwat'ukat ḡuju kũyjobit'ũmayũ dopap pe jenuy am. ⁴⁷ Apẽn jekariwa ibikuy osunuy jekapikam iam itaybicat yoboḡ ipiat supi'ajojo jewemuxipan'ũm pima, kũyjobit'ũm pima dak. Yoboḡ ipiat supi'ajojo itaybit puye. ⁴⁸ Apẽn jekariwa ibikuy osunuy iam itaybit'ũmat pit yopĩt ma ipiat supi'ajojo kũyjobit'ũm pima. Yopĩt ma ipiat supi'ajojo itaybit'ũm puye. Ade ikuḡat cuy ade je'ḡũm warara'acat pe. Ade o'jatiat xewi juy ade acejoojuy — io'e.

⁴⁹ — Daxa buxim okop ijodiacat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jewaḡuy ãm — Jesus o'e. — Iboap wekapikap. Wekapik epere ojuy õn. ⁵⁰ “Warara'acat ipiat supi'ajoat ewebe,” i juk o'e Deus owebe. “Aokam ip,” i juk o'e. Deus bikuyap taḡ weku pin cĩcã soat em. Soat em ḡebum õn iboap kay. ⁵¹ Tũybe teku osodot kaba'ũm wuydop am iãn eyju e'em. Imẽḡãm ḡu ojot. Ojot ijodiacat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku am. ⁵² Ibadipyũ wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku õn ojot puye. Xepxepayũ pũḡ taḡ ma jeku ip. Ixeyũ badipyũ bit wara'at taḡ ma jeku

ip ebapũğayũ. ⁵³ Cebay ma okay je'e. Ixe ipot pit okay ğu je'e. Ixi ma okay je'e. Ixe'it pit okay ğu je'e. Yuktayxi ma okay je'e. Ixe ayacat uktayxi bit okay ğu je'e. Imēneju wara'at tağtağtağ ma jeku ip — Jesus o'e.

⁵⁴ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn adeayũ be.

— Kaxi'acap pewi kabikerereat ebapuk puje “Muba'at omuyku,” i eyju e'em. Icēmān ajēmjēm. ⁵⁵ Kaxietajoreğat pido ajēm puje “Kaxiepi jĩjā ğasũ,” i eyju e'em. Icēmān kaxiepi je'e. ⁵⁶ Eyetaybit muba'at ajēm iam kabi kay ağ puye. Eyetaybit kaxiepi je'e iam kabido jojom puye. Imēnpit eteyaybit ğu ajo ğuyjom je'bapuk eywebe iam wekawēn cocom ma'ğuy eyju. Wekawēn pa'arēm eyxe — io'e.

⁵⁷ — Eyju jewawēwēm ğu dak cedağ ma eyeku am. ⁵⁸ Eykay itakomaat e'em eywebe “Eyweroap cuy epeteida owebe,” i. “Teida'ũm pima, jeydujowan òn ibimāmāayũ ekawēn coco'ukat kay,” i. Imēn i'e buje, ixey juy epeğudin e dağ pima. E dağ pima itakomaat mudin'ũm pima, ixey jeydujowat ibimāmāayũ ekawēn coco'ukat kay. Ibimāmāayũ ekawēn coco'ukat tak jeydujowat sorarayũ kay. Sorarayũ jeymuòm daomũnmũnap'a be.

⁵⁹ Soat ğu eyweroap teida'ũm pima, jeymujēm ğu ip daomũnmũnap'a bewi — Jesus o'e.

13

¹ Gebuje pũğpũğayũ o'jekawēn Jesus eju.

— Iecuğap Pilatos Galilėia eipi watwat'in o'yaokaat — io'e ip. — O'yaokaat ip Deus eju kawēnwēnap'a be bima, wũnca ũmũm pima paĩ be imupik an Deus etabixe — io'e ip.

² — “O'yaokaat ixeyũ ağokat kayũ warara'acat podi ma xipat'ũm puye—Galilėia eipi watwat podi ma,” i du eyju e'em? ³ Imēn ğu juy epe'e'e! Icēmān òn e'em eywebe. Ikērėat epere'ũm pima, Deus kay eteyabut'ũm pima dak, ipiat'ajojoap kay epeju eyju dak — io'e.

⁴ — Waram pima oap ip Siloé ka watwat 18 beayũ. Oap ip uk'a o'je'aedu buye—umat'a. O'ğucak ip. “Oap ip soat podi ma xipat'ũm puye—Jerusalém ka watwat podi ma,” i du eyju e'em? Imēn ğu juy epe'e'e! ⁵ Ikērėat epere'ũm pima, Deus kay eteyabut'ũm pima dak, ixeyũ buxim epeju ipiat'ajojoap kay eyju dak — io'e Jesus.

⁶ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn adeayũ be—figueira'ip ekawēn.

— Ağokatkat figueira'ip o'yoptaida jekat pe, uvadip pe — io'e Jesus. — Oajēm figueira'ip kay figo'a kudadam. ⁷ O'yadobuxik ğu. Imēnpuye o'jekawēn uvadip wiwi'ukat pe — io'e.

— “Tapu, ebapũğ koato juk adi oajēm ija'ip kay figueira'ip kay”, io'e cebe — io'e. — “Yaopap ekaxi bima juk adi oajēm figo'a kudadam,” io'e — io'e. — “Ya'ũmğuy. Oyadobuxik ğu. Te'e ma ijop'ip omuy. Eyopxik cuy,” io'e uvadip wiwi'ukat pe — io'e.

⁸ — Gebuje tipwiwi'ukat o'jekawēn tip iwat pe — io'e Jesus.

— “Kariwa, jewebuyxijo buk,” io'e. “Ijop koato ğu eyopxikat,” io'e. “Oyokobidoğ cuy yokobi koreren. Tũmũntũntũn otũnmõğ yokobi koreren,” io'e. ⁹ “Wara'at koato bima ya'a'e bima, xipat je'e. Ya'a'e'ũm pima bit oyopxik,” io'e tip iwat pe — Jesus o'e.

¹⁰⁻¹² Waram pima Jesus Deus eju kawēnwēnap'a beayũ o'ğutaybin. Sábado bima ip o'ğutaybin jebodoydoyap kabia bima. Jesus ayacat o'jojojo iğo'a be. Ixe ayacat ikokpiwakun osunuy ade koato—18 koato bun. Ikokpiwakun osunuy ibiõğbuk kērėat a'õbi. Ce'ağobucėğ pa'ore osunuy ibiõğbuk kērėat a'õbi. Jesus ixey o'ğudot jekay.

— Tũ'ũ — io'e. — Òn jemu'ada — io'e.

¹³ O'jewebumõğ ixey jeje. O'ğuy'ada ğebuje bit. O'sukokpimucũğ. O'sukokpimudim. Ikokpicũğ o'e.

— Bay, xipat cĩcā ģn owebeam — io'e Deus pe. ¹⁴ Deus eju kawēnwēnap'a kukuk'ukat pit itakoma o'e Jesus kay, jebodoydoyap kabia bima ayacat o'ğuy'ada buye. Tũybe imu'ada pi jebodoydoyap kabia be iãn o'e. Imu'adaap kapikap co'i osunuy cexe.

— Seis kabia bima cūḡ ma wuywebe wuyekapik am — yakukuk'ukat o'e iḡo'a beayũ be. — Jebodoydoyap kabia be bit epesot ḡu jemu'adaan—wara'at kabia be acã — io'e cebe ip.

¹⁵ Gebuje Jesus o'jekawën iḡo'a beayã be.

— Tūybe imu'ada pi wuywebe iãn eyju e'em — io'e. — Jebodoydoyap kabia bima epeḡuwekap ḡu du ehōyō—biopak? — io'e. — Jumento dak epeḡuwekap ḡu du tujujēm ãm korara bewi idibi kōn ãm? Soat eyju eyōhō muwekapkam soat kabia bima—jebodoydoyap kabia bima dak. ¹⁶ Imēnpuyē cedaḡ ma owebe ixe ayacat mu'ada am ḡasũ. Abraão naxeḡebit puxim itabut ixe. ¹⁸ koato bun Satanás ixe ayacat kokpi muwakunkun'uk osunuy—ibiōḡbuk kērēayũ kukukat — io'e Jesus.

¹⁷ Cekay itakomaayũ ma isūsũn o'e ip Jesus edeap co buje. Warara'acayũ bit icokcok o'e ip Jesus kay.

— Ka'ũma buk ocejojoioiap mubapukpuḡ Jesus wuyetabutpe — io'e ip. — Idip cĩcãat mubapukpuḡ wuyetabutpe — io'e ip.

¹⁸ Gebuje Jesus waram wuymutaybitbinap ekawën o'ḡuwën.

— Apēn je'e Deus soat kukukan pima? — io'e. — Apu ekawën tak oḡuwën iboam eymukũyjo am? — io'e.

¹⁹ — Aḡokatkat mostardada o'taida jekat pe. Mostardada ta'it ma. O'yaypan cĩcã bit. Mostarda'im o'e. Yoboḡ o'e. Wasũyũ jedopi o'jomōḡmōḡ takũ daḡ. Imēnpuxim koap Deus ade'ũmayũ kukukan je'e. Guyjom pit soat kukukan je'e — Jesus o'e.

²⁰ — Apu ekawën tak oḡuwën waram eymukũyjo am Deus soat kukukan je'e iam? — io'e. ²¹ — Trigonōm kuḡ osunuy ayacat—ebapũḡ copo. Ixe ayacat pão'a muyuhuhaptōm o'tōmpu. O'tōmōḡ trigonōm pe. O'tōmupinã. Soat taḡ o'jenōmepōḡpōḡ trigonōm taḡ. Imēnpuxim soat ka watwat Deus soat kukukan je'e iap awēḡ coco — io'e.

²² Gebuje Jesus o'ju Jerusalém ka kay. Cucum pima soat ka daḡ oekuku—ika'ĩcatka daḡ, ikaboḡatka daḡ tak. Soat kaka daḡ imutaybitbin oekuku.

²³ Gebuje aḡokatkat o'jekawën Jesus pe.

— Kariwa, taxijoyo'ibiyũ xepxep ma du je'e? — io'e. ²⁴ — Tapu, okay eyetabucap xĩntabi be wuyōmap puxim. Eyetabun cuy epesop okay! — io'e. — Kabi kayat exĩntabi itokboḡ ḡu—itok'it ma — io'e. — Soan cuy epe'e kabi be eyōm ãm! Icēmãn òn e'em eywebe. Adeayũ òm ojuy je'e. Imēnpit iōm pa'ore je'e ip. ²⁵ Uk'a iwat je'kop xĩntabi nomudim. Tomudip puje, eyōm pa'ore epesop. Kacũḡkadi epesop. Xĩntabi be taḡtaḡtaḡ'i epesop. “Kariwa, ocewebe xĩntabi etomudip'uk oceōm ãm,” i epe'e. Imēnpit kariwa je'e eywebe “Wetaybit ḡu pomawiacat eyju iam,” i — Jesus o'e. ²⁶ — “Jekōnkōn tak ocesop eweju,” i epe'e cebe. “Ocemutaybitbin cuk ejeku oceka daḡ,” i epe'e. ²⁷ Imēnpit kariwa je'e eywebe: “Icēmãn òn e'em eywebe. Wetaybit ḡu dak pomawiacat eyju iam,” i. “Eyōm pa'ore ijoce eyju ikērēat kuḡ oxe buye. Epejēm,” i je'e — io'e Jesus. ²⁸ — Gebuje epetōtōn. Eyḡucũḡcũḡ cĩcã ma epesop. Deus soat kukukan pima, Abraão cexe jeenuy, Isaque dak, Jacó dak. Deus ekawën muwēnuwën'ukayũ dak Deus xe jeedop ip. Wũy wi ixeyũ epejojojo. “Wũy ma juy epesop owi,” i je'e Deus eywebe. ²⁹ Adeayũ jajēm soat eipi daḡwi—kaxijēmap kadiwi, kaxi'acap kadiwi dak, kaxijēmapcoreḡwi dak, kaxiejoreḡwi dak. Soat ip jabik jekōn ãm Deus ka be Deus soat kukukan pima — Jesus o'e.

³⁰ — Koapayũ kanomũmayũm je'e. Imēnpuxim kanomũmayũ koapayũm je'e — Jesus o'e.

³¹ Gebuje isum ma Fariseuyũ oajēm Jesus kay.

— Aoka ojuy Herodes—oceipi kukat — io'e ip Jesus pe. — Ecenapōn cuy ijocewi ixe be aokaap puxim — io'e ip.

— Ocenapōn ḡu — io'e. — Deus ibikuy bima acã oje'ũ. Herodes eymuḡuykukuku'ukat kak puxim — Jesus o'e. — Epeju juy cekay. Wa'ō juy epeya'ōmuwën cebe. ³² “ḡasũ, kuyaje dak ibiōḡbuk kērēat oḡujēmjēm ijodiat pewi,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e. — “Iwãtaxipipiyũ oḡu'ada'ada,” i juy epe'e. “Kuyajebusu wekapikap oḡu'ũm,” i. ³³ “Oje'ũ.

Imēnpit wekupinap tağ ojeku ġasū, kuyaje dak, kuyajebusu dak,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e. — “Eka be ġu oje'ū, Jerusalém ka be acā,” i juy epe'e Herodes pe — io'e Jesus.

³⁴ — Jerusalém ka watwat, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokakam eyju — io'e Jesus. — Yabuğbuğ tak eyju ip wita'am. Sapokay'it'it jexi kay. Jedaudaum jexi eġebadap tiotpe kajuk pibun. Eyju bit okay ġu. Eybu'u jġā eyetabut am okay, eykukpin cġā a'ġu oxe — Jesus o'e.

³⁵ — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Jeywat ōn aġokatkat jedukā iwacap puxim — Jesus o'e. — Icēmān ōn e'em eywebe. Waram ojo ġu eyju waram wajēm'ūm pima. Wajēm puje, “Deus xipan wuykukukat a'ōbi yajēm'ibit jukuk,” i epe'e — Jesus o'e.

14

¹ Jebodoydoyap kabia bima Jesus o'ju aġokatkat tuk'a kay—Fariseu duk'a kay—ya'ōbuyxiat tuk'a kay. Sábado bima o'ju. Jekōn ām ceweju o'ju.

² Iyehuhuat Jesus xe osunuy. Uk'a beayū o'jeak Jesus kay. Tūybe imu'ada pi osunuy jebodoydoyap kabia be iān o'e ip. Imu'ada buje, kuka o'jomuymuy ip.

³ Gebuje Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū eju dak. — Wuyawēwēap ekawēn tağ tu iwātaxipiat mu'ada am jebodoydoyap kabia bima? Cedağ ġu xe'e? — Jesus o'e.

⁴ Ya'ōbu'u osodop ip jedem. Mūġ ma ip osodop.

Gebuje Jesus iyehuhuat o'subaixik. O'ġu'ada. Iyehuhu ġu o'e. Xipat o'e. O'ġuy pit tuk'a be.

⁵ Gebuje waram o'jekawēn Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Soat eyju kapikpiġ jebodoydoyap kabia be — io'e. — Ipikūykūy be eyipot at puje, epeju'uk ġu du kuka jebodoydoyap kabia bima? Eyeōhō biopak at puje dak, epeju'uk ġu xe'e kuka? Dao ma kuka epeju'uk! Imēnpuye te'e ma eyetakoma okay — io'e.

⁶ Ya'ōbu ba'ore o'e ip cebe.

⁷ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn jekōn ām takoy'ibiyū be. Ixeyū takoy'ibiyū kariwa boğat nuyap pe abik ojuy ip o'e. Imēnpuye ijop ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

⁸ — Jewebumūnap epeta be eydakoy buje, kariwa yoboğat tūyap pe ġu juy epabik—ka'ūmaap tūyap pe acā — io'e. — Kariwa yoboğat aco'i o'takoy ip—eybodiat.

⁹ Kariwa yoboğat tūyap pe eyabik puje, eydakoyat jajēm eykay. “Wede'i ece. Ēn kariwa ġu,” i je'e eywebe — io'e. — “Iġo bit kariwa. Iġo abik pin enūyap pe,” i je'e eywebe — io'e. — Imēn i'e buje, eysūsūn epe'e. Jeymuabik ka'ūmaap tūyap pe — io'e. ¹⁰ — Eydakoy buje juy epeju. Ka'ūmaap tūyap pe juy epabik. Eydakoyat pe iboap co buje, jajēm eykay. “Obure, kariwa yoboğat tūyap pe juy abik, ēn kariwa buye,” i je'e eywebe — io'e. — Imēn i'e buje, eyweju jekōnkōnayū xe eya'ōbuyxiayūm epe'e — io'e. ¹¹ — Eya'ōbuyxian pin pima, Deus xe eya'ōbuyxi ġu epesop. Eya'ōbuyxian pin'ūm pima bit, cexe eya'ōbuyxiayūm epesop — io'e Jesus.

¹² Gebuje Jesus o'jekawēn jedakoyat pe.

— Peta muġēġēm pima, ibubut adeayū acā ġu juy etomuwā. Ibutut adeayū acā ġu juy etomuwā, ebureyū acā ġu dak, ewağoyū acā ġu dak, ebadipyū acā ġu dak, eduk'a xeacat kariwaat acā ġu dak. Ixeyū waram cuy jenomuwā apēn cuk ixeyū enomuwāap puxim. Apēn cuk eġūm iap puxim ejat. ¹³ Peta muġēġēm pima tadaybocayū dak etomuwā, taokērēayū dak, taojereayū dak, ita'ūmayū dak. ¹⁴ Ixeyū be waram iūm pa'ore ewebe apēn cuk cebe ip eġūm iap puxim. Deus pit xipacat je'ġūm ewebe. Waram ġuto cūġ ma jekuku'ukayū'ūm'ūm etait puje, Deus xipacat je'ġūm ewebe — io'e.

¹⁵ Ceweju jekōnkōnat o'jekawēn Jesus eju ibo ekawēn co buje.

— Deus soat kukukan pima icokcok cġā je'e ceweju cekōn'ibit — io'e.

16 — Hm hm — Jesus o'e. — Abuyũ jekõn Deus eju iap oġuwën eywebe — io'e. — Aġokatkat petaboġ o'ġuġẽ. Jebureyũ o'tomuwã—ibubut adeayũ — io'e.

17 — Soat ixipan pima jebuywatwat'ukat o'ġuju jemunomuwayũ dakoy am. O'ju.

— “Kuy soat ixipan,” io'e. “Epesop cuy wekariwa epeta be,” ibuywatwat'ukat o'e tomuwã'ibiyũ be — io'e Jesus.

18 — Imēnpit tomuwã'ibiyũ “Ocedaobu'u,” io'e ibuywatwat'ukat pe. O'taobu'un ip peta kay.

— “Ipi ojat okat mōġ ãm,” io'e ibuywatwat'ukat pe — io'e Jesus. — “Cum puk õn ipi jom,” io'e. “Imēnpuye odaobu'u ekariwa epeta be,” io'e. “Imēn cuy ece ekariwa be,” io'e — io'e Jesus. 19 — “10 be ojat biopak,” wara'acat o'e. “Cum puk õn ibuyxijom ip,” io'e. “Imēnpuye odaobu'u ekariwa epeta be. Imēn cuy ece ekariwa be,” io'e — io'e Jesus.

20 — “Kapsu ma juk ocewebumũn ayacat eju,” wara'acat o'e. “Oju ba'ore ekariwa epeta be. Imēn cuy ece cebe,” io'e — io'e Jesus.

21 — Imēneju ibuywatwat'ukat o'jepit jekariwa kay—peta iwat kay. Taobu'u'uayũ a'õ o'ya'õmuwën jekariwa be — Jesus o'e. — Iboap cõ buje cekariwa itakoma jĩã o'e. — “Tadaybocayũ juy etojot wepeta kay taobu'u'uayũ dieġ,” io'e jebuywatwat'ukat pe. “Cexĩġxĩġ pa'oreayũ juy etojot, taokẽrẽayũ dak, ita'ũmayũ dak,” io'e. “Dao ma eju ikaboġatka kay,” io'e. “Uk'a ukpibubu daġ cuy eju, e daġ tak,” io'e. “Soat ip etojot wepeta kay,” io'e cebe — io'e Jesus.

22 — O'ju ikaboġatka kay. Tadaybocayũ o'tojot jekariwa duk'a be.

— “Kariwa,” io'e. “Otojot ip a'õbi,” io'e. “Imēnpit eduk'a be wuydop pun mabuk,” io'e — io'e Jesus.

23 — “Waram cuy eju tadaybocayũ kay,” io'e cebe. “E daġ cuy eju, koġũnpi daġ tak. Eġuõm ip oduk'a be yamuporan am. ‘Epesot cuy wekariwa epeta be,’ i juy ece cebe ip,” io'e — Jesus o'e. 24 — “Õn soat kukukan pima koap tomuwã'ibiyũ jekõn ġu oweju—pũġ tak ka'ũma,” io'e peta iwat — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawën o'ġuwën jewēju jekõnkõnat pe.

25 Waram pima Jesus o'jekawën adeayũ be. Ceweju jekuku'uk osodop ip. O'jekawën ceweju ip.

26 — Oweju eyeku pin pima, okay jĩã ma juy epesop — io'e. — Eyebay kayap podi ma okay'ũm pima, webekitkin ġu epe'e, eyxi kayap podi ma dak, eytayxi kayap podi ma dak, eyebekitkit kayap podi ma dak, eywaġo kayap podi ma dak, eykibit kayap podi ma dak, eykipit kayap podi ma dak. Jewekayap podi ma okay'ũm pima dak, webekitkin ġu epe'e — io'e. 27 — Owebeam je'ũ ãm eybu'u bima, webekitkin ġu epe'e, oweju jekum eybu'u bima dak — io'e Jesus.

28 — Yaberenat'a muy pin pima, koam kuka yamuyapte epeġuweġũn — io'e. — “Je'e paxi wedinheiro?” i juy epe'e eyewewebe ma. 29 Imuweġũn'ũm pima yamuy epere ba'ore kuka o'e eywebe. Imuweġũn'ũm pima eyedinheiro kuka oi'ũm ipi kayat muy buje. Ipi kayat'a jojoayũ kuka eywaywayway — io'e. 30 — “Ak'i juy epe'e iġo'a kay,” i kuka o'e ip. “Yaberenat'a muy ojuy. Imēnpit o'yamuy ġu cedinheiro oi'ũm puye,” i kuka o'e ip eywaywayway — io'e Jesus.

— Uk'a muy pin pima wuyju e'em “Je'e paxi wedinheiro?” i. Imēnpuxim eyju dak webekitkit pin pima, “Ipiat'ajojom pima paxi kuka ocebu'un?” i juy epe'e eyewewebe ma — io'e Jesus.

31 — Wara'at ka kukat eju jenopaġõġõ ojuy bima, aġoka kukat koam kuka o'jewawë jebureyũ eju—itaybit cĩcãayũ eju. “Wuyesorarayũ adesũ—10,000 beayũ,” i kuka o'e cebe ip. “Wuykay itakomaayũ esorarayũ bit ade jĩã—20,000 beayũ,” i kuka o'e cebe ip. “O'e paxi wuywebe ixeyũ mu'ũm ãm?” i kuka o'e — io'e. 32 — Itaybit cĩcãayũ be: “Iba'ore wuywebe” i'e buje, ipi kukukat iparara kuka o'e. Oibu'un kuka jenopaġõġõm. Jexewi

wũy bima, jebekitkit kuka o'guju cekay ip jekay itakomaayũ mudin am — io'e. — “Ga'a juy acenopağõğõm ġu,” i kuka o'e cebe — io'e Jesus.

— “O'e paxi wesorarayũ be itakomaayũ mu'ũm ãm?” i'e'em ipi kukukayũ.
³³ Imēnpuxim eyju dak webekitkit pin pima, “Guyjom paxi ocebu'un?” i juy epe'e eyewewebe ma. Soat eybubut iwan eybu'u bima, webekitkin ġu epesop — Jesus o'e.

³⁴ — Kawta xipat. Imēnpit takõ'õm puje, te'e ma kuka atakuk. ³⁵ Tamuyun pa'ore wuywebe. Taxik am acã xipat. Imēnpuxim okay eybu'u bima, te'e ma kuka epe'e: “Cristo ebekit õn,” i. Wekawēn a'ĩjo pin pima juy xipan epeya'ĩjo.

15

¹ Gebuje iecuğap peam dinheiro bubu'ukayũ o'ju Jesus kay, warara'acayũ ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ dak. O'ju ip Jesus ekawēn com.

² Gebuje Fariseuyũ Jesus o'jomuymuy Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ dak.

— Ite ağokatkat ikērēat mujurũğrũğ'ukat purem. Jekõnkõn ceweju ip — io'e ip.

³ Iboap co buje, Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn cebe ip jemuymuyayũ be.

⁴ — Eyju 100 be eyõhõ kuğ aco'i—ovelha kuğ — io'e. — Pũğ oitabidao bima, wara'acat eyõhõ kuka epesuiwat kogũnpi dağ itabidaoat kuda am. Tobuxik'ũm pima kuka epeju itabidaoat kuda am. Epejokuda kuka tobuxik puje. ⁵ Tobuxik puje, eycokcok kuka epe'e. Eya'õpi'a jeje kuka epejomõğ. Eyduk'a be kuka epetujuxe. ⁶ Eyduk'a be eyõm puje, eybureyũ kuka epetomuwã, eyduk'a xeyũ dak. “Oceõhõ ocetobuxik! Eycokcoğ cuy oceweju,” i kuka epe'e cebe ip — io'e. — “Ovelha ocetobuxik—tabidao oekuiat,” i kuka epe'e. ⁷ Icēmãn õn e'em eywebe. Itabidao oekuiat puxim ikērēat mujurũğrũğap o'jepere iat—ovelha buxim — io'e. — Imēnpuye Deus icokcok e'em ade cũğayũ kay. Imēnpit jekay ikērēat mujurũğrũğ'ukat etabun puje, ibodi ma icokcok e'em Deus, ikērēat mujurũğrũğap epere buje dak — io'e Jesus. Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn cebe ip.

⁸ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ğuwēn cebe ip.

— Ayacat 10 be dinheiro kuğ—isurũğat kuğ—teiboğat kuğ—prata muğēğē kuğ. Pũğ ma o'jepa'ũm. Imēnpuye ixē ayacat lamparina o'ğusop jedinheiro kuda am.

— Jedinheiro o'jokudada. Jedukã o'yabi'õğ jedinheiro kudadam. Tobuxik'ũm pima ikudadam mabuk — io'e.

⁹ — Tobuxik puje, jebureyũ o'tomuwã ayacat, jeduk'a xeyũ dak. “Wuycokcoğ cuy ajop wedinheiro otobuxik puye—isurũğat—cepa'ũm'ibit,” i'e'em ixē ayacat cebe ip.

¹⁰ — Icēmãn õn e'em eywebe — io'e. — Deus ekawēn tojotjot'ukayũ icokcok e'em pũğ ma itabun Deus kay buje—ikērēat mujurũğrũğap epere buje dak. Ixē ayacat cokcokap puxim icokcok e'em — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn adeayũ be.

¹¹ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ğuwēn cebe ip.

¹² — Ağokatkat xepxep ipotpot kuğ osodop. Ikitpit o'jekawēn jebay be. “Bay,” io'e. “Ebubutei'in cuy eğũm owebe obubuteim,” io'e. “E'ũap wiwim ġu õn obubut pu am,” io'e jebay be — io'e Jesus. — Imēnpuye cebay jebubutei o'ğũ'ẽẽ jekpotpoyũ be—xepxepayũ be. Ade ma o'ğũm cebe ip — Jesus o'e.

¹³ — Ibun'ũm pima ikitpit jebubut o'jat. O'ğuxipan. Oibu'un jebay xe. O'jenapõn jebay xewi. Poxerewun. O'jēm jebay duk'a bewi. O'ju wũyatka kay. Jay. Oajēm. Ibo ka be te'e ma jebubut o'ğũm. ¹⁴ Ũm. O'ğũm. Warēmtağ ma o'ğũm soat — Jesus o'e. — Muba'at'ũmğũ oeku. Ibun cĩcã oeku. Imēnpuye ibo ka watwat irere jĩjã ip o'e. ¹⁵ Ikitpit tak ire jĩjã o'e ibubut oi'ũm puye — Jesus o'e. — Ikitpit o'ju ibo ka beat kay. O'jekapik ixē ağokatkat eju. Ixē ağokatkat ikitpit o'guju jeõhõ muykõn ãm—dajebaro muykõn ãm — Jesus o'e. ¹⁶ — Ikitpit dajebaro xat'a kay o'e jexat'am, reren cĩcã buye. Imēnpit o'ğũm ġu cebe — Jesus o'e. ¹⁷ — Gebuje ikitpit o'yağuyusan. O'jewaguy. O'jekawēn jewebe ma.

— “Webay eju kapikpik'ukayũ ma soat kuḡ jexat kuḡ,” io'e jewebe ma. “Ōn pit ijoce oje'ũ repibun!” io'e jewebe ma — io'e Jesus. ¹⁸ — “Jepin puk ōn webay kay,” io'e jewebe ma. “Ocekawēn webay eju,” io'e. “ ‘Bay,’ i juy oce cebe. ‘Ikērēat kuḡ ōn Deus xe, exe dak,’ i juy oce cebe,” io'e. ¹⁹ “ ‘Ōn ekpot. Imēnpit ekpon ḡu juy oce ḡasũ bit, a'ōmubuyxi'ũm'ũm ojeku buye. Eweju ocekapik acã dinheiro bu am,’ i juy oce webay be,” io'e ikitpit jewebe ma — io'e Jesus.

²⁰ — Gebuje o'jēm wūyat ka bewi. O'jepit jebay kay. Cebay duk'a wi wūy bima, cebay bit ikitpit o'jojojo. Tadaybot cīcã o'e jekpot ibubut kuḡ'ũm puye. Itabotaidabotbot cīcã o'e jekpot kay — io'e.

— Gebuje cebay o'jedau jekpot kay. O'topabijuk. O'yakobot. O'yaḡobukōn jecokcokap kuḡ. ²¹ Ipot o'jekawēn jebay eju. “Bay,” io'e. “Ikērēat kuḡ ōn Deus xe, exe dak, a'ōmubuyxi'ũm'ũm ojeku buye,” io'e. “Ekpon ḡu oce ḡasũ bit. Eweju ocekapik acã,” io'e ipot jebay be — io'e Jesus. — “Ka'ũma!” io'e cebay bit. “Okpon ma ēn soat em,” io'e — io'e Jesus. ²² — Cebay o'jekawēn jebuywatwat'ukayũ be ḡebuje bit. “Daosuw!” io'e. “Xipacat cuy oḡũm okpot pe,” io'e cebay. “Ikabek cuy epetojot—xipacat,” io'e. “Epeḡuōm cuy okpot pe,” io'e cebay. “Ibumũn cuy epeḡuōm ibu be,” io'e. “Suiyuk cuy epeḡuōm sui be,” io'e cebay. ²³ “Biopak'it'it cuy epejat—kuy aḡuxep'iat,” io'e. “Epeyaoka juy,” io'e. “Ga'a peta aḡuḡē,” io'e. “Ga'a acewemucokcoḡ,” io'e. ²⁴ “Tũybe okpot'ũm oe'ũ iãn cuk oce,” io'e. “Gasũ bit wetaybit oce itabēḡ ma iam,” io'e. “Warēmtaḡ ma oeku wūyat ka daḡ,” io'e. “Gasũ bit cexe,” io'e cebay. “Ga'a peta aḡuḡē,” io'e. Iccokcok cīcã o'e ip — Jesus o'e. — Petatam o'e ip. Jeda'i'in o'e ip — io'e.

²⁵ — Tuk'a be jewemucokcoḡ ip pima, wara'at ipot tak jekat pe osunuy kapikpiḡ—koapat. Oexe jebay duk'a be. Uk'a wi wuy'ũm pima, cedarukrekat'a a'ō o'ya'ōdobuxik, da'i'iyũ a'ō dak. ²⁶ Jebay eju kapikpik'ukat o'tomuwã. “Ajo pēnpēn i'eayũ?” io'e iwaḡo cebe. ²⁷ “Petatam ip ekitpit oexe buye,” io'e kapikpik'ukat. “Ebay biopak'it'it o'yaokaat—kuy aḡuxep'iat,” io'e. “O'yaokaat, xipan oexe buye,” io'e — Jesus o'e.

²⁸ — Imēnpit iwaḡo itakoma o'e. Taobu'u jījã o'e uk'a be jeōm ãm jekitpit tobede am — Jesus o'e. — Gebuje cebay oajēm jekpot kay akiju—koapat kay. “Eōm cuy,” io'e cebay jekpot pe—koapat pe — io'e Jesus. ²⁹ — “Ap!” io'e. “Ade koato juk adi ocekapikpik cīcã eweju,” io'e. “Puju oḡuy kũyjobit'ũm a'ō kay? Soat em cuk adi a'ō kay oḡuy,” io'e. “Imēnpit cuk bode'it'it eyaokaat ḡu owebe peta muḡē ãm obureyũ beam,” io'e jebay be iwaḡo — io'e Jesus. ³⁰ — “Ite ekpot peam pit eyaoka,” io'e. “Soat edinheiro o'ḡu'ũm yapoyũ eju jepoaptem,” io'e jebay be — io'e Jesus. — “Cexe buje bit, ēn peta muḡēḡēm!” io'e. “Biopak'it'it aokakam ēn,” io'e iwaḡo — Jesus o'e.

³¹ — “Tapu,” io'e. “Soat em ēn oweju. Obubut ebubun je'e soat,” io'e. ³² “Tũybe okpot'ũm oe'ũ ekitpit'ũm iãn cuk oce,” io'e. “Gasũ bit wetaybit oce itabēḡ ma iam. Warēmtaḡ ma oeku wūyatka daḡ,” io'e. “Gasũ bit xipan oexe,” io'e. “Imēneju cedaḡ ma wuywebe peta muḡē ãm, wuymucokcok am tak,” cebay o'e — Jesus o'e. — Ikērēat mujurũḡrũḡap o'jepereiat jebay kay o'jepit'iat puxim — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn Fariseuyũ be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ be dak.

16

¹ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ḡuwēn jeweju etaybitbinayũ be.

— Ibutut adeat jedinheiro o'ḡũm aḡokatkat pe imuxipan am jewebeam — io'e.

— “Warēmtaḡ ebubut mu'ũmu'ũm edinheiro kukat,” io'e ibureyũ ibubut adeat pe — Jesus o'e.

² — Imēnpuye ibubut adeat jekaxero o'tomuwã. “ ‘Warēmtaḡ ebubut mu'ũmu'ũm edinheiro kukat,’ i'e'em obureyũ owebe,” io'e ibubut adeat — io'e Jesus. — “Cũḡ ḡu

ēn oubut kuḡ,” io'e. “Imēnpuye soat ip cewero oweju iaptup etupmubararak omutaybit am,” io'e. “Gasū bit ēn kapiḡ ḡu oweju,” io'e — io'e Jesus. — “Wara'at ma ojomuy edieḡ,” io'e. Cekaxero o'jēm.

³ — Gebuje cekaxero o'jekawēn jewebe ma.

— “Apēntak oce ḡasū bit?” io'e jewebe ma. “Wekariwa o'e owebe ‘Gasū bit ēn kapiḡ ḡu oweju,’ i,” io'e jewebe ma. “Iba'ore owebe kapik am kat pe, obaca'ūm puye,” io'e. “Osūsūn oce warara'acat xewi dinheiro ojuy am,” io'e jewebe ma. “Wetaybit apēn oce iam,” io'e. ⁴ “Wekariwa oḡuḡuykuku,” io'e jewebe ma. “Ixe eju ōn kapikpiḡ'ūm pima, warara'acayū je'e owebe: ‘Eōm cuy oduk'a be eḡuy am,’ i,” io'e jewebe ma cekaxero — io'e Jesus.

⁵ — Imēneju cekaxero ceweroap kuḡayū o'tomuwā. Pūḡpūḡpūḡ ma ip o'tomuwā. Pūḡpūḡpūḡ ma ip ceweju o'jekawēn.

— “Pebūrū eweroap wekariwa eju?” io'e koap oajēmiat pe.

⁶ — “Ade jījā omuyku ixepiti weweroap teida am—100 be bahi'uk,” io'e.

— “Juku. Eweroaptup etupu,” io'e. “Ade ḡu omuyku bahi'uk ixepitim weweroap teida am—50 ma iam cuy eḡubararak tup pe,” io'e cekaxero koap oajēmiat pe — Jesus o'e.

⁷ — “Pām ēn? Pebūrū eweroap wekariwa eju?” io'e warara'acat pe.

— “Ta'ade omuyku weweroap teida am trigoda—1000 be trigoda,” io'e.

— “Juku. Eweroaptup etupu. “Ade ḡu omuyku weweroap teida am trigoda—800 be iam cuy eḡubararak,” cekaxero o'e cebe — Jesus o'e.

⁸ — Imēnpuye kaxero itaybit cīcāat osunuy jekariwa xe, imuḡuykuku'uk ma'ḡu — io'e Jesus.

— “Etaybit cīcā,” io'e cekariwa jekaxero be — Jesus o'e. — Itaybit cīcā ḡu Deus ekawēn kayayū jebubut kuḡ. Cekawēn kay'ūmayū bit itaybit cīcā jebubut kuḡ — Jesus o'e.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

⁹ — Ceweroap teibubu'ukat ekukuap puxim ḡu juy epeku — io'e Jesus. — Eybubut'in cuy epeḡūm tadaybotbocayū be iburem am ip. Cebe ip iūmūm pima, ixeyū eybureyū jeydobede kabi be eyexe buje. Soat em kabi be epesop — Jesus o'e. ¹⁰ — Eyju cedaḡ yopīcat kuḡ pima, cedaḡ ma yoboḡat tak epejukuk. Warēmtaḡ yopīcat kuḡ pima bit, warēmtaḡ ma yoboḡat tak epejukuk — io'e. ¹¹ — Eyju warēmtaḡ ijodiap kuḡ pima—dinheiro kuḡ, Deus kabi beat je'ḡūm ḡu eywebe—idip cīcāat. ¹² Eyju warēmtaḡ wara'acat pubut kuḡ pima, ka'ūma ma wara'at je'ḡūm eywebe eybubun. ¹³ Pūḡ'a be uk'a be bima, iba'ore ibuywatwat'ukat pe xepxepayū beam kapik am. Kariwayayū wara'at taḡtaḡtaḡ e'em pima, itakoma kuka o'e pūḡ kay jekariwa kay, wara'at jekariwa ikukpin cīcā bima. Kūyjobit kuka o'e pūḡ a'ō kay wara'at a'ō kay kūyjobit'ūm pima. Imēnpuxim dinheiro kay jījā bima, Deus kay jījā ḡu kuka epe'e — io'e Jesus.

¹⁴ Soat Fariseuyū iboap o'ya'ījojo. Ixeyū Jesus o'jowaywayway dinheiro kay jījā ip puye.

¹⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju.

— “Cūḡ ma oceju Deus xe,” i napa ma eyju e'em warara'acat pe — io'e. — Deus pit itaybit ajo kay eyju ḡebum iam. Ijodiat xe xipat cīcāat Deus xe xipat ḡu — io'e.

¹⁶ — Moisés ekawēn taḡ jekuku'uk osodop ip kuyjeayū, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. Guyjom pit João Batista o'e'e adeayū be: “Deus soat kukukan je'e,” i. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū imēnpuxim imuwēnuwēn ḡasū dak soat ip. Gasū adeayū ibikuy Deus pe jekukan. ¹⁷ Kabi i'ūm, i'pi dak. Deus pe wuyawēwēap ekawēn pit i'ūm ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — io'e. — Soat em cedaḡ cīcā wuywebe wuyeku am ixekawēn taḡ — io'e Jesus.

¹⁸ — Aḡokatkat jetayxi epere buje, wara'at pu am jetayxim, ikērēat kuḡ Deus xe. Imēnpuxim cepere'ibit eju jewebumūn puje, ikērēat kuḡ Deus xe aḡokatkat — io'e cebe ip.

¹⁹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

— Aḡokatkat jexat o'jo'o'o—iku jījāat o'jo'o'o — io'e. — Ibutut adeat osunuy. Ixat ku jījā osunuy. Jesay idip cīcāat kuḡ osunuy. ²⁰ Tadaybocat tak oabik ixē ibubut adeat tuk'a exīntabi be—āḡokatkat. Xīntabi xe abikbik'uk osunuy soat kabia. Lázaro i tadaybocat putet osunuy. Ade werowero kuḡ osunuy ixē Lázaro daḡ soat taḡ. ²¹ Oabik iboce ibinōmnōm kay itabiku buye, cemesa be jedudumat o pin puye. Imēntak akuriceyū oajēm cewerowero kōnkōn ām.

²² — Lázaro'ūm e'ū buje, Deus ekawēn tojotjot'ukat ixē'ūm o'tujuu Abraão kay—Deus xeat kay. Iku jījāat o'om osunuy Abraão eju. Ixē ibubut adeat'ūm pit oe'ū. Aḡokatkayū ixē'ūm o'jokot.

²³ — Gebuje ibubut ade osunuyiat Abraão o'jojajo wūy wi. Ipiat'ajojoap pewi o'jojajo. Lázaro dak o'jojajo Abraão xe.

²⁴ — “A jot!” io'e ibubut ade tūibit Abraão be. “Etabotaidabotbon cuy eḡuy okay,” io'e ya'ōberen. “Lázaro juy eḡudot okay idibi be ibu'abi muakōm ām okō mucuk am idibim,” io'e. “Ipiat'ajojom cīcā ōn daxa be,” io'e.

²⁵ — “Ka'ūma, oḡuju ḡu,” io'e Abraão bit. “Etabēḡ pima, ade idip cīcāat kuḡ cuk adi eḡuy. Lázaro bit ikērēat kuḡ cuk adi osunuy itabēḡ pima. Ēn ma ecokcok cuk adi eḡuy. Ixē bit tadaybot osunuy. Gebum cuy eḡuy iboap kay. Gasū bit ixē ma icokcok. Ēn pit ipiat'ajojom,” io'e.

²⁶ — “Imēntak katek omuy wuypidase. Itediakat pe iju ba'ore iḡodi kay eykay. Ibodiakat pe dak tot pa'ore ijodi ocekat. Iba'ore cebe ip katek puye,” Abraão o'e.

²⁷ — “A jot,” io'e Abraão be. “Eya'opicūḡ cuy wa'ō kay! Lázaro juy eḡuju webay duk'a kay, okitpitpiyū kay,” io'e. ²⁸ 5be opop ip webay duk'a be. Eḡuju ixeyu mukūyjo am ipiat'ajojoap pe tocap puxim,” io'e.

²⁹ — “Ka'ūma,” io'e. “Oḡuju ḡu,” io'e Abraão. “Ekitpitpiyū Moisés ekawēntup kuḡ, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararaktup kuḡ tak,” io'e. “Kūyjobin cuy ekitpitpiyū jeedop ibo dup a'ō kay,” io'e.

³⁰ — “A jot, ebu'um ḡu juy ixē muju am,” io'e. “Ce'ūat tomukadi waram o'jetait'iat co buje bit, iḡuycūḡ je'e ip ikērēat kuḡ puye,” io'e. “Ikērēat mujurūḡrūḡap jepere ip,” io'e ibubut ade tūibit.

³¹ — “Ka'ūma. Oḡuju ḡu,” Abraão o'e. “Ekitpitpiyū kūyjobit'ūm Moisés a'ō kay. Kūyjobit'ūm tak ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū a'ō kay. Ce'ū'ūayū dopdopap pewiat tobuxik puje dak, waram ḡuto o'jetait'iat tobuxik puje, itabut ḡu je'e ip. Imēnpuye oḡuju ḡu cekay ip,” Abraão o'e — Jesus o'e.

Gebum ḡu juy epesop apēn ixē juk adi ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ iap kay iap ekawēn

17

¹ Gebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju.

— Adeayū wuymubu'un wuyetabucap epere am — io'e. — Imēnpit Deus ixeyū ḡuju ipiat'ajojoap kay. ² Warara'acat pe okay itabut'isuat mubu'un puje, ikērēat kuḡ ip Deus xe. Imēnpuye imutabut'ūm awap xipat kuka wuywebe ixeyū aoka am—yaḡobu eju wita'a mukirik am yapoxiat'a mukirik am ticoḡ pe imuakōm ām. Xipat ḡu wuye'ū ām. Ibodi ma xipat ḡu wuyju am ipiat'ajojoap kay. Ikērēm ḡu juy epesop eyewewebe—idim acā — io'e.

³ — Eybure be ikērēat mujurūḡ puje juy epeḡukūyjo. Ikērēat kay iḡuycūḡ pima, ḡebum ḡu juy epesop apēn cuk adi ikērēat o'ḡujurūḡ iap kay. ⁴ Sete em aco'i ikērēat mubapukpuḡ eywebe pūḡ kabia. ⁷ em tak “Oḡuycūḡ ikērēat oḡubapuk ewebe buye” i'e buje, juy ḡebum ḡu epesop apēn cuk adi ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ iap kay — io'e Jesus.

⁵ Gebuje cemumujuyū o'jekawēn jekukukat eju—Jesus eju.

— Ocebuywan cuy ece biḡ ma ocetabut am Deus kay — io'e ip cebe.

6 — Deus kay eyetabutbūt pima, eyemuojuy je'gūm eywebe — io'e. — “Ixe-ip cuy eyop'uk tābu daḡwi” i'e buje cebe, Deus yop'uk. “Eyoptaida juy ticōḡ pe” i'e buje, Deus yoptaida — io'e.

7 — Eya'ōpuruḡ eybuywatwat'ukat kuḡ—eykat kotkot'ukat kuḡ—eyōhō kukuk'ukat kuḡ—ovelha kukuk'ukat kuḡ — io'e. — Jekapikap pewi yajēm puje, “Xik'i buk. Ece-bodoy,” i'ūmḡu eyju e'em cebe. 8 “Oxan cuy ejoda,” i'e'em eyju cebe. “Dao ma egudot okay,” i dak. “Wekōn epere buje acā ecekōn,” i'e'em eyju cebe. 9 Eybuywatwat'ukat eya'ō daḡ kapikpiḡ pima, “Xipat cīcā eyju,” i'ūmḡu eyju e'em cebe. 10 Deus a'ō daḡ jekukum pima, “Xipat cīcā oceju,” i'ūmḡu juy epe'e eyju dak. “Ocekukat a'ō daḡ ocekuku,” i acā juy epe'e — Jesus o'e.

Imēn Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

11 Jesus o'ju Jerusalēm ka kay. Kapkam o'e Galilēia eipi daḡ, Samaria eipi daḡ tak.

12 Gebuje 10 be ierepayū Jesus o'topabijuk aḡoka be yajēm pima. Kacūḡcūḡ'i osodop ip bosusu cewi.

13 — Jesus! Kariwa! — io'e ip y'ōberen. — Etabotaidabothon cuy eguy ocekey! — io'e ip Jesus pe.

14 Ixeyū jo buje, o'jekawēn ceweju ip.

— Epeju juy paī kay, ixē be eyjo am — io'e ierepayū be.

O'ju ip.

Jeju buje ip o'je'ada ierep topibiyū. Xipat o'e ip.

15 Gebuje pūḡ ma o'jepit Jesus kay ixeyū'in je'adaap tobuxik puje.

— Deus, ēn xipat cīcā — io'e.

16 O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus topabe ya'ōbuyxi jexe buye.

— Xipat cīcā ēn, Kariwa — io'e. — Ēn omu'ada — io'e ya'ōberen.

Samaria eipi beat osunuy ixē o'jepitiat.

17 Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju.

— Dez be ḡu du oḡu'ada? — io'e. — Pu warara'acayū—9 beayū? — io'e Jesus. 18 — 9 beayū ḡu o'jepit “Xipat cīcā ēn omu'ada” i'e am Deus pe. Ite Samaria eipi beat acā o'jepit — io'e jexeayū be. 19 — E'āy — Jesus o'e cēḡ'aecōḡcōḡ'ibit pe. — Ōn emu'ada, etabut okay buye — io'e.

20 Waram pima Fariseuyū o'jekawēn Jesus pe.

— Puḡūn Deus soat kukukan je'e? — io'e ip.

— Ixe soat kukukan pima, ibapuk ḡu je'e wuyxe — io'e. 21 — “Bomaku Deus soat kukukan,” i'ūmḡu ace'e, “Jodiku Deus soat kukukan,” i'ūmḡu dak — io'e. — Ibabuk ḡu warara'acat xe. Deus wuykukukan pima, wuywebe nuynuy — io'e Jesus.

22 Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju—12 beayū eju.

— Guyjom ojo pin cīcā epesop—soat waḡo jo pin. “Ocebikuy jījā ḡaxīn ma soat waḡo jajēm ocekey,” i epe'e — io'e. — “Ocebikuy pūḡ kabia ocexe am,” i epe'e — io'e Jesus. — Imēnpit eyxe ḡu oḡuy — Jesus o'e.

23 — Warara'acayū napa ma je'e eywebe “Ak'i juy epe'e,” i, “Soat waḡo o'jepit,” i, “Bomaku omuy,” i. “Soat waḡo o'jepit,” i je'e ip eywebe. “Joceku omuy,” i napa ma je'e ip. Epeju ḡu juy okudadam ya'ōbi ip. Eyetabun ḡu juy epesop ixeyū a'ō kay — Jesus o'e.

24 — Wepit puje, eyetaybit epesop—soat waḡo epit puje — io'e. — Xiririkiat soat taḡ kabiam. Jodiwiki kabiam, bodiwidaku. Soat ijodiat xiririkiat cocom. Imēnpuxim soat ijodiat wepicap jojo. 25 Imēnpit koam cuy ipiat osupi'ajo — io'e. — Ade ḡasūacat okay ḡu je'e — io'e.

26 — Wepit puje, ijodiat jeku apēn Noé kabia be juk adi oekuku ip iap puxim.

27 Jekōnkōn'uk osodop ip Noé itabēḡ pima, tikōnkōn'uk tak, jewebumūnmūn'uk tak. Aḡ'ūm pima, dao ma muba'atxiri oajēm — io'e.

— Kobexixi be Noé òm puje, muba'atxiri oajēm soat kay ipi juacat kay. Soat ipi juacat o'gu'üm. Oe'ũ'ũ ip — io'e. ²⁸ — Imēnpuxim ip oekuku Ló itabēg pima — io'e. — Jekōnkōn'uk osodop ip, tikōnkōn'uk tak, jebubut pupu'uk tak, teidada'uk tak, taidada'uk tak, uk'a muymuy'uk tak. Sodoma ka watwat aḡ'üm pima dao ma Deus daxa o'ḡudot i'ḡo ka kay. ²⁹ Sodoma ka bewi Ló jēm puje, Deus daxa isopat o'ḡudot kabi kadiwi daxa daxik tak. Soat ibo ka watwat'üm'üm o'ḡu'üm — io'e. ³⁰ — Soat waḡo òn. Wepit puje ka'ūma ma wepicatp wiwim je'e. Apēn kuyje oekuku ip iap puxim jeku ip ijodiat — io'e.

³¹ — Wepit puje, jeduk'a be ḡu juy jeōm akijuat yabeat pu am — io'e. — Jepit ḡu juy jeduk'a kay jekat peat. ³² Gebum cuy epesop Ló tayxi epit ojuyap kay — io'e. ³³ — Oburemap tomuju eybu'u je'üm pima, soat em ipiat'ajojoap pe epesop eye'ũ buje. Je'üm eybu'u'üm pima bit, soat em Deus xe epesop eye'ũ buje — io'e.

³⁴ — Wepicap exima be xepxepayũ ixet ip jeedop pũḡ pe ma kama be. Deus pũḡ ma tujowat jewēju. Wara'at pit suiwat. ³⁵ Imēnpuxim xepxep aoyũ tadedem ip jeedop. Deus pũḡ ma tujowat jewēju. Wara'at pit suiwat. ³⁶ Xepxep aḡokatkat jekat pe kapikpiḡ ip je'e. Deus pũḡ ma tujowat jewēju. Wara'at pit suiwat — io'e.

³⁷ — Poma ip tujowat, Kariwa? — io'e ip Jesus pe.

— Urupuyũ je'awerorom iḡēmat kay i'o am. Imēnpuxim Deus ja'jēm ipiatpi'ajoan ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ be — io'e Jesus.

18

¹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn jewēju etaybitbinayũ be soat em cuy epeyekawēnwēn Deus eju iam ixeyũ mutaybit am, eybu'un ḡu juy epesop Deus eju jekawēn ām iam tak.

² — Ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat osunuy ikaboḡatka be — io'e Jesus. — Tũybe Deus ya'ōbuyxi ḡu iān o'e. Warara'acat kuḡ tak ibuyxim ḡu osunuy — Jesus o'e.

³ — Itop'üm e'ũibit ade em ma ajēmjēm ixē ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat kay — io'e. — O'taobu'un ḡu cekay. — “Obuywan cuy ece okay itakomaat pe okaykayap puxim,” io'e'e itop'üm e'ũibit — Jesus o'e.

⁴ — Ade kabia ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat ibu'u osunuy itop'üm e'ũibit puywan. Guyjom pit o'jekawēn jewēbe ma. “Deus ya'ōbuyxi ḡu oxe,” io'e jewēbe ma — io'e. — “Warara'acat tak ibuyxim ḡu ojukuk,” io'e jewēbe ma — io'e. ⁵ — “Imēnpit ixē itop'üm e'ũibit cuy osubuywan ixē be omu'ukpiceḡḡap puxim,” io'e jewēbe ma — io'e. — “Ibuywan'üm pima, soat em kuka oajēmjēm okay, omu'adaodao kuka,” io'e jewēbe ma — Jesus o'e.

⁶ — Ixē ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat itop'üm e'ũibit o'subuywan jemu'ukceḡḡap puxim cũḡ ḡu ma'ḡu jekukum — io'e. ⁷ — Pām Deus? Eyxe Deus ibu'u du jemunaēhēyũ buywan—soat kabia, soat ixima be dak jekay jewāwāwā'ukayũ buywan— “Obuywatwan cuy ece” i'e'e'ukayũ buywan? ⁸ Ibu'u ḡu ixeyũ buywan — io'e. — Soat em aḡ cekay ip. Gaxīn ma ixeyũ buywan — io'e. — Soat waḡo òn. Ocepit cuy ijodi. Wepit puje Deus kay itabucayũ xe'e otobuxik? Tobuxik pin cīcā oxe. Imēnpuye juy eybu'un ḡu epesop Deus eju jekawēn ām — Jesus o'e.

⁹ Gebuje Jesus wara'at ekawēn o'ḡuwēn jewexe xipacayũ be—warara'acat mubuyxi'üm'ūmayũ be— “Oceju acā xipat Deus xe” i'e'e'ukayũ be.

¹⁰ — Xepxep aḡokatkat o'ju Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboḡat'a kay — io'e. — Oajēm ip Deus eju jekawēn ām. Pũḡ Fariseu osunuy. Wara'at iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat osunuy — io'e.

¹¹ — Gebuje Fariseu o'jekawēn Deus eju. Jaḡepũḡ ma cũḡ'i osunuy. Jewexe ya'ōbuyxi jījā osunuy. Imēn o'jekawēn:

— “Deus,” io'e. “Ocokcok oce warara'acat puxim ḡu òn etabixe buye,” io'e. “Ixeyũ ma itabikuku warara'acat pubut kay. Òn pit ka'ūma,” io'e. “Ixeyũ ma warēmtaḡ ma

jekukum. Õn pit ka'ũma," io'e. "Ixeyũ ma jepopom warara'acat tayxi eju. Õn pit ka'ũma," io'e. "Igo buxim gu dak õn—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat puxim gu," io'e. ¹² "Pũḡ semana be xepxep kabia okpiwat ma õn jewemureren kawẽn am eweju," io'e Deus pe. "Wedinheiro'in õn iũmũm ewebe," io'e. "10 be ikuḡ pima, pũḡ ma õn iũmũm ewebe," io'e — Jesus o'e.

¹³ — Iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat pit cũḡ'i osunuy wũy ma Fariseu wi. Isũsũn osunuy kabi kay jeak am ya'õbuyxi'ũm cexe buye. Yatoro ma o'jekawẽn Deus eju. O'jewekũmpiokaka jeḡuycũḡap pibun, ikẽrẽat kuḡ puye — io'e. — "Deus," io'e — io'e. — "Ikẽrẽat kuḡ õn," io'e — io'e. — "Imẽnpuye etabotaidabotbon cuy eḡuy okay," io'e — io'e Jesus.

¹⁴ — Icẽmãn õn e'em eywebe — Jesus o'e. — Jeduk'a be ixeyũ epit puje, Fariseu gu cũḡ ma o'e Deus xe—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat acã — io'e. — Eya'õbuyxian pin cĩcã bima, eya'õbuyxian gu epesop Deus xe. Eya'õbuyxian pin'ũm pima bit, eya'õbuyxian epesop cexe — Jesus o'e.

¹⁵ Gebuje Jesus eju etaybitbinayũ warara'acat o'ḡukorẽm. O'ḡukorẽm ip Jesus kay mucayan bekitkit tojotjon puye. ¹⁶ Imẽnpit:

— Ebekitkit cuy epetotot okay — io'e Jesus cebayũ be ip.

Gebuje Jesus o'jekawẽn jeweju etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju.

— Bekitkit mubu'un gu juy okay imudot am — io'e. — "Epeju gu juy Jesus kay," i'ũmḡu juy epe'e cebe ip. Deus ixeyũ buximayũ kukukan je'e soat kukukan pima. ¹⁷ Icẽmãn õn e'em eywebe. Bekitkit ibu'u gu Deus pe jekukan. Imẽnpuxim Deus pe eykukan eybu'u'ũm pima, cexe epesop ixẽ soat kukukan pima — io'e.

¹⁸ Gebuje aḡoka kukat oajẽm Jesus kay. O'jekawẽn Jesus eju.

— Tapu — io'e. — Õn xipat, cedaḡ ocemutaybitbin puye — io'e. — Apẽntak oce soat em Deus xe onũy am? — io'e Jesus pe.

¹⁹ — Apẽnpuye dak ãn e'em owebe "Õn xipat," i? — Jesus o'e. — Ka'ũmḡu xipacat—Deus acã — io'e. ²⁰ — Etaybit Deus pe wuyawẽwẽap ekawẽn — io'e. — "Warara'acat tayxi kaykay gu juy epesop," io'e Deus. "Warara'acat epeyaoka gu juy," i dak. "Eyetabikum gu juy warara'acat pubut kay," i dak. "Napa gu juy epe'e," i dak. "Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak," i dak o'e Deus wuywebe — Jesus o'e.

²¹ — Soat taḡ ibiat ekawẽn taḡ cuk adi ojekuku bekin piman ma — io'e.

²² Iboap co buje, Jesus waram o'jekawẽn cebe.

— Pũḡ ma buk omuy ewebe i'e am — io'e. — Soat ebubut cuy eteida dinheiro bu am. Dinheiro juy eḡũm ikuḡ'ũmayũ be — io'e. — Iũm puje, ebubut ade ece'e kabi be — io'e. — Gebuje juy ejot. Oweju juy ejeku — io'e Jesus.

²³ Iḡuycũḡ cĩcã o'e iboap co buje, ade jĩjã ibubut puye. Tacup osunuy. Ibu'u o'e jebubut ùm tadaybotbocayũ be. Xerewun. O'jẽm Jesus xewi.

²⁴ Aḡoka kukat cemap co buje, Jesus o'jekawẽn jeweju etaybitbinayũ eju—iḡuycũḡat cẽmap co buje.

— Iba'ore jĩjã ibubut adeat Deus pe jekukan — io'e Jesus. ²⁵ — Iba'ore camelo be ikap am awi daobi'atoḡ. Imẽnpuxim iba'ore jĩjã ma ibubut adeat Deus pe jekukan, ibu'u ip puye — io'e.

²⁶ — Abu be dak kuka o'e taxijo but? — io'e o'ya'ĩjojo'iyayũ.

²⁷ — Ijodiat pe jewedaxijo ba'ore — io'e. — Deus pe bit iba'ore gu soat ma — Jesus o'e.

²⁸ Gebuje Pedro o'jekawẽn Jesus eju.

— Ocejut bit soat ocesuiwat eweju am — Pedro o'e Jesus pe.

²⁹ — Icẽmãn õn e'em eywebe — Jesus o'e. — Deus bikuyap taḡ eybadip iwat puje, eywebe epesuiwat podi ma epejat — io'e. — Eyduk'a beayũ aco'i epesuiwat, eytayxi dak, eywaḡo dak, eyebay dak eyxi dak, eyebekitkit tak. ³⁰ Deus bikuyap taḡ iwat puje,

eywebe epesuiwat podi ma epejat — io'e. — Eyetai pima Deus xipacat je'gũm eywebe. Eye'ũ buje dak waram ġuto epeyetai — io'e. — Soat em Deus xe epesop — Jesus o'e.

³¹ Adeayũ parakpewi Jesus 12 beayũ o'tujowat. O'jekawẽn ceweju ip.

— Eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay — io'e cebe ip. — Jerusalém ka kay aju — io'e. — Soat waġo õn. Kuyjeayũ emudupmubararaktup ekawẽn taġ adeayũ warẽmtaġ ma ip okuk — io'e. ³² — Ixeyũ oũm Judeu'ũmayũ be okay itakomaayũ be. Owaywayway ip je'e. Warẽmtaġ ma ip okuk. Omuxixuxi ip. Omupokupok ip. ³³ Oaoka ip. Imẽnpit xepxep xet kap puje, waram ġuto ocetai — io'e Jesus cebe ip—12 beayũ be.

³⁴ Imẽnpit 12 beayũ xe cekawẽn pa'arẽm osunuy Jesus ekawẽn.

— Apẽnape ite e'em? — io'e ip jewewebe. — Cekawẽn pa'arẽm ocewebe — io'e ip.

³⁵ Jericó ka be Jesus ajẽm pima, ita'ũmat dinheiro o'joojuy kapkapayũ xewi. ³⁶ E bitako daġ xik'i bima kapkapayũ daobiwẽġ cocom ixex ita'ũmat.

— Apẽnpuje eyju kapkam ijoma? — io'e kapkapayũ be.

³⁷ — Jesus ijoma kapkam puye—Nazaré ka bewiat — io'e ip cebe.

³⁸ Gebuje ita'ũmat o'jewãwã Jesus kay.

— Jesus! — io'e. — Davi naxeġebit ên! — io'e. — Etabotaidabotbon cuy eġuy okay — io'e ya'õberen.

³⁹ Imẽnpuye kapkapayũ ita'ũmat o'ġukorẽm.

— Ecemũġ cuy! — io'e ip.

Imẽnpit biġ ma o'jewãwã ya'õberen.

— Jesus! — io'e ma'ġuto. — Davi naxeġebit ên! Etabotaidabotbon cuy eġuy okay — io'e.

⁴⁰ Jesus oajẽm ita'ũmat kay. O'jecũ e bidase.

— Ixe ita'ũmat epetojot okay — io'e jexeacat pe.

O'tojot. O'jekawẽn cebe, yajẽm puje.

⁴¹ — Ajo-kay ên oxewi? — io'e—Jesus o'e.

— Wetadam ece — io'e.

⁴² — Jetada õn — io'e Jesus. — Etate ece'e Deus kay etabut puye — io'e.

⁴³ Jesus iboap e isum ma o'jewetada. Jecoatcoan o'e. Ixe dak o'ju Jesus eju.

— Ka'ũmġu ejo'iat xipacat — io'e Deus pe.

Imẽneju soat o'jojojo'iaiyũ:

— Ka'ũmġu ejo'iat xipacat — io'e ip Deus pe.

19

¹ Jesus oajẽm ikaboġatka kay—Jericó ka kay. Kapkam oeku ibo ka daġ. ² Ibo ka be aġokatkat osunuy. Ibutet Zaqueu i osunuy. Iecuġap peam dinheiro bubu'ukat osunuy. Ibubut adeat osunuy.

³ Ixe dak Jesus co ojuy o'e. Imẽnpit Jesus co ba'ore osunuy taoapĩn puye. Ijo ba'ore osunuy adeayũ Jesus akokoreren oekuku buye.

⁴ Imẽnpuye Zaqueu o'jedau Jesus topabe. Jesus co am o'jeu figueira'ip eju. O'jeu ijop'ip tẽġ ma je'kap iam itaybit puye.

⁵ Ibo'ip tiotpe yajẽm puje, Jesus o'jeapũn Zaqueu kay.

— Zaqueu — io'e. — Ekop cuy! — io'e. — Daosuw! — io'e. — Eduk'a be õn cum — Jesus o'e.

⁶ Zaqueu dao ma o'kop ip ejuwi. Icokcok o'e Jesus tuk'a be cu ojuy buye.

— Eġot cuy oduk'a be — io'e Jesus pe.

⁷ Iboap o'jojojo'iaiyũ Jesus o'jomuymuy ip jeweweju.

— Jesus o'ju Zaqueu duk'a be — io'e ip jewewebe. — Ixe Zaqueu ikẽrẽat mujurũġrũġxi! — io'e ip jewewebe.

⁸ Gebuje Zaqueu o'jekawẽn Jesus eju jeduk'a be.

— Kariwa — io'e. — A'õpicũg cuy eḡuy. Ikêrêat cuk adi oḡujurũḡrũḡiap cuy ocepere. Obubut'in oḡũm ikuḡ'ũmayũ be. Ipidase oḡũm cebe ip — io'e. — Adeayũ muḡuykukukum cuk adi oḡuy dinheirom — io'e. — Ebadipdip dinheiro juy oḡũm pũḡ dinheiro ojat'iat pe soat pe — io'e Zaqueu.

⁹ — Zaqueu, Deus edaxijo ḡasũ bit — io'e Jesus. — Xipat ixè be edaxijo am ên Abraão naxeḡebit puye. ¹⁰ Soat waḡo òn. Ijodi ojot ikêrêat mujurũḡrũḡ'ukat kudada am. Ixeyũ daxijo am ojot — io'e Jesus.

¹¹ Adeayũ be iboap co buje, Jesus wuymutaybitbinap ekawên o'ḡuwên cebe ip. Jerusalém ka be Jesus oajêm pin. Tũybe ḡaxĩn ma Deus soat kukukan je'e iãn o'e ip adeayũ. Imênpuye iboap ekawên o'ḡuwên Jesus.

¹² — Kariwa yoboḡat cu ojuy wũyatka kay — io'e Jesus. — Wũyatka watwat ixè kariwa yoboḡat muy ojuy jekukan. ¹³ Iju'ũm pima 10 beayũ o'ḡudot jewekay jebuywatwat'ukayũ. Pũḡpũḡpũḡ ma o'ḡũm soat pe dinheiro isurũḡat. Soat ip pũḡpũḡpũḡ o'e ikuḡ. “Òn ijoce'ũm pima, epeyekapik ijop kuḡ dinheiro kuḡ wara'at pu am—dinheiro bu am,” io'e ixè kariwa cebe ip. ¹⁴ Imênpit cebekitkityũ'in itakoma osodop ip jekariwa yoboḡat kay. Imênpuye itakomaayũ jebureyũ o'ḡuju jekariwa nomuju jekawên ãm ceweju. E daḡ ip o'e cebe: “Ekay ḡu oceju,” i. “Ocekukat pin ḡu ewebe,” io'e ip cebe e daḡ — Jesus o'e.

¹⁵ — Gebuje o'ju wũyat ka kay — io'e. — Wũyatka be bima ibo ka watwat ixè kariwa yoboḡat o'jomuy jekukan. Ade ka kukan ip o'jomuy. O'jêm wũyatka bewi. Jay. Oajêm ḡuto jeka be — io'e. — Jebuywatwat'ukayũ o'tomuwa jewekay. 10 be dinheiro o'ḡũmḡũm cebe'iaiyũ o'tomuwa. Itaybit pin o'e pebũrũ paxi ip dinheiro o'jat wara'at iam — io'e Jesus.

¹⁶ — Gebuje ibuywatwat'ukat oajêm jekariwa kay — io'e. — “Kariwa,” io'e. “Pũḡ dinheiro eḡũm owebe isurũḡat. 10 be ojat wara'at,” io'e — Jesus o'e.

¹⁷ — “Xipat ên,” io'e. “Xipan cĩcã juk adi ecekapik,” io'e. “Xipan cuk adi ecekapik pũḡat kuḡ ewebe oḡũm'iat kuḡ—dinheiro kuḡ—yopĩcat kuḡ,” io'e. “Imênpuye 10 be aḡoka kukan ecesũy,” io'e kariwa cebe — Jesus o'e.

¹⁸ — Ibocewi wara'at oajêm ibuywatwat'ukat — io'e. — “Kariwa,” io'e. “Ixaat kuḡ pima, 5 be ojat wara'at,” io'e wara'acat — Jesus o'e.

¹⁹ — “5 be ikaboḡatka kukan ecesũy—wũyat eipi ka kukan,” io'e kariwa cebe — Jesus o'e.

²⁰ — Ibocewi wara'at oajêm ibuywatwat'ukat — io'e. — “Juku, kariwa,” io'e. “Edinheirom. Pũḡ ma,” io'e. “Ocekapik ḡu wara'at pu am. Oḡuekabek pit paḡõm,” io'e. ²¹ “Oparara ebuxim, ên warara'acat mudadaybotbon puye,” io'e. “Ên ibubum warara'acat xewi iũmũm ḡu ma'ḡu,” io'e. “Ên ibubum cexewi ip taidadam ḡu ma'ḡu,” io'e ibuywatwat'ukat — Jesus o'e.

²² — “Xipat'ũm cĩcã ên,” io'e kariwa. “Ajo pẽḡap ḡu ên?” kariwa o'e ya'õberen jebuywatwat'ukat pe. “ ‘Ocekapik ḡu wara'at pu am,’ i ên e'em owebe. ‘Oḡuekabek paḡõm,’ i ên e'em owebe,” io'e. “Ên warara'acat mudadaybotbon,’ i ên e'em owebe,” io'e. “Ên ibubum warara'acat xewi iũmũm ḡu ma'ḡu,’ i ên e'em owebe,” io'e. “ ‘Ên ibubum cexewi ip taidadam ḡu ma'ḡu,’ i ên e'em owebe,” io'e. ²³ “Apênpuye dak dinheiro eḡũm ḡu dinheiro muxipanpan'ukat pe ixè be wara'at pu am? Ixè be iũm puje, wara'at kuḡ kajuk ece'e dinheiro kuḡ,” io'e kariwa — Jesus o'e.

²⁴ — “Pũḡ ma ikuḡat pui bewi juy cedinheiro epejat,” io'e kariwa jexeayũ be. 10 be ikuḡat pe juy epeḡũm,” io'e — Jesus o'e.

²⁵ — “Kariwa, imên ḡu bit,” io'e ip. “Teku kuy 10 be ikuḡ!” io'e ip kariwa be.

²⁶ — “Imên ma òn e'em,” io'e kariwa bit. “Adeat kukat pe wara'at je'ḡũm ip. Ade'ũmat kukat xewi bit je'jat ip,” io'e kariwa — Jesus o'e.

27 — “Okay itakomaayũ juy epetojot ijoce,” io'e. “ ‘Ocekukat pin ġu ewebe,’ i juk o'e ip owebe,” io'e. “Ixejũ juy epetojot ijoce,” io'e. “Ixejũ ma epeyaoka wetabixe,” io'e kariwa — Jesus o'e.

Imĕn Jesus wuymutaybitbinap ekawĕn o'ġuwĕn cebe ip.

28 Jesus iboap e buje, o'ju Jerusalĕm ka kay. Jeweju etaybitbinayũ wap o'ju Jesus.

29 Oajĕm ip Betfagĕ ka xe, Betĕnia ka xe dak, co'a xe. Co'a butet Oliveira dip'a i osunuy. Ajĕm pima xepxepayũ o'ġuju wara'atka be jeweju etaybitbinayũ.

30 — Epeju juy aġoka kay—wuywapatka kay — io'e xepxepayũ be. — Iboce jumento'it'it epetobuxik—ikirikat—yakpi jeje'ibit'umat. Ixe jumento'it'it epeġuwekap — io'e cebe ip. 31 — Ixe juy etojot ijoce — io'e. — “Apĕnpuye dak eyju jumento'it'it muwekapkam?” i'e buje ip, “Ocekariwa cekay, ikuġ'ũm puye,” i juy epe'e cebe — io'e cebe ip.

32 O'ju ip xepxepayũ.

Oajĕm ip jumento'it'it kay. O'tobuxik ip apĕn cuk Jesus o'e iap taġ. 33 Imuwekapkam pima ōhō iwat o'jekawĕn cebe ip.

— Apĕnpuye eyju jumento'it'it muwekapkam? — io'e ōhō iwat.

34 — Ocekariwa cekay, ikuġ'ũm puye — io'e xepxepayũ.

— Ha'a — io'e.

35 O'tujowat ip Jesus kay. Oajĕm. Jumento'it'it akpi jeje jeekabek o'jomōġ ip. Ceweju etaybitbinayũ Jesus o'ġuju jumento'it'it akpi jeje—iekabek ceje. 36 Jerusalĕm ka xe Jesus ajĕm pima, adeayũ jeekabek o'ġupayapaya ip Jesus wap e daġ ya'ōbuyxi cexe ip puye. 37 Jesus o'tobede jġĭa ip ġebuġe. Icoġġok cġcĭa ip o'e Oliveira dip'a pĕnpĕn taġ kopkom pima—soat cebekitkit. O'jewāwā ip Jesus kay.

— Deus xipat cġcĭa — io'e ip ya'ōberen. — Teku ka'ũma buk ajojojoiap mubapukpuġ jekukum — io'e ip. 38 — Wuykukukat omuyku Deus a'ōbi — io'e ip jewewebe. — Ka'ũma ma ixe jo'iat idipat! — io'e ip. — Kaba'ũm jeedop ip kabi watwat — io'e ip. — Deus cuy xipacat je'ġũm cebe — io'e ip Jesus cocom pima.

39 Imĕneju Fariseuyũ o'jewāwā Jesus pe adeayũ parakpewi.

— Tapu — io'e ip. — “Epeyemũġ cuy,” i juy ece eweju etaybitbinayũ be, warĕmtaġ ma ip e'em puye — io'e ip.

40 — Iteyũ mũġ'i bima, wita'a ma kuka o'jeawāwā odobede am — io'e.

41 Jajĕm puġe, Jerusalĕm ka kay o'jeak Jesus. O'tōn ika jojom pima ade ika watwat kũyjobit'ũm puye. O'jekawĕn ika jojom pima.

42 — Jerusalĕm ka watwat, Deus omudot eydaxijoap ojuy kaba'ũm eydop am — io'e Jesus. — Obikuy jġĭa ġasũ ma eymutaybit am iboam. Eyju bit eybu'u ixe be eydaxijo am. Imĕnpuye wekawĕn ba'arĕm eyxe — io'e. 43 — Imĕnpuye ġuyjom eykay itakomaayũ korara jo'iat jomuy ip eyka koreren jeōm ām eyaokaka am — io'e. — Ka'wi muġĕġĕ ip jomuy. Jeymukoreren ip eyenapōnap puxixim. Jeyakodip ip — io'e. 44 — Jeymu'ũm ip. Soat eyka watwat ġu'ũm ip. Ka'ũma ma jepoyat. Ikaġoġatka sukamu'ũm cġcĭa ip. Wita'a yamudu ip—soat'a uk'a muġĕġĕap'a. Pũġ'a iwat ġu ip wara'at'a jeje. Deus omudot eydaxijo am. Eyju bit okay ġu. Gasũ ocedaxijo pin Deus iam eyetaybit ġu. Imĕnpuye soat ip jeymu'ũm. Pũġ tak epeyepoyat ġu. Soat ip jeymu'ũm — io'e Jesus.

45 Jesus oajĕm Deus eju kawĕnwĕnap'a kay—yaboġat'a kay. Ya be oōm. Aġokatkayũ o'ġujĕm uk'a ekorara bewi—ōhō deidada'ukayũ.

46 — Imĕn e'em Deus ekawĕntup: “Oduk'a bit cuy yanuy Deus eju kawĕnwĕnap'am” i — io'e cebe ip. — Eyju bit epeyamuwexat ibukurukayũ munĕmap'am — io'e cebe ip.

47 Jesus adeayũ mutaybitbin osunuy soat kabia Deus eju kawĕnwĕnap'a be—yaboġat'a be.

ġebuġe paĩyũ kukukayũ Jesus aoka ojuy oeku ip—Moisĕs ekawĕn imutaybitbin'ukayũ dak, warara'acayũ dak—Judeuyũ kukukayũ. Jesus aoka ojuy osodop ixeyũ ma.

⁴⁸ Adeayũ bit Jesus ekawẽn kay jĩã osodop. Imẽnpuye Jesus aoka ba'ore o'e cekay'ũmayũ be.

20

¹ Jesus imutaybitbin pima paĩyũ kukukayũ oajẽm cekay. Oajẽm ip Jesus kawẽn idipat muwẽnuwẽn pima Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Oajẽm ip Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ eju, Judeuyũ kukukayũ eju dak. ² Soat ip o'jekawẽn Jesus eju.

— Abu-a'õbi juk ija'a beayũ egujẽm? — io'e ip. — Abu-a'õbi ẽn jekukum? — io'e ip. — Iboam cuy ocemukũyjom ece — io'e ip.

³ — Eyju ma omukũyjom cuy epe'e — Jesus o'e. ⁴ — Abu-a'õbi ğu juk João ijodiat mubatisasan oeku? Deus a'õbi du? Ijodiat a'õbi ğu xe'e? Iboam cuy epe'e omukũyjom — io'e cebe ip.

⁵ Gebuje o'jewa'õxixik ip jeweweju.

— Apẽn xe'e acejede? — io'e ip. — “Deus a'õbi” i'e buje cebe, “Apẽnpuye juk eyetabut ğu João kay?” i je'e Jesus wuywebe — io'e ip. ⁶ — “Ijodiat a'õbi,” i'e buje bit cebe, adeayũ wuyabuğbuğ je'e wita'am, ixeyũ xe João Deus a'õbi juk adi oeku buye — io'e ip jewewebe.

⁷ Imẽnpuye:

— Ocetaybit ğu abu-a'õbi juk João ijodiat mubatisasan oeku iam — io'e ip cebe.

⁸ — Õn tak jeymukũyjo ğu abu-a'õbi õn jekukum iam — io'e Jesus.

⁹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ğuwẽn adeayũ mukũyjo am Deus a'õbi õn jekukum iam.

— Ağokatkat ibune'ĩcatpune o'taida uvabune — io'e Jesus. — Ixe uvadip iwat ağokatkayũ o'jomuy tip wiwi an. “Wekadaidip cuy epetipwiwi,” io'e cebe ip. O'ju wara'at ka be ixeyũ ağokatkayũ tip wiwim pima. Ibun cĩcã osunuy wara'at ka be — io'e.

¹⁰ — Yaopap ekaxi bima tip iwat uva'a kay o'e. Jebuywatwat'ukat o'tomuwã.

— “Eju juy wekadaidip kay,” io'e. “Uva'a juy eyadojot oxat'am,” io'e. Imẽn jebuywatwat'ukat o'ğuju uva'a bum. O'jẽm. Jay. Oajẽm uvadip pe. Imẽnpit tip wiwi'ukayũ ibuywatwat'ukat o'yamupãupã tip iwat buywatwat'ukat. O'ğujẽm ip tip pewi. Ibui puğ ma o'ğujẽm ip. Pũğ'a dak ip o'yaũm ğu cebe. Jebui puğ ma o'jepit tip iwat pe — Jesus o'e.

¹¹ — Ibocewi tip iwat wara'at o'ğuju uva'a kay jebuywatwat'ukat.

— “Eju juy uvadip kay wekadaidip kay,” io'e wara'at pe. “Uva'a juy eyadojot oxat'am,” io'e.

— Xerewun. O'jẽm ibuywatwat'ukat. Jay. Oajẽm uvadip pe. Imẽnpit ixe wara'acat tak o'ğujẽm ip. Ixe dak ip o'yaokaka jĩã. Warẽmtağ ma o'jukuk ip. Ibui puğ ma o'ğujẽm ip. Pũğ'a dak ip o'yaũm ğu cebe. Jebui puğ ma o'jepit kadai iwat pe — io'e.

¹² — Ibocewi wara'at o'ğuju uva'a kay jebuywatwat'ukat. Ixe wara'acat oajẽm tip pe. Ixe dak ip o'yamupãupã. Ixe dak o'ğujẽm ip tip pewi. Jebui puğ ma o'jepit tip iwat pe — io'e.

— Imẽn kadaidip wiwi'ukayũ ebapũğayũ o'ğujẽm tip pewi. Tip iwat buywatwat'ukayũ o'ğujẽm ip. Ebapũğ em ip ibui puğ ma o'ğuyypit kadaidip iwat kay.

¹³ — Imẽnpuye tip iwat o'jekawẽn jewebe ma.

— “Apẽn paxi oce?” io'e jewebe ma. Okpot cuy o'ğuju tip kay yabum,” io'e. “Oxe ikukpin cĩcãat cuy o'ğuju. Ibuyxim ma ip okpot jukuk,” io'e jewebe ma.

¹⁴ — Kadaidip tip iwat jekpot o'ğuju tip kay. Xerewun. O'jẽm. Jay. Oajẽm tip pe. Imẽnpit ipot co buje, tip wiwi'ukayũ o'jekawẽn jewewebe.

— “Ga'a tip iwat ipot ayaoka,” io'e ip jewewebe. “Cebay e'ũ buje, teku soat je'jat jebay'ũm pubut,” io'e ip. “Tip kukan je'e,” io'e ip. “Ga'a ayaoka. Wuyju ma ibubut ajat. Wuyju ma tip kukan acesop,” io'e ip jewewebe.

¹⁵ — Tip iwat ipot o'tujujẽm ip tip pewi. Kacũğ kay o'tujowat ip. Ipot'ũm o'yaoka ip — io'e Jesus imutaybitbin.

— Apĕn je'e tip iwat jekpot'ũm o'yaoka'iaiyũ be? — io'e Jesus ja'ĩjojomayũ be. ¹⁶ — Oġuwĕn eywebe. Kadaidip iwat je'ju tip wiwi'ukayũ kay. Yaoka ip. Warara'acayũ jomuy ixeyũ'ũm'ũm tieġ jekadaidip wiwi an — io'e.

— Cĕm tu? — io'e Jesus ekawĕn cocoayũ. — Imĕn xe'e je'e? — io'e ip Jesus pe.

¹⁷ — Icĕmĕn — io'e Jesus. — Omuwĕġaptup imĕn e'em:

“Ite'a wita'a xipat ġu,” io'e uk'a muymuy'ukayũ jewewebe, i. Ite'a o'yaxik ip, i. Imĕnpit o'yaxikiat'a xipat cĩcĕat'am o'e, i. Wara'at'a muycemap'am o'e ce'aeduap puxim, i.

Imĕn e'em Deus ekawĕntup—omuwĕġaptup — io'e Jesus. ¹⁸ — Iġo'a jejewi je'at puje, o'jewenõmnõmnõm kuka. Ijodiat ceje iġo'a at puje, tõm ã kuka o'e ip — io'e.

Iboap ekawĕn o'ġuwĕn Deus a'õbi õn jekukum iam ixeyũ mukũyjoap ojuy.

¹⁹ O'ya'ĩjojo'iaiyũ oitakomĕn Jesus kay ibo ekawĕn cocom puye—Moisĕs ekawĕn imu-taybitbin'ukayũ, paĩyũ kukukayũ dak.

— Jesus ijop ekawĕn o'ġuwĕn wuymukorĕm ãm — io'e ip jewewebe.

Imĕnpuye Jesus pu ojuy o'e ip. Imĕnpit iparara o'e ip adeayũ buxim. ²⁰ Ixeyũ dak dinheiro o'ġũm aġokatkayũ be Jesus ekawĕn puyxijo am.

— Jewexe juy Jesus ekawĕn kay epeku — io'e ip. — Ixe dobatban cuy epeku — io'e ip cebe. — Ixe ekawĕn puyxijojom cuy epeku — io'e ip. — Warĕmtaġ ma aco'i jekawĕn — io'e ip. — Warĕmtaġ ma cekawĕn puje, iecuġap kay juy atujowat — io'e ip. — Iecuġap a'õbi acã yaoka but wuywebe — io'e ip.

O'ju ip Jesus kay. Jay. Oajĕm ip.

²¹ — Tapu — io'e ip. — Ocetaybit cedaġ ma ĕn kawĕnwĕn iam. Cedaġ ma ĕn ocemutaybitbin tak — io'e ip cebe. — Kocũġ kadi kay ġu ĕn aġ—badiat kay acã — io'e ip. Imĕn o'e ip ya'ĩjojoayũ muġuykuku ojuy Jesus kay oceju iam.

²² — Cedaġ tu exe wuywebe dinheiro ũm ãm soat xe ya'õbuyxiat pe—wuyeipi kukat pe—Cĕsar be? Aceġũm ġu xe'e? — io'e ip Jesus pe.

²³ Jesus pit o'e jewebe ma: — Iteyũ wekawĕn puyxijo ojuy — i.

²⁴ — Dinheiro isurũġat cuy epetojot okay — io'e Jesus cebe ip—jedobatbanayũ be—jekawĕn puyxijojo ojuyacat pe.

— Juku — io'e ip.

O'ġubapuk cebe.

— Abu-biõġbuk ija cebe? — io'e. — Abu-butet tak? — io'e.

— Cĕsar biõġbuk—soat xe ya'õbuyxiat biõġbuk — io'e ip. — Ixe butet tak opop cebe — io'e ip.

²⁵ — Cĕsar emukaypin cuy epeġũm cebe — io'e. — Deus emukaypin pit cuy epeġũm cebe — io'e Jesus.

²⁶ Jesus ekawĕn puyxijo ba'ore o'e cebe ip soat etabun. Cede ba'ore o'e ip. Mũġ ma osodop ip.

— Itaybit cĩcã teku jede am — io'e ip. — Ya'õmuypit pa'ore wuywebe — io'e ip jewewebe.

²⁷ Saduceuyũ oajĕm Jesus kay. Saduceuyũ Judeuyũ dak osodop ip. Tũybe wuye'ũ buje acejetait'ũma waram iĕn o'e ip. O'jekawĕn ip Jesus eju.

²⁸ — Tapu — io'e ip. — Moisĕs Deus pe wuyawĕwĕaptup cuk adi o'tupmubararak ocewebeaptum — io'e ip. — Imĕn e'em ibodup:

Aġokatkat waġo'ũm e'ũ buje, ikitpit puk cuy jewebumũn jewago'ũm tayxibuk eju itayxibuk i'it'et'ũm pima, i. Jewebumũn cuy imu'ukreġ am, bekicat muaypan am jewago'ũm tieġ, i.

²⁹ Imĕn Moisĕs o'tupmubararak — io'e ip.

Gebuje 7 beayũ o'ġuwĕn ip Jesus pe—ikitpitpiyũ.

— Koapat o'jewebumün. Ixe koapat'üm oe'ũ jekpotpet'üm pima ma — io'e ip. ³⁰ — Gebuje jewağo'üm tomujuat o'jewebumün jewağo'üm tayxibuk eju. Ixe tomujuat'üm oe'ũ jekpotpet'üm pima ma'ğuto — io'e ip. ³¹ — Ibocewi warara'acayũ o'jewebumünmün jewağo'üm tayxibuk eju 5 beayũ—koapat tayxibuk eju—pũğ eju ma. Soat ip o'jewebumünmün ceweju. Jekpotpet'üm pima ma oe'ũ'ũ ip soat ma — io'e ip. ³² — Soat ip ce'ũ buje, ayacat'üm tak oe'ũ. ³³ Soat o'jewebumünmün ceweju 7 beayũ. Imēneju waram wuyetait puje, abu-tayxim xe'e je'e? — io'e ip Jesus pe.

³⁴⁻³⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn Saduceuyũ be.

— Ijodiat ma jewebumünmün — io'e. — Waram o'jetait'iyũ bit jewebumünmün ġu. Deus ixeyũ o'ğutait ce'ũap tomukadi. Jewebumünmün ġu ip. ³⁶ Waram o'jetait'iyũ waram ġu je'ũ, Deus ekawēn tojotjot'ukat puxim ip puye. Deus ipotpoyũ ip, Deus ixeyũ o'ğutait ce'ũap tomukadi buye — io'e Jesus. ³⁷ — Napa ma eyju e'em “Waram acejetait ġu,” i. Waram epeyetai — io'e. — Waram acejetait wuye'ũ buje iam cuk adi o'ğutaybitbin Moisés — io'e. — Ixe Moisés tipsopat ekawēntup o'tupmubararak. “Deus Abraão kukukat, Isaque kukukat tak, Jacó kukukat tak,” i juk o'e Moisés, ce'ũ'ũ ip puje. ³⁸ Deus ce'ũat kukukat ġu—itaicat kukukat acã. Imēnpuye wuyetaybit ixeyũ'üm'üm waram o'jetait ce'ũap tomukadi iam. Soat itait Deus xe—itaicayũ, waram o'jetait'iyũ dak — Jesus o'e.

³⁹ — Etaybit cĩcã ma jede am — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat.

⁴⁰ Ya'õbabi'üm ip o'e Jesus a'õbu am.

⁴¹ Jesus pit o'e cebe ip:

— Addeayũ e'em “Deus emunaē Davi naxeğebit,” i — io'e Jesus cebe ip. ⁴² — Imēn e'em Davi Salmidup pe:

Deus o'e okukukat pe: “Xik'i abik oba'at kadi,” i. ⁴³ “Ekay itakomaat a'õbacaap oğũ'üm,” i. Kũyjobit jeedop ip a'õ kay, i — io'e.

⁴⁴ — Imēn Davi e'em Salmidup pe—jebibododonaptup pe — io'e. — Davi o'e Deus emunaē be “Okukukat” i. Imēnpuye Deus emunaē Davi naxeğebit acã ġu osunuy. Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus cebe ip.

⁴⁵ Gebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju. 12 beayũ eju o'jekawēn adeayũ a'õpiju.

⁴⁶ — Eyday'em'um cuy epesop Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayũ be eymuğuykukuap puxim — io'e. — Tũybe soat podi ma oca'õbuyxi iãn e'em ip — io'e. — Jesay ukpi wēnēğwēnēğã ip jekukum soat pe jejojoan. Icocok cĩcã ip warara'acat pe ibuyxim ikuk am soat etabutpe — io'e. — Kariwa yoboğat tũyap pe abik ojuy ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Peta kabia be dak cucum ip kariwa yoboğat tũyap kay yabikap ojuy. ⁴⁷ Ağokatkat'üm e'ũ buje, itayxibuk pubut pupum ip. Cekawēn wa'üm cĩcã ip Deus eju warara'acat pe “Eyetaibit cĩcã Deus eju kawēn ãm” i'e am cebe ip. Jewexe Deus eju ip kawēnwēn. Deus xe ġu ip ya'õbuyxi—jewexe acã. Imēnpuye soat podi ma ipiat supi'ajo ip — io'e Jesus.

21

¹ Gebuje Jesus o'jeak dinheiro mün'a kay—isurũğat mün'a kay. Dinheiro mün'a Deus eju kawēnwēnap'a be o'yanuy. Ibutut adeayũ dinheiro mōğmōğ ip o'e iğo'a be. Xeresu ġu o'jomōğmōğ ip ya be.

² Gebuje Jesus ayacat o'jojojo—itop'üm e'uubit—tadaybocat. Ixe ayacat dinheiro isurũğat o'jomōğ iğo'a be—xepxep ã o'jomōğ. Xepxepatei teiboğ ġu osodop—tei'it ma.

³⁻⁴ — Icēmãn õn e'em eywebe — Jesus o'e jexeayũ be. — Ibutut adeayũ ma ade o'jomōğmōğ ip. Yopit ma bit jexewiat'in o'jomōğmōğ ip ya be jedinheiro'in. Ixe ayacat pit soat jexewiat o'jomōğ jedinheiro. Ka'ũma ma o'jepoyat cexe. Tei'icat o'jomōğ. Inaka

soat o'jomõğ jedinheiro. Jexat pu ojuyap tak o'jomõğ. Imēnpuye Deus xe ayacat teiboğ o'jomõğ tei'it ma'ğu wuyxe. Deus xe warara'acat podi ma o'jomõğ — io'e Jesus.

⁵ Gebuje ceweju etaybitbinayū o'jekawēn Jesus eju.

— Tapu, ak'i juy ece — io'e ip. — Deus eju kawēnwēnap'a yadip cīcā! — io'e ip. — Wita'a muğēğē'a yadip cīcā! — io'e ip. — Adeayū juk adi jedinheiro o'ğūmğūm yamudipapteim — io'e ip.

⁶ — Icēmān — io'e Jesus cebe ip. — Yadip cīcā ġasū. Gaxīn ma bit soat'a je'aedu. Xepxep'a jewa'awebotbon ġu je'e wita'a — io'e Jesus.

⁷ — Tapu, puğūn xe'e je'aedu? — io'e ip. — Ajo je'bapuk ġasū je'aedu iam ocemutaybit am? — io'e ip.

⁸ — Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuğuykukuap puxim! — io'e. — Napapa'ukayū jajēm. “Cristo õn,” i napa ma je'e ip warara'acat pe. “Ijodiat taxijojo'ukan Deus emunaē õn,” i napa ma je'e ip. “Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e,” i napa ma je'e ip. Eyetabun ġu juy epesop ixeyū ekawēn kay — io'e. ⁹ — Soat kaka dağ nopagõğõm je'e ip—ijoxīn ma, wūy dak. Nopagõğõmap awēğ tobuxik puje, eyağuykorereren ġu juy epesop. Imēn cuy je'e koam. Imēnpit soat i'ūmap kabia oajēm ġu buk.

¹⁰ — Pūğ eipi watwat nopagõğõm je'e wara'at eipi watwat eju. Pūğ ka watwat nopagõğõm je'e wara'at ka watwat eju. ¹¹ Soat kaka dağ ipi jexixi. Soat ka dağ je'e reap. Soat ka dağ je'e iwātaxipipi ade. Xipat'ūm cīcāat je'bapuk. Wuymupararanap tak je'bapuk kabi be — io'e.

¹² — Iboap ebapuk awap itakomaayū jeydaomūn. Ipiat supi'ajoat ip eywebe. Jeydujowat ip Deus eju kawēnwēnap'a be Judeuyū be eymuymuy am. Daomūnmūnap'a be ip jeymuõm. Jeydujowat ip iecuğap dopabe ika kukukayū dopabe dak, okay eyetabut puye. ¹³ Ixeyū dopabe bima juy kawēn idipat epeğuwēn cebe ip — io'e. ¹⁴ — “Apēn paxi oce'e cebe ip?” i'ūmğū juy epe'e. “Apēn paxi ocewedayo?” i'ūmğū dak cuy epe'e. Eyağuybabi'ūm'ūm ġu juy epesop apēn paxi ocewedayo iap kay. ¹⁵ Õn ma jeymutaybin jedem ixeyū dopabe bima. Eya'õmuypit pa'ore je'e cebe ip eykay itakomaayū be — io'e. ¹⁶ — Eyebay ma jeyūm eykay itakomaayū be eyaoka am, eywağoyū dak, eybadipyū dak, eybureyū dak. Ixeyū ma ey'in yaoka pūğpūğ. ¹⁷ Soat eykay ġu jījā je'e okay eyetabut puye — io'e. ¹⁸ — Õn pit soat em ağ oğuy eykay. Soat em õn xipan jeykuk. ¹⁹ Eyetabun cuy epesop okay ipiat'ajojom ma'ğu eyju. Soat em Deus xe epesop eye'ū buje — io'e Jesus.

²⁰ — Sorarayū be Jerusalém ka mukoreren puje, eyetaybit epesop ġaxīn ma ip ikamu'ūm iam. ²¹ Jerusalém ka koreren pima, jewat cuy ip co'a kay jaokaap puxim Judéia eipi watwat. Jeka bewi juy ip je'jēm ġu ikaboğatka watwat. Ikaboğatka kay ġu juy ip jenapõn koğūnpi watwat. ²² Jenapõn ġu juy ip ixekabia be Deus jekay itakomaayū be jeweiğ puye. Ixe soat pe jeweiğ jemudupmubararaktup ekawēn tağ—kuyjeatup ekawēn tağ — io'e.

²³ — Yukreğayū ipiat supi'ajojo jījā ixekabia be, jekūm pe je'it kukayū dak. Judéia eipi watwat ipiat supi'ajojo jījā. Deus ipiat supi'ajoat Judeuyū be itakoma jījā buye. ²⁴ Cekay itakomaayū Judeuyū yaokaka pajam. Warara'acat ip taomūn. Taomūnmūn ip tujowat wara'at ka dağ. Jerusalém ka sukamu'ūm Judeu'ūmayū. Imēn je'bapuk Judeu'ūmayū soat kukukan pima — Jesus o'e.

²⁵ — Iwaruat je'bapukpuk kaxiepiat pe, kaxiaat pe dak, kasopta be dak. Soat ka watwat yağuybabi'ūm'ūm cīcā je'e. Yağuybabi'ūm'ūm je'e ip soati jediexixi jījā buye, tipodoy jījā buye dak. ²⁶ Soat kabi becat muycemcemap jearere. Soat ya'õca'ūm je'e jeparara pibun. Ya'õca'ūm je'e ip ipararuat ebapuk puje — io'e.

²⁷ — Gebuje ip ojo — io'e Jesus. — Kabikerereat eju oajēm puje ip ojo — io'e Jesus. — Soat wağõ õn. Ixeyū ojo. “Ka'ūma ma ejo'iat ya'õbacaat,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. — “Soat podi ma edip,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. ²⁸ — Iboap ebapuk puje, ġaxīn ma

taxijojom epe'e. Imēnpuye eycokcoğ cuy epesop. Eya'ōcam cuy epesop — io'e. Imēn Jesus o'jekawēn cebe ip.

²⁹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn jexeayū be.

— Figueira'ip cuy epeyopcoco, wara'at'ip tak. ³⁰ Tupkireatup cēm puje, eyetaybit ġaxīn ma koato je'e iam. ³¹ Imēnpuxim ipararuat ebapuk puje, eyetaybit epe'e ġaxīn ma Deus soat kukukan je'e iam — io'e.

³² — Icēmān ōn e'em eywebe. Soat ġasūacayū e'ū awap soat je'bapuk wekawēn tağ. ³³ Kabi i'ūm, i'pi dak. Wekawēn pit i'ūm ġu. Soat em wekawēn kay itabut jeedop ip adeayū — io'e.

³⁴ — Ağ cuy epesop wajēmap kay — io'e. — Puybitxim ġu juy epesop kawedixim ġu dak, tarekrek pupuxim ġu dak — io'e. — Ağ cuy epesop wepit pujeap kay. ³⁵ Ağ'ūm pima epeyekuy wepit puje puca ekuyap puxim ibu buje. ³⁶ Imēnpuye soat em ma ağ cuy epesop wepicap kay. Soat em cuy epeyekawēn Deus eju — io'e. — “Bay, ocemutaxin cuy eğuy ipiat'ajoap puxim,” i juy epe'e Deus pe. “Bay, ocebuywatwan cuy eğuy soat wağo kay ocajēm puje ocesūsūnap puxim,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e.

³⁷⁻³⁸ Soat kabia Jesus adeayū mutaybitbin'uk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be. Kabia'isum adeayū je'aweroro'uk ip osodop iğo'a be Jesus ekawēn com. Kabiogkabiog'i bima o'jepitpit Jesus Oliveira dip'a bicūğpe xexen.

22

¹ Peta ajēm pima paīyū kukukayū Jesus aoka ojuy ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Peta butet Páscoa i osunuy. ² Ixe epeta bima Judeuyū pāo'a o'o'uk osodop—yamuyuhuhaptōmtēm'ūmat'a. Soat kabia Jesus aoka ojuy oekuku ip paīyū kukukayū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Apēn ġu xe'e aceyaoka? — io'e ip jewewebe. Adeayū eta'ūm pima ip yaoka ojuy oekuku, adeayū buxim iparara ip puye.

³⁻⁴ Gebuje Judas o'ju paīyu kukukayū kay oibu'un Jesus kay buye. Kūyjobit o'e Satanás a'ō kay. Ixe Judas xepxep putet osunuy. Iscariote i wara'at ibutet osunuy. 12 beayū'in osunuy ixe. Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū kukukayū kay dak o'ju. Jekawēn ām ceweju ip o'ju. Oajēm cekay ip. Jay.

— Ōn ma Jesus oğūm eywebe yaoka am — io'e. — Apēn xe'e oğūm eywebe? — io'e Judas.

⁵ Icocok cīcā ip o'e paīyū kukukayū, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū kukukayū dak.

— Ocewebe Jesus ūm puje, dinheiro oce'ğūm ewebe iūmapteim — io'e ip Judas pe.

⁶ — Ha'a, dinheiro juy eğūm owebe — io'e cebe ip.

Imēneju soat kabia paīyū be Jesus ūm ojuy oeku Judas. Adeayū eta'ūm pi iūm ojuy oeku.

⁷⁻⁸ Peta ajēm puje, Jesus Pedro o'ğuju ikaboğatka be, João dak. Ixe epeta bima Judeuyū pāo'a o'o'uk osodop ip yamuyuhuhaptōmtēm'ūmat'a. Ovelha aokaka'uk ip osodop Páscoa epeta bima. Imēnpuye Jesus Pedroyū o'ğuju soat muxipan am.

— Ikaboğatka be juy epeju — io'e. — Ovelha juy epejat. Epeyaoka juy. Epejoyoy juy wuywebe i'o am Páscoa kabia be — io'e cebe ip—Pedro be, João be dak.

⁹ — Pu'a be xe'e oceyoyoy wuyxat? — io'e ip.

¹⁰ — Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop! — io'e. — Ikaboğatka be eyōm puje, ağokatkat eydopabijuk—idibi mūn'a kukat. Ixe nomuju juy epeju — io'e. — Ixe be uk'a be iōm puje, eyju dak epeōm iğo'a be — io'e. ¹¹ — Uk'a iwat pe juy epeyekawēn. “Ocemutaybitbin'ukat o'jewa'ōmudot ewebe,” i juy epe'e cebe. “ ‘Pu'abi be ebikuy omujum jekōn ām oweju etaybitbinayū eju Páscoa kabia bima,’ i juk o'e ocemutaybitbin'ukat,” i juy epe'e uk'a iwat pe — io'e Jesus. ¹² — Uk'a iwat yabimubapuk eywebe umat'abi, yaboğat'abi, soat opop iat'abi — io'e. — Ibo'abi be juy ovelha epejoyoy wuyxan — io'e cebe ip.

¹³ O'ju ip ikaboġatka be. Apēn cuk adi Jesus o'e cebe ip iap taġ o'tobuxik ip soat taġ. Ovelha o'joyoy ip iġo'abi be.

¹⁴ Jekōn pima Jesus o'jekawēn jemumujuyū eju—12 beayū eju. Kaxikxik'i osodop ip mesa be.

¹⁵ — Páscoa xat o pin cīcā òn eyweju ijop epeta bima — io'e. — Gaxīn ma juy òn ipiat'ajom — io'e. ¹⁶ — Deus soat kukukan'ūm pima Páscoa xat ojo'o ġu. Imēnpit Deus soat kukukan pima, ojo'o waram — io'e.

¹⁷ Gebuje Jesus uva'abidi o'timuōm tikōnkōġap pe.

— Bay, ēn xipāt cīcā — io'e Deus pe.

Tikōnkōġap o'ġūm jewēju etaybitbinayū be.

— Juku — io'e. — Epetikōn. Epetimu'ē'ē eyewewebe — io'e. ¹⁸ — Ijodi ġu waram uva'abidi otikōn. Deus soat kukukan pima bit, waram otikōn — io'e Jesus.

¹⁹ Gebuje pāo'a o'yabu.

— Bay, ēn xipāt — io'e Deus pe.

O'yadakat. O'yaūm cebe ip.

— Iju'a ojebit — io'e. — Eywebeam oje'ū. Ya'o buje we'ūap kay juy ġebum epesop — io'e cebe ip.

²⁰ Jekōn epere buje, uva'abidi o'tiūm cebe ip.

— Ijudi kōn puje, odoymukererenap kay juy ġebum epesop — io'e. — Gasū Deus ikērēat ju'uk eywebewi odoymukereren puye, oje'ū buye. Ikērēat ju'uk eywebewi apēn kuyje ixē o'e iap taġ — io'e Jesus. ²¹ — Mesa be xik'i owejuat ma oūm okay itakomaayū be — io'e. ²² — Soat waġo òn. Oje'ū apēn cuk adi webay ibikuy osunuy iap taġ. Imēnpit Deus ipiat supi'ajoat oūmat pe — io'e.

²³ — Abu xe'e wuy'in kuka Jesus o'ġūm cekay itakomaayū be? — io'e ip jewewebe Jesus eju jekōnkōnayū.

²⁴ Gebuje Jesus eju etaybitbinayū o'jewa'ōbubu jeweweju.

— Abu wuy'in soat podi ma ya'ōbuyxian je'e? — io'e ip jewewebe.

O'jewa'ōxikxik ip. ²⁵ Jesus o'jekawēn cebe ip.

— “Kūyjobin cuy epesop wa'ō kay,” i'e'em ijodiat kukukayū jebekitkit pe. “Kariwa yoboġat òn,” i'e'em ip — io'e. — Ijodiat bure ip adeayū xe. ²⁶ Eyju bit imēn ġu juy epesop. Kariwa yoboġat pin pima, ya'ōbuyxi'ūmat puxim cuy epeku — io'e Jesus cebe ip. — Warara'acat kukukat pin pima juy ibuywatwan ip epesop — io'e cebe ip. ²⁷ — Abu kariwa yoboġat? — io'e. — Jekōn ām mesa be xik'iat tu? Ixat tojtotjot'ukat ġu xe'e? Jekōn ām mesa be xik'iat ma kariwa yoboġat. Imēnpit eyxe bima wuyxat tojtotjot'ukat puxim cuk adi ojekuku. Warara'acat puywatwan cuk adi ojekuku — io'e Jesus. ²⁸ Eybu'un ġu juk adi epesop okay, warara'acat a'ġu ipiat o'supi'ajoat owebe — io'e. ²⁹ — Kuy bima webay o'e owebe “Soat kukukan ecesūy,” i. Imēnpuxim “Eyju dak soat kukukayūm epesop oweju,” i òn e'em eywebe. ³⁰ Òn soat kukukan pima, wemesa be epeyekōn oweju — io'e. — “Eyju ikērēat kuġ Deus xe,” i epe'e kūyjobit'ūmayū be. “Eyju ikērēat kuġ ġu Deus xe,” i dak cuy epe'e kūyjobicayū be. Imēn epe'e Israel naxeġebitbit pe—12 be tiwatwat pe — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be.

³¹ — Simão — io'e Jesus Simão Pedro be. — Eya'ōpicūġ cuy — io'e. — Satanás kuy o'e owebe “Simão buyxijo pin òn, itabut paxi je'e wa'ō kay iam,” i — io'e Jesus Simão be. — Satanás itabucayū xewi emujēm pim apēn wuyju tarekrekata mujēmjēm taixee bewi iap puxim — io'e. — “Ha'a. Esubuyxijo,” i juk oce Satanás pe — io'e Jesus. — “Soat cuy esubuyxijo oweju etaybitbinayū,” i juk oce cebe — io'e Jesus. ³² — Imēnpit kuy ocekawēn Deus eju ewebeam. “Simão juy esubuywan itabucap epereap puxim,” i oce Deus pe — Jesus o'e. — Waram okay etabun pima, eykitpitpiyū juy esubuywan itabut cīcā am ip okay — io'e Jesus.

³³ — Kariwa, jeiwat ġu òn — io'e Simão Jesus pe. — Obu'un ġu ekay — io'e. — Daomünmünap'a be dak cuy oju eburem. We'üap kay ma juy oju eburem — io'e Pedro.

³⁴ — Pedro — io'e. — Sapokay ede'üm awap, ebapüġ em “Ixe bure ġu òn,” i ece'e — io'e Jesus pit.

³⁵ Gebuje o'jekawën wara'acayü eju—jeweju etaybitbinayü eju.

— Patorön kuġ'üm cuk adi òn eymuju, sako kuġ'üm tak, bolsa kuġ'üm tak, eyiuk kuġ'üm tak — io'e. — Irerem tu juk adi epekuku? — io'e.

— Ka'üma. Xipan cuk adi ocekuku — io'e ip.

³⁶ — Gasü bit — io'e cebe ip — patorön kuġ pima juy epetujowat eyekuap taġ — io'e. — Sako kuġ pima juy epetujowat. Payao kuġ'üm pima juy eyeekabek epeteida ibu am — io'e. ³⁷ — Imën e'em Deus ekawëntup—omuwëġaptup:

“Ikërëat muġëġë'ukat ën,” i napa ma ijodiat e'em Deus emunaë be, i. Ibodup ekawën taġ je'e ip owebe ġasü — io'e Jesus.

³⁸ — Kariwa, ak'i ece — io'e ip. — Xepxep oceju payao kuġ — io'e ip.

— O'e ma burut — io'e.

³⁹ Ibocewi o'jëm ip jekönkõnap'a bewi umat'abi bewi.

Jesus o'ju co'a kay—Oliveira dip'a kay—cucu'uk osunuyiap'a kay. Ceweju etaybitbinayü dak o'ju tomuju. ⁴⁰ O'jekawën ceweju ip yajëm puje.

— Epeyekawën cuy Deus eju eywebe ikërëat kukap puxim — io'e.

⁴¹ Jesus o'jewerüġ jeweju etaybitbinayü xewi. Bosusu o'ju. Jaġëpüġ ma o'e.

Gebuje Jesus o'jekawën Deus eju. Jëġ'aecõġcõġ o'jekawën.

⁴² — Bay, ebu'u bima bit ipiat esupi'ajoat ġu owebe — io'e Deus pe. — Imënpit obikuyap taġ ġu juy ece—ebikuyap taġ acã — io'e.

⁴³ Ibocewi Deus ekawën tojotjot'ukat o'kop kabi kadiwi Jesus a'õmucan am.

⁴⁴ Biġ ma ja'õbuyxim o'jekawën Deus eju. Jeġuycũġat pibun ma oe'ü pin. Topa'adiayey o'e toy buxim, iġuycũġ cĩcã buye. O'jedopadoyebot ipi ju.

⁴⁵ Deus eju jekawën epere buje o'äy. Kirik'äy. Jeweju etaybitbinayü kay oajëm. Jay. Ixexet ma ip o'tobuxik. Ixexet ip jeġuycũġap kuġ ip yoboġ cĩcã buye.

⁴⁶ — Apënpuye eyxexet? — io'e. — Epeyewurüġ cuy! — io'e cebe ip. — Epeyekawën cuy Deus eju eywebe ikërëat kukap puxim — io'e.

⁴⁷ Warara'acayü dak oajëm Judas eju. Ixe Judas warara'acayü wap oajëm jaku Jesus iam imutaybin am ip. Ixe 12 beayü'in osunuy.

Oajëm Jesus kay Judas. Oajëm Jesus aġobu kõn ãm tobede am.

⁴⁸ — Judas — io'e Jesus. — Soat waġo òn — io'e. — Waġobu kõn tu ën oüm ãm okay itakomaayü be? — io'e.

⁴⁹ Gebuje Jesus eju etaybitbinayü itaybit o'e Jesus pum ip iam.

— Kariwa, oceyaoka du ip pajam? — io'e ip Jesus pe.

⁵⁰ Püġ ixeyü'in tak païyü kukukat puywatwat'ukat o'suġuybu'uk pajam. Tep. Iba'at kadiat ġuybu o'suġuybu'uk.

⁵¹ — Imën ġu bit epesop! — io'e Jesus jeweju etaybitbinayü be. Cay. O'suġuybumucay. O'suġuybumuwedap. Guybudip o'e.

⁵² Gebuje Jesus o'jekawën Judas ejuayü eju—païyü kukukayü eju, Deus eju kawënwënap'a wiwi'ukayü kukukayü eju dak, Judeuyü kukukayü eju dak.

— Epajëm odaomün ãm ibukurukat taomünap puxim — io'e. — Eyba'ip kukuġ epajëm — io'e Jesus. ⁵³ — Soat kabia Deus eju kawënwënap'a be juk adi oġuy. Epesot ġu juk adi odaomün ãm iġo'a be bima — io'e. — Gasü bit okuk put eywebe eybikuyap taġ. Eybikuyap taġ eyeku but ġasü. Kabiokboġ taġ jekuku'ukayü kukat ijodiat kukat ġasü. Satanás ijodiat kukat ġasü. Eyju dak kũyjobit ixe a'õ kay — io'e Jesus.

⁵⁴ Judas ejuayü Jesus o'jat. O'tujowat ip païyü kukukat duk'a kay. Pedro dak o'ju Jesus nomuju. Wüy ma oeku Jesus nomuju. Oajëm ip.

⁵⁵ Gebuje daxa o'ğusop ip pañyũ kukat tuk'a xe, uk'a ekorara be. Oabikbik ip daxa etako be. Pedro xik'i o'e ixeyũ parakpe.

⁵⁶ Gebuje ayacat Pedro o'jojojo—yaypan'isuat—pañyũ kukukat puywatwat'ukat. O'jojojo Pedro daxa ekabia dağ puye. O'jeak cekay.

— Ixe dak Jesus eju oeku — io'e ixe ayacat.

⁵⁷ — Ka'ũma — Pedro bit o'e napa ma. — Tũ'ũ, ixe bure ġu òn — io'e napa ma jebuap puxim.

⁵⁸ Wara'acat Pedro o'jojojo ibun'ũm pima aġokatkat.

— Ĕn tak ejeku Jesus eju — io'e cebe.

— Ka'ũma — Pedro o'e. — Jekukum ġu òn ceweju. Ojeku ġu òn pit ceweju — io'e napa ma.

⁵⁹ Pũğ hora kap puje, wara'acat o'jekawẽn.

— Icēmãn ĩn ma Jesus eju ejeku — io'e. — Galilėia eipi bewiat ĩn — io'e Pedro be.

⁶⁰ — Tapu — Pedro bit o'e. — Wetaybit ġu apẽn ĩn e'em iam — io'e napa ma. — Ixe bure ġu òn pit — io'e napa ma.

Sapokay o'jede iboam i'e buje. Kariwa Jesus o'jekorepẽn.

⁶¹ Gebuje o'jeak Pedro kay. Pedro dak o'jeġebu Jesus a'õ kay—kuy bimaap a'õ kay.

— Ebaũğ em napa ma ece'e “Jesus bure ġu òn,” i — i juk o'e Jesus Pedro be.

⁶² Kacũğ kay Pedro o'ju. Jesus bure ġu òn iap kay o'jeġebu. Imẽnpuye o'tõn cĩcã.

⁶³ Iwiwi'ukayũ Jesus o'jowayway—o'jat'iaiyũ. Jesus o'ğupokupok ip. ⁶⁴ Jesus eta o'sutamuekabek ip pağõm.

— Abu emupok exe? — io'e ip cebe iwaywayway am.

⁶⁵ Jesus o'jomuymuy jĩjã ip. Warẽmtağ ma ip Jesus o'jukuk.

⁶⁶ Gebuje Judeuyũ kukukayũ o'je'awero ip, pañyũ kukukayũ dak, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak. Judeuyũ awẽwẽ'ukayũ yoboğayũ ip osodop. Kabia'isum ip o'je'awero. Jesus o'tujowat ip ixeyũ kay. Waram ġuto Jesus o'jowaywayway ip.

⁶⁷ — Ĕn tu Deus emunaẽ? — io'e ip. “Cemunaẽ bima bit cuy ece ocewebe,” io'e ip Jesus pe.

— Òn eymukũyjo bima, okay eyetabut ġu kuka epe'e — io'e Jesus pit. ⁶⁸ — Omukũyjom cuy epe'e i òn e'em eywebe bima, kuka omukũyjom ġu epe'e. ⁶⁹ Imẽnpit soat wağo òn. Gaĩn ma oabik Deus ba'at kadi—soat podi ma ya'õbacaat ba'at kadi. Ixe jo'i wa'õbaca oğuy — io'e Jesus. — Jewejojo'i ma ocesop oca'õbacaap kuğ — io'e.

⁷⁰ — Deus ipot tu ĩn? — io'e ip Jesus pe.

— Eyju ma iboam e'em — io'e.

⁷¹ — Apẽğãm kuka warara'acat atakoy Jesus muy am? Kuy o'e! Kuy ixe ekawẽn oceya'ĩjojo — io'e Judeuyũ kukukayũ. Deus muymuy xeku — io'e ip napa ma.

Oibu'un ip awerom.

23

¹ Gebuje Jesus o'tujowat ip Pilatos kay—iecuğap kay. Jesus o'jomuymuy ip Pilatos pe.

² — Ite aġokatkat warẽmtağ ma ocemutaybitbin — io'e ip Pilatos pe napa ma. — “Kũyjobin ġu juy epesop wuyeipi kukat a'õ kay,” i'e'em Jesus ocewebe — io'e ip napa ma. — “Eyedinheiro juy epeğũm ġu César be—wuyeipi kukat pe,” i'e'em ocewebe — Judeuyũ napa ma o'e Pilatos pe. — “Adeayũ kukukat òn,” i'e'em teku — io'e ip napa ma Judeuyũ. — “Deus emunaẽ òn,” i'e'em teku — io'e ip.

³ — Judeuyũ kukukat tu ĩn? — Pilatos o'e Jesus pe.

— Ĕn ma iboam e'em — io'e Jesus.

⁴ — Ite aġokatkat ikẽrẽat kuğ ġu oxe bit — io'e Pilatos soat pe pañyũ kukukat pe, je'awero'ibiyũ be dak.

5 — Warēmtaḡ ma teku ebekitkit mutaybitbin — io'e ip napa ma Pilatos pe. — Koap warēmtaḡ ma Galiléia eipi watwat mutaybitbin oekuku. Soat taḡ imutaybitbin oekuku—Judéia eipi daḡ. Gasū ijoce oajēm. Teku ebekitkit mubu'u'un César a'ō kayap puxim — io'e ip napa ma.

6 — Teku Galiléia eipi bewiat tu? — io'e Pilatos cebe ip.

— Hm hm — io'e ip.

7 Imēnpuye Pilatos Jesus o'ḡuju Herodes kay, Herodes Galiléia eipi kukukat puye, Jesus tak Galiléia eipi bewiat puye dak. Ixe Herodes Jerusalém ka be osunuy ixeyū kabia be.

8 Oajēm ip Herodes kay. Herodes Jesus o'jojojo. Icokcok cīcā o'e ijojom pima. Kuy bima Herodes ijo pin osunuy Jesus awēḡ o'yawēḡtobuxik puye.

— Wuywebe i'e ba'oreat paxi ḡubapuk wetabutpe? — io'e jewebe ma.

9 O'jekawēn Jesus eju.

— Abu-a'ōbi ēn jekukum? — io'e cebe. — Ojojojo ḡu buk iat mubapuḡ tu ebu'u wetabutpe? — io'e cebe.

Mūḡ ma osunuy Jesus pit. 10 Paīyū kukukayū dak Jesus o'jomuymuy jījā, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

11 Herodes tak Jesus o'jowayway jījā. Warēmtaḡ ma Jesus o'jukuk, cesorarayū dak. Cesay idipat o'ḡuōm ip Jesus pe iwaywayway am.

Gebujep waram Jesus o'ḡuju Pilatos kay. 12 Ixe kabia dak Herodes Pilatos burem o'e. Kuy bima itakoma jījā osodop ip jewewekay.

13 Gebuje Pilatos paīyū kukukayū o'tomuwā, Judeuyū kukukayū dak, warara'acat tak Judeuyū. 14 O'jekawēn cebe ip.

— Ite aḡokatkat epetojot okay — io'e. — “Ite aḡokatkat warēmtaḡ ma ocemutaybitbin,” i juk epe'e owebe — io'e. — Kuy ocekawēn ceweju eyetabun — io'e. — Oxe bit ikērēat o'ḡujurūḡ ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — io'e. — Te'e ma eyju e'em “Ikērēat kuḡ teku,” i — io'e. 15 — Herodes tak o'jekawēn ceweju — io'e. — Herodes xe dak ikērēat kuḡ ḡu — io'e. — Imēnpuye waram Jesus o'tujupicat ip ocekey. Cedaḡ ḡu ocewebe bit yaoka am.

16 Imēnpuye imupok puje oḡuwekap jekpiwan ma iju am — io'e Pilatos.

17-18 — Ap! — io'e adeayū ya'ōberen Pilatos pe — Ite aḡokatkat eḡujēm ḡu — io'e ip. — Eyaoka ma! — io'e ip. — Barrabás pit eḡujēm daomūnmūnap'a bewi. Ite aḡokatkat pit eḡujēm ḡu — io'e ip ya'ōberen.

Iḡo epeta bima Pilatos pūḡ ma daomūnmūnap'a beat mujēmjēm'uk osunuy. Ixe Barrabás daomūnmūnap'a be osunuy. 19 Kuy bima ixe Barrabás iecuḡap ebekitkit eju o'jenopaḡōḡōm. Jenopaḡōḡōm pima wara'acat o'yaoka. Imēnpuye daomūnmūnap'a be osunuy.

20 Gebuje Pilatos ma Jesus muwekap ojuy o'e.

— Jesus ma oḡuwekap — io'e adeayū be.

21 Adeayū bit Jesus pamupayaat ojuy korosa be ce'ū ām.

— Jesus cuy epeyaokaat! — io'e ip Pilatos pe. — Jesus juy esubamupayaat korosa be ce'ū ām — io'e ip ya'ōberen.

22 — Apēnpuye dak osubamupayaat? — io'e Pilatos. — “Ikērēat o'ḡujurūḡ ḡu,” i ōn e'em — io'e. — Cedaḡ ḡu wuywebe yaoka am — io'e. — Oḡupokupokat acā. Imupokupok puje, juy oḡuwekap — io'e.

23 — Ap! — io'e ip. — Jesus esubamupayaat korosa be — ixeyū bit o'e. Imēn o'e ip ade em ma. Ya'ōberen o'jewāwā ip. Imēnpuye:

24 — Iteyū bikuyap taḡ oce, biḡ ma cewāwāwāap puxim ip — io'e Pilatos jewebe ma. — Ixeyū etabun imuwekap pa'ore owebe — io'e jewebe ma.

— Ha'a — io'e adeayū be—aweromayū be. — Eybikuyap taḡ cuy oce — io'e Pilatos cebe ip.

²⁵ Imēnpuye Pilatos Barrabás o'gujēmat daomūnmūnap'a bewi—iecuḡap ebekitkit eju o'jenopaḡōḡōm'iat o'gujēmat—wara'acat o'yaoka'iat o'gujēmat—adeayū o'joojuy imujēm ām'iat o'gujēmat. Jesus pit o'ḡūm adeayū be.

— Eybikuyap taḡ cuy epe'e cebe — io'e Pilatos. Jesus o'jat ip.

²⁶ Gebuje sorarayū Simão o'jat. Cirene ka bewiat o'jat ip—koḡūnpi bewi ajēm'ibit. O'jat ip Jesus korosa dujowan co'a kay bima. Korosa o'jomuy ip Simão a'ōpi'a jeje. O'tujowacat Jesus nomuju. ²⁷ Adeayū dak o'ju Jesus nomuju.

Aoyū dak o'tōn cīcā Jesus kay. Iḡuycūḡ cīcā ip o'e Jesus kay.

²⁸ Imēnpit Jesus o'jekorepēn cekay ip.

— Tū'ū'ūyū — io'e cebe ip—Jerusalém ka watwat pe—aoyū be. — Eyewewekay acā juy epetōtōn—okay bit ka'ūma — io'e. — Ey'iyū kay dak cuy epetōtōn — io'e.

²⁹ — Ipiat epesupi'ajojo. Ipiat'ajojom pima soat je'e “Icokcok e'em i'it kapkap'ūmayū, i'it'it'ibit'ūmayū dak, i'it muytin'ūm'ibiyū dak,” i — io'e Jesus. ³⁰ — Adeayū ce'ū pin je'e ixē kabia be ipiat'ajojom puye. “Ocejeje juy a'a'at ocemuy'ū ām,” i je'e ip co'a be. “Ocemunēm cuy,” i je'e ip co'a'ūn'a be — io'e. ³¹ — “Imēn yopkicat'ip kukuḡ pima, apēn xe'e kuka yopkarawat'ip o'jukuk ip?” i'e'em eyju — io'e Jesus waayū be.

Imēn Jesus o'e cebe ip warēmtaḡ ip jekuḡ puye.

³² Xepxepayū dak o'tujowat ip Jesus eju yaoka am—iecuḡap a'ō kay'ūmayū.

³³ Co'a be yajēm puje Jesus pa o'subamupaya ip korosa jeje. Ce'ūat'a ririt'a i omuy co'a butet. Iecuḡap a'ō kay kūyjobit'ūmayū dak o'subamupaya ip wara'at pe korosa be—xepxepayū. Pūḡ korosa o'jomuy ip ipikūykūy be Jesus ba'at kadi. Wara'at o'jomuy ip iba'ūḡat kadi. Jesus tak o'jekawēn Deus eju.

³⁴ — Bay — io'e. — Gebum ḡu juy apēn ip warēmtaḡ okuk iap kay, itaybit ḡu ip ajo pēnpēn oceju iam puye — io'e Jesus.

Gebuje dado o'joxikxik ip Jesus pa o'subamupaya'iaiyū. Jesus esay mu'ē'ē ām jewewebe o'joxikxik ip ipi ju. Dado karatūḡ'a buxim o'yanuy. Ibararuk o'yanuy. ³⁵ Adeayū dak osodop Jesus cocom. Judeuyū kukukayū bit warēmtaḡ o'e ip Jesus pe iwaywayway am.

— Teku warara'acat o'taxijo — io'e Judeuyū kukukayū. — Teku Deus emunaē bima, juy jewedaxijo — io'e ip iwaywayway am. — Deus pe wuydaxijo am o'taē'ibit pima juy jewedaxijo — io'e ip.

³⁶ Sorarayū dak Jesus o'jowaywayway. Uva'abidi ūm ojuy ip o'e cebe tikōn ām—tideiboḡ'ūmati.

³⁷ — Ēn Judeuyū kukukat pima juy ecedaxijo — io'e sorarayū.

³⁸ Taperadup toro'i oeku korosa eju Jesus abi ase—tupararukatup—Judeuyū kukukat teku iap mubapukatup.

³⁹ Gebuje wara'at korosa ejuat Jesus o'jomuymuy—iecuḡap a'ō kay kūyjobit'ūmat.

— Ēn Deus emunaē bima, ocedaxijom cuy ece — io'e ya'ōberen Jesus pe. — Ecededaxijo dak cuy — io'e.

⁴⁰ Wara'at ejuat pit jebure o'ḡukorēm korosa ejuat.

— Eparara ḡu du Deus puxim? — io'e jebure be. — Wuyeweweju ma wuyju je'ūm korosa eju. ⁴¹ Cedaḡ wuywebe je'ū ām ikērēat cuk adi aḡujurūḡrūḡiap teim — io'e. — Ite bit o'ḡujurūḡrūḡ ḡu ikērēat — io'e.

⁴² — Jesus — io'e ixē wara'at. — Gebum cuy okay eḡuy ēn soat kukukan pima — io'e Jesus pe.

⁴³ — Icēmān ōn e'em ewebe, ḡasū ma ēn oweju ecesūy onuyapka be—idip cīcāatka be — io'e Jesus ixē wara'at pe.

⁴⁴⁻⁴⁵ Paḡo oicuk jekpiwan ma—Deus eju kawēnwēnap'a beat epaḡo—xīntabi nomudip epaḡo. Oicuk ipidase ixē paḡo bit.

Kaxi wuyase bima kabiok o'e soat tağ i'pi dağ. Kaxiepiat o'jepirēm. O'jekabia ğu. Ibun ma kabiok oeku—ebapũğ ehora.

⁴⁶ Gebuje Jesus o'jekawēn Deus pe.

— Bay — io'e. — Ağ cuy eğuy okay. Je'üm cuy òn ebikuyap tağ — io'e ya'òberen.

Oe'ũ. ⁴⁷ 100 be sorarayũ kukat o'jeak cekay. Apēn oe'ũ iap o'jojojo.

— A'òbuyxi soat podi ma — io'e Deus pe. — Icēmān ite ağokatkat ikērēat kuğ ğu osunuy — io'e.

⁴⁸ Korosa be ce'ūap com o'je'awero'iaiyũ dak o'jepit ip jeduk'a be. O'jepit ip jewekũmpi okakam jeğuycũğap pibun. ⁴⁹ Jesus bureyũ dak wũywũy ma korosa wi ip osodop, aoyũ dak—Galilėia eipi bewi Jesus eju yajēm'ibiyũ. Kacũğcũğ'i osodop ip Jesus e'ūap cocom.

⁵⁰ Gebuje José o'ju Pilatos kay—Arimatėia ka bewiat—Judėia eipi bewiat. Ixe Judeuyũ awēwē'ukat yoboğat osunuy. Xipat cĩcā osunuy. Cũğ cĩcā osunuy. Soat xe ya'òbuyxi osunuy. ⁵¹ Warara'acayũ juk adi Jesus aoka ojuy osodop ip Judeuyũ awēwē'ukayũ yoboğayũ. José bit ka'ũma. Deus soat kukukan iap wiwim osunuy José bit. ⁵² Oajēm Pilatos kay ixē José.

Gebuje korosa ejuwi Jesus'ũm jebit mukop ojuy o'e.

— Jesus'ũm jebit cuy oju'ukat — io'e Pilatos pe.

— Eju'uk cuy — io'e Pilatos.

⁵³ O'ju i'uğ. Oajēm. Jesus'ũm jebit o'ju'uk korosa ejuwi José. Jesus'ũm jebit o'jomũnmũn pağòm—idip cĩcāan, irucan. Imũnmũn epere buje, o'tujowat witabikũy kay. Jesus'ũm jebit o'jomõğ witabikũy be ikũykot'isuatkũy be.

⁵⁴ Sexta-feira osunuy. Katpuje jĩjā o'e. Gaxĩn ma jebodoydoyap kabia Judeuyũ be.

⁵⁵ Aoyũ o'ju José eju—Galilėia eipi bewiayũ. Witabikũy o'sukũyjojo ip. Apēn Jesus'ũm jebit o'jomõğ'iap o'jojojo ip.

⁵⁶ Ibocewi o'jepit ip jeduk'a be. Tõmte' oatõm o'tõmuwekoy ip Jesus'ũm jebit mude'onap ojuy. Kuyaje acā ijebit mude'on ojuy ip osodop, kuy jebodoydoyap kabia buye. Kapikpi kuka o'e kuyaje.

24

¹ Judeuyũ ebodoydoyap kabia bima aoyũ o'jebodoy jawēwēap ekawēn tağ. Kabia'isum pit waram o'ju ip witabikũy kay. Domingo bima ip o'ju. Tõmte' oatõm tujowan o'ju ip Jesus'ũm mude'on ojuy. Jay. Oajēm ip.

² Yajēm puje wita'a o'yadobuxik ip yawede—ikũynomudip'a. ³ Oõm ip witabikũy be. Jesus'ũm jebit o'tobuxik ğu ip. ⁴ Yağuybabi'ũm cĩcā ip o'e tobuxik'ũm puye.

— Apēn xe'e ixē o'e? — io'e ip jewewebe.

Xepxep ağokatkayũ dak o'jebapuk aoyũ wap—kabi bewiayũ. Cesay kuğ osodop ip isopsupat kuğ. ⁵ Jeparara pibun ma ip o'jēğ'aecõğcõğ cewap ip. Ağokatkayũ dak o'jekawēn aoyũ be.

— Tũ'ũ'ũyũ — io'e ip. — Apēnpuye eyju itaicat kudadam ce'ūat topapkũy be? — io'e ip. ⁶ — Ixe ijoce ğu. Deus ixē o'ğutait waram. O'ğuyu kabi kay — io'e ip. — Gbum cuy epesop ixē a'õ kay—Galilėia eipi be bima iap a'õ kay. ⁷ “Soat wağo òn,” i mo o'e eywebe. “Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ be oũm ip,” i mo o'e eywebe — io'e ip. — “Obamupaya ip korosa be. Oje'ũ. Imēnpit xepxep xet kap puje waram ocejetait,” i mo o'e eywebe — io'e aoyũ be ixeyũ ağokatkayũ.

⁸ Gebuje Jesus a'õ kay o'jegebu ip. O'jēm ip witabikũy bewi. ⁹ Aripit. O'jepit onze beayũ mukũyjo am apēn cuk ip o'jojojo iam. Jay. Oajēm ip. Soat o'ğuwēn ip onze beayũ be—Jesus eju oekuku'iaiyũ be, warara'acayũ be dak. ¹⁰ Maria Madalena soat o'ğuwēn Jesus emumujuyũ be, Joana dak, Tiago xi dak, warara'acayũ dak. Tiago xi butet Maria i osunuy. Soat o'ğuwen ip Jesus emumujuyũ be. ¹¹ Warēmtağ ma tũybe aoyũ kawēnwēn iān o'e ip. Itabut ğu ip o'e cekawēn kay.

¹² Pedro bit dao ma o'ju witabikũy kay. Oajēm. O'jeerot. Itaburuh. O'jetaburut witabikũy kay. Paḡo acã o'jojojo—idip cĩcãat—irucat. Wara'at pit o'jojojo ḡu.

— Ka'ũmḡu Jesus! — io'e.

Ibocewi o'jepit jeduk'a be. Yaḡuybabi'ũm cĩcã o'e.

— Apen xe'e o'e ip Jesus'ũm jebit pe? — io'e jewebe ma. — Poma xe'e ijebit o'tujowat ip? — io'e.

¹³ Ixe kabia be xepxep Jesus eju oekuku'iaiyũ o'ju Emaús ka kay. Emaús ka 10 kilometros osunuy Jerusalém ka wi. ¹⁴ E daḡ ip kawēnwēn oeku. Apēn Jesus'ũm o'tobuxik ḡu ip witabikũy be iam kawēnwēn ip oeku. ¹⁵ Kawēnwēn pima Jesus oajēm ixeyũ kay—xepxepayũ kay. Ceweju ip o'ju e daḡ. ¹⁶ Jesus o'jojojo ip. O'jetabiebarēm ip Jesus teku iam. Tũybe Jesus ce'ũ mabuk opop iãn o'e ip.

¹⁷ — Apēn eyju kawēnwēn e daḡ? — io'e Jesus cebe ip.

Topaḡuycũḡcũḡ o'jecũcũ ip. ¹⁸ Ixeyũ'in o'jede Jesus pe. Cleopas i ibutet osunuy.

— Soat Jerusalém ka watwat itaybit apēn o'jebapuk ibo ka be ḡasũ iam. Ēn acã etaybit ḡu! — io'e.

¹⁹ — Apēn xe'e o'jebapuk? — io'e Jesus cebe ip.

— Apēn Jesus pe o'e ip iap awēḡ eyawēḡtobuxik ḡu du—Nazaré ka bewiat pe iap awēḡ? — io'e. — Ixe Jesus Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Soat xe ya'õbuyxi osunuy. Ocejajojo ḡu iap mubapukpuḡ oekuku Deus a'õbi. Ixe juk cedaḡ ocemutaybitbitbin — io'e. ²⁰ — Paĩyũ kukukayũ wuyka kukukayũ dak Jesus o'ḡũm Judeu'ũmayũ be yaoka am. Jesus pa o'subamupaya ip korosa be — io'e. ²¹ — Ocejju bit tũybe ixē Judeuyũ taxijo iãn cuk adi oce'e — io'e. — Inaka ebapũḡ kabia kuy o'kap ce'ũap kabia. ²² Imēnpit oce'in ip ocaḡuy mubabi'ũm aoyũ — io'e. — Witabikũy be o'ju ip kabia'isum. Ikudadam ip oeku — io'e. ²³ — Jesus'ũm jebit o'tobuxik ḡu ip ikũy be — io'e. — Ocekay o'jepit ip — io'e. — “Deus ekawēn tojotjot'ukayũ ocejajojo,” i mo o'e ip ocewebe — io'e Jesus pe. — “Kabi bewiat ocejajojo,” i mo o'e ip ocewebe — io'e. — “Jesus waram o'jetait,” i mo o'e ip ocewebe — io'e Jesus pe. ²⁴ — Wara'at ocebureyũ o'ju witabikũy kay — io'e. — Apēn aoyũ o'e iap taḡ o'tobuxik ip — io'e. — Jesus pit o'jojojo ḡu ip — io'e Jesus pe.

²⁵ — Eyetaybin wa'ũm cĩcã Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ'ũm'ũm ekawēn — io'e Jesus cebe ip. — Eyetabun wa'ũm cĩcã! ²⁶ Cedaḡ osunuy Deus xe Cristo imēn ipiat'ajo am, je'ũ ãm tak—wuydaxijo am Deus emunaē. Cedaḡ osunuy waram kabi kay jeu am soat kukukan—Deus co'i ya'õbacaan—Deus co'i idipan — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ Jemuwēnuwēḡaptup ekawēn o'ḡukũyjojo ip soatup ekawēn—Deus ekawēntup ekawēn—Moisés emudupmubararaktup ekawēn, soat Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ emudupmubararaktup ekawēn tak. Iboaptup ekawēn o'ḡukũyjojo ip.

²⁸ Imēn oajēm ip jejuapka kay—Emaús ka kay.

— Bosusu ma buk oju — Jesus o'e cebe ip.

²⁹ — Ocexe juy eḡuy — ixeyũ bit o'e. — Katpuje jĩjã o'e kuy. Kabiḡ wuyju — io'e xepxepayũ Jesus pe.

Imēnpuye Jesus o'ju ceweju ip cexe ip jenũy ã. Oõm ip tuk'a be.

³⁰ Gebuje Jesus pã'o'a o'yabu jekõn pima ceweju ip.

— Bay, ěn xipat — io'e Deus pe.

O'yadakatkak. O'yaũm cebe ip. ³¹ Jetaan ip o'jeak. Teku Jesus iam itaybit ip o'e. Imēnpit Jesus o'jepa'ũm.

³² — Oca'õxabida karabakbakãn oce'e e daḡ oceweju kawēnwēn pima, Deus ekawēn muwēnuwēn pima — io'e ip jewebe.

³³ Gebuje o'jēm ip mesa bewi. Aripit. O'jepit ip Jerusalém ka kay. Jay. Oajēm ip.

Gebuje onze beayũ o'tobuxik ip—jebureyũ. Awerom ip o'tobuxik.

³⁴ — Wuykukukat waram o'jetait — io'e ip xepxepayũ be. — Simão itaicat o'jojojo — io'e ip.

³⁵ Gebuje xepxepayũ apẽn Jesus o'e cebe ip iap o'ğuwẽn jebureyũ be.

— Jesus o'jebapuk oce kay e dağ — io'e ip. — Pão'a dakat puje, ocetaybit oce'e teku Jesus iam — io'e xepxepayũ cebe ip.

³⁶ Dao ma Jesus o'jebapuk aweromayũ kay imẽn kawẽnwẽn pima ip.

— Kaba'ũm cuy epesop — io'e.

³⁷ O'jekuy ip. Iparara jĩã ip o'e. Tũybe axik iãn o'e ip.

³⁸ — Apẽnpuye eykuykuykuy? — io'e Jesus. — Apẽnpuye eyju e'em “Cẽm tu Jesus waram o'jetait?” i? Apẽnpuye eyetabut ğu okay? — Jesus o'e. ³⁹ — Ak epe'e obu kay, wui kay dak. Goku tapoa kuybut — io'e. — Obu kukuğ cuy epe'e — io'e. — Wui kukuğ tak cuy epe'e. Asubit'ũm! Axik tu õn eyxe? Axik taohe ğu. Õn pit odaohe — io'e Jesus.

⁴⁰ Imẽn e'em pima, o'jewebumubapuk cebe ip. O'jeweimubapuk.

⁴¹ Imẽnpit itabut ğu ma buk o'e ip Jesus kay jecokcok pibun, yağuybabi'ũm'ũm ip pu ye. — Ajo opop eyxe i'o am? — Jesus tak o'e cebe ip.

⁴² Axima yoyoy o'ğũm ip cebe i'o am. ⁴³ O'jat. Etabutpe ip o'jo'o.

⁴⁴ Gebuje o'jekawẽn ceweju ip.

— Moisés apẽn warẽmtağ itakomaayũ okuk iaptup o'tupmubararak, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm tak — io'e. — Davi dak apẽn warẽmtağ ip okuk iaptup o'tupmubararak Salmidup pe—jebibododonaptup pe — io'e. — Ixeyũ'ũm'ũm emudup-mubararakatup pe iap tağ ma ip okuk ikẽrẽm — io'e. — Eyweju õn pima iboap oğuwẽn eywebe — io'e Jesus.

⁴⁵ Ixeyũ mutaybitbin o'e apẽnape Deus ekawẽn iam.

⁴⁶ — Imẽn e'em igodup:

Deus emunaẽ juy ipiat supi'ajo, i. Je'ũ juy, i. Xepxep xet kap puje, waram jetait ğuto, i. ⁴⁷ Ixe a'õbi itabucayũ juy kawẽn idipat ğuwẽn soat ka watwat pe, i. Koap Jerusalém ka watwat pe juy ğuwẽn ip, i. Guyjom wara'atka watwat pe juy ğuwẽn ip, i. “Ikẽrẽat mujurũğrũğap cuy epeyepere,” i juy je'e ip, i. “Ikẽrẽat mujurũğrũğap epere buje, Deus ikẽrẽat ju'uk eywebewi,” i juy je'e ip, i.

Imẽn e'em igodup, — io'e Jesus. ⁴⁸ — Wekawẽn epeya'ĩjojo. We'ũap tak epejojojo ma. Soat ka watwat pe juy iboap epeğuwẽn — io'e Jesus cebe ip. ⁴⁹ — “Jeya'õmucan õn,” io'e webay eywebe — io'e. — Webay a'õbi õn jeya'õmucan — io'e Jesus. — Deus pe eya'õmucanap wiwim cuy epesop ikaboğatka be—Jerusalém ka be — io'e. — Gaxĩn ma juy jeya'õmucan — io'e cebe ip.

⁵⁰ Jesus ixeyũ o'tujowat Betânia ka be.

Gebuje o'jekawẽn Deus eju cebeam ip.

— Bay, xipan cuy teyũku ejukuk — io'e Deus pe.

⁵¹ Bosusu o'ju cexewi ip Deus eju kawẽnwẽn pima.

Gebuje Deus o'tujowat jewekay, kabi kay.

⁵² — Bay, ẽn xipat cĩcã — io'e ip Deus pe tujowacap cocoayũ. — Ka'ũma ma ejo'iat ya'õbacaat — io'e ip cebe.

Gebuje o'jepit ip Jerusalém ka kay. Icocok cĩcã ip osodop. ⁵³ Deus eju kawẽnwẽnap'a be osodop ip soat em—yaboğat'a be. — Bay, ka'ũma ma ejo'iat ya'õbuyxiat — i'e'em ip osodop.

JESUS CRISTO MUWĒĜAP EKAWĒNTUP—JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Jesus Cristo oajēm Deus mubapuk am ijodiayū be. Ipi muġē awap Deus mubapukpuk'ukat kuy osunuy. Deus xe osunuy. Deus co'i osunuy. ² Ixe Deus xe osunuy ipi muġēm pima. ³ Deus eju ixe soat o'ġuġe—ipi daġat, kabi beat tak. Ka'ūma ma kajuk o'e ipi daġ ixe imujurūġ'ūm pima. ⁴ Ja'ōbi dak ixe itabēġayū mujurūġrūġ'uk osunuy. Ixe icēmān wuymutaybitbin'uk osunuy Deus ekawēn—apēn kaxi wuymukabiahapamap puxim. ⁵ Ixe oajēm ijodi Deus ekawēn wuymutaybin am. Ade jījā ikērēat mujurūġrūġ'ukayū osodop ijodi. Imēnpit ixe ekawēn muwēnmu'ūm pa'ore osodop ip.

⁶ Ixe ajēm awap Deus warara'acat o'ġudot ijodi aġokatkat. Ja'ōbi o'ġudot. João i ibutet osunuy. ⁷ Oajēm Jesus Cristo muwēn ām—kabiaap puximat muwēn ām ijodiayū be. Ixe o'ġuwēnuwēn adeayū mutabun am cekay. ⁸ João ma ixe Deus mubapukpuk'ukat ġu osunuy. Oajēm ixe muwēn ām acā.

⁹ — Ixe kawēn icēmat wuymutaybitbin je'e — io'e João. — Ixe jajēm ijodi — io'e João. — Soat mutaybitbin jeku Deus ekawēn — io'e João.

¹⁰ Deus mubapukpuk'ukat oajēm ipi kay. Ijodi oekuku. Soat ipi daġacat ixe emumuġē osodopdop ip. Inaka ibu'u o'e ip jetabun cekay. ¹¹ Jeadipyū kay oajēm—Judeuyū kay. Inaka itabut ġu o'e ip cekay. ¹² Warara'acayū bit ixe kay osodop ip. Itabut ip osodop ixe kay. Imēnpuye:

— Deus ebekitkiyū eyju ġasū, okay eyetabut puye — io'e cebe ip.

¹³ Bekitkit jebapukpuġ ijodi ayacat'uk pewi kapkam puye; aġokatkat aoyū dabi'o pin e'em puye dak; aġokatkat jekpot mujurūġ pin puye dak. Imēn ġu bit wuyju Deus ebekitkin e'em. Ijodiayū Deus ebekitkin e'em Deus ibikuy buye acā. ¹⁴ Deus mubapukpuk'ukat ijodian o'e. Jesus Cristo ijodian o'e. Wuyxe osunuy. Pūġ ma Deus ipot osunuy. Wara'at ka'ūmġu—ixē acā. Ijodiayū ikērēat mujurūġrūġ oekuku. Inaka ixe xe ikukpin cīcā osodop ip. Icēmān ixe Deus ekawēn wuymutaybitbin'uk osunuy. Imēneju:

— Warara'acat podi ma teku idip — i juy ace'e'e wuyewewebe.

¹⁵ João Batista abu Deus mubapukpuk'ukat iap muwēnuwēn oeku adeayū be. Ixe imēn o'e:

Omuykuiat ma ya'ōbuyxi, i. Ōn pit ka'ūma, i. Okap awap ixe itabēġ osunuy iwaġo ma'ġu ōn, i. Imēnpuye obodi ma ya'ōbuyxi ixe ma, i. Ixe kuy oġuwēn eywebe, io'e — João o'e. Imēn abu Deus mubapukpuk'ukat iap muwēnuwēn oeku João Batista.

¹⁶ Soat kabia ixe xe wuykukpin cīcā ikērēat mujurūġrūġ ma'ġu wuyju. Soat podi ma xipan wuykuġ, ixe xe wuykukpin puye.

¹⁷ — Eyju cūġ ma Deus xe cekawēn taġ jekukum pima — i juk adi o'e'e Moisés'ūm wuydobuyū'ūm'ūm pe. — Deus xe eykukpin cīcā ikērēat mujurūġrūġ ma'ġu eyju — i juk adi o'e'e Jesus Cristo bit.

Ixe kawēn icēmat muwēnuwēn oekuku. ¹⁸ Ka'ūma ma Deus o'jojojo buk. Ixe ipot pūġ ma. Ipot acā o'jojojo. Ipot ikukpin cīcā jebay mubapukpuk'uk osunuy wuywebe. Deus mubapukpuk'ukat ixe.

¹⁹⁻²⁸ Judeuyū kukukayū jepaiyū o'ġuju João Batista kay. O'ġuju ip jekawēn ām ceweju. Jerusalém ka beayū osodop ip ixeyū Judeuyū kukukayū. Paīyū buywatwat'ukayū dak o'ġuju ip. Levitayū i ibuywatwat'ukayū butet osunuy. Fariseuyū ixeyū o'ġuju João kay. Betânia ka xe o'jekawēn ip. Jordāodi wīnābu o'jekawēn ip. João iboceayū mubatisasan osunuy ijudi be. Oajēm ip João kay. Jay. João ibu'u ġu o'e jekawēn ām ceweju ip.

— Abu ēn? — io'e ip João be.

— Cristo ġu ōn — io'e João. — Ijodiayū daxijojo'ukan Deus emunaē ġu ōn.

— Abu ên? — io'e ma'ğuto ip. — Elias du ên? — io'e ip. — Deus ekawên muwênuwên'ukat tu ên? Waram ġuto du ekop oce kay? Kuyjeat tu ên? — io'e ip cebe.

— Ka'ũma — io'e. — Elias ġu òn.

— Deus ekawên muwênuwên'ukat tu ên—ocemumuwiwiiat? — io'e ip.

— Ka'ũma — io'e. — Eymumuwiwiiat ġu òn — io'e.

— Abu ên? — io'e ma'ğuto ip. — Abu ên iap cuy eġuwên oce webe. Abu ên iap muwên pin oceju ocemudocayũ be — io'e ip João be.

— Uk'a'ũmat pe wuyjuyũ mukũyjom pit òn — io'e João. — “Ikêrêat mujurũġrũġap cuy epeyepere,” i òn e'em cebe ip. “Wuykukukat jajêm,” i òn e'em. “Kũyjobin cuy epesop ya'ò kay,” i òn e'em cebe ip — io'e. — Imên òn e'em cebe ip Isaias ekawên taġ—kuyat ekawên taġ—Deus ekawên muwênuwên'ukat ekawên taġ — io'e.

— “Deus ekawên muwênuwên'ukat ġu òn,” i juk ece oce webe, “Eymumuwiwiiat ġu òn,” i dak, “Elias ġu òn,” i dak — io'e ip. — Apênpuye dak ên wuyjuyũ mubatisasan? — io'e ip.

— Òn ma ijodiayũ mubatisasan idibi be — io'e João. — Wara'at pit omuy wuyparakpe. Eyetaybit ġu ixem. Deus ekawên eymutaybitbin cuk adi ojekuku. Gasũ bit ixe jeymutaybin. Omuykuiat ya'òbuyxiat. Òn pit ixe jo'i'ũmġu. Wa'òbuyxi ġu òn pit ixe buxim — io'e João.

²⁹ Kuyaje João jekay Jesus ajêmap o'jojojo.

— Ak'i juy epe'e! — io'e João adeayũ be. — Teku Deus emunaê. Paĩyũ cordeiro aokaka'uk osodop ip ikêrêat uk am wuydobuyũ'ũm'ũm pewi — io'e. — Imênpuxim teku je'ũ ikêrêat uk am wuywebewi — io'e. ³⁰ — Ixe oġuwên eywebe kapusu — io'e. — “Gasũ bit wara'at Deus ekawên jeymutaybin,” i juk oce eywebe. “Okap awap ixe kuy itabêġ osunuy iwaġo ma'ġu òn,” i juk oce eywebe. “Imênpuye ixe ya'òbuyxiat. Òn pit ixe jo'i'ũmġu. Wa'òbuyxi ġu òn pit” i juk oce eywebe — io'e. ³¹⁻³³ — Òn pit wetaybit ġu oġuy abu ixe osunuy iam. Imênpit Israel naxeġebitbit mutaybin ojuy oġuy abu Deus emunaê iam. Imênpuye ojet ijodiacat mubatisasan — io'e. — Òn pit wetaybit ġu oġuy abu ixe iam — io'e João. — Imênpit Deus cuk o'e owebe: “Obiòġbuk je'kop wemunaê kay,” i. “Ixe be jeedop,” i. “Ixe epejojojo,” i. “Ixe jebiòġbuk ġuòm ijoceayũ be,” i. Imên omudocat cuk o'e owebe — io'e—João o'e.

Imên João Jesus muwênuwên oekuku.

— Deus biòġbuk ojojojo — io'e João. — O'kop kabi kadiwi. Pukaso jo'i osunuy ibiòġbuk. Jesus abi jeje o'jecũġ — io'e João. ³⁴ — Ixe ma ojojojo. Ixe Deus ipot. Iboap oġuwên eywebe — io'e João iboceayũ be.

³⁵ Kuyaje João Batista waram Jesus o'jojojo. João cũġ'i osunuy jewēju etaybitbinayũ eju—xepxepayũ eju. ³⁶ Jesus cũġcũġ o'e cewap ip.

— Ak'i juy epe'e! — io'e João. — Teku Deus emunaê — io'e. — Cordeiro e'ũap co'i teku je'ũ ikêrêat uk am wuywebewi — io'e.

³⁷ Iboap co buje, Jesus kay o'ju ip João eju etaybitbinayũ—xepxepayũ. João ip o'suiwat Jesus kay jeju am.

³⁸ Jesus o'jekorepên.

— Ajo-kudadam eyju? — io'e Jesus.

— Ocemutaybitbin'ukat, poce ên? — io'e ip.

³⁹ — Ga'a onuynuyap'a kay aju — io'e Jesus.

O'ju ip Jesus eju. Oajêm ip Jesus nuynuyap'a be. Katpuje ip oajêm—16 hora bima. Uk'a be ip oòm. Jesus eju ip osodop ixe kabia. ⁴⁰ Pũġ ma ixeyũ'in André i osunuy—xepxepayũ'in. André kuy João ekawên itaybit osunuy. Imêneju Jesus eju o'ju. Ixe André Simão kitpit osunuy.

⁴¹ Gebuje André o'ju Simão kay—jewaġo kay.

— Cristo ocetobuxik — io'e Simão be.
(Wuydaxijo am Deus emunaê iape Cristo.)

⁴² O'tujowat Jesus kay. Jesus Simão o'jojojo.

— Ën aco'i Simão — io'e. — João ipot aco'i ën. Wara'at ebuten ġasũ — io'e. — Ojomõğ ebuten. Céfo i ebuten je'e — io'e Jesus.

(Céfo Pedro iape Grego a'õm, wita'a iape Mundurukú a'õm).

⁴³ Kuyaje:

— Cum puk õn Galiléia eipi kay — io'e Jesus.

Jesus Filipe o'tobuxik e dağ pima.

— Filipe, oweju juy ejeku — io'e.

⁴⁴ Filipe Betsaida ka bewiat osunuy, André dak, Simão Pedro dak. Pũğka bewiat ip osodop.

⁴⁵ Gebuje Filipe Natanael o'tobuxik.

— Deus emunaẽ ocetobuxik — io'e Natanael be. — Moisés ixé muwẽğaptup o'tupmubararak kuyje — io'e. — Deus a'õbi o'tupmubararak. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm tak ixé muwẽğaptup o'tupmubararak. Jesus i ibutet. José'ũm ipot ixé, Nazaré ka bewiat — io'e.

⁴⁶ — Apẽn ën e'em? — io'e Natanael. — Nazaré ka bewi ġu Deus emunaẽ jajẽm — io'e.

— Ejot cuy ijom — io'e Filipe bit.

⁴⁷ Jesus Natanael o'jojojo ajẽm pima.

— Ak'i juy epe'e — Jesus o'e jewējuacat pe. — Teku Israel naxeğebit — io'e. — Wuymuğuykukuku'ukat ġu teku! Icẽmãn e'e'ukat ma teku! — io'e.

⁴⁸ — Ën pit ojojo ġu buk — io'e. — Apẽntak ën etaybit õn? — io'e Natanael.

— Filipe be enomuwã buje õn ejojo wũy ma'ğũ ën — io'e Jesus. — Ën figueira'ip kabicuk pe bima ejojo õn — io'e. — Wa'õbacaam õn ejojo — io'e.

⁴⁹ — Ocemutaybitbin'ukat — io'e. — Ën ma Deus ipot — io'e. — Icẽmãn ën ma Israel naxeğebitbiyũ kukukat — io'e.

⁵⁰ — Etabut okay, “Ën figueira'ip kabicuk pe bima ejojo õn,” i juk oce buye. “Jesus itaybit cĩcã,” i ën e'em. Guyjom pit obacaap ojomõğ ijodiacayũ be. Iboap epejojojo. “Soat podi ma Jesus ya'õbaca,” i ece ġebuje bit — io'e. ⁵¹ — Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e Jesus soat pe ijodiacayũ be. — Soat wağõ õn — io'e. — Koce'i je'e kabi. Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ je'kop okay. Jeu dak ip oxewi. Soat iboap epejojojo — io'e Jesus cebe ip.

2

¹ Xepxep xet kap puje Jesus o'ju jewebumũnap epeta kay. O'ju jewēju etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju. Judeuyũ peta muğẽğẽ'uk osodop ip jewebumũn puje. Caná ka be peta o'ğũğẽ. Ibo ka Galiléia eipi be o'sukadop. ² Jesusyũ juk o'tomuwa ip. Ixi dak o'ju ceweju ip.

³ Gebuje uva'abidi kay o'e ip o'ti'ũm puye.

— Uva'abidi o'ti'ũm — io'e ixi Jesus pe.

⁴ — Aĩ — io'e Jesus. — I'e but ġu iboap owebe. Gasũ bit cũğ ġu owebe Deus a'õbacaap mõğ ãm.

⁵ Gebuje ixi o'ju peta iwat a'õbuywatwat'ukayũ kay.

— O'it a'õ kay juy epe'e — io'e cebe ip.

⁶ Idibi mũn'a o'yadop iboce 6 be. Wita'a muğẽğẽ o'yadop yaboğat'a. 80 litro opop pũğ'a be idibi, 100 litro dak. Judeuyũ jewebuwywuy'uk ip osodop jekõn puje, jekõn epere buje dak. Jevasília wuywuy'uk osodop ip soat em. Imẽnpuye ti'ade o'tidop iğõ'a be.

⁷ O'jekawẽn ibuywatwat'ukayũ be ixé Jesus.

— Idibi juy epetibu ite'a munopapũn ãm—pote'a munopapũn ãm — io'e. — Epeya-munopapũnpũn cuy ip idibim — io'e.

Idibi o'eimuõm ip pote'a be. Yanopapũn o'e.

8 — Ti'in cuy epeti'uk yabewi — Jesus o'e cebe ip. — Eyekariwa kay juy epetidujowat — io'e.

O'ti'uk ip yabewi. O'tidujowat ip jekariwa kay.

9 Idibim ġu o'e. Uva'abidim o'jediewexat. Peta iwat o'tikõn. Peta iwat ma itaybit ġu o'e abu o'timuwexat uva'abidim iam. O'ti'uk'iaiyũ bit itaybit o'e.

Gebuje peta iwat jewebumũniat o'tomuwã.

10 — Soat oceju koam tikujĩãti ùmũm ocebureyũ be. Ibeġbeġ ip pima, oceju tikõõmati ùmũm cebe ip. Ēn pit imēn ġu e'em. Gasũ acã tikujĩãati ùmũm ēn ocewebe! — io'e.

11 Imēneju ceweju etaybitbinayũ oitabun cekay.

— Deus a'õbacaap kuġ teku — io'e ip.

Jesus idibi o'timuwexat uva'abidim. Jesus koam wuywebe i'e ba'oreat o'ġubapuk Caná ka beayũ etabutpe Galiléia eipi be. Ōn Deus a'õbacaap kuġ iap o'ġubapuk adeayũ be.

12 Iboap tomukadi Jesus o'ju Cafarnaum ka be. O'ju jexi eju, jekitpityũ eju dak, doze beayũ eju dak. Ade xet ġu osodop ip iġo ka be—pũġpũġ ã.

13 Gebuje o'ju Jerusalém ka kay jeweju etaybitbinayũ eju. O'ju ip Judeuyũ epeta kay. Peta mujurũġrũġ'uk osodop ip Judeuyũ jeġebu am Egito eipi bewi Deus wuydobuyũ'ùm'ùm o'tujujēm iap kay. Páscoa i iġo epeta butet osunuy. 14 O'ju Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboġat'a kay. Oajēm. Oõm. Adeayũ o'jojojo ya be. Biopak teidada'ukayũ o'jojojo uk'a naxirõġ pe. Carneiro teidada'ukayũ dak o'jojojo. Pukaso deidada'ukayũ dak o'jojojo. Soat ip o'jojojo yanaxirõġ pe. Ajēmjēmayũ edinheiro mutrokakan ip osodop warara'acayũ.

15 Jesus oitakomãn uk'a beacat kay. Ixibu o'subumukirik bõrõbum. Iõhõyũ o'ġuwat ya bewi soat. Bioooh. Aki kay o'ġujēm. Dinheiro mutrokakan'ukayũ dak o'ġujēm. Biopak deidada'ukayũ dak o'ġujēm. Carneiro deidada'ukayũ dak o'ġujēm. Soat ip o'ġujēm. Buġ. Dinheiro mutrokakan'ukayũ emesa o'ġuy'at. Duooooh. O'jedu. Soat o'ġudu dinheiro isurũġat mesa bewi.

16 — Soat cuy epetujujēm ite'a naxirõġ pewi! — io'e Jesus pukaso deidada'ukayũ be. — Webay duk'a be ġu juy epeteidada! — io'e.

17 O'jeġebu ip Deus ekawēn kay doze beayũ. Ibodup pe ibararak opop:

Bay, ijop'a eduk'a! i. Inaka warēmtaġ e'em ip ite'a be, i. Imēnpuye wetakoma jĩã, i.

18 Gebuje Judeuyũ kukukayũ o'jekawēn Jesus eju.

— Abu-a'õbi iteyũ eġujēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi? — io'e ip Jesus pe. — Deus a'õbacaap cuy ejomõġ ocewebe — io'e ip. — Iboap mõġ puje, “Cũġ ma cebe iteyũ mujēm ãm,” i kuka oce'e — io'e ip.

19 — Eywebe Deus eju kawēnwēnap'a muy'at puje, wara'at'a juy oyamuy õn ma — io'e Jesus. — Xepxep xet kap puje, wara'at'a oyamuy uk'a — io'e Jesus cebe ip.

20 — Iba'ore ewebe wara'at'a muy ãm xepxep xet — io'e ip. — Oceju ite'a muymuy ade koato—46 koato — io'e ip Jesus pe.

21 Jesus ekawēn cekawēn pa'arēm o'e cexe ip. “Uk'a” i'e buje, jejebit o'ġuwēn Jesus. 22 Ce'ũ'ũayũ xewi Deus pe Jesus muyu buje, Jesus ekawēn kay o'jeġebu ip doze beayũ.

— Deus ekawēntup pe ibararak icēmãn — io'e ip. — Jesus icēmãn o'e'e ocewebe — io'e ip jewewebe.

23 Adeayũ oitabun Jesus kay ixē Jerusalém ka be bima—Judeuyũ Páscoa epeta muġēġēm pima. Ōn Deus a'õbacaap kuġ iap o'ġubapukpuk Jesus. Iboap co buje itabut o'e ip cekay. Imēnpit Pũġpũġayũ yopīt ma itabut o'e. 24 Jesus pit itaybit osunuy apēn ixeyũ jewaġuyġuy iam. Imēnpuye ibapuġ ġu o'jewemuwēn cebe ip. 25 Abu-be Jesus e'em: — Apēn teku jewaġuyġuy — i? Ka'ũma be ma. Jewewebe ma itaybit osunuy.

3

¹⁻² Ixima be Nicodemos oajëm Jesus kay. Nicodemos ya'öbuxiat osunuy. Judeu osunuy. Fariseu osunuy.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e Jesus pe. — Ocetaybit ën ocemutaybitbin'ukat iam. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'ukat ën. Deus a'öbacaap mögmögg'ukat ën. Abu-be Deus a'öbacaap mög put? Deus bikuyap tağ jekuku'ukat pe acã! Ocexe ën Deus xewiat — io'e Nicodemos.

³ — Icëmãn òn e'em ewebe — io'e Jesus. — Waram eykap'üm pima, iba'ore Deus pe eykukan — io'e.

⁴ — Apën kuka dak waram akap aypa bima? Iba'ore! — io'e Nicodemos. — Waram xe'e kuka aãm wuyxi uk pe? Iba'ore! — io'e.

⁵⁻⁶ — Aoyũ uk pewi wuykap puje, wuyebay ipotpoyũm acesop — io'e Jesus. — Deus biögbuk a'öbi bit Deus ebekitkiyũm acesop. Wuyaguyisum aceku. Icëmãn òn e'em ewebe — io'e Jesus. — Idibi be eymubatisasan'üm pima Deus eykukukan gu je'e, Deus biögbuk eywebe'üm pima dak — io'e. ⁷ — “Deus ebekin cuy eguy,” i òn e'em ewebe — Jesus o'e. — “Aguyisum cuy ejeku,” i òn e'em ewebe. Aguybabi'üm gu juy eguy wa'ö kay — io'e Nicodemos pe. ⁸ — Kabido jekpiwan ma pidojum. Kabido a'ïjom pit wuyju. Eyetaybit gu poma pidojum iam, pomawi o'subidodot iam tak. Imënpuxim eyetaybit gu dak apën kuka Deus ebekitkiyũm acesop ibiögbuk a'öbi iam — io'e.

⁹ — Apën paxi kuka o'jebapuk? Ekawën pa'arëm oxo — io'e Nicodemos.

¹⁰ — Ën Israel naxegebitbit mutaybitbin'ukat—Judeuyũ mutaybitbin'ukat — io'e Jesus. — Ën pit a'öbuxi adeayũ xe. Apënpuye dak wekawën pa'arëm exe? — io'e. ¹¹ — Icëmãn òn e'em ewebe — io'e Jesus. — Wetaybicap muwënuwën òn. Kuy ojojoiat muwënuwën òn. Inaka ën wekawën kay gu — io'e. ¹² — Ipi dağayũ e'eap muwënuwën pima, etabut gu wekawën kay. Kabi beayũ e'eap muwën puje, iboap kay dak etabut gu kuka epe'e — io'e. ¹³ — Warara'acat gu o'kop kabi kadiwi o'jojoiap muwën ãm ipi dağacat pe. Òn acã okop — io'e. — Soat wağo òn — io'e. ¹⁴ — Moisés puybujo'iatpu o'subumu'ây ip-takũbi dağ—bronze muğëğëbu. Uk'a'umat pe o'subumu'ây kuyje. Iğobu kay ceak'ibiyũ oe'ũ gu puybu nuy pibun. O'je'ada ip soat. Imënpuxim itakomaayũ obamupaya korosa be we'ũ ãm. Soat wağo òn — io'e. ¹⁵ — Okay itabucayũ yağuyisum jeku gasũ—soat ip. Soat em itait jeedop ip Deus xe je'ũ buje dak — io'e Jesus. ¹⁶ — Deus xe wuykukpin cãca ajop. Imënpuye jekpot o'ğudot wuykay. Pũğ ma ipot. Ixe ipot kay wuyetabut pima, soat em gu wuye'ũ acesop. Ce'ũ'üayũm gu acesop. Waram acejetait. Soat em wuyetaait acesop Deus xe — io'e. ¹⁷ — “Ipiat osupi'ajoat eywebe ikërëat kuğ eyju oxo buye,” i'e ojuy gu Deus. Imënpuye jekpot o'ğukop ipi kay. O'ğudot ipi dağayũ daxijo am ipiatpi'ajojoap kay cuap puxim — io'e. ¹⁸ — Deus ipot pũğ ma. Deus e'em gu “Ikërëat kuğ eyju oxo,” i jekpot kay itabucayũ be. Deus kuy o'e “Ikërëat kuğ eyju oxo,” i itabut'ümayũ be bit, jekpot kay itabut'üm puye. ¹⁹ Deus ipot osodot ipi kay apën ikërëat Deus xe iap mubapuk am wuywebe, apën cũğ ma iap mubapuk am tak. Ixe kabiaap puxim. Ijodiayũ bit ikërëat mujurũğrũğ. Kabiok tağ jekuku'ukat puxim ip. Imënpuye ip ibu'u jetabut am Deus ipot kay — io'e. ²⁰ — Ikërëat mujurũğrũğ'ukayũ ibu'u jãã jemutaybinan ajo ikërë Deus xe iam. Imënpuye Jesus ekawën a'ïjom gu ip. Ibu'u jãã ip warara'acat pe itaybit am ikërëat mujurũğrũğ teyũku iam. Kabiok tağ jekuku'ukat puxim ip — io'e. ²¹ — Idipat mujurũğrũğ'ukayũ bit itabut Deus ipot kay, òn pit Deus ekawën tağ jekukum iap mubapuk am warara'acat pe. Kabia dağ jekuku'ukat puxim ip — io'e.

Imën Jesus o'jekawën Nicodemos eju.

²² Guyjom Jesus o'ju Judéia eipi kay. Jeweju etaybitbinayũ eju o'ju—doze beayũ eju. Iboceayũ mubatisasan osodop ip. ²³ João Batista dak Enom ka be osunuy. Imubatisasan ip osunuy iboceayũ mutaybit am teyũku João Batista ebekitkiyũ iam. Salim ka xe

osunuy tiboğ puye. Adeayũ cucum o'e João kay. Imên João imubatisasan ip osunuy,
²⁴ daomũnmũnap'a be ġu buk puye. ²⁵ João eju etaybitbinayũ o'jewa'õxixik ip Judeu eju.

— Abu ġu cūğ ma wuyjuyũ mubatisasan teyũku webekitkiyũ iap mubapuk am? — io'e ip jewewebe. — Jesus ġu xe'e? — io'e ip. — João Batista ġu xe'e? — io'e ip jewewebe.

²⁶ Imênpuye o'jekawên ip João eju.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Aġokatkat iboceayũ mubatisasan ġasũ! Kuy bima ixe oceweju oeku Jordão wĩnãbu bima — io'e ip. — Ixe juk adi eġuwên ocewebe — io'e ip. — Soat iboceayũ cum cekay acã oceju ixe ebekitkiyũm ġasũ bit i'e am — io'e ip.

²⁷ — Ocokcok cĩcã adeayũ cum Jesus kay buye — io'e João bit. — Deus acã wuymõğmõğ wuya'õbuyxian — io'e. ²⁸ — “Õn pit Cristo ġu—Deus emunaẽ ġu õn,” i juk adi oce eywebe — io'e João. — “Deus acã omudot tot awap,” i juk adi oce eywebe. Kuy wekawên epeya'ĩjojo — io'e João. ²⁹ — Wuyewebumũn puje jewebumũnat jetayxi bum — io'e João. — Jewebumũnat pure bit jewebumũnat xe nuynuy. Ibure icokcok e'em jewebumũnat icokcok puye. Jewebumũnat pure buxim õn — io'e João. — Õn tak ocokcok cĩcã adeayũ cum Jesus kay ya'õkayayũm — io'e. ³⁰ — Ade jĩjã je'e ip Jesus a'õ kayayũm. Wa'õkayayũ bit ade ġu je'e ip—pũğpũğ ã. Imênpit ocokcok cĩcã — io'e João.

Imên João o'jekawên jewegu etaybitbinayũ eju.

³¹ Kabi kadiwi oajēmiat itaybit cĩcã. Soat podi ma itaybit. Ipi dağat pit ka'ũma. Itaybit ipi dağayũ e'e am. Ipi dağayũ e'e am acã kawēnwēn. Kabi bewiat pit itaybit cĩcã.

³² O'jojoiap muwēnuwēn ixe. O'ya'ĩjojiap muwēnuwēn tak. Inaka pũğpũğ acã itabut ya'õ kay. ³³ Ixe a'õ kay itabucat pit e'em: — Deus cūğ wuykuğ — i soat pe jebureyũ be.

³⁴ Deus emumudot Deus ekawēn muwēnuwēn. Cebay tacup ġu. Jebiõğbuk muõmõm jekpot pe. Imênpuye soat em jebay biõğbuk a'õbi jekukum ipot. ³⁵ Deus xe jekpot kukpin cĩcã. Imênpuye soat ja'õbacaap o'ğũm jekpot pe.

— Okpot pit wa'õbaca jo'i — io'e Deus.

³⁶ Deus ipot kay itabucat yağuyisum jeku ijodi bima. Ce'ũ buje itait jeenuy Deus xe. Itabut'ũmat pit Deus xe ġu ma jeenuy itait. Soat em Deus itakoma jĩjã cekay—ja'õ kay kũyjobit'ũmat kay.

4

¹⁻³ Ibocewi Jesus o'jēm Judéia eipi bewi, Fariseuyũ Jesus awēğ o'yawēğtobuxik puye. Adeayũ juk Fariseuyũ o'ğukũyjojo.

— Ade ġu João Batista eju etaybitbinayũ — io'e Fariseuyũ be. — Jesus eju etaybitbinayũ bit ade jĩjã — io'e ip. — Ade iboceacat mubatisasan Jesus — i napa ma o'e ip.

Imênpit Jesus ġu iboceacat mubatisasan osunuy idibi be—ceweju etaybitbinayũ acã.

Jesus epit ojuy Galiléia eipi kay jewegu etaybitbinayũ eju.

⁴ — Ga'a aju Samaria eipi dağ — io'e Jesus.

— Ga'a — io'e ip.

⁵ Ibocewi oajem ip ağoka be—Sicar ka be. Kuyje Jacó jekat o'ğũm jekpot pe—José be. Sicar ka José katpuk tēğ ma o'sukadop.

⁶ Jesus o'ju idibikũy kay. Iğokũy Jacó juk o'sukũykocat kuy bima. Jesus taopipi o'e cūğcūğãm. Jebodoy am oabik. Oabik idibikũy xe o'sukopibareren puye. Kaxicuğ o'e.

⁷⁻⁸ Jesus eju etaybitbinayũ o'ju ağoka be jexat pum.

Ijēm ip puje, ayacat oajēm ikũy be—Samaria eipi beat. Idibi bu ojuy oajēm.

Gebuje Jesus o'jekawēn ayacat eju.

— Etibu buk wekõnaptim — io'e Jesus.

⁹ — Ap! — io'e. — Ēn Judeu. Õn pit Samaria eipi beat — io'e ayacat. — Apēnpuye ěn e'em owebe “Etibu buk wekõnaptim,” i? — io'e.

Judeuyũ ibu'u jĩjã osodop Samaria eipi beat ewa'e bewi jekõn ãm. Imẽnpuye ayacat o'e ibu'u jewa'e beati ãm Jesus pe.

10 — Deus tei'ũma iũmũm wuywebe. Etaybit ġu iboam — io'e. — “Etibu buk wekõnaptim,” i oce ewebe. Etaybit ġu dak abu õn iam — io'e. — Etaybit õn ibima, “Etibu buk wekõnaptim,” i kuka ece owebe. Oxewi tiojuyjuy bima, ekõnaptim kuka otiũm ewebe. Itedi kõn puje, aġuyisum eceku. E'ũ buje dak soat em etait ecesũy Deus xe — io'e Jesus.

11 — Tapu — io'e. — Tibubuap kuġ ġu ãn — io'e. — Ikũyberen cĩcã idibikũy. Pomawi kuka iġodi etibu—wuymutaitcapti? — io'e. 12 — Ocedobu'ũm ya'õbuyxi osunuy—Jacó'ũm — io'e ayacat. — Soat xe ya'õbuyxi osunuy. Ixe'ũm itekũy o'sukũykat ocewebeam kuyje. Ixe Jacó'ũm tikõnkõn'uk osunuy itekũy bewiati. Cebekitkiyũ dak tikõnkõn'uk osodop, iõhõyũ dak. Ya'õbuyxi osunuy ixe'ũm Jacó'ũm. ãn pit ibodi ma'ġu a'õbuyxi? — io'e Jesus pe.

13 — Itekũybewiati kõn puje, waram tak ebipuruk ece'e — io'e Jesus. 14 — Wemudiũmti kõn puje bit, waram ebipuruk ġu ece'e—pũġ em tak ka'ũma — io'e. — Wemudiũmti bit tiwaru. Idi'a buxim je'e ewebe—tiapep'ũmati buxim. Imẽnpuxim je'e wemudiũmti. Tiapap ġu je'e. Wemudiũmti kõn puje, waram eybipuruk ġu epe'e. Itedi kõn puje, eyaġuyisum epeku ijodi. Soat em eyetai epesop Deus xe eye'ũ buje dak — Jesus o'e cebe.

15 — Tapu — io'e. — Itedi buk etiũm owebe! — io'e. — Etiũm waram obipurukap puxim — io'e. — Etiũm puk waram ijoce tibum wajẽmap puxim — io'e Jesus pe.

16 — Ektop cuy eġudot okay — io'e cebe. — Ektop eju juy eceptit — io'e.

17 — Tã — io'e. — Oktoptep ġu — io'e.

— Icẽmãn ãn e'em “Oktoptep ġu,” i — io'e. 18 — Cinco beayũ eju juk a'ġu ecewebumũn—emumukukukyũ eju — io'e. — Gasũ ewejuat ektop ġu — io'e. — Imẽn ikẽrẽ Deus xe — io'e. — Icẽmãn ãn e'em pit “Oktoptep ġu,” i — io'e.

19 — Tapu — io'e. — Gasũ bit iba'arẽm ġu o'e oxe. ãn Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat ma — io'e ayacat. 20 — “Cũġ ma wuywebe Deus kay ġebum ma ijoce ma—co'a be—Gerazim'a be,” i juk adi o'e ocedobuyũ'ũm'ũm. Eyju bit Judeuyũ. “Cũġ ma wuywebe Deus kay ġebum am wara'atka be ġu—Jerusalém ka be acã,” i eyju e'em — io'e. — Abuyũ icẽm ġu e'em exe? — io'e Jesus pe.

21-22 — Tũ'ũ, eya'õpicũġcũġ cuy wa'õ kay — io'e Jesus. — Eyju Samaria eipi beayũ — io'e. — Eyju e'em Deus pe “ãn ma ocekkukat,” i. Imẽnpit eyetaybit ġu abu ixe iam. Oceju bit Judeuyũ. Oceju bit ocetaybit abu ixe iam. Deus Judeu o'taẽ ijodiayũ daxijojo'ukan, — io'e. — Guyjom ma “ ‘ãn ocekkukat,’ i juy ace'e wuyebay be Gerazim'a be acã,” i'ũmġu epe'e; “Jerusalém ka be acã,” i'ũmġu dak. Soat ka daġ “ãn ocekkukat,” i epe'e'e cebe — io'e. 23 — Gaxĩn ma Deus pe eykukukan epesop — io'e. — Ixe bikuyap taġ epeku. Ixe ekawẽn kay kũyjobin epesop. Imẽn eyeku buje, Deus kay ġebum epesop soat em. Eyebay ibikuy imẽn ma eyeku am — io'e Jesus. 24 — Deus ijebitbet ġu. Ijo ba'ore eywebe — io'e. — Ixe kay juy ġebum epesop ijojom ġu ma'ġu. Ixe biõġbuk a'õbi juy epesop ġebum cekay. Cekawẽn taġ tak cuy epesop ġebum cekay—kawẽn icẽmat taġ — io'e Jesus.

25 — Welaybit Cristo omuyku iam. Wuydaxijo am Deus emunaẽ omuyku — io'e ayacat. — “Deus emunaẽ ixe,” i wuyju e'em, “Wuydaxijo ixe,” i dak — io'e. — Yajẽm puje soan ocemutaybin ixe — io'e.

26 — Õn ma Cristo — Jesus o'e ayacat pe. — Õn ma kawẽnwẽn eweju — io'e.

27 Iboam e buje, ceweju etaybitbinayũ o'jepit Jesus kay jexat kuġ. Yaġuybabi'ũm o'e ip ibapuġ ma Jesus ayacat eju kawẽnwẽn puye. Imẽnpit:

— Ajo-kay ãn ayacat xewi? — i'ũmġu o'e ip Jesus pe.

— Apẽnpuye ãn kawẽnwẽn ayacat eju? — i'ũmġu dak ip o'e cebe.

28 Gebuje ayacat o'jepit jeka kay. O'ju jeka beacat kay. Timũn'a o'yaiwat idibikũy xe. Jay. Oajẽm.

29 — Epesot cuy ağokatkat com — io'e cebe ip—jeka beacayũ be. — Idibikũy xe omuy — io'e. — “Ën cuk adi ikẽrẽat egujurũgrũg,” i juk o'e owebe — ayacat o'e. — Ixe xe'e Cristo? — io'e. — Ixe xe'e Deus emunaẽ? — io'e ayacat.

30 O'ju ip Jesus kay. O'jẽm ip ağoka bewi.

31 Ağoka bewiayũ ajẽm awap ceweju etaybitbinayũ o'jekawẽn Jesus eju.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Juku wuyxat — io'e ip. — Ga'a acekõn! — io'e ip.

32 — Oxat ġu omucokcokcoġ—wara'at acã. Eyetaybit ġu iboam — io'e—Jesus o'e.

33 — Warara'acat xe'e ixat o'tojot cebe? — io'e ip jeweweju.

34 — Eyju ma eycokcok eyxat kuġ pima. Õn pit ocokcok omudocat bikuyap taġ weku am — io'e. — Omudocat kapikap o'ġũm owebe. Ocokcok oce wekapikap mu'ũm ãm — Jesus o'e cebe ip. 35 — “Ebadipdip kaxi kap puje, wuyku beat'a yaop je'e,” i eyju ma e'em. “Gaxĩn ma yaop,” i õn pit e'em eywebe. Imẽnpuxim eyxe adeayũ ibu'u jemutabun am okay. “Ak'i epe'e iteyũ kay—ajẽmjẽmayũ kay,” i õn pit e'em — Jesus o'e. — “Gaxĩn ma ip itabun okay,” i — io'e. 36 — Kadaidaidada'ukat jekapikaptei bubum, jeku beat'a bubu'ukat tak. Icokcok e'em ip jeku beat'a kuġ pima. Imẽnpuxim omuwẽnuwẽn'ukat icokcok je'e warara'acat pe itabut puje, warara'acat mutabunbun'ukat tak. Itabu-cayũ soat em itait jeedop ip webay xe kabi be — Jesus o'e. 37-38 — Õn cuk eymuju omuwẽn ãm adeayũ be. Icẽmãn wuyju e'em “Wara'at taidadam. Wara'at pit yabubum,” i. Imẽnpuxim pũġpũġayũ omuwẽnuwẽn. Warara'acayũ itabut'ũmayũ mutabunbun. Adeayũ epeġutabun ġasũ cebe ip omuwẽn puje. Itabut je'e ip warara'acayũ kuy omuwẽn puye — Jesus o'e.

39-40 Gebuje ağoka bewiayũ oajẽm cekay—Jesus kay. Oitabun ip cekay. Ade oitabun Samaria eipi watwat. Itabut ip o'e ayacat o'jewemuwẽn puye.

— “Ikẽrẽat egujurũgrũgrũg,” i juk xeku o'e owebe — i juk ayacat o'e cebe ip. Itabut ip o'e cekay.

— Ocexe juy eguy — io'e ip Jesus pe.

— Ha'a. Oġuy — io'e.

Xet. Xet. Xepxep xet osunuy iġo ka be. 41 Warara'acayũ Jesus kay itabut o'e cekawẽn co buje. Ade jĩjã itabut o'e cekay.

42 — Koap ma ekawẽn oceya'ĩjojo. Imẽnpuye ocetabut cĩcã ixẽ kay — io'e ip ayacat pe. — Ixe ekawẽn oceya'ĩjojo ġasũ bit. Ixe ipi daġacat taxijojok'ukat wuyxe — io'e ip.

43 Xepxep xet o'kap. Jesus waram o'ju Galiléia eipi kay. Ixe ka Galiléia eipi be o'sukadop—Nazaré ka.

44 — Warara'acayũ xe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat ya'õbuyxi. Jeka beacat xe bit ka'ũma — i juk o'e Jesus.

45 Galiléia eipi watwat pit Jesus o'topabijurũġ. Icokcok ip o'e. Jesus osunuy ya'õbuyxi cexe i Peta muġẽġẽm ip osodop Jerusalém ka be. Jerusalém ka be bima Jesus e'eap o'jojoko ip. Ja'õbacaap mõġmõġap o'jojoko ip. Imẽnpuye icokcok ip o'e Jesus dopabijurũġ puje.

46 Jesus o'jepit Caná ka kay—idibi o'timuwexat uva'abidim iat ka kay. Caná ka Galiléia eipi be o'sukadop. Ipi kukat ebekit iġoka be osunuy—Caná ka be. Ixe ipot iwãtaxipi jĩjã osunuy. Po'i osunuy ipot Cafarnaum ka be. Oe'ũ pin ipot jewãtaxipiap pibun.

47 — Jesus oajẽm ijoce, adeayũ o'e ipi kukat ebekit pe. Oajẽm Judéia eipi bewi — io'e ip cebe.

Ipi kukat ebekit o'ju Jesus kay. Jay. Oajẽm.

— Ejot cuy oduk'a be — io'e. — Okpot egu'ada! — io'e Jesus pe. — Oe'ũ pin okpot — io'e.

48 — Deus ja'õbacaap mõġmõġap coco'ũm puje, kuka eyetabut ġu epe'e okay — io'e Jesus — wuywebe i'e ba'oreat mubapukpukap coco'ũm puje dak.

49 — Kariwa — io'e. — Ejot cuy okpot e'ũ awap — io'e.

50 — Ecept cuy eduk'a be — io'e Jesus. — Ekpot kuy o'je'ada. Oe'ũ ġu — io'e.

Iwātaxipi topibit ebay itabut o'e Jesus a'õ kay. Aripit. O'jepit jeduk'a kay. Jesus eju ġu o'jepit—jaġepūġ ma. ⁵¹ Jeduk'a be kapikpik'ukayū ixe o'topabijuk e daġ—jeduk'a be vajēm pima.

— Ekpot oe'ū ġu — io'e ip. — O'je'ada jġā — io'e ip cebay be.

⁵² — Poce kaxi bima o'je'ada? — io'e.

— Wuyase bima o'je'ada kapusu — io'e. — Ipa'iat oi'ūm — io'e ip cebay be.

⁵³ — Wuyase bima ma Jesus o'jekawēn oweju — io'e cebay. — “Ekpot kuy o'je'ada,” io'e owebe — io'e.

Imēneju itabut o'e Jesus kay. Tuk'a becat tak itabut o'e ip cekay—soat ip.

⁵⁴ Imēn Jesus waram wuywebe i'e ba'oreat o'ġubapuk adeayū etabutpe—Galiléia eipi becat etabutpe. O'ġubapuk Judéia eipi bewi ijēm puje.

5

¹ Guyjom Jesus waram o'ju Jerusalém ka kay. Oajēm. Judeuyū peta muġēġēm osodop ibo ka be. ² Jerusalém ka be idibi'it'iti o'tinuy. Betesda i tibutet osunuy Judeuyū a'õm. Ovelha muõmõmap exĩntabi xe o'tinuy ixedi—aġoka ekorara exĩntabi xe. Pūġpõġbi iwātaxipiat nuyap'a o'yadop idibi'it'iti akokoreren. ³ Ade iwātaxipiyū kapopo'i osodop joyū'abeku. Ita'ūmayū osodop ip, cexġxġ pa'oreayū dak, ijebit e'ūayū dak. Timukoruyap wiwim ip osodop iwātaxipiyū. ⁴ Deus ekawēn tojotjot'ukat ajēmjēm'uk osunuy iġodi be. Idibi mukoruy buje, iwātaxipiyū kopkop'uk ip osodop idibi kay. Koap kopat acā o'je'ada. ⁵ Jesus oajēm iġodi xe.

Gebuje Jesus aġokatkat o'jojojo iġodi xe. Ixe aġokatkat ade koato iwātaxipi osunuy. 38 koato iwātaxipi osunuy. ⁶ Ade koato po'i osunuy jewātaxiap kuġ. Jesus itaybit o'e iboam.

— Tapu, e'ada pin tu? i — io'e Jesus cebe.

⁷ — Hm hm — io'e aġokatkat. — We'ada pin oce. Imēnpit ka'ūmġu obure odujukop am idibi kay timukoruy buje — io'e. — Okop pa'ore. Okop pin pima, warara'acat ma kom. Ixe ma o'je'ada — io'e. — Ōn pit ka'ūma — io'e.

⁸ — E'āy — io'e Jesus. — Exexecaptup cuy etupu — io'e. — Xġxġ ece — io'e.

⁹ O'je'ada ġebuje bit aġokatkat. Jexexecaptup o'tupu. Xġxġ o'e. Xipat o'e. Judeuyū xe jebodoydoyap kabia osunuy. Sábado osunuy. ¹⁰ Imēnpuye Judeuyū kukayū o'jekawēn aġokatkat eju—ce'ada'ibit eju.

— Jebodoydoy oceju ijop kabia. Cūġcūġ ġu — io'e ip. — Ka'ūmġu wuyekapikap ġasū. Wuymutaybitbinap taġ ġu ēn e'em — io'e ip. — Cūġ ġu ewebe exexecaptup tujowat am ġasū. Kapikpiġ ēn exexecaptup tujowatwan — io'e ip.

¹¹ — “Exexecaptup cuy etupu,” i juk o'e owebe omu'adaat — io'e. — “Xġxġ ece,” io'e owebe — io'e ce'ada'ibit.

¹² — Abu o'e ewebe “Exexecaptup cuy etupu,” i; “Xġxġ ece,” i dak? — io'e ip. — Apēn ibutet? — io'e ip.

¹³ Imēnpit ce'ada'ibit itaybit ġu o'e jemu'adaat puten. Imu'ada buje, Jesus dao ma o'jēm adeayū parakpewi. Imēnpuye ce'ada'ibit itaybit ġu o'e ibuten.

¹⁴ Jesus ce'ada'ibit o'tobuxik ġuyjom. Deus eju kawēnwēnap'a be o'tobuxik—yabo'gat'a be.

— Kuy ece'ada — io'e. — Ikērēat cuy eġujurūġ ġu waram ewātaxipinap puxim — io'e Jesus imu'ada'ibit pe.

— Hm hm. Ikērēat oġujurūġ ġu — io'e.

¹⁵ Ce'ada'ibit o'jēm. O'ju Judeuyū kukukayū kay.

— Kuy bima wetaybit ġu oġuy abu omu'ada iam — io'e. — ġasū bit wetaybit oce ibuten — io'e. — Jesus i ibutet — io'e cebe ip.

¹⁶ Imēnpuye Judeuyū kukukayū Jesus kaykay o'e ip. Yaoka ojuy ip Jesus aġokatkat o'ġu'ada jebodoydoyap kabia be buye.

¹⁷ Imēneju Jesus o'jekawēn cebe ip.

— Webay soat kabia jekapikap kuḡ e'em. Imēnpuxim òn tak wekapikap kuḡ e'em — io'e Jesus cebe ip.

¹⁸ Imēnpuye Jesus aoka ojuy ip Judeuyū kukukayū.

— Jesus o'jekapik jebodoydoyap kabia be. Ağokatkat o'ḡu'ada — io'e ip. — Imēn cūḡ ḡu Deus xe — i napa ma ip o'e. — Jesus o'e “Deus webay,” i — io'e ip. — “Deus webay” i'e'em pima, “Deus a'ōbacaap co'i òn tak wa'ōbaca,” i'e'em tak — io'e ip. — Imēnpuye juy ayaoka — io'e ip.

Imēn o'jekawēn ip jeweweju.

¹⁹ Gebuje Jesus o'jekawēn Judeuyū kukukayū eju.

— Icēmān òn e'em eywebe — io'e. — Deus ipot òn. Wa'ōbi ḡu òn e'em—webay a'ōbi acā. Webay e'eap cocom òn. Webay e'eap taḡ acā òn e'em, ixe ipot puye — io'e. ²⁰ — Webay xe okukpin cīcā. Webay a'ōbi iwātaxipiat mu'ada'ada'uk oḡuy. Idip cīcā o'e iwātaxipiat mu'adaap. Iboap podi ma idipat ḡubapuk webay — io'e Jesus. — Eyetabēḡbēḡ epe'e iboap cocom—webay e'eap cocom — io'e. ²¹ — Webay ce'ū'ūayū mutaicin. Waram ip itait. Kabi kay ixeyū muyuhum. Òn tak waram ce'ū'ūayū mutaicin. Obikuy bima waram imutaicin òn ixe ipot puye — io'e. ²² — Deus ḡu e'em ijodiacat pe “Eykērē oxe,” i. Owebe ma webay e'em “Ēn ma ece 'Ikērēat kuḡ eyju Deus xe,' i ijodiacat pe — io'e Jesus. ²³ — Imēnpuye adeayū je'e owebe “Ēn Deus ipot,” i. “A'ōbuyxi jījā ēn,” i. “Deus tak ya'ōbuyxi jījā,” i je'e ip. Warara'acayū xe wa'ōbuyxi'ūm pima, webay dak kuka o'e ya'ōbuyxi ḡu. Omudocat tak kuka o'e ya'ōbuyxi ḡu cexe ip — io'e Jesus. ²⁴ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e. — Wa'ō kay kūyjobicayū yaḡuyisum jekukum—omudocat kay itabucayū — io'e. — Soat em Deus xe jeedop ip itait — io'e. — “Ikērēat kuḡ eyju oxe,” i'ūmḡu je'e Deus okay itabucayū be. “Soat em ipiat osupi'ajoat eywebe,” i'ūmḡu dak je'e cebe ip — io'e Jesus. — “Soat em ipiatpi'ajojoap pe juy epesop,” i'ūmḡu je'e cebe ip— “Soat em oxe ma juy epesop,” i acā — io'e Jesus. ²⁵ — Icēmān òn e'em eywebe. Deus ipot òn. Gaxīn ma ojēm eyxewi. Oajēm waram. Wajēm puje, wa'ōberen ocewāwā. Ce'ū'ūayū wa'ījojo. Waram ḡuto jetait ip wa'ōberen wewāwā buje. ²⁶ Warara'acat Deus mutaicin ḡu. Ja'ōbi ma itabēḡ e'em. Wa'ōbi ma òn tak wetait — io'e. — Òn tak webay jo'i — io'e. ²⁷ — Soat waḡo òn. Webay a'ōbi acā òn e'em pūḡpūḡayū be “Eykērē ḡu Deus xe,” i. Ya'ōbi acā “Eykērē Deus xe,” i òn e'em warara'acayū be — io'e. ²⁸ — Eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop wekawēn kay. Guyjom ma ce'ū'ūayū wa'ījojo — io'e. ²⁹ — Ce'ū'ūayū xewi jeu ip jedopap pewi. Xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū jeu kabi kay. Soat em Deus xe jeedop ip. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū dak jeu. “Eykērē oxe,” i je'e Deus cebe ip. Ixeyū ḡuju ipiat'ajojoap pe — io'e.

³⁰ — Wa'ōbi ḡu òn kawēnwēn—pūḡ em tak ka'ūma. Obikuyap taḡ ḡu òn jekukum—omudocat bikuyap taḡ acā. Kuy owebe Deus e'eap taḡ acā òn kawēnwēn. Imēneju cūḡ ma owebe “Ikērēat kuḡ eyju Deus xe” i'e am pūḡpūḡayū be; “Xipat eyju Deus xe” i'e am warara'acayū be — io'e. ³¹ — Òn acā omuwēnuwēn pima, “Deus a'ōbi òn e'em,” i'e'em pima, “Dapxi ēn,” i kuka juk epe'e. Wa'ō kay eyetabut ḡu kuka epe'e — io'e Jesus. ³² — Wara'acat tak omuwēnuwēn. Webay dak omuwēnuwēn. Ixe icēmān e'em. Wetaybit icēmān ixe omuwēnuwēn iam — io'e. ³³ — Eybureyū juk epeḡuju João Batista kay — io'e Judeuyū kukukayū be. — Ixe João icēmān omuwēnuwēn oeku. ³⁴ “Xipan cuy epe'e omuwēnuwēn,” i'ūmḡu òn pit e'em warara'acayū be. “João icēmān omuwēnuwēn oeku,” i òn e'em eywebe, eydaxijo ojuy òn puye — io'e Jesus. ³⁵ — Lamparina kuḡ pima wuyetaybit poma aju iam. João Batista lamparina buxim osunuy. João Deus ekawēn muwēnuwēn oeku. Imēnpuye eyetaybit cūḡ ma jeku am Deus xe iam. Darem ma eycokcoḡ epesop ixe ekawēn com — io'e. ³⁶ — João omuwēnuwēn oeku. Adeayū okay itabut o'e. Webay a'ōbi wa'ōbacaap mōḡmōḡ ojeku eyetabutpe. Iboap tobuxik puje adeayū e'em owebe “Ēbay juk omudot oce kay,” i. ³⁷ Webay omuwēnuwēn. Omudocat omuwēnuwēn. Eyju bit kūyjobit ḡu webay a'ō kay. Webay kay eyetabut ḡu dak — io'e

Jesus. ³⁸ — Webay juk omudot ijodi. Webay a'õmupubutbun eyju bit, eybu'u jĩã eyetabut am okay buye — io'e. ³⁹ — Eyju Deus ekawëntup cocom cĩã. “Deus ekawën tağ jekukum pima, cebekitkiyũm acesop,” i eyju e'em. “Soat em Deus xe acesop wuyetai,” i dak eyju e'em. Imënpit Deus ekawëntup tak omuwënuwën — io'e. ⁴⁰ — Inaka eybu'u jĩã eyetabut am okay. Okay eyetabun pima, soat em epesop eyetai Deus xe — io'e. ⁴¹⁻⁴² — Wetaybit apën eyju jewağuyğuy iam. Wetaybit cĩã eyju Deus kay ğu jĩã iam — io'e Jesus.

— Imënpuye eywebe ibuyxim okukap kudadam ğu õn — io'e Jesus. ⁴³ — Webay a'õbi ojet. Imënpit eyju eyetabut ğu jĩã okay. Ja'õbi warara'acat tot puje bit, ixekay kuka eyetabut epe'e — io'e. ⁴⁴ — Pũğ ma Deusat. Kaũmğū wara'at. Eyju bit Deus pe xipan eymuwënuwënap kudadam ğu—wuyjuyũ be xipan eymuwënuwënap kudadam acã. Imëneju eybu'u jĩã eyetabut am okay — io'e. ⁴⁵⁻⁴⁶ — Eyju te'e ma e'em “Moisés emudupmubararaktup tağ oceju jekukum,” i. “Imënpuye oceju cũğ cĩã Deus xe,” i eyju te'e ma e'em — io'e. — Moisés cuk adi omuwënuwën Deus ekawëntup pe. Imënpuye Moisés a'õ kay eyju kũyjobit pima, wa'õ kay dak kuka juk kũyjobit epe'e. “Teyũku ikërẽ,” i'ũmğū õn pit e'em webay be. Deus acã je'e eywebe “Eykërẽ oxe, Moisés a'õ kay kũyjobit'ũm puye,” i. ⁴⁷ Moisés emudupmubararaktup kay eyetabut ğu. Imënpuye wa'õ kay dak iba'ore eymutabut am — io'e Jesus Judeuyũ kukukayũ be.

6

¹ Ibocewi Jesus iodit o'timudek—Galiléia eipit beati. Tiberíades tibutet osunuy.

² Gebuje adeayũ o'ju Jesus kay.

— Jesus juk adi iwãtaxipiyũ o'ğū'ada'ada. Wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk — io'e ip. — Waram tak paxi iwãtaxipiat ğū'ada? — io'e ip jewewebe.

Imënpuye o'ju ip tomuju. ³ O'jeu Jesus co'apën pe. Jeweju etaybitbinayũ eju oabik—doze beayũ eju. ⁴ Judeuyũ epeta wap osodop ip—Páscoa epeta wap.

⁵⁻⁶ Gebuje Jesus adeayũ o'jojojo.

— Teyũku oğubegbeg ixan — io'e jewebe ma. — Filipe du itabut adeayũ mubegbeg put Jesus pe iap kay? — io'e Jesus jewebe ma.

Imënpuye:

— Apën xe'e juy pão'a aceyabu iteyũ xat'am—soat xat'am? — io'e Jesus Filipe be.

⁷ — 6 kaxi be wuyekapikap teim pão'a bu buje, kuka o'e ğu adeayũ xat'am — io'e Filipe.

⁸ Wara'acat o'jekawën Jesus eju jeweju etaybin'ibiyũ'in. André o'jekawën ceweju. Simão Pedro wağō osunuy André.

⁹ — Ak'i! — io'e André. — Yaypan'isuat otobuxik. Cinco be pão'a kuğ. Axima kuğ tak xepxep — io'e. — Imënpit apëğãm kuka ajat cexewi? O'e ğu kuka adeayũ xat'am — io'e.

¹⁰ — “Epabik cuy,” i juy epe'e adeayũ be — Jesus o'e jeweju etaybitbinayũ be.

O'jekawën ip adeayũ be. Oabikbik ip adeayũ kapĩ'idip ceje, tip'ade o'tiptop puye. Ade jĩã ip osodop. Cinco mil ağokat kayũ osodop aoyũ parakpe, bekitkiyũ parakpe dak.

¹¹ Gebuje Jesus pão'a o'yabu. O'jekawën Deus eju.

— Bay, ãn xipat — io'e cebe. — Ocexat'am eyamudot ocewebe — io'e.

O'yaũm doze beayũ be pão'a. Yaũmũm pima o'yamu'aren cĩã. Ya'ada jĩã o'e. Doze beayũ pão'a o'yaũmũm kaxikxik'iyũ be. Axima dak o'ğũm doze beayũ be. Iũmũm pima o'ğū'aren cĩã. Doze beayũ o'ğũmğũm cebe ip—kaxikxik'iyũ be. Kuy jemu'opinput o'jat ip. Ibegbeg ip o'jekõn. ¹² Soat ip ibegbeg o'e Jesus ixat o'ğū'aren cĩã buye.

— Ceaepoyat'a juy epeyabu — io'e Jesus doze beayũ be. — Epeyamuxipan — io'e. — Axima epoyat tak cuy epejat. Epeğuxipan cuy — io'e. — Epejat cuy ierepap puxim — io'e cebe ip.

¹³ Soat cepayat ip o'jat. Pağeiro'a jo'iat'a be o'ğũm ip. O'yamuporan ip cepoyan. Doze be o'yamunopapũn pağeiro'a jo'iat'a.

¹⁴ Imēn Jesus wuywebe i'e ba'oreat o'gubapuk soat etabutpe. Ixat o'gu'aren cīcā. Imēnpuye:

— Ite ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat! — io'e ip jewewebe o'jojojo'iaiyū. — Ade koato ma ixe ajēmap wiwim ocesop — io'e ip jewewewbe ma.

¹⁵ Jesus dakoy ojuy ip o'e. “En ma juy ocekukan ece” i'e ojuy ip cebe.

— Odakoy ojuy ip jekukukan — io'e. — Gasū bit obu'u ixeyū kukukan — io'e Jesus jewebe ma.

Imēneju o'jepit jenomukay ma. Jaḡepūḡ ma o'ju co'a daḡ.

¹⁶ Kabiogkabiog'i bima ceweju etaybitbinayū o'kop iodi kay—doze beayū. ¹⁷ Iodi mudek ojuy ip.

— Ga'a aceptit Cafarnaum ka be — io'e ip jewewebe.

Kobe be ip oōm. Kabiok o'e. Jesus oajēm ḡu buk. ¹⁸ Tipodoyboḡ cīcā o'e kabidobog puye. Daum cīcā kobe tipodoy daḡ. ¹⁹ Wūy jījā o'jekoykoy ip. 5 kilometro o'jekoykoy ip. Jesus o'jojojo ip. Xīḡxīḡ oeku idibi adopa daḡ Jesus. Yakōmkēm ḡu tipodoy daḡ. Xīḡxīīīh. Ti'adopa daḡ cūḡcūḡ ma oajēm. Oajēm pin kobe kay. Iparara jījā ip o'e ti'adopa daḡat tobuxik puje—xīḡxīḡat tobuxik puje.

— Ajo xe'e teku ti'adopa daḡat? — io'e ip jewewebe.

²⁰ — Eypararam ḡu juy epesop — io'e. — Wara'at ḡu òn. Òn ma — io'e Jesus.

²¹ Iparara ḡu ip o'e doze beayū Jesus ekawēn co buje. Icockok cīcā ip o'e. Imēnpuye:

— Eōm kobe be — io'e ip cebe.

Kobe dak o'jemūḡ wīnābu. Jejuap ojuy ka be o'jemūḡ. Muḡ.

²² Kuyaje tomukudadaayū Jesus o'tobuxik ḡu.

— Apu Jesus? — io'e ip jewewebe. — Pūḡ ma juk kobe ijoce osodop kapusu — io'e ip. — Jesus pit oōm ḡu ibo be kobe be — io'e ip. — Ceweju etaybitbinayū acā juk oōm kobe be. Ixe bit ka'ūma — io'e ip. — Apoma o'ju? — io'e ip jewewebe.

²³ Kawēnwēn pima wīnābuayū oajēm jekobe daḡ. Tiberiades ka bewi ip oajēm. O'jemūḡ ip. Muḡ. Wuyjuyū be pāo'a o'oap pe o'jemūḡ ip. Jebay eju kapusu wuykukukat Jesus o'jekawēn iap pe o'jemūḡ ip.

²⁴ — Jesus pit ijoce ḡu omuy — io'e ip—tomukudadaayū o'e yajēm'ibiyū be. — Ceweju etaybitbinayū dak ijoce ḡu omuy — io'e ip. — Ga'a atimudek eyekobe daḡ — io'e ip.

— Ga'a — io'e ip.

Imēnpuye ip oōm kobe be—Tiberiades ka bewiayū ekobe be. Poroḡ. Oōm ip soat. Toktek. O'timudek ip wīnābu. Cafarnaum ka ebikopap pe ip o'jemūḡ Jesus kudadam.

— Ga'a Jesus ajokudada!

— Ga'a! — io'e ip.

²⁵ O'tobuxik ip. Wīnābu ip o'tobuxik.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Puje ajēm ijoce? — io'e ip. — Ekudadam oceku — io'e ip Jesus pe.

²⁶ Gebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Icēmān òn e'em eywebe — io'e Jesus cebe ip. — Kapusu pāo'a epeyabu oxewi. Eybeḡbeḡ epesop oxewiat'am. Gasū epesot okudadam “Ēn xipat cīcā” i'e am ḡu—pāo'a o pin puye acā — io'e Jesus cebe ip. ²⁷ — Eyxat kay acā ḡu juy epeyeḡebu. Eybeḡbeḡ eyxan ijodi bima acā — io'e. — Wara'at tak opop eyxat eyaḡuymuisusunap xat — io'e. — Ixe xat o buje, eyaḡuyisum epeku ijodi bima. Soat em epesop eyetait Deus xe eye'ū buje dak — io'e. — Soat waḡo òn. Deus webay. “Obikuyap taḡ ěn jekukum soat em,” i juk o'e Deus owebe — io'e. — “Imēnpuye ěn ma ibiat xat ūmūm'uk eḡuy wuyjuyū be,” i juk o'e owebe — io'e. — Eyju dak Deus bikuyap taḡ cuy epekuku soat em ma — io'e.

²⁸ — Apēn xe'e oceku soat em Deus bikuyap taḡ? — io'e ip Jesus pe.

²⁹⁻³¹ — Deus e'em “Wemumudot kay eyetabun cuy epesop,” i — io'e. — Òn ma Deus emumudot — io'e. — Okay eyetabut puje, Deus bikuyap taḡ eyju jekukum — io'e Jesus.

— Ocedobuyũ'ũm'ũm pão'a jo'iat'a o'o'uk ip osodop uk'a'ũmat tağ pima — io'e ip Jesus pe. — Imên e'em Deus ekawëntup:

Moisés pão'a mudodot'uk osunuy cekay ip—kabi bewiat'a, i — io'e ip.

— Deus a'õbi Moisés ja'õbacaap mōgmōğ'uk osunuy pão'a jo'iat'a mudodon — io'e ip. — Pãm ên? A'õbacaap cuy ejomōğ ocetabutpe — io'e ip. — Imōğ puje ocetabut oce'e ekay — io'e ip.

³² — Icēmãn òn e'em eywebe — io'e Jesus cebe ip. — Ja'õbi ġu Moisés pão'a jo'iat'a mudodot'uk osunuy eydobuyũ'ũm'ũm pe—Deus a'õbi acã. Moisés Deus xewiatxat ġu imudodot'uk osunuy cekay ip. Deus pit jexewiatxat mudodon eywebe—eyağuymuisusunap xat — io'e Jesus. ³³ — Deus cuk omudot jexewi kuyje pão'a jo'iat'a mudocap co'i — io'e. — Òn kabi kadi wiatxat co'i ojot ijodiat ağuymuisun am — io'e. — Okay itabucayũ yağuyisum jeku — io'e. — Òn ijodiat ağuymuisusun'ukat — io'e.

³⁴ — Kariwa — io'e ip Jesus pe. — Ibiatxat cuy eğũm ocexan. Soat em cuy eğũmğũm ocewebe.

³⁵ — Òn Deus xewiatxat — Jesus o'e. — Òn ma ijodiat ağuymuisusun — io'e. — Okay eyetabut puje, soat em eycokcoğ epesop ibeğbeğat co'i. Okay eyetabut puje soat em eycokcoğ epesop ibipuruk'ũmat co'i — io'e Jesus. ³⁶ — “Eybu'u eyetabut am okay,” i juk adi ocece eywebe — io'e Jesus. ³⁷ — Webay pũğpũğayũ mutabunbun okay. Imênpuye itabut ip okay. “Eyetabun ġu juy epesop okay,” i'ũmğũ òn pit e'em cebe ip—itabun ojuyayũ be—pũğ pe dak ka'ũma — io'e. ³⁸ — Kabi kadiwi juk oajēm obikuyap tağ weku am ġu. Omudocat bikuyap tağ weku am oajēm — io'e. ³⁹ — Soat em ağ òn okay itabucayũ kay. Imênpuye jetabucap epereperem ġu ip—pũğ tak ka'ũma. Waram ixeyũ oğuyu kabi kay ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be. Oğuyu ip omudocat bikuyap tağ — io'e Jesus. ⁴⁰ — Okay itabucayũ oğuyu ce'ũ'ũayũ xewi, webay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be — io'e. — Soat ip jeedop itait Deus xe soat em—abu òn iam itaybicayũ. Imên webay ibikuy — io'e Jesus.

⁴¹ Imêneju Jesus ekawën kay ġu ip o'e Judeuyũ kukayũ. Jewa'õxixxiğ o'e ip jeweweju.

— “Òn Deus xewiat,” i teku e'em — io'e ip. — “Kabi kadiwiat xat co'i òn,” i teku e'em — io'e ip. ⁴² — Jesus ma teku! — io'e ip jewewebe. — José'ũm ipot teku — io'e ip te'e ma. — Wuyetaybit ixim, cebay'ũm tak. Apëntak “Deus xewi ojot,” i teku e'em? Dapxi teku — io'e ip te'e ma.

⁴³ — Wa'õxixxiğ ġu juy epesop — io'e Jesus. ⁴⁴ — Webay wuyjuyũ mutabunbun okay—omudocat — io'e. — Imutabun'ũm pima, kuka itabut ġu ip o'e okay. Okay itabucayũ acã oğuyu kabi kay. Webay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be ip oğuyu. Soat em jeedop ip webay xe — io'e. ⁴⁵ — Kuyje Deus ekawën muwënuwën'ukayũ o'tupmubararak. Imên ibararak opop tup pe:

Deus soat wuyjuyũ ġutaybin, i.

Imên e'em iğodup pe — io'e. — Webay ekawën co buje, itabut ip okay ijodiacat, webay be imutaybin puje dak — io'e. ⁴⁶ — Pũğ ma webay o'jojojo. Warara'acat pit ka'ũma — io'e. — Òn acã webay ojojojo — io'e. ⁴⁷ — Icēmãn òn e'em eywebe — io'e—Jesus o'e. — Okay eyetabut pima, soat em epesop eyetait Deus xe eye'ũ buje — io'e. ⁴⁸ — Òn ma Deus xewiatxat — io'e. — Ijodiat ağuymuisusun òn — io'e. ⁴⁹ — Wuydobuyũ'ũm'ũm mana'a o'o'uk osodop uk'a'ũmat pe bima. Inaka oe'ũ'ũ ip. ⁵⁰ Kabi bewiat kay eyetabut puje, Deus wi wũy ġu epesop — io'e. ⁵¹ — Òn ma kabi bewiat — io'e. — Kabi bewi ojot ijodiat ağuymuisun am. Okay itabucayũ yağuyisum jeku ijodi bima. Soat em jeedop ip itait Deus xe ce'ũ buje. We'ũ buje, oën osuënũm ijodiat xatën — io'e.

⁵² Iboap co buje jewa'õxixxiğ ip o'e Judeuyũ kukayũ.

— Apëntak sute jeën iënũm wuywebe iën'o am? — io'e ip jewewebe.

Jesus ekawën cekawën pa'arēm osunuy ixeyũ xe—Judeuyũ kukayũ xe. (Oën'oat okay itabucat iape. Imênpit itaybit ġu ip osodop iboam.)

⁵³ — Icēmãñ òñ e'em eywebe — io'e Jesus. — Soat waço òñ. Oẽn'o'ũm pima Deus ebekitkin ġu epe'e. Odoy kòn'ũm pima dak cebekitkin ġu epe'e — io'e. ⁵⁴ — Oẽn'o buje bit, Deus ebekitkin epesop. Odoy kòn puje dak, cebekitkin epesop. Soat em epesop Deus xe eyetai — io'e. — Oẽn'oat oġuyu kabi kay webay ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be. Odoy kòn'at oġuyu ibo kabia be — io'e. ⁵⁵ — Wuyjuyũ mutaicinatẽn oẽn. Odoy wuyjuyũ mutaicinatoy — io'e Jesus. ⁵⁶ — Obiõġbuk omuy oẽn'oat pe—odoykòn'at pe — io'e. — Obiõġbuk a'òbacaap kuġ jekukum ip. Òñ tak pũġ taġ ma jekukum ceweju ip — io'e Jesus. ⁵⁷ — Webay ja'òbi ma itabẽġ soat em ma. Ixe ma omudot. Òñ tak wetabẽġ ijodi webay a'òbi — io'e. — Imẽn'puxim òñ ma okay itabucayũ aġuymuisusun. Yaġuyisum jekukum ip wa'òbi—oẽn'oayũ — io'e—Jesus o'e. ⁵⁸ — Imẽn ma kabi kadi wiatxat — io'e. — Pão'a jo'iat'a buxim ġu—wuydobuyũ'ũm'ũm xat puxim ġu. Wuydobuyũ'ũm'ũm pão'a jo'iat'a o'o'uk ip osodop — io'e. — Oe'ũ'ũ ip—ya'o'o'ukayũ'ũm'ũm ma. Kabi bewiat xat òñ. Soat em jeedop ip itait Deus xe oẽn'o'oayũ — io'e—Jesus o'e.

⁵⁹ Jesus iboam o'e Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Iġo'a beacat mutaybinbin osunuy Cafarnaum ka be. Oẽn'oat okay itabucat iape. Odoykòn'at tak okay itabucat iape. Imẽn'pit cekawẽn pa'arẽn osunuy ixeyũ xe. ⁶⁰ Imẽn'ēju:

— Cekawẽn pa'arẽn cĩcã wuyxe — io'e ip jewewebe cekawẽn o'jojojo'iyũ. — Cekawẽn kay ġu wuyju — io'e ip.

⁶¹ Warara'acayũ be jemukũyjo'ũm pima, Jesus itaybit o'e ixeyũ ekawẽn. Imẽn'puye o'jekawẽn ceweju ip.

— Wekawẽn pa'arẽn tu eyxe? — io'e. — Eybu'u du eyetabut am okay wekawẽn kay'ũm puye? — io'e Jesus. ⁶² — Soat waço òñ. Wekawẽn pa'arẽn eyxe bima, eyetabut ġu okay — io'e. — Kabi kay waram omuyuap tobuxik puje dak eyetabut ġu kuka epe'e okay — io'e. — Oka kay wepicap co buje dak kuka eyetabut ġu epe'e okay — io'e Jesus. ⁶³ — Ijodiat aġuymuisusun oẽn o'o am ġu — io'e. — Deus biõġbuk acã ijodiat aġuymuisusun — io'e. — “Oẽn cuy epesuẽn'o,” i ġuk oce eywebe — io'e. — Imẽn'pit okay eyetabun cuy epesop iam eymutaybin ojuy oġuy — io'e. — Wekawẽn kay eyetabut pima, obikuyap taġ epeku—eyaġuyisum epeku — io'e Jesus. ⁶⁴ — Imẽn'pit pũġpũġ ey'in itabut ġu okay — io'e Jesus.

(Jesus kuy itaybit o'e abuyũ ibu'u osodop itabut am okay iam. Itaybit o'e abu oũm okay itakomaayũ be iam tak. Kuy bima itaybit o'e iboam doze beayũ naẽ buje.)

⁶⁵ — Soat ġu eyetabut okay — io'e. — Webay emumutabunbunyũ acã itabut je'e okay. Kuy iboap oġuwẽn eywebe — io'e.

⁶⁶ Kuy bima ceweju oekuku'iyũ Jesus kay ip ibu'u o'e, cekawẽn kay'ũm puye.

Gebuje oibu'un ip Jesus eju jeku am. ⁶⁷ Jesus o'jekawẽn doze beayũ eju—jewēju etaybitbinayũ eju.

— Pãm eyju? — io'e. — Eyju dak tu eybu'un oweju? — io'e.

⁶⁸ — Kariwa — io'e Simão Pedro. — Abu-eju kuka oceku? — io'e Jesus pe. — Ëñ acã apẽn itabucayũ yaġuyisum jekukum iap ekawẽn muwẽnuwẽn ocewebe — io'e. — Ëñ acã Deus xe epesop iap ekawẽn muwẽnuwẽn ocewebe — io'e. ⁶⁹ — Ekay acã ocetabut — io'e. — Ocexe ãñ acã Deus emumudot — io'e. — Ocexe ãñ acã xipacat — io'e. — Ëñ acã ikěrëat ejukuk ġu — io'e—Simão Pedro o'e.

⁷⁰ — Òñ cuk eynaẽ — io'e Jesus. — Doze beayũ ġuk otaẽ — io'e. — Imẽn'pit pũġ ey'in Satanás a'òkayan o'e — io'e.

⁷¹ Jesus Judas o'ġuwẽn—Simão Iscariotes ipot o'ġuwẽn. Ixe Judas doze beayũ'in osunuy. Inaka Jesus ũm ojuy o'e cekay itakomaayũ be yaoka am.

7

¹ Ibocewi Jesus Galiléia eipi dağ oeku. Judeuyũ kukukayũ Judéia eipi be osodop ip. Ixeyũ Jesus aoka ojuy. Imēnpuye Judéia eipi dağ o'ju ġu Jesus. ² Judeuyũ epeta wap osunuy. Cepetaboğ cîcâ osunuy. Xijap mōğmōğ'uk ip osodop. Xijap pe dopdom osodop ip iğo epeta bima.

³ Gebuje ikitpiyũ o'jekawēn Jesus eju.

— Ejēm cuy ijocewi — io'e ip Jesus pe. — Judéia eipi kay juy eju — io'e ip. — A'ōbacaap cuy ejomōğ a'ō kayayũ etabutpe ixeyũ be “Teku ya'ōbaca jĭjā” i'e am — io'e ip. ⁴ — Iba'arēm ġu wuyju e'em xipan jewemuwēn pin pima. Eju juy — io'e ip. — Ka'ūma buk ocejojoioiap cuy eğubapuk — io'e ip. — Xipan jewemuwēnat cuy soat pe — io'e ip.

⁵ Jesus kitpityũ imēn o'e itabut'ũm cekay buye.

⁶ — Cũğ ġu mabuk oju am peta kay — io'e Jesus. — Cũğ ma bit eyju am. Soat em cũğ ma eyju am. ⁷ Deus kay'ũmayũ eykay ġu itakoma ip. Okay bit itakoma jĭjā ip “Ikērēat mujurũğrũğ eyju,” i òn e'em cebe ip puye — io'e. ⁸ — Eyju ma peta kay epeju — io'e jekitpiyũ be. — Òn pit oju ġu iğo epeta kay. Cũğ ġu mabuk oju am — io'e Jesus.

⁹ Jesus imēn o'e jekitpitpiyũ be. O'jēm ip ikitpitpiyũ. Jesus pit Galiléia eipi be osunuy pũğpũğ xet.

¹⁰ Ebapũğ xet kap puje, Jesus o'ju peta kay. Soat eta'ũmpi ma o'ju. Iba'arēm ma o'ju.

¹¹⁻¹³ Gebuje Jesus o'jokudada ip Judeuyũ kukukayũ. Petatam pima o'jokudada ip.

— Apu Jesus? — io'e ip jewewebe.

Adeayũ ibidadada ma jekawēnwēn osodop Judeuyũ kukukayũ be ja'ōdobuxikap puxim. Jesus peam jewa'ōxixiğ ip osodop.

— Xipat cîcâ teku — io'e pũğpũğ ixeyũ'in.

— Ka'ūma — io'e warara'acayũ bit. — Wuymuğuykukuku'ukat teku — io'e ip napa ma.

Adeayũ imēn ibidadada ma jekawēnwēn ip o'e.

¹⁴ Jesus o'ju Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboğat'a kay. Peta muğēğēm pima o'ju. Iğo'a beacat mutaybitbin osunuy.

¹⁵ Judeuyũ kukukayũ Jesus ekawēn kay ġu ip o'e.

— Apēnpuye dak sute itaybit? — io'e ip. — Wuymutaybitbin'ukat xe ġu osunuy jemutaybinan. Cũğ ġu cexe wuyjuyũ mutaybin am — io'e ip soat pe iğo'a beacat pe.

¹⁶ — Wa'ōbi ġu òn adeayũ mutaybitbin—omudocat a'ōbi acâ — io'e Jesus. ¹⁷ — Wa'ōbi du eyxe òn eymutaybitbin? Pām ġuto Deus a'ōbi? — io'e. — Deus bikuyap tağ jeku ojuyat itaybit je'e Deus a'ōbi òn eymutaybitbin iam — io'e cebe ip. ¹⁸ — Pũğpũğayũ Deus a'ōbi ġu ijodiat mutaybitbin—ja'ōbi acâ. Cũğ ġu imutaybitbin ip. “Xipan omuwēnuwēn cuy epe'e,” i'e'em ip ya'ĭjojo'ibiyũ be. Warara'acayũ bit Deus a'ōbi ijodiat mutaybitbin—jemudocat a'ōbi. “Xipan Deus muwēnuwēn cuy epe'e,” i'e'em ip. Icēmān e'em ip. Napa ġu ip e'em. ¹⁹ Moisés Deus ekawēn cuk adi o'ğuwēnuwēn eydobuyũ'ũm'ũm pe kuyje. Imēnpit soat eyju kũyjobit ġu iboap ekawēn kay. Abu ey'in iboap ekawēn kay kũyjobit? Ka'ūma ma! Eyju dak waoka ojuy. Apēnpuye? — io'e Jesus.

²⁰ Adeayũ Jesus ekawēn o'ya'ĭjojo Deus eju kawēnwēnap'a beacayũ.

— Akpidapi ĩn — io'e ip napa ma adeayũ Jesus pe. — Ka'ūma ma aoka ojuy — io'e ip Jesus pe.

Itaybit ġu ip osodop adeayũ Jesus aoka ojuy iam Jerusalém ka be powatwat.

²¹ — Jebodoydoyap kabia be wa'ōbacaap ojomōğ pũğ em ma — io'e Jesus. — “Cũğ ġu teku e'em,” i juk adi epe'e iboap co buje. “Sábado be kapikpiğ teku,” i juk adi epe'e — io'e. ²² — “Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawēn tağ ağokatkat'it'it epetaypu'ağobixeedakat,” io'e Moisés kuyje. “Ikap'isuat epetaypu'ağobixeedakat teku Deus ebekit iap mubapuk am,” io'e Moisés kuyje. Jebodoydoyap kabia bima dak eyju ixeedakatkan Moisés ekawēn mupubutbunap puxim — io'e. ²³ — Sábado bima eyju ixeedakatkan Moisés ekawēn

mupubutbunap puxim. Sábado bima owebe iwãtaxipiat mu'ada buje bit, eyetakoma juk adi epe'e okay! “Ën jebodoydoy ġu! Kapikipiġ ãn,” i eyju e'em owebe. “Ën Moisés ekawën mupubutbun,” i eyju e'em owebe. “Ikërëat mujurũġrũġ ãn,” i eyju e'em owebe — io'e Jesus. ²⁴— Dao ġu “Ën ikërëat mujurũġrũġ,” i juy epe'e warara'acat pe — io'e. — Tũybe teku ikërëat mujurũġrũġ iãn eyju e'em. Cekuku am eyetaybit'ũm pima, “Ën ikërëat mujurũġrũġ,” i'ũmġu juy epe'e'e — io'e Jesus.

²⁵— Ite aoka ojuy ġu du wuyka kukayũ? — io'e ip Jerusalém ka watwat jewewebe. ²⁶— Ak'i juy epe'e — io'e ip. — Ijoce ma omuy — io'e ip. — Soat etabutpe teku kawënwën — io'e ip. — Imënpit ka'ũma ma ibubum — io'e ip. — Wuyka kukayũ dak itabut xe'e Jesus Deus emunaë iap kay? — io'e ip jewewebe. ²⁷— Teku Deus emunaë ġu wuyxe — io'e ip Jerusalém ka watwat'in. — Deus emunaë ajëm puje, abu xe'e itaybit je'e pomawi osodot iam? Ka'ũma ma! Imënpit wuyetaybit pomawi teku osodot iam — io'e ip.

²⁸ Jesus adeayũ mutaybitbin mabuk osunuy Deus eju kawënwënap'a be—yaboġat'a be. — Eyetaybit ġu abu õn iam — io'e Jesus. — Eyetaybit ġu pomawi ojot iam. Wa'õbi ġu ojot—omudocat a'õbi acã. Ixe icëmãn e'em soat em. Eyetaybit ġu abu ixe iam — io'e. ²⁹— Õn pit wetaybit ixem — io'e. — Ojot cexewi. Ixe ma omudot ijoce — io'e Jesus.

³⁰ Imëneju itakomaayũ Jesus daomũn ojuy ip. Deus pit jewebe ma o'e: — Jesus daomũn ġu buk ip — i. Imënpuye ka'ũma ma o'jat.

³¹ Tak ġu o'ya'ĩjojo'iyũ bit itabut o'e ip Jesus kay. Ade jĩã itabut o'e. — “Deus emunaë ja'õbacaap jomõġ,” i wuyju e'em — io'e ip. — Ite aġokatkat ja'õbacaap mõġmõġ cĩcã. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuġ ite ma. Imëneju ite ma Deus emunaë ocexe — io'e ip.

³² Imënpuye Jesus daomũn ojuy o'e ip Fariseuyũ. Adeayũ Jesus muwënuwën iam o'jekũyjo ip Fariseuyũ. Fariseuyũ eju paĩyũ kukukayũ Deus eju kawënwënap'a wiwi'ukayũ o'ġuju Jesus daomũn ãm.

³³ — Darem ma buk õn eyxe — io'e Jesus adeayũ be. — Gaxĩn ma ocepit omudocat kay — io'e. ³⁴— Okudadam epeku. Odobuxik ġu eyju. Ojuap kay eyju ba'ore — io'e.

³⁵ — Apoma sute je'ju? — io'e Judeuyũ kukukayũ. — Poce iba'ore kuka wuywebe tobuxik am? — io'e ip. — Je'ju du sute Judeuyũ xe jenuy ãm Grécia eipi watwat xe jenuy ãm? — io'e ip. — Ipõġpõġayũ kay du sute je'ju Judeu'ũmayũ mutaybit am? — io'e ip. ³⁶— “Okudadam epeku,” i juk o'e ocewebe — io'e ip. — “Imënpit eyju odobuxik ġu,” i juk o'e — io'e ip. — “Ojuap kay eyju ba'ore,” i juk o'e — io'e ip. — Cekawën pa'arëm ocexe — io'e ip Fariseuyũ, paĩyũ kukukayũ dak.

³⁷ Waram Jesus o'jekawën peta muġëġëayũ be. Peta epere buje o'jekawën cebe ip. Ibo kabia yoboġ cĩcã osunuy Judeuyũ xe.

— Wuybipuruk pima, idibi kay jĩã wuyju — io'e. — Abu yaġuyisum ceku pin cĩcã? — io'e Jesus ya'õberen. — Eyetabun cuy epesop okay! — io'e. — Okay eyetabut pima, eyaġuyisum epeku — io'e Jesus. ³⁸— Okay itabucayũ be idibi buxim jeenuy badi — io'e. — Imënpuye yaġuyisum ip jeku — io'e. — Imën e'em Deus ekawëntup — io'e—Jesus o'e.

³⁹ Imën e buje Deus biõġbuk o'ġuwën Jesus. Deus biõġbuk õmõm Jesus kay itabucayũ be. Jesus iboam o'e ipi kay Deus biõġbuk ajëm awap. Ixe oajëm ġu buk, Jesus jebay xe jenuy ãm o'jeu ġu buk puye.

⁴⁰ Jesus ekawën co buje pũġ taġ ġu o'jekawën ip adeayũ—wara'at taġtaġtaġ ma. — Teku Deus ekawën muwënuwën'ukat—ocemumuwiwiiat ma — io'e pũġpũġ ixeyũ'in.

⁴¹ — Deus emunaë teku — io'e warara'acayũ. — Ka'ũma — io'e warara'acayũ bit. — Deus emunaë ġu teku. Teku Galiléia eipi bewiat! — io'e ip. — Deus emunaë Galiléia eipi bewi ġu jajëm — io'e ip.

⁴² — Imën e'em Deus ekawëntup:

Davi naxegebit Deus emunaẽ, i. Belém ka be je'kap—Judéia eipi be, i. Davi osunuyiat ka be je'kap, i — io'e ip.

— Imên e'em Deus ekawëntup — io'e ip.

⁴³ Pũg tağ ġu ip o'jekawën adeayũ Jesus muwënuwën. Jewa'õdawunuwun ip osodop.

⁴⁴ Jesus daomũn ojuy ip yawiwi'ukayũ. Imënpit o'taomũn ġu buk ip.

⁴⁵ Jesus kuğ ġu yawiwi'ukayũ o'jepit. Oajëm ip kuy o'ġuju'iaiyũ kay—paĩyũ kukukayũ kay, Fariseuyũ kay.

— Apënpuye Jesus epetojot ġu? — io'e ip yawiwi'ukayũ be.

⁴⁶ — Ixe ekawën kawëntip cĩcã ocexe! Abu-buxim ixe kawënwën? Ka'ũma buxim ã! — io'e ip.

⁴⁷ — Eyju dak eymuğuykuku du ixe? — io'e ip Fariseuyũ. ⁴⁸ — Ya'õbuyxiayũ itabut ġu ip cekay—pũğ tak ka'ũma — io'e ip. — Ocejũ dak ocetabut ġu cekay—pũğ tak ocetabut ġu ma — io'e ip. ⁴⁹ — Adeayũ bit itaybit ġu Moisés ekawën. Imënpuye Deus e'em cebe ip “Eykërẽ oxẽ,” i, “Ipiat osupi'ajoat eywebe,” i — io'e ip. — Iteyũ acã itabut cekay—Moisés ekawën itaybit'ũmayũ acã — io'e ip Fariseuyũ yawiwi'ukayũ be.

⁵⁰ Nicodemos pit o'jede Fariseuyũ be—jebureyũ be. Ixe Nicodemos ibimãmãmãayũ ekawën coco'ukat osunuy. Kuy hima o'ju Jesus kay jekawën ãm ceweju.

⁵¹ — Jesus puk atujuajëm ġu wuykay cekawën co am, imuymuy'ukayũ ekawën co am tak — io'e Nicodemos. — Cekawën co'ũm pima, “Ite juy ayaokaat, ikërëat kuğ puye,” i'ũmġu juy ace'e. Imên Moisés cuk adi wuymutaybitbin — io'e Nicodemos.

⁵² — Galiléia eipi bewiat co'i ên kawënwën. Deus ekawën itaybit'ũmat co'i ên kawënwën — io'e ip Nicodemos wayway. — Ite aġokatkat napa ma e'em “Deus ekawën muwënuwën'ukat õn,” i. Deus ekawëntup cuy etupco! — io'e ip Nicodemos pe. — “Ka'ũmġu Deus ekawën muwënuwën'ukat Galiléia eipi beat,” i'e'em ibiatup — io'e ip Nicodemos pe.

⁵³ Soat ip o'jepit jeduk'a be.

8

¹ Jesus pit o'ju co'a kay—Oliveira dip'a kay.

² Kabia isum Jesus waram o'jepit Deus eju kawënwënnap'a be—yaboğat'a be. Adeayũ o'je'awero Jesus ekawën co pin puye. Ixe oabik. Adeayũ mutaybitbin o'e.

³ Gebuje Fariseuyũ eju Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ ayacat o'tojot Jesus kay. Ayacat itoptep ma'ġu osunuy. Inaka warara'acat itop kay itabiku osunuy. Warara'acat itop eju o'tobuxik ip Fariseuyũ. O'tojot ip Jesus kay. Adeayũ etabutpe ip o'tojot.

⁴ — Kariwa — io'e ip Jesus pe. — Ite ayacat ocetobuxik wara'acat itop eju. Imënpuye ocetojot ekay — io'e ip. ⁵ — Moisés o'e wuydobuyũ'ũm'ũm pe: “Wara'acat itop eju jepopomat cuy epeyabuğbuğ wita'am,” i. Imên Moisés ocemutaybitbin. Pãm ên? Apën ên ece'e? — io'e ip Jesus pe.

⁶ Imên o'e ip Jesus pe. Tũybe cũğ'ũma jede iãn o'e ip. “Cũğ ġu ên e'em,” i'e ojuy ip Jesus pe. “Moisés ekawën tağ ġu ên e'em,” i'e ojuy ip cebe.

Jesus o'je'aetoro. Ipi mukorepkorem o'e jebum. Koreh. Yatoroh ipi mukorepkorem o'e.

⁷ — Apën ên ece'e? — io'e ip waram.

Kirik'ây. O'ây.

— Ey'inat ikërëat kuğ'ũm pima, ixe juy koam wita'a yamuju cekay ayacat abuğ am — io'e Jesus cebe ip.

⁸ Waram o'je'aetoro. Waram jebum ipi mukorepkorem. Koreh.

⁹ O'jëm ip cekawën co buje. Koap aypapayũ o'jëm õn tak ikërëat kuğ iam itaybit puye. Warit. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Guyjom warara'acayũ o'jëm

yaypan'isuayũ. Warit. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Soat ip o'jẽm. Jesus acã o'jepoyat. Ayacat Jesus xe o'e cũg'i.

¹⁰ Kirik'ã. Jesus o'ã. O'jeak ayacat kay.

— Tũ'ũ — io'e. — Apõma o'ju ip “Ën ma ikẽreat kuğ cĩcã Deus xe,” i'e ojuyayũ? “Ga'a ayaoka wita'am,” i'e ojuyayũ? — io'e—Jesus o'e.

¹¹ — Kariwa — io'e. — Ka'ũmũ ip — io'e. — O'jẽm ip — io'e. — Weiwat xeyũku.

— “Ikẽreat kuğ cĩcã ãn,” i'ũmũ õn tak e'em ewebe — io'e Jesus. — Eju juy — io'e. — Waram pit egujurũgũ gu ikẽreat — io'e Jesus.

¹² Waram pima Jesus o'jekawẽn adeayũ eju.

— Kabia buxim õn — io'e. — Deus ekawẽn eymutaybitbin õn cũg ma eyeku am. Okay itabucayũ kabiok tağ jekuku'ukayũ buxim gu. Ikẽreat mujurũgrũg'uk gu ip. Cũg ma ip jekukum kabia dağ jekuku'ukat puxim. Yağuyisum jekukum ip — io'e.

¹³ — Ën acã xipan jewemuwẽnũwẽn — io'e Fariseuyũ. — Cũg gu ãn kawẽnũwẽn — io'e ip napa ma.

¹⁴ — Cũg ma õn kawẽnũwẽn — io'e Jesus. — Eyetaybit gu pomawi ojet iam, poma õn cum iam tak — io'e. — Õn pit wetaybit pomawi ojet iam, poma õn cum iam tak — io'e. — Cũg ma õn kawẽnũwẽn wetaybit puye — io'e. ¹⁵ — Eyju e'em “Cũg ma ãn kawẽnũwẽn,” i, eyxe warara'acat e'eap ibapuk'ũm ma'gu. Imẽn gu õn pit e'em — io'e. ¹⁶ — “Cũg gu ãn kawẽnũwẽn,” i õn e'em pima bit, cũg ma kuka oce. Cũg ma kuka oce, omudocat tak imẽn e'em puye. Webay omudot. Pũğ tağ ma oceju e'em — io'e. ¹⁷ — Imẽn e'em Moisés ekawẽnũwẽn:

Xepxepayũ pũğ tağ ma kawẽnũwẽn pima, “Teyũku icẽmãn e'em,” i kuka o'e ip ya'ĩjojo'ibiyũ, i — io'e Jesus.

¹⁸ — Õn ma xipan jewemuwẽnũwẽn. Webay dak xipan omuwẽnũwẽn—omudocat. Pũğ tağ ma omuwẽnũwẽn oceju—õn, webay dak — io'e.

¹⁹ — Poce omuy ebay? — io'e ip Jesus pe.

— Etetaybit gu abu õn iam, abu webay iam tak — io'e. — Abu õn iam eyetaybit pima, abu webay iam tak kuka eyetaybit epe'e — io'e.

²⁰ Imẽn Jesus o'e Deus eju kawẽnũwẽnap'a be—yaboğat'a be. Adeayũ mutaybitbin osunuy. Dinheiro muõmõmap'a xe imutaybitbin osunuy. Cekay itakomaayũ Jesus daomũn ojuy. Imẽnpit o'taomũn gu ip taomũnap kabia gu buk puye.

²¹⁻²⁴ Waram Jesus o'jekawẽn Judeuyũ kukukayũ eju.

— Gaxĩn ma ojẽm ijocewi — io'e Jesus. — Te'e ma epeku okudadam eydaxijoap ojuy. Epe'ũ Deus pe eywebewi ikẽreat uk'ũm pima. Ojuap kay eyju ba'ore — io'e. — “Epe'ũ Deus pe ikẽreat uk'ũm pima,” i kuy oce eywebe. Õn Deus xewiat iap kay eyetabut'ũm pima, epe'ũ Deus pe eywebewi ikẽreat uk'ũm pima — io'e Jesus.

— “Ojuap kay eyju ba'ore,” i teku e'em — io'e ip Judeuyũ kukayũ. — Jewaoka du sute? — io'e ip jewewebe.

— Eyju ma ipi dağacat. Õn pit kabi bewiat — io'e Jesus. — Eyju ma jewağuyğuy ijodiat ağuy dağ. Õn pit ka'ũma.

²⁵ — Abu ãn? — io'e ip.

— Iebikam piman ma juk ocevemuwẽn abu õn iam — io'e. ²⁶ — Adeat muwẽn pin mabuk õn eywebe. “Cũg gu eyju kawẽnũwẽn” i'e pin mabuk oce eywebe. Omudocat ekawẽn muwẽnũwẽn acã õn. Ixe icẽmãn e'em — io'e Jesus.

²⁷ Jesus jemudocat muwẽn puje, jebay o'ğuwẽn. Iboap ekawẽn pit Judeuyũ kukayũ itaybit gu.

²⁸ — Soat wağõ õn — io'e Jesus. — Obamuapay epe'e we'ũ am korosa be. Obamupaya buje, “Icẽmãn xeku kabi bewiat,” i epe'e. “Ja'õbi gu xeku oeku—jebay a'õbi acã,” i epe'e

— io'e. — “Wuyebay e'eap muwēnuwēn xeku oeku,” i epe'e — io'e Jesus. ²⁹ — Soat em omudocat bikuyap tağ òn jekukum. Imēnpuye soat em ağ okay. Ixe opere ğu — io'e Jesus.

³⁰ Imēneju ade oitabun Jesus kay—ya'ıjojo'ukayū'in.

³¹ Jesus waram o'jekawēn Judeuyū kukukayū eju. Pūğpūğ ixeyū'in o'e: — Teku icēmān e'em — i.

— Wekawēn kay kūyjobit pima, oweju etaybitbinayūm epesop — io'e Jesus. ³² — Kawēn icēmat muwēnuwēn òn eywebe — io'e. — Kawēn icēmān eyetaybit pima cekariwa be imudadaybotbot'ibiyū buximayūm ğu epesop — io'e cebe ip.

³³ — Abu ocemudadaybotbot'uk osunuy? Ka'ūma ma! — io'e ip. — Abraão naxeğebitbit oceju! — io'e ip. — Apēnpuye ēn e'em ocewebe “Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyū buximayūm ğu epesop,” i? — io'e ip.

³⁴ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e Jesus. — Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyū be iba'ore jekariwa epere am. Imēnpuxim ikērēat mujurūğrūğ'ukat pe iba'ore ikērēat mujurūğrūğap epere am, Satanás ixe ekariwa buye — io'e. ³⁵ — Cekariwa be imudadaybotbot'ibit ma soat em ğu cekariwa duk'a be dopdom. Kariwa imujēm pin pima, ğujēm. Kariwa ipot pit, soat em jebay duk'a be dopdom. Cebay ixe ğujēm ğu — io'e. ³⁶ — Òn ma Deus ipot. Owebe eydaxijo buje, Satanás ğu eykukukan jeenuy — io'e. — Imēnpuye ikērēat mujurūğrūğap epere but epesop — io'e. ³⁷ — Icēmān eyju Abraão naxeğebitbit — io'e. — Inaka eyju oaoka ojuy wa'ò kay kūyjobit'ūm puye — io'e—Jesus o'e. ³⁸ — Webay be omutaybitbinap muwēnuwēn òn eywebe. Satanás ebekitkit eyju. Ixe ekukuap tağ eyju dak jekukum — io'e Jesus.

³⁹⁻⁴⁰ — Ka'ūma! Ocedobu'ūm ekukuap co'i oceju jekukum—Abraão'ūm ekukuap co'i — io'e ip te'e ma.

— Deus kawēn icēmat o'ğuwēn owebe — Jesus o'e. — Iboap ekawēn acā oğuwēn eywebe. Inaka eyju ma oaoka ojuy kawēn icēmat kay'ūm puye — io'e. — Abraão bit kawēn icēmat kay kūyjobit cīcā osunuy. Abraão naxeğebitbit eyju. Ixe'ūm ekukuap co'i ğu bit eyju jekukum — Jesus o'e. — Apēnpuye dak? — io'e. ⁴¹ — Satanás ekukuap co'i eyju jekukum — io'e.

— Satanás ekukuap co'i ğu oceju jekukum—Deus ekawēn tağ ma — io'e ip. — Deus acā ocebay — io'e ip.

⁴² — Deus xewi ojet. Wa'òbi ğu ojet. Ixe ma omudot — io'e Jesus. — Deus eyebay bima, kajuk okukpin eyxe oğuy — io'e. ⁴³ — Wekawēn kay jekūyjobin pin ğu eyju. Imēnpuye wekawēn pa'arēm eyxe — io'e. ⁴⁴ — Ibiōğbuk kērēayū kukat ebekitkiyū eyju—Satanás ebekitkiyu — io'e—Jesus o'e. — Apēn ixe ikērēat mujurūğrūğ iap co'i eyju dak ikērēat mujurūğrūğ — io'e. — Ixe warara'acat aokaka'uk osunuy ipi mujurūğ isum. Gasū dak wuyjuyū muy'ū'ū'uk ixe — io'e. — Kawēn icēmat kay kūyjobit'ūm osunuy ixe — io'e. — Iba'ore ixe be kawēn icēmat kay kūyjobit am. Icēm ğu teku e'em. Napa ma e'em. Napa ma e'em pima, je'e pinap tağ e'em cexe. Dapxi teku — io'e. — Icēm'ūmān e'em ip ixe ebekitkiyū. ⁴⁵ Icēmat òn pit e'em eywebe — io'e. — Inaka eyetabut ğu wekawēn kay — io'e. ⁴⁶ — Ka'ūma ma icēmān e'em owebe “Ikērēat mujurūğrūğ ēn” i — io'e. — Icēmān wekawēn. Apēnpuye eyetabut ğu wekawēn kay? — io'e. ⁴⁷ — Kūyjobit ip cekawēn kay Deus ebekitkit. Eyju bit Deus ebekitkit ğu. Imēnpuye Deus ekawēn kay ğu eyju — io'e Jesus Judeuyū kukukayū be.

⁴⁸ — Icēmān oceju e'em ewebe “Ibiōğbuk kērēat a'òbi ēn e'em” i, “Akpıdapi ēn,” i dak — io'e ip. — “Cūğ'ūma ēn jekukum Samaria eipi wat puxim,” i oceju e'em ewebe. Icēmān oceju e'em — io'e ip.

⁴⁹ — Icēm ğu eyju e'em — Jesus o'e. — Ibiōğbuk kērēat a'òbi ğu òn e'em. Webay kuğ òn ibuyxim. Eyju bit obuyxim ğu okuğ — io'e. ⁵⁰ — Òn ma obuyxim okuğap kudadam ğu — io'e. — Webay bit obuyxim okuğ. Ixe obuyxim ğu okukat ğuju ipiat'ajojoap pe —

io'e. ⁵¹ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Wekawēn taḡ jekuku'ukat soat em ḡu jeedop ce'ũ'ũayũ xe — io'e Jesus.

⁵² — Ibiōḡbuk kērēayũ kukat a'ōbi ēn kawēnwēn — i napa ma o'e ip Judeuyũ kukukayũ. — Abraão'ũm oe'ũ. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ'ũm'ũm tak oe'ũ'ũ. “Wekawēn taḡ jekuku'ukat soat em ḡu jeedop ce'ũ'ũayũ xe,” i ēn pit e'em — io'e ip. ⁵³ — Ocedobu'ũm oe'ũ—Abraão'ũm. Abraão bit toto osunuy ya'ōbuyxiat. Ixe'ũm podi du a'ōbuyxi? — io'e ip. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ'ũm'ũm tak oe'ũ'ũ. Ixeyũ'ũm'ũm pit toto osodop ya'ōbuyxiayũ. Ixeyũ'ũm'ũm podi du a'ōbuyxi? — io'e ip. — Abu dak ēn? — io'e ip Jesus pe.

⁵⁴ — Ōn ma xipan jewemuwēnuwēn pima, abu kuka wa'ō kay o'e? Ka'ũma ma! — io'e. — Webay bit xipan omuwēnuwēn. “Ka'ũmḡu okpot co'iat ya'ōbuyxiat,” i'e'em ixe. “Ēn acā ocekekukat,” i te'e ma eyju e'em webay be — io'e Jesus. ⁵⁵ — Eyju ma eyetaybit ḡu abu ixe iam. Ōn pit wetaybit ixem. “Wetaybit ḡu ixem,” i ōn e buje, napa ma kajuk oce. Eybuxim kajuk oce dapxi. Imēnpit wetaybit cīcā ixem. Kūyjobit ōn cekawēn kay — io'e. ⁵⁶ — Wuydobu'ũm Abraão'ũm itaybit o'e ipi kay teku jajēm wuydaxijojo'ukan iam. Imēnpuye icokcok o'e — io'e Jesus.

⁵⁷ — Aypa ḡu ēn — io'e ip. — Cinquenta koato ḡu buk ēn — io'e ip. — Abraão ejojojo ḡu! — io'e ip. — Icēm ḡu ēn e'em — io'e ip Jesus pe.

⁵⁸ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Jesus. — Abraão kap awap ma kuy wetabēḡ oḡuy — io'e.

⁵⁹ Gebuje wita'a o'yabu ip Jesus kay yamuju am Judeuyũ kukukayũ. Yaoka ojuy ip napa ma tūybe e'em iān. Jesus pit o'jemunēm adeayũ parakpe. Xerewun. O'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi—yaboḡat'a bewi. Akiju o'jēm.

9

¹ Gebuje Jesus ita'ũmat o'jojojo doze beayũ eju cūḡcūḡ pima. Ikap puje ma ita'ũm osunuy. Dinheiro ojuyjuy'uk osunuy ita'ũm puye.

² — Ocemutaybitbin'ukat — io'e ceweju etaybitbinayũ. — Apēnpuye ite ita'ũm o'kap? Ita'ũm o'kap ite ma ikērēat mujurũḡrũḡ puye du? — io'e ip. — Pām ḡuto cebay ikērēat mujurũḡrũḡ puye du? Pām ḡuto ixi ikērēat mujurũḡrũḡ puye du? — io'e ip.

³ — Ita'ũm ma o'kap ikērēat mujurũḡrũḡ puye ḡu, cebay ikērēat mujurũḡrũḡ puye ḡu dak, ixi ikērēat mujurũḡrũḡ puye ḡu dak — io'e Jesus. — Deus ja'ōbacaap jomōḡ wuyetabutpe jabeku. Imēnpuye ita'ũm o'kap — io'e. ⁴⁻⁵ — Apēn kaxi wuymukabiahham iap puxim ōn tak Deus ekawēn ijodiat mutaybitbin ijodi bima cūḡ ma ceku am ip. We'ũ buje kabiok je'e — io'e. — Deus omudot kapik am jewebeam ja'ōbacaap mubapukpuk am. Deus peam cuy acejekapik wuyekapik put pima. Guyjom iba'ore je'e wuywebe wuyekapik am cebeam.

⁶ O'jexi ipi ju. Xih. A'a'a. Ka'wi o'ḡu'a'a jebidim. Wūnxik. Poroḡ. Ka'wi'a'a o'yamuy ita'ũmat eta be imu'ada am. (14) Judeuyũ ebodoydoyap kabia be o'yamuy ita be imu'ada am.

⁷ — Eju juy idibi'it'iti be—Siloédi be — io'e Jesus. — Ecedopawuy juy idibim — io'e. (Siloé timudot'ibiti iape wuya'ōm).

Xīḡxīḡ. O'ju jewedopawuy.

Jay. Oajēm idibi'it'iti kay. O'jewedopawuywuy. Boroboro'i. Itate o'e. O'jeu. Jecoatcoan o'e.

⁸ Imēnpuye ita'ũm tūibit tuk'a etakobeayũ o'jekawēn ip jeweweju, ita'ũm tūibit o'jojojo'iaiyũ dak.

— Ijoce dinheiro ojuyjuy'uk osunuyiat ḡu du sute? — io'e ip jewewebe.

⁹ — Ijoce osunuyiat teku — io'e ip pūḡpūḡpūḡ.

— Ka'ũma. Ijoce osunuyiat ḡu teku — io'e warara'acayũ. — Ixe-buximat acā teku — io'e ip.

— Õn ma ijoce dinheiro ojuyjuy'uk oğuy — io'e ita'ũm tũibit. ¹⁰ — Apẽn etate ġasũ? — io'e ip cebe.

¹¹ — Aġokatkat oajẽm okay — io'e ita'ũm tũibit. — Ibutet Jesus i — io'e. — Ka'wi o'ġu'a'a. O'yamuy weta be weta mu'ada am. “Eju juy Siloédi be,” i juk o'e owebe — io'e. — “Ecewedopawuy juy,” i dak — io'e. — Imẽnpuye oju. Ocewedopawuy. Wetate oceu — io'e ita'ũm tũibit. — Wecoan put oce — io'e.

¹² — Poce omuy ixẽ Jesus? — io'e ip.

— Iye. Wetaybit ġu — io'e.

¹³ Gebuje Fariseuyũ kay tuk'a etakobeayũ ita'ũm tũibit o'tujowat.

¹⁴⁻¹⁶ — Apẽn ecewetada ġasũ? — io'e ip Fariseuyũ ita'ũm tũibit pe.

— Ka'wi'a'a o'yamuy weta be — io'e. — Ocewedopawuy. Wetate ġasũ oce — io'e.

— Itadaat o'jekapik jebodoydoyap kabia be—Sábado bima — io'e ip Fariseuyũ. — Moisés ekawẽn taġ ġu ite jekukum. Deus a'õbi ġu ite e'em — i napa ma o'e ixeyũ Fariseuyũ.

— Ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukat ġu itadaat! Apẽn kuka ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukat pe wuywebe i'e ba'oreat mubapuk put? — io'e warara'acayũ.

Imẽnẽju pũġ taġ ġu ip Jesus muwẽnũwẽn o'e Fariseuyũ. Wara'at taġtaġtaġ ma kawẽnwẽn ip o'e.

¹⁷ — Pãm ẽn? — io'e ip ita'ũm tũibit pe. — Ixe etadaat. Abu ixẽ exe? — io'e ip.

— Deus ekawẽn muwẽnũwẽn'ukat xeku — io'e ita'ũm tũibit.

¹⁸ Judeuyũ kukuk'ukayũ ibu'u ip o'e jetabut am ita'ũm tũibit a'õ kay. — Ita'ũm ġu tekun osunuy — io'e ip itabut'ũm puye.

Imẽnpuye ita'ũm tũibit ebay o'ġudot ip, ixi dak. O'jekawẽn ip ceweju ip yajẽm puje.

¹⁹⁻²⁰ — Ekpot tu iġo? — io'e ip cebay be.

— Hm hm. Okpot iġo — io'e cebay.

— Ita'ũm tu o'kap? — io'e ip.

— Hm hm, ita'ũm ġoku o'kap.

— Apẽn tak o'jewetada ġasũ? — io'e ip cebayũ be.

²¹ — Wetaybit ġu bit apẽn xe'e o'jewetada iam — cebay o'e. — Wetaybit ġu abu ixẽ o'ġu'ada iam — io'e. — Iġo eju ma juy epeyekawẽn — io'e ip Judeuyũ kukukayũ be. — Ite ma jewetadaap ġuwẽn eywebe. Bekit ġu ġoku — io'e ip.

²² Imẽn o'jede ip, Judeuyũ kukukayũ buxim iparara buye. Judeuyũ kukukayũ juk o'e jebekitkit pe:

— “Jesus Deus emunaẽ,” i eyju e'em pima, eymuõmat ġu kuka oce'e Deus eju kawẽnwẽnap'a be — i.

²³ Imẽnpuye iparara o'e ip Judeuyũ kukukayũ buxim. Imẽnpuye ixeyũ o'e:

— Bekit ġu ġoku — i. — Je'adaap ġuwẽn eywebe — i. — “Apẽn ece'ada?,” i juy epe'e cebe — io'e ip.

²⁴ Fariseuyũ waram ita'ũm tũibit o'tojocat jewekay.

— Deus etabutpe wuyju nuynuy — io'e ip. — Imẽnpuye icẽmãn ma juy ece — io'e ip Fariseuyũ. — Etadaat ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukat — io'e ip napa ma. — Ocetaybit iboam — io'e ip.

²⁵ — Wetaybit ġu ikẽrẽat kuġ xe'e ixẽ iam — io'e ita'ũm tũibit. — Wetaybit wetate ġu ojop iam. Gasũ bit wetate ma oce — io'e.

²⁶ — Apẽn sute o'e ewebe? — io'e ip. — Apẽn etada? — i waram o'e ip.

²⁷ — Kuy juk iboap oġuwẽnũwẽn eywebe — io'e. — Eyju bit eyetabut ġu wa'õ kay. Apẽn eyju dak waram wa'ĩjo pin eyxe? — io'e ita'ũm tũibit. — Ixe ebekitkiyũm pin paxi eyju dak? — io'e cebe ip.

²⁸ — Ap! Ixe ebekitkiyũm pin ġu oceju! — io'e ip. — Ekawẽnkẽrẽ jĩjã ocexe! — io'e ip.

Oitakomãn ip ita'ũm tũibit kay. O'ġukorẽm cĩcã ip.

— Ĕn ma ite ebekit — io'e ip. — Ocejū bit Moisés ebekitkit — io'e ip. ²⁹ — Ocetaybit Deus a'ōbi Moisés e'e'uk osunuy iam. Ocetaybit ġu abu a'ōbi sute e'em iam — io'e ip.

³⁰ — “Abu-a'ōbi sute e'em?” i eyju e'em — io'e. — “Deus a'ōbi ite wetada,” i ōn pit e'em — io'e. — Iboap iwaru ĵjā oxe — io'e. ³¹ — Wuyetaybit Deus ikērēat mujurūġrūġ'ukat ekawēn a'ĵjom ġu ibuywat am iam. Jebikuyap taġ jekuku'ukat ekawēn a'ĵjom pit ibuywat am. Jebuyxim jekukat ekawēn a'ĵjom Deus. ³² Ka'ūma ma teku ita'ūm o'kap'iat o'sutada iap awēġ o'yawēġtobuxik. Kuyje dak iboap awēġ o'yawēġtobuxik ġu — io'e. — Gasū bit Jesus wetada — io'e. ³³ — Deus a'ōbi'ūm pima, iba'ore kajuk o'e cebe wetada am. Deus a'ōbi ma ite wetada — io'e ita'ūm tūbit.

³⁴ — Warara'acat podi ma ikērēat kuġ ĕn! Eta'ūm ekap ikērēat kuġ cĭcā buye! — io'e ip napa ma. — Ĕn tu ocemutaybin pin? Ejēm cuy ocexewi! — io'e ip. — Ejēm cuy Deus eju kawēnwēnap'a bewi! — io'e ip. — Waram cuy eōm ġu ijop'a be — io'e ip. O'ġujēm ip itakoma ita'ūm tūbit kay buye.

³⁵ Gebuje Jesus ita'ūm tūbit o'tobuxik. O'tobuxik Fariseuyū be ixē mujēm iap awēġ tobuxik puje. O'jekawēn ceweju.

— Tapu, ĕn pit tu etabut Deus ipot kay? — io'e Jesus.

³⁶ — Abu sute, Kariwa? — io'e ita'ūm tūbit. — Ixe juy eġubapuk omutabut am — io'e.

³⁷ — Ixe jom ĕn ġasū—eweju kawēnwēnat cocom — io'e. — Ōn ma ixē — io'e Jesus.

³⁸ O'jēġ'aecōġcōġ Jesus wap Jesus ya'ōbuyi cebe buye.

— Kariwa, wetabut oce ekay ġasū bit — io'e.

³⁹ — Pūġpūġ ipi daġayū'in cūġ ma Deus xe wedot puye. Okay itabucayū cūġ ma cebe. Itateayū buxim ip — io'e Jesus. — Warara'acayū bit ikērē cebe. Itabut'ūmayū ikērē cebe — io'e. — “Wetaybitsū mabuk Deus ekawēn. Imēnpit wetaybin pin cĭcā,” i'e'em warara'acayū. Guyjom ixeyū itabut je'e okay — io'e Jesus. — Warara'acayū bit te'e ma e'em “Wetaybit Deus ekawēn,” i. Itabut ġu je'e ip okay. Ita'ūmayū buxim ip — io'e.

⁴⁰ — Te'e ma du oceju e'em “Ocetaybit Deus ekawēn,” i? — io'e ip Jesus pe, pūġpūġ Fariseuyū'in.

⁴¹ — “Ocetaybitsū ma Deus ekawēn. Imēnpit ocetaybin pin cĭcā,” i ey'e buje, ikērēat kuġ ġu kajuk epe'e Deus xe. Imēnpit te'e ma eyju e'em “Ocetaybit cĭcā Deus ekawēn,” i. Imēnpuye ikērēat kuġ eyju cebe — io'e Jesus.

10

¹ Gebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn adeayū be. Ovelha ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

— Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Ovelha ekorara be iōm pinat, xĭntabi be ġu ōmōm pima. “Teku ovelha bu pin,” i wuyju e'em. “Teku ovelha dujupa'um'um'ukat,” i wuyju e'em — io'e Jesus. ² — Ovelha kukuk'ukat pit korara exĭntabi be ōmōm — io'e.

³ — Korara exĭntabi wiwi'ukat xĭntabi muywekweġ ovelha kukat ōm ām. Ovelha jekukat a'ĵjom. Ikukat jeōhō nomuwāwām ibuten e'em. Jeōhō mujēmjēm akiju korara exĭntabi be jekorara bewi — io'e. ⁴ — Imujēm puje cucum jeōhōyū wap. Ovelha jekukat nomuju cucum jekukat a'ōm itaybit ip puye. ⁵ Wara'acat nomuju bit taobu'u ip cum. Itaybit ġu ip wara'acat a'ōm. Jekukat a'ōm acā itaybit ip. Wara'acat puxim pit jenapōnpōn ip itaybit'ūm ya'ōm puye — io'e Jesus.

⁶ Ovelha ekawēn o'ġuwēn Jesus. Xepxep pe o'jekawēn. Ovelha muwēnuwēn pima, jekay itabucayū dak o'ġuwēn. Imēnpit cekawēn pa'arēm o'e cebe ip—adeayū xe.

⁷ Waram Jesus o'jekawēn cebe ip.

— Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Xĭntabi daġ ovelha ōmōm korara be. Korara be bima abu-be ixeyū muy'ū but? Ka'ūma be ma. Imēnpuxim soat em aġ ōn okay itabucayū kay — io'e Jesus. ⁸ — Ovelha itaybit ġu dujupa'um'um'ukat a'ōm. Imēnpuxim okay itabucayū itabut ġu icēm'ūma wuymutaybitbin'ukayū ekawēn kay. Wajēm awap

osodot'iaiyũ icēm ġu wuyjuyũ o'ġutaybitbin — Jesus o'e. ⁹ — Xĩntabi daġ ovelha òmòm korara be. Cēm cēm ip jexat kudadam. Korara be bima abu-be ixeyũ muy'ũ but? Ka'ũma be ma! Imēnpuxim wuyjuyũ okay itabun puje soat em aġ òn ixeyũ kay. Abu-be ixeyũ muy'ũ but? Ka'ũma be ma! — io'e Jesus. ¹⁰ — Tujupa'um'um'ukat ma ajēm jēm ovelha dujupa'um am, ixeyũ aoka am tak. Òn pit ojet ijodiat aġuymuisun am. Okay itabucayũ yaġuyisum jekukum. Ojet ixeyũ mucokcok am — io'e. — Okay itabucayũ icokcok cĩcã — io'e. ¹¹ — Okay itabucayũ kuġ òn xipan ikukat jeòhò kuġ xipan iap puxim — io'e. — Ovelha kukat puxim òn. Obu'u ġu we'ũ am warara'acat pe okay itabucayũ aokaap puxim — io'e. ¹² — Ovelha kukukat a'òbuywatwat'ukat ikukukat ġu. Dinheiro bu am acã kapikpiġ. Ovelha iwat ġu—ibuywatwat'ukat acã. Ovelha iwatiwan kak ajēm puje. Jenapònpòn kak puxim iparara buye. Kak ovelha bubum. Ovelha muwatwan soat taġ. ¹³ — Ibuywatwat'ukat jenapònpòn dinheiro bum acã kapikpiġ puye. Ibu'u ovelha kuġ, cexe ikukpin'ũm puye. ¹⁴⁻¹⁵ Ovelha kukukat puxim òn—xipacat puxim — Jesus o'e. — Wetaybit webay. Webay dak itaybit òn. Imēnpuxim òn tak wetaybit okay itabucayũm. Ixeyũ dak itaybit òn — io'e. — Obu'u ġu we'ũ am okay itabucayũ e'ũap puxim — io'e Jesus. ¹⁶ — Soat ġu ovelha pũġ ekorara be. Imēnpuxim soat ka daġacat itabut je'e okay — io'e Jesus. — Wa'ò kay je'e ip kũyjobit. Pũġ taġ ma ip jeku — io'e. — Soat ixeyũ kukan oġuy — io'e Jesus. ¹⁷ — Oje'ũ okay itabucayũ e'ũap puxim. Waram ġuto òn pit ocetait we'ũ buje. Imēneju webay xe okukpin cĩcã obu'u'ũm puye we'ũ am — io'e. ¹⁸ — Obu'u we'ũ am pima, iba'ore kajuk o'e warara'acat pe bit oaoka am. “Ece'ũ” i juk o'e webay owebe. “Waram ġuto etait ece'e,” i dak. Wukpiwatpi ma oje'ũ, webay ukpiwatpi dak. Wukpiwatpi ma waram ġuto wetait oce'e, webay ukpiwatpi dak — io'e Jesus.

¹⁹ Imēneju pũġ taġ ġu ip Jesus ekawēn o'ġuwēn—wara'at taġtaġtaġ ma Judeuyũ kukukayũ.

²⁰ — Ibiòġbuk kērēat kuġ teku — io'e ip napa ma ade ixeyũ'in. — Imēnpuye yukpidapi — io'e ip napa ma. — Apēnpuye dak eyju ixē a'ĩjom? — io'e ip.

²¹ — Ibiòġbuk kērēat kukat pit imēn cekawēn pa'ore! — io'e warara'acayũ bit. — Apēn kuka ibiòġbuk kērēat kukat ita'ũmat o'sutada? — io'e ip Jesus pe jededem. — Iba'ore itada am ibiòġbuk kērēat kukat pe — io'e ip.

²²⁻²⁴ Waram pima Judeuyũ kukukayũ o'ju Jesus kay. Jerusalém ka beayũ peta muġēġēm ip osodop Judeuyũ. Peta muġēġēm ip osodop apēn kuyjeayũ Deus eju kawēnwēnap'a o'yamudim iap kay ġebum am. Ihi bima peta mujurũġrũġ'uk osodop ip. Jesus Deus eju kawēnwēnap'a etaybu daġ cũġcũġ o'e—Salomão emuamuy'a etaybu daġ. Oajēm ip Jesus kay Judeuyũ kukukayũ. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Ēn tu Cristo—Deus emunaē? — io'e ip. — Iba puġ cuy eġuwēn ocewebe — io'e ip. — Ade kabia emuwēnap wiwim ocesop — io'e ip. — Iba'arēm acã ěn kawēnwēn ocewebe. Ēn Deus emunaē bima, Cristo bima, ibapuġ cuy eġuwēn ocewebe — io'e ip.

²⁵ — Kuy juk adi ocevemuwēnuwēn eywebe—ade em ma — io'e Jesus. — Imēnpit eyetabut ġu wa'ò kay — io'e. — Webay a'òbi wa'òbacaap ojomòġmòġ eyetabutpe — io'e. — Teku Deus emunaē iap mubapukpuġ oġuy eywebe — io'e. ²⁶ — Imēnpit eyetabut ġu wa'ò kay, okay eyetabut'ũm puye — io'e. ²⁷ — Okay itabucayũ kũyjobit wa'ò kay ovelha jekukat a'ò kayap puxim — io'e Jesus. — Wetaybit ixeyũ e'eam. Wekawēn taġ jekukum ip ovelha jekukukat a'òm itaybicap puxim — io'e. ²⁸ — Ixeyũ aġuymuisusun òn. Warara'acayũ bit ixeyũ ju'uk ġu obu'i bewi—pũġ tak ka'ũma. Soat em itait jeedop ip Deus xe je'ũ buje — io'e. ²⁹ — Webay ixeyũ o'ġutabun okay weòhòyũ buximayũm. Warara'acat podi ma ja'òbacaap kuġ webay. Abu-be ixeyũ uk put webay bui bewi—weòhòyũ uk put? Ka'ũma be ma! — io'e. ³⁰ — Jawa'òca jojo'i oceju webay eju — io'e Jesus.

³¹ Iboap co buje, waram wita'a o'yabu ip Jesus abuġ ojuy am Judeuyũ kukukayũ.

³² — Webay a'ōbi juk adi wa'ōbacaap ojomōgmōg eyetabutpe—ade ma — io'e Jesus. — Apēnpuye dak eyju wabuḡ ojuy wita'am? — io'e Jesus.

³³ — “Ekērē Deus xe, juk adi a'ōbacaap ejomōgmōg puye,” i'ūmḡu oceju e'em ewebe — io'e ip. — “Ekawēnkērē Deus xe,” i acā oceju e'em ewebe — io'e ip. — Ēn ijodiat acā. Imēnpit “Oceju jewa'ōca jojo'i ma webay eju,” i napa ma ěn e'em — io'e ip jetakoma pibun. — Imēneju abuḡ ojuy oceju — io'e ip Jesus pe.

³⁴ — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Eyju dak Deus a'ōbiayū — io'e Deus kuyje, i.

Deus kuyje o'e “Deus a'ōbiayū eyju” i jekawēn muwēn ām taēhē'ibiyū be — io'e. ³⁵ — Deus ekawēntup napa ḡu e'em—pūḡ em tak ka'ūma. Icēmān e'em. Wuyetaybit iboam — io'e Jesus Judeuyū kukukayū be. ³⁶ — Ōn ma Deus cuk onaē ijodiat taxijo am. Ōn ma ixē omudot — io'e Jesus. — Apēnpuye eyju napa ma e'em “Ekawēnkērē Deus xe,” i, “Jewa'ōca jojo'i oceju webay eju,” i ōn e'em puye? — io'e Jesus. ³⁷ — Webay a'ōbi'ūm pima, eyetabun ḡu juy epesop okay — io'e. ³⁸ — Wekawēn coco am eyetabut'ūm pima, eyetabun cuy epesop wa'ōbacaap mōgmōḡap coco am — io'e. — Eyetabun puje “Jesus ya'ōbaca cebay a'ōbacaap co'i,” i epe'e — io'e.

³⁹ Imēneju Jesus daomūn ojuy maḡuto ip Judeuyū kukukayū. Jesus pit o'jenapōn jenaomūnap puxim.

⁴⁰ Wara'at ka kay o'ju Jesus. Toktek. Jordāodi waram o'timudek. Jay. Oajēm João Batista be adeayū mubatisasan osunuy iatka kay. Wīnābu osunuy.

⁴¹⁻⁴² Gebuje ade ibo ka watwat o'tabun Jesus kay—Jordāodi wīnābuayū.

— João Batista ma wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk ḡu — io'e ip adeayū jewewebe. — Imēnpit ixē aḡokatkat muwēnuwēn'uk osunuy ocewebe. Icēmān João ixē o'ḡuwēnuwēn — io'e ip.

Imēnpuye Jesus kay itabut o'e ip adeayū.

11

¹ Lázaro iwātaxipi o'e. Maria kipit iwātaxipi o'e—Betânia ka beat. Imēnpuye iixīyū Lázaro wātaxipiaw awēḡ o'yawēḡmuju Jesus kay. Betânia ka watwat osodop ip—Maria, Marta dak, Lázaro dak.

² Guyjom ixē Maria wuykukukat i o'suimude'on tide'oatim. Ixē o'suimupuruk jadam. Imēn o'e jexe Jesus ikukpin cīcā buye.

Yawēḡtujowacat oajēm Jesus kay. Jay.

³⁻⁴ — Kariwa — io'e Jesus pe. — Lázaro iwātaxipi jījā — io'e. — Exe ikukpinat iwātaxipi o'e — io'e.

— Kuy wetaybit — io'e Jesus. — Iwātaxipi jījā opop — io'e. — Ce'ū buje dak jeedop ḡu ce'ū'ūayū xe. Guyjom adeayū je'e “Deus soat podi ma ya'ōbaca; soat podi ma idip,” i — io'e. — “Deus ipot tak ya'ōbaca—soat podi ma ya'ōbaca,” i je'e ip — io'e Jesus.

⁵ Jesus xe Marta ikukpin cīcā osunuy. Maria dak ikukpin cīcā osunuy, Lázaro dak.

⁶ Inaka Jesus xepxep xet osunuy jenuyap ka be iwātaxipiat awēḡ tobuxik puje. O'ju ḡu buk Lázaro kay. Xet. Xet.

⁷ Gebuje Jesus o'jekawēn 12 beayū eju—jeweju etaybitbinayū eju.

— Ga'a bukto acepit Judéia eipi kay waram — io'e.

⁸ — Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Iboceat abuḡ ojuy ḡaxīn ma wita'am—Judeuyū kukukayū. Waram tak tu iboce eju pin? — io'e ip Jesus pe.

⁹⁻¹⁰ — Hm hm — io'e. — Wekapik put mabuk owebe. Pūḡ kabia be doze hora kabiaham wuyju — io'e. — Ixima be cūḡcūḡat kuka o'at kabiok puye. Kabia daḡ cūḡcūḡat pit kuka o'at ḡu kaxi imukabiaham puye. Imēnpuxim Deus bikuyap taḡ jekuku'ukat je'ū ḡu jekapikap mu'ūm'ūm pima. Ga'a aju. Oaokam ḡu buk ip, we'ūap kabia oajēm ḡu buk puye — io'e.

¹¹ Waram Jesus o'jekawēn ceweju ip—doze beayũ eju.

— Wuybure, Lázaro opop ixet — io'e—Jesus o'e. — Ōn pit cum ixē muwurũgãm — io'e.

¹² — Kariwa — io'e ip. — Ixet pima, kuka o'je'ada — io'e ip.

¹³ Jesus itaybit o'e Lázaro'ũm oe'ũ iam. Imēnpit — Lázaro ixet — io'e cebe ip.

Imēnpuye tũybe Lázaro ixet iãn o'e ip 12 beayũ. ¹⁴ Imēnpuye Jesus ibapuğ o'jekawēn cebe ip.

— Lázaro'ũm oe'ũ — io'e.

Imēn o'e ixeyũ mutaybit am.

¹⁵ — Oju ġu cekay ce'ũ awap — io'e. — Gasũ bit wa'õbacaap oğubapuk eywebe eymutabun am okay. Wa'õbacaap kay eyetabut cĩcã bima, ocokcok oğuy. Ga'a aju ixē'ũm kay ġasũ bit — io'e doze beayũ be.

¹⁶ — Ga'a wuyju dak aju ceweju. Āğ itakomaayũ wuyju dak wuyaoka Jesus aoka buje — io'e Tomé—jebureyũ be o'e, xepxem ikap'ibit.

O'ju ip Lázaro'ũm com.

¹⁷⁻¹⁸ Jesusyũ oajēm Betânia ka xe. Betânia ka Jerusalém ka etako o'sukadop. Ebapũğ kilometro o'sukadop Jerusalém ka bewi. Lázaro'ũm kay yajēm awap oe'ũiap awēğ o'yawēğtobuxik Jesus.

— Lázaro'ũm o'ğũm ip witabikũy be — io'e ip Jesus pe. — Ebadipdip xet omuy ikũy be — io'e.

¹⁹ Lázaro'ũm ixĩtyũ mudiu ip o'e—Marta, Maria dak. Ade ibureyũ ixeyũ muğuycũğap mu'ũm ojuy ip o'e. ²⁰ Jesus omuyku iap awēğ Marta o'yawēğtobuxik.

Gebuje Marta o'ju Jesus dopabe. Jesus e dağ mabuk oeku. Maria bit jeduk'a be osunuy.

²¹ Jay. Oajēm Jesus kay.

— Kariwa — io'e Marta. — Ĕn ijoce bima, okipit'ũm kajuk oe'ũ ġu — io'e. ²² — Imēnpit Deus emujoojuyjuy je'ğũm ewebe. Wetaybit iboam. Deus eju okipit'ũm peam ekawēn puje, Deus jekawēn a'ĩjojo — io'e.

²³ — Ekipit'ũm waram jēu ce'ũ'ũayũ xewi — io'e Jesus Marta be.

²⁴ — Wetaybit ixē'ũm waram jēu iam — io'e Marta. — Waram wuyeu buje, ixē'ũm tak jēu—wuyebay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be — io'e Marta.

²⁵ — Ōn ma ce'ũ'ũayũ mutaicit'ukat — io'e Jesus. — Wa'õbi ce'ũ'ũayũ waram ġuto jetait — io'e. — Okay itabucat e'ũ buje, waram ġuto jetait. Soat em jeedop ip itait Deus xe — io'e Jesus. ²⁶ — Okay itabucat ce'ũ'ũayũ xe ġu jeenuy—Deus xe acã. Etabut tu iboap kay? — io'e Jesus Marta be.

²⁷ — Hm hm, wetabut, Kariwa — io'e. — Ĕn Deus emunaē oxe — io'e. — Deus ipot Ĕn — io'e. — Ocemumuwiwi Ĕn. Wetabut iboap kay — io'e Marta.

²⁸ Jesus eju jekawēn epere buje, Marta o'jepit jekibit tomuwããm. Ya'õapĩn ma Maria o'tomuwã uk'a beacat pe ja'ĩjojoap puxim.

— Tũ'ũ — io'e. — Ejot puk — io'e. — Wuyekariwa omuyku jexem — io'e. — E dağ omuyku — io'e. — Enomuwãwãm — io'e jekibit pe, Maria be. — Ejot puk — io'e.

²⁹ Maria o'ju Jesus dopabe e dağat topabe. ³⁰ Jesus ağoka be oexe ġu mabuk. Wũy mabuk oeku. E dağ mabuk oeku. Marta be jedopabijukap pe mabuk osunuy. ³¹ Judeuyũ o'ju Maria nomuju—Lázaro'ũm duk'a beacat—ixĩt muğuycũğap mu'ũm ojuyayũ. Ixeyũ etabixewi Maria o'jēm jeduk'a bewi. Imēnpuye o'jēm ip ixē nomuju. Tũybe ite witabikũy be cum wa am iãn o'e ip. ³² Jay. Maria oajēm Jesus kay. O'jēğ'aecõğcõğ cewap.

— Kariwa — io'e. — Ĕn ijoce bima, okipit'ũm kajuk oe'ũ ġu — io'e Maria.

³³ Maria o'tõn. Maria eju yajēm'ibiyũ dak wawa osodop ip Lázaro'ũm cocom. Jesus iğuycũğ cĩcã o'e wawaayũ jojom. Tadaybotbot cĩcã ip cexe o'e wawaayũ.

³⁴ — Poce ixē'ũm epeğũm? — io'e Jesus.

— Kariwa, ejot puk — io'e ip. — Ejojo buk — io'e ip.

³⁵ Jesus o'tõn ġebuġe bit. Ah. Wa. Imēnpuye:

³⁶ — Ak'i cekay — io'e ip Judeuyū. — Lázaro'ūm ikukpin cīcā osunuy cexe — io'e ip.

³⁷ — Ita'ūm tūibit o'sutadada teku — io'e warara'acayū ixeyū'in. — Iba'ore ġu du juk o'e cebe Lázaro mu'ada am ce'ūap puxim? — io'e ip jewewebe.

³⁸ Ġebuġe Jesus o'ju witabikūy kay—Lázaro'ūm muōmapkūy kay. Iġuycūġ cīcā o'e. O'ju Marta eju, Maria eju, Lázaro'ūm cocoayū eju dak. Yaboġat'a o'yanuy wita'a ikūy nomudip'am. Ikūynomudip cem osunuy.

³⁹ — Ikūynomudip'a juy epeyamuwede — io'e Jesus.

— Kariwa, eyamuwedeat ġu juy — io'e Marta. — Iġēm xeku opop. Ebadipdip xet opop witabikūy be — io'e.

⁴⁰ — “Okay etabut pima, Deus ja'ōbacaap kuka o'jomōġ etabutpe,” i kuy oce ewebe — Jesus o'e. — Etabun cuy eġuy — io'e.

⁴¹ Ikūynomudip'a o'yamuwede ip ikūy etako bewi. Jesus o'jekawēn Deus eju.

— Bay — io'e. — Soat em ēn wa'ījojom — io'e. — Imēnpuye “Ēn xipat cīcā,” i õn e'em ewebe — io'e Jesus jebay be. ⁴² — Bay, soat em wekawēn cocom ēn — io'e. — Eweju õn kawēnwēn ijoceayū be wa'ījo am—ixeyū mutabut am teku Deus emumudot iap kay — io'e Jesus Deus pe, jebay be.

⁴³ Jebay eju jekawēn epere buġe, Jesus ya'ōberen o'jewāwā Lázaro'ūm kay.

— Lázaro, eġēm cuy! — io'e.

⁴⁴ Ce'ū topibit o'jetait waram. O'ġēm witabikūy bewi. Soat taġ ijebit taġ imūnmūn mabuk oeku paġōm. Yamūnmūn mabuk oeku.

— Eju'uk cuy paġo cebewi — io'e Jesus.

O'ju'uk ip paġo.

⁴⁵ Imēneju oitabun ip Jesus kay Judeuyū ma—Maria ejuacayū ma—adeayū—Jesus Lázaro'ūm o'ġutait iap o'jojo'iaiyū ma. ⁴⁶ Warara'acayū bit o'ju Fariseuyū kay.

— Jesus Lázaro'ūm o'ġutait waram — io'e ip Fariseuyū be.

⁴⁷ Ġebuġe paīyū kukukayū o'je'awero ip Fariseuyū eju, jewāwēwē'ukayū eju dak. O'jewāwē ip jeweweju.

— Apēn kuka dak ace Jesus pe? — io'e ip jewewebe. — Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuġ adeayū etabutpe. Imēnpuye ade itabut cekay — io'e ip. ⁴⁸ — Apēn kuka dak ace cebe ja'ōbacaap mōġap puxim? — io'e ip jewewebe. — Apēn kuka dak ace adeayū be jetabucap puxim? — io'e ip. — Itabut puġe ip Jesus pe jekukukan je'e ip. Jesus pe jekukukan pima, Roma ka kukat jebekitkit kuka o'ġudot wuykay — io'e ip. — Wuyka kuka ip o'sukamu'ūm. Deus eju kawēnwēnap'a dak kuka ip o'yamu'ūm. Soat ka daġ kuka ip wuymuypōġpōġpōġ. Wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taġ ġu kuka ajeku — io'e ip jewewebe.

⁴⁹ Caifás o'jekawēn warara'acat eju—jawēwē'ukayū eju. Ixe Caifás paīyū kukukat osunuy ixe koato be.

— Eyetaybit'ūmān! — io'e Caifás jewewēwē'ukayū be. ⁵⁰ — Cūġ ma ixe aġokatkat e'ū ām. Xipat kuka o'e pūġ pe aġokatkat pe je'ū ām soat e'ūap tieġ—wuye'ūap tieġ — io'e—Caifás o'e.

⁵¹ Deus ibikuy osunuy Jesus e'ū ām soat e'ū'ūap puxim. Caifás pit itaybit ġu osunuy imēn Deus ibikuy iam.

— Xipat kuka o'e pūġ pe aġokatkat pe je'ū ām soat e'ūap puxim—wuye'ūap tieġ — i juk o'e itaybit ġu ma'ġu.

Caifás jaġuy daġ ġu imēn o'e—Deus aġuy daġ acā. ⁵² Ixe je'ū Judeuyū e'ū'ūap tieġ. Warara'acayū e'ū'ūap tieġ tak je'ū. Je'ū Deus ebekitkiyū be pūġ taġ ma jeku am.

⁵³ Imēneju apēn paxi Jesus aceyaoka iam jekawēnwēn oekuku ip jeweweju Judeuyū kukukayū.

⁵⁴ Imēnpuye Jesus ibapuḡ ḡu oeku Judeuyũ kukukayũ etabun Judéia eipi daḡ. O'jēm ibocewi. Wara'atka be o'ju—Efraim ka be. Ibo ka uk'a'ūmat xe o'sukadop. Iboka be osunuy doze beayũ eju—jewēju etaybitbinayũ eju.

⁵⁵ Ade Judeuyũ o'ju Jerusalém ka kay. Peta muḡēm ip o'ju. Iḡo epeta bima apēn Deus wuydobuyũ'ūm'ūm o'tujujēm Egito eipi bewi iap kay ḡebũm ip osodop. Soat ka daḡwi o'ju ip Jerusalém ka kay. Peta muḡē awap o'ju ip jewemuisun am jebabi daḡ.

— Jewemuisun puje, xipat acesop Deus xe — io'e ip jewewebe.

⁵⁶⁻⁵⁷ Paĩyũ kukukayũ o'jekawēn peta muḡēḡēayũ eju—Fariseuyũ dak.

— Poce Jesus nuyām eyetaybit pima, epeḡuwēn cuy ocewebe — io'e ip. Iboam o'e ip Jesus daomũn ojuy buye. Imēnpuye Jesus ajēmap wiwim cīcā osodop ip adeayũ.

— Jesus omuyku du peta kay? — io'e ip jewewebe. — Omuyku ḡu xe'e? — io'e ip. Deus eju kawēnwēnap'a be o'jekawēn ip jewewebe adeayũ—yaboḡat'a be.

12

¹ Jesus waram o'ju Lázaro kay—waram ḡuto o'jetait'iat kay. Betânia ka be osunuy Lázaro. O'ju peta muḡē awap. Seis kabia kuka Páscoa epeta ip o'ḡuy'at. Oajēm doze beayũ eju. ² Marta puybit mōḡmōḡ o'e Jesus pe i'o am, doze beayũ be dak. Lázaro jekōnkōn o'e Jesusyũ eju.

³ Gebuje Maria tide'oati o'tibu. Ti'ade o'tibu. Nardo i tibutet osunuy. Tiwekoykeyati ḡu o'tinuy—nardodi acā. Tideiboḡ cīcāati o'tinuy. Puy. O'suiabi Jesus i. O'suisup jadam. Tide'okuati o'tinuy. Soat taḡ o'e uk'a yabi de'o. De'ooooh. Imēn o'e Maria ma.

⁴ Judas Iscariotes pit Maria o'ḡukorēm—Simão ipot. Ixe Judas doze beayũ'in osunuy. Ixe Judas Jesus o'ḡũm cekay itakomaayũ be ḡuyjom Jesus aoka am cebe ip. Ixe bit Maria o'ḡukorēm.

⁵ — Apēnpuye iḡodi o'tideida ḡu dinheiro bu am? — io'e—Judas o'e jebureyũ be. — 300 dinheiro isurũḡat kuka tidei o'e! — io'e. — Tidei kajuk aḡũm ibubut'ūmayũ be — io'e Judas Iscariotes. (Pũḡ dinheiro isurũḡat pũḡ kabia be wuyekapikaptei osodop).

⁶ Judas Iscariotes doze beayũ edinheiro mũn kuḡ oeku. Imũn pewi i'uk'uk'uk osunuy jewebe ma.

— Apēnpuye dak o'tideida ḡu? — io'e dinheiro kay pin puye. Itabotaidabotbot ḡu osunuy ibubut'ūmat kay.

⁷ — Āḡ cuy Maria jeenuy kaba'ũm — io'e Jesus Judas pe. — Ijudi o'timuxipan we'ũ awap ojebit mude'onaptim — io'e. ⁸ — Soat em eybubut'ĩn iũm put epesop ibubut'ūmayũ be — io'e. — Owebe bit ka'ũma. Darem ma eyxe oḡuy — io'e.

⁹ Gebuje ade Judeuyũ o'ju Jesus kay. Jesus Betânia ka be omuy iap awēḡ o'yawēḡcoco ip. Imēnpuye ip o'ju Jesus com. O'ju ip Lázaro jom tak—Jesus o'ḡutait'iat com—waram o'jetait'iat com.

¹⁰⁻¹¹ Ade Judeuyũ oibu'un paĩyũ kukukayũ a'ō kay kūyjobit am. Jesus a'ō kay acā kūyjobit o'e ip Lázaro'ũm waram o'ḡutait puye. Imēnpuye o'jewawē ip paĩyũ kukukayũ.

— Ga'a Lázaro ayaoka! — io'e ip.

¹²⁻¹⁹ O'jojojo'ibiyũ Jesus e'eap o'ḡuwēnuwēn warara'acayũ be—Jerusalém ka beayũ be.

— Icēmān Jesus Lázaro'ũm o'tomuwā witabikũy bewi — io'e'e ip adeayũ be. — Icēmān Jesus waram Lázaro'ũm o'ḡutait — io'e'e ip. — Jesus ma ja'ōbacaap mōḡmōḡ — io'e'e ip.

Jerusalém ka be òm pasuḡ pima Jesus jumento'it'it o'tobuxik. Deus ekawēn taḡ e ojuy—kuyjeatup ekawēn taḡ. Xik. Oabik jumento'it'it akpi jeje. Imēn e'em Deus ekawēntup—kuyjeatup:

Jerusalém ka watwat, eyḡuycũḡcũḡ ḡu juy epesop, i. Eykukukat omuyku jexem eykay, i. Jumento'it'it akpi jeje omuyku jexem, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup. Imēnpuye Jerusalém ka be Jesus oajēm jumento'it'it akpi jeje Deus ekawēn taḡ.

Gebuje Jesus kay o'ju Jerusalém ka beayũ. Ade ma ip o'ju, Jesus omuyku iap awẽğ o'yawẽğtobuxik puye. Kuy ip oajẽm Páscoa epeta muğẽ ãm. O'ju ip Jesus dopabijuğ, Jesus wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ iap awẽğ o'yawẽğtobuxik puye. Namusudup o'tupupu ip. Jesus kay o'ju ip tup kukuğ. Imẽn Judeuyũ ya'õbuyxiat tobedede'uk ip osodop kuyje.

— Deus xipat cĩcã! — io'e ip Jesus pe. — Ën ma omuyku ya'õbi! — io'e ip. — Ën ma ocekukukat—Israel naxeğebitbit kukukat! Deus cuy xipacat je'ğũm ewebe! — io'e ip Jesus pe.

Jumento'it'it akpi jeje Jesus oajẽm Jerusalém ka be Deus ekawẽntup pe ibararak iap puxim—kuyjeatup puxim. Iboap iba'arẽm osunuy doze beayũ xe Jesus õm puje. Waram kabi be Jesus eu buje bit o'jeğebu ip iğodup peap ekawẽn kay.

— Iğodup peap ekawẽn puxim Jesus jumento'it'it akpi jeje oajẽm Jerusalém ka be — io'e ip jewewebe. — Ixe juk ocemuju jumento'it'it tobuxik — io'e ip jewewebe.

Fariseuyũ bit o'e jewewebe:

— Ak'i juy epe'e! — io'e ip. — Soat ma cekay itabut — io'e ip. — Te'e ma wuyju e'em adeayũ be “Ixe kay eyetabun ġu juy epesop,” i — io'e ip jewewebe.

²⁰ Gebuje Gregoyũ Jesus co pin o'e—Grécia eipi watwat. Adeayũ eju kuy oajẽm ip Jerusalém ka be peta muğẽ ãm. ²¹ O'ju ip Filipe eju kawẽn ãm. Ixe Filipe Betsaida ka bewiat osunuy. Galiléia eipi bewiat osunuy. O'ju ip Filipe be.

— Tapu — io'e ip Filipe be. — Jesus co pin oceju — io'e ip.

²² Filipe o'ju André mukũyjo am.

— Gregoyũ Jesus co pin — io'e Filipe André be.

Xepxem ip o'ju Jesus mukũyjo am. Oajẽm ip cekay.

— Gregoyũ ejo pin — io'e ip Jesus pe.

²³ Gebuje Jesus o'jekawẽn xepxepayũ be. Adeayũ etabutpe o'jekawẽn ceweju ip.

— Soat wağo õn — io'e Jesus. — Gaxĩn ma oje'ũ. Guyjom pit waram ġuto ocetai. “Soat podi ma a'õbuyxi!” i je'e adeayũ we'ũap puye, waram ġuto wetaicap puye dak — io'e Jesus. ²⁴ — Kadaida taida buje, ipi be atamõğ — io'e. — Tamõğ puje, tae'ũata jo'i tadop ipi be ma. Pũğta ma tadop ipi be. Kadai aypap puje bit, ta'ade tadop kadai dağ — io'e.

Imẽn Jesus o'jekawẽn je'ũãm, waram jetaicam tak, ġuyjom ade tiwatwat itabut je'e okay iam tak.

²⁵ — “Ocebu'u jĩjã ipiat'ajom,” i wuyju e'em pima, “Ocebu'u jĩjã oce'ũ ãm,” i dak, “Imẽnpuye ocekupinap tağ acã oceju,” i dak, ace'ũ. “Ocebu'u ġu ipiat'ajom,” i wuyju e'em pima bit, “Ocebu'u ġu oce'ũ ãm,” i dak, “Deus bikuyap tağ acã oceku,” i dak, wuyağuyisum aceku ijodi. Soat em Deus xe acesop wuye'ũ buje dak — io'e Jesus. ²⁶ — Obikuyap tağ jeku ojuyat kũyjobin cuy wa'õ kay. Obikuyap tağ jekuku'ukat oxe ma jeenuy. Webay dak je'e cebe “Ën xipat oxe,” i — io'e Jesus.

²⁷ — Wağuybabi'ũm cĩcã oce — Jesus o'e jewebe ma. — “Bay, obuywan ece we'ũap puxim,” i du oce webay be? — io'e jewebe ma. — Ka'ũma! Imẽn ġu juy oce cebe. We'ũ ãm ma ojot ijodi — io'e jewebe ma. ²⁸ — Bay — io'e Deus pe. — Edipap cuy eğubapuk soat pe ijodiat pe “Deus idip cĩcã” i'e am ip — io'e jebay be.

Deus o'jekawẽn kabi kadiwi gebuje bit.

— Odipap kuy oğubapuk cebe ip — io'e jekpot pe—Jesus pe. — Gasũ adeayũ e'em owebe “Soat podi ma edip,” i. Waram tak oğubapuk warara'acayũ be “Soat podi ma edip” i'e am owebe — io'e Deus.

²⁹ Adeayũ kacũğcũğ'i osodop iboce. Tũybe o'jexirikxirik iãn o'e ip pũğpũğ ixeyũ'in. Tũybe Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jekawẽn cebe iãn o'e ip warara'acat ixeyũ'in.

³⁰ Gebuje Jesus o'jekawẽn ijoceat eju.

— Ixe o'jekawẽn kabi kadiwi omukũyjo am ġu—eymukũyjo am acã — io'e Jesus. ³¹ — Gaxĩn ma Deus je'e soat pe okay itabut'ũmayũ be: “Eyju ikẽrẽat kuğ oxe,” i. Gaxĩn ma

itabut'ũmayũ kukukat a'õbacaap o'gu'ũm. Abu-kukukan je'e? Ka'ũma ma! — io'e. ³² — Okay itakomaayũ omuyu korosa eju oaoka am — io'e. — Omuyu buje adeayũ itabut je'e okay — io'e Jesus ijoceat pe.

³³ Jesus iboam o'e imutaybin am ip osubamupaya ip korosa eju we'ũ ãm iam.

³⁴ — Moisés ekawẽntup e'em:
Cristo je'ũ ġu—Deus emunaẽ, i.
Soat em itabẽğ e'em, i.

Imẽn Moisés ekawẽntup e'em — io'e ip ya'ĩjojo'ibiyũ. — Ĕn pit e'em “Soat wağo õn,” i, “Soat wağo subamuyu ip ce'ũ ãm,” i dak. Deus emunaẽ du soat wağo? — io'e ip Jesus pe.

³⁵ — Õn kabiaap puxim — io'e. — Ojot ijodiat mutaybin am Deus ekawẽn — io'e. — Darem ma ijodi oğuy eymutaybinbin. Okay eyetabun cuy epesop eyetabun put pima. Eyetabun cuy epesop ipiatpi'ajojoap pe eyjuap puxim. Kabiok tağ jekuku'ukayũ itaybit ġu poma oceju iam. Imẽn puxim itabut'ũmayũ itaybit ġu ipiatpi'ajojoap kay oceju iam — Jesus o'e. ³⁶ — Õn eyxe bima, eyetabun cuy epesop okay — io'e. — Eyetabun puje webekitkiyũm epesop. Kabia dağ jekuku'ukayũ buximayũm epesop. Ikẽrẽat mujurũğrũğ'uğ ġu epesop. Eyağuyisum epeku — io'e.

Jesus o'jẽm adeayũ xewi iboam e buje.

³⁷ Soat em ma Jesus wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'uk osunuy adeayũ etabun. Inaka ibu'u jĩjã ip osodop jetabut am cekay. ³⁸ Imẽn cuk adi o'tupmubararak Isaías'ũm kuyje—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat'ũm:

Kariwa, kawẽn icẽmat muwẽnuwẽn ocekkuku adeayũ be, i. Imẽn pit itabut ġu ip o'e ocekawẽn kay, i. Soat podi ma a'õbaca ãn iap iba'arẽm o'e cexe ip, i.

Imẽn ibararak opop tup pe. Itabut ġu ip o'e Jesus kay apẽn kuyjeayũ Isaías'ũm ekawẽn kay itabut'ũmap puxim.

³⁹ Judeuyũ kukukayũ ibu'u o'e jetabut am Jesus kay, Isaías'ũm emudupmubararaktup e'eap puxim o'jebapuk cebe ip puye. ⁴⁰ Imẽn Isaías'ũm ekawẽn:

Deus iteyũ adeayũ o'yağuy mubabi'ũm, i. Imẽn puye itabut ġu osodop ip, Deus a'õbacaap co ma'ğ u ip, i. Itabut ġu osodop ip Deus ekawẽn co ma'ğ u ip, i. Ikẽrẽat mujurũğrũğap o'jepere ġu ip, i. Itabut ġu osodop ip Deus kay ixẽ be ikẽrẽat uk am cebewi ip, i.

Imẽn Isaías'ũm ekawẽn. ⁴¹ Isaías'ũm iboam o'e kuyje Jesus soat podi ma idip iam itaybit puye. Imẽn puye Jesus o'ğuwẽnuwẽn.

⁴² Ade Judeuyũ kukukayũ oitabun ip Jesus kay. “Jesus kay ocetabut,” i'ũmğ u bit e'em oekuku ip Fariseuyũ buxim jeparara pibun. Jetabucap muwẽnuwẽn ġu ip oekuku Fariseuyũ be ixeyũ mujẽmap puxim Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi. ⁴³ Deus mucokcok pin ġu ip osodop—ijodiat mucokcok pin acã. Fariseuyũ mucokcok pin ip osodop.

⁴⁴ Gebuje Jesus o'jekawẽn adeayũ be.

— Okay itabucayũ omudocat kay dak itabut ip — io'e. ⁴⁵ — “Deus ipot teku” i'e'e'ukat “Deus o'ğudot ijodi,” i'e'em tak. ⁴⁶ Ijodi juk ojot Deus ekawẽn eymutaybin am. Okay itabucayũ ikẽrẽat mujurũğrũğ ġu. Yağuyisum jeku ip — io'e. — Kabiok tağ jekuku'ukayũ buxim ġu ip—kabia dağ jekuku'ukayũ buxim acã — io'e. ⁴⁷ — Wa'ĩjo buje, kũyjobit'ũm wa'õ kay bima, “Ikẽrẽat kuğ eyju Deus xe” i'ũmğ u õn pit e'em eywebe. Ijodi ojot “Ikẽrẽat kuğ eyju Deus xe” i'e am ġu adeayũ be. Adeayũ daxijo am acã ojot — io'e. ⁴⁸ — “Ikẽrẽat kuğ eyju Deus xe,” i õn ġu e'em okay'ũmayũ be, wa'õ kay'ũmayũ be dak. Warara'acat pit imẽn je'e ixeyũ be webay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be — io'e. — Deus acã “Ikẽrẽat kuğ eyju oxe,” i je'e ixeyũ be. Imẽn Deus je'e cebe ip wekawẽn tağ ġu ip puye — io'e Jesus. ⁴⁹ — Wa'õbi ġu juk adi ojekukuku — io'e. — Owebe webay e'eap acã juk adi oğuwẽnuwẽn eywebe. Wara'acat ġu oğuwẽnuwẽn eywebe. Iboap acã oğuwẽnuwẽn — io'e. ⁵⁰ — Deus ekawẽn tağ eyeku buje, eyağuyisum epeku ijodi. Deus xe epesop eye'ũ buje dak. Wetaybit iboam — io'e. — Owebe webay o'e'e'iap acã õn e'em — io'e Jesus.

13

¹ Jesus jebekitkiyũ kay jĩjã osunuy soat kabia ipi dağ pima. Jesus itaybit o'e ġaxĩn ma oje'ũ iam, ġaxĩn ma oceu webay kay iam tak. Eykukpin cĩcã oxe iap o'ğubapuk cĩcã jebekitkit pe je'ũ awap.

Páscoa epeta ajẽm pima, ² Jesus jekõnkõn o'e doze beayũ eju. Judas Iscariotes Jesus ùm ojuy o'e cekay itakomaayũ be. Ixe Judas Simão Iscariotes ipot osunuy. Ibiõğbuk kẽrẽayũ kukukat a'õbi Jesus ùm ojuy yaoka am. ³ Soat em Jesus itaybit osunuy webay soat ja'õbacaap o'jomõğ owebe iam. Deus xewi ojet iam tak itaybit osunuy. Ġaxĩn ma ocepit Deus kay iam tak itaybit osunuy.

⁴ Je'ũap muwẽnuwẽn pima, kirik'ây, o'ây. Jesus o'ây mesa xewi. Jeekabek o'ju'uk. Kuruk. Toaya o'jat. Mũn. O'jomũn jekpu dağ. ⁵ Jeweju etaybitbinayũ i wuy am o'ju. Wa'e co'iat'a be idibi o'timõğ. O'suiwuy koapat i. O'suisup toayam. Perek. Wara'acat o'suiwuy. O'suisup. Perek.

⁶ Oajẽm Simão Pedro kay. Simão ibu'u o'e Jesus pe juiwuy an.

— Kariwa — io'e Simão. — Ĕn tu wuiwuy? — io'e.

⁷ — Hm hm. Etaybit ġu buk apẽnpuye paxi ite wuiwuywuy iam — io'e Jesus Simão be. — Guyjom pit etaybit ece'e — io'e.

⁸ — Ap! Wuiwuy ġu juy ece—pũğ em tak ka'ũma! — io'e Simão bit.

— Eiwuy'ũm pima, obuerm ġu eguy — io'e Jesus.

⁹ — Kariwa — io'e. — Wuiat ġu esuiwuy — io'e. — Wa'a dak eyawuy — io'e. — Oba dak — io'e Simão Pedro Jesus pe.

¹⁰ — Oajok'iat iokok ġu—iisu ma! — io'e. — Dao ġu jajok waram. Juiwuy acã — io'e. — Wuyjuyũ bewi Deus pe ikẽrẽat'uk puje, iisuat puxim ip. Deus kuy ikẽrẽat o'ju'uk eywebewi. Pũğ pewi bit ka'ũma. Ite ikẽrẽat kuğ mabuk jewebe. Ixe iokokat puxim — io'e.

¹¹ Jesus kuy itaybit o'e abu oũm ixeyũ'in okay itakomaayũ be iam. Imẽnpuye:

— Pũğ pit ey'in ikẽrẽat kuğ mabuk jewebe — io'e.

¹² Ixeyũ i wuy buje, Jesus jeekabek o'ğũõm waram. O'jepit ip mesa kay. Oabik ma'ğuto jeweju etaybitbinayũ eju.

— Eyetaybit ġu du apẽnpuye õn eyeiwuywuy iam? — io'e Jesus. ¹³ — “Ĕn ocekkukat,” i eyju e'em owebe, “Ĕn ocemutaybitbin'ukat,” i dak. Cũğ ma eywebe iboam e'em — io'e. ¹⁴ — Õn eykkukat. Eymutaybitbin'ukat tak õn — Jesus o'e. — Inaka eyeiwuywuy oce warara'acat puywatwat'ukat co'i — io'e. ¹⁵ — Õn eyeiwuywuy, eykkukat ma'ğũ õn. Eyju dak obuxim eybu'um ġu juy epesop warara'acat puywatwat am. ¹⁶ Eykkukat warara'acat puywatwan pima, eyju dak eybu'um ġu juy epesop warara'acat puywatwat am. Eymujuat warara'acat puywatwan pima, eyju dak eybu'um ġu juy epesop warara'acat puywatwat am — io'e. ¹⁷ — Õn eykkukat. Inaka juk eyeiwuywuy oce. Jewebuywatwan cuy epesop obuxim. Jewebuywatwan pima, eycokcoğ epesop. ¹⁸ Soat pe ġu eywebe iboap muwẽnuwẽn õn. Wetaybit cĩcã wemunaeyũ ekukuam. Pũğ ey'in oũm okay itakomaayũ be waoka am. Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Obiwağodada'ukat ma ikẽrẽm cĩcã okuk, i.

Imẽn ibararak opop Deus ekawẽntup pe. Ġaxĩn ma je'bapuk owebe iğodup ekawẽn puxim — io'e.

¹⁹ — Iboap muwẽnuwẽn õn eywebe waoka awap — io'e. — Imẽğap ebapuk puje ibodi ma eyetabun epesop soat em wa'õ dağ õn e'em iap kay — io'e. ²⁰ — Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e. — Wemumujuyũ kay itabucat okay dak itabut. Okay itabucat omudocat kay dak itabut — io'e Jesus doze beayũ be.

²¹ Iboam buje, Jesus iğuycũğ cĩcã o'e.

— Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e jeweju etaybitbinayũ be. — Ey'inat oũm okay itakomaayũ be — io'e ibapuğ ma.

²² O'jeakakak ip jewewekay.

— Abu paxi kuka o'gũm cekay itakomaayũ be? — i'e'em ip jewewebe ma.

²³ Doze beayũ'inat xik'i osunuy Jesus tẽg ma—Jesus emumukupinput. ²⁴ Simão Pedro jebum o'jewẽgwẽg Jesus tẽgat pe.

— “Abu eũm ekay itakomaayũ be?” i juy ece cebe — io'e.

²⁵ Jesus tẽgat wurũg'i o'ju Jesus kay iboap muwẽn ãm cebe.

— Kariwa, abu sute? — io'e Jesus pe.

²⁶ — Minka'o be pão'a oyamuakõm — io'e Jesus. — Pũg pe oyaũm. Ixe ma oũm okay itakomaayũ be — io'e.

Kuruko. O'yabu. O'yamuakõm. Wũntok. Yadirem pima, o'yaũm Judas pe—Simão Iscariotes ipot pe.

²⁷ Pão'a bu buje, Judas Jesus kay oibu'un. Satanás a'õkayan o'e.

— Dao ma juy ece e'e pinap tağ — Jesus o'e Judas pe.

²⁸⁻²⁹ Tũybe Judas o'ju Jesus a'õbi wuyxat pum peta be wuyemumu'om iãn o'e ip pũgũpũg mesa watwatyũ'in. Tũybe Judas o'ju wuyedinheiro'in iũm ãm ibubut'ũmayũ be iãn o'e ip warara'acayũ ixeyũ'in. Jesus ekawẽn pa'arẽm o'e mesa watwat pe.

³⁰ Pão'a o'yabu Judas. Kurukoh. O'jẽm gẽbuje bit. Warara'acat xewi o'jẽm. Xerewun. Cũh. Kabiok tağ o'jẽm.

³¹ Judas cẽm puje, Jesus o'jekawẽn onze beayũ eju.

— Soat wağo õn — io'e. — Gaxĩn ma oje'ũ. Odipap gasũ webay gubapuk. Soat je'e “Jesus idip cĩcã,” i. “Deus idip cĩcã,” i we'ũap puye — io'e. ³² — Owebe “Deus idip cĩcã” i'e buje, Deus tak e'em “Okpot idip cĩcã,” i. Gaxĩn ma imẽn je'e — io'e. ³³ — Bekitkit — io'e. — Ibun gu oğuy eyxe. Okudadam epeku. “Ojuap kay eyju ba'ore epesop,” i kuy oce Judeuyũ kukukayũ be — io'e. — Imẽn eywebe dak õn e'em — io'e. ³⁴ — Wara'an ma õn jeymutaybin gasũ bit — io'e Jesus. — Eykukpin cĩcã juk adi epesop oxe. Imẽnpuxim cuy eyju dak eykukpin ma epeyewekuk — io'e Jesus. ³⁵ — Eykukpin jewewekuğ pima, “Teyũku Jesus ebekitkiyũ,” i je'e soat ijodiayũ — io'e.

³⁶ — Kariwa — io'e Simão Pedro. — Poma ãn cum? — io'e.

— Gasũ eyju ba'ore ojuap kay — io'e Jesus. — Guyjom pit epesot okay — io'e.

³⁷ — Kariwa — io'e ma'ğuto Simão. — Apẽnpuye oju ba'ore ejuap kay gasũ? Ekay jĩjã õn. Obu'u gu we'ũ ãm owebe epereap puxim. Warara'acayũ “Jesus eju ejeku bima, jaokam oce'e,” i'e'em pima dak, jeiwat gu õn — io'e.

³⁸ — Ebu'u gu du e'ũ ãm ewebe opereap puxim? — io'e Jesus. — Icẽmãn õn e'em ewebe. Ebapũg em “Jesus ejuat gu õn pit,” i napa ma ece'e. Sapokay ede awap imẽn ece'e — io'e. — Gaxĩn ma napa ma imẽn ece'e — io'e.

14

¹ — Eyağuykororeren gu juy epesop — Jesus o'e onze beayũ be. — Eyğuycũgũgũ gu juy epesop — io'e. — Kuy eyetabut Deus kay. Okay dak cuy eyetabun epesop — io'e. ² — Ya'ade opop webay ka be uk'a—ijodiacat dopdop'am — io'e. — Cum õn eydopdopap'a muxipan am. Icẽmãn õn e'em eywebe. Icẽm'ũm pima, iboam kajuk oce gu eywebe — io'e. ³ — Cum õn. Eydopdopap'a oyamuxipan eyajẽmjẽmap'am — io'e. — Eydakoy ocepit eydopdopap'a muxipan puje — io'e. — Onuyapka kay õn jeydujuxe. Onuyapka be epesop soat em — io'e. ⁴ — Eyetaybit poma õn cum iam — io'e Jesus. — Eyetaybit tak apẽn iboce epeju iam — io'e.

⁵ — Kariwa — io'e Tomé. — Poma eju? Ocetaybit gu. Apẽn tak ocetaybit oce'e enuyap ka kay oceju am? — io'e Tomé.

⁶ — Okay itabucat mujujum õn webay nuyap ka be — io'e. — Okay itabucat mutaybitbin õn kawẽn icẽmãn—Deus ekawẽn. Okay itabucat yağuyisum jekukum wa'õbi — io'e. — Abuyũ je'ju webay kay? Okay itabucayũ acã! Õn ma okay itabucat oğuju

webay kay—warara'acat pit ka'ũma — io'e. ⁷ — Eyetaybit abu ãn iam pima, eyetaybit kuka juk epesop abu webay iam — io'e. — Gasũ bit kuy eyetaybit webay e'eam, apẽn cuk adi ocece iap epejojo buye — io'e Jesus.

⁸ — Kariwa — io'e Filipe. — Ebay juy egubapuk ocewebe. Wuyebay juy ejojoat ocewebe. O'e kuka ocewebe ixex jo am — io'e Filipe.

⁹ — Pũg xet gu oguy eyxe — io'e Jesus. — Eyetaybit gu buk tu abu ãn iam, Filipe? — io'e. — Abu ãn iam itaybicat itaybit abu webay iam tak — io'e. — Apẽnpuye ãn pit e'em “Ebay juy ejojoat ocewebe,” i? — io'e. ¹⁰ — Pũg tag ma oceju jekukum—õn, webay dak — io'e. — Filipe, eyetabut gu du iboap kay? — io'e Jesus. — Wekawẽn muwẽnuwẽn'uk gu oguy eywebe—webay ekawẽn muwẽnuwẽn acã — io'e. — Pũg tag ma kawẽnwẽn oceju—õn, webay dak. Wa'õbi gu ãn jekukum—webay a'õbi acã — io'e. ¹¹ — “Pũg tag ma oceju jekukum—õn, webay dak,” i ãn e'em eywebe. Eyetabun cuy epesop wekawẽn kay. Wekawẽn kay eyetabut'ũm pima, eyetabun cuy epesop okay wa'õbacaap coco am — io'e. ¹² — Icẽmãn ãn e'em eywebe. Okay itabucayũ wekukuap puxim jeku. Owebe Ja'õbacaap mõgmõgãp podi ma wa'õbacaap jomõg ip, webay kay oju buje — io'e. ¹³ — Eyju e'em owebe “Ebikuyap tag cuy ece owebe,” i bima, eyemuojuyjuy ogũm eywebe—soat ogũm eywebe — io'e. — Imẽnpuye “Ka'ũmgu Deus co'iat xipacat,” i je'e soat ijodiacat. ¹⁴ Eyju e'em owebe “Ebikuyap tag cuy ece owebe,” i bima, soat eyemuojuyjuy ogũm eywebe — io'e Jesus.

¹⁵ — Eyxe okukpin pima, kũyjobin cuy epesop wa'õ kay — io'e. ¹⁶ — Õn kawẽnwẽn webay eju. “Ibuywatwat'ukan cuy eguju okay itabucayũ kay,” i oce webay be — io'e. — Ixe jebiõgbuk gudot eykay eybuywatwat'ukan. Soat em ixex jeenuy eyxe. Icẽmãn eymutaybitbin jeenuy. ¹⁷ Itabut'ũmayũ be iba'ore ixex ekawẽn kay kũyjobit am. Ixe e'eap iba'arẽm cexex ip. Itaybit gu ip ixex e'eam. Eywebe bit ixex nuynuy. Imẽnpuye eyxe ixex e'eap ibapuk — io'e. ¹⁸ — Jeypere gu ãn. Ocepit eykay — io'e. — Eyağuyagẽpũg gu epesop — io'e. ¹⁹ — Gaxĩn ma Deus kay'ũmayũ ojo gu. Eyju bit waram ojo. Eyağuyisum epeku, waram guto wetait puyc — io'e. ²⁰ — Pũg tag ma ãn jekukum webay eju. Eyju dak pũg tag ma jekukum oceweju. Oceju dak pũg tag ma jekukum eyweju. Eykay eybuywatwat'ukat ajẽm puyc, iboap iba'arẽm gu je'e eyxe — io'e. ²¹ — Wa'õ kay jĩjãayũ xex okukpin—wa'õ kay kũyjobicayũ xex. Webay xex dak ixeyũ ikukpin je'e. Oxe dak ikukpin cĩcã oce'e. Abu ãn iam ixeyũ ogutaybin. Itaybit cĩcã je'e ip abu ãn iam — io'e Jesus.

²² — Kariwa — io'e Judas — Apẽn tak ãn iboam ocetaybin itabut'ũmayũ mutaybin'ũm pima? — io'e.

(Iscariotes gu osunuy ixex Judas—wara'at Judas acã).

²³ — Wa'õ kay jeedop ip kũyjobin okayayũ — io'e. — Webay xex ixeyũ ikukpin je'e. Ojot ixeyũ kay webay eju. Soat em ixeyũ xex ocesop—õn, webay dak — io'e. ²⁴ — Okay'ũmayũ bit kũyjobit gu wa'õ kay. Wa'õbi gu ãn iboap muwẽnuwẽn eywebe—webay a'õbi acã. Ixe juk omudot ijodi — io'e. ²⁵ — Iboap muwẽnuwẽn ãn eywebe eyxe bima. ²⁶ Webay jebiõgbuk gudot eykay. Obikuyap tag gudot. Ixe eybuywatwat'ukat. Ixe xipacat cĩcãat. Soan ma eymutaybin jeenuy. Ade ma ãn cuk adi eymutaybinbin oguy. Ixe eybuywatwan jeenuy wekawẽn kay eyağuyba'ũmap puxim — io'e. ²⁷ — Itabut'ũmayũ be eyağuykorerenapmu'ũm pa'ore. Õn pit wağuykorereren gu. Imẽnpuyc eyağuykorerenap ogu'ũm. Eyağuykorereren gu juy epesop ojuap kay. Eyğuycũgũgũ gu juy epesop — io'e. — Eypararam gu juy epesop — io'e. ²⁸ “Cum ãn,” i juk oce eywebe — io'e. — “Waram tak eykay ocepit,” i juk oce. Iboap kuy epeya'ĩjojo. Webay kay ãn cum. Wa'õbuyxi. Webay bit obodi ma ya'õbuyxi. Imẽnpuyc eycokcoğ cuy epesop cekay ojuap kay. Eyxe okukpin pima, eycokcoğ kuka epesop ojuap kay — io'e. ²⁹ — Oju awap iboap muwẽnuwẽn ãn eywebe. “Icẽmãn adi xeku o'e ocewebe,” i epe'e oju buje — io'e. ³⁰ — Gaxĩn ma Deus kay'ũmayũ kukukat omuyku — io'e. — Imẽneju buk eyweju ãn kawẽnwẽn darem. Ixe wa'õbacaap mu'ũm pin. Imẽnpit itaybit gu — io'e. ³¹ —

Ga'a aju. Apên webay o'e owebe iap tağ òn jekukum, oxe ikukpin cĩcã buye. Itabut'ũmayũ oğutaybin webay a'õ dağ òn jekukum iam — io'e.

15

1 — Òn uvabune buxim — io'e Jesus. — Webay uvadip puxim. 2 Okay itabucayũ ibune'ĩcat puxim. Webay bikuyap tağ jekum ibu'u'uayũ ya'ũmatpune buxim. Ya'a'e'ũm pima ibune'ĩcat uk'uğ tip kukat. Imēnpuxim webay jebikuyap tağ jekum ibu'u'uayũ mujēmjēm itabucayũ xewi. Kadaidip iokokatpune xixxiğ ya'ade i'e am. Imēnpuxim webay itabucayũ mukũyjojom ixeyũ be ikērēat mujurũğap puxim. Ixeyũ mukũyjojom biğ ma jebikuyap tağ jeku am — io'e. 3 — Webay kuy ikērēat o'ju'uk eybewi, wekawēn kay kũyjobit puye — io'e. 4 — Mũğ'i juy epeku oweju — io'e. — Oweju jekukum pima, òn tak eyweju mũğ'i ojeku. Ibune'ĩcatpune uvabune be'ũm pima, kuka o'yajēm ğu uva'a. Imēnpuxim mũğ'i oweju eyeku'ũm pima, webay bikuyap tağ ğu epeku — io'e. 5 — Uvabune buxim òn — i waram o'e Jesus. — Eyju ibune'ĩcatpune buxim. Obikuyap tağ jekukum pima, xipan ma epeku Deus xe. Mũğ'i eyweju òn tak jekukum. Obikuyap tağ jekukum'ũm pima bit, ajo eye'e'eap xipat je'e Deus xe? Ka'ũma ma! — io'e. 6 — Mũğ'i oweju jekum eybu'u bima, apēn uvadip iwat ya'ũmatpune kukap puxim Deus tak jeykuk—ya'ũmatpune xikap puxim. Wũn. Ibune xik puje ibunekaraw e'em. Ibune e'ũatpune mu'awerorom uvadip kukat. Aweroh. Ibinemupikupiğ daxa be. Wũn. Pik. Hoğ. 7 Mũğ'i juy epeku oweju! Wa'õ dak juy kũyjobin epesop! Oweju eyeku buje, Deus soat epejoojuyiat je'ğũm eywebe — io'e. 8 — Deus bikuyap tağ eyju jekukum pima, soat ijodiat je'e webay be: “Ka'ũmğũ ejo'iat xipacat,” i — io'e. — Itaybit je'e ip eyju webekitkiyũ iam — io'e. 9 — Eyju eykukpin cĩcã oxe webay xe okukpinap co'i. Eycokcoğ cuy epesop Jesus xe oceukupin iap kay ğebum. 10 Webay a'õ kay òn kũyjobit. Imēnpuye ocokcok soat em webay xe okukpin iap kay ğebum. Imēnpuxim wa'õ kay kũyjobit pima, eycokcoğ epesop Jesus xe oceukupin iap kay ğebum — io'e.

11 — Iboap oğuwēn eywebe eymucokcok am. Wa'õcokcok cĩcã. Obu'u eywebe eycokcoksũ ãm. Obikuy eywebe eycokcok cĩcã ãm wa'õcokcokap puxim — io'e. 12 — “Oxe xipan eykukap puxim cuy xipan epeyewekuk,” i òn e'em eywebe — io'e. 13 — Wuybureyũ e'ũap puxim wuye'ũ ãm wuybu'u'ũm pima, soat ijodiat je'e “Ak'i juy epe'e! Teyũxeku ibureyũ ikukpin cĩcã,” i. “Warara'acat podi ma ikukpin cexe ip,” i je'e ip — io'e. 14 — Wa'õ kay kũyjobit pima, obureyũm epesop — io'e. 15 — “Eyju oweju kapikpik'ukayũ ã,” i'ũmğũ òn e'em ğasũ eywebe. Kapikpik'ukat itaybit ğu jekariwa e'eam. Webay owebe ie'eap pit oğuwēn eywebe soat. Iboap oğuwēn eywebe eyju obureyũ buye — io'e. 16 — Eyju ma onaē ğu eykukan. Òn pit eynaē obureyũm. Òn cuk eymuju omuwēn ãm warara'acayũ be imutabun am ip okay. Okay jetabucap jepere ğu ip. Ibu'u ğu ip je'e itabut am okay. Obikuyap tağ webay eju kawēnwēn pima, soat epejoojuyiat je'ğũm eywebe — io'e. 17 — Imēnpuye “Xipan cuy epeyewekuk,” i òn e'em eywebe — io'e.

18 — Deus kay'ũmayũ itakoma eykay. Koap pit okay itakoma ip osodop. Iboap kay ğebum cuy epesop — io'e. 19 — Eyju Deus kay'ũmayũ kadi hima, eykay kuka ip o'e. “Teyũdaku wuykadiacat,” i kuka ip o'e. Imēnpit òn eymuwe'uk Deus kay'ũmayũ xewi. Deus kay'ũmayũ kadi ğu eyju. Imēnpuye itakoma jĩjã ip eykay — io'e. 20 — Kuy juk ocece eywebe iap kay ğebum cuy epesop. “Ikērēm cĩcã ip wuyekariwa o'jukuk. Wuyju bit ikērēm ğu wuykuk ip,” i'ũmğũ juy epe'e eyewewebe. Deus kay'ũmayũ ipiat o'supi'ajojoat owebe. Imēnpuye eywebe dak ip jopi'ajoat. Yopīt ma wa'õ kay ip osodop. Imēnpuye dak eya'õ kay je'e ip yopīt ma — io'e. 21 — Eywebe ipiat supi'ajoat ip, eyju webekitkit puye. Eywebe ipiat supi'ajoat ip, omudocat kay itabut'ũm puye — io'e. 22 — Ijodi oajēm. Deus ekawēn cuk adi oğuwēnuwēn ixeyũ be. Wekawēn kay ğu bit ip o'e. Odot'ũm pima, “Ikērēat kuğ eyju oxe, wekawēn kay'ũm puye ya'ĩjojom ma'ğũ,” i'ũmğũ kajuk o'e Deus ixeyũ be. Gasũ bit “Ikērēat kuğ ğu oceju” i'e ba'ore cebe ip Deus pe. 23 Okay itakomaat

webay kay dak itakoma — io'e. ²⁴ — Wa'õbacaap mõgmõg cuk adi ojekuku soat etabutpe. Soat a'õbacaap podi ma wa'õbacaap mõgmõg ojekuku. Okay gu bit ip o'e. Imõgmõg'üm pima, “Ikêrêat kuğ eyju oxe, okay eyetabut'üm puye, wa'õbacaap mõgap cocom ma'gu eyju,” i'ümgu kajuk o'e Deus ixeyü be. Gasü bit ikêrêat kuğ ip cexe. Inaka itakoma jîjâ ip okay, webay kay dak — io'e. ²⁵ — Ixeyü muwënuwën Deus jekawëntup pe—kuyatup pe:

Ikêrêm'üm a'gu ip ojukuk, i.

Inaka ip oitakomân okay, i.

Itakoma ip okay igodup ekawën puxim — Jesus o'e.

²⁶ — “Ebiõgbuk cuy eğuju okay itabucayü kay,” i oce'e cebe—webay be — io'e Jesus. — Ixe gıdot eybuywatwat'ukan. Ixe icëmân e'e'ukat. Ixe ma omuwën eywebe — io'e. ²⁷ — Eyju dak cuy epesop omuwënuwën ijodiayü be. Õn ijodiat mutaybitbin pima, oweju juk adi epekuku. Imënpuye juy epesop omuwënuwën gasü bit — io'e.

16

¹ — Imën õn e'em eywebe okay eyetabucap epereap puxim — io'e. ² — Eykay itakomaayü jeymuõmat gu Deus eju kawënwënap'a be. Jeyaoka ip. Eyaoka buje, tÿybe Deus bikuyap tag wuyju jekukum iân je'e ip — io'e. ³ — Ikêrêm jeykuk ip abu õn iam itaybit'üm puye, abu webay iam tak. ⁴ Gasü iboap muwënuwën õn gujyom eyegebu am apën õn eymukÿyjojo iap kay — io'e. — Warëmtağ eykuk puje, “Imën kuka ip wuykuk,” i juy epe'e eyewewebe — io'e Jesus jewēju etaybitbinayü be.

— Kuy bima a'gu eyxe ma oğuy — io'e. — Imënpuye juk iboam gu õn eymukÿyjo. ⁵ Gasü bit ocepit omudocat kay. Ka'üma ma ey'in pit e'em owebe “Poma ên cum?” i. ⁶ Eyğuycÿğcÿğ cîcâ imën õn e'em puye. ⁷ Wepit'üm pima, xipat gu kuka o'e eywebe. Wepit pima bit, xipat je'e eywebe. Wepit'üm pima kuka eybuywatwat'ukat osodot gu. Oju buje bit ixë oğudot eykay. Imënpuye eycokcoğ cuy epesop ojuap kay — io'e. ⁸ — Ixe dot puje, “Soat eyju ikêrêat kuğ Deus xe,” i je'e soat pe ipi dağayü be. “Deus acâ itaybit eymucÿğ ãm,” i dak je'e. “Ipiat supi'ajoat Deus ikêrêat mujurÿğrÿğ'ukayü be,” i dak je'e — io'e. ⁹ — “Soat eyju ikêrêat kuğ Deus xe,” i je'e, okay itabut'üm ip puye — io'e Jesus. ¹⁰ — Eyju ojo gu waram, Deus jewekay odujuu buye — io'e. — Imënpuye “Deus acâ itaybit eymucÿğ ãm,” i je'e Deus biõgbuk — io'e. ¹¹ — Deus kuy o'e “Deus kay'ümayü kukukat soat em jeenuy ipiatpi'ajojoap pe—Satanás,” i. Imënpuye “Ipiat supi'ajoat ikêrêat mujurÿğrÿğ'ukayü be Deus,” i je'e Deus biõgbuk — io'e Jesus.

¹² — Ade mabuk õn imuwën pin eywebe. Gasü bit iba'ore eywebe eyetaybin am wekawën, eyğuycÿğcÿğ cîcâ buye — io'e. ¹³ — Ibiõgbuk xipacat icëmân e'e'ukat. Ixe ajëm puje soan kawën icëmân eymutaybin jeenuy. Ja'õbi gu ixë guwën. Kuy o'ya'ïjojoiap acâ guwën. Guyjom acejebapukiap tak guwën eywebe — io'e. ¹⁴ — Ixe obuyxim okuk. Itaybit wekawën je'e. Icëmân soat wekawën guwën eywebe — io'e. ¹⁵ — Webay e'eap tag õn tak e'em. Imënpuye cuk adi ocece eywebe “Deus biõgbuk wekawën guwën eywebe,” i — io'e.

¹⁶ — Gaxîn ma eyju ojo gu. Guyjom pitapit waram eyju ojo — io'e Jesus.

¹⁷ — Apën ite e'em wuywebe? — io'e ip jewewebe jewēju etaybitbinayü. — Itë e'em “Gaxîn ma eyju ojo gu,” i. “Guyjom pitapit eyju waram ojo,” i — io'e ip. — “Imën je'bapuk webay kay oju buye,” i teku e'em wuywebe — io'e ip jewewebe. ¹⁸ — Apënpuye ite e'em “Guyjom pitapit waram eyju ojo,” i? — io'e ip. — Cekawën pa'arëm cîcâ wuyxe — io'e ip jewewebe.

¹⁹ Jesus itaybit o'e teyüku “Apën tak ên e'em ocewebe?” i'e ojuy owebe iam. Imënpuye waram o'jekawën ceweju ip.

— “Apën ên ocemutaybin pin?” i du eyju e pin owebe? — io'e Jesus. — “Gaxîn ma eyju ojo gu,” i juk oce eywebe — io'e. — “Guyjom pitapit waram eyju ojo,” i dak cuk oce — io'e. — Wekawën pa'arëm tu eyxe? — io'e Jesus. ²⁰ — Icëmân õn e'em eywebe. Wawa

jĩã juy epesop we'ũ buje — io'e. — Itabut'ũmayũ bit wa ġu je'e. Darem ma eyġuycũġcũġ epesop. Guyjom pit eyġuycũġcũġ ġu epesop—eycokcok ă — io'e. — Eyġuycũġap i'ũm — io'e. ²¹— I't kam pima, ayacat iġuycũġ e'em je'it pibun. Je'it kap puje bit, ipiat kay ġebum ġu e'em. Icokcok e'em je'it kuġ puye. ²² Imēnpuxim eyju dak. Gasũ eyġuycũġcũġ oju buye. Guyjom pit waram eyjom oce. Eycokcok cĩcã ma epe'e ġebuje bit. Abu-be eycokcokap mu'ũm put ixe kabia be? Ka'ũma be ma! — io'e. ²³ — Eybuywatwat'ukat ajēm puje bit, ixe ma jeymutaybin — io'e. — Imēnpuye “Ocemutaybin cuy ece,” i'ũmġu epe'e owebe ma — io'e. — “Ekawēn pa'arēm ocexe,” i'ũmġu dak epe'e owebe — io'e Jesus. — Icēmān ōn e'em eywebe. Obikuyap taġ cexewi iojuyjuy bima, webay soat eyemuojuyjuy je'ġũm eywebe — io'e. ²⁴ — Obikuyap taġ epejoojuy ġu buk. Pũġ em tak ka'ũma — io'e. — Gasũ bit cuy epejoojuy cexewi! — io'e. — Eyemuojuyjuy epejat. Ibu buje, eycokcoksũ ġu epesop—eycokcok cĩcã ma — io'e.

²⁵ — Koap puk cuk adi ibapuġ ġu ocekawēn eywebe — io'e. — Ijodiat mutaybitbinap ekawēn acã oġuwēnuwēn eywebe. Guyjom pit ibapuġ ma webay ekawēn oġuwēn eywebe — io'e. ²⁶ — Iapuġ owebe imuwēn puje, obikuyap taġ cuy epejoojuy webay xewi. Ōn acã ġu webay xewi ojojuy eywebeam — io'e. ²⁷ — Eyju dak cuy epejoojuy. Webay eyekawēn ya'ĩjo, ixe xe eykukpin cĩcã buye. Webay xe eykukpin cĩcã, eyxe okukpin puye; “Icēmān Jesus osodot Deus xewi,” i eyju e'em puye dak — io'e. ²⁸ — Icēmān webay xewi juk ojut. Ipi kay juk ojut—ijodi. Oje'ũ. Ipi daġwi ojēm ġasũ. Webay kay juy ocepit — io'e Jesus.

²⁹ — Gasũ bit ěn iba'arēm ġu kawēnwēn ocewebe — io'e onze beayũ Jesus pe. — Iapuġ ma ěn kawēnwēn ġasũ bit — io'e ip. ³⁰ — Etaybit soan ma. Etaybit apēn oceju jewaġuyġuy iam. ěn ocemukũyjom, “Apēn ěn e'em ocewebe,” i'ũmġu ma'ġu oceju e'em — io'e ip. — Imēnpuye “Deus xewi teku osodot,” i oceju e'em ġasũ — io'e ip.

³¹ — Eyetabut tu epe'e okay? — io'e Jesus. ³² — Gaxĩn ma bit epewatwatwat eydukã daġ. Opere eyju eyaokaap puxim. Waġepũġ ma oġuy opere buje. Imēnpit odadaybot ġu oġuy, webay soat em oxe buye — io'e. ³³ — Itabut'ũmayũ ma ipiat supi'ajoat eywebe. Ōn pit kuy Deus kay'ũmayũ kukat a'ōbacaap oġu'ũm. Imēnpuye eya'ōcam cuy epesop! Imēn ōn e'em eywebe eypararaap puxim. Eyaġuykorereren ġu, mũġ'i oweju buye — io'e.

17

¹ Iboam e buje, Jesus o'je'apũn kabi beat kay—jebay kay. O'jekawēn jebay eju.

— Bay — io'e. — Gaxĩn ma oje'ũ. Ōn ma ekpot. Odipap cuy eġubapuk adeayũ be. Ōn tak edipap cuy oġubapuk cebe ip — io'e. ² — Pũġpũġpũġayũ juk eġutabun okay ipi daġayũ'in. A'ōbacaap cuk eġũm owebe. Imēnpuye okay itabucayũ yaġuyisum jekukum wa'ōbi — io'e jebay be. ³ — ěn acã Deusat. Ka'ũmġu wara'at. Ōn ma emumudot—Jesus Cristo. Ijodiat yaġuyisum jeku okay itabun puje, ekay itabun puje dak — io'e. — Soat em exe ma jeedop ip ce'ũ buje — io'e. ⁴ — Wekapikap cuk adi eġũm owebe. Ipi daġ pima abu ěn iap cuk adi oġuwēnuwēn edipap mubapukpuġ. Gasũ wekapikap oġu'ũm — io'e Jesus.

⁵ — Bay — io'e Jesus. — Exe bima soat kabi becat odipap mubapukpuk'uk ip osodop—ekawēn tojtjot'ukayũ. Ipi mujurũġ awap odipap mubapukpuk'uk ip osodop. Waram cuy odipap mubapukpuġ ip jeenuy, exe wajēm puje — io'e.

⁶ Jesus jekay itabucayũ o'ġuwēn jebay be ġebuje bit.

— Pũġpũġayũ juk eġutabun okay ipi daġayũ'in — io'e. — Ebekitkiyũm osodop ip. Ixeyũ eġutabun okay. Ixeyũ itabucayũ be emuwēnuwēn ojekuku. Kũyjobit o'e ip a'ō kay — io'e Jesus jebay be. ⁷ — Itaybit ip ġasũ a'ōbi acã ōn emuwēnuwēn iam — io'e. ⁸ — Apēn cuk adi ecece iap ma oġuwēnuwēn soat pe okay itabucayũ be. Wa'ō kay ip osodop. Itaybit o'e ip icēmān Deus xewi Jesus osodot iam. Itabut o'e ip Deus ma Jesus o'ġudot iap kay — io'e Jesus.

⁹ — Bay, ixeyũ beam ma òn kawẽnwẽn eweju—onze beayũ beam — io'e. — Itabut'ũmayũ beam ƣu òn kawẽnwẽn—okay emumutabunyũ beam acã — io'e. — Ebekitkiyũ ixeyũ. ¹⁰ Soat okay itabucayũ ebekitkiyũ. Imẽnpuye webekitkiyũ dak ip. Adeayũ odipap cocom webekitkiyũ cũƣ ma jekukum puye — io'e.

¹¹ — Bay, soat podi ma a'òbaca. A'òbacaap cuk adi eƣũm owebe. A'òbacaap co'i wa'òbaca. Gaxĩn ma oajẽm ma'ƣuto ekay. Òn ma ipi daƣ ƣu ojeku. Okay itabucayũ bit ipi daƣ ip jeku. — Bay — io'e. — Pũƣ em ikẽrẽat ejukuk ƣu. Imẽnpuxim aƣ cuy eƣuy ixeyũ kay cũƣ ma ip ceku am wekuap co'i, ekuap co'i dak — io'e. ¹² — A'òbacaap cuk adi eƣũm owebe. Òn ixeyũ xe bima, a'òbi ma juk adi aƣ oƣuy cekay ip itabucap epereap puxim. Ka'ũma ma ixeyũ'in oibu'un okay. Pũƣ acã oibu'un—jetabucap epereperemxi acã. Apẽn ixẽ jetabucap o'jepere iap ibararak opop Deus ekawẽntup pe. Iƣodup ekawẽn taƣ jetabucap jepere ƣasũ — io'e.

¹³ — Bay, ƣaxĩn ma'ƣuto ocepit ekay — io'e Jesus. — Ijocẽ bima bit òn kawẽnwẽn ewebe onze beayũ beam ixeyũ mucokcok am ocokcokap co'i. Obu'u icokcoksũ ãm ip. Obikuy icokcok cĩcã ãm ip ocokcokap co'i — io'e. ¹⁴ — Ekawẽn cuk adi oƣuwẽnuwẽn cebe ip. Ekay'ũmat ekukuap puxim ƣu òn jekukum. Ixeyũ dak ekay'ũmat ekukuap puxim ƣu jekukum. Imẽnpuye ixeyũ kay itakoma o'e ip itabut'ũmayũ, ekay'ũmayũ — io'e. ¹⁵ — Bay, “Okay itabucayũ juy etujujẽm ipi daƣwi,” i'ũmƣu òn pit e'em ewebe. “Ixeyũ juy eƣuxipan ikẽrẽat mujurũƣrũƣ'ukayũ kukukat xewi,” i òn pit e'em ewebe — io'e. ¹⁶ — Itabut'ũmat ekukuap puxim ƣu òn jekukum. Imẽnpuxim itabut'ũmat ekukuap puxim ƣu jekukum ip okay itabucayũ — io'e. ¹⁷ — Bay, ixeyũ juy eƣuwexat soat em ebikuyap taƣ jekuku'ukayũm. Ekawẽn cocoam cuy ip eƣuwexat. Ekawẽn acã kawẽn icẽmat — io'e. ¹⁸ — Ën cuk omudot ijodiat mutaybin am kawẽn icẽmãn. Imẽnpuxim ixeyũ oƣuju ijodiat mutaybin am kawẽn icẽmãn — io'e. ¹⁹ — Oƣe'ũn'ũn ƣasũ, oxe ixeyũ ikukpin puye. Ebikuyap taƣ oje'ũ ixeyũ dak ebikuyap taƣ ceku am — io'e. ²⁰ — Onze beayũ beam acã ƣu òn kawẽnwẽn eweju, Bay. Warara'acayũ itabut je'e okay, ixeyũ omuwẽnuwẽn puye. Ixeyũ beam tak òn kawẽnwẽn eweju—ƣuyjom itabunayũ beam — io'e. ²¹ — Bay, “Ixeyũ juy esubuywan pũƣ taƣ ma ip ceku am,” i òn e'em ewebe. Bay, pũƣ taƣ ma ãn jekukum oweju. Òn tak pũƣ taƣ ma eweju jekukum.

— Bay — io'e. — Obikuy wuyekukuap co'i ceku am ip. Wuyekukuap taƣ jekukum pima, itabut'ũmayũ je'e “Deus Jesus emumudot,” i — io'e. ²² — Bay, a'òbacaap cuk adi ejomõƣ owebe. “Ojo'i ãn tak a'òbaca,” i juk adi ece owebe, Bay. Imẽnpuxim “Ojo'i eyju dak eya'òbaca,” i òn e'em okay itabucayũ be. Imẽn òn e'em cebe ip pũƣ taƣ ma ceku am ip wuyekukuap co'i — io'e Jesus. ²³ — Pũƣ taƣ ma òn jekukum ixeyũ eju. Ën tak oweju pũƣ taƣ ma jekukum. Imẽneju pũƣ taƣ ma jekukum ip wuyekukuap co'i. Wuyekukuap co'i jekukum pima, itabut'ũmayũ itabut je'e ãn ma omudocat iap kay. Deus xe wuyukpin apẽn jekpot ikukpin cexe iap co'i iap kay dak itabut je'e ip — io'e. ²⁴ — Exe okukpin cuk adi oƣuy ipi mujurũƣ puje. “Wa'òbacaap co'i ãn tak a'òbaca,” i juk adi ecece owebe.

— Bay — io'e. — Onze beayũ juk adi eƣutabun okay. Obikuy wuydopap pe ixeyũ dop am okpot wa'òbacaap co'i ya'òbaca iap co am — io'e. ²⁵ — Bay — io'e. — Soat em ãn cũƣ ma e'em. Ikẽrẽat ejukuk ƣu—pũƣ em tak ka'ũma. Itabut'ũmayũ itaybit ƣu abu ãn iam. Òn pit wetaybit cĩcã abu ãn iam. Onze beayũ itabut cebay tekũ o'ƣudot ijodi iap kay — io'e. ²⁶ — “Webay xe eyukpin cĩcã,” i juk adi ocece cebe ip. Iboap oƣuwẽn cebe ip cewemukpin am ip exe okukpinap co'i. Iboap oƣuwẽn cebe ip pũƣ taƣ ma weku am ceweju ip — io'e Jesus.

Imẽn Jesus o'jekawẽn cĩcã jebay eju.

18

¹ Jebay eju jekawẽn epere buje, Jesus o'jẽm Jerusalẽm ka bewi. Jeweju etaybitbinayũ eju o'jẽm. Kadidi daƣwi o'ju ip—Cedromti daƣwi. Kadaidip o'tiptop kadidi wĩnãbu. Jesus

o'ju ibodip pe onze beayũ eju. Oajẽm ip kadaidip kay. ² Ade em Jesus cuk adi oekukuku ibodip tağ doze beayũ eju. Imẽnpuye Judas itaybit osunuy ibodim Cedromtim. Judas Jesus ũm ojuy cekay itakomaayũ be.

³ Judas o'ju Jesus kay. O'ju kadaidip pe. O'ju sorarayũ eju, Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ eju dak. O'ju ip paĩyũ kukukayũ a'õbi, Fariseuyũ a'õbi dak. O'ju ip lamparina'a kukuğ jebui be, jeba'ip kukuğ tak, wexiktak kukuğ tak. Oajẽm ip cekay—Jesus kay.

⁴ Jesus kuy itaybit o'e soan—apẽn owebe je'bapuk iam. O'ju ajẽmayũ dopabe—Judasyũ dopabe. O'jekawẽn ceweju ip.

— Abu-kudadam epesot? — io'e—Jesus o'e.

⁵ — Jesus kudadam oceju — io'e ip. — Nazaré ka bewiat kudadam oceju — io'e ip.

— Gebujeat ma'ğu õn — io'e Jesus.

⁶ “Gebujeat ma'ğu õn” i'e buje, soat ip o'jewede cexewi ajẽm ojuyayũ. O'at ip ipi ju Jesus ekawẽn co buje. Waram Jesus o'e:

— Abu-kudadam eyju? — i cebe ip.

⁷ Waram ip o'e:

— Jesus kudadam oceju — i. — Nazaré ka bewiat kudadam — i.

⁸ — “Gebujeat ma'ğu õn,” i kuy oce eywebe — Jesus o'e. — Õn ma eyju okudadam. Owejuayũ bit cuy epejat ğu. ãğ cuy je'jẽm ip — io'e.

(⁹ — Bay, juk eğutabun'iaiyũ jetabucap jepere ğu—pũğ tak ka'ũma — i juk Jesus o'e. Imẽnpuye — ãğ cuy je'jẽm ip — io'e Judasyũ be jewewewem etaybitbinayũ daomũnap puxim, ixeyũ be ipiat supi'ajoacap puxim).

¹⁰ Iboap co buje, Simão Pedro jepaja o'ju'uk iyuk pewi. Kiririk. Paĩyũ kukukat puywatwat'ukat ɣuybu o'suɣuybu'uk iɣuybuikibi dağ pajam. Tẽğwũn. Iba'at kadiat ɣuybu o'suɣuybu'uk. Ibuywatwat'ukat putet Malco i osunuy.

¹¹ — Odaxijom ɣu juy paja kuğ! Ipiat osupi'ajo webay bikuyap tağ—kuyjeat ekawẽn tağ — io'e Simão Pedro be.

¹² Jesus o'jat ip Judasyũ, sorarayũ dak, sorarayũ kukukayũdak, Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ dak. O'subamukirik ip.

¹³ Koam Jesus o'tujowat ip Anás kay. Ixe Anás Caifás tadop osunuy. Caifás paĩyũ kukukat osunuy ixekoato.

¹⁴ — Xipat wuywebe ite aɣokatkat aoka am wuymuy'ũ'ũap puxim — i juk o'e ixekoato Caifás Judeuyũ kukukayũ be.

(24) Anás Jesus o'ɣujuat Caifás kay—paĩyũ kukukat kay. Ibõgbikiriğ o'ɣujuat.

¹⁵ Simão Pedro o'ju Jesus nomuju. Warara'acat tak o'ju ceweju. Ixe dak onze beayũ'in osunuy. Ixe wara'acat ma Jesus eju oõm paĩyũ kukukat tuk'a ekorara be. Oõm paĩyũ kukukat itaybit cĩcã ixem puye. ¹⁶ Pedro bit uk'a ekorara exĩntabi xe osunuy. Oõm ɣu buk uk'a ekorara be. Warara'acat o'jepit korara exĩntabi be. O'jekawẽn xĩntabi wiwi'ukat pe—ayacat pe.

— ãğ jeõm obure — io'e ayacat pe.

— Xipat — io'e cebe.

— Eõm cuy — iwiwi'ukat o'e Pedro be.

Oõm uk'a ekorara be.

¹⁷ — Jesus eju etaybitbinat ɣu du ãn? — ayacat o'e Simão Pedro be—xĩntabi wiwi'ukat o'e.

— Ka'ũma — i napa ma o'e Simão Pedro. — Ceweju etaybitbinat ɣu õn — io'e napa ma jebuap puxim.

¹⁸ Kajuk kuğ osunuy. Paĩyũ kukukat puywatwat'ukayũ daxanabõẽ o'tabõẽmusop jeweweam. Daxa etako be kacũcũğ'i ip osodop daxae o'om jewewewem ibuywatwat'ukayũ, sorarayũ dak. Pedro dak o'ju daxa etako be. Jewewewem ip osodop.

¹⁹ Gebuje paĩyũ kukukat o'jekawẽn Jesus eju.

— Eweju etaybitbinat e'eap cuy eḡuwēn owebe — io'e Jesus pe. — Apēḡap ekawēn ixeyū eḡutaybitbitbin? — io'e cebe.

²⁰⁻²¹ — Apēnpuye ēn e'em owebe ma “Apēḡap ekawēn ixeyū eḡutaybitbitbin?” i? Soat em ibapuḡ ma ijoceat oḡutaybitbitbin — io'e Jesus. — Adeayū etabutpe oḡutaybitbitbin Deus eju kawēnwēnap'a be, yaboḡat'a be dak — io'e. — Iba'arēm ḡu oḡutaybitbitbin—pūḡ em tak ka'ūma — io'e. — Wemumutaybitbinyū be juy ecekawēn. “Apēn eymutaybin Jesus?” i juy epe'e cebe ip — io'e. — Itaybit ip — io'e Jesus.

²² Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukat Jesus dopa o'topaokaka jebum cekawēn co buje. — Imēn tu ēn kawēnwēn paīyū kukukat eju? — io'e. — Cedaḡ ḡu ēn kawēnwēn! — io'e.

²³⁻²⁴ — Wekawēn cūḡ'ūm pima, iboap cuy eḡuwēn soat pe, ijoceacat pe — io'e Jesus. — Wekawēn cūḡ ma bima bit, apēnpuye dak ēn odopaokaka? — io'e.

Mūḡ ma o'e. Jededem ḡu.

²⁵ Pedro jewewewem mabuk o'e daxa etakobe. Cūḡ'i osunuy warara'acayū parakpe.

— Ibakirikat eju etaybitbinat ḡu du ēn? — io'e ip Pedro be.

— Ōn ḡu — io'e Pedro napa ma. — Iḡo ejuat ḡu ōn — i napa ma o'e.

²⁶ Warara'acat o'jekawēn Pedro be ḡebuḡe bit. Ixe wara'acat paīyū kukukat puywat-wat'ukat osunuy. Pedro emuḡuybu'uk badip osunuy.

— Ōn ma ejojo iḡo eju kadaidip pe! — io'e wara'acat.

²⁷ — Ōn ḡu—warara'acat acā — io'e Pedro napa ma.

Gebuḡe isum ma sapokay o'jede.

²⁸ Jesus o'tujujēm ip Caifás tuk'a bewi ceweju jekawēn epere buje.

Gebuḡe Caifás Jesus o'tujowacat iecuḡap tuk'a kay—Pilatos tuk'a kay. O'tujowat ip kabia isum. Judeuyū oōm ḡu iecuḡap tuk'a be Pilatos Judeu'ūm puye. Tuk'a akiju ma ip osodop. Cedaḡ ḡu kuka o'e ōm ām Judeu'ūmat tuk'a be Páscoa epeta muy'an pima. Ōm pima:

— Wuyisu ḡu Deus xe — i kajuk o'e ip. — Peta xat o ba'ore wuywebe — i kajuk o'e ip. Imēneju oōm ḡu ip iecuḡap tuk'a be—Pilatos tuk'a be.

²⁹ Imēnpuye Pilatos o'jēm jeduk'a bewi. O'ju Judeuyū kukukayū eju jekawēn ām.

— Jesus ikērēat kuḡ tu eyxe? — io'e Pilatos Judeuyū kukukayū be.

³⁰ — Hm hm — io'e ip. — Ocexe ma ite ikērēat cuk adi o'jukuk. Ocedobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu teku jekukum. Ēn cuy ite eyaokaat — io'e ip.

³¹ — Eyju ma juy epetujujēm oxewi — io'e Pilatos. — Eyju ma juy ipiat epesupi'ajoat cebe eydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ — io'e.

— Ap! — io'e ip. — Oca'ōbi ḡu oceju ibamupaya ojuy ce'ū ām—a'ōbi acā — io'e ip Pilatos pe—iecuḡap pe. ³² (Jesus cuk adi o'e — Obamupaya ip we'ū ām — i. Itaybit'ūm pima Judeuyū kukukayū o'jekawēn Pilatos pe kuy o'e'e iap co'i—Jesus pe o'e'e iap co'i).

³³ Pilatos oōm ma'ḡuto jeduk'a be. Jesus o'ḡudocat jewekay.

— Judeuyū kukukat tu ēn? — io'e Jesus pe.

³⁴ — Aḡuy daḡ tu iboam ēn e'em owebe? — io'e. — Warara'acat aḡuy daḡ ḡu xe'e? — io'e Jesus.

³⁵ — Waḡuy daḡ ḡu! — io'e—Pilatos o'e. — Judeu ḡu ōn pit — io'e Pilatos. — Judeuyū ma edojot okay. Apēn ēn tak ece ikērēan? — io'e Jesus pe. — “Judeuyū kukukat ōn,” i du ēn eēm? — io'e Jesus pe.

³⁶ — Eybuxim ḡu ōn ijodiacat kukukat — io'e. — Ōn ijodiat puximan pima kuka adi webekitkit o'jewaokaka okay itakomaayū eju. O'jewaokaka kuka adi ip Judeuyū be obuap puxim. Imēnpuye ijodiat a'ōbi ḡu ōn warara'acayū kukukat — io'e Jesus.

³⁷ — Ijodiat kukukat tu ēn? — io'e Pilatos.

— Hm hm. Ikukukat ōn — io'e. — Kawēn icēmat muwēn ām okop ijodi. Kawēn icēmat muwēn ām okap. Kawēn icēmat kay kūyjobicayū wekawēn kay dak kūyjobit — io'e Jesus.

³⁸ — Ka'ũmġu kawēn icēmat! — io'e Pilatos.

Gebuje Pilatos Jesus eju jekawēn o'jepere. O'jēm ma'ġuto jeduk'a bewi. O'jēm jekawēn ãm ma'ġuto Judeuyũ kukukayũ eju. Akiju ip osodop.

— Oxe ma ite aġokatkat ikērēat o'jukuk ġu. Pũġ em tak o'jukuk ġu ma — Pilatos o'e cebe ip. — Cũġ ġu kuka o'e wuywebe yaoka am — io'e. ³⁹ — Páscoa epeta bima pũġ ma òn imujēmjēm'uk daomũnmũnap'a bewi jekpiwan ma ceku am. Eybikuy du owebe eykukukat mujēm ãm jekpiwan ma ceku am—Jesus mujēm ãm? — io'e Pilatos.

⁴⁰ — Ap! — io'e ip. — Ixe ġu juy eġujēmat — io'e ip ya'õberen. — Barrabás pit eġujēmat — io'e ip. — Barrabás kay oceju! — io'e ip ya'õberen. (Ixe Barrabás jebureyũ aokakaxi osunuy).

19

¹ — Jesus cuy epeyukxabimupokupok wuyukxabimupokupokapxeem — io'e Pilatos sorarayũ be.

O'yukxabimupokupok ip sorarayũ. ² Jesus waywayway pin ip osodop. Jesus ijodiat kukat iap waywayway pin osodop ip. Imēnpuye widaohobune o'subunemuwakēn ip yabeam. O'jomōġ ip ya be ijodiat kukat a beat mōġap co'i. Iekabek o'ġuõm ip Jesus pe ijodiat kukat ekabek co'iat. O'ġuõm ip iberenat—iremrumġuġūnat. O'ġuõm ip iwaywayway am.

³ — Ak'i! Teku Judeuyũ kukukat! — io'e ip Jesus waywayway am. Warara'acat ma ip o'topaokaka jebum.

⁴ Pilatos waram o'ju jeduk'a ekorara be. Judeuyũ kukukayũ kay o'ju.

— Ak'i! — io'e. — Waram ixe otojocat eyetabixe am — io'e. — “Oxe bit ite ikērēat o'jukuk ġu—pũġ em tak ka'ũma,” i òn e'em eywebe — io'e Pilatos.

⁵ Imēnpuye ixe Jesus o'jēm uk'a bewi. Xerwun. O'ju Pilatos xe. Oajēm adeayũ wap. Yabeat kuġ mabuk osunuy—widaohobune kuġ. Iekabek kuġ mabuk osunuy—iremrumġuġūnat kuġ.

— Ak'i juy epe'e — io'e Pilatos adeayũ be. — Ijoce ma aġokatkat — io'e cebe ip.

⁶ — Ite ba juy esubamupayaat korosa be ce'ũ ãm — io'e ip ya'õberen paĩyũ kukukayũ, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ dak.

O'jewāwā ip. Imēn o'e ip Jesus co buje.

— Ite ba juy esubamupayaat korosa be ce'ũ ãm — io'e ip ya'õberen.

— Eyju ma juy epejat — io'e Pilatos cebe ip. — Eyju ma juy epesubamupaya korosa be — io'e. — Oxe bit cũġ ġu wuywebe yaoka am. Oxe ikērēat o'jukuk ġu—pũġ em tak ka'ũma — io'e.

⁷ — Cũġ ma ocexe bit yaoka am cekawēnkērē buye — io'e Judeuyũ kukukayũ. — “Deus ipot òn,” i juk adi o'e teku — io'e ip. — Imēnpuye ocedobuyũ'ũm'ũm ekawēn taġ oceju yaokam — io'e ip.

⁸ Pilatos iparara jĩjā ma o'e “Deus ipot òn,” i teku e'em iap tobuxik puje. ⁹ Waram oõm jeduk'a be Jesus eju kawēn ãm.

— Apomawi ejot? — io'e Pilatos Jesus pe.

Imēnpit Jesus jededem ġu.

¹⁰ — Ede pin ġu du owebe? — io'e Pilatos. — Wa'õbuyxi òn. “Iteba juy epesubamuwekap,” i òn e'em pima, jebamuwekap ip. Ekupinap taġ eceku — io'e Pilatos. — “Epesubamupaya korosa be ce'ũ ãm,” i òn e'em pima bit, jebamupaya ip e'ũ ãm — io'e—Jesus pe o'e.

¹¹ — A'õbuyxi ěn Deus cuk a'õbuyxian emuy buye — io'e Jesus. — Emuy'ũm pima, apēn kuka ece owebe? Ka'ũma ma! — io'e—Jesus o'e. — Ewebe oaokaan puje, ikērēat kuġ ece'e Deus xe. Ebodi ma bit ekay odojocat pit ikērēat kuġ je'e cexe — io'e.

¹² Iboap co buje, Pilatos Jesus pa muwekap ojuy jĩjā o'e.

— Jesus pa muwekap ojuy oce — io'e Pilatos jewebe ma.

— Roma ka kukat itakoma soat kay— “Ōn ma ijodiat kukat,” i'e'e'ukayū kay — io'e Judeuyū kukukayū Pilatos pe. — César itakoma cekay ip — io'e ip. — Ewebe ibamuwekap puje, César kuka itakoma o'e ekay dak — io'e ip Pilatos pe.

¹³ Pilatos waram Jesus o'tujowat jeduk'a eakiju. O'tujowat adeayū wap iboap co buje. Pilatos oabik ibimãmãmãat ekawēn coco'ukap pe. Gabatá i uk'a eakijuat putet osunuy. Gabatá wita'a muğēğē iape wuya'ōm. ¹⁴ Sexta-feira kaxicuğ osunuy. Sábado emap kabia Judeuyū jekaxipanpan ip o'e peta muy'an—Páscoa epeta muy'an.

— Ak'i juy epe'e — io'e. — Teku eykukukat — io'e Pilatos Judeuyū kukukayū be.

¹⁵ — Ite ġu oceukukat! i o'jede paīyū kukukayū. — Ite juy eyaokaat! — io'e ip ya'ōberen. — Ite juy eyaokaat — io'e ip. — Esubamupayaat korosa be ce'ū ãm — io'e ip jetakoma pibun.

— Eykukukatpa du osubamupayaat korosa be? — io'e Pilatos.

— Pūğ ma wuykukukat — io'e ip. — César acã wuykukukat — io'e ip paīyū kukukayū.

¹⁶ Imēneju Pilatos jesorarayū o'tomuwã.

— Ite juy epejat — io'e cebe ip. — Epesubamupaya korosa be — io'e cebe ip.

¹⁷ Jesus o'jat ip. Ibocewi o'jēm ip Pilatos duk'a bewi.

Gebuje Jesus o'tujowat ip co'a kay. Wuyjuyū'aririt'a i co'a butet osunuy. (Gólgota i co'a butet osunuy Judeuyū a'ōm). Korosa kuğ o'ju Jesus. Jay. Oajēm ip. ¹⁸ Igo'a be sorarayū Jesus pa o'subamupaya ip korosa jeje ipiju. Tağtağtağ'i tapoam o'e ip. Ibubida be tapoa o'jomuy ip. Cēh. Korosa o'ġu'ağobucēğ ip ipikūykūy be. Bēğ. Warara'acayū be dak o'subamupaya ip korosa eju xepxepayūba. Wara'acat ceje o'subamupaya ip korosa jeje. Pūğ korosa o'jomuy ip ipikūykūy be Jesus ba'at kadi. Wara'at o'jomuy ip iba'ūğat kadi. Jesus ixeyū parakpe osunuy korosa eju. Toro'ih.

¹⁹ Pilatos tak taperadup o'tupmubararakat. O'tupmōğat korosa eju. Tupararakatup o'tupcoco ip kapkamayū “Jesus teku,” io'e taperadup pe. “Nazaré ka bewiat—Judeuyū kukukat” io'e taperadup pe. ²⁰ Iboaptup o'tupmubararak ip Judeuyū a'ōm, Romanoyū a'ōm tak, Gregoyū a'ōm tak. Jesus o'subamupayaiat ka Jerusalém ka tēğ ma o'sukadop. Imēneju iboaptup o'tupcoco Jerusalém ka be powatwatyū. ²¹ Imēneju paīyū kukukayū o'jekawēn Pilatos eju.

— “Teku Judeuyū kukukat osunuy” iaptup ġu juy etupmubararak, “ ‘Ōn Judeuyū kukukat,’ i juk adi o'e teku” iaptup acã — io'e ip paīyū kukukayū.

²² — Ap! — io'e Pilatos. — Otupmuwarurun ġu juy wemudupmubararaktup — io'e.

²³ Korosa eju Jesus pa mupaya buje sorarayū cesay mu'ē'ē ojuj ip jewewebe. Cesay osodop ebadipdip. Sorarayū dak ebadipdip osodop. Ibinūnpeat pit pūğ ma imuğēğē osunuy pağōm. Iinūmnūm ġu ikuğ osunuy. Soat iinūmnūm'ūmat kay o'e ip sorarayū.

²⁴ — Ibinūnpeat aġuwek ġu juy — io'e ip jewewebe. — Ga'a karatūğ'a jo'iat'a ayaxik ipi ju. Ya'at puje pūğ ma je'jat. Ya'at puje wuyetaybit ace'e abu je'jat iam — io'e ip jewewebe.

O'yaxik ip ipi ju. Deus ekawēntup e'em—kuyjeatup:

Wesay o'ġu'ē'ē ip jewewebe, i. Karatūğ'a jo'iat'a o'yaxik ip obinūnpeat pu am, i. Imēn e'em Deus ekawēntup. Sorarayū be yaxik puje Jesus ekabek pu am, iboaptup ekawēn tağ ip o'e.

²⁵ Gebuje Jesus jexi o'jojjo. Jesus xi korosa xe osunuy. Ixi kibit tak iboce osunuy. Maria Magdalena dak iboce osunuy korosa xe. Wara'at Maria dak iboce osunuy—Clupas tayxi.

²⁶ Jesus jexi o'jojjo. Doze beayū'inat ixi xe osunuy. Ixe Jesus emumukukpinput osunuy. Ixe dak Jesus cocom o'e.

— Tū'ū — io'e. — Teku jekuk ġasū jexi kukap co'i — io'e. ²⁷ — Tapu — io'e jemumukukpinput pe. — Oxi juy ejukuk ġasū exi kukap co'i — io'e Jesus.

Ixe ağokatkat Jesus xi o'ġuōm jeduk'a be gebuje bit. Jesus e'ū buje jexi kukap co'i ma xipan o'jukuk.

²⁸ Jesus itaybit o'e soat wekapikap oġu'ũm iam.

— Obipuruk — io'e Jesus.

Iboam o'e Deus ekawëntup ekawën taġ.

²⁹ Uva'abidi o'tinuy iboce wa'e jo'iat'a be—tideibog'ũmati. Iboceat tibubuap o'ġuakõm iġodi be. O'jomuy ip ip'abi be hissopo'ip abi be. Bëġ'i. O'yopmuyu Jesus pe tikõn ãm.

³⁰ O'tikõn tibubuap pewi. Korotkorot'i.

— Soat wekapikap oġu'ũm — io'e Jesus.

O'je'aetore. Jekpiwan ma oe'ũ.

³¹ Gebuje Judeuyũ kukukayũ ibamupaya'ibit mukop ojuy korosa ejuwi. O'ju ip kawën ãm Pilatos eju—iecuġap eju.

— Ocebu'u jĩjã jebodoydoyap kabia be korosa eju ce'ũ'ũayũ nuy ãm — io'e ip. — Ibamupaya'ibit tao juy etaodakacat dao ma ce'ũ ãm — io'e ip Pilatos pe. — Ixeyũ'ũm'ũm cuy eġukopat Sábado ajëm awap — io'e ip Pilatos pe.

Imën o'e ip sexta-feira buye. Kuyaje Sábado—jebodoydoyap kabia. Judeuyũ xe petabog cĩcã osunuy. Imëneju ibu'u jĩjã ip osodop ixeyũ'ũm'ũm nuy ãm korosa eju Sábado bima—jebodoydoyap kabia bima.

³² Imëneju sorarayũ o'ju korosa ejuayũ kay. Wëġ. Pa. Koapatao o'taodakat ip korosa ejuatao. Wëġ. Pa. Wara'acatao dak o'taodakat ip—Jesus eju ibamupaya'ibitao.

³³ Sorarayũ oajëm Jesus'ũm kay.

— Kuy oe'ũ — io'e ip jewewebe.

Imënpuye Jesus'ũmtao o'taodakat ġu ip. ³⁴⁻³⁷ Imën e'em Deus ekawëntup:

Ixe dao taodakat ġu ip—pũġtao dak ka'ũma, i.

Tik. O'ya'õxamutik. Sorara Jesus'ũm o'ya'õxamutik obukaka'ukren. Wara'atup imën e'em—Deus ekawëntup:

Ya'õxamutik'ibit kay jeakak ip wuyjuyũ, i.

Kuyjeatup ekawën taġ o'jebapuk Jesus e'ũ buje—Deus ekawëntup ekawën taġ. Jesus'ũm oe'ũiap o'jojojoiat ce'ũap o'ġuwën ocewebe. Ocetaybit ixe icëmãn e'em iam. Ocejũ dak Jesus'ũm e'ũap muwënuwën eywebe dak eyetabun cekay am.

³⁸ José o'ju Pilatos kay Jesus'ũm jebit mukopap ojuy korosa ejuwi. Arimatéia ka bewiat osunuy ixe. Jesus kay itabut osunuy. Iba puġ ġu bit Jesus kay wetabut i'e'e'uk osunuy warara'acayũ be—iba'arëm mabuk. Iba puġ ġu i'e'e'uk osunuy Judeuyũ kukukayũ buxim jeparara buye.

— Jesus'ũm jebit mukop ojuy õn pit korosa ejuwi — io'e José Pilatos pe.

— Ha'a — io'e Pilatos. — Esujebitmukop — io'e.

José o'ju Jesus'ũm kay—korosa ejuat'ũm kay. Ijebit o'ġukop korosa ejuwi.

O'tujowat witabikũy kay. ³⁹ Nicodemos o'ju José eju. Imude'o'onap kuġ o'ju. Ade ikuġ o'ju—45 kilo ikuġ. Iwekoykeyap osunuy imude'o'onap. Mirra'ip peati tiwekoykey o'e aloé'ip peati eju. Jesus'ũm jebit mude'o'on ojuy iġëmap puxim. Ixe Nicodemos kuy bima Jesus eju o'jekawën ixima be. ⁴⁰ Xepxepayũ Jesus'ũm jebit o'jat—José, Nicodemos tak. Imude'o'onap o'ġuwedi ip paġo daġ—xipacat taġ. Ijebit o'jomũnmũn ip ixem paġõm. Perek. Imën ma Judeuyũ wuyjuyũ'ũm'ũm muxipanpan'uk ip osodop witabikũy be imuõm ãm. ⁴¹ Kadaidip o'tiptop Jesus pamupayaap pe. Iġodip pe witabikũy o'sukũynuy—wuyjuyũ'ũm'ũm muõmuõmapkũy. Ikũyisuatkũy o'sukũynuy. Ikũyisuatkũy be ce'ũat o'jomõġ ġu buk ip. ⁴² Sexta-feira osunuy. Sexta-feira bima jexat muxipanpan'uk ip osodop Judeuyũ Sábado bima i'o'ibin. Sábado bima jebodoydoy'uk ip osodop. Witabikũy ibamupayaap tēġ ma o'sukũynuy. Imëneju Jesus'ũm o'jomõġ ip iġokũy be.

20

¹ Domingo bima Maria Madalena o'ju witabikũy kay. Kabiakabia'i bima o'ju. Kabiok ma bima buk o'ju. Ikũynomudip'a o'yajojo wita'a. Yaboġat'a o'yajojo. Tũybe wuyjuyũ

o'tujupa'um ijebit iãn o'e Maria. Yawede o'yadobuxik tomudip'a. ² O'jedau Pedroyũ kay. Oajēm cekay ip. Pũğ ixeyũ'in Simão Pedro osunuy. Wara'acat Jesus emumukupinput osunuy. Ixe dak Jesus eju etaybitbinat osunuy.

— Wuykukukat'ũm o'tujupa'um ip witabikũy bewi — io'e Maria xepxepayũ be. — Poce xe'e ip ixeyũm o'jomõğ? Ocetaybit ğu — io'e.

³ O'jēm Pedroyũ jeduk'a bewi. O'ju ip witabikũy kay. ⁴ Xepxem ma o'ju ip daudam. Warara'acat pit dao ma o'jedau. Koap oajēm witabikũy be. Jay. ⁵ Atoroh. O'je'atoro ikũy kay. Etaburut. O'jetaburut. Pağo o'jojajo irucat. Ijebit mũnmũn o'jojajo. Imēnpit oõm ğu ikũy be. ⁶ Kanomũm Simão Pedro oajēm. Jay. Oõm witabikũy be Simão Pedro. Cereğ. Bodiku pağo osodop irucat xipacat. Ibo o'jojajo. ⁷ Wara'at pağo o'tobuxik—Jesus'ũm a dağ osodopiat. Yadağ osodopiat ijebit mũnmũnap epağo xe ğu osodop. Wara'at pe ma osodop. Iekabek acã osodop ya'a o'yadopiat pe. Ka'ũmğũ ijebit pit. ⁸ Wara'acat tak oõm ğasũ—Jesus eju etaybitbinat—Jesus emumukupinput. Badi o'jeak.

— Ak'i ece! Ka'ũmğũ ijebit! — io'e jewebe ma. — Waram Jesus o'jetait! — io'e jewebe ma.

⁹ Deus ekawēntup imēn e'em:

Deus ixeyũm ce'ũ'ũayũ xewi, i.

Kuy bima ibodup ekawēn cekawēn pa'arēm osodop cexe ip. Gasũ bit ibapuk o'e Jesus eju etaybitbinayũ xe.

¹⁰ Xepxepayũ ma o'jepit jeduk'a be.

¹¹ Maria Madalena bit waram o'ju witabikũy jom. Jay. Oajēm. Ikũy jom osunuy itabēğ ikũy etakobe. Wa osunuy. O'je'atoro. Atoroh. Axih. Wa o'e. O'jetaburut ikũy be.

¹² Deus ekawēn tojotjot'ukayũ o'jojajo xepxepayũ—kabi kadiwiayũ. Cesay irucat kuğ ip osodop. Kaxikxik'i osodop ip Jesus'ũm osodopiap pe. Pũğ ixeyũ'in ya'a o'yadopiap pe osunuy. Wara'acat ixeyũ'in sui o'suidopiap pe osunuy.

¹³ — Tũ'ũ — io'e ip Maria be. — Abu-kay ēn wa? — io'e ip.

— Okukukat'ũm kay — io'e. — Okukukat'ũm o'tujupa'um ip — io'e. — Imēnpuyē õn wa. Wetaybit ğu poce ip o'jomõğ iam — io'e.

¹⁴ O'jekorepēn imēğap e buje. Jesus cũğ'i osunuy tōğpikadi. Jesus o'jojajo. Imēnpit itaybit ğu o'e ixem. O'jetabieba'arēm ixem. Tũybe ija ğu iãn o'e.

¹⁵ — Tũ'ũ — io'e Jesus. — Abu-kay ēn wa? — io'e cebe. — Abu-kudadam ēn? — io'e.

Tũybe sute kadaidip wiwi'ukat iãn o'e Maria cebe.

— Okukukat'ũm kudadam õn — io'e. — Ēn tu ixeyũm etujujēm? Poce ejomõğiap cuy eğuwēn owebe! — io'e. — Õn ma oju ixeyũm tujupit am — io'e.

¹⁶ — Maria! — io'e.

O'jekorepēn Jesus kay.

— Raboni — io'e ja'õm—Judeuyũ a'õm.

(Raboni wekariwa iape).

¹⁷ — Obaixiğ ğu ece — io'e. — Webay kay buk oceu ğu — io'e Jesus. — Eju juy okitpiyũ kay—oweju etaybitbinayũ kay — io'e. — “Webay kay waram oceu—eyebay kay,” i juy ece cebe ip — io'e. — “Wuyebay Deus oxe, eyxe dak,” i juy ece cebe ip — io'e Jesus Maria be.

— Hm hm — io'e—Maria o'e.

¹⁸ Maria Madalena o'ju Jesus eju etaybitbinayũ kay.

— Wuykukukat ojojajo! — io'e cebe ip. — Waram o'jetait! — io'e.

Jewebe Jesus o'e'e iap o'ğuwēn cebe ip.

¹⁹ Kabiog pima Jesus o'jebapuk jweju etaybitbinayũ kay. Ixe Domingo bima o'jebapuk cekay ip. Awerom ip osodop uk'a be. Cem ma'ğũ tomudipdip osunuy xĩntabi, Judeuyũ kukukayũ buxim iparara buye. Inaka Jesus o'jebapuk cekay ip.

— Kaba'ũm cuy epeyewekuk — io'e cebe ip.

²⁰ O'jewebumupaya cekay ip. O'jewa'õxamubapuk cekay ip. Icockok cĩcã ma ip o'e jekukukat tobuxik puje.

²¹ — Kaba'ũm cuy epeyewekuk — io'e waram Jesus. — Webay juk omudot ijodi. Imēnpuxim òn tak jeymuju omuwēn ãm ijodiat pe — io'e.

²² Jebido o'subidomuju cekay ip. Puw io'e.

— Obiõgbuk oguõm eywebe — io'e. — Xipacat oguõm eywebe — io'e cebe ip. ²³ — “Deus ikērēat ju'uk eywebewi” i ey'e buje, ikērēat ju'uk ixeyũ bewi — io'e. — “Deus ikērēat ju'uk ġu eywebewi” i ey'e buje bit, ju'uk ġu ikērēat ixeyũ bewi — io'e Jesus.

²⁴ Gebuje Jesus o'ju Tomé kay—jeweju etaybitbinat kay. Ixe Tomé doze beayũ'in osunuy. Xepxem ikap'ibit i ixē butet osunuy wara'at ibutet. Warara'acayũ eju ġu ixē Tomé osunuy ixeyũ kay Jesus ebapuk puje. Jesus o'jojojo ġu buk waram cetait puje.

²⁵ Imēnpuye warara'acayũ o'jekawēn Tomé eju—ceweju etaybitbinayũ.

— Tapu, wuykukukat ma ocejojojo! — io'e ip. — Waram ġuto o'jetait! — io'e ip.

— Dapxi eyju! — io'e. — Wetabut ġu oce waram ixē'ũm o'jetait iap kay — io'e. — Tapoa kũybut cocom'ũm pima, wetabut ġu oce — io'e. — Tapoa kũybut pe osubumõġ'ũm pima dak, wetabut ġu oce — io'e. — Ya'õxatikat pe osubumõġ'ũm pima, wetabut ġu oce — io'e Tomé.

²⁶ 7 xet kap puje Jesus eju etaybitbinayũ waram awerom osodop ip uk'a be. Tomé dak cexe ip o'e. Uk'a exĩntabi tomudipcēm cĩcã osunuy. Jesus pit oõm iġo'a be. Onze beayũ kay waram o'jebapuk.

— Kaba'ũm cuy epeyewekuk — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ Jesus dao ma o'jeak Tomé kay. Ak'i o'e. O'jekawēn ceweju—Tomé eju.

— Ak ece obubida kay — io'e Tomé be. — Tapoa kũybut cuy ejojojo obubida be — io'e. — Tapoa kũybut pe juy ebu esubumuõm — io'e. — Wa'õxatikat pe juy ebu esubumuõm itikatkũybut pe icēmãm poro iam — io'e Jesus. — “Ixe'ũm waram o'jetait ġu,” i'ũmġu juy ece — io'e. — Etabun cuy eġuy! — io'e.

²⁸ — Kariwa, wetabut ekay — io'e Tomé. — “Ēn ma Deusat,” i òn e'em — io'e—Tomé o'e.

²⁹ — Etabut ojojom ēn puye — io'e Jesus. — Warara'acayũ bit ojojo ġu. Inaka itabut je'e ip okay. Icockok cĩcã ma ip je'e — io'e.

³⁰ Jesus ja'õbacaap o'jomõġmõġ jewēju etaybitbinayũ etabixe. Soat ġu ya'õbacaap mõġmõġap mubarararaġ òn ijudup pe. ³¹ Pũġpũġ ã òn imubarararaġ ijudup pe Jesus pe o'ġubapukpukiap. Iboap oġubararak eymutabut am Jesus Deus emunaē iap kay, Jesus Deus ipot iap kay dak. Iboap kay eyetabun pima, ixē a'õbi eyaġuyisum epeku ijodi; eyetait epep cexe eye'ũ buje dak.

21

¹ Guyjom Jesus waram o'jebapuk jewēju etaybitbinayũ kay. Iodi xe o'jebapuk cekay ip. Iodi butet Tiberiades i osunuy. O'je'awero ip 7 beayũ ceweju etaybitbinayũ. Iodi xe o'je'awero ip. Pũġ em ġu o'jebapuk ce'ũ'ũ'ibiyũ xewi jeu buje. ² Ibũrũ ma ibutet osodop ip: Simão Pedro i, Tomé i, Natanael i, Zebedeu ipotpoyũ xepxep, warara'acayũ dak xepxep. Xepxem ikap'ibit i Tomé butet osunuy wara'at ibutet. Natanael Caná ka bewiat osunuy—Galilēia eipi bewiat. Ibũrũ ma o'je'awero ip.

³ — Cum puk òn axima bum — io'e Simão Pedro jebureyũ be.

— Ha'a — io'e ip. — Ocejū dak cum eweju ocexat pum — io'e ip.

Ixima daġ axima bubum ojuy ip. Kobe be ip oõm axima bu pĩnayũ. Haham oeku ip. Imēnpit o'jat ġu ip. Te'e ma ip oeku.

⁴ Jesus o'jebapuk iodi wãbu be kabia buje. Imēnpit teku wuyekariwa iap iba'arēm o'e 7 beayũ xe. Itaybit ġu o'e ip teku wuyekariwa iam. Wĩnãbu wi o'jewãwã cebe ip.

⁵ — Tapupuyũ — io'e Jesus cebe ip. — Peburũ axima epejat?

— Ka'ũma ma — io'e ip. — Ocejat ġu! Te'e ma oeku — io'e ip.

— Eyba'at kadi ma ũrũ epeḡuakõm — io'e Jesus. — Gebuje bit ade ma epejat — io'e.
— Hm hm — io'e ip.

⁶ Tok. ũrũ o'ḡuakõm ip jeba'at kadi. Ade o'jat ip axima. ũrũ mupuxik pa'ore o'e cebe ip axima poxi pibun.

⁷ — Ak'i juy ḡokayku! Wuykukukat ma ḡoku! — io'e Jesus emumukukpinput Simão Pedro be.

Simão Pedro jeekabek o'ḡuõm jekukukat topabe jejuam. Jeekabek kuḡ ḡu kapikpik'uk osodop ip. Tip. O'jetip iodi be dao ma Jesus kay jajẽm ãm. ⁸ Warara'acayũ Jesus kay oajẽm kobe daḡwi. Oajẽm ip ũrũ mupuxikpuxiḡ kobe ukpu bewi. Ade jĩã osodop axima ũrũ be. Wũy ḡu ip osodop kapurũḡ pewi—100 metros acã. ⁹ Jay. Muḡ. Jesus o'jojojo ip. Axima yoyoy o'e daxa be. Pã'o'a kuḡ tak osunuy.

¹⁰ — Axima'in epetojot—ḡasũ epejat'iat'in — io'e Jesus cebe ip.
— Hm hm — Pedro o'e.

¹¹ Oõm kobe be axima bum. ũrũ o'ḡuwekap. O'tujuu kapurũḡ kay. Jay. Axima o'tojot. Ade osodop ũrũ be axima yoboḡat. 153 osodop ip. Inaka ũrũ o'jewek ḡu.

¹² — Ga'a acekõn — io'e jewēju etaybitbinayũ be.
— Ga'a — io'e ip.

— Abu ãn? — io'e ḡu ma cebe.

Itaybit o'e ip wuykukukat teku iam—waram o'jetaitiat teku iam.

¹³⁻¹⁴ Jesus pã'o'a o'yabu. Axima dak o'jat. O'ḡũm cebe ip ixan.

¹⁵ Gebuje Jesus o'jekawẽn Simão Pedro eju—João ipot eju. O'jekawẽn ceweju jekõn epere buje.

— Simão — io'e Jesus. — Warara'acat kukpinap podi ma du okukpin exe? — io'e.

— Hm hm, Kariwa — io'e Simão. — Etaybit ebure õn iam — io'e.

— Wekawẽn cuy eḡutaybin itabun'isuayũ — io'e Jesus. — Xipan cuy ixeyũ ejukuk apẽn ovelha kukat xipan jeõhõ'it'it kukap puxim — io'e.

¹⁶ — Simão — io'e Jesus waram. — Okukpin tu exe?

— Hm hm, wekariwa — io'e. — Etaybit ebure õn iam.

— Wekawẽn cuy okay itabucayũ eḡutaybin — io'e. — Xipan cuy ixeyũ ejukuk apẽn ovelha kukat jeõhõyũ kukap puxim — io'e.

¹⁷ — Simão — io'e Jesus waram. — Ebure du õn? — io'e.

Ebapũḡ em imẽn o'jekawẽn Simão eju. Imẽnpuye Simão iḡuycũḡ o'e Jesus e'eap kay.

— Kariwa — io'e. — Etaybit soan. Etaybit õn ebure iam.

— Wekawẽn cuy itabucayũ eḡutaybin — io'e Jesus. — Xipan cuy ixeyũ ejukuk apẽn ovelha kukat jeõhõyũ kukap puxim — io'e. ¹⁸ — Simão, icẽmãn õn e'em ewebe. Jaypan'isum ekpiwat ma jekuku'uk eḡuy. Esay muõm puje, ekupinap taḡ acã jekuku'uk eḡuy. Aypa bima bit ecejebaepacũḡ warara'acat pe ebamũn ãm correntebum. Warara'acat jedujowat edaobu'unap taḡ — io'e Jesus.

¹⁹⁻²⁴ Imẽn Jesus apẽn Pedro je'ũ iam o'ḡukũyjo. Apẽn Pedro Deus dipap ḡubapukpuk iam tak o'ḡukũyjo.

— Obikuyap taḡ cuy ejeku — io'e Jesus Pedro be.

Jekorepẽn puje Pedro Jesus emumukukpinput o'jojojo. Cemumukukpinput doze beayũ'in osunuy. Pedro nomuju o'e.

— Kariwa — io'e. — Apẽn je'bapuk ḡuyjom ḡobeku? — io'e Simão Pedro Jesus emumukukpinat co buje.

— “Apẽn je'bapuk ḡobeku ḡuyjom,” i'ũmḡu juy ece owebe — io'e. — “Õn tu wekariwa bikuyap taḡ jekukum?” i acã ece ewebe ma — io'e Jesus. — Obikuy bima bit kuka adi teku oe'ũ ḡu — io'e. — Obikuy bima, ijoce mabuk teku kuka adi osunuy waram wajẽmap com — io'e. — Imẽn obikuy bima, ak'adit ma'ḡu kuka eḡuy iboap kay — io'e Jesus.

Imẽnēju itabucayũ o'jekawẽn cĩcã jeweweju. Tũybe je'ũ ḡu iãn o'e ip. Imẽnpit:

— Teku je'ũ ġu — i'ũmġu o'e Jesus. — Obikuy bima kuka adi tek u ijoce mabuk jeenuy waram wajẽmap com — i juk o'e Jesus.

Jesus eju oekukuiat ma apẽn Jesus cuk adi o'e'e iap o'ġuwẽn ocewebe—Jesus xe ikukpinat. Jesus tẽġ ma osunuy doze beayũ eju jekõnkõn pima Jesus e'ũ awap.

— Kariwa, abu oce'in je'ũm ekay itakomaayũ be? — i juk o'e ce'ũ awap. Ixe ma Jesus o'e'eiap o'ġuwẽn ocewebe. Wuyetaybit ixe icẽmãn e'em iam. Ixe ekawẽn mubarararaġ õn ijudup pe—cartadup pe.

²⁵Ade jĩjã ma osunuy Jesus e'eap. Soat ġu ixe e'eap o'ġubararak cemudupmubararak-tup pe—ijudup pe. Soat pit ixe o'e'e iap mubarararaġ pima, apoce dak kuka atupmõġ? Tup ade jĩjã ma kuka o'e ibiatup. O'e ġu kuka ipi daġ wuywebe ibiatup mõġ ãm. Imẽn kuka o'e wuyxe.

Ibũrũ ma.

JESUS CRISTO EMUMUJUYŪ E'EAP EKAWĒN

¹ Teófilo, kuy bima livrodup otupmubararak ewebeaptum. Apĕn ijodi bima Jesus cuk adi o'gutaybitbiniaptup otupmubararak, apĕn ixe juk adi o'e'eiaptup tak. Soat iboap o'gubararak kuyatup pe ewebeaptup pe.

² Kabi kay jeu awap Jesus doze be o'taē a'gokatkayū. O'taē jewēju itaybin'ibiyūm. Taē'ibiyū o'gutaybin Deus biō'gbuk a'ōbi jeu awap. ³ 40 kabia ijodi oeku waram jetait puje. Ade em o'jebapukpuk jewēju etaybitbinayū kay. Itaybit cīcā ip o'e Jesus waram o'jetait iam, ade em ixe o'jojo buye.

— Deus soat kukukan je'e — io'e ixe cebe ip.

⁴ Awerom pima Jesus o'jekawĕn ġuto ceweju ip.

— Epewatwat ġu juy Jerusalém ka bewi — Jesus o'e. — Ijop ka ma epesop. Ibiō'gbuk xipacat ajĕmap pit cuy epejowiwi. Webay ixe ġudot eykay apĕn eywebe juk adi ocece iap taġ — io'e. ⁵ — Kuy bima João ijodiat mubatisasan osunuy idibi be — io'e cebe ip.

— Gaxīn ma bit Deus biō'gbuk jajĕm eykay. Ibiō'gbuk xipacat jeōm eywebe — io'e Jesus. Jesus imĕn o'jekawĕn jewēju etaybitbinayū eju.

⁶ Waram Jesus emumujuyū o'je'awero ip. O'jekawĕn ip Jesus eju.

— Kariwa — io'e ip. — Gasū du ocebadipyū'in ecejomuy ocekekukan—Judeuyū kukukan? — io'e ip.

⁷ — Eytaybicap ġu iboam — io'e Jesus. — Webay acā itaybit. Ixe ja'ōbi ixeyū'in eykukukan iap kabia o'ġuweġūn. ⁸ Imĕnpit eywebe Ibiō'gbuk xipacat ōm puje, Deus a'ōbacaap kuġ epekuku. Eya'ōcam omuwĕnuwĕn epekuku soat kaka daġ. Omuwĕnuwĕn epekuku Jerusalém ka watwat pe, Judéia eipi watwat pe dak, Samaria eipi watwat pe dak, wūyatka watwat pe dak — io'e.

⁹ Iboap muwĕn puje, Deus Jesus o'tujowat jewekay. Ceweju etaybitbinayū etabutpe o'tujowat. Aġ ip o'e cekay. Ceuap o'jojo ip. Pa'ūm. O'jepa'ūm kabikerereat pe Jesus. Iba'arĕm o'e.

¹⁰ Kabi kay apūn pima a'gokatkayū oajĕm Jesus eju oekuku'iaiyū kay—xepxepayū—cesayrucayū.

¹¹ — Tapupuyū — io'e ip. — Apĕnpuye dak eyju jeapūnapūn kabi kay? — io'e ip Jesus emumujuyū be—Galiléia eipi bewiaiyū be. — Deus Jesus o'tujowat eyxewi. O'ġuyu kabi kay. Ceuap epejojo. Jeuap puxim waram je'pit — io'e a'gokatkayū.

¹² Jesus emumujuyū o'jepit Jerusalém ka kay. O'jĕm ip co'a bewi—Oliveira dip'a bewi. Oliveira dip'a Jerusalém ka tĕġ ma o'yanuy—pūġ kilometro ma. ¹³ O'jeawero ip uk'a be—umat'abi be—Jerusalém ka be—kuy bima osodop ip iat'a be. Ibūrū ma ibutet osodop ip; Pedro i, João i, Tiago i, André i, Filipe i, Tomé i, Bartolomeu i, Mateus i, wara'at Tiago i, Simão i, Judas i. Tiago Alfeu ipot osunuy. Judas Tiago ipot osunuy. Simão jeipi kay jġāat osunuy. Ibūrū ma awerom ip osodop umat'abi be. ¹⁴ Pūġ taġ ma ip jewaġuyġuy osodop. Soat em je'aweroro'uk osodop ip Deus eju kawĕn ām. Aoyū dak je'aweroro'uk ip osodop ceweju ip. Maria cexe ip osunuy—Jesus xi. Jesus kitpitpiyū dak je'aweroro'uk ip osodop ceweju ip.

¹⁵ Awerom pima, Pedro o'āy itabucayū xewi. Ade jġā ip osodop Jesus kay itabucayū. 120 osodop ip. Pedro o'jekawĕn ceweju ip.

¹⁶ — Okitpitpiyū, eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Kuyje Davi apĕn Judas kuka o'e iap o'ġuwĕn Deus biō'gbuk a'ōbi. Ixe Davi ekawĕn ibararak opop Deus ekawĕn tup pe. Ixe Judas Jesus pu ojuyayū o'tujowat cekay. Gasū o'jebapuk ibiat tup ekawĕn taġ—kuyatup ekawĕn taġ — Pedro o'e. ¹⁷ — Jesus ixe Judas o'taē kapik am oceweju — io'e. — Oceweju juk adi oekuku. ¹⁸ Imĕnpit ixe Judas Jesus o'ġūm itakomaayū be.

Dinheiro o'jat Jesus ũmap teim — io'e Pedro. — Ipi o'jat ixem dinheiom. Igo eipi be o'jewağobua. Yabitorom o'at. O'je'ukedeğ. O'tũnpujēm ijebit pewi. Oe'ũ — io'e Pedro cebe ip. ¹⁹ — Soat Jerusalém ka watwat ce'ũap awēğ o'yawēğtobuxik ip. Imēnpuye ibo eipi butet Aceldama i o'subuteta ip ja'ôm. (Aceldama ağokatkat toy o'toyjēmiap ka iape wuya'ôm). ²⁰ Imēn e'em Salmo dup:

Tuk'a juy yabibuğ, i. Ka'ũma ma juy je'e ya be, i.

Wara'at tup imēn e'em:

Wara'at cuy jeenuy tũyap pe kapik am ixedeğ, i — io'e Pedro.

²¹⁻²² Imēnpuye wara'at'in cuy ataē oceweju ceku am ixedeğ tieğ. Wara'at'in cuy ataē wuykukukat Jesus waram o'jetait iap muwēn âm soat pe — io'e. — Jesus ocexe bima oceweju juk adi oekuku'iaiyũ'in cuy ataē — io'e. — João'ũm imubatisasan pima oceweju juk adi oekuku'iaiyũ'in cuy ataē—Deus Jesus muyu buje kabi kay oceweju oekuku'iaiyũ'in — io'e.

— Ibiat cuy ataē — io'e ip.

²³ — José juy ataē — io'e pũğpũğayũ.

— Barsabás cuy ataē—cũğ cĩcãat — io'e warara'acayũ Pedro be.

— Matias cuy ataē — io'e ip warara'acayũ bit.

²⁴ Gebuje o'jekawēn ip Deus eju.

— Bay — io'e ip. — Etaybit apēn oceju jewağuyğuy iam. ²⁵ Judas'ũm oibu'un oceweju jeku am — io'e ip. — Oibu'un ekpot eju am. Jekapikap o'suiwat jejuap ka kay jeju am — io'e ip. — Abu ğu xe'e ocetaē oceweju jeku am Judas'ũm tieğ? Barsabás tu ocetaē? Matias ğu xe'e? — io'e ip Deus pe.

Imēn o'jekawēn ip Deus eju.

²⁶ Gebuje yabararukat'a o'yaxik ip pũğ'in ip taē âm. Imēn itaybit ip o'e abu Deus o'taē iam. Imēn Matias o'taē ip jeweu ip jeku am Judas'ũm tieğ. Ixe Matias onze beayũ eju oekuku ğebuje bit.

2

¹ Deus biōğbuk o'kop Jesus eju etaybitbinayũ kay. Pentecostes bima o'kop. Pentecostes i kabia butet osodop. Pentecostes ajēm puje pũğ pe ma ip osodop awerom itabucayũ—Jesus eju etaybitbinayũ dak—doze beayũ. Judeuyũ petata'uk osodop ip Pentecostes kabia be. ² Deus biōğbuk imēn o'kop cekay ip. Kabi bewiata'ō o'ya'ĩjojo ip. Kabidoxixi a'ō buxim o'e kabi bewiat'a'ō. Kaxikxik'i osodop ip uk'a be. Soat ip o'ya'ĩjojo. ³ Daxae jo'iat o'jebapuk cekay ip. Daxae jo'iat o'kop ceparakpe ip—soat parakpe. Soat pe o'sueabik cebe ip. ⁴ Deus biōğbuk imēn o'om soat pe cebe ip.

Gebuje itabucayũ warara'acat'a'ôm ma o'jekawēn. Deus biōğbuk a'ōbi o'jekawēn ip warara'acat a'ôm. ⁵ Ade powatwat Jerusalém ka be osodop ip—soat kaka dağwiayũ. Judeuyũ etabucap puxim itabut ip osodop Deus kay.

⁶ Ixeyũ a'ôm ekawēn co buje, soat ip o'ju cekay ip ya'ĩjom powatwat. Yağuy'ũm ip o'e itabucayũ soat a'ôm kawēnwēn puye. Soat ip ja'ō ma o'ya'ĩjojo. ⁷ Imēnpuye yağuy'ũm ip o'e.

— Eya'ōpicũğcũğ cuy epesop — io'e ip. — Soat ijoyũ Galilía eipi watwat ma — io'e ip. — Imēnpit ja'ôm ğu kawēnwēn ip—wuya'ôm acã — io'e ip jewewebe. ⁸ — Apēntak soat wuyju wuya'ĩjom—bekin pima wuyju kawēnwēnap a'ĩjom? — io'e ip. — Wuya'ôm ma ip kawēnwēn! — io'e ip jewewebe. ⁹ — Pártia eipi bewi ajot peta be, Média eipi bewi dak, Elão eipi bewi dak — io'e ip. — Mesopotâmia eipi bewi dak ajot, Judía eipi bewi dak, Capadócia eipi bewi dak, Ponto eipi bewi dak, Ásia eipi bewi dak, ¹⁰ Frígia eipi bewi dak, Panfília eipi bewi dak, Egito eipi bewi dak, Líbia eipi bewi dak, Cirene ka bewi dak, Roma ka bewi dak — io'e ip. ¹¹ — Pũğpũğ wuy'in Judeuyũ ma. Warara'acayũ ka'ũma. Ixeyũ etabucap co'i wuyju dak wuyetabut Deus kay — io'e ip. — Creta eipi bewi dak ajot,

Arábia eipi bewi dak. “Deus soat podi ma ya'ōbaca,” i'e'em ip itabucayū wuywebe. “Soat podi ma xipat ixe,” i'e'em ip wuywebe. Wuya'ōm ma kawēnwēn ip — io'e ip jewewebe.

¹² Imēn o'e ip yağuy'ūm puye. Yağuybabi'ūm'ūm o'e ip.

— Apēnpuye wuya'ōm ip kawēnwēn? Ajom Deus wuymukūyjo ojuy? — io'e pūğpūğ ce'in ip.

¹³ — Ika'o'o ip — io'e ip napa ma warara'acayū bit Jesus eju etaybitbinayū waywayway am.

¹⁴ Kirik'āy. Pedro o'āy jekawen am je'awero'ibiyū be. O'āy onze beayū eju. O'jekawēn ya'ōberen adeayū be.

— Tapupuyū Judeuyū, Jerusalém ka wat, eya'ōpicūğcūğ cuy epesop wa'ō kay — io'e Pedro. ¹⁵ — Oceka'o'o ğu. Tūybe ip ika'o'o iān eyju e'em. Kaxicuğ mabuk 9 horas acā. Kabiam pit oceju uva'abidi kōnkōn ğu. Ōn jeymukūyjo apēnpuye oceju eya'ōm ma kawēnwēn iam — io'e.

¹⁶ — Apēn Joel juk adi o'e'e iap tağ oceju eya'ōm kawēnwēn ğasū. Soat a'ōm kawēnwēn. Imēn e'em Joel emudupmubararaktup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup:

¹⁷ “Ipi'ūm awap obiōğbuk oğuju eykay,” i'e'em Deus, io'e Joel. “Soat pe oğūōm,” i'e'em, io'e. “Enaxeğebitbit wekawēn ğuwēn,” i'e'em, io'e. “Ağokatkayū oğuyxeyxey wekawēn,” i'e'em, io'e. “Aypapayū dak oğuyxeyxey,” i'e'em, io'e. ¹⁸ “Obiōğbuk oğuju obuywatwat'ukayū kay—ağokatkayū kay, aoyū kay dak,” i'e'em Deus, io'e Joel. “Imēnpuye wekawēn ğuwēn ip,” i'e'em, io'e. ¹⁹ “I'e ba'oreat oğubapuk kabi be. Oğubapuk ipi juayū ağuy mubabi'ūm ām,” i'e'em, io'e. “Soat podi ma wa'ōbaca iap oğubapuk adeayū be,” i'e'em, io'e. “Doy jedoyebapuk. Daxa dak je'bapuk. Daxidiğ tak jediğebapuk,” i'e'em, io'e. ²⁰ Kaxiepiat kabiok je'e. Kaxi ipakpuk je'e doy-buxim. Imēn je'bapuk wuykukukat ajēm awap, io'e Joel. Ixe ajēmap kabia idip cīcā je'e. Yajēm puje ixe soat kukukan je'e—ipi juacayū kukukan, io'e Joel.

²¹ “Kariwa, odaxijom cuy ece” i'e'e'ukat ma Deus idaxijo, io'e Joel — io'e Pedro.

— Imēn Joel o'e Deus a'ōbi — Pedro o'e.

²² — Israel naxeğebitbit — io'e. — Eya'ōpicūğcūğ cuy wekawēn kay — io'e. — Jesus cuy oğuwēn eywebe—Nazaré ka bewiat. Ixe Jesus Deus a'ōbi wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ oeku. Wuymucoatcoanap mubapukpuğ oeku. Deus a'ōbacaap mubapukpuğ oeku. Eyetaybit iboam etetabutpe ixe oeku buye — io'e Pedro adeayū be.

²³ — Ikērēat mujurūğrūğ'ukayū Jesus o'jat. O'jat ip apēn Deus ibikuy osunuy iap tağ. Eyju ma ikērēat mujurūğrūğ'ukayū be Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ū ām—Judeuyū kukukayū be. ²⁴ Deus pit Jesus o'ğutait waram. Ce'ū buje Jesus o'ğuyuy ce'ūap pewi ibun topap puxim — io'e.

²⁵ — Deus a'ōbi Davi Jesus o'ğuwēn wuydobuyū'ūm'ūm pe kuyje — io'e.

— Imēn Davi o'e:

Okukukat, oparara ğu, soat em ēn ağ okay ibuye, soat em ēn obuywatwan ibuye dak, i.

²⁶ Ocokcok cīcā ma ōn e'em, io'e. Soat em “Deus, ēn xipat cīcā oxe” i ōn e'em, i. Wetaybit soat em exe oğuy iam, i. We'ū buje dak a'ğuy oğuy ewiwim, i. ²⁷ Okukukat, obiōğbuk esuiwat ğu ce'ū'ūayū dopap pe, i. Wetabut cīcā iboap kay, i. Ēn ojebit iwan ğu ierepap puxim, ōn xipat exe buye—ōn ekpot puye dak, i. ²⁸ Okukukat, waram adi ēn omutait, i. Ēn ma'ğuy omukūyjo soat em wetabēğ oğuy exe iam, i. Omucokcokcoğ ece'e soat em exe oğuy buye, io'e—o'e Davi Deus a'ōbi — io'e Pedro.

²⁹ — Tapupuyū, ibapuğ ma juy Davi oğuwēn eywebe — io'e Pedro jebadipyū be. — Kuyje ma wuy'ajore'ūm oe'ū—ya'ōbuyxiat'ūm oe'ū. O'jomōğ ip witabikūy be. Ğasū dak puk ixe'ūm mōğapkūy omuy ma. ³⁰ Ixe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. “Enaxeğebit wemunaēm je'e,” io'e Deus cebe. “Wemunaē soat kukukan je'e—Israel eipi

watwat kukukan,” io'e Deus cebe. Soat em Davi iboap ekawên kay ġebum osunuy.
³¹ Itaybit osunuy Deus jemunaē ġutait ce'ūap tomukadi iam. Imēn Cristo mutaicap o'ġuwēn imutait awap. Imēn o'e:

Deus jemunaē biōġbuk o'suiwat ġu ce'ū'ūayū dopap pe, i. Ijebit oierrep ġu, i — io'e Pedro.

³² — Deus ixē Jesus waram o'ġutait ce'ūap tomukadi — io'e Pedro. — Waram cetait puje ocejojojo. Imēnpuye oceju iboap muwēnuwēn eywebe — io'e Pedro. ³³ — Deus Jesus o'ġuyu kabi kay—jenuyap kay. Deus xe Jesus omuy ġasū. Soat kukukan Deus eju. Deus co'i ya'ōbaca. “Obiōġbuk oġuōm itabucayū be,” io'e Deus Jesus pe. ġasū Jesus Ibiōġbuk xipacat o'ġudot ijodī apēn Deus cuk adi o'e'e iap taġ — io'e Pedro. — Ixe a'ōbi oceju eya'ōm ma kawēnwēn. Imēnpuye eyju eya'ījojom ġasū — io'e Pedro.

³⁴ — Davi'ūm jebit ġu o'jeu kabi kay ce'ū buje. Imēnpuye Davi o'e:

“Oxe juy eġuy,” io'e Deus wuykukukat pe, i. ³⁵ “ġasū bit ekay itakomaayū a'ōbacaap oġu'ūm,” io'e, i. “Kūyjobin jedop ip a'ō kay,” io'e Deus, io'e Davi ajore wuydobuyū'ūm'ūm pe — io'e Pedro.

— Davi o'jewemuwēn ġu—Jesus acā o'ġuwēnuwēn — io'e Pedro.

³⁶ — Wa'ō kay bit cuy eya'ōpicūġcūġ epesop — io'e. — Eyju ma ocekekukat Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ū ām, Israel naxeġebitbit ma'ġu eyju. Deus pit ixē o'jomuy wuykukukan. Deus ixē o'taē soat taxijo am—wuydaxijo am. Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Pedro.

³⁷ Iboap co buje iġuycūġcūġ cīcā ip o'e.

— Tapupuyū, apēn oce'e ġasū? — io'e ip Pedroyū be—Jesus emumujuyū be.

³⁸ — Eyġuycūġcūġ cuy epe'e ikērēat kuġ puye — io'e. — Ikērēat mujurūġrūġap cuy epeyepere — io'e Pedro. — Jewemubatisasaan cuy epesop “ġasu bit Jesus Cristo ebekitkiyū oceju” i'e am soat pe — io'e. — Imēn cuy epe'e Deus pe ikērēat'uk am eywebewi. Imēn ey'e buje Ibiōġbuk xipacat jeōm eywebe—Deus emumudot — io'e. ³⁹ — “Obiōġbuk muōm pin ōn eywebe,” io'e wuykukukat Deus kuy bima — io'e. — “Obiōġbuk oġuōm eywebe, eybekitkiyū be dak, eybadip'ūmayū be dak—soat wemunomuwayū be,” io'e Deus — io'e Pedro.

⁴⁰ Pedro imēn ip o'yawēwē.

— ġasūacat ikērēat mujurūġrūġ cīcā — io'e. — Imēnpuye Deus xe ġu ip jeedop ce'ū buje. Eyju bit ixeyū ekukuap puxim ġu juy epeku — io'e. — Wūy ġu juy epesop Deus wi eye'ū buje — io'e Pedro. Imēn Pedro ip o'yawēwē.

⁴¹ Imēneju adeayū itabut o'e Jesus kay, Pedro Jesus o'ġuwēn puye. Tak ġu ip oitabun—3000 beayū. O'jewemubatisasaan ip. Jesus a'ōkayayū eju ip oekuku ġebuje bit.
⁴² Itabun'isuayū mutaybitbin'uk ip osodop Jesus a'ōkayayū. Jewemukūyjojo'uk ip osodop. Jeburerexi osodop ip itabucayū. Jeweweju ip jekōnkōn'uk osodop. Jekawēnwēn'uk ip osodop Deus eju. Pāo'a o'o'uk osodop ip Jesus e'ūap kay ġebum am.

⁴³ Jesus emumujuyū Deus a'ōbacaap mubapukpuġ oekukuku soat etabut pe. Wuymu-coatcoanap mubapukpuġ ip oekukuku. Imēnpuye adeayū itabēġbēġ o'e ip ijojom — Deus acā ya'ōbaca — i'e'em.

⁴⁴ Soat jeburerexi ip osodop Jesus kay itabucayū. Jebubut mu'ē'ē'uk osodop ip jewewebe. ⁴⁵ Ka'ūma ma tacup o'e jebure be. Jebubut taidada'uk ip osodop dinheiro bu am, jeipi dak. Ixe dinheiro ūmūm'uk ip osodop tadaybocayū be—ibubut'ūmayū be. ⁴⁶ Soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be je'aweroro'uk ip osodop—yaboġat'a be. Jeweweju ip jekōnkōn'uk osodop jeduk'a be. Awerom jekōnkōn'uk ip osodop jebureyū eju. Imēneju icokcok cīcā ip osodop. Ka'ūma ma jewexe ya'ōca osunuy. Jewekay ġu ġebum osodop ip—jebure kay acā.

⁴⁷ — Ēn xipat cīcā ocewebe — i'e'e'uk ip osodop Deus pe. Soat itabut'ūmayū xe cūġ ma ip oekukuku.

Soat kabia Deus warara'acayũ o'gutabun Jesus kay. Ixeyũ dak wara'acayũ itabucayũ burem o'e.

3

¹ Pedro o'ju Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be. João eju o'ju. Katpujesu ip o'ju. Ixe ehora bima Judeuyũ kawēnwēn'uk ip osodop Deus eju iğo'a be. ² Ağokatkat iboce osunuy—taojereat. Jekap'isum piap ma taojere osunuy. Soat kabia ibureyũ tujowatwat'uk ip osodop iğo'a exĩntabi be. Xĩntabi butet Idipat i osunuy. Xĩntabi be taojereat dinheiro ojuyjuy'uk osunuy iğo'a be òmòmayũ be. ³ Ixe taojereat Pedroyũ o'jojojo. Iğo'a be òm pima o'jojojo ip.

— Dinheiro'in — io'e cebe ip.

⁴ Pedroyũ o'jeak cĩcã cekay.

— Ak'i juy ece ocekap — Pedro o'e.

⁵ Taojereat o'jeak cĩcã cekay ip. Tũybe dinheiro ùm ip owebe iãn o'e.

⁶ Pedro o'jekawēn cebe.

— Dinheiro kuğ ğu òn — io'e. — Okukukat pit ja'òbacaap ùmùm owebe. Ixe a'òbi jemu'ada òn. Edaodip ece'e Jesus a'òbi—Nazaré ka bewiat a'òbi. E'ây — io'e Pedro.

⁷ Gebuje Pedro taojereat pu o'subuijik iba'at kadi. O'ğũ'ây. Dao ma ikağobidip o'e. Sui dak suidip o'e. ⁸ Ixe taojere osunuy'ibit o'jejoro. Icocok o'e jedaodip puye. O'jexĩğxĩğ. Oòm Deus eju kawēnwēnap'a be Pedroyũ eju. O'jecũğcũğ iğo'a be. Jejorojorom o'e jecocokap pibun.

— Ĕn xipat cĩcã — i'e'em Deus pe o'jejore. — Odaomudim Ĕn — i'e'em.

⁹ Soat iğo'a beayũ taojere tũibit o'jojojo ip cũğcũğ pima. Deus pe “Ĕn xipat cĩcã” i'e'em pima, o'jojojo ip. O'jekawēn ip jewewebe.

¹⁰ — Ixe bit mo a'ğũ taojere osunuy — io'e ip. — Ixe bit xik'i mo a'ğũ nuynuy ijop'a exĩntabi be—Idipat pe. Ixe bit mo a'ğũ dinheiro ojuyjuy'uk osunuy — io'e ip. — Apēnpuye dak ixexipat o'jexĩğxĩğ? — io'e ip.

Taojere tũibit mu'adaap tobuxik puje itabēğbēğ o'e ip ijojom. Taojere tũibit ibu'u jĩjã o'e Pedroyũ nomu eperem.

¹¹ Soat iğo'a beayũ dak o'jedau ebapũğayũ kay—Pedroyũ kay, taojere tũibit kay dak.

— Ak'i! — io'e ip. — Pedroyũ taojereat o'taomudim — io'e ip jewewebe.

Pedroyũ Deus eju kawēnwēnap'a ekorara be osodop ip—yaboğat'a ekorara be. Ixe korara butet Salomão ekorara i osunuy.

¹² Adeayũ jo buje, Pedro o'jekawēn cebe ip, Israel naxeğebithiyũ be.

— Tapupuyũ, wekawēn kay eya'òpicũğcũğ cuy epesop — io'e. — Apēnpuye eyju dak eyetabēğbēğ ocejojom? “Ite ağokatkat taojereat o'taomudim ya'òbaca jĩjã buye, cũğ ma Deus xe buye,” i te'e ma eyju e'em. Oca'òbi ğu o'je'ada—Jesus a'òbi acã — io'e. ¹³ — Ixe Jesus soat em ma kũyjobit Deus a'ò kay. “Ka'ùmğũ ixexipacat” i'e'em Deus Jesus muwēnuwēn. Wuyetabut ixexipacat Deus kay. Wuy'ajojoyũ'ùm'ùm tak itabut osodop ip cekay—Abraão'ùm, Isaquẽ'ùm tak, Jacó'ùm tak. Eyju ma a'ğũ ixexipacat Jesus epeğũm cekay itakomaayũ be yaoka am. Pilatos ma o'e “Jesus oyaoka ğu òn pit,” i. “Imujēm òn eywebe yaokaap puxim,” io'e. Eyju bit “Ixe juy eğujēm ğu,” i mo a'ğũ epe'e iecuğap pe—Pilatos pe. “Xipat ğu tekũ,” i mo a'ğũ epe'e cebe. Jesus mo a'ğũ epejomuymuy jĩjã. ¹⁴ Ixe Jesus Deus bikuyap tağ acã oekukuku. Ikērēat kuğ ğu osunuy Deus xe. Eyxe bit ikērēat kuğ. “Ixe juy eyaokaat,” i mo a'ğũ epe'e Pilatos pe. Wara'acat o'yaoka'iat mujēm ojuy epesop daomũnmũnap'a bewi. ¹⁵ Wuymutaicit'ukat pit mo a'ğũ epeyaokaat—wuymuisusun'ukat. Deus pit ixexipacat o'gutait waram. Jesus ocejojomo waram cetait puje. Imēnpuye oceju waram cetait muwēnuwēn eywebe. ¹⁶ Ite taojere osunuyiat cocom eyju. Eyetaybit cĩcã ixexipacat. Jesus a'òbi oceju ocetaomudim. Soat etabutpe ocetaomudim Jesus kay ocetabut puje — io'e.

17 — Obadipyũ, wa'õ kay eya'õpicũgũgũ cuy epesop — io'e. — Eyju mo a'gu Jesus epeyaokaat eyetaybit'ũm puye. Wuyeipi kukukayũ dak itaybit gu osodop ip. Eyju mo a'gu eyetaybit gu ikẽrẽ jĩã Jesus aokaam iam. Wetaybit iboam. 18 Imẽnpit kuyje “Deus emunaẽ juy ipiat supi'ajo,” io'e'e'e Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ. Imẽn cuk adi o'e ip Deus a'õbi itaybit gu ma'gu ip — io'e. — Gasu bit kuy Jesus ipiat o'supi'ajo apẽn cuk adi o'e'e ip iap tağ. 19 Gasũ bit eyguycũgũgũ cuy epesop ikẽrẽat kuğ puye. Ikẽrẽat mujurũgrũğap cuy epeyepere Deus pe ikẽrẽat uk am eywebewi — Pedro o'e. — Eywebe ikẽrẽat mujurũgrũğap epere buje, Deus ikẽrẽat ju'uk eywebewi. Ixe jeydaxijo. 20 Wuybipuruk'ũmap puxim eycokcoğ epesop Deus pe eydaxijo buje. Guyjom Deus waram Jesus ġudot ijodi—jemunaẽ ġudot—wuydaxijojo'ukat ġudot. 21 “Deus soat ġuisun,” i juk adi o'e'e Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ kuyje—ikẽrẽat kuğ'ũmayũ. Deus soat ġuisun. Imuisun'ũm pima Jesus kabi be mabuk jeenuy — io'e. 22 — Kuyje Moisés imẽn o'e:

Deus wuybadipyũ'in ġuju eykay, i. Ixe Deus ekawẽn ġuwẽn eywebe, i. Omudocap puxim ixe ağokatkat ġudot, i. Eya'õpicũgũgũ cuy epesop soat cekawẽn kay, i. Ixe a'õ dağ cuy epeku, i. 23 Deus ipiat'supi'ajoat ixe a'õkay'ũmayũ be, i. Deus ebekitkiyũ wi wũy ma jeedop ip ce'ũ buje, i.

Imẽn Moisés o'jekawẽn kuyje — Pedro o'e. 24 — “Deus emunaẽ omuyku—ocebodi ma ya'õbuyxiat,” i juk adi o'e'e ip soat Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ. Samuel imẽn o'e'e tomujuayũ dak. 25 Deus o'e Abraão be “Xipacat oğũm soat ipi juacat pe, enaxeğebitbit cũğ ma oxe buye,” i. Deus imẽn jekawẽn o'ğuwẽn eydobuyũ'ũm'ũm pe a ġu—eywebe dak. Deus je'e eywebe apẽn cuk adi o'e'e jekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ be iap tağ — io'e. 26 — Gebuje Deus jekpot o'ğudot eykay—ja'õ kay kũyjobicat o'ğudot. Ibikuy osunuy eywebe ikẽrẽat mujurũgrũğap epere am. Ibikuy osunuy xipacat ũm ãm eywebe. Imẽneju jekpot o'ğudot eykay — io'e.

Pedro imẽn Israel naxeğebitbit o'ğukũyjo.

4

1 Deus eju kawẽnwẽnap'a beayũ mukũyjojom pima, Judeuyũ epaĩyũ oajẽm Pedroyũ kay. Igo'a wiwi'ukayũ kukat tak oajẽm cekay ip, Saduceuyũ dak. 2 Pedroyũ kawẽnwẽn mabuk o'e iğo'a beayũ be.

— Wuye'ũ buje waram acejetait Jesus waram o'jetait je'ũap tomukadi buye — io'e ip cebe ip.

Itakoma ip o'e Pedroyũ kay iboam iğo'a beayũ mukũyjojom puye. 3 Imẽnpuye o'jat ip. Daomũnmũnap'a be ip o'ğũm. Ixe exima be jeperem ojuy ip daomũnmũnap'a be, kuy katpuje jĩã buye. 4 Cekawẽn cocoayũ dak itabut o'e ip Jesus kay. Ade jĩã ip itabut o'e. 5000 be ağokatkayũ oitabun.

5 Kuyaje o'je'awero ip Jerusalém ka be ya'õbuyxiayũ, Judeuyũ kukukayũ, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak. Jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ ip osodop. 6 Ana tak oajẽm. Ixe Judeuyũ epaĩyũ kukukat osunuy. Caifás tak oajẽm, Alexandre dak, João dak. Warara'acayũ dak oajẽm paĩyũ kukukat badipyũ. Soat ip o'je'awero. 7 Pedroyũ o'tojocat ip jewekay.

— Abu-a'õbi taojere tũibit epeğu'ada? — io'e ip Pedroyũ be. — Abu-a'õbacaam epeğu'ada? — io'e ip cebe ip.

8 Gebuje Pedro o'jede jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ be. Deus biõğbuk cebe jĩã osunuy. Imẽnpuye ya'õbacam o'jede cebe ip—Judeuyũ kukukayũ be.

9 — Tapupuyũ — io'e. — “Abu-a'õbi taojere tũibit epeğu'ada?” i eyju e'em ocewebe, “Apẽntak ixe epeğu'ada?” i dak — io'e. 10 — Eyetaybin cuy epesop Jesus Cristo a'õbi o'je'ada iam—Nazaré ka bewiat o'je'ada iam. Ixe xipat omuy eyetabutpe ġasũ, Jesus Cristo a'õbi o'je'ada buye. Eyju ma juk ixe Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ũ ãm.

Deus pit ixē o'ğutait waram. O'ğuyū ce'ũ'ũayũ dopap pewi. Jesus a'õbi ma ite taojere tũibit xipat cũğ'i ijoce ғasũ. ¹¹ Imēn e'em Deus ekawēntup pe:

Uk'a muymuy'ukayũ ite'a kay ғu osodop ip—wita'a kay ғu, i. Ite'a bit uk'a muycemap'am o'e, i.

Jesus muwēnuwēn iğodup — io'e Pedro. — Uk'a muymuy'ukayũ ite'a kay'ũmap puxim eyju dak Jesus kay ғu — io'e. ¹²— Deus Jesus acã o'ğudot wuydaxijo am. Ka'ũmғu wara'at wuydaxijojo'ukat soat kaka dağ—Jesus acã — Pedro o'e.

Pedro imēn Judeuyũ kukukayũ o'ğukũyojo—jewawēwē'ukayũ yoboğayũ. ¹³ Ja'õca o'jede ip Pedroyũ. Iparara ғu ip o'e Judeuyũ kukukayũ buxim. Ya'õca o'e ip. Imēnpuye Judeuyũ kukayũ itabēğbēğ o'e ip ijojom.

— Apēn tak iteyũ oitaybitbin? — io'e ip. — Itaybit ғu ip apēn Deus ekawēntup e'em iam. Ya'õbuyxi ғu ip. Apēnpuye dak iteyũ xepxepayũ iparara ғu wuybuxim? — io'e ip. Itaybit o'e ip Jesus eju oekuku ip iam.

¹⁴ Imēntak taojere tũibit ceparakpe ip cũğ'i osunuy. Imēnpuye Pedroyũ imuymuy ba'ore o'e ip cebe. ¹⁵ Pedroyũ o'ğujēm ip jexewi.

— Epejēm cuy ijocewi ғasũ bit — io'e ip Pedroyũ be. Imujēm puje ip o'jewawē ip jeweweju.

¹⁶ — Apēntak ace'e iteyũ ağokatkayũ be? — io'e ip jewewebe. — Icēmān wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapuk ip — io'e ip. — Soat Jerusalēm ka watwat itaybit taojere tũibit o'ғu'ada ip iam. “O'ғu'ada ғu ip” i'e ba'ore wuywebe. ¹⁷ Jesus awēğ jawēğepōğpōğpōğ je'e soat ka dağ — io'e ip. — Apēntak ace'e yawēğmupōğpōğ'ũm ām? — io'e ip jewewebe. — “Jesus cuy epeğuwēn ғu warara'acat pe,” i juy ace cebe ip wuya'õpuruğ — io'e ip. — “Waram warara'acayũ be Jesus muwēn puje, ipiat cuy ocesupi'ajoat eywebe,” i juy ace cebe ip — io'e ip jewewebe.

¹⁸ Gebuje waram Pedroyũ o'tojocat ip jewekay. Ya'õpuruğ o'jekawēn ip ceweju ip.

— Jesus cuy epeğuwēn ғu warara'acat pe — io'e ip. — Waram cuy epeğuwēn ғu cekawēn — io'e ip Pedroyũ be.

¹⁹ — Apēntak cedağ eyxe? — io'e Pedroyũ bit cebe ip. — Eya'õ kay du oce'e? Deus a'õ kay ғu xe'e? Apēn ғu cedağ eyxe? — io'e ip. ²⁰— Mũğ ғu juy ocesop. Jesus cuy oceğuwēn. Jesus ocejojojo ce'ũap tomukadi — io'e. — Jesus emumutaybitbinam cuk adi ocejekũyojojo — io'e. — Imēnpuye cedağ ғu ocewebe imuwēn'ũm ām warara'acat pe. Mũğ ғu ocesop. Ixe juy ağuwēn — io'e Pedroyũ.

²¹⁻²² Taojere tũibit ade koato osunuy—40 koato. Imēnpuye jewawēwē'ukayũ yoboğayũ ipiat o'supi'ajoat ғu Pedroyũ be.

— Ĕn xipat cĩcã — i'e'em o'e ip Deus pe adeayũ, taojere tũibit o'je'ada buye. Imēnpuye:

— Pedroyũ be ipiat'ajoan pima, kuka oitakomān ocekey adeayũ — io'e ip jewewebe jewawēwē'ukayũ yoboğayũ.

Pedroyũ bit waram o'ğujēm jexewi ip.

— Jesus cuy epeğuwēn ғu warara'acat pe — io'e ip Pedroyũ be. — Jesus muwēn puje, ipiat cuy ocesupi'ajoat eywebe — io'e ip waram Pedroyũ be.

²³ Pedroyũ o'ju jebureyũ kay—itabucayũ kay. Apēn cuk ya'õpuruğ paĩyũ kukukayũ o'jekawēn cebe ip iap o'ğuwēn cebe ip, apēn Judeuyũ kukukayũ o'jekawēn cebe ip iap tak.

²⁴ Iboap co buje soat Jesus a'õkayayũ o'jekawēn ip Deus eju.

— Ocekukukat — io'e ip. — Soat muğēat ĩn. Kabi eğugē, ipi dak, idibi dak, tibog cĩcãati dak — io'e ip. — Soat kaka dağat tak eğugē — io'e ip. ²⁵— A'õkay osunuy kuyje Davi ajore — io'e ip Deus pe. — A'õmuwēnuwēn'uk osunuy. Jekawēnwēn'uk osunuy Ibiğğbuk xipacat a'õbi. Ixe imēn o'e kuyje:

Apēnpuye dak Judeu'ūmayū itakoma jījā o'e ip? i. Apēnpuye dak te'e ma ixē aoka ojuy ip osodop? i. ²⁶ Ipi kukukayū o'je'awero ip soat ka kukukayū eju—ya'ōbuyxiayū eju, i. O'je'awero ip wuykukukat Cristo aoka am—emunaē aoka am, i.

Imēn Davi o'e kuyje — io'e ip Deus pe. ²⁷ — Ibo dup ekawēn tağ ġasū dak o'je'awero ip ijopka be — io'e ip. — Herodes o'je'awero Pôncio Pilatos eju, Judeu'ūmayū dak, Judeuyū dak — io'e ip Deus pe. — O'je'awero ip ekpot aoka am—Jesus aoka am—soat tağ iisuat aoka am—a'ō kay kūyjobicat aoka am—wuydaxijo am emunaē aoka am — io'e ip. ²⁸ — Ixeyū Judeu'ūmayū itaybit ġu Moisés ekawēn. Imēnpit apēn kuyje juk adi ecece iap tağ e'em ip — io'e ip Deus pe.

²⁹ — Bay, ağ cuy eguy ocekey — io'e ip Deus pe. — Jewawēwē'ukayū yoboğayū itakoma jījā ocekey — io'e ip. — Ipiatpi'ajoat pin ip ocewebe — io'e ip. — Oceju ebekitkiyū. Imēnpuye ocebuywan cuy eguy — io'e ip. — Oca'ōmucanucan cuy eguy oceparara'ūm ma kawēn idipat muwēn ām soat ka dağ — io'e ip Deus pe. ³⁰ — A'ōbacaap cuy egūm ocewebe a'ōbi iwataxipipiyū mu'ada am — io'e ip. — A'ōbacaap cuy egūm ocewebe i'e ba'oreat mubapuk am soat etabutpe Jesus a'ōbi—ekpot a'ōbi—soat tağ iisuat a'ōbi—a'ō kay kūyjobicat a'ōbi — io'e ip Deus pe.

Imēn o'jekawēn ip Deus eju. ³¹ Je'aweroroap'a o'jeaexixi ceweju cekawēn epere buje. Ibiōğbuk xipacat osodot soat kay ip. Ixē Ibiōğbuk xipacat o'om soat pe ixeyū be. Imēnpuye ip iparara'ūm cīcā oekuku Deus ekawēn muwēnuwēn soat itaybit'ūmayū be.

³² Soat Jesus kay itabucayū xipan ip o'e jewewekuğ. Ade jījā ip osodop. Pūğ tağ ma ip jewağuyğuy osodop.

— Ijop owebeam acā — i'ūmğu o'e ip. Tacup ġu ip osodop jewewebe. Soat ip jebubut mu'ē'ē'ē'uk osodop. ³³ Soat Jesus emumujuyū “Ocekukukat Jesus waram o'jetait je'ūap tomukadi,” i'e'e'uk osodop soat pe. Deus xipacat o'ğūmğūm soat pe ixeyū be. ³⁴ Ka'ūmğu tadaybocat o'e ceparakpe ip ka'ūmān ma tacup puye. Ipi kukayū jeipi o'teida dinheiro bu am. Jeduk'a dak o'teida ip dinheiro bu am. Tei'ūm'uk ip osodop Jesus emumujuyū be—doze beayū be. ³⁵ Ixē dinheiro mu'ē'ē'ē'uk ip osodop tadaybotbocayū be.

³⁶ Gebuje José dinheiro o'ğūm Jesus emumujuyū be. José jeipi kuğ osunuy. Jesus emumujuyū wara'at o'jomōğ ibuten. Wara'at ibutet Barnabé i osunuy. Barnabé wuya'ōmucanucan'ukat iape. Ixē Levi badip osunuy. Tip'aroro bewiat osunuy—Chipre eipi bewiat. Ixē jeipi kuğ osunuy. ³⁷ Jeipi o'teida dinheiro bu am. José ma soat ixē edinheiro o'ğūm Jesus emumujuyū be—Pedroyū be.

5

¹ Ananias pit te'e ma Deus muğuykuku ojuy o'e. Ixē Jesus kay itabut osunuy. Itayxi butet Safira i osunuy. Dinheiro o'jat. Ananias jeipi o'teida ixē dinheiro bu am. ² I'in o'ğuxipan jewebeam. Itayxi itaybit o'e i'in o'ğuxipan jewebeam iam. Soat ġu jedinheiro o'tujowat Pedroyū be i'ūm ām. I'in ā o'tujowat.

— Juku — io'e Pedroyū be. — Weipi dei. Soat tei — i napa ma o'e cebe ip.

³ Gebuje Pedro ya'ōpuruğ o'jede cebe.

— Ananias — io'e. Satanás a'ō kay ēn ġasū — io'e. — Apēnpuye Deus biōğbuk muğuykuku ojuy ēn? — io'e. — Apēnpuye eipi dei'in eguxipan ewebeam? — io'e. ⁴ — Koap pit a'ğu eipin ma osodop. Eipi dei'ūmūm pima, xipat kuka o'e. I'ūm'ūm'ūm pima dak xipat kuka o'e — io'e. — Ka'ūma ma o'e ewebe “Eipi juy eteida dinheiro bu am,” i — io'e. — Apēnpuye dak ikērēat egujurūğ? Ocemuğuykuku ojuy ġu ēn. Deus muğuykuku ojuy acā ēn — io'e Pedro. — Ocewebe ġu ēn napa e'em—Deus pe acā — io'e Pedro.

⁵ Ananias dao ma oe'ū iboap co buje. Poğ. Imēnpuye ce'ūap awēğ tobuxikayū iparara jījā ip o'e Deus muğuykukuap puxim.

⁶ Ağokatayū oajēm yaypan'isuayū. Ananias'ūm o'ğuekabek ip pağōm. O'tujowat ip ibocewi. O'jomōğ ip witabikūy be jebabim.

⁷ Ananias'üm kot isum Safira oajëm Pedro kay—ebapũğ ehora kap puje—Ananias'üm tayxibuk. Itaybit ğu mabuk osunuy jektop'üm oe'ũ iam.

⁸ — Bũrũnmaku du eipi dei osodop? — Pedro o'e Safira be. — Ektop o'e iat tei jo'i ma du ijop? — io'e.

— Hm hm. Ibo jo'in ma ipi dei — io'e napa ma Safira.

⁹ — Apẽnpuye dak mo a'ġu ikẽrẽat epeġujurũğ? — Pedro o'e. — Apẽnpuye dak eyju te'e ma mo a'ġu Deus biõğbuk muġuykuku ojuy? Imẽn mo a'ġu epeyewawẽ eyeweweju. Ak'i juy ece — io'e. — Witabikũy be ektop'üm o'jomõğ'iyũ omuyku ijoce — io'e. — Omuyku ip uk'a exĩntabi be — io'e. — Gasũ ip jedujowat tak — io'e.

¹⁰ Gebuje'isum ma Safira dak oe'ũ. Poğ. Ce'ũ o'at Pedro i xe.

Gebuje yaypan'isuayũ oajëm waram. Ce'ũat o'jojojo ip. O'tujujëm ip. O'jomõğ ip witabikũy be itop'üm xe. ¹¹ Soat Jesus kay itabucayũ o'jekũyjo Ananias'üm e'ũãm, Safira'üm e'ũãm tak. Warara'acayũ dak ixeyũ'üm'üm e'ũãm o'jekũyjo ip. Imẽnpuye iparara jĩjã ip o'e Deus xe ikẽrẽat mujurũğap puxim. Ibu'u o'e ip ikẽrẽat mujurũğãm.

¹²⁻¹⁴ Soat Jesus emumujuyũ je'aweroro'uk ip osodop Deus eju kawẽnwẽnap'a ekorara be—yaboğat'a ekorara be. Ijop ekorara butet Salomão ekorara i osunuy. Jesus ebekitkit cũğ ma oekuku ip soat xe. Ade jĩjã itabut o'e ip wuykukukat Jesus kay—ağokatkayũ, aoyũ dak. Warara'acayũ iparara o'e ip Jesus kay jetabut am. Imẽnpuye o'je'awero ğu ip Jesus ebekitkit eju. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ ip oekuku Jesus emumujuyũ. Ajojojo ğu buk iap mubapukpuğ oekuku ip Deus a'õbi. Adeayũ etabutpe Deus a'õbacaap mubapukpuğ ip oekuku.

¹⁵ Gebuje ade iwãtaxipipiyũ o'tujowat ip uk'a ukpibubu dağ. Iboce iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip jexexecap pe, jedipidup ceje dak. Jebureyũ iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip Pedro kapap pe. Iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip Pedro ekabicuk pe imu'ada am. ¹⁶ Ade o'jëm ip Jerusalém ka tẽgatka bewi. Iwãtaxipipiyũ o'tujowat ip Pedro kapap pe. Soat ip o'ġu'ada'ada. Ibiõğbuk kẽrẽat kukayũ dak o'tujowat ip. Ibiõğbuk kẽrẽat o'ġujëmjëm. Xipat o'e ip—soat.

¹⁷ Judeuyũ epaĩyũ kukukat pit itabutkarey o'e Jesus emumujuyũ kay. Paĩyũ kukukat ejuayũ dak itabutkarey o'e ip cekay ip—Saduceuyũ. Jesus emumujuyũ o'taomũnat ip. ¹⁸ Daomũnmũnap'a be ip o'ġuõmat. O'ġuõmat ip ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ eju ikẽrẽat mujurũğrũğ ğu ma'ġu ip.

¹⁹ Ibocewi Deus ekawẽn tojotjot'ukat oajëm daomũnmũnap'a be Jesus emumujuyũ kay. Ixima be oajëm. Xĩntabi o'tomudip'uk—yaboğat—ipoxiat. Jesus emumujuyũ o'tujujëm iğo'a bewi.

Tujujëm puje o'jekawẽn ceweju ip.

²⁰ — Deus eju kawẽnwẽnap'a be juy epeju—yaboğat'a be — io'e Jesus emumujuyũ be. — Jesus kayayũ yağuyisum jekukum iam cuy iğo'a beayũ epeğukũyjo. Soat em Deus xe jeedop ip je'ũ buje iam cuy ip epeğukũyjo. Soan cuy ip epeğukũyjo — io'e cebe ip.

— Imẽn cuy oce'e — io'e ip.

²¹ Deus tojotjot'ukat ekawẽn co buje Jesus emumujuyũ kawẽn idipat o'ġuwẽn yaboğat'a beayũ be.

— Jesus kayayũ yağuyisum jekukum — io'e ip imukũyjojom.

O'ju ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Kabia'isum ip o'ju. Kawẽn idipan ip iğo'a beayũ o'ġukũyjojo.

Iboam e'em pima jewawẽwẽ'ukayũ yaboğayũ te'e ma Jesus emumujuyũ o'ġudocat jewekay daomũnmũnap'a bewi. Tũybe daomũnmũnap'a be ma ip opop iãn o'e ip. Paĩyũ kukukat o'je'awero jebureyũ eju. Judeuyũ kukukayũ o'tomuwã je'awero am—Israel naxeğebitbit kukukayũ, aypapayũ dak. Ixeyũ ağokatkayũ jewawẽwẽ'ukayũ yaboğayũ ip osodop.

— Jesus emumujuyū juy epeğujēm daomūnmūnap'a bewi — io'e ip te'e ma Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū be. — Epetojot ip ocekey — io'e ip te'e ma.

²² Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū o'ju daomūnmūnap'a be. Jesus emumujuyū o'tobuxik ġu ip. O'jepit ip paīyū kukukat pe. Te'e ma o'ju ip Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū.

²³ — Daomūnmūnap'a be ġu ip Jesus emumujuyū — io'e ip. — Daomūnmūnap'a exīntabi cem cīcā oacetobuxik — io'e ip. — Yawiwim mabuk ip osodop yawiwi'ukayū. Kacūğcūğ'i osodop ip xīntabixixi weğūn. Ocetomudip'uk. Ka'ūma ma oacetobuxik badi. Jesus emumujuyū oacetobuxik ġu — io'e ip ika kukukayū be—jewawēwē'ukayū yoboğayū be.

²⁴ Iboap co buje yağuy'ūm o'e ip jewawēwē'ukayū yoboğayū, paīyū kukukayū dak, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū kukukat tak, warara'acayū dak paīyū yoboğayū.

— Apēn o'jebapuk cebe ip? — io'e ip jewewebe. — Apēntak ace'e ġasū? — io'e ip. — O'jēm ip iap awēğ jeawēğepōğpōğ soat ka dağ — io'e ip.

²⁵ Ağokatkat tak oajēm.

— Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Epetomūnmūn'iyū Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be opop ip. Iğo'a beayū mutaybitbin ip — io'e jewawēwē'ukayū yoboğayū be.

²⁶ Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū kukukat o'ju Deus eju kawēnwēnap'a be Jesus emumujuyū kay. O'ju jebekitkit eju—yawiwim'ukayū eju. Waram ġuto Jesus emumujuyū o'taomūn ip. Imēnpit iparara ip o'e adeayū be jaokaap puxim.

— Ocejū warēmtağ iteyū kuğ pima, adeayū kuka ocabuğbuğ iteyū kay jījā ip puye — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye xipan ip o'jukuk taomūnmūn pima. ²⁷ Waram Jesus emumujuyū o'tujowat ip jewawēwē'ukayū yoboğayū be.

Gebuje paīyū kukukat o'jekawēn Jesus emumujuyū eju.

²⁸ — Kuy mo a'ğū oca'ōpuruğ oce'e eywebe “Jesus cuy epeğuwēn ġu warara'acat pe,” i — io'e. — Eyju bit kūyjobit ġu oca'ō kay — io'e. — Soat Jerusalēm ka watwat mutaybitbin eyju. “Jewawēwē'ukayū yoboğayū Jesus o'yaokaat,” i'e'em eyju napa ma — io'e.

²⁹ Gebuje Pedroyū o'jede cebe ip.

— Deus a'ō kay juy oceju kūyjobit — io'e. — Ocewebe iwarum ey'e buje eya'ō kay ġu oce'e Deus a'ō kay acā — io'e. ³⁰ — Eyju ma Jesus epesubamupayaat korosa be. Eyju ma epeyaokaat — io'e. — Deus pit waram ġuto ixe o'ğutait ce'ūap tomukadi. Wuydobuyū'ūm'ūm tak itabut osodop ip Deus kay — io'e. ³¹ — Deus a'ōbi ixe ya'ōbuyxian o'e ġasū. Imēnpuye Deus xe omuy ġasū. Wuykukukan o'e Deus a'ōbi. Wuydaxijojo'ukan o'e Deus a'ōbi. Deus ibikuy osunuy Israel naxeğebitbit pe iğuycūğ i'e am ikērēat kuğ puye. Ibikuy osunuy ikērēat mujurūğrūğap eperē am cebe ip. Ibikuy osunuy ikērēat uk am cebewi ip. Imēnpuye Jesus wuydaxijojo'ukan o'e Deus a'ōbi. Ocejū dak oacetaybit apēn Deus cuk adi o'e'e iam — io'e. ³² — Imēnpuye oceju ixe e'eap muwēnuwēn eywebe. Ibiōğbuk xipacat tak iboap muwēnuwēn. Deus jebiōğbuk muōmōm ja'ōkayayū be — Pedro o'e.

³³ Iboap co buje jewawēwē'ukayū yoboğayū itakoma jījā o'e ip Jesus emumujuyū kay. Yaokaat ojuy ip.

³⁴ Gebuje ağokatkat o'āy—jewawēwē'ukat yoboğat. O'jekawēn jebureyū eju. Ixe Fariseu osunuy. Moisés ekawēn imutaybitbin'uk ip osodop Fariseuyū. Ixe butet Gamaliel i osunuy. Ya'ōbuyxi jījā osunuy soat xe jeka watwat xe. Imēn o'jekawēn jebureyū be.

— Taupuyū — io'e. — Koam puk ip ağujēm — io'e. — Ga'a acewawē — io'e.

Jesus emumujuyū o'ğujēm ip jewewāwā ap'a bewi. ³⁵ Gamaliel jebureyū o'yawē.

— Israel naxegebithiyũ — io'e. — Eya'õpicũgũcũg cuy epesop wa'õ kay — io'e. — Eyday'em'um cuy epesop! Xipan cuy iteyũ aḡokatkayũ epejukuk. Eyaḡuysan cuy epesop — io'e. ³⁶— Kuy'ũm'ũm ma wara'at aḡokatkat osunuy. Ibutet Teudas i osunuy. “Soat podi ma wa'õbuyxi,” i napa ma o'e'e warara'acat pe. Adeayũ ceweju oekuku ip—400 beayũ. Imēnpit wara'acat ixē Teudas o'yaoka. O'jepõḡpõḡpõḡ ixē a'õ kayayũ. Soat oi'ũm ixē ekapikap — io'e.

³⁷— Gebuje wara'at aḡokatkat tak osunuy. Ibutet Judas i osunuy. Galiléia eipi bewiat osunuy. Wuyeipi kukayũ jebekitkiyũ o'ḡuweḡũn ixeyũ kabia daḡ. Ade oeku ip ixē Judas eju. Ixē Judas'ũm tak oe'ũ. O'jepõḡpõḡpõḡ ip ixē a'õ kayayũ. Soat oi'ũm ixē ekapikap — io'e.

³⁸— Gasũ dak imēn ma. Ka'ũmã ma juy ace'e iteyũ aḡokatkayũ be. Ijodiat a'õbi jekukum pima, soat iteyũ e'eap tak i'ũm. ³⁹Deus a'õbi jekukum pima bit, iteyũ e'eap mu'ũm pa'ore wuywebe — io'e. — Iteyũ e'eap mu'ũm pin pima, Deus eju kuka jewaokakam ace — io'e Gamaliel. Gamaliel ekawēn kay o'e ip jewewãwã'ukayũ yoboḡayũ. ⁴⁰Waram Jesus emumujuyũ o'ḡudocat ip. Sorarayũ be ip o'yukxabiokakaat ixē muḡēḡēm.

— Jesus cuy epeḡuwēn ḡu warara'acat pe — io'e ip cebe ip. Waram o'ḡujēm ip jexewi.

⁴¹Ibocewi Jesus emumujuyũ o'jēm jewewãwã'ukayũ yoboḡayũ xewi. Icocok cĩcã o'jēm ip.

— Deus xe ocekupin cĩcã — io'e ip jewewebe. — Cedaḡ Deus xe ixeyũ aḡokatkayũ be oce'ukxabiokakaan. Ipiat ocesupi'ajo Jesus kay ocetabut puye — io'e ip.

⁴²Jesus o'ḡuwēnuwēn ip adeayũ be. “Jesus wuydaxijo am Deus emunaē,” i'e'e'uk osodop ip. Soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be imutaybitbin'uk osodop ip, jeduk'a be dak.

6

¹Pũḡpũḡ itabucayũ'in o'jemãmãmã ip jebureyũ kay. Jesus kayayũ biḡ ma oiacoḡ. Soat ip Judeuyũ osodop. Grego a'õm kawēnwēn'uk osodop ip pũḡpũḡ ixeyũ'in. Hebraico a'õm kawēnwēn'uk osodop ip warara'acayũ. Ixeyũ parakpe osodop ip itop'ũm e'ũ'ibiyũ tadaybotbocayũ. Imēnpuye pũḡpũḡ itabucayũ'in o'jemãmãmã ip jebureyũ kay.

— Ocxat ũmũm ḡu ip ocewebe — io'e ip aoyũ itop'ũm e'ũ'ibiyũ. — Jewewebe acã ip imu'ē'ē'ēm — io'e ip.

— Dapxi eyju! Eywebe dak oceju iũmũm! — io'e ip warara'acayũ bit.

²Imēnpuye Jesus emumujuyũ soat itabucayũ o'tomuwã je'awero am. O'je'awero ip. Doze beayũ o'jekawēn warara'acayũ eju—Jesus kay itabucayũ eju.

— Oceju Deus ekawēn muwēnuwēn — io'e ip. — Ibo ma ocekapikap — io'e ip. — Xipat ḡu ocewebe Deus ekawēn muwēnap epere am itop'ũm e'ũ'ibiyũ xat mu'ē'ē'ãm — io'e ip.

³— Imēnpuye, tapupuyũ, 7 be aḡokatkayũ'in ataē ixat mu'ē'ē'ãm itop e'ũ'ibiyũ be — io'e ip. — Wuybadipyũ'in cuy ataē—itabut cĩcãayũ—itaybit cĩcãayũ—Deus biõḡbuk a'õkay jĩjãayũ — io'e. — Ibiayũ ma ataē — io'e. — Ijop ocekapikap oceḡũm taē'ibiyũ be. Ixeyũ ma itop e'ũ'ibiyũ xat ḡu'ē'ē'ē — io'e ip. ⁴— Oceju bit soat em Deus eju kawēnwēn'uk ocesop — io'e. — Soat em ixē ekawēn imutaybitbin oceukuku — io'e ip.

⁵Doze beayũ ekawēn kay o'e ip soat itabucayũ. Cekawēn taḡ e ojuy ip.

Gebuje Jesus kay itabucayũ 7 beayũ o'taē. Ibũrũ ma ibutet osodop ip—taē'ibiyũ butet: Estêvão i, Filipe i, Prócoro i, Nicanor i, Timom i, Pármenas i, Nicolau i. Estêvão Deus kay itabut cĩcãat osunuy. Deus biõḡbuk a'õ daḡ jekuku'uk osunuy. Nicolau Antioquia ka bewiat osunuy. Judeu ḡu osunuy. Deus kay Judeuyũ etabucap puxim pit itabut osunuy. Ibũrũ ma ip osodop taē'ibiyũ.

⁶ Jesus kay itabucayũ ixeyũ 7 beayũ o'tujowat Jesus emumujuyũ kay—doze beayũ kay. Jesus emumujuyũ o'jekawẽn Deus eju ixeyũ beam—7 beayũ beam. O'jewebumõg ip yabi jeje.

— Iteyũ juy ixat gu'ẽ'ẽ'ẽ itop e'ũ'ibiyũ be — io'e ip soat a'õpiju.

⁷ Imêneju adeayũ oitabun ip Jesus kay. Deus a'õ kay oitabun ip. Deus ekawẽn tağ oekuku ip. Ade jĩjã Jerusalém ka beayũ itabut o'e ip Jesus kay, ade Judeuyũ epaĩyũ dak.

⁸ Estêvão wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ oeku Deus a'õbi. Adeayũ o'ğucatoan Deus a'õbacaap kuğ puye. Deus Estêvão buywatwan osunuy. ⁹ Pũğpũğayũ bit Estêvão o'jomuymuy jĩjã Judeuyũ'in. Ixeyũ Judeuyũ je'aweroro'uk ip osodop je'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Ce'aweroroap'a butet jekupinap tağ jekuku'ukayũ e'aweroroap'a i osunuy. Cirene ka bewi osodop ip ixeyũ Judeuyũ, Alexandria ka bewi dak. Cilícia eipi bewi ip osodop, Ásia eipi bewi dak. Estêvão a'õxik o'e ip iğo'a be. ¹⁰ Deus biõğbuk pit Estêvão mukũyjojom osunuy. Imẽnpuye ya'õxik pa'ore ip osodop. ¹¹ Imẽnpuye ya'õxik ojuyayũ dinheiro o'ğũm warara'acat pe napaap muwẽğapteim—Estêvão awẽğ mukêrêrẽnapteim.

— “Estêvão cũğ'ũma wuybadipyũ mutaybitbin,” i juy epe'e napa ma — io'e. — “Estêvão Deus muymuy,” i juy epe'e napa ma — io'e ip cebe ip.

¹² Imẽnpuye ixeyũ napapa'ukayũ Estêvão awẽğ o'yawẽğmukêrêrẽn soat a'õpiju. Ya'õxik ojuyayũ adeayũ o'ğutakomãn Estêvão kay. Judeuyũ kukukayũ o'ğutakomãn ip, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak.

Soat ixeyũ o'ju Estêvão kay. Estêvão o'jat ip. O'tujowat ip jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ etabutpe. ¹³ Napapa'ukayũ dak o'tujowat ip. Estêvão a'õ o'ya'õdada jĩjã ip.

— Soat em teku Deus eju kawẽnwẽnap'a muymuy—ikêrêat kuğ gu iat'a muymuy — io'e ip napa ma. — Soat em teku Moisés ekawẽn mupubutbun — io'e ip napa ma. ¹⁴ — Cekawẽn cuk adi oceya'ĩjojo! “Jesus Deus eju kawẽnwẽnap'a gu'ũm yaboğat'a. Nazaré ka bewiat iğo'a gu'ũm,” io'e ite napa ma — io'e ip napa ma. — “Moisés wuyawẽwẽap ekawẽn guwarurun,” i juk adi o'e'e — io'e ip napa ma.

Estêvão a'õ o'ya'õdada jĩjã ip.

¹⁵ Jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ o'jeak Estêvão kay ğebuje bit. Estêvão dopa Deus ekawẽn tojtjot'ukat topa jo'i o'e. Imẽn o'jojojo ip jewawẽwẽap'a beayũ.

7

¹ — Icēm tu ixeyũ e'em? — io'e paĩyũ kukukat Estêvão be.

² Estêvão o'jekawẽn iboceayũ be. Apẽn Deus xipan je'ajojoyũ'ũm'ũm kukuğ osunuy iap o'ğuwẽn cebe ip.

— Okotkotyũ, owağoğoyũ, baybayũ, wa'õ kay juy epesop — io'e. — Deus soat podi ma ya'õbuyxi — io'e. — Soat podi ma idip — io'e. — İxe o'jebapuk wuydobu'ũm kay—Abraão'ũm kay kuyje. O'jebapuk cekay Mesopotâmia eipi be bima. O'jebapuk cekay Hará ka be ajēm awap. ³ “Ejēm cuy eka bewi, ebadipyũ xewi,” i mo a'ğũ o'e Abraão be Deus. “Ekam osukamubapuk'iat ka be juy eju,” i mo a'ğũ o'e. ⁴ Imẽnpuye Abraão o'jēm jeipi bewi—Mesopotâmia eipi bewi—Caldéia eipi bewi. Hará ka kay o'ju jenuy âm — Estêvão o'e.

— Guyjom Abraão ebay'ũm oe'ũ. Ce'ũ buje Deus Abraão o'ğudot ijop ipi kay—wuyeipi kay. ⁵ Deus ipi o'ğũm gu Abraão be. Yopit tak o'ğũm gu ipi. Imẽnpit “Soat ijop ipi eipim je'e,” i mo a'ğũ o'e Deus Abraão be. “E'ũ buje enaxeğebitbit eipim je'e,” io'e. Deus iboam o'e Abraão be ipotpet'ũm pima — io'e.

⁶ — Deus imẽn o'jekawẽn Abraão eju. Deus o'e cebe:

Obure, warara'acat eipi be jeedop ip enaxeğebitbit, i. 400 koato jeedop ip iboce, i. Iboceayũ warẽmtağ cĩcã enaxeğebitbit jukuk, i. Enaxeğebitbit ğudadaybotbon ip, i.

⁷ Enaxeğebitbit ğupokupok ip yaoka am, i. Imẽnpit ipiat osupi'ajoat warẽmtağ ixeyũ

kukayũ be, i. Guyjom ibo eipi bewi je'jẽm ip enaxegebitbit, i. Gebuje ijoce ma “Ën xipac cĩcã,” i je'e ip owebe, i mo a'gu o'e Deus Abraão be — io'e Estêvão.

⁸ — Deus waram o'jekawẽn Abraão eju.

— Ağokatkat'it'it epetaypu'ağobixeedakacacat ikap'isum, i. Epetaypu'ağobixeedakacacat “Oceju Deus ebekitkit” i'e am soat pe warara'acacat pe, i mo a'gu o'e Deus Abraão be — io'e Estêvão.

— Guyjom Isaque o'kap—Abraão ipot. 8 kabia bima ikap'isuat o'taypu'ağobixeedakacat Deus a'õbi. Isaque yaypan puje o'jewebumũn. Guyjom ixe ipot o'kap. Ibutet Jacó i osunuy — io'e Estêvão adeayũ be.

— Jacó ipotpoyũ ade osunuy. Doze be osodop ip ipotpoyũ. Ixeyũ doze beayũ Judeuyũ dobyũ'ũm'ũm osodop ip. Wuyeipi kukukayũ osodop ip — io'e Estêvão.

⁹ — José Jacó ipotpoyũ'in osunuy. Iwağoyũ itabutkarey jĩjã o'e ip jekitpit kay—José kay. José o'teida ip Egito eipi kay cuayũ be dinheiro bu am — io'e.

— Ibocewi José o'tujowat ip Egito eipi be teihem gu kapik am — io'e. — Teihem gu kapik'uk osunuy Egito eipi kukukat peam—Faraó beam.

— Soat em Deus osunuy ağ José kay. ¹⁰ Deus José buywatwat'uk osunuy ipiatpi'ajojom ma a'gu. José itaybit cĩcãan o'e Faraó xe, Deus ixe o'gutaybitbin puye. Imẽnpuye Faraó José kay jĩjã o'e. “Gasũ ãn tak Egito eipi kukukan ecesũy oweju,” io'e Faraó José be. “Oduk'a kukukan tak ecesũy,” io'e cebe — io'e Estêvão.

¹¹ — Guyjom Egito eipi dağayũ jexat o'jokudada jĩjã, Canaã eipi dağayũ dak. Ka'ũmgu ixat osodop Egito eipi dağ, Canaã eipi dağ tak. Soat kaka dağ ire oekuku ip. Ixat tobuxik pa'ore o'e ip wuydobuyũ'ũm'ũm, oi'ũm puye — io'e.

¹² — Jacó o'jekũyjo tũmũntata kake Egito eipi be iam. Iboam jekũyjo buje jekpotpoyũ o'ğuju iboce—wuydobuyũ'ũm'ũm o'ğuju. Trigoda bu am ip o'ğuju Egito eipi kay. Xepxep ekum o'ju ip trigoda bum. ¹³ José o'jebapuk jewağoyũ kay xepxep em oeku ibima. “Õn eykitpit José,” io'e cebe ip. Faraó itaybit o'e ixeyũm—José wağoyũm — Estêvão o'e.

¹⁴ — Imẽnepu José o'jewa'õmuju jebay be soat jewağoyũ badipyũ be dak. Ade osodop ip José badipyũ—75 be osodop ip. “Epesot cuy Egito eipi be soat eyju,” io'e José cebe ip — io'e Estêvão.

¹⁵ — Soat ip o'ju Egito eipi kay. José ebay o'ju, soat iwağoyũ dak. O'ju ip jebadipyũ eju. Iboce osodop ip. Jacó'ũm oe'ũ iboce. Soat Jacó'ũm ipotpoyũ'ũm'ũm tak oe'ũ'ũ iboce. Oe'ũ'ũ ip wuydobuyũ'ũm'ũm. ¹⁶ Ibocewi jebayũ'ũm'ũm tao o'taodujowat ip jeka be taokot am ade koato kap puje. Wuydobubuyũ'ũm'ũm tao o'taodujowat ip Jacó ka be—Siquém ka be Canaã eipi be. Kuy bima Abraão ibo eipi o'jat. Emor ipotpoyũ xewi. Dinheiro o'ğũm isurũgat cebe ip ipi deim. Ibo ka be wuydobubuyũ'ũm'ũm tao o'taomõğ ip witabikũy be — io'e Estêvão.

¹⁷ — Egito eipi be bima wuydobubuyũ'ũm'ũm ade jĩjã ip osodop—Judeuyũ. Pũğ koato gu ip osodop Egito eipi be—ade koato. Gaxĩn ma je'jẽm ip Egito eipi bewi apẽn Deus o'e Abraão be iap tağ. ¹⁸ Wara'acacat Egito eipi kukukan o'e. Ixe ipi kukukat itaybit gu o'e José'ũm, kuy ma ixe'ũm oe'ũ buye. Kuyjeayũ mudadaybotbon cĩcã o'e ip. ¹⁹ Kuyjeayũ o'ğugũy'ũm'ũm ip. Ipiat o'supi'ajojoat cĩcã cebe ip. “Soat ikap'isusuayũ epejomõğ akiju ce'ũ ãm eyipotpoyũ,” io'e kuyjeayũ be Egito eipi kukukat. Imẽn o'e wuydobuyũ acoğap puxim — io'e Estêvão.

²⁰ Moisés o'kap gejuje. Idip cĩcã osunuy. Eba'pũğ kaxi acã Moisés jexi xe osunuy. ²¹ Bekicat o'ğujẽm ip jeduk'a bewi. Imẽnpit oe'ũ gu — io'e.

— Imujẽm puje Faraó daxit Moisés o'tobuxik—Egito eipi kukukat taxit. O'tujoõm jeduk'a be. Moisés o'ğuyaypan je'it muaypanap puxim. ²² Imẽnpuye Moisés itaybit o'e soan. Egito eipi watwat o'gutaybitbin. Ya'õbacaan o'e. Itaybit cĩcãan o'e kawẽn ãm, soat muğẽ ãm tak — io'e Estêvão.

²³ — Moisés oajēm jebadipyũ kay. Oajēm jebadipyũ jo pin cĩcã buye—Israel eipi watwat co pin cĩcã buye. 40 koato osunuy.

²⁴ — Egito eipi wat warēmtaksuḡ Israel eipi bewiat o'jukuk yukpiwat ḡu ma'ḡu. Moisés o'jojojo ip. Jebadip kay itabotaidabotbot o'e. Egito eipi wat'ũm o'yaoka jebadip kay jeweik pin puye. ²⁵ “Obadipyũ itaybit Deus omudot tujujēm ãm ip Egito eipi bewi iam,” io'e Moisés jewebe ma. Imēnpit ibadipyũ itaybit ḡu o'e iboam — Estêvão o'e.

²⁶ — Kuyaje Moisés o'ju waram jebadipyũ jom. Xepxepayũ o'tobuxik jebadipyũ. Jewaokakam o'e ip. O'ju jewaokakaayũ mubu'un am. “Tapupuyũ, apēnpuye dak eyju jewaokakam—ibadipyũ eyju!” io'e cebe ip. ²⁷ Jebadip aokakaat pit Moisés o'ḡuwun. Ixe dak o'e Moisés pe: “Abu dak emudot ocekekukan?” i. “Abu dak emudot ‘Cũḡ ḡu eyju jekukum’ i'e am ocewebe?” io'e Moisés pe. ²⁸ “Kapsu Egito eipi wat eyaoka iat puxim tu ēn oaoka ojuy?” io'e Moisés pe. ²⁹ Imēnpuye Moisés o'jenapõn Egito eipi bewi jaokaap puxim — io'e.

— Midiã eipi kay o'ju. Osunuy. O'jewebumũn iboceat eju. Koapat o'kap ipot. Guyjom wara'at o'kap ipot. Moisés 40 koato osunuy Midiã eipi be — Estêvão o'e.

³⁰ — Gebuje Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jebapuk Moisés kay. Uk'a'ũmat pe osunuy co'a xe. Co'a butet Sinai'a i osunuy. Moisés tip'aroro'it'it o'jojojo. Tipsop o'e. O'tipik ḡu bit. ³¹ Imēnpuye Moisés itabēḡ o'e ijojom. “Ajo xe'e ijop?” io'e jewebe ma. O'ju cetēḡ ma xipan tip co am. Deus o'jekawēn ceweju tip'aroro'it'it pewi. ³² “Õn Deus,” io'e Moisés pe. “Edobuyũ'ũm'ũm itabut osodop ip okay—Abraão, Isaque dak, Jacó dak,” io'e Deus cebe. Moisés ikarabakbak o'e jeparara pibun. Ibu'u o'e ijom iparara buye. ³³ Deus waram o'jekawēn ceweju. “Eyuk eju'uk ei bewi wa'õbuyxi exe iap mubapuk am,” io'e Deus cebe. “Xipat cĩcãatka mucakucaḡ ēn, õn ijoce buye,” io'e. ³⁴ “Egito eipi watwat ikērēm cĩcã webekitkit kuḡ,” io'e. “Ipiatpi'ajojom cĩcã ip. Imēnpuye je'ũhũ'ũm cĩcã ip. Wetaybit iboam,” io'e Deus. “Õn ma okop Egito eipi watwat xewi ixeyũ dujujēm ãm,” io'e. “Ga'a aju,” io'e. “Õn jemuju webekitkit tujujēm ãm Egito eipi watwat xewi,” io'e Deus Moisés pe. Imēn Deus o'jekawēn Moisés eju — Estêvão o'e.

³⁵ — Deus Moisés o'ḡuypit Egito eipi be. Moisés o'ḡuypit ixē be jebekitkit tujujēm ãm Egito eipi bewi—Judeuyũ dujujēm ãm. Deus ixē o'ḡuypit jekawēn tojtjt'ukat ebapuk puje cekay tip'aroro'it'it pewi. Deus ma ixē o'ḡuypit. Judeuyũ bit ixē a'õ kay ḡu ip osodop. Judeuyũ ma o'e Moisés pe: “Abu-dak emudot ocekekukan?” i. “Abu-dak emudot ‘Cũḡ ḡu eyju jekukum’ i'e am ocewebe?” io'e ip Moisés pe. Deus pit ixē o'jomuy Judeuyũ kukukan, Egito eipi bewi Judeuyũ dujujēm'jēm'ukan tak — io'e Estêvão.

³⁶ — Guyjom ixē Moisés wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk Egito eipi be bima, tibog cĩcãati mudeḡ pima dak. Tibog cĩcãati butet Tipakpekati i osunuy. Ixe Moisés Judeuyũ o'tujujēm Egito eipi bewi. Ade koato uk'a'ũmat taḡ oekuku ip—40 koato. Wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk iboce dak.

³⁷ — Ixe Moisés o'e Israel naxeḡebitbiyũ be:

“Deus jekawēn muwēnuwēn'ukat ḡudot eykay,” i. “Omudocap puxim ixē ḡudot,” i. “Eybadipyũ'in ḡudot,” i.

³⁸ — Ixe Moisés Israel naxeḡebitbiyũ xe osunuy uk'a'ũmat pe. Israel naxeḡebitbiyũ o'je'awero ip Sinai'a etakobe. Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jekawēn Moisés eju iḡo'a jeje — io'e.

— Iḡo'a be Moisés o'jekawēn wuydobuyũ'ũm'ũm eju—Israel naxeḡebitbit'ũm'ũm eju. Deus ekawēn o'ḡuwēn cebe ip—wuyawēwēap ekawēn. Moisés iboap ekawēn o'ḡubararak witadopa be topa'erũnat topa be ḡuyjom ocetaybit am iboam — Estêvão o'e.

³⁹ — Guyjom wuydobuyũ'ũm'ũm oibu'un Moisés a'õ kay. Moisés kay'ũm cĩcã ip o'e. Egito eipi kay jepit ojuy o'e ip. ⁴⁰ Imēnpuye o'jekawēn ip Arão eju. O'jekawēn ip Moisés co'a jeje ibun pima.

— “Wuyedeusyũm cuy eġuġē,” io'e ip Arão be. “Ixe'yũ je'ju wuywap Egito eipi kayate mubapuk am wuywebe,” io'e ip. “Poce paxi omuy Moisés—Egito eipi bewi wuydujujēmat?” io'e ip. “Ocetaybit ġu poma paxi o'ju iam,” io'e ip Arão be napa ma.

⁴¹ — Imēnpuye biopak'it'it co'iat o'ġuġē ip ourom. Ovelha o'yaoka ip imōġ ãm biopak'it'it co'iat wap “Teku Deus” i'e am. Petatam o'e ip jedeusbaro kuġ puye, jemumuġē kuġ puye. Icocok ip o'e. ⁴² Imēnpuye Deus ibu'u o'e cekay ip itabut ip biopak'it'it co'iat kay buye. Tũybe biopak'it'it co'iat Deus iãn o'e ip. Tũybe kaxiepiat Deus iãn o'e ip, kaxiamat tak, kasoptayũ dak iãn o'e ip. Deus kay wuyetabucap puxim itabut o'e ip ixeyũ kay. Imēn cedaġ'ũm cĩcã o'e Deus xe. Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ emudupmubararaktup:

“Bekitkit, owebe ġu ovelha ũmũm'uk epesop uk'a'ũmat pe bima—40 koato bima,” i'e'em Deus Israel naxeġebithit pe, i. “Eyedeusbaroyũ be acã iũmũm'uk epesop—eyemumuġē be acã,” i'e'em, i. ⁴³ “Ibiōġbuk epeġuġēġē,” i'e'em, i. “ ‘Ocexe eyju acã deus,’ i epe'e napa ma cebe ip,” i'e'em Deus, i. “ ‘Ocetabut eykay,’ i epe'e'e,” i'e'em Deus, i. “Tũybe Moloque eyedeus iãn epesop, Renfã dak,” i'e'em, i. “Moloque duk'a dujowatwan epekuku—torojo'a dujuwatwan—ya'ĩcat'a dujowatwan,” i'e'em, i. “Moloque biōġbuk iġo'a be osunuy,” i. “Tũybe kasopta jo'iat tak deus iãn epesop,” i'e'em, i. “Renfã i kasopta jo'iat putet osunuy,” i'e'em, i. “Imēnpuye ipiat osupi'ajoat eywebe,” i'e'em, i. “Wũyat eipi kay jeymuju òn,” i. “Òn jeymuju Babilônia eipi wegũnat ka kay,” i.

Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ emudupmubararaktup — Estêvão o'e.

⁴⁴ — Uk'a'ũmat taġ jekukum pima wuydobuyũ'ũm'ũm Deus eju kawēnwēnap'a dujowatwan oekuku ip—ixee'a'a dujowatwan. Witadopa o'topadop iġo'a be—xepxetopa—topaerũnatopa. Deus ekawēn ibararak osodop ixedopa be. Iġo'a o'yamuġē ip apēn Deus o'e Moisés pe iap taġ — Estêvão o'e.

⁴⁵ — Moisés'ũm e'ũ buje Josué wuydobuyũ'ũm'ũm kukukan o'e. Josuéyũ Deus eju kawēnwēnap'a o'yadujujēm uk'a'ũmat pewi torojo'a—ixee muġēġē'a. O'yadujuajēm ip Canaã eipi be. Judeu'ũmayũ osodop ip iboce yajēm puje ip. Deus ixeyũ Judeu'ũmayũ o'ġujēm ibo ipi bewi wuydobuyũ'ũm'ũm top am. Deus eju kawēnwēnap'a o'yadujuajēm ip jeweju Canaã eipi be — io'e adeayũ be.

⁴⁶ — Guyjom Davi o'e Deus pe: “Uk'a muy ojuy a'ġu òn eweju kawēnwēnap'am,” i — io'e. — Canaã eipi be bima Davi wuydobuyũ'ũm'ũm kukukan o'e. Davi ikukpin cĩcã osunuy Deus xe. Deus soat em idipat o'ġudotdot cekay. Davi o'e: “Deus, uk'a muy ojuy a'ġu òn eweju kawēnwēnap'am,” i. “Jacó itabut osunuy ekay,” i. “Òn tak wetabut ekay,” i. “Imēnpuye uk'a muy ojuy a'ġu òn—ewebeap'am,” i. Imēn Davi o'e Deus pe.

⁴⁷ Imēnpit Deus o'yamuyat Davi be ġu. Davi ġu Deus eju kawēnwēnap'a o'yamuy—ipot acã. Salomão o'yamuy. ⁴⁸ Deus pit uk'a be ġu nuynuy—ijodiat emuamuy'a be ġu. Ixe Deusat. Soat podi ma ya'òbacaat. Kabi be bit nuynuy. Deus imēn o'e jekawēn muwēnuwēn'ukayũ ekawēn taġ:

⁴⁹ Kabi wabikbikap puxim, i'e'em Deus. Ipi wuimōġmōġap puxim, i'e'em. Soat kuġ òn kabi beacat kuġ—ipi daġacat kuġ tak, io'e. Apēntak ijodiat emuamuy'a be oġuy? i.

⁵⁰ Òn ma soat oġuġē. Ipi oġuġē, ipi daġacat tak, kabi dak, kabi beacat tak, i. Imēn Deus o'e ixeyũ ekawēn taġ — Estêvão o'e.

⁵¹ — Tapupuyũ, eya'òpicũġcũġ cuy epesop wa'ò kay — Estêvão o'e jebadipyũ be. — Kũyjobit'ũm cĩcã eyju! — io'e. — Eybu'u jĩjã Deus ekawēn com. Deus kay itabut'ũm co'i eyju. Eybu'u jĩjã Deus a'ò daġ eyeku am. Eyebayũ ekukuap puxim eyju dak jekukum.

⁵² Warēmtaġ cĩcã Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ o'jukukuk ip eyebayũ. Ka'ũma ma ixeyũ'in xipan ip o'jukuk! Pũġ tak ka'ũma. “Cũġ cĩcãat omuyku,” io'e'e ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ. Imēn o'e'e ip yajēm awap. Imēn e'e'ukayũ o'yaoka ip eyebayũ — io'e Estêvão.

— Gasū ma ixē cūḡ cīcāat epeḡūm cekay itakomaayū be. Jesus i ixē butet. Ixē epe-sub-amupaya korosa eju. ⁵³ Kuy juk Deus ekawēn epeya'ījojo Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pi bewi. Imēnpit ya'ōkay'ūm cīcā eyju — Estêvão o'e adeayū be, jebadipyū be.

⁵⁴ Ya'ījo'ibiyū oitakomān Estêvão kay. Cekawēn co buje ip oitakomān. Yaoka pin o'e ip jetakoma pibun. ⁵⁵ Estêvão bit Deus biōḡbuk kuḡ cīcā osunuy. O'jeapūn kabi kay. Deus dipap o'jojojo. Jesus tak o'jojojo. Cūḡ'i osunuy kabi be Deus xe soat kukukan. Estêvão o'jekawēn ixē jojom pima.

⁵⁶ — Ak'i juy epe'e — io'e. — Kabi ikoce ōn ijojom — io'e. — Soat waḡo jojom ōn. Cūḡ'i Deus xe soat kukukan — io'e.

⁵⁷ Iboap co buje, ya'ījo'ibiyū biḡ ma oitakomān cekay. O'jewāwā ip ya'ōberen.

— Ga'a ayaoka — io'e ip ya'ōberen.

O'jewa'opinomudipdip ip waram ya'ījoap puxim. Adedem ip o'jedau cekay. ⁵⁸ Kururuḡ o'tujowat ip ikaboḡatka eakiju. Jeekabek ip o'ju'uk'uk. O'jomōḡ ip Saulo be imuxipan am. Ixē Saulo yaypan'isuat osunuy. Estêvão o'yabuḡ ip wita'am.

⁵⁹ Yabuḡbuḡ pima Estêvão o'jekawēn Jesus eju.

— Okukukat Jesus, oje'ū — io'e. — Ekay ojot — io'e.

⁶⁰ O'jēḡ'aecōḡcōḡ. Waram o'jewāwā ya'ōberen.

— Okukukat Jesus — io'e. — Ipiat cuy ecesupi'ajoat ḡu teyūbeku wabuḡbuḡapteim — io'e Deus pe.

8

¹ Oe'ū. Saulo dak Estêvão aokaap ojuy.

² Xipat cīcāayū Estêvão'ūm jebit o'jomōḡ witabikūy be—Jesus kay itabucayū. I'ūmcocom cīcā o'e ip.

O'jepōḡpōḡpōḡ ip soat ka daḡ Jesus kay itabucayū. Pūḡpūḡ ixeyū'in o'jepōḡpōḡpōḡ ip Judéia eipi daḡ. Warara'acayū ixeyū'in o'jepōḡpōḡpōḡ ip Samaria eipi daḡ. Jesus emumujuyū bit o'jepōḡpōḡpōḡ ḡu—doze beayū. Jerusalém ka be ip osodop.

³ Saulo dak Jesus kay itabucayū mu'ūm ojuy oekuku. Taomūn ām ōmōm'uk osunuy ixeyū duk'a be. Aḡokatkayū o'taomūnmūn, aoyū dak. Daomūnmūnap'a be ip o'ḡuōmōm. Saulo ipiat o'supi'ajoat cīcā cebe ip. ⁴ Imēnpit Deus ekawēn muwēnuwēn oekuku ip o'jepōḡpōḡ'iyū—Jerusalém ka bewiyū. Soat ka daḡ ip oekuku Deus ekawēn muwēnuwēn.

⁵ Jesus kay itabucayū Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn Samaria eipi watwat pe. Filipe o'ju ikaboḡatka be Samaria eipi beatka be. Ixē o'jepōḡpōḡpōḡ'iyū'in osunuy. Ibo ka be Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn.

— Deus Jesus o'taē soat taxijo am — io'e ibo ka watwat pe.

⁶ Ibo ka watwat itabut cīcā o'e ip Filipe a'ō kay—Deus a'ōbacaan wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk puye.

⁷ Ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēmjem adeayū bewi. Ya'ōberen jewāwāwām o'jem ip cebewi. Ade ijebit e'ū topibiyū dak o'ḡu'ada'ada. Ade taojere topibiyū dak o'ḡu'ada'ada. ⁸ Imēneju icokcok cīcā ip o'e ibo ka watwat. Itabut o'e ip Jesus kay.

⁹ Kuy bima Simão kay itabut cīcā ip osodop ibo ka watwat. Ixē Simão ya'ōbuyxiat osunuy adeayū xe, wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ wamoat puxim puye.

— Soat podi ma wa'ōbacaap kuḡ ōn — io'e soat pe napa ma.

¹⁰ Imēnpuye tūybe teku ya'ōbaca jījā iān o'e ip. Soat Samaria eipi watwat itabut cīcā o'e Simão kay—ya'ōbuyxiayū, tadaybothocayū dak.

— Teku ya'ōbaca jījā, Deus ja'ōbacaap o'ḡūm cebe buye — io'e ip napa ma. — Teku Deus a'ōbi jekukum — io'e ip napa ma.

¹¹ Ade koato Simão wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ oekukuku ibo ka beayū etabutpe. Imēnpuye adeayū itabut o'e ip cekay.

¹² Gebuje Filipe Deus ekawën o'ğuwënuwën ibo ka watwat pe—Simão nuyapka watwat pe.

— Deus soat kukukan je'e — io'e cebe ip.

Jesus Cristo o'ğuwënuwën cebe ip. Kawën idipat o'ğuwënuwën. Imënpuye itabut o'e ip Jesus kay. O'jewemubatisanat ip—ağokat kay, aoyũ dak. ¹³ Simão dak itabut o'e Jesus kay—wamo tũbit. O'jewemubatisanat. Filipe eju oeku. Filipe Deus a'öbacaan wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk adeayũ etabutpe. Deus a'öbacaap o'ğubapukpuk cebe ip. Simão iboap o'jojojo. Itabëğ cĩcã o'e Filipe jojom.

¹⁴ Jesus emumujuyũ Jerusalém ka be osodop ip. Samaria eipi watwat awëğ o'yawëğtobuxik ip.

— Samaria eipi watwat itabut o'e Deus ekawën kay — io'e ip.

Imënpuye ixeyũ Pedro o'ğuju Samaria eipi kay. João dak ip o'ğuju.

¹⁵ Pedroyũ oajëm Samaria eipi watwat kay—Jesus kay itabucayũ kay. O'jekawën ip Deus eju.

— Ebiöğbuk cuy eğuõm cebe ip — io'e Deus pe, ¹⁶ ibiöğbuk oõm ğu buk cebe ip puye. “Wuykukukat Jesus ebekit õn ğasũ” i'e am o'jewemubatisanaan ip. Imënpit Deus biöğbuk oõm ğu buk cebe ip.

¹⁷ Gebuje jebu o'subumöğ ip itabucayũ abi jeje. Deus biöğbuk oõm cebe ip ğebuje bit. ¹⁸ Pedroyũ ixeyũ abi jeje jebu möğ puje Deus biöğbuk oõm cebe ip iap o'jojojo Simão. Imënpuye ixe Simão dinheiro ùm ojuy o'e Pedro be ibubabi bu ojuy.

¹⁹ — Ebubabi bu pin õn — Simão o'e Pedro be. — Juku. Edinheiro — io'e cebe ip. — A'öbacaap cuy eğũm owebe dak imën e'e am — io'e. — Wetaybit pin Deus biöğbuk muõm ãm wara'acat pe — io'e Pedro be.

²⁰ Pedro itakoma o'e Simão kay. Ya'öpuruğ o'jede cebe.

— Tũybe Deus emumuũm ojat wedinheiro iãn ën e'em — io'e Simão be. — Deus cuy jemuju ipiat'ajojoap kay edinheiro kuğ! — io'e ya'öpuruğ. ²¹ — Iba'ore ewebe kapik am Deus beam oceweju. Ikërëat kuğ ën Deus xe. ²² Eğuycũğ cuy eğuy, ikërëat kuğ puye — io'e cebe. — Ikërëat mujurũğrũğap cuy ecepere — io'e cebe. — “Ikërëat mujurũğ ojuy õn,” i juy ece Deus pe. “Ikërëat cuy eju'uk owebewi,” i juy ece cebe. Imën e'e buje Deus ğebum ğu je'e apën cuk adi ikërëat eğujurũğrũğ iap kay. ²³ Ën pit etabutkarey jĩjã warara'acat kay. Ikërëat kay acã ën — io'e Pedro ya'öpuruğ Simão be.

²⁴ Simão iparara o'e Pedro ekawën co buje.

— Owebeam cuy ecekawën Deus eju — Simão o'e. — Ecekawën cuy ceweju owebe apën cuk ece iap ebapukap puxim — io'e Pedroyũ be.

— Ha'a. Ocekawën cuy — io'e.

²⁵ Pedroyũ o'jepit Jerusalém ka kay. Deus ekawën muwënuwën oekuku ip Samaria eipi watwat pe jeka kay jexexem pima—Jerusalém ka kay. Wuykukukat o'e'e iap muwënuwën oekuku ip, apën cuk adi o'jebapuk cebe ip iap muwënuwën tak. Ade ka dağ ip oekuku Samaria eipi dağ. Ade ka watwat pe Deus ekawën muwënuwën oekuku ip jexexem pima.

²⁶ Deus ekawën tojotjot'ukat o'jekawën Filipe eju—kabi kadi wiat.

— Ecewemuxipan cuy — io'e. — Kaxietajoreğat ka kayat e dağ cuy eju—Jerusalém ka bewiat e dağ, Gaza ka kayat e dağ. Ixe e uk'a'ũmat tağ opop — io'e Filipe be.

— Hm hm — io'e. — Cum puk õn — io'e.

²⁷ Dao ma o'ju. Ixe e dağ o'ju.

Etiópia eipi bewiat Deus ekawëntup cocom oeku ixe e dağ. Jepitpin o'e jeipi kay—Etiópia eipi kay. Ya'öbuyxi jĩjãat osunuy. Etiópia eipi kukukat buywatwat'ukat osunuy. Etiópia eipi kukukat ayacat osunuy. Ipi kukukat putet Candace i osunuy. Etiópia eipi kukukat edinheiro kukukat osunuy. Kuy bima o'ju Jerusalém ka be “Ën xipat cĩcã oxe” i'e am Deus pe. ²⁸ Jepitpin o'e Jerusalém ka bewi. Jeipi kay jepitpin

o'e—Etiópiá eipi kay. Cavalo emumupuxikpuxik tağ oeku. Xik'i osunuy jabikbikap pe Deus ekawëntup cocom ya'õberen. Kuyjeatup cocom oeku Deus ekawën muwënuwën'ukat emudupmubararaktup cocom—Isaías emudupmubararaktup cocom.

²⁹ — Ixe ecarro juy etomuixik — Deus biõğbuk o'e Filipe be.

³⁰ Filipe o'jedau carro nomuju. Ağokatkat a'õ o'ya'ıjojo ya'õberen tupcocom puye. Isaías emudupmubararaktup cocom oeku.

— Ibpuk tu exe iğodup ekawën? — io'e Filipe Etiópiá eipi bewiat pe.

³¹ — Ka'ũma. Cekawën pa'arëm oxo — io'e. — Apëntak kuka cekawën pabuk o'e oxo? — io'e. — Kaka ğu omutaybinat ijoce — io'e. — Ejot cuy ijoma — io'e. — Eõm cuy wecarro be — io'e. — Xik'i abik oxo — io'e Filipe be.

³² Jesus muwëğaptup cocom oeku. Imën e'em iğo dup:

Yaoka am tujowan pima, ovelha wa ğu, i. Imënpuxim ixe dak o'tõn ğu, i. Mũğ ma e'em cordeiro jexeedap'uk'uğ pima, i. Imënpuxim ixe dak mũğ ma osunuy ikërëm cĩcã ip o'jukuk pima, i. ³³ Warëmtağ cĩcã ip o'jukuk, i. “Ikërëat kuğ teku” io'e ip napa ma, i. Ka'ũma ma o'e “Ikërëat kuğ ğu” i. O'jomuymuy jĩjã ip, i. Ipotpet ğu jeenuy, o'yaoka ip puye, i.

Imën e'em iğo dup. Iğo dup cocom oeku ixe Etiópiá eipi bewiat.

³⁴ — Apëğape ijop ibararakat ijudup pe? — io'e. — Abu-muwënuwën Deus ekawën muwënuwën'ukat ijudup pe? — io'e. — Jewemuwënuwën tu? Wara'acat muwënuwën ğu xe'e? — io'e Filipe be.

³⁵ Filipe o'ğukũyjo mẽğapeku tedupeku ibararak opop iam. Kawën idipat o'ğuwën cebe. Jesus o'ğuwën cebe.

³⁶ Gebuje idibi o'tidobuxik ip e dağ cucum pima.

— Ak'i juy ece — io'e Etiópiá eipi bewiat Filipe be. — Jodiku idibi! — io'e. — Cedağ tu ewebe omubataaan? — io'e.

³⁷ — Jesus kay etabut pima, cedağ kuka o'e — io'e.

— Wetabut Jesus Cristo Deus ipot iap kay — io'e.

³⁸ Etiópiá eipi bewiat jecarro o'ğuycũ. O'kop Filipe eju. O'kop ip idibi be. Filipe Etiópiá eipi bewiat o'ğubataaan.

³⁹ Idibi bewi ceu buje ip Deus biõğbuk Filipe o'tujujëm ibocewi. Imënpuye Etiópiá eipi bewiat waram ğu Filipe o'jojojo. Inaka o'ju ma'ğuto e dağ jeka kay. Icocok cĩcã osunuy.

⁴⁰ Filipe o'jebapuk Azoto ka be. Ibocewi puğ ka dağ ğu oeku—ade ka dağ. Kawën idipat muwënuwën oekuku soat kaka dağ. Cesaréia ka be o'ju ibocewi.

9

¹ Saulo o'ju Judeuyũ epaıyũ kukukat kay, itakoma jĩjã wuykukukat Jesus a'õkayayũ kay buye. Warëmtağ suykukukat Jesus a'õkayayũ kuğ oekukuku. Taomũn ojuy ip oekukuku. Soat aokaka ojuy oekukuku. Imënpuye o'ju Judeuyũ epaıyũ kukukat kay. O'jekawën ceweju.

² — Cum õn Damasco ka kay — io'e cebe. — Cartadup cuy etupũm owebe — io'e. — Damasco ka be bime otuptujowat Judeuyũ e'aweroroap'a kukayũ be—Deus eju kawënwënap'a kukayũ be. Ixeyũ aco'i Jesus a'õkayayũ ğubapuk owebe carta dup ùm puje — io'e. — Tobuxik puje otujupit ip ijoce Jerusalém ka be — io'e. — Ekay ip otujupit. Taomũnmũn ip otujupit—ağokatkayũ, aoyũ dak — Saulo o'e.

— Ha'a — io'e. — Eyju juy — io'e. — Imën cuy ece — io'e.

³ Damasco ka kay Saulo o'ju. E dağ pima Damasco ka tẽğ pima, dao ma kabi bewiat ekabia oikabia. Yakokoreren kabia jĩjã o'e. ⁴ Akoh! O'jeako. O'at ipi ju jeakoat pibun.

Gebuje wuykukukat o'jekawën Saulo eju. Saulo kabi kadiwiat a'õ o'ya'ıjojo.

— Saulo — io'e. — Apënpuye ën warëmtağ okuğ? — io'e—kabi beat o'e.

⁵ — Abu ën tak, Kariwa? — io'e.

— Ekukukat Jesus òn — io'e. — Warēmtağ ma ěn okuğ — io'e. — Ĕn ma juk adi ipiat esupi'ajojoat owebe — io'e. ⁶ — E'āy — io'e Saulo be. — Ikaboğatka be juy eòm. Iboka be bima, ağokatkat oğudot ekay. Apěn ěn em iam cuy jemukūyjo — io'e wuykukukat. Iměn kabi beat o'jekawěn Saulo eju. ⁷ Iměnpuye cewejuayū o'jecūcū jĳā ip. O'jekōbidaekuğ ip jeparara pibun. Mūğ ma ip o'e. Kabi kadiwiat a'ō o'ya'ĳjojo ip. Iměnpit o'jojojo ġu ma ip. ⁸ Saulo o'āy ipi juwi. Wedak. O'jetaewedakwedak. Iměnpit ijojom ġu. Iměnpuye cewejuayū iba com ma o'tujowat Damasco ka be. ⁹ Ewapūğ kabia ibo ka be osunuy ijojom ġu. Jekōnkōn ġu osunuy, tikōnkōn ġu dak.

¹⁰ Wuykukukat o'jebapuk Ananias kay cexeybi. Ananias Damasco ka be osunuy. Jesus kay itabut osunuy. Wuykukukat o'jekawěn cebe cexeybi.

— Ananias — io'e.

— Ajo, okukukat? — io'e.

¹¹ — Uk'a ukpibubu dağ cuy eju—cūğat ka ukpibubu dağ — io'e. — Ağokatkat cuy ejokudada iboce—Tarso ka bewiat — io'e. — Ibutet Saulo i — io'e. — Judas duk'a kay juy eju — io'e. — Saulo omuy ixek duk'a be. Kawěnwěn oweju. ¹² Ixe juk ağokatkat o'jojojo jexeybi. Ixe ağokatkat putet Ananias i osunuy cexeybi — io'e. — Ananias o'jewebumōğ yajeje itada am iap o'jojojo jexeybi — io'e. — Soat iboap o'jojojo jexeybi — wuykukukat o'e Ananias pe.

¹³ — Okukukat, odaobu'u — io'e. — Oparara oce. Obureyū kuy omukūyjo apěn ixek ağokatkat e'em iam — io'e. — “Saulo juk adi ipiat o'supi'ajojoat Jesus a'ōkayayū be—Jerusalém ka watwat pe,” i juk o'e ip owebe — io'e. ¹⁴ — “Ixe Paulo oajěm ijoce paĳyū kukukayū a'ōbi,” i'e'em ip owebe — io'e Ananias. — “Ixe oajěm wuydaomūn ām—Jesus eju kawěnwěn'ukayū daomūn ām,” i'e'em ip owebe — io'e Ananias.

¹⁵ — Epararam ġu juy eğuy — io'e. — Eju juy cekay — wuykukukat o'e. — Őn ma ixek Saulo otaě kapik am owebeam. Gaxin ma ixek omuwěn adeayū be—Judeu'ūmayū be, ipi kukukayū be dak, Judeuyū be dak — io'e. ¹⁶ — “Ĕn cuy ipiat ecesupi'ajo jĳā ěn wekawěn muwěnuwěn puye,” i oce kuy cebe — wuykukukat o'e Ananias pe.

¹⁷ Ananias o'ju Saulo kay. Judas duk'a be o'ju. Jay. Oajěm. Cereğ. Oòm. Jebu o'jebumōğ Saulo abi jeje.

— Tapu — io'e. — Ĕn okitpit — io'e. — Wuykukukat a'ōbi ojot ekay — io'e. — Jesus o'jebapuk ekay ijop ka kay ajěm pima — io'e. — Ixe ma omudot ekay — io'e. — Waram etada am omudot. Deus biōğbuk muòm ām ewebe omudot — io'e Saulo be.

¹⁸ Axima xee jo'iat dao ma o'jedu Saulo eta bewi. Cecoat put o'e. O'āy Saulo. O'jewemubatisaat “Jesus ebekit òn ġasū” i'e am soat pe. ¹⁹ Jexat o'om o'e waram. Oĳbacan waram.

Saulo Jesus o'ğuwěnuwěn Damasco ka watwat pe. Ade kabia osunuy Damasco ka be. Warara'acayū xe osunuy Jesus a'ōkayayū xe. ²⁰ Itabun'isum Jesus o'ğuwěnuwěn soat pe ibo ka watwat pe. Jesus o'ğuwěnuwěn Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawěnwěnap'a be.

²¹ — Jesus Deus ipot — io'e'e'e soat pe.

O'ya'ĳjojo'iyayū yağuy'ūm o'e.

— Ite ağokatkat ġu xe'e juk adi Jesus a'ōkayayū taomūnmūn oekukuku? — io'e ip jewewebe. — Ite ağokatkat ġu xe'e juk adi ixeyū aoka ojuy oekukuku? — io'e ip jewewebe. — Itabucayū daomūn ām ġu xe'e osodot ijoce? Paĳyū kukukayū kay wuydaomūnmūn wuydujupit am ġu xe'e osodot? — io'e ip.

— Ite ma burut — io'e ip.

²² Iměnpit Saulo Jesus o'ğuwěnuwěn cĳcā Judeuyū be—Damasco ka watwat pe Deus biōğbuk a'ōbacaap kuğ puye.

— Icěmān Deus Jesus o'taě wuydaxijojo'ukan — io'e'e'e cebe ip. Iba puğ ip o'ğutaybitbin. Iměnpuye cede ba'ore o'e ip Judeuyū.

²³ Ade xet kap puje Judeuyũ Saulo aoka ojuy o'e ip. O'je'awero ip.

— Apẽn xe'e Saulo ayaoka? — io'e ip jewewebe. ²⁴ Saulo bit jaoka ojuy ip iap awẽg o'yawẽgtobuxik. Judeuyũ soat em aḡ ma osodop ip ikaboḡatka exĩntabi be Saulo aokaap wiwim. Kabiam ip aḡ ma osodop. Ixima be dak ip aḡ ma. ²⁵ Imẽnpuye Jesus a'õkayayũ Saulo o'ḡukop aḡoka ekorara bodi yaokaap puxim. Ixima be o'ḡukop ip. Pageiro'a boḡ pe o'ḡukop ip. Saulo imẽn o'jenapõn Damasco ka bewi.

²⁶ Saulo o'ju Jerusalém ka be warara'acayũ kay—Jesus a'õkayayũ kay. Jay. Oajẽm. Jesus a'õkayayũ eju ceku pin o'e. Inaka soat ip iparara o'e Saulo buxim. Tũybe warẽmtaḡ ḡasũ dak wuykuk iãn o'e ip. Tũybe Saulo itabut ḡu Jesus kay iãn o'e ip. ²⁷ Barnabé bit Saulo o'tujowat Jesus emumujuyũ jom—doze beayũ jom. Barnabé o'jekawẽn Jesus emumujuyũ eju.

— Saulo wuykukukat o'jojojo Damasco ka kayate daḡ — io'e cebe ip. — Wuykukukat o'jekawẽn ceweju. Saulo ya'õcam Jesus o'ḡuwẽnuwẽn Damasco ka watwat pe — io'e.

²⁸ Imẽneju Jesus a'õkayayũ iparara ḡu o'e ip Saulo buxim.

Gebuje Saulo ya'õcam wuykukukat o'ḡuwẽnuwẽn Jerusalém ka watwat pe. Jesus a'õkayayũ eju oekukuku. ²⁹ O'ḡuwẽnuwẽn Grego a'õm kawẽnwẽn'ukayũ be. Ixeyũ Grego a'õm kawẽnwẽn'ukayũ Saulo a'õ o'ya'õdada. Te'e ma ip Saulo aoka ojuy o'e. ³⁰ Jesus a'õkayayũ bit itaybit o'e Saulo aoka ojuy ip iam. Imẽnpuye ip Saulo o'tujowat Cesaréia ka kay yaokaap puxim.

— Xipat eju am Tarso ka kay—aypanap ka kay — io'e ip Saulo be.

³¹ O'ju. Imẽneju itabucayũ kaykay am ip oibu'un itabut'ũmayũ. Ipiat o'supi'ajoat ḡu cebe ip. Kaba'ũm ip osodop Judéia eipi watwat, Galiléia eipi watwat tak, Samaria eipi watwat tak. Warẽmtaḡ itabucayũ kukap o'jepere ip. Imẽnpuye ip biḡ ma oitabun Jesus kay. Deus a'õ daḡ ip o'e jekukum. Deus biõḡbuk ixeyũ buywatwan osunuy. Imẽnpuye tak ḡu ip oitabun wuykukukat Jesus kay. Ade jĩã ip oitabun.

³² Pedro oajẽm Enéias kay. Soat ka daḡ oekukuku. Jesus a'õkayayũ jom oekukuku. Lida ka be dak o'ju Jesus a'õkayayũ jom. ³³ Enéias o'tobuxik iḡo ka be. Enéias ibun po'i osodop jexexecap pe—oito koato bun, ijebit e'ũ buye. Pedro o'ju cekay.

³⁴ — Enéias — io'e. — Jesus Cristo jemu'ada — io'e. — E'ã — io'e. — Exexecap cuy eḡuxipan eduk'a be eju am — Pedro o'e cebe.

O'je'ada ḡebuje bit Enéias. Xipat o'e. ³⁵ O'ã. Adeayũ ijebit e'ũ topibit o'jojojo—iboceayũ—Saronka watwat, Lida ka watwat tak. Imẽnpuye kuyap jetabucap o'jepere ip. Wuykukukat Jesus kay acã oitabun ip.

³⁶ Jope ka be osunuy Jesus kay itabucat—ayacat. Ibutet Tabita i osunuy. Tabita Dorcas iape Grego a'õm. Ixe soat em xipan warara'acat kukuk'uk osunuy. Xipat cĩcã osunuy. Tadaybocayũ buywatwat'uk osunuy soat em. ³⁷ Ixe ayacat oiwãtaxipin. Oi'ũ. Imẽnpuye itabucayũ ixe'ũm jebit o'jowuy jebabin. Dorcas'ũm o'tujowat ip umat'abi be.

³⁸ Gebuje o'jekũyo ip Pedro omuy Lida ka be iam. Lida ka Jope ka tẽḡ ma o'sukadop. Xepxep aḡokatkat o'ḡuju ip Lida ka be Pedro dakoy am. O'ju ip. Jay. Itabucayũ oajẽm Pedro kay.

— Ejot cuy oceweju — io'e ip Pedro be. — Oceka be juy aju—Jope ka be — io'e ip.

— Ga'a — io'e.

³⁹ Pedro o'ju ceweju ip. Oajẽm Dorcas'ũm kay. Jesus kay itabucayũ Pedro o'tujuu umat'abi be ce'uat kay. Itop'ũm e'ũ'ibiyũ osodop ip iḡo'abi be ade—Dorcas'ũm pureyũ. Wawa ip osodop i'ũmcocom. Jesay ip o'ḡubapuk Pedro be.

— Dorcas'ũm ijop o'joinũm owebe — io'e ip Pedro be.

⁴⁰ Pedro soat ip o'ḡujẽm umat'abi bewi. O'jẽm ip. O'jẽḡ'aecõḡcõḡ kawẽn ãm Deus eju. O'jekoreren ce'uat kay.

— Tabita — io'e. — Aḡobucẽḡ ece — io'e ce'uat pe.

Ce'ũ topibit o'jetaewek. Ak. O'jeak Pedro kay. O'je'ağobucẽğ. Oabik. Xik'i o'e.
⁴¹ Pedro ce'ũ topibit o'subaixik.

— Kirik'ãyi — io'e.

O'gu'ãy.

Gebuje Pedro warara'acayũ o'tomuã—Jesus kay itabucayũ, itop'ũm e'ũ'ibiyũ dak.

— Epesot cuy ce'ũ topibit com — io'e. — Waram o'jetait — io'e cebe ip.

⁴² Waram o'jetait iap awẽğ o'jeawẽğepõğpõğ soat tağ Jope ka watwat tağ. Imẽnpuye adeayũ itabut o'e ip wuykukukat Jesus kay. ⁴³ Pedro Jope ka be osunuy ade kabia. Simão duk'a be osunuy. Simão ixemuğẽğ'ukat osunuy.

10

¹ Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jebapuk Cornélio kay. Cornélio Cesaréia ka be osunuy. 100 be sorarayũ kukukat osunuy. Itália eipi bewiyũ osodop ip cesorarayũ. ² Cornélio xipat cĩcã osunuy Deus xe. Itabut osunuy Deus kay Judeu ġũn ma'gu. Ibadipyũ dak itabut osodop ip Deus kay, soat tuk'a beayũ. Ade dinheiro ùmũm'uk osunuy tadaybotbocayũ be. Deus eju kawẽnwẽn'uk osunuy. ³ Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jebapuk Cornélio kay.

Katpuje o'jekawẽn Cornélio eju—15 hora bima. Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jojojo. Cetẽğ ma oajẽm.

— Cornélio — io'e.

⁴— Ajo, Kariwa? — io'e.

Ipararam o'jeak cekay.

— Ekawẽn cocom Deus jekawẽnwẽn ẽn ceweju bima — io'e Cornélio be. — Deus itaybit ebubut'in iũmũm'uk eğuy tadabotbocayũ be iam — io'e. — Imẽnpuye Deus ġebum ekay — io'e.

⁵ — Gasũ juy ebuywatwat'ukayũ'in eğuju Jope ka be — io'e. — Ibo ka wat cuy etomuã — io'e. — Pedro i ibutet. Ixe juy etomuã — io'e. ⁶ — Simão duk'a be omuy—ixemuğẽğ'ukat tuk'a be—tiboğ cĩcãati wãbu beat'a be — io'e. — Ixe juy etomuã eduk'a be tot am — io'e.

⁷ Kabi kay Deus ekawẽn tojotjot'ukat epit puje, Cornélio ebapũğayũ o'tomuã jebuywatwat'ukayũ. Xepxep ixeyũ'in jeduk'a be kapikpik'ukayũ osodop. Wara'at ixeyũ'in sorara osunuy. Sorara Deus kay itabucat osunuy. ⁸ Cornélio Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jebapuk cebe iap o'ğuwẽn cebe ip.

Iboap muwẽn puje ip o'ğuju Jope ka be Pedro dakoy am. Xerewun. Ebpũğayũ o'ju—Cornélio emumujuyũ. E bidase o'xet ip. Kuyaje o'ju ip. ⁹ Jope ka tẽğ o'e ip. Ijasũn ip pima Pedro jexey jo'iat o'jojojo kaxicuğ.

Pedro o'jekawẽn Deus eju. O'jeu uk'a abi jeje kawẽn ãm ceweju. Uk'a abi yabicuğ ġu o'yanuy—yapo ma. ¹⁰ Ire jĩã o'e iboce. Cekõn pin o'e. Uk'a beayũ Pedro xat tatam pima, Pedro jexey jo'iat o'jojojo. ¹¹ Pağo boğ kopkom o'e kabi kadiwi. Pağo boğ o'jojojo Pedro jexey jo'iat pe. Pağo kabi kadiwi kopkom cekay iap o'jojojo jexey jo'iat pe. Pağo ierunboğ cĩcã o'e. Ebadipdip abi eju yabikirikirik o'e. Ixe pağo o'kop cexe. ¹² Warẽmtaksuğ osodop pağo be—cũğcũğayũ, wurũrũğayũ dak, pupumayũ dak.

¹³ Gebuje Deus o'jekawẽn Pedro eju jexeybi.

— Pedro — io'e. — Ixeyũ juy eyaoka exan — io'e. — Yaoka buje juy ejo'o — io'e.

¹⁴ — Ap! — io'e. — Ojo'o ġu, Kariwa — io'e. — Oxat ġu bit teku! — io'e. — I'o pi beku ocexe—Judeuyũ xe — io'e. — Õn pit beku ojo'o ġu—pũğ em tak ka'ũma! — io'e. — Gasũ dak ojo'o ġu — Pedro o'e.

¹⁵ Deus waram o'jekawẽn ceweju.

— Exan ma teyũku! — io'e. — Õn ma exan oğũm. Imẽnpuye “Oxat ġu bit teku,” i'ũmğũ juy ece owebe — io'e. — “I'o pi beku ocexe,” i'ũmğũ juy ece owebe — io'e Pedro be. — Õn ma exan oğũm — io'e. — Imẽnpuye i'o pi ġu exe — Deus o'e.

¹⁶ Ebapũğ em Deus imẽn o'jekawẽn Pedro eju. Pağo o'jepa'ũm ibocewi. Waram o'jeu kabi kay.

¹⁷ Pedro o'jewaguyda jexey jo'iat kay.

— Apẽn omutaybin ojuy o'e Deus? — io'e jewebe ma. — Apẽğãm iboap o'ğubapuk owebe? — io'e jewebe ma.

Ebapũğayũ oajẽm Pedro nuyap'a kay Pedro ġebum pima jexey jo'iat kay. Cornélio emumujuyũ oajẽm.

¹⁸ — Pu'a be Simão Pedro omuy? — io'e ip.

Oajẽm ip Simão nuyap'a exĩntabi be.

— Ijoce du Simão Pedro omuy? — io'e ip uk'a beayũ be.

¹⁹ Pedro uk'a abi jeje mabuk osunuy. Gebum mabuk osunuy jexey jo'iat kay.

Gebuje Deus biõğbuk o'jekawẽn Pedro be.

— Ebapũğ ağokatkayũ ekudadam—Judeu'ũmayũ — io'e. — Oajẽm ip enuyap'a be.

²⁰ Ekop cuy ixeyũ dopabe — io'e Pedro be. — Ceweju juy ip eju — io'e. — “Oju ġu xe'e ceweju ip?” i'ũmğuy juy ece ewebe ma — io'e. — Õn ma ip oğuju edakoy am — io'e Pedro be.

²¹ O'kop. Ebapũğayũ dobedem o'ju.

— Okudadam eyju — io'e. — Apẽğãm epesot ijoce? — io'e cebe ip.

²² — Cornélio ocemudot — io'e ip. — 100 be sorarayũ kukukat ixé. Ixe cũğ cĩcã Deus xe — io'e ip. — Itabut cĩcã Deus kay. Ya'õbuyxi soat xe Judeuyũ xe. Deus ekawẽn tojotjot'ukat mo a'ğuy o'jekawẽn Cornélio be—ocekukukat pe — io'e ip. — “Pedro juy etomuwã,” i mo a'ğuy o'e cebe — io'e ip. “Pedro juy jeedot eduk'a be,” i mo a'ğuy oe cebe — io'e ip. “Cekawẽn kay juy eya'õpicũğ eğuy,” i mo a'ğuy o'e cebe — io'e ip Pedro be.

²³ — Ha'a — io'e. — Epeõm cuy oceduk'a be — io'e. — Ijoce juy epexet — io'e.

— Ma — io'e ip.

O'xet ip iğo'a be.

²⁴ Kuyaje Pedro o'kop. O'jewemuxipan. O'ju Cornélio emumujuyũ eju. Cornélio kay ip o'ju Cesaréia ka be. Wara'acayũ itabucayũ dak o'ju Pedro eju—Jopé ka watwat. Xet. E bidase ip o'xet. Kuyaje o'ju ip. Jay. Oajẽm ip Cesaréia ka be. Cornélio kuy jebadipyũ o'tomuwã jeduk'a be, jebureyũ dak. Pedro ajẽmap wiwim ip osodop. Pedroyũ oajẽm tuk'a be. Cornélio kay oajẽm.

²⁵ Pedro õm pima, Cornélio o'ju cekay tobedeam. O'jẽğ'aecõğcõğ Pedro wap. Tũybe Pedro Deus iãn o'e. ²⁶ Dao ma Pedro Cornélio o'ğuy'ã.

— Owap ġu juy ecẽğ'aecõğcõğ — io'e. — E'ã — io'e. — Deus ġu õn—ağokatkat acã — io'e.

²⁷ Gebuje oõm ip tuk'a be kawẽnwẽn. Tuk'a beayũ adeayũ o'je'aweroro'iyũ Pedro o'jojajo. Pedro o'jekawẽn ceweju ip.

²⁸ — Ocejuy Judeuyũ — io'e. — Eyetaybit ocexe oce'aweropi Judeu'ũmat eju iam. Imẽnpit kapusu Deus mo a'ğuy wara'an ma omukũyjojo. “Cedağ ġu ewebe 'Judeu'ũmat xipat ġu' i'e am,” i mo a'ğuy Deus o'e owebe — io'e. ²⁹ — Imẽnpuye ojot eykay, Judeuyũ ġu ma'ğuy eyju. Eywebe onomuwã buje dao ma ojot — io'e. — Odaobu'u ġu wedot am eykay — io'e. — Apẽğãm eyju onomuwã? — Pedro o'e.

³⁰ Cornélio o'jekawẽn Pedro eju.

— Tapu, kapusukuruy ijoce ma mo a'ğuy oğuy ija'a be — io'e. — Katpujesũ mo adi kawẽnwẽn oğuy Deus eju. Dao ma Deus ekawẽn tojotjot'ukat o'jebapuk okay—doti isopsepat kukat — io'e. ³¹ — O'jekawẽn oweju. “Cornélio,” i mo a'ğuy o'e owebe. “Ekawẽn cocom Deus, jekawẽnwẽn ãn ceweju bima,” i mo a'ğuy o'e owebe — io'e. — “Deus itaybit ebubut'in'in iũmũm'uk eğuy tadaybotbocayũ be iam,” i mo a'ğuy o'e owebe — io'e. ³² — “Ebuywatwat'ukayũ'in cuy eğuy Jope ka be,” i mo a'ğuy o'e owebe — io'e. — “Ağokatkat cuy etomuwã. Pedro i ibutet. Simão duk'a be ixé omuy—ixee muğẽğ'ukat

tuk'a be—tiboğ cĩcãati wãbu beat'a be,” i mo a'ğũ owebe — io'e. ³³ — Imēneju dao ma obuywatwat'ukat oğuju edakoy am — io'e. — Xipat cĩcã ajēm okay — io'e. — Gasũ soat wuyju ijoce Deus etabixe. Apēn Deus o'e ewebe iap cuy eğuwēn ocewebe. Soat cuy eğuwēn ocewebe — io'e Pedro be.

³⁴ Pedro o'jekawēn ceweju ip—Judeu'ũmayũ eju.

— “Judeuyũ kay acã õn,” i'e'em ġu Deus. “Judeu'ũmayũ kay ġu õn,” i'e'em ġu Deus. Gasũ bit wetaybit iboam — io'e. — Deus xipan soat kuğ ijodiat kuğ. Pũğ tağ ma ip ikuğ — io'e. ³⁵ — Soat Deus a'õ dağ jekuku'ukayũ cũğ ma cexe—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Deus bikuyap tağ jekuku'ukayũ cũğ ma cexe—soat ip — io'e.

³⁶ Gasu Deus kawēn idipat o'ğudot ocewebe—Judeuyũ be — io'e. — “Jesus Cristo kay eyetabut puje wetakoma ġu oce eykay,” i'e'em Deus wuywebe. Ixe Jesus soat kukukat. ³⁷ “Gasũ bit epeyewemubatisasaan cuy ‘Waram ġu ikērēat oceğujurũğ’ i'e am eybureyũ be,” io'e'e João Batista. Imēn o'e'e soat pe Judéia eipi watwat pe. Eyetaybit iboam — io'e.

³⁸ — Deus Jesus o'taē. Nazaré ka be osunuyiat o'taē. Deus jebiõğbuk o'ğũõm cebe—Jesus pe. Ja'õbacaap o'ğũõm cebe. Jesus soat ka dağ oekukuku xipacat muğēğēm wara'acat peam. Ibiõğbuk kērēat o'ğujēmjēm Satanás a'õ kayayũ bewi. Jesus imēn oekukuku soat em Deus a'õbi jekukum puye — io'e. ³⁹ — Apēn cuk adi Jesus o'e'e iap ocejojo Judéia eipi dağ jekukum pima, Jerusalém ka be bima dak — Pedro o'e.

— Judeuyũ kukukayũ ma Jesus o'subamupaya korosa be yaoka am. ⁴⁰ Deus pit waram Jesus o'ğutait — io'e. — Ebpũğ kabia ce'ũap. Xepxep xet kap puje, Deus Jesus o'ğutait waram — io'e.

— Jesus waram o'jebapuk jewekay itabucayũ kay. Deus a'õbi o'jebapuk. ⁴¹ Waram itait puje Jesus o'jebapuk soat kay ġu—ocekay acã. Ocekay o'jebapuk kuy bima Deus ocenaē buye — io'e. — Deus cuk ocenaē ocewebe Jesus muwēn ãm itaybit'ũmayũ be — io'e.

— Deus pe waram imutait puje, oceweju Jesus o'jekõn, o'tikõn tak. ⁴² “Kawēn idipat cuy epeğuwēnuwēn soat pe,” i mo a'ğũ o'e Jesus ocewebe — io'e Pedro. — “ ‘Deus Jesus o'taē ixe be “Teyũku ikērēat kuğ Deus xe,” i'e am kũyjobit'ũmayũ be. “Teyũku xipat Deus xe” i'e am kũyjobicayũ be,’ i juy epe'e soat pe,” i mo a'ğũ o'e Deus ocewebe. “ ‘Imēn ixe je'e soat pe—itabēğayũ be, ce'ũ'ũayũ be dak,’ i juy epe'e soat pe,” i mo a'ğũ o'e ocewebe — io'e Pedro.

⁴³ — Kuyje dak Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ Jesus o'ğuwēnuwēn. “Ağokatkat omuyku,” io'e ip kuyje. “Cekay eyetabut pima, ja'õbi Deus ikērēat ju'uk eywebewi,” io'e'e'e ip. Kuyje Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ imēn o'e'e'e Jesus muwēnuwēn — Pedro o'e.

⁴⁴ Pedro kawēnwēn pima Deus biõğbuk o'kop Judeu'ũmayũ kay.

Soat pe oõm—o'ya'ĩjojo'iyũ be—Judeu'ũmayũ be. ⁴⁵ Yağuy'ũm cĩcã ip o'e Judeuyũ—Jesus kay itabucayũ—Pedro ejuayũ. Yağuy'ũm ip o'e Deus jebiõğbuk o'ğũõm Judeu'ũmayũ be buye. Tũybe wuywebe acã Deus jebiõğbuk ġũõm iãn o'e ip.

⁴⁶ Ya'õba'arēmat'a'õm kawēnwēn ip o'e Judeu'ũmayũ.

— Deus, ēn xipat cĩcã — io'e ip ya'õba'arēmat'a'õm.

Judeuyũ iboap o'ya'ĩjojo. Imēneju Pedro o'jekawēn jebureyũ eju—Judeuyũ eju.

⁴⁷ — Deus jebiõğbuk o'ğũõm cebe ip — io'e. — O'ğũõm cebe ip apēn cuk o'ğũõm wuywebe iap co'i — io'e. — Imēnpuye cedağ ġu du ocewebe ixeyũ mubatisaan? — io'e. — Abu dak kuka o'e ocewebe “Cedağ ġu,” i? — Pedro o'e.

⁴⁸ O'jekawēn Judeu'ũmayũ eju dak.

— Epeyewemubatisasaan cuy “Wuykukukat Jesus ebekitkit oceju ġasũ bit” i'e am soat pe eybureyũ be — io'e cebe ip.

O'jewemubatisaan ip.

— Ibun ma juy eğuy ocexe — io'e ip Pedroyũ be.

Imēnpuye Pedroyũ ibun osodop ip cexe ip.

11

¹ Judéia eipi watwat o'yawěgcoco ip—Jesus emumujuyũ. Warara'acayũ dak o'yawěgcoco ip Jesus kay itabucayũ. Judeu'ũmayũ dak Deus ekawěn kay o'e iap awěg o'yawěgcoco ip. ² Pũgpũg Jesus a'okayayũ'in iboap awěg kay gu o'e ip—Judeuyũ. Tũybe soat Jesus kay itabucayũ juy jedaypu'ağobixeedakatkan iãn o'e ip.

Jerusalém ka be Pedro ajēm puje ixeyũ Judeuyũ Pedro o'gukorēm.

³ — Pedro, apěn mo ěn tak ece? — io'e ip. — Apěnpuye mo ěn tak eom Judeu'ũmat tuk'a be? — io'e ip. — Apěnpuye ěn tak mo ecekõn taypu'ağobixeedakat'ũmayũ eju? — io'e ip Pedro be.

⁴ Gebuje Pedro apěn o'jebapuk cebe ip iap o'guwěn cebe ip.

— Měnpuk, obureyũ! — io'e. — Eya'õpicũgũgũ puk! — io'e. ⁵ — Jope ka be bima kawěnwěn mo oce Deus eju. Wexey jo'iat ojojojo. Kabi kadi wi pağo boğ kopkom iap mo ojojojo wexey jo'iat pe — io'e. — Okay kopkom o'e. Yabikirikirik o'e ebadipdip abi eju. ⁶ Xipan mo oceak cekay. Puca mo ojojojo—cũgũgayũ, wurũrũgayũ dak, pupumayũ dak, widayũ dak. Soat ip i'opi wuyxe — Pedro o'e.

⁷ — Deus mo o'jekawěn oweju. “Pedro,” i mo o'e owebe. “Ixeyũ juy eyaoka exan,” i mo o'e — io'e. ⁸ — “Ka'ũma, okukukat,” i mo oce cebe. “I'opi beku ocexe Judeuyũ xe. Ojo'o gu buk,” i mo oce cebe — io'e Pedro. ⁹ — Iměnpuye Deus waram o'jekawěn oweju. “Exat ma ijop,” i mo o'e. “I'opiat beku' i'ũmgu juy owebe,” i mo o'e owebe. “Õn ma exan oğũm. Iměnpuye i'opi gu ewebe,” i mo o'e owebe. ¹⁰ Ebapũg em Deus iměn o'jekawěn oweju. Pağo boğ waram o'jepa'ũm kabi kay — io'e.

¹¹ — Gebuje ebapũg ağokatkayũ oajēm ocesopiat'a kay. Cesaréia ka wat cuk ip o'gujuat odakoy am. Cornélio i ibutet — io'e.

¹² — Gebuje Deus biõgbuk o'jekawěn oweju — io'e. — “Oju xe'e Judeu'ũmat eju?” i'ũmgu juy ece owebe,” i mo o'e owebe — io'e. — Iměnpuye oju ceweju ip — io'e.

— Cornélio duk'a kay oju—Judeu'ũmat tuk'a kay — io'e. — Iboceayũ dak o'ju ip oweju—6 beayũ—Jope ka watwat — io'e. — Soat mo ocajēm Judeu'ũmat tuk'a be—Cornélio duk'a be—omudocat tuk'a be — io'e.

¹³ — Cornélio mo apěn Deus ekawěn tojotjot'ukat o'jebapuk jekay iap o'guwěn ocewebe: “Deus ekawěn tojotjot'ukat mo ojojojo,” i. “Cũg'i mo oğuy oduk'a be,” i. “Ixe mo o'e owebe: ‘Ebuywatwat'ukayũ'in cuy eğuju Jope ka be,’ i,” i. “‘Simão Pedro juy etomuã,’ i,” i. ¹⁴ “‘Ixe kawěn idipat guwěn eywebe,’ i,” i. “‘Kawěn idipat co buje, Deus jedaxijo—ebadipyũ dak taxijo’ i,” i. Iměn Cornélio mo o'e ocewebe — Pedro o'e.

¹⁵ — Iboam Cornélio e buje, Jesus mo oğuwěn cebe ip—Judeu'ũmayũ be — io'e.

— Õn kawěnwěn pima Deus biõgbuk o'kop cekay ip—Judeu'ũmayũ kay. Cebe ip oom. Apěn wuywebe oom koap iap puxim oom cebe ip. ¹⁶ Iměneju wuykukukat ekawěn kay mo ocegebu. Wuykukukat mo o'e wuywebe: “João idibi be imubatisasan oeku,” i. “Eywebe bit Deus biõgbuk jeom,” i mo o'e wuywebe — io'e Pedro. ¹⁷ — Deus ma jebiõgbuk o'guom wuywebe wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Apěn kuy bima mo o'guom wuywebe iap co'i jebiõgbuk o'guom cebe ip gasũ. Cedağ osunuy Deus pe jebiõgbuk muom am cebe ip. Iměnpuye “Cedağ gu Deus pe jebiõgbuk muom am cebe,” i'ũmgu oce õn pit — Pedro o'e cebe ip.

¹⁸ Pedro a'ijo buje Jerusalém ka watwat o'jede gu Judeuyũ. Pedro mukorēmap o'jepere ip.

— Ka'ũmgu Deus co'iat xipacat! — io'e ip cebe. — Judeu'ũmayũ dak ikērēat murũgrũğap epereap ojuy aco'i Deus — io'e ip. — Ibikuy aco'i ikērēat uk am cebewi ip. Soat em Deus xe jeedop ip je'ũ buje — io'e ip. — Deus xipat cĩcã! — io'e ip.

¹⁹ Estêvão e'ũ buje o'jepõğpõğpõğ ip itabucayũ. O'jepõğpõğpõğ ip warara'acayũ ixeyũ be ipiat o'supi'ajoat cĩcã buye. Pũgpũg ixeyũ'in wũy ma o'ju. Fenícia eipi be o'ju ip. Chipre

eipi be dak, Antioquia ka be dak. Ade kaka daḡ jekukum pima Jesus o'ḡuwēnuwēn ip jajēmapka watwat pe. Jesus o'ḡuwēnuwēn ip Judeu'ūmayū be ḡu—Judeuyū be acā.

²⁰ Pūḡpūḡ ixeyū'in o'ju Antioquia ka kay. Chipre eipi be osodopiyū o'ju ip Antioquia ka kay, Cirene eipi be osodopiyū dak.

Gebuje kawēn idipat o'ḡuwēnuwēn ip Judeu'ūmayū be—Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū be.

— Jesus acā ocekukukat — io'e ip cebe ip.

²¹ Deus ip o'subuywatwan cīcā wuykukukat Jesus muwēnuwēnayū. Imēneju adeayū oibu'un ip jetabut am jedobuyū'ūm'ūm ekawēn kay. Kuyap jetabucap o'jepere ip. Wuykukukat Jesus kay ip oitabun.

²² Gebuje Jesus kay itabucayū apēn Antioquia ka watwat itabut o'e iap awēḡ o'yawēḡtobuxik ip—Jerusalém ka watwat.

— Ade Judeu'ūmayū itabut o'e Jesus kay—Antioquia ka watwat — io'e itaybicayū. Imēnpuye itabucayū kukukayū Barnabé o'ḡuju Antioquia ka be. ²³⁻²⁴ Xipat cīcāat osunuy Barnabé. Soat em Deus biōḡbuk a'ō daḡ oekukuku. Wuykukukat Jesus kay itabut cīcā osunuy.

Barnabé oajēm Antioquia ka be itabucayū kay—Jesus kayayū kay. Apēn cuk adi Deus xipacat o'ḡūm iboceayū be iap awēḡ tobuxik puje icokcok cīcā o'e. Soat ip o'ḡutaybitbin Deus ekawēn.

— Eyetabun cīcā juy epesop wuykukukat Jesus kay! — io'e cebe ip. — Ya'ō daḡ cuy epeku! Kūyjobin cuy epesop cekawēn kay — io'e cebe ip. Imēnpuye ade jījā oitabun wuykukukat Jesus kay.

²⁵ Gebuje Barnabé Saulo o'takoy. Tarso ka be o'ju Saulo dakoy am. O'takoy. O'tobuxik. O'jekawēn ceweju.

— Ga'a accepit Antioquia ka be — io'e.

— Ga'a — io'e.

²⁶ O'jepit ip—Barnabé, Saulo dak. Pūḡ koato ibo ka be osodop ip. Je'aweroro'uk ip osodop itabucayū eju. Ade itabucayū mutaybitbin'uk ip osodop. Antioquia ka be bima soat em warara'acayū o'e: — Cristo ebekitkit — i Jesus kay itabucayū be.

²⁷ Pūḡpūḡ Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū oajēm itabucayū kay—Antioquia ka beayū kay. Oajēm ip Barnabé Antioquia ka be bima, Saulo dak. Jerusalém ka bewi ip oajēm. O'je'awero ip itabucayū eju. ²⁸ Pūḡ ixeyū'in o'jekawēn itabucayū eju. Ibutet Ágabo i osunuy. Deus biōḡbuk ixē Ágabo o'ḡukūyjo apēn ḡuyjom je'bapuk iam. Imēnpuye o'jekawēn ceweju ip.

— Wuyrere jījā acesop! Wuyxat i'ūm soat ka daḡ — io'e cebe ip.

Cláudio ipi kukukan pima oireren ip apēn kuy bima Ágabo o'e iap taḡ. ²⁹ O'je'awero ip Jesus kay itabucayū.

— Ga'a dinheiro aḡuju warara'acayū be—itabucayū be—Judéia eipi watwat pe — io'e ip jewewebe. — Irere ip jekukum — io'e ip.

³⁰ Imēn soat ip jedinheiro muxipanpan'uk osodop ikuḡ pima. Imēnpuye Barnabé o'ḡuju ip Saulo dak. O'ḡuju ip dinheiro ūm ām itabucayū kukukayū be—irereayū kukukayū be.

12

¹ Ixeyū ekabia be Herodes Judeuyū kukukat osunuy. Ixe ipiat o'supi'ajoat Jesus kay itabucayū be. ² Koap Tiago o'yaokaat pajam. Tiago'ūm oe'ū—João waḡo'ūm. ³ Icockok o'e ip Judeuyū o'yaokaat puye—itabut'ūmayū. Imēnpuye Herodes Pedro o'taomūnat. O'taomūnat Judeuyū petatam pima. Ixe epeta bima pāo'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhuptōmtēm'ūmat'a.

⁴ Taomūn puje Pedro o'ḡuōmat daomūnmūnap'a be.

— Peta kap puje Pedro oḡujēm ḡuto daomūnmūnap'a bewi — Herodes o'e jewebe ma. — Ixe ekawēn cuy oya'ījo soat etabut pe — io'e jewebe ma.

Sorarayū o'ġuju Pedro wiwi am. 16 be sorarayū o'ġuju. Ebadipdipayū iwiwim o'e kabia buje. Ebadipdipayū ġuto iwiwim o'e ip kaxicuġ. Ebadipdipayū ġuto iwiwim o'e ip katpuje. Ebadipdipayū ġuto iwiwim o'e ip ixima be. ⁵ Sorarayū ma xipan cīcā Pedro wiwim ip o'e cenapōnap puxim. Itabucayū bit kawēnwēn cīcā o'e ip Deus eju Pedro mujēm ām.

⁶ Herodes ma kajuk Pedro o'ġujēm daomūnmūnap'a bewi kabia buje. Deus ekawēn tojtjt'ukat pit o'ġujēm ixima be. Deus ekawēn tojtjt'ukat oajēm Pedro kay ixexima be. Pedro ixet osunuy daomūnmūnap'a be. Ixet osunuy xepxep sorarayū pidase. Cem ibakirik osunuy correntebum. Sorara aġ osunuy daomūnmūnap'a exīntabi be—badiat exīntabi be. Wara'at tak kacūġ kadiat exīntabi be osunuy aġ. ⁷ Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jebapuk daomūnmūnap'a be. Dao ma oikabia. Jok. Pedro o'ġujok jebum. O'ġuwurūġ.

⁸ — Daosuw! E'āy! — io'e cebe. — Ekop cuy okay! — io'e. O'jebuedu ipi ju Pedro bakirikpu—correntebu. Waram o'jekawēn Pedro eju Deus ekawēn tojtjt'ukat.

— Ekamixa juy eġuōm — io'e. — Eyuk cuy eġuōm — io'e cebe.

Pedro o'ġuōm.

— Eekabek cuy eġuōm — io'e. — Ejot cuy onomuju — io'e cebe.

⁹ Gebuje o'jēm ip—Pedro, Deus ekawēn tojtjt'ukat tak. O'jēm ip ya bewi. Pedro o'jēm Deus ekawēn tojtjt'ukat nomuju. Kacūġ kay ip o'ju. Pedro itaybit ġu o'e apēn o'jebapuk okay iam. Tūybe wexeybi Deus ekawēn tojtjt'ukat cocom ōn iān o'e. ¹⁰ O'kap ip koapayū deġ sorarayū deġ. Waram o'ju ip. Āmap sorarayū deġ ip o'kap. Oajēm ip kacūġ kadiat exīntabi be. Yoboġ cīcā osunuy. Cem cīcā osunuy. Icaat muġēġē osunuy. Ixe exīntabi kacūġ kay wuyjēmjēmap exīntabi osunuy. Ixe exīntabi jekpiwa ma o'jewenomudip'uk. O'kap ip cedaġ. Kacūġ pe ip o'jēm. Uk'a ukpibubu daġ ip o'kap. Deus ekawēn tojtjt'ukat Pedro o'suiwat. ¹¹ Pedro apēn o'jebapuk cekay iam o'yaġuysan ġebuje bit.

— Wetaybit ġasū apēn o'jebapuk okay iam — io'e jewebe ma. — Deus jekawēn tojtjt'ukat o'ġudot omujēm ām daomūnmūnap'a bewi — io'e jewebe ma. — Ixe omujēm Herodes pe waokaap puxim — io'e. — Judeuyū ma waoka ojuy. Deus pit odaxijo ixeyū be waokaap puxim — io'e jewebe ma.

¹² Pedro o'ju Maria duk'a kay. Ixe Maria João Marcos xi osunuy. Ade Jesus kay itabucayū awerom osodop ip ixexima be. Deus eju kawēnwēn o'e ip.

— Daomūnmūnap'a bewi Pedro juy eġujēm — io'e ip Deus pe.

¹³ Pedro o'ju xīntabi be. Taġtaġtaġ io'e xīntabi be. O'tomuwā tomudip'ukan. Ayacat oajēm xīntabi be—yaypan'isuat. Rode i ibutet osunuy. Oajēm abu taġtaġtaġ io'e iap co am. ¹⁴ Ixe yaypan'isuat itaybit o'e Pedro a'ōm. Icockoc cīcā o'e. Xīntabi o'tomudip'uk ġu. Badi oōm jebureyū mukūyjom—itabucayū mukūyjom.

— Pedro omuy xīntabi be — io'e cebe ip.

¹⁵ — Gujeat ġu eku! — io'e ip. — Pedro ġu eku. Adaodao ma ece — io'e ip.

— Pedro ma eku — io'e. — Wadaodao ġu. Pedro ma.

— Pedro ġu eku — io'e ip. — Pedro eju jekuku'ukat acā eku—Deus ekawēn tojtjt'ukat acā — io'e ip.

¹⁶ Pedro taġtaġtaġ'i mabuk osunuy. Iōm pin o'e. Ibun pima acā xīntabi o'tomudip'uk ip. Pedro o'jojojo ip. Itabēġbēġ ip ijojom o'e.

— Pedro ma! — io'e ip.

Yaġuybabi'ūm ip o'e. ¹⁷ Imēnpit Pedro jebum o'e wēġwēġ'i ya'ōkareyap puxim.

Apēn Deus o'ġujēmat daomūnmūnap'a bewi iap o'ġuwēn cebe ip Pedro.

— Deus omujēmap cuy epeġuwēn Tiago be, warara'acayū be dak wuykitpitpiyū be—itabucayū be — io'e.

O'jēm ibocewi. Wara'at ka kay o'ju.

18 Kabia buje Pedro o'tobuxik ġu taomũnmũnyũ wiwi'ukayũ. Yaġuybabi'ũm'ũm ip o'e Pedro ip o'tobuxik ġu ya be buye.

— Poma xe'e o'ju Pedro? — io'e ip. — O'jenapõn xe'e? — io'e ip jewewebe.

19 Herodes Pedro o'ġudocat jewekay. Te'e ma jebuywatwat'ukayũ o'ġuju Pedro kudadam. Tobuxik pa'ore o'e ip.

Ibocewi Herodes o'jekawẽn Pedro wiwim osodop'iaiyũ be.

— Apẽn Pedro o'jẽm daomũnmũnap'a bewi? — io'e. Cede ba'ore o'e ip. Imẽnpuye Herodes jebuywatwat'ukayũ o'ġuju Pedro wiwim osodop'iaiyũ aokaan.

Herodes o'jẽm Judéia eipi bewi. Cesaréia ka kay o'ju. Ibo ka be osunuy.

20 Herodes itakoma o'e Tiro ka watwat kay, Sidom ka watwat kay dak. Kuy bima Herodes ebekitkiyũ ixať tujowatwat'uk ip osodop Tiro ka watwat xan, Sidom ka watwat xan tak, ixaťũm ip ika be buye. Ġasũ bit oibu'un ip ixať tujowat am Herodes itakoma buye. Imẽnpuye Tiro ka watwat o'je'awero ip Sidom ka watwat eju. Ixeyũ Herodes buywatwat'ukat purem o'e. Ibuywatwat'ukat putet Blasto i osunuy. Ya'õbuyxiat osunuy. O'ju ip Blasto kay. O'jekawẽn ip Blasto eju.

— Ocebuywan cuy ece — io'e ip cebe. — Ecekawẽn cuy Herodes eju ocewebeam — io'e ip. — Ocebikuy ixẽ be waram oceburem i'e am — io'e ip. O'jekawẽn ceweju Herodes mudinap ojuy. Herodes tak kabia o'ġuweġũn jekawẽn am jebekitkiyũ eju.

21 Ixe ekabia bima ade jĩã iboceayũ o'je'awero ip cekay. O'je'awero ip Herodes a'ĩjo am. Herodes jesay o'ġuõm—idip cĩcãat. Oabik ipĩ kukukat abikbikap pe. Idip cĩcãat pe oabik. O'jekawẽn cĩcã aweromayũ be. Kawẽnwẽn pima aweromayũ o'jewawã ip ya'õberen.

22 — Aġokatkat ġu teku—oceweju kawẽnwẽnat—Deus acã! — i napa ma o'e ip.

Ixe Herodes jewexe ya'õbuyxi jĩã.

— Deus ġu õn. Deus kukap puxim ġu juy epe'e okuġ — i'ũmġu o'e. — Deus acã ya'õbuyxi—õn pit ka'ũma — i'ũmġu o'e cebe ip.

23 Imẽnpuye Deus ekawẽn toťotťot'ukat Herodes o'ġuwãtaxipin. Nasẽġpu o'tũnpu'o'o. Oe'ũ.

24 Imẽnpuye adeayũ Deus ekawẽn o'ya'ĩjojo ip. Soat kaka daġayũ o'ya'ĩjojo ip.

25 Barnabé, Saulo dak dinheiro o'tujowat Jesus ebekitkiyũ be—Jerusalém ka beayũ be.

13

1 Dinheiro ũm puje ip o'jepit Antioquia ka kay. João Marcos o'ju ceweju ip. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ osodop ip Antioquia ka be, Deus ekawẽn imutaybit-bin'ukayũ dak. Ibũrũ ma ibutet osodop ip: Barnabé, i. Simão i, Lúcio i, Manaém i, Saulo i. Ibũrũ ma ibutet osodop ip. Simão xepxep putet osunuy. Wara'at ibutet Topayõn i osunuy. Lúcio Cirene ka bewiat osunuy. Manaém o'yaypan Herodes eju, Galiléia eipi kukukat eju.

2 Deus biõġbuk o'jekawẽn ixeyũ aġokatkayũ eju. Awerom ip osodop. Deus eju kawẽnwẽn pima, jekpiwan ma jewemurenuren pima dak, Deus biõġbuk o'jekawẽn ceweju ip.

— Õn ma kuy Barnabé otaẽ kapik am owebeam, Saulo dak — io'e. — Imẽnpuye ixeyũ juy epeġujẽm kapik am owebeam — io'e cebe ip.

3 Deus eju kawẽnwẽn pima, jewemurenuren pima dak, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ Barnabé o'ġujẽm ibocewi, Saulo dak. O'jewebumõġ ip Saulo abi jeje, Barnabé abi jeje dak. Imẽn o'ġujẽm ip Deus a'õbi.

4-5 Imuju'ibiyũ o'ju Chipre eipi kay—tip'aweroroboġ kay. Tip'aweroroboġ putet Chipre i osunuy. Saulo o'ju Barnabé eju. João Marcos o'ju ixeyũ buywatwat'ukan. O'ju ip apẽn Deus biõġbuk o'e cebe ip iap taġ. O'ju ip Selêucia ka daġ Chipre eipi kay cum pima. Selêucia ka tiboġcĩcãati wãbũ osunuy. Oajẽm ip. Jay. Oõm ip kobexixi be Selêucia ka be bima. O'timudek ip kobexixi daġ. Oajẽm ip Salamina ka be—tip'aweroroboġ pe.

Iboce yajēm puje Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn ip. Oōm ip Judeuyū e'aweroroap'a be Deus eju kawēnwēnap'a be. Deus ekawēn muwēn ām ip oōm. ⁶⁻⁸ Soat tip'aweroro daḡ oekuku ip Deus ekawēn muwēnuwēn. Pafos ka be ip oajēm. Wamoat o'tobuxik ip ibo ka be. Wamoat putet Barjesus i osunuy. Barjesus xepxep ibutet osunuy. Wara'at ibutet Elimas i osunuy. Judeu osunuy wamoat. Ibukaypat osunuy. Ixe Barjesus tip'aweroroboḡ watwat muḡuykuku'uk osunuy.

— Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ōn — io'e'e cebe ip napa ma.

Ixe wamoat Sérgio Paulo eju osunuy—iecuḡap eju. Sérgio Paulo itaybit cīcāat osunuy.

Gebuje Sérgio Paulo Barnabéyū o'tomuwā. Deus ekawēn co am o'tomuwā ip.

— Deus ekawēn cuy eḡuwēn owebe — Sérgio Paulo o'e cebe ip.

Sérgio Paulo ma Deus ekawēn co pin cīcā osunuy. Barjesus pit ibu'u o'e Sérgio Paulo be Deus ekawēn coan. Imēnpuye Barjesus Barnabéyū awēḡ o'yawēḡmukērērēn. O'yawēḡmukērērērēn ibu'u jījā buye Sérgio Paulo be Jesus kay itabut am. Barjesus Sérgio Paulo mubu'un ojuy osunuy Jesus kay itabucap puxim.

⁹⁻¹² Gebuje Saulo o'jeak cīcā wamoat kay—Barjesus kay. Kūyjobit cīcā o'e Deus biōḡbuk a'ō kay. Ya'ōpuruḡ o'jekawēn Barjesus pe—wamoat pe.

— Satanás ebekit ēn — io'e. — Xipacat kay ḡu ēn—pūḡ em tak ka'ūma — io'e. — Wuymuḡuykukukum ēn — io'e. — Soat em ēn ikērēat mujurūḡrūḡ — io'e. — Deus e ie cūḡ. Ēn pit wara'acayū mubu'u'un Deus e daḡ cekup puxim ip. Ēn ikērēat mujurūḡrūḡap epereperem ḡu. Imēnpuye Deus ipiat supi'ajoat ewebe ḡasū — io'e. — Deus jetamu'ūm cuk adi ikērēat eḡujurūḡrūḡ iap teim. Ade kabia ḡu eta'ūm ecesūy pūḡpūḡ ā — io'e wamoat pe—Barjesus pe.

Wamoat dao ma o'suta'ūm. Wuyjojom ḡu o'e. Warara'acat kudadam o'e jeba co am—jedujowat am. Imēneju iecuḡap Sérgio Paulo oitabun Deus ekawēn kay.

Deus ekawēn imutaybitbin osodop ip Barnabéyū. Paulo xepxep ibutet osunuy—Saulo i, Paulo i dak. Paulo i ibutet osunuy Grego a'ōm. Saulo i ibutet osunuy Hebreu a'ōm. Sérgio Paulo wuykukukat ekawēn kay jījā osunuy.

¹³ Gebuje Paulo o'jēm Pafos ka bewi, cewejuayū dak. O'ju ip Perge ka kay Panfília eipi beatka kay. Kobexixi daḡ ip o'ju.

Gebuje João Marcos o'jepit Jerusalém ka kay. Oibu'un Paulo eju, Barnabé eju dak. O'jeok cewejuwi ip.

¹⁴ Gebuje Paulo oajēm Antioquia ka kay, Barnabé dak. Ijop Antioquia ka Síria eipi be ḡu osunuy—Pisídia eipi be osunuy.

Sábado bima o'ju ip Judeuyū e'aweroroap'a kay—Deus eju kawēnwēnap'a kay. Oabik ip. ¹⁵ Moisés ekawēntup o'tupcoco ip, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū ekawēntup tak. Uk'a kukukayū o'jekawēn Pauloyū eju.

— Ocebureyū — io'e. — Wuymucokcok am Deus ekawēn muwēn pin pima juy epeyekawēn — io'e ip.

¹⁶ Gebuje Paulo o'āy jekawēn ām. Wēḡwēḡ'i o'e jebum iḡo'a beayū muymūḡ ām. O'jekawēn cebe ip.

— Tapupuyū — io'e. — Pūḡpūḡ ey'in Israel naxeḡebitbit—Judeuyū. Warara'acayū Deus kay eyetabut Judeuyū etabucap puxim — io'e. — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy wa'ō kay — io'e. ¹⁷ — Deus kuyjeayū o'taē wuy'in. Judeuyū ma o'taē jebekitkiyūm. Wuyetabut ixe Deus kay — io'e. — Deus ip o'ḡu'acoḡ cīcā Egito eipi be bima — io'e. — Xipan cīcā ip o'jukuk. Egito eipi bewi ip o'tujujēm, ya'ōbaca jījā buye. ¹⁸ Uk'a'ūmat taḡ oekuku ip pūḡ koato ḡu—40 koato bun. Deus yukpiceḡe ḡu bit ikuḡ ip osunuy kūyjobit ḡu ma'ḡu ip. ¹⁹ Deus 7 be ipi watwat o'ḡu'ūmu'ūm Canaā eipi watwat. Imu'ūm puje cebekitkit Canaā eipi o'jat jeipim — io'e.

²⁰ — Gebuje Deus ibimāmāmāyū ekawēn coco'ukayū o'jomuy kuyayū kukukan. Canaā eipi be osodop ip ade jījā koato—450 koato. Jekawēn muwēnuwēn'ukayū o'jomuy

gũyjom ixeyũ mukũyjojo'ukayũm. ²¹ Samuel koap osunuy Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukan. Guyjom kuyjeayũ o'e Deus pe: “Ağokatkat cuy ejomuy ocekukukan,” i — io'e Paulo.

— Imẽnpuye Deus Saulo o'jomuy Canaã eipi watwat kukukan kuyayũ kukukan. Saulo Quis ipot osunuy. Ixe Benjamim diwat osunuy. Ixe Canaã eipi watwat kukukat osunuy 40 koato. ²² Deus oibu'un Saulo be jebekitkiyũ kukukan. Ixe o'ju'uk jebekitkit kukap puxim — io'e.

— Gebuje Deus Davi o'jomuy jebekitkit kukukan Saulo dieğ. Davi Deus ebekitkit kukukat osunuy Deus bikuyap tağ. Deus imẽn Davi o'ğuwẽn:

Wetaybit Davi soat em obikuyap tağ jekukum iam, i. Ixe Jessé ipot wa'õ kay jekukum soat em ma, i.

²³ Deus imẽn Davi o'ğuwẽn. Deus o'e kuyje:

Davi naxegebitbit oğuju eydaxijo am, i — io'e Paulo.

— Gebuje Deus Jesus o'ğuju Judeuyũ daxijo am apẽn cuk adi o'e'e'e iap tağ — io'e. — Jesus Davi naxegebit osunuy. ²⁴ João Batista oajẽm Jesus adeayũ mutaybitbin awap. Imubatisasan oeku. Ixe João Batista o'e Judeuyũ be: “Eyğuyçũğçũğ cuy epesop ikẽrẽat kuğ puye,” i. “Ikẽrẽat mujurũğrũğap cuy epeyepere,” i. “Epeyewemubatisasaan cuy,” i.

²⁵ — João jekapikap eperem pima, imẽn o'e Judeuyũ be: “Tũybe ẽn Deus emunaẽ iãn eyju e'em owebe,” i. “Eyxe õn Deus emunaẽ,” i. “Eyemuwiwi ğu õn pit,” i. “Ya'õbuyxi jĩjãat omuyku onomuju,” i. “Õn pit wa'õbuyxi ğu,” i. “Cedağ ğu owebe we'atoro am suiuk muwekap am wa'õbuyxi'ũm puye,” i.

João imẽn o'e — io'e Paulo.

²⁶ — Obureyũ — io'e. — Pũğpũğ ey'in Abraão naxegebitbit. Warara'acat ey'in Judeuyũ ğu. Inaka eyetabut Deus kay Judeuyũ etabucap co'i — io'e. — Deus wuydaxijojoap awẽğ o'yawẽğmuwẽn wuywebe — io'e. ²⁷ — Imẽnpit Jerusalém ka watwat itaybit ğu o'e Jesus wuydaxijojo'ukat iam. Ika kukukayũ dak itaybit ğu o'e ip iboam. Soat jebodoydoyap kabia be Judeuyũ ya'õberen tupcoco'uk ip osodop je'aweroroap'a—Deus ekawẽnmuwẽnuwẽn'ukat emudupmubararakup. Soat Sábado bima ip tupcoco'uk osodop. Imẽnpit itaybit ğu ip apẽğape xe'e ijoptup ekawẽn iam. “Jesus cuy je'ũ ikẽrẽat kuğ puye,” io'e ip napa ma. Kuyje Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ o'e'e'e iap tağ Jesus o'yaoka ip — io'e Paulo.

²⁸ — Ixeyũ mo o'jekawẽn Pilatos eju—ieçugap eju. Jesus ikẽrẽat o'jukuk ğu—pũğ em tak ka'ũma. Inaka “Jesus cuy eyaokaat,” i mo o'e ip Pilatos pe. ²⁹ Imẽn ibararak opop Deus ekawẽn tup pe. Soan o'e'e ip Jesus pe apẽn Deus emunaẽ jukuk ip iaptup ekawẽn tağ. Apẽn ip o'tupmubararak iap ekawẽn tağ o'jebapuk ğasũ — io'e.

— Iğodup ekawẽn tağ soat ebapuk puje warara'acayũ ma Jesus'ũm jebit mo o'ğukop korosa ejuwi. Witabikũy be adi o'jomõğ ip. ³⁰ Deus pit waram Jesus o'ğutait. O'ğuyyu ce'ũ'ũayũ dopap pewi — io'e.

³¹ — Gebuje waram o'jetait'iat o'jojojo ip Jesus eju oekukuiayũ. Ibun oeku ip ceweju—Galiléia eipi bewi ceweju o'jẽm'iyayũ—Jerusalém ka kay ceweju o'ju'iyayũ. Ade kabia ceweju oeku ip waram o'jetait'iat eju — io'e.

— Gasũ ixeyũ ma icẽmãn Jesus muwẽnuwẽn Judeuyũ be. O'jojojo ip iap muwẽnuwẽn ip ğasũ. ³²⁻³³ Ocejũ dak kawẽn idipat muwẽnuwẽn eywebe. “Waram wemunaẽ oğutait waram ce'ũap puxim,” io'e Deus kuyje wuydobuyũ'ũm'ũm pe. Gasũ Jesus o'ğutait apẽn cuk adi o'e'e'e iap tağ. Imẽn e'em Deus ekawẽntup—Salmodup—jebidododonaptup—xepxeptupatup:

“Ën okpot,” i'e'em Deus, i. “Gasũ õn ebay oce,” i'e'em Deus, i. Imẽn e'em Salmodup.

³⁴ — Kuyje Deus o'e: “Waram wemunaẽ oğutait waram ce'ũap puxim,” i. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

“Xipacat oğũm ewebe,” i juk adi oce Davi be, i. “Obu'u ġu xipacat ũm ãm ewebe,” i juk adi oce Davi be, i. Xipacat oğũm ewebe apẽn cuk adi ocecece Davi be iap puxim, i.

³⁵ — Imẽn e'em wara'atup pe jebibododonaptup—Salmidup:

Wetaybit ekpot'ũm iwan ġu ěn ierepap puxim iam, i. A'õ kay kũyjobit cĩcãat iwan ġu ěn, i.

Ixe imẽn Jesus o'ğuwẽn. Imẽn e'em Salmidup — io'e. ³⁶ — Icẽmãn Davi'ũm oe'ũ. Itabẽğ puje Deus ekawẽn tağ oekukuku — io'e. — Icẽmãn Davi'ũm o'jomõğ ip witabikũy be jedobuyũ'ũm'ũm etaypi tẽğ. Davi'ũm ma oierrep. ³⁷ Jesus'ũm pit oierrep ġu Deus waram o'ğutait puye — io'e.

³⁸ — Obureyũ — io'e. — Eyetaybin cuy epesop Deus ikẽrẽat uk'uğ wuywebewi Jesus oe'ũ buye iam. Ixe Jesus muwẽnuwẽn õn eywebe. ³⁹ Moisés ekawẽn tağ jekukum pima wuya'õbaca ġu juk adi ajop waram ikẽrẽat kukap puxim. Jesus kay wuyetabut pima bit Deus ja'õbacaap ũmũm wuywebe waram ikẽrẽat kukap puxim — io'e.

⁴⁰⁻⁴¹ Imẽn e'em Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ emudupmubararaktup—kuyayũ emudupmubararaktup:

Eyetabut'ũm cĩcã eyju! i. Eybu'u jĩjã eyetabut am okay, i. Eyetabẽğbẽğ cuy epesop! Epeap eyetabut'ũm puye, i. Õn Deus. Eywebe i'e ba'oreap oğubapuk eyetabutpe, i. Imẽnpit eyetabut'ũm okay epe'e, i. Warara'acat pe eymukũyjo buje dak, eyetabut'ũm okay epe'e, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ emudupmubararaktup — Paulo o'e.

— Eyday'em'um cuy epesop Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ o'e'e iap tağ je'bapukap puxim eywebe — io'e cebe ip—Judeuyũ be.

⁴² Je'aweroroap'a bewi Pauloyũ jẽm puje, Judeuyũ o'jekawẽn ceweju ip.

— Waram cuy epe'e ocemukũyjom iboam — io'e ip. — Wara'at Sábado juy ejot ġuto — io'e ip Judeuyũ.

⁴³ Ce'awero epere buje tak ġu ip o'ju Pauloyũ kay—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak—Judeuyũ etabucap co'i Deus kayayũ. Pauloyũ o'jekawẽn ceweju ip.

— Soat em ma Deus xipan wuykuğ — io'e ip. — Soat em cuy ġebum epesop iboap kay — io'e ip Pauloyũ.

⁴⁴ Waram pimaat esábado tak ġu o'je'awero Deus ekawẽn com iğo ka beayũ.

⁴⁵ Adeayũ e'aweroap tobuxik puje Judeuyũ oitabutkarey Pauloyũ kay. Paulo ip o'ya'õmuwarururun—Jesus kay itabut'ũmayũ. O'jomuymuy jĩjã ip.

⁴⁶ Gebuje Pauloyũ iparara'ũm cĩcã o'jekawẽn ceweju ip—Judeuyũ eju.

— Cedağ osunuy ocewebe koam Deus ekawẽn muwẽn ãm eywebe, eyju Judeuyũ buye — io'e. — Cekawẽn kay ġu eyju bit — io'e. — Eybu'u Jesus pe eydaxijoan, eywebe ipiat'ajoap puxim — io'e. — Eybu'u eyağuyisum eyekuam — io'e. — Imẽnpuye warara'acat pe juy oceğuwẽn Deus ekawẽn—Judeu'ũmayũ be — io'e. ⁴⁷ — Imẽğãm Deus cuk ocemuju. Kuyje Isaísat Cristo o'ğuwẽn. Imẽn o'e:

Õn cuk enaẽ wekawẽn muwẽn ãm Judeu'ũmayũ be, i. Kabia buje wuyetaybit wuyeku am, i. Imẽnpuxim wekawẽn co buje Judeu'ũmayũ itaybit je'e apẽn Deus soat taxijojom iam, i. Soat wekawẽn kayayũ otaxijo, i.

Imẽn Deus o'e kuyje — io'e Paulo. — Imẽnpuye Judeu'ũmayũ be juy oceğuwẽn Deus ekawẽn — Paulo o'e.

⁴⁸ Judeu'ũmayũ icokcok cĩcã ip o'e iboap co buje.

— Ka'ũmğũ Deus ekawẽn co'i xipat — io'e ip. Soat itabut o'e Jesus kay, jexe jenuy am Deus emunaẽyũ.

⁴⁹ Gebuje Jesus kay itabucayũ wuykukukat ekawẽn o'ğuwẽnuwẽn soat pe itaybit'ũmayũ be. Soat ibo eipi dağ oekuku ip wuykukukat ekawẽn muwẽnuwẽn.

⁵⁰ Judeuyũ oitakomãn Pauloyũ kay. O'jewawẽ ip aḡokatkayũ eju—ibo ka kukukayũ eju. Aoyũ eju dak o'jewawẽ ip—ya'õbuyxiayũ eju. Ixeyũ aoyũ Deus a'õ kay ip osodop. Imẽnpit itakoma ip o'e Pauloyũ kay.

Pauloyũ ip o'yawẽḡmukẽrẽrẽrẽn. Imẽnpuye soat ip itakoma jĩjã o'e Pauloyũ kay. Jeipi bewi ip o'ḡujẽm. ⁵¹ O'jẽm Pauloyũ. Jesandália ip o'ḡupoypoy ibo ka bewi jejẽm puje “Eyukpiwat Deus xe ocekawẽn co pin'ũm puye” i'e am ibo ka watwat pe. ⁵² Itabucayũ bit icokcok cĩcã o'e—Antioquia ka beayũ. Ibiõḡbuk xipacat cebe ip osunuy.

14

¹ Icônio ka kay ip o'ju Pauloyũ. Oõm ip Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Kawẽn idipat o'ḡuwẽn ip iḡo'a be. Imẽnpuye tak ḡu ip oitabun Jesus kay—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. ² Judeuyũ kukukayũ bit Pauloyũ o'yawẽḡmukẽrẽrẽn—itabut'ũmayũ. O'yawẽḡmukẽrẽrẽn ip Judeu'ũmayũ be cekayap puxim. Imẽnpuye itakoma o'e ip Pauloyũ kay Judeu'ũmayũ.

³ Gebuje Pauloyũ wuykukukat o'ḡuwẽnuwẽn soat pe—Icônio ka watwat pe. Ibun cĩcã ip osodop ibo ka be. Pũḡ kabia ḡu ip osodop Icônio ka be, ade oitabun Jesus kay buye. Iparara'ũma wuykukukat o'ḡuwẽnuwẽn ip.

— Deus xipan soat kuḡ wuykuḡ — io'e'e ip. Wuywebe i'e ba'oreap o'ḡubapukpuk ip Deus a'õbi. Deus a'õbacaap o'ḡubapukpuk ip soat etabutpe. Deus ibo ka watwat o'ḡutabun Pauloyũ ekajwẽn kay.

— Paulo icẽmãn e'em — io'e ip.

⁴ Imẽneju pũḡ taḡ ḡu o'e ip Icônio ka watwat—wara'at taḡtaḡtaḡ ma. Pũḡpũḡ ixeyũ'in Judeuyũ kay ip o'e. Warara'acayũ bit Jesus emumujuyũ kay o'e.

⁵ Gebuje pũḡpũḡ Icônio ka watwat o'jekawẽn jeka kukukayũ eju—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak.

— Ikẽrẽm cuy ip ajukuk. Ayabuḡbuḡ cuy ip wita'am — io'e ip.

⁶ Pauloyũ jaoka ojuyap o'yawẽḡtobuxik. Imẽnpuye dao ma o'jẽm ip Icônio ka bewi. Wara'at ka kay ip o'ju. Lистра ka kay ip o'ju Derbe ka kay dak, iḡo ka korerenatka kay dak. Ixeyũ ka Licaõnia eipi be opop. ⁷ Kawẽn idipat muwẽnuwẽn oekuku ip soat kaka daḡ soat pe ya'ĩjo am.

⁸ Taokẽrẽat kay Pauloyũ oajẽm. Taokẽrẽat Lистра ka be osunuy. Ikap'isum pin ma taokẽrẽ osunuy. Cexĩḡxĩḡ pa'ore osunuy. ⁹ Soat Paulo o'e'eiap o'ya'ĩjojo. Paulo o'jeak cĩcã cekay.

— Deus kay teku itabut jemu'adaam — Paulo o'e jewebe ma.

¹⁰ O'jekawẽn taokẽrẽat pe.

— E'ây — io'e. — Cũḡ'i ece — io'e ya'õberen cebe.

Taokẽrẽ tũibit o'ây. Xipan o'jexĩḡxĩḡ. ¹¹ Paulo be imu'ada buje, o'jewãwã ip ya'õberen Lистра ka watwat.

— Deusyũ o'kop wuykay! — io'e ip ja'õm. — Aḡokatkayũ jojo'i ip! — io'e ip jewewebe. Tũybe Pauloyũ deusyũ iãn o'e ip. O'jewãwã ip Paulo a'õm ḡu—ja'õm ma.

¹² — Wuyedeus teku! — io'e ip napa ma. — Júpiter teku! — io'e ip Barnabé muwẽnuwẽn.

— Wuyedeus tedaku! — io'e ip napa ma. — Mercúrio teku! — io'e ip Paulo muwẽnuwẽn.

Imẽn o'e ip Paulo cekawẽnxi buye. Lистра ka watwat edeusbaro butet Júpiter i osunuy, Mercúrio i dak.

¹³ Ixeyũ edeusbaro duk'a kukukat oajẽm Pauloyũ kay—Júpiter tuk'a kukukat. Biopak o'tujuajẽm. Yaoka ojuy ip imupik am Pauloyũ wap. Tũybe deus iãn o'e ip. Tumũntitit o'titujuajẽm biopak akãrãsũ eju titmukirik am Pauloyũ ya'õbuyxi cekay ip puye. O'tujuajẽm ip aḡoka ekorara exĩntabi be. Júpiter tuk'a iboce o'yanuy. Tũybe teyũku

wuyedeusyũ iãn o'e ip. ¹⁴ Apẽn e ojuy ip ocewebe iam jetaybin puje, yağuybabi'ũm cĩcã Pauloyũ o'e.

— Tũybe oceju deusyũ iãn o'e ip — io'e Paulo jebure be—Barnabé be.

Jesay o'ğuwek ip jağuybabi'ũmap mubapuk am ibo ka watwat pe.

Pauloyũ o'jedau ajẽmayũ kay. O'jekawẽn ceweju ip.

¹⁵ — Tapupuyũ — io'e. — Imẽn ğu juy epe'e ocewebe! — io'e. — Deus ğu oceju—ağokatkayũ acã! — io'e. — Oceju dak eyjo'i ma — io'e. — Ocajẽm ijoce kawẽn idipat muwẽn ãm eywebe. Eymubu'un am eyedeusbaroyũ kay ocajẽm ijoce. Te'e ma eyetabut ixeyũ kay — io'e ip Listra ka watwat pe. — Deusbaroyũ kay eyetabucap cuy epeyepere! — io'e. — Deusat kay juy eyetabun epesop. Deusat soat em itait omuy. Ixe kay acã eyetabun cuy epesop — io'e. — Ixe kabi o'ğugẽ, ipi dak. Tiboğ cĩcãati dak o'timuğẽ. Ixe soat o'ğugẽ—kabi dağat, ipi dağat tak, tiboğ cĩcãat dağat tak — i'e'em ip.

¹⁶ — Deus kuyjeayũ o'jepere jekpiwan ma ip jeku am—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak — io'e. ¹⁷ — Imẽnpit Deus xipacan e'e'uk osunuy soat peam ijodiat peam. Imẽn õn soat podi ma xipat iam wuymutaybitbin. Ixe muba'at muajẽmjẽm kabi bewi wuywebe. Ixe kadai mu'aypapan wuywebe i'o am. Deus soat em wuyemukaypinput ãmũm wuywebe wuymucokcok am. Deus imẽn xipan wuykuğ ibikuy wuywebe wuyetabut am cekay buye — io'e ip.

Imẽn Paulo Listra ka watwat o'ğutaybin Deus ekawẽn.

¹⁸ Listra ka watwat biopak aoka ojuy jĩjã tũybe Pauloyũ deusyũ iãn o'e ip puye. Pauloyũ bit o'ğubu'un ip biopak aoka am.

¹⁹ Judeuyũ oajẽm Pauloyũ kay—itabut'ũmayũ. Oajẽm ip Antioquia ka bewi, Icônio ka bewi dak. Listra ka be ip oajẽm. Ade o'ğubu'un ip Pauloyũ kay. O'ğutakomãn ip cekay ip.

Imẽnpuye Paulo o'yabuğbuğ ip yaokaap ojuy. Kururuğ Paulo o'tujujẽm ip jeka bewi—Listra ka bewi. Kacũğpe o'jepere ip. Tũybe oe'ũ iãn o'e ip. ²⁰ Paulo bit o'ãy Jesus kay itabucayũ cekay ce'awero buje. Waram oõm Listra ka be.

Kuyaje Paulo o'kop Derbe ka be Barnabé eju. ²¹ Kawẽn idipat o'ğuwẽnuwẽn ip Derbe ka watwat pe. Imẽnpuye tak ğu oitabun ip Jesus kay.

Gebuje o'jepit ip jedocap e dağ ma. Listra ka dağ ip o'jepit Icônio ka dağ tak, Antioquia ka dağ tak. ²² Jesus a'õkayayũ jojom ip o'jepit. Ixeyũ a'õmucanucan oekuku ip. Yawẽwẽn ip oekuku. Paulo o'jekawẽn ceweju ip.

— Jesus kay eyetabucap cuy epeyepere ğu — io'e. — Jesus kay wuyetabut pima, warara'acat ipiat supi'ajoat wuywebe — io'e.

— Guyjom pit Deus xe acesop. Ixe soat kukukan pima, cexe ma acesop soat ya'õ kay kũyjobit pima — io'e cebe ip.

Paulo soat kaka dağ oeku Barnabé eju.

²³ Ixeyũ dak ağokatkayũ o'taẽ Jesus day itabucayũ kukukayũm. Soat kaka dağwi o'taẽ ip. Jekpiwa ma o'jewemurun ip jekawẽn ãm Deus eju. Deus eju o'jekawẽn ip o'taẽ'ibiyũ beam. Imẽn o'jekawẽn ip Deus eju:

— Ocekukukat — io'e ip Jesus pe. — Iteyũ ağokatkayũ juy ejukuk xipan, ekay itabut ip puye — io'e ip Deus pe.

²⁴ O'kop ip Panfília eipi dağ, Pisídia eipi dağ tak.

²⁵ Gebuje waram Deus ekawẽn o'ğuwẽnuwẽn ip Perge ka be. Atália ka dağ ip o'kop.

²⁶ Antioquia ka kay ip o'ju waram. Kobexixi dağ ip o'ju. Koap jejẽmap ka be ip oajẽm—Antioquia ka be.

— Xipan cuy ixeyũ ejukuk kapikpiğ pima—ekawẽnmuwẽnmuwẽn pima — i mo o'e itabucayũ Deus pe ibo ka be koap cẽm pima.

²⁷ Oajẽm ip ma'ğuto Antioquia ka be jekapikap o'jepere ip puye. Paulo ekawẽn co am o'je'awero ip soat Jesus a'õkayayũ.

Gebuje Paulo apĕn Deus ixeyũ buywatwanap o'ġuwĕn cebe ip. Apĕn soat kaka daġ oekuku ip iap o'ġuwĕn.

— Deus juk adi oca'õmucanucan osunuy Jesus muwĕnuwĕn pima — io'e. — Judeu'ũmayũ be ocemuju jekawĕn muwĕn ãm — io'e. — Tak ġu ip oitabun Jesus kay — io'e cebe ip.

²⁸ Ibo ka be osodop ip ũm kaxi. Jesus a'õkayayũ xe osodop ip ibun ma.

15

¹ Judeuyũ o'ju Antioquia ka kay—Judéia eipi bewiayũ. Oajĕm ip.

Gebuje cedaġ ġu Jesus kay itabucayũ o'ġutaybin ip—Judeu'ũmayũ o'ġutaybin ip.

— Moisés ekawĕn taġ eyedaypu'aġobixeedakat'ũm pima, Deus jeydaxijo ġu — io'e ip napa ma itabucayũ be.

² Imĕneju Pauloyũ o'jewa'õxixik cĩcã ceweju ip Judéia eipi bewiacat eju. Imĕnpuye Jesus a'õkayayũ itaybin pin o'e ip apĕn ġu paxi cũġ ma wuyxe iam.

— Acesuxeedakat tu Moisés ekawĕn taġ? Acesuxeedakat ġu xe'e? — io'e ip jewewebe. Imĕnpuye ip Paulo o'ġuju Jerusalém ka be, Barnabé dak, jebureyũ dak.

— Jerusalém ka be juy epeju — io'e ip. — Epeju juy jekawĕn ãm Jesus emumujuyũ eju—itabucayũ kukukayũ eju dak — io'e ip. — Epeyewawĕ juy ceweju ip. “Acesuxeedakat tu Moisés ekawĕn taġ? Acesuxeedakat ġu xe'e?” i juy epe'e cebe ip — io'e ip.

³ Pauloyũ o'jewemuwĕn cebe ip. O'jĕm ip Antioquia ka bewi.

O'ju ip itabucayũ kukukayũ kay. Cucum pima Fenícia eipi daġ o'kop ip, Samaria eipi daġ tak. Soat ka daġ o'je'awero ip itabucayũ eju cucum pima.

— Ade jĩjã Judeu'ũmayũ kuyap jetabucap o'jepere ip — io'e ip. — Jesus kay ip oitabun — Pauloyũ o'e cebe ip.

Icokcok cĩcã ip o'e itabucayũ iboap awĕġ tobuxik puje—Fenícia eipi watwat, Samaria eipi watwat tak.

⁴ Oajĕm ip Jerusalém ka be. O'ju ip itabucayũ kukukayũ kay. Itabucayũ kukukayũ ip o'tobede, Jesus emumujuyũ dak, wara'acayũ itabucayũ dak. Itabucayũ kukukayũ o'je'awero ip cexe.

Gebuje Paulo o'jekawĕn cebe ip.

— Deus cuk adi ocebuywatwatn kawĕn idipat muwĕn ãm — io'e. — Pũġ ġu Judeu'ũmat oitabun Jesus kay—ade jĩjã ma! — io'e Paulo.

⁵ Pũġpũġ pit Fariseuyũ o'ãy Paulo mukorĕm ãm—Jesus kay itabucayũ.

— Ixeyũ dak cuy Moisés ekawĕn taġ jeku, itabut ma'ġu ip Jesus kay — io'e ip. — Jedaypu'aġobixeedakat cuy ip cekawĕn taġ — io'e ip te'e ma. Imĕnpuye Pauloyũ o'jewa'õxixik cĩcã Fariseuyũ eju.

⁶ Gebuje Jesus emumujuyũ o'je'awero ip Jesus kay itabucayũ kukukayũ eju. O'jewawĕwĕ jĩjã ip.

— Apĕntak cedaġ wuywebe Judeu'ũmayũ mutaybit am Jesus kay itabun ip puje? — io'e ip jewewebe. — “Moisés ekawĕn taġ cuy epeku,” i du ace'e cebe ip? Imĕn ġu xe'e ace'e cebe ip? — io'e ip jewewebe.

⁷ O'jekawĕn cĩcã ip jeweweju jewemudin ãm. Ibun cĩcã ip o'jewa'õxixik wara'at taġtaġtaġ i'eap puxim.

Pedro o'jekawĕn soat pe aweromayũ be.

— Okitpitpityũ — io'e. — Eya'õpicũġcũġ cuy epesop wekawĕn kay — io'e. — Kuy bima Deus onaĕ kawĕn idipat muwĕn ãm Judeu'ũmayũ be. Eyetaybit iboam — io'e. — Ixe mo omuju ibikuy osunuy ixeyũ mutabut am jekay buye. ⁸ Deus itaybit apĕn wuyju jewaġuyġuy iam — io'e.

— Ixe mo jebiõġbuk o'ġudot Judeu'ũmayũ kay apĕn wuykay o'ġudot iap co'i. Imĕn Judeu'ũmayũ kay dak õn iam wuymutaybitbin o'e Deus. ⁹ Soat ipi daġayũ ibit ma Deus xe. Soat jewejojo'i ma ip cexe. Imĕnpuye Deus ikĕrĕat o'ju'uk Judeu'ũmayũ bewi Jesus kay ip

itabut puye. O'ju'uk apēn wuywebewi ikērēat o'ju'uk iap co'i — io'e. ¹⁰ — “Cedağ ġu Deus pe jebiōğbuk muōm ām cebe ip, Moisés ekawēn tağ ġu ip puye,” i du eyju e'em? — Pedro o'e. — Iba'ore osunuy wuydobuyū'ūm'ūm pe ixē ekawēn tağ jeku am. Wuywebe dak iba'ore. Iba'ore kuka o'e Judeu'ūmayū be dak. Imēnpuye “Moisés ekawēn tağ cuy epeku,” i'ūmġu juy ace cebe ip—Jesus kay itabun'isuayū be. ¹¹ Wuykukukat Jesus wuydaxijojom cekay wuyetabut puye. Wuydaxijojom xipan wuykuğ puye. Imēnpuxim Judeu'ūmayū dak idaxijo itabun puje ip — Pedro o'e.

¹² Guyjom Pauloyū o'jekawēn aweromayū be.

— Deus mo ocemuju kawēn idipat muwēn ām Judeu'ūmayū be — io'e. — Deus a'ōbi juk adi wuywebe i'e ba'oreat oceğubapukpuk soat etabutpe — io'e. — Deus soat podi ma ya'ōbaca iap juk adi oceğubapukpuk itabutpe ip — io'e ip aweromayū be. Soat ip mūğ osodop ya'ījojom.

¹³ Guyjom Tiago o'jekawēn aweromayū be.

— Okitpitpityū — io'e. — Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop wekawēn kay. ¹⁴ Simão Pedro ekawēn epeya'ījojo kuy — io'e. — Deus xipan Judeu'ūmayū kuğ iam wuymukūyjojo — io'e. — Deus Judeu'ūmayū o'taē itabut am jekay. Ixeyū dak o'taē jebekitkiyūm — io'e. ¹⁵ — Iboap o'jebapuk kuyayū ekawēn tağ—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararakup ekawēn tağ — io'e. — Imēn e'em iboaptup:

¹⁶ “Ōn Deus,” i. “Waram ocepit ya'at'ibit'a mudim am—Davi duk'a mudim am,” i. “Yadipat'am je'e ma'ğuto,” i. “Soat xe ijodiat xe wa'ōbuyxian oğuy apēn Davi ya'ōbuyxi osunuy iap co'i,” i. “Obikuyap tağ jeku ip waram,” i. ¹⁷ “Soat kaka dağacat itabut je'e okay Judeu'ūmayū,” i. “Webekitkiyūm je'e ip,” i. ¹⁸ Imēn wuykukukat e'em, i. Kuyje ma iboap o'ğuwēn, i.

Imēn e'em iboaptup — io'e Tiago. — Imēn cuk adi Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e'e'e Deus a'ōbi — Tiago o'e.

¹⁹ — “Imēnpuye Judeu'ūmayū kaykay ġu juy ajop,” i ōn e'em — io'e Tiago. — “Jesus kay itabun'isuayū kaykay ġu juy ajop,” i ōn e'em — Tiago o'e. — Iboam acā juy ace Judeu'ūmayū be—itabun'isuayū be:

²⁰ Deusbaroyū wap iēnmōğ'ibitēn cuy epesuēn'o ġu, i. Wara'acat tayxi kaykay ġu juy epesop, wara'at itop kaykay ġu dak, i. Iēntoyteyatēn cuy epesuēn'o ġu, i. Puca doy juy epetoykōnkōn ġu, i.

Iboam acā juy ace Judeu'ūmayū be—itabun'isuayū be — Tiago o'e.

²¹ — Kuy bin ma opop Moisés ekawēn wuymutaybitbin'ukayū soat kaka dağ — io'e. — Gasū dak soat kaka dağ opop ip. Soat Sábado cekawēntup cocom ip wuy'eaweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Iboam acā juy ace cebe ip — Tiago o'e.

— Imēn cuy ace! — io'e ip aweromayū.

²²⁻²³ Soat ce'awero'ibiyū Tiago be jawēwēap kay ip o'e—soat Jesus emumujuyū, soat itabucayū kukukayū dak, soat itabucayū dak.

Gebuje Jesus emumujuyū cartadup o'tupmubararak itabucayū kukukayū. O'tupmubararak ip tup muju am warara'acayū awēaptum—itabucayū awēwēaptum—Antioquia ka watwat awēwēaptum. Xepxep ağokatkayū o'ğuju ip cartadup tujowat am Antioquia ka watwat pe. Judas o'ğuju ip, Silas tak. Judas xepxep ibutet osunuy. Wara'at ibutet Barsabás i osunuy. Ixeyū xepxepayū ya'ōbuyxi ip osodop soat xe. Ixeyū xepxepayū cartadup o'tuptujowat Antioquia ka watwat pe. O'ju ip Paulo eju, Barnabé eju dak.

Cartadup imēn o'e:

Oceju Jesus emumujuyū, itabucayū kukukayū dak, wara'acat itabucayū dak, i. Eykitpitpiyū oceju, i. Kato mujujum oceju soat pe eywebe Judeu'ūmayū be, i. Kato mujujum ocejū soat kaka dağacat pe—Antioquia ka watwat pe, Síria eipi watwat pe dak, i. ²⁴ Kuy bima ağokatkayū mo a'ğū eyağuyumababi'ūm'ūm oce'in, i. Gasū eyetaybit ġu apēn oceku

cedağ iam, i. “Moisés ekawēn tağ eyedaypu'ağobixeedakat'ūm pima, Deus jeydaxijo ğu,” io'e ip napa ma eywebe, i. Oceju ğu mo a'ğu ixeyū oceğuju eykay, i. Ja'ōbi ma mo a'ğu ip o'ju eykay, i. ²⁵ Imēnpuye juk a'ğu oceje'awero pūğ tağ ma eyawē ām, i. Gasū xepxep ağokatkayū ocetaē imuju am eyjom, i. Ixeyū cum Barnabé eju, Paulo eju dak, i. ²⁶ Pauloyū o'yaoka pin kuy bima, i. Inaka iparara'ūm ma wuykukukat Jesus Cristo muwēnuwēn oekuku ip, i. Imēnpuye ikukpin cīcā ip ocexe, i. ²⁷ Xepxepayū oceğuju eykay—Judas, Silas tak, i. Ixeyū soat ğuwēn eywebe ğasū ocekawēn, i. ²⁸⁻²⁹ Iboam acā oceju e'em eywebe: Deusbaroyū wap iēnmōğ'ibitēn cuy epesuēn'o ğu, i. Puca doy juy epetoykōnkōn ğu, i. Iēntoyteyatēn cuy epesuēn'o ğu, i. Wara'at tayxi kaykay ğu juy epesop, wara'at itop kaykay ğu dak, i. Iboam acā juy oceju e'em eywebe, i. Iboap tağ jekukum pima, cedağ epeku. Eywātaxipipem ğu juy epesop. Ibūrū ma oceju e'em eywebe eyawēwēm, Deus biōğbuk tak eyawēwēm, i. Imēn o'tupmubararak ip Judeu'ūmayū awēwēaptup itabucayū kukukayū Jerusalém ka be awerom pima.

³⁰ Gebuje taē'ibiyū cartadup o'tuptionwat ip Antioquia ka watwat kay—itabucayū kay. Judas o'tuptionwat, Silas eju. O'ju ip Barnabé eju, Paulo eju dak.

Yajēm puje soat itabucayū o'tomuwā ip je'awero am.

³¹ Gebuje ip o'tupūm cebe ip. Itabucayū kukukayū ya'ōberen o'tupcoco soat pe ya'jjo am. Soat ip icokcok o'e ibodup ekawēn co buje.

³² Judas Silas tak itabucayū o'yawēwē. Antioquia ka watwat o'yawēwē ip. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū osodop ip. Deus ekawēn ip o'ğutaybitbin. Imēnpuye biğ ma ip itabut o'e Jesus kay. Ickokcok ip o'e jetabucap kuğ. Pūğ kabia ğu osodop ip Antioquia ka be.

³³ Ibocewi o'jewemuwēn ip itabucayū be.

— Deus cuy xipan jeydujupit — itabucayū o'e cebe ip.

O'jepit ip Jerusalém ka be. Kuy bima o'ğuju'iaiyū kay ip o'jepit. ³⁴ Imēnpit Silas o'jepit ğu.

— Ijoce ma oğuy — io'e. — Ocepit ğu juy — io'e.

³⁵ Paulo dak Antioquia ka be osunuy, Barnabé dak. Wuykukukat ekawēn o'ğuwēnuwēn ip adeayū be. Jebureyū eju wuykukukat ekawēn o'ğuwēnuwēn ip.

³⁶ Ibun'ūm pima Paulo o'jekawēn Barnabé eju.

— Ga'a juy acepit — io'e. — Soat kaka dağ cuy aju—kuy bima Deus ekawēn ağuwēnuwēn iap kaka dağ — io'e. — Wuynomukay juy acepit waram Jesus a'ōkayayū jom — io'e. — Ga'a acepit xipat paxi opop ip iam — io'e Barnabé be.

— Ga'a — io'e Barnabé.

³⁷ Barnabé ma João Marcos dujowat ojuy ceweju ip. ³⁸ Paulo bit ibu'u o'e tujowan.

— Oxe ma xipat ğu João Marcos ju am wuyweju — Paulo o'e. — Koap pima mo wuyiwat — io'e. — Panfília eipi be bima, o'jepit — io'e. — Wuyweju bit mo oibu'un Deus ekawēn muwēn ām — io'e. — Obu'u oce ikuğ — Paulo o'e.

³⁹ O'jewa'ōxixik cīcā ip. Imēnpuye o'jeok ip jewewejuwi oibu'un ikuğ puye.

Gebuje Barnabé João Marcos o'tujowat jewēju. Kobexixi be ip oōm. Tiboğ cīcāati o'timudek ip. Chipre eipi be ip o'ju—tip'aweroroboğ pe.

⁴⁰ Gebuje Paulo wara'at ma o'taē jewēju am. Silas o'taē jewēju am. Soat ikitpitpiyū o'jekawēn Deus eju cebeam ip—Antioquia ka watwat.

— Bay, xipan soat kuğ ēn — io'e ip. — Iteyū xepxepayū juy ejukuk xipan — io'e ip Deus pe.

⁴¹ Paulo o'ju Silas eju. Síria eipi dağ oekuku ip, Cilícia eipi dağ tak. Deus ekawēn itabucayū mutaybitbin oekuku ip.

16

¹ Pauloyũ o'ju Derbe ka be, Listra ka be dak. Listra ka be aḡokatkat osunuy. Jesus a'ōkayat osunuy. Ibutet Timóteo i osunuy. Paulo o'ju Timóteo kay. Timóteo xi Judeu osunuy. Ixe ayacat Deus ekawēn kay itabut osunuy. Cebay Judeu ḡu osunuy—Grego acã. ² Jesus a'ōkayayũ Timóteo o'ḡuwēn Paulo be—Listra ka watwat, Icônio ka watwat tak.

— Timóteo xipat cĩcã — io'e ip Paulo be.

³ Timóteo dujowat ojuy o'e jeweyu jebuywatwat'ukan Paulo. Koap Paulo Timóteo o'taypu'aḡobixeedakat Judeuyũ babi daḡ, ade Judeuyũ osodop ika kay ip cumiat ka be buye. Itaybit cĩcã osodop ip Timóteo Judeu'ũmat ipot iam, taypu'aḡobixeedakat'ũm iam tak ixeyũ Judeuyũ.

⁴ Gebuje Paulo o'ju Silas eju, Timóteo eju dak. Soat kaka daḡ ip oekuku Jesus kay itabucayũ jojom. Jerusalém ka watwat pe jawēwēap muwēnuwēn oekuku ip. Jesus emumujuyũ be jawēwēap muwēnuwēn oekuku ip—itabucayũ kukukayũ be jawēwēap muwēnuwēn. Mēnku Judeu'ũmayũ jekuku iap muwēnuwēn oekuku ip.

— Kũyjobin cuy epesop eyawēwēap ekawēn kay — io'e ip itabucayũ be soat kaka watwat pe.

Soat kaka daḡ oekuku ip imukũyjojom.

⁵ Imēneju biḡ ma itabut o'e Jesus kay. Soat kabia warara'acayũ oitabun Jesus kay.

⁶ Deus biōḡbuk Pauloyũ o'ḡujuat ḡu Ásia eipi be. O'ḡujuat ḡu ip iboce Deus ekawēn muwēn ãm. Imēnpuye Frígia eipi daḡ ip oekuku Galácia eipi daḡ tak. Kapurũḡ taḡ ip oekuku.

⁷ Ibocewi oajēm ip Mísia eipi tēḡ ma. Bitínia eipi be cu ojuy ip. Deus biōḡbuk pit o'ḡujuat ḡu ip. ⁸ Imēnpuye Mísia eipi daḡ o'timudek ip. Trôade ebikopap pe oajēm ip. Ibo ka tibog cĩcãati xe osunuy.

⁹ Gebuje Paulo jexey jo'iat o'jojoho ixe exima. Trôade ka be bima o'jojoho. Aḡokatkat o'jojoho jexey jo'iat pe. Macedônia eipi bewiat o'jojoho. Cũḡ'i osunuy.

— Macedônia eipi kay juy ejot — io'e Paulo be jexey jo'iat pe. — Ocebuiwan cuy ece — io'e Paulo be.

¹⁰ Paulo imēn jexey jo'iat o'jojoho. Ōn tak cuk Paulo xe oḡuy Trôade ka be bima. Ōn Lucas—ijudup mubarararaḡat. Macedônia eipi kay a'ḡu cu ojuy ocejewaḡuy Paulo exey jo'iat puye. Ocetaybit cĩcã Deus cuk ocemuju Macedônia eipi kay kawēn idipat muwēn ãm iam.

¹¹ Gebuje kobexixi be oceõm. Ocejēm Trôade ka bewi. Tibog cĩcãati ocetimudek. Cũḡ ma oceju tip'aweroro kay Samotrácia eipi kay. Kuyaje oceju Neápolis ebikopap kay.

¹² — Gebuje Filipos ka kay oceju. Filipos ka Macedônia eipi be opop. Ikaboḡ cĩcã ma o'sukadop. Wara'atka bodi ma ikaboḡ o'sukadop—Macedônia eipi beatka bodi ma. César ebekitkit ibo ka o'sukada Roma ka kukat ebekitkit. ¹³ Aḡoka bewi ocejēm Sábado kabia.

Idibi wãbũ kay oceju.

— Judeuyũ aco'i kawēnwēn Deus eju ijoce — i juk a'ḡu oce'e.

Aoyũ awerom osodop ip iboce. Ocabik ma a'ḡu ceparakpe ip—aweroayũ parakpe.

¹⁴ Gebuje Deus ekawēn oceḡuwēn cebe ip. Ayacat iboce osunuy. Ibutet Lídia i osunuy. Tiatira ka bewiat osunuy. Paḡo idipat teidada'ukat osunuy. Deus kay itabucat osunuy. Deus Paulo ekawēn o'ḡubapuk Lídia be itabut cĩcã i'e am. Imēnpuye itabut cĩcã o'e Jesus kay. ¹⁵ O'jewemubatisanat “Jesus ebekit ōn ḡasũ bit” i'e am soat pe. Lídia duk'a watwat tak o'jewemubatisanat ip, itabut puye. Lídia o'jekawēn ocewebe.

— Eyxe wuykukukat Jesus kay wetabut pima, oduk'a be juy epesop ḡasũ bit — io'e ocewebe.

Imēnpuye Lídia duk'a be ocesop Filipos ka be bima.

¹⁶ Gebuje ayacat ocedopabijuk—yaypan'isuat—cekariwa be imudadaybotbot'ibit. Deus eju Judeuyũ kawēnwēn'uk osodop iap kay cum pima, ocedopabijuk. Ibiōḡbuk

kērēat kuḡ osunuy jewebe. Ibiōḡbuk kērēat a'ōbi yaypan'isuat apēn ḡuyjom je'bapuk iap muwēnuwēn'uk osunuy adeayū be. Aḡokatkayū yaypan'isuat kukayū osodop ip. Ade dinheiro bubum ip osodop apēn ḡuyjom je'bapuk eykay iap muwēḡap teim. Ixe yaypan'isuat ocedopabijuk. ¹⁷ Jewāwāwām oekuku ocenomuju soat kabia. O'jekawēn ocekawēn coco'ukayū be.

— Teyūku Deus a'ō kay kūyjobicayū — io'e'e'e. — Ixe Deus soat podi ma ya'ōbuyxiat — io'e'e'e. — Apēn wuyewedaxijo but iap muwēnuwēn wuywebe — io'e'e'e ya'ōberen ocekawēn coco'ukayū be.

¹⁸ Iboap muwēnuwēn oekuku ocedobatban yaypan'isuat. Wara'at kabia dak. Wara'at kabia dak. Ade kabia iboap muwēnuwēn oekuku ocenomuju. Imēnpuye Paulo yukpiceḡēn o'e cekay. O'jekorepēn yaypan'isuat kay.

Gebuje Paulo o'jekawēn ibiōḡbuk kērēat pe—yaypan'isuat peat pe.

— Ejēm cuy yaypan'isuat pewi — io'e. — “Ejēm cuy,” i ōn e'em ewebe Jesus a'ōbi — Paulo o'e.

Gebuje'isum ma o'jēm cebewi. Xipat o'e.

¹⁹ Cebewi ibiōḡbuk kērēat cēmap co buje, yaypan'isuat kukayū oitakomān ip Paulo kay.

— Gasū bit ixe ibiōḡbuk kērēat a'ōbi ḡuwēn ḡu — io'e ip. — Abu dinheiro je'ḡūm ocewebe ḡasū bit? — io'e ip.

Pauloyū o'jat ip. Akiju ip o'tujowat. Jeka kukukat topabe o'tujowat ip imuymuy am.

²⁰ Gebuje o'jekawēn ip jeka kukukayū eju.

— Teyūku Judeuyū — io'e ip. — Wuyka watwat kaykay ip — io'e ip napa ma. — Iwaru ma ocemutaybitbin ip. Jebabim ip ocemutaybitbin — io'e ip. ²¹ — Cedaḡ ḡu iteyū e'eap taḡ wuyeku am, wuyju Roma ka kukukat ebekitkit puye — io'e ip napa ma.

²² Gebuje ibo ka watwat oitakomān ip Pauloyū kay, imuymuy buje. Ika kukukayū Pauloyū eekabek o'ḡuwekuwek ip.

— Epeyukxabimupokupoḡ cuy daxadaypam — io'e ip.

²³ O'yukxabimupokupok cīcā ip. Daomūnmūnap'a be o'ḡuōm.

— Aḡ cuy epesop cekay — io'e ip daomūnmūnap'a kukukat pe. — Epejowiwi juy ip ijēmap puxim — io'e ip.

²⁴ Iboap co buje āmap'abi be Pauloyū o'ḡuōm iḡo'a kukukat. Badiat'abi be ip o'ḡuōm, “Xipan cīcā juy iteyū epejowiwi,” i juk o'e buye. Sui o'suimuōm ip iptok pe. O'jekaḡobiece ip parakpe. Cem cīcā o'e ip. Ceok pa'ore ip o'e.

²⁵ Iximadakpe Pauloyū o'jebibododon Deus kay. O'jekawēn ip Deus eju. Ibibodo a'ījom o'e ip soat daomūnmūnap'a beayū. ²⁶ Ipi o'jexixi ḡebuje bit. Imēnpuye daomūnmūnap'abi'ip o'je'abi'ipekutu. Soat xīntabi dak jekpiwa ma o'jeorek. O'tomodip'uk. Ikaḡobimuparakap'ip tak o'jeipeorek jekpiwan ma.

²⁷ Imēn cebapuk puje daomūnmūnap'a kukukat o'jewūrūḡ. Xīntabi tomudip'uk'uk o'jojojo. Tūybe taomūnmūnayū kuy o'jēm iān o'e. Imēnpuye jepaja o'ju'uk iyuk pewi jewaoka ojuy. ²⁸ Imēnpuye Paulo ya'ōberen o'jewāwā.

— Ecewaoka ḡu juy — io'e ya'ōberen. — Ocejēm ḡu buk — io'e. — Soat oceju ijoce mabuk — io'e yakukukat pe.

²⁹ — Wexiktak cuy eḡūm owebe — io'e jebure be ya kukukat. — Etojot cuy kabia iam. O'ḡūm cebe. Badi o'ju.

Pauloyū kay o'ju. Ikarabakbak o'e jeparara pibun. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Pauloyū dopabe.

³⁰ O'tujujēm ip yabewi.

— Obureyū — io'e. — Apēntak wewedaxijo but? — io'e.

³¹ — Etabun cuy eḡuy Jesus kay—wuykukukat kay — io'e. — Etabut pima Deus jedaxijo. Eduk'a watwat tak idaxijo — io'e ip.

³² Gebuje Paulo Deus ekawēn o'ḡuwēn yakukukat pe, soat tuk'a watwat pe dak. ³³ Soat ip oitabun wuykukukat Jesus kay. Daomūnmūnap'a kukukat Pauloyū o'yukxabiwuy iximadakpe ma.

Gebuje daomūnmūnap'a kukukat o'jewemubatisanat “Gasū bit Jesus ebekitkit oceju” i'e am jebureyū be. Soat tuk'a watwat tak o'jewemubatisanat. ³⁴ Pauloyū o'tujowat ip jeduk'a be. Puybit o'ḡūm cebe ip.

— Juku eyxan — io'e. — Epejo'o — io'e.

Soat ip icokcok cīcā o'e Jesus kay itabut puye.

³⁵ Kabia buje Filipos ka kukukayū te'e ma sorarayū o'ḡuju daomūnmūnap'a beayū dakoy am—Pauloyū dakoy am.

— Pauloyū juy epeḡujēm daomūnmūnap'a bewi — io'e ip sorarayū be.

³⁶ O'ju ip daomūnmūnap'a be. Ika kukukayū ekawēn o'ḡuwēn ip iḡo'a kukukat pe.

Ixe o'ju Pauloyū kay.

— “Pauloyū juy epeḡujēm daomūnmūnap'a bewi,” i juk o'e ip oceka kukukayū — io'e yakukukat Pauloyū be. — Epejēm cuy — io'e ip. — Eyekupinap taḡ cuy epeju — io'e Pauloyū be.

³⁷ Imēnpit Paulo ika kukukayū a'ō kay ḡu o'e.

O'jekawēn sorarayū be Paulo.

— Oceju soat eipi kukukat ebekitkit—César ebekitkit Roma ka kukat ebekitkit — io'e. — Soat etabutpe ip ocukxabiaokaka — io'e. — Ocedujowat ḡu ip ibimāmāmāmayū ekawēn coco'ukat kay ocekawēn co am — io'e. — Itaybit ḡu mo a'ḡu ip Pauloyū ikērēat o'ḡujurūḡ iam, o'ḡujurūḡ ḡu iam tak, ocekawēn co'ūm puye. Jetaybitpun'ūma ip ocemuōm daomūnmūnap'a be — io'e. — Iba'arēm ma ip ocemujēm ojuy! — io'e. — Iba'arēm ḡu juy ip ocemujēm — io'e. — Soat etabutpe juy ip ocemujēm — Paulo o'e.

³⁸ Imēneju sorarayū o'jepit ika kukukayū kay. Paulo ekawēn o'ḡuwēn ip cebe ip.

— César ebekitkit teyūbitku — io'e ip. Imēnpuye ika kukukayū iparara jījā ip o'e César ebekitkit ukxabi mupok pi osodop buye.

³⁹ O'ju ip Pauloyū kay. Daomūnmūnap'a be ip o'ju.

— Oceju juk a'ḡu xipan ḡu eykuk kapusu — io'e ip. — Imēnpit eyaḡuyba'ūm cuy iboap kay — io'e. — “Filipos ka kukukayū juk a'ḡu ikērēm cīcā ocekek,” i'ūmḡu juy epe'e — io'e ip. — Epejēm oceka bewi — io'e ip Pauloyū be.

⁴⁰ O'jēm ip daomūnmūnap'a bewi. O'ju ip Lídia duk'a be. Ixe duk'a be osodop ip kawēnwēn Jesus a'ōkayayū eju. O'yawēwē ip. O'jēm ip ibocewi.

17

¹ Pauloyū o'ju Tessalōnica ka kay. Cucum pima o'kap ip Anfípolis ka daḡ, Apolōnia ka daḡ tak. Oajēm ip Tessalōnica ka be. Ebapūḡ esemana ibo ka be ip osodop. Judeuyū e'aweroroap'a ibo ka be o'yanuy—Deus eju kawēnwēnap'a. ² Ebapūḡ Sábado bima iḡo'a be o'jujuju ip. Oōm ip iḡo'a be.

Gebuje Paulo Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn iḡo'a beacat pe. Imutaybitbin o'e ip.

³ — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū juk adi Jesus Cristo o'ḡuwēnuwēn — io'e. — Imēn e'em ip:

Deus emunaē juy ipiat supi'ajo, i. Je'ū juy, i. Waram imēnpit jetait, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup — io'e. — Ibodup ekawēn taḡ o'jebapuk Jesus pe — io'e. — Ōn ixe Jesus muwēnuwēn eywebe. Deus ixe Jesus o'taē wuydaxijojo'ukan — Paulo o'e.

⁴ Iboap co buje ade Judeuyū oitabun Jesus kay. Pauloyū eju oekuku ip. Ade Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū dak oitabun Jesus kay—Deus kay itabut osodop'iyayū. Ade aoyū dak oitabun Jesus kay—Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū—soat xe ibuyxiayū.

⁵ Warara'acayū bit oitabutkarey Pauloyū kay Judeuyū—itabut'ūmayū. Itabutkarey o'e ip ibadipdipyū oitabun Jesus kay buye. Itabutkareyayū ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū

o'tomuwã je'awero am. Ibukapik'ũmayũ o'tomuwã ip—kaycõm'ũmayũ. O'je'awero ip itabutkareyayũ Pauloyũ o'jomuymuy buye. Itabutkareyayũ warara'acayũ o'gutakomãn ip Pauloyũ kay. Puyxibut'ũm ip oõm Jasão duk'a be Pauloyũ bu ojuy. Pauloyũ dujowat ojuy ip aweromayũ kay. ⁶ Pauloyũ bit o'tobuxik ġu ip Jasão duk'a be. Imēnpuye Jasão o'jat ip Pauloyũ nuyap pe, Pauloyũ ka'ũm puye. Wara'acat itabucayũ dak o'jat ip.

Ibocewi o'tujowat ip ika kukukayũ kay. Pauloyũ o'jomuymuy ip ika kukukayũ be.

— Soat kaykay teyũku osodop! — io'e ip napa ma. — Soat kaka dağ ip oekuku wuybadipyũ kaykay — io'e ip napa ma. — Wuyka be ġasũ ip oajēm — io'e ip. ⁷ — Jasão ixeyũ o'tujuõm jeduk'a be tũy ãm — io'e ip jeka kukukayũ be. — Wuyeipi kukukat a'õdadam ip—César a'õdadam — io'e ip napa ma. — “César ġu soat kukukat—Jesus acã,” i napa ma e'em ip ocewebe — io'e ip napa ma.

⁸ Iboap co buje ika kukukayũ oitakomãn Pauloyũ kay Pauloyũ wuyeipi kukukat a'õdadam tũybe iãn o'e buye. Adeayũ dak oitakomãn cekay ip. ⁹ Imēnpuye ika kukukayũ dinheiro o'jat Jasãoyũ xewi Pauloyũ mujēmap teida am.

— Pauloyũ juy epeğujēm wuyka bewi — io'e ip Jasãoyũ be. — Ixeyũ jēm puje waram eyedinheiro oceğũm eywebe — io'e ip.

Jasãoyũ o'ğuypicat ip waram tuk'a be. ¹⁰ Imēnpuye Jasãoyũ Pauloyũ o'ğujēm jeka bewi. O'ğujēm ip ixima be. O'ğuju ip Beréia ka kay.

Pauloyũ o'ju Beréia ka kay. Oajēm. Judeuyũ e'aweroroap'a be ip oõm Deus eju kawēnwēnap'a be.

¹¹ Gebuje Pauloyũ Deus ekawēn Beréia ka watwat o'gutaybitbin. Beréia ka watwat Tessalônica ka watwat puxim ġu ip osodop. Itabut pin ip osodop icēmat a'õ kay. Paulo ekawēn coco'uk ip osodop. Soat kabia Deus ekawēn tup coco'uk ip osodop jetaybit am Paulo icēmãn paxi e'em iam, icēmãn ġu paxi iam tak. ¹² Imēneju ade ma oitabun Jesus kay. Ade Judeuyũ itabut o'e ip cekay. Ade aoyũ dak itabut o'e ip Jesus kay—Grego a'õm kawēnwēn'ukayũ—soat xe ya'õbuyxiayũ. Ade ağokatkayũ dak itabut o'e Jesus kay—Grego a'õm kawēnwēn'ukayũ.

¹³ Gebuje Judeuyũ o'yawēğtobuxik Paulo Deus ekawēn muwēnuwēn Beréia ka be iap awēğ—Tessalônica ka watwat. Imēnpuye Paulo kay ip o'ju. Oajēm ip. Paulo awēğ o'yawēğmukērērēn ip Beréia ka watwat pe. O'jomuymuy jĩã ip. O'gubu'un ip Paulo a'ĩjo am.

¹⁴ Gebuje itabucayũ Paulo o'tujowat tiboğ cĩcãati be. Silas pit Beréia ka be o'jecũ, Timóteo dak. ¹⁵ Ibocewi Paulo o'tujowat ip Atenas ka be. Paulo dujowacayũ o'jepit jeka be—Beréia ka be. Jepitpin pima, Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— “Gaxĩn ma juy epesot okay,” i juy epe'e Silasyũ — io'e cebe ip. — “Ibun ġu juy epesop Beréia ka be,” i juy epe'e cebe ip—Silas pe, Timóteo be dak — io'e Paulo cebe ip.

¹⁶ Paulo yağuybabi'ũm'ũm o'e Atenas ka watwat kuğ. Silasyũ ajēmap wiwim osunuy ibo ka be. Ade deusbaroyũ kay itabut cĩcã ip osodop Atenas ka watwat. Tũybe ade deusyũ iãn o'e ip Atenas ka watwat. Paulo o'yukpiceğēn deusbaroyũ biõğbuk cocom puye. Atenas ka watwat kuğ yağuybabi'ũm'ũm o'e.

¹⁷ Gebuje Paulo o'jekawēn Atenas ka watwat eju. O'jekawēn Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Judeuyũ eju o'jekawēn Judeuyũ'ũmayũ eju dak—Deus kayayũ eju. Wuyjuyũ e'aweroroap pe dak o'jekawēnwēn soat kabia aweromayũ eju.

¹⁸ Itaybit cĩcãayũ dak o'jekawēnwēn Paulo eju—Estóicoyũ, Epicureuyũ dak. Ixeyũ ağokatkayũ itaybit cĩcã osodop ip. Paulo o'ğuwēnuwēn ip jeweweju.

— Apēntak sute e ojuy itaybit'umat? — io'e ip.

— Deus muwēnuwēn teku oxe bit — io'e warara'acayũ. — Wuyju bit wuyetaybit ġu i'em — io'e ip.

Imēn o'e ip, Paulo soat em Jesus muwēnuwēn oekukuku buye, wuye'ũ buje waram acejetait iap muwēnuwēn oekukuku buye dak. Jesus buten itaybit ġu ip osodop.

¹⁹ Gebuje itaybit cĩcāyũ Paulo o'tujowat je'aweroroap pe jeweweju kawēn ãm. Je'aweroroap putet Areópago i osunuy.

²⁰⁻²¹ — Ekawēn iisuat cuy epeḡuwēn ocewebe — i'e'e'uk osodop ip jewewebe Atenas ka watwat soat em.

Soat em iisuat muwēnuwēn oekuku ip iisuat cocom tak. Paulo o'ju je'aweroroap pe Atenas ka beayũ eju.

— Ejot cuy oceweju ekawēn iisuat muwēn — io'e ip Paulo be. — Apēn etaybit iap cuy eḡuwēn ocewebe — io'e ip. — Ekawēn iisuat cuy ocemutaybin ece. Wara'an ma ēn ocemutaybitbin — io'e ip. — Oceya'ĩjojo ḡu buk iboap. Ocetaybin pin iboam — io'e ip Paulo be.

²² Gebuje Paulo o'jekawēn cĩcā ceweju ip iboce Areópago be.

— Atenas ka watwat — io'e Paulo. — Eyetabut cĩcā deusbaroyũ kay. ²³ Deusbaroyũ biõḡbuk cocom ocekukuku ijoce. Pũḡ'a oyajojo wit'a muḡēḡē—eyedeusbaroyũ kay eyeḡebubuap'a. Ibararak opop iḡo'a eju. Imēn e'em: “Wara'at paxi omuy deus, i. Ocetaybit ḡu buk ixem,” i. Ijop'a oceyamugē cekay oceḡebubuap'am,” i. Imēn ibararak opop iḡo'a eju — Paulo o'e. — Ōn pit wetabut ixekay. Ixe Deusat. Ka'ũmḡu wara'at. Ōn wetaybit ixem, eyju bit ka'ũma. Te'e ma iḡo'a mo a'ḡu epeyamugē, eyetaybit ḡu ixem puye. Ixe ekawēn muwēnuwēn ōn eywebe. ²⁴ Kuyje ixekay ipi o'ḡuḡē, soat ipi daḡacat tak. Ixe kabi beacat kukukat, ipi daḡacat kukukat tak. Ixe bit wuyemu'amuy'a be ḡu nuynuy. ²⁵ Ixe buywat pa'ore wuywebe. Ixe soatkuḡ. Ka'ũma kay ixekay. Ixe wuymutaicin, wuyemu'ada'adam tak. Ixe wuyxat ūmũm wuywebe. Wuydoti dak iũmũm. ²⁶ Soat ka daḡacat o'ḡu'acoḡ pũḡ aḡokatkat pewi. Jebikuyap taḡ ip o'ḡujuju soat kaka daḡ. Poce ixeyũ jeedop iap o'ḡuwēnuwēn, poce ixeyũ cum iap tak — io'e Paulo. ²⁷ — Deus imēn o'ḡuwēn ixeyũ etaybit am ixem, jekay jetabut am tak. Wũy ḡu wuywi nuynuy—wuytēḡ ma. Deus dobuxik pin pima, iba'ore ḡu wuywebe tobuxik am. ²⁸ Wuyetaik ixekay itait puye. Soat taḡ wuyju cũḡcũḡ cucum ixekay aḡ wuykay buye. Wuyju kake ixekay kake buye — Paulo o'e. — Eybadipyũ dak imēn o'e—tupmubararak'ukayũ: “Deus ebekitkit wuyju dak,” i mo o'e ip. ²⁹ Deus ebekitkit wuyju. Imēnpit xipat ḡu wuywebe i'e am: “Deus wita'a muḡēḡē buxim” i, “Deus ouro muḡēḡē buxim” i dak, “Deus prata muḡēḡē buxim” i dak, “Wuyemu'amugēḡē'a buxim” i dak — Paulo o'e.

³⁰ — Kuyje ma Deus ḡebum ḡu osunuy apēn ipi daḡacat ikērēat o'ḡujurũḡrũḡ iap kay, kawēn icēmān itaybit'ũm ip puye. Gasũ bit “Ikērēat mujurũḡrũḡap cuy epeyepere,” i'e'em Deus soat pe wuywebe — Paulo o'e.

³¹ — Deus aḡokatkat o'taē—Jesus o'taē — io'e. — Kabia o'ḡuweḡũn. Soat ijodiat je'bapuk Deus wap ixekay kabia be. Abuyũ ikērēat kuḡ Deus xe iap Jesus ḡuwēn. Abuyũ ikērēat kuḡ ḡu iap tak ḡuwēn. Cũḡ ma ḡuwēn itaybit puye. Deus pe waram Jesus mutait puje soat iboap o'ḡubapuk soat pe wuywebe — Paulo o'e Atenas ka watwat be.

³² “Deus ce'ũat o'ḡutait waram” i'e buje Paulo ekawēn o'jowaywayway ip Atenas ka watwat'in. Warara'acat pit Paulo ekawēn kay o'e ixekay'in.

— Waram pima juy ḡuto ejot iboam ocemutaybin am — io'e ip Paulo be.

³³ Paulo o'jēm cexewi ip.

³⁴ Pũḡpũḡ aḡokatkayũ oitabun ip Jesus kay. Paulo eju oekuku ip oitabun'iaiyũ. Pũḡ ma itabucat putet Dionísio i osunuy. Ixe Areópago be je'aweroro'ukat osunuy. Ayacat tak itabut o'e Jesus kay. Damáris i ibutet osunuy. Pũḡpũḡ ã oitabun Jesus kay.

18

¹ Guyjom Paulo o'jēm Atenas ka bewi. Wara'at ka kay o'ju—Corinto ka kay.

² Paulo oajēm aḡokatkat kay—Áquila kay. Áquila Roma ka bewiat osunuy. Kuy mo o'jēm Roma ka bewi jetayxi eju. Itayxi butet Priscila i osunuy. Áquila Judeu osunuy. Bekin pi ma Ponto eipi be osunuy. Kuy ma mo o'jēm ip Roma ka bewi Itália eipi bewi. Soat

kukukat putet Cláudio i osunuy. O'jēm ip ixee Cláudio jeipi bewi Judeuyū o'ğujēmat puye. Oajēm Áquila kay Paulo. ³ Áquila torojo'a muğēğē'ukat osunuy—ixee'a'a muğēğē'ukat. Paulo dak ixee'a'a muğēğē'ukat osunuy. Ixee'a'a deidada'uk ip osodop—Paulo, Áquila dak. Xepxem ip o'jekapikipik. Imēnpuye Paulo Áquila duk'a be osunuy Corinto ka be bima.

⁴ Gebuje soat Sábado cucu'uk osunuy Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Ixe dak Jesus o'ğuwēnuwēn iğo'a be Judeuyū ağıymuwarururun ojuy, Judeu'ūmayū ağıymuwarururun ojuy dak.

— Icēmān Jesus acā Deus emunaē — i'e'e'uk osunuy cebe ip.

⁵ Silas tak oajēm Paulo kay, Timóteo dak. Macedônia eipi bewi ip oajēm. Jesus o'ğuwēnuwēn cīcā ip Judeuyū e'aweroroap'a be.

— Deus Jesus acā o'taē wuydaxijojo'ukan — io'e'e'e cebe ip.

⁶ Pūğpūğ Judeuyū'in Paulo ekawēn kay'ūm cīcā o'e. Paulo o'jomuymuy jījā ip. O'ya'ōdada jījā ip. Imēneju Paulo oibu'un ceweju ip je'awero am.

— Jesus ekawēn oğuwēn eywebe — io'e. — Inaka eyetabut ğu wekawēn kay — io'e. — Ipiat'ajojoap pe eyju buje, ōn ma okpiwat ğu Deus xe. Eyju bit eyukpiwat, cekay eyetabut'ūm puye — io'e Paulo. Paulo jesay o'ğuxixik ixeyū xewi ijēm puje okpiwat ğu iap mubapuk am cebe ip.

⁷ Ibocewi o'jēm, Judeuyū cekawēn kay'ūm puye.

Tício Justo duk'a kay o'ju. Ixe duk'a Judeuyū e'aweroroap'a tēğ ma o'yanuy—Deus eju kawēnwēnap'a tēğ ma. Itabut osunuy Deus kay. Ixe duk'a be o'ju Paulo. Judeu'ūmayū be o'ju Jesus ekawēn muwēn ām.

Gebuje Paulo Jesus o'ğuwēnuwēn Tício Justo duk'a be. ⁸ Crispo itabut o'e wuykukukat Jesus kay—ixee duk'a watwat tak. Ixe Crispo Judeuyū e'aweroroap'a kukukat osunuy. Itabut o'e Jesus kay ğasū bit. Warara'acayū dak oitabun Jesus kay. Tak ğu Corinto ka wat oitabun. Deus ekawēn co buje ip oitabun. O'jemubatisasanat ip “Jesus ebekitkiyū oceju ğasū bit” i'e am jebureyū be.

⁹ Gebuje jexey jo'iat o'jojojo Paulo. Wuykukukat o'jebapuk Paulo kay jexey jo'iat pe. Ixima be o'jekawēn Paulo eju.

— Epararam ğu juy eğuy — io'e Paulo be. — Mūğ ğu juy eğuy — io'e. — Ebibu'um ğu juy eğuy wekawēn muwēn ām — io'e. ¹⁰ — Ōn ma exe oğuy — io'e. — Imēnpuye aoka ba'ore cebe ip — io'e. — Ade mabuk itabut je'e okay ijop ka watwat — wuykukukat o'e Paulo be jexey jo'iat pe.

¹¹ Imēnpuye Paulo ibun cīcā osunuy Corinto ka be. Pūğ koato osunuy ibo ka be, koato ipidase dak. Soat em Deus ekawēn muwēnuwēn'uk osunuy ibo ka watwat pe.

¹² Gebuje Judeuyū Paulo kay ğu o'e ip. Paulo o'jat ip taomūn ojuy. O'tujowat ip Gálio be ya'ĵo am. Gálio Grécia eipi kukukat osunuy. Iecuğap osunuy. Oōm ip ibimāmāyū ekawēn cocoap'a be. Paulo o'jomuymuy ip.

¹³ — Teku ocemubu'u'un kuyat ekawēn tağ wuyeku am — io'e ip Gálio be. — “Xipat ma epesop Deus xe eydobuyū'ūm'ūm ekawēn tağ jekukum ğu ma'ğū eyju,” i napa ma teku e'em wuywebe — io'e ip. — Eğukorēm cuy! — io'e ip.

¹⁴ Paulo jede ojuy o'e jemuymuyayū be. Gálio bit:

— Ecede ğu juy — io'e Paulo be.

Gálio bit o'jede Judeuyū be.

— Judeuyū — io'e. — Ōn pit ite ağokatkat oğukorēm ğu — io'e. — Wuykukukat mupubutbun puje, ōn kajuk oğukorēm, ikērēat kuğ wuykukukat xe buje dak — io'e. ¹⁵ — Jawa'ōxixixixi eyju. “Teku wuybadip ekawēn mukērērērēn,” i'e'em eyju — io'e. — “Teku wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn tağ ğu jekukum,” i'e'em eyju. Imēnpuye ōn pit oğukorēm ğu. Eyju ma juy epeğukorēm — io'e Judeuyū be. — Eyxe ma ikērēat kuğ. Oxe bit ikērēat kuğ ğu — io'e.

¹⁶ O'ğujēm ip ibimãmãayũ ekawēn cocoap'a bewi. ¹⁷ Imēneju Judeu'ũmayũ itakoma o'e ip Judeuyũ kay, Paulo o'tujujēm puye. Imēnpuye Sóstenes o'jat ip Judeu'ũmayũ. O'jat ip ixe Judeuyũ e'aweroroap'a kukukat puye. O'ğupokupok cĩcã ip ibimãmãayũ ekawēn cocoap'a exĩntabi weğũn. Gálio bit ak'adit'ũma osunuy ixeyũ kay.

— Āğ ğupokupok ip — io'e jewebe ma. — Őn ğu wukpiwat. Wa'õbi ğu ip imupokupog — io'e.

¹⁸ Pũğ kabia ğu Paulo Corinto ka be osunuy. Ibun ma osunuy Jesus a'õkayayũ eju. Guyjom o'jewemuwēn cebe ip. Corinto ka bewi o'jēm. Síria eipi dağ cu ojuy.

¹⁹ Éfeso ka kay o'ju. Priscila o'ju ceweju, Áquila dak. Cencreía ka dağ ip o'kap. Cencreía ka be bima Paulo o'jakoeat apēn kuy bima Deus pe o'e iap tağ. Waram ip o'ju kobexixi dağ. O'timudek ip. Oajēm ip Éfeso ka be. Paulo oibu'un cewejuwi ip—Áquila ejuwi, Priscila ejuwi dak.

Gebuje Paulo Judeuyũ o'tobuxik. Oõm je'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Jesus o'ğuwēnuwēn cebe ip. O'jewa'õxikxik Judeuyũ eju.

²⁰ — Ibunbun ma juy eğuy ocexe — Judeuyũ o'e cebe. Paulo bit ibu'u o'e cexe ip.

²¹ — Ka'ũma — io'e. — Deus ibikuy bima bit ocepit eykay — io'e cebe ip. O'jewemuwēn cebe ip. Éfeso ka bewi o'jēm. Kobexixi dağ o'ju.

²² Cesaría ka ebikopap pe cemũğ puje o'ju Jerusalém ka be. Itabucayũ kay o'ju. O'tobede ip.

Gebuje kapurũğ tağ o'ju Antioquia ka kay Síria eipi beat ka kay. ²³ Jay. Oajēm. Ibun ma osunuy ibo ka be.

Gebuje itabucayũ o'ğutaybinbin. Soat kaka dağ imutaybitbin ip oekukuku. O'jēm Antioquia ka bewi. Kapurũğ tağ o'ju. Galácia eipi dağ oekukuku, Frígia eipi dağ tak. Jesus a'õkayayũ mutaybinbin oekukuku. Itabut cĩcã ip o'e cũğ ma o'ğutaybinbin puye.

²⁴ Apolo oajēm Éfeso ka be. Apolo ağokatkat osunuy. Judeu osunuy. Alexandria ka bewiat osunuy. Idim cĩcã o'jekawēnwēnwēn. Itaybit cĩcã Deus ekawēn. ²⁵ Kuy bima wara'acat ixe o'ğutaybitbin wuykukukat e dağ wuyeku am iam. Jedokdokap kuğ o'ğutaybitbin ip. Cũğ ma o'ğutaybitbin apēn wuykukukat cuk adi oekuku iam. Itaybit osunuy apēn João Batista adeayũ o'ğubatisasan ikērēat mujurũğrũğap o'jepere ip iap mubapuk am iam. Itaybit ğu bit osunuy apēn ğasũ wuyju jewemubatisasanan “Jesus ebekitkit oceju” i'e am wuybureyũ be iam. ²⁶ Jecokcokap kuğ osunuy imutaybitbin Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Áquila, Priscila dak Apolo o'tujowat jeduk'a be cekawēn co eperere buje. Apēn wuykukukat e dağ ajeku iam o'ğutaybin ip. Itaybit'ũmapi o'ğutaybin ip—ixe o'ya'ĩjojo ğu buk iam. Cũğ cĩcã ma o'ğutaybin ip.

²⁷ Ibocewi Jesus kay itabucayũ Apolo o'tomuwa ixe cu ojuy Grécia eipi kay buye.

— Cum puk õn Grécia eipi kay — Apolo o'e.

— Ha'a — io'e ip.

Cartadup o'tupmubararak ip tupmuju am Apolo eju. O'tupmubararak ip Grécia eipi watwat peaptum—itabucayũ beaptum. O'tupmubararak ip xipan cuy Apolo epejukuk iaptum.

Gebuje Apolo itabucayũ o'ğutaybitbin cĩcã Deus ekawēn Grécia eipi be jajēm puje. Oitabun ip Jesus kay, Deus xe ikukpin ip puye. ²⁸ Apolo Judeuyũ a'õxixiğ o'e soat etabutpe.

— Jesus acã Deus emunaē. Jesus acã o'taē wuydaxijojo'ukan — io'e cebe ip. — Imēn ibararak opop Deus ekawēn tup pe — io'e cebe ip. Mũğ ma ip osodop. Ya'õmuypit pa'ore cebe ip.

19

¹ Apolo Corinto ka be bima Paulo o'kap soat kaka dağ. Éfeso ka kay o'ju. Jay. Oajëm Éfeso ka be.

Gebuje Jesus a'ōkayayū o'tobuxik. Doze be ip osodop. João Batista imubatisasan oeku ikērēat mujurūgrūğap epereap mubapuk am warara'acayū be. Itaybit o'e ip João emumutaybinbinam. ² Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— Ibiōğbuk xipacat oōm tu eywebe, Jesus kay eyetabun puje? — io'e.

— Ka'ūma. Oōm ġu — io'e ip. — Ajo xe'e Ibiōğbuk xipacat? Ocejekūyo ġu buk ixem — io'e ip.

³ — Abu-a'ōbi juk eymubatisasaan? — Paulo o'e.

— João Batista a'ōbi juk ocemubatisasaan — io'e ip.

⁴ — João ikērēat mujurūgrūğ o'jepere'iaiyū mubatisasan oeku — io'e. — Imubatisasan pima, “Wara'acat omuyku kanomūm. Ibutet Jesus i. Ixe kay juy eyetabun epesop,” i'e'e'uk osunuy João — io'e Paulo.

⁵ Iboap co buje o'jewemubatisasaan ip “Oceju Jesus ebekitkiyū ġasū bit—ixe acā ocekukukat” i'e am jebureyū be. ⁶ Paulo jebu o'subumōğ yabi jeje ip. Ibiōğbuk xipacat oōm cebe ip. Ya'ōba'arēmat a'ōm o'jekawēnwēn ip. Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn ip. ⁷ Doze be osodop ip—Jesus kay itabucayū.

⁸ Gebuje Paulo Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be—Éfeso ka beat'a be. Ja'ōcam Deus ekawēn muwēnuwēn'uk osunuy ibo ka watwat pe.

— Gaxīn ma Deus soat kukukan je'e — io'e ibo ka watwat pe.

Ibun osunuy ibo ka be imutaybitbin—ebapūğ kaxi. ⁹ Pūğpūğayū bit Paulo be jemu-taybitbinap kay ġu o'e ip. Ibu'u ip o'e jetabut am Jesus kay. Jesus o'jomuymuy ip adeayū be. Imēnpuye Paulo o'jeok cexewi ip—Jesus kay jetabut am ibu'u uayū xewi.

Wara'at'a kay o'ju Jesus a'ōkayayū eju. Iğo'a wuymutaybitbinap'a o'yanuy. Soat kabia Paulo imutaybitbin osunuy iğo'a be. Iğo'a be Tirano imutaybitbin'uk osunuy pūğpūğ ehora dağ. Ixe imutaybitbin'ūm pima Paulo Jesus ekawēn imutaybitbin'uk osunuy. ¹⁰ Imēn imutaybitbin'uk osunuy xepxep koato bun. Imēneju ade jījā wuykukukat Jesus ekawēn o'ya'ījojo—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Soat Ásia eipi watwat o'ya'ījojo.

¹¹ Gebuje Deus ja'ōbacaap o'ğūm Paulo be wuywebe i'e ba'oreat mubapuk am adeayū etabutpe—o'jojojo ġu buk ip iap mubapuk am. ¹² Imēnpuye adeayū Paulo epağo o'jat cexewi—pağonōmnōm, ikūmpi ekabek tak. Ixe pağo o'jomōğ ip iwātaxipipiyū be. O'je'ada'ada ip ixe pağo mōğ puje. Xipat o'e ip. Ibiōğbuk kērēat tak o'jēmjem adeayū bewi ixe pağo mōğ puje.

¹³ Gebuje pūğpūğ Judeuyū ibiōğbuk kērēat o'ğujēmjem warara'acat pewi. Pūğ ka be ġu ip osodop. Soat kaka dağ oekukuku ip. Ibiōğbuk kērēat mujēmjem'uk oekukuku ip.

Paulo babim imujēm ojuy ip.

— Ocekukukat Jesus a'ōbi oceju e'em ewebe “Ejem cuy cebewi,” i — io'e ip ibiōğbuk kērēat pe.

¹⁴ Imēn imujēmjem ip osodop 7 be ağokatkayū. Ikitpitpityū osodop ip. Cebay butet Ceva i osunuy. Ceva Judeu osunuy. Judeuyū epaiyū kukukat osunuy. Jesus a'ōbi ibiōğbuk kērēat mujēmjem'uk osodop ip adeayū bewi ikitpitpityū.

¹⁵ Jesus a'ōbi imujēm ojuy bima bit, ibiōğbuk kērēat o'jede cebe ip.

— Wetaybit Jesus — io'e. — Wetaybit Paulom tak — io'e. — Pām eyju? Abuyū eyju? Jesus a'ōkayayū ġu eyju oxe bit — ibiōğbuk kērēat o'e cebe ip.

¹⁶ Ibiōğbuk kērēat kukat o'jorojoro cekay ip—7 beayū kay. Toti ip o'ğuwekuwek. O'watwat ip iğo'a bewi 7 beayū. O'jenapōn ip soat iwekwek. Soat ip yaokaka o'jem. Ibo o'jebapuk Éfeso ka be.

¹⁷ Iboap awëğ o'yawëğtobuxik ip—Éfeso ka watwat, Judeuyū, Judeuyū'ūmayū dak. Iparara o'e ip te'e ma “Jesus a'ōbi òn” i'eap puxim.

— Wuykukukat Jesus ya'ōbuyxi jījā — io'e'e ip. Ade ixeyū'in oitabun wuykukukat Jesus kay.

¹⁸ Ade wamomoyū dak oitabun Jesus kay. Apēn cuk adi ikērēat o'ğujurūğrūğ ip iap o'ğuwēn ip Paulo be. Itabut cīcā o'e ip Jesus kay. Jebukaypacap o'jepere ip.

¹⁹ Gebuje ibukaypacap ibararak osodop taperadup pe ibibodo. Oibu'un ip jebibododon. Warara'acat muy'ū ām ip oibu'un. Jebukaypacaptup o'tupmu'awero ip tupmupik am soatup. O'tupmupik ip soat etabutpe. Teiboğ cīcā osodop tuptei. Tuptei 50,000 dinheiro osodop isurūğat prata muğëğë.

²⁰ Imēneju warara'acayū oitabun Jesus kay. Tak ğu ip oitabun. Deus ekawēn kay jījā ip o'e, cūğ cīcā cexe ip puye.

²¹ Gebuje Paulo co ojuy Jerusalém ka kay. Deus a'ōbi cu ojuy o'e Macedônia eipi dağ cu ojuy, Acaia eipi dağ tak.

— Jerusalém ka kay oju pin — io'e jewebe ma. — Ibo ka be oju buje Roma ka kay dak oju pin — io'e jewebe ma.

²² Xepxep jewejuayū'in o'ğuju jewap Macedônia eipi be. Timóteo o'ğuju, Erasto dak. Ixe bit Ásia eipi be ibunbun mabuk osunuy.

²³ Gebuje Demétrio adeayū o'ğutakomān Jesus a'ōkayayū kay. O'ğutakomān ip, soat kaka dağayū oitabun Jesus kay buye. ²⁴⁻²⁵ Demétrio pratam yamuğëğë'ukat osunuy. Diana kay je'e'eap'a'it'it'a muğëğë'ukat osunuy. Ade Éfeso ka watwat kapikpik'uk ip osodop Demétrio eju ibiat'a muğëğëm. Ade dinheiro bubu'uk ip osodop ibiat'a muğëğëapteim. Tūybe Diana Deus iān o'e ip Éfeso ka watwat. Imēnpuye te'e ma Diana kay jījā ip osodop. Demétrio ibiat'a muğëğë'ukayū o'tomuwā je'awero am soat jeweju kapikpik'ukayū dak.

Ibocewi o'jekawēn cebe ip.

— Oburereyū — io'e. — Eyetaybit ade dinheiro bubum wuyju wuyekapikapteim iam.

²⁶ Paulo bit adeayū mubu'u'un jetabut am Diana kay. “Ijodiat emumuğë Deus ğu,” i'e'em ixe soat pe. Imēnpuye adeayū pu'u'un ip jetabut am Diana kay. Jetabucap epereperem ip — io'e.

— Itabut o'e ip Paulo ekawēn kay—Éfeso ka watwat, soat Ásia eipi watwat tak — io'e. — Imēn xipat ğu jījā wuywebe! ²⁷ Imēn ibun pima, ajo be acejekapik? Wuyekapikap ka'ūmğū o'e. “Ibuyxim ğu oce'e Diana duk'a!” i je'e ip adeayū—Ásia eipi watwat, soat ka dağayū dak — io'e. — “Diana Deus ğu,” i je'e ip — io'e.

²⁸ Imēneju Demétrio ekawēn cocoayū isapka'ore o'e Paulo kay.

Gebuje o'jewāwā ip ya'ōberen—Diana kay je'e'eap'a'it'it'a muğëğë'ukayū.

— Diana ya'ōbuyxi jījā! — io'e ip ya'ōberen. — Soat ka watwat itabut cekay! — io'e ip. — Diana kay acā wuyetabut! Diana acā Deus! — i te'e ma o'e ip ya'ōberen.

²⁹ Tūybe Diana Deus iān o'e ip. Imēnpuye soat'a'a dağ ip ya'ōberen o'jewāwā.

Ade ip dao ma o'ju je'aweroroap'a kay—yaboğat'a kay. Cum pima ip xepxepayū o'jat Paulo eju jekuku'ukayū—Macedônia eipi bewiyū. Gaijo o'jat ip, Aristarco dak. O'tujowat ip je'aweroroap'a be—yaboğat'a be. Tak ğu ip o'je'awero iğo'a be. ³⁰ Paulo òm ojuy o'e iğo'a be. Imēnpit itabucayū o'ğūōmat ğu. ³¹ Warara'acayū dak o'jewa'ōmuju Paulo be—Ásia eipi kukukayū—ibureyū.

— Eōm ğu juy je'aweroroap'a be — io'e ip. — Aokam cuy ip — io'e ip Paulo be.

— Oōm ğu — io'e.

³² Gebuje aweromayū warēmtağ ma o'jewāwā. Wara'at tağtağtağ ma ip jewāwāwām. Apëğām ijoce awerom wuyju iam itaybit ğu o'e ip. Inaka ya'ōberen ma jewāwāwām ip. Itakoma jījā ip o'e Paulo ejuayū kay, Judeuyū kay dak.

³³ Gebuje Judeuyũ itakomaayũ mudin ojuy o'e. Imēnpuye Alexandre o'ģuju ip jewāwāyũ dopabe. Alexandre itakomaayũ mudin ojuy o'e. O'jebaeuru mũğ ma epesop i'e am aweromayũ be.

³⁴ Teku Judeu iam itaybit puje, biğ ma ip o'jewāwā.

— Diana ya'õbuyxi jĩjã! — io'e ip ya'õberen. — Ixe Diana deus wuyxe soat xe, Éfeso ka watwat xe! — io'e ip ya'õberen.

Ibun cĩcã ip o'jewāwā. Xepxep hora ya'õberen o'jewāwā ip. O'jewāwā ip tũybe Diana Deus iãn o'e ip puye.

³⁵ Gebuje ağokatkat jewāwāwāyũ o'ģuymũğ. Ixe ağokatkat Éfeso ka kukukayũ'in sunuy. Pa'orem cĩcã jewāwāwāyũ o'ģuymũğ. O'jekawēn cebe ip.

— Éfeso ka watwat, eya'õpicũğcũğ cuy epesop wekawēn kay! — io'e. — Soat kaka dağayũ itaybit ip Éfeso ka watwat Diana kay je'e'eap'a kukan iam—deus tuk'a kukan iam—kuy bima kabi bewi o'kopiat'a kukan iam. ³⁶ Abu kuka o'e: “Éfeso ka watwat itabut ğu Diana kay,” i? Ka'ũma ma! — io'e. — Imēnpuye juy epeyewāwā ğu — io'e. — Mũğ ma epesop! — io'e. — Warēmtağ ğu juy epe'e'e! — io'e cebe ip. ³⁷ — Te'e ma juk iteyũ ağokatkayũ epetojot ijoce — io'e. — Diana kay je'e'eap'a beat o'tujupa'um ğu ip — io'e. — Diana nuyap'a o'jomuymuy ğu ip — io'e.

³⁸ — Demétrio, ceweju kapikpik'ukayũ dak warara'acat muy pin pima, cum ip ibimãmãat ekawēn coco'ukat topabe — io'e. — Ade ip wuyka be. Ijoce ğu bit ip warara'acat jomuymuy—ibimãmãat ekawēn coco'ukat topabe acã — io'e. — Soat em ip je'awerorom. ³⁹ Ce'awero buje ip ceweju juy ip epeyekawēn — io'e. — Wuy-dobuyũ'ũm'ũm ekawēn tağ cuy ajeku — io'e. — Cedağ'ũm cĩcã wuyju e'em ğasũ bit — io'e. — Warēmtağ wuyju e'em ğasũ bit — io'e.

⁴⁰ — César ebekitkit kuka o'e wuywebe: “Cedağ ğu juk adi epe'e'e,” i. “César a'õ dağ ğu juk epeye'awero,” i kuka o'e ip wuywebe — io'e. — Ipiat kuka o'supi'ajoat ip wuywebe — io'e. — “Cedağ ma mo a'ģu oceju e'em” i'e ba'ore wuywebe — io'e cebe ip.

⁴¹ Soat aweromayũ o'ģuyipit iboap epere buje. O'jepit ip jeduk'a be.

20

¹ Ce'aweroap epere buje Paulo Jesus kay itabucayũ o'tomuwā je'awero am. O'jekawēn ceweju ip ya'õmucan am. Guyjom:

— Cum puk õn — io'e cebe ip. — Macedônia eipi kay õn cum. Eybu'um ğu juy epesop Jesus kay — io'e cebe ip.

O'jēm Éfeso ka bewi. O'ju.

² Gebuje Macedônia eipi dağ oeku. Soat kaka dağ oekuku itabucayũ jojom. O'ğubikuy ip biğ ma itabut am Jesus kay.

³ Grécia eipi kay oajēm. Ebapũğ kaxi ibo eipi be osunuy. Paulo ma tibog cĩcãat mudek ojuy o'e Síria eipi kay jeju am. Judeuyũ bit Paulo aoka ojuy ip. O'jewawē ip Paulo aoka am.

— Ga'a juy ayaoka — io'e ip. — Kobexixi be iõm puje juy ayaoka — io'e ip.

Paulo o'jekũyjo jaoka ojuy ip iam. Imēnpuye oibu'un tibog cĩcãati mudek am.

Fílipos ka kay Paulo o'ju. Kapurũğ tağ o'ju. Macedônia eipi dağwi o'ju. Warara'acayũ o'ju ceweju itabucayũ. ⁴ Ibũrũ ma ip o'ju Paulo eju: Sópatro, Aristarco, Segundo, Gaio, Timóteo, Tíquico, Trófimo. Sópatro Beréia ka bewiat osunuy. Pirro ipot osunuy. Aristarco Tessalônica ka bewiat osunuy, Segundo dak. Gaio Derbe ka bewiat osunuy. Tíquico Ásia eipi bewiat osunuy, Trófimo dak. Ibũrũ ma ip o'ju Paulo eju—7 beayũ. ⁵ Jay. Oajēm ip. Õn tak cuk adi oğuy Filipos ka be. Õn Lucas. Ijudup mubarararağ õn.

Ibocewi 7 beayũ o'ju ocewap Trôade ka be ocewiwi am. Paulo odopabijuk Filipos ka be. ⁶ Judeuyũ peta muğëğëm osodop ixeyũ kabia dağ. Imuğëğëm pima pão'a o'o'uk osodop ip—yamuyuhuhuaptõmtëm'umat'a.

Ixe epeta kap puje Trôade ka kay oceju. Ocejëm Filipos ka bewi. Kobexixi be oceõm. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Pũğpõğbi xet tiboğ cĩcãati dağ oceku. Warara'acayũ ocenomuixik pũğpõğbi xet kap puje—itabucayũ—7 beayũ. Ocenomuixik ip Trôade ka be. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. 7 xet ibo ka be ocesop.

⁷ Katpuje oceje'awero soat itabucayũ eju Sábado bima. Pão'a o am oceje'awero Jesus e'ũap kay ocegebu am. Yaboğat'abi be oceje'awero—umat'abi be. Paulo ocemutaybitbin o'e umat'abi be, kuyaje wara'at ka kay cum puye. Ibun osunuy ocemutaybitbin. Iximadakpe mabuk ocemutaybitbin osunuy. ⁸ Torotoro'i oeku lamparina'a umat'abi dağ yabimukabia am.

⁹ Ağokatkat tak Paulo ekawën o'jekũyjo iboce—yaypan'isuat. Ibutet Êutico i osunuy. Xik'i osunuy uk'aba'etatok pe. Xiiih. Oixet pin cĩcã ibun osunuy kawënwën puye. Xet. O'xet. Wũn. Bëkũ. Umwi o'at. O'ğũ'ãy ip. Kuy ce'ũ. ¹⁰ Paulo o'kop umat'abi bewi.

O'kop ce'uat kay. Erot io'e. O'jeerot. Ce'uat o'yakobut. O'jekawën itabucayũ eju. — Epeyekuy ğũ juy — io'e. — Ce'ũ ğũ teku! Itait ma — io'e.

¹¹ Gebuje umat'abi be ğuto ocejeu. Pão'a oceyadakat iğo'abi be Jesus e'ũap kay ocegebu am. Ocejekõn. Paulo kabiam oibu'un kawënwënapı. Oikabia kawënwën. O'jëm kabia buje.

¹² Yaypan'isuat o'tujowat ip tuk'a be. Soat ip icokcok o'e i'at'ibit o'jetait puye.

¹³ — Cum õn Assôs ka kay — Paulo juk o'e ocewebe. — Kapurũğ tağwi ma õn cum — io'e. — Iboce õn jeydopabijuk. Kobexixi dağwi juy eyju bit epeju — io'e ocewebe.

¹⁴ Oceju Paulo wap. Kobexixi be oceõm. Oceju Assôs ka be. Paulo dak o'ju kapurũğ tağwi Assôs ka be. Ibo ka bewi ixe dak oõm kobexixi be oceweju.

Gebuje oceju Mileto ka kay. Mitilene ka dağ oceku. ¹⁵ Ocejëm Mitilene ka bewi. Kuyaje ocajëm tip'aweroro weğũn. Tip'aweroro butet Quios i osunuy. Kuyaje ocejemũğ wara'at tip'aweroro be. Ixe tip'aweroro butet Samos i osunuy. Kuyaje ocajëm Mileto ka be.

¹⁶ Paulo ibu'u osunuy ibun jenuy am Ásia eipi be. Imënpuye ocejecũ ğũ Éfeso ka be. Ocekap ma. Jerusalém ka be yajëm pin o'e peta muğë awap—Pentecostes ekabia awap.

¹⁷ Gebuje Paulo Éfeso ka watwat o'tomuwã Mileto ka be bima—Jesus kay itabucayũ kukukayũ. Mileto ka Efeso ka tēğ ma o'sukadop. O'tomuwã ip tot am jekay.

¹⁸ Yajëm puje Paulo o'jekawën ceweju ip.

— Oburereyũ — io'e. — Ibun cuk oğuy eyxe. Wuykukukat peam kapikpiğ pima cedağ ma juk adi ojekukuku. Ásia eipi bewi wajëm pujeap ojekukuku cedağ. Eyetaybit wekukuam. ¹⁹ “Soat podi ma wa'õbuyxi õn,” i'ũmğũ juk adi ocece eywebe. Oğuycũğ cuk adi ojekukuku warara'acayũ ikërëat muğëğëm pima. Ipiat cuk adi osupiãjojo. Judeuyũ oaoka ojuy bima. Kawën idipat muwënuwën cuk adi ojekukuku soat pe. ²⁰ Obu'un ğũ adi kawën idipat muwën ãm eywebe. Soan õn eymukũyjojo. Eymutaybitbitbin cuk adi je'aweroroap'a be, eyduk'a be dak.

²¹ — Jesus muwënuwën cuk adi ojekukuku soat pe eywebe—Judeuyũ be, Judeu'ũmayũ be dak. “Eyğuycũğcũğ cuy epesop ikërëat kuğ puye,” i juk adi ocece eywebe. “Ikërëat mujurũğrũğap cuy epeyepere,” i juk adi ocece eywebe. “Deus ekawën tağ cuy epekuku,” i juk adi ocece eywebe. “Jesus Cristo kay eyetabun cuy epesop—wuykukukat kay,” i juk adi ocece eywebe. Imën cuk adi eymutaybitbin ojekukuku. Eyetaybit soat iboam — io'e.

²² — Ğasũ bit Jerusalém ka kay õn cum. Deus biõğbuk a'õbi õn cum. Wetaybit ğũ apën je'bapuk owebe Jerusalém ka be iam. ²³ Ipiat cuy osupi'ajo ibo ka be. Obu ip ibo ka be. Omuõm ip daomũnmũnap'a be. Wetaybit iboam. Soat ka dağ õn cucum pima, Deus biõğbuk kuy juk omukũyjojo iboam. ²⁴ Imënpit omuparararan ğũ iboap. Waokapi ğũ.

Obikuy jĩjã bit soat wekapikap mu'ũm ãm—Jesus Cristo o'gũm owebe iap mu'ũm ãm. Ixe juk o'e owebe “ ‘Ikêrêat mujurũgrũgap cuy epeyepere,’ i juy ece soat pe,” i. “ ‘Eyepere buje Deus ikêrêat ju'uk eywebewi,’ i juy ece soat pe,” io'e owebe. “ ‘Wuykukukat Jesus kay eyetabun puje, Deus ikêrêat ju'uk eywebewi,’ i juy ece cebe ip,” io'e. “Deus soat em xipan jeykuk,” i juy ece cebe ip,” io'e. “Obikuy jĩjã wekapikap mu'ũm ãm,” io'e.

²⁵ — “Soat ipi dağacat je'e ‘Deus acã wuykukukat,’ ” i juk adi ocece eywebe kuy bima. ²⁶⁻²⁷ Gasũ bit wetaybit waram eyju ojo ğu ijodi iam. Imēnpit Deus ekawēn cuk adi oğuwēnuwēn eywebe. Deus pe eymukũyjojoap ekawēn tak oğuwēnuwēn soat pe eywebe. Abu be oğuwēn'ũm? Soat pe ma oğuwēn. Imēnpuye pũğ ey'in Jesus kay itabut'ũm pima, òn ğu okpiwat. ²⁸ Deus ekawēn tağ cuy epeku — io'e cebe ip. — Deus biõğbuk cuk eynaē Jesus kay itabucayũ kukukayũm. Jesus ebekitiyũ ip, ixe o'jedoyekereren cebeam ip puye — io'e. — Xipan cuy ip epejuk ovelha kukuk'ukat puxim — io'e.

²⁹ — Wetaybit òn ijoce'ũm pima ağokatkayũ jajēm eykay iam—ikêrêat mujurũgrũğ'ukayũ—ika'uat puximayũ. Napaap ip ğuwēn eywebe Jesus kay eyetabucap epereap ojuy. Ovelha kay wida ajēmap puxim jajēm ip eykay. Adeayũ ğuğuykukuku ip. Icēmãn ğu ip ğutaybin—napaam acã. ³⁰⁻³¹ Warara'acayũ ğuğuykukuku ip jetabucap epereap ojuy. Imēneju ağ cuy epesop ixeyũ be eymuğuykukuap puxim. Pũğpũğ ey'in tak warara'acayũ ğuğuykukuku jetabucap epereap ojuy — io'e cebe ip.

— Ebpũğ koato ma juk adi eymutaybinbin oğuyğuyğuy. Kawēn idipat muwēnuwēn cuk adi oğuyğuyğuy eywebe kabiam, ixima dağ tak — io'e. — Ekay wetabotaidabotbon kapikpiğ cuk adi oğuyğuyğuy. Gbum cuy epesop iboap kay — io'e cebe ip.

³² — Deus pit xipan cĩcã jeykuk — io'e cebe ip. — Deus ekawēn kay juy epesop — io'e. — Ixe ekawēn kay bima, eypararam ğu epesop. Deus ekawēn kay bima, jeybu'un ğu Jesus kay eyetabut am. Deus xipacat ùmũm jebekitkiyũ be. Eywebe dak xipacat je'gũmğũm — io'e. ³³ — Eyxe bima wetabikuku ğu juk oğuy eybubut kay eyxe bima, eyeprata kay dak, eyeouro kay dak, eydoti kay dak. ³⁴ Òn ma kapikpik'uk oğuy obubut pu am, odoti bu am tak, owejuayũ bubut pu am tak, owejuayũ doti bu am tak. Eyju dak eyetaybit iboam. Imēn cuk adi ojekuku eyxe bima. ³⁵ Eyju dak wekukuap puxim cuy epeku ğasũ — io'e. — Acejekapik cĩcã juy tadaybotbocayũ buywat am. Kuy imēn adi eymutaybitbin oğuy — io'e. — Wuykukukat Jesus imēn o'e:

Ibubu'ukat cokcokap podi ma iũmũm'ukat pit e'em, i. Imēn o'e wuykukukat Jesus Cristo — io'e. — Cekawēn kay ğebum cuy epesop — io'e cebe ip.

³⁶ Paulo imēn o'jekawēn Jesus a'òkayayũ kukukayũ eju—Éfeso ka bewiayũ eju.

Iboap e buje Paulo o'jēğ'aecõğcõğ. O'jekawēn Deus eju. Soat Éfeso ka bewiayũ dak o'jekawēn Deus eju. ³⁷ Soat ip wawa o'e Paulo cēm puye.

Gebuje Paulo ip o'yakobutbut. O'yağobukõnkõn ip cēm puye. ³⁸ Iğuycũğcũğ ip o'e Paulo ekawēn kay, “Waram eyju ojo ğu ijodi,” io'e buye.

21

¹ O'ju ip Paulo eju kobexixi kay. Ocejewemuwēn cebe ip. Ocejēm cexewi ip. Oceõm kobexixi be.

Tiro ka kay oceju. Cucum pima oceju tip'aweroro be. Ocajēm tip'aweroro be. Tip'aweroro butet Cós i osunuy. Kuyaje ocajēm Rodes ka ebikopap pe. Ibocewi ocajēm Pátara ka be.

² Wara'at kobexixi ocetobuxik. Oceõm cebe—Fenícia eipi kay cu ojuyat pe. Ocejek ebikopap pewi. ³ Wara'at tip'aweroro ocetipcoco ğebuje. Ibutet Chipre i osunuy. Ocekap wuyba'ũğat kadi. Oceju Síria eipi be. Ocejemũğ Tiro ka ebikopap pe. Tiro ka Síria eipi be opop. Kobexixi be kapikpik'ukayũ tarekrek tujujēm ojuy kobexixi bewi iboce. Imēn ocajēm Tiro ka kay.

⁴ Jesus kay itabucayũ ocetobuxik ibo ka be. Ibun ma ocesop cexe ip. 7 xet ocesop cexe ip. Ixeyũ o'jekawẽn Paulo eju Deus biõgbuk a'õbi.

— Eju gu juy Jerusalém ka be — io'e ip Paulo be. — Jaoka ip itakomaayũ — io'e ip.

⁵ Ocejẽm puje, itabucayũ o'je'awero ocewebe jewemuwẽn âm—ağokatkayũ, aoyũ dak, bekitkit tak. Oceweju o'ju ip ebikopap pe. Ocejẽg'aecõgcõg ka'oririt pe. Deus eju ocejekawẽn.

— Cum puk oceju — i oce Tiro ka bewiayũ be.

— Ha'a — io'e ip. — Deus cuy je'ju eyweju — io'e ip ocewebe.

⁶ Ocejẽm kobexixi be. Ixeyũ bit o'jepit jeduk'a be. Imẽn ocejẽm Tiro ka bewi. ⁷ Kobexixi dağ oceju.

Ocejẽm Ptolemaida ka kay. Itabucayũ ocetobuxik. Pũg kabia ocesop cexe ip.

⁸ Kuyaje ocajẽm Cesaréia ka be. Filipe ocetobuxik. Filipe kawẽn idipat muwẽnuwẽn'ukat osunuy. Kuy bima Jerusalém ka watwat Filipe o'jomuy itabucayũ buywatwat'ukan 6 beayũ eju. Ixe duk'a be ocesop. ⁹ Ixe ebadipdip taxit osunuy. Itoptep gũ ixeyũ bit osodop. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ osodop ip. Puğ kabia gũ ixeye duk'a be ocesop.

¹⁰ Ağokatkat tak oajẽm ocekey. Oajẽm Judéia eipi bewi. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat osunuy. Ágabo i ibutet osunuy. Apẽn gujyom je'bapuk iam Deus ocemutaybitbin'uk osunuy. ¹¹ Ixe Paulo ukpumũnpu o'subu'uk. Jebõgbi o'jomũnmũn Paulo ukpumũnpum. Jekağobi dak o'jomũnmũn yukpumũnpum.

Imũnmũn epere buje, o'jekawẽn Paulo eju.

— Deus biõgbuk omukũyjojom — io'e. — Jerusalém ka watwat jedaomũn — io'e. — Jedaomũn ip apẽn obõgbi mũnmũn iap puxim — io'e. — Jeũm ip Judeu'ũmayũ be—itakomaayũ be — io'e.

Ágabo imẽn o'e Paulo be. ¹² Gebuje oceju ocejekawẽn Paulo eju.

— “Eju gu juy Jerusalém ka kay,” — i juk ocece ewebe — ioce cebe. — Jedaomũn ip — ioce.

— Eju gu juy — io'e warara'acayũ dak yaokaap puxim.

Itabucayũ o'tõtõn Paulo iju pin puye—Cesaréia ka watwat.

¹³ — Apẽnpuye eyju wawa? — io'e Paulo. — Cum cuy õn Jerusalém ka kay — io'e. — Omuğuycũgcũg eyju? Apẽnpuye eyju omudaobu'un ojuy? Wuykukukat Jesus ibikuy bima, obu'u gu oce ixeyũ be odaomũn âm. Obu'u gu dak we'ũ âm. Wuykukukat Jesus a'õbi acã ojeku — io'e.

¹⁴ Paulo ağuyumuwarurun pa'ore o'e ocewebe. Imẽnpuye ocebu'un yağuyumuwarurun.

— Wuykukukat bikuyap tağ cuy ejeku — i oce cebe.

¹⁵ Imẽnpuye ocejewemuxipan Jerusalém ka kay oceju am. Oceju.

¹⁶ Jay. Ocajẽm Jerusalém ka kay. Jesus kay itabucayũ o'ju oceweju. Ocedujowat ip Menasom kay Cesaréia ka watwat. Menason Chipre eipi bewiat osunuy. Kuyje ma itabucat osunuy Jesus kay. Ixe duk'a be ocesop.

¹⁷ Jerusalém ka be ocajẽm puje itabucayũ jom oceku. Icockok o'e ip ocajẽm puje.

¹⁸ Kuyaje Paulo o'ju Tiago kay oceweju. Tiago xe awerom osodop ip itabucayũ kukukayũ—Jerusalém ka watwat. ¹⁹ Paulo ixeyũ o'tobede.

Gebuje:

— Deus ja'õbacaap o'ğubapukpukpuk Judeu'ũmayũ be õn ixeyũ xe bima — io'e Paulo.

— Tak gu ip oitabun Jesus kay Judeu'ũmayũ. Ade jĩjã ip oitabun — io'e Paulo cebe ip.

²⁰ — Ka'ũmğu Deus co'iat xipacat! — io'e ip, iboap co buje.

Gebuje itabucayũ kukukayũ o'jekawẽn Paulo eju.

— Xipit ma, ocekitpit — io'e ip. — Imẽnpit etaybit ade Judeuyũ itabut o'e Jesus kay iam — io'e ip. — “Jesus kay wuyetabut puje dak Moisés ekawẽn tağ cuy ajeku,” i'e'em pit ip — io'e ip. ²¹ — “Paulo bit warẽmtağ ma Judeuyũ mutaybitbin Judeuyũ'ũmayũ ka

be bima,” i'e'em ip napa ma — io'e ip Paulo be. — “‘Moisés ekawën tağ ğu juy epeku,’ i'e'em Paulo,” i'e'em ip — io'e ip. — “‘Eyipotpoyũ juy epetaypu'agobixeedakat ğu,’ i'e'em Paulo,” i'e'em ip — io'e ip. — “‘Aypapayũ'ũm'ũm ekawën tağ ğu juy epeku ğasũ bit,’ i'e'em Paulo,” i'e'em ip napa ma — io'e ip Paulo be. — Imën emuymuy Judeuyũ, itabut ma'ġu ip Jesus kay — io'e ip. ²² — Kuy ip o'jekũyjo ijoce ajëmap awëğ — io'e ip Paulo be.

²³ — Oce'e'eap tağ cuy ece — io'e ip Paulo be. — Ebadipdip aġokatkayũ jewemuisusun Deus xe, itabucayũ — io'e ip. — “Ocewemuisun cuy,” i juk o'e ip Deus pe. ²⁴ Ixeyũ ebadipdipayũ juy etujowat eweju. Wuybabi dağ cuy ecewemuisun ceweju ip — io'e ip Paulo be. — Dinheiro juy eġũm ebadipdipayũ be yakoeapteim, iõhõ buap teim tak. Iõhõ juy ip je'ġũm paĩyũ be imupik am Deus etabixe. Imën e'e buje, soat itaybit je'e icëm ġu e'em ip Paulo muymuy iam — io'e ip. — Itaybit je'e ip ën tak Moisés ekawën tağ jekukum iam — io'e ip Paulo be.

²⁵ — Kuy oceje'awero Judeu'ũmayũ awë ãm — io'e ip. — Cartadup ocetupmuju cebe ip—itabucayũ be. Imën e'em iġodup: “Deusbaroyũ wap iënmõğ'ibitën cuy epesuën'o ġu,” i. “Puca doy juy epetoykõn ġu,” i. “Iëntoyteyatën cuy epesuën'o ġu,” i. “Wara'at tayxi eju ġu juy epeyepo, wara'at itop eju ġu dak,” i. Ibiatup ocetupmubararak ixeyũ awëaptum — io'e ip. — Ocewebe yawëwëap tağ cuy jeku ip — io'e ip Paulo be.

— Ma — Paulo o'e. — Eyekawën tağ cuy oce — io'e.

²⁶ Paulo ixeyũ be jawëap tağ o'e. Ebadipdipayũ o'tujowat jeweju. Kuyaje o'ju jewemuisun am Deus xe ceweju ip. Oõm Deus eju kawënwënap'a be—yaboğat'a be.

— Gaxĩn ma oceisu oce'e — io'e ip paĩyũ be. — Oceisu bima, iõhõ oceġũm eywebe imupik am Deus etabixe — io'e ip paĩyũ be.

Paulo iõhõ kuka o'ġũm ebadipdipayũ muisunapteim 7 xet kap puje. Iboap tak o'ġuwën paĩyũ be.

²⁷ 7 xet kapap wi ijawũn pima Judeuyũ Paulo o'jojojo Deus eju kawënwënap'a be—Ásia eipi bewiyũ. Ixeyũ Judeuyũ adeayũ o'ġutakomãn Pauloyũ kay. Ixeyũ Paulo o'jat.

²⁸ O'jewãwã ip ya'õberen adeayũ be.

— Israel naxegebitbit! — io'e ip. — Ocebuywan cuy epe'e! — io'e ip. — Daosuw! — io'e ip. — Aġokatkat cuy ajat — io'e ip. — Ixe warëmtağ wuymutaybitbin jekukum soat kaka dağ — io'e ip napa ma.

— Ixe e'em adeayũ be: “Judeuyũ ikërëat kuğ Deus xe,” i; “Moisés ekawën tağ ġu juy epeku,” i dak — io'e ip napa ma. — Ixe Deus eju kawënwënap'a muymuy — io'e ip napa ma. — Judeu'ũmayũ o'tujuõm ija'a be — io'e ip. — Ija'a mubuyxi'ũm'ũm cĩcã ip — Judeuyũ napa ma o'e—Ásia eipi bewiyũ.

²⁹ Tũybe Paulo Judeu'ũmat o'tujuõm Deus eju kawënwënap'a be iãn o'e ip. Imënpuye oitakomãn ip Paulo kay. Ixe Judeu'ũmat putet Trófimo i osunuy. Éfeso ka bewiat osunuy. Koap pima Judeuyũ Paulo o'jojojo Trófimo eju. Xepxem oekuku ip Jerusalém ka be—Paulo Trófimo eju. ³⁰ Imëneju ade Jerusalém ka watwat o'jedau Paulo kay. Soat tağwi o'jedau ip. Paulo o'jat ip. Kururuğ o'tujujëm ip ija'a bewi. Akikay o'tujowat ip. Dao ma ija'a exĩntabi o'tomodip ip. ³¹ Paulo aoka ojuy ip.

Adeayũ dak o'jedau 1000 be sorarayũ kukukat kay imukũyjom—Jerusalém ka wiwi'ukayũ kukukat kay.

— Soat Jerusalém ka watwat jewaokakam! — io'e ip cebe. — Kawën ikërë jĩjã — io'e ip. — Jawaoka ojuy ip — io'e ip cebe.

³² Imënpuye sorarayũ kukukat dao ma o'jedau iġo'a be. Ade jĩjã jesorarayũ o'tujowat jeweju. 100 be sorarayũ kukukayũ dak o'tujowat jeweju.

O'jedau ip Paulo kay. Itakomaayũ Paulo mupokupoğ o'e. Oibu'un ip yaoka am sorarayũ dobuxik buje. 1000 be sorarayũ kukukat oajëm. Jesorarayũ o'ġuju Paulo bum iġo'a beayũ be yaokaap puxim.

³³ — Epesubumikirik cuy correntebum—xepxepum — io'e sorarayũ be.

— Abu ite aḡokatkan? — io'e yaoka ojuyayũ be. — Apẽn ite o'e eywebe? — io'e.

³⁴ Gebuje yaoka ojuyayũ o'jewāwā ya'ōberen. Wara'at taḡtaḡtaḡ ma ip o'jewāwā. Imẽnpuye 1000 be sorarayũ kukukat pe itaybit pa'ore o'e apẽnpuye Paulo aoka ojuy ip iam.

— Epetujowat cuy wuydopdopap'a be — io'e jesorarayũ be.

³⁵ Sorarayũ Paulo o'tujowat jedopdopap'a kay. Toptopap'a ewadaḡḡũn xe bima sorarayũ ja'ōpi'a jeje Paulo o'tujuu itakomaayũ be yaokaap puxim. ³⁶ Itakomaayũ nomuju o'jedau ip Paulo bu ojuy.

— Epeyaoka juy! — io'e ip ya'ōberen.

³⁷ Gebuje Paulo o'jekawẽn 1000 be sorarayũ kukukat pe.

— Wekawẽn put tu eweju? — io'e Grego a'ōm 1000 be sorarayũ kukukat pe.

³⁸ — Etaybit tu Grego a'ōm? — io'e. — Egito eipi bewiat ḡu du ěn? — io'e. — Kuy bima ixē Egito eipi bewiat adeayũ o'ḡu'awero jenopaḡoḡo ām Roma ka kukukat esorarayũ eju. 4000 aḡokatkayũ oekuku ip ceweju. 4000 beayũ o'tujowat uk'a'ūmat pe. Warara'acat aoka ojuy ip o'e. ěn ixē aḡokatkat ḡu du? 1000 be sorarayũ kukukat o'e Paulo be.

³⁹ — Ka'ūma — io'e. — Gujuat ḡu ōn — io'e. — Wara'at ma ōn pit. Judeu ōn. Tarso ka be okap—Cilícia eipi be — io'e. — Tarso ka waypanap ka—ikaboḡatka — io'e. — Wekawẽn pin cĩcā waoka ojuyayũ be. Āḡ puk ocekawẽn ceweju ip — Paulo o'e.

⁴⁰ — Ha'a. Ecekawẽn puk — io'e.

Paulo cūḡ'i osunuy sorarayũ dopdopap'a ewadaḡḡũn ceje. Wěḡwěḡ'i o'e jebum itakomaayũ muymũḡ ām.

Gebuje Paulo o'jekawẽn itakomaayũ be. Ya'ōm ma ip o'jekawẽn ceweju ip—Judeuyũ a'ōm—Hebreu a'ōm.

22

¹ — Tapupuyũ okitpitpiyũ, baybayũ — io'e. — Eya'ōpicũḡcũḡ cuy epesop wa'ō kay. Ocedewayo juy eywebe wa'ĩjoam — io'e.

² — Wuya'ōm ma teku kawẽnwẽn! — io'e ip Judeuyũ. Mũḡ o'e ip ya'ĩjo am. Paulo o'jekawẽn ceweju ip.

³ — Ocedewayo juy — io'e. — Judeu ōn. Tarso ka be okap Cilícia eipi be — io'e. — Ijop ka be ma bit owaypan—Jerusalém ka be Gamaliel be omutaybit am. Moisés ekawẽn omutaybitbin osunuy. Ocedobuyũ'ũm'ũm ekawẽn omutaybitbin osunuy — io'e. — Kaypatpan ḡu ōn pit wetaybin. Soat eyju Deus bikuyap taḡ jeku ojuy. Ōn tak eybuxim cuk adi ibikuyap taḡ jeku ojuy oḡuy — io'e.

⁴ — Wetakoma jĩjā juk adi oḡuy Jesus a'ōkayayũ kay—ieisuate daḡ jekuku'ukayũ kay. Ixeyũ kaykay jĩjā ma juk adi oḡuy. Ade ip otaomũnmũn. Daomũnmũnap'a be ip oḡuōmōm—aḡokatkayũ, aoyũ dak. Ade ip oyaokaat ixeyũ'in. ⁵ Paĩyũ kukukayũ itaybit imẽn cuk adi ojekuku iam, Judeuyũ kukukayũ dak — io'e. — Ixeyũ juk cartadup o'tupũm owebe—Judeuyũ beaptum—Damasco ka watwat beaptum — io'e.

— Damasco ka kay juk oju. Jesus kay itabucayũ daomũn ām oju. Ijoce taomũnmũn ip tujupit ojuy oju Jerusalém ka be. Ipiat pi'ajoat ojuy cebe ip oju.

⁶ E daḡ cucum pima juk oajēm Damasco ka tēḡ ma. Kaxicuḡ oajēm. Dao ma oikabia jĩjā ma wakokoreren. ⁷ O'at ipiju wekuyap pibun.

— Gebuje kabi beat oya'ĩjojo. O'jekawẽn oweju.

— “Saulo,” io'e. “Apẽnpuye warēmtaḡ ma ěn okuḡ?” io'e owebe.

⁸ — “Abu ěn tak, Kariwa?” i oce cebe.

— “Jesus ōn,” io'e. “Nazaré ka be tũibit ōn. ěn ma ipiat esupi'ajojoat owebe,” io'e.

⁹ Oweju oekukuiayũ o'jekuy jĩjā. Kabiaat o'jojo ip. Oweju kawẽnwẽnat a'ō bit o'jojojo ḡu ip.

¹⁰ — “Apěntak oce, Kariwa?” i oce.

— “E'ây,” io'e. “Damasco ka be juy eju,” io'e. “Ibo ka be aḡokatkat apĕn Deus ibikuy ewebe eku am iap ḡuwĕn ewebe,” io'e — Paulo o'e.

¹¹ — Gebuje wekabiokok ojekuku ixē kabiaat iepokat wetabimu'ŭm'ŭm puye. Owejuayŭ obacom okuḡ. Imĕn ocajĕm Damasco ka be — io'e.

¹² Ibo ka be bima, aḡokatkat oajĕm okay. Ibutet Ananias i osunuy. Moisés ekawĕn taḡ jekuku'ukat osunuy. Xipat cĭcā osunuy soat Damasco ka watwat xe—Judeuyŭ xe. ¹³ O'jekawĕn oweju.

— “Obure Saulo, ececoan waram,” i adi o'e owebe.

— Gebuje'isum ma ocecoan. Oceak cekay — io'e Paulo. — Waram wetate buje Ananias o'jekawĕn oweju.

¹⁴ — “Saulo,” io'e. “Kuyje Deus enaĕ,” i adi o'e Ananias. “Ocedobuyŭ'ŭm'ŭm itabut osodop ip ixē kay. Ixē juk enaĕ ixē bikuyam etaybit am. Ixē juk enaĕ ewebe ixē buywatwat'ukat co am—cŭḡ cĭcāat co am. Ixē juk enaĕ ibuywatwat'ukat pe emukŭyjo am,” i adi o'e owebe. ¹⁵ “Ixē ekawĕn muwĕnuwĕn'ukan cuy eḡuy,” i adi o'e. “Apĕn ejojoiap cuy eḡuwĕnuwĕn, apĕn eya'ĭjojoiap tak,” i adi o'e Ananias owebe — io'e Paulo.

¹⁶ — “Ajo wiwim tak ĕn? E'ây!” i adi o'e owebe. “Ecewemubatisaan cuy!” i adi o'e. “'Ikĕrĕat cuy eju'uk owebewi,' i juy ece wuykukukat pe,” i adi o'e. “Imĕn e'e buje, Deus ikĕrĕat ju'uk owebewi,” i adi o'e owebe.

Imĕn Ananias o'jekawĕn owebe — Paulo o'e.

¹⁷ — Jerusalém ka kay juk ocepit — io'e. — Deus eju kawĕnwĕnap'a be oju jekawĕn ĩm Deus eju. ¹⁸ Deus ekawĕn kay ḡebum pima wuykukukat ojojoi wexey jo'iat pe — Paulo o'e.

— Gebuje wuykukukat o'jekawĕn oweju.

— “Daosuw!” i adi o'e owebe. “Ejĕm cuy Jerusalém ka bewi. Ijopka beayŭ itabut ḡu je'e ip ekawĕn kay cedaḡ ma'ḡu ĕn omuwĕnuwĕn,” i adi o'e owebe wexey jo'iat pe.

¹⁹ — “Ka'ŭma, Kariwa,” i adi oce. “Wekawĕn kay itabut je'e ip,” i adi oce. “Soat ip itaybit apĕn cuk adi ojekuku iam,” i adi oce cebe. “Itaybit ip apĕn soat kaka daḡ ojekuku iam, apĕn Judeuyŭ e'aweroroap'a be juk adi oŏmŏm itabucayŭ bu ojuy iam tak, apĕn taomŭnmŭn ip cuk adi otujupitpit ijop ka be iam tak, apĕn cuk adi ip oyaokaka iam tak, apĕn cuk adi daomŭnmŭnap'a be ip oḡuŏmŏm iam tak,” i adi oce cebe. ²⁰ “Estĕvāo aokam pima, ŏn tak cuk ojojoi ip—ekawĕn muwĕnuwĕn'ukat aokam pima,” i adi oce cebe. “Tŭybe xipat yaoka am ĩān mo oce. Estĕvāo'ŭm o'yaoka'iyŭ eekabek kuḡ oḡuy,” i adi oce. “Gasŭ bit waḡuyisun ma ŏn jekukum. Soat ijoceayŭ itaybit iboam. Imĕnpuye wekawĕn kay je'e ip,” i adi oce wuykukukat pe.

²¹ — “Ka'ŭma,” i adi o'e. “Ejĕm cuy ijocewi,” io'e. “Ewebe omuwĕn puje, itabut ḡu je'e ip ekawĕn kay,” i adi o'e. “Őn ma wŭy ma jemuju. Judeu'ŭmayŭ kay ŏn jemuju,” i adi wuykukukat o'e owebe — Paulo o'e adeayŭ be.

²² Paulo ekawĕn cocom cĭcā ip osodop. “Judeu'ŭmayŭ kay ŏn jemuju” i'e buje bit, oibu'un ip ya'ĭjo am. O'jewāwā ip ya'ŏberen.

— Epeyaoka juy! — io'e ip ya'ŏberen. — Epeyaoka juy! — io'e ip. — Epejoxik akikay — io'e ip.

²³ Ya'ŏberen jewāwāwā ip o'e. Jesay wĕḡwĕḡān ip jetakoma jĭjā buye. Ka'wi o'joxikxik ip jetakomaap pibun. ²⁴ 1000 be sorarayŭ kukukat tak Paulo o'ḡuŏmat sorarayŭ dopdopap'a be—yaboḡat'a be. Itaybin pin o'e apĕnpuye adeayŭ ya'ŏberen o'jewāwā iam. Imĕnpuye o'jekawĕn sorarayŭ be.

— Epeḡupokupok cuy ixē muḡĕḡĕbum — io'e. — Guwĕn paxi jekpiwacap jemupikupikap? Apĕnpuye o'jewāwā ip ya'ŏberen cekay iap ḡuwĕn paxi? — io'e sorarayŭ be.

²⁵ Sorarayŭ Paulo o'subŏḡbimukirik imupokupok am.

Gebuje Paulo o'jekawĕn 100 be sorarayŭ kukukat eju.

— César ebekit òn—Roma ka kukukat ebekit òn — io'e. — Cedağ tu eywebe César ebekit mupokupok am? — io'e. — Eyju odujowat ġu buk ibimãmãmãm'ukat ekawën coco'ukayũ dopabe — io'e. — Eyetaybit ġu ma buk òn ma xe'e okpiwat iam, pãm ġuto ka'ũma iam — io'e.

²⁶ Imëneju 100 be sorarayũ kukukat o'jekawën 1000 be sorarayũ kukukat eju. Apën Paulo o'e cebe iap ekawën o'ğuwën cebe.

— Apëntak ën em cebe? — io'e. — Ixe ağokatkat César ebekit — io'e.

²⁷ 1000 be sorarayũ kukukat oajëm Paulo kay.

— Cëm tu ën César ebekit? — io'e Paulo be.

— Hm hm — io'e.

²⁸ — Òn tak cebekit ma — io'e. — Ade wedinheiro oğ'u'm cebekin em pima — io'e.

— Òn pit cebekit okapap ma — Paulo o'e.

²⁹ Dao ma o'jewede ip cexewi sorarayũ—Paulo mupokupok ojuyayũ. 1000 be sorarayũ kukukat tak yağuybabi'ũm o'e. Yağuybabi'ũm o'e Paulo César ebekit iam itaybit puye, o'subõğbimukirikat puye dak. Soat ip oibu'un Paulo kaykay am.

³⁰ 1000 be sorarayũ kukukat itaybin pin o'e apënpuye Judeuyũ Paulo o'jomuymuy iam. Paulo bõğbikirikpu o'subumuwekap kuyaje. Judeuyũ ya'õbuyxiayũ o'tomuwã je'awero am. Paỹũ kukukayũ dak o'tomuwã ibimãmãmãm'ukat ekawën coco'ukayũ dak. Soat ip o'je'awero. 1000 be sorarayũ kukat Paulo o'tujowat aweromayũ dopabe—jewawëwë'ukayũ yoboğayũ dopabe.

23

¹ Paulo o'jeak jewawëwë'ukayũ yoboğayũ kay. — Oburereyũ — io'e. — Apën cedağ ma oxe iap tağ cuk adi ojekuku. Cedağ ma ġasũ dak òn jekukum Deus etabutpe — io'e.

² Iboap co buje paỹũ kukukat oitakomãn Paulo kay. Paỹũ kukukat putet Ananias i osunuy. Tũybe Paulo Deus muymuy iãn o'e.

— Esubioka juy — io'e Paulo xeayũ be. ³ — Deus cuy ipiat supi'ajoat ewebe ma — Paulo o'e paỹũ kukukat pe. — Ocemuğuykukuku'ukat ën! — Paulo o'e. — Ën xik'i ijoce wa'įjo am etaybit am wuydobuyũ'ũm'ũm ekawën tağ ocece iam pãm ġuto ka'ũma iam. Imën pit wuydobuyũ'ũm'ũm ekawën tağ ġu juk ën tak obiokaat! — io'e Paulo.

⁴ — Ën Deus epaỹũ kukukat muymuy — cexeat o'e Paulo be.

⁵ — Obadipdipyũ — io'e. — Wetaybit ġu juk ixë paỹũ kukukat iam. Wetaybit pima bit imën ġu kajuk oce cebe. Imën e'em Deus ekawën tup:

Eybadipyũ kukukat cuy epejomuymuy ġu, i.

Imën Deus ekawën tup e'em — Paulo o'e.

⁶ Paulo o'jeak Fariseuyũ kay. O'jewãwã ya'õberen.

— Obadipdipyũ — io'e. — Fariseu òn! Webay dak Fariseu osunuy. Wetabut wuye'ũ buje waram ġuto acejetait iap kay. Imënpuye eyju wa'įjom ġasũ eyetaybit am okpiwat paxi iam — io'e cebe ip.

Pũğpũğ jewawëwë'ukayũ yoboğayũ'in Fariseuyũ ip osodop. Warara'acayũ ixeyũ'in Saduceuyũ ip osodop. Paulo itaybit o'e iboam. ⁷ Imëneju o'jewãwã ya'õberen — Fariseu òn — i. Ade osodop ip jewawëwë'ukayũ yoboğayũ. ⁸ Fariseuyũ ma e'em — Wuye'ũ buje waram ġuto acejetait — i. Itabut ip wuybiõğbuk kake iap kay, Deus ekawën tojotjot'ukayũ kake iap kay dak. Saduceuyũ bit napa ma e'em: — Wuye'ũ buje waram acejetait ġu — i. Itabut ġu ip wuybiõğbuk kake iap kay, Deus ekawën tojotjot'ukayũ kake iap kay dak. Paulo itaybit o'e pũğ tağ ġu ip itabut ip iam. Imënpuye — Fariseu òn — io'e cebe ip.

⁹ Iboap co buje o'jewa'õxixik cĩcã ip jeweweju jewawëwë'ukayũ yoboğayũ. Wara'at tağtağtağ ma o'e ip. Biğ ma ip o'jewãwã ya'õberen. Fariseuyũ Paulo dayoyom o'e—Moisës ekawën imutaybitbit'ukayũ.

— Ite aḡokatkat ikērēat mujurūḡrūḡ ḡu ocexe — io'e ip. — Warēmtaḡ ḡu juy ajukuk! Ibiōḡbuk xipacat aco'i o'jekawēn ceweju. Deus ekawēn tojtot'ukat aco'i o'jekawēn ceweju — io'e ip.

¹⁰ Jewawēwē'ukayū yoboḡayū o'jewa'ōxikxik cīcā. Imēnpuye jewaokaka ojuy ip.

— Paulo ḡuwekap aco'i teyūku — io'e 1000 be sorarayū kukukat jewa'ōxikxikayū jojom.

— Paulo juy epejat — io'e jesorarayū be. — Epetojot cuy wuydopdapap'a be jewa'ōxikxik'ukayū be yaokaap puxim — io'e cebe ip.

Ya'ō daḡ o'e ip sorarayū. O'tujowat ip jedopdapap'a be. Iḡo'a be osunuy Paulo.

¹¹ Waram pimaat exima be wuykukukat o'jebapuk Paulo kay ya'ōmucan am. O'jekawēn ceweju.

— Paulo, a'ōcam cuy eḡuy — wuykukukat o'e cebe—Paulo be. — Apēn cuk adi Jerusalēm ka watwat pe ēn omuwēnuwēn iap puxim Roma ka watwat pe dak omuwēnuwēn cuy eḡuy — Jesus o'e Paulo be.

¹² Kabia buje Judeuyū'in o'je'awero jewawē ām apēn Paulo aceyaoka iam.

— Ga'a Paulo ayaoka — io'e ip. — Paulo aoka'ūm pima juy acejekōn ḡu, acetikōn ḡu dak — io'e ip. — Yaoka'ūm pima juy Deus ipiat supi'ajoat wuywebe — io'e ip jewewebe.

— Ga'a — io'e ip.

¹³ Imēn o'jekawēn ip jewewebe Deus etabutpe. 40 be osodop ip imēn o'e'e'iyū aḡokatkayū—Paulo aoka ojuyayū.

¹⁴ Imēn jewawē buje ip o'ju paīyū kukukayū kay, Judeuyū kukukayū kay dak.

— Deus etabutpe juk ocejekawēn — io'e ip. — Pūḡ taḡ ma ocaḡuy — io'e ip. — “Paulo aoka'ūm pima juy acejekōn ḡu, acetikōn ḡu dak,” i juk oce — io'e ip. — Imēnpuye Paulo juy epetomuwā ocewebe jekawēn ām ceweju — io'e ip. ¹⁵ — “Paulo juy eḡudot ocekey—jewawēwē'ukayū yoboḡayū kay,” i juy epe'e 1000 be sorarayū kukukat pe — io'e ip. — “Iwiwim oceju waram cekawēn co am,” i juy epe'e cebe — io'e ip. — “Cedaḡ ocewebe waram cekawēn co am,” juy epe'e cebe — io'e ip. — Imēnpit Paulo jajēm ḡu jījā. E daḡ iwiwim oce'e yaoka am — io'e ip Paulo aoka ojuyayū paīyū kukukayū be—40 beayū o'e.

¹⁶ Imēnpit aḡokatkat iboce osunuy—yaypan'isuat—Paulo ixīt'it. Apēn Paulo aoka ojuy ip iam o'jekūyjo.

Gebuje ixē yaypan'isuat o'ju Paulo kay imukūyjo am. Oōm sorarayū dopdapap'a be. Apēn cuk o'ya'ījojoiap o'ḡuwēn Paulo be. ¹⁷ Paulo 100 be sorarayū kukukat o'tomuwā.

— Ite yaypan'isuat cuy etujowat 1000 be sorarayū kukukat kay, yawēḡ muwēn pin cebe — io'e 100 be sorarayū kukukat pe.

¹⁸ Yaypan'isuat o'tujowat.

— Taomūnmūnat Paulo juk onomuwā ite yaypan'isuat tojon ekay — io'e. — Yawēḡ muwēn pin ewebe — io'e 1000 be sorarayū kukukat pe—Cláudio Lísias pe.

¹⁹ Cláudio Lísias yaypan'isuat pu o'subuixik. Iba com o'tujowat jeweju. O'tujowat wara'acat xewi ixeyū be ya'ījoap puxim.

— Ajo-muwēn pin ēn owebe? — io'e.

²⁰ — Judeuyū o'jewawē — io'e. — Kuyaje je'e ewebe ip: “Paulo juy eḡudot ocekey,” i — io'e. — “Kuyaje juy eḡudot ocewebe waram cekawēn co am,” i je'e ip ewebe — io'e.

²¹ — Imēnpit emuḡuykuku ojuy ip. Etahun ḡu juy eḡuy apēn je'e ip ewebe iap kay — io'e. — 40 aḡokatkayū ebitako be Paulo kapap wiwim. “Paulo aoka'ūm pima juy acejekōn ḡu, acetikōn ḡu dak,” i juk o'e ip jewewebe — io'e. — “Paulo aoka'ūm pima wuyekōn puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat wuywebe,” i juk o'e ip jewewebe — io'e. — Gasū ma edeap wiwim ip — yaypan'isuat o'e Cláudio Lísias pe.

²² — Owebe eḡuwēn iap cuy eḡuwēn ḡu wara'acat pe — io'e yaypan'isuat pe.

Yaypan'isuat o'ḡuyypit tuk'a be.

²³ Gebuje Cláudio Lísias xepxep 100 be sorarayū kukukayū o'tomuwā.

— 200 sorarayũ juy epeğuxipanat iju am Cesaréia ka kay — io'e cebe. — Iximadakpe juy epeju — io'e. — 70 cavalo akpi jejeayũ juy je'ju. 200 warara'acayũ dak je'ju sorarayũ—obukaka'uk co'iat kukayũ. ²⁴ Cavalo dak epeğuxipan Paulo beam. Xipan cuy Paulo epetujowat Félix dopabe—wuyecuğap dopabe — io'e 100 be sorarayũ kukukayũ be.

²⁵ Gebuje cartadup o'tupmubararak tupmuju am Félix mukũyjoaptum. Imēn e'em ibo dup:

²⁶ Félix, ocecuğap ėn, i. Obutet Cláudio Lísias, i. A'õbuyxiat oxe, i. Kato mujujum õn ewebe ijudup pe, i. ²⁷ Taomũnmũn ağokatkat mujujum õn ewebe, i. Judeuyũ ixe o'jat, i. Yaoka ojuy ip, i. Ixe César ebekit iam omutaybin puje wesorarayũ eju oju cekay, i. Otujupa'um yaoka ojuy'iaiyũ xewi, i. ²⁸ Wetaybin pin oğuy apēntak ite ikērēãn o'e cebe ip iam, i. Imēnpuye ixe otujowat Judeuyũ kukukayũ dopabe—jewawēwē'ukayũ yoboğayũ dopabe, i. ²⁹ “Ite ağokatkat wuydobuyũ'ũm'ũm ekawēn tağ ğu jekukum,” i juk o'e ip owebe, i. Imēnpit wuyeipi kukukat o'jomuymuy ğu. Cedağ ğu wuywebe imuõm ãm daomũnmũnap'a be, yaoka am tak, i. ³⁰ Ibocewi ip omukũyjo Judeuyũ Paulo aoka ojuy iam, i. Imēnpuye ekay õn Paulo mujujum, i. “Félix kay juy epeju Paulo awēğ mukērērēn ãm,” i juk oce yawēğ mukērērēn ojuyayũ be, i. Bay'a, ewãtaxipipem ğu juy eğuy, i. Imēn o'tupmubararak. O'tupũm sorarayũ be tup tujowat am Félix pe.

³¹ Gebuje sorarayũ Paulo o'tujowat Cesaréia ka be. O'tujowat ip apēn 1000 be sorarayũ kukukat o'e cebe ip iap tağ. O'ju ip cavalo akpi jeje. Ixima be ip o'ju. Ixima bun oeku ip cũğcũğ. Kuyaje dak cũğcũğ ma. Jay. Oajēm ip Antipátride ka be. ³² Ibocewi sorarayũ o'jepit Jerusalém ka kay—cavalo akpi jeje'ũmayũ.

Ibocewi cavalo akpi jejeayũ Paulo o'tujowat kabia buje. ³³ Jay. Oajēm ip Cesaréia ka be. Iecuğap tuk'a kay o'ju ip—Félix duk'a kay. O'tupũm ip Félix pe—Cláudio Lísias emudupmubararakup. Paulo dak o'ğũm cebe. ³⁴ Félix o'tupcoco.

Tupco buje Félix o'jekawēn Paulo eju.

— Ajo-eipi wat ėn? — io'e.

— Cilícia eipi wat õn — io'e.

³⁵ — Awēğmukērērēnayũ ajēm puje jenomuwã õn a'ĩjo am — io'e Paulo be.

— Paulo epeğũm Herodes tũyap'a be—ika kukukat tũyap'a be—yaboğat'a be — Félix o'e jesorarayũ be.
O'tujuõm ip.

24

¹ Judeuyũ Paulo awēğ o'yawēğmukērērēn Félix pe. 5 xet kap puje paĩyũ kukukat oajēm iecuğap kay—Félix kay. Cesaréia ka be oajēm. Ibutet Ananias i osunuy. Xepxep Judeuyũ kukukayũ dak oajēm ceweju. Ibimãmãat a'õbuywatwat'ukat tak oajēm ceweju ip. Ibutet Tértulo i osunuy. Oajēm ip cekay. Paulo awēğmukērērēn ãm ip oajēm. ² Félix Paulo o'tojocat.

Paulo ajēm puje Tértulo Paulo awēğ o'yawēğmukērērēn Félix pe.

— Félix — io'e. — Ocecuğap ėn. A'õbuyxi jĩã ėn — io'e. — Soat em ėn xipacan e'em ocewebeam. Etaybit cĩcã wuyeipi kukan. Imēnpuye ocekokok cĩcã ekay. Ade kabia ka'ũmğũ nopağo soat wuyeipi dağ ėn xipan ocekuğ puye. Ėn idipan e'em ocewebeam. ³ A'õbuyxi jĩã ėn ocexe. Ocekokok ėn soan e'em ocewebeam puye. ⁴ Imēnpitibun ğu ocekawēn eweju. Imēnpuye eya'õpicũğ cĩcã buk — io'e.

⁵ — Ocetaybit soat em ite ağokatkat ocebadipyũ kaykayxi iam. Ite ağokatkat soat kaka dağ jekukum—jewaoka ojuyap mubapukpuğ. Iwarum ma Judeuyũ mutaybitbin. Ite Nazaré ka be tũbit kay itabucayũ kukukat—Jesus kay itabucayũ kukukat — io'e.

⁶ — Deus eju kawēnwēnap'a mubuyxi'ũm ojuy—yaboğat'a mubuyxi'ũm ojuy — io'e napa ma. — Judeu'ũmat tujowat ojuy iğo'a be — io'e napa ma. — Imēnpuye ocejat —

io'e. — Oceya'ĭjo kajuk ocetaybit am ocedobuyũ'ũm'ũm ekawën tağ yukpiwat paxi iam, pãm ġuto ka'ũma ma iam — io'e.

7 — 1000 be sorarayũ kukukat pit oajëm Paulo kay. Cláudio Lísias oajëm — io'e. — Puyxibut ġu o'tujupa'um ocexewi — io'e. — “Félix kay juy epeju yawëğ mukërërën ãm,” io'e Cláudio Lísias ocewebe. Imënpuye ocajëm ekay — io'e Tértulo.

8 — Ĕn tak cuy ecekawën Paulo eju — io'e Félix pe. — Etaybit ece'e cedağ ma oceju Paulo awëğ mukërërërën iam — Tértulo o'e Félix pe.

9 — Tértulo icëmãn e'em ewebe — soat warara'acayũ Judeuyũ dak o'e napa ma Félix pe. Soat ma ip imën o'e.

10 Félix o'jepacũğ Paulo kay ĩn pukto ecede iape. Paulo o'jewedayo Félix pe.

— Ocokcok cĩcã wewedayo am ewebe, ade koato ĩn ocekawën coco'ukat puye—Judeuyũ ekawën coco'ukat puye ibimãmãat ekawën coco'ukat puye — io'e.

11 — Kuy ĭjã ġu oajëm Jerusalém ka kay—doze kabia bima ma — io'e. — Wajëm “Ĕn xipat cĩcã oxe” i'e am Deus pe. Ĕn tak etaybit icëmãn õn e'em iam. ¹² Abu-a'õxixiğ a'ġu oğuy? Ka'ũma ma! Ka'ũma kaykay ma'ġu oğuy Deus eju kawënwënap'a be, Judeuyũ e'aweroroap'a be — io'e. — Ağoka dağ tak ka'ũma kaykay ma'ġu oğuy — io'e. ¹³ — Imëneju wa'õmukorënrënap mubapuk pa'ore cebe ip wukpiwat ġu buye — io'e.

14 — Icëmãn õn e'em ewebe — io'e. — Wetabut Deus kay. Ixe kay dak ocedobuyũ'ũm'ũm itabut osodop. Wetabut cekay apën ġasũ o'e'e wuywebe iap tağ. Judeuyũ ġaxĩat ekawën kay ġu ip ġebum. Kuyjeap ekawën kay ma ip ġebum. ġaxĩat ekawën cedağ ġu cexe ip. Wetabut Deus ekawën muwënuwën'ukayũ emudupmubararaktup peat ekawën kay. Wetabut soat Moisés pe wuyawëwëap ekawën kay dak. ¹⁵ Wetabut wuye'ũ buje waram ġuto acejetait—xipacat mujurũğrũğ'ukayũ, ikërëat mujurũğrũğ'ukayũ dak iap kay. Obuxim iteyũ Judeuyũ dak itabut iboap kay — io'e.

16 — Apën cedağ oxe iap tağ õn jekukum. Soan õn e'em ikërëat kukap puxim Deus xe, ijodiacat xe dak. Deus itaybit wekuam, ijodiacat tak — io'e.

17 — Ade koato wũyat eipi dağ ojekukuku. Gebuje ocepit oka kay. Kuy'ũm'ũm ma ocepit. Dinheiro ùm ãm tadaybotbocayũ be ocepit—Jerusalém ka watwat pe. Kuy bima Jesus kay itabucayũ ixe dinheiro o'ġũm owebe iũm ãm cebe ip. Obubut'in kuka õn tak oğũm Deus pe — io'e.

18 — Gebuje xepxep Judeuyũ odobuxik Deus eju kawënwënap'a be—yaboğat'a be. Ásia eipi bewiyũ odobuxik. Ocebabi dağ jewemuisusun oğuy Deus xe. Adeayũ eju ġu ip odobuxik. Iğo'a beayũ kaykay ġu ip odobuxik. Deus eju kawënwënap'a be ip odobuxik Deus pe wedinheiro ùmũm pima. ¹⁹⁻²⁰ Odobuxikayũ oajëm ġu ijoce. Wawëğ mukërërën pin pima juy jajëm ip ijoce wawëğ mukërërë ãm ewebe — io'e. — Ajo oğugë ikërëãn cexe ip jewawëwë'ukayũ yoboğayũ dopabe bima? — io'e Félix pe.

— Jajëm cuy ip ijoce iboap muwën ãm ewebe. ²¹ “ġasũ eyju wa'ĭjojom wuye'ũ buje waram ġuto acejetait iap kay wetabut puye,” i õn pit mo oce cebe ip ya'õberen. Iboap xe'e cedağ ġu exe? — io'e Félix pe. — Wuye'ũ buje waram acejetait iap kay wetabut. Imënpuye Judeuyũ wawëğ mukërërërëm ojuy — Paulo o'e. Imën Paulo o'jewedayo Félix pe.

²² Félix itaybit cĩcã kuy apën Jesus a'õkayayũ itabut iam. Waram Paulo jo ojuy o'e. Wara'at kabia o'ġuweğũn waram Paulo a'ĭjo am.

— 1000 be sorarayũ kukukat ajëm puje juy waram a'ĭjom oce—Cláudio Lísias ajëm puje — io'e Paulo be.

²³ — Xipan teku ejukuk — io'e 100 be sorarayũ kukukat pe. — Xipan cuy ejowiwi uk'a be — io'e. — Ibureyũ juy tot pi ġu ijo am. Cemukaypinut cuy tojot pi ġu cebe — io'e 100 be sorarayũ kukukat pe.

²⁴ Pũğpũğ xet kap puje Félix oajēm jetayxi eju. Itayxi butet Drusila i osunuy. Itayxi Judeu osunuy. Ixe dak Paulo o'tojocat. Jekũyjo pin o'e apẽn wuyetabut Jesus Cristo kay iam. Paulo o'jekawẽn ceweju ip.

²⁵ — “Xipan cuy epeku wetabutpe,” i'e'em Deus wuywebe — io'e Paulo. — “Jewawẽwẽm cuy epesop ikẽrẽat mujurũğap puxim,” i'e'em — io'e. — Soat acejebapuk Deus xe — io'e. — Ixe kabia be abuyũ ikẽrẽat kuğ jexe iap ġuwẽn, abuyũ ikẽrẽat kuğ ġu iap tak — Paulo o'e cebe ip.

Félix tak iparara o'e ikẽrẽat mujurũğrũğ'uk osunuy buye.

— Gasũ bit cuy ejēm oxewi — io'e Paulo be. — Oba'orere'ũm pima waram õn jedojocat — io'e.

Ibocewi Félix Paulo o'ğujuat ġu jeju pinap tağ iju am. Ade kaxi sorarayũ Paulo wiwim osodop. ²⁶ Tũybe Paulo dinheiro je'ğũm owebe jemujẽmapteim iãn o'e Félix. Imẽnpuye ade em Paulo o'tojotjocat jekay. Ade em o'jekawẽnwẽn ceweju. ²⁷ Imẽn osunuy xepxep koato. Pórcio Félix jebureyũm Judeuyũ muwexat ojuy. Imẽnpuye Paulo o'jepere daomũnmũnap'a be jejēm puje.

Wara'at ağokatkat oajēm Cesaréia ka kay Félix dieğ. Ibutet Pórcio Festo i osunuy. Judéia eipi kukukan o'e Félix dieğ.

25

¹ Ebapũğ xet kap puje Festo o'jēm Cesaréia ka bewi. Jerusalém ka be o'ju Judeuyũ kay. ² O'jekawẽn paĩyũ kukukayũ eju, Judeuyũ kukukayũ eju dak. Ixeyũ waram Paulo o'jomuymuy cebe—Festo be.

³ — Paulo juy egudot ijoce Jerusalém ka be — io'e ip cebe. — Egudot cuy ocewebe waram ya'ĩjo am — io'e ip. Paulo aoka am ip o'jewawẽ. E dağ iju buje yaoka ojuy ip. Imẽnpit Festo o'jede cebe ip.

⁴ — Paulo taomũnmũn Cesaréia ka be — io'e. — Gaxĩn ma ocepit iboce — io'e. ⁵ — Ey'in pit cuy je'ju oweju—iju pinayũ—eykukukayũ'in — io'e. — Paulo ikẽrẽat o'ğujurũğ pima, iboam cuy ip omukũyjo Cesaréia ka be — io'e.

⁶ Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Dez kabia Jerusalém ka be osunuy.

Gebuje Festo o'jepit Cesaréia ka kay. Pũğpũğ Judeuyũ kukukayũ o'ju ceweju. Jay. Oajēm ip Cesaréia ka be.

Kuyaje Festo Paulo o'tojocat. O'ju ibimãmãat ekawẽn cocoap'a be. Oabik ipi kukukat abikbikap pe. Judeuyũ kukukayũ o'je'awero cexe—Jerusalém ka bewi oajēm'iyũ.

⁷ Yajēm puje Paulo awẽğ o'yawẽğmukẽrẽrẽn ip Jerusalém ka bewiyũ.

— Paulo ikẽrẽ jĩjãan o'e — io'e ip napa ma. — Soat em ikẽrẽat mujurũğrũğ'uk osunuy — io'e ip napa ma. Imẽnpit icẽmãn oceju e'em iap mubapuk pa'ore o'e cebe ip.

⁸ Gebuje Paulo o'jewedayo.

— Ikẽrẽãn oce ġu — io'e. — Deus pe Judeuyũ awẽwẽap ekawẽn tağ acã õn jekukum. Deus eju kawẽnwẽnap'a ojomuymuy ġu. Wuyeipi kukukat César dak ojomuymuy ġu — io'e Paulo.

⁹ Festo bit Judeuyũ mucokcoğ ojuy. Imẽnpuye:

— Jerusalém ka be du eju pin? — io'e. — Jerusalém ka be du ixeyũ be awẽğ mukẽrẽrẽnap co pin oxe? — io'e Paulo be.

¹⁰ — Ap! — io'e. — Odaobu'u. Cũğ'i oce ġasũ eyxe—César beam kapikpik'ukayũ xe—Roma ka kukat ebekitkiyũ xe — io'e. — Jerusalém ka be ġu juy wawẽğ mukẽrẽrẽnayũ epeya'ĩjo—ijocce acã — io'e. — Ajom ġu ikẽrẽãn oce Judeuyũ be? Ka'ũma ma! Eyetaybit iboam. ¹¹ Pũğ em ma ikẽrẽat oğugẽ ibima acã kuka epe'e waokam. Eyxe cedağ waokam ip ibima, “Omujēm cuy ece,” i'ũmğũ kuka oce. Iteyũ be wawẽğ mukẽrẽrẽnap icẽm'ũm pima bit, cedağ ġu waram oũm âm cebe ip. César kay bit oju pin ixẽ be wawẽğ mukẽrẽrẽnayũ a'ĩjo am. Soat eipi kukukat kay bit oju pin — Paulo o'e Festo be.

¹² O'jekawẽn jeweweju jewawẽwẽ'ukayũ eju Festo. O'jekawẽn Paulo eju.

— “César kay bit oju pin ixé be wawëǵ mukêrêrênayũ a'ïjo am,” i ên e'em owebe. Imênpuye César kay òn jemuju — io'e Festo.

¹³⁻¹⁴ Ibun'ũm pima wara'at eipi kukukat oajêm Cesaréia ka be. Ibutet Agripa i osunuy. Jetayxi eju oajêm. Itayxi butet Berenice i osunuy. Oajêm ip Festo jom. Ade kabia osodop ip iboce.

Gebuje Festo Paulo o'ǵuwên Agripa be.

— Félix aǵokatkat taomũnmũn o'jepere ijoce—Paulo i ibutet — io'e. — O'jepere iecuǵam oòm puje — io'e.

¹⁵ — Òn Jerusalém ka be bima païyũ kukukayũ Paulo o'ǵuwên owebe Judeuyũ kukukayũ dak. Paulo kay ǵu jïjã ip. “Teku ikêrê jïjãat o'ǵujurũǵrũǵ ocewebe,” i adi o'e ip owebe napa ma. “Paulo cuy eyaokaat,” i adi o'e ip owebe — io'e. ¹⁶ — Òn cuk oce cebe ip “Cedaǵ ǵu wuywebe imên e am Roma ka be,” i, “Wara'acat awëǵ mukêrêrên puje, ikêrêat o'ǵujurũǵ'iat ekawên cocom wuyju,” i. “Cekawên cocom wuyju ixé aǵokatkat etabutpe, yawëǵmukêrêrênayũ etabutpe dak,” i adi oce cebe ip. “Soat ip jekawênwên jeweweju bima, cekawên cocom wuyju,” i adi oce cebe ip. “Yawëǵmukêrêrên'ibit jewedayo but,” i adi oce cebe ip — io'e Festo.

¹⁷ Gebuje Judeuyũ oajêm ijoce okay. Obu'u ǵu oǵuy ya'ïjo am ip — io'e. — Kuyaje oju ibimãmãat ekawên cocoap'a be. Paulo otojocat — io'e.

¹⁸ Gebuje Paulo awëǵ o'yawëǵmukêrêrên ip. Tũybe “Paulo ikêrêat o'ǵujurũǵ César be,” i je'e ip owebe iãn oce. ¹⁹ Imênpit “Ocedobuyũ'ũm'ũm ekawên taǵ ǵu Paulo jekukum,” adi o'e ip owebe — io'e.

— Gebuje Jesus o'ǵuwên ip owebe — io'e. — “Jesus'ũm oe'ũ,” i adi o'e ip owebe — io'e Festo. — “Inaka waram o'jetait,” i adi o'e ip — io'e. — Judeuyũ Paulo o'yawëǵmukêrêrên iboap o'ǵuwênuwên puje. ²⁰ Imêneju “Apên xe'e kuka oce icêmãn omukũyjo am,” i adi oce owebe ma. Paulo eju adi ocekawên. “Jerusalém ka be du eju pin?” i adi oce cebe. “Ibo ka be du awëǵmukêrêrênayũ oya'ïjo?” i adi oce cebe — io'e. — “Ibo ka be du ocejekawên eweju icêmãn wetaybit am?” i adi oce cebe. ²¹ — Imênpit Paulo adi o'e owebe: “Odaobu'u. César kay bit oju pin ixé be wawëǵ mukêrêrênayũ a'ïjo am,” i. Imênpuye òn adi oce sorarayũ be: “Taomũnmũnat cuy epejowiwi uk'a be,” i. “Guyjom oǵuju César kay ya'ïjo am,” i adi oce — Festo o'e Agripa be.

²² Agripa o'jede Festo be.

— Òn tak ixé aǵokatkat ekawên co pin — Agripa o'e.

— Ha'a. Kuyaje juy eya'ïjo — Festo o'e.

²³ Kuyaje Agripa oajêm ibimãmãat ekawên cocoap'a kay Berenice eju. Oajêm ip jedoti dip cïcãat kuǵ—ipi kukukat toti kuǵ. Oajêm ip 1000 be sorarayũ kukukayũ eju. Warara'acayũ eju dak ip oajêm—ya'òbuyxiayũ eju—Cesaréia ka watwat eju. Festo Paulo o'tojocat.

²⁴ Gebuje Festo o'jekawên Agripa eju aweromayũ etabutpe.

— Agripa — io'e. — Soat ocewejuayũ dak — io'e. — Ak epe'e ite aǵokatkat kay — io'e. — Òn Jerusalém ka be bima ade Judeuyũ oajêm okay ite aǵokatkat muymuy am — io'e. — Oajêm ip ijoce dak imuymuy am. Soat em e'em ip: “Ite aǵokatkat cuy eyaokaat,” i.

²⁵ Oxe bit ka'ũma ma ikêrêãn o'e yaoka am — io'e.

— Gebuje Paulo adi o'e owebe: “César juy wawëǵ mukêrêrênayũ ya'ïjo—wuyeipi kukukat,” i. Imênpuye ijuju pin òn César kay. ²⁶ Imênpit apên otupmubararak iam wetaybit ǵu César mukũyjoaptum. Wetaybit ǵu apên ite o'e ikêrêãn iam tak — io'e.

— Paulo otojocat ewebe, Agripa — io'e. — Cũǵ'i ijoce exe. Ên tak a'òpicũǵ cuy eǵuy ya'ò kay. Ewebe cekawên co buje, wetaybit oce tupmubararak am César mukũyjoaptum — io'e. ²⁷ — Apênpuye Judeuyũ ixé o'jomuymuy iap muwên pa'ore owebe. Imênpuye cedaǵ ǵu taomũnmũn imuju am César kay. Cedaǵ'ũm cïcã oxe — Festo o'e cebe ip.

26

¹ Gebuje Paulo o'jewedayo Agripa dopabe. Agripa koam o'jekawēn Paulo be.

— Ecedewayo juy — io'e Paulo be.

Paulo o'jebueuru. O'jewedayo.

² — Agripa — io'e. — Ocedewayo edopabe — io'e. — Wuyeipi kukukat ēn — io'e. — Judeuyū omuymuy jījā. Napa ma e'em ip. “Ikērēān cīcā o'e'e teku,” i. Ocokcok cīcā wawēgmukērēnayū a'ōmuypit am edopabe ³ etaybit cīcā Judeuyū babim puye, Judeuyū be jewa'ōxikxikap ekawēn tak. Imēnpuye ekpicegēm ġu juy wa'ījo am — io'e.

⁴⁻⁵ Bekin pi ma ōn adi ojekuku Fariseuyū etabucap kuġ — io'e. — Fariseuyū jekukum Moisés pe wuyawēwēap ekawēn taġ cīcā ma. Soat Judeuyū itaybit apēn ojekuku bekin pi ma iam, okapap ka be bima iam tak, Jerusalém ka be bima iam tak. Imuwēn pin pima iboap muwēn put ip ewebe, ade koato itaybit ip iboam puye — io'e.

⁶ — Gasū ēn wa'ījom ijoce Deus waram ce'ū'ūayū ġutait iap kay wetabut puye — io'e. — “Waram ce'ū'ūayū oġutait,” io'e Deus kuyjeayū be. ⁷ Soat Judeuyū itabut Deus waram ce'ū'ūayū ġutait iap kay—doze be tiwatwat — io'e. — Imēnpuye “Ka'ūma ma ejo'iat xipacat,” i'e'em ip Deus pe. Imēn e'em ip kabiam, ixima be dak. Agripa, Judeuyū ma wawēgmukērēn Deus waram ce'ū'ūayū ġutiat iap kay wetabut puye — io'e. ⁸ — Apēnpuye eyetabut ġu Deus waram ce'ū'ūayū ġutait iap kay? — io'e ja'ījomayū be.

⁹ — Kuy bima ikērēm cīcā Jesus kay itabucayū ojukukuk. Tūybe xipacat cīcā owebe imēn ikuk am ip iān oce—Nazaré ka be tūbit ebekitkit kuk am. ¹⁰ Xipan'ūm cīcā ip ojukukuk Jerusalém ka be bima. Ade itabucayū oġuōmōm daomūnmūnap'a be. Paīyū kukukayū a'ōbi ocece iboam. “Ayaoka juy ip,” i'e'em pima ip, ōn tak “Epeyaoka juy,” i oce. Ade em ipiat osupi'ajojoat cebe ip itabucap epereap ojuy. “Jesus Deus emunaē ġu,” i'e'e an ip cebe oġuy. ¹¹ Imēn cuk adi ojekuku soat kaka daġ, soat Judeuyū e'aweroroap'a daġ tak—Deus eju kawēnwēnap'a daġ. Wetakoma jījā juk adi oġuy cekay ip. Imēnpuye tobatban ip oju wara'at ka kay. Ipiatpi'ajoan cebe ip oju taomūn ām tak — io'e.

¹² — Imēnpuye Damasco ka kay oju. Paīyū kukukayū a'ōbi oju. Ade itabucayū daomūnap ojuy oju. Apēn o'jebapuk owebe iap cuy oġuwēn ewebe, Agripa — Paulo o'e.

¹³ — Kabia yoboġat ojojoho kaxicuġ. Kabi kadiwi ojojoho. Kabiam cīcā o'e. Kaxie bodi ma isopsep o'e. Wakokoreren o'e kabia, owejuayū akokoreren tak. ¹⁴ O'at ipi ju. Owejuayū dak o'at ipi ju — io'e.

— Gebuje kabi kadiwiat o'jekawēn oweju wa'ōm—Judeuyū a'ōm. “Saulo,” io'e. “Apēnpuye ēn ipiatpi'ajojoan owebe?” io'e. “Imēn e'em pima jumento-buxim ēn. Jumento jejorojorom jeiwat jemuju am jekpiokakam pima,” kabi kadiwiat adi o'e owebe.

¹⁵ — “Abu ēn, Kariwa?” i adi oce cebe.

— “Jesus ōn,” i adi o'e owebe. “Ēn ipiatpi'ajojoan owebe,” i adi o'e owebe. ¹⁶ “E'āy,” i adi o'e owebe. “Cūġ'i eġuy edaocam,” io'e. “Ōn ma ocebapuk ekay enaē ām wekawēn muwēnuwēn'ukan,” i adi o'e owebe. “Ōn enaē ewebe apēn ġasū ejojoho iap muwēn ām wara'acat pe. Wara'at tak oġubapuk ewebe ġuyjom. Iboap tak cuy eġuwēnuwēn wara'acat pe,” i adi o'e owebe. “Omūwēnuwēn'ukan eġuy adeayū be. ¹⁷ Ōn jekuk Judeuyū be aokaap puxim, Judeu'ūmayū be aokaap puxim tak,” i adi o'e owebe. “Ġasū ōn jemuju Judeu'ūmayū be. Ōn jemuju ewebe cūġ ma ixeyū mutaybit am. ¹⁸ Ōn jemuju cebe ip kabiok taġ cekup puxixim ip—kabia daġ ceku am acā ip—Deus bikuyap taġ acā. Ōn jemuju Satanás a'ō daġ cekup puxixim—Deus kay itabut am acā ip. Imēn e'e buje Deus ikērēat ju'uk cebewi ip. Deus pe o'taxiġo'īayū eju jeedop ip okay itabut ip puye,” Jesus adi o'e owebe — Paulo o'e.

¹⁹ — Imēnpuye, Agripa — io'e. — Apēn kabi kadiwiat o'jekawēn owebe wexey jo'iat pe iap taġ ojekuku — io'e.

²⁰ — Gebuje kawēn idipat oḡuwēnuwēn. Koam oḡuwēnuwēn Damasco ka watwat pe. Jerusalém ka watwat pe dak oḡuwēnuwēn, Judéia eipi watwat pe dak—soat pe. Judeuyū be oḡuwēnuwēn, Judeu'ūmayū be dak. “Eyḡuycūḡcūḡ cuy epesop ikērēat kuḡ puye,” i adi ocece cebe ip. “Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy epeyepere,” i. “Eyetabun cuy epesop Deus kay,” i. “Cedaḡ cuy epekuku warara'acat pe itaybit am kuy ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere ip iam,” i adi ocece cebe ip. ²¹ Imēnpuye Judeuyū obu Deus eju kawēnwēnap'a be. Waoka ojuy ip o'e. Deus pit obuywatwan osunuy — io'e.

²² — Jesus muwēnuwēn ōn ḡasū soat pe ijodiacat pe—ya'ōbuyxiayū be, ka'ūmaayū be dak. Imuwēnuwēn ōn cebe ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararak-tup ekawēn taḡ. Imuwēnuwēn ōn Moisés ekawēntup ekawēn taḡ tak. Iwarum ḡu imuwēnuwēn ōn. Cūḡ ma imuwēnuwēn ōn. ²³ Imēn e'em kuyatup:

Cristo juy ipiat supi'ajo wuydaxijojo'ukan Deus emunaē, i. Je'ū juy, i. Ce'ū buje juy waram itait je'e, i. Ixe koapat je'e wuy'in waram itait, i. Wuyju waram acejetait Cristo o'jetait waram puye, i. Iboap icēmān, i. Cristo iboap o'ḡuwēn Judeuyū be, Judeu'ūmayū be dak, i.

Imēn e'em kuyatup — Paulo o'e Festo be.

²⁴ Paulo imēn jewedayo buje, Festo o'jewāwā:

— Paulo, adaodao! — io'e napa ma. — Adaodao ēn tupcocom cīcā buye — io'e napa ma.

²⁵ — Ka'ūma! Wadaodao ḡu, Festo — io'e. — Waḡuysat ma ōn. Icēmān ōn e'em ewebe — io'e.

²⁶ Gebuje Paulo o'jekawēn ipi kukukat eju—Agripa eju.

— Agripa, wa'ōcam ōn jewejom exe — io'e. — Etaybit icēmān ōn e'em iam. Soat oḡuwēn Festo be iam kuy etaybit. Soat iboap o'jebapuk adeayū etabutpe — io'e. — Iba'arēm ḡu o'jebapuk — io'e. ²⁷ — Agripa — io'e. — Etabut tu Deus a'ōbi cekawēn muwēnuwēn'ukayū ekawēn kay? Wetaybit kuy etabut iam — io'e.

²⁸ — Tūybe dao ma Cristo kay oḡutabun iān purut ēn — Agripa o'e Paulo be.

²⁹ — Xipat kuka o'e dao ma etabut am, dao'ūm pima dak — io'e. — Xipat cīcā kuka o'e soat eyju Cristo kay eyetabut am—ēn, soat wekawēn cocomayū dak — io'e. — Xipat kuka o'e eyju obuxim an. Xipat kuka o'e obuxim eyetabut pima. Obamūnmūnap puxim eybamūnmūn pima bit xipat ḡu kuka o'e — Paulo o'e.

³⁰ Iecuḡap Agripa o'jēm ibocewi. Festo dak o'jēm, Berenice dak, soat cewejuayū dak.

³¹ Kawēnwēn ma o'jēm ip.

— Ite aḡokatkat xipat — io'e ip jewewebe. — Wuyxe bit ka'ūma ma o'e ikērēān. Cūḡ ḡu wuyxe taomūn ām, yaoka am tak — io'e ip.

³² — “César juy wawēḡmukērērēnayū ya'ījo,” i juk o'e'ūm pima, kajuk oḡujēmat daomūnmūnap'a bewi — Agripa o'e Festo be.

27

¹ Paulo muju ap ojuy ip Roma ka kay Festo, Agripa dak. Kobexixi daḡ ip o'ḡuju Roma ka kay—Itália eipi beatka kay.

Gebuje Paulo o'ḡūm ip 100 be sorarayū kukukat pe, wara'acayū taomūnmūnayū dak. 100 be sorarayū kukukat putet Júlio i osunuy. Cesorarayū ijop eipi kukukat esorarayū osodop—César esorarayū. Ōn tak oju Paulo eju.

Imēn oceju Roma ka kay. Aristarco eju oceju—Macedônia eipi bewiat eju—Tessalônica ka bewiat eju. ² Kobexixi be oceōm. Ixe kobexixi Adramítio ka ebikopap bewiat osunuy. Soat Ásia eipi ebikopap taḡ cum. Purewuh. Ocejēm Cesaréia ka bewi. Tiboḡ cīcāti oacetimudek.

³ Kuyaje ocajēm Sidom ka be. Jay. Júlio xipan cīcā Paulo o'jukuk. Paulo iju pi ḡu o'e jebureyū jom. Paulo bureyū iju pi ḡu o'e Paulo buywat am.

⁴ Ibocewi waram oceju. Purewuh. Tiboğ cĩcãati mudekdeğ oceku. Kabido o'subidoajēm ocedopa bewi. Imēnpuye tip'aweroroboğ kay oceju wuyba'ũğat kadi. Tip'aweroro butet Chipre i osunuy. ⁵ Totek. Tiboğ cĩcãati osetimudek. Cilícia eipi weğün ocekap, Panfília eipi weğün tak. Jay. Mirra ka be ocajēm Lícia eipi beatka be. Ibo ka be bima ocekap koapat pewi kobexixi bewi. ⁶ 100 be sorarayũ kukukat wara'at o'tobuxik kobexixi. Ixe kobexixi Alexandria ka ebikopap pewiat osunuy. Cum Itália eipi kay. Porog. Oceom ixe kobexixi be waram oceju am. ⁷ Pũğ kabia gu daodaodao gu oceju. Pa'orem cĩcã Cnido ebikopap pe ocejemũğ. Mũğ.

Oooh. Kabidoxixi o'subido'at ocedopa bewi. Iba'ore o'e ocewebe oceju pinap tağ kabidoxixi ocepap puye. Imēnpuye oceju tip'aweroro tēğ ma. Tip'aweroro butet Creta i osunuy.

Iboce kabidoxixi'ũmğu o'e—kabido'ıt ma o'e. Purewuh. Salmona eipi tēğ ma oceju. ⁸ Pa'orem cĩcã oceju Creta eipi tēğ ma.

Ibocewi ocejemũğ ebikopap pe—Creta eipi be. Jay. Ebikopap putet Bons Portos i osunuy. Ikaboğatka tēğ ma osunuy—Laséia ka tēğ ma. ⁹ Ibun cĩcã ocesop ibo ka be. Judeuyũ epeta kuy o'kap Deus xe jemuisusunap epeta. Imēnpuye oceku pi oce'e kobexixi dağ. Kabidoxixi oeku kabiam, muba'atxiri dak.

Gebuje Paulo o'jekawēn kobexixi beayũ eju.

¹⁰ — Obureyũ — io'e. — Tiboğ cĩcãati dağ wuyju buje iba'ore jĩjã kuka o'e wuywebe. Wuyju buje bit soat wuybubut kuka oakōm, soat kobexixi beat tak — io'e. — Kobexixi dak kuka o'jepiriğ. Wuyju dak kuka aje'ũ — io'e.

¹¹ Imēnpit 100 be sorarayũ kukukat Paulo a'õ kay gu o'e—kobexixi iwat a'õ kay acã, kobexixi mujuju'ukat a'õ kay dak.

Kobexixi iwat a'õ kay o'e kobexixi mujuju'ukat a'õ kay dak. ¹² Ocesopiat ebikopap xipat gu osunuy ihi bun ocedop am kabidoxixi buye, muba'atxiri buye dak. Soat warara'acayũ iju pin ibocewi. Wara'at ebikopap pe ajēm ojuy warara'acayũ—Fenice ka ebikopap pe. Ibo ka dak Creta eipi be osunuy. Kabidoxixi gu ajēmjēm'uk Fenice ebikopap pe—kaxie tajoreğatpido acã. Imēneju iboce ihi mukap ojuy ip.

— Fenice ebikopap pe juy aju — io'e ip. — Kabido'ũm puje juy aju — io'e ip.

¹³ Kaxietajoreğatpido o'subidoajēm—ibidodipat. Kabido ibidoboğ gu o'e—ibido'ıt ma. O'subidoajēm ocenomujuwi. Imēnpuye o'jekawēn ip jeweweju.

— Kabido ibidodip gasũ — io'e ip. — Ga'a aju — io'e ip. — Kabido juy wuydujowat wuyjupinap tağ — io'e ip.

Kobexixi muycũcũap o'ğuyu ip—ipoxiat, icaat muğēğē. Kabido xipan ocedujowatwan o'e. Oceju tiwãbũ etako dağ—Creta eipi etako dağ.

¹⁴ Guyjomsũm kabidoxixi o'subidoajēm ocekap. Oooxxx'i. O'subidoajēm ocedopa bewi jĩjã. O'subidoajēm kapurũğ kadiwi—Creta eipi kadiwi. ¹⁵ O'subidoajēm kobexixi kay. Ixe kabido butet Nordeste i osunuy. O'subidoajēm ocedopa bewi jĩjã. Iba'ore o'e kobexixi mukorērēn ãm kabidoxixi dopabe. Imēnpuye ocebu'un kobexixi mukorērēn ãm. Kabido kobexixi o'tujowat. ¹⁶ Oceju wara'at tip'aweroro biõğ kay. Tip'aweroro butet Cauda i osunuy. Kabidoxixi'ũmğu o'e iboce—kabido'ıt ma. ¹⁷ Kobe yopĩcat kuğ tak ocesop. Kururuğ oeku kobexixi nomuju. Pa'orem kobe yopĩcat oceğuyu idibi bewi. Oceğuyu kobexixi be.

Ibocewi kobexixi be kapikpik'ukayũ correntebu o'subumukirik kobexixi koreren—ibuboğatpu. O'subumukirik ip kobexixi ewekaap puxim.

— Ka'oririt ijoce ma opop Líbia eipi — io'e ip. — Pipim kobexixi kakam iboce! — io'e ip.

Iparara o'e ip ka'oririt pe kobexixi kakaap puxim. Imēnpuye kobexixi mujujuap epağo o'ğukop ip kapurũğ kay, kabidoxixi be kobexixi mujuap puxim. Kabidoxixi kobexixi o'ğuju ijuap tağ. Ocekat. Xet. Ocexet iboce.

¹⁸ Kuyaje tarekrek o'joxikxik ip idibi be—kobexixi be tujowat ojuyap. O'joxikxik ip kobexixi poxi mu'ũm ãm. O'joxikxik ip tipodoyat ocmudekudekun cĩcã buye. Ocekat. Xet. Ocexet iboce.

¹⁹ Kuyajebusu kobexixi be kapikpik'ukayũ kobexixi beat o'joxik ipoxiat. Jebum ip o'joxik. Xet. Xet. Xet. Xet.

²⁰ Ade kabia oceju kaxi jojom ġu, kasopta dak, kabidoxixi buye. Ocededaxijo ba'ore.

²¹ Ade kabia ocejekõnkõn ġu.

Gebuje Paulo o'jekawẽn kobexixi beayũ eju.

— Oburereyũ — io'e. — Eyju juk adi wa'õ kay ġu epesop. Creta ka be bima juk wa'õ kay ġu epesop. Creta ka bewi wuyjuap ġu.

— Wuyjẽm'ũm pima kajuk te'e ma soat tarekrek aġupa'ũm ġu, xipat kajuk wuywebe dak — io'e.

²² — Gasũ bit eya'õcam cuy epesop — io'e. — Kobexixi juy jepiriġ. Ka'ũma ma wuy'in pit jeap — io'e.

²³ — Koapat exima Deus ekawẽn tojtotjot'ukat o'jebapuk okay — io'e. — Deus ixex o'ġudot okay. Ixe Deus okukukat. Ixe Deus ebekit õn. Cekawẽn tojtotjot'ukat o'jekawẽn oweju.

²⁴ — “Paulo, epararam ġu juy eġuy,” io'e owebe — io'e Paulo. “Ajẽm cuy César kay—Roma ka kukukat kay,” io'e. “Õn aġ ekay, ewejuacat kay dak eye'ũap puxim, ãn cuk imẽn ejoojuy oxewi buye,” io'e. “Deus je'e ewebeam apẽn cuk ejoojuy cexewi iap taġ,” Deus ekawẽn tojtotjot'ukat o'e owebe — io'e Paulo.

²⁵ — Imẽnpuye, eya'õcam cuy epesop, oburereyũ — io'e. — Deus kay wetabut. Apẽn je'bapuk wuywebe iap o'ġuwẽn owebe Deus imẽn ebapuk awap. Imẽn je'bapuk.

²⁶ Imẽnpit pipim cuy acejemũġ tip'aweroro be — Paulo o'e kobexixi beayũ be.

²⁷ Xepxep semana kap puje:

— Kapurũġ kay aco'i ajẽmjẽm oceju — io'e kobexixi be kapikpik'ukayũ.

Uhum oceju jekukum iximadakpe tiboġ cĩcãati daġ. Tiboġ cĩcãati butet Mediterrãneodi i osunuy. ²⁸ Imẽnpuye o'tibimuwegũn ip tibimuwegũgũnãm. Tibiraat 36 metros o'e. Bosusu oceju. Waram o'tibimuwegũn ip. Tibiraat 27 metros o'e—tibira ġũn ma.

²⁹ Iparara o'e ip wita'a be kobexixi kakaap puxim. Imẽnpuye ebadipdip kobexixi muycũcũap o'ġuakõm ip. O'ġuakõm ip kobexixi ukpu bewi kobexixi muycũ ãm. O'jecũ. Cucum ġu o'e ġasũ—iwiwim acã. Kabia pin cĩcã o'e ip.

³⁰ Gebuje kobexixi be kapikpik'ukayũ kobexixi bewi jenapõn ojuy. Kobe'it'it o'ġukop ip tiboġ cĩcãati be jewexe kobexixi muycũcũap muakõmkõm pima.

— Kobexixi muycũcũap muakõmkõm oceju — io'e ip napa ma ocewebe.

³¹ Imẽnpit kobexixi bewi jenapõn ojuy ip. Paulo o'jekawẽn 100 be sorarayũ kukukat pe—wara'acat sorarayũ be dak.

— Ixeyũ kobexixi be kapikpik'ukayũ watwat puje wuywedaxijo ba'ore ace'e — io'e.

³² Imẽnpuye sorarayũ kobe'it'it ekabobu o'subudakat. Kobe'it'it o'at idibi be. Uhum o'jewede kobexixi xewi.

³³ Kabia'isum Paulo o'jekawẽn kobexixi beayũ eju.

— Epeyekõn ġasũ bit — io'e. — 14 kabia eyaġuybabi'ũm'ũm epeku. Jekõnkõn ġu epeku — io'e. ³⁴ Epeyekõn cuy eybaca am — io'e. — Eyaġuybabi'ũm'ũm ġu juy epsop — io'e. — Ka'ũma ma wuy'in je'ũ — io'e.

³⁵ Paulo pã'o'a o'yabu. O'jekawẽn Deus eju pã'o'a kuġ puye. Soat etabun o'jekawẽn ceweju.

— Bay xipat cĩcã ãn — io'e cebe.

O'yadakat. O'ya'o. ³⁶ Imẽneju soat ip waram o'ya'õcan—kobexixi beayũ. ³⁷ Soat ip o'jekõn. Ade jĩjã ocesop kobexixi be. 276 be ocesop.

³⁸ Ibeğbeğ puje kobexixi be kapikpik'ukayũ tarekrektata o'taxikxik ip idibi be—badi o'tadop'iatata—trigoda. O'taxikxik ip kobexixi poxi mu'ũm ãm. Jepiriğap puxim ip o'taxikxik.

³⁹ Kabia buje tinebabaat o'tobuxik ip kobexixi be kapikpik'ukayũ. Tinebabaat kay oceju. Itaybit ğu o'e ip apoceat ipi iam. Ka'oririt ixe tinebabaat pe osodop. Adeğu wita'a o'yadop iboce. Kobexixi muymũğ ojuy ip iboce. ⁴⁰ Imēnpuye kobexixi muycũcũapu o'subudakat ip. O'subudakat ip tinebabaat xe bima. Pilatokukatpu o'subumurore ip. Kobexixi mujujuap epağo o'ğupaya ip kabido at am. Kobexixi o'ju ka'oririt kay.

⁴¹ Imēnpit kabido kobexixi o'ğuyjayjay tibacaat eweotbocap kay. Iboce kobexixi'a o'jeaece. O'jecuğ. Iju ba'ore o'e. Kobexixi ukpu o'jekpuewekap. Tipodoyat paca ma o'yukpumuweka. Imēn kobexixi o'jepiriğ.

⁴² Sorarayũ taomũnmũnayũ aoka ojuy dokdoğ jenapõnap puxim kapurũğ kay. ⁴³ Imēnpit 100 be sorarayũ kukukat ibu'u o'e Paulo e'ũ ãm. Taomũnmũnayũ oyaokaat ğu sorarayũ be.

— Kapurũğ kay epeyedok! — io'e taomũnmũnãyũ be. — Epakõm! — io'e 100 be sorarayũ kukukat itaybit jedoğayũ be.

⁴⁴ — Kobexixi bağbağ epejat! — io'e. — Kapurũğ kay juy epeju ip com! — io'e itaybit'ũm jedoğayũ be.

Imēneju soat oceju kapurũğ pe.

28

¹ Tip'aweroro kay ocajēm. Iboce bima ocetaybit ocesop tip puten. Tip putet Malta i osunuy.

² Tip'aweroro watwat oajēm ocejay. Ocedobede ip. Xipan cĩcã ip ocejuk. Daxa o'ğusop ip ocewewe am kajuk kukuğ puye, muba'at oeku buye dak. ³ Paulo daxadaypa o'taypabu. O'jomõğ daxa be.

Gebuje puybu o'jēm daxadaypa diotpewi. Paulo o'subua. Tore iãn oeku Paulo bu eju. ⁴ Iboceayũ puybu o'subujojo tore iãn Paulo bu eju. Imēnpuye o'jekawēn ip jeweweju.

— Wuyjuyũ aokaka'ukat aco'i teku — io'e ip te'e ma. — Tiboğ cĩcãati be oe'ũ ğu. Puybu nuy pibun pit je'ũ ikērēat o'ğujurũğ puye — io'e ip te'e ma jewewebe.

⁵ Imēnpit buğ'i o'subuxik. Paulo o'subumuy'at daxa be. Iboceayũ itabēğbēğ o'e ip Paulo jojom. ⁶ Ibu ehuap wiwim o'e ip, ce'ũap wiwim tak. Ibun ma iwiwim osodop ip Paulo jojom. Imēnpit Paulo bu o'jebuehu ğu. Oe'ũ ğu dak. Xipat ma osunuy. Imēnpuye o'jeağuyumuwarurun ip Paulo kay.

— Wuyjuyũ ğu teku—deus ma! — io'e ip napa ma jewewebe.

⁷ Gebuje Públio ocenomuwã jeduk'a kay. Públio Malta eipi kukukat osunuy. Ixe ka oceweweweap tēğ o'sukadop. Oceju cekay. Iboce ocesop ebapũğ kabia. Xipan cĩcã ocejuk. Ocejan o'ğũm ocewebe, soat ocemukuypinput tak.

⁸ Paulo o'ju Públio ebay kay. Iwãtaxipi osunuy. Ipa'i osunuy, yukpidi dak. Paulo o'jekawēn Deus eju Públio ebay beam. Jebu o'subumõğ cebe. O'ğu'ada. Xipat o'e.

⁹ Ce'adaap awēğ tobuxik puje, ade iwãtaxipipiyũ o'ju ip Paulo kay. Jay. Oajēm ip. Ixeyũ dak o'ğu'ada'ada Paulo. Xipat ip o'e. ¹⁰ Imēnpuye ade ip jebubut o'ğũm ocewebe “Eyju xipat ocexe” i'e am ocewebe. Kobexixi be õm ojuy bima ocemukaypinput o'jomõğ ip kobexixi be. Purewuh. Ocejēm tip'aweroro bewi.

¹¹ Ebapũğ kaxi kap puje oceju Roma ka kay. Ocejēm Malta eipi bewi. Wara'at tağ ocejēm kobexixi dağ. Ixe kobexixi Malta ebikopap pe osodop ihi bun. Ixe kobexixi Alexandria ebikopap pewiat osunuy. Kobexixi butet deusyũ xepxem ikap'ibiyũ i osunuy. ¹² Mũğ. Ocejēmũğ Siracusa ebikopap pe. Iboce ocesop ebapũğ kabia.

¹³ Ibocewi tiwãbu dağ oceju. Mũğ. Ocejēmũğ Régio ebikopap pe. Kabido o'subidoajēm kaxietajoreğat kadiwi kuyaje. Purewuh. Waram ocejēm ibocewi. Pozuoli ebikopap pe

ocejemũḡ xepxep kabia kap puje. Jay. Kapurũḡ pe ocejeu ibocewi. ¹⁴ Jesus ebikitkit ocetobuxik. 7 xet ocesop ixeyũ xe.

Purewuh. Ibocewi kapurũḡ taḡ oceju. Roma ka kay oceju e daḡ. ¹⁵ Jesus ebekitkit Pauloyũ e daḡ ajẽmap awẽḡ o'yawẽḡtobuxik Roma ka watwat. Imẽnpuye o'jẽm ip ebidase ocedopabijuk am. Ocedopabijuk ip oceju Roma ka wuy'ũm'ũm pima. Ocedopabijuk ip Praça de Ápio ka be, Três Tavernas ka be dak. Paulo icokcok cĩcã o'e ixeyũ jo buje.

— Bay, xipan cĩcã ẽn ocekuḡ — io'e Deus pe. ¹⁶ Imẽn ocajẽm Roma ka be.

Gebuje 100 be sorarayũ kukukat Paulo o'ḡũm 1000 be sorarayũ kukukat pe. Ixe Paulo o'ḡuju daomũnmũnap'a be ḡu—uk'a be acã. Jaḡepũḡ ma osunuy uk'a be. Imẽnpit pũḡ sorara ceweju osunuy soat em. Xet. Xet. Xet. Ebpũḡ xet o'kap.

¹⁷ Gebuje Paulo Judeuyũ kukukayũ o'tojocat jewekay Roma ka beayũ.

Ce'awero buje Paulo o'jekawẽn ceweju ip.

— Oburereyũ — io'e. — Cedaḡ cuk adi ojekukuku. Deus pe ocemukũyjoap ekawẽn taḡ cuk adi ojekukuku, aypapayũ'ũm'ũm ekawẽn taḡ tak. Ixeyũ ekawẽn ojomuymuy ḡu—pũḡ em tak ka'ũma — io'e. — Imẽnpit Judeuyũ obu Jerusalém ka be. Oũm ip César ebekitkit pe. César ebekitkit o'jekawẽn oweju. Ixeyũ xe ikẽrẽat oḡujurũḡ ḡu—pũḡ em tak ka'ũma. Cũḡ ḡu ixeyũ xe odaomũn ământ, waoka am tak — io'e cebe ip.

¹⁸ — César ebekitkit ma omujẽm ojuy daomũnmũnap'a bewi. ¹⁹ Judeuyũ bit ibu'u jĩjã osodop omujẽm ământ yabewi. Imẽnpit “Judeuyũ yukpiwat,” i'ũmḡu adi oce. “César wawẽḡmukẽrẽnayũ ya'ĩjo,” i acã adi oce. ²⁰ Imẽnpuye ẽn ey mudocat ijoce owebe eyjo am, eyweju jekawẽn ământ tak — io'e.

— Kuy bi ma wuydaxijo am Deus emunaẽ ajẽmap wiwim Judeuyũ. Ixe kay wetabut—Jesus kay. Imẽnpuye obamũnmũn oce correntebum — Paulo o'e Judeuyũ kukukayũ be.

²¹ — Judéia eipi watwat cartadup o'tupmudot ḡu oce kay—apẽn Paulo e'em iaptup — io'e ip Paulo be. ²² — Ijoce oajẽmjẽm'iaiyũ dak “Paulo ikẽrẽat o'ḡujurũḡ,” i juk o'e ḡu ip oce webe—Judeuyũ — io'e ip. — Imẽnpit ekawẽn co pin cĩcã oceju. Soat ka daḡayũ Jesus kay itabucayũ muymuy. Imẽnpuye etabucam cuy ocemukũyjo — io'e ip Paulo be.

²³ Imẽnpuye kabia o'ḡuweḡũn ip waram Paulo ekawẽn co am.

Gebuje ade Judeuyũ o'je'awero ip Paulo nuyap'a be ixe kabia. Kabia'isum Paulo apẽn Deus soat kukukan o'e iap o'ḡuwẽnuwẽn cebe ip. Kabi'isum piap imuwẽnuwẽn osunuy. Oikat imuwẽnwẽn.

— Jesus ma Deus emunaẽ — io'e cebe ip. — Deus Jesus ma o'taẽ soat ipi daḡat taxijo am — io'e. — Ixe muwẽḡaptup Moisés emudupmubararaktup, soat Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat emudupmubararaktup tak — io'e. — Jesus ma Deus emunaẽ — io'e.

²⁴ Xepxep ixeyũ'in Paulo a'õ kay o'e. Itabut ip o'e Jesus kay. Warara'acayũ bit itabut ḡu o'e. ²⁵ Wara'at taḡtaḡtaḡ ma jewaḡuyḡuy o'e ip.

Ade ixeyũ'in Paulo a'õ kay ḡu ip o'e. O'ây ip jeduk'a be jepit ojuy. Paulo o'jekawẽn cebe ip.

— Kuyje Isaiás icẽmãn o'e wuydobuyũ'ũmũm pe — io'e. — Iboam Isaiás o'e Deus biõḡbuk a'õbi. Imẽn e'em ixe emudupmubararaktup:

²⁶ “Eju juy ixeyũ wuyjuyũ kay,” io'e Deus owebe, i. Imẽn ece cebe ip: “Deus e'em: ‘Jekũyjom cĩcã eyju. Imẽnpit eyetaybit ḡu. Jeakaḡ cĩcã eyju. Ijojom eyju. Imẽnpit iba'arẽm cĩcã eyxe,’ i.” ²⁷ “Imẽn ece cebe ip,” io'e Deus owebe, i. “Ixeyũ wuyjuyũ itabut ḡu, ibu'u ip jetabut am puye. Ya'õpicũḡcũḡ ḡu ip wa'õ kay jekũyjompin'ũm puye,” io'e. “Ibu'u ip kawẽn icẽmat co am ibu'u ip jetabut am puye,” io'e. “Ibu'u ip ikẽrẽat mujurũḡrũḡap epere am Deus pe ikẽrẽat uk am cebewi,” io'e, i.

Imẽn e'em Isaiás emudupmubararaktup—Deus ekawẽntup — Paulo o'e.

²⁸ — Oburereyũ — io'e Paulo Judeuyũ be. — Eyetaybin cuy epe'e iboap ekawẽn! Gasũ bit Judeu'ũmayũ be juy kawẽn idipat oceḡuwẽn. “Deus jeydaxijo,” i oce'e cebe ip. Ixeyũ bit xipan ya'įjo. Deus ixeyũ acã idaxijo — io'e Judeuyũ be.

²⁹ Imêneju Judeuyũ o'jẽm Paulo xewi. Jewa'õxikxiḡ cĩcã jeweweju ip o'jẽm.

³⁰ Paulo kawẽn idipat o'ḡuwẽnuwẽn Roma ka watwat pe. Xepxep koato Roma ka be osunuy. Ixe ma jedinheiro o'ḡũmḡũm uk'a be jenuyapteim. Icockok o'e warara'acayũ ajẽm puje jejo am.

³¹ — Deus soat tiwatwat kukukan je'e — io'e cebe ip.

Cũḡ ma ip o'ḡutaybitbin. Wuykukukat Jesus Cristo o'ḡuwẽnuwẽn cebe ip. Ka'ũma ma ixe o'ḡuymũḡ kawẽn idipat muwẽnap puxim. Soat pe wuykukukat Jesus Cristo ekawẽn o'ḡuwẽnuwẽn.

PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP ROMA KA WATWAT BEAPTUP

¹ Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Roma ka watwat peaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo beam kapikpik'ukat òn. Jesus Cristo emumuju òn. Deus cuk onaë.

— Wa'òbi omuwēnuwēn cuy eguy soat ka watwat pe — i juk o'e owebe. — Kawēn idipat acā juy eguwēnuwēn — i juk o'e owebe.

² — Kawēn idipat oğuwēğat soat pe ipi dağacat pe — io'e Deus kuyje. Kawēn idipat muwēnuwēn osodop ip cekawēn muwēnuwēn'ukayū. Iboap ekawēn tak ibararak opop Deus ekawēntup pe. Wara'at ekawēn podi ma iboap ekawēn kawēn idip. Ka'ümğū xipat'ūmat iboap ekawēn'in. ³ Iboap ekawēn co buje wuyetaybit abu Deus ipot iam. Ixe ipot wuykukukat—Jesus Cristo. Deus ipot ijodian o'e. Davi naxeğebit osunuy—Judeuyū kukukat naxeğebit. ⁴ Ixe Jesus Deus co'i osunuy. Imēn ikērēat o'jukuk ğu ipi ju bima—pūğ em tak ka'ūma. Deus ja'òbacaan jekpot o'ğutait ce'ūap tomukadi. O'ğutait teku okpot iam wuymutaybit am, teku soat podi ma ya'òbaca iam wuymutaybit am tak. Ixe Jesus Cristo wuykukukat. ⁵ Ixe xipan okuğ. Ixe dak cuk onaë kawēn idipat muwēn âm soat kaka dağ. Ixe emumuju òn. Imēnpuye soat ka dağayū'in itabut je'e Cristo kay—pūğpūğpūğ. Cristo ekawēn kay kūyjobit je'e ip. Ibuyxin ip Cristo jukuk. ⁶ Eyju dak Deus cuk eynaë, Roma ka watwat. Jesus Cristo kadiayūm cuk eynaë. Gasū bit ixe kadiayūm epesop.

⁷ Imēneju cartadup mubarararağ òn soat peaptum eywebeaptum, Roma ka watwat. Deus xe eykukpin cīcā. Ixe juk eynaë jebekitkiyūm.

— Bay, xipan cuy Roma ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak, wuykukukat pe. — Ixeyū ağuy mubabibin cuy eguy — i òn e'em cebe ip.

⁸ Roma ka watwat itabut cīcā Jesus Cristo kay iap awēğ o'yawēğtobuxik ip soat ka watwat. Imēnpuye ocokcok cīcā eykay. Imēnpuye:

— Bay, ēn xipat cīcā — i òn e'em Deus pe.

⁹ Deus itaybit soat kabia òn ğebum eykay iam. Kapikpiğ cīcā òn Deus peam ocokcok cekay buye. Kawēn idipat muwēnuwēn òn soat kaka dağ. Ixe ipot ekawēn muwēnuwēn òn. ¹⁰⁻¹¹ Eyjo pin cīcā oce. Deus biōğbuk omutaybitbin iam eymukūyjo pin cīcā òn. Ibiōğbuk a'òbi eya'òmucan ojuy òn biğ ma eyetabut am Jesus kay. Imēneju:

— Roma ka watwat com cuy omujum ece — i òn e'em cebe. — Ebikuy bima juy omujum ece — i òn e'em cebe.

Soat em imēn òn e'em Deus eju kawēnwēn pima. ¹² Òn acā ğu jeya'òmucan eywebe biğ ma eyetabut am. Jewewa'òmucanucan pit acesop biğ ma wuyetabut am cekay. Biğ ma eyetabut epe'e wetabucap co buje. Òn tak biğ ma wetabut oce eyetabucap co buje.

¹³ Okitpitpiyū, soat em cuk adi cu ojuy oğuy eykay. Iboam eymukūyjo pin òn. Imēnpit soat em omuju'ūm'ūm osunuy. Eywebe Deus ekawēn muwēn pin cuk adi oğuy biğ ma eyetabut am Jesus kay apēn eybadipyū oitabun iap co'i—Judeu'ūmayū oitabun iap co'i.

¹⁴ — Omuwēnuwēn cuy eguy soat kaka dağayū be — i juk o'e Jesus Cristo owebe. Imēnpuye Cristo juy oğuwēnuwēn soat pe—cewağōnayū be, cewağōn'ūmayū be dak. Deus ekawēn cuy oğuwēnuwēn itaybicayū be, itaybit'ūmayū be dak. ¹⁵ Imēnpuye obicokcok cīcā kawēn idipat muwēn âm eywebe, Roma ka watwat.

¹⁶ Deus ja'òbacaan kawēn idipat kay itabucayū daxijojom. Koap Judeuyū daxijojom itabut puje ip. Judeu'ūmayū dak taxijojom itabut puje ip. Imēneju obisūsūn ğu kawēn idipat muwēn âm soat ka watwat pe—obicokcok cīcā ma. ¹⁷ Kawēn idipat co buje, wuyetaybit apēn Deus wuy mucūğucūğ iam.

— Jesus Cristo kay itabucayũ acã cũg ma oxe — i'e'em Deus. Soat kabia: — Biğ ma itabut ip cekay — i'e'em Deus.

Imẽn e'em Deus ekawẽntup: — Deus emumucũgyũ soat em itait jeedop ip Deus xe itabut ip puye, — i.

¹⁸ Deus kabi be omuy. Ixe itakoma jĩjã jekay'ũmayũ kay, ikẽrẽat mujurũgrũg'ukayũ kay. Ibu'u jĩjã ip Deus ekawẽn co am—kawẽn icẽmat co am, ikẽrẽat mujurũgrũg'ojuy jĩjã ip puye. Ikẽrẽat mujurũgrũg'ukayũ kawẽn idipat muwẽnap muba'oreren tak ip ibu'u warara'acayũ dak itabut am ibuye. ¹⁹ Deus kuy apẽn ixex e'em iam o'gutaybin ijodiat. Imẽn apẽn Deus e'em iam itaybit put cebe ip. Inaka cekay gu jĩjã ip. Imẽnpuye Deus ipiatpi'ajojoan cebe ip. ²⁰ Deus ma ijo ba'ore wuywebe. Ixe bit soat o'guğẽ ipi dağacat. Ixe emumuğẽ jo buje, wuyetaybit soat podi ma Deus ya'õbaca iam—ya'õbacaap i'ũm gu iam. Wuyetaybit tak ixex acã Deusat iam. Kuyje itaybit osodop ip iboam ipi dağacayũ. Imẽnpuye “Deus kake iap iba'arẽm wuyxe” i'e ba'ore cebe ip. ²¹ Itaybit ma'gu ip Deus kake iam. Imẽnpit ibuyxim gu ip ikuğ.

— Ën acã Deusat — i'e'em gu ip. — Ën xipat cĩcã — i'e'em gu ip Deus pe.

Cũg'ũma jewağuygu ip. Kabiok tağ jekuku'ukat itaybit gu poma oju iam. Imẽnpuxim itaybit'ũma jewağuygu ip. Yağuy'ũm ip.

²² — Ocetaybit cĩcã ma oceju bit — i te'e ma e'em ip.

Deus xe bit itaybit gu jĩjã ip. ²³ Imẽnpit Deus acã je'ũ gu. Soat em itait nuynuy. Ixeyũ bit ibu'u jĩjã ibuyxim Deus kuk am, ijo ba'ore buye. Imẽnepu ijodiat co'iat muğẽğẽm ip wita'am, im tak, ourom tak. Soat ijodiat pit je'ũ. Soat em gu itait nuynuy ip. Wasũ jo'iat tak imuğẽğẽm ip, puca jo'iat tak, jewururuğat co'iat tak. Jemumuğẽ wap jẽğ'aecõğcõğ ip “Eyju acã Deusyũ ocexe” i'e am cebe.

²⁴ Ikẽrẽat mujurũg pin acã ip. Imẽnpuye jekupinap tağ ceku am ip Deus o'jepere. Imẽnpuye yukpiwatpi ma ip jekukum ikẽrẽat mujurũgrũg. Isũsũn'ũma ip jekukum jeweweju ikẽrẽat muğẽğẽm. ²⁵ Imẽnpuye kawẽn icẽmat ip ibu'u napaap ekawẽn kay am.

— Ën acã a'õbuyxi — i'e'em ip soat muğẽğẽ'ukat pe gu—cemumuğẽ be acã.

Deus pe acã wuye'e but:

— Soat podi ma ãn a'õbaca — i.

Soat em ma juy imẽn acece cebe.

²⁶ Soat muğẽğẽ'ukat kuğ gu ip ibuyxim—jemumuğẽ kuğ acã. Imẽnpuye Deus o'jepere ip ikẽrẽat muğẽ ãn. Imẽnpuye ağokatkat kay oibu'un ip aoyũ. Jewenuy'ũnakẽkẽm ã ip o'e jeweweju. ²⁷ Imẽnpuxim ağokatkayũ aoyũ aoyũ kay oibu'un. Ağokatkayũ acã o'e ip cekay jĩjã. Jewenũn'o'om ã o'e ip. Imẽnğap pit ikẽrẽ jĩjã Deus xe. Imẽnepu jeweweju ma ip ipiat'ajojom xipat'ũm cĩcã ip puye.

²⁸ Deus ekawẽn kay pin gu ip. Itaybin pin gu ip kawẽn icẽmãn. Imẽnpuye Deus ip o'jepere ikẽrẽat kay gebum am, warẽmtağ ceku am tak. ²⁹ Imẽnpuye ka'ũma ma ixeyũ'in cũg ma jekukum. Soat kabia warẽmtağ cĩcã ip jekukum Deus etabutpe, jebureyũ etabutpe dak. Ikẽrẽat mujurũgrũgxi ip. Itabikuku ip soat kay jebubun. Ikẽrẽm warara'acat kuğ ip. Itabutkarey ip warara'acat kay. Warara'acat aokakaxi ip. Dapxixi'uk cĩcã ip. Warara'acat muğuykukukuxi ip. Soat em itakoma ip warara'acat kay. Warara'acat ekawẽn mukẽrẽrẽrẽnxi ip. ³⁰ Warara'acat muymuyxi ip. Itakoma jĩjã ip Deus kay. Ibuyxim gu warara'acat kuğ ip. Jewexe ip ya'õbuyxi.

— Oceju acã oca'õbaca — i napa ma e'em ip jewawẽgmuboğ am jewexe. Soat em: — Apẽn guto ace'e ikẽrẽan? — i'e'em ip jewewebe.

Kũyjobit'ũm cĩcã ip jebay a'õ kay. ³¹ Itaybit'ũm cĩcã ip apẽn cũg ma iam, apẽn cũg gu iam tak. Ja'õ dağ gu ip jekukum. Ka'ũma ma ikukpin cexe ip. Itabotaidabotbot gu ip warara'acat kay.

³² — Ikẽrẽat mujurũgrũg'ukayũ je'ju ipiat'ajojoap kay — i'e'em Deus. — Soat em jeedop ip ipiat'ajojom — i'e'em.

Itaybit ip iboap ekawën. Inaka ip big ma buk ikêrêat kay. Icocok ip e'em warara'acat pe ikêrêat mujurûg ãm, jebuxim i'eat pin ip puye.

2

¹ Eyju bit aco'i e'em eyewewebe: — Ocebuxim'ũma ixeyũ ikêrêat kuğ Deus xe — i. Imēnpit ixeyũ ekukuap co'i eyju dak jekukum. Imēnpuye eyju dak ikêrêat kuğ cexe. “Ikêrêat kuğ ġu oceju bit” i'e ba'ore eywebe.

² — Ipiat osupi'ajoat eywebe, ikêrêat kuğ eyju buye — i'e'em Deus pit ikêrêat mujurûgrûg'ukayũ be.

Deus soat em cûg ma e'em. Imēnpuye wuyetaybit cûg ma ixepiatpi'ajoan ikêrêat mujurûgrûg'ukayũ be iam. ³ Oburereyũ, tũybe Deus ocewebe ġu ipiat supi'ajoat warara'acat pe acã iãn eyju e'em. Inaka ixeyũ ekukuap co'i eyju dak jekukum. Imēneju Deus ipiat supi'ajoat eywebe ixeyũ beap co'i. Tũybe ocenapõn ipiatpi'ajoap puxim iãn eyju e'em.

⁴ — Gaxĩn ma aco'i ikêrêat muğēgēap jepere ip — i'e'em Deus jewebe ma. Imēnpuye soat em xipan eykuğ. Yukpicege ġu eykuğ.

— Ipiat osupi'ajoat ġu buk cebe ip — i'e'em jewebe ma.

Ixe xipan eykuğ ibikuy eywebe ikêrêat mujurûgrûg'ap epere am puye. Eyju bit e'em:

— Ga'a ikêrêat ağujurûgrûg — i. — Deus ipiat supi'ajoat ġu wuywebe — i napa ma eyju e'em.

⁵ Guyjom Deus jetakomaap ġubapuk ikêrêat mujurûgrûg'ukayũ be. Ibo kabia be ipiat supi'ajoat ixeyũ be. Cûg ma ipiat supi'ajoat cebe ip. Eyju bit eybu'u jĩã ikêrêat mujurûgrûg'ap epere am. Eybu'u jĩã kũyjobit am ixep' a'õ kay. Imēneju ikêrêat mujurûgrûg'ukayũ be ipiatpi'ajoat puje, warara'acat podi ma eywebe ipiat supi'ajoat.

⁶ Guyjom Deus apēn cuk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe ijodiat pe. ⁷ Pũgpũg ijodiatayũ'in xipacat mujurûgrûg'xi. Deus bikuyap tağ ceku pin cĩcã ip. Deus co'ian jedipap kudadam tak ip. Deus e'em cebe ip: “Eyju xipat oxe” iap kudadam tak ip. Deus xe jedop ip iap kudadam tak ip. Soat em itait jeedop ip cexe je'ũ buje ixeyũ ma. ⁸ Warara'acayũ bit jewekay acã ġebum jewemukokokap ojuy. Cûgat o'jepere ip xipat'ũmat kay je'e am. Deus itakoma jĩã jeenuy ixeyũ kay. Ipiat supi'ajoat cebe ip. ⁹ Deus ipiat supi'ajoat soat pe ikêrêat mujurûgrûg'ukayũ be. Warara'acat podi ma ipiat supi'ajoat Judeuyũ be. Judeu'ũmayũ be dak ipiat supi'ajoat. Ipiatpi'ajom cĩcã jeedop ip. Imēn Deus warēmtağ ip cuk adi oekuku iaptei ideida cebe ip. ¹⁰ Deus xipacat mujurûgrûg'ukayũ ġuwarurun. Jesus Cristo jo'iyũm jeedop ip jedipap kuğ, ja'õbuyxiap kuğ tak. Yağuybabibi jeedop ip soat em. Deus ixeyũ ağuybabibin jeenuy. Imēn Deus apēn cûg ma ip cuk adi oekuku iaptei ideida cebe ip. Koap Judeuyũ be ideida. Kanomũm Judeu'ũmayũ be ideida. ¹¹ Imēn Deus cûg ma soat kuğ—Judeuyũ kuğ, Judeu'ũmayũ kuğ tak.

¹²⁻¹⁵ Judeu'ũmayũ ma Deus pe wuyawēwēap ekawën tup kuğ ġu ip, Deus Moisés pe o'ğuwën iap ekawën tup kuğ ġu. Imēnpuye itaybit ġu ip ixep' ekawën. Ikêrêat mujurûgrûg' ip. Inaka Deus ixeyũ ġuju ipiat'ajoap kay ikêrêat mujurûgrûg'aptem. Imēnpit:

— Wekawën tağ ġu juk adi epekuku — i'ũmğ je'e cebe ip, ixep' ekawën tup kuğ'ũm puye.

— Cûg ma eyju oxe — i je'e Deus jekawën coco'ukayũ be ġu—jekawën tağ jekuku'ukayũ be acã. Imēn je'e. Judeu'ũmayũ Moisés ekawën tup kuğ ġu. Jekpiwatpin ma aco'i cekawën tağ jekukum ip itaybit ġu ma'ğ ip cekawën. Cekawën tağ jekuku'ukat co'i ip ġebu je bit. Ixeyũ ekukuap co buje, warara'acayũ e'em:

— Jebinũn pewi ma teyũku Deus pe wuyawēwēap ekawën tağ jekukum cekawën tup kuğ ġu ma'ğ — i.

Jebinũn pewi ma ip itaybit apēn cedağ iam, apēn cedağ ġu iam tak. Ikêrêat mujurûg'puje, “Ikêrêat oğujurûg,” i'e'em ip jewebe ma. Cûg ma jeku buje dak, “Cûg ma õn jekukum,” i'e'em ip jewebe ma. Judeuyũ bit Deus pe wuyawēwēap ekawën tup kuğ. Itaybit ip ixep' ekawën. Inaka ikêrêat mujurûgrûg' ip. Imēnpuye Deus ixeyũ ġuju ipiat'ajoap kay.

— Wekawēn tağ ġu juk adi epekuku — i je'e cebe ip.

¹⁶ Guyjom Deus Jesus Cristo jomuy apēn cuk adi oekuku ip iaptei teida am soat pe. Xipacat je'ġūm xipacayū be xipacat muğēğēapteim. Kūyjobit'ūmayū bit ġuju ipiat'ajojoap kay kūyjobit'ūmapteim.

¹⁷ Pām eyju? Ajo-kay eyju jeğebubum?

— Ocejū bit Judeuyū — i eyju e'em. — Ocejū acā cūğ ma Deus xe ixē be wuyawēwēap ekawēn tup kuğ puyē — i eyju e'em.
Jewexe eya'ōbuyxi.

— Ocejū acā Deus ocenaē jebekitkiyūm — i'e'em eyju te'e ma. ¹⁸ — Ocejū acā ocetaybit apēn Deus ibikuy iam — i te'e ma eyju dak e'em. — Ocejū acā ocetaybit apēn cūğ ma iam, apēn cūğ ġu iam tak, Deus pe wuyawēwēap ekawēn coco'uk puyē — i te'e ma eyju e'em. ¹⁹ — Warara'acayū itaybit ġu apēn cūğ ma iam, apēn cūğ ġu iam tak — i eyju e'em. — Ocejū acā ocetaybit — i te'e ma eyju e'em. — Warara'acayū itaybit ġu Deus ekawēn — i dak eyju e'em. — Soat podi ma ocejū bit ocetaybit — i te'e ma eyju e'em. — Ocejū acā warara'acayū oceğutaybitbin — i te'e ma eyju e'em. ²⁰ — Ocejū acā itaybit'ūmayū mutaybitbin kawēn icēmān — i te'e ma eyju e'em. — Kawēn icēmān yaypan'isuayū mutaybitbin tak ocejū bit — i te'e ma eyju e'em. — Ocejū acā ocetaybit kawēn icēmān, kawēn cūğan, Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuğ puyē — i te'e ma eyju e'em.

²¹ Warara'acayū mutaybitbin acā eyju jekukum. Jewemutaybitbin'ūma eyju bit jekukum.

— Warara'acat pubut epetujupa'um ġu juy — i eyju e'em warara'acat pe ma. Eyju dak tujupa'um'um ma.

²² — Warara'acat tayxi kaykay ġu juy epesop — i eyju e'em warara'acayū be. Eyju dak warara'acat tayxi kaykay ma.

— Deusbaroyū kay ġu juy epeku — i eyju e'em warara'acayū be.
Eyju bit ijodiat kay jġā Jesus Cristo kayap podi ma.

²³ — Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuğ ocejū bit — i eyju e'em soat pe te'e ma. Cekawēn tağ ġu eyju bit jekukum. Imēnpuyē Judeu'ūmayū cekawēn tup kuğ'ūmayū Deus mubuyxi'ūm'ūm cūğ'ūma eyju jekukum puyē. ²⁴ Imēn e'em Deus ekawēn tup: Judeuyū, Judeu'ūmayū Deus muymuy eyju cūğ'ūma jekukum puyē, i.

²⁵ Imēntak Deus pe wuyawēwēap ekawēn kay kūyjobit pima, cūğ ma eywebe ikap'isuat taypu'ağobixeedakat am teku Deus ebekit iap mubapuk am soat pe—Judeu'ūmayū be. Eyju ixeedakatkan ocejū Deus ebekitkiyū iap mubapukpuğ soat pe. Deus ekawēn kay kūyjobit'ūm pima bit, te'e ma ixeedakatkan eyju, Deus ebekit'ūmat co'i eyju jekukum puyē. ²⁶ Judeu'ūmayū bit jedaypu'ağobixeedakatkan ġu. Deus pe wuyawēwēap ekawēn kay kūyjobit pima bit, Judeuyū jo'i e'em ip Deus xe—jebekitkiyū jo'i—kūyjobicayū jo'i.

— Eyju webekitkit — i'e'em Deus cebe ip ixeedakat ġu ma'ġu ip.

²⁷ Eyju ma eyxeedakatkanat. Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuğ eyju. Imēnpuyē eyetaybit cūğ ma jeku am Deus xe iam. Inaka eyju kūyjobit'ūm cekawēn kay. Judeu'ūmayū bit ixeedakacap ġu ip. Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuğ ġu ip. Inaka cekawēn kay kūyjobit pima, ikērēat kuğ ġu ip Deus xe—Kūyjobicayū—Judeu'ūmayū. Eyju bit ikērēat kuğ cexe kūyjobit'ūm puyē, Judeuyū. ²⁸ Wuyju Deus ebekitkit wuyxeedakacap tomuju ġu—ixē ekawēn kay kūyjobicap tomuju acā. Pūğpūğayū te'e ma e'em:

— Deus ebekitkit ocejū — i. Te'e ma ip jexeedakatkacan.

Te'e ma ip Deus ekawēn tup kuğ, kūyjobit'ūm ip puyē.

— Webekitkiyū ġu eyju — i'e'em Deus ixeyū be, kūyjobit'ūm puyē.

²⁹ Warara'acayū cūğ ma e'em:

— Judeuat ocejū bit — i. — Deus ebekitkiyū ocejū — i dak.

Jebikuyap tağ ġu ip jekukum—Deus bikuyap tağ acā. Deus biōğbuk nuynuy cebe ip.

— Eyju ma webekitkiyũ — i'e'em Deus ixeyũ be, jexeedakatkanat ġu ma'ġu ip. — Xipat cĩcã eyju — i'e'em Deus cebe ip.

“Eyju xipat oxe” i'eap kudadam ġu ip ijodiat pe. Deus pe acã “Eyju xipat oxe” i'eap wiwim ip. Soat Deus ekawẽn kay kũyjobicayũ cebekitkiyũ—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak.

3

1 — Jewewejo'i kũyjobicayũ Deus ebekitkiyũ bima, apeġãm paxi wuyju judeuyũ? — i du eyju e'em owebe? — Apẽġãm paxi wuyju wuydaypu'aġobixeedakatkan? — i du eyju e'em owebe? — Xipat ġu aco'i wuyju Judeuyũ iap — i du eyju e'em owebe?

2 — Xipat cĩcã ma wuyju Judeuyũ iap — i õn pit e'em eywebe. Deus jekawẽn o'ġuwẽn Judeu'ũmayũ be ġu—wuy'ajojoyũ'ũm'ũm pe acã. Imẽnpuye wuyju Judeuyũ iap xipat cĩcã. Jekawẽn o'ġuwẽn cebe ip ixeyũ be imuwẽn ãm warara'acayũ be.

3 — Imẽnpit pũġpũġ wuy'ajojoyũ'ũm'ũm'in oibu'un ip ixekawẽn taġ jeku am — i du eyju e'em owebe? — Gasũ aco'i Deus je'e ġu wuywebeam apẽn cuk adi o'e'e iap taġ, cekawẽn taġ oibu'un ip puye — i du eyju e'em owebe?

4 — Ja'õ daġ ma Deus je'e wuywebeam tak — i õn pit e'em eywebe. Soat ma napapa'uk. Deus pit napapa'uk ġu. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Deus, ên acã icẽmãn e'em, i. “Cũġ'ũma ên ocekuġ” i napa ma e'em emuymuy'ukayũ, i. Inaka ên acã cũġ ma soat kuġ, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽn tup.

5 — Cũġ'ũma wuyeku buje bit, Deus acã cũġ ma jekukum iap ibapuk e'em wuyekukuap cocoayũ xe — i aco'i eyju e'em owebe.

Eyxe xipat wuywebe cũġ'ũma jeku am warara'acayũ mutaybit am Deus acã cũġ ma iam. Imẽnpuye:

— Cũġ ġu Deus pe ipiatpi'ajoan wuywebe warẽmtaġ wuyekukuapteim — i te'e ma eyju e'em owebe.

Ijodiat puxim õn kawẽnwẽn ġasũ, adeayũ icẽm ġu e'em puye.

6 — Deus soat em cũġ ma wuykuġ — i õn pit e'em. — Deus cũġ'ũma ibima, iba'ore kuka o'e ixekawẽn be cũġ ma apẽn cuk adi ajekuku iap teida am soat pe wuywebe. Imẽnpit ixekawẽn cũġ ma iboap ideida — i õn pit e'em.

7 — Cũġ'ũma weku buje, “Deus acã cũġ ma jekukum,” i je'e ip ocekuap cocoayũ — i du eyju e'em owebe? — “Soat podi ma Deus cũġ ma,” i je'e ip — i du eyju e'em owebe? — Imẽnpuye warẽmtaġ cuy ajeku warara'acayũ be “Deus acã cũġ ma” i'e am — i te'e ma eyju e'em. — Imẽnpuye cũġ ġu Deus pe ipiatpi'ajoan ocewebe warẽmtaġ ocekuapteim — i te'e ma eyju e'em owebe. ⁸ Imẽneju:

— Ga'a ikẽrẽat aġujurũġ — i'ũmġu juy ace. — Wuywebe ikẽrẽat mujurũġ puje, adeayũ itabut je'e Deus acã xipat iap kay — i'ũmġu juy ace. — Ga'a ikẽrẽat aġujurũġ Deus acã xipat iam itabut'ũmayũ mutaybit am — i'ũmġu juy ace.

— Imẽn e'em Paulo dak — i napa ma e'em omuymuy'ukayũ dak. Deus cũġ ma ipiat supi'ajoat omuymuy'ukayũ be.

⁹ Deus xe Judeu'ũmayũ podi ma xipat tu wuyju Judeuyũ buye? Ka'ũma! Jewewejo'i ma wuyju ikẽrẽat kuġ Deus xe—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Wuywebe dak ikẽrẽat mujurũġrũġap epere ba'ore. Kuy iboap oġuwẽn eywebe. ¹⁰ Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Ka'ũmġu cedaġ ma jekuku'ukat—pũġ tak ka'ũma ma, i. ¹¹ Soat ip itaybit ġu apẽn cũġ ma Deus xe iam, apẽn cũġ ġu iam tak, i. Ka'ũmġu Deus a'õ daġ cekupinat, i. ¹² Wũy ma o'e ip Deus wi oitabidaoat puxim, i. Ka'ũmġu xipacat mujurũġrũġ'ukat—pũġ tak ka'ũma, i. ¹³ Cekawẽnkẽrẽ jĩjã ip itaypi koceat puxim, i. Napapa'uk cĩcã ip, i. Warara'acat muymuyap cẽmcẽm ikõmbie daġwi ip puybu tũypiat puxim, i. ¹⁴ Warẽmtaksuġ e'em ip warara'acat pe, i. ¹⁵ Itadaodao ip warara'acat ekawẽn mukẽrẽrẽnap kay, yaokaap kay dak, i. ¹⁶ Soat em jexeat cokcokap mu'ũm ojuy ip, i. Warara'acat mutabibin ip soat em,

i. ¹⁷ Itaybit ġu ip kaba'üm jedop am warara'acat eju, i. ¹⁸ Itaybit ġu ip Deus kuk am ibuyxim, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

¹⁹ Ibo dup ekawēn icēmān! Imēn Deus Judeuyū awēwēm jekawēn. Wuyetaybit iboam. Imēnpuye te'e ma e'em ip Deus pe: — Ocejū acā ekawēn taġ jekukum — i. Judeu'ūmayū dak ixē ekawēn taġ ġu jekukum. Imēneju mūġ ma ip Deus etabutpe soat ip ikērēat kuġ puye—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. ²⁰ Ka'ūma ma soat ekawēn taġ jekukum—Deus ekawēn taġ. Imēnpuye abu be Deus e'em “Cūġ ma juy epesop oxe wekawēn taġ eyekuap tomuju” i? Ka'ūma be ma! Deus ekawēn wuyetaybit puje, wuyetaybit soat wuyju ikērēat kuġ Deus xe iam.

²¹ Gasū bit apēn ōn ipi watwat mucūġcūġ iap Deus o'ġuwēn wuywebe.

— Eyju cūġ ma e'em oxe eyawēwēap ekawēn taġ eyekukuap tomuju ġu — io'e Deus wuywebe.

Imēn Moisés wuymutaybitbin tak. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak iboam wuymutaybitbin.

²² — Eyju bit cūġ ma oxe — i'e'em Deus ipi watwat pe Jesus Cristo kay itabut puje acā. Soat pe itabucat pe: — Ēn cūġ ma oxe — i'e'em Deus—Judeu be—Judeu'ūmat pe dak.

²³ Soat ipi watwat ikērēat o'ġuġē. Ka'ūma ma ikērēat kuġ ġu. Wūy ma o'e ip Deus wi—warara'acat podi ma idipat wi, ikērēat kuġ puye. ²⁴ Deus pit ikērēat uk'uġ wuywebewi Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye. Ikērēat muġēġēaptei o'teida je'ū ām. Imēnpuye wuyju cūġ ma Deus xe ixē oe'ū buye. Deus tei'ūma wuymucūġcūġ, ixē soat em xipan wuykuġ puye. Cristo Jesus kay wuyetabun puje acā, wuymucūġcūġ. ²⁵ Deus Jesus Cristo o'ġudot ijodi ce'ū ām wuywebeam. Ixē oe'ū ikērēat mujurūġrūġapteida am. Ixē kay wuyetabut puje, Deus ikērēat uk'uġ wuywebewi. Jesus Cristo o'ġudot ce'ū ām ōn cūġ ma eykuġ iam wuymutaybit am. Kuyje Deus ikērēat mujurūġrūġ'ukayū o'ġuju ġu ipiat'ajojoap kay. Yukpiceġe ġu osunuynuy ixyū kuġ.

— Guyjom okpot je'ū soat peam — io'e jewebe ma. — Ixē kay itabucayū oġuju ġu ipiatpi'ajojoap kay — io'e jewebe ma. ²⁶ Gasū bit: — Gebum ōn ipi watwat ikērēat mujurūġrūġ iap kay — i'e'em Deus. — Cuġ ma kuka o'e owebe ipiatpi'ajoan cebe ip, ikērēat ip o'ġujurūġrūġ iapteim — i'e'em ixē. — Gasū bit cūġ ma kuka o'e owebe ikērēat uk am eywebewi, Cristo oe'ū buye — i'e'em Deus Jesus Cristo kay itabucayū be. — Eyju cūġ ma oxe Jesus oe'ū buye — i'e'em itabucayū be.

²⁷ Imēneju “Warara'acat podi ma cūġ ma oceju bit,” i'e but tu wuywebe? Ka'ūma. I'e but ġu wuywebe. Ka'ūma ma cūġ ma Deus xe xipacat mujurūġrūġap tomuju. Cūġ ma wuyju cexe Jesus Cristo kay wuyetabut puje acā. Imēnpuye “Warara'acat podi ma cūġ ma oceju bit” i'e ba'ore wuywebe. ²⁸ Wuyju cūġ ma Deus xe xipacat mujurūġrūġap tomuju ġu—Jesus Cristo kay wuyetabucap tomuju acā. Iboam wuyetaybit kuy. ²⁹ Deus Judeuyū mucūġ ojuy acā du? Ibu'u du Judeu'ūmayū mucūġ ām? Ka'ūma! Ibikuy ma. Soat itabucayū mucūġcūġ ixē—Judeuyū mucūġcūġ, Judeu'ūmayū mucūġcūġ tak. ³⁰ Imēnpuye pūġ taġ ma Deus soat kuġ ipi watwat kuġ. Jesus Cristo kay itabun puje acā Judeuyū mucūġcūġ. Cekay itabun puje acā Judeu'ūmayū mucūġcūġ tak. ³¹ Imēneju:

— Moisés ekawēn taġ ġu ajeku—Deus o'ġuwēn cebe iap ekawēn taġ ġu—Jesus Cristo kay wuyetabut puje — i'ūmġu juy ace.

Cekay wuyetabut pima dak, kuyjeat ekawēn cuy ibuyxim ajukuk.

4

¹ — Ajoap tomuju Abraão cūġ ma osunuy Deus xe? — i du eyju e'em owebe? Wuydobu'üm Abraão'üm Judeuyū dobu'üm. Apēnpuye “Ēn cūġ ma oxe” io'e Deus cebe iam ōn jeymutaybin.

² — Ēn cūġ ma oxe — io'e Deus Abraão be.

Imĕn Deus e'em xipacat muġĕġĕap tomuju ibima: “Warara'acat podi ma òn cūġ ma Deus xe” i kuka juk o'e Abraão. Imĕnpit xipacat muġĕġĕap tomuju ġu “Cūġ ma ĕn oxe” io'e Deus cebe.

³ Imĕn e'em Deus ekawĕn tup:

Abraão bit itabut osunuy Deus kay, i. Deus tak o'e cebe “Cūġ ma ĕn oxe” i, cekay itabut puye, i.

Imĕn e'em Deus ekawĕn tup. ⁴ Wuyekapik puje wuyekapikaptei bubum wuyju. Tei'ūm iūm'ibit pupum ġu wuyju. Wuyekariwa ceweroap wuyweju iap pupum acā wuyju.

⁵ Imĕn ġu bit Deus wuykuġ. Deus e'em:

— Ĕn cūġ ma oxe — i xipacat muġĕġĕ'ukat pe ġu—jekpot kay itabucat pe acā.

Itabun puje acā:

— Ĕn cūġ ma oxe — i'e'em Deus ikĕrĕat mujurūġrūġ'uk osunuyiat pe.

Ikĕrĕat mujurūġrūġ'uk osunuyiat cūġ ma Deus xe xipacat muġĕġĕap tomuju ġu—Jesus kay itabucat tomuju acā.

⁶ — Ĕn cūġ ma oxe, xipacat muġĕġĕap tomuju ġu, etabucap tomuju acā — i'e'em Deus. Imĕnpuye cūġat icokcok cīcā e'em. Davi dak iboap cuk adi o'ġuwĕnuwĕn. Imĕn Davi o'e:

⁷ Kuy bima kūyjobit'ūm osunuy iat icokcok e'em Deus pe cebewi ikĕrĕat uk puje, i. Ikĕrĕat mujurūġrūġ'uk osunuyiat icokcok e'em Deus pe ikĕrĕat mu'ūm puje, i. ⁸ Cūġat kay ibu'u tūibit icokcok e'em, i. Deus apĕn ixē juk adi ikĕrĕat o'ġujurūġrūġ iap kay ġebum'ūm pima, icokcok e'em, i.

Imĕn Davi o'e kuyje.

⁹ — Icokcok ip e'em — i mo adi a'ġu o'e Davi. Abuyū icokcok soat em? Taypu'aġobixeedakat'ibiyū acā du? Judeuyū acā du? Ka'ūma! Ixēdakāt'ūm'ibiyū dak icokcok ma—Judeu'ūmayū. Imĕn e'em Deus ekawĕn tup:

Abraão itabut o'e Deus kay, i. Deus o'e cebe “Ĕn cūġ ma oxe” i, cekay itabut puye, i.

¹⁰ Puje “Cūġ ma ĕn oxe” io'e Deus Abraão be? Abraão jedaypu'aġobixeedakacat puje du? Ka'ūma!

— Cūġ ma ĕn oxe — io'e ixēdakāt'ūm pima.

¹¹ Guyjom acā o'jedaypu'aġobixeedakacat Abraão.

— Ĕn cūġ ma oxe — io'e Deus Abraão be ixēdakacat awap ma. — Ĕn cūġ ma oxe — io'e Abraão be, jekay itabut puye.

Guyjom o'jedaypu'aġobixeedakacat “Ōn cūġ ma Deus xe wetabucap tomuju” i'e am soat pe warara'acat pe. Abraão cūġ ma osunuy Deus xe itabut puye. Cūġ ma osunuy ixēdakacat'ūm awap ma. Imĕnpuxim Judeu'ūmayū dak cūġ ma Deus xe itabun puje. Cūġ ma ip cexe ixēdakacat ġu ma'ġu ip. Imĕneju Abraão ixeyū ebay jo'i Abraão etabucap co'i ip itabut Deus kay buye. ¹² Judeuyū etabun puje, cūġ ma ip Deus xe. Cūġ ma cexe jexeecukap tomuju ġu, jetabucap tomuju acā. Abraão etabucap co'i ma ip itabut. Imĕneju Abraão ixeyū ebay buxim Deus xe ixē buxim ixēdakacat tomuju ġu—ixē buxim itabucap tomuju acā.

¹³ — Wa'ōbi soat ka daġacat kukan ecesūy — i juk o'e Deus Abraão be. — Enaxeġebitbit tak soat ka daġacat kukan je'e ip — i juk o'e. — Soat eipi oġūm eywebe — i dak o'e Deus. Iba'ore soat pe wuywebe soat ekawĕn taġ jeku am—wuyawĕwĕap ekawĕn taġ. Imĕnpuye Deus o'e: “Xipacat oġūm ewebe,” i Abraão be wuyawĕwĕap ekawĕn taġ cekuap tomuju ġu—tabucap tomuju acā; cūġ ma Deus xe iap tomuju dak. ¹⁴ Imĕnpuye Deus xipacat ūmūm wuyawĕwĕap ekawĕn taġ jekuku'ukayū be acā ġu. Ixeyū be acā iūmūm pima, te'e ma kuka juk ace wuyetabut Jesus Cristo kay; te'e ma dak kuka juk Deus o'e wuywebe “Xipacat oġūm eywebe” i. ¹⁵ Imĕn Deus ipiatpi'ajojoan jekawĕn kay kūyjobit'ūmayū be.

— Kūyjobit ġu eyju wekawĕn kay — i ġu bit e'em cekawĕn co'ūmayū be, itaybit ġu ip cekawĕn puye.

¹⁶ Imĕneju Deus tacup ġu.

— Xipacat oğũm ewebe, okay etabut puye — i juk o'e wuydobu'ũm pe—Abraão'ũm pe. Deus soat em ja'õ dağ e'em wuywebe. Imēnpuye soat itabucayũ xipacat je'jat Deus xewi Abraão buxim.

— Soat em wekawēn kay kũyjobicayũ be acã xipacat oğũm — i'ũmğu o'e Deus. — Soat pe okay itabucayũ be xipacat oğũm — i acã o'e.

Imēneju Abraão wuyebay buxim Deus xe, ixe etabucap co'i wuyetabut puye. ¹⁷ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Wa'õbi ade ka watwat je'e “Abraão wuyebay jo'i Deus xe, ixe etabucap co'i wuyetabut puye,” i, io'e Deus Abraão be, i.

Abraão itabut osunuy Deus kay. Ixe Deus waram ce'ũ'ũay'u mutaicin. Ka'ũmğu osodop iat mubapukpuğ ixe. Ixe Deus ja'õ dağ ma juk adi Abraão kuğ osunuy.

¹⁸ — Enaxeğebitbit ma jeedop ade jĩjã — i juk o'e Deus Abraão be. — Wa'õbi ade ka watwat kukukan ecesũy — io'e.

Iboap kay itabut osunuy Abraão.

— Deus ja'õ dağ je'e owebe — i juk adi o'e Abraão jewebe ma.

Itabut cĩcã osunuy imujurũğ pa'oren ma'ğu ipot aypa buye. Owebe jekpot ũmap wiwim osunuy Deus cebe. ¹⁹ Ixe aypa jĩjã osunuy. Ijasũn 100 koatoap wi osunuy.

— Okpotpet put ğu ma oce aypa oce buye — io'e jewebe ma. — Otayxi Sara dak i'it'et put ğu o'e yabut puye — io'e jewebe ma.

Inaka itabutbũt ğu osunuy Deus ekawēn kay—itabut cĩcã ma.

²⁰ — Deus okpon je'ğũm ğu — i'ũmğu o'e Abraão. — Je'ğũm paxi? — i'ũmğu dak o'e.

Ixe bit itabut cĩcã osunuy Deus okpon je'ğũm iap kay aypa ma'ğu. Jewa'õmucanucan osunuy, itabut Deus kay buye. Imēnpuye:

— Ĕn soat podi ma xipan okuğ — i'e'e'uk osunuy Deus pe. ²¹ — Soat iba'ore ğu Deus pe — i'e'e'uk osunuy Abraão. — Ja'õ dağ em owebe — i'e'e'uk osunuy. — Okpon je'ğũm ja'õbacaan i'e'e'uk osunuy jewebe ma. ²² Imēne ju:

— Ĕn cũğ ma oxe — i juk o'e Deus cebe.

Imēn Deus o'e Abraão itabut osunuy buye. ²³ Ixe cũğ ma osunuy Deus xe iap ibararak opop Deus ekawēn tup pe. Abraão cũğ ma osunuy jetabucap tomuju iaptup o'tupmubararak kuyjeayũ. Kuyjeayũ mutaybit am acã ğu ibodup o'tupmubararak ip.

²⁴ Wuymutaybit am tak ibodup o'tupmubararak ip.

— Eyju cũğ ma oxe — i je'e Deus wuywebe, ixe kay wuyetabun puje.

Ixe Deus Jesus o'ğutait ce'ũap tomukadi. Wuykukukat o'ğutait waram. ²⁵ Deus Jesus o'ğudot ijodi ce'ũ ãm. Oe'ũ ikērēat uk am wuywebewi. Jesus o'ğutait ce'ũap tomukadi Deus pe “Cũğ ma eyju oxe” i'e am wuywebe—o'ğutait'iat kay itabucayũ be.

5

¹ Imēneju Deus e'em wuywebe: — Cũğ ma eyju oxe — i, Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Kuy bima kaba'ũm ajop Deus eju wuyetabut'ũm pima. Gasũ bit kaba'ũm ace Deus eju wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. ² Jesus Cristo kay juk o'e jebay be:

— Teyũku itabut okay — i.

Imēnpuye Deus xipan wuykuğ. Wuycokcok cĩcã ixe xipat wuykay buye. Guyjom Deus dipap co'i acesop. Wuycokcok cĩcã iboap wiwim. ³ Iboap wiwim pima wuyju ipiatpi'ajojom ijodi. Wuyetaybit wuyetaxi acesop ipiatpi'ajojom puye iam. Imēnpuye ipiatpi'ajojom pima dak wuycokcok wuyju e'em. ⁴ Ipiat'ajoam wuyetaxi bima, Deus e'em wuywebe:

— Xipat cĩcã eyju oxe — i.

Deus “Eyju xipat cĩcã oxe” i'e'em pima, wuycokcoğ acesop Deus xe acesop soat em iap wiwi am. ⁵ Jewemuğuykukukum ğu wuyju Deus co'i acesop iap wiwi am. Ixe jebiõğbuk o'ğũm wuywebe—xipacat o'ğũm. O'ğũm wuymukũyjo am eykukpin cĩcã oxe iam.

⁶ Wuywebe xipacat muḡẽ ba'ore bima Cristo oe'ũ wuydaxijo am. Wuywebeam ixē oe'ũ xipat'ũmayũ beam. Deus “Eje'ũ juy” i'e buje, oe'ũ. ⁷⁻⁸ Deus xe wuykukpin cĩcã. Imēnpuye ixē jekpot o'ḡudot ce'ũ ãm wuywebeam. Wuyju ma wuybu'u je'ũ ãm warara'acat e'ũap puxim, cũḡ ma'ḡu ip jekukum, xipacat muḡẽḡẽm ma'ḡu ip. Cristo bit ibu'u ḡu osunuy je'ũ ãm wuywebeam ikērēat mujurũḡrũḡ ma'ḡu wuyju. ⁹ Gasũ wuyju cũḡ ma Deus xe wuywebeam Cristo oe'ũ buye—o'jedoyekereren puye. Cristo bureyũ ma wuyju bit ḡasũ. Imēnpuye Deus wuyumuju ḡu ipiat'ajojoap kay. ¹⁰ Wuyetakoma juk adi ajop Deus kay. Deus pit wuymuwexat jebureyũm wuywebeam ipot oe'ũ buye. Gasũ bit Cristo waram itait o'e. Deus wuydaxijo Cristo itait puye, wuyju ibureyũ buye dak. ¹¹ Wuykukukat Jesus Cristo juk wuymuwexat Deus bureyũm, ixē xe wuykukpin puye, wuywebeam oe'ũ buye dak. Imēnpuye:

— Obureyũ eyju — i'e'em Deus wuywebe.

Imēnpuye soat podi ma wuycokcok, wuyju Deus bureyũ buye.

¹²⁻¹⁹ Imēnpit ipi watwat ikērēat mujurũḡrũḡ'uk osodop ip Deus jekawēn muwēn awap Moisés pe. Deus pit ipiat o'supi'ajoat ḡu cebe ip jekawēn taḡ ḡu juk adi oekuku ip iap teim, Moisés pe wuyawēwēap ekawēn muwēn awap. Adão koap ikērēat o'ḡujurũḡ. Soat ipi watwat o'jebapuk ixē Adão bewi. Soat ixē ebekitkiyũ ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũm o'e Deus xe ixē ikērēat o'ḡujurũḡ puye.

— Ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ je'ũ — i juk o'e Deus Adão be.

Imēnpuye soat ipi watwat je'ũ'ũm ḡasũ dak. Soat wuye'ũ'ẽ ace Adão buxim wuyju dak ikērēat mujurũḡrũḡ puye. Soat ebekitkiyũ ikērēat o'ḡurũḡrũḡ Adão juk ikērēat o'ḡujurũḡ iap co'i'ũmḡu. Inaka oe'ũ'ũ ip soat—Adão badipyũ, Moisés badipyũ dak. Oe'ũ'ũ ip Adão koap ikērēat o'ḡujurũḡ puye. Soat Adão ebekitkiyũ ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũm o'e Deus a'õ kay kũyjobit'ũm ip puye. Adão kũyjobit'ũm pima, soat ixē ebekitkiyũ dak kũyjobit'ũmayũm o'e Deus xe. Imēneju soat ipi watwat ikērēat kuḡ o'e Deus xe pũḡ aḡokatkat ikērēat o'ḡujurũḡ puye.

Soat Adão ebekitkiyũ ixē buxim o'e—ikērēat kuḡ. Imēnpuxim Jesus Cristo kay itabucayũ ixē buxim e'em—ikērēat kuḡ ḡu. Ixē Jesus Cristo oe'ũ ikērēat uk am ipi watwat pewi—soat uk am. Imēnpuye soat em itait jeedop ip Deus xe cekay itabucayũ. Adão kũyjobit'ũm o'e Deus a'õ kay. Imēnpuye soat ixē naxeḡebitbit je'ũ'ũm. Jesus Cristo bit kũyjobit osunuy Deus a'õ kay. Imēnpuye soat em Deus xe itait jeedop ip cekay itabucayũ. Pũḡ aḡokatkat kũyjobit'ũm osunuy Deus a'õ kay. Imēnpuye adeayũ ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũm o'e Deus xe. Kũyjobit'ũm cĩcã ip osodop Adão buxim. Wara'at pit kũyjobit cĩcã osunuy Deus a'õ kay. Imēnpuye Deus je'e adeayũ be:

— Eyju cũḡ ma oxe — i.

Ixeyũ adeayũ kũyjobit Jesus Cristo buxim. Jewejojo'i ḡu bit osodop ip Adão Cristo eju. Jesus xipan wuykuḡ warara'acat podi ma. Ade Adão ebekitkiyũ bit o'ju ipiat'ajojoap pe ixē pũḡ em ma ikērēat o'ḡujurũḡ puye. Deus pit soat podi ma xipan wuykuḡ. Imēnpuye Cristo o'ḡudot ikērēat uk am soat pewi—ijodiacat pewi. Deus tei'ũma adeayũ daxijojom ijodiacayũ daxijojom, pũḡ em ma Cristo oe'ũ buye. Adão pũḡ ma osunuy. Soat ixē ebekitkiyũ ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũm o'e Deus xe, Adão ikērēat o'ḡujurũḡ puye.

— Ikērēat kuḡ eyju oxe — i'e'em Deus soat pe Adão ebekitkiyũ be Adão pũḡ em ikērēat o'ḡujurũḡ puye. Deus e'em taxijo'ibiyũ be bit:

— Ikērēat kuḡ ḡu eyju oxe — i, ade em ma'ḡu ip ikērēat o'ḡujurũḡrũḡ. — Webekitkiyũ eyju — i'e'em cebe ip, ixē xipacat wuykay buye.

Pũḡ aḡokatkat imēn ikērēat o'ḡujurũḡ—Adão. Imēnpuye soat wuye'ũ'ẽ ace. Wara'acat pit ikērēat kuḡ ḡu oe'ũ—Jesus Cristo. Imēnpuye soat podi ma Deus xipan wuykuḡ.

— Cũḡ ma eyju oxe — i'e'em wuywebe—Jesus Cristo kay itabucayũ be.

Imēneju soat em wuyetait acesop Deus xe. Soat kukukan acesop Cristo eju. Jesus e'eap Adão e'eap podi ma xipacat kuḡ.

20-21 Imēntak Deus jekawēn o'ḡuwēn Adão ebekitkiyũ mukũyjo am eyju ikērēat mujurũḡrũḡ cĩcã iam. Ipi watwat pit biḡ ma ikērēat o'ḡujurũḡrũḡ. Soat ipi watwat je'ũ'ũm ikērēat mujurũḡrũḡ puye. Je'ũ buje ip wũy ma dopdom Deus wi. Deus pit warara'acat podi ma xipan wuykuḡ. Ixe Cristo o'ḡudot ce'ũ âm ikērēat uk am wuywebewi. Imēnpuye wuye'ũ buje soat wuyju Deus xe wuyetait acesop, wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabun puje. Wuykukukat Jesus Cristo xe ma acesop soat em wuyetait

6

1 — Deus pit biḡ ma xipan wuykuḡ biḡ ma'ḡu wuyju ikērēat mujurũḡrũḡ — i õn e'em eywebe.

Imēnpuye:

— Biḡ ma juy ikērēat aḡujurũḡrũḡ, biḡ ma Deus xipan wuykuk am — i du eyju e'em owebe?

² Imēn ḡu juy e'em! Ce'ũat jepidowatwan ḡu o'e. Imēnpuxim wuyju dak ikērēat mujurũḡ pin ḡu ace'e Cristo kay wuyetabut puye. ³ Wuymubatisan puje, ḡasũ bit Jesus Cristo eju mũḡ'i ojeku iap mubapukpuḡ wuyju soat pe wuyjojoayũ be. Ikērēat muḡēḡēap acepere kuy apēn ce'ũat jepidowatwanap epererem. Kuy eyetaybit iboam. ⁴ Jesus eju kuy ip wuykot iap puxim ikērēat muḡē pin ḡu ace'e, ceweju kuy aje'ũ iap puxim tak. Iboap mubapukpuḡ wuyju wuymubatisan puje. Cristo oe'ũ jebay bikuyap taḡ. Wuyju dak Jesus Cristo bikuyap taḡ ajeku ḡasũ bit. Ja'õbacaan Deus ixe waram o'ḡutait. Soat podi ma Deus ya'õbaca, idip tak. Jesus puxim wuyju dak acejetait waram. Imēneju ḡasũ dak wuyaḡuy'isum ajeku.

⁵ Imēntak Cristo jekpiwatpin ma oe'ũ korosa be. Imēnpuxim wuyju dak wuyukpiwatpin ma ikērēat aḡujurũḡ ḡu. Deus ja'õbacaap o'jomõḡ Cristo be waram imutait puje. Imēnpuxim wuyju dak Cristo a'õbacaap kuḡ ḡasũ. Ikērēm cuk adi ajekuku iap kuy juk acepere. Wuyaḡuy'isum wuyju jekukum ḡasũ bit ixe a'õbacaap kuḡ puye. ⁶ Kuy bima juk adi ikērēat aḡujurũḡrũḡ. Soat em ikērēat mujurũḡrũḡ'uk cuk adi ajop. Imēn jewemudadaybotbon cuk adi ajekuku. Cekariwa be imudadaybotbot'ibit enapõn pa'oreap puxim ikērēat mujurũḡrũḡap epereap pa'ore osunuy wuywebe. ḡasũ bit ikērēm cuk adi ajekuku iap acepere Jesus a'õbacaap kuḡ puye. Korosa be Jesus oe'ũ ja'õbacaap muõm âm wuywebe ikērēat mujurũḡap puxim. Imēnpuye ikērēat aḡujurũḡ ḡu ḡasũ bit. ⁷ Ikērēat mujurũḡrũḡap epere but wuywebe. Ce'ũat jepidowatwanap epereperem. Imēnpuxim wuyju dak ikērēat mujurũḡrũḡap acepere kuy. Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyũ buximayũ ḡu wuyju ḡasũ bit. ⁸ Cristo jekpiwatpin ma oe'ũ. Wuyju dak wuyukpiwatpin ma ikērēm cuk adi ajekukuiap acepere. Imēneju wuyetabut soat em wuyetait acesop Cristo xe iap kay. ⁹ Deus Cristo waram o'ḡutait ce'ũap tomukadi. Waram pit je'ũ ḡu. Abu-be ixe imuy'ũ but? Ka'ũma be ma! Kuy wuyetaybit iboam. ¹⁰ Pũḡ em ma ixe oe'ũ. Oe'ũ ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Waram pit je'ũ ḡu. ḡasũ bit itabēḡ omuy soat em Deus bikuyap taḡ jeku am.

¹¹ — Ikērēm cuk adi ajekukuiap kuy acepere — i juy epe'e'e eyewewebe. — Ikērēat aḡujurũḡ ḡu ḡasũ bit — i juy epe'e'e. — Ce'ũat ḡebum ḡu o'e ikērēat muḡēap kay — i. — Wuyju dak cuy ḡebum ḡu ace ikērēat muḡēap kay — i juy epe'e'e eyewewebe. — Deus bikuyap taḡ acã ajeku ḡasũ bit — i juy epe'e'e eyewewebe. — Mũḡ'i wuykukukat Jesus Cristo eju ajeku ḡasũ bit — i juy epe'e'e eyewewebe.

¹² Imēneju ḡebum ḡu juy epesop ikērēat mujurũḡrũḡap kay. Ikērēat epeḡuḡē ḡu eyjebit taḡ. Ikērēat epeḡuḡē ḡu eybinũnpe. Eybikuyap taḡ ḡu juy epeku—Deus bikuyap taḡ acã. ¹³ Ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ cucum ipiat'ajojoap kay. Yaḡuy'isum jekuku'ukayũ bit kabi kay cucum. Kuy bima ikērēat mujurũḡrũḡ'uk cuk adi epesop. ḡasũ bit eyaḡuy'isum eyju jekukum. Imēnpuye:

— Ĕn ocejukan — i'ũmġu juy epe'e Satanás pe. — Ikĕrĕat oceġujurũġ a'õbi — i'ũmġu juy epe'e Satanás pe ma. Deus pe bit:

— Ĕn acā ocejukukan soat em — i juy epe'e. — A'õbacaap cuy eġuõm ocewebe cũġ ma oceku am — i juy epe'e cebe.

¹⁴ Gasũ bit cũġ ma wuyju Deus xe kuyat ekawĕn taġ wuyju jekukum puye ġu—Deus xipan wuykuġ puye acā. Imĕnpuye ikĕrĕat aġujurũġ ġu.

— Ĕn ma ocejukan — i'ũmġu ace'e Satanás pe.

¹⁵ Gasũ bit cũġ ma wuyju Deus xe kawĕn kuyat taġ wuyju jekukum puye ġu—wuyawĕwĕap ekawĕn taġ wuyju jekukum puye ġu dak. Deus xipan wuykuġ puye acā wuyju cũġ ma Deus xe. Imĕnpuye:

— Aġuġĕ juy waram ikĕrĕat! — i du eyju e'em? Imĕn ġu juy e'em! ¹⁶ “Ocekariwam cuy ece” i ey'e buje aġokatkat pe, eyekariwam je'e. Kũyjobin epesop ya'õ kay. Eyekariwa epeyepere ġu ikukpin cĩcā eyxe buye. Imĕnpuxim ikĕrĕat mujurũġrũġ'ukayũ ikĕrĕat muġĕap epereperem ġu, ikĕrĕat kay jĩjā ip puye. Imĕnpuye soat em Deus wi wũy jeedop ip je'ũ buje. Deus a'õ kay kũyjobicayũ bit cũġat ekawĕn epereperem ġu Deus a'õ kay jĩjā ip puye. Imĕnpuye cũġ ma ip Deus xe. Deus xe itait jeedop ip je'ũ buje. Kuy eyetaybit cĩcā iboam. ¹⁷ Kuy bima juk adi Satanás a'õ kay kũyjobit epesop. Kawĕn idipat co buje bit, eyetabun epesop iboap ekawĕn kay. Iboap ekawĕn icĕmān. Eycokcoġ epesop iboap ekawĕn kay am. Eybikuy jĩjā iboap ekawĕn taġ jeku am. Imĕneju:

— Bay, ĕn xipat cĩcā — i oceju e'em Deus pe.

¹⁸ Deus kuy ja'õbacaap o'ġuõm eywebe waram Satanás a'õ kay kũyjobicap puxim. Gasũ bit Deus a'õ kayayũm epesop. Eybikuy epesop ikĕrĕat muġĕ ām ġu—xipacat muġĕ ām acā. ¹⁹ Kawĕn ibapukan õn kawĕnwĕn eywebe, apĕn ikĕrĕat acepere wuyaguy'isum wuyeku am iap iba'arĕm eyxe buye. Kuy bima juk adi ikĕrĕat kay ġebum epesop. Ikĕrĕat mujurũġrũġ cuk adi epekuku. Xipat'ũmayũ kukukat a'õ kay kũyjobin epesop. Gasũ bit cũġ ma juy epeku. Xipacat kay juy ġebum epesop. Deus a'õ kay juy kũyjobin epesop.

²⁰ Ikĕrĕat mujurũġrũġ'uk pima, Deus bikuyap taġ ġu epeku. ²¹ Xipacat tu epejat ikĕrĕat mujurũġrũġaptei? Ka'ũma! Eyetaybit ikĕrĕat mujurũġrũġ'ukayũ soat em Deus wi wũy ma jeedop ip iam. Gasũ bit eysũsũn epe'e ikĕrĕat mujurũġrũġ'uk puye. ²² Deus a'õ kay kũyjobicayũm epesop ġasũ bit. Deus kuy ja'õbacaap o'ġuõm eywebe waram ikĕrĕat muġĕap puxim. Soat em eyju ixē mucokcokcoġ ġasũ bit. Eye'ũ buje soat em Deus xe eyetait epesop. ²³ Kapikpik'ukat jekapikaptei bubum. Imĕnpuxim ikĕrĕat mujurũġrũġ'ukat Deus wi wũy ma jeenuy je'ũ buje. Ixe wi wũy ma jeenuy ikĕrĕat o'ġujurũġrũġiap teim.

— Soat em oxe eyetait epesop — i'e'em Deus wuywebe bit, wuykukukat Jesus Cristo eju mũġ'i wuyju jekukum puye.

Soat em ixē xe wuydopap tei'ũmat co'i. Kapikpiġ ġu wuyju iboap pu am. Tei'ũma Deus iũmũm wuywebe.

7

¹ Okitpitpiyũ, eyetaybin put apĕn õn em iam eyetaybit wuyawĕwĕap ekawĕn puye. Wuyetabĕġ pima acā wuyawĕwĕap ekawĕn taġ wuyju jekukum. Wuye'ũ buje bit iba'ore e'em. ² Imĕnpuxim “Ayacat itoptep pima, jektop xe ma juy jeenuy itop itait pima” i'e'em iboap ekawĕn. “Ektop eperem ġu juy wara'at pu am” i'e'em iboap ekawĕn. Itop e'ũ buje bit, ite ayacat itoptep'ũmat co'i e'em. Wuyawĕwĕap ekawĕn mupubutbun ġu wara'at pu buje itop'ũm kuy oe'ũ buye. ³ Wara'at pu buje jektom koapat itop itait pima bit, ikĕrĕat muġĕġĕm koapat pe jektop pe. Itop'ũm e'ũ buje bit, ayacat ikĕrĕat muġĕġĕm ġu wara'at pu buje. Wuyawĕwĕap ekawĕn kuka o'ġupubun ġu wara'at pu buje. ⁴ Okitpitpiyũ, ixē ayacat puxim eyju. Wuyawĕwĕap ekawĕn koapat'ũm itop'ũm puxim—kawĕn kuyat. Jektop'ũm e'ũ buje jektop eju ġu e'em ayacat. Imĕnpuxim wuyju dak kawĕn kuyat taġ ġu wuyju jekukum ġasũ bit, Jesus Cristo ekawĕn taġ acā. Ixe ekawĕn taġ wuyju jekukum

wuyju Cristo jebit'in puye. Ixe ebekitkiyũm acesop ġasũ. Deus waram ixē o'ġutait. ⁵ Kuy bima wuyekpiwatpin ma juk adi ajekuku. Imēnpit wuyawēwēap ekawēn co buje, wuybikuy juk adi ajop—ikērēat mujurũġ ãm acã. Wuybu'u juk adi ajop kũyjobit am iboap ekawēn kay. Ikērēm wuyekuap epere'ũm pima, wũy ma kuka juk ajop Deus wi. ⁶ Kuy bima wuyawēwēap ekawēn taġ cuk adi jeku ojuy ajop correntebum taomũnmũnat puxim. Gasũ bit Jesus oe'ũ wuywebeam. Imēnpuye ġasũ bit Deus bikuyap taġ wuyeku but. Ixe bikuyap taġ wuyju jekukum ġasũ, “Obikuyap taġ cuy epeku” iap ibararak opop kawēn kuyatup pe buye ġu—ixē biōġbuk wuymuisusun puye acã.

⁷ — Kawēn kuyat pit ikērē — i du ace'e? — Wuyawēwēap ekawēn pit ikērē — i du ace'e? Imēn ġu juy ace—pũġ em tak ka'ũma. Wuyawēwēap ekawēn cuk adi omutaybitbin apēn ikērē Deus xe iam. Wuyawēwēap ekawēn wuymutaybitbin eyetabikukum ġu juy epesop warara'acat pubut kay iam. Iboap ekawēn co'ũm pima, kuka juk wuyetaybit ġu ikērē Deus xe wuyetabikukuap iam. ⁸ Iboap ekawēn co buje bit, wuyetaybit cuk ace ikērē Deus xe wuyetabikukuap iam. Imēnpit biġ ma juk adi wuyetabikukum ace warara'acat pubut kay iboap ekawēn cocom ma'ġu wuyju. Iboap ekawēn wuyetaybit'ũm pima, wuyetaybit ġu kuka ace apēn ikērē Deus xe iam. ⁹ Kuy bima òn tak wetaybit ġu juk adi oġuy wuyawēwēap ekawēn. Tũybe xipat cĩcã òn Deus xe iãn cuk adi oce. Iboap ekawēn wetaybin puje bit, ikērēat kuġ òn Deus xe iam tak wetaybit oce. ¹⁰ Deus ibikuy osunuy soat ipi watwat pe top am ip soat em jexe itait. Imēnpuye jekawēn o'ġuwēn wuyawē ãm. Imēnpit ikērēat kuġ òn iam wetaybin puje:

— Iba'ore owebe Deus xe onuy ãm ikērēat kuġ puye — i juk oce owebe ma. — Wũy ma oġuy Deus wi soat em, ikērēat kuġ puye — i juk oce owebe ma.

¹¹ Tũybe xipat òn Deus xe iãn cuk adi oce kuy bima. Imēnpit ikērēat mujurũġrũġ'uk cuk adi oġuy. Imēn cuk adi ocevemuġuykuku, ikērēat mujurũġ ojuy buye. Wuyawēwēap ekawēn wetaybin puje bit, “Ikērēat kuġ òn Deus xe” i juk oce owebe ma.

— Wũy ma oġuy cewi — i juk oce owebe ma.

¹² Inaka iboap ekawēn xipat—wuyawēwēap ekawēn. Ikērēat kuġ ġu. Soat ekawēn taġ xipat. Cũġ cĩcã iboap ekawēn. Cekawēntip cĩcã dak. ¹³ Wuyawēwēap ekawēn wetaybicap tomuju ġu Deus wi wũy ma oġuy. Soat em òn ikērēat kuġ iap tomuju acã cewi wũy ma oġuy. Iboap ekawēn xipat cĩcã. Imēnpit iboap ekawēn wuymutaybitbin soat ipi daġacat ikērēat mujurũġrũġ iam. Iboap ekawēn wetaybit'ũm pima, tũybe xipat òn Deus xe iãn cuk adi oce. Iboap ekawēn wetaybin puje bit, “Ikērēat kuġ òn Deus xe,” i juk oce owebe ma.

¹⁴ Wuyetaybit Deus jebiōġbuk a'òbi wuyawēwēap ekawēn o'ġuwēn wuywebe iam. Òn pit ijodiat ma. Obuyxi ġu òn pit. Ikērēat mujurũġrũġ'ukat òn pit. ¹⁵ Xipacat mujurũġ pin ma'gu oxe. Òn pit xipacat mujurũġrũġ ġu. Ikērēat mujurũġ pin ġu ma'gu oxe. Òn pit ikērēat mujurũġrũġ. Wetaybit ġu apēnpuye imēn òn jekukum iam. ¹⁶ E bu'uap taġ òn jekukum obu'u ma'gu jekum. Imēnpuye wetaybit wuyawēwēap ekawēn cũġ ma iam. Cũġ ġu ma'gu òn pit iam tak wetaybit. ¹⁷ Imēneju okpiwatpi ġu òn ikērēat mujurũġrũġ. Imēnpit ikērēat opop obinũnpe. Imēnpuye obinũn pewi ma òn ikērēat mujurũġrũġ. ¹⁸ Wetaybit ka'ũmġu xipacat opop owebe iam. Obikuy jĩjã xipacat mujurũġ ãm. Inaka xipacat mujurũġ pa'ore owebe. ¹⁹ Imēn obikuy jĩjã xipacat mujurũġ ãm. Inaka imujurũġrũġ ġu òn. Obu'u jĩjã ikērēat mujurũġ ãm. Inaka soat em ma imujurũġrũġ òn. ²⁰ E bu'uap taġ acã òn jekukum. Okpiwatpi ġu òn ikērēat mujurũġrũġ. Ikērēat mujurũġrũġ òn ikērēat opop obinũnpe buye.

²¹ Xipacat mujurũġ ojuy bima, imujurũġ pa'ore owebe xipat'ũmat opop obinũn pe buye. Imēġap ibapuk cĩcã oxe. ²² Deus ekawēn kay jĩjã òn—soat ekawēn kay jĩjã—wuyawēwēap ekawēn kay jĩjã. ²³ Obikuy jĩjã ma xipacat mujurũġ ãm. Imēnpit:

— Ikērēat oġujurũġ ojebin — i òn e'em owebe ma, ikērēat opop obinũnpe buye.

Taomũnmũnat puxim òn. Taomũnmũnat pe iba'ore ijēm ãm daomũnmũnap'a bewi taomũnmũn puye. Imēnpuxim xipacat mujurũġrũġ pa'ore owebe obaca'ũm puye.

²⁴ Imēnpuye oḡuycũḡ cĩcã. Abu kuka omubacan owebe ikērēat mujurũḡap puxim—soat em ipiat'ajojoap pe onuyap puxim? ²⁵ Wuykukukat Jesus Cristo soat podi ma ya'ōbacaat. Ixe ma juy omubacan. Imēnpuye:

— Ēn xipat cĩcã — i ōn e'em Deus pe.

Kūyjobit cĩcã ōn e ojuy Deus a'ō kay. Ōn acã bima bit, kuka juk ikērēat acã oḡujurũḡ—Jesus Cristo a'ōbacaap kuḡ'ūm pima.

8

¹ Imēneju Deus Jesus Cristo eju mũḡ'i jekuku'ukayū ḡuju ḡu ipiat'ajojoap kay. ² Deus cuk ja'ōbacaap o'ḡuōm wuywebe waram ikērēat muḡēap puxim. Imēn Ibiōḡbuk xipacat wuymuisusun, wuyju Jesus Cristo eju mũḡ'i jekukum pima. Imēneju aceju ḡu ipiat'ajojoap kay. ³ Iba'ore wuyeku am wuyawēwēap ekawēn taḡ, wuya'ōbaca'ūm puye. Imēnpuye ka'ūma ma cũḡ ma Deus xe iboap ekawēn taḡ jekuap tomuju. Deus pit jekpot o'ḡudot ijodi. Ijodian o'e. Ikērēat mujurũḡrũḡ'ukat co'ian o'e, ikērēat kuḡ ḡu ma'ḡu. Imēn ixe wuywebewi ikērēat ukaptei o'teida je'ū buje. O'teida ja'ōbacaap ūm ām wuywebe ikērēat muḡēap puxim. ⁴ Imēn o'teida wuywebe wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyeku am. Gasū wuya'ōbacaap kuḡ ḡu wuyju jekukum—Deus a'ōbacaap kuḡ acã. Ibiōḡbuk xipacat a'ō daḡ tak wuyju jekukum. Imēnpuye wuyeku but wuyawēwēap ekawēn taḡ. ⁵ Jebikuyap taḡ jekuku'ukayū ma soat em ḡebum jemukaypinput kay acã. Deus biōḡbuk bikuyap taḡ jekuku'ukayū bit Ibiōḡbuk yaḡuydadam ip. ⁶ Imēn soat em jemukaypinput kay ḡebumayū soat em ipiat supi'ajojo. Wūy jeedop ip Deus wi je'ū buje. Ibiōḡbuk yaḡuydada'ukayū bit yaḡuy'isum jeku ijodi. Yaḡuybabi ip jeku ijodi—yaḡuykorereren ḡu. Soat em Deus xe jeedop ip je'ū buje. ⁷ Jemukaypinput kay ḡebumayū bit itakoma e'em Deus kay. Kūyjobit ḡu ip Deus ekawēn kay—wuyawēwēap ekawēn kay. Iba'ore ma dak ixeyū be kūyjobit am iboap ekawēn kay. ⁸ Iba'ore jebikuyap taḡ jekuku'ukayū be Deus mucokcok am.

⁹ Eyju bit eybikuyap taḡ ḡu jekukum. Deus biōḡbuk bikuyap taḡ eyju bit jekukum ḡasū ixe biōḡbuk eywebe bima. Cristo biōḡbuk kuḡ'ūmayū cebekitkiyū ḡu. ¹⁰ Cristo biōḡbuk kuḡ pima, Cristo omuy eywebe iap puxim. Inaka eyjebit je'ū'ūm cuk adi ikērēat epeḡujurũḡrũḡ puye. Deus biōḡbuk pit waram jeymutait soat em Deus xe eyetait eydop am eyjebit e'ū ma'ḡu. Ixe waram jeymutait “Eyju cũḡ ma oxe,” i juk o'e Deus eywebe buye. ¹¹ Deus ma waram Jesus Cristo o'ḡutait. Eyju dak Deus biōḡbuk kuḡ pima, Cristo mutaicap puxim waram jeymutait eye'ūap tomukadi. Eyjebit ḡuyu ce'ū'ūayū dopdopap pewi. Iisuat je'ḡūm eyjebin. Deus jebiōḡbuk a'ōbacaan iboap je'ḡūm eywebe—xipacat a'ōbacaan.

¹² Okitpitpiyū, imēn Deus xipan wuykuḡ. Imēnpuye wuybikuyap taḡ ḡu juy ajeku. Wuyemukaypinput kay ḡu juy ḡebum ajop. ¹³ Wuybikuyap taḡ jekukum pima, wuyemukaypinput kay ḡebum pima dak, wūy ma acesop Deus wi. Ipiat'ajojoap kay aceju. Deus biōḡbuk a'ōbacaan ikērēat mujurũḡrũḡ'ūm pima bit soat em cexe acesop wuyetait. ¹⁴ Soat Deus biōḡbuk a'ō kay kūyjobicayū Deus ebekitkiyū. ¹⁵ Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe. Ixe biōḡbuk wuymudadaybotbon ḡu, wuymuparararan ḡu dak. Ixe wuymuy Deus ipotpoyūm. Imēnpuye:

— Bay — i wuycokcoḡ wuyju e'em Deus pe, ixe biōḡbuk a'ōbi. ¹⁶ — Bay — i wuyju e'em cebe, wuyetaybit puye Deus ebekitkiyū wuyju iam. Ixe biōḡbuk tak:

— Eyju Deus ebekitkiyū — i'e'em wuywebe.

¹⁷ Imēn Deus ebekitkiyū wuyju. Imēnpuye wuyju dak jebekitkiyū be o'ḡuxipaniat'in ajat. Jekpot pe o'ḡuxipaniat'in wuyju dak ajat Cristo eju. Deus kay'ūmayū bit ipiat supi'ajojoat wuywebe Cristo a'ō kay wuyju buye. Guyjom pit Cristo dipap kuḡ acesop. Cristo soat

kukan pima bit wuyju dak soat kukukayũm acesop ixexu, ipiatpi'ajojom ma'gu wuyju ijodi.

¹⁸ Ipiat'ajojom ma'gu wuyju ijodi bima. Guyjom pit xipacat cĩcã acesop. Ka'ũma ma ibo jo'iat xipacat. Imẽnpuyexu wuyaguykorereren gu juy ajop ipiat'ajoap puxim. ¹⁹ “Teyũku webekitkiyũ” i Deus eap wiwim cĩcã soat cemumuğẽyũ. “Okpot co'i ip gasũ bit” i'eap wiwim cĩcã ip. ²⁰⁻²¹ Soat Deus emumuğẽ je'ũ'ũm. Imẽn ixexu emumuğẽyũ te'eam ma o'e. Jekpiwatpi gu ip te'eam o'e kuy bima. Te'e ma o'e ip Adão ikẽrẽat o'guyjurũğ puyexu.

— Te'eam jeedop ip gasũ wemumuğẽyũ — i mo o'e Deus.

Inaka Deus soat guisun iap wiwim cĩcã ip. Ixexu ebekitkiyũ Jesus Cristo jo'i bima, Deus soat jemumuğẽyũ guisun. Imuisun puje, je'ũ gu ip. ²² Gasũ mabuk soat ma ipi dağayũ ipiat'ajojom omuisun'ũm puyexu. Ipiat'ajojom ip ayacat je'it piap o'supi'ajo'iat co'i. ²³ Wuyrem. Wuyhipuruğ. Wuyewãtaxipim. Xipacat'ũmat jebapukpuğ wuywebe. Imẽneju je'ũh'ũm wuyju dak. Imẽnpit Deus jebiğbuk o'guõm wuywebe wuymutaybit am Jesus Cristo jo'iyũm epesop iam. “Teyũku okpot co'iyũ” i Deus eap wiwim cĩcã wuyju. Wuyjebit guisuniap wiwim cĩcã dak wuyju. ²⁴ Wuymunisunap wiwim mabuk wuyju. Wuydaxijo buje, wuyetaybit ajop Deus guuyjom wuymunisun iam. Wuyemumuwiwi bu buje kuka juk iboap ajowiwi gu. Abu kuy o'jatiat wiwim? Ka'ũma ma! ²⁵ Imẽnpit ijo'ibit'ũmat wiwim wuyju. Imẽnpuyexu wuykpuceğẽm gu wuymunisunap wiwim.

²⁶ Imẽnpuxim Deus biğbuk kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam. Wuybikuyap muwẽnuwẽn cebe.

— Apẽn xexu acejekawẽn Deus eju? — i wuyju e'em. — Apẽn xexu acejoojuy cexewi? — i dak wuyju e'em.

Ceweju jekawẽnãm wuyetaybit'ũm pima, je'ũhu'ũm acã wuyju. Deus biğbuk pit wuybuywatwan wuywebe jekawẽnãm ceweju. Ixexu wuyagõmucanucan wuyagõbaca'ũm puyexu. ²⁷ Deus bikuyap tağ ixexu biğbuk kawẽnwẽn Deus eju cebekitkiyũ beam. Deus itaybit wuyaguyda am. Itaybit ajo-kuğ gu wuyju iam. Itaybit tak ajoũm ojuy jebiğbuk wuywebe iam. ²⁸ Deus xexu wuykukpin cĩcã. Jebikuyap tağ cuk wuynaẽ jebekitkiyũm. Imẽnpuyexu soat wuywebe je'bapukiap xipacat je'e wuywebe ixexu a'õbi. ²⁹ Deus itaybit osunuy abuyũ webekitkiyũm je'e iam ipi mujurũğ awap.

— Okpot ixeyũ wagõm je'e — io'e kuyje. — Ade okpot kitpitpiyũm je'e — io'e.

Ixeyũ ma o'tomuwa jekpot co'iyũm. ³⁰ Imẽn tomuwa'ibiyũ o'taẽ jebekitkiyũm.

— Eyju cũğ ma oxexu — i'e'em taẽ'ibiyũ be. — Okpot co'iyũm epesop — io'e imucũğ'ibiyũ be.

Deus dipap kuğ acesop. Imẽneju soat wuywebe jebapukiap xipacat je'e wuywebe Deus a'õbi, Deus ikukpin wuyxexu buyexu.

³¹ Soat xipacat je'e wuywebe iap kay gebum pima apẽn xexu ace'e? Deus wuywebe ja'õbacaapũm puje, te'e ma je'e wuykaykay kuyjobit'ũmayũ. ³² Deus jekpot o'taxijo gu yaokaap puxim. O'ğudot ma ijodi ce'ũãm soat peam wuywebeam. Ixexu dak tacup xexu je'e gasũ soatũmãm wuywebe—xipacatũmãm? Tacup gu je'e! ³³ Deus ma e'em wuywebe:

— Ikẽrẽat kuğ gu eyju oxexu — i.

Imẽnpuyexu abu kuka o'e wuywebe: — Ikẽrẽat kuğ eyju Deus xexu — i—Deus emunaeyũ be? Ka'ũma ma! ³⁴ Jesus Cristo kuy o'e'ũ ikẽrẽat mujurũğrũğap teida am. Imẽnpuyexu ka'ũma be ma “Ikẽrẽat cuk adi epeğuyjurũğrũğiaptei juy epeteida,” i'e but wuywebe. Ixexu dak waram gueto o'jetait. Deus xexu gasũ omuy. Deus a'õbacaap co'ixexu ya'õbaca. Ixexu dak kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam. ³⁵ Ijodiat pe Cristo mubu'un pa'ore ikukpin wuykuk am. Itabut'ũmayũ aco'i ikẽrẽm wuykuk. Ipiat aco'i ip supi'ajoat wuywebe. Wuymunapõn aco'i ip wuyka bewi. Wuyrem aco'i aceku. Wuydadaybot aco'i aceku. Wuyyaoka pinap cocom aco'i aceku. Wuyyaoka ip aco'i pajam. Ka'ũma be bit Cristo mubu'un put ikukpin wuykuk am.

³⁶ Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Ocaoka pinap cocom oceju soat kabia, ebekitkit oceju buye, i. Ovelha kukap puxim ip ocekuḡ—yaokam pimaap puxim, i.
 Ibo dup ekawēn puxim xipāt'ūmat jebapukpuḡ wuywebe. ³⁷ Inaka wuya'ōbacaap mu'ūm pa'ore ip. Soat em wuycokcoḡ acesop ipiat'ajojom ma'ḡu wuyju, Cristo xe wuykukpin puye; ixe wuya'ōmucanucan puye dak. ³⁸ Imēn wuyetaybit cīcā ka'ūma be ma Deus mubu'un put ikukpin wuykuk am. Wuye'ū buje, ixe xe wuykukpin acesop, wuyetait pima dak. Deus ekawēn tojotjot'ukayū be ixe mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—kūyjobit'ūmayū be. Iecučuḡapap pe dak ixe mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—ijodiacayū—kūyjobit'ūmayū. Kabī watwat pe dak ixe mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—kūyjobit'ūmayū. Ka'ūma ma ixe mubu'un ḡasū. Guyjom tak ibu'u ḡu je'e xipan wuykuk am. ³⁹ Ixe ibu'u ḡu xipan wuykuk am wuyju um pima, badi bima dak. Deus xe wuykukpin cīcā, wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Imēnpuye ka'ūma be ma, Deus emumuḡē be ma ixe mubu'un put xipan wuykuk am.

9

¹⁻² — Oḡuycūḡ cīcā obadipyū kay—Judeuyū kay — i ōn e'em.
 Imu'ūm pa'ore ma oḡuycūḡap. Icēmān ōn e'em eywebe. Cristo kay wetabut. Imēnpuye napapa'uk ḡu ōn. Ibiōḡbuk xipacat omuy owebe waḡuymucūḡucūḡ. Imēnpuye napa ḡu ōn e'em:
 — Oḡuycūḡ cīcā obadipyū kay—Judeuyū kay — i.
³ Obikuy jījā Deus pe okitpitpiyū mutabun am Jesus kay. Obadipyū ip. Pūḡ ma ocedobu bit.
 — Bay, wūy ma oḡuy Cristo wi soat em ipiat'ajojom ewebe obadipyū daxijoap teim — i ōn e ojuy aco'i Deus pe.
⁴ Obadipyū Israel naxeḡebitbit. Kuyje:
 — Eyju webekitkiyū — io'e Deus cebe ip.
 Deus ixeyū o'jomuy jebekitkiyūm. Deus jedipap o'ḡūm cebe ip jewejo'i i'e am.
 — Xipan ōn jeykuk — i juk adi o'e'e Deus cebe ip. — Ade jījā je'e ip enaxeḡebithiyū — i juk adi o'e'e cebe ip. — Ipi oḡūm eyipim — i juk adi o'e'e. Jekawēn o'ḡuwēn Moisés pe ixeyū awē ām. Icēmān ip Deus mubuyxixin.
 — Eynaxeḡebit ma otaē ipi daḡayū daxijojo'ukan — i juk adi o'e'e Deus cebe ip.
⁵ Israel ipotpot naxeḡebithiyū ip—doze beayū naxeḡebithiyū. Ijodi ikap puje Cristo dak ixeyū badim o'e. Ixe Cristo soat podi ma ya'ōbacaat.
 — Soat podi ma ēn a'ōbuyxi — i juy acece cebe.
 Soat em ma juy imēn acece.
⁶ Deus ja'ō daḡ ḡu e'em, xepxep ā Judeuyū itabut ḡasū Deus kay buye — i'ūmḡu juy ace. Soat ḡu Israel naxeḡebitbit Deus emunaēyū—pūḡpūḡ ā. ⁷ Soat ḡu Abraão naxeḡebitbit tak taxeḡebitbicat Deus xe—pūḡpūḡ ā.
 — Pūḡat taxeḡebitbit acā enaxeḡebitbicat oxe—Isaque naxeḡebitbit acā — i juk o'e Deus Abraão be.
⁸ Imēneju wuyetaybit soat ḡu Abraão naxeḡebitbit Deus o'taē jebekitkiyūm iam. Deus a'ō daḡ o'kapiat taxeḡebitbit acā Deus ebekitkiyū. Wara'at taxeḡebitbit pit ka'ūma.
⁹ — Wara'at koato dak oajēm ekay ija ekaxi ma — i mo a'ḡu o'e Deus. — Ija ekaxi ma Sara i'it'et je'e — i juk o'e Deus Abraão be.
 Imēn Deus o'jekawēn Abraão be.
¹⁰ Wara'at ekawēn tak oḡuwēn eymutaybit am soat ḡu Deus o'taē—pūḡpūḡ ā iam. Deus o'jekawēn Rebeca eju xepxepayū yuk pe bima—wuydobu Isaque ipotpoyū yuk pe bima.
¹¹⁻¹² — Iwaḡo kūyjobit jeenuy jekitpit a'ō kay — io'e Deus Rebeca be xepxepayū yuk pe bima.
 Xipāt'ūmat o'ḡuḡē ḡu buk ip—xipacat tak ka'ūma. Deus pūḡ ma jebekin o'taē. Wara'at pit ka'ūma. Apēn kuy bima jewaḡuyḡuy osunuy iap taḡ o'taē. Apēn ixeyū juk adi oekuku iap

tomuju ġu o'taë. Jebikuyap tağ acã o'taë. ¹³ Imën e'em Deus ekawën tup: Jacó ikukpin o'e oxe, Esaú bit ikukpin ġu oxe o'e, i.

Imën o'tupmubararak ip Rebeca iyũ muwënuwën.

¹⁴ Pũğ ma o'taë, wara'at pit ka'ũma. Imënpuye:

— Deus cũğ ġu — i du ace'e?

Imën ġu juy ace! ¹⁵ Imënpuye:

— Wetabotaidabotbot pin pima, wetabotaidabotbon oce — io'e Deus Moisés pe. — Obu'u bima bit, wetabotaidabotbon ġu oce — io'e cebe. Imënpuye:

— Wemukaypinpucayũ kay acã wetabotaidabotbon oce — io'e Deus Moisés pe.

¹⁶ Imën Deus itabotaidabotbot wuykay “Etabotaidabotbon cuy eğuy oce kay,” i wuyju e'eap tomuju ġu, wuyju xipacat mujurũğrũğap tomuju ġu dak. Ixe itabotaidabotbon wuykay, itabotaidabotbot pin puye acã. ¹⁷ Imën e'em Deus ekawën tup—Faraó be kuyje o'jekawën iaptup—Egito eipi kukukat pe o'jekawën iaptup:

“Õn ma juk emuy adeayũ kukan,” io'e Deus, i. “Ade em wa'õbacaap oğubapukpuk etabutpe,” io'e Deus, i. “Imënpuye soat kaka watwat itaybit je'e obuten. Itaybit ip je'e Deus soat podi ma ya'õbacaat iam” i'e'em Deus, i.

Imën e'em Deus ekawën tup. ¹⁸ Imëneju Deus itabotaidabotbot jemukaypinpucayũ kay. Kũyjobit'ũmayũ mukũyjobit'ũm'ũm tak biğ ma.

¹⁹ — Deus ma “Ãğ jeenuy itabut'ũmãn” i'e'em Judeuyũ be bima, cũğ ġu Deus pe i'e am cebe ip “Ipiat osupi'ajoat eywebe eyetabut'ũm puye,” i kuka ece te'e ma owebe. — Deus ibu'u bima, itabut pa'ore ip — i te'e ma kuka ece owebe.

²⁰ — Tapu, imën ġu juy ece — i õn pit e'em.

Ecede ġu juy Deus pe:

— Apënpuye dak ën imën omuğë? — i'ũmğü e'em itĩğ'a bit jamuğëat pe.

²¹ Wuynõm muğëğë'ukat jebikuyap tağ yamuğëğëm. Pũğtõm pewi ma xepxep'a yamuğëğëm. Pũğ'a yadeiboğat'a yamuğëğëm. Wara'at'a bit yadei'icat'a yamuğëğëm. Jebikuyap tağ ma yamuğëğëm.

²²⁻²⁴ Wuynõm muğëğë'ukat puxim Deus Judeuyũ kuğ. Jebikuyap tağ ma ip ikuğ. Jetakomaap mubapuk ojuy osunuy kũyjobit'ũmayũ be. Ja'õbacaap mubapuk ojuy dak osunuy. Guyjom pit ipiat supi'ajoat cebe ip, kũymobit'ũm puye. Inaka toğa osunuy jetakomaap kuğ—ade koato. Ipiat o'supi'ajoat ġu cebe ip. Warara'acayũ nomuwãwãm jebekitkiyũm pima, ipiat o'supi'ajoat ġu Judeuyũ be—kũyjobit'ũmayũ be. Imën Deus cuk wuynaë jebekitkiyũm. Pũğpũğ wuy'in Judeuyũ. Warara'acayũ Judeu'ũmayũ. Deus pit soat wuynaë jebekitkiyũm.

— Gasũ bit okpot kay itabucayũ acã webekitkiyũm je'e — i juk adi o'e'e Deus jewebe ma.

Imënpuye ixe juk wuynaë wuyetabut am Jesus kay.

— Wetabotaidabotbot eykay — i juk adi o'e'e jekpot kay itabucayũ be. — Ojo'i je'e ip jedipap kuğ okpot kay itabucayũ — i juk adi o'e'e Deus jewebe ma.

Imëğap soat podi ma odip iam jekayayũ mutaybitbin. ²⁵ Imën Deus e'em Oséias emudupmubararaktup pe:

“Webekitkin'ũm topibiyũ webekitkiyũm je'e,” io'e Deus, i. “Ikukpin ġu ip osodop oxe iayũ ikukpin je'e oxe,” io'e, i.

²⁶ “Eyju dak webekitkit ġu,” i mo a'ğü o'e Deus cebe ip pũğ ka be ma, i. Guyjom pit: “Webekitkit eyju—soat em itaicat ebekitkit,” i je'e Deus ibo ka be ma, i.

Imën Deus e'em Oséias emudupmubararaktup pe, apën Judeu'ũmayũ dak Deus ebekitkin je'e iap tup pe.

²⁷ Isaías tak Israel naxeğebitbit muğëaptup o'tupmubararak:

Israel naxegebitbit ade jĭjã—ka'oririt puxim, i. Xepxep ã bit Deus idaxijo, i. ²⁸ Deus ipiat supi'ajoat soat kũyjobit'ũmayũ be, i. Apẽn kuy o'e'e iap tağ ipiat supi'ajoat cebe ip, i. Gaxĭn ma ipiat supi'ajoat cebe ip, i. Pũğ em ma ipiat supi'ajoat cebe ip, i.

Imẽn Isaías e'em jemudupmubararaktup pe. ²⁹ Wara'atup pe imẽn ibararak—Isaías emudupmubararaktup pe—kuy bima o'tupmubararakiatup pe:

Wuykukukat soat podi ma ya'õbacaat, i. Ixe pũğ wuy'inat taxijo'ũm pima, soat kuka juk oap—apẽn Sodoma ka watwat'ũm'ũm oap iap puxim—apẽn Gomorra ka watwat'ũm'ũm oap iap puxim, i.

Imẽn ibararak opop Isaías emudupmubararaktup pe—apẽn Deus pũğpũğ ã Judeuyũ idaxijo iap tup pe.

³⁰ — Apẽn puye ade Judeu'ũmayũ itabut Jesus kay xepxep ã Judeuyũ itabut pima? — i du eyju e'em owebe?

Apẽn cũğ ma ajeku Deus xe iap o'jokudada ġu Judeu'ũmayũ. Inaka:

— Eyju cũğ ma oxe — io'e Deus cebe ip, Jesus Cristo kay itabut ip puye.

³¹ Tũybe cũğ ma acesop Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju iãn o'e ip Judeuyũ bit—Deus emunaẽyũ.

— Cũğ ma eyju oxe — i'ũmğũ o'e Deus pit cebe ip, iboap ekawẽn tağ ceku ba'ore cebe ip puye.

³²⁻³³ Itabut ġu ip osodop cũğ ma wuyju Deus xe wuyetabucap tomuju iap kay. Imẽn puye:

— Cũğ ma eyju oxe — i'ũmğũ o'e Deus cebe ip. Tũybe cũğ ma acesop Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju iãn o'e ip. Ibu'u ip o'e jetabut am Jesus Cristo kay. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Pũğ'a oyamuy Sião ka be wita'a, i. Iğo'a be Sião ka watwat jewaikaka, i. Je'at'at ip ya be, i. Cekay itabucayũ bit soat em icokcok jeedop ip jetabucap kuğ, i.

Iboap tup ekawẽn pe Cristo wita'a buxim e'em—Judeuyũ jewaikaka'ibiyũ buxim.

10

¹ Okitpitpiyũ, obikuy jĭjã Deus pe obadipyũ daxijo am.

— Bay, obadipyũ juy etaxijo — i õn e'em Deus pe. — Israel naxegebitbit cuy etaxijo — i õn e'em cebe.

² Ixeyũ dak ibikuy jĭjã Deus bikuyap tağ jeku am. Kawẽn icẽmãn pit itaybit ġu ip. Apẽn cũğ ma aceku Deus xe iam itaybit ġu ip. ³ Imẽn itaybit ġu ip osodop Deus acã wuymucũğucũğ iam. Imẽn puye jağuy dağ ma ip jewemucũğ ojuy osodop. Deus wuymucũğucũğ Jesus Cristo kay wuyetabut pima. Imẽn pit ip ibu'u osodop jetabut am cekay. ⁴ Cristo oajẽm ijodi wuymucũğ ãm. Wuymucũğaptei o'teida je'ũãm. Cekay wuyetabut pima acã, cũğ ma acesop Deus xe. Imẽn pit:

— Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyeku buje cũğ ma acesop Deus xe — i'e'em ip te'e ma.

⁵ Iměntak: “Cũğ ma acesop Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyeku buje” i te'e ma e'e'ukayũ o'yawẽ Moisés kuyje.

— Soat tağ cekawẽn tağ ceku buje, kuka juk cũğ ma o'e ip Deus xe — io'e Moisés cebe ip.

⁶ — Cristo kay eyetabut puje acã cũğ ma eyju oxe — i'e'em Deus pit. — Ixe ey mucũğucũğaptei kuy o'teida — i'e'em Deus.

Pũğpũğayũ bit te'e ma e'em:

— Cristo o'teida ġu buk — i.

Imẽn puye te'e ma e'em ip:

— Abu paxi jeu kabi kay Cristo mukop am wuymucũğ ãm?” i.

Imẽn ip te'e ma e'em itabut'ũm puye ixey kuy o'kop ijodi wuymucũğ ãm iap kay.

⁷ — Abu paxi je'kop ce'ũ'ũayũ dopdopap pe Cristo muyu am wuymucũğ ãm? — i te'e ma e'em ip.

Imēn te'e ma e'em ip itabut'ūm puye Cristo waram ġuto o'jetait wuymucūġ ām iap kay.
⁸Imēn e'em Deus ekawēn tup pit:

Eyetaybin put cūġ ma wuyju Deus xe wuyetabun puje iam, i. Iboap ekawēn kuy epejojo, i. Kuy iboap ekawēn epeġuwēn, i. Kuy ġebum epesop iboap ekawēn kay, i.

— Cristo kay eyetabun cuy epesop — i òn e'em pima, iboap ekawēn imuwēnuwēn òn. ⁹Imēneju Deus jeydaxijo. “Jesus ocekkukat,” i ey'e buje, Deus jeydaxijo. Deus waram Jesus o'ġutait ce'ūap tomukadi iap kay eyetabut pima, ixē jeydaxijo. ¹⁰Jesus kay wuyetabun puje, Deus e'em wuywebe: — Cūġ ma eyju oxe — i. “Jesus ocekkukat,” i wuy'e buje dak, Deus wuydaxijo. ¹¹Imēn e'em Deus ekawēn tup: “Cekay itabucat soat em icokkok jeenuy jetabucap kuġ,” i. ¹²Imēn Judeu Judeu'ūmat co'i Deus xe. Jesus Cristo soat kukukat—Judeu kukukat, Judeu'ūmat kukukat tak. Imēntak ixē soat em xipan soat kuġ— “Obuywatwan cuy eġuy” i'e'em cebe iayū kuġ—Judeuyū kuġ, Judeu'ūmayū kuġ tak. ¹³Imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Obuywatwan cuy eġuy, ocekkukat,” i'e'e ukayū idaxijo—soat ip idaxijo, i.

¹⁴Ixe kay itabut'ūm pima bit, “Obuywatwan cuy eġuy” i'e ba'ore je'e cebe ip. Ixe ekawēn co'ūm pima, iba'ore je'e cebe ip jetabut am cekay. Warara'acat ixē ekawēn muwēn'ūm pima, ya'ġjo ba'ore je'e cebe ip. ¹⁵Deus pe warara'acat muju'ūm soat ka be bima, ixē ekawēn muwēn pa'ore je'e cebe ip. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Yawēġtipat muwēnuwēn'ukat ajēmap xipat cīcā ocexe, i.

Imēn e'em kuyatup.

¹⁶Soat ġu bit kawēn idipat kay o'e—xepxep ā. Imēn Isaías o'e Deus pe kuyje:

— Okukukat, abu xe'e itabut o'e wekawēn kay? Xepxep ā — i.

¹⁷Imēneju wuyetabut Cristo kay ixē awēġ tobuxik puje acā. Ayawēġtobuxik tak wara'acat yawēġ muwēn puje acā.

¹⁸— Judeuyū bit kawēn idipat o'ya'ġjojo — i òn e'em eywebe.

O'ya'ġjojo ip. Imēn e'em Deus ekawēn tup—Isaías emudupmubararaktup:

Ixeyū ekawēn o'ya'ġjojo ip soat kaka daġayū, i. Aġoka'abi daġ o'yawēġmupōġpōġpōġ, i. Imēn e'em Deus ekawēn tup.

¹⁹Cristo ekawēn iba'arēm tu osodop Judeuyū xe? Iba'arēm ġu. Imēn e'em Moisés emudupmubararaktup:

Eyju Judeuyū, i. Deus kuka Judeu'ūmayū ġu o'taē jebekitkiyūm, i tete ma eyju e'em, i. Itaybit'ūmayū ġu kuka o'taē jebekitkiyūm i tūybe e'em iān eyju, i. Eyetabutkarey epesop cekay ip, owebe webekitkiyū ixeyū naē buje, i. Eyetakoma epesop cekay ip, owebe webekitkiyū ixeyū naē buje, i.

Imēn e'em kuyatup.

²⁰Isaías iparara ġu osunuy icēmān i'e am. Imēn e'em cemudupmubararaktup:

Ikudadam'umayū Deus o'tobuxik, i. Tomuwāwā'ūmayū kay o'jebapuk, i.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup.

²¹Imēntak Judeuyū o'ġuwēn Isaías. “Kabia bun ‘Eyetabun cuy epesop okay,’ i juk adi o'e'e Deus kūyjobit'ūmayū be—jekawēn kay'ūmayū be,” io'e Isaías.

11

1 — Deus jebekitkit o'jepere—Judeuyū o'jepere — i du eyju e'em owebe?

— Ka'ūma! O'jepere ġu — i òn pit e'em.

Òn tak Israel naxeġebit. Abraão naxeġebit òn. Benjamin diwat òn. ²Deus Judeuyū o'taē jebekitkiyūm kuyje ma—ipi mujurūġ puje. Gasū dak ixeyū o'jepere ġu. Elias Israel naxeġebitbit o'ġuwēnuwēn Deus pe. Eyetaybit ġu du iboap ekawēntum? Imēn e'em ijjudup:

³ “Kariwa, ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'yaoka ip,” i. “Etabutpe tōmte'okuatōm mupikupikap'a o'yamukērērēn ip,” i. “Ōn acā ocepoyat ekay itabucayū'in,” i. “Gasū okudadam ip oaoka am,” io'e Elias Deus pe kuyje.

⁴ Imem Deus o'jede Elias pe:

“Ēn ā ġu etabucat okay,” io'e Deus Elias be, i. “Ade ma osubuywan ixeyū be okay jetabucap epereap puxim—7,000 beayū,” io'e ixē bit, i. “Imēnpuye o'jēg'aecōgōgō ġu ip Baal wap—deusbaro wap ‘Ēn acā deus,’ i'e am cebe,” io'e Deus, i.

⁵ Elias itabēg osunuy bimaayū etabucap puxim ġasū dak pūġuūg ā itabut Judeuyū. Kuyje 7000 be osodop iayū buxim, ġasū dak Deus pūġpūg o'taē Israel naxegebitbiyū'in. Ixeyū o'taē, xipan ip ikuġ puye. ⁶ Idipat o'ġujurūġrūg ip ibuye ġu o'taē—jexe ikukpin ip puye acā. Idipat mujurūġrūg ap tomuju wuynaē bima, jexe ikukpinap tomuju ġu kuka juk wuynaē.

⁷ Eya'ōpicūgōcūg cuy epesop wa'ō kay! Israel naxegebitbit ibikuy osodop Deus pe jemucūg ām. Imēnpit cūg ġu o'e ip cexe. Xepxep ā ixeyū'in cūg ma o'e cexe—kuy o'taē'iyū acā. Apēn cūg ma acesop Deus xe iap iba'arēm osodop warara'acayū xe. Ya'ōpi'ūmayū buxim ip osodop Deus a'ō kay. ⁸ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Deus ixeyū oo'ġubu'un jekay itabucan, i. Deus ekawēn iba'arēm cexe ip cekawēn cocom ma'ġu ip, i. Ixeyū dak itabut ġu cekay kawēn icēmat a'ījom ma'ġu ip, i.

Ibodup ekawēn puxim ġasū dak itabut ġu ip Israel naxegebitbiyū. ⁹ Imēn Davi dak o'e: Jewemuġuykukukum ip jekukum, i. Cedag'ūm cīcā ip jewaġuyġuy, i. Imēnpuye cūg ma Deus pe ipiatpi'ajoan cebe ip, i. Ixeyū juy jewemuġuykuku wuyju wasū muġuykukukum ibu am iap puxim, wuyju puca muġuykukukum ibu am iap puxim tak, i. ¹⁰ Ita'ūmat puxim cuy jeku ip, i. Ipoxiat kukat puxim cuy ip ipiat supi'ajo, i.

Imēn Davi o'e kūyjobit'ūmayū be.

¹¹ Soat em ġu bit jeedop ip cedag'ūma je waġuyġuy Judeuyū—darem ma. Soat kabia ġu Deus ipiat supi'ajoat ixeyū be—darem ma. Judeuyū ma kūyjobit'ūm osodop. Deus pit Judeu'ūmayū daxijom Judeuyū etabutkarey am. Deus ibikuy Judeuyū etabutkarey am Judeu'ūmayū kay taxijo ip puye.

— “Wuyju dak cuy acetabun Deus kay ixē be wuydaxijo am,” i xe'e je'e Judeuyū io'e Deus jewebe ma.

¹² Judeuyū kūyjobit'ūm osodop. Imēnpuye Deus Judeu'ūmayū daxijom o'e ġasū. Itabut ġu ip osodop Judeuyū. Imēnpuye Judeu'ūmayū itabut e'em ġasū. Gasū Deus xipacat ūmūm Judeu'ūmayū be Judeuyū kūyjobit'ūm puye. Guyjom pit būrūmaku ip je'e itabut Judeuyū. Deus itaybit būrūku iam. Ixeyū itabun puje, ibodi ma xipacat je'ġūm cebe ip.

¹³ Judeu'ūmayū, eywebe ma ōn kawēnwēn ġasū. Deus cuk omuju ja'ōbi jekawēn muwēn ām eywebe. Ococok cīcā cekawēn muwēnuwēn. ¹⁴ Obadipyū itabutkarey je'e xe'e eykay, ade Judeu'ūmayū itabun puje. Obadipyū dak xe'e itabut je'e Jesus kay—Judeuyū. Imēn Jesus ixeyū'in idaxijo. ¹⁵ Deus Judeuyū kay'ūm pima, xipat o'e Judeu'ūmayū be. Deus bureyūm o'e ip. Deus pe waram Judeuyū kay buje bit, ibodi ma xipat je'e soat peam ijodiat peam. Waram ce'ūat mutaicap puxim xipat je'e.

¹⁶ Pāo'a ya'īn ma xipat pima, soat'a daġ xipat. Imēnpuxim tūmūn'ip'ip tābu xipat pima, soat'ip taġ xipat. Imēnpuxim Deus kuy bima itabucayū kay bima, ġasūayū kay dak je'e itabucayū kay. Abraão kuy bima itabucat osunuy. Deus ebekit osunuy. Imēnpuye ixē naxegebitbiyū dak Deus ebekitkiyū. ¹⁷ Wuyju oliveira'ip takū dakatkan tiptaġat takū muy am ixē nakū dieġ. Idibi mujujum wuyju iġo dakū kay takū nojēm ām. Imēnpuxim pūġpūg Judeuyū'in kuy o'takūdakat'iatakū buxim. Ixeyū oibu'un Deus ebekitkiyūm itabut'ūm puye. Eyju bit Deus ebekitkiyūm epesop eyetabut puye. Eyju Judeu'ūmayū. Imēnpuye eyju o'takūmuyiatakū buxim—tiptaġatakū buxim. ¹⁸ Tābu tābuetait takūkē buye ġu. Takū bit takūetait tābube buye. Imēnpuye:

— Deus Judeuyũ kay ġu—ocekay acã — i'ũmġu juy epe'e. — Ocejū acã ixē juk ocenaẽ jebekitkiyũm — i'ũmġu juy epe'e.

¹⁹ — Tiptaġatakũ muyap co'i Deus ocemuy jebekitkiyũm Judeuyũ dieġ — i eyju acō'i e'em.

²⁰ Icēmãn eyju e'em. Imēnpit takũ dakacap puxim darem Deus Judeuyũ kay ġu osunuy Cristo kay itabut'ũm puye. Jebekitkiyũm cuk eymuy ixeyũ dieġ Cristo kay eyetabut puye. Imēneju:

— Ocejū acã Deus ebekitkiyũ — i'ũmġu juy epe'e.

Eyday'em'um ma juy epesop eyetabucap epereap puxim! ²¹ Takũdakacap co'i Deus ipiat o'sup'i'ajoat Judeuyũ be itabut'ũm puye. Ipiat o'sup'i'ajoat cebe ip takũat puxim ma'ġu ip. Eyetabut'ũm pima, eywebe dak ipiat sup'i'ajoat. ²² Cristo kay itabut'ũm puye Deus ipiatpi'ajoan Judeuyũ be ibima, “Cũġ ma Deus,” i wuyju e'em. Cristo kay ip puye, Judeu'ũmayũ kay jĩjã ibima dak, “Xipat cĩcã Deus” i wuyju e'em. Eyju bit eyday'em'um cuy epesop Cristo kay eyetabucap epereap puxim. Eyetabucap epere buje, eyju dak takũdakacatakũ buxim epesop. ²³ Judeuyũ oibu'un Deus ebekitkiyũm. Itabut ġu o'e ip cekay. Imēnpuye Deus tak oibu'un cekay ip takũ dakat'ibit puxim. Waram ibikuy buje bit, waram Deus ebekitkiyũm jeedop ip waram o'takũdak'iatkũ muyap co'i. Iba'ore ġu Deus pe imēġap. ²⁴ Eyju Judeu'ũmayũ. Tiptaġatakũ buxim eyju. Tiptaġatakũ imēn atakũmuy oliveira'ip pe. Imēnpuxim kuy bima Deus ebekitkiyũm ġu epesop. Ġasũ bit ixē ebekitkiyũm epe'e. Imēnpit Deus pe iba'ore ġu waram Judeuyũ muy am jebekitkiyũm o'takũdak'iatkũ muyap puxim oliveira'ip pe. Itabun puje, waram ixeyũ jomuy jebekitkiyũm.

²⁵ Soat em ġu Judeuyũ ibu'u jeedop jetabut am Cristo kay. Deus Judeu'ũmayũ mutabutbun pima acã, ibu'u ip jeedop—Deus jemunaẽ'ibiyũ mutabutbun pima. Deus iboam ibikuy osunuy kuy bima ma. Bũrũmaku itabut je'e ip. Wuyxe bit iba'arēm osodop iboap. Ġasũ acã òn iboap muwēnuwēn eywebe ibapuk o'e owebe ġasũ bit puye. Okitpitpiyũ, ġebum cuy epesop iboap kay “Deus oceju acã juk ocenaẽ jebekitkiyũm” i ey'eap puxim. ²⁶ Deus soat Judeuyũ idaxijo. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Ipi watwat taxijojoukat jajēm Sião ka watwat xewi, i. Soat ikērēat ju'uk Jacó naxeġebitbit pewi—Judeuyũ bewi, i. ²⁷ Ixeyũ bewi ikērēat uk puje, apēn kuyje juk adi ocece cebe ip iap taġ oce, i.

²⁸ Pũġpũġ Judeuyũ Jesus ekawēn kay ġu o'e ip. Imēnpuye ip Deus kay itakomaat co'i o'e. Iboap puye eyetabut put Jesus Cristo kay, Judeuyũ ġu ma'ġu eyju. Kuyje bit Deus Judeuyũ o'taẽ jebekitkiyũm. Kuyje:

— Webekitkiyũ eyju — io'e ixeyũ ebika be—Abraão be, Isaque be dak, Jacó be dak.

Imēnpuye ikukpin cĩcã ip cexe. ²⁹ Deus pit jewaġuymuwarururun ġu—pũġ taġ ma yaġuy. “Xipan ixeyũ ojukuk” i'e buje, xipan ma ixeyũ jukuk. “Xeyũku otaẽ webekitkiyũm” i'e buje, ixeyũ inaẽ jebekitkiyũm. ³⁰ Imēneju Deus itabotaidabotbot ġasũ eykay, Judeuyũ kũyjobit'ũm pima. Kuy bima juk adi epesop kũyjobit'ũm ixē a'õ kay. Ġasũ bit itabotaidabotbot eykay. ³¹ Judeuyũ kũyjobit ġu Deus a'õ kay ġasũ, Deus itabotaidabotbot eykay buye. Guyjom pit itabotaidabotbon je'e ixeyũ kay eykay itabotaidabotbocap co'i. ³² Jewejojo'i ma ip kũyjobit'ũmap kuġ Deus xe—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Imēnpuxim ma jewejojo'i ma itabotaidabotbon je'e cekay ip.

³³ Soat podi ma Deus xipat wuykay! Ka'ũma ma iba'arēm cexe. Soat podi ma itaybitbit tak. Iba'ore wuywebe bit wuyetaybitbit am apēn ixē jewaġuyġuy iam. Iba'arēm wuyxe bit ixē jewaġuymuġēġēmap. ³⁴ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Ka'ũma ma itaybit apēn Deus jewaġuyġuy iam, i. Ka'ũma ma ixē awēwēm, i. ³⁵ Ka'ũma xe ma ixē eweroap opop, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

³⁶ Soat Deus emumuḡẽ. Ya'õbi soat kake. Cebeam tak kake soat. Soat kake “Soat podi ma ãn xipat ocexe” i'e am cebe.

— Soat podi ma Deus ya'õbuyxi, idip tak — i juy ace cebe dak. Soat em ma juy imẽn acece.

12

¹ — Okitpitpiyũ, epeyeweũm Deus pe soat em kũyjobit am ya'õ kay — i õn e'em eywebe. Apẽn kuyje wũnca ũmap puxim cuy epeyeweũm cebe. Deus itabotaidabotbot wuykay iap ibapuk cĩcã wuyxe. Imẽnepu kũyjobin cuy epesop ya'õ kay. Eycokcoḡ cuy epeyekapik cebeam. Ibikuyap taḡ cuy epeku imucokcok am. Ixe a'õ kay kũyjobit pima, te'e ḡu kuka epe'e cebe “Ën xipat ocexe” i. Icẽmãn imẽn kuka epe'e. ² Deus kay'ũmat ekukuap puxim ḡu juy epeku. Deus pe juy epeyewaḡuymuisunat. Ixe be eyaḡuymuisun puje, eyetaybit epe'e apẽn Deus ibikuy wuyeku am iam. Iboam eyetaybit pima xipan epeku itabutpe. Ikẽrẽat kuḡ ḡu epesop cexe. Soat em Deus mucokcokcoḡ epeku.

³ Deus kuy ja'õbacaap o'ḡuõm owebe jekawẽn muwẽn ãm soat pe. Imẽnpuye õn jeymukũyjo Deus bikuyap taḡ eyeku am. Eyaḡuytoḡ cuy epesop jewewekay. Ajo i'e but eywebe iap pe ma juy epeyekapik—wara'at pe bit ka'ũma. Deus ma o'ḡũm eyekapik am. Ajo eyxe ibapuk imuḡẽ ãm iat Deus ma o'ḡũm eywebe. ⁴ Ade opop wuyjebit pe—wuyeta, wuyba dak, wuyi dak. Imẽnpit pũḡpũḡpũḡ soat muḡẽḡẽm ip. Soat cewedapdepdapdep. Onejujusun ma. Soat wuyju ikuḡiat wara'at puxim ḡu—jexeat puxim ḡu. Wara'at tak imẽnpuxim ma ikuḡ. ⁵ Imẽnpuxim tak wuyju—Jesus Cristo kay itabucayũ. Ade wuyju. Pũḡat puxim pit wuyju Cristo eju mũḡ'i wuyju jekukum puye. Jewebuywatwan wuyju wuyekapikap kuḡ wuyjebit puxim. ⁶ Deus xipan wuykuḡ. Imẽnpuye ixe ja'õbacaap ũmũm soat pe wuywebe wara'at pe jekapik am jebeam. Pũḡpũḡayũ wuy'in ya'õbacaap kuḡ ixe ekawẽn muwẽn ãm. Ixeyũ juy jeedop imuwẽnuwẽn. ⁷ Warara'acayũ wuy'in pit ya'õbacaap kuḡ warara'acat peam kapik am. Ixeyũ juy jeedop warara'acat puywatwan. Warara'acayũ wuy'in pit ya'õbacaap kuḡ warara'acat mutaybit am. Ixeyũ juy jeedop warara'acat mutaybitbin. ⁸ Warara'acayũ wuy'in ya'õbacaap kuḡ warara'acat a'õmucan am. Ixeyũ juy jeedop warara'acat a'õmucanucan. Warara'acayũ bit ade kuḡ jebubut kuḡ. Tacum ḡu juy jeedop ip. Ade ma juy jeḡũmḡũm ip ikuḡ'ũmat pe. Warara'acayũ bit ya'õbacaap kuḡ warara'acat kukan. Ya'õpuruḡ ḡu juy jeedop ip ikuḡ—ya'õdidin ma. Warara'acayũ bit ya'õbacaap kuḡ tadaybocayũ buywat am. Icokcoḡ cuy jeedop ip ixeyũ buywatwan.

⁹ Jewexe ḡu ikukpin eyxeat epejukuk—icẽmãn. Ikẽrẽat kay ḡu juy epesop. Xipacat acã epeḡujurũḡ. ¹⁰ Ikitpitpiyũ eyju, Cristo kay eyetabut puye. Imẽnpuye xipan cuy epeyewekuk eyduk'a beat kukpinap co'i. Ibuyxim cuy epeyewekuk. ¹¹ Eybu'u'um ḡu juy epesop kapik am. Kapikpik'ukayũm cuy epesop. Wuykuukat peam cuy epesop kapikpiḡ. Eycokcokap kuḡ cuy epesop kapikpiḡ cebeam. ¹² Soat em Deus xe wuyetait acesop iap wiwim wuyju. Imẽnpuye eycokcoḡ cuy epesop. Eyukpiceḡẽm ḡu juy epesop xipat'ũmat jebapukpuḡ eykay bima dak. Deus eju kawẽnwẽḡap cuy epeyepeḡu. ¹³ Eybubut'in cuy epeḡũm ikuḡ'ũmat pe—itabucayũ be. Xipan cuy powatwat epeḡuõm eyduk'a be.

¹⁴ Itabut'ũmayũ eykaykay bima:

— Bay, ipiat cuy esupi'ajoat cebe ip — i'ũmḡu juy epe'e Deus pe. — Xipan cuy ejukuk ip — i acã.

¹⁵ Icokcokayũ xe bima, eyju dak eycokcoḡ epesop. Waayũ xe bima, eyju dak epetõtõn.

¹⁶ Pũḡ taḡ ma juy epeyewaḡuyḡuy.

— Soat podi ma oceju xipat — i'ũmḡu juy epe'e.

Ibuyxi'ũmat ekapikap cuy epejoixik ḡu.

— Soat podi ma ocetaybit cĩcã — i'ũmḡu juy epe'e.

¹⁷ Warara'acat pe ikêrêm eykuk puje, ikêrêm ġu juy epejukuk ikêrêm eykukaptem. Xipan cuy epeku soat etabutpe warara'acat pe eymuymuyap puxim. ¹⁸ Eywebe iba'ore'üm pima, kaba'üm cuy epesop soat eju eyxeat eju. ¹⁹ Okitpitpiyü, Deus acâ juy ipiat supi'ajoat ikêrêat kukayü be. Imênpuye epeyeweik ġu juy—pũġ em tak ka'üma. Imên e'em Deus ekawên tup:

“Ön ma oceweik,” i'e'em wuykukukat, i. “Ön ma ipiat osupi'ajoat cebe ip ikêrêm eykukaptem,” i.

²⁰ Imên e'em Deus ekawên tup:

Ekay itakomaat ire bima, eġuykôn cuy, i. Puybit cuy eġüm cebe, i. Ibipuruk pima, idibi juy etiüm cebe, i. Imên isüsün cîcâ je'e, i. Iġuycũġ je'e xipan'üm ekuġ pima, i.

²¹ Ikêrêat muġëġë'ukayü be juy ikêrêat muġëan ġu eywebe. Xipacat'in cuy epeġuġë ixeyü beam imubu'un am ip ikêrêat kay.

13

¹ Kÿyjobin cuy ajop iecuġap ebekitkit a'ö kay. Deus ma ixeyü o'jomuyat ipi watwat kukan. Imênpuye soat ixeyü opop Deus a'öbi. ² Imênpuye iecuġap ebekitkit a'ö kay'ümat Deus o'jomuyat a'ö kay ġu. Ipiat supi'ajoat ip jeweju ma. ³ Xipacat mujurüġrũġ'ukayü ġu iparara iecuġap ebekitkit puxim—ikêrêat mujurüġrũġ'ukayü acâ. Ya'öbuyxiayü buxim eparara pin'üm pima, xipacat cuy epeġujurũġ. Xipacat mujurũġ puje:

— Xipat ma eyju ocexe — i je'e ip eywebe.

⁴ Deus ma ixeyü o'jomuyat eykukan. Xipan eykuk ojuy ip. Eywebe ikêrêat mujurũġ puje bit, epararam cuy epesop cebuxim ip. Deus ixeyü o'jomuyat ipiatpi'ajoan ikêrêat mujurüġrũġ'ukayü be. Imênpuye cũġ ma cebe ip ipiatpi'ajoan wuywebe. ⁵ Imêneju kÿyjobin cuy epesop iecuġap ebekitkit a'ö kay. “Deus aco'i ipiat supi'ajoat ocewebe kÿyjobit'üm pima,” i wuyju e'em puye ġu kÿyjobin cuy ajop ixeyü a'ö kay. Cedaġ ma wuywebe kÿyjobit am ixeyü a'ö kay buye juy kÿyjobin ajop ya'ö kay ip.

⁶ Xipan kapikpiġ pima, Deus a'öbi ip kapikpiġ eykukayü. Deus ma dinheiro bubu'ukayü dak o'jomuyat wuykukan. Imêneju wuyedinheiro m wuyju dak imposto deidadam cebe ip. ⁷ Eyeweroap cuy epeteida cebe ip. Eipi etaxa dak cuy epeteida. Ibuyxim cuy iecuġap ebekitkit epejukuk. Ixeyü a'ö mupubutbun ġu juy epesop.

⁸ Eyeweroap kuġ ġu juy epesop. Eyeweroap cuy epeġu'üm. Ikukpin warara'acat kuġ pima, wuyeweroap ateida iap puxim. Xipan warara'acat kuġ pima, Deus pe wuyawëwëap ekawên taġ wuyju jekukum. ⁹ Imên Deus wuyawëwëm:

— Warara'acat tayxi eju epeyepo ġu juy — i. — Warara'acat epeyaoka ġu juy — i. — Warara'acat pubut epetujupa'um ġu juy — i. — Eyetabikukum ġu juy warara'acat pubut kay — i.

Kanomüm tak imên wuyawëwëm:

— Xipan cuy eyxeat epejukuk apên xipan eyju jewekuġ iap puxim — i. Kanomüm eyawëwëap taġ eyeku buje, koap eyawëwëap taġ tak epeku. ¹⁰ Ikukpin wuyxeat kuġ pima, ikêrêm ġu ixë ajukuk. Imênpuye ikukpin wuyxeat kuġ pima, soat ekawên taġ wuyju jekukum—Deus ekawên taġ—wuyawëwëap ekawên taġ.

¹¹ Waram Jesus ajëmap kabia wÿy ma osunuy wuyetabun puje. Gasü bit wÿy ġu o'e. Gaxin ma wuydaxijojoap kabia jajëm. Imênpuye xetxiat puxim ġu juy ajop. Wuyawëwëap ekawên taġ cuy ajeku. ¹² Wuykukukat ajëmap kabia kabiam wuyju bimän co'i. Kabiok ajëm pasuġ pimän co'i. Kuy kabia ijasün, ġaxin ma ixë jajëm puye. Imênpuye acepere juy ikêrêat mujurũġap! Ikêrêat mujurüġrũġ'ukayü kabiok taġ jekuku'ukayü buxim. Ga'a ajeku Deus bikuyap taġ acâ! Sorara icaat kuġ jekukum jaokaap puxim. Cristo a'öbacaap kuġ cuy ajeku waram wuywebe ikêrêat kukap puxim. ¹³ Cũġ ma juy ajeku wuysüsünap puxim. Cũġ ma juy ajeku kabiam soat etabutpe jekukum iat puxim. Wuybaboroġ ġu juy ajeku. Wuyka'okêrêm ġu juy ajeku. Warara'acat tayxi kaykay

ġu juy ajeku, warara'acat itop kaykay ġu dak. Wuysûsûġap ġu juy ajeku. Warara'acat a'ôdawutwun ġu juy ajeku. Wuyetabutkarey ġu juy ajop. ¹⁴Wuyaġuy daġ jekukum pima, ikêrêat mujurûġrûġ wuyju. Eyaġuy daġ ġu juy epeku! Wuykukukat ja'ôbacaap ûmûm wuywebe sorarayû kukat jesorarayû be icaat ûmap co'i itakomaat yaokaap puxim.

— A'ôbacaap cuy eġûm ocewebe — i juy epe'e Jesus Cristo be.

14

¹ Eyukpiceġêm ġu juy epesop “Apên ġu xe'e kuka cûġ Deus xe?” i'e'e'ukayû kay—itabucayû kay. Jewa'ôxixiġ ġu juy epesop ceweju ip yaġuymuwarurun am.

² Pûġpûġ itabucayû'in e'em:

— Cûġ ma wuywebe deusbaroyû wap iênmoġġ'ibitên o am — i.

Imênpuye soat ên o'om ip. Warara'acayû bit e'em:

— Cûġ ġu wuywebe ibiat ên o am — i.

Imênpuye iên o'om ġu ip—kadai o'om acâ ip. ³ Iên o'o'ukat — Etaybit'ûm cîcâ — i je'e ġu kadai o'o'ukat pe. Kadai o'o'ukat tak: — Cedaġ ġu ên jekukum iên o'o'uk puye — i je'e ġu iên o'o'ukat pe, Deus ixé kay buye. ⁴ Cûġ ġu wuywebe “Cedaġ ġu ên jekukum” i'e am warara'acat a'ôkayat pe. Deus a'ôkayat ixé. Cûġ pima, Deus acâ je'e cebe “Cûġ ma ên jekukum” i. Cûġ'ûm pima dak, “Cûġ ġu ên jekukum” i je'e cebe. Wuykukukat ja'ôbacaap jeġûm cebe cûġ ma jeku am. Imênpuye cûġ ma jeku.

⁵ Pûġpûġ xe ma pûġpûġ kabia kabia'ipi. Warara'acayû xe bit ka'ûmġu kabia'ipiat. Soat kabia ma ipi ġu. Jewejojo'i ma soat kabia ma cexe ip. ⁶ Pûġpûġayû xe pûġpûġ kabia kabia'ipiat wuykukukat a'ômubuyxin ojuy ip. Iên o'o'ukat tak soat ên o'om wuykukukat a'ômubuyxin ojuy. Jekôn pima:

— Bay, ên xipan ocekuġ. Iên ûmûm ocexatên — i'e'em Deus pe.

Iên om ibu'uat tak iên o'om ġu wuykukukat a'ômubuyxin ojuy. Jekôn pima:

— Bay, ên xipan ocekuġ. Soat em kadai ûmûm ocewebe ocexan — i'e'em Deus pe.

⁷ Deus wuyekukuap cocom wuyetabêġ pima, wuye'û buje dak, wuyju Cristo a'ô kayayû buye. ⁸ Wuyetabêġ pima wuykukukat bikuyap taġ wuyju jekukum. Wuye'û buje dak cexe acesop—wuykukukat xe. Imêneju wuykukukat a'ôkayayû wuyju wuyetabêġ pima, wuye'û buje dak. ⁹ Imêneju Cristo oe'û. Waram ġuto o'jetait je'ûap tomukadi. Waram o'jetait soat itabucayû kukukan—itabêġayû kukukan, ce'û'ûayû kukukan tak. ¹⁰ Pâm eyju? Apênpuye dak eyju eykitpitpiyû muymuy? cûġ ġu eywebe imuymuy am. Guyjom soat wuyju acejebapuk Deus wap. Ixe apên ijodi bima juk adi ajekuku iaptei ideida wuywebe. Xipacat je'ġûm xipacayû be xipacat mujurûġrûġaptem. Kûyjobit'ûmayû bit ġuju ipiat'ajojoap pe kûyjobit'ûmaptem. Imênpuye cûġ ġu eywebe dak “Ikêrêat kuġ eyju Deus xe” i'e am eykitpitpiyû be. ¹¹ Imên e'em Deus ekawên tup:

“Soat ipi watwat jêġ'aecôġcôġ owap kûyjobit wa'ô kay am, soat em wetait puye,” i'e'em Deus, i. “Soat ip ‘Ên acâ Deusat,’ i je'e owebe,” i'e'em, i.

¹² Imêneju soat wuyju apên ijodi bima juk adi ajekuku iap aġuwên Deus pe.

¹³ Imênpuye wuykitpitpiyû muymuyap cuy acepere. Cûġ ma juy ajeku wuykitpitpiyû etabutpe ixeyû be “Teku cedaġ'ûma jekukum” i'eap puxim. Cedaġ'ûm ixeyû xe bima juy ayaġuymuwarurun ġu. Āġ ip jeedop. ¹⁴ Wuykukukat Jesus eju mûġ'i ôn jekukum. Imênpuye wetaybit soat i'opi ġu owebe iam. Warara'acat pe bit “Ibo i'opi owebe” i'e buje, i'opi ma o'e cebe. Ixe be i'o buje, cedaġ ġu jekukum, cedaġ ġu cexe buye. ¹⁵ Eykitpitpiyû juy epeġuġuycûġ ġu soat o'o am. Soat o'oap tomuju eykitpitpiyû muġuycûġ pima, ikukpin ġu ip eyxe. Cristo oe'û eykitpitpiyû beam. Epeġubu'un ġu juy ip Jesus kay am soat o'oam. Ibu'u ip pima, soat em Deus wi wûy ma jeedop ip, ixeyû etabutpe ikukpin ġu ip epejukuk puye. ¹⁶ Imênpuye eykitpitpiyû xe xipat'ûm pima:

— Eyetaybit ġu eyju bit — i'ûmġu juy epe'e cebe ip. — Xipat ma iên o am ocewebe bit — i'ûmġu juy epe'e cebe ip.

Ikukpin ġu ip ikuġ pima ip jeymuymuy.

— “Soat ěn xipat i'o am,” i te'e ma teyũku e'em — i je'e ip.

¹⁷ Deus ma wuykukukat. Ixe ebekitkiyũm acesop wuyxat o'omap tomuju ġu, wuyxati kũnkũnap tomuju ġu ma dak. Cũġ ma wuyju jekukum pima bit, ixe ebekitkiyũm acesop, kaba'ũm warara'acat kuġ pima dak, wuycokcoġ jekukum pima dak. Deus biõġbuk wuymucokcokcoġat. ¹⁸ Imẽn Cristo a'õ daġ jekukum pima, Deus mucokcokcoġ acesop. Ijodiadat tak e'em: — Teyũku cũġ ma jekukum — i.

¹⁹ Imẽneju xipan cuy acewewekuk wuywewēju kaba'ũm wuydop am. Jewewa'õmucanucan cuy ajop biġ ma wuyetabut am Jesus kay. ²⁰ Deus kuy juk eykitpitpiyũ mutabun Jesus kay. Epeġubu'un ġu juy ip soat ěn o'oam. Soat i'opi ġu wuywebe. Inaka wuykitpit pe ikẽrẽat mujurũġat puje, wuyju dak ikẽrẽat mujurũġrũġ soat o'om pima. ²¹ Wuykitpit pe ikẽrẽat aġujurũġat ġu juy! Wuyxe ma xipat soat ěn o'oap, uva'abidi kũnkũġap tak. Wuykitpit xe cedaġ'ũm pima bit asuẽn'o ġu, atikũn ġu dak. ²² Soat o'oap eyxe xipat pima:

— Soat i'opi ġu ocewebe — i juy epe'e warara'acayũ be ġu—Deus pe acã.

Cũġ ma juy ajeku wuyaġuy daġ. Apẽn xipat wuyxe iap taġ wuyju jekukum pima, wuycokcok ace'e. ²³ Itabutbũt xipat ġu xe'e owebe ibiat o am iap kay bima bit, iġuycũġ je'e i'o buje.

— Ikẽrẽat ġu xe'e o'gujurũġ? — i je'e jewebe ma. — Deus xe'e ipiat supi'ajoat owebe? — i je'e jewebe ma.

Itabutbũt pima o'jo'o. Imẽnpuye xipat ġu tũybe osunuy cexe. Iboap xipat Deus xe iap kay wuyetabut'ũm pima, wuyju dak ikẽrẽat mujurũġrũġ, iboap mujurũġ puje.

15

¹ Pũġpũġ wuy'in e'em: — Ocetaybit cedaġ ma jeku am Deus xe iam — i. Wuyukpiceġẽm ġu juy ajop “Apẽn ġu xe'e kuka cedaġ ajeku Deus xe?” i'e'e'ukayũ kay. Itaybitbũcayũ buywatwan cuy ajop. Jewekay acã ġu juy ajop ġebum. ² Wuykitpitpiyũ kay dak cuy ajop ġebum. Wuykitpitpiyũ kay ġebum cuy ajop xipan ip ikuk am, Jesus kay itabut cĩcã ip jedop am tak. ³ Cristo dak jewekay ġu ġebum osunuy—warara'acayũ kay acã. Cristo juk o'e Deus pe:

— Ikẽrẽm ip cuk adi okuk apẽn ip ikẽrẽm ekuk iap co'i — i.

Imẽn Cristo o'e Deus pe kuyje. ⁴ Kuyjeayũ Deus ekawẽntup o'tupmubararak wuymutaybit am—soatup. Ibiatup kawẽn wuymutaybitbin wuyetaxi'ũmap puxim ipiat kay. Wuya'õmucanucan tak ibiatup ekawẽn. Ibiatup ekawẽn kay wuyetabut pima, Deus xe acesop iap acejowiwi jĩjã. ⁵ Deus ma wuybuywatwan wuyetaxi am ipiat'ajo am. Wuya'õmucanucan tak. Ixe eju õn kawẽnwẽn eywebeam.

— Bay, Roma ka watwat a'õmucanucan cuy eġuy — i õn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip ixeyũ be warara'acat kay ġebum am Jesus Cristo warara'acat kay ġebum osunuy iap co'i — i õn e'em cebe.

⁶ Imẽn õn kawẽnwẽn eywebeam Deus eju, pũġ taġ ma eyeku am. Cewēju õn kawẽnwẽn “Ka'ũmġu ejo'iat xipacat” i'e am Deus pe—wuykukukat ebay be—Jesus Cristo ebay be.

⁷ Imẽneju xipan cuy epeyewekuk apẽn Cristo xipan eykuk iap co'i. Xipan eyju jewekuġ pima:

— Deus xipat cĩcã aco'i, cebekitkiyũ xipan jewekuġ puye — i je'e eyjojoayũ.

⁸ Imẽn Cristo oajẽm ijodi. Judeuyũ daxijojo'ukan o'e. Deus soat em ja'õ daġ e'em iam ixeyũ mutaybit am oajẽm. Oajẽm ijodi apẽn Deus o'e kuyjeayũ be iap taġ—Judeuyũ dobuyũ'ũm'ũm pe iap taġ. ⁹ Judeuyũ daxijojo'ukan o'e, Judeu'ũmayũ be “Ēn xipan cĩcã ocekuġ, ocekey etabotaidabotbot puye” i'e am Deus pe. Imẽn e'em Deus ekawẽn tup—Davi emudupmubararakup:

Imēneju “Soat podi ma ãn xipacat cĩcã,” i oce Deus pe Judeu'ũmayũ a'õpiju, i. Jebibododon oce ãn xipacat cĩcã i'e'em ewebe ya'õpiju ip, i.

¹⁰ Wara'atup tak imēn e'em—Moisés emudupmubararaktup:

Judeuyũ ġu eyju, i. Inaka eycokcoġ cuy epesop soat Deus emunaēyũ eju, i.

Imēn e'em iġodup. ¹¹ Wara'atup tak imēn e'em—Davi emudupmubararaktup:

— “Ĕn acã a'õbacaat,” i juy epe'e Deus pe — i õn e'em Judeu'ũmayũ be, i. — Soat eyju

“Ĕn soat podi ma xipacat ocekũġ,” i juy epe'e cebe — i õn e'em soat taġacat pe, i.

¹² Wara'atup tak imēn e'em—Isaías emudupmubararaktup:

Bekicat je'kap—Jessé naxeġebit, i. Ixe bekicat Judeu'ũmayũ kukukan je'e, i. Judeu'ũmayũ dak ixe jowiwi jedaxijo am, i.

Imēn Isaías o'tupmubararaktup Cristo ekawēntup—Jessé naxeġebit ekawēntup.

¹³ Imēn Deus soat em jexe wuyetait acesop iap wiwian wuywebe. Ixe eju õn kawēnwēn eywebeam:

— Bay, Roma ka watwat itabut ekay — i õn e'em cebe. — Imucokcokcoġ cuy ip eġuy — i õn e'em cebe. — Yaġuymubabibin cuy ip eġuy — i õn e'em cebe.

Imēn õn kawēnwēn Deus eju eywebe biġ ma iboap wiwian jebiõġbuk a'õbacaan—Xipacat piõġbuk a'õbacaan.

¹⁴ Okitpitpiyũ, õn ma wetaybit eyjum. Soat em eyju xipacat warara'acat kuġ. Soan eyetaybit. Eyetaybit tak Jesus Cristo ekawēn. Jewawēwē but eyeweweju. ¹⁵ Inaka ijjudup pe osūsũn ġu wa'õbapuġ eyawē ãm eyaġuyba'ũmap puxim icēmat ekawēn kay. Osūsũn ġu Deus a'õbiat õn puye. ¹⁶ Ixe Deus cuk onaē Jesus Cristo ekawēn muwēn ãm Judeu'ũmayũ be. Paĩ buxim Deus ekawēn muwēnuwēn õn cebe ip—kawēn idipacat muwēnuwēn. “Ĕn soat podi ma a'õbuyxi” i ixeyũ e buje, Deus icokcok e'em. Xipacayũm ip je'e Deus xe, Ibiõġbuk xipacat ixeyũ muisun puje. ¹⁷ Imēn kapikpiġ õn Deus peam Jesus Cristo eju mũġ'i õn jekukum puye. Imēnpuye:

— Ocokcok wekapikap kuġ — i õn e'em Deus pe.

¹⁸ Cristo ma wa'õmucanucan osunuy owebe Judeu'ũmayũ mutabun am jekay. Cũġ ma juk adi ocekawēnuwēn ceweju ip. Cũġ ma juk adi ojekukuku cetabutpe ip. Imēnpuye itabut ip o'e Jesus kay. Deus a'õ kay ip o'jekũyjobin, Cristo bikuyap taġ õn jekukum puye. Obisūsũn ġu “Obuye adeayũ itabut o'e” i'e am eywebe. ¹⁹ Deus biõġbuk cuk adi ja'õbacaap o'jomõġmõġ owebe. Imēnpuye wuywebe i'e ba'oreat oġubapukpuk Judeu'ũmayũ be. Itabēġbēġ o'e ip Deus a'õbacaap cocom. Imēnpuye soat ka daġ cuk adi ojekukuku.

— Cristo kay eyetabun puje, Deus jeydaxijo — i'e'em cuk adi ojekukuku. Koap Jerusalém ka watwat oġukũyjojo. Ibo ka bewi juk oġēm. Soat kaka daġ cuk adi ojekukuku adeayũ mukũyjojom, kawēn idipacat muwēnuwēn. Wũyat eipi be oajēm ġebuje—Ilíria eipi be. ²⁰ Kawēn idipacat muwēn oġuy oġuy Jesus Cristo awēġ tobuxikayũ be ġu—yawēġ tobuxik'ũmayũ be acã, itaybit'ũm ip puye. ²¹ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Yawēġ tobuxik'ũmayũ yawēġtobuxik, i. Yawēġpa'arēm ġu je'e cebe ip, i.

Imēnpuye ibo dup ekawēn taġ õn kawēn idipacat muwēnuwēn yawēġtobuxik'ũmayũ be acã.

²² Eyjo am omuju'ũm'ũm osunuy soat em ma'ġu oju pin, yawēġtobuxik'ũmayũ be õn kawēn idipacat muwēnuwēn puye. ²³ Ade koato eyjo pin cuk adi oġuy. Imēnpit ġasũ acã ijop kaka daġ kawēn idipacat muwēġap oġu'ũm. ²⁴ Imēnpuye ġaxĩn ma aco'i oju eyjom. Espanha eipi kay cum pima eyjo pin oce. Eyxe dakibun onuy buje, obuywan cuy epe'e Espanha eipi kay oju am. ²⁵⁻²⁶ ġasũ bit õn cum Jerusalém ka kay. Judeu'ũmayũ jedinheiro mu'awero oġuy ip osodop—Macedônia eipi beayũ—Grécia eipi beayũ dak. Iboap edinheiro ãm oġuy ip Jerusalém ka beayũ be—Judeuyũ be—itabucayũ be—tadaybotbocayũ be. Imēneju iboap edinheiro dujowan õn iũm ãm cebe ip. ²⁷ Ixeyũ Macedônia eipi beayũ Judeuyũ ġu—Grécia eipi beayũ dak. Imēnpit itabut ip o'e Jesus kay, Judeuyũ kawēn idipacat o'ġuwēn cebe ip puye—Jerusalém ka beayũ. Imēnpuye ip jedinheiro ãm

ojuy cebe ip. Xipat imēn Judeu'ūmayũ be Judeuyũ buywat am—jekitpitpiyũ buywat am—tadaybotbocayũ buywat am. ²⁸ Imēneju ibiat dinheiro oğũm cebe ip. Soat o'guxipan'iat oğũm cebe ip. Iũm puje Espanha eipi kay oju. Espanha eipi kay cucum pima eyjom oju. ²⁹ Eyxe wajēm puje, apēn Cristo xipan okuğ iap oğuwēn eywebe. Soat podi ma Cristo xipan okuğ iap oğuwēn eymucokcok am.

³⁰ Okitpitpiyũ, eyju dak eyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay. Eyju xipan jewewekuğ Deus biōgbuk a'ō kay kũyjobit puye. Imēnpuye epeyekawēn cuy Deus eju owebeam. Owebeam Deus eju eyekawēnap ojuyjuy jĩã òn.

³¹ — Paulo kay juy ağ eğuy Judéia eipi watwat pe yaokaap puxim—itabut'ūmayũ be yaokaap puxim — i juy epe'e Deus pe. — Jerusalém ka watwat cuy eğubikuy—itabucayũ juy eğubikuy Paulo xewi ibo edinheiro bu am — i juy epe'e Deus pe.

³² Imēn cuy epeyekawēn owebeam Deus eju. Imēn kawēnwēn pima, ocokcok cĩã oajēm eykay. Deus ibikuy bima ocokcok cĩã oajēm eykay. Eyju dak omucokcokcoğ epesop.

³³ Okitpitpiyũ, Deus wuyağuy mubabibin'ukat.

— Roma ka watwat kay juy ağ eğuy — i òn e'em cebe. Imēn ma ağ jeenuy eykay.

16

¹ Wuyixĩg Febe oğuju eykay. Ixe Febe Jesus kay itabucayũ buywatwat'ukat—Cencréia ka watwat buywatwat'ukat. ² Imēnpuye ixe juy epeğũm eyduk'a be tũy ãm. Wuykukukat kay itabucayũ juy ağũm wuyduk'a be pũğ kay ma wuyetabut puye. Ixe Febe juk adi adeayũ buywatwat'uk osunuy. Òn tak cuk adi xeku obuywatwat'uk osunuy. Imēnpuye eywebe ibuywan put pima, eyju dak cuy epesubuywan!

³ “Kato” i juy epe'e Priscila be, Áquila be dak. Ixeyũ juk adi o'jekapikpik oweju Jesus Cristo beam. ⁴ Oe'ũ pin ip Áquilyũ we'ũap puxim.

— Xipat cĩã eyju — i òn e'em cebe ip.

Imēn tak e'em soat Judeu'ūmayũ—Jesus kay itabucayũ. ⁵ “Kato,” i juy epe'e Áquilyũ duk'a be je'aweroro'ukayũ be dak—Jesus kay itabucayũ be.

Obure Epēneto be dak, “Kato,” i juy epe'e. Koap ixe oitabun Jesus kay Ásia eipi watwat'in. ⁶ Maria be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe juk adi o'jekapikpik cĩã eywebeam. ⁷ Obadipyũ be dak, “Kato,” i juy epe'e—Andrōnico be, Júnias pe dak. Daomũnmũnap'a be osodop ip oweju. Doze beayũ Jesus emumujuyũ itaybit cĩã ixeyũm xepxepayũm. Ixeyũ oitabun Cristo kay wetabut awap.

⁸ Ampliato be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe obure ikukpin cĩã oxe wuykukukat kay ixe dak itabut puye. ⁹ Urbano be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe dak oceweju juk adi Cristo muwēnuwēn oeku. Estáquis pe dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe obure ikukpin cĩã oxe. ¹⁰ Apeles pe dak, “Kato,” i juy epe'e. Cristo kay jetabucap kuğ jekukum ixe soat etabutpe. Aristóbolo badipyũ be dak, “Kato,” i juy epe'e—soat pe. ¹¹ Obadip Herodião be dak, “Kato,” i. Soat wuykukukat kay itabucayũ be dak, “Kato,” i juy epe'e—Narcisco badipyũ be.

¹² Wuyixĩt Trifena be dak, “Kato,” i juy epe'e, wuyixĩt Trifosa be dak. Kapikpiğ cĩã ip wuykukukat peam. Wuyixĩt Perside be dak, “Kato,” i. Wuyxe ixe ikukpin cĩã. Ixe juk adi o'jekapikpik cĩã wuykukukat peam. ¹³ Rufo be dak, “Kato,” i. Ixe dak kapikpiğ cĩã wuykukukat peam. Ixe xi be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe juk adi xipan okuk je'it kukap co'i. ¹⁴ Asíncrito be dak, “Kato,” i, Flegonte be dak, Hermes pe dak, Pátrobas pe dak, Hermas pe dak, ixeyũ xeyũ be dak—wuykitpitpiyũ be. ¹⁵ “Kato,” i juy epe'e Filólogo be dak, Júlia be dak, Nereu be dak, ixe ixĩt pe dak, Olimpás pe dak, ixeyũ xeyũ be dak—Deus ebekitkiyũ be.

¹⁶ Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe. Soat Cristo ebekitkiyũ kato mujujum eywebe—soat ka watwat.

¹⁷ Okitpitpiyũ, jeyawẽ õn. Eyday'em'um cuy epesop cewejak'ũm jewewekayayũ kay—eymutaybitbinap muwarururun ojuyayũ kay—Cristo ekawẽn muwarururun ojuyayũ kay. Ixeyũ burem ġu juy epesop. ¹⁸ Wuykukukat Cristo mucokcokcoğ ġu ip jekukukum—jemucokcokcoğ acã. Idim cĩcã ip kawẽnwẽn. “Eyju xipacat cĩcã” i'e'em ip warara'acat pe jekay am. Imẽn ip itaybit'ũm'ũmayũ muğuykukukum. ¹⁹ Soat kaka dağayũ kuy itaybit eyetabut cĩcã Jesus kay iam. Imẽnpuye ocokcok eykay. Obikuy jĩjã eyetaybit cĩcã ãm xipacat mujurũğ ãm. Ikêrêrêat mujurũğ ãm pit cuy õn eykay ġu. ²⁰ Deus ma Satanás a'õbacaap ġu'ũm ġaxĩn ma ixè be waram wuymuğuykukuap puxim. Ixè Deus wuyağuy mubabibin'ukat. Wuykukukat Jesus Cristo xipan cuy jeykuk.

²¹ Wuykitpit Timóteo kato mujujum eywebe. Ixè kapikpiğ oweju. Wuykitpit Lúcio dak kato mujujum eywebe, Jasão dak, Sosípatro dak. Obadipyũ ip.

²²⁻²³ Gaio dak kato mujujum eywebe. Ixè duk'a be õn ġasũ. Ixè duk'a be Jesus kay itabucayũ je'awerorom. Erasto dak kato mujujum eywebe. Ixè Corinto ka kukat edinheiro muxipanpan'ukat. Wuykitpit Quarto kato mujujum eywebe.

Õn tak—Tércio õn. Õn tak kato mujujum eywebe, pũğ kay ma wuyetabut puye wuykukukat kay. Õn ijudup mubarararağ eywebeaptum Paulo a'õbi. ²⁴ Wuykukukat Jesus Cristo cuy xipan jeykuk—soat jukuk. Imẽn cuy jeykuk.

²⁵ — Ën soat podi ma a'õbuyxi — i juy ace Deus pe.

Ixè be wuya'õmubacan put wuybu'uap puxim Jesus kay. Jesus Cristo ekawẽn muwẽnuwẽn cuk adi oğuy—kawẽn idipacat muwẽnuwẽn. Kuyje Deus iboap ekawẽn o'ğuwẽn ġu ipi watwat pe. Kawẽn iba'arẽm osunuy soat xe ipi watwat xe. Ibun iba'arẽm osunuy. ²⁶ Iba'arẽm ma juk adi iboap ekawẽn muwẽnuwẽn'uk ip osodop Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ kuyjeayũ be. Ģasũ bit ibapuğ ma Deus a'õbiayũ iboap ekawẽn muwẽnuwẽn soat ka watwat pe. Ixè Deus soat em itait. Ibaapuğ ma o'ğuwẽnat adeayũ be itabut am Cristo kay, kũyjobit am tak ip ya'õ kay.

²⁷ — Soat podi ma edip — i juy acece soat em Deus pe. — Soat podi ma a'õbuyxi — i dak.

Imẽn cuy ace cebe itaybit soan puye; ixè Jesus Cristo o'ğudot wuykay buye dak. Imẽn cuy acece cebe. Ixè acã Deusat.

CORINTO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Corinto ka watwat, cartadup mubararaḡ òn eywebeaptum. Òn Paulo. Tupmubararaḡ òn wuykitpit Sóstenes eju. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap taḡ. ² Tupmubararaḡ oceju soat pe Deus ebekitkiyũ be—wuykukukat Jesus Cristo kay itabucayũ be. Deus cuk eynaẽ jebekitkiyũm Cristo eju mũḡ'i eyju jekukum puye. Soat ixe ebekitkiyũ e'em:

— Ocebuywatwan cuy eḡuy — i soat ka watwat. Ixe Jesus Cristo wuykukukat—ixeyũ kukukat tak.

³— Bay, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ aḡuymubabibin cuy eḡuy — i òn e'em cebe ip.

⁴Deus soat em xipan eykuḡ, Jesus Cristo eju mũḡ'i eyju buye. Imẽnpuye:

— Bay, ẽn xipat cĩcã — i òn e'em Deus pe soat em ma.

⁵⁻⁶ Cristo juk adi oceḡuwẽnuwẽn eywebe. Imẽnpuye ixe a'õ daḡ eyju jekukum ḡasũ. Soat kuḡ eyju, Cristo eju mũḡ'i eyju jekukum puye. Imẽnpuye eyetaybit kawẽn icẽmat muwẽn ãm. Ka'ũma ma iba'arẽm eyxe, eyetaybit cĩcã buye. ⁷ Imẽnpuye soat kuḡ eyju—Deus biõḡbuk emumuũm kuḡ. Deus waram wuykukukat Jesus Cristo ḡubapuk soat ijodiacat etabutpe. Ixe mubapukap wiwim eyju. Iwiwim pima soat kuḡ eyju. Deus biõḡbuk emumuũm kuḡ. ⁸ Soat em Deus eya'õmucanucan jeenuy eywebe eyetabucap epereap puxim. Imẽnpuye ikẽrẽat kuḡ ḡu epesop Deus xe wuykukukat Jesus Cristo ajẽmap kabia be. Ixe kabia be abuyũ xipat iap ḡuwẽn. Abuyũ xipat ḡu iap tak ḡuwẽn. ⁹ Deus soat em e'em ja'õ daḡ. Ixe juk eynaẽ eywebe jekpot eju jeburere am—Jesus Cristo eju jeburere am. Ixe Jesus Cristo wuykukukat.

¹⁰⁻¹¹ Okitpitpiyũ, Cloe badipyũ bit cuk o'e owebe:

— Corinto ka watwat jewa'õdawutwun cĩcã jeweweju, Jesus Cristo kay itabut ma'ḡu ip — i.

Imẽnpuye jeymukũyjo òn, okitpitpiyũ. Wuykukukat a'õbi òn jeymukũyjo Jesus Cristo a'õbi. Jawa'õxikxiḡ ḡu juy epesop. Wara'at taḡtaḡtaḡ ḡu dak cuy epeyewaḡuy—pũḡ taḡ ma. Pũḡ taḡ ma dak cuy epeyekawẽn soat em. Pũḡ taḡ ma dak cuy eybikuy eyeku am. ¹² Pũḡpũḡ ey'in e'em: — Paulo kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Apolo kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Pedro kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Cristo kadiayũ oceju bit — i.

Iwarururum ma eyju e'em. ¹³ Wara'at taḡtaḡtaḡ ma eyju e'em pima, eyju Cristo muweutun iap puxim. Òn ḡu obamupaya ip korosa be we'ũ ãm eywebeam—Cristo acã. “Paulo ebekin òn ḡasũ bit” i'e am ḡu jewemubatisasan epesop— “Cristo ebekin òn ḡasũ bit” i'e am acã. Imẽnpuye jewa'õdawutwun ḡu juy epesop.

¹⁴⁻¹⁵ Imẽnpuye te'e ma eyju e'em:

— Paulo juk omubatisasan jekadian — i.

Òn pit cuk imubatisasan teku okadiat iam ḡu—pũḡ em tak ka'ũma. Imẽnpuye ocok-cok oce ade ḡu ey'in oḡubatisasan puye—pũḡpũḡ ã. Crispo oḡubatisasan, Gaio dak. Warara'acayũ bit aco'i ka'ũma. ¹⁶ Icẽmãn. Wara'at kay oceḡebu ḡasũ bit. Estéfnas tak cuk oḡubatisasan. Ibadipyũ dak cuk oḡubatisasan. Waḡuyba'ũm warara'acat tak paxi juk oḡubatisasan iap kay. ¹⁷ Ijodiat mubatisasan am ḡu Cristo juk omuju—kawẽn idipat muwẽn ãm acã.

— Kawẽn idipat muwẽn puje, itaybit cĩcãat ekawẽn ḡu juy eḡuwẽn—Jesus Cristo juk oe'ũiap ekawẽn acã — i juk o'e owebe.

Itaybit cĩcãat ekawẽn imuwẽn puje:

— Teku itaybit cĩcã — i kuka o'e ip wa'ĩjojoyũ.

— Jesus oe'ũ korosa be wuywebeam — i'ũmgu bit kuka o'e ip.

¹⁸ Korosa be Jesus oe'ũ wuywebeam iap ekawẽn co buje, Deus pe taxijo'ibiyũ ma e'em:

— Deus ja'õbacaam wuydaxijom jekpot oce'ũ buye — i.

Ipiat'ajojoap kay cumayũ bit e'em:

— Apẽnpuye dak oe'ũ? — i. — Te'e ma oe'ũ — i napa ma e'em ip.

¹⁹ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Itaybit cĩcãayũ jewexe ip itaybit iap oğubapuk soat pe, i. Itaybit cĩcã ip ipi juacat xe, i. Oxe bit itaybit gu, i.

²⁰ Ya'õbuyxi gu ip Deus xe itaybit cĩcãat, ibabi jĩjãat tak, xipan cekawẽnat tak.

— Ipi juayũ xe teyũku itaybit cĩcã, itabut'ũmayũ xe—oxe bit ka'ũma — i'e'em Deus.

— Ocejũ cũg ma Deus xe ocetaybit cĩcã buye — i te'e ma ip e'em.

²¹ — Ocetaybit Deus, soat podi ma ocetaybit puye — i'e'em te'e ma itabut'ũmayũ.

Deus pit soat podi ma itaybit.

— Eyetaybicap tag gu eyetaybit õn—eyetabucap tag acã — i'e'em Deus.

“Jesus oe'ũ wuywebeam,” i'e'em pima:

— Eybidaodao — i'e'em itabut'ũmayũ wuywebe.

Deus pit wuydaxijom wuyetaybit soan puye gu—jekpot oe'ũ iap kay wuyetabut puye acã.

²² — Wuywebe i'e ba'oreat cuy epeğubapuk ocetabun — i'e'em Judeuyũ wuywebe. — Wuywebe i'e ba'oreat mubapuk puje acã kuka ocetabut oce'e — i'e'em Judeuyũ ma. — Eywebe itaybit cĩcãat ekawẽn imuwẽn puje acã kuka ocetabut oce'e — i'e'em Judeu'ũmayũ.

²³ Wuyju bit imẽn gu e'em.

— Cristo o'subamupaya ip korosa be ce'ũ ãm soat peam wuywebeam — i wuyju bit e'em.

Imẽn e'em pima:

— Eybidaodao ocexe — i'e'em Judeu'ũmayũ wuywebe. — Eyekawẽnkẽrẽ jĩjã ocexe — i'e'em Judeuyũ wuywebe.

²⁴ Deus emunaeyũ xe bit Cristo oe'ũ korosa be soat peam wuywebeam iap awẽg yawẽgtip cĩcã—Judeuyũ xe, Judeu'ũmayũ xe dak. Deus ja'õbacaap mubapukpuğ wuydaxijo am Cristo oe'ũ buye. Jetaybicap mubapukpuğ tak wuydaxijo am.

²⁵ — Deus pit itaybit gu — i te'e ma e'em itabut'ũmayũ.

Ixeyũ xe itaybit'umat pit, soat ijodiacat etaybitbicap podi ma itaybit.

— Deus pit ya'õbaca gu — i te'e ma e'em ip.

Ixeyũ xe ya'õbaca'umat pit soat ijodiacat a'õbacaap podi ma ya'õbaca.

²⁶ Okitpitpiyũ, gebum cuy epesop apẽn kuy bima epesop iap kay, Deus pe eynaẽ awap iap kay. Ade gu epesop itaybit cĩcãayũm ipi watwat xe. Ya'õbuyxiayũm tak ka'ũma. Kariwawayũm tak ka'ũma. ²⁷ Deus pit abuyũ ipi watwat xe itaybit'ũmayũ o'taẽ jebekitkiyũm itaybit cĩcãayũ musũsũn ãm. Abuyũ ijodiacat xe ya'õbuyxi'ũmayũ o'taẽ jebekitkiyũm ya'õbuyxiayũ musũsũn ãm. ²⁸ Deus ijodiat emumuymuyũ o'taẽ jebekitkiyũm. Ijodiat emumupubutbunyũ o'taẽ. Ijodiat xe ka'ũm cĩcãayũ o'taẽ. Ixeyũ ma o'taẽ ipi watwat xe yobogat a'õbacaap mu'ũm ãm. ²⁹ Imẽnēju abu be xipan jewemuwẽn put? Ka'ũma be ma! Xipan wuyewemuwẽn pa'ore gasũ dak Deus pe. ³⁰ Deus pit cuk eymuwedayo Jesus Cristo kay. Imẽnpuye jetaybicap mõgmõg wuywebe. Imẽnpuye Jesus Cristo eju mũg'i wuyju jekukum gasũ. Imẽnpuye:

— Cũg ma eyju oxe — i'e'em Deus wuywebe. Deus ebekitkiyũm acesop. Ixe dak wuydaxijom. Wuya'õmucanucan wuywebe ikẽrẽat kukap puxim. ³¹ Imẽnpuye xipan gu acewemuwẽn. Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

“Xipat cĩcã oceju bit,” i'ũmgu juy ace, i. “Wuykukukat soat em xipat cĩcã e'em wuykay,” i acã juy ace, i.

2

1-2 — Wara'at ġu oġuwēnuwēn cebe ip—Jesus Cristo acã — i juk adi oce owebe ma eyxe bima. — Korosa be oe'üiat acã oġuwēnuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma. — Itaybit cĩcãat puxim ġu juy iboap ekawēn oġuwēnuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma. — Adem ġu oġuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma.

Imēneju ōn adi oajēm eykay, okitpitpiyū. Oajēm Deus ekawēn muwēn ãm eywebe—kawēn icēmat muwēn ãm. Iboap ekawēn iba'arēm osodop kuy bima soat xe wuyxe. Gasū bit ibapuk o'e. ³ Eyxe bima ōn pit waġuy'ūm cuk adi oġuy. Ōn cuk adi oparara oġuy Deus bikuyap taġ ġu paxi a'ġu oġuwēn iap puxim. ⁴ Kawēn icēmat cuk adi oġuwēnuwēn eywebe. Itaybit cĩcãat emumutaybitbinap taġ ġu juk adi oġuwēnuwēn—Deus a'ōbacaam acã.

— Wetaybit cĩcãap tomuju ġu ixeyū oġutabun Jesus kay — i juk adi oce owebe ma. Owebe imuwēn puje, Deus biōġbuk Deus a'ōbacaap o'ġubapukpuk eywebe. Imēnpuye Jesus kay juk eyetabut epe'e. ⁵ Jesus Cristo kay juk eyetabut epesop itaybit cĩcãat ekawēn co buje ġu—Deus a'ōbacaap co buje acã.

⁶ Deus biōġbuk a'ō kay kūyjobicayū be bit itaybit cĩcãat ekawēn muwēnuwēn ōn. Itabut'ūmayū ekawēn muwēnuwēn ġu bit ōn cebe ip. Ya'ōcam warara'acat kukukayū ekawēn muwēnuwēn ġu dak ōn. Gasū acã ya'ōbuyxi jĩjã ip. Guyjom pit ya'ōbuyxian ġu ip je'e. Abuyū kukukan je'e ip ġuyjom? Ka'ūma kukukan ma ip je'e. Deus ixeyū a'ōbacaap ġu'ūm. ⁷ Soat podi ma Deus itaybit. Ixe Deus ekawēn muwēnuwēn acã ōn eywebe eyetaybit am.

— Cekay itabucayū otaxijo korosa be okpot oe'ū buye. Okpot co'iyūm je'e ip — io'e Deus jewebe ma ipi mujurūġ'ūm awap.

Kuy bima iba'arēm osodop iboap ekawēn. Gasū bit ibapuk o'e wuyxe. ⁸ Ijodiat kukukayū itaybit ġu osodop iboap kawēn. Itaybit pima ip kuka juk wuykukukat o'subamupaya ġu korosa be ce'ū ãm. Ixe Jesus soat podi ma jedipap kuġ, ja'ōbuyxiap kuġ tak. ⁹ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus idip cĩcãat o'ġuxipan i'ūm ãm jekayayū be, i. Ajojojoiat podi ma idip, aya'ĩjojoiat podi ma dak, i. Wuyaġuy bodi ma dak idip, i.

¹⁰ Ibiat pit Deus o'ġubapuk wuywebe. Kuy bima iba'arēm osodop soat xe wuyxe. Gasū bit o'ġubapuk wuywebe. Jebiōġbuk o'ġuōm wuywebe iboap mubapuk am wuywebe. Ibiōġbuk xipacat soat coco'ukat. Imēnpuye itaybit soan. Itaybit apēn Deus ibikuy wuydaxijo am iam, iba'arēm ma'ġu wuyxe. ¹¹ Warara'acat ġu itaybit apēn wuyju jewaġuyġuy iam—wuyju acã. Imēnpuxim warara'acat ġu itaybit apēn Deus jewaġuyġuy iam—ixe biōġbuk acã. ¹² Wuyju itabut'ūmayū ġu—itabucayū ma. Itabut'ūmat biōġbuk ġu juk ajat—Deus biōġbuk acã. Deus ma jebiōġbuk muōmōm wuywebe wuymutaybit am ajo kuy o'ġuxipan iūm ãm wuywebe iam.

¹³ Ijodiat ġu juk wuymutaybitbin osunuy—Deus biōġbuk acã. Imēnpuye ijodiat ekawēn muwēnuwēn ġu wuyju warara'acayū be—Deus ekawēn acã. Deus biōġbuk pe wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn wuyju ixe biōġbuk kukayū be. ¹⁴ Ibiōġbuk kuġ'ūmat pe bit Deus biōġbuk ūmap ibu ba'ore. Itaybit pa'ore dak ip cebe apēnpuye iūmūm wuywebe iam. Iba'arēm cebe ip.

— Apēġãm tak kuka iboap ojat? — i te'e ma e'em ip jewebe ma, Deus biōġbuk kuġ'ūm puye.

Wuyetaybit Deus biōġbuk emumuūm xipacat cĩcã iam ibiōġbuk wuywebe bima acã. ¹⁵ Ibiōġbuk xipacat kukat ma soat em itaybit ajo xipacat cĩcã iam, ajo xipatpūt iam tak, ajo xipacat ġu iam tak. Ibiōġbuk kuġ'ūmat pe bit iboap iba'arēm. Imēnpuye ibiōġbuk kuġ'ūmayū te'e ma ibiōġbuk kukat a'ō waywayway ip. ¹⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Abu xe'e itaybit apēn Deus jewaġuyġuy iam? Ka'ūma ma, i. Abu be ixe awē but? Ka'ūma be ma, i.

Cristo aguy dağ wuyju bit jewağuyğuy, ixe biõğbuk omuy wuywebe buye. Imëneju te'e ma ibiõğbuk kuğ'umat wuya'õxixiğ.

3

¹ Okitpitpiyũ, bekicat ikap'isuat puxim epesop Deus biõğbuk a'õ kay kũyjobitbũt puye. Imënpuye Deus biõğbuk kukat eju wekawënap puxim ğu juk adi ocekawën eyweju—kũyjobit'umat eju wekawënap puxim acã. ² Apën wuyju kũmti ãmũm bekicat pe iap puxim kawën iba'arëmãn ğu oğuwënuwën eywebe kawën ibapukan acã Deus ekawën'in. Kawën iba'arëmãn pit eyetaybit pa'ore epesop. Gasũ dak eyetaybit pa'ore ma, ³ itabut'ũmayũ buxim eyju jekukum puye.

Eyetabutkarey eyewewekay. Jawa'õxixiğ eyju eyewewejju. Imën eyeku buje, itabut'ũmayũ jo'i eyju jekukum, Deus biõğbuk a'õ kay'ũmayũ jo'i—ibiõğbuk kuğ'ũmayũ jo'i. Imëneju iba'ore owebe eymutaybit am yaypanat mukũyjoap puxim.

⁴— Paulo kadiayũ oceju bit — i'e'em ey'in.

Warara'acayũ bit e'em:

— Apolo kadiayũ oceju bit — i.

Imënpuye eyju itabut'ũmayũ jo'i jekukum.

⁵ Apolo bit yoboğat ğu. Õn tak yoboğat ğu. Õn Deus peam kapikpik'ukat acã. Apolo dak ibicat ma. Jesus Cristo muwënuwën'ukayũ acã oceju. Eyetabut cekay ğasũ, juk adi ixe oceğuwën eywebe buye. Wuykukukat kapikap ãmũm soat pe wuywebe. Imëğap pe acã kapikpiğ wuyju. ⁶⁻⁹ Eyju Deus kat puxim. Kat iwat puxim Deus eykuğ xipan. Apolo, õn tak Deus kat pe kapikpik'ukayũ buxim. Oceju eymutaybitbin. Cristo muwënuwënap iğo kat pe kadai daidadamap puxim. Koap õn cuk adi Cristo oğuwënuwën eywebe. Imënpuye eyetabut cekay. Cristo ekawën imutaybitbinap kadai abibimap puxim. Guyjom Apolo juk adi Cristo ekawën eymutaybitbin osunuy. Deus pit cuk eymubikay jebiõğbuk a'õ kay am. Deus pe acã kadai muaypan put. Imënpuxim Deus acã wuymubikuy jebiõğbuk a'õ kay am. Imënpuye yoboğ ğu Cristo muwënuwën'ukat, cekawën imutaybitbin'ukat tak. Deus acã yoboğ, ixe wuymubikuy jebiõğbuk a'õ kay am puye. Cristo muwënuwën'ukat cekawën imutaybitbin'ukat co'i Deus xe. Jewejojo'i ma ip. Deus kapikapteideida soat pe kapikpik'ukat pe. Apën cuk adi o'jekapikpik ip iap tağ ideida ip cebe. Ade xipacat je'ğũm cedağ ma o'jekapikpik'iat pe. Warëmtağ ma o'jekapikpik'iat pe bit yopit ma je'ğũm.

Deus emuamuy'a buxim eyju. Uk'a iwat puxim Deus eykuğ xipan. ¹⁰ Cristo uk'a muycemucem'iat puxim. Wuyju uk'a muycemucemap mõğmõğ uk'a'abi dağ ya'acap puxim. Imënpuxim cuk adi Cristo oğuwënuwën eywebe eyetabut am cekay, ipiat'ajojoap pe eyjuap puxim. Deus ja'õbacaap o'jomõğ owebe Cristo muwën ãm itabut'ũmayũ be. Cristo muwënuwënap uk'a muycemucemap mõğmõğap puxim. Warara'acat cekawën eymutaybitbin ğasũ odieğ. Ixe uk'a muymuy'ukat puxim. Ixe cũğ ma juy jeymutaybin.

¹¹ Deus kuy Jesus Cristo o'ğudot ijodi.

— Warara'acat kay ğu juy epesop eyetabun—okpot kay acã — i'e'em Deus ijodiacat pe.

Wuyju uk'a muycemucemap mõğmõğ yamuycem am. Imënpuxim Deus jekpot o'ğudot ijodi wuywebe wuyetabut am cekay ipiat'ajojoap pe wuyjuap puxim. ¹² Eymutaybitbin'ukayũ uk'a muymuy'ukayũ buxim. Pũğpũğ uk'a muymuy'ukayũ yakoroat'a muymuy. Ourom yamuymuy ixeyũ, pratam tak, wita'am tak—yasopsepat'am—yadeiboğat'am. Cũğ ma eymutaybitbin'ukayũ buxim ixeyũ ma.

Warara'acayũ bit yakoro'umat'a muymuy. Im yamuymuy ip, kapi'idim tak, uktum tak. Cũğ'ũma eymutaybitbin'ukayũ buxim ip. ¹³ Daxam yamupik puje abuyũ yacemat'a o'yamuy iap ibapuk e'em soat xe, abuyũ yacem'umat'a o'yamuy iap tak, yakoro'umat'a yamupik puye. Imën tak je'e Cristo ajëmap kabia, kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajoan iap

kabia. Ibapuk je'e abuyũ juk adi cũg ma eymutaybitbin iap, abuyũ cũg'ũma juk adi eymutaybitbin iap tak. Cũg ma eymutaybitbin pima, eyetabut cĩcã epesop yajẽm puje. Cũg'ũma eymutaybitbin pima bit, kuy juk adi eyetabucap epeyepere yajẽm puje. ¹⁴ Yapikpek'umat'a duk'a iwat tuk'a'e mabuk daxa epirẽm puje. Imẽnpuxim cũg ma eymutaybitbin'ukayũ xipacat je'jat Deus xewi jekapikapteim. ¹⁵ Yapikpekat'a duk'a iwat pit tuk'a'e gu e'em, soat o'yapik puye. Imẽnpuxim cũg'ũma eymutaybitbin'ukayũ xipacat je'jat gu jekapikapteim. Imẽnpit idaxijo ma ip daxa bewi o'jenapõniat puxim. ¹⁶ Eyju gebum gu aco'i Deus biõggbuk nuynuy wuywebe iap kay. Eywebe dak ixẽ nuynuy ma. Imẽnpuye Deus nuynuyap co'i wuyju. ¹⁷ Deus nuynuyap ikẽrẽat kuẽ gu. Idip cĩcã soat taẽ. Wuyju ma ixẽ nuynuyap co'i. Imẽneju Deus ipiat supi'ajoat cũg'ũma eymutaybitbin'ukayũ be jenuynuyap mukẽrẽrẽn'iyũ buxim ip puye.

¹⁸ Jewemuũguykukum gu bit cuy epesop.

— Itabut'ũmayũ xe ocetaybit cĩcã — i te'e ma pũgpũg ey'in e'em.

Jewexe eyetaybicap cuy epeyepere icẽmãn eyetaybit am Deus xe. ¹⁹ Itabut'ũmayũ xe itaybit cĩcãayũ ibidaodao ip Deus xe. Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Deus a'õbi jewexe itaybicat jewemuũguykuku jetacokcokap kuẽ, i.

²⁰ Wara'atup e'em:

Deus itaybit jewexe itaybicat te'e ma jewaũguyguy iam, i.

²¹ Imẽneju:

— Wuyetaybit soan ma — i'ũmgu juy ace. Soat kukat puxim eyju Cristo eykukat puye.

²² Õn eybuywatwat'ukat Cristo a'õbi, Apolo dak, Pedro dak. Deus soat ipi daẽacat o'guẽ xipan eykuk am. Eyetabẽg pima, xipan eykuẽ. Eye'ũ buje dak, xipan jeykuk. Xipan eykuẽ gasũ. Guyjom tak xipan jeykuk. ²³ Deus Cristo kukat. Cristo dak eykukat. Imẽneju soat kukat puxim eyju.

4

¹ Cristo buywatwat'ukayũ kukap puxim cuy ocekuẽ epesop, oceju Deus ekawẽn muwẽnuwẽn puye—kuyje iba'arẽm osunuy iap ekawẽn muwẽnuwẽn puye—gasũ ibapuk o'e iap ekawẽn muwẽnuwẽn puye. ² Kariwa e'em jebekitkit pe:

— Wara'acat a'õ kay gu bit cuy ece—wa'õ kay acã — i.

Wara'an gu e'em cebe ip—jebekitkit pe. Imẽnpuxim Deus e'em jebuywatwat'ukat pe:

— Wara'acat a'õ kay gu bit cuy ece—wa'õ kay acã — i.

Wara'an gu e'em cebe. ³ Ak'arit'ũma oce eyekawẽn kay “Paulo jekariwa a'õ daẽ jekukum” i'e buje. Warara'acat pe “Paulo jekariwa a'õ daẽ jekukum” i'e buje dak, ak'arit'ũma oce cekawẽn kay. Owebe “Wekariwa a'õ daẽ õn jekukum” i'e buje dak, ak'arit'ũma oce wekawẽn kay. ⁴ Oweweju bit a'gu wekariwa a'õ daẽ õn jekukum. Imẽnpit wekariwa a'õ daẽ õn jekukum iap ibapuk gu soat xe ijodiat xe, “Wekariwa a'õ daẽ õn jekukum” i ma'gu õn e'em. Wuykukukat Jesus pe “Paulo wa'õ daẽ jekukum” i'e buje bit, ibapuk e'em ya'õ daẽ õn jekukum iap. ⁵ Imẽnpuye waram wuykukukat ajẽm'ũm pima:

— Ikẽrẽat kuẽ ãn Deus xe — i'ũmgu juy epe'e warara'acat pe.

Wuykukukat ma apẽn cuk adi iba'arẽm ma'gu aũjurũgrũg iap gubapuk soat pe. Jajẽm puje iboap gubapuk. Apẽn cuk adi wuybikuy i'e am ajop iap tak gubapuk soat pe. Ixe je'e: — Xipat eyju oxẽ — i wuywebe, cedaẽ ma ajekuku bima.

⁶ — Eybureyũ ejomuymuy gu juy wara'at muwẽnuwẽn xipan pima — i'e'em Deus ekawẽntup.

Imẽnpuye:

— “Paulo ya'õbuyxi gu ocexe—Apolo acã” i'ũmgu juy epe'e — i õn e'em eywebe, okitpitpiyũ.

Eyju pũg taẽ ma ocekuẽ pima, kuka ibo dup ekawẽn taẽ epeku.

— Pũg taẽ ma juy soat epejukuk i õn e'em waram eywebe.

⁷ Ibit wedep ma soat wuyju Deus xe. Kaũm̃gu iwaruat cexe. Imẽnpuye pũg tağ ma juy soat epeyewekuk. Ajo-kuğ eyju Deus o'gũm̃ gu eywebe iat? Ka'ũma kuğ ma! Apẽnpuye dak eyju napa ma e'em: — Deus soat gu o'gũm̃ ocewebe — i?

⁸ Tũybe oceju soat kuğ iãn eyju e'em. Tũybe oceju ibubut adeayũ iãn eyju e'em.

— Deus eju warara'acat kukukayũ oceju, Paulo bit ka'ũma, Apolo dak ka'ũma — i eyju e'em te'e ma.

Eyju warara'acat kukukan pima bit, kuka juk ocokcok oce. Eyju warara'acat kukukan pima, wuyju dak kuka juk ixeyũ kukukan acesop eyweju. ⁹ Deus aco'i juk ocemuy ka'ũmaayũm̃ ma soat xe, ixemumujuyũ ma'gu oceju. “Ixeyũ juy ayaoka soat etabutpe xipat'ũm̃ cĩcã ip puye” i'e'em ip iat puxim aco'i oceju. Soat aco'i ocejom—kabi beacat, ipi juacat tak. ¹⁰ Itabut'ũmat xe ocadaodao, Cristo kay ocetabut puye. Eyju bit eyetaybit cĩcã ceweju mũg'i eyju jekukum puye. Itabut'ũmat xe oca'õca gu. Eyju bit eya'õca cexe ip. Ocemuybuyxi'ũm'ũm̃ ip. Eybuyxim pit ip eykuğ. ¹¹ Ocereren ma juk adi ocekuku, ocebipurukruk tak. Iokokat kuğ ma dak cuk adi ocekuku ocedotim. Warara'acat tak cuk adi ocemupokupok. Pũg ka be gu dak cuk adi ocekuku—soat kaka dağ. Imẽn ma oceju jekukum ģasũ dak. ¹² Kapikpiğ cĩcã ocexat pu am, ocedoti bu am tak. Warara'acat pe ocemuymuy buje, ocejede gu cebe ip.

— Deus cuy xipacat je'gũm̃ eywebe — i bit oceju e'em cebe ip.

Ipiat'ajojom pima dak ocetaxi jĩjã. ¹³ Warara'acat pe ocemuymuy buje, ikẽrẽm̃ gu bit ocejede—xipan ma. Kaokok co'i oceju itabut'ũmat xe.

¹⁴ Imẽğaptup mubararağ õn eymusũsũn ãm̃ gu—eymukũyjo am acã. Eykukpin cĩcã oxe. Webekitkiyũ jo'i eyju oxe. Imẽnpuye õn eymukũyjo ojuy. ¹⁵ Adeayũ kuka eymutaybin Cristo ekawẽn—10,000 beayũ ma. Pũg ma eyebay bit. Kuy juk eyetabut epesop Jesus Cristo kay kawẽn idipat oğuwẽn eywebe buye. Ceweju mũg'i eyju jekukum ģasũ. Imẽnpuye õn eyebay jo'i. Imẽnpuye õn eymukũyjo ojuy. ¹⁶ Imẽnpuye:

— Obuxim cuy epesop yoboğan pin gu — i õn e'em eywebe.

¹⁷ Imẽnpuye Timóteo juy oğuju eykay. Ixe Timóteo okpot co'i. Ixe cũğ ma kapikpiğ wuykukukat peam. Ikkupin cĩcã oxe.

— Paulo yağuyisu jekukum Jesus Cristo a'õ dağ jekukum puye — i je'e eywebe ixem Timóteo ma. — Imẽn Paulo itabun'isuayũ mutaybitbin tak soat ka watwat mutaybitbin — i je'e eywebe eyağuyba'ũmap puxim.

¹⁸ Pũğpũğ ey'in pit jewexe itaybicayũm̃ o'e. Tũybe Paulo omuyku gu ocejo am iãn o'e ip. ¹⁹ Deus ibikuy bima bit, ģaxĩn ma oju eyjo am. Wetaybit ma'gu ģasũ jewexe itaybicayũ ekawẽn. Eyjo buje bit, wetaybit oce Deus a'õbacaap kuğ ip iam, ikuğ gu ip iam tak. ²⁰ Deus wuykukukat e'em “En ma ocekukukat” i wuyju e'em pima gu—ya'õbacaap kuğ wuyju jekukum pima acã. ²¹ Eybu'u du omudon wa'õpuruğ eymukorẽm̃ ãm̃? Eybu'u gu xe'e owebe eykuk am xipan? Eybikuy owebe eykuk am xipan pima, ikẽrẽat muğẽğẽap cuy epeyepere.

5

¹ — Corinto ka beat jexidaap eju o'jepo itabut ma'gu Jesus kay — i'e'em owebe yajẽm'isuat.

Imẽğap ikẽrẽ jĩjã Deus xe. Itabut'ũmayũ bit isũsũn kuka o'e imẽn i'e am. ² Te'e ma eyju bit e'em:

— Xipat cĩcã oceju — i.

Imẽn gu juy epe'e! Eyğuycũğcũğ cuy epesop ixem ağokatkat ikẽrẽat mujurũğrũğ puye. Ixe ağokatkat ikẽrẽat kay iğuycũğ'ũm̃ pima, epeğũm̃ gu juy Deus eju kawẽnwẽnap'a be je'awero am eyweju. ³ Wũy ma õn pit eywi. Inaka ģebum cĩcã ma õn eykay soat em.

— Ixe ağokatkat ikẽrẽ jĩjã, Deus xe ikẽrẽat mujurũğrũğ puye — i õn e'em eywebe Jesus Cristo a'õbi.

Eyxe bima dak imên ma kuka oce eywebe. Imêneju awerom ġu juy epesop ixē eju. ⁴ Eye'awero buje wuykukukat Jesus jeenuy eyxe. Soat em ma wuykukukat Jesus jekukum wuyweju wuya'ōmucanucan. Eye'awero buje dak jeenuy eyxe. Ōn tak eyxe bimaap co'i ma oġuy, soat em ōn ġebum eykay buye. ⁵ Eye'awero buje juy epe'e ixē aġokatkat pe:

— Satanás acā juy ekukan — i.

Imên cuy epe'e ixē mubu'un am ikērēat mujurūġap puxim. Je'ū aco'i xeku. Ikērēat mujurūġap o'jepere bima bit Deus ixē aġokatkat biōġbuk idaxijo. Ibiōġbuk idaxijo wuykukukat ajēm puje, kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoan iap kabia be.

⁶ Te'e ma eyju e'em: — Warara'acat podi ma oceju xipat — i, cūġ ġu eyju jekukum puye. Pāo'a muyuhuptōm ikērēat mujurūġrūġap puxim.

— Tōm'īcatōm pāo'a muyuhum—yaboġat'a muyuhum — i wuyju e'em.

Imēnpuxim pūġ ma wuy'inat ikērēat kuġ pima, warara'acayū dak ikērēat mujurūġ ojuy ma e'em ixē buxim. ⁷ Ikērēat mujurūġrūġap cuy epeyepere—soat eyju! Ikērēat mujurūġ'ūm pima, ikērēat kuġ ġu epesop. Pāo'a buxim epesop—yamuyuhuhuptōmtēm'ūmat'a buxim. Kuyje Judeuyū ovelha o'yaoka ip Egito eipi bewi cēm pima. Ovelha oe'ū uk'a beat e'ūap puxim. Imēnpuxim Cristo oe'ū wuye'ū'ūap puxim. Pāscoa epeta bima Judeuyū ġebum wuydobuyū'ūm'ūm e'ūap puxim ovelha'ūm oe'ūiap kay. Wuyju dak cuy aceġebu wuye'ū'ūap puxim Cristo oe'ūiap kay.

⁸ Jesus oe'ū wuye'ū'ūap puxim. Imēnpuye ikērēat mujurūġrūġap cuy acepere. Ikērēat aġujurūġ ġu auy ġasū bit. Cūġ ma juy aceku. Icēmān cuy acekawēn. Imên jekukum pima, Jesus e'ūap kay juy aceġebu apēn Judeuyū ovelha e'ūap kay ġebum iap puxim.

⁹ Wara'atup kuy otupmubararak eywebeaptum cartadup. Ixedup pe juk oce eywebe:

— Aoyū kaykayat purem ġu juy epeku, warara'acat itop kaykayat purem ġu dak, jewekpidaodao'ukat purem ġu dak, jenuy'ūnakēkē'ukat purem ġu dak — i.

¹⁰ Itabut'ūmayū warara'acat tayxi kaykay ip, warara'acat itop kaykay dak. Itabikuku jījā dak ip warara'acat pubut kay. Kūyjobit ġu dak ip jeka kukat a'ō kay. Te'e ma dak itabut ip jewexe deus'iaiyū kay—wita'a muġēġē kay. Itabut'ūmayū xe eydop pin'ūm pima bit, kuka epejēm ipi daġwi. “Ixeyū xe epesop ġu” i'ūmġu juk oce eywebe, “Ixeyū burem ġu juy epeku” acā. ¹¹ Warara'acat pit jewexe itabut Jesus kay. Te'e ma wuyju e'em “Ocekitpit” i ixeyū be. Warara'acat tayxi eju jepopo'uk ip. Warara'acat itop eju dak jepopo'uk ip. Itabikuku dak ip warara'acat pubut kay. Te'e ma dak itabut ip jewexe deus'iaiyū kay—wita'a muġēġē kay. Jebureyū muymuy'uk tak ip. Ika'o'om tak ip jekukum. Ka'ūma am ma ip xipat.

— Jewexe itabucayū burem ġu juy epesop — i ōn e'em eywebe.

Epeyekōn ġu dak cuy ceweju ip—pūġ em tak ka'ūma.

¹²⁻¹³ — Ikērēat kuġ eyju Deus xe — i'ūmġu ōn pit e'em itabut'ūmayū be.

Deus pit imên je'e cebe ip. Ōn pit, ka'ūma. Cūġ ma eywebe bit “Ikērēat kuġ ģn Deus xe” i'e am eyxeat pe—Jesus kay itabucat pe—eyweju je'aweroro'ukat pe. Imên e'em Deus ekawēntup:

Ikērēat mujurūġrūġ'ukat cuy epeġujēm eyxewi, i.

6

¹ Eyju ikitpitpiyū Jesus Cristo kay eyetabut puye. Eyeweweju jewa'ōmukorēmrmēm pima, itabut'ūmat kay bit cuy epeju ġu ibimāmāat ekawēn coco'ukat kay ixē be eymudin am. Eykitpit kay acā juy epeju—itabucat kay acā. Ixe kay juy epeju ixē be eymudin am.

² Wuyju Deus ebekitkit. Ipi'ūm puje abuyū ipi daġayū'in ikērē Deus xe iap aceġuwēn. Abuyū ikērē ġu cexe iap tak aceġuwēn. Eyetaybit ġu du iboam? Iba'ore xe'e eywebe eykitpitpiyū mudin am? ³ Abuyū Deus ekawēn tojotjot'ukayū'in ikērē Deus xe iap aceġuwēn. Abuyū ixeyū'in ikērē ġu cexe iap tak aceġuwēn. Eyetaybit ġu du iboam?

Imēnpuye eybu'um ġu juy epesop eykitpitpiyū mudin am. ⁴ Imēnpuye eyju jewa'ōxixiġ pima, itabut'ūmat kay ġu juy epeju ixē be eymudin am—ya'ōbuyxi ġu ip Jesus kay itabucayū xe buye. ⁵ Eysūsūn cuy epesop itabut'ūmat kay eyju cucum pima. Ka'ūmġu du eyparakpeat itaybicat? Kake ma! Iba'ore du eywebe jewemudin am? Iba'ore ġu ma! ⁶ Inaka eyju eykitpit tujowatwan itabut'ūmat kay imuymuy am. Imēġap pit cūġ ġu!

⁷ Eykitpit tujowatwan itabut'ūmat kay imuymuy am pima, itabut'ūmat ekukuap co'i ma eyju dak jekukum. Deus ekawēn taġ'ūma. Epetujowat ġu juy. Āġ jeenuy ikērēm eykuġ. Ak'arit'ma juy eybubut tujupa'um puje dak. ⁸ Eyju ma warēmtaġ warara'acat kuġ jewaik am. Warara'acat pubut tujupa'um'um tak eyju jewaik am. Warēmtaġ eykitpit kuġ tak eyju jewaik am. Eykitpit pubut tujupa'um'um tak eyju jewaik am. Imēnpuye cūġ ġu eyju jekukum. ⁹ Deus soat kukukan pima, cūġ'ūma jekuku'ukayū ġu bit jeedop cexe. Gebum cuy epesop iboap kay. Jewemuġuykukukum ġu juy epesop iboap kay. Ikērēat mujurūġrūġ'ukayū ġu bit jeedop cexe Deus soat kukukan pima; warara'acat tayxi eju jepopo'ukayū ġu dak; warara'acat tayxi eju jepopo'ukayū ġu dak, jewexe deus'iat kayayū ġu dak; jewekpidaodao'ukayū ġu dak; jenuy'ūnakēkē'ukayū ġu dak; ¹⁰ warara'acat pubut tujupa'um'um'ukayū ġu dak; warara'acat pubut kay itabikukuayū ġu dak; ika'o'on'ukayū ġu dak; jebureyū muymuy'ukayū ġu dak; jeka kukat a'ō kay'ūmayū ġu dak. Ixeyū ġu bit jeedop Deus xe ixē soat kukukan pima. ¹¹ Pūġpūġ ey'in tak imēn cuk adi epekuku kuy bima—eyetabut'ūm pima. Gasū bit Deus ikērēat o'ju'uk eywebewi. Ixe kuy juk eynaē jebekitkin soat em ja'ō daġ eyeku am. Ixe e'em eywebe:

— Cūġ ma eyju oxe — i.

Imēn Deus e'em wuywebe, wuyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay buye. Imēn ixē e'em wuywebe, Deus biōġbuk omuy wuywebe buye dak.

¹² Ey'inat pit aco'i je'e owebe: — Ōn pit Cristo ebekit. Imēnpuye soat i'epi ġu owebe — i. Icēmān ixē e'em. Soat i'epi ġu wuywebe. Imēnpit soat ġu xipat wuywebe i'e am. “Soat i'epi ġu ocewebe” i'e but wuywebe. Inaka soat ġu ojoixik cepere ba'oreap puxim.

¹³ Warara'acat pit aco'i je'e owebe:

— Wuyxaxet wuydadade buye—wuydadade wuyxaxet puye dak — i.

Icēmān ixē e'em. Guyjom pit Deus xepxem ma ġu'ūm—wuyxat, wuydada dak. Deus cuk wuymuġē warara'acat tayxi eju wuyepo am ġu, warara'acat itop eju wuyepo am ġu dak; wuyekpidaodao am ġu dak; wuyenuy'ūnakēkē ām ġu dak. Deus cuk wuymuġē ja'ō kay am acā. Jewebe am kapik am tak cuk wuymuġē. Ya'ō kay'ūm pima, te'e ma kuka ajeku. ¹⁴ Deus pit wuykukukat o'ġutait ce'ūap tomukadi. Imēnpuxim wuyju dak wuymutait wuy'e'ūap tomukadi. Ja'ōbacaan ma wuymutait.

¹⁵ Jesus kay wuyetabun puje wuyjebit Cristo jebit'inat e'em. Imēnpuye ikērē jījā wuywedaodao am yapoat eju. Ikērē jījā Deus xe wuyjebit Cristo jebit'inat puye. Imēnpuye yapoat eju epeyepo ġu juy—pūġ em tak ka'ūma. ¹⁶ Yapoat eju jewedaodao bima pūġat puxim wuyju e'em ceweju. Eyetaybit iboam. Imēn e'em Deus ekawēntup: Xepxepayū pūġat puxim e'em, i. ¹⁷ Wuykukukat eju mūġ'i jekukum pima bit, pūġat puxim wuyju dak e'em ceweju ibiōġbuk a'ōbi.

¹⁸ Tapupuyū, warara'acat tayxi eju juy epeyepo ġu. Tū'ū'ūyū, warara'acat itop eju juy epeyepo ġu. Wara'at mujurūġrūġ pima ikērēat kuka wuyjebit aġukērērēn ġu. Yapoat eju jepopom pima bit, kuka wuyjebit aġukērērēn. ¹⁹ Eyaġuyba'ūm ġu juy iboap kay. Wuyjebit Deus biōġbuk tūytūyap—Ibiōġbuk xipacat tūytūyap. Ixe biōġbuk omuy wuyjebit pe—Deus wuywebe o'ġuōmiat. Wuyju ġu jewekukat. Deus acā wuykukat. ²⁰ Deus ma juk ikērēat o'ju'uk eywebewi. Cristo e'ūap eywebe ikērēat muġēġeapte i o'teida. Imēnpuye idipat acā juy aġuġē ijodi. Idipat muġēġēm pima bit, “Ka'ūmġu Deus co'i idipat” i je'e itabut'ūmayū eyekukuap co buje.

7

¹ Kuy juk eyemudupmubararaktup otupu cartadup. Ibodup pe juk epe'e owebe “Xipat tu ocewebe jewebumün'ãm? Xipat ġu xe'e?” i. Iboam òn jeymukũyjo ġasũ. Aġokatkat ewebumün'ũm pima, xipat ma jeku. ² Imēnpit adeayũ ikērēat mujurũġrũġ cewebumün'ũm pima. Cewebumün'ũm pima warara'acat tayxi eju jepopom aġokatkat. Ayacat tak jepopom warara'acat itop eju. Imēnpuye juy epeyewebumün. Xipat soat pe aġokatkat pe cewetayxida am. Xipat soat pe ayacat pe dak ceweitopta am. ³ Tapupuyũ, etayxi eju juy ecepo, cepo pin pima. Aoyũ, ektop eju juy ecepo, cepo pin pima. Eybu'um ġu juy epesop jepo am eytayxi eju eytop eju dak. ⁴ Aoyũ, eybikuy bima acã ġu juy epeyepo eyitop eju, ixē ibikuy bima dak. Tapupyũ, eybikuy bima acã ġu juy epeyepo eytayxi eju—ixē ibikuy bima dak. ⁵ Pũġ em ġu aco'i epe'e eyewewebe:

— Gasũ bit acejewedaodao ġu dak — i. — Deus eju acã acejekawēn ġasũ bit — i aco'i epe'e eyewewebe.

Ade kabia ġu bit epe'e:

— Gasũ bit ocepo ġu eweju — i eytayxi be, eyitop pe dak.

Deus eju eyekawēnap kabia kap puje juy waram ġuto epeyepo eyitop eju, eytayxi eju dak. Ade kabia “Acepo ġu ġasũ bit” i eyju e'em pima, Satanás “Warara'acat eju juy epeyepo” i je'e eywebe. Ade kabia jepopom'ũm pima, kuka Satanás a'õ kayan epeku.

⁶— Imēn cuy epeku — i'ũmġu òn pit e'em eywebe. — Oxe bit xipat kuka o'e imēn eyeku am — i acã òn e'em.

⁷ Otayxixe ġu òn pit. Soat eytayxixe'ũm pima, xipat kuka o'e. Deus pũġpũġayũ buywatwan ixeyũ be ikērēat kukap puxim itayxixe ġu ma'ġu ip. Warara'acat pe bit iba'ore cũġ ma jeku am itayxixe'ũm pima. Ikērēat mujurũġrũġ ip itayxixe'ũm pima. Imēnpuye Deus ibikuy ixeyũ ewebumün'ãm ikērēat kukap puxim.

⁸— Epeyewebumün ġu juy — i òn e'em tak o'jewebumün ġu buk ip iayũ be. — Obuxim cuy epesop — i òn e'em cebe ip. — Waram ġu juy epeyewebumün — i òn e'em itop'ũm e'ũ'ibiyũ be, itayxi e'ũ'ibiyũ be dak.

⁹ Soat em ġebum ayacat kay bima juy epeyewebumün. Aoyũ kay eyetabikukuap xipat ġu. Jewebumün'ãm acã kuka o'e xipat eywebe.

¹⁰⁻¹¹ Cewebumün'ibiyũ oġukũyjo ġasũ bit. Wa'õbi ġu òn jeymukũyjo—wuykukukat a'õbi acã. Tapupuyũ, eytayxi juy epeyepere ġu. Aoyũ, eyitop cuy epeyepere ġu. Eyitop epere buje bit cuy waram epeyewetopta ġu. Eyepit put koap epesop ikuġ iat kay eyitop kay.

¹² Warara'acayũ oġukũyjo ġasũ bit. Itabut'ũmat eju cewebumün'ibiyũ oġukũyjo ġasũ—itabucayũ oġukũyjo. Deus a'õbi ġu òn jeymukũyjo. Okpiwatpi ma òn e'em eywebe. Okitpitpiyũ, pũġpũġ ey'in cuk epeyewebumün itabut'ũmat eju. Eytayxi itabut ġu Jesus kay. Eyxe tũy pin cĩcã bima bit cuy epeyepere ġu. ¹³ Wuyĩxĩyũ, pũġpũġ ey'in cuk epeyewebumün itabut'ũmat eju. Eyitop itabut ġu Jesus kay. Eyxe tũy pin pima bit cuy epeyepere ġu. ¹⁴ Ixeyũ epere'ũm pima, Deus xipacat je'ġũm eyitop pe, itabut ġu ma'ġu ip, itabucat xe nuynuy'uk puye—jetayxi xe nuynuy'uk puye. Imēnpuxim Deus xipacat je'ġũm eytayxi be, itabut ġu ma'ġu ip, itabucat xe nuynuy'uk puye—jektop xe nuynuy'uk puye. Imēn'ũm pima, itabut'ũmayũ ebekitkiyũ jo'i ma kuka o'e eyebekitkiyũ. Deus pit xipacat ũmũm eywebe, eyebekitkiyũ be dak itabucat xe nuynuy'uk puye. ¹⁵ Deus cuk wuynaē kaba'ũma wuydop am wuyitop eju, wuytayxi eju dak. Imēnpuye itabut'ũmat jetayxi epere pin pima, itabucat epere pin pima, xipat kuka o'e jetayxi epere am.

— Operem ġu juy ece — i'ũmġu juy je'e itabucat itabut'ũmat pe.

Āġ je'ju ip. ¹⁶ Imēnpuye eyitop xe juy epesop, wuyĩxĩt! Ixeyũ xe eynuy buje, kuka itabut o'e ip Jesus kay. Imēnpuye, eytayxi xe juy epesop, okitpitpiyũ. Ixeyũ xe eynuy buje, kuka itabut o'e ip Jesus kay.

¹⁷ Deus ja'õbacaap ũmũm wuywebe soat taġ wuyekapik am cebeam. Imēnpuye ibikuyap taġ cuy epekuku. Deus pe eynaē buje eyekapikap kuġ cuk adi epesop. Ibeat kuġ cuy

epeyekapik ġasū dak. Imēn soat ka watwat mukūyjojom ōn—itabucayū mukūyjojom.
¹⁸ Deus e'em taypu'aġobixeedakat'ibit pe:

— Webekin cuy ece — i.

“Ebekin oce ġasū” i'e'em pima, waram pit suxeemōġ ġu juy. Imēnpuxim Deus e'em taypu'aġobixeedak'ūmat pe:

— Webekin cuy ece — i.

“Ebekin oce ġasū” i'e'em pima, jedaypu'aġobidakacat ġu juy.

¹⁹ — Ecewedaypu'aġobixeedakat tu? — i'ūmġu Deus e'em wuywebe. — Ecewedaypu'aġobixeedakat ġu du? — i'ūmġu dak. — Wekawēn taġ tu eyju jekukum? — i acā Deus e'em wuywebe.

²⁰ Deus pe eynaē buje eyekapikap kuġ epesop. Ibeat kuġ cuy epeyekapik ġasū dak. ²¹ Pūġpūġ ey'in tei'ūma kapikpik'ukayūm cuk adi epesop Deus pe eynaē buje. Eyaġuybabi'ūm ġu bit cuy iboap kay. Kapikpiġ cuy epesop eyekariwa beam. Eyekariwa xewi eyjēm put pima bit, epejēm cuy teihem kapik am warara'acat peam. ²² Inaka tei'ūma kapikpik'ukayū jekpiwatpin ġu jekukum—jekariwa ukpiwatpi acā. Wuykukukat pe ixeyū naē buje bit, wuykukukat ukpiwatpi jeku ip. Teihem kapikpik'ukat pit jekpiwatpi jekukum. Wuykukukat pe ixeyū naē buje bit, jekpiwatpin ġu jeku ip—wuykukukat ukpiwatpi acā. ²³ Deus cuk teihem wuydaxijo. Imēnpuye ijodiat ukpiwatpin ġu juy epesop. Cristo ukpiwatpi acā epeku. ²⁴ Okitpitpiyū, Deus pe eynaē buje, eyekapikap kuġ epesop. Ibeat kuġ cuy epeyekapik ġasū dak. Deus tak eybuywatwan jeenuy.

²⁵ Kuyatup pe owebeaptup pe “Apēn xe'e kuka cwebumūn'ūmayū oceġukuyjo?” i juk epe'e owebe. Wuykukukat pit cuk omukūyjo ġu iboam. Jeymukūyjo ōn wuykukukat a'ōbi ġu—waġuybin ma. Imēnpit wuykukukat Jesus itabotaidabotbot cīcā osunuy okay. Imēnpuye ya'ō daġ ōn jekukum. Imēnpuye eyetabun cuy epesop wekawēn kay.

²⁶ Wuykay itakomaayū ipiat'ajojoan cīcā wuywebe—itabut'ūmayū. Imēnpuye:

— Xipat kuka wuywebe wuyewebumūn'ūm ām — i ōn e'em.

²⁷ Eytayxixe bima bit cuy epeyepere ġu. Eytayxixe'ūm pima bit cuy epeyewetayxida ġu.

²⁸ Eyewebumūn puje bit, ikērēat epeġuġē ġu. Imēnpit eyewebumūn puje, ġebum cīcā epesop eyxat puap kay, eytayxi esay buap kay dak. Ōn pit obu'u eywebe eyeġebu am ijodiap kay.

²⁹⁻³¹ Okitpitpiyū, ġaxīn ma aco'i Cristo jajēm waram. Ijop eipi dao ma jeekop. Apēn ġasū dopdom iap i'ūm. Imēnpuye itayxixeat cuy itayxixe'ūmat co'i jeku. Waat tak cuy icokcokat puxim jeku. Jewaywaywayat tak cuy iġuycūġat puxim jeku. Tarekrek pupu'ukat tak cuy o'jat ġu buk'iat puxim jeku. Tarekrek kukuk'ukat tak cuy ikukuk'ūmat puxim jeku.

³² Ōn pit obu'u eywebe soat em ġebum am ijodiap kay—eybubut puap kay. Itayxixe'ūmat soat em ġebum Deus kay. Soat em Deus mucokcok pin.

— Apēn xe'e oce Deus mucokcok am? — i'e'em soat em jewebe ma.

³³ Itayxixeat pit soat em ġebum ijodiap puap kay tarekrek puap kay, jetayxi mucokcok pin puye. Soat em ixē e'em jewebe ma:

— Apēn xe'e oce otayxi mucokcok am? — i.

³⁴ Xepxep a'ō kay pin ma—Deus a'ō kay—jetayxi a'ō kay dak. Itoptep'ūmat pe soat em cekapik put wuykukukat peam. Ixe soat em jekukukat mucokcok pin. Soat em jekukukat kay ġebum. Itoptepat pit soat em ġebum jebubut puap kay. Jektop mucokcok pin soat em.

³⁵ Imēġap pit imuwēnuwēn ōn eywebe eybuywat pin puye. Eyewebumūnap muba'oren pin ġu bit ōn.

— Epeyewebumūn ġu juy iba'ore jījā ma'ġu eywebe — i'ūmġu ōn e'em eywebe. — Cūġ ma epeku Deus xe — i acā ōn e'em eywebe. — Ixe ekawēn taġ cuy epeku — i dak ōn e'em

eywebe. — Soat em ġebum cuy epesop wara'at kay ġu—wuykukukat kay acã — i dak òn e'em eywebe.

³⁶ Gasũ iwadipyũ oġukũyjo. “Gasũ bit puk wewebumũn pin ġu oce” i kuy juk o'e'e'iyũ oġukũyjo.

— Wewebumũn'ũm pima bit cedaġ ġu kuka owadip kuġ oce — i'e'em aġokatkat jewebe bima, juy jewebumũn ip.

Ceweju jewedaodao pin cĩcã bima dak, cuy jewebumũn ip. “Ocewebumũn cuy ġasũ bit” i'e buje dak cuy jewebumũn ip. Cewebumũn puje ikêrêat o'ġuġê ġu ip. ³⁷ Imênpit aġokatkat jekpiwatpin ma “Gasũ bit wewebumũn pin ġu oce” i'e buje, xipat kuka o'e cewebumũn'ũm ãm. Ibu'u jewebumũn ãm pima dak, xipat kuka o'e cewebumũn'ũm ãm. Jewedaodao pin cĩcã'ũm pima dak, xipat kuka o'e cewebumũn'ũm ãm. ³⁸ Imêneju xipacan e'em ip jewadip eju cewebumũn puje. Jewebumũn'ũm pima bit, ibodi ma xipacan e'em ip.

³⁹ Itop e'ũ'ibiyũ oġukũyjo ġasũ. Itop itait pima, ayacat jektop xe ma jeenuy. Cũġ ġu jektop epere am. Itop e'ũ buje bit, cũġ ma warara'acat eju jewebumũn ãm—jemukaypinut eju. Imênpit cũġ ġu itabut'ũmat eju jewebumũn ãm—itabucat eju acã. ⁴⁰ Imênpit itop e'ũ'ibit ibodi ma icokcok kuka o'e waram jewebumũn'ũm pima. Waram pit cewebumũnap ġu oxe ma ibodi ma kuka o'e icokcok. Deus biõġbuk omuy owebe. Imênpuye eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay.

8

¹ Kuyatup pe juk epe'e owebe: “Xipat tu ocewebe deusbaro wap iênmõġ'ibitên o am? Ocesuên'o ġu xe'e?” i. Iboam òn jeymukũyjo ġasũ.

— Icêmãn ocetaybit Deusan — i wuyju e'em. “Soat podi ma ocetaybit” i'e'em pima bit, xipat ġu kuka o'e. Warara'acat kuġ xipan pima bit, xipat kuka o'e soat peam. ² Soan ġu wuyetaybit—pũġpũġ ã. Imênpuye wuyju te'e ma e'em:

— Ocetaybit cĩcã — i.

³ Wuyxe Deus ikukpin cĩcã bima bit, Deus itaybit wuyjum. Deus burem tak cuy ajop.

⁴ Deusbaroyũ wap iênmõġ'ibitên jeymukũyjo òn ġasũ. Deusbaro ka'ũmaap ma ibiõġbuk. Ade ġu Deus—pũġ ma. Wuyetaybit iboam. ⁵ Ade ipi watwat xe bit ade ma desuyũ. Tũybe ade deusyũ iãn e'em ip. Tũybe ade wuykukuk'ukayũ iãn e'em ip. Tũybe ipi daġ, kabi be dak omuy ip iãn e'em ip. ⁶ Wuyxe bit pũġ ma Deusat. Ixe Deus wuyebay. Soat ixemumugê. Ixe beam ma soat wuyju dopdom. Pũġ ma wuykukukat—Jesus Cristo acã. Ixe a'õbi Deus soat o'ġuġê kuyje—Jesus Cristo a'õbi. Ixe a'õbi ma wuyju dak dopdom.

⁷ Soat ġu bit itabucayũ iboam itaybit. Ikabap cĩcã ip deusbaroyũ kuġ. Kuy ade kabia ma te'e ma itabut osodop ip ixeyũ kay—deusbaroyũ kay. Imênpuye tũybe ijopên deusbaroyũ xatên iãn e'em ip. Gasũ dak imên e'em ip. Itaybit ġu ip deusbaroyũ ka'ũma am ma ibiõġbuk ip iam. Tũybe iġo ên o buje, ikêrêat kuġ kuka oce Deus xe iãn e'em ip.

⁸ Wuyju bit cũġ ma Deus xe iên o'oap tomuju ġu. Iwaru ġu Deus xe. Ibit wedep ma—iên o'oap, iên o'o'ũmap tak.

⁹ Xipat eyxe iġo ên o buje, iên o'ũm pima dak. Eykitpit xe bit, itabutcũcat xe, cũġ ġu iġo ên o am. Eykitpit pe ikêrêat epeġujurũġat ġu juy—itabuthũcat pe. Ixe xe cũġ'ũm pima, iġo ên o am, epesuên'o ġu juy. ¹⁰ Eyetaybit deusbaroyũ kake ġu iam. Imênpuye:

— Cũġ ma wuywebe iġo ên o am — i'e'em eyju.

Imênpuye deusbaroyũ duk'a be eyju õmõm, ixexatên o am. Itabuthũcat eyjojom iġo ên o'om pima bit:

— Cũġ ma owebe dak iġo ên o am — i aco'i je'e jewebe ma.

Imênpit cũġ ġu buk ixexatên o am, tũybe deusbaroyũ kake iãn e'em puye. ¹¹ Ixe dak aco'i iên o eyjojom iên o'om puye. Iên o buje bit iġuycũġ cĩcã je'e itabuthũcat.

— Oje'ũ aco'i ikêrêat oġujurũġ puye — i te'e ma je'e jewebe ma.

Cristo oe'ũ ixē e'ũap puxim. Ixē ekitpit. Imēnpit iḡuycũḡ ma jeku, ěn ma ikērēat eḡujurũḡat cebe buye. ¹² Cũḡ ḡu cexe i'o am pima:

— ěn tak esuēn'o — i'ũmḡu juy epe'e cebe.

Imēn i'e buje, warēmtaḡ ma eykitpit kuḡ tak eyju. Warēmtaḡ eykitpit kuḡ pima, eyju dak ikērēat kuḡ epesop Cristo xe. ¹³ Imēneju okitpit pe ikērēat oḡujurũḡat ḡu. Okitpit xe iḡo ěn o'oap cũḡ ḡu bima, ōn tak kuka osuēn'o ḡu—pũḡ em tak ka'ũma. Osuēn'o ḡu okitpit pe ikērēat mujurũḡap puxim. Imēnpuxim eyju dak cuy eykitpitpiyũ be ikērēat epeḡujurũḡat ḡu.

9

¹ Cũḡ ma owebe wekupinap taḡ weku am. Cristo emumuju ōn. Wuykukukat Jesus cuk ojojojo. Kuy bima juk eyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay ōn ma juk ixē ekawēn oḡuwēn eywebe buye. ² Warara'acayũ xe ma Cristo emumuju ḡu ōn. Eyxe bit cemumuju ōn.

— Corinto ka watwat Cristo eju mũḡ'i jekukum o'e ḡasũ bit, Paulo cekawēn o'ḡuwēn cebe ip puye. Imēnpuye ocetaybit Paulo Cristo emumuju iam — i'e'em adeayũ.

³ Wara'acat omuymuy bima, jewedayoyom ōn.

— Ōn tak Cristo emumuju ma — i ōn e'em cebe ip.

⁴ Cũḡ ma owebe oxat pu am, oxati bu am tak kawēn idipat muwēnuwēnapteim.

⁵ Warara'acayũ Cristo emumujuyũ jetayxi eju jekukum—itabucat eju. Imēn cũḡ ma Deus xe. Wuykukukat kitpitpiyũ dak jetayxi eju jekukum ip, Pedro dak. Cũḡ ma kuka o'e owebe dak. ⁶ Warara'acayũ Cristo emumujuyũ wara'at pe ḡu kapikpiḡ ip—kawēn idipat muwēnuwēn acã. Cũḡ tu eyxe owebe wara'at pe kapik am, Barnabé be dak?

— Cũḡ ḡu — i ōn pit e'em.

⁷ Sorarayũ teihem jenopaḡōḡōm. Jenopaḡōḡōaptei bubum ip. Wara'at pe ḡu ip kapikpiḡ jemukaypinpu pu am. Kadaidip iwat tak teihem jekat pe kapikpiḡ. Jekat peat'a o'om ip jekapikapteim. Wara'at pe ḡu ip kapikpiḡ jemukaypinpu pu am. Ovelha kukuk'ukat tak teihem ovelha kuḡ. Jeōhō kũmti kōnkōn ip ikukapteim.

⁸ Ixeyũ buxim wuyju dak cũḡ ma wuyekapikaptei bu am—Deus ekawēn muwēnuwēnapteim. Moisés tak imēn cuk adi wuymutaybitbin osunuy. ⁹ Moisés ekawēntup imēn e'em:

Taixee'uk am kadaida mucakucan pima, juy biopakpi esubimukirik ḡu, i. Āḡ cuy jekōn kapikpiḡ puye, i.

Iboaptup mubarararaḡ pima biopak kay acã du ḡebum osunuy Deus? ¹⁰ Ka'ũma! Wuykay dak ḡebum ma osunuy. Ōn tak oxat'am cuy oyabu iap kay ḡebum taidada'ukat, ku beat'a bubu'ukat tak. ¹¹ Kawēn idipat muwēnuwēn eywebe juk adi oceku apēn ayacat ku beat taidadam iap puxim. Cũḡ ma ḡasũ ocewebe dak ocekapikaptei bu am eyxewi. ¹² Cedaḡ ma warara'acat pe dinheiro ojuyjuy am eyxewi, kawēn idipat o'ḡuwēn ip eywebe buye. Ixeyũ bodi ma oceju bit cuy iojuy eyxewi.

Oceju bit cuk ocejoojuy ḡu eyxewi. Teihem kawēn idipat muwēnuwēn pima:

— Kawēn idipat a'ĩjo pin ḡu ōn pit, Paulo dinheiro kay jĩjã imuwēnuwēnapteim puye — i kuka o'e itabut'ũmayũ.

Imēnpuye tei'ũma juk adi kawēn idipat oceḡuwēnuwēn. Wara'at pe ocesop kapikpi'uk ocemukaypinpu pu am. ¹³ Deus eju kawēnwēnap'a be kapikpi'ukayũ jexat pupum tuk'a be ōmōm'ukayũ xewi. Deus etabixe wũnca mupikpi'ukayũ ipik'ũmat pupum ip jexan. Kuy eyetaybit iboam. ¹⁴ Imēnpuxim:

— Kawēn idipat muwēnuwēn'ukayũ dak cuy imuwēnuwēnaptei je'jat ip jemukaypinpu pu am — i juk o'e wuykukukat.

¹⁵ Õn pit obu'u dinheiro bu am wa'ļjojo'ukayũ xewi kawēn idipat muwēnuwēnapteim. Ijudup mubarararağ õn imuwēnuwēnaptei juy epeğũm owebe iaptum ğu bit. We'ũ ãm obu'uap podi ma obu'u imuwēnuwēnaptei bum. Ka'ũma ma juy je'e:

— Paulo kawēn idipat muwēnuwēnaptei kay jļjã — i.

¹⁶ — Ĕn pit cuy kawēn idipat eğuwēnuwēn — i juk o'e Deus owebe.

Imēnpuye “Wa'õbuyxi jļjãat õn kawēn idipat muwēnuwēn puye” i'e ba'ore owebe. Õn kawēn idipat muwēn'ũm pima bit kuka Deus ipiat o'supi'ajoat owebe. ¹⁷ Okpiwatpin ma kawēn idipat muwēnuwēn pima, cũğ ma kuka o'e owebe wekapikaptei bu am. Okpiwatpi ğu bit õn imuwēnuwēn.

— Ĕn pit cuy kawēn idipat eğuwēnuwēn — i juk o'e Deus owebe.

Deus ma juk o'ğũm wekapikam iboap. ¹⁸ Apēğãm kuka wekapikaptei ojat? Dinheiro kay ğu õn wekapikapteim.

— Dinheiro'in cuy epeğũm owebe imuwēnuwēnapteim — i'ũmğũ dak õn pit e'em wa'ļjojomayũ be.

Ocokcok cĩcã tei'ũma kawēn idipat muwēn ãm. Ocokcok tak wekapikaptei jo'i ma.

¹⁹ Imēneju ijodiat ğu bit omujujum kapik am. Wukpiwatpin ma õn kapikpiğ. Imēnpit wukpiwat pin ma dak õn soat peam kapikpiğ kawēn idipat muwēnuwēn adeayũ mutabut am Jesus Cristo kay. ²⁰ Imēnpuye Moisés ekawēn tağ acã ğu õn jekukum Jesus Cristo ekawēn tağ tak õn jekukum. Judeuyũ parakpe kawēn idipat muwēnuwēn pima bit, ixeyũ buxim õn tak Moisés ekawēn tağ jekukum ixeyũ mubu'unap puxim Jesus ekawēn kay. Judeuyũ parakpe õn imuwēnuwēn pima, ixeyũ ekukuap puxim õn tak jekukum ixeyũ mutabut am Jesus Cristo kay. ²¹ Imēnpuxim õn Judeu'ũmayũ parakpe bima, ixeyũ buxim õn tak Moisés ekawēn tağ ğu jekukum ixeyũ mutabut am Jesus Cristo kay. Cristo ekawēn tağ õn jekukum. Imēnpuye Deus ekawēn kay dak kũyjobit õn. ²² Itabutbũcayũ parakpe bima, ixeyũ ekukuap puxim õn tak jekukum ixeyũ buywat am biğ ma itabut am Jesus kay. Soat em oxeacat ekukuap puxim õn tak jekukum ixeyũ mutabut am Jesus Cristo kay. Soan õn e'em warara'acat mutabut am cekay.

²³ Imēn ma õn jekukum kawēn idipat muwēn ãm soat pe ijodiat pe. Õn kawēn idipat muwēnuwēn pima, Deus xipacan e'em wa'ļjojomayũ beam, owebeam tak. ²⁴ Adeayũ jedaudauap tağ daudaum cĩcã. Pũğ ma bit jabeatup pupum—koam yajēm'ibit acã—jeburewũn podi ma iwũncaat acã. Wuyedauap puxim wuyju dak jekukum Jesus Cristo ekawēn tağ jekukum pima. Cekawēn tağ cuy epeku ixe be “Cũğ ma juk adi epekuku” i'e am eywebe. Ixe be eywebe imēn i'e buje, jabeatup o'tupu'iat cokcokap podi ma eycokcok epesop. ²⁵ Jedaudau'ukat soat kabia ma jewemuwũncacan iwũnca jedau am i'e am. Soat em jewemuwũncacan ip jabeatup pu pin cĩcã buye. Iğodup ade kabia ğu tuptip e'em—pũğ kabia ma. Dao ma dupkarawraw. Jesus Cristo ekawēn tağ jekukum pima bit, pũğ kabia ğu acesop Deus xe—soat kabia ma. ²⁶ Cũğ ma jedaudaum jedaudauapu'abi kay ma jedaudau'ukat. Cũğ ma jedaudaum warēmtağ ma jedauap puxim. Ixe buxim õn tak cũğ ma weku pin. Jesus Cristo ekawēn tağ weku pin warēmtağ ma wekuap puxim. Warara'acat mureure'ukat puxim tak õn. Warara'acat muy'at ojuy bima te'e ğu ip jewemureurem ip—pipim ma. Imēnpuxim owebe dak te'e ğu Jesus Cristo ekawēn tağ wekuap.

²⁷ — Jesus Cristo ekawēn tağ cuy epeku — i juk adi ocece warara'acat pe.

Imēnpuye owebe ikērēat muğē buje, kuka osũsũn oce soat xe, wekawēn o'jojojo'iaiyũ xe. Imēnpuye õn ikērēat muğē pin pima, wağuydağ ğu oce. Wağuymubu'u'un cĩcã õn ikērēat muğēap puxim, Jesus owebe “Ekērē oxe” i'eap puxim.

10

¹ Imēnpuye ğebum cuy epesop wuydobuyũ'ũm'ũm kay, okitpitpiyũ—Moisés ebek-itkiyũ'ũm'ũm kay. Uk'a'ũmat tağ jekukum pima kabikerereat soat pe ixeyũ be e muba-

pukpuḡ oeku. Soat ixeyũ iodi o'timudek tibogaŋi. Tipakpukati i iḡodi butet osunuy.
² Kabikerereat cocom pima, timudekdeḡ pima dak, soat ip kũyjobit osodop Moisés a'õ kay.

— Kũyjobin acesop a'õ kay — io'e ip Moisés pe.

Imēnpuxim:

— Kũyjobin acesop a'õ kay — i wuyju e'em Jesus pe wuymubatisasan pima.

³ Soat ip kabi bewiat o'om osodopdop jexan uk'a'ũmat pe. Maná o'om osodopdop ip.

⁴ Soat ip kabi bewiat kōnkōn osodopdop. Tikōnkōn osodopdop ip Cristo idibi o'timujēm puye. Cristo a'õbi wita'a bewi Moisés o'timujēm ixeyũ eim. Imēnpuye:

— Wita'a jekukum wuyweju — io'e ip Cristo muwēnuwēn, Cristo ixeyũ eju oeku buye.

⁵ Deus mucokcoḡ ḡu ip osodop ade ixeyũ'in. Imēnpuye Deus itakoma o'e cekay ip. Deus a'õbi ip oe'ũ'ũ uk'a'ũmat taḡ. O'jokotkot ip uk'a'ũmat pe.

⁶ Deus pit imēn ixeyũ o'jukukuk wuymukũyjo am wuywebe ikērēat mujurũḡap puxim. Ixeyũ ma itabikuku osodop ikērēat kay. Wuyju bit cuy wuyetabikukum ḡu ajop. ⁷ Oibu'un ip Deus kay. Deusbaroyũ kay o'e ip—jemumuḡē kay. O'jekōnkōn ip deusbaroyũ wap peta muḡēḡēm “Ocetabut eykay” i'e am cebe ip. Imēn e'em Deus ekawēntup:

O'jekōnkōn ip deusbaroyũ wap, o'tikōnkōn tak ip, i. O'jeda'i'i'in tak ip cewap, i.

Wuyju bit cuy wuyetabun ḡu ajop jewexe deus'iaiyũ kay. ⁸ Ixeyũ ma o'jepopo warara'acat tayxi eju, warara'acat itop eju dak. Imēnpuye pũḡ kabia be ade oap ip ixeyũ'in, 23,000 ma oap ip pũḡ kabia be. Wuyju bit cuy acepo ḡu warara'acat tayxi eju, warara'acat itop eju dak—pũḡ em tak ka'ũma. ⁹ Ixeyũ ma jemamama'uk cĩcã oekuku Deus pe. Deus o'jobuyxijo ip itabotaidabotbot paxi wuykay iam.

— Deus ipiat supi'ajoat ḡu aco'i wuywebe ikērēat mujurũḡrũḡ ma'ḡu wuyju — io'e ip te'e ma.

Ikērēat o'ḡujurũḡrũḡ ip. Imēnpuye Deus puybu o'subumudot ixeyũ kay tũypiatpu. Ade o'joa ixeyũ'in. Ade oap ip puybu nuy pibun. Wuyju bit cuy wuykukukat ajobuyxijo ḡu.

¹⁰ O'jemãmã ip Deus pe. Imēnpuye Deus jekawēn tojotjot'ukat o'ḡudot adeayũ aoka am ixeyũ'ĩn. Deus xewiat ixeyũ o'yaoka. Oe'ũ'ũ ip. Wuyju bit cuy acemãmã ḡu Deus pe.

¹¹ Soat iboam pit o'jebapuk wuydobuyũ'ũm'ũm pe wuymukũyjo am. Apēn Deus ipiat o'supi'ajoat cebe ip kũyjobit'ũm pima iap ibararak opop Deus ekawēntup pe. Iboaptup co buje, ixeyũ'ũm'ũm ekukuap puxim ḡu juy ajeku. Gaxĩn ma soat i'ũm. Imēnpuye ixeyũ'ũm'ũm ekukuap puxim ḡu juy ajeku.

¹² Imēnpuye:

— Ocejū bit ikērēat oceḡujurũḡ ḡu ocebaca buye — i'ũmḡu juy ace. — Ocebuywan cuy eḡuy ocewebe ikērēat mujurũḡap puxim — i acã juy ace Deus pe.

¹³ Warara'acat ikērēat muḡēat ojuy du eywebe? Soat ijodiat pe ikērēat muḡēat ojuy ip. Deus pit soat em ja'õ daḡ e'em. Wuybaca'ũm pima, Deus wuybuywanwan. Wuybuy-watwan jeenuy wuywebe ikērēat mujurũḡap puxim.

¹⁴ Imēneju, okitpitpiyũ, deusbaroyũ buxixim cuy epewatwat. ¹⁵ Eyaḡuysat kuy oxe. Wekawēn puyxijom cuy epe'e cedaḡ paxi Paulo e'em iam. ¹⁶ Gebum cuy epesop Jesus Cristo e'ũap kay wuyeḡebuapti kōn puje. Cristo e'ũap kay wuyeḡebuapti kōn puje: — Bay, ēn xipat cĩcã — i juy ace.

Wuyju ḡebum Cristo'ũm toy kay, apēn Cristo wuymuisusunap kay dak. Pão'a o buje, Cristo'ũm jebit kay wuyju ḡebum, apēn Cristo wuymuisusun oe'ũ wuywebeam puye iap kay dak. ¹⁷ Pũḡ'a bewi ma wuyju ya'o'om Cristo e'ũap kay ḡebum am, ade ma'ḡu wuyju. Pũḡat jebit puxim wuyju, pũḡat kay wuyju ḡebum puye.

¹⁸ Gebum cuy epesop Judeuyũ kay. Ixeyũ epaiyũ Deus wap o'ḡupik ip iat epoyat o'om. Ibiat o'om pima ḡebum ip wuyju Deus ebekitkiyũ iap kay. ¹⁹ Deusbaroyũ bit kake ḡu. Eyetaybit iboam. Ōn tak wetaybit iboam. Ka'ũmaap ma deusbaroyũ bit.

— Ixeyũ wap oceju puybit ãn mōgmōg ixeyũ xatẽn — i'e'em te'e ma deusbaroyũ kayayũ bit.

²⁰ Deusbaroyũ wap iẽn mōg puje Deus pe ġu ma ip iũmũm—ibiōgbuk kērẽat pe acã, ibiōgbuk kērẽayũ kukat ebekitkiyũ ip puye. Obu'u jĩã eywebe ibiōgbuk kērẽayũ babim eyeku am. ²¹ Jesus e'ũap kay wuyeġebuapti kōn puje, wuyju Deus ebekitkiyũ iap kay wuyju ġebum. Imẽnpuye iba'ore wuywebe deusbaroyũ wap timōg'ibiti kōn ãm ibiōgbuk kērẽayũ kukat a'ōbi. Wuykukukat Jesus e'ũap kay wuyeġebuap'a o buje, wuyju Deus ebekitkiyũ iap kay wuyju ġebum. Imẽnpuye iba'ore wuywebe deusbaroyũ wap iẽnmōg'ibitẽn o am ibiōgbuk kērẽayũ kukat a'ōbi. ²² Wuybu'u wuykukukat mutaek am. Cẽm ġu du? Wuykukukat podi ma wuya'ōbaca i'e'em pima, kuka ibiōgbuk kērẽayũ kukat kadiayũm ace'e. Ibiōgbuk kērẽayũ kukat kadiayũ bima bit, kuka itaek o'e wuykukukat. Itaek pima, xipat ġu kuka o'e wuywebeam.

²³ — Cristo ebekitkit oceju. Imẽnpuye soan oce'e but — i napa ma e'em pũġpũġayũ.

— Soat ġu bit xipat wuywebeam — i òn pit e'em.

— Soan oce'e but — i napa ma e'em ip.

— Te'e ma kuka pũġpũġ pit ajukuk — i òn pit e'em.

²⁴ Cũġ ġu wuywebe xipan jewewekuk am warara'acat kay ak'arit'i'ũm pima. Warara'acat tak cuy xipan ajukuk. ²⁵⁻²⁶ Imẽn e'em Deus ekawẽntup: Deus ipi kukukat ipi daġacat kukukat tak, i.

Imẽneju ka'ũma ma i'opiat eywebe. Soatẽn cuy epejat eyxatẽn teidada'ukat xewi.

— Ite ãn tu deusbaroyũ wap i'enmōg'ibit'en? — i'ũmġu juy epe'e iẽn pum pima.

²⁷ Jeweju jekōn ãm Jesus kay itabut'ũmat pe eynomuwã buje, epeju juy eyju pin pima. Ajo o'ġũm ip iat ãn cuy epesuẽn'o.

— Ite ãn tu deusbaroyũ wap iẽnmōg'ibitẽn? — i'ũmġu juy epe'e eynomuwãat pe.

²⁸⁻²⁹ Itabutbũcat pe “ite ãn deusbaroyũ wap iẽnmōg'ibitẽn” i'e buje bit cuy epesuẽn'o ġu ixe muġuycũġap puxim. Xipat eywebe ma ite ãn o am. Itabutbũcat xe bit xipat ġu ite ãn o am. Ite ãn o'ũm pima bit, xipat je'e ixe xe, exe dak. Ka'ũma ma i'guycũġ je'e. Soat eycokcok werẽp ma epe'e.

Warara'acat pit aco'i je'e:

— Apẽnpuye dak ite ãn osuẽn'o ġu warara'acat xe cũġ'ũm puye? Cũġ ma oxe bit iboap — i. ³⁰ — Iẽn om pima òn e'em Deus pe “Bay, ãn xipat,” i — i aco'i je'e owebe. — Apẽnpuye dak warara'acat kuka o'e owebe, “Cũġ ġu ewebe ite ãn o am,” i? — i aco'i je'e owebe.

³¹ Cũġ ma juy epeku soat em warara'acat pe “Deus idip cĩcã, ya'ōbaca jĩã” i'e am. Cũġ ma juy epeku jekōnkōn pima, tikōnkōn pima dak, soan e'em pima dak. ³² Cũġ ma juy epeku Judeuyũ etabutpe, Judeu'ũmayũ etabutpe dak, Deus kay itabucayũ etabutpe dak. Cũġ ma juy epeku warara'acat mubu'unap puxim Jesus Cristo kay. ³³ Wekukuap puxim cuy epeku. Warara'acat mucokcok pinap kuġ òn jekukum soat em. Ajo xipat kuka o'e owebeam iap kay ġu òn ġebum—ajo xipat kuka o'e warara'acat peam iap kay acã. Imẽn òn jekukum Deus pe warara'acat taxijoap ojuy.

11

¹ Cristo ekukuap puxim òn tak jekukum. Imẽnpuye wekukuap puxim cuy epeku.

² Soat kabia eyju ġebum okay. Apẽn cuk adi òn eymutaybitbinap taġ tak eyju jekukum—soat taġ.

— Xipat cĩcã eyju oxe — i òn e'em eywebe.

³ Imẽnpit waram jeymukũyjo òn. Aġokatkat jetayxi kukat. Cristo soat aġokatkayũ kukat. Deus Cristo kukat. ⁴ Imẽneju aġokatkat cuy jewajuy ġu paġõm jebureyũ parakpe Deus eju kawẽnwẽn pima, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn warara'acat pe bima dak. Jewajuy buje bit ibuyxim ġu kuka Cristo kuġ o'e. ⁵ Ayacat pit cuy jewajuy jeenuy jebureyũ parakpe Deus eju kawẽnwẽn pima, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn warara'acat pe bima dak. Jewajuy'ũm

pima bit, ibuyxim ġu kuka jektop kuġ o'e. Ayacat yajuy'ūmat pit yakoekoeat puxim yasūsūn. ⁶ Imēnpuye ayacat jewajuy'ūm pima, epeyadaptakat cuy. Wuywebe ayacat isūsūn jakoean, jadaptakacan tak. Imēnpuye juy yajuyjuy jeedop ip paġōm jesūsūnap puxim. ⁷ Imēntak aġokatkat pit cuy jewajuyjuy ġu, Deus jejo'ian o'ġuġē buye jedipap kuġ o'ġuġē buye. Deus aġokatkat o'ġuġē ja'ō daġ ceku am. Ayacat pit o'ġuġē jektop a'ō daġ ceku am. ⁸ Deus aġokatkat muġēm pima ayacat pewi ġu o'ju'uk. Ayacat muġēm pima bit, aġokatkat pewi o'ju'uk. ⁹ Aġokatkat o'ġuġē ayacat puye ġu. Ayacat pit o'ġuġē aġokatkat puye. ¹⁰ Imēneju itabucayū awerom, pima aoyū juy jaekabek kuġ jeedop ip Deus ekawēn tojtjot'ukayū wuyjojom puye. Jaekabek kuġ cuy jeedop ip jektop a'ō kay kūyjobicap mubapuk am soat pe. ¹¹ Wuykukukat Jesus kay wuyetabut puje bit, wuyagepūġ ġu wuyju jekukum—ayacat, aġokatkat tak. Jewemukūyjojom tak wuyju, jewebuywatwan tak. ¹² Aġokatkat a'ōxa bewi Deus ayacat o'ju'uk. Ayacat uk pewi ġasū bit aġokatkat kapkam. Deus xewiat pit soat kake.

¹³ Cedaġ tu eyxe ayacat pe jaekabek kuġ'ūma kawēn ām Deus eju warara'acat parakpe? Cedaġ ġu! ¹⁴ Wuyukpiwatpin ma wuyetaybit xipat ġu aġokatkat pe yadaperean am iam. Aġokatkat yadaperen pima bit, jewemubuyxi'ūm'ūm. ¹⁵ Ayacat pit idip cīcā wuyxe soat xe yadaperen pima. Yadaperenat yaekabekat co'i.

¹⁶ — Cedaġ ġu ayacat peam pit kawēn ām Deus eju yajuy'ūm pima — i ōn e'em. Imēn e'em soat itabucayū dak—soat kaka daġayū. Imēn tak cuy oce'e soat pe oca'ōxik pinat pe.

¹⁷ — Cūġ ma eyju je'awerorom — i'ūmġu ōn pit e'em eywebe. Awerom pima eyju jewebuywatwan ġu biġ ma eyetabut am Jesus kay—jewemubu'u'un acā. Imēġap xipat ġu! Jeymukūyjo ōn cūġ ma eye'awero am.

¹⁸ — Awerom pima jewa'ōxixiġ ip Corinto ka watwat, Jesus kay itabucayū, pūġ kadi ġu ip puye — i'e'em owebe pūġpūġayū. Icēm xe'e ixeyū e'em?

¹⁹ — Wuyju pūġpūġ kadiayū bima, ibapuk e'em soat xe abuyū wuy'in cūġ ma jekukum iap, abuyū cūġ ġu iap tak — i te'e ma eyju e'em.

Xipat ġu wuyju Deus xe pūġpūġ kadiayū bima. ²⁰ Eyju je'awerorom wuykukukat e'ūap kay jeġebu am ġu—jekōn ām acā. ²¹ Jekōn pima, soat eyju eyukpiwatpin ma jekōnkōn cīcā. Imēnpuye koap ajēm'ibit jekōnkōn cīcā jebureyū wiwim'ūma. Kanomūm yajēm'ibit pit jekōnkōn ġu. Ire mabuk ip e'em wara'acat ibeġbeġ pima, wara'acat ika'o bima dak.

²² Apēntak oce eywebe imēn eyju je'awerorom pima?

— Cūġ ma eyju je'awerorom — i du oce eywebe? Ka'ūma! — Cūġ'ūma — i acā oce. Eyre bima, eyduk'a be ma juy epeyekōn. Deus eju kawēnwēnap'a be bit warēmtaġ ġu juy epeyekōn. Ibubut'ūmat musūsūm ġu juy epesop iġo'a be. Cūġ ġu oxe eyju je'awerorom.

²³ — We'ūap kay eyeġebu am cuy epeyekōn eyeweweju — i juk o'e wuykukukat Jesus owebe.

Apēn ixē o'e owebe iam cuk ōn eymutaybitbin. Jekay itakomaayū be jeūm pimaap exima be pāo'a o'yabu.

²⁴ — Bay, ēn xipat cīcā — io'e Deus pe.

Pāo'a o'yadakat. Gebuje:

— Korosa be obamupaya ip iap kay juy epeġebu ibeat'a o buje — io'e jebekitkiyū be. — Oje'ū eywebeam — io'e cebe ip. — Pāo'a juy epeya'o we'ūap kay eyeġebu am — io'e.

²⁵ Imēnpuxim kopo dak o'jat jekōn epere buje ip.

— Deus kawēn iisuat ġuwēn ipi juayū be oje'ū buye, odoymukerereren puye — io'e wuykukukat. — Odoymukererēnap kay juy epeyeġebu uva'abidi kōn puje — io'e. — Tikōn puje, we'ūap kay juy epeyeġebu — io'e.

Imên wuykukukat o'e owebe kuy bima. ²⁶ Imêneju ibeat'a o'om wuyju. Ibeat'a o buje, wuykukukat oe'ũ wuywebeam iap muwẽnuwẽn wuyju soat pe, ibeati kôn puje dak. Imên cuy epeyekõnkõn waram wuykukukat ajẽmap wiwim pima.

²⁷ Imêneju Deus ipiat supi'ajoat wuywebe warẽmtağ ma i'o buje. Warẽmtağ ma wuykukukat e'ũap kay wuyegebuap'a o buje kuka ce'ũap ajomuymuy, warẽmtağ ma ce'ũap kay wuyegebuapti kôn puje dak. ²⁸ Imẽnpuye:

— Cedağ tu õn jekukum Deus xe? — i juy ace wuywebe ma pã'o'a o awap, uva'abidi kôn awap tak.

Cedağ ma jekukum pima acã kuka aya'o. Atikõn tak kuka. Warẽmtağ jekukum pima bit, kuka aya'o ğu, atikõn ğu dak kuka. ²⁹ Apẽğãm korosa be wuykukukat oe'ũ iam eyetaybit'ũm pima juy epeya'o ğu wuyegebuap'a. Epetikõn ğu dak cuy wuyegebuapti. Eyetaybit'ũma ya'o buje, eyukpiwat epe'e Deus xe. Imẽnpuye ipiat supi'ajoat eywebe. ³⁰ Ade ey'in warẽmtağ ma o'ya'o'o. Imẽnpuye ip iwãtaxipipe o'e. Ibaça ğu ip o'e. Pũğpũğ oe'ũ'ũ kuy. ³¹ Ya'om pima:

— Ikẽrẽat kuğ tu õn exe? — i juy ace Deus pe.

Ikẽrẽat kuğ pima, iboap cuy ağuwẽn ixex be i'uk am wuywebewi. I'uk puje:

— Ikẽrẽat kuğ eyju oxex i'ũmğ je'e wuywebe.

Ipiat tak supi'ajoat ğu wuywebe.

³² — Ikẽrẽat kuğ eyju oxex — i'e'em Deus wuywebe ikẽrẽat epereap ojuy.

Ipiatpi'ajojoan tak wuywebe wuymukũyjo am waram wuywebe ikẽrẽat kukap puxim. Ixex imên wuymukũyjojom ipiat'ajojoap kay wuymujuap puxim kũyjobit'ũmayũ eju.

³³ Imêneju, okitpitpiyũ, eybureyũ ajẽmap puk cuy epejowiwi. Wuykukukat e'ũap kay wuyegebuap'a o am awerom pima, soat ajẽm puje juy epeya'o. ³⁴ Abu ire mabuk iat cuy jeduk'a be ma jekõn. Imên'ũm pima Deus ipiat supi'ajoat eywebe awerom pima. Wara'an cuk adi epeyekawẽn owebeaptup pe—kuyatup pe. Eykay oajẽm puje bit iboam õn jeymukũyjo.

12

¹ Okitpitpiyũ, “Ajo ùmũm wuywebe Deus biõğbuk?” i juk epe'e owebe kuyatup pe eyemudupmubararaktup pe. Iboam õn jeymutaybin. ² Jesus kay eyetabut'ũm pima wara'at kaykaykay ma eyetabut epesop—jewexe deusyũ kay—adeayũ kay. Pũğ tak ixeyũ'in cede ba'ore ma deusparoyũ. Soat em eymuğuykukuku'uk ip osodop. ³ Gasũ bit “Deus a'õbi oceju e'em” i'e'e'ukayũ jojom eyju. Deus biõğbuk a'õbi e'e'ukat e'em ğu:

— Jesus wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom — i.

Iba'ore cebe Jesus muymuy am. Deus biõğbuk kukat acã icẽmãn e'em:

— Jesus acã ocekkukat — i.

Warara'acat pe bit iba'ore imên i'e am. Iboam eyetaybit pima eyetaybit tak abuyũ Deus a'õbi e'em iam, abuyũ napa ma e'em iam tak.

⁴ Ade ma Deus biõğbuk emumuũm omuy. Pũğ pit iũmũm wuywebe—Deus biõğbuk acã. ⁵ Deus peam kapik put wuywebe wara'at tağtağtağ ma'ğ uuyju kapikpiğ. Pũğ peam pit wuyju kapikpiğ—wuykukukat peam acã. ⁶ Soat wuyju wuyetaybit kapik am warẽmtaksuğ tağ ma Deus peam. Pũğ pit wuymutaybitbin wuyekapik am—Deus acã. Ixex be wuymutaybin'ũm pima bit kuka wuyetaybit ğu. ⁷ Deus ma ja'õbacaap ùmũm soat pe wuywebe wuymutaybit am obiõğbuk omuy eywebe iam. Soat wuykitpitpiyũ buywat am iũmũm wuywebe—warara'acat itabucat puywat am. ⁸ Imên Deus biõğbuk ja'õbacaap ùmũm pũğpũğayũ be kawẽn icẽmat muwẽn ãm. Deus ekawẽn warara'acat mutaybit am ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. ⁹ Jesus kay itabut cĩcãam ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. Iwãtaxipiyũ mu'ada'ada am ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. ¹⁰ Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk am ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. Deus ekawẽn muwẽnũwẽn ãm ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. Warara'acat pe ja'õbacaap ùmũm

ixeyũ be itaybit am abuyũ jekukum Deus biõgbuk a'õbi iam, abuyũ ja'õbi ma jekukum iam tak. Warara'acat pe ja'õbacaap ùmũm ixeyũ be ya'õba'arēmat'a'õm kawēnwēn ãm. Warara'acat pe ja'õbacaap ùmũm ixeyũ be ya'õba'arēmat'a'õm kawēnwēn'ukat ekawēn muwēn ãm wuya'õm ma. ¹¹ Ade ma ibiõgbuk xipacat emumuũm. Pũg ma bit ibiõgbuk xipacat iũmũmat. Jekpiwatpin ma ja'õbacaap ùmũm wuywebe.

¹² Pũg ma wuyjebit. Ade bit opop wuyjebit pe. Wuyjebit puxim Cristo kay itabucayũ dak ade. Pũgat puxim pit wuyju. ¹³ Adeayũ itabut Jesus Cristo kay. Judeuyũ itabut cekay, Judeu'ũmayũ dak. Tei'ũm kapikpik'ukayũ itabut cekay, teihem kapikpik'ukayũ dak. Soat ip itabut cekay. Deus biõgbuk kuy juk wuymuwexat Cristo jebit puximayũm pũgan. Deus a'õbacaap kuḡ wuyju ibiõgbuk nuynuy wuywebe buye.

¹⁴ Soat wuyjebit taḡat pit jekapikap kuḡ. Pũg ḡu opop wuyjebit pe—ade ma—wuyeta, wuyei, wuyba, wuybu. Pũg ma wuyjebit pit. Imēnpuxim soat itabucayũ jekapikap kuḡ. Pũgat a'õbi bit wuyju kapikpiḡ. ¹⁵ Wuyjebit taḡat pit jemãmãmãm ḡu Deus pe. “Wuyjuyũ jebit taḡat ḡu õn ibu ḡu buye” i'e but ma'ḡu wuyei be. Wuyjebit taḡ ma'ḡu nuynuy. ¹⁶ “Wuyjuyũ jebit taḡat ḡu õn, ita ḡu buye” i'e but ma'ḡu wuyḡuybu be. Wuyjebit taḡ ma'ḡu nuynuy. Jemãmãmãm ḡu Deus pe wuyjebit taḡat. Icocok jekapikap kuḡ. ¹⁷ Wuyjebit wuyeta acã bima, kuka acekũyjo ḡu. Wuyjebit wuyḡuybu acã bima, kuka ajoyõn ḡu. ¹⁸ Imēnpit Deus pũg ḡu o'jomuy wuyjebit pe. Ade ma o'jomuy. Wuybu o'subumuy. Wuyeta o'sutamuy. Wuyba o'subamuy. Wuydao o'taomuy. Jekpiwatpi ma o'jomuy soat. ¹⁹ Pũg ma o'jomuy bima bit, wuyjebitbet ḡu kuka adi ace. ²⁰ Imēneju ade ma opop wuyjebit pe. Pũg ma wuyjebit pit. Wuyjebit taḡat pũg taḡ ma e'em, ade ma'ḡu cebe. Imēnpuxim wuyju dak pũg taḡ cuy ajeku pũgat kay wuyetabut puye—Jesus Cristo kay. Pũg taḡ cuy ajeku Deus biõgbuk omuy soat pe wuywebe buye.

²¹ Ajo omuy te'e ma wuyjebit pe? Ka'ũma ma. Soat jekapikap kuḡ wuyjebit taḡat. Jecoatoan wuyju wuyetam. Cũḡcũḡ wuyju wuyeim. Kapikpiḡ wuyju wuybum. Jewebuywatwan soat wuyjebit taḡat. Imēnpuxim wuyju dak cuy acejewebuywan, Jesus Cristo kay wuyetabut puye. ²² Imēn ma Deus wuyjebit o'ḡuḡẽ. Pũḡpũḡ wuyjebit taḡat ibaca ḡu wuyxe. Imēnpit ixeyũ dak ka'ũmḡu bima bit, kuka adi aje'ũ. ²³ Imēntak pũḡpũḡ wuyjebit taḡat idip ḡu wuyxe. Imēnpit xipan wuyju ikuḡ. Wuysũsũn pũḡpũḡ wuyjebit taḡat ajuy'ũmãm. Imēnpit xipan wuyju ikuḡ. ²⁴ Xipan'ũm'ũm ma wuyju idipat kuḡ—wuyjebit taḡat kuḡ. Wuysũsũn wuyju e'em pũḡpũḡ wuyjebit taḡat kuḡ. Deus pit isũsũn ḡu wuykuḡ. Soat ma o'ḡuḡẽ wuyjebit taḡan. Imēnpuye juy soat ajukuk xipan wuyjebit taḡat wuysũsũn ma'ḡu ikuḡ. ²⁵ Wara'at taḡtaḡtaḡ ḡu wuyjebit e'em—pũḡ taḡ ma. Soat wuyjebit taḡat pũḡ taḡ ma e'em. Imēnpuxim wuyju dak wara'at taḡtaḡtaḡ ḡu juy ajeku—pũḡ taḡ ma. ²⁶ Pũḡ pe ma'ḡu ipiat pima, soat wuyjebit taḡat itaybit jopku ipi iam. Pũḡ ma wuyjebit taḡat xipat pima dak, soat wuyjebit taḡat itaybit jopku xipat iam. Cristo kay itabucayũ wuyjebit puxim. Wuybure ipiat'ajojom pima, soat kuka wuyḡuycũḡ ace cekay. Warara'acat wuybure awēḡmudim pima dak, soat kuka wuycocok ace cekay, wuybure kay.

²⁷ Imēneju Deus ade ma o'jomuy wuyjebit pe. Jekpiwatpi ma o'jomuy. Imēntak wuyju Jesus Cristo jebit puxim. Soat wuyju ijebit taḡat puxim. ²⁸ Imēnpuye Deus soat jekpot kay itabucayũ o'jomuy jekitpitpiyũ buywat am. Koap pima:

— Wemumujuyũm epesop — i juk adi o'e pũḡpũḡayũ be.

Gebuje:

— Soat kaka daḡ cuy epeju wekawēn muwēnuwēn ãm — i juk adi o'e warara'acayũ be.

Gebuje:

— Jesus kay itabucayũ juy epeḡutaybitbin — i juk adi o'e warara'acayũ be.

— Eywebe i'e ba'oreat cuy epeḡubapukpukpuk wa'õbi — i'e'em warara'acayũ be. — Iwãtaxipipiyũ juy epeḡu'ada'ada — i'e'em warara'acayũ be. — Eykitpitpiyũ buywatwan cuy epesop Jesus kay ibu'up puxim — i'e'em warara'acayũ be. — Eybureyũ kukukayũm

cuy epesop — i'e'em warara'acayũ be. — Ya'õba'arêmat'a'õm cuy epeyekawênwên — i'e'em warara'acayũ be.

²⁹ Soat ġu ip Deus emumujuyũ—pũġpũġ ã. Soat ġu ip Deus ekawên muwênuwên'ukayũ—pũġpũġ ã. Soat ġu ip itabucat mutaybitbin'ukayũ—pũġpũġ ã. Soat pe ġu Deus ja'õbacaap ùmũm wuywebe i'e ba'oreat mubapuk am—pũġpũġ pe acã.

³⁰ Soat pe ġu ja'õbacaap o'ġũm iwãtaxipiyũ mu'ada am—pũġpũġ pe ma. Soat pe ġu ja'õbacaap o'ġũm ya'õba'arêmat'a'õm kawên ãm—pũġpũġ pe ma. Soat pe ġu ja'õbacaap o'ġũm ya'õba'arêmat'a'õm kawênwên'ukat ekawên muwên ãm wuya'õm—pũġpũġ pe ma.

³¹ Eyju bit eyetabikukum cuy epesop Deus emumuũm kay—xipat cĩcãat kay.

Ajo soat podi ma xipat iam pit õn jeymutaybin.

13

¹ Wuyetaybit kuka ajop kawên ãm warara'acat'a'õm, Deus ekawên tojotjot'ukat a'õm tak. Wuyxe warara'acat ikukpin'ũm pima bit, te'e ma kuka wuyetaybit ajop warara'acat a'õm, Deus ekawên tojotjot'ukat a'õm tak. Wuyxe ikukpin'ũm pima, wuya'õkarey acã kuka ace Deus xe—tamaraka'a muydedeap puxim. ² Ixe a'õbi Deus ekawên kuka aġuwên. Wuyetaybit kuka ajop ajom soat ijodiat itaybit iam. Wuyetaybit kuka ajop ajo iba'arêw warara'acat xe iam tak. Co'a yamuwede but kuka o'e wuywebe wuyetabut cĩcã buye. Imênpit wuyxe warara'acat ikukpin'ũm pima, ka'ũma ma kuka ace Deus xe. ³ Soat kuka ace itabut'ũmayũ be wuymupikan wuyetabucap mubapuk am soat pe. Imênpit wuyxe warara'acat ikukpin'ũm pima, te'e ma kuka acemupikat, te'e ma dak kuka aġũm wuybubut ikuġ'ũmayũ be.

⁴ Wuyxe warara'acat ikukpin pima bit, wuyukpiceġẽm ġu kuka ajop cekay ip; xipacat tak kuka aġũmġũm cebe ip; wuyetabutkarey ġu dak kuka ajop cekay ip; yoboġan pin ġu dak kuka ajop; — Warara'acat podi ma oca'õbuyxi — i'ũmġu dak kuka ace; ⁵⁻⁶ warêmtaġ ġu dak kuka ajeku—cedaġ ma; jewekay acã ġu dak kuka ajop ġebum—warara'acat kay dak; dao ġu dak kuka wuyetakomãm ajop; warêmtaġ ġu dak kuka warara'acat ajukuk—cedaġ ma; ġebum ġu dak kuka ajop apên warara'acat cuk adi ikêrêw wuykukiap kay; wuyġuycũġcũġ tak kuka ajop ikêrêat mujurũġrũġ ip iap kay; wuycoġcoġ tak kuka ajop cũġ ma jekukum ip iap kay.

⁷ Wuyxe warara'acat ikukpin pima, wuybu'um ġu dak kuka ajop warara'acat kay; — Soat ma i'e but Deus xe — i dak kuka acece soat em; warara'acat idipan e'eap wiwim tak kuka ajop; wuyukpiceġẽm ġu dak kuka warara'acat ajukuk. ⁸ Wuyxe warara'acat ikukpin ijodi bima, soat em ma dak ikukpin jeedop ip wuyxe. Wuyxe ikukpin ip iap i'ũm'ẽm ġu. Darem ma bit ip kawênwên Deus a'õbi kawênwên'ukayũ. Ijodi bima acã. Darem ma dak ip kawênwên ya'õba'arêmat'a'õm kawênwên'ukayũ. Ijodi bima acã. Itaybitbũcayũ dak omuy ijodi bima acã. ⁹ Soan ġu wuyetaybit ġasũ—yopĩt ma. Soat ġu dak wuyju imuwênuwên Deus biõġbuk a'õbi—yopĩt ma. ¹⁰ Deus xe bima bit, ka'ũmġu je'e itaybitbũcayũ. Soan ma wuyetaybit acesop. Yopĩt ma imuwênuwên'ukayũ dak ka'ũmġu je'e. Soat ma aceġuwênuwên.

¹¹ Bekin pima bekitkit ekawênap puxim cuk adi oġuy; bekitkit aġuy buxim tak; bekitkit ekukuap puxim tak. Aġokatkan ġasũ bit oce. Bekitkit puxim wekukuap pit cuk ocepere. ¹² ġasũ wuyetaybitbũt ma Deus e'eam. Waroa itabidiġ peat cocoap puxim wuyetaybitbũt ã ixem. Ixe xe bima bit, jewejom ace'e. ġasũ wuyetaybitbũt ma ixem. Ixe bit itaybit cĩcã wuyjum. Guyjom pit wuyetaybit ace'e ixem apên ixe itaybit wuyjum iap co'i.

¹³ Wuyetabut Deus kay. Ixe xe wuydopap wiwim tak wuyju. Warara'acat tak ikukpin cĩcã wuyxe. Deus xe xipat cĩcã wuyetabut pima, ixe xe wuydopap wiwim pima dak. Wuyxe warara'acat ikukpin pima bit, ibodi ma xipat cexe.

14

¹ Xipan warara'acat kukam cuy epejokuda. Soan cuy epe'e Deus biõgbuk emumuũm pu am. Cekawẽn muwẽnap pit warara'acat podi ma xipat. Imẽnpuye:

— A'õbacaap cuy egũm owebe ekawẽn muwẽn ãm — i juy epe'e cebe—Deus pe. ² Ya'õba'arẽmat a'õm kawẽnuwẽn'ukat ma wuywebe gu kawẽnwẽn—Deus pe acã, cekawẽn pa'arẽm wuyxe buye. Ibiõgbuk xipacat a'õbi ixex ya'õba'arẽmat a'õm kawẽnwẽn. Icẽmãn ixex e'em. Warara'acat xex bit cekawẽn pa'arẽm. ³ Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat pit kawẽnwẽn soat peam wuywebeam. Ixex wuybuywatwan big ma wuyetabut am. Wuypararaap mu'ũmu'ũm tak ixex. Wuyguycũgap mukapkam tak ixex. ⁴ Ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn'ukat ma jewebuywatwan acã big ma jetabut am Jesus kay. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat pit soat itabycayũ buywatwan big ma itabut am ip.

⁵ Ocokcoksũ ma kuka oce Deus pe ja'õbacaap ãm puje eywebe ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽn ãm. Ocokcok cĩcã ma bit kuka oce ixex be ja'õbacaap ãm puje eywebe Deus ekawẽn muwẽn ãm. Ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn'ukat xipan kapikpiğ Deus peam. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat pit ixex bodi ma xipan kapikpiğ cebeam. Te'e ma kuka o'jekawẽn ya'õba'arẽmat'a'õm wara'acat ceweju'ũm pima wuya'õm cekawẽn muwẽn ãm ce'awero'ibiyũ be. Te'e ma kuka o'jekawẽn ya'õba'arẽmat'a'õm Jesus kay itabucat buywatwan'ũm puje. ⁶ Okitpitpiyũ, eykay juy oajẽm. Ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn pima bit, eybuywan gu kuka õn, wekawẽn pa'arẽm eyxex buye. Apẽn Deus cuk adi o'guwẽnuwẽn owebe iap muwẽn puje bit, kuka õn eybuywan, apẽn cuk adi ixex omutaybitbiniap muwẽn puje dak. Deus biõgbuk a'õbi imuwẽn puje dak, kuka õn eybuywan, Deus ekawẽn muwẽn puje dak.

⁷ Wuya'õ'ẽ. Yamuydedeap tak ya'õ'ẽ ma. Tarekrek'uk'uk tak ya'õ'ẽ ma—flauta'uk tak ya'õ'ẽ ma, harpa'uk tak. Itaybit'ũmat cedağ'ũm yamuydedem pima bit, ajom i'eyũ imuydedem i kuka o'e ip, warẽmtağ ma yamuydedem puje. ⁸ Kededeg'uk kukat warẽmtağ ma yukmuydedem pima bit, kuka o'jemuxipan gu ip sorarayũ jeju am nopagõğõ ãm. ⁹ Imẽnpuxim ãn ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn pima, ekawẽn cocoayũ dak itaybit gu kuka o'e ip ekawẽn, ya'ĩjojom ma'gu ip. Kawẽnwẽn'ũma ãn ceweju ip iat puxim kuka o'e ip. ¹⁰ Pũğ'ã'õ gu wuyju. Warẽmtaksuğ ma wuya'õ. Wuya'õwarururu. Ibeat'a'õm kawẽnwẽn'ukat xex bit ya'õbapuk. ¹¹ Ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn'ukat pit wũyatka bewiat puxim oxex; õn tak cexex wũyatka bewiat puxim ma. ¹² Deus biõgbuk emumuũm kay jĩjã eyju kuy. Imẽnpuye soat podi ma xipat cĩcãat cuy epejoojuy cexewi. Ya'õbacaap cuy epejoojuy warara'acat puywat am—Jesus kay itabucayũ buywat am.

¹³ Imẽnpuye ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnuwẽn'ukat cuy jekawẽn Deus eju.

— A'õbacaap cuy egũm owebe apẽn cuk adi oceciap muwẽn ãm wa'ĩjojo'ukat a'õm tak — i juy je'e ip Deus pe.

¹⁴ Õn ya'õba'arẽmat'a'õm kawẽnwẽn Deus eju bima, wağuybi gu õn kawẽnwẽn. Obiõgbuk pe acã õn kawẽnwẽn. ¹⁵ Imẽnpuye apẽn paxi oce? Obiõgbuk pe juy ocekawẽn Deus eju, wağuybi dak. Obiõgbuk pe juy ocebibododon tak, wağuybi dak. ¹⁶ “Bay, ãn xipat cĩcã” i'e'em eyju eybiõgbuk pe acã bima, “Xipat cĩcã ma” i'e ba'ore kuka o'e eyweju je'aweroromayũ be, eyekawẽn cekawẽnpa'arẽm cexex ip puje.

— Apẽn xex e'ite e'em? — i acã kuka o'e ip.

¹⁷ Eya'õdip cĩcã ma aco'i eybiõgbuk pe eyju kawẽnwẽn Deus eju. Imẽnpit eyweju je'aweroromayũ buywatwan gu eyju. ¹⁸ Eyekawẽnap podi ma õn pit kawẽnwẽn ya'õba'arẽmat'a'õm. Imẽnpuye:

— ãn xipat cĩcã oxex — i õn e'em Deus pe.

¹⁹ Warara'acat eju awerom pima bit cuy ya'õba'arẽmat'a'õm gu ocekawẽn. Soat ip wa'ĩjojom iat'a'õm acã ocekawẽn ixeyũ mutaybit am. 10.000 palavra ya'õba'arẽmat'a'õm wekawẽn puje, ka'ũma ma kuka itaybit o'e ip. 5 palavra ixeyũ a'õm wekawẽn puje bit, kuka itaybit o'e ip. Imẽn kuka ip osubuywan.

²⁰ Okitpitpiyū, yopīt ma juy eyetaybin ikērēat muḡē ām bekitkit puxim. Bekitkit aḡuy buxim ḡu bit cuy epeyewaḡuyḡuy—yaypanayū aḡuy buxim acā. ²¹ Imēn e'em Deus wuyawēwēap ekawēntup pe:

“Ocekawēn puk ijodiat eju,” i'e'em wuykukukat, i. “Ya'ōba'arēmat'a'ōm puk ocekawēn ceweju ip—wūyatka watwat a'ōm,” i. “Imēnpit wa'ījo pin ḡu juy je'e ip,” i.

Imēn e'em iḡodup.

²² Imēn wuyju ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn Deus soat podi ma ya'ōbaca i'e am itabucayū be ḡu—itabut'ūmayū be acā. Deus ekawēn muwēnuwēn pit wuyju Deus soat podi ma ya'ōbaca i'e am itabut'ūmayū be ḡu—itabucayū be acā. ²³ Jesus kay itabucayū e'awero buje, soat eyju aco'i ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn. Gebuje itabut'ūmat aco'i jajēm eykay—o'ya'ījojo ḡu bukiat tak.

— Teyūku yadaodaoayū — i aco'i je'e ip eyekawēn cekawēn pa'arēm cexe ip puye.

²⁴ Deus ekawēn muwēnuwēn pima bit, itaybit je'e ip ikērēat kuḡ oceju iam—eyekawēn co buje. Ya'ōba'arēmatā'ō o'ya'ījojo ḡu'ibit tak itaybit je'e iboam.

— Deus omuju juy ipiat'ajojoap kay ikērēat kuḡ ōn cexe buye — i je'e eyekawēn co buje.

²⁵ — Ikērēat kay ōn ḡebum soat em — i dak je'e ixē soat pe eywebe—awerom'ayū be.

Jēḡ'aecōḡcōḡ Deus wap:

— Bay, ēn xipat cīcā — i dak je'e Deus pe. — Icēmān Deus omuy eyxe — i dak je'e eywebe.

²⁶ Imēneju, okitpitpiyū, jeymukūyjo ōn cedaḡ ma eye'awero am. Epeye'awero juy eywebuywat am biḡ ma eyetabut am. Eye'awero buje, pūḡ'in cuy ey'in jebibododon Deus kay; wara'at cuy jebureyū ma ḡutaybin; wara'at cuy apēn Deus o'e cebe iap ḡuwēn; wara'at cuy jekawēn ya'ōba'arēmat'a'ōm; wara'at cuy wuya'ōm ma ḡuwēn apēn ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn'ukat o'e iap. Soan cuy epe'e eywebuywat am biḡ ma eyetabut am Jesus kay. ²⁷ Pūḡ ḡu ey'in kawēnwēn ya'ōba'arēmat'a'ōm. Adedem ḡu bit cuy jekawēn pūḡ e'awero buje—xepxep ā. Ebpūḡ tak xipat ma. Xepxem ḡu dak cuy jekawēn ip. Pūḡ ma koap jede. Ixe emūḡ puje wara'at jede kanomūm. Wara'at tak cuy wuya'ōm ma apēn ite o'e iap ḡuwēn. ²⁸ Ka'ūma ma aco'i itaybit apēn ite o'e iap muwēn ām wuya'ōm. Itaybit'ūm pima, mūḡ ma juy ip jeedop. Ya'ōberen ḡu juy jede ip—jewebe acā—Deus pe dak. ²⁹ Xepxep ā juy apēn Deus o'ḡuwēn cebe ip iap ḡuwēn pūḡ e'awero buje. Ebpūḡ tak xipat ma. Ixeyū ekawēn cocom cīcā juy jeedop ip warara'acat.

— Cedaḡ xe'e ixeyū e'em? — i juy je'e ip jewewebe.

³⁰ Wara'acat pe Deus jekawēn mubapuk puje bit, kawēnwēnat cuy jemūḡ wara'acat ekawēn ām. ³¹ Deus jekawēn ḡubapuk pūḡ pe ḡu—soat pe ma. Soat ip i'e but ajo Deus o'e cebe iap. Pūḡ ma juy ḡuwēn. Ixe emūḡ puje juy wara'at ḡuwēn. Imēn bodinmaku ḡuwēn ip. Imēn eēm pima, soat cuy eyetaybin. Soat tak eycokcok epesop. Jewebuywatwan tak cuy epesop. ³² Jekpiwatpin ma jede Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat. Jekpiwatpin ma dak jemūḡ. ³³ Deus icokcok ḡu warēmtaḡ wuye'aweroap kay bit. Cedaḡ ma wuye'awero buje bit, icokcok e'em.

³⁴ Itabucayū e'awero buje juy mūḡ ma jeedop ip aoyū. Imēn je'awerorom soat ka daḡ itabucayū. Abu ayacat o'ḡuydeat ce'awero buje ip? Ka'ūma ma. Aḡokatkayū kukukan ḡu juy jeedop ip aoyū. Judeuyū awēwēap ekawēn tak imēn wuymutaybitbin. ³⁵ Wuysūsūn kuka ace ayacat ekawēn puje aweromayū be. “Apēn ite o'e?” i'e pin pima, jektop eju ma juy jekawēn jeduk'a be ma—awerom pima bit ka'ūma.

³⁶ Eyxewi ḡu Deus ekawēn o'jebapuk—cexewi ma—Deus xewi. Eywebe ā ḡu Deus jekawēn o'ḡuwēn—soat pe ma. Imēneju:

— Oceju acā cedaḡ ma je'awerorom Deus eju kawēnwēnap'a be — i'ūmḡu juy epe'e.

³⁷ Pūḡpūḡ ey'in Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Warara'acat ey'in Deus biōḡbuk emumuūm kuḡayū—ya'ōbacaap kuḡayū.

— Wuykukukat a'ōbi Paulo ijudup mubarararağ wuymukũyjoaptum — i juy je'e ixeyũ ma.

³⁸ Pũğat pit wemudupmubararaktup peat ekawēn kay'ũm pima, ixē e'eap kay ğu juy epesop.

³⁹ Imēneju, okitpitpiyũ: — A'ōbacaap cuy eğũm owebe ekawēn muwēn ãm — i juy epe'e Deus pe. — Ya'ōba'arēmat'a'ōm ğu juy ecekawēn — i'ũmğũ bit cuy epe'e wara'acat pe.

⁴⁰ Awerom pima bit, warēmtağsuğ ğu juy epesop. Cedağ ma juy epeye'awero.

15

¹ Okitpitpiyũ, ğebum cuy epesop kawēn idipat kay. Kuy bima juk adi iboap ekawēn oğuwēnuwēn eywebe. Iboap ekawēn kay eyetabut epesop. Iboap ekawēn tağ eyju jekukum ğasũ dak. ² Iboap ekawēn cekawēntip. Iboap ekawēn cuk adi oğuwēnuwēn eywebe. Deus eydaxijojom iboap ekawēn kay eyetabut puye. Eybu'u'ũm pima, jeydaxijo. Eybu'u bima bit, te'e ma juk eyetabut epesop.

³ Apēn cuk adi oya'ĩjoiap cuk oğuwēn eywebe. Iboap ekawēn podi ma xipat. Cristo oe'ũ ikērēat uk am wuywebe. Oe'ũ apēn ibararak opop Deus ekawēntup pe iap tağ.

⁴ Ixe'ũm o'jomōğ ip witabikũy be. Xepxep xet kap puje dak, Deus ixē o'ğuyū ce'ũ'ũayũ dopap pewi. Waram ğuto o'jetait apēn ibararak opop Deus ekawēntup pe iap tağ. ⁵ Pedro kay o'jebapuk je'ũap tomukadi. Ğasũ 12 beayũ kay o'jebapuk—jemumujuyũ kay. ⁶ Ğasũ jewēju juk adi oekuku'iyũ kay o'jebapuk adeayũ kay—500 beayũ kay. Ade ma buk ixeyũ'in pit itabēğ ma. Warara'acat kuy oe'ũ'ũ ixeyũ'in. ⁷ Tiago kay o'jebapuk ğuyjom. Soat jemumujuyũ kay o'jebapuk ğuyjom.

⁸ Ixeyũ kay jebapukap tomukadi okay o'jebapuk. It kapat wa'ũmat puxim òn, kanomũm okay o'jebapuk puye. ⁹ Imēnpuye obodi ma ip ya'ōbuyxi warara'acayũ Jesus emumujuyũ. Kuy bima Jesus kay itabucayũ be ipiatpi'ajojoan cuk adi ojekukuku. Imēnpuye osũsũn “Jesus emumuju òn” i'e am. ¹⁰ Deus pit soat podi ma xipan okuğ, xipat ğu ma'ğũ òn. Imēnpuye juk omuy Jesus emumujum. Te'e ğu juk omuy. Warara'acat ekapikap podi ma juk adi ocekapikpik Jesus emumujuyũ ekapikap podi ma. Wa'ōbacaam ğu bit cuk adi ocekapikpik—Deus a'ōbacaam acã. Ixe wa'ōmucanucan'uk osunuy soat em. ¹¹ Kawēn idipat acã oğuwēn eywebe. Warara'acayũ dak ibeat acã o'ğuwēn eywebe—Jesus emumujuyũ. Abu imuwēnuwēn iat pit yoboğ ğu. Cekawēn pit yoboğ. Iboap ekawēn kay juk eyetabut epesop.

¹² — Deus waram ğuto Cristo o'ğutait ce'ũap tomukadi — i wuyju e'em.

Imēnpuye:

— Deus waram pit ce'ũ'ũ'ibiyũ ğutait ğu — i'e'em te'e ma pũğpũğ ey'in.

¹³ Ixeyũ e'eap icēm pima bit: — Deus waram ğuto Cristo o'ğutait ğu — i dak e'em ip. 1

¹⁴ Deus pe waram ğuto Cristo mutait'ũm pima bit, te'e ma kuka kawēn idipat wara'acat pe—te'e ma dak kuka adi eyetabut iboap ekawēn kay.

¹⁵ — Deus waram Cristo o'ğutait — i wuyju e'em.

Ixeyũ e'eap icēm pima bit, napa ma wuyju e'em:

— Deus Cristo o'ğutait — i.

Deus waram ğuto ce'ũ'ũayũ mutaicin ğu iap ekawēn icēm pima, Cristo dak waram ğuto o'ğutait ğu. ¹⁶ Waram ğuto ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'ũm pima, Cristo dak waram ğuto o'ğutait ğu. ¹⁷ Ixe be waram ğuto Cristo mutait'ũm pima, te'e ma juk eyetabut cekay. Ikērēat kuğ mabuk eyju. Ixe be imutait'ũm pima, ipiat'ajojoap kay epeju eye'ũ buje. ¹⁸ Ixe be imutait'ũm pima, Cristo kay itabucayũ'ũm'ũm wũy ma opop ip Deus wi. Ipiat'ajojoap pe ma ip opop. ¹⁹ Ijodi bima acã du Cristo xipan wuykuğ? Wuye'ũ buje bit wuykay ğu xe'e? Imēn pima, warara'acat podi ma kuka wuyğuyçũğ ace.

²⁰ Imēnpit ixeyũ e'eap icēm ğu. Deus waram ğuto Cristo o'ğutait. O'ğutait waram ğuto soat webekitkiyũ'ũm'ũm oğutait iam wuymutaybit am. ²¹ Soat je'ũ'ũm ace'e pũğ ma ağokatkat ikērēat o'ğugē buye. Imēnpuxim soat acejetait waram wara'at pit idipat o'ğugē

buye. ²² Soat je'ũ'ũm ace'e wuyju Adão naxegebitbit puye. Imēnpuxim waram acejetait Cristo eju mūg'i wuyju buye. ²³ Cristo koap o'jetait waram. Guyjom pit Cristo a'ōkayayũ waram ġuto jetait. Waram acejetait ixē ajēm puje. ²⁴ Cristo Deus kay'ũmayũ a'ōbacaap ġu'ũm. Soat ġu'ũm. Soat xipat'ũmayũ kukukat a'ōbacaap ġu'ũm. Soat ya'ōbuyxiat a'ōbacaap tak ġu'ũm. Soat ya'ōcaat a'ōbacaap tak ġu'ũm. Ka'ũma ma kũyjobit jeenuy ixeyũ a'ō kay. Deus a'ō kay acā jeedop ip kũyjobit.

— Ēn acā soat kukukat. Soat kũyjobit a'ō kay acā — i soat je'e ip Deus pe.

²⁵ Cristo soat kukukan je'e Deus pe cekay itakomaayũ a'ōbacaap mu'ũm puje. Soat jeedop ip kũyjobit Cristo a'ō kay. ²⁶ Wuye'ũap wuykay itakomaat puxim. Wuyparara wuykay itakomaat puxim. Wuyparara dak je'ũm. Deus soat kukukan pima bit ace'ũ ġu. ²⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus soat a'ōbacaap o'ģu'ũm, i. Soat jeedop ip kũyjobit ixē a'ō kay, i.

Deus soat a'ōbacaap ġu'ũm. Soat jeedop ip kũyjobit Cristo a'ō kay. Ja'ōbacaap pit ġu'ũm ġu. ²⁸ Cristo a'ō kay am Deus pe soat mukũyjo buje, Cristo jeenuy kũyjobit Deus a'ō kay—jebay a'ō kay. Koap cebay soat ġukũyjo ja'ō kay am. Gasũ:

— Ōn tak kũyjobin oce a'ō kay — i je'e ipot jebay be.

Deus soat ipi daġacat kukukan jeenuy kabi beacat kukukan tak. Soat em jeenuy ixeyũ kukukan. Ixeyũ kukukap i'ũm'ēm ġu.

²⁹ Deus pe ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'ũm pima, te'e ma pũġpũġ ey'in jemubatisasanan ce'ũ'ibit tieġ.

— Deus waram ġuto ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicin ġu — i napa ma e'em ixeyũ.

Ixeyũ e'eap icēm pima bit, te'e ma jemubatisasanan ip ce'ũ'ũ'ibit tieġ. ³⁰ Ixe be ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'ũm pima, te'e ma soat kabia oaoka ojuyap cocom ōn. Imēnpit waram ġuto ip imutaicit'uk. Imēnpuye te'e ġu wuyaoka ojuyap cocom wuyju. ³¹ Ocokcok eykay, wuykukukat Jesus Cristo eju mūg'i eyju jekukum puye. Imēnpuye:

— Soat kabia oaoka ojuyap cocom ōn, okitpitpiyũ — i ōn e'em eywebe.

³² Ijopka be dak cuk adi we'ũpinpinap ojojoko wida ika'uat eju ocebacacanap puxim. Deus ekawēn muwēnuwēn pima, we'ũpinpinap ojojoko ijopka be—Ēfeso ka be. Omucokcok am imuwēn puje, te'e ma kajuk we'ũpinpinap ojojoko.

— Kuyaje ace'ũ. Imēnpuye juy jekōnkōn acā ajop, tikōnkōn tak — i te'e ma e'em itabut'ũmayũ.

Deus pe ce'ũ'ũ'ayũ mutaicit'uk'ũm pima, ixeyũ e'eap taġ cuy ajeku.

³³ Eyday'em'um cuy epesop wara'acat pe eymuġuykukuap puxim. Ikērēat mujurũġrũġxiat purem pima, wuyju dak kuka cūġ ma wuyekukuap acepere ma ixeyũ buxim ikērēat mujurũġ ām. ³⁴ Pũġpũġ ey'in pit eyetaybit ġu Deus e'e am. Imēġām ōn e'em eymusūsūn ām. Waram pit cuy eyaġuysan epesop. Ikērēat mujurũġrũġap cuy epeyepere!

³⁵ Imēnpit:

— Apēntak Deus waram ce'ũ'ũ'ibiyũ ġutait? — i je'e aco'i pũġ ey'in owebe. — Apebitak ixeyũ jebin je'e iisuat? — i je'e aco'i owebe.

³⁶ Eyetaybit ġu eyju. Kadaida dadadam wuyju ipi be. Tamuwexat puje acā kadaim e'em. ³⁷ Kadai ġu wuyju taidadam—warēmtaksuġta ma. Trigoda aco'i taidadam wuyju—warēmtaksuġta ma. ³⁸ Deus jekpiwatpin ma tamuwexaxan kadaim. Kadaida taida'ibita buxim ma jedaewexaxan yaypan puje—wara'atam ġu.

³⁹ Soat itabēġayũ ēn pũġēn ġu. Wuyēn pũġēn. Pucaēn pit wara'atēn ma. Wasūēn tak wara'atēn ma. Aximaēn tak wara'atēn ma.

⁴⁰ Imēn ma opop kabi be dak warēmtaksuġat ma. Ipi daġ tak imēn ma—warēmtaksuġat ma. Kabi beacat idip. Ipi daġacat tak idip. Jewejojo'i ġu bit ip idip. ⁴¹ Imēntak kaxie iesop. Kaxiamat pit ġuto iesop warun ma. Kasopta bit ġuto taesop warun ma. Jewejojo'i ġu ip isop. Imēntak pũġpũġta bit ġuto kasopta wara'atasop co'i ġu—tasop warun ma.

⁴² Imēnpuxim Deus waram ġuto wuymutaicin. Wuykot puje wuyjebit ierep e'em. Waram ġuto imutait puje bit, ierep pa'ore je'e. ⁴³ Wuykot puje ikērē e'em wuyjebit ibaca ġu dak. Waram ġuto imutait puje bit, idip cīcā je'e. Ibaca jījā dak je'e. ⁴⁴ Wuykot puje, ijodiat'ūm jebit ma wuyjebit. Waram ġuto wuymutait puje bit, wara'an je'e. Deus biōġbuk emumuġē jebin je'e wuyjebit. Ijodi bima wuyjebit ijodiat jebit ma. Waram wuymutait puje bit Deus biōġbuk emumuġē jebit wuyjebin je'e. ⁴⁵ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus koapat aġokatkat o'ġuġē—Adāo o'ġuġē, i. Ijebin o'ġuġē cebeam ijodiat jebin ma, i.

Kanomūmat Adāo bit ijodiat jebit podi ma. Ixe biōġbuk pit wuymutaicit'ukat. Kanomūmat Adāo i wara'at putet Jesus Cristo butet. ⁴⁶ Koapat pit wuyjebit ijodiat jebit ma. Guyjom pit Deus wara'at jebit je'ġūm wuyjebin. Jebiōġbuk muġēġē je'ġūm—kabi beat jebit. ⁴⁷ Koapat Adāo ka'wi muġēġē osunuy. Kanomūmat pit o'kop kabi bewi—wuykukukat Jesus. ⁴⁸ Ijodiat jebit ka'wi muġēġē Adāo jebit puxim. Kabi kay cumayū bit wara'at je'jat jejebin je'ū buje—Cristo jebit puxim—kabi beat jebit puxim. ⁴⁹ Gasū ka'wi muġēġē buxim wuyju. Guyjom pit kabi beat puxim acesop.

⁵⁰ Okitpitpiyū, imēn ōn eymutaybin pin. Deus soat kukukan pima ka'ūma ma je'ū. Imēnpuye ijodiat jebit kuġ pima aceōm ġu cexe ixe soat kukukan pima—ierep em iat kuġ pima. Ierep em iat ġu jeenuy cexe.

⁵¹ Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay. Soat ġu ace'ū. Dao ma bit Deus soat wuyju wuymuwexat. Kuy bima iboap iba'arēm osodop soat xe wuyxe. Gasū bit ibapuk o'e. ⁵² Dao ma wuymuwexat wuyetapokap co'i. Ixe wuymuwexat amām parasuy jo'iat muyde buje. Parasuy jo'iat ġuyde kabi be. Imuyde buje, Deus waram ġuto itabucayū'ūm'ūm jebit ġuyu ipi bewi. Iisuat je'ġūm ijebin. Waram ġuto itait je'e ip. Waram pit je'ū ġu ip. Soat em itait ip jeedop. Wuyju wuyetait pima parasuy jo'iat muyde buje, iisuat je'ġūm wuywebe dak wuyjebin. ⁵³ Ijodiat jebit je'ū'ūm. Ierep e'em. Deus pit ibeat jebit ġuwexat kabi beat jebin—ierep ġuian, je'ū ġuian. ⁵⁴ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Ka'ūmġu je'e je'ūap Deus soat kukukan pima, i. Soat kūyjobit jeedop ip Deus a'ō kay, i.

Deus je'ūiat ġuwexat je'ū ġuian, i.

Imuwexat puje ibodup peat ekawēn co'i je'e.

⁵⁵ Wuye'ūap dat pe wuyeiduap co'i. Deus pit ce'ūat mutaicin dat tōġta'ukap puxim. Je'ūaptip'ūm pima, ka'ūma buxim ace'e wuyparara. Acesupi'ajo ġu dak ipiat. Pūġ em tak ka'ūma.

⁵⁶ Soat ace'ū ikērēat kuġ puye. Ikērēat mujurūġrūġap dat tōġta buxim. Wuyetaybit wuyju ikērēat kuġ iam Deus ekawēn cocom puye. ⁵⁷ Deus pit wuya'ōmucanucan wuywebe ikērēat mujurūġap puxim, wuykukukat Jesus Cristo a'ō daġ wuyju jekukum puye. Imēnpuye:

— Soat podi ma ēn xipan ocekuġ — i juy ace cebe.

⁵⁸ Imēneju, okitpitpiyū, oxe ikukpinayū, eyaġuywarururun ġu juy epesop! Eybu'um ġu dak cuy epesop eyetabut am Cristo kay. Soat em cuy kapikpiġ epesop wuykukukat peam. Ixe a'ōbacaam kapikpiġ pima, te'e ġu kuka acekapik.

16

1 — Ocedinheiro juy oceġuxipan imuju am Deus ebekitkit pe—Judéia eipi watwat pe — i juk epe'e owebe eyemudupmubararaktup pe kuyatup pe.

Epeġuxipanpan cuy! Apēn cuk Galácia eipi watwat pe oceceiap taġ cuy eyju dak epeġuxipan—apēn cuk itabucayū be oceceiap taġ. ² Soat edomingo be eyedinheiro'in cuy epeġuxipan. Ade ma ikuġayū adem ma juy ġuxipan. Ade'ūm ikuġat pit adem ġu juy ġuxipan. Imēn eyju ġasū imuxipanpan pima:

— Eyedinheiro'in cuy epejat — i ġu kuka oce eywebe eykay oajēm puje.

Oajēm puje at ġu juy epeğuxipanpan. Gasũ dak cuy epeğuxipanpan. Soat cuy je'e ixipan oajēm puje. ³ Oajēm puje ağokat kayũ oğuju Jerusalēm ka kay—eyemunaēyũ. Cartadup tak otupmubararak eyedinheiro eju tupmujuaptum. Eyedinheiro tujowat ip cartadup tak. ⁴ Oju ba'ore'ũm pima bit òn tak oju ceweju ip.

⁵ Macedônia eipi dağ cuy ojeku. Macedônia eipi dağ weku epere buje bit, eykay juy oajēm. ⁶ Ibun ma aco'i oğuy eyxe. Ihi bun aco'i oğuy. Guyjom cuy obuywan epe'e ojuap tağ weku am. ⁷ Darem ġu onuy pin eyxe—ibun ma. Wuykukukat ibikuy bima, ibun ma oğuy eyxe.

⁸ Ijoce bit oğuy Pentecostes epeta ajēmap wiwim—Éfeso ka be. ⁹ Adeayũ mutaybin put owebe ijoce. Jesus ekawēn muwēnuwēn òn adeayũ be. Warara'acayũ bit itakoma okay, Jesus muwēnuwēn òn puye.

¹⁰ Obuxim Timóteo dak kapikpiğ wuykukukat peam kawēn idipat muwēnuwēn. Imēnpuye eykay yajēm puje juy xipan epejukuk ikabap i'e am eyxe. ¹¹ Ixe juy epeğupubun ġu yaypan'isu ma'ġu. Ixe epicap wiwim òn wuykitpitpiyũ eju. Imēnpuye juy ixe epesubuywan icokcoğ cepit am okay.

¹² — Ēn tak cuy eju Corinto ka watwat jom wuykitpitpiyũ eju — i juk adi oce wuykitpit Apolo be.

Ade em ma imēn cuk adi ocece cebe.

— Gasũ ġu aco'i oju — io'e owebe.

Iju ba'ore'ũm pima bit, je'ju eykay.

¹³ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim Cristo kay. Eyetabun cĩcã juy epesop cekay. Eya'õcam cuy epesop. Wara'at kaykay kay ġu juy eyetabucap epejukuk. ¹⁴ Warara'acat ikukpinap tomuju juy epeyekapikpik.

¹⁵ Kuy eyetaybit Estéfanas—ibadípyũm tak. Ixeyũ koap ma itabut o'e Jesus kay Grécia eipi watwat'in. Soat em Deus ebekitkit puywatwan ip Estéfanasyũ. Okitpitpiyũ, ¹⁶ ixeyũ a'õ dağ cuy epekuku—ixeyũ eju kapikpik'ukayũ a'õ dak.

¹⁷ Ococok cĩcã Estéfanas ajēmap kay, Fortunato ajēmap kay dak, Acaíco ajēmap kay dak. Eywebe obuywan pa'ore bima, ixeyũ ma obuywatwan. ¹⁸ Ixeyũ omucokcokcoğ cĩcã. Eymucokcokcoğ tak cuk adi ip osodop. Xipat cĩcã ip oxe. Eyxe dak aco'i xipat ma ip.

¹⁹ Ásia eipi watwat kato mujujum eywebe—itabucayũ. Áquila, Priscila dak kato mujujum eywebe, soat ixeyũ duk'a be je'aweroro'ukayũ dak, wuykukukat kay itabucayũ.

²⁰ Soat wuykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—oxeayũ.

Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe. ²¹ Obubin ma Paulo dak kato mujujum eywebeiaptup mubarararağ òn.

²² — Wũy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom wuykukukat kay'ũmayũ — i òn e'em. — Ocekukukat, ajēm cuy! — i dak òn e'em.

²³ — Ocekukukat, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk—ekayayũ ejukuk — i òn e'em Jesus Cristo be.

²⁴ Eykukpin cĩcã oxe—soat wuyju Jesus Cristo eju mũğ'i jekukum puye.

Ibũrũ ma.

CORINTO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Corinto ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Deus ebekitkiyũ adeayũ beaptum, Grécia eipi watwat beaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ. Tupmubarararağ òn wuykitpit Timóteo eju—wuyxe ikukpinat eju.

²— Bay, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

³— Soat podi ma ãn xipat — i juy acece Deus pe. Ixe ma wuykukukat Jesus Cristo ebay. Ixe ma wuyebayat tak. Soat em xipan wuykuğ. Soat em wuybuywatwan. ⁴ Xipat'ũmat jebapukpuğ ocewebe bima, ixe ma oxebuywatwan. Imẽnpuye warara'acayũ be xipat'ũmat ebapuk puje, ocetaybit ibuywat am ip, ipiatpi'ajojom ip pima dak. Ocetaybit ixeyũ buywat am, Deus soat em kuy oxebuywatwan puye. ⁵ Apẽn Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap puxim oceju dak ipiatpi'ajojom ocetabut Cristo kay buye. Imẽnpit biğ ma oceju ipiatpi'ajojom pima, biğ ma ixe dak oxebuywatwan oca'õmucanucan.

⁶⁻⁷ — Deus oxebuywatwan e'em — i juk adi oce eywebe kuy bima. — Deus ocedax-ijojom ipiat'ajojoap kay ocejuap puxim — i dak cuk adi oce eywebe. Imẽnpuye Deus kay'ũmayũ oce kay kay jĩjã. Ipiatpi'ajojoan ip ocewebe. Wuyju ipiatpi'ajojom pima bit, Deus wuybuywatwan cĩcã. Kuy eyetaybit iboam. Imẽnpuye:

— Wuyju dak ipiatpi'ajojom pima, Deus wuybuywatwan jeenuy — i juy epe'e'e eyewewebe a'õmucan am. — Wuykay'ũmayũ wuykay kay bima dak, ixe wuybuywatwan ma jeenuy — i juy epe'e'e eyewewebe.

Ixe ma eya'omucanucan jeenuy eywebe eyetabucap epereap puxim.

⁸ Okitpitpiyũ, ade jĩjã xipat'ũmat o'jebapukpuk ocewebe Ásia eipi be bima. Iboap cuy oğuwẽn eywebe eyetaybit'ũmap puxim. Ipiat ocesupi'ajo jĩjã. Ipoxi jĩjãat kuğ oceweju iap co'i ma juk adi oce kuku. Tũybe aceap iãn cuk adi oce'e. ⁹ Tũybe warara'acat wuyaoka iãn cuk adi oce'e. Imẽnpuye juk adi ocetaybit ocesop iba'ore ocewebe jewedaxijoam iam, Deus pe acã iba'ore ğu ocedaxijoam iam tak. Ixe be acã imutait put ce'uat tak. ¹⁰ Ixe juk adi ocedaxijojo warara'acat pe ocaokaap puxim. Ixe ma ocedaxijojom jeenuy soat em. Ocedaxijojom jeenuy xipat'ũmat ebapukpuğ ma'ğuy ocewebe. Imẽnpuye ocetabut cĩcã cekay. ¹¹ Eyju dak cuy oxebuywatwan epesop kawẽnwẽn pima Deus eju ocewebeam. Deus tak oxebuywatwan jeenuy, ocewebeam eyju kawẽnwẽn puye. Xipat cĩcãat je'ğũm ocewebe. Xipan jeenuy ocekuğ. Imẽnpuye adeayũ je'e cebe:

— Bay, soat podi ma ãn xipat, xipan Pauloyũ ejukuk puye — i. — Ën xipat cĩcãat ùmũm cebe — i dak je'e ip cebe.

¹² Abu buk oceğuykuku? Ka'ũma ma. Cedağ ma juk adi oce kuku. Xipan ma juk adi ocesop warara'acat kuğ. Eykuğ pit ibodi ma ocesop xipan eykuğ. Icẽmãn oceju iboam e'em. Apẽn cedağ ocexe iap tağ oceju jekukum, ocetaybit cĩcã buye ğu—Deus oxebuywatwan puye acã; ixe soat em xipat cĩcãat ùmũm ocewebe buye dak. Imẽnpuye ocecokcok ocekuap kay cedağ ma oce kuku buye. ¹³ Kawẽn iba'arẽmatup mubararağ ğu òn eywebe—kawẽn ibapukatup acã. Obu'u ma juk adi oğuy eymuğuykuku cartadup pe. Eyetaybitbũt ã òn. Imẽnpuye juy omuymuy ğu bit epesop! ¹⁴ Guyjom pit aco'i eyetaybit cĩcã epe'e òn. Eycokcoğ epesop okay ğe buje bit. Òn tak ocokcoğ oce eykay waram wuykukukat Jesus ajẽmap kabia be.

¹⁵⁻¹⁶ Koap pima bit cuk adi a'ğuy wa'õ kay jĩjã epesop. Imẽnpuye eyjo pin cuk adi oğuy Macedônia eipi kay cum pima, ibocewi jepin pima dak. Imẽn eyjojo buje kuka juk

xepxep em oğuy eymucokcoğ Deus ekawën eymutaybitbin. Eyju dak kuka juk obuywan epe'e Judéia eipi kay oju am. ¹⁷ Wetaybit'üm tu oğuy eyxe eykay iju pin pima?

— Ewekay acã ên êbum — i du eyju e'em owebe? — “Cum òn eykay,” i ên e'em ocewebe cum'üm pima — i du eyju e'em owebe?

Imên ğu òn e'em! ¹⁸ Deus pit napa ğu e'em. Soat em ja'õ dağ e'em. Òn tak inapa bit oce ğu. Deus itaybit iboam.

— Hm hm. Cum òn eykay — i'ümğu òn e'em, cum'üm pima bit.

¹⁹ Òn ma Jesus Cristo juk adi oğuwënuwën eywebe. Timóteo dak cuk adi ixé ma o'ğuwënuwën eywebe, Silas dak. Ixe Jesus Cristo Deus ipocat.

— Em òn — i'ümğu ixé e'em em'üm pima.

Ja'õ dağ pit soat em ma e'em.

²⁰ — Xipacat oğüm eywebe — i'e'em Deus wuywebe.

Ibo bubum ma wuyju xipacat pupum, Jesus Cristo Deus a'õ dağ iümüm wuywebe buye. Imēnpuye:

— Imên cuy je'e, soat em Deus ja'õ dağ e'em puye — i wuyju e'em soat pe. Imēnpuye:

— Warara'acat podi ma Deus idip — i'e'em adeayũ dak.

²¹ Deus ma ja'õbacaap ümüm wuywebe Cristo ekukuap puxim wuyeku am. Ixe ma juk wuynaë jebekitkin. ²² Wuybutet mubarararağ wuybubut pe teku juy obubut iap mubapuk am soat pe. Imēnpuxim Deus tak jebiõğbuk o'ğuoñm wuywebe teyũku webekitkit iap mubapuk am soat pe. Ixe biõğbuk wuywebe bima, wuyetaybit soat wuywebe iüm piniat acejat iam.

²³ Deus itaybit icēmān òn e'em eywebe iam. Eykay oju buje bit, kuka mo òn eymukorēm. Imēnpuye oju ğu eykay eymukorēmap puxim. Obu'u eymuğuycũğ.

²⁴ Jeymukũjo ğu bit oceju eyetabut am, kuy eyetabut cĩcã buye. Imēnpit eycokcok cĩcã ğu buk—eycokcoksũ ma. Imēnpuye ocexe eymucokcok pin.

2

¹ Imēnpuye:

— Odaobu'u'u Corinto ka beayũ kay imukorēmap puxim ip—imuğuycũğap puxim tak ip — i juk oce owebe ma.

Omucokcokcoğ cuk adi epesop kuy bima. ² Owebe eymuğuycũğ puje bit, abu kuka omucokcoğ? Ka'ũma ma! Soat kuka eyğuycũğ epesop. Imēnpuye oju ğu eykay obu'u eymukorēm puye. ³ Imēnpuye koapatup cuk otupmubararak cartadup eymukorēmapup. Ikērēat muğēğēap cuy epeyepere oajēm awap. Eywebe omuğuycũğap kay ğu juy òn oajēm puje. Eywebe omucokcoğap kay acã juy òn. Òn ocokcok pima, eyju dak eycokcok ma epesop. ⁴ Oğuycũğ cĩcã eykay bima ibodup cuk otupmubararak eywebeaptup—wağuybabi'üm eykuğ pima. Wetadidetoğ ma juk adi otupmubararak. Eymuğuycũğap ojuy ğu bit cuk otupmubararak—eymukũjoap ojuy acã. Eymukũjo pin cuk adi oğuy eykukpin cĩcã oxe iam.

⁵ Iğo bit cuk adi omuğuycũğ cĩcã ağokatkat, eyxeat, ikērēat muğēğē'ukat. Iğo juy epeğukorēm iaptup cuk adi otupmubararak eywebeaptup koapatup. Omuğuycũğap podi ma bit iğo juk adi eymuğuycũğcũğ osunuy pũğpũğpũğ ey'in. Eya'õpuruğ ğu bit cuy epeğukorēm—eya'õdidim ma. ⁶ Ade ey'in cuk kuy iğo o'ğukorēmrēm waram ğuto cedağ ma ceku am. Kuy juy o'e. Waram pit epeğukorēm ğu. ⁷ Gebum ğu juy epesop ğasũ bit apên ixé ikērēat o'ğugē iap kay. Epesubuywan ğasũ bit. Iburem cuy epesop big ma iğuycũğap puxim—Deus ikērēat ju'uk ğu owebewi i'eap puxim. ⁸ Xipan cuy ixé epejukuk ğasũ bit imutaybin am ocexe ekukpin cĩcã iam. ⁹ Kũyjobit paxi adi ip wa'õ kay iam cuk adi oğuy wetaybin pin. Imēnpuye juk ibodup otupmubararak eywebeaptup koapatup. ¹⁰ Iğo ağokatkat cuk adi omuğuycũğ ikērēat muğēğē'ukat. Imēnpit eyju gebum'üm pima apên ikērēat o'ğugē iap kay, òn tak gebum ğu oce iboap kay. Wağuyba'üm iboap kay

Cristo etabutpe. Wağuyba'üm puje, xipat ma je'e eywebeam tak. ¹¹ Gebum ġu oce iboap kay Satanás pe wuyağuyba'arēmap puxim. Wuyetaybit apēn Satanás jewağuymuğēğēm. Ibikuy jġā wuywebe ikērēat muğēğēan.

¹² Kuy ma juk oju Trôade ka be kawēn idipat muwēn ām iboka watwat pe—Cristo muwēn ām cebe ip. Iba'ore jġā osunuy iju am. Emukacūğap puxim wuykukukat pit omuju kawēn idipat muwēn ām cebe ip. ¹³ Wağuybabi'üm cġcā juk a'ğū oğuy, wuykitpit Tito dobuxik'üm puye. Imēnpuye ocewemuwēn ibo ka watwat pe. Macedônia eipi kay juk oju ikudadam.

¹⁴ Kuyje ya'ōcaat oexe nopagōğōap tağwi taomūnmūn'ibiyū kuğ. Soat etabutpe oexe—jebekitkit etabutpe. Imēnpuxim Deus tak soat em wuya'ōmucanucan Cristo eju mūğ'i wuyeku am soat etabutpe jebekitkit etabutpe. Apēn soat tağ te'okuat jepōğpōğpōğ iap puxim Deus tak wuymujum soat kaka dağ. Wuymujum Cristo ekawēn muwēn ām soat ka watwat itaybit am ixem. Imēneju:

— Warara'acat podi ma ēn xipat! — i juy ace cebe—Deus pe.

¹⁵ Kuyje paġyū te'okuatōm mupikupik'uk osodop ip tiğmuju am Deus kay. Wuyekukuap te'okuatiğ puxim, wuyju Cristo bikuyap tağ jekukum puye. Cristo ijoptiğ tiğmuyuhum Deus kay. Te'okuatiğ jediğepōğpōğpōğ Deus taxijom'iaiyū be te'oyōn ām, ipiat'ajojoap kay cumayū be dak te'oyōn ām. ¹⁶ Ipiat'ajojoap kay cumayū xe wuyju Cristo bikuyap tağ jekukum iap te'okōōmat puxim e'em—wuye'ū'ēmate'o buxim. Deus taxijom'iaiyū xe bit te'okuat puxim e'em wuyekukuap—wuymu'ada'adaapte'o buxim. Abu-be Cristo imuwēn put wara'at ka watwat pe? ¹⁷ Deus a'ōbiat pe acā! Deus pe wuymuju buje, cedağ ma Cristo ağuwēnuwēn. Warara'acat muğuykukuku'uk'ūmayū wuyju. Deus etabutpe wuyju imuwēnuwēn. Warara'acat pit warēmtağ ma Cristo muwēnuwēn. Imuwēnuwēnapei kay jġā dak e'em ip. Tūybe Cristo muwēnuwēn pima wuybuyxi jġāan ace'e iān e'em ip. Ixeyū buxim ġu oceju bit.

3

¹ Warēmtağ ma eymutaybitbin'ukayū buxim ġu oceju bit.

— Xipat cġcā oceju — i'ūmğū oceju bit e'em warara'acayū be.

Ijoptup kukat xipat iaptup kay xe'e oceju eyxewi cartadup? Ka'ūma. Kuy ocetaybit eyju xipat iam. Iboaptup kay xe'e eyju ocexewi dak? Ka'ūma. Kuy eyetaybit oceju xipat iam. ² Oceju bit cartadup kay ġu eyxewi Pauloyū xipat iaptup. Eyju ma ocemudupmubararaktup puxim cartadup puxim. Apēn eyju cedağ ma jekukum iap co buje soat je'e:

— Paulo xipat. Cedağ ma Corinto ka watwat o'ğutaybitbin — i.

Imēn je'e ip apēn cuk ikērēat muğēğēap epeyepere iap co buje dak. ³ Eyju cartadup puxim—Cristo emudupmubararaktup puxim. Tintadim ġu o'tupmubararak. Wita'a erūn'a be ġu dak opop ibararak. Deus biōğbuk pit cuk eyağuydadam o'e—soat em itabēğat biōğbuk ma. Eyağuydadam o'e ocewebe kawēn idipat muwēn puje eywebe. Imēnpuye eyekukuap cartadup puxim.

⁴— Oceju xipat — i oceju e'em eywebe, ocetabut cġcā Deus kay buye, Cristo kay dak.

⁵ Deus ocebuywan'üm pima, iba'ore kuka o'e ocewebe Cristo muwēn ām warara'acat pe. Imuwēn put ocewebe ixē ocebuywatwan pima acā. ⁶ Ixe ma ocebuywatwan kawēn iisuat muwēn ām soat ka watwat pe—apēn ixē soat ijodiacat taxijo pin iap ekawēn muwēn ām.

— Soat ekawēn tağ eyeku'üm pima Deus pe wuyawēwēap ekawēn tağ, ixē wi wūy ma epesop eye'ū buje — i'ūmğū oceju e'em warara'acayū be. — Ibiōğbuk xipacat eyağuydadam pima, Deus xe ma epesop eye'ū buje — i acā oceju e'em.

Wuyawēwēap ekawēn tağ jeku ojuy e'em ip adeayū. Jewedaxijo ojuy dak e'em ip. Iba'ore imēnpit cewedaxijo am ip. Imēnpuye wūy ma ip dopdom Deus wi. Ibiōğbuk xipacat wuyağuydadam pima bit, Deus xe acesop soat em.

⁷ Kawēn kuyat pit ibararak osodop witadopa be—topaerūnatopa be. Deus dipap o'jebapuk iboap ekawēn muwēn puje Moisés pe. Idip cīcāat o'jebapuk. Imēnpuye Moisés osunuy topa jo ba'ore soat pe jebekitkit pe—Israel naxegebitbit pe. Topa jo ba'ore osunuy topasopsup puye Deus dipap kuḡ. Guyjom pit topasopsup ḡūḡūn ā o'e. Imēnpit iba'ore soat pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jeku ojuyat wūy ma jeenuy Deus wi je'ū buje. ⁸ Gasū bit Deus jebiōḡbuk moōmōm wuywebe soat em wuynuy ām jexe. Iboap idip cīcā wuyxe. Wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyekuap idip cīcā. Deus jebiōḡbuk muōmōm wuywebe iap pit ibodi ma idip wuyxe. ⁹ Iba'ore soat pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jeku am kawēn kuyat taḡ. Imēnpuye:

— Ikērēat kuḡ eyju oxe — i'e'em Deus soat pe wuywebe.

Wuyawēwēap ekawēn pit cekawēntip. Ibodi ma kawēn iisuat pit cekawēntip. Kawēn iisuat taḡ jekukum pima, cūḡ ma acesop Deus xe. ¹⁰ Moisés Deus dipap o'jojjo kawēn kuyat muwēn puje. Cekawēntip osunuy. Gasū bit cūḡ ma acesop Deus xe kawēn iisuat taḡ jekukum pima. Kawēn kuyat podi ma cekawēntip osunuy kawēn iisuat. ¹¹ Kawēn kuyat cekawēntip osodop. Ibun am ḡu bit Deus o'e “Iboap ekawēn taḡ cuy epeku,” i. Daream ma. Kawēn iisuat pit kawēn kuyat podi ma cekawēntip. Soat em ma juy iboap ekawēn taḡ ajeku.

¹² Soat em Deus xe acesop iap wiwim cīcā wuyju. Imēnpuye wuybisūsūn ḡu kawēn iisuat muwēn ām soat pe. ¹³ Moisés buxim ḡu wuyju. Ixe Moisés paḡo ierūnat kuḡ osunuy jedopa ajuy am. Ibu'u osunuy jebekitkiyū be jedopasopsep ḡūsūnap coan. ¹⁴ Topa jjom ip osodop iḡūḡūn ā Moisés ebekitkit—Israel naxegebitbit. Itaybit ḡūḡūn ma dak osodop ip Deus ekawēn jedopa eju paḡo kuḡap co'i ma. Gasū dak iba'ore jījā ixeyū etaybin am apēnape Deus e'em iam cekawēntup cocom ma'ḡu ip. Cekawēn pa'arēm cexe ip kawēn kuyat. Cristo eju jemūḡ puje acā itaybit je'e ip cekawēn. ¹⁵ Wuyawēwēap ekawēntup co buje, ḡasū dak itaybit ḡūḡūn ma ip—Moisés pe o'ḡuwēn iap ekawēntup co buje. Itaybit ip yopīt ma. Jedopa eju paḡo kuḡat co'ma ip itaybit. ¹⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus paḡo o'ju'uk Moisés dopa ejuwi cepit puje wuykukukat kay, i.

Imēnpuxim ḡasū dak wuywebe ikērēat muḡeḡēap epere buje Deus ikērēat ju'uk wuywebewi paḡo o'ju'ukiap puxim. Ikērēat ju'uk wuywebewi wuyetabun puje wuykukukat Jesus kay. ¹⁷ Ibodup pe wuykukukat Deus biōḡbuk iape. Ixe wuymuisusun soat em Deus xe wuynūy ām wuye'ū buje. Ixe biōḡbuk wuywebe bima, wuyetaybit wuyju cūḡ ma Deus xe Jesus kay wuyetabut pima acā iam, wuyawēwēap ekawēn taḡ jekukum pima ḡu iam. ¹⁸ Wuyju bit kuy wuyetabut wuykukukat Jesus kay. Jedopa eju paḡo kukat puxim ḡu wuyju. Wuykukukat biōḡbuk wuymuwexaxan wuydip am jejo'i i'eap ojuy. Ixe wuymuwexaxan waroa jo'ian. Wuykukukat dipap ip o'jojjo wuyjojo'ukayū waroa jo'i buye. Imēnpuye biḡ ma wuykukukat co'iyūm acesop. Imēn ace'e biḡ ma wuydip.

4

¹ Deus ma ocekapikam o'ḡūm ocewebe, itabotaidabotbot ocekapikam buye.

— Kawēn idipat cuy epeḡuwēnuwēn soat kaka daḡ — i juk adi o'e ocewebe.

Imēnpuye ocebu'u ḡu ocesop ocekapikap kuḡ. ² Iba'arēm ikērēat muḡeḡēap pit kuy ocepere. Warēmtaḡ ma ocekuap tak kuy ocepere. Warara'acat muḡuykuku'uk ḡu oceju bit imutabun am ip Jesus kay. Deus ekawēn muwarururun'uk ḡu dak oceju. Soat em ma kawēn icēmat taḡ oceju jekukum Deus etabutpe. Imēnpuye:

— Pauloyū cedaḡ ma jekukum — i'e'em ip soat pe ocekuap cocoayū.

³ Oceju kawēn idipat muwēnuwēn. Ixe ekawēn pit iba'arēm ipiat'ajojoap kay cumayū xe.

⁴ Kawēn idipat kabia buxim. Wuyetaybit Cristo idip cīcā iam kawēn idipat cocom puye. Icēmān Cristo Deus co'i iam tak wuyetaybit ma. Satanás pit ipiat kay cumayū mubu'u'un Jesus kay itabucap puxixim. Ixeyū aḡuymubarēm rēm kabiok pe imunēmūnēmap puxim. Imēnpuye itabut ḡu ip kawēn idipat kay. Ita'ūmat puxim ip e'em.

⁵ — Ocekay juy eyetabun epesop — i'ümǵu oceju e'em warara'acat pe. — Jesus Cristo kay juy eyetabun epesop — i acã oceju e'em. — Äǵ cuy ixeykukan je'e — i oceju e'em. Jesus Cristo xipat cĩcã ocekay. Imēnpuye oceju eybuywatwan. ⁶ Kuyje:

— Kabiokat taǵwi juy kabiaat je'bpuk — io'e Deus.

Ibo kabiaat wuymukabiahāam iap co'i ixey wuymukũyjojom. Ixey wuymutaybitbin soat podi ma odip iam. Cristo dak ixey jo'i ma jedipap kuǵ—Deus co'i ma.

⁷ Deus a'õbacaap kuǵ oceju cekawēn muwēn ām. Imuwēnuwēn oceju ocebaca ǵu ma'ǵu. Ka'wi muǵēǵē'a buxim oceju—yaca'ūmat'a buxim. Deus acã ya'õbaca. Ixey bit oca'õmucanucan jekawēn muwēn ā. Imēnpuye cekawēn coco'ukayũ itaybit ja'õbi ǵu teyũku imuwēnuwēn—Deus a'õbi acã ip imuwēnuwēn iam. ⁸ Soat em xipat'ūmat jebapukpuǵ ocewebe. Ocebu'u ǵu ma'ǵu ocetabut am Jesus kay. Soat em ocaǵuybabi'ūm'ūm oceju e'em. Ocetabucap pit ocepere ǵu imēnpit. ⁹ Ade ocekay itakomaayũ. Ocebureyũ dak ade ma. Soat em ocekay itakomaayũ ocemupokupoǵ. Ocemuy'ũ ǵu bit ip imēnpit. ¹⁰ Soat em ocaoka ojuyap cocom oceju jekukum wuykukukat Jesus puxim. Ixey a'õbacaap kuǵ pit oceju soat em ma. Iboap ijo but soat pe ocejojo'ukayũ be. ¹¹ Soat em ip ocaoka ojuy jekukum itabut'ūmayũ Jesus kay ocetabut puye. Ocejebit ma i'ūm. Oceju bit soat em ma Jesus a'õbacaap kuǵ ocesop. Iboap ibapuk cĩcã e'em soat xey ocejojo'ukayũ xey. ¹² Ocaoka ojuyap cocom oceju jekukum, Jesus Cristo muwēnuwēn puye. Eyju bit soat em eyetabēǵ epesop Deus xey eye'ũ buje, cekawēn kay eyetabut puye.

¹³ Imēn ibararak opop Deus ekawēntup pe:

Kuyjuk wetabut oce. Imēnpuye juk cekawēn, i'e'em Deus ekawēntup.

Oceju dak kuyjuk ocetabut ajop. Imēnpuye oceju kawēn idipat muwēnuwēn jekukum warara'acayũ bit a'ǵu ocaoka pin ma. ¹⁴ Deus cuk wuykukukat Jesus o'ǵutait ce'ũap tomukadi. Ixey buxim oceju dak ocemutait oce'ũap tomukadi Jesus o'ǵutait puye. Ocedujowat jewekay. Eyju dak jeydujowat jewekay. Ixey xey ma acesop soat em. ¹⁵ Oceju juk adi ipiat ocesupi'ajojo Deus ekawēn muwēn ām eywebe. Imēnpuye biǵ ma Deus xipat cĩcãat ūmūm soat pe eywebe. Imēnpuye biǵ ma eyju e'em cebe:

— Xipat cĩcã ēn ocekay — i.

Imēnpuye Deus dipap ibapuk e'em adeayũ xey.

¹⁶ Apēnpuye kuka wuyǵuycũǵ ace'e? Ibacā'ūm e'em wuyjebit. Wuybinūn pit iisu e'em, Deus wuya'õmucanucan puye. Wuya'õmucanucan biǵ ma wuyetabut am Jesus kay.

¹⁷ Wuykay'ūmayũ wuykaykay jĩjã. Ipiatpi'ajojoan cĩcã dak ip wuywebe. Imēnpitibun ǵu iboap acejukuk—darem ma. Guyjom pit Deus jedipap je'ǵūm wuywebe. Idipap kuǵ acesop. Darem ǵu iboap kuǵ acesop—soat em ma. Acejepere ǵu. ¹⁸ Imēneju wuyju soat em ǵebum wuywebe ijo bucat kay ǵu—wuywebe ijo ba'oreat kay acã. Wuywebe ijo bucat darem ma dopdom. Wuywebe ijo ba'oreat pit soat em ma dopdom.

5

¹ Wuyjebit xijap'a'a buxim. Wuyē'ũap xijap'a'a muy'acap puxim. Wuyē'ũ buje wuyjebit acejepere ijodi ipi be. Wara'at pit acejat wuyjebin iisuat. Kabi be bima bit wara'at ma je'e wuyjebin. Iisuat ijodiat emumuǵē ǵu—Deus emumuǵē acã. Ibiat kuǵ acesop soat em ma. ² Wuyetabikuku jĩjã wuyjebit iisuat kay, kabi be wuynuy pin cĩcã buye. Kabi be bima iisuat acejat wuyjebin. ³ Wara'at acejat wuyjebin iisuat. Wuyjebitbet acesop kabi be bima. ⁴ Ijodi bima, xijap'a'a be iap puxim wuyju e'em. Soat em wuyju ipiat kuǵ e'em. Soat em wuywãtaxipi wuyju e'em. Imēnpit wuybu'u je'ũ ām. Iisuat pu pin pit wuyxey wuyjebin. Iisuat kuǵ pima wuyjebit kuǵ, soat em ma wuyetabēǵ acesop. Ace'ũ ǵu. ⁵ Deus ma iisuat o'ǵuǵey wuyjebin. Ixey juk jebiõǵbuk o'ǵuõm wuywebe wuymutaybit am wara'at oǵūm eyjebit iisuat iam.

⁶ Ijodi bima bit puk wuykukukat wi wũy ma wuyju nuynuy—wuyjebit kuyat kuǵ pima. Imēnpuye wuycokcok cĩcã soat em ixey xey acesop iap wiwi am. ⁷ Iboap wiwim

wuyju ijojomap tomuju ġu—wuyetabucap tomuju acã. ⁸ Wuycokcok cĩcã wuyetabut am ixexesopes iap kay. Kuyat iwat pin wuyju—wuyjebit iwat pin—wuyju am wuykukukat kay. ⁹ Wuykukukat mucokcok pin cĩcã wuyju warara'acat mucokcopak podi ma. Imucokcok pin cĩcã wuyju ijoce wuyjebit kuyat kuġ pima, iboma cexebimadak. ¹⁰ Soat cuy wuyju acejewemubapuk Cristo wap. Acejewemubapuk ixexesopes be “Xipateyju oxexesopes” i'e am xipacayũ be, “Ikẽrẽat kuġ eyju oxexesopes” i'e am ikẽrẽat kukayũ be dak. Cedaġ ma ixexesopes ideida soat pe wuywebe apẽn cuk adi ijodi bima ajekukuku iaptei. Xipacateyju je'ġũm xipacateyju muġẽġẽ'ukayũ be xipan cekukuaptei. Ipiateyju pit supi'ajojoateyju ikẽrẽat muġẽġẽ'ukayũ be ikẽrẽm cekukuaptei.

¹¹ Wuyparara wuykukukat puxim ixexesopes soateyju podi ma ya'õbaca buyexesopes. Imẽnpujexesopes ocejukaipikpiġ cĩcã warara'acayũ mutabut am cekay. Imuġuykukukum ġu bit ocejukaipit mutabucap ojuy ip. Cedaġ ma ocejukaipit mutaybitbin ã ip. Deus itaybit iboam. Eyju dak xexesopes eyetaybit iboam?

¹² — Eyetabun cuy epesop okay, xipateyju õn eykay buyexesopes — waram pit i'e pin ġu oxexesopes. Eyju eycokcok ocekap iap kay ocejukaipit. Warara'acayũ bit ocemuymuy acã eywebe. Jewexesopes ip yoboġãn kacũġtaġ idip puyexesopes. Badi bit a'ġu idip'ũma ip. Ocejukaipit bit cedaġ ma jekukum ixexesopes i'e'õmuyipit am eymucokcok am tak ocekap. ¹³ Ocadaodao du eyxexesopes “Cedaġ ma ocejukaipit jekukum” i'e'em puyexesopes? Ocadaodao bima, imẽn ma buk oce'e warara'acayũ be “Deus soateyju podi ma xipateyju” i'e am. Ocaġuysateyju tu eyxexesopes iboam e'em puyexesopes? Ocaġuysateyju pima dak, xipateyju ma kuka o'e eywebeam. ¹⁴ Soan ocejukaipit e'em Cristo xexesopes ocekapin cĩcã buyexesopes. Kuy juk ocetaybit ocexesopes pũġ aġokatkat oe'ũ soateyju peam ijodiateyju peam iam. Imẽnpujexesopes soateyju ipi juacateyju yukpiwat ce'ũ ãm. ¹⁵ Ixexesopes oe'ũ soateyju peam wuywebeam. Oe'ũ wuywebeam wuybikayap taġ wuyeku am ġu. Jebikayap taġ jeku am acã oe'ũ. Waram ġuto o'jetateyju xipateyju wuykay i'e am.

¹⁶ Kacũġ kay acã wuyju aġ. Imẽnpujexesopes wuy'a bewi wuyju e'em:

— Teku xipateyju i. — Goku xipateyju ġu — i dak.

Guyjom pit imẽn ġu ace'e. Wuy'a bewi dak cuk adi ġebum ma ajop Cristo kay kuy bima. Imẽnpujexesopes ijodiateyju co'i osunuy wuyxexesopes. Gasũ bit imẽn ġu wuyju ġebum cekay. ¹⁷ Cristo eju mũġ'i bima wuyisun ma acexesopes. Apẽn cuk adi warẽmtaġ ma ajekukuku iap kuy oi'ũm. Iisuat acã o'jepoyateyju. Kuyateyju pit ka'ũmġu o'e. ¹⁸ Wuymuisusunap Deus pabi. Ixexesopes wuyuisusun soateyju taġ Cristo oe'ũ wuywebeam puyexesopes. Kuy bima bit cuk adi a'ġu wuyetakoma ajop Deus kay. Gasũ bit ixexesopes wuywexaxan o'e jebureyũm.

— “Deus pe juy epewemuxateyju jebureyũm,” i juy epexesopes e'e warara'acayũ be — i'e'em Deus wuywebe ġasũ bit.

¹⁹ — Deus pit o'jeġebu ġu apẽn cuk adi ikẽrẽateyju epexesopes ġẽġẽ iap kay. Cristo oe'ũ ikẽrẽateyju muġẽġẽap teida am puyexesopes — i wuyju e'em soateyju pe. — Jesus kay eyetabun puje Deus jeymuwexateyju jebureyũm Cristo oe'ũ wuywebeam puyexesopes — i wuyju e'em soateyju pe ijodiateyju pe.

Deus ma juk wuymuju iboam i'e am.

²⁰ Imẽnpujexesopes ocejukaipit kawẽnwẽn eyweju Cristo a'õbi. Deus ma juk ocemuju jekawẽn muwẽn ãm eywebe.

— Deus ibu'u eywebe jekay'ũmãm — i ocejukaipit e'em eywebe. — Eymuwexateyju pin jebureyũm — i ocejukaipit e'em eywebe. — ãġ cuy jeymuwexateyju jebureyũm — i ocejukaipit e'em eywebe.

Deus tak ijoce bima, imẽn ma kuka o'e eywebe. Ixexesopes a'õbi ma iboam ocejukaipit e'em eywebe.

²¹ Cristo bit ikẽrẽateyju o'jukuk ġu. Pũġ em tak ka'ũma ma. Deus pit soateyju wuyju juk adi ikẽrẽateyju aġuġẽġẽ iap o'jomõġ Cristo be. O'jomõġ cebe. Imẽnpujexesopes kuġ ġu wuydop am. Imẽnpujexesopes wuyju Cristo eju mũġ'i jekukum pima, ikẽrẽateyju kuġ ġu acexesopes Deus xexesopes. Soateyju taġ wuyisun acexesopes cexexesopes. Imẽn ibikuy e'em wuywebe i'e am.

6

¹ Ocebuxim ma eyju dak kapikipiğ Deus peam. Imēnpuye oceju jeyawě. Kuy juk adi a'ğu xipat cīcāat epejajat Deus xewi. Waram pit cuy epeyepere ğu xipacap. ² Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop Deus ekawēn kay. Imēn Deus e'em:

“Ocedaxijom cuy ece” i eyju e'em owebe bima, kuy juk oya'ļjojo ey'eap, i. Eydaxijojoap kabia be ma juk ōn eydaxijo, i'e'em Deus.

Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop. Gasū juy Deus eydaxijo pin. Āğ cuy ixē ғasū bit jeydaxijo.

³ Cūğ ma oceku pin warara'acat mubu'unap puxim itabucap kay. Ocebu'u jļā warara'acayū be “Ocetabut ғu juy Jesus kay, ixē a'ōkayayū warēmtağ ma jekukum puye” i'e am ocekukuap cocom puye. ⁴ Cedağ ma oceku pin warara'acat itaybit am teyūku Deus buywatwat'ukayū iam. Ocepiceğe ғu oceju jekukum, itabut'ūmayū bit adi a'ğu oceyay jļā ma, ipiatpi'ajojoan ma dak adi a'ğu ip ocewebe, ka'ūma kuğ ma dak adi a'ğu oceju. ⁵ Kuy juk adi a'ğu ip ocemupokupok itabut'ūmayū. Te'e ma ip cuk adi a'ğu ocemuōm daomūnmūnap'a be. Ikērēm cīcā juk adi ip ocekuk adeayū e'awero buje ocekūyoap mubarēmrem ma ip. Kuy juk adi a'ğu ocejekapikipik cīcā ma. Ocexexet'ūma juk adi a'ğu, ocejekōnkōn'ūma dak. ⁶ Warara'acayū itaybit osodop teyūku Deus peam kapikipik'ukayū iam, cedağ ma oceju jekukum puye. Soat tağ oceisu. Ocekawēnkērē ғu—ocekawēntip ma. Ocetaybit cīcā dak kawēn idipat muwēn ām. Ocepiceğe ғu dak warara'acat kuğ. Warara'acat kuğ tak xipan oceju. Imēn oceju bit jekukum xipat cīcāat biōğbuk ocekukat puye. Warara'acat kuğ tak oceju ikukpin. ⁷ Kawēn icēmat muwēnuwēn acā oceju warara'acat pe. Deus a'ōbacaap kuğ oceju jekukum. Cedağ ma oceju jekukum. Imēnpuye:

— Cūğ ma juy epeku, Deus cūğ ma wuykuğ puye — i oceju e'em itaybit'ūmayū be. — Ocemuymuy ғu juy epesop, Deus cūğ ma wuykuğ puye — i oceju e'em ocemuymuy ojuyayū be dak.

⁸ Pūğpūğ ocebuyxim ocekuğ. Warara'acat ocebuyxim ғu ocekuğ. Pūğpūğ ocemuymuy. Warara'acat xipan ocekuğ. Pūğpūğ te'e ma e'em:

— Pauloyū napa ma e'em — i.

Icemān pit oceju e'em. ⁹ Pūğpūğ itaybit ғu ocejum. Adeayū bit itaybit cīcā ocejum. Ocetabēğ mabuk a'ğu eyju ocejojom.

— Pauloyū o'yaoka ip — i'e'em ip te'e ma owebe pūğpūğ.

Ade em ipiat'ajojom oceju. Ocaoka ғu ma bit ip. ¹⁰ Pūğ em ocemuğycūğcūğ warara'acat. Soat em pit ocecokcok oceju e'em. Pūğpūğayū xe ocedadaibot. Adeayū muwexaxan pit oceju ibubut adeat puximayūm kawēn idipat kay itabut ip puye. Adeayū xe oceju ka'ūma kuğ. Deus xe bit soat kuğ oceju.

¹¹ Oceburereyū, Corinto ka beayū, eykukpin cīcā ocexe. Iba'arēm ғu juk adi ocejekawēn eyweju—ocekawēn ojuy iap tağ acā. Eykukpin cīcā ocexe iap kuy oceğuwēn eywebe. Eykay jļā oceju. ¹² Ocebu'u ғu juk adi ocesop eykay. Eyju bit cuk adi eybu'u epesop oceyay. ¹³ Okpot eju kawēnwēn pimān puxim ōn kawēnwēn eyweju. Eybu'um ғu juy epesop oceyay. Apēn oceju eykay jļā iap puxim cuy eyju dak oceyay epesop.

¹⁴ Jesus kay'ūmayū eju cīcā ғu juy epeku. Iba'ore cūğ ma jekuku'ukat pe jeburere am warēmtağ ma jekuku'ukat eju. Iba'ore kabia dağ jekuku'ukat pe jeburere am kabiok tağ jekuku'ukat eju. ¹⁵ Iba'ore Cristo ebekit pe pūğ tağ ma jewağuy am Satanás ebekit eju. Iba'ore itabucat pe itabut'ūmat ağuy dağ jewağuy am. ¹⁶ Iba'ore Deus tuk'a be cucu'ukat pe jeweburedam deusbaro duk'a be cucu'ukat eju. Deus nuynuyap'a buxim wuyju, ibiōğbuk omuy wuywebe buye. Itabēğat omuy wuywebe. Imēn Deus cuk adi o'e:

Ixeyū eju juy oğuy, i. Ixeyū binūnpe juy oğuy, i. “Ēn acā Deusat ocexe,” i je'e ip owebe, i. “Webeitkiyū eyju,” i dak oce cebe ip, i juk adi o'e Deus. ¹⁷ Imēnpuye wuykukukat cuk adi o'e: Ixeyū juy epeyepere, i. Ixeyū xewi juy epeyewede, i. Ikērēat mujurūğrūğ'ukat

ekukuap puxim ġu juy epekuku, i. Ixeyũ buxim ġu jekukum pima bit, òn jeymudot okay, i. ¹⁸ Òn oce eyebay, i. Okpotpoyũm epesop. Odaxiyũm tak epesop, i. Imẽn cuk adi wuykukukat o'e kuyje—soat podi ma ya'òbacaat o'e.

7

¹ Imẽn Deus e'em wuywebe, oburereyũ, oxe ikukpinayũ. Xipat cĩcãat ùm pin wuywebe. Imẽnpuye ikẽrẽat mujurũgrũgap cuy acepere! Ikẽrẽat kay ġu juy ġebum ajop! Ibuyxim cuy Deus ajukuk. Ixe be juy acemuisunat soat em ikẽrẽat kukap puxim.

² Ocekukpin cuy epesop ocekuġ! Ikẽrẽm ġu bit oceju soat knġ—xipan acã. Warara'acat muymuy ġu oceju. Warara'acat muġuykukukum ġu dak oceju xipacat puap ojuy ocewebeam. ³ Iboam òn e'em “Xipat ġu eyju ocexe” i'e am ġu. Imẽn ma juk adi ocecece eywebe kuy bima. Soat em eykukpin cĩcã ocexe. Eyxe bimaap co'in ma òn wetabẽġ pima, we'ũ buje dak, soat em ma òn ġebum eykay buye. ⁴ Wetabut cĩcã eykay. Xipan òn eyawẽġmuwẽnuwẽn soat em warara'acat pe. Oġuykuku jĩjã ade xipat'ũmat jebapukpuġ ma'ġu ocewebe. Yoboġ cĩcã òn ocokcokap kuġ.

⁵ Macedônia eipi be ocajẽm puje, ocejebodoy'ũma. Xipat'ũmat o'jebapukpukpuk ocewebe soat kaka daġ pima. Oca'òxixiġ cĩcã juk adi osodop ip oce kay'ũmayũ. Ocepararan ma juk adi a'ġu oce kukuku. ⁶ Deus pit iġuycũġat mucokcokcok'uk. Ixe juk adi oca'òmucan Tito ajẽm puje. ⁷ Oca'òca juk adi oce'e yajẽm puje. Yajẽm puje:

— Xipan ma juk Corinto ka wat okuk — i juk o'e ocewebe. — Gebum cĩcã ip eykay — i dak cuk o'e ocewebe. — Iġuycũġ cĩcã o'e ip jebure kay—ikẽrẽat o'ġuġẽ'iat kay — i dak cuk o'e ocewebe. — “Paulo cedaġ ma juk adi ocawẽwẽm” i'e'em ip — i dak cuk o'e ocewebe. Iboap awẽġ co buje biġ ma oce cokcok cĩcã oce'e.

⁸ Darem ma juk adi eyġuycũġ epesop cartadup co buje, wemudupmubararaktup co buje, eymukorẽmaptup co buje.

— Xipat ġu o'e owebe iboaptup mubararak am imukorẽmaptup — i'ũmġu òn pit e'em owebe ma.

Tupco buje juk eyġuycũġ epesop iam wetaybit pima kuka juk òn tak oġuycũġ oce.

⁹ Oġuycũġ ġũ òn pit. Eyġuycũġ cuk adi epesop wemudupmubararaktup co buje. Iboap kay ġu bit ocokcok. Imẽnpit eybu'u juk adi a'ġu epesop ikẽrẽat muġẽ am òn eymuġuycũġ puye. Ibo buye ocokcok. Deus ma juk eymuġuycũġcũġ eymubu'unap ojuy ikẽrẽat kay. Imẽnpuye cũġ ma osodop owebe iboaptup mubararak am. ¹⁰ Deus wuymuġuycũġcũġ wuymubu'unap ojuy ikẽrẽat kay wuy'eap puxim. Ikẽrẽat kuk am wuybu'un puje ixe wuydaxijojom. Ixe be wuydaxijo buje wuyġuycũġap acepere. Wuycokcok ma acesop. Deus kay'ũmat iġuycũġ puje bit, ibu'u ġu ikẽrẽat kuk am. Jepereap kay ġu. Biġ ma cekay. Deus tak ixe idaxijo ġu ma. Soat em Deus wi wũy ma jeenuy je'ũ buje. ¹¹ Deus pit eyġuycũġap o'ġuwexat xipacap eywebeam. Gebum cuy epesop iboap kay. Itapurũġayũm cuk eymuwexat. Omutaybin pin cuk adi epesop ocekiwatpi ġu iam. Eyetakoma jĩjã juk adi epesop ixe kay—ikẽrẽat muġẽġẽ'ukat kay. Eyparara dak cuk epesop ikẽrẽat muġẽap puxixim. Gebum cĩcã juk epesop wa'ò kay.

— Ipiat cuy asupi'ajoat ikẽrẽat o'ġuġẽ'iat pe — i juk epe'e eyewewebe. Imẽnẽju ibapuk e'em soat xe eyukpiwatpi ġu iap.

¹² Ibodup cuk otupmubararak ixe aġokatkat awẽaptup ojuy ixe be ikẽrẽat muġẽap epereap ojuy. Tupmubarararaġ pima cebay kay dak ġebum oġuy, jebay mubuyxi'ũm'ũm o'e buye. Cebay kay ġebumap podin ma bit cuk otupmubararak, Deus pe eymuġẽbuap ojuy Pauloyũ ikukpin cĩcã ocexe iap kay. ¹³ Ocecokcok cĩcã juk adi oce kukpin eyxe iam ocetaybin puje.

Tito dak icokcok cĩcã osunuy xipan cĩcã juk adi ixe epejukuk puye. Icokcok cuk adi osunuy eyxe bima. Oce kay yajẽm puje, ocemucokcokcoġ cuk adi osunuy

eyawěǵmuwěnuwěñ ocewebe. Iměnpuye juk adi biǵ ma ocekokoke oce'e. ¹⁴ Eykay cum pima:

— Xipan cuk jukuk ip Corinto ka watwat, xipat cĩcã ip puye — i juk oce cebe.

Wa'õ daǵ ma xipan cuk adi ixē epejukuk. Omudapxin ǵu eyju. Soat em icēmãñ õñ e'em eywebe:

— Corinto ka watwat xipat cĩcã — i juk adi ocece cebe.

Wa'õ daǵ ma juk adi xipan ixē epejukuk.

¹⁵ — Wa'õ kay kũyjobit osodop ip — i juk adi o'e Tito ocewebe. — Obuyxim cĩcã juk adi okuk ip — i dak o'e. — Yoboǵan pin ǵu osodop ip—obuywan pin acã ip osodop — i dak o'e ocewebe.

Ixe Tito ǵebum cĩcã xipan cĩcã juk adi okuk ip iap kay. Iměnpuye biǵ ma eykukpin cexe.

¹⁶ Ocokcok cĩcã eykay, soat em eya'õ daǵ eyju e'em puye.

8

¹ Okitpitpiyũ, Deus cuk adi xipacat o'ǵũmǵũm Jesus kay itabucayũ be—Macedõnia eipi watwat pe. Ocejū a'ǵu eymutaybin ojuy iboam. ² Ipiat o'supĩ'ajojo jĩjã ip jetabucap puyxijom. Icocokap ip yoboǵ cĩcã ip o'e iměnpit. Ade jĩjã o'ǵũmǵũm ip tadaybotbocayũ be, tadaybot cĩcã ǵu ma'ǵu ixeyũ dak. ³ Iũm pucat ip o'ǵũm. Ibodi ma dak ip o'ǵũm. Oca'õbi ǵu ip o'ǵũm—jekpiwatpin ma.

⁴ — Ocejū dak cuy oceǵũm ocedinheiro eywebe tujowat am Judéia eipi watwat peam—itabucayũ beam—tadabotbocayũ beam — i juk adi o'e ip ocewebe. Biǵ ma — Ocejū dak cuy oceǵũm — io'e ip.

⁵ Tũybe yopĩt ma je'ǵũm ip iãn oce'e. Yoboǵ ma ip o'ǵũm. Koap ip o'jewēũm wuykukukat pe. Wuykukukat a'õ kay kũyjobit pin cĩcã osodop ip. Oca'õ kay dak kũyjobit pin cĩcã ip osodop. ⁶ Dinheiro ũm pin cĩcã ip osodop ocewebe iap awěǵ cocom pima, eykay juk ocesop ǵebum. Iměnpuye juk ocejekawěñ Tito eju. Kuy bima:

— Eyedinheiro juy epeǵuxipan imuju am tadaybotbocayũ be — i juk adi o'e ixē Tito eywebe. Iměnpuye: — Corinto ka kay juy eju — i juk oce Tito be. — “Eyedinheiro juy epeǵuxipan apēñ cuk adi epe'e iap taǵ eykukpin ocexe i'e am tadaybotbocayũ be,” i juy ece cebe ip — i juk oce Tito be.

⁷ Warara'acat podi ma eyju ade ikuǵ. Warara'acat podi ma eyetabut Jesus kay. Warara'acat podi ma dak eyetaybit Deus ekawěñ muwěñ ãm. Ade ey'in tak itaybit cĩcãayũ. Warara'acat podi ma dak eyju warara'acat puywatwan. Warara'acat podi ma dak ocejukpin eyxe. Iměnejū:

— Warara'acat podi ma dak eycokcoǵ cuy epesop eyedinheiro ũm ãm tadaybotbocayũ be — i oceju e'em eywebe.

⁸ — Eyedinheiro juy epeǵũm tadaybotbocayũ be — i'ũmǵu õñ pit e'em eywebe. Wa'õbi ǵu juy epeǵũm. Warara'acat pit icocok cĩcã iũm ãm cebe ip. Eywebe iũm puje, itaybit je'e ip icēmãñ Corinto ka beayũ xe ocejuk pin cĩcã iam tadaybotbocayũ. ⁹ Kuy eyetaybit wuykukukat Jesus soat em xipan wuykuǵ iam. Kuyje soat kuǵ osunuy, kabi be bima. Ijodi ikop puje bit tadaybocan o'e. Tadaybocan o'e eywebe eycokcoǵ eydop am teiboǵat kuǵiat puxim.

¹⁰ Gasũ õñ jeyawě eyedinheiro epeǵuxipan iam. Koapat koato bima:

— Ocedinheiro juy oceǵuxipan imuju am tadaybotbocayũ be — i juk adi epe'e'e eyewewebe.

Eybu'um ǵu juy epesop ǵasũ bit imuxipan am. Warara'acayũ iũm ojuy awap, eyju bit cuk adi iũm ojuy epesop. Tadaybotbocayũ buywan ojuy juk adi epesop.

¹¹ — Ga'a aǵuxipan wuyedinheiro — i juk adi epe'e'e eyewewebe.

Eycokcok cuk adi epesop eyedinheiro ũm ãm. Gasũ bit eybu'um ǵu juy epesop imuju am. Eycokcoǵ cuy epesop imuxipan am. Ade ikuǵ iap wiwim ǵu juy epesop. Epeǵuxipan cuy

ajo eyju ikuḡ iat. ¹²Eycokcokap tomuju iũm puje xipat Deus xe—yoboḡ pima, yopĩt pima dak xipat ma. Ajo wuyju ikuḡ ḡu iat ojuyjuy ḡu Deus wuyxewi.

¹³⁻¹⁴Obu'u eymudadaybotbocan warara'acayũ ibubut ade i'e am. Gasũ eyju ade ikuḡ. Ixeyũ bit ikuḡ ḡu. Imẽnpuye cedaḡ ma eywebe eyedinheiro'in iũm ãm cebe ip—eybubut mu'ẽ'ẽ ãm cebe ip. Eyju ḡu kuka yopĩt ikuḡ pima, ixeyũ ḡu kuka o'ḡu'ẽ'ẽ eywebe. Imẽn imu'ẽ'ẽ'ẽm pima, jewejojo'in ma kuka epe'e ikuḡ. Ka'ũma ma kuka tadaybocat o'e. Ka'ũma ma dak kuka ade ikuḡiat o'e. ¹⁵Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Ade o'jatiat cepoyat kuḡ ḡu dak o'e, i. Yopĩt ma o'jatiat tak ikuḡ ma o'e, i. Imẽn e'em tup imu'ẽ'ẽ'ẽ'ukayũ muwẽḡuwẽn.

¹⁶Ocebuxim Tito dak eybuywan pin cĩcã. Imẽnpuye:

— Bay, ãn xipat — i õn e'em Deus pe. ¹⁷“Edaobu'u du Corinto ka watwat com?” io'e buje, — Hm hm. Oju juy ḡaxĩn ma — io'e. Iju pin o'e. — Ixeyũ juy oyawẽ cedinheiro ùm ãm — i juk o'e. Taobikuy jĩjã osunuy eyjom. ¹⁸Wara'at tak wuykitpit oceḡuju eykay. Ixe ibuyxiat soat xe itabucayũ xe, itaybit cĩcã kawẽn idipat muwẽn ãm puye. ¹⁹Jesus kay itabucayũ ixe o'taẽ oceweju iju am dinheiro dujowat am Jerusalém ka be. Dinheiro juy ocetujowat eykukpin cĩcã ocexe iap mubapuk am tadaybotbocayũ be. Ocetujowat cuy jewebuywatwan cĩcã ip wuykukukat kay itabucayũ iap mubapuk am soat pe. Imẽnpuye:

— Ka'ũmḡu ejo'iat xipacat — i je'e ip Deus pe dinheiro jeejat'iaiyũ.

²⁰Ade dinheiro juy ocetujowat. Ocebu'un ma'ḡu warara'acat pe “Pauloyũ dinheiro'in ma o'ju'uk jewebem” i'e an. Imẽnpuye warara'acayũ ocetujowat oceweju ocemuy-muyap puxim. ²¹Cũḡ ma oceku pin wuykukukat etabutpe acã ḡu. Soat etabutpe ma oceku pin cũḡ ma.

²²Imẽnpuye wara'at wuykitpit cuy oceḡuju eykay. Kuy juk adi ixe ocesubuyxijojojo ade em. Imẽnpuye ocetaybit cĩcã ixe soat em warara'acat puywat pin iam. Itabut cĩcã eykay. Imẽnpuye:

— Corinto ka watwat tak jedinheiro jeeḡũm ma tadaybotbocayũ be — i'e'em ixe.

Imẽnpuye ixe eyjo pin cĩcã eybuywat am imuju am. Ibũrũ ma oceḡuju eykay wuykitpit-piyũ. ²³Tito obure jĩjã. Ixe kapikpiḡ oweju eybuywatwan. Ixeyũ wuykitpitpiyũ cum ceweju eykay. Itabucayũ a'õbi cum ip. Ibuyxim ip Cristo kuḡ. ²⁴Eykay yajẽm puje juy ikukpin epejukuk ip. Imẽnpuye soat itabucayũ itaybit je'e Corinto ka watwat xe ixeyũ ikukpin cĩcã iam.

— Corinto ka watwat xipat cĩcã iap ocetobuxik apẽn soat em Pauloyũ e'em iap taḡ — i je'e ip.

9

¹Obu'u oce warara'acayũ bit jedinheiro mujum itabucayũ be Judéia eipi beayũ be iaptup mubararak am eywebe, ²kuy eyju dak ixeyũ buywan pin puye.

— Tadaybotbocayũ buywan pin ip wuykitpitpiyũ Grécia eipi beayũ — i kuy juk oce Macedônia eipi beayũ be. — Kuy bima ma juk adi ip osodop ibuywan pin—koapat koato bima ma — i juk adi oce cebe ip.

Ade ixeyũ'in ibuywan pin o'e eyju ibuywan pin ip iam itaybin puje.

³— Corinto ka beayũ kuy juk jedinheiro o'ḡuxipanpan ocewebe tujowat am iũm ãm tadaybotbocayũ be — i juk adi ocece cebe ip.

Eyedinheiro muxipan'ũm pima bit, kuka juk eyju wawẽḡmukẽrẽrẽn. Imuxipan'ũm pima:

— Napa ma juk Corinto ka beayũ eḡuwẽn ocewebe — i kuka o'e ip owebe. Obu'u wekawẽn mukẽrẽrẽn ãn eywebe. Imẽnpuye wuykitpitpiyũ juy oḡuju eykay eywebe imuxipan'ũmap puxim. ⁴Oweju Macedônia eipi beayũ ajẽm puje, ocesũsũn kuka oce'e eykay, eyedinheiro muxipan'ũm pima. Ocebodi ma eyju dak kuka eysũsũn ma epe'e te'e ma ocetabut eykay buye. Õn tak kuka osũsũn ma oce “Corinto ka beayũ jedinheiro

muxipanpan je'gũm” i, te'e ma ocece buye. ⁵ Imēnpuye ixeyũ wuykitpitpiyũ oġuju eykay. Oajēm awap ma oġuju ip eybuywat am soat muxipan am. Epeġuxipan cuy apēn cuk adi epe'e'e iap taġ. Oajēm puje, kuy ixipan je'e. Ixipan pima, warara'acat itaybit je'e Corinto ka beayũ jedinheiro o'gũm iũm pin puye iam. Warara'acat a'ōbi ġu o'gũm ip iam itaybit je'e ip—jekpiwatpin ma ip o'gũm iam.

⁶ Ade ġu taidada'ukat yopīt ma ibubum. Ade taidada'ukat pit ade ibubum. Gebum cuy epesop iboap kay. ⁷ Eybu'u iũm pima bit cuy epeġũm ġu. “Eġũm cuy” i'e'em pima dak, epeġũm ġu. Eyukpiwatpin ma juy epeġũm. Bũrũ poro iũm pin cuy epeġũm. Jecokcoġ iũmũm'ukat kay jĩjã Deus. ⁸ Deus pe bit iũm put eywebe eyemukaypinput. Soat je'gũm eywebe. Soat em epesop eyemukaypinput kuġ. Ajo eyju cekayiat podi ma dak je'gũm eywebe. Cepoyat kuġ tak epesop iũm ãm warara'acat pe—xipan i'e am ip cebe. ⁹ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus yopīt ġu iũmũm tadaybotbocayũ be yoboġ ma, i. Soat em xipan ip ikuġ, i. Imēn e'em Deus ekawēn tup.

¹⁰ Deus tarekrektata ũmũm wuywebe taida am. Kadai muaypapan tak wuywebe i'o am. Imēnpuxim eywebe dak ade ma je'gũm eyemukaypinput. Soat em epesop cepoyat kuġ tak. Ixe buxim eyju dak yopīt ġu epeġũm tadaybotbocayũ be—yoboġ ma. ¹¹ Cepoyat kuġ ma epesop soat em ixexipan eykuġ puye. Ibut adeayũ buxim epesop warara'acat pe iũm ãm. Imēnpuye:

— Bay, xipat cĩcã ěn! Corinto ka beayũ ade juk o'gũm Pauloyũ be tojot am ocewebe — i je'e ip Deus pe tadaybotbocayũ—Judéia eipi beayũ.

¹² Eywebe iũm puje, tadaybotbocayũ buywatwan epeseop—Deus ebekitkit puywatwan.

— Bay, soat podi ma ěn xipat — i je'e ip Deus pe, epeġũm puye.

¹³ Icokcok cĩcã je'e ip.

— Bay, ka'ũmġu ejo'iat xipacat — i je'e ip Deus pe. — Bay, tacup ġu iũmũm ip Corinto ka beayũ — i je'e ip cebe. — Soat em tadaybotbocayũ buywatwan ip — i je'e ip. — Cristo kay jetabucap mubapukpuġ cĩcã ip ocebuywatwan pima, warara'acat puywatwan pima dak — i je'e ip Deus pe. — Cristo ekawēn taġ cĩcã ip jekukum — i je'e ip Deus pe.

¹⁴ Imēneju soat em jekawēnwēn jeedop ip Deus eju eywebeam, eykukpin cexe ip puye.

— Bay, ěn xipan cĩcã ocekuġ — i je'e ip Deus pe. — Tacum ġu juk ocekuġ ip Corinto ka beayũ dak. Ocekuġpin cĩcã juk ip ocekuġ, kuy bima ěn ixeyũ ikukpin ejukuk puye — i je'e ip Deus pe.

¹⁵ Icēmãn Deus warara'acat podi ma wuykukpin wuykuġ. Teimuweġũn pa'oreatei iũmat puxim jekpot o'ġudot wuykay. Imēnpuye:

— Warara'acat podi ma ěn xipan ocekuġ — i juy ace cebe.

10

¹ Őn Paulo. Deus omudot eymutaybin am. Deus a'ōbi ũn jeyawē. Apēn Cristo wuyawēwēm iap puxim ma ũn tak wa'ōkadidim ma jeyawē. Ixe Cristo ya'ōkadidim ma wuykuġ. Xipan ma wuykuġ. Eyju bit:

— Paulo ya'ōpuruġ ocemukorēm rēm wũy ocewi bima. Ijasũn ocexe bima bit iparara ocebuxim — i te'e ma e'em.

² Obu'u wa'ōpuruġ eymukorēm ãm. Warēm taġ mabuk eyju jekukum pima bit, wa'ōpuruġ ma ũn jeymukorēm.

— Paulo Deus a'ōbi ġu jekukum—ja'ōbi acã—jewekay acã ġebum itabut ũmat puxim — i napa ma eyju e'em eyewewebe pũġpũġ ey'in.

Wa'ōpuruġ ma omuymuy'ukayũ oġukorēm eykay wajēm puje. ³ Ijodi wuyju dopdom itabut'ũmayũ parakpe. Wuya'ōbacaam ġu bit wuyju jekukum imutabunap ojuy ip.

⁴ Ijodiat a'ōbacaap kuġ ġu wuyju bit jekukum, Deus a'ōbacaap kuġ acã. Ixe a'ōbacaam acã Satanás a'ōkayayũ a'ōbacaap aceġu'ũm. Wuyju ya'ōbacaap kuġ pima, wuya'ōmuypit pa'ore

cebe ip Deus kay'ũmayũ be. ⁵Yoboğan pin ip. Wuymubu'u'un ojuy ip jekukum Deus kay wuyetabucap puxixim. Jağuybi ma jewa'õxixiğ ip ceweju imubu'unap ojuy Deus kay. Wuyju Deus a'õbacaap kuğ pima bit, ixeyũ a'õxikap aceğu'ũm. Aceğuymũğ ip. Mũğ ma jeedop ip. Imuymũğ puje adeayũ itabut je'e Deus kay. Cristo a'õ kay dak kũyjobin jeedop ip. ⁶Koap ixex a'õbacaam õn jeymubikuy kũyjobit am Cristo a'õ kay. Eyekũyjobin puje, ipiat acesupi'ajoat soat pe kũyjobit'ũmayũ be.

⁷Kacũğ tağ acã eyju pũğpũğpũğ ağ. Eyxeat te'e ma e'em eywebe:

— Õn acã Cristo a'õbi jekukum—Pauloyũ bit ka'ũma — i. Ixe juy jeenuy jewağuyğuy Cristo a'õ dağ paxi õn jekukum iap kay. Ixe jo'i oceju dak Cristo a'õbi jekukum.

⁸— Wuykukukat cuk onaẽ eymutaybitbin am — i juk adi ocece eywebe.

Obisũsũn ğu oce iboap muwẽn ãm ğuto eywebe. Icẽmãn õn cemunaẽ. Ya'õbiat õn. Ixe juk onaẽ eymukorẽmrẽm'ukan ğu—eybuywatwat'ukan acã. Eybuywat am cuk onaẽ biğ ma eyju kũyjobit am Deus biõğbuk a'õ kay. ⁹Eymupararan pin ğu õn wemudupmubararak-tum cartadam. ¹⁰Okay'ũmat pit aco'i je'e:

— Paulo ya'õpuruğ ocemukorẽmrẽm jemudupmubararaktum — i. — Ocexe bima bit, ya'õkadidim ocekuğ — i dak aco'i je'e. — Ya'ĩjo pin'ũma dak ocexe warẽmtağ kawẽnwẽn puye — i dak aco'i je'e napa ma.

¹¹Wũy õn eywi bima wemudupmubarararaktup eyweju õn kawẽnwẽn iap co'i ma je'e. Itaybit je'e ip iboam okay'ũmayũ—ocemuymuy'ukayũ.

¹²Pũğpũğ ey'in te'e ma e'em:

— Warara'acat podi ma oceju xipacap kuğ — i. — Ixeyũ bodi ma oceju bit xipacap kuğ — i'ũmğũ õn pit e'em eywebe.

Ajom itaybit ip? Ka'ũma ma. Jağuybin ma ip e'em: — Cedağ cĩcã oceju jekukum — i.

Deus ağuy dağ ğu ip jewağuyğuy—jağuy dağ acã. ¹³Deus ocemujum'ũm pima:

— Deus a'õbi oceju jekukum — i'ũmğũ bit kuka oce'e.

Poma Deus ocemujum iap tağ acã oceju cucum. Eykay bit cuk ocemuju kapik am eyweju—eymutaybit am Deus ekawẽn. ¹⁴Deus cuk ocemuju eyka kay. Imẽnpuje juk adi Deus a'õ kay kũyjobin ocesop, eykay ocajẽm puje. Eykay juk ocajẽm kawẽn idipat muwẽn ãm eywebe—Cristo muwẽn ãm eywebe. ¹⁵Warara'acayũ dak cuk adi eymutaybitbin osodop ip Cristo ekawẽn. Imẽnpuje:

— Oceju acã juk adi ocesop Corinto ka watwat mutaybitbin — i'ũmğũ oceju e'em.

Biğ ma jeuru'urum eyetabucap kay oceju. Gasũ ma oceju kapiğ eyweju biğ ma Cristo ekawẽn muwẽn ãm soat pe. Gasũ ma oceju eymutaybin ojuy. Imẽnpit poma Deus ocemujumatka kay acã oceju. ¹⁶Eyka be imuwẽn epere buje, eyka bodiatka kay oceju imuwẽn ãm. Ka'ũma ma buk kawẽn idipat o'ğuwẽn iatka be oceju. Imẽnpuje “Paulo bit kawẽn idipat muwẽnuwẽn kuy o'ya'ijojo'iyayũ be acã” i'e ba'ore je'e soat pe.

¹⁷Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

“Xipat cĩcã oceju bit” i'ũmğũ juy ace, i. “Ocekukukat acã xipat cĩcã” i acã juy ace, i.

¹⁸“Xipat ma oceju” i wuyju e'em pima, abu xe xe'e wuyju xipat? Ka'ũma xe ma. “Xipat ma eyju” i'e'em Deus wuywebe bima bit, wuyju xipat ma.

11

¹Yadaodaoat puxim õn kawẽnwẽn eyweju. Imẽnpit cuy eyukpiceğẽm ğu epesop okay. Æğ puk cuy ocekawẽn eyweju. ²Apẽn Deus yağuybabi'ũm eykuğ iap puxim õn tak wağuybabi'ũm eykuğ. Eybay buxim õn tak wağuybabi'ũm eykuğ. Ağokatkat eju o'jepo ğu bukiat puxim eyju. Cebay bit kuy ibumũğãm o'tobuxik iwadim iap puxim eyju. Ibumũnmẽn'ũmat soat kay ğu—jewadip kay acã. Imẽnpuxim obikuy eywebe Cristo kay jĩjã ãm warara'acat kayap podi ma. Obikuy eywebe soat tağ eyisu eydop am. ³Wağuybabi'ũm eykuğ. Warara'acat kayap podi ma eyju Cristo kay ğasũ. Jewexe ğu eyju cekay. Warara'acayũ bit eyağuymuwarururunap ojuy. Eymuğuykuku ojuy

ip. Cristo kay ey'eap epereap ojuy ip. Imēnpuxim Satanás Eva o'ğuguykuku kuyje. ⁴Oceju juk adi Jesusat oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğuykuku ojuyayū bit Jesus iwaruat muwēnuwēn eywebe. Te'e ma eycockok ixeyū ekawēn kay. Oceju juk adi Deus biōğbuk oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğuykuku ojuyayū bit ibiōğbuk iwaruat muwēnuwēn eywebe. Inaka te'e ma eycockok ixeyū ekawēn kay. Oceju juk adi kawēn idipat acā oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğuykuku ojuyayū bit kawēn iwaruat muwēnuwēn eywebe.

— Ijop ma kawēn idipat — i napa ma e'em ip eywebe. Inaka te'e ma eyetabut ixeyū ekawēn kay.

⁵Eyxe bit ixeyū warara'acat podi ma ya'ōbuyxi jewexe ma'ğu ip Deus emumujuyū. Ōn pit ixeyū jo'i ma wa'ōbuyxiap kuğ. ⁶Ōn pit wetaybit cīcā ğu imēnpit kawēn ām. Wetaybit cīcā bit apēn ōn e'em iam. Soat em cuk adi wetaybicap osodop ibapuk eyxe.

⁷Ōn kawēn idipat muwēnuwēn eywebe bima ka'ūma ma ojat eyxewi imuwēnuwēnapteim. Imēnpit:

— Paulo ya'ōbuyxiat ğu aco'i teihem'ūma kapikpiğ puye — i'ūmğu juy epe'e'e owebe. Cedag ma osodop teihem ğu imuwēn ām eywebe. ⁸Ōn kawēn idipat muwēnuwēn eywebe bima dinheiro mudodot'uk osodop ip wara'at ka beayū itabucayū. Jewexe ma ōn cuk adi tujupa'um'um oğuy ixeyū xewi teihem'ūma imuwēn ām eywebe. ⁹Wuykitpitpiyū juk adi oajēm Macedônia eipi bewi. Soat cuk adi o'tojot ip owebeam wemukaypinput. Imēnpuye ka'ūma ma juk adi ojoojuy eyxewi. Ikuğ'ūm pima dak “Dinheiro'in puk” i ğu oce eywebe. Pūğ em tak ka'ūma ma. Kuy bima dak juk adi ojoojuy ğu ma dinheiro eyxewi. Guyjom tak ojoojuy ğu ma. Puju dinheiro ojoojuy eyxewi? Ka'ūma em ma. ¹⁰Abu ideidaat owebe? Ka'ūma ma. Teihem ğu ōn pit kawēn idipat muwēnuwēn soat pe Grécia eipi watwat pe. Icēmān ōn e'em. Napapa'ukat ğu ōn, Cristo a'ōkayat puye.

¹¹— Ēn iojuyjuyūk ğu ocexewi ocekukpin ğu exe buye — i te'e ma eyju e'em owebe. Eykukpin cīcā oxe. Deus itaybit iboam.

¹²— Pauloyū jo'i oceju dak kapikpiğ — i'e ojuy ip jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Ōn pit teihem ğu kawēn idipat muwēnuwēn. Imēnpuye ibo i'e ba'ore cebe ip, imuwēnuwēnaptei bubum ip puye. Guyjom tak teihem ğu oğuwēnuwēn. ¹³Ixeyū bit icēmān ğu Deus emumujuyū. Jewexe ip Deus emumujuyū.

— Ya'ōbi oceju dak Deus ekawēn muwēnuwēn — i e'em ip napa ma. Warara'acayū muğuykukukum ip oceju dak Cristo emumujuyū iam.

¹⁴— Apēn kuka itabut o'e ip imuğuykuku'ukayū a'ō kay Corinto kay beayū? — i'ūmğu ōn pit e'em owebe ma.

Satanás pit cewemuwexat put Deus ekawēn tojotjot'ukat co'ian. Deus ekabia dağwiat co'ian cewemuwexat put wuymuğuykuku ojuy. ¹⁵Imēnpuxim cebekitkit tak cewemuwexat put xipacat muğēğē'ukat co'iaiyūm wuymuğuykuku ojuy. Ipi'ūm puje bit, xipat'ūm cīcāat je'jat ip wuymuğuykukukupteim. Cedağ ma Deus ideida cebe ip.

¹⁶— “Paulo yadaodao,” i'ūmğu juy epe'e — i ōn e'em waram eywebe. Wadaodao eyxe bima dak cuy wa'ijom ma epe'e. Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū buxim ōn tak e'em eywebe “Xipat cīcā ōn” i. ¹⁷Wuykukukat a'ōbi ğu ōn kawēnwēn eywebe ğasū bit—wukpiwatpi ma. “Xipat cīcā ōn” i'e'em pima yadaodaoat puxim ma ōn tak kawēnwēn. ¹⁸Warara'acayū e'em — Xipat cīcā ōn — i eywebe, ya'ōbuyxian pin ip eyxe buye.

Imēnpuxim ōn tak: — Xipat cīcā ōn — i oce eywebe. ¹⁹Jewexe ma eyetaybit cīcā. Yadaodaoayū jo'iaiyū kay jījā bit eyju! ²⁰Eyağuy'ūm cīcā. Ixeyū kay jījā eyju, ya'ōpuruğ cīcā ma'ğu eymujujum ip; eymudadaybotbon ma a'ğu ip; eymuğuykukukum ma a'ğu ip; warēmtağ ma a'ğu ip eykuğ; eyukpiokakakam ma a'ğu ip eykuğ. ²¹Oceju bit cuk a'ğu ocesūsūn ocesop eykuk am imēn.

Warara'acayũ e'em: — Xipat cĩcã õn — i eywebe.

Ixeyũ buxim õn tak jeymukũyjo õn ġasu õn xipat cĩcã iam. Eyetaybit õn yadaodaot puxim kawẽnwẽn iam.

²² — Hebreuyũ bit oceju icẽmãn — i'e'em ip eywebe jewexe Deus emumujuyũ.

Õn tak ibiat ma.

— Israel naxeġebitbit pit oceju — i'e'em ip eywebe.

Õn tak ibiat ma.

— Abraão naxeġebitbit pit oceju — i'e'em ip eywebe.

Õn tak ibiat ma.

²³ — Cristo buywatwat'ukayũ bit oceju — i'e'em ip eywebe. Ixeyũ bodi ma õn pit Cristo buywatwat'ukat xipacat. Ixeyũ bodi ma juk adi ocekapikpik cĩcã Cristo beam, yadaodaot puxim ma'ġu õn kawẽnwẽn ġasũ eywebe. Ixeyũ muõmõmap podi ma juk adi omuõmõmõm ip daomũnmũnap'a be. Ade em juk adi ip wukxabiokakaka ixee muġẽġẽbum. Ade em ma oje'ũ pinpin. ²⁴ Cinco em Judeuyũ kukuk'ukayũ wukxabiokaka ixee muġẽġẽbum—icaat yabi beatpum. Ade em wukxabiokaka ip—39 em ma. Soat em ip ibũrũ em ma wukxabiokaka. ²⁵ Ebaþũġ em cuk adi wukxabiokaka im Roma ka kukat ebekitkit. Pũġ em cuk adi wabuġbuġ ip wita'am okay itakomaayũ. Ebaþũġ em cuk adi oakõmkõm tiboġati be kobexixi epiriġ puje—odujowat ojuyat epiriġ puje. Pũġ em pit tibi'adopu daġ ojeku—kabiabun, iximabun tak. ²⁶ Soat kaka daġ cucum pima ade em cuk adi waoka ojuyap cocom ojekuku. Idibi adi o'tiõm ukã be bima adi oje'ũ pin tiboġ puje. Ibukurukayũ dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop. Obadipyũ dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop—Judeuyũ kukuk'ukayũ. Judeu'ũmayũ dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop ade em ma. We'ũ pinap cocom cuk adi ojekukuku ikaboġatka daġ, uk'a'ũmat taġ tak, tiboġcĩcãati daġ tak. Jewexe obureyũ dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop. ²⁷ Soat em cuk adi ocekapikpik cĩcã. Soat em odaobire juk adi ojekukuku wekapikap taġ. Xexen'ũma juk adi ojekukuku. Ade em cuk adi ojekukuku oxat'ũmġu, odotiũm tak, oxexecap'a'ũmġu dak. ²⁸ Imẽn ma õn jekukum ipiatpi'ajojom. Waġuybabi'ũm tak itabucayũ kuġ—soat ka beacat kuġ—Jesus ekawẽn kayayũ kuġ cedag ma paxi a'ġu ip jekukum iam. ²⁹ Itabucat warẽmtaġ ma oeku bima, õn tak ixey buxim ma oġuycũġ kuka oce. Ikẽrẽat muġẽ buje dak, õn tak waġuybabi'ũm cĩcã oce ip ikuġ.

³⁰ Ade em wa'õbaca'ũmap ibapuk e'em soat pe. “Xipat cĩcã õn” i'e ojuy bima, wa'õbaca'ũmap kuka oġuwẽn. ³¹ Deus itaybit õn napa ġu e'em eywebe iam. Ixe ma wuykukukat Jesus Cristo ebya.

— Soat podi ma ěn xipat — i wuyju e'em cebe—Deus pe.

³²⁻³³ Õn Damasco ka be bima ibo ka kukukat oaoka ojuy o'e. Imẽnpuye jeka wiwi'ukayũ o'ġuju jeka ekorara exĩntbi wiwi am odaomũnap ojuy. Obureyũ bit cuk adi odaxijo. Paġeiro'aboġ pe ip omukop ika ekorara tok taġwi. Imẽn ocenapõn waoka ojuyacat xewi—Aretas a'õbi ika kukukat xewi.

12

¹ Te'e ma wuyju e'em:

— Xipat cĩcã õn — i warara'acat pe. Imẽnpit puk jeymukũyjo õn xipat cĩcã õn iam. Ade ma juk adi ojojoo wexey jo'iat pe idip cĩcãat. Wuykukukat tak cuk adi soat ma o'ġubapukpuk owebe omutaybit am. Iboap cuy oġuwẽn xipat cĩcã õn iam eydukũyjo am. ² Kuy bima Deus cuk odujuu jewekay kabi kay—bodiat ka kay. Kuy quartoze koato o'kap pima juk adi odujuu. Õn xe'e odujuu? Wexeybi ġu xe'e odujuu? Wetaybit ġu toto. Deus acã itaybit. ³ Dao ma juk adi odujuu ikadip cĩcãatkay kay Deus tũytũyapka kay.

Õn xe'e odujuu? Wexeybi ġu xe'e odujuu? Wetaybit ġu toto. Deus acã itaybit — i õn e'em waram.

⁴ Kawẽn idip cĩcãat cuk adi oya'ĩjojo ibodi. Imuwẽn pa'ore eywebe iboap. Ka'ũmġu wuya'õ kawẽn iboam eydukũyjo am.

⁵ — Xipat cĩcã õn — i kuka oce warara'acat pe, iboap ojojoho buye. Imēnpit obu'u imēn i'e am. Soat xe e'em ibapuk wa'õbaca ġu iap.

— Xipat cĩcã õn — i'ũmġu oce warara'acat pe. — Wa'õbuyxi ġu õn — i acã oce cebe ip.
⁶ “Xipat cĩcã õn” i'e pin pima bit wadaodao ġu kuka oce. Napa ġu kuka oce eywebe. Icēmãn kuka oce. Kuy juk wekukuap epejojoho. Wekawēn tak cuk kuy epeye'ĩjojoho. Õn xipat ġu ma'ġu eyxe bima bit, “Xipat cĩcã õn” i ġu oce eyaġuymuwarurun am okay i'e am.

⁷ Idip cĩcãat cuk adi ojojoho wexey jo'iat pe. Imēnpuye:

— Jeweweju yoboġan pin cĩcã aco'i je'e Paulo — i juk o'e Deus jewebe ma. Imēnpuye soat em õn jekukum owãtaxipi jewexe oboġan o'eap puxim. Ipiatpi'ajojom õn jekukum. Deus a'õbi acã Satanás cuk omuwãtaxipin. Deus a'õbi ma owãtaxipi õn jekukum jewexe oboġan o'eap puxim.

⁸ — Owãtaxipiat eju'uk owebewi — i juk adi ocece wuykukukat pe. Ebpũġ em cuk a'ġu oce cebe imēn.

⁹ — Oju'uk ġu ewãtaxipiat — io'e owebe. — Soat em pit õn xipan jekuk — io'e. — Wa'õbacaap oġũm ewebe — io'e. — Wara'at kay ġu bit eġuy — io'e. — A'õbaca'ũm pima, biġ ma wa'õbacaap ejat — i juk o'e owebe. Imēnpuye wa'õbaca'ũmap kuġ ma ocokcok.

— Wa'õbaca õn pit — i'ũmġu õn e'em warara'acat pe. Cristo soat kabia ja'õbacaap ũmũm owebe wa'õbaca'ũm puye. Imēnpuye ocokcok cĩcã wa'õbaca ġu ma'ġu. ¹⁰ Soat em ocokcok õn e'em wa'õbaca ġu ma'ġu; okay'ũmayũ dak a'ġu omuymuy ma; yopĩt ma dak a'ġu õn jekukum ikuġ; itabut'ũmayũ dak a'ġu ipiatpi'ajojom owebe; xipat'ũmat tak a'ġu jebapukpuġ owebe. Imēn ma ipiatpi'ajojom õn jekukum Cristo a'õ daġ õn jekukum puye. Inaka soat em ocokcok õn e'em. Wa'õbaca'ũm pima, wuykukukat ja'õbacaap ũmũm owebe buye.

¹¹ Xipan kuka a'ġu eyju bit omuwēnuwēn. Imēnpit xipan ġu eyju omuwēnuwēn. Imēnpuye yadaodaoat puxim õn ma xipan jewemuwēnuwēn eywebe. Ka'ũma jo'i ma õn eyxe. Jewexe Deus emumujuyũ bit ijo'i ip eyxe. Ajo muġēġēm ip imuġē ba'ore owebe iat? Ka'ũma ma. ¹² Õn eyxe bima juk adi Deus a'õbacaap oġubapukpukpuk eywebe. Ixe a'õbacaam wuywebe imubapuk pa'oreat tak cuk adi oġubapukpukpuk soat etabutpe eyetabutpe. Iboap mubapuk puje eyetabēġbēġ epesop ijojom idip cĩcã eyxe buye. Wukpiceġe ġu juk adi oġuy iboap mubapuk am eywebe. Iboap coco buje juk eyetaybit epesop õn Deus emumuju iam Deus emumuju acã iboap mubapukpuġ puye. ¹³ Wara'atka be bima juk adi wemumukaypinput ũmũm'uk osodop ip owebe ibo ka watwat—itabucayũ. Eyxe bima bit cuk iojuyjuy'uk ġu oġuy eyxewi. Apēnpuye “Paulo jemumukaypinput ojujuy'uk ġu wuyxewi,” i eyju e'em eyewewebe?

— Wuykay ġu xe'e? — i te'e ma eyju e'em. Imēn ġu bit cuy epe'e. Eykay ma'ġu õn.

¹⁴ Xepxep em cuk ojeku eyjom. Gasũ dak waram oju pin eyjom. Eyju bit cuy ojuaptei epeteida ġu. Eyedinheiro kay ġu õn. Eykay acã õn okay am. Webekitkit puxim eyju. Bekitkiyũ ma jedinheiro muxipanpan ġu jebay beam, jexi beam tak. Aġokatkayũ bit jedinheiro muxipanpan jekpotpoyũ beam, jedaxiyũ beam tak. ¹⁵ Ocokcok cĩcã soat obubut ũm ãm eywebe eybuywat am. Obu'u ġu we'ũ ãm tak eybuywacap ojuy. Biġ ma õn eykay e'em. Eyju ġu xe'e biġ ma okay ġu e'em?

¹⁶ Soat ma aco'i eyju e'em eyewewebe: — Icēmãn wuyedinheiro aġu'ũm ġu Paulo beam — i.

Pũġ pit aco'i je'e napa ma:

— Ixe bit cuk adi ocemuġuykukuku — i. — Ixe juk adi ade aco'i o'tujupa'um ocexewi napaap tomuju ma — i dak aco'i je'e napa ma.

17 Eymuḡuykukuap ojuy ḡu dak obureyũ juk oḡuju eykay. 18 Tito juk oḡuju eykay. Wara'at tak wuykitpit cuk oḡuju eykay. Ajo dak ip o'tujupa'um eyxewi jebubun? Ka'ũma ma! Ōn, Tito dak jewejojo'i ma oceju. Cedaḡ ma oceju jekukum. Warara'acat muḡuykukuku'uk ḡu oceju.

19 — Pauloyũ jewedayoyom ocewebe, yoboḡan pin puye — i te'e ma eyju e'em. Jewedayoyom ḡu oceju bit. Cristo a'ōbi oceju kawēnwēn eywebe Deus etabutpe. Oburereyũ, eykukpin ocexe. Soan ma oceju e'em eybuywat am acā. 20 Eykay wajēm puje iwarum ma aco'i ōn jeydobuxik. Apēn ōn cekay iap co'i ḡu aco'i ōn jeydobuxik. Eyju dak imēn ma odobuxik. Apēn eyju cekay iap co'i ḡu aco'i eyju odobuxik. Jewa'ōxixiḡ aco'i ōn jeydobuxik, eyetabutkarey dak eyewewekay, eyetakomāmā dak eyewewekay. Warara'acat kay dak eyju ḡebum ḡu—eyewewekay acā. Jewemuymuy aco'i ōn jeydobuxik, eyekawēnkērē dak, yoboḡan pin tak. Pũḡ taḡ ḡu dak aco'i eyju jekukum—wara'at taḡtaḡtaḡ ma. Imēn ōn eydobuxik puje oḡuycũḡ cīcā oce eykay. Jeymukorēm tak ōn. Owebe eymukorēm puje eyju dak eyḡuycũḡcũḡ epe'e. 21 Waram eykay wajēm puje oḡuycũḡ cīcā oce eykay. Pũḡ ḡu ey'in cuk adi ikērēat o'ḡuḡē kuy bima. Warara'acat tayxi eju jepopo'uk osodop ip, warara'acat itop eju dak. Ibu'un pa'ore ma e'em ip ikērēat muḡēḡēap kuḡ. Cepere ba'ore ma cebe ip. Imēnpit iḡuycũḡ'ũma e'em ip ikērēat muḡēḡēap kay. Ibu'u ḡu o'e ip ikērēat muḡē ām. Imēnpuye oḡuycũḡ cīcā oce Deus etabutpe ikērēat kay acā eyju ḡebum puye, ade em ma'ḡu ōn eyawēwēm. Deus omuḡebu ajo ḡu ōn iap kay.

13

1 Kuy xepxep em cuk adi eyjom ojeku. Waram ḡuto ōn eyjo ojuy. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Pũḡ pe warara'acat muwara buje wuyetabut ḡu cekay, i. Xepxepayũ be, ebapũḡayũ be dak imuwara buje bit, wuyetabut cuy ace'e cekay, i.

Imēnpuye koap cuy bit ōn jeymukorēm. Xepxepayũ, ebapũḡayũ a'ĩjo'ũm pima bit, ōn jeymukorēm ḡu. 2 Xepxep em kuy ojeku eyjom. Waram wajēm puje wa'ōdim ḡu ōn jeymukorēm—wa'ōpuruḡ ma. Abu itabotaidabotbon je'e eykay? Ka'ũma ma. Kuy bima ade em cuk adi ocece eywebe imēn. Gasũ dak ḡuto imēn ma oce. Imēn ma ōn e'em soat kuy bima ikērēat o'ḡuḡē'iyũ be. Soat pe dak ey'in imēn ma ōn e'em ikērēat muḡēḡē'ukayũ be. 3 Eyetaybit epe'e ōn Cristo a'ōbi e'em iam. Eyetaybit ḡuḡũn ḡu epe'e iboam. Eyetaybit cīcā ma. Cristo ya'ōbaca'ũm ḡu eykuḡ—ya'ōbacam ma. Soat em ja'ōbacaap mubapukpuḡ eywebe. 4 Korosa be je'ũ buje ya'ōbaca'ũm osunuy. Gasũ bit itait ma'ḡuto o'e. Deus ixē'ũm o'ḡutait ja'ōbacaam soat podi ma ixē ya'ōbaca buye. Ipi daḡ pima oceju dak ixē buxim oca'ōbaca ḡu. Ceweju mũḡ'i bima bit, ya'ōbacaap kuḡ oceju e'em. Eybuywat am tak ya'ōbacaap kuḡ oceju.

5 Eyekukuap kay juy ḡebum epesop Cristo ekawēn taḡ paxi oceju jekukum iap kay.

— Wuyetabucap taḡ paxi wuyju jekukum? — i juy epe'e'e eyewewebe.

Cristo a'ōbacaap kuḡ tu eyju jekukum? Jewexe du eyju Cristo ebekitkiyũ? Eyetabucap epere'ũm pima, eyetaybit cīcā Jesus Cristo wuywebe nuynuy iam. 6 Eyetaybit aco'i ocetabucap ocejepere ḡu iam. Icēmān Cristo ekawēn taḡ oceju jekukum.

7 — Bay, soat em cuy Corinto ka beayũ buywatwan eḡuy ixeyũ be ikērēat muḡēap puxim — i ōn e'em Deus pe.

Imēn ōn e'em cebe warara'acayũ be “Pauloyũ cedaḡ ma Corinto ka beayũ o'ḡutaybitbin” i'e'eap ojuy ḡu—eywebe cedaḡ ma jekukuap ojuy acā. “Pauloyũ warēmtaḡ ma Corinto ka beayũ o'ḡutaybitbin” i warara'acat e'em pima bit, ak'arit ma oce ekawēn kay. 8 Abu kuka kawēn icēmat tak o'ḡu'ũm? Ka'ũma ma. Imu'ũm pa'ore. Iba'ore ḡu bit ocewebe kawēn icēmat taḡ oceku am. 9 Eyju eyetabut cīcā bima, ocecokcok oce'e oca'ōbaca ḡu ma'ḡu warara'acayũ xe. Imēnpuye:

— Bay, a'õbacaap cuy eḡũm Corinto ka watwat pe ikērēat kay'ũmayũm je'e am — i oceju e'em Deus pe.

¹⁰Wajēm awap eymukorēmaptup mubarararaḡ òn wajēm puje dak eymukorēmap puxim. Obu'u wa'õpuruḡ eymukorēm ãm wuykukukat a'õbi. Ixe juk ja'õbacaap o'ḡũm owebe eymukorēm ãm ḡu—eybuywat am acã. Owebe o'ḡũm eybuywat am biḡ ma kũyjobit am jebiõḡbuk a'õ kay am.

¹¹Ibũrũ ma buk, okitpitpiyũ. Soat em cuy epesop ḡebum ikērēat muḡēap puxixim. Eya'õpicũḡcũḡ wa'õ kay. Jewaḡuycom cuy epesop eyeweweju. Kaba'ũm cuy epesop eyewekuḡ. Deus ma wuymutaybitbin warara'acat kuḡ xipan am. Ixe dak wuyaḡuymubabibin soat em. Ixe juy soat em je'ku eyweju.

¹²Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe.

— Kato'i juy cebe ip — i'e'em eywebe soat oxeayũ itabucayũ.

¹³⁻¹⁴— Xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i òn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. — Eykukpin cuy ixeyũ ejukuk — i òn e'em Deus pe. — Ixeyũ burerem cuy eḡuy soat em — i òn e'em Deus biõḡbuk pe.

Ibũrũ ma.

GALÁCIA EIPI WATWAT PEAPTUP PAULO EMUMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Galácia eipi watwat, cartadup mubararağ òn eywebeaptum—Jesus Cristo kayayũ beaptum. Òn Paulo. Ijodiat ġu juk onomuwã Jesus Cristo emumujum. Deus warara'acat pe ġu onomuwãat Jesus Cristo emumujum.

Jesus Cristo ma juk o'e owebe: — Wekawẽn muwẽnuwẽn'ukan cuy ece — i. Ixe ebay dak imẽn o'e owebe—Deus ma. Ixe Deus waram Jesus Cristo o'ğutait ce'ũap tomukadi. Kato mujujum òn eywebe ijudup pe. Soat e'em kato'i eywebe oxeacat tak—Jesus kayacat—wuykitpitpiyũ.

³ — Bay, xipan cuy Galácia eipi watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

⁴ Cristo oe'ũ ikẽreat uk am soat pewi wuywebewi. Oe'ũ wuywebe Deus kay'ũmat ekukuap tağ wuyekuap puxim. Jeweweju ma oe'ũ. Oe'ũ Deus bikuyap tağ—wuyebay bikuyap tağ. ⁵ Imẽnēju:

— Bay, soat podi ma ěn edipap kuğ — i juy ace Deus pe. — Bay, soat podi ma a'õbaca — i dak cuy ace cebe.

Soat em ma juy imẽn acece cebe.

⁶ Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ! Ibun ġu eyetabut Deus kay. Gaxĩn ma jeyağuyba'ũm cekay. Kuy ġu juk eyetabut epesop cekay. Ixe juk eynaẽ jebekitkiyũm. Jekpot kukap co'i xipan eykuğ—Cristo kukap co'i. Eyju bit eybu'u ġuto epesop cekay. Warara'acat ekawẽn kay dak eyju ġasũ bit.

— Ijop ekawẽn kawẽn idipat ocexe — i eyju e'em te'e ma.

⁷ Warara'acat ekawẽn pit kawẽn idipat ġu—Jesus ekawẽn acã. Warara'acayũ bit eymu'ukpiceğẽn ojuy. Eymubu'un ojuy ip Jesus ekawẽn kay. Cristo ekawẽn muwarururun ojuy ip. Imẽnpuye wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ. ⁸ Kuy juk adi kawẽn idipat oceğuwẽnuwẽn eywebe—Jesus ekawẽn. ġasũ bit kuka wara'at ekawẽn ma oceğuwẽn eywebe.

— Ijop ekawẽn ma kawẽn idipat — i kuka oce'e eywebe napa ma.

Imẽn oce'e buje, Deus kuka ocemuju ipiat'ajojoap kay. ġasũ bit kabi bewiat kuka wara'at ekawẽn o'ğuwẽn eywebe.

— Ijop ekawẽn ma kawẽn idipat — i kuka o'e eywebe napa ma. Imẽn i'e buje, wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom. ⁹ Kuy juk iboap oceğuwẽn eywebe. Imẽnpit ġuto waram oceğuwẽn eywebe. Kuy bima juk adi eyetabut epesop kawẽn idipat kay. “Ijop ekawẽn ma kawẽn idipat” i'e'em napa ma wara'at ekawẽn ma imuwẽn puje, wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom. ¹⁰ Òn pit ijodiat mucokcok pin ġu oce. Deus mucokcok pin acã òn pit. Warara'acayũ be “Paulo xipat cĩcã” i'e'eap kudadam ġu òn. Ijodiat mucokcok pin pima, kuka Cristo a'õ kay kũyjobican ġu oce!

¹¹ Okitpitpiyũ, ijodiat ekawẽn muwẽnuwẽn ġu bit òn. Ijodiat ekawẽn ġu ma i ġuto òn e'em eywebe. ¹² Ijodiat ġu juk kawẽn idipat o'ğuwẽn owebe. Ka'ũma ma juk omutaybitbin ijodiat pit. Jesus Cristo acã juk adi omutybitbin.

¹³ Judeuyũ etabucap co'i wetabun puje, juk adi ipiat osupi'ajojoat Jesus kay itabucayũ be. Kuy eyetaybit apẽn cuk adi ojekukuku iam. Wetakoma jĩjã juk adi oğuy ixeyũ kay. Yaoka ojuyjuy ip cuk adi oğuy. Imẽn cuk adi ojekukuku Jesus Cristo odopabijuk'ũm pima. ¹⁴ Wağuywağoyũ bodi ma juk adi wetabut oğuy Deus kay. Judeuyũ babim cuk adi wetabut oğuy. Cebodi ma ip we'ajojoyũ'ũm'ũm ekawẽn tağ cuk adi jeku ojuyjuy oğuy.

¹⁵ Deus pit cuk onaẽ jekawẽn muwẽn ãm, warara'acat podi ma ixexipan okuğ puye. Okap awap ma juk onaẽ. ¹⁶ Ixe juk jekpot o'ğubapuk owebe.

— Okpot cuy eḡuwěnuwěñ Judeu'ũmayũ be — i juk adi o'e owebe. — Kawěñ idipat cuy eḡuwěnuwěñ cebe ip — i juk adi o'e o webe.

Iměñ i'e buje, ka'ũma kay ma juk oju wawě ãm. ¹⁷ Jerusalém ka be dak cuk oju ḡu Jesus emumujuyũ eju kawěñ ãm—kuy bima Deus o'taē'iyũ eju kawěñ ãm. Ixeyũ be wawě ãm ḡu juk oju. Arábia eipi kay bit cuk oju. Guyjom acã juk ocepit Damasco ka kay. ¹⁸ Ebapũḡ koato kap puje juk oju Jerusalém ka kay Pedro jom. Xepxep esemana ma juk adi oḡuy cexe. ¹⁹ Warara'acayũ bit cuk ojojoko ḡu Jesus emumujuyũ. Tiḡo acã ḡuto ojojoko—wuykukukat Jesus kitpit acã.

²⁰ Napa ḡu òn e'em eywebe. Deus ojojomo ijudup mubarararaḡ pima.

²¹ Pedro eju wekawěñ epere buje, Síria eipi daḡ cuk adi ojekukuku, Cilícia eipi daḡ tak. ²² Iměnpuye Cristo kay itabucayũ ojojoko ḡu ip—Judéia eipi watwat—wara'at ka daḡ òn jekukum puye. ²³ Warara'acat ekawěñ pit cuk ip o'jojoko kuy.

— Paulo juk adi ipiat o'supi'ajojoat wuywebe — i'e'em warara'acayũ itabucayũ jewewebe. — Jesus kay wuyetabucap mu'ũm ojuy osunuy — i'e'em ip. — Gasũ bit ixekukukukat Jesus muwěnuwěñ o'e! — i'e'em ip. — “Jesus kay juy eyetabun epesop!” i'e'em ixekukukukat ma — i'e'em ip.

²⁴ Wawěḡ co buje:

— Bay, ěñ soat podi ma a'òbaca — io'e ip Deus pe. — A'òbacaam cuk Paulo eḡutabun ekpot kay — io'e ip cebe.

2

¹ Catorze koato kap puje, ocepit Jerusalém ka kay. Barnabé eju oju. Tito dak otujowat oweju. ² Ibo ka kay oju “Jerusalém ka kay juy eju” i juk adi Deus o'e owebe buye. Jesus kayayũ kukuk'ukayũ o'je'awero wa'ĩjo am. Warara'acayũ eju ḡu juk ocekawěñ—ixeyũ eju acã. Apěñ cuk adi kawěñ idipat oḡuwěnuwěñ Judeu'ũmayũ be iap oḡuwěñ cebe ip. Apěñ cuk adi ixeyũ oḡutaybitbin iap tak oḡuwěñ ma. Obu'u juk adi oḡuy ixeyũ be “Te'e ma juk adi eḡutaybitbin ip cedaḡ'ũma ěñ imutaybitbin puye” i'e am owebe. ³ Wuykitpit Tito juk otujowat owebe. Judeu ḡu ixekukukukat.

— Teku juy ataypu'aḡobixeedakacat wuydobuyũ'ũm'ũm pabi daḡ—Deus ekawěñ taḡ — i'ũmḡu o'e ip itabucayũ kukuk'ukayũ ma—Judeuyũ ma.

⁴ Warara'acayũ bit oòm oce'aweroroap'a be, o'ḡukũyjo ḡu ma'ḡu ip. “Oceju dak ocetabut Jesus kay” i napa ma e'e'ukayũ oòm ip ocekawěñ co am oca'òxikap ojuy. Jewemukorēm ojuy ip.

— Teku juy ataypu'aḡobixeedakacat wuydobuyũ'ũm'ũm ekawěñ taḡ — io'e ixeyũ ma. — Apěnpuye dak eybu'u wuydobuyũ'ũm'ũm pabi daḡ jekum Jesus eju mũḡ'i eyeku buje? — io'e ip ocewebe. — Iměñ cũḡ ḡu Deus xe — io'e ip ocewebe. — Wuydobuyũ'ũm'ũm pabi daḡ cuy epeku, Jesus kay a'ḡu eyetabut ma — io'e ip ocewebe.

⁵ Ixeyũ ekawěñ kay ḡu bit oceju—pũḡ em tak ka'ũma.

— Ha'a wuydobuyũ'ũm'ũm pabi daḡ cuy ajeku cũḡ ma wuy'e am Deus xe — i'ũmḡu juk adi oce'e oceju bit.

Iměñ oce'e buje, kuka juk kawěñ idipat oceḡuwarurun. Ijo'i ḡu kuka juk o'e. Iměñ oce'e buje, eymuḡuykuku kuka juk oceju.

⁶ Iḡo'a be o'je'awero ip itabucayũ kukuk'ukayũ. Soat xe ya'òbuyxi ip osodop. Yoboḡ ḡu ip oxe bit ijodiat pit. Deus kacũḡ kay ḡu aḡ—badi acã. Iisuan ḡu ixeyũ bit omutaybin.

— Wara'an pit cuy eḡutaybin Judeu'ũmayũ — i'ũmḡu o'e ip owebe. ⁷ — Deus cuk Paulo o'jomuy kawěñ idipat muwěñ ãm Judeu'ũmayũ be. Judeuyũ be bit Pedro o'jomuy kawěñ idipat muwěñ ãm — io'e ip jewewebe.

⁸ Deus ja'òbacaap o'ḡũm owebe jekawěñ muwěñ ãm Judeu'ũmayũ be. Ixe emumuju òn. Judeuyũ be bit jekawěñ muwěñ ãm ja'òbacaap o'ḡũm Pedro be.

⁹ — Deus Paulo mujujum jekawën muwën ãm Judeu'ũmayũ be — io'e ip itabucayũ kukuk'ukayũ—Tiago, Pedro dak, João dak.

Imēnpuye juk ip obumukuḡ. Barnabé bumukuḡ tak ip jeburerexi ip puye.

— Judeu'ũmayũ be eyju ma juy Jesus ekawën epeḡuwēnuwën. Oceju bit cuy Judeuyũ be oceḡuwēnuwën — io'e ip. ¹⁰ Pũḡ ma ip ocemuḡebu. — Gebum cuy epesop tadaybot-bocayũ kay—itabucayũ kay—ocexeayũ kay — i juk o'e ip ocewebe. — Dinheiro'in cuy epeḡudot cekay ip, ka'ũma kuḡ puye — i juk o'e ip ocewebe.

Õn tak ocokcok cĩcã oce imudot am.

¹¹ Guyjom ma Pedro oajēm ocekey, oceju Antioquia ka be bima. Õn pit xeku oḡukorēm warara'acayũ etabun ma, warēmtaḡ ma jekukum puye. ¹² Tiago jebureyũ o'ḡudot ocekey. Antioquia ka be ip oajēm. Ixeyũ ajēm'ũm pima, Pedro jekōnkōn'uk osunuy itabucayũ eju—Judeu'ũmayũ eju—Judeuyũ babi daḡ jekuku'uk'ũmayũ eju—taypu'aḡobixeedakatkat'ũmayũ eju. Tiago bureyũ ajēm puje bit, ibu'u o'e jekōn ãm ceweju ip—Judeu'ũmayũ eju. Iparara osunuy Judeuyũ buxim— “Judeu'ũmat jedaypu'aḡobixeedakacan cuy cũḡ ma i'e am Deus xe, itabut ma'ḡu ip Jesus kay” i'e'e'ukayũ buxim. ¹³ Imēnpuye Pedro buxim o'e ip warara'acayũ Judeuyũ. Pũḡ taḡ ma oeku ip jeweweju Judeuyũ. Jeparara pibun ibu'u o'e ip Judeu'ũmayũ eju jekum. Barnabé dak ixeyũ buxim iparara o'e. Pũḡ taḡ ma oeku Judeuyũ eju. Judeu'ũmayũ eju bti ibu'u o'e jekum jeparara pibun. ¹⁴ Cũḡ ḡu o'e ip jekukum. Kawën idipat taḡ ḡu ip jekukum o'e. Iboap cõ buje juk ocekawën Pedro eju warara'acayũ etabutpe.

— Ën Judeu — i juk oce cebe. — Inaka Judeu'ũmat co'i ãn jekukum — i juk oce cebe. — Judeu ekukuap puxim ḡu ãn jekukum — i juk oce cebe. — Apēnpuye dak ãn e'em Judeu'ũmayũ be “Judeuyũ babi daḡ cuy epeku!” i? — i juk oce cebe.

¹⁵ Oceju bit Judeuyũ ocekapap pin ma.

— Ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ Judeu'ũmayũ — i oceju e'em, ocedobuyũ'ũm'ũm ekawën taḡ ḡu ip jekukum puye.

¹⁶ Wuyju bit kuy wuyetabut Jesus Cristo kay. Deus xe wuyju cũḡ ma wuydobuyũ'ũm'ũm ekawën taḡ wuyekuap tomuju ḡu—wuyetabucap tomuju acã. Deus xe wuyju cũḡ ma wuydobuyũ'ũm'ũm ekawën taḡ jekukum puye ḡu—wuyetabut puye acã. Ka'ũma ma cũḡ ma Deus xe jedobuyũ'ũm'ũm ekawën taḡ jekuap tomuju.

¹⁷ — Cristo kay wuyetabun puje acã cũḡ ma acesop Deus xe, wuydobuyũ'ũm'ũm ekawën taḡ jekukum ḡu ma'ḡu wuyju — i wuyju e'em.

Imēn i'e buje, ibapuk e'em soat pe Judeu'ũmayũ jo'i ma wuyju dak ikērēat muḡēḡē'ukayũ iap. Ibu'u ḡu paxi Cristo je'e wuywebe ikērēat muḡē ãm? Ibu'u ma! Cedaḡ ḡu cexe. Ijo'i ḡu cexe.

¹⁸ — Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawën taḡ wuyekukuap tomuju ḡu wuyju cũḡ ma Deus xe—wuyetabucap tomuju acã — i'e'e'uk cuk adi oḡuy. Imēnpuye “Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawën taḡ cuy ajeku cũḡ ma wuy'e am Deus xe” o'e buje, kuyat wekawën kuka ocepere, wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dak kuka oḡupubutbun. ¹⁹ Iba'ore owebe cũḡ ma i'e am Deus xe wuydobuyũ'ũm'ũm ekawën taḡ wekuap tomuju. Deus ekawën tup cocom cuk wetaybin iboam. Iba'ore soat pe wuywebe soat iboap ekawën taḡ jeku am. Wuydobuyũ'ũm'ũm pabi daḡ wuyekuap tomuju wuyju cũḡ ma Deus xe ibima apēḡãm Cristo oe'ũ korosa be? Ka'ũma ãm ma! ²⁰ Jekpiwan ma Jesus oe'ũ korosa be owebeam iap kay wetabut pima, obikuyap taḡ ḡu ãn jekukum. Cristo biōḡbuk omuy owebe. Kuyje wekukukuap kuy ocepere. Deus ipot kay wetabucap eju ãn jekukum ḡasũ bit. Ixe ipot jekpiwan ma oe'ũ we'ũap puxim, okukpin cĩcã cexe buye. ²¹ Deus ibikuy soat kuk am xipan.

— Okuḡ ḡu juy! — i'ũmḡu ãn pit e'em cebe. Õn pit imēn ḡu e'em. Wuydobuyũ'ũm'ũm pabi daḡ wuyekuap tomuju wuyju cũḡ ma Deus xe ibima, apēḡãm Cristo oe'ũ korosa be? Ka'ũma ãm ma!

3

¹ Galácia eipi watwat, eyağuyba'arēm cīcā! Abu dak cuk eymuğuykuku? Abu dak cuk eymubu'un kawēn icēmat tağ eyekuap puxim? Apēn Jesus Cristo oe'ū korosa be iap cuk adi oceğuwēn eywebe. Iba puğ ma juk adi oceğuwēn eywebe. Imēnpuye juk adi eyetabut cīcā epesop cekay. ² Pūğ ğu buk oğuwēn eywebe. Deus jebiōğbuk o'ğūōm eywebe wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn tağ eyekuap puye ğu! Ibiōğbuk oōm eywebe apēn Cristo oe'ū iap ekawēn eyetaybit puye; iboap ekawēn kay eyetabut puye dak. ³ Eya'ōbacaam ğu juk epesop Deus ebekitkiyūm—Deus biōğbuk a'ōbacaam acā. Gasū bit:

— Wuya'ōbacaam ma ixē a'ō dağ ajeku — i eyju e'em te'e ma.

Eyağuyba'arēm cīcā dak epesop. ⁴ Kuy bima juk adi eyetabut cīcā epesop Jesus kay, ipiatpi'ajojoan ma'ğū ip eywebe itabut'ūmayū. Gasū bit xe'e jeybu'un cekay? Te'e ma du juk adi ipiat epesupi'ajojo? Iba'ore! ⁵ Deus cuk adi jebiōğbuk a'ōbacaap o'ğūm eywebe. Ixe a'ōbacaam wuywebe i'e ba'oreat cuk adi epeğubapukpukpuk soat etabutpe. Ja'ōbacaap o'ğūm eywebe wuyawēwēap ekawēn tağ eyju jekukum puye ğu. O'ğūm eywebe eyju Deus ekawēn kay jījā buye, cekawēn kay eyetabut puye dak.

⁶ Abraão etabucap puxim eyju dak cuk adi eyetabut epesop Deus kay. Imēn Deus Abraão o'ğuwēn: — Ixe juk adi itabut cīcā osunuy okay — i. — Imēnpuye cūğ ma osunuy oxe i.

⁷ Ixe-buxim itabucayū Abraão naxegebitbicayū Deus xe, Judeuyū ğu ma'ğū ip. Iboam cuy eyetaybin. ⁸ Deus cuk adi o'e jewebe ma:

— Guyjom cūğ ma jeedop ip oxe warara'acayū dak—Judeu'ūmayū — i. — Itabun puje ip cūğ ma jeedop ip oxe Judeuyū jo'i ma — i juk adi o'e jewebe ma.

Imēnpuye imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Ōn ma xipacat o'ğūm soat ka watwat pe, ēn etabut okay buye,” i'e'em Deus Abraão be, i.

Imēn Deus kawēn idipat o'ğuwēn Abraão be xipacat ūm awap soat ka watwat pe.

⁹ Abraão itabut cīcā osunuy Deus kay. Imēnpuye Deus xipacat o'ğūm cebe. Ixe-buxim soat itabucayū dak xipacat jeejat Deus xewi.

¹⁰ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Wūy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom wuyawēwēap ekawēn tağ jekukum'ūm pima, soat ekawēn tağ jekukum'ūm pima, i.

Imēnpit iba'ore soat pe wuywebe soat ekawēn tağ wuyeku am wuyawēwēap ekawēn tağ. Imēnpuye:

— Xipat ğu eyju oxe — i'e'em Deus soat pe— “Wuyawēwēap ekawēn tağ wuyeku buje acā cūğ ma acesop Deus xe” i'e'e'ukayū be.

¹¹ Deus cuk adi o'e:

— Eyetabut okay bima acā, cūğ ma epesop oxe — i.

Imēnpuye wuyawēwēap ekawēn tağ wuyekuap puye ğu cūğ ma acesop Deus xe. Imēntak e'em Habakuque ekawēn tup—kuyjeat ekawēn tup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ekawēn tup:

Itabucat ma cūğ ma Deus xe, i. Soat em itait jeenuy Deus xe, i.

¹² Imēnpit itabut'ūmat tak wuyawēwēap ekawēn tağ jeku ojuy. Imēntak e'em Deus ekawēn tup:

Wuyawēwēap ekawēn tağ jekuku'ukat acā cūğ ma jeenuy Deus xe—soat ekawēn tağ jekuku'ukat, i. Soat em itait jeenuy Deus xe, i.

¹³ — Xipat ğu ēn oxe — i'e'em Deus soat pe—ikērēat mujurūğrūğ'ukayū be.

Cristo bit oe'ū apēn cuk adi ikērēat ağujurūğrūğiap teida am. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Korosa eju ibamupayaat wūy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom ikērēat kuğ puye, i.

Korosa eju bima: — Wūy ma juy eğuy owi ipiat'ajojom ikērēat kuğ ēn puye — io'e Deus Jesus pe.

Wuywebe ġu imēn o'e. Jesus pe acā imēn o'e, apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġ iap kuġ puye. ¹⁴Deus o'e Abraão be: — Xipacat oġūm soat ka watwat pe, ěn etabut okay buye — i.

Jesus Cristo kay Judeu'ūmayū itabun puje, Deus xipacat je'ġūm cebe ip. Xipacat je'ġūm cebe ip korosa eju Cristo apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġ iap o'tujowat jewebe buye. Imēnpuye Deus jebiōġbuk muōmōm wuywebe wuyetabut puye. Imuōmōm wuywebe apēn cuk adi o'e Abraão be iap taġ.

¹⁵ Okitpitpiyū, apēn jebapukpuġ soat kabia wuywebe iap taġ ōn jeymutaybin. Abu wuybubut je'jat wuye'ū buje iaptup mubararak pin pima, wuyju wuybutet mubarararaġ ixedup pe. Wuybure dak jebetet mubarararaġ ixedup pe. Xepxep putet mubararak puje, iba'ore warara'acat pe iboaptup ekawēn mupubut am. Iboaptup ekawēn muwarurun am tak iba'ore ma cebe ip.

¹⁶ — Xipacat oġūm ewebe, enaxeġebit pe dak — i juk adi o'e Deus Abraão be. “Enaxeġebitbiyū be” i'ūmġu e'em ibodup. “Enaxeġebit pe” i acā e'em. Adeayū be ġu kuka xipacat o'ġūm. Pūġ pe ma kuka o'ġūm—Cristo be ma. ¹⁷ Imēn ōn e ojuy eywebe. Deus cuk kuy o'e Abraão be:

— Xipacat oġūm soat ka watwat pe, ěn etabut okay buye — i. — Soat em wa'ō daġ ōn e'em — i juk o'e.

Ġūyjom acā wuyawēwēap ekawēn o'ġuwēn Moisés pe ixe be imuwēn ām jebekitkit pe—430 koato kap puje ma. Wuyawēwēap ekawēn muwēn puje bit:

— Obu'u oce xipacat ūm ām Abraão be ġasū bit — i'ūmġu o'e Deus. — Apēn cuk oce cebe iap taġ ġu oce ġasū bit — i'ūmġu o'e.

¹⁸ Wuyawēwēap ekawēn taġ wuyekuap puye Deus xipacat ūmūm wuywebe bima, apēn cuk adi o'e Abraão be iap taġ ġu kuka o'ġūm wuywebe. Imēnpit Deus xipacat o'ġūm Abraão be “Xipacat oġūm ewebe ěn etabut okay buye” io'e buye. Deus ja'ō daġ e'em soat em.

¹⁹ — Apēnpuye dak Deus wuyawēwēap ekawēn o'ġuwēn Moisés pe? — i du eyju e'em owebe?

Ōn jeymutaybin. Wuyawēwēap ekawēn o'ġuwēn wuymutaybit am ajo Deus bikuyap taġ ġu iam. Ġuyjom kuka Abraão naxeġebit o'kap—Jesus Cristo. Deus xipacat kuka o'ġūm cebe ja'ō daġ. Ikap'ūm pima bit, kuy juk adi wuyetaybit ajop soat ipi juacat kūyjobit'ūm ip Deus a'ō kay iam. Deus ma o'jekawēn Abraão be.

— Xipacat oġūm ewebe — i juk o'e cebe.

Wuyawēwēap ekawēn muwēn pin pima bit, ijodiacat eju ġu o'jekawēn. Koap jekawēn tojtjot'ukayū be o'ġuwēn. Ixeyū o'ġudot jekawēn muwēn ām ijodiacat pe. Ijodiat ma ġuwēn iboap wuywebe. ²⁰ Wuyju warara'acat mujujum wuybure kay imukūyjo pin pima. Imēnpuxim Deus ixeyū o'ġudot ijodiacat mukūyjo am, ixeyū be “Ha'a, ijop ekawēn taġ cuy ajeku” i'e am. Deus pit pūġ ma. Wuyju imujuap wiwim ġu Deus, ja'ōbi ma e'em puye. Wuywebe bit iba'ore imuju am. Iba'ore wuywebe “Ēn imēn ece'e. Ōn tak wara'at taġ oce” i'e am Deus pe, ixe mujujum ġu wuyju buye. Ja'ōbi ma: — Xipacat oġūm ewebe — i juk o'e Abraão be.

²¹ — Eyetabun puje acā cūġ ma epesop oxe — i'e'em Deus.

— Cūġ ma epesop oxe eyawēwēap ekawēn taġ eyeku buje acā — i dak tu e'em wuywebe?

Xepxep ekawēn taġ tu Deus e'em wuywebe? Ka'ūma! Deus pe wuywucūġ put wuyawēwēap ekawēn muwēn ām ibima, “Eyawēwēap ekawēn taġ eyeku buje acā cūġ ma epesop oxe” i kuka juk o'e Deus wuywebe. ²² Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Soat ipi watwat ikērēat kuġ, i.

Iba'ore soat pe wuywebe wuyawēwēap ekawēn taġ wuyeku am—soat ekawēn taġ. Imēnpuye pūġat kay wuyetabun puje acā cūġ ma acesop Deus xe—Jesus Cristo kay

wuyetabun puje acã. Soat ixé kay itabucayũ xipacat jeejat Deus xewi “Xipacat oğũm soat pe itabucat pe” io'e Deus puye.

²³ Kuy bima juk adi wuyetaybit ġu ajop wuyetabut am. Warara'acat pe wuymutaybicat wiwim cuk adi ajop wuyetabut am Jesus kay. Taomũnmũnat puxim cuk adi ajop wuyawẽwẽap ekawẽn tağ jeku ojuy. ²⁴ Bekitkit puxim cuk adi ajop. Bekicat kukat puxim wuyawẽwẽap ekawẽn wuykuğ osunuy. Ikukat bekicat mukũyjojom ixé be warẽmtağ ma jekuap puxim. Imẽnpuxim wuyju dak wuyawẽwẽap ekawẽn tağ cuk adi ajekuku warẽmtağ ma wuyekuap puxim. Cristo ajẽmap wiwim cuk adi ajop. Yajẽm'isum cũğ ma acesop Deus xe Cristo kay wuyetabucam acã.

²⁵⁻²⁶ Gasũ bit wuyetabut Cristo kay. Mũğ'i wuyju ceweju. Ixé kay wuyetabun puje bekitkit puxim ġu ajop. Deus ipotpoyũ ma ajop yaypanayũ buxim. Imẽnpuye wuyawẽwẽap ekawẽn tağ ġu ajeku ġasũ bit. Bekicat ikukacecat puxim ġu wuyju. ²⁷ Eyetabun puje, kuy juk eymubatisasanat “Jesus eju mũğ'i ojeku ġasũ bit” i'e am soat pe. Gasũ bit Cristo eju mũğ'i eyju jekukum. Cristo buxim epeku. ²⁸ Cristo eju mũğ'i jekukum pima, Judeu, Judeu'ũmat tak weğũğũn ma ip jekukum. Tei'ũma kapikpik'ukat, teibubum kapikpik'ukat tak weğũğũn ma ip jekukum. Ayacat, ağokatkat tak weğũğũn ma ip jekukum, Jesus Cristo eju mũğ'i jekukum pima.

²⁹ — Xipacat oğũm enaxeğebit pe — i juk adi o'e Deus Abraão be. Cristo eykukat. Imẽnpuye Abraão naxeğebitbicat eyju Deus xe. Imẽnpuye xipacat epejat Deus xewi apẽn ixé juk adi o'e cebe iap tağ.

4

¹ Gebum cuy ajop apẽn ipotpoyũ jebay bubut pum iap kay.

— Yaypan pima acã okpot soat obubut je'jat jebubun — i'e'em cebay.

Yaypan'ũm pima bit, jebay eju kapikpik'ukat co'i ma ipot. Yaypan pima acã soat kuğ jeenuy—jebay bubut kuğ. ² Yaypan'ũm pima, warara'acayũ bekicat kuğ imukũyjojom. Warara'acayũ cebay bubut kuğ, cebay ekawẽn tağ ma. ³ Bekicat yağuy'ũm bekin pima. Bekitkit puxim wuyju dak ajop wuyetabun'isum Jesus kay. Tũybe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju cũğ ma acesop Deus xe iãn cuk adi ajop. ⁴ Imudocap kabia ajẽm puje, Deus jekpot o'ğudot ijodi. Wuyjo'i o'kap ayacat'uk pewi. Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ cuk adi oekukuku Judeu buye.

⁵ — Iba'ore ocewebe soat ekawẽn tağ jeku am ocawẽwẽap ekawẽn tağ — i'e'e'uk ajop Deus pe. — Apẽntak cũğ ma acesop cexe? — i'e'e'uk ajop wuyewewebe.

Jesus pit e'em wuywebe:

— Wa'õbacaap oğũm eywebe—eyawẽwẽap ekawẽn tağ eyku am ġu—Deus ebekitkiyũm eye'e am acã! — i.

⁶ Ixé Deus cuk jekpot biõğbuk o'ğũm wuywebe “Eyju dak okpotpoyũ” i'e am wuywebe. Imẽnpuye:

— Bay! — i wuyju dak e'em cebe Jesus a'õ nomuju. — Bay — i'e'em wuyju ibiõğbuk a'õbi.

⁷ Deus eju kapikpik'ukayũ ġu a'ğũ eyju. Ipotpoyũ ma eyju. Imẽnpuye soat je'ğũm eywebe jekpotpoyũ be iũmũmap.

⁸ Kuy bima juk adi eyetaybit ġu epesop Deusan. Warara'acayũ kay juk adi eyetabut epesop. Tũybe iteyũ ma deusyũ iãn cuk adi epesop. ⁹ Gasũ bit eyetaybit Deusan. Ixé dak o'e itaybit eyjum. Apẽnpuye dak waram eyetabut pin ma'ğuto deusbaroyũ kay? Te'e ma kuka eyetabut epesop cekay ip. Wuybuywan pa'ore ip cebe itaybit'ũm puye. Te'e ma du ixeyũ a'õ kay epe'e ġuto? Eyağuyba'arẽm! ¹⁰ Tũybe cũğ ma acesop Deus xe kabia muxipanpan pima iãn eyju e'em, kaxi muxipanpan pima dak iãn, koato muxipanpan pima dak i'an eyju e'em. ¹¹ Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ. Te'e ma du juk adi ocekapik kawẽn idipat muwẽnuwẽn eywebe? Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ.

¹² Okitpitpiyũ, Cristo a'õ kay küjjobin cuy epesop obuxim. Õn tak eybuxim ya'õ kay. Õn cuk adi eyburem oğuy. Eyju dak cuk adi warẽmtağ ğu epesop okuğ. ¹³ Koap weku buje, kawẽn idipat epeya'ĩjojo ğu buk. Õn pit cuk oju imuwẽn ãm eywebe owãtaxipi buye. Oju ğu wara'at ka kay. ¹⁴ Eyağuybabi'ũm'ũm cuk adi epesop okuğ owãtaxipi buye. Owãtaxipiap waywayway ğu juk adi epesop.

— Paulo kay ğu oceju soat em iwãtaxipi buye — i'ũmğũ juk adi epe'e'e.

Eyduk'a be juk adi eyju okuk. Xipan cuk adi eyju okuk kabi bewiat kukap puxim—Deus ekawẽn tojotjot'ukat kukap puxim—Jesus Cristo kukap puxim. ¹⁵ Eycokcoğ cuk adi epesop okuğ. Okay jĩã juk adi epesop. Apẽnpuye dak epe'e okay ğu ğasũ bit? Iba'ore'ũm pima eyeta kuka juk epesutaũm owebe wetam. ¹⁶ Icẽmãn acã juk adi ocekawẽnwẽn eywebe. Apẽnpuye eyju ğasũ okay ğu?

¹⁷ Jewexe ma ip eykay ixeyũ warẽmtağ ma eymutaybitbin'ukayũ. Eymu'ağuyba'arẽm ojuy ip okay'ũm ãm. Ibu'u ip eywebe okay am. Ibikuy ip jewekay i'e am apẽn kuy bima okay jĩã epesop iap puxim. ¹⁸ Xipat wuywebe warara'acat kay am xipat i'e ojuy bima. Ixeyũ mu'ağuyba'arẽm ojuy bima bit, xipat ğu kuka o'e cekay am. Iboap icẽmãn soat em. Eykukpin cĩcã oxe, eyxe ğu'ma'ğũ õn. ¹⁹ Bekitkit, eykukpin cĩcã oxe. Ayacat i'itpiat puxim õn. Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ. Cristo ekukuap puxim eyju dak jekukum iap wiwim õn ayacat je'it kapap wiwim iap puxim. ²⁰ Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ. Eyxe pin cĩcã oxe. Apẽntak õn jeyawẽ?

²¹ — Moisés ekawẽn tağ cuy ajeku—wuyawẽwẽap ekawẽn tağ — i te'e ma eyju e'em.

Eyetaybit tu apẽn wuyawẽwẽap ekawẽn e'em iam? ²² Gebum cuy epesop Abraão ipotpoyũ kay—xepxepayũ kay. Xepxep osodop ip Abraão ipotpoyũ. Pũğ ma ixi tei'ũma kapikpik'ukat osunuy Abraão duk'a be. Wara'at xi bit Abraão tayxiat osunuy. ²³ Kapikpik'ukat it o'kap wuykapap puxim. Itayxiat it pit Deus a'õbi o'kap. O'kap “Ekpon oğũm ewebe” io'e buye. ²⁴ Xepxep aoyũ xepxep em Deus jekawẽn o'ğuwẽn jebekitkit pe iap puxim. Jekawẽn o'ğuwẽn jebekitkit awẽwẽ ãm. Co'a bicũğpe bima o'ğuwẽn Moisés pe, Sinai'a bicũğpe bima. Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ jeku ojuyayũ tei'ũma kapikpik'ukat it puxim—Agar it puxim. ²⁵ Agar co'a buxim—Sinai'a buxim—Arábia eipi beat'a buxim.

— Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju acã cũğ ma acesop Deus xe — i te'e ma e'em pũğpũğayũ. Agar it puxim ixeyũ—Ismael buxim—tei'ũma kapikpik'ukat it puxim. Jerusalém ka ixeyũ Judeuyũ ka. Ixeyũ a'õ kayayũ dak wuyawẽwẽap ekawẽn tağ jeku ojuy cũğ ma i'e am Deus xe. ²⁶ Wara'at ka bit opop. Jerusalém ka buxim ibo ka. Kabi bewiatka bit ibo ka. Wuyju ma ibo ka watwat. Itayxiat it puxim wuyju—Isaque buxim.

— Cũğ ma wuyju Deus xe wuyetabut puye — i wuyju e'em.

²⁷ Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Tũ'ũ, ecokcoğ cuy eğuy e'it'et ğu ma'ğũ ãn, i. Ecokcoğ cuy eğuy e'it esupi'ajo ğu ma'ğũ ãn, i. Ayacat o'jepere iat iyũ ade je'e—jektop eju nuyat iyũ bodi ma, i.

Imẽn e'em Isaías emudupmubararaktup.

²⁸ Okitpitpiyũ, Deus a'õbi Isaque o'kap. Ixe buxim eyju dak ya'õbi Deus ipotpoyũm epesop. ²⁹ Wuykapap puxim o'kapiat Deus biõğbuk a'õbi o'kapiat kaykay jĩã osunuyunuy. Ibabiwarere osunuyunuy cekay. Iwaywayway acã osunuyunuy. Gasũ dak imẽn ma jebapukpuğ iboap. Wuykapap puxim o'kap'iyũ Deus biõğbuk a'õbiayũ kaykay jĩã. Iwaywayway jĩã ip. Warẽmtağ ip ikuğ. ³⁰ Imẽnpit, imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

“Tei'ũma kapikpik'ukat cuy eğujẽm eduk'a bewi,” i juk o'e Deus Abraão be, i. “Eğujẽm cuy i'it eju ma,” i. “Etayxiat it puxim ğu ixẽ it,” i. “Jebay bubut je'jat ğu,” i. “Etayxiat it acã je'jat,” i.

³¹ Imẽneju, okitpitpiyũ, ğebum cuy epesop iboap ekawẽn kay. Tei'ũma kapikpik'ukat it puxim ğu wuyju—itayxiat it puxim acã.

5

¹ Cristo juk ja'õbacaap o'gũm wuywebe wuyjupinap tağ wuyeku am. Ixe a'õbacaap kuğ cuy epesop soat em.

— Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ cuy ajeku cũğ ma wuydop am Deus xe — i waram pit cuy epe'e ğu.

Tei'ũma kapikipik'ukat puxim ğu juy epesop waram.

² Eya'õpicũğcũğ cuy epesop wekawẽn kay! Õn Paulo. Judeu òn. Jesus kay bit wetabut. Õn ma jeymukũyjo. Warara'acat pe eydaypu'ağobixeedakacan pima, te'e ma kuka juk Cristo oe'ũ eywebeam. ³ Imẽn ma òn eymukũyjom.

— Soat ekawẽn tağ cuy epeku wuyawẽwẽap ekawẽn tağ—Moisés ekawẽn tağ — i òn e'em soat pe o'jewedaypu'ağobixeedakacat'iyũ be.

⁴ “Cũğ ma acesop Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyju jekukum puye” i'e'e'ukayũ wũy ma ip Cristo wi. Jetabucap kuy o'jepere ip. Ibu'u ip Deus pe xipan jekukan.

⁵ Wuyju bit wuyetaybit cũğ ma acesop Deus xe wuyetabut Jesus Cristo kay buye iam. Cũğ ma acesop cexe iap wiwim cĩcã wuyju. Iboap wiwim cĩcã wuyju soat em Deus biõgbuk wuya'õmucanucan puye. ⁶ Jesus Cristo eju mũğ'i wuyju jekukum pima, yoboğ ğu Deus xe wuydaypu'ağobixeedakatkan pima, ixeedakatkan'ũm pima dak. Yoboğ pit cexe wuyetabucap acã. Wuyetabut pima xipan tak acejewekuk.

⁷ Kuy juk adi eyetabut cĩcã epesop Jesus Cristo kay. Abu juk kawẽn icẽmat kay eymubu'un? Apẽn cuk eymubu'un? ⁸ Apẽn xe'e ixe eyağuyumuwarurun? Deus ğu eyağuyumuwarurun. Deus ğu eymubu'un. Ixe juk eynaẽ cũğ ma eyeku am jexe.

⁹ — Tõm'õt ma soat'a muyuhuhum—pão'a muyuhuhuaptõm. Yaboğ e'em — i wuyju e'em.

Imẽnpuxim pũğ ma warẽmtağ ma eymutaybitbin pima, soat kuka warẽmtağ ma epeku.

— Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju cũğ ma acesop Deus xe — i kuka o'e soat te'e ma.

¹⁰ Õn pit wetabut mabuk eykay. Wetaybit waram ğuto eyağuyusat epe'e iam. Waram ğuto kawẽn icẽmat kay epesop. Wetaybit iboam mũğ'i wuyju wuykukukat eju buye. Warẽmtağ ma eymutaybitbin'ukat pe bit Deus ipiat supi'ajoat—ya'õbuyxi'ũmat pe, ya'õbuyxiat pe dak.

¹¹ Okitpitpiyũ, okay'ũmayũ te'e ma wawẽğmukẽrẽrẽrẽn.

— Paulo e'em wuywebe “Jewedaypu'ağobixeedakatkacan cuy epesop”, i — i napa ma e'em ip soat pe.

Kuy bima juk adi ocece iboam soat pe. Gasũ bit oce ğu imẽn. Imẽn òn e'em pima, itakoma ğu kuka adi Judeuyũ okay. Ixeyũ ma e'em imẽn soat pe. Õn pit e'em:

— Cũğ ma epesop Deus xe eyetabut pima Jesus oe'ũ korosa be wuywebeam iap kay — i.

Imẽnpuye buk ip itakoma ma okay. ¹² “Jewedaypu'ağobixeedakatkacan cuy epesop Moisés ekawẽn tağ” i'e'e'ukayũ be bit:

— Epeyewedaxibada'uk cuy pũğ em ma — i òn e'em.

¹³ Okitpitpiyũ, Deus cuk wuynaẽ wuyjupinap tağ wuyeku am. Imẽnpit:

— Obikuyap tağ cuy ojeku jewemucokcokcoğ, Deus onaẽ ojupinap tağ weku am puye — i'ũmğũ juy epe'e.

Eybikuyap tağ ğu juy epeku jewemucokcokcoğ. Xipan cuy epeyewekuk. Jewebuywatwan tak cuy epesop! ¹⁴ Imẽn e'em wuyawẽwẽap ekawẽn tup: Xipan cuy warara'acat ejukuk ewekup puxim, i. Eywebe xipan warara'acat kuğ pima, wuyawẽwẽap ekawẽn tağ eyju jekukum soat ekawẽn tağ. ¹⁵ Ika'uat puxim jewewekuğ pima bit, kuka xipan jewewekuap epeyepere, jewemuymuy bima dak, jewawẽğmukẽrẽrẽn pima dak.

¹⁶ Õn mabuk jeyawẽ. Eybikuyap tağ ğu juy epeku jewemucokcokcoğ. Ağ cuy Deus biõgbuk jeyağuydada. Ixe eyağuydadam pima warẽmtağ ğu kuka epekuku ikẽrẽat

muğēğēm. ¹⁷ Ajo Deus biōğbuk cekay iap ajo wuyju cekay iap ġu. Apēn Deus biōğbuk ibikuy iap puxim ġu wuyju bit wuybikuy. Apēn wuybikuy iap puxim ġu dak Deus biōğbuk pit ibikuy. Deus biōğbuk bikuyap tağ jekuku'ukat jebikuyap tağ ġu jekukum jewemucokcokcoğ. Imēnpuye ixē biōğbuk bikuyap tağ jeku pin pima, wuybikuyap tağ ġu kuka ajekuku—ixē bikuyap tağ acā. ¹⁸ Deus biōğbuk wuyağuydadam pima, wuyawēwēap ekawēn tağ ġu kuka ajeku cūğ ma wuydop am Deus xe—kawēn kuyat tağ ġu.

¹⁹ Wuybikuyap tağ jekukum pima, ikērēat acā kuka ağugē. Soat wuyetaybit iboam. Wuybikuyap tağ jekukum pima, warara'acat itop kaykay kuka ajop, warara'acat tayxi dak; ikērēat kay acā dak kuka ajop ġebum; wuyekawēnkērēm tak kuka ajop; ²⁰ deusbaroyū kay dak kuka ajop wuyetabun; wuybukaypan tak kuka ajop; warara'acat aoka pin tak kuka ajop; jewa'ōxixiğ tak kuka ajop; wuyetakomāmām tak kuka ajop warara'acat kay; wuyetabikukum tak kuka ajop soat kay; wuya'ōbuyxian pin tak kuka ajop; wuyewejak'ūm tak kuka ajop wuybureyū kay; ²¹ wuyetabutkarey dak kuka ajop; wuyka'o'om tak kuka ajop; jewetabutpe ma kuka ajop aoyū dabi'o'om peta muğēğēm pima. Wuybikuyap tağ jekukum pima, warēmtağ ma kuka ajop. Deus soat kukukan pima, jeōm ġu ip kabi be imēn jekuku'ukayū. Imēn cuk oce eywebe. Ġasū dak imēn ma ōn e'em eywebe.

²² Deus biōğbuk wuyağuydadam pima bit, ikukpin kuka warara'acat ajukukuk; wuycokcoğ tak kuka ajop soat em; wuyağuybabibim tak kuka ajop; wuyukpiceğēm ġu dak kuka ajop; wuya'ōdidim tak kuka warara'acat ajukukuk; xipan tak kuka warara'acat ajukukuk; wuya'ō dağ tak kuka ajekuku soat em; ²³ wuya'ōbuyxian pin ġu dak kuka ajop; jewawēwēm tak kuka ajop ikērēat muğēap puxim. Imēn wuyju jekukum pima, wuyawēwēap ekawēn tağ kuka ajeku—kawēn kuyat tağ. ²⁴ Jesus Cristo ebekitkiyū wuyju. Imēn wuyju jewawēwēm.

— Cristo oe'ū korosa be owebeam — i'e'em wuyju jewebe ma. — Ixe buxim oe'ūiat puxim cuy ojeku. Jewemucokcokcoğ obikuyap tağ ġu juy ojeku — i'e'em wuyju jewebe ma.

Imēn wuyju jewawēwēm. ²⁵ Kuy bima Deus biōğbuk wuymutabun Jesus Cristo kay. Āğ cuy ġasū bit ixē wuyağuydada. ²⁶ Wuya'ōbuyxian pin ġu juy ajop. Warara'acat ağutakomān ġu dak cuy. Wuyetabutkarey ġu dak cuy ajop warara'acat kay.

6

¹ Okitpitpiyū, wuybure be ikērēat muğē buje, ixē juy epeyawē. Deus biōğbuk a'ō kay kūyjobicat cuy ixē yawē. Eywebe dak xipat'ūmat imuğē ġūğūn ixē buxim. Imēnpuye eyday'em'um cuy epesop eywebe ikērēat kukap puxim. ² Jewebuywatwan cuy epesop. Jewebuywatwan pima, kūyjobit epesop Cristo a'ō kay. ³ Ya'ōbuyxi'ūmat “Ōn pit wa'ōbuyxi. Osubuywan ġu warara'acat” i'e'em pima, jewēğuykukukum. Te'e ma e'em — Cristo ebekit ōn — i. ⁴ Ġebum cuy ajop wuyekukuap kay wuyetaybit am cūğ ma oceju jekukum iam, cūğ ġu iam tak. Cūğ ma jekukum pima, wuycokcok ace'e wuyekukuap kay.

— Ibo ekukuap co'i du wekukuap xipat Deus xe? — i ġu kuka ace'e.

⁵ Soat ma juy wuyekapikap ajukuk.

⁶ Warara'acat pe Cristo ekawēn wuymutaybitbin pima, wuybubut'in cuy ağu'ē'ē cebe wuymutaybitbinapteim. ⁷ Jewemuğuykukukum ġu juy epesop. Deus ya'ōmupubutpun pa'ore soat pe wuywebe. Ajo ataida iat tak kuka ajat ma. ⁸ Imēnpuxim jewemucokcokcoğ wuybikuyap tağ jekukum pima, ikērēat kuka ağujurūğ. Wuye'ū buje Deus wi wūy ma acesop. Deus biōğbuk mucokcokcoğ ixē bikuyap tağ jekukum pima bit, idipat kuka ağujurūğ ixē a'ōbacaan, ibiōğbuk wuyağuydadam pima dak. Wuye'ū buje, waram acejetait. Deus xe acesop soat em. ⁹ Wuybu'u'um ġu juy ajop xipacat muğē ām. Xipacat

puap kabia be xipacat acejat wuybu'u'u'ũm pima. ¹⁰ Imēnpuye xipan warara'acat kukap cuy acejepere ġu. Warara'acat podi ma itabucayũ ajukuk xipan.

¹¹ Obum ma ijudup mubarararaġ òn. Yoboġ cĩcã wemumubararak. ¹² Xipan jewewewēnuwēnayũ ma e'em eywebe:

— Jewedaypu'aġobixeedakatkacan cuy epesop cũġ ma Deus xe eydop am — i. Yoboġan pin ip. Jesus Cristo oe'ũ korosa be iap muwēn pu'u jĩjã ip. Iparara ip Jesus Cristo kay'ũmayũ ipiat supi'ajoat cebe ip iap puxim. ¹³ Jedaypu'aġobixeedakatkacat ip. Soat taġ ġu bit ip jekukum wuyawēwēap ekawēn taġ ġu. Eywebe jewedaypu'aġobixeedakatkacat ojuy ip, “Ade ma oca'õ kay kũyjobit” i'e ojuy ip puye.

¹⁴ — Mēnku xipat wuywebe cũġ ma wuydop am Deus xe, ġoku ġuto — i'ũmġu òn pit e'em. — Wuykukukat Jesus Cristo oe'ũ korosa be wuywebe cũġ ma wuydop am Deus xe — i acã òn e'em.

Jesus kay'ũmat ekukuap puxim ġu weku pin ġasũ bit. Idip ġu o'e oxe iboap pit. Jesus kay'ũmayũ dak jeku pin ġu wekukuap puxim. Idip ġu cexe ip iboap. ¹⁵ Wuyaguy'isu bima, yoboġ ġu Deus xe wuydaypu'aġobixeedakatkacat pima, ixeedakatkacat'ũm pima dak. Ibitbit ma. Yoboġ pit cexe wuy'isum wuyeku am. ¹⁶ Òn kawēnwēn Deus eju yaġuy'isum jekuku'ukayũ beam—Deus ebekitkit peam.

— Bay, ebekitkit aġuymubabibin cuy eġuy — i òn e'em cebe. — Etabotaidabotbon cuy eġuy cekay ip — i òn e'em cebe.

¹⁷ Okaykay ġu juy ip jeedop. Wa'õmukorēm ġu juy jeedop ip jewedaypu'aġobixeedakatkacan iam. Kuy werowero opop wukxabi daġ ade. Iboap coco buje, itaybit je'e ip Paulo kapikpiġ cĩcã wuykukukat Jesus peam iam.

¹⁸ Okitpitpiyũ, “Xipan cuy Galácia eipi watwat ejukuk” i òn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. Xipan cuy jeykuk. Ibũrũn ma.

ÉFESO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDŪPMUBARARAKTUP

¹ Éfeso ka watwat, cartadup mubararağ òn eywebeaptum. Deus ebekitkiyũ eyju. Soat em eyju kũyjobit Jesus Cristo a'ò kay, ceweju eyju mũğ'i buye. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus a'òbi.

² Deus wuyebay. Jesus Cristo wuykukukat.

— Bay, Éfeso ka watwat cuy ejukuk xipan — i òn e'em Deus pe. — Ixeyũ ağuyumabibin cuy eguy — i òn e'em cebe.

³ Kabi becat pe xipacat ùmũmap co'i ma soat em Deus xipacat ùmũm wuywebe dak. Kabi beayũ buxim wuyju, Cristo eju mũğ'i wuyju buye. Imēnpuye:

— Èn xipacat cĩcã — i juy ace Deus pe soat em ma—wuykukukat Jesus Cristo ebay be.

⁴ Ipi muğē'ũm pima ma, Deus kuy wuynaē jebekitkiyũm. Cebekitkiyũ wuyju Cristo eju mũğ'i wuyju buye.

— Soat tağ iisu jeedop ip oxe webekitkiyũ — i juk o'e jewebe ma Deus. — Ikērēat kuğ ğu ip jeedop oxe — i juk o'e jewebe ma.

Imēn cuk wuynaē ixē xe wuykukpin puye.

⁵ — Jesus Cristo kay itabun puje, webekitkiyũm ip je'e — io'e Deus jewebe ma.

Imēn Deus o'e, jexe wuykukpin puye. Ibikuy osunuy wuynaē ãm. Jemucokcok am cuk wuynaē. ⁶ Ipot ikukpin cĩcã osunuy cexe. Imēnpit jekpot o'ğudot wuykay wuydaxijo am tei'ũmat ùmũmap puxim. Imēneju:

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — i juy ace cebe soat em. — Soat podi ma èn xipacat ùmũm ocewebe — i dak cuy ace cebe.

⁷ Deus ikērēat o'ju'uk wuywebewi Cristo oe'ũ wuywebeam puye. Gasũ bit ixē ğebum ğu apēn cuk adi ikērēat ağugēğē iap kay. Soat podi ma ixē xipan wuykuğ. ⁸ Ibu'u ğu xipan wuykuk am. Soat em wuykuğ xipan. Soat podi ma itaybitbit ixē. Soan ma itaybit. ⁹⁻¹⁰ — Imu'awero pin pima, soat webekitkiyũ oğ'u'awero—soat ipi juacat, soat kabi becat tak — i juk o'e Deus jewebe ma. — Cristo soat kukan je'e ğebuje bit — i juk o'e jewebe ma. — Kũyjobit jeedop ip ya'ò kay — io'e.

Kuy bima apēn imu'awero ojuy ip osunuy iap iba'arēm osodop soat xe wuyxe. Gasũ bit iboap o'ğuwēn wuywebe.

— Cristo soat kukan je'e — i juk o'e wuywebe. — Soat ma kũyjobin jeedop ip ya'ò kay — i juk o'e wuywebe.

¹¹ Soat ma jebapukpuğ wuywebe Deus bikuyap tağ—apēn ixē juk adi o'e'eiap tağ. Ixe juk wuynaē jebekitkiyũm Cristo eju wuyju mũğ'i buye. Jebikuyap tağ wuynaē.

— Teyũku otaē webekitkiyũm — io'e ipi muğē awap.

Imēnpuye juk wuynaē. ¹² Ocejū juk koam ocetabut oce'e Cristo kay. Imēnpuye:

— Ka'ũma ma ejo'iat ya'òbacaat — i oceju e'em Deus pe.

¹³ Eyju dak cuk eyetabut Cristo kay. Kawēn icēmat co buje Cristo kay juk eyetabut epesop—kawēn idipacat co buje, Deus wuydaxijojomap ekawēn co buje. Wuyju ma wuybutet mubarararağ wuybubut pe ijop cuy obubut i'e am soat pe. Imēnpuxim Deus tak jebiōğbuk muōmōm wuywebe “Teyũku webekitkiyũ” i'e am soat pe. Jebiōğbuk muōmōm wuywebe apēn cuk adi o'e'e iap tağ. ¹⁴ Wuyetaybit ajo Deus je'ğũm jebekitkiyũ be iap acejat iam ibiōğbuk kuğ puye. Ixe ja'òbacaap ùmũm wuywebe ikērēat muğēap puxim. Imēnpuye wuyetaybit ixē xe acesop ikērēat kuğ ğu iam. Imēneju:

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — i juy ace cebe—Deus pe.

¹⁵ — Éfeso ka watwat itabut cĩcã wuykukukat kay—Jesus kay — i juk o'e warara'acayũ ocewebe. — Ikukpin warara'acayũ kuğ ip—itabucayũ kuğ — i juk o'e ip ocewebe.

¹⁶ Iboap awëḡ tobuxik puje:

— Bay, ên xipat cîcã. Éfeso ka watwat buywatwan ên ixeyũ be warara'acayũ kuk am xipan — i òn e'em Deus pe.

Obu'un pa'ore ma imên i'e'e am cebe. Soat em eywebeam òn kawênwên Deus eju.

¹⁷ Kawênwên òn Deus eju—wuykukukat Jesus Cristo ebay eju. Ka'ũma ma ixé jo'iat idipat.

— Ebiõḡbuk cuy eḡuõm Éfeso ka watwat pe — i òn e'em cebe.

Ibiõḡbuk jeymutaybin cūḡ ma eyeku am Deus etabutpe iam. Deus tak ḡubapuk eywebe ibiõḡbuk. Eyetaybit epesop ixem apên ixé ibikuy eywebe eyetaybit am ixem.

¹⁸ — Bay, ixeyũ juy eḡutaybin soat em exe jeedop ip iam — i òn e'em Deus pe.

Ixe juk eynaẽ soat em jexe eydop am. Cexe eydopap wiwim eyju ḡasũ dak.

— Ixeyũ juy eḡutaybin xipat cîcãat eḡuxipan iũm ãm ebekitkiyũ be iam — i òn e'em Deus pe. ¹⁹ — Soat podi ma a'õbaca iam cuy dak ixeyũ eḡutaybin — i òn e'em. — A'õbacaap ùmũm soat pe ebekitkiyũ be—itabucayũ be iam tak cuy ixeyũ eḡutaybin — i òn e'em.

²⁰ Iboap a'õbacaan ma Deus Cristo o'ḡutait ce'ũap tomukadi. Waram o'ḡutait. O'ḡuyu kabi kay.

— Soat kukan cuy eḡuy oweju — io'e cebe—Cristo be. — Waḡuywaḡõm cuy eḡuy — io'e cebe.

²¹ Kabi be omuy ḡasũ Cristo. Soat podi ma ya'õbaca ixé. Soat kabi beayũ kukayũ kũyjobit ixé a'õ kay acã—ya'õbuyxiayũ, ya'õcaayũ dak, kariwaayũ dak. Soat ip kũyjobit Cristo a'õ kay. ḡasũ ka'ũma ma ixé jo'iat ya'õbuyxi. ḡuyjom tak ka'ũma ma je'e ixé jo'ian. ²² Deus soat a'õbacaap o'ḡu'ũm ixeyũ be kũyjobit am Cristo a'õ kay.

— Soat kukat okpot — i juk o'e Jesus kay itabucayũ be. — Ka'ũma ma ixé jo'iat — i juk o'e cebe ip.

²³ Wuya'a wuyjebit kukat. Wuya'a buxim Cristo dak itabucayũ kukat. Imênpuye itabucayũ Cristo jebit puxim. Ixe Cristo soat em jebekitkiyũ kuḡ xipan—jekay itabucayũ kuḡ. Ixe-buxim wuyju dak soat kuḡ xipan itabucayũ kuḡ soat kaka beayũ kuḡ, ixé wuykukat puje.

2

¹ Kuy bima bit juk adi eybu'u epesop Deus bikuyap taḡ jeku am Deus a'õ kay kũyjobit'ũm puje, ikêrêat mujurũḡrũḡ puje dak. ² Itabut'ũmat ekukuap puxim cuk adi epekukuku ikêrêat muḡêḡêm acã. Deus a'õ kay kũyjobit'ũmayũ kukat a'õ kay epesop kũyjobit kabido daḡayũ kukat a'õ kay, ya'õbacaayũ kukat a'õ kay. ³ Soat wuyju dak itabut'ũmayũ ekukuap co'i ma juk adi ajekukuku. Wuyukpiwatpin ma juk adi ajekukuku ikêrêat mujurũḡrũḡ. Ajo-muḡê pin wuyxe iat muḡêḡêm cuk adi ajekukuku. Ajo-kay wuyju jewaḡuy pin iap kay dak cuk adi aceḡebububu. Wuykap isu ma wuykokcok ikêrêat mujurũḡrũḡ ãm ijodiat puje. Imêneju Deus itakoma osunuy wuykay ikêrêat mujurũḡrũḡ puje. Ipiat kuka o'supî'ajoat soat pe wuywebe. ⁴ Deus pit soat podi ma itabotaidabotbot wuykay. Imênpuje ipiat o'supî'ajoat ḡu wuywebe. Soat podi ma wuykukpin cexe. ⁵ Imênpuje ixé juk adi wuymuisun. Ce'ũat puxim cuk adi acesop. Ikêrêat mujurũḡrũḡ cuk adi ajekukuku. Ixe bit cuk wuymuisun. Kuy bima Deus waram ḡuto Jesus o'ḡutait ce'ũap tomukadi. Ja'õbacaam o'ḡutait. Iboap a'õbacaam wuymuisusun tak Cristo eju wuyju mũḡ'i buje. Deus kuy juk wuydaxijo warara'acat podi ma xipan wuykuḡ puje. ⁶ Ixe juk wuymuisun ce'ũat mutaicap puxim. Wuymuyu jexe wuydop am Jesus Cristo eju mũḡ'i wuyju jekukum puje.

— Kabi be soat kukayũm je'e ip webekitkiyũ Cristo eju — i juk o'e Deus jewebe ma.

⁷ Ixe juk wuymuyu jexe wuydop am. Imênpuje ḡuyjomayũ je'e:

— Deus soat podi ma xipan wuykuḡ, ikêrêat aḡujurũḡrũḡ ma'ḡu wuyju — i. — Ixeyũ o'ḡuyu jexe jedop am Jesus Cristo oe'ũ cebeam ip puje — i je'e ip.

⁸ Deus wuydaxijom xipan wuykuḡ puye. Ixe wuydaxijom Jesus Cristo kay wuyetabun puje. Tei'ũama wuydaxijojap. Deus emumuũm puxim wuydaxijojap teihe ḡu buye. ⁹ Deus wuydaxijom cũḡ ma wuyekukuap tomuju ḡu. Imẽnpuye:

— Deus cuk ocedaxijo cũḡ ma oceju jekukum puye — i'e ba'ore wuywebe. ¹⁰ Deus cuk wuymuḡẽ. Gasũ bit cuk wuymuwexat xipacat mujurũḡrũḡ'ukayũm Jesus Cristo eju mũḡ'i wuyju buye.

— Xipacat mujurũḡrũḡ'ukayũm ip jeedop Cristo eju mũḡ'iaiyũ — i juk o'e Deus jewebe ma kuyje.

¹¹ Gbum cuy epesop apẽn cuk adi warẽmtaḡ ma epekukuku iap kay. Judeuyũ ḡu eyju.

— Eyju jewedaypu'aḡobixeedakatkacan ḡu—oceju acã — i'e'em ip Judeuyũ eywebe. Jejebit pe ip takatkacap kuḡ oceju Judeuyũ iap mubapuk am soat pe. Judeuyũ xe eyokok epesop. ¹² Wũy ma juk adi epekukuku Cristo wi kuy bima. Powatwat puxim cuk adi epesop, Judeuyũ'ũm puye—Deus emunaẽ'ũm puye dak.

— Õn xipan jeykuk — i juk o'e Deus jebekitkiyũ be—Judeuyũ be.

Eywebe bit imẽn ḡu o'e. Deus xe soat em wuyetaĩt acesop iap wiwim ḡu juk adi epesop. Eyetabut ḡu juk adi epesop Deus kay. ¹³ Kuy bima Deus wi wũy jĩã juk adi epesop eyetaybit'ũm ixem puye. Gasũ bit cuk eydojot jetẽḡ Cristo oe'ũ korosa be eywebeam puye. Ixe xe ma eyju dopdom ḡasũ Jesus Cristo eju mũḡ'i eyju buye. ¹⁴ Cristo wuymudinudin. Judeuyũ itakoma osodop Judeu'ũmayũ kay. Wuyparakpe korara opop iap puxim cewaḡõn'ũm ip osodop jewewekay. Cristo bit itakomaap o'ḡu'ũm korara muduap puxim. O'ḡu'ũm je'ũ buje. Gasũ bit pũḡ kadian ma o'e ip Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Pũḡ pe ma ip jewewekuḡ o'e itakomaap oi'ũm puye. ¹⁵ Judeuyũ itakoma osodop ip Judeu'ũmayũ kay Moisés ekawẽn taḡ ḡu ip oekuku buye—wuyawẽwẽap ekawẽn taḡ ḡu.

— Moisés ekawẽn taḡ eyekukuap tomuju ḡu eyju cũḡ ma oxe — i juk o'e Cristo bit soat pe wuywebe.

Imẽn cuk o'e je'ũ buje. Kuy bima Judeuyũ pũḡ kadi ḡu osodop ip Judeu'ũmayũ eju—xepxep kadi. Cristo eju mũḡ'i jeku buje bit, pũḡ kadian ma ip o'e. Yaḡuyisu ip o'e Cristo ip o'ḡudin puye. Itakoma ip jewewekay iap o'ḡu'ũm. ¹⁶ Wuyewewekay wuyetakomaap o'ḡu'ũm, korosa be oe'ũ buye. Pũḡ kadian ma ixe juk wuymuwexat korosa be je'ũap tomuju—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Ixe juk wuymubikuy Deus a'õ kay kũyjobit am. ¹⁷ Ipi ju jekop puje:

— Deus itakoma ḡu eykay! Eykukpin cĩcã cexe — i juk o'e Cristo.

Imẽn ixe juk o'e eywebe—Judeu'ũmayũ be—Deus wi wũyayũ be. Ocewebe dak imẽn cuk o'e Judeuyũ be—Deus xeayũ be. ¹⁸ Soat wuyajẽm put wuyebay xe—Deus xe—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak, Cristo kay wuyetabun puje. Wuyajẽm put cexe pũḡat a'õbi—Deus biõḡbuk a'õbi, Deus biõḡbuk wuywebe buye.

¹⁹ Eyju Judeu'ũmayũ. Gasũ bit eyju wũyatka watwat puxim ḡu—powatwat puxim ḡu dak. Ocebuxim eyju dak Deus ebekitkiyũm epesop ḡasũ—Deus badipyũm, Deus ka watwan. ²⁰ Deus nuynuyap'a buxim wuyju. Uk'a muy pin pima, tuk'a diotpeat muymuy wuyju koap. Imẽnpuxim Jesus Cristo emumujuyũ cekawẽn o'ḡuwẽnuwẽn koap, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ dak. Uk'a muy bima, wita'a muymuy wuyju wara'at'a muycemucemap'a. Jesus Cristo iḡo'a buxim. ²¹ Iḡo'a wara'at'a muycemucem uk'a yacem i'e am. Imẽnpuxim wuykukukat Jesus itabucayũ a'õmucanucan. Imẽnpuye biḡ ma wuyetabut cekay. Biḡ ma wuyju xipan jewewekuḡ. Biḡ ma wuyju kũyjobit ya'õ kay. Uk'a buxim wuyju yadipat'a buxim. ²² Eyju dak Cristo eju mũḡ'i jekukum, Judeuyũ ḡu ma'ḡu eyju. Imẽnpuye ocebuxim eyju dak Deus nuynuyap'a buxim epesop. Deus nuynuy eywebe, ibiõḡbuk nuynuy eywebe buye.

3

¹ Paulo õn—Jesus Cristo emunaẽ.

— Deus Judeuyũ daxijojom acã ġu. Judeu'ũmayũ daxijojom tak — i õn e'em. Iboap puye õn daomũnmũnap'a be. ² Deus soat podi ma xipan okuġ. Imẽnpuye juk omuju jekawẽn muwẽn ãm eywebe—Deus xe soat ikukpin cĩcã iap ekawẽn muwẽn ãm eywebe. Kuy eyetaybit apẽn cuk ixẽ omuju eykay iam. ³⁻⁶ Kuyje Deus o'jekawẽn jewebe ma.

— Kawẽn idipat oġuju Judeu'ũmayũ be dak — i juk o'e jewebe ma. — Jesus Cristo kay ixeyũ etabun puje, ajo-ũmũm õn webekitkiyũ be iap je'jat ip — i juk o'e jewebe ma. — Pũġ pe ma ip jewebot. Judeuyũ eju jewebot ip — i juk o'e. — Wa'õ daġ oce Judeu'ũmayũ be dak apẽn cuk adi ocece Judeuyũ be iap taġ — i juk o'e jewebe ma.

Kuyje apẽn pũġ kadian je'e ip iap ekawẽn o'ġuwẽn ġu warara'acat pe. Iba'arẽm osodop soat xe iboap ekawẽn. Gasũ bit jemumujuyũ o'ġutaybin iboap ekawẽn—soat taġ iisuyũ. Jemunaẽyũ o'ġutaybin jekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ dak. Jebiõġbuġ ip o'ġutaybin. Owebe dak Deus kuy bima iba'arẽm osodop iap ekawẽn o'ġuwẽn. Kuy iboap ekawẽntup o'tupmubararak yopĩtpĩt. Wemudupmubararak tup co buje, eyetaybit epe'e Paulo itaybit kuy bima iba'arẽm osodop iap ekawẽn Cristo ekawẽn iam.

⁷ — Kawẽn idipat cuy eġuwẽnuwẽn itaybit'ũmayũ be — i juk o'e Deus owebe.

Tei'ũmat puxim ja'õbacaap o'ġũm owebe kawẽn idipat muwẽn ãm. Ja'õbacaap o'ġũm owebe imuwẽn ãm. O'ġũm owebe yoboġat ġu ma'ġu õn. Ixe xipan okuġ puye acã o'ġũm owebe.

⁸ Soat podi ma õn yopĩt ma Deus kayayũ bodi ma. Owebe bit Deus o'e:

— Kawẽn idipat cuy eġuwẽnuwẽn Judeu'ũmayũ be — i. Imẽnpuye:

— Soat podi ma Cristo xipan wuykuġ — i õn e'em cebe ip. — Soat podi ma xipacat ãmũm wuywebe — i dak. ⁹ — “Kuyje Deus ibikuy osunuy soat kay jebekitkin—Judeuyũ kay, Judeu'ũmayũ kay dak,” i juy ece soat pe — i juk o'e Deus owebe, soat muġẽġẽ'ukat cuk o'e. — “Jebikuyap taġ Judeuyũ daxijojom ġasũ, Judeu'ũmayũ daxijojom tak,” i juy ece soat pe — i juk o'e Deus owebe. Apẽn Deus ibikuy osunuy iap iba'arẽm osodop soat xe kuy bima. Gasũ acã ibapuk o'e. ¹⁰ Iba'arẽm osodop kuy bima. Gasũ bit ade taxijojoi'ibiyũ—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak—soat kaka daġayũ. Ixeyũ jojom pima, kabi beayũ itaybit je'e soat podi ma Deus itaybit iam.

— Deus acã itaybit soat kaka daġayũ daxijo am — i je'e ip kabi beayũ—ya'õbuyxiayũ, Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ kukukayũ dak.

¹¹ Ipi muġẽ awap Deus ġebum osunuy jebekitkiyũ kay. Soat ka watwat mutabun ojuy osunuy. Deus ebekitkiyũm o'e ip wuykukukat Jesus Cristo kay itabut ip o'e buye. ¹² Ixe Jesus Cristo eju mũġ'i wuyju, cekay wuyetabut puye. Imẽnpuye wuyekawẽnpi ġu Deus eju. Wuybisũsũn ġu kawẽn ãm ceweju. ¹³ Imẽnpuye eyġuycũġ ġu epesop ipiat'ajojom ma'ġu õn daomũnmũnap'a be. Õn ipiat'ajojom cuk adi kawẽn idipat oġuwẽnuwẽn eywebe buye. Õn kawẽn idipat muwẽnuwẽnap xipat osodop eywebeam. Õn daomũnmũnap'a be iap tak xipat eywebeam.

¹⁴ Apẽn Deus soat kaka watwat o'taxijo jebekitkiyũm iap kay õn ġebum pima, ocẽġ'aecõġcõġ wuyebay wap “Ën soat podi ma xipat ocekey” i'e am cebe. ¹⁵ Deus xipan wuykuġ iap puxim soat wuyebayũ jebekitkiyũ kuġ xipan—kabi beayũ, ipi daġayũ dak.

¹⁶ Eywebeam õn kawẽnwẽn Deus eju. Ixe soat podi ma idip, ya'õbaca dak. Imẽnpuye:

— Bay, a'õbacaap cuy eġũm Éfeso ka watwat pe — i õn e'em cebe. — Ebiõġbuk cuy ip eya'õmucan kũyjobit am ip a'õ kay — i õn e'em cebe. ¹⁷ — Cristo juy jeeku ceweju ip itabut puye ip cekay — i õn e'em cebe.

Kanabũ badi nabũ õmõmat puxim cuy epesop. Darem ġu warara'acat kuġ epesop xipan—soat em ma.

— Bay, ibuywatwan cuy ip eġuy xipan ip jewekuk am, ya'õbacaam tak ip — i õn e'em Deus pe. ¹⁸ — Ixeyũ juy eġutaybin apẽn Cristo xe ocekuġpin iam — i õn e'em cebe. — Soat ebekitkit cuy eġutaybin iboam — i õn e'em cebe. — Soat podi ma ocekuġpin exe — i õn e'em.

Apẽn Cristo xe ocekuġpin iap imuweġũn pa'ore ocewebe, yoboġ cĩcã buye.

— Apñen ocekkupin cexe iam cuy eġutaybin ip — i òn e'em Deus pe. ¹⁹ — Itaybit ġu ip ikukpin cĩcã ip exe iam — i òn e'em cebe. — Apñen ocekkupin exe iam ocetaybitbũt ã — i òn e'em cebe. — Iboam cuy ip eġutaybin — i òn e'em cebe. — Iboam ip itaybin puje, ka'ũma kay je'e ip. Icokcok cĩcã je'e ip soat kukat puxim — i òn e'em Deus pe.

²⁰ Deus pe soat i'e but. Wuyemuojuy bodi ma ixex iũmũm wuywebe. Wuyaguyġebuap podi ma dak iũmũm wuywebe. Ixe a'òbacaap kuġ wuyju. Ixe ja'òbacaam soan e'em wuywebeam. Imēnpuye:

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat, idipat tak — i juy ace cebe.

²¹ Soat em ma: — Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — i'e'em jeedop ip Deus pe Jesus kay itabucayũ.

Imēn i'e'em jeedop ip, soat em Jesus Cristo a'ò kay ip jekuku'ukayũ. Ibu'u ġu ma ip je'e imēn je'e am.

4

¹ Deus warara'acat podi ma xipan wuykuġ. Imēnpuye òn jeyawē. Daomũnmũnap'a be òn wuykukukat Jesus Cristo beam kapikpiġ puye. Deus kuy juk eynaē jebekitkiyũm cedaġ ma eyeku am. Ixe bikuyap taġ cuy epeku. ² Yoboġan pin ġu juy epesop warara'acat muġuykukuap ojuy. Eya'òtareġ ġu juy warara'acat epejukuk. Eyukpiceġēm ġu juy epesop warara'acat kuġ. Jewebuywatwan cuy epesop. Ikukpin cuy warara'acat epejukuk. ³ Deus biòġbuk bikuyap taġ jekukum pima, pũġ taġ ma kuka acewaġuyġuy. Kaba'ũm cuy epeyewekuk pũġ taġ ma eyewaġuy am. ⁴ Jesus kay itabucayũ pũġ tiwatwat ma. Pũġ ma omuy wuywebe ibiòġbuk—Deus biòġbuk. Pũġat wiwim soat wuyju—Deus xe acesop iap wiwim. Deus kuy juk wuynaē iboap wiwi am. ⁵ Pũġ ma wuykukukat. Pũġat kay wuyetabut. Pũġat ebekitkiyũ oceju iap mubapuk am wuymubatisanan. ⁶ Pũġ ma Deus. Pũġ ma soat ebay. Ixe soat kukat. Soat kake ixex a'òbi. Soat taġ ixex kake.

⁷ Jekpiwatpin ma Cristo ja'òbacaap ùmũm soat pe wuywebe. Iũmũm wuywebe wara'at taġtaġtaġ ma kapik am cebeam. ⁸ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Jekay itakomaayũ o'ġu'ũmiat puxim o'jeu kabi kay, i. Ya'òbaca topibiyũ o'tujuu jewēju taomũnmũnayũ buxim, i. Ja'òbacaap o'ġũm ijodiacat pe, i.

⁹⁻¹⁰ Koap ixex o'kop. Ijodi ma o'kop. Ipi tēġat pe o'kop. O'kop'iat ma waram ġuto o'jeu. O'jeu kabi kay soat kukan—ipi watwat kukan, kabi beacat kukan tak. Deus iboam wuymutaybin pin osunuy “Ixe o'jeu” i'e buje. ¹¹ Ixe ma ja'òbacaap o'ġũm soat ijodiacat pe. Pũġpũġ o'taē jemumujuyũm. Warara'acayũ o'taē jekawēn muwēnuwēn'ukayũm. Warara'acayũ o'taē itabut'ũmayũ mutabun am. Warara'acayũ o'taē itabucayũ kukayũm. Warara'acayũ o'taē itabucayũ mutaybitbit'ukayũm. ¹² Deus ja'òbacaap ùmũm soat pe jebekitkiyũ be jewebeam ip kapik am. Ja'òbacaap ùmũm cebe ip warara'acayũ mutabut am Cristo kay. ¹³ Ixe a'òbacaap kuġ pima; wara'at kaykaykay ġu acesop wuyetabun—Cristo kay acã. Jewewejo'i ma acesop wuyetabut cekay. Jewewejo'i ma acesop wuyetaybit Deus ipon. Itabun'isuat ekukuap puxim ġu ajeku—Cristo ekukuap puxim acã. ¹⁴ Bekitkit dao ma yaġuyumuwarururun. Wara'at kaykaykay ma ip itabut. Kabidoxixi bima kobe soat taġ jedekudekum tipodoyat taġ puye. Bekitkit puxim ġu juy ajop—kobe edekudekuap puxim ġu dak. Jawaġuyumuwarururun ġu juy ajop. Wuyetabun ġu juy ajop wuymuġuykukuku'ukayũ a'ò kay. Cedaġ ġu wuymutaybin ojuy ip. Wuymutabun ojuy ip napaap kay. Wuymuġuykuku ojuy ip kawēn cũġ'ũmat kay. ¹⁵ Icēmãn cuy ace. Wuyewekukpin cuy acewewekuk. Cristo bikuyap taġ tak cuy ajeku soat em. Ixe wuya'a buxim. ¹⁶ Wuya'a wuyaguyumucũġucũġ. Wuyewedap wuyjebit mucanucan. Wuyjebit taġ soat xipat pima, xipat ma acesop. Xipan tak wuyju aypapan. Imēnpuxim Cristo wuykukukat. Wuyju ixex jebit taġat puxim. Cristo a'òbacaap kuġ pima, ikukpin jewewekuġ pima dak, biġ ma acesop wuyetabun Jesus kay; biġ ma ixex ekukuap puxim tak ajeku.

¹⁷ Imēnpuye ōn jeyawē wuykukukat a'ōbi. Deus itaybit'ūmat ekukuap puxim ġu juy epeku ġasū bit. Te'e ma ip jewaġuyġuy itabut'ūmayū. ¹⁸ Itaybit ġu ip Deus ekawēn. Kabiok taġtaġ'ukayū buxim ip. Itaybit'ūm cīcā ip. Kūyjobit'ūm cīcā dak ip. Imēnpuye ibu'u ip Deus pe jaġuymuisunan. ¹⁹ Isūsūn ġu ip e'em. Icocok cīcā ip ikērēat mujurūġrūġap kay. Ibikuy jījā ip ikērēat mujurūġ ām. Wuysūsūnap mujurūġrūġxi jījā ip.

²⁰ Eyju bit imēn ġu jekukum, Cristo ekukuam eyetaybit puye. ²¹ Cedaġ ma ixē juk adi oekuku iam kuy epeyekūyjo. Ixe eju mūġ'i wuyju jekukum. Soat em Jesus icēmān e'em iam kuy eyetaybit. ²² Kuy bima eymucokcok am acā soat pupum cuk adi epekukuku eyemumukaypinpupum. Jewemuġuykukukum cuk adi epekukuku ikērēat mujurūġrūġ. Imēn jekuku'ukayū ikērē jījā Deus xe. Iisuat pu buje wuyju iokokat xixiġ. Imēnpuxim ikērēm eyekukuap cuy epeyepere. ²³ Eyaġuyisum cuy epeku ġasū bit. Āġ cuy Deus jeyaġuymuisun. Āġ cuy ixē jeyaġuyda.

²⁴ — Ocaġuymuisun cuy ece — i juy epe'e Deus pe. Eyaġuyisum jekukum pima Deus ekukuap puxim epeku. Kawēn icēmat taġ epeku. Cūġ ma dak epeku. Ikērēat tak epeġuġē ġu.

²⁵ Imēnpuye napa ġu juy epe'e'e. Soat wuyju ikitpitpiyū Cristo jebit'in wuyju buye. Imēnpuye icēm acā epe'e'e eyewewebe. ²⁶ Ikērēat epeġujurūġ ġu juy eyetakomaap pibun. Kabiabun ġu juy eyetakomaap epejukuk. Dao ma juy epedidin. ²⁷ Ibiōġbuk kērēayū kukukat pe juy jeymuġuykukuan ġu ikērēat mujurūġ ām. ²⁸ Ibukuruk tūbit ibukurūġ ġu juy jeenuy ġasū bit. Jekapik cuy ġasū bit jebubut pu am, cedaġ ma jeku am. Ibukapiġ cuy jeenuy ikuġ'ūmat puywat am tak. ²⁹ Eyekawēnkērēm ġu juy epesop—eyekawēntim acā. Eyekawēntim pima xipat je'e eyekawēn coco'ukayū be. Biġ ma ip jeedop itabut Cristo kay. Jemumukaypinpupum ip jeejat Deus xewi. ³⁰ Deus biōġbuk ikērēat kuġ ġu. Soat taġ iisu. Ixe juy epeġuġuycūġ ġu. Soat eyju eyetaybit oceju Deus ebekitkiyū iam, Deus biōġbuk omuy eywebe buye. Ixe wuywebe buye, wuyetaybit ġuyjom ikērēat kuġ ġu acesop iam, Deus co'iyūm acesop iam. ³¹ Eya'ōpuruġ warara'acat kuġap cuy epeyepere. Eysapka'orem ġu dak cuy epesop. Eyetakomām ġu dak cuy epesop. Eya'ōberen ġu dak cuy epeyekawēnwēn warara'acat kay. Warara'acat epejomuymuy ġu dak cuy. Ikērēm ġu dak cuy warara'acat epejukuk. ³² Xipan cuy warara'acat epejukuk. Eya'ōdidin cuy warara'acat epejukuk. Deus ġebum ġu apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġiap kay, Cristo wuywebewi ikērēat uk am oe'ū buye. Ixe buxim cuy epeyeġebu ġu apēn wara'acat cuk adi ikērēm eykuk iap kay.

5

¹ Deus ebekitkiyū eyju. Eykukpin cīcā cexe. Imēnpuye ixē ekukuap co'i juy epeku. Xipan cuy epeyewekuk. ² Wūnca ūmūm'uk osodop ip kuyjeayū paī be Deus mucokcok am; Deus pe ikērēat uk'ukaptem tak. Imēnpuxim Cristo jekpiwatpin ma oe'ū ikērēat uk am wuywebewi. Deus icocok osunuy ixē e'ūap kay. Ixe e'ūap te'okuap puxim osunuy Deus xe. Apēn ixē wuykuġ iap puxim cuy epeyewekuk xipan.

³ Deus ebekitkiyū eyju. Imēnpuye warara'acat tayxi kaykay ġuu juy epesop—pūġ em tak ka'ūma, warara'acat itop kaykay ġu dak. Wuysūsūnap cuy epeġuġē ġu—pūġ em tak ka'ūma. Eyetabikukum ġu juy epesop warara'acat pubut kay. Iboam tak cuy epeyekawēn ġu. ⁴ Eyekawēnkērēm ġu juy epesop. Te'em ġu dak cuy epeyekawēnwēn. Eyekawēnwēn. Eyekawēnxim ġu dak cuy epesop.

— Bay, soat podi ma ēn xipat — i bit cuy epe'e Deus pe soat em.

⁵ Cristo ebekitkiyūm ġu bit je'e ip aoyū xiayū, aġokatkiyū xiayū dak; wuysūsūnap muġēġē'ukayū dak; itabikukuayū dak. Deus ka be ip jeōm ġu. Wuyetabikukuap deusbaroyū kay wuyetabucap co'i ikērē Deus xe.

⁶ Deus jetakomaap ġubapuk ja'õ kay kũyjobit'ũmayũ be. Ipiat supi'ajoat cebe ip kũyjobit'ũm puye. Imēneju eyday'em'um cuy epesop te'e ma kawēnwēn'ukayũ be ey-muġuykukuap puxim.

— Deus ipiat supi'ajoat ġu wuywebe ikērēat muġēġēm ma'ġu wuyju — i te'e ma e'em ip.

⁷Ixeyũ kay ġu juy eybureyũm. ⁸Ikērēat mujurũġrũġ cuk adi epekuku kuy bima kabiok taġtaġ'ukat puxim. Ġasũ bit wuykukukat ebekitkiyũm epesop. Kabia daġ jekuku'ukat puxim eyju ġasũ bit. Kabia daġ jekuku'ukat ekukuap taġ cuy epeku. ⁹Kabia daġ jekuku'ukat xipacat mujurũġrũġ. Cũġ ma ip jekukum. Icēmān ip kawēnwēn. ¹⁰Eyetaybin cuy epesop wuykukukat mucokcok am. ¹¹Warēmtaġ jekuku'ukayũ burem ġu juy epesop—kabiok taġtaġxiayũ burem ġu. Ixeyũ juy epeyawē cedaġ ma jeku am kabia daġ jekuku'ukat puxim. ¹²Wuybisũsũn cĩcā apēn ip iba'arēm ikērēat mujurũġrũġ iap muwēn ām. ¹³Kabia kay warēmtaksuġat tojot puje wuyetaybit ajo ijop iam. Imēnpuxim Cristo kay ixeyũ dojot puje wuyetaybit ikērēat kuġ joyũku iam. ¹⁴Cristo kay wuyetabut pima kabia daġ jekuku'ukayũ puximayũm acesop. Imēnpuye kuyjeayũ e'em:

Ixecat, ecewurũġ cuy, i. Ce'ũ'ũayũ dopdopap pewi juy eceu, i. Cristo jeymukabia, i. Cristo wuymukabiahān Cristo wuymuisusun iape.

¹⁵Imēneju ġebum cuy epesop eyekukuap kay warēmtaġ eyekuap puxim. Eyaġuy'ũm ġu juy epesop. Eyaġuybabim ma juy epesop. ¹⁶Kabia mupa'ũm'ũm ġu juy epesop, ġasũacat ikērēat mujurũġrũġ cĩcā buye. ¹⁷Eybidaodao ġu juy epesop. Eyetaybin pit cuy epesop apēn wuykukukat ibikuy eyekuam iam.

¹⁸Jewemuka'o'on ġu juy epesop. Eyka'o'o bima itabidaaoayũ buxim eyju. Āġ cuy Deus biõġbuk pit jeyaġuydada. ¹⁹Davi pibodo juy jebibododon epesop awerom pima. Jebibododon tak cuy epesop “Cristo soat podi ma xipat” i'e pin pima wuykukukat pe; “Ocecokcok cĩcā oceju ebekitkit puye” i'e pin pima dak cebe; “Cristo acā ocekukukat” i'e pin pima dak; eycokcok pima dak Cristo kay eyetabut puye; “Ēn xipat cĩcā” i'e pin pima dak cebe. Jebibododon cuy epesop eycokcokap mubapuk am wuykukat pe.

²⁰— Soat em ēn xipan ocekuġ, ocekukukat Jesus Cristo xe ocekupin puye — i juy epe'e Deus pe—wuyebay be.

Imēn cuy epe'e cebe, xipacat jebapukpuġ eywebe bima, xipat'ũmat jebapukpuġ pima dak. ²¹Soat eyju ibuyxim Cristo kuġ. Imēnpuye kũyjobin cuy epesop eyewa'õ kay.

²²Tũ'ũ'ũyũ, kũyjobin cuy epesop eyitopyũ a'õ kay wuykukukat a'õ kayap puxim. ²³Apēn Cristo itabucayũ kukat iap puxim aġokatkat tak jetayxi kuġ. Cristo itabucayũ daxijojo'ukat. Itabucayũ ixē jebit puxim. ²⁴Imēneju juy itabucayũ kũyjobit Cristo a'õ kay. Imēnpuxim aoyũ dak cuy jeedop jektop a'õ kay.

²⁵Tapupuyũ, xipan cuy eytayxiyũ epejukuk apēn Cristo xipan itabucayũ kuġ iap puxim. Jekpiwatpin ma oe'ũ cebeam ip. ²⁶Oe'ũ itabucayũ be Deus bikuyap taġ jeku am. Itabucayũ o'ġuisun jekawēn kay kũyjobit am. O'ġuisun ip apēn wuyju idibim jewebuwywuy iap puxim. ²⁷O'ġuisun ip “Eyju eydip cĩcā oxe” i'e am cebe ip. Cristo imēn je'e cebe ip jexe yajēm puje. Soat taġ iisu je'e ip ixē xe yajēm puje. Ikērēat kuġ ġu ip je'e. Iokokat kuġ ġu dak je'e ip—idipat kuġ acā. Soat taġ xipat je'e ip. Xipat'ũmat kuġ ġu dak je'e ip—pũġ tak ka'ũma. ²⁸Aġokatkat cuy xipan jetayxi jukuk xipan jewekukap puxim. Xipan jetayxi kuġat xipan tak jewekuġ. ²⁹Ka'ũma ma xipan'ũm jejebit kuġ. Jewemuykõnkõn wuyju. Xipan wuyju wuyjebit kuġ. Imēnpuxim Cristo xipan itabucayũ kuġ. ³⁰Wuyju Cristo jebit puxim. Apēn xipan wuyjebit kuġ iap puxim xipan cuy acewewekuk. ³¹Imēn e'em Deus ekawēntup:

Imēneju aġokatkat jebay iwaciwan, jexi iwaciwan tak jetayxi xe jeenuy am, i. Pũġ taġ ma ip o'e xepxepayũ, i.

³²Iboaptup ekawēn icēmān wuymutaybitbin. Wuymutaybitbin apēn Cristo xipan itabucayũ kuġ iam. Iboap iba'arēm osodop wuyxe kuyje. Ġasũ bit ibapuk o'e wuywebe.

Imēnpuye juy iboap ekawēn tağ cuy aceku. ³³ Iboaptup ekawēn wuymutaybitbin apēn cuy ajeku iam tak. Ağokatkat cuy xipan jetayxi jukuk xipan jewekukap puxim. Ayacat tak cuy ibuyxim jektop jukuk.

6

¹ Bekitkit, kūyjobin cuy epesop eyebay a'ō kay, eyxi a'ō kay dak. Cedağ ma eywebe ixeyū a'ō kay am, wuykukukat Jesus ikukpin eyxe buye. ² “Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak” i'e buje, “Xipan ōn tak jeykuk apēn cuk adi oceceiap tağ” i dak o'e Deus. Wara'an yawēwēm pima:

— Xipan ōn tak jeykuk — i'ūmğu o'e. ³— Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak xipan eydop am, ibun eydop am ipi ju — io'e Deus wuyawēwēm.

⁴ Cebayū, eya'ōpuruğ ğu juy eyekpotpoyū epejukuk ixeyū mubu'unap puxim eya'ō kay. Ixeyū bit cuy epeğutaybitbin wuykukukat Jesus bikuyap tağ ceku am iam. Warēmtağ ip ceku buje juy epeğukorēm.

⁵ Tei'ūm kapikpik'ukayū, kūyjobin cuy epesop eyekariwa a'ō kay—ijodiat a'ō kay. Eypararam cuy epesop “Ap” i'e am cebe ip. Eyekariwa a'ōmupubutbun ğu juy epesop. Jewexe ğu juy kūyjobin epesop ya'ō kay ip—icēmān. Ixeyū a'ō kay kūyjobin pima, Cristo a'ō kay dak eyju kūyjobit. ⁶ Eyekariwa eyjojom pima acā ğu juy xipan epeyekapik—eyjojom'ūm pima dak. Eyekariwa be “Ēn xipat” i'eap kudadam ğu juy xipan epeyekapik. Eycokcokap kuğ cuy epeyekapik cebeam ip. Deus bikuyap tağ cuy epeku wuykukukat Jesus peam kapikpik'ukat puxim. ⁷ Eycokcoğ cuy epeyekapik.

— Ijodiat peam acā ğu ōn kapikpiğ—okukukat peam tak—kabi beat peam tak — i juy epe'e'e eywebe ma.

⁸ Wuykukukat xipacat je'ğūm soat pe xipan kapikpik'ukayū be xipan kapikpikapteim—kariwayū be, tei'ūm kapikpik'ukayū be dak. Warēmtağ kapikpik'ukayū bit warēmtağ ma je'jat. Gbum cuy epesop iboap kay.

⁹ Kariwawayū, xipan cuy eywebeam kapikpik'ukayū epejukuk. Imuparararan ğu juy ip epejukuk. Eyju, eywebeam kapikpik'ukayū dak wuykukukat ebekitkiyū—kabi beat ebekitkiyū. Wuykukukat pūğ pe ma soat kuğ xipan. Eyağuyba'ūm ğu juy iboap kay.

¹⁰ Wuykukukat soat podi ma ya'ōbaca. Ka'ūma ma ixē jo'iat ya'ōbacaat. Ixe a'ōbacaap cuy epejat. Ikuğ pima ceweju mūğ'i epeku. ¹¹ Sorarayū kukat icaat ūmūm jebekitkiyū be yaokaap puxim. Cesay icaat ūmūm cebe ip. Payao buximat ūmūm tak. Imēnpuxim Deus ja'ōbacaap ūmūm wuywebe xipan wuyeku am. Imēnpuye: — A'ōbacaap cuy eğūm owebe — i juy epe'e Deus pe.

Ixe a'ōbacaap kuğ cuy epeku ibiōğbuk kērēayū kukukat a'ō kayap puxim. ¹² Sorarayū ma jenopağōğōm ijodiat eju ya'ōbacaap mu'ūm ojuy. Wuyju bit Deus kay'ūmayū a'ōbacaap mu'ūm ojuy jekukum. Kabiokboğ tağ jekuku'ukayū a'ōbacaap mu'ūmap ojuy wuyju jekukum. Ipi dağ ğu ip jekukum—kabi be ma. Ade jījā ip. Itakoma jījā ip wuykay. Wuy-muy'ū pin ip. Ixeyū a'ōbacaap mu'ūmap ojuy wuyju jekukum. ¹³ Imēneju, Deus a'ōbacaap cuy epejat sorarayū be icaat puap puxim. Deus a'ōbacaap kuğ pima, ikērēat muğēğē'ukayū je'e ğu wuywebe. Wuykay itakomaayū dak kuka wuyaoka ğu. Wuypararam ğu dak kuka ace cebuxim ip. Wuyetabucap kuka acepere ğu dak.

¹⁴ Sorara buxim cuy epeku soat icaat kukat puxim. Icaat muōm pin pima, sorara jesay mukirikiriğ jekpumūnpum. Imukirik'ūm pima, iba'ore kuka o'e icaat muōm ām. Icēmān cuy epeyekawēn. Icēmān kawēnwēn pima, jekpumūnpu kukat puxim kuka ajop. Icēmān cuy acekawēn warara'acat pe wuymuymuyap puxim. Cedağ ma juy epeku. Cedağ ma jekukum pima, jekūm'a eju icaat kukat puxim kuka ajop. Cedağ ma juy ajeku warara'acat pe wuykukukat Jesus muymuyap puxim. ¹⁵ Eycokcoğ cuy epesop kawēn idipat muwēn ām warara'acat pe. Imuwēn pu'u'ūm pima, jei be icaat kukat puxim kuka ajop. ¹⁶ Eyetabun cuy epesop Jesus kay. Cekay wuyetabut pima,

jewap icaat kukat puxim kuka ajop. Sorarayũ isopat kuḡ osodop jedop'abi be wara'at kadiacat wũywũy ãm. Imēnpuxim ikēreāt mujurũḡrũḡ'ukayũ kukukat wuykaykay jĩã wuymubu'unap ojuy Jesus kay. Jesus kay wuyetabut pima bit, wuymubu'un pa'ore kuka o'e cebe. ¹⁷ Guyjom Jesus co'iaiyũm acesop Deus wuydaxijom puye. Iboap cuy epejowiwi jĩã. Iboap wiwim pima, jabe icaat kukat puxim kuka ajop. Sorara jepayao kuḡ osunuy jaokaap puxim. Deus ekawēn payao buxim. Deus biõḡbuk jekawēn ũmũm wuywebe ikēreāt kukap puxim. Cekawēn kay ḡebum pima, payao kukat puxim kuka ajop. ¹⁸ Kawēnwēn'uḡ cuy epesop Deus eju. Wuybuywatwacap cuy epejoojuy cexewi. Soat em cuy epeyekawēnwēn ceweju. Kawēnwēn pima, ãḡ cuy Deus biõḡbuk jeyaḡuydada. Ceweju kawēnwēn pima, xexen ḡu juy epesop, eyetabēḡ ma. Eybu'um ḡu juy epesop kawēn ãm ceweju. Soat em cuy epeyekawēnwēn Deus eju. Soat peam cuy epeyekawēn cebekitkiyũ beam. ¹⁹ Owebeam tak cuy epeyekawēn ceweju.

— Bay, Paulo juy eḡutaybin kawēn muwēn ãm — i juy epe'e'e Deus pe. — Ixe juy eya'õmucanucan iparara'ũma kawēn idipat muwēn ãm — i dak cuy epe'e'e cebe.

Iboap ekawēn iba'arēm osodop kuy bima. Gasũ bit ibapuk o'e. ²⁰ Wuykukukat Jesus a'õbuywatwat'ukat õn. Gasũ bit õn daomũnmũnap'a be, kawēn idipat muwēnuwēn ojekuku buye. Imēnpuye owebeam cuy epeyekawēnwēn Deus eju.

— Bay, a'õbacaap cuy eḡũm Paulo be ya'õcam ekawēn muwēn ãm — i juy epe'e cebe.

²¹ Wuykitpit Tícico wawēḡ ḡuwēn eywebe. Eyetaybin cuy epesop apēn õn e'em iam. Ixe Tícico ikukpin cĩcã wuyxe. Soat em kapikpiḡ wuykukukat peam. Wara'at kaykaykay ḡu itabut—wuykukukat kay acã. ²² Imēnpuye ixe oḡuju eykay. Ixe apēn oceju iap ḡuwēn eywebe. Ocawēḡ tobuxik puje eycokcok epesop.

²³ Deus eju õn kawēnwēn eywebeam—wuyebayat eju.

— Éfeso ka watwat aḡuymubabibin cuy eḡuy — i õn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip xipan jewekuk am — i õn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip biḡ ma itabut am Jesus kay — i õn e'em cebe.

Imēn õn e'em Deus pe, wuykukukat Jesus Cristo be dak.

²⁴ — Bay, xipan cuy soat epejukuk wuykukukat kayayũ, Jesus Cristo kayayũ—soat em Jesus kay ḡebumayũ — i õn e'em Deus pe. Ibũrũ ma.

FILIPOS KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Filipos ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Jesus kayayũ beaptum. Òn Paulo. Tupmubarararağ òn Timóteo eju. Jesus peam kapikpik'ukayũ oceju. Eyju Deus ebekitkiyũ, Jesus Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum, eykukuk'ukayũ beaptum tak, eybuywatwat'ukayũ beaptum tak, eybuywatwat'ukayũ beaptum tak.

²— Bay, xipan cuy Filipos ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eguy — i òn e'em cebe ip.

³ Òn ġebum eykay bima soat em:

— Bay, ěn xipat cĩcã, soat em ěn xipan Filipos ka watwat kuğ puye — i òn e'em Deus pe.

⁴⁻⁵ Òn kawěnwěn Deus eju eywebeam—soat peam. Òn eyka be bima juk adi obuywatwan cĩcã epesop owebe kawěn idipat muwěn ãm. Iměnpuye ocokcok cĩcã kawěn ãm Deus eju eywebeam. Koap pima juk adi obuywatwan epesop—òn kawěn idipan eymukũyjom pima. Soat em cuk adi obuywatwan epesop owebe kawěn idipat muwěn ãm. ⁶ Jesus kay eyetabut pima Deus adi eydaxijom o'e. Gasũ dak soat kabia ma eydaxijom. Waram Jesus Cristo ajěmap kabia be bit eydaxijoap jepere. Wetaybit cĩcã iboam. ⁷ Apěn ixexipan okuğ iap co'i ma eyju dak Deus xipan eykuğ. Eyju juk adi obuywatwan epesop “Kawěn idipat icěmãn” i òn e'em pima itabut pin'ũmayũ be, “Kawěn idipat kay eyetabun cuy epesop” i òn e'em pima dak itaybit'ũmayũ be. Gasũ dak eyju obuywatwan daomũnmũnap'a be ma'ğũ òn. Iměneju soat em òn ġebum eykay. Eykukpin cĩcã dak oxe. ⁸ Apěn Jesus Cristo xe eykukpin iap co'i oxe dak eykukpin cĩcã. Eykukpin cĩcã oxe Jesus Cristo juk omutaybitbin owebe eykukpin am puye. Deus itaybit icěmãn òn e'em iam.

⁹ Òn kawěnwěn Deus eju eywebeam biğ ma xipan eywekuk am, biğ ma eyetaybit am tak apěn Deus e'em wuywebe iam, biğ ma eyetaybit am tak apěn xipat Deus xe iam, apěn xipat ġũ cexe iam tak. ¹⁰ Deus pe iměn eymukũyjo buje, soat podi ma xipacap ibapuk je'e eyxe. Iboap acã epejukuk. Iměnpuye waram Cristo ajěm puje ikěrěat kuğ ġũ epesop. Soat tağ eyisu epesop. Eysũsũn ġũ epe'e Deus kay eyebapuk am. ¹¹ Idipat acã epejukuk eyweju, Jesus Cristo ja'òbacaap ùmũm eywebe buye. Ixe a'òbi acã eyju xipacat mujurũğrũğ. Iměn eyeku buje:

— ěn xipat cĩcã ocexe, ebekitkit cũğ ma jekukum puye — i je'e ip Deus pe eyjojo'ukayũ.

— Ka'ũma ma ejo'iat xipacat — i je'e ip cebe.

¹² Okitpitpiyũ, warěmtağ ma juk adi ip okuk itabut'ũmayũ. Inaka oparara ġũ ma juk adi oce kawěn idipat muwěn ãm. Biğ ma òn imuwěnuwěn soat pe. Iměnpuye warara'acayũ itabucayũ dak biğ ma imuwěnuwěn o'e. Iměnpuye adeayũ dak oitaybitbin kawěn idipan. Gasũ òn iboam jeymukũyjo. ¹³ Te'e ma juk ip omuòm daomũnmũnap'a be Cristo eju kapikpik'ukat òn puye. Soat ma juk a'ğũ ip itaybit osodop iboam iecuğap tuk'a wiwi'ukayũ. Warara'acayũ dak cuk a'ğũ ip itaybit osodop iboam ijopka beayũ. ¹⁴ Obisũsũn ġũ kawěn idipat muwěnuwěn daomũnmũnap'a be ma'ğũ òn. Iměnpuye ade wuykitpitpiyũ biğ ma itabut o'e wuykukukat kay. Iparara ġũ o'e ip kawěn idipat muwěn ãm. Ibisũsũn ġũ o'e ip Jesus ekawěn muwěn ãm. Biğ ma ip imuwěnuwěn o'e. ¹⁵⁻¹⁸ Pũğpũğ ixeyũ'in Cristo muwěnuwěn itabutkarey ip okay buye; wa'òxik ojuy ip puye dak. Cristo muwěnuwěn ip xipacap kayap tomuju ġũ. Warara'acat kay ġũ ip ġebum. Jewekay acã ip ġebum. Imuwěnuwěn ip wa'òbacaap podi ma e ojuy.

— Cristo muwěnuwěn pima, kuka Paulo bodi ma oca'òbacaap kuğ oce'e — i te'e ma e'em ip.

Tūybe Paulo iḡuycūḡ je'e daomūnmūnap'a be ocawēḡ cocom pima iān o'e ip. Imēnpit omuḡuycūḡ pa'ore cebe ip imēn e'em pima.

Warara'acayū bit Cristo muwēnuwēn xipacap tomuju. Ixeyū xe okukpin. Itaybit ip Deus a'ōbi ōn kawēn idipat muwēnuwēn iam. Ōn pit ocokcok soat ip Cristo muwēnuwēn puye—xipat'ūmap kayap tomuju ma, xipacap kayap tomuju dak. Biḡ ma je'e ocokcokap tak. ¹⁹ Jesus Cristo biōḡbuk nuynuy owebe obuywatwan. Eyju dak kawēnwēn Deus eju owebeam. Imēneju wetaybit daomūnmūnap'a bewi omujēm ip iam. Imēnpuye ocokcokap i'ūm ḡu. Bodinmaku ocokcokap jeku yoboḡ ma. ²⁰ Obikuy jījā Cristo bikuyap taḡ weku am. Weku pin ixē bikuyap taḡ acā soat em. Gasū bit a'ḡu oce wa'ōca pin ixē ekawēn taḡ weku am soat em. Soat taḡ i'e pin ōn ibuyxim Cristo kuk am wetabēḡ pima, we'ū buje dak. ²¹ Ajo xipat ijodi bima oxe? Cristo acā xipat oxe. We'ū buje dak soat podi ma xipacap ojukuk ixē xe acā soat em ma oḡuy buye. ²² Wetabēḡ pima bit kuka wekapik put oce Cristo beam. Wetait pima kuka o'e itabut warara'acayū Cristo kay wekawēn co buje. Apēḡap xe'e xipat oxe? Wetabēḡap? Pām ḡuto we'ūap i xe'e? Wetaybit ḡu oweweju bit. ²³ Wetaybit ḡu buk apēḡap ḡu paxi xipat iam. We'ū buje dak xipat ma owebe soat em Cristo xe oḡuy buye. Ixe xe bima soat podi ma idipat kuḡ oḡuy. ²⁴ Wetait pima bit xipat kuka o'e eywebeam. Wetait pima eybuywan mabuk kuka ōn. ²⁵ Wetaybit eyxe oḡuy eybuywat am biḡ ma eyetabut am Jesus kay iam. Ōn eyxe bima, biḡ ma eycokcok epe'e kūyjobit am ixē a'ō kay. ²⁶ Waram eykay oajēm puje, eycokcok epe'e okay xipat cīcā ōn eywebeam puye. Eycokcok cīcā epe'e okay, Jesus Cristo eju mūḡ'i eyju jekukum puye. ²⁷ Cristo ekawēn taḡ cuy epeku—kawēn idipat taḡ. Ixe ekawēn taḡ eyeku buje, wetaybit oce eyetabut cīcā pūḡat kay—Jesus kay iam. Wetaybit oce iboam waram eyjom oajēm puje, oajēm'ūm pima dak. Wetaybit oce soat eyju pūḡ taḡ ma soat kay jewaḡuyap muwebotbon iam, soat eyju jwebuywatwan kawēn idipat muwēn pin cīcā buye itaybit'ūmayū be iam tak. Kawēn idipat co buje acā kuka wuyetabut ajop Jesus kay. ²⁸ Eypararam ḡu juy epesop eykay itakomaayū buxim. Deus ixeyū bodi ma ya'ōbaca. Imēnpuye eya'ōcam cuy epesop soat em. Eyparara'ūm pima bit itaybit je'e ip itabut'ūmayū Deus ocemuju ipiat'ajojoap kay iam. Ya'ōkayayū bit taxijo iam tak itaybit je'e ip. Deus acā eydaxijojom soat em tūy ām cexe. ²⁹ Deus cuk eynaē Cristo be kapikpik'ukayūm. Ixe beam kapikpiḡ eyju ixē kay eyetabut puye. Inaka ixē beam kapikpiḡ pima dak ipiat cuy epesupi'ajo ma Deus a'ōbi. ³⁰ Kuy bima itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojoat owebe, ōn Cristo muwēnuwēn puye. Kuy eyetaybit iboam. Gasū dak ipiatpi'ajojoan ip owebe. Apēn owebe juk adi ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim eywebe dak ipiat supi'ajoat ip eyju Cristo muwēnuwēn pima.

2

¹ Eyju eya'ōca Cristo eju mūḡ'i eyju jekukum puye. Eycokcok eyju e'em ixē xe eykukpin puye. Deus biōḡbuk nuynuy soat pe eywebe eymukūyjojom. Xipan ma eyju e'em eyewewekuḡ. Eyetabotaidabotbot eyewewekay. ² Imēneju jewaḡuycocom cuy epesop eyeweweju. Ikukpin tak cuy epeyewekuk. Pūḡ kay dak cuy epesop ḡebum. Imēn ma juy ōn eyawēwēm. Imēn eyeku buje ocokcok cīcā oce eykay. ³ Jewewekay at ḡu juy epesop ḡebum—warara'acat kay dak. Warara'acayū be “Xipat cīcā eyju” i'e'eap epejokudada ḡu dak cuy. Yoboḡan pin ḡu dak cuy epesop.

— Warara'acat obodi ma xipat — i dak cuy epe'e'e eywebe ma.

⁴ Ajo kuka o'e xipat ocewebeam iap kay at ḡu juy epesop ḡebum. Ajo kuka o'e xipat warara'acat peam iap kay dak cuy epesop ḡebum.

⁵ Jesus Cristo ekukuap puxim cuy epekuku.

⁶ Ixe Jesus Cristo soat em Deus co'ian osunuynuy. Inaka “Soat em cuy ejo'ian oḡuy. Ipi juan ḡu juy oce,” i'ūmḡu o'e jebay be.

⁷ Jekpiwatpin ma bit ixē soat o'suiwat ikuḡ osunuyiat ipi juan am. Warara'acat puywatwat'ukan o'jewexat. Aḡokatkat puximan o'jewexat. Ipi juan o'jewexat.

⁸ Ya'ōca pin ḡu oekukuku. Soat em Deus a'ō kay kūyjobit osunuynuy. Kūyjobit osunuy je'ū ām tak. Korosa be ma oe'ū ikērēat muḡēḡē'ukat puxim.

⁹ Imēneju Deus ixē o'ḡuyu jewekay. O'ḡuyu jaḡuywaḡōm soat kukuk'ukan. Ixe o'jomuy warara'acat podi ma ya'ōbacaan.

¹⁰ Imēnpuye soat ma jēḡ'aecōḡcōḡ ip Jesus wap—kabi beacayū, ipi juacayū dak, ce'ū'ū'ibiyū dak. Jēḡ'aecōḡcōḡ ip kūyjobit am ya'ō kay.

¹¹ “Jesus Cristo acā ocekukukat” i je'e ip soat pe. Imēnpuye Deus soat podi ma ya'ōbaca iap ibapuk cīcā je'e soat xe—wuyebayat soat podi ma ya'ōbaca iap.

¹²⁻¹³ Oburereyū, eykukpin cīcā oxe. Ōn eyxe bima soat em cuk adi kūyjobit epesop wa'ō kay. Wūy ōn pima dak cuy wa'ō kay epesop kūyjobin. Deus soat em ja'ōbacaap ūmūm wuywebe wuyubikuy am ixē bikuyap taḡ wuyeku am. Ja'ōbacaap ūmūm wuywebe ixē aḡuy daḡ wuyaguy am. Imēnpuye ya'ōbacaap cuy epejoojuy cexewi ixē be eydaxijojoap epere am. Kūyjobin cuy epesop ya'ō kay. Eypararam cuy epesop “Ap” i'e am cebe.

¹⁴ Māmāmām ḡu juy epesop Deus kay. Jawa'ōxixiḡ ḡu dak cuy epesop. ¹⁵ Ikērēat muḡēḡē'ukayū parakpe eyju nuynuy—warēmtaḡ ma jekuku'ukayū parakpe—Deus a'ōmpubutbun'ukayū parakpe. Eyju bit Deus ebekitkit. Ikērēat kuḡ ḡu eyju. Imēnpuye Deus ebekitkit ekukuap puxim cuy epekuku. Soat etabutpe cedaḡ cuy epekuku ixeyū be eymuymuyap puxim. Kasopta tabapuk cīcā kabiok pima. Imēnpuxim eyju dak Jesus Cristo bikuyap taḡ jekukum pima, cūḡ ma eyju jekukumap ibapuk cīcā je'e itabut'ūmayū xe. ¹⁶ Wuymutaicinap ekawēn cuy epeḡuwēnuwēn ixeyū be. Cedaḡ eyju jekukum pima, ocokcok cīcā oce eykay waram Cristo ajēmap kabia be. Wetaybit tak oce te'e ḡu juk adi ōn oḡuy eymutaybitbitbin iam.

¹⁷ Gaxīn ma aco'i itabut'ūmayū oaoka. Odoymukereren ip. Deus pit icokcok je'e we'ūap kay apēn kuyjeayū wūnca o'ḡūmḡūm cebe iap kay icokcok osunuy iap puxim. We'ū buje ōn tak ocokcok oce.

— Ōn tak ocokcok oce — i ōn waram e'em eywebe.

¹⁸ We'ū buje eyju dak eycokcoḡ cuy epesop we'ū ma'ḡu. Eyaḡuy'ūm ḡu juy epesop we'ūap kay. Eycokcoḡ tak cuy epe'e we'ū buje.

¹⁹ Wuykukukat Jesus ibikuy bima, Timóteo oḡuju eykay. Ixe muju ojuy ōn ixē be eyawēḡ tojot am okay. Eyawēḡ tobuxik puje, ocokcok oce. ²⁰ Ixe Timóteo acā obuxim soat em ma ḡebum eykay. Eykukpin cīcā ocexe. ²¹ Soat warara'acayū bit ḡebum Jesus Cristo kay ḡu—jewekay acā. Ibu'u ip jekapik am Jesus Cristo beam. Jewebeam acā ip kapikpiḡ. ²² Ixe Timóteo bit soat em ja'ō daḡ e'em. Xipat cīcā ixē. Jebay eju kapikpik'ukat puxim oweju ixē juk adi o'jekapikpikpik kawēn idipat muwēnuwēn. Eyju dak kuy eyetaybit iboam. ²³ Gaxīn ma ōn ixē muju ojuy eykay. Wetaybit apēn je'e ip owebe iam pima, ixē oḡuju eyka. ²⁴ Wetabut wuykukukat kay. Gaxīn ma aco'i ixē omuju eykay.

²⁵ Wuykitpit Epafrodito muypit ojuy dak ōn eykay. Ixe juk epeḡudot kuy okay obuywatwat'ukan. Oweju juk adi o'jekapikpikpik kawēn idipat muwēnuwēn. Oburem cuk adi osunuy. ²⁶ Ixe eyjo pin cīcā. Yaḡuybabi'ūm o'e iwātaxipi opop iap awēḡ epejojo buye. ²⁷ Iwātaxipi ijā osunuy. Oe'ū pin. Deus pit itabotaidobotbot osunuy cekay. Okay dak itabotaidobotbot ma osunuy. Ce'ū buje bit kuka adi oḡuycūḡ cīcā oce. ²⁸ Imēnpuye ixē muypit pin cīcā ōn eykay waram eywebe ijo am eycokcok ey'e am. Oḡuycūḡap tak kuka o'jepa'ūm ma. ²⁹ Eycokcoḡ cuy ixē epeḡōm eyduk'a be wuykitpit muōmap puxim, pūḡ ma wuykukukat puye. Ibuyxim cuy epejukuk. ³⁰ Ixe Epafrodito iparara ḡu osunuy je'ū ām. Eywebe obuywat pa'ore bima ixē juk adi obuywatwan osunuy. Ce'ū ḡūḡūn cīcā osodop Cristo beam kapikpiḡ oweju buye.

3

¹ Obureyũ, bũrũdupaku o'e tupmubararak am eywebeaptum. Wuykukukat cuy jeymucokcoğ. Obu'u ɣu waram apẽn kuy bima otupmubararakiatup peap ekawẽn muwẽn ãm eywebe eyaɣuyba'ũmap puxim. Owebe eyawẽap tağ eyeku buje, soat em ma xipat je'e eywebeam. ² Eyday'em'um cuy epesop ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ be eymuğuykukuap puxim—akurice buximayũ be— “Epedaypu'ağobixeedakacat cuy” i'e'e'ukayũ be.

³ — Oceju acã Deus ebekitkit ocedaypu'ağobixeedakatkak puye — i napa ma e'em ixeyũ ma.

Wuyju bit icēmãn Deus ebekitkit. Soat em wuyju ɣebum cekay ixex biõğbuk pe wuymutaybitbinap tağ. Wuyju ma wuycokcok cĩcã Jesus Cristo aɣuy dağ wuyju jewaɣuyɣuy buye. Kacũğkadiwi jewewuywuy bima bit wuymucũğ pa'ore Deus xe. Wuyetaybit cĩcã iboam. ⁴ Te'e ma wuyetabut put kacũğkadiwi jewewuywuy bima, cũğ ma acesop Deus xe iap kay. Adeayũ ma te'e ma e'em:

— Wuymucũğ put Deus xe kacũğkadiwi jewewuywuy bima — i.

Õn tak i'e but imẽn owebe, bekin pin ma kacũğkadiwi oisu buye. ⁵ Oito kabia bima wuybabim ma odaypu'ağobixeedakacat ip “Deus ebekit teku” iap mubapuk am soat pe. Judeu dak õn, Israel naxeğebit puye. Benjamim diwat tak õn. Hebreu a'õm kawẽnwẽn'uk tak oɣuy bekin pima. Judeuyũ awẽwẽap ekawẽn tağ cĩcã dak cuk adi ojekukuku Fariseu adi õn ɣebuje. ⁶ Judeuyũ awẽwẽap ekawẽn tağ cĩcã juk adi ojekukuku—soat ekawẽn tağ ma. Iboap ekawẽn oğupubutbun ɣu—pũğ em tak ka'ũma. Tũybe cũğ ma õn Deus xe Judeuyũ awẽwẽap tağ jekukum puye iãn cuk adi oce. Jesus kay itabucayũ be juk adi ipiat osupi'ajojoat, Judeuyũ awẽwẽap ekawẽn tağ ɣu ip jekukum puye. Tũybe xipat ɣu ip iãn cuk adi oce. ⁷ Gasũ bit Cristo ikukpin cĩcã oxe o'e. Imẽnpuye ajo kuy bima juk adi xipat oxe iap xipat ɣu oxe o'e ɣasũ bit. ⁸ Gasũ bit wara'at ma otobuxik. Ocewẽm Jesus Cristo be. Okukukan o'e. Ixe a'õ dağ weku pin cĩcã oce. Soat podi ma xipacap kuğ õn ixex obure buye. Wara'at pit kaokokap co'i o'e oxe. Soat ma ocepere ixex a'õ dağ weku am. Ka'ũma kuğ tak weku but ma. ⁹ Cristo eju õn mũğ'i. Kuy bima tũybe õn cũğ ma Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ jekukum puye iãn cuk adi oce. Gasũ bit wetaybit oce cũğ ma õn cexex Cristo kay wetabut puye iam.

— Ën cũğ ma oxe okpot kay etabut puye — i'e'em Deus owebe.

¹⁰ Obikuy jĩjã soat em weku am Cristo a'õ dağ acã. Ixe ya'õbaca jĩjã, waram ɣuto o'jetait je'ũap tomukadi buye. Obikuy jĩjã iğo a'õbacaap kuk am. Obu'u ɣu õn tak ipiat'ajo am apẽn ixex juk adi o'supi'ajojo iap puxim. Ixe oe'ũ jebay a'õ kay kũyjobit puye. Õn tak cebuxim ya'õ kay we'ũ ma'ɣu. ¹¹ Õn tak Deus waram omu'ada we'ũap tomukadi. Soat em ma wetabẽğ oɣuy ixex xe. Iboap wiwim cĩcã õn.

¹² — Soat em ma õn pit ixex a'õ kay kũyjobit — i'ũmɣu õn pit e'em warara'acat pe. — Ikêeat kuğ ɣu õn pit—pũğ em tak ka'ũma — i'ũmɣu dak õn pit e'em.

Imẽnpit Cristo kuy juk omuwedayo jewekay. Imẽnpuye kũyjobit pin cĩcã õn soat em ya'õ kay. ¹³ Obureyũ, “Soat em ma õn pit ixex a'õ dağ jekukum, ixex ebekit puye” i'ũmɣu õn pit e'em eywebe. Ʉebum ɣu õn pit e'em kuyap kay ikêrêat kukukap kay. Waɣuyba'ũm õn pit iboap kay. Ʉebuje bit idipat ojukuk. Idipat kukap kay acã õn ɣebum. Imẽnpuye soan ma õn e'em soat em weku am ixex bikuyap tağ. ¹⁴ Jedaudau'ukat cũğ ma jedaudam tupteiboğatup pu am—jadağaptup pu am. Ixe-buxim õn tak soan ma e'em Deus emumuũm pu am. Deus kuy juk onaẽ soat em jexex onuy am, Jesus Cristo kay wetabut puye.

— Soat em cuy eɣuy oxe kabi be — i mo adi a'ɣu o'e owebe.

¹⁵ Kuy wuyetaybit Cristo bikuyap tağ wuyeku am. Imẽnpuye juy soat em ixex bikuyap tağ ajeku! Pũğpũğ ey'in ibu'u bima bit, Deus cuy ixex ɣutaybin xipat cĩcã ewebe wa'õ dağ eku am iam. ¹⁶ Ixe a'õ dağ cuy ajeku! Apẽn kuy bima ya'õ dağ ajekukuku iap co'i ma juy ajeku ɣasũ dak. ¹⁷ Obureyũ, kuy bima cũğ ma juk adi ojekukuku eyetabutpe.

Gasū bit eyju dak wekukuap puxim cuy epeku. Aḡ cuy epesop obuxim jekuku'ukayū kay ixeyū ekukuap puxim eyeku am. ¹⁸ Cristo korosa be oe'ū iap kay'ūm cīcā adeayū. Kuy soat em iboap o'guwēnuwēn eywebe. Gasū dak iboap muwēn ōn eywebe wetadidim. ¹⁹ Wuyju ma soat em ḡebum Deus kay. Ixeyū bit soat em ḡebum apēn ace'e iap kay acā. Soat em ip ḡebum jecokcokap kay acā. Isūsūn kuka a'ḡu o'e ip warēmtaḡ jekukuap kay. Inaka isūsūn ḡu ip. Xipat'ūmat muḡēḡēm ip warara'acayū etabun ma. Jeweweju bit ip xipat. Gebum ḡu ip kabi kay. Soat em ḡebum ip ijodiap kay acā. Imēneju wūy ma jeedop ip Deus wi je'ū buje. Soat em ipiat supi'ajojo ixeyū ma. ²⁰ Wuyju bit kabi watwan acesop. Wuydaxijojo'ukat kabi kadiwi jeekop—wuykukukat Jesus Cristo. Waram jajēm ijodi. Ixe ajēmap wiwim cīcā wuyju. ²¹ Ixe Jesus Cristo warara'acat a'ōbacaap ḡu'ūm ixe soat podi ma ya'ōbaca buye. Soat ip jeedop kūyjobin ixe a'ō kay. Ixe ja'ōbacaan wuyjebit ḡuwexat. Ijodi bima wuybaca ḡu wuyju e'em. Ixe bit wuyjebit ḡuwexat jejebit co'ian idipan. Imēneju waram ace'ū ḡu ḡebuje bit.

4

¹ Okitpitpiyū, eykukpin cīcā oxe. Oḡuykit eykay. Omucokcoḡ cīcā eyju. Xipat eyju oxe. Imēneju eybu'um ḡu juy epesop wuykukukat bikuyap taḡ eyeku am, okitpitpiyū.

² Evódia, jemukūyjo ōn ḡasū. Síntique, ēn tak jemukūyjo ōn. Tū'ū'ūyū, eyju ik-ibiyū, xepxem ma wuykukukat kay eyetabut puye. Imēnpuye eyetakomām ḡu juy epesop eyewewekay. Eyetakomaap cuy epeyepere. ³ Ēn pit, obure, ixeyū aoyū juy eḡudin—xepxepayū. Xipan cīcā kapikpik'uk eḡuy oweju, obure. Ixeyū aoyū dak cuk adi obuywatwan oekuku ip ōn soat kaka daḡ kawēn idipat muwēnuwēn pima. Clemente dak cuk adi o'jekapikpik oweju. Warara'acayū dak cuk adi o'jekapikpik oweju. Iboyū butet ibararak opop Deus pubutup pe—obuywatwat'ukayū butet. Ibararak opop abuyū soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pe.

⁴ Wuykukukat kuy wuymuwedayo jewekay. Imēnpuye eycokcoḡ cuy epesop.

— Soat em cuy eycokcoḡ epesop — i waram ōn e'em eywebe.

⁵ Gaxīn ma xeku omuyku wuykukukat! Imēnpuye soat cuy xipan epejukuk ijodiayū.

⁶ Ka'ūma kay ma juy epeyaḡuyḡebu. Soat pit cuy epeḡuwēnuwēn Deus pe. Ajo ka'ūmḡu eyxe iat cuy epejoojuyjuy cexewi. Iojuy buje, ajo Deus kuy juk o'ḡūmḡūm eywebe iap kay juy ḡebum epesop. ⁷ Wuyetaybit ḡu apēn Deus wuyaḡuymubabibin iam. Inaka ixe itaybit cīcā wuyaḡuymubabin am. Jesus Cristo eju mūḡ'i bima, ixe wuyaḡuymubabibin jeenuy. Imēnpuye warara'acat a'ō kay ḡu ace'e—ixe a'ō kay acā. Warara'acat kay ḡu dak acesop ḡebum—ixe kay acā.

⁸ Oburereyū, ḡasū mabuk ōn jeyawē. Soat em ma juy epesop ḡebum ajo xipat iap kay, ajo ibuyxi iap kay dak, ajo icēmat iap kay dak, ajo warēmtaḡ ḡu iap kay dak, ajo cedaḡ iap kay dak, ajo iisu iap kay dak, ajo Deus xe ikukpin iap kay dak, ajo inapa ḡu iap kay dak. Iboap kay juy epesop ḡebum soat em. ⁹ Apēn cuk adi ōn eymutaybitbitbin iap taḡ cuy epekuku, apēn cuk adi ōn eymukūyjojojo iap taḡ tak. Wekukuap puxim cuy epekuku. Wekawēn puxim tak cuy epeyekawēnwēn. Obuxim eyju jekukum pima, Deus soat em eybuywatwan jeenuy. Ixe ma wuyaḡuymubabibin'ukat.

¹⁰ Ocokcokap yoboḡ cīcā wuykukukat eju mūḡ'i ōn puye. Ade kaxi kap puje waram ḡuto iba'ore ḡu o'e eywebe obuywat am oceju ḡebum cīcā ekay iap mubapuk am owebe.

— Kuy juk adi eybu'u epesop xipan oiuk am i'ūmḡu ōn pit e'em eywebe.

Imēnpit iba'ore osunuy eywebe obuywat am, ēn ekukpin cīcā ocexe iap mabapuk am owebe. ¹¹ Imēn ōn e'em eywebe. Inaka:

— Eyju juk opere — i'ūmḡu ōn pit e'em eywebe.

Kuy wetaybit oce ocokcok am ajo-kuḡ ōn iap kay. ¹² Kuy juk adi ojeku yopīt ma ikuḡ. Ade dak ikuḡ kuy juk adi ojeku. Ocokcok ma ōn e'em obegbeḡ pima, ore bima dak; odadaybot pima, soat-kuḡ pima dak. Warara'acayū be iba'ore jewemucokcok am soat

tag. Õn pit cuk wetaybit oce jewemukcok am soat em. Soat kaka dağ ma ojekukuku ocokcok. ¹³ Soat em Cristo ja'õbacaap ùmùm owebe. Imēnpuye ixē a'õbacaap kuğ òn xipacat jebapukpuğ owebe bima, xipat'ūmat ebapuk puje dak.

¹⁴ Filipos ka watwat, eyju ma juk adi obuywatwan epesop òn ipiatpi'ajojom pima. Iboap xipat cīcā osodop. ¹⁵ Macedônia eipi bewi ojēm puje, eyju acā juk adi obuywatwan epesop. Obuywatwan cuk adi epesop koapat kabia òn kawēn idipat muwēnuwēn pima. Eyju ma juk adi eyemumuūm epeğudot okay. Eyju ma juk adi ġebum epesop okay òn ade ikuğ pima, yopīt ma ikuğ pima dak. Warara'acayū bit ġebum ġu osodop ip okay Jesus kay itabucayū. ¹⁶ Pūğ em ġu juk adi eyemumuūm epeğudodot okay òn Tesalōnica ka be bima, yopīt ma ikuğ pima. ¹⁷ Waram paxi ip je'ğūm owebe iap wiwim ġu cuk oğuy. Deus xipacat je'ğūm eywebe eydacup ġu epesop okuğ iapteim. ¹⁸ Kuy Epafrodito eyemumuūm o'tojot okay. Soat ma o'tojot. Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—kuy soat ojat eyemumudodot iaptum—eyju xipan cīcā okuğ iaptum. O'e jījā ma kuy. Kuy òn ade ikuğ. Kuyjeayū be wūnca mupik puje, Deus icokcok osunuy cekay ip. Te'oku osunuy cekay. O'ğupik ip iap xipat osodop cexe. Imēnpuxim ma okay eyemumudodot tak te'okuat puxim okay. Deus tak icokcok eyemumudodot cocom pima, eydacup ġu epeğūm owebe buye. ¹⁹ Wetabut cīcā ixē kay—Deus kay. Soat kuğ ma Deus—idipat kuğ. Soat je'ğūm eywebe dak, eyju Jesus Cristo a'õ dağ jekukum puye. Tacup ġu Deus. Imùmūm pin cīcā cexe wuywebe. Ajo ka'ūmğū eyxe iat je'ğūm eywebe. Soat je'ğūm eywebe. ²⁰ Ixe Deus wuyetayat. Soat kabia ma:

— Soat podi ma ēn a'õbuyxi — i juy acece cebe.

Imēn cuy acece cebe soat em ma. Imēn cuy je'e'e.

²¹ Ocejū kato mujujum cebe ip soat pe—Deus ebekitkit pe—Jesus Cristo kayayū be. Wuykitpitpiyū dak kato mujujum eywebe—ocexeayū—ijocayū. ²² Soat Deus ebekitkit kato mujujum eywebe. Wuyeipi kukat peam kapikpik'ukayū dak kato mujujum eywebe.

²³ — Soat cuy ip xipan ejukuk Filipos ka watwat — i òn e'em wuykukukat Jesus Cristo be.

Būrūdupku otupmuju eywebe. Kuy cartadup mubararakapi ocepere.

COLOSSOS KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Colossos ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum. Òn Paulo. Ijudup mubarararağ òn wuykitpit Timóteo eju. Eyju wuykitpitpiyũ Colossos ka be. Cristo a'ò dağ eyju jekukum soat em. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ.

— Bay, xipan cuy Colossos ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

³⁻⁴ — Itabut cĩcã ip Jesus Cristo kay Colossos ka watwat — i juk o'e Epaфро ocewebe. — Xipan Deus ebekitkiyũ kuğ ip — i juk o'e. — Xipan soat kuğ ip, Deus xe acesop iap wiwim puye — i juk o'e ocewebe. Imẽnpuye:

— Bay, ẽn xipat cĩcã — i oceju e'em soat em Deus eju eywebeam kawẽnwẽn pima—Jesus Cristo ebay eju.

⁵ Soat em Deus xe acesop iap ekawẽn kuy epejojo kawẽn icẽmat co buje—kawẽn idipat co buje. Iboap wiwim eyju ġasũ. Icẽmãn epesop ixex, “Oxe ma epesop” io'e Deus puye—kabi beat o'e buye. Imẽnpuye Jesus kay eyetabut cĩcã. Xipan soat kuğ tak eyju.

⁶ Deus xipan wuykuğ—soat kuğ iap ekawẽn kuy epeya'ĩjojo. Eyetaybit epesop iboap ekawẽn icẽmãn iam koap em cekawẽn co'isum. Soat eipi dağacat kawẽn idipat cocom ġasũ. Ixeyũ dak itabut Jesus kay. Xipan soat kuğ tak ip itabucayũ kuğ. Wuye'ũ buje soat em Deus xe acesop iap wiwim tak ip. ⁷ Epafras kawẽn idipat o'ğuwẽn eywebe. Ixe Epafras wuybure ikukpin cĩcãat wuyxe. Cũğ me ixex kapikpiğ Cristo muwẽnuwẽn warara'acat pe. Ixe eybuywatwan ocedieğ ġasũ bit.

⁸ — Colossos ka watwat jewewekuğ ip cewekukpin cĩcã, Deus jebiõğbuk o'ğũm cebe ip puye — i juk o'e ixex Epafras ocewebe.

⁹ Imẽneju soat em oceju kawẽn Deus eju eywebeam. Eyawẽğ tobuxik puje ocebu'u ġu ocesop jekawẽn ãm eywebeam. Imẽn oceju e'em Deus pe:

— Bay, ocekitpitpiyũ juy eğutaybin apẽn ebikuy ixeyũ be jeku am iam — i. — Ixeyũ juy eğutaybin apẽn xipat exe iam, apẽn ikẽrẽ exe iam tak — i oceju e'em. — Iboam itaybit cĩcã je'e ip ebiõğbuk ixeyũ mutaybitbin puye — i oceju e'em cebe.

¹⁰ Iboam eyetaybit pima, cũğ ma epeku; soat em wuykukukat bikuyap tağ epeku; soat em ixex mucokcokcoğ epesop; xipacat epeğujurũğrũğ soat em; biğ ma eyetaybit epesop Deus e'e iam.

¹¹ — Bay, ẽn soat podi ma a'õbaca — i òn e'em Deus pe. — Soat podi ma ẽn edipap kuğ — i òn e'em. — A'õbacaap cuy eğũm Colossos ka watwat pe Jesus kay ip jebu'up puxim ipiatpi'ajojom ma'ğũ ip — i òn e'em Deus pe.

¹² Deus kabiaat kukat. Ixe ebekitkit xipacat mujurũğrũğ'ukayũ. Ixe xipacat muxipanpan iũm ãm jebekitkit pe.

— Cũğ ma eyju oxex webekitkiyũm — i juk o'e Deus wuywebe. Imẽnpuye wuyju dak xipacat acejat. Iboap wiwim cĩcã wuyju. Imẽnpuye eyju dak eycokcoğ cuy epesop.

— Xipat cĩcã ẽn — i juy epe'e'e wuyebay be.

¹³ Satanás kabikat kukat. Ixe ebekitkit ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ. Deus pit wuy'uk kabikat kukat pui bewi. Imẽnpuye Satanás ġu wuykukukat ġasũ—Deus ipot acã. Deus ipot ikukpin cĩcã cexex. ¹⁴ Ixe ipot wuy'uk kabikat kukat pui bewi. Ikẽrẽat muğẽaptei o'teida, oe'ũ buye. Imẽnpuye ikẽrẽat kuğ ġu wuyju ixex.

¹⁵ Deus ijo ba'ore wuywebe. Wuyetaybit bitku poro omuyku Cristo jojom, Cristo dak ijo'i buye. Ixe Cristo Deus ipot koapat. Soat Deus emumuğẽ bodi ma ya'õbuyxi ixex. Deus pe ipi mujurũğ'ũm pima ipot itait osunuy. ¹⁶ Deus soat o'ğubapukpukpuk Cristo eju. Kabi beacat o'ğubapukpukpuk soat ceweju, ipi dağacat tak. Wuywebe ijobucat

o'gubapuk soat, wuywebe ijo ba'oreat tak. Ya'õbuyxiayũ kabi watwat o'gubapuk Cristo eju, ya'õbacaayũ dak, warara'acayũ mujuju'ukayũ dak, warara'acat kukukayũ dak. Deus ixe eju soat o'gubapuk. Soat o'gubapuk cebeam. Soat o'gubapuk ijodiacat pe Cristo kuk am ibuyxi am. ¹⁷ Kabi, ipi ka'ũm pima, Cristo kuy osunuy itabẽg. Ipi dağacat jedopap pe ma dopdom Cristo a'õbi. Kabi beacat tak dopdom jedopap pe ixe a'õbi. ¹⁸ Wuya'a wuyjebit kukat iap puxim Cristo jekay itabucayũ kukat. Apẽn wuya'a wuyağuydadam iap puxim Cristo dak itabut jekayayũ ağuydadam. Ixe Deus ipot koapat. Ce'ũap tomukadi Deus ixe Cristo waram o'gutait. Soat podi ma ya'õbuyxian o'gutait. Wuyju dak waram acejetait wuye'ũ buje Deus ixe o'gutait puye. ¹⁹ Deus o'e jewebe ma:

— Okpot ojo'ian je'e — i.

Imẽnpuye jewa'õbaca jojo'i ma ip. ²⁰ Ipi watwat itakoma osodop Deus kay, kabi beacat tak. Deus o'e jewebe ma:

— Soat ip o'gudin obureyũm—ipi dağacat, kabi beacat tak — i. — Kũyjobin jeedop ip wa'õ kay korosa be okpot e'ũ buje — io'e jewebe ma.

Imẽn Deus ip o'gudin jewekay. Itakomaap ip o'gu'ũm korosa be jekpot oe'ũ ibuye.

²¹ Eyju dak Deus bureyũm ğu epesop kuy bima. Cekay'ũm cĩcã juk adi epesop. Imẽnpuye ikẽrẽat kay acã juk adi ğebum epesop. Ikẽrẽat mujurũğrũğ'uk tak adi epesop. ²² Gasũ bit Deus eymuwexat jebureyũm ipot oe'ũ buye. Kuy eymuwexat ey mudot am jewekay. Imẽnpuye cũğ ma epesop ixe wap eyajẽm puje. Ikẽrẽat kuğ ğu epesop. Abu je'e eywebe:

— Xipat ğu eyju! — i?

Ka'ũma ma! ²³ Imẽneju eyetabun cĩcã juy epesop Jesus kay. Eybu'um ğu juy epesop cekay! Koap em kawẽn idipat co ebikam Deus xe acesop wuye'ũ buje iap wiwim cuk epesop. Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe ey mubu'unap puxim iboap wiwi am. Ibo muwẽnuwẽn'ukat õn—kawẽn idipat muwẽnuwẽn'ukat. Kawẽn idipat muwẽnuwẽn õn soat kaka dağ.

²⁴ Ocokcok cĩcã, õn ipiat osupi'ajo eywebeam puye. Cristo ipiatpi'ajojom mabuk jekay itabucayũ beam—jebibit puximayũ beam. Imẽnpuxim õn tak ipiatpi'ajojom Cristo be o'supi'ajojo iap mu'ũm ãm. ²⁵ Deus o'e owebe:

— Itabucayũ buywatwan cuy eğuy — i. — Imẽn ma kapikpiğ cuy eğuy wa'õbi — io'e owebe.

Ijop ekapikap o'ğũm owebe eybuywat am.

— Wekawẽn muwẽnuwẽn cuy eğuy soat ka watwat pe — io'e owebe.

²⁶ Kuyje Deus soat ka watwat pe ğu jekawẽn o'ğuwẽnuwẽn. Gasũ bit o'ğuwẽn jekay itabucayũ be. Ibo ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat õn. ²⁷ Cristo omuy eywebe Judeuyũ ğu ma'ğuy eyju. Imẽnpuye Deus jedipap mubapuk puje, eyju dak idipap kuğ epesop. Iboap wiwim cĩcã eyju. Kuy bima iboap iba'arẽm osodop soat xe ijodiacat xe. Gasũ bit Deus soat jebekitkit mutaybit pin iboam. Iboap idip cĩcã. Xipat cĩcã dak. ²⁸ Imẽneju Cristo muwẽnuwẽn oceju soat ka watwat pe.

— Teyũku soat em Jesus kay e'em — i oceju e ojuy Deus pe ixe dopabe ixeyũ dojot puje. — Soat em teyũku Cristo eju mũğ'i jekukum — i oceju e ojuy cebe.

Imẽneju Cristo muwẽnuwẽn oceju soat pe ijodiacat pe. Soat awẽwẽm oceju. Soat jetaybitbicap eju oceju ip imutaybitbin. ²⁹ Imẽneju kapikpiğ cĩcã õn. Cristo ja'õbacaap ãmũm owebe cebe wekapik am. Ixe Cristo soat podi ma ya'õbaca. Ixe Cristo ja'õbacaap ãmũm owebe. Imẽnpuye ijodiacat mutaybin put owebe.

2

¹ Kapikpiğ cĩcã juk adi oğuy eywebeam—ojojo'uk'ũmayũ beam, Laodicéia ka watwat peam tak. Õn jeymukũyjo iboam. ² Cebeam ip cuk adi kapikpiğ cĩcã oğuy ixeyũ be biğ ma jewewa'õmucan am Jesus ekawẽn tağ jeku am; biğ ma jewewekukpin am tak;

warara'acat podi ma itaybit am tak kawēn icēmān. Iboam itaybit pima, soat em Cristo kay jeedop ip. Jawaḡuymuwarururun ḡu jeedop ip Jesus ekawēn taḡ xe'e oceku iam. Kuy bima itaybit ḡu ip osodop Cristom. Gasū bit ip oitaybit ixem. ³ Soat ḡu wuyetaybit Deus emumutaybitbin iam. Wuyetaybit ḡūḡūn ā. Cristo bit xīntabi o'tomudip'uk iap puxim. Cristo eju mūḡ'i wuyju jekukum pima, wuyetaybit put Deus emumutaybitbin iam, apēn cūḡ ma Deus xe iam tak, apēn cūḡ ḡu cexe iam tak.

⁴ Imēneju jeymukūyjo ōn. Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuḡuykukuap puxim. Adeayū xe cekawēntip ip. Imēnpit cūḡ ḡu ip. Napa ma ip kawēnwēn eyweju eymutabucap ojuy napaap kay. ⁵ Imēneju soat em ḡebum ōn eykay, eyxe ḡu ma'ḡu ōn. Pūḡ taḡ ma eyju e'em. Soat em eyetabut Jesus kay. Ocokcok cīcā ma iboap cocom puye.

⁶ — Ocekukukan cuy ece — i juk adi epe'e Jesus Cristo be, eyetabut puye cekay. Gasū bit mūḡ'i juy epeku ixeyeju. ⁷ Kadai nābu muycemap puxim Cristo wuya'ōmucanucan wuyetabucap epereap puxim. Imēnpuye biḡ ma juy eyetabun epesop cekay. Gebum cekayap tomuju juy soan e'em epesop. Kuy juk adi ocewebe eymutaybitbinap taḡ cuy epeku. Soat em cuy epe'e'e Deus pe:

— Bay, ēn xipat cīcā — i. — Soat em ēn xipan ocekuḡ — i juy epe'e'e cebe.

⁸ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim Jesus kay apēn wuyju taomūn ām ibubum iap puxim. Ixeyū Cristo ekawēn ḡu eymutaybitbin. Ijodiacat ekawēn acā eymutaybitbin ip—Deus kay'ūmayū ekawēn—ipi juacat aḡuymubarēm'rēm'ukayū ekawēn. Eymuḡuykuku ojuy ip. Te'e ma eymutaybitbin ip. Eyetabun ḡu juy epesop ixeyū a'ō kay. ⁹ Cristo jewa'ōbaca jojo'i ma ip Deus eju. Cristo ijodiat co'ian o'jewexat wuymutaybit am Deus e'e am. Wuyetaybit Deus e'e am Cristo e'eap co buje. Imēneju eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim eyetabut am Jesus kay. ¹⁰ Cristo eju mūḡ'i jekukum pima, wuyju dak Deus a'ōbacaap kuḡ acesop. Ixe Cristo soat podi ma ya'ōbuyxiat—Deus ekawēn tojotjot'ukayū kukukayū bodi ma, ibiōḡbuk itabidaoiayū kukukayū bodi ma dak.

¹¹ Imēntak Cristo ja'ōbacaap o'ḡūm eywebe ikērēat kukap puxim ixeyeju eyju mūḡ'i buye. Aḡokatkat'it'it taypu'aḡobixeedakatkat'uk osodop ip kuyjeayū teku iisu Deus xe i'eap ojuy. Deus pit soat taḡ wuyumisusun wuyxeadakatkat puye ḡu—Cristo eju wuyju mūḡ'i buye acā. ¹² Wuyumbatisasan puje Cristo a'ōbi wuyaḡuyokokat oi'ūm wuye'ūap puxim. Ixe a'ōbi oi'ūm wuykocap puxim. Kuy bima Deus waram ḡuto Jesus o'ḡutait ce'ūap tomukadi. Imēnpuxim ijodi bima dak wuyaḡuy'isum wuyju jekukum waram ḡuto wuyetaicap puxim wuye'ūap tomukadi. Wuyaḡuy'isum wuyju jekukum ḡasū Deus soat podi ma ya'ōbaca iap kay wuyetabut puye. ¹³ Imēnpuxim eyju ma ikērēat mujurūḡrūḡ cīcā juk adi epekukuku eyaḡuyokok puye. Ce'ūat puxim cuk adi epesop Deus xe ikērēat kay acā ḡebum puye. Judeu'ūmat puxim tak cuk adi epesop—Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jekukum'ūmat puxim. Deus pit kuy eyaḡuymuisun eywebe Cristo aḡuy daḡ jewaḡuy am. Wuyaḡuymuisun puje, ixeyeju ikērēat o'ju'uk wuywebewi. Soat o'ju'uk. ¹⁴ Iba'ore wuywebe Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jeku am—soat ekawēn taḡ. Deus itaybit soat em teyūku wekawēn mupubutbun iam. Korosa be ixeyeju buje bit, Cristo apēn cuk adi iboap ekawēn aḡupubutbuniaptei o'teida. O'teida wuyekariwa be wuyeweroap teidaap puxim. Imēnpuye Deus ikērēat o'ju'uk wuywebewi. ¹⁵ Imēnpit Cristo Satanás a'ōbacaap o'ḡu'ūm korosa be je'ū buje. Deus kay'ūmayū kukukayū a'ōbacaap o'ḡu'ūm. Soat etabun ya'ōbacaap o'ḡu'ūmiayū mubapukpuḡ oeku imusūsūn ām. Imubapukpuḡ oeku kuyjeayū be o'yaokaiat aririt'a mubapukap puxim.

¹⁶ Imēneju warara'acat a'ō kay ḡu juy epesop eywebe te'e ma ixeyū e'em pima “Beku i'opi eywebe” i, “Ibiati tikōnpi eywebe” i dak, “Ibeat kabia be epeyekapikpik ḡu juy” i dak, “Kaxiaat ijēm'isu bima, peta juy epeḡuḡē” i dak, “Sábado bima epeyekapikpik ḡu juy” i dak. Ya'ō kay ḡu juy epesop. ¹⁷ Ixeyū ekawēn taḡ cuk adi jekuku'uk ajop Cristo ajēm'ūm pima. Kabicuk jewurūḡwurūḡ iap puxim jekawēn muwarururun ip soat em.

Gasū bit Cristo oajēm. Ixe ekawēn soat em ma ibit. Imēnpuye ixeyū ekawēn tağ ġu wuyju jekukum ġasū—Cristo ekawēn tağ acā. ¹⁸ Warēmtağ eymutaybitbin'ukayū:

— Deus ipiat supi'ajoat eywebe, cūğ ġu eyju cexe buye — i napa ma e'em ip eywebe. Ixeyū ekawēn kay bit eyetabun ġu juy epesop. Jewexe ya'ōbuyxi ip.

— Warara'acat podi ma oceju xipat Deus xe, soat em Deus ocemuyxeyxey buye — i'e'em ip te'e ma. — Ka'ūma ma oceju bit — i'e'em ip warara'acayū be, “Warara'acat podi ma xipat oceju” i'e'em pima jewebe ma. — Deus kukap co'i juy cekawēn tojotjot'ukayū ajukuk — i'e'em ip ocewebe te'e ma. — Warara'acat podi ma oceju xipat Deus xe — i'e'em ip te'e ma.

Warēmtağ ma ip jewağuydadam. Deus ağuy dağ ġu ip jewağuyğuy—jağuy dağ acā. ¹⁹ Cristo eju mūğ'i ġu ip warēmtağ jewağuyğuy buye. Cristo wuya'a buxim. Cekay itabucayū ijebit puxim. Deus bikuyap tağ wuyju aypapan. Wuyekururukpu ibuboğatpu wuykukatpu wuyewedap tağatpu wuyewedap mucūğucūğatpu. Ibobu buxim Deus wuya'ōmucanucan Cristo eju mūğ'i wuyeku am. Jewexe ya'ōbuyxiayū bit mūğ'i ġu ceweju.

²⁰ Cristo a'ōbi eyağuyokokat oi'ūm eye'ūap puxim. Deus ja'ōbacaap o'ğūm eywebe ibiōğbuk kērēat kukukayū a'ō kayap puxim—Deus kay'ūmayū kukukayū a'ō kayap puxim. Imēneju Deus kay'ūmat ekukuap cuy epeyepere. Warēmtağ eymutaybitbin'ukayū a'ō kay ġu juy epesop.

²¹ — Boku juy epejukuk ġu — i'e'em ip te'e ma. — Beku juy epejo'o ġu — i dak. — Imēnmēn ġu bit epeku — i dak e'em ip te'e ma.

²² Soat ixeyū xe ikukpiat, i'opiat, tikōnpiati darem ma kuy kapkam. Ijodiacat ekawēn acā imuwēnuwēn ip—Deus ekawēn ġu bit. Ijodiacat ağuy dağ acā ip kawēnwēn—Deus ağuy dağ ġu bit. ²³ Jewexe ip itaybitbit.

— Deus kukap co'a juy cekawēn tojotjot'ukayū ajukuk — i'e'e ip te'e ma. — Ka'ūma ma oceju bit — i'e'em ip warara'acat pe, “Warara'acat podi ma xipat oceju Deus xe” i'e'em pima jewebe ma. Ade cexe ip ikukpiat, i'opiat tak, tikōnpiati dak. Xipan ġu ip jejebit kuğ. Tūybe ikērēat acejukuk'ūma iān e'em ip. Ibo bit ka'ūma jo'i ma. Wuybuywat pa'ore ikērēat kukap puxim.

3

¹ Waram o'jetaitiat puxim eyju Cristo eju mūğ'i jekukum puye. Imēnpuye eyetabikum cuy epesop kabi beat kay. Iboce Cristo omuy Deus xe xik'i ya'ōbuyxiat tūyap pe, Deus co'i ya'ōbuyxi buye. ²⁻³ Ijodiacat eju ġu mūğ'i eyju jekukum—Cristo eju acā mūğ'i eyju jekukum. Imēnpuye ijoceap kay ġu juy epeyewağuyğuy—kabi beat kay acā. Pūğ tağ ma jewağuyğuy ip Deus, Cristo dak. Ixeyū ağuy dağ eyju dak jewağuyğuy ġasū bit, Cristo eju mūğ'i eyju jekukum puye. Iboap ibapuk ġu itabut'ūmayū xe. Iba'arēm iboap cexe ip. ⁴ Eyağuy'isum eyju jekukum Cristo eju mūğ'i buye. Waram yajēm puje, wuyju dak acejewemubapuk ceweju. Ixe dipap acejat. Wuydip ace'e ixē jo'i.

⁵ Imēneju ikērēat epeğugē ġu juy. Ikērēat muğēğē pin eyju Deus kay'ūmat puxim. Epeğugē ġu bit. Warara'acat tayxi eju epeyepo ġu juy. Warara'acat itop eju epeyepo ġu juy. Ikērēan cuy epeyekaypatpan ġu. Ikērēat epeğujurūğ ġu juy eyemumukaypin pu am. Aoyū kaykay ġu juy epesop. Eyetabikukum ġu juy epesop warara'acat pubut kay. Wuyetabikukuap ikērēat Deus xe deusbaroyū kay wuyetabucap puxim. ⁶ Deus ipiat supi'ajojoat imēn jekuku'ukayū be—kūyjobit'ūmayū be—ja'ō kay'ūmayū be. ⁷ Eyju dak cuk adi kuy bima warēmtağ ma epekukuku. Eycokcok epesop ikērēat muğēğē'ukap kuğ.

⁸ Gasū bit ijop epeyepere. Eyetakomām ġu juy epesop warara'acat kay. Aoyū kaykay ġu juy. Eysapka'orerem ġu juy epesop. Warara'acat epejomuymuy ġu juy. Eyekawēnkērēm ġu juy epesop—pūğ em tak ka'ūma. ⁹⁻¹⁰ Cristo kay eyetabut puje, yağuy'suayūm epesop. Kuy bima eyağuyokok cuk adi epekuku. Eyağuyokok ġu juy epekuku ġasū bit. Deus soat em wuyağuyymuisusun wuywebe jejo'i i'e am. Guyjom

Deus aḡuy daḡ acã ḡebum acesop. Biḡ ma wuyetaybit ace'e Deus e'e am. Napa ḡu juy epe'e'e eyewewebe. ¹¹ Wuyaḡuy'isu bima, ḡebum ḡu acesop teku Judeu iap kay, teku Judeu ḡu iap kay dak. Gebum ḡu acesop teku taypu'aḡobixeecukat iap kay dak, teku taypu'aḡobixeecuk'ūmat iap kay dak. Gebum ḡu acesop teku pariwat iap kay, teku wuyjuyū iap kay dak. Gebum ḡu acesop teku tei'ūma kapikpik'ukat iap kay, teku teibubum kapikpik'ukat iap kay dak. Cristo kay acã ḡebum acesop. Iteyū be soat pe Cristo muymuy iap kay ḡebum acesop.

¹² Deus ebekitkit eyju. Deus xe eykukpin cĩcã epesop. Ixe juk eynaẽ jewekay am. Imēneju eyetabotaidabotbon cuy epesop eyewewekay. Xipan cuy epeyewewekuk. Yoboḡan pin ḡu juy epesop Eyekawēnkērēm ḡu juy epesop—eyekawēntim ma. Eyukpiceḡēm ḡu juy epesop eyewewekay. ¹³ Epeyewebuywatwan cuy soat em. Eyxeat warēmtaḡ eykuḡ pima, ixe epejomuymuy ḡu juy. Gebum ḡu juy epesop apēn cuk adi warēmtaḡ eykuk iap kay. Wuykukukat Jesus ḡebum ḡu apēn cuk adi ikērēat aḡujurūḡrūḡ iap kay. Ixe buxim cuy eyju dak ḡebum ḡu epesop apēn cuk adi warēmtaḡ eykuk iap kay. ¹⁴ Xipan eyekukuap xipat Deus xe. Ibodi ma bit xipat eywebe xipan eyewewekuk am. Xipan jewewekuḡ pima, wara'at taḡtaḡtaḡ ḡu epekuku—pūḡ taḡ ma. ¹⁵ Cristo juk wuymuwexat jebekitkiyūm pūḡ taḡ ma wuyeku am. Ixe wuyaḡuymubabibin wuyaḡuybabi'ūmap puxim. Āḡ cuy ixe jeyaḡuymubabin. Ixe be eyaḡuymubabin puje xipan epeyewekuk. Pūḡ tak ma dak epeyewaḡuy. Soat em:

— Bay, ēn xipan cĩcã ocekuḡ — i juy epe'e'e Deus pe.

¹⁶ Soat em Cristo ekawēn taḡ cuy epekuku. Xipat cekawēn taḡ wuyeku am wuyju idip cĩcãat kuḡat puxim. Soan cuy jewemutaybitbin epesop. Soan cuy jewemukūyjobitbin tak epesop. Soat em cuy pibododon epesop Deus kay. “Cristo soat podi ma ya'ōbuyxi” i'e pin pima, epeyebibododon cuy, “Cristo acã wuykukukat” i'e pin pima dak, eycokcok pima dak Cristo kay eyetabut puye, “Ēn xipat cĩcã” i'e pin pima dak Deus pe. Deus biōḡbuk a'ōbi juy pibododon epesop. ¹⁷ Imēneju soat em cuy epekuku wuykukukat Jesus a'ō daḡ. Soat em cuy epeyekawēnwēn ixe a'ō daḡ. Soat em:

— Ēn xipat cĩcã — i juy epe'e'e wuyebay be—Deus pe, wuykukukat Jesus oe'ū buye.

¹⁸ Tū'ū'ūyū, kūyjobin cuy epesop eyitopyū a'ō kay. Kūyjobin cuy epesop ya'ō kay ip wuykukukat Jesus kay eyetabut puye.

¹⁹ Tapupuyū, ikukpin cuy eytayxiyū epejukuk. Xipan cuy ip epejukuk.

²⁰ Bekitkit, kūyjobin cuy epesop eyebay a'ō kay soat em, eyxi a'ō kay dak. Wuykukukat icokcok e'em eyebay a'ō kay bima.

²¹ Cebayū, imuparararan ḡu juy eyebekitkiyū epejukuk ixeyū mubu'unap puxim kūyjobit am eya'ō kay.

²² Tei'ūma kapikpik'ukayū, soat em cuy kūyjobin epesop eyekariwa a'ō kay ixeyū eyjom pima, eyjom'ūm pima dak. Ixeyū a'ō kay kūyjobin cuy epesop ixeyū be “Ēn xipat” i'eap ojuy ḡu. Kūyjobin cuy epesop kūyjobit pin puye. Kūyjobin cuy epesop wuykukukat Jesus ya'ōbuyxi eyxe buye. ²³ Eycokcoḡ cuy eyekapikap epejukuk. Gebum cuy epesop ijodiacat peam acã ḡu ōn kapikpiḡ iap kay. Wuykukukat peam tak ōn kapikpiḡ iap kay ḡebum cuy epesop. ²⁴ Cristo ma wuykukukat. Ixe beam ma wuyju kapikpiḡ. Wuykukukat jebekitkit peam xipacat o'ḡuxipan. Ibo juy epejat. Gebum cuy epesop iboap kay. Cūḡ ma wuyeku buje, cūḡ ma jekuaptei je'ḡūm wuywebe. ²⁵ Warēmtaḡ wuyeku buje bit, warēmtaḡ jekuaptei dak je'ḡūm wuywebe. Ipiat supi'ajoat wuywebe. Ixe Deus cūḡ ma wuykuḡ. Cedaḡ ma wuyekapikaptei je'ḡūm wuywebe. Wegūḡūn ma wuykuḡ.

4

¹ Kariwawayū, cūḡ ma juy eywebeam tei'ūma kapikpik'ukayū epejukuk. Imuḡuykukukum ḡu ip epejukuk. Eyju dak kapikpiḡ eyekariwa beam—kabi beat peam. Gebum cuy epesop iboap kay.

² Eybu'um ḡu juy epesop Deus eju kawēn ām. Xexen ḡu juy epesop kawēnwēn pima ceweju—eyetabēḡbēḡ ma.

— Ēn xipāt cīcā — i juy epe'e'e cebe.

³ Ocewebeam tak cuy epeyekawēn Deus eju.

— Pauloyū buywatwan cuy eḡuy ixeyū be ekawēn muwēn ām soat ka watwat pe — i juy epe'e'e cebe. — Ixeyū buywatwan cuy eḡuy Cristo muwēn ām soat pe—kuy bima o'ḡuwēn ḡu iat ekawēn muwēn ām — i juy epe'e'e cebe.

Daomūnmūnap'a be ōn ḡasū iboap ekawēn muwēnwēn cuk adi ojekuku buye. ⁴ Ibaḡuḡ ma juy iboap ekawēn oḡuwēn. Imēnpuye:

— Pauloyū juy esubuywatwan ixeyū be ibaḡuḡ ma kawēn idipāt muwēn ām adeayū be — i juy epe'e'e cebe.

⁵ Eysūsūn ḡu juy epesop Jesus muwēn ām itabut'ūmayū be imuwēn put pima. Eyaḡuysan cuy epeku ixeyū mu'ukpiceḡḡḡēnap puxim Cristo kay. ⁶ Te'e ḡu juy epeyekawēn itabut'ūmayū eju. Eyekawēnkum cuy epeyekawēn ceweju ip eyekawēn kay ip ibu'unap puxim. Eyetaybin cuy epesop cedaḡ ma ya'ōbu am ip.

⁷ Wuykitpit Tícico wawēḡ ḡuwēn eywebe—soat awēḡ ḡuwēn. Ixe Tícico ikukpin cīcā wuyxe. Ixe cūḡ ma kapikpiḡ warara'acayū beam—itabucayū beam. Wuyweju ixē dak kapikpiḡ wuykukukat peam. ⁸ Ixe oḡuju eykay eymucokcok am, oceju xipāt iap muwēn ām eywebe. ⁹ Wuykitpit Onésimo oḡuju eykay Tícico eju. Ixe Onésimo cūḡ ma jekukum. Ikukpin cīcā wuyxe. Eyka bewiat ixē. Apēnpēn ijopka watwat iap ḡuwēn ip eywebe.

¹⁰ Aristarco kato mujujum eywebe. Oweju ixē dak omuy daomūnmūnmūnap'a be. Marcos tak kato mujujum eywebe—Barnabé kipitaap. Ixe Marcos eykajajēm iap awēḡ kuy epeyawēḡtobuxik. Ixe ajēm puje xipan cuy epeḡuajēm eyduk'a be. ¹¹ Josué Justo kato mujujum eywebe. Ixeyū acā Judeuyū kapikpiḡ oweju—ebapūḡayū: Aristarco, Marcos, Josué Justo. Ibūrū ma. Kapikpiḡ ip oweju warara'acayū mutabut am Jesus kay, Deus pe jekuk am. Obuywatwan cīcā osodop ip omucokcokcōḡ.

¹² Epafras tak kato mujujum eywebe—eyka bewiat—Jesus Cristo beam kapikpik'ukat. Soat em ixē kawēnwēn Deus eju eywebeam.

— Colossos ka watwat a'ōmucanucan cuy eḡuy ixeyū be jetabucap epereap puxim — i'e'em ixē Deus pe eymuwēnwēn. — Ixeyū a'ōmucanucan cuy eḡuy ixeyū be Jesus eju mūḡ'i jeku am — i'e'em ixē cebe. — Ixeyū a'ōmucanucan cuy eḡuy ixeyū be soat em ma ebikuyap taḡ jeku am — i'e'em ixē Deus pe eymuwēnwēn.

¹³ Kapikap iba'ore jījāat kukap puxim ixē Epafro kawēnwēn cīcā Deus eju eywebeam, Laodicéia ka watwat peam tak, Hieríapolis ka watwat peam tak. Ōn ma iboap muwēnwēn eymukūyjojom. ¹⁴ Lucas kato mujujum eywebe—ocexe ikukpin cīcāat—wuyanūḡtata'ukat. Demas tak kato mujujum eywebe.

¹⁵ Oceju kato mujujum warara'acayū be Jesus kay itabucayū be—Laodicéia ka watwat pe. Ninfa be dak kato mujujum oceju, ixē duk'a be je'aweroro'ukayū be dak—itabucayū be. ¹⁶ Eywebe ijudup co buje juy epetupmuju Laodicéia ka watwat pe ixeyū be tup co am. Kuyjuk wara'atup otupmuju ixeyū beaptum. Ixedup ixeyū tupmuju eywebe tupco buje. Ixedup tak epetupcoat.

¹⁷ — Wuykukukat ewebe o'ḡūmiap ekapikap kuḡ cuy ejeku — i juy epe'e Arquipo be. — Ekapikap cuy eḡu'ūm — i juy epe'e cebe.

¹⁸ Ōn ma obubin ma Paulo kato mujujum eywebe iaptup mubarararaḡ. Eyaḡuyba'ūm ḡu juy epesop kawēn ām Deus eju owebeam, ōn daomūnmūnap'a be bima.

— Bay, xipan cuy Colossos ka watwat ejukuk — i ōn e'em Deus pe.

Wemudupmubararaktup pe bit kuy oi'ũm.

TESSALÔNICA KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Tessalônica ka watwat, cartadup mubarararağ òn soat peaptum eywebeaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum. Òn Paulo. Ijudup mubarararağ òn Timóteo eju, Silas eju dak. Eyju Deus ebekitkiyũ—wuyebay ebekitkiyũ. Wuykukukat ebekitkiyũ eyju—Jesus Cristo ebekitkiyũ.

— Bay, xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

² Eywebeam oceju kawēnwēn Deus eju soat em ma.

— Bay, ěn xipacat — i oceju e'em cebe, eyetabut cekay buye.

³ Deus wuyebayat. Ocetabut ixekay. Eyju dak eyetabut ixekay. Imēnpuye soat em eyju warara'acat puywatwan ixekay a'òbi. Deus ikukpin eyxe. Ijodiacat tak ikukpin. Imēnpuye eyju kapikpiğ cĩcã ixekay ekawēn muwēnuwēn itabut'ũmayũ be. Eyetaybit wuykukukat Jesus Cristo jajēm waram iam. Imēnpuye eybu'u ġu ixekay ajēmap wiwi am. Imēn eyju jekukum, eyju wuykukukat a'ò kay buye—Jesus Cristo a'ò kay. Cũğ ma eyekukuap kay oceju ġebum Deus eju kawēnwēn pima. ⁴ Ocekpitpiyũ, Deus xekay ikukpin cĩcã. Ixekay eyneã jebekitkiyũm. Ocetaybit iboam. ⁵ Kawēn idipacat cuk adi oceğuwēnuwēn eywebe—ijodiacat ekawēn ġu—Deus ekawēn acã. Deus a'òbacaan ma juk adi oceğuwēnuwēn eywebe. Ibiòğbuk xipacat a'òbi oceğuwēnuwēn. Wuyetaybit kawēn idipacat icēmān iam. Eyetabutpe cũğ ma juk adi cekukuku eywebe dak cũğ ma eyeku am. Eyetaybit iboam. ⁶ Imēneju cekukuap co'i juk adi epekuku. Wuykukukat ekukuap co'i dak epekuku. Kawēn idipacat kay juk adi eyetabun cĩcã epesop. Eyetabut pima, ipiatpi'ajojom cuk adi epesop. Inaka Deus biòğbuk cuk adi eymucokcokcoğ osunuy—Ibiòğbuk xipacat. ⁷ Cũğ ma Tessalônica ka watwat jekukum iap awēğ o'yawēğcoco ip soat itabucayũ—Macedônia eipi watwat, Grécia eipi watwat tak. Imēnpuye eyekukuap co'i juk ip cekuku. ⁸ Wuykukukat ekawēn cuk adi epeğuwēnuwēn Macedônia eipi watwat pe, Grécia eipi watwat pe dak. Tessalônica ka watwat itabut cĩcã Deus kay iap awēğ o'yawēğtobuxik ip soat kaka dağayũ. Oceju bit eyetabucap muwēnuwēn ġu ġasũ bit kuy ip itaybit puye. ⁹ Soat em eyetabucap muwēnuwēn ip jewewebe.

— Tessalônica ka watwat te'e ma itabut osodop ip deusbaroyũ kay — i'e'em ip jewewebe. — Pauloyũ bit cuk Deus ekawēn o'ğuwēn cebe ip — i'e'em ip. — Imēnpuye oibu'un ip deusbaroyũ kay — i'e'em ip. — Deusat a'ò kay acã ġasũ ip—soat em itaicat a'ò kay — i'e'em ip jewewebe. — Deus peam ip kapikpiğ ġasũ bit — i'e'em ip jewewebe. ¹⁰ — Kabi kadiwi waram Deus ipot jekop iap wiwim ip — i'e'em ip. — Jesus jajēm iap wiwim ip — i.

Deus jekpot o'ğutait ce'ũap tomukadi. Ixekay Jesus wuydaxijojom Deus pe wuykay itakomaap puxim. Imēnpuye Deus wuymuju ġu ipiat'ajojom kay.

2

¹ Ocekpitpiyũ, eyetaybit te'e ġu juk adi eyjom cekuku iam. ² Eykay ocajēm awap Filipos ka be juk adi cekuku. Ibo ka watwat cuk adi xipan ġu cekuk. Warēmtağ cuk adi ip cekuk. Cekay'ũm cĩcã ip osodop. Cekawēn kay'ũm cĩcã dak ip osodop. Eyetaybit iboam. Inaka Deus cuk adi oca'òmucanucan osunuy. Imēnpuye cekubu'u ġu cekesop kawēn idipacat muwēn ãm eywebe. ³ Kawēn cũğat cuk adi oceğuwēnuwēn. Ikērēat kayap tomuju ġu juk adi oceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğuykuku ojuy ġu dak juk adi cekesop.

⁴ — Oxe cũğ ma eywebe kawēn idipacat muwēn ãm itabut'ũmayũ be — i juk adi o'e'e Deus cekewebe.

Imēnpuye kawēn idipat muwēnuwēn cuk adi ocekekuku. Imuwēnuwēn oceju ijodiat mucokcokap ojuy ġu—Deus mucokcokap ojuy acā. Deus wuybuyxijojom wa'ō daġ paxi je'e ip iam.

⁵— Eyju xipat cīcā — i'ūmġu juk adi oce'e'e eywebe eybikuy ocekey am. — Oceju eykay jġjā — i'ūmġu juk adi oce'e'e eywebe eyedinheiro ūmap ojuy.

Deus itaybit iboam. ⁶ Eywebe xipan ocemuwēnuwēnap kudadam ġu oceju—warara'acat pe xipan ocemuwēnuwēnap kudadam ġu dak. ⁷ Cūġ ma kuka o'e ocewebe “Kūyjobin cuy epesop oca'ō kay, oceju Cristo emumujuyū buye” i'e am eywebe. Imēn ġu bit oceju e'em warara'acayū be. Eywebe dak ka'ūma. Imēnpit eyxe bima oca'ōtareġ ġu juk adi eykuk. Xipan cuk adi oceju eykuk ayacat xipan je'it kuġat puxim. ⁸ Eykukpin cīcā ocexe. Imēnpuye kawēn idipat cuk adi oceġuwēnuwēn eywebe Deus ekawēn. Oceparara ġu juk adi ocesop warara'acat pe ocaokaap puxim, Jesus kay eyetabucap ojuy jġjā buye, eykukpin cīcā ocexe buye dak. ⁹ Ocekpitpiyū, ġebum cuy epesop apēn cedaġ ma juk adi ocekekuku iap kay. Apēn cuk adi ocejekapikpik eywebeam iap kay dak cuy ġebum epesop. Kabiam cuk adi kapikpiġ cīcā ocesop. Ixima be dak kapikpiġ ma ocesop. Eyxewi ocemukaypinput ojuyap puxim cuk adi kapikpiġ cīcā ocesop. Kapikpiġ cīcā juk adi ocesop eywebe Deus ekawēn muwēnuwēn pima—kawēn idipat muwēnuwēn pima.

¹⁰ Eyxe bima warēmtaġ ġu juk adi ocekekuku. Cūġ ma juk adi ocekekuku eyetabutpe. Ocekawēnkērē ġu juk adi ocesop eyweju. Eyetaybit cūġ ma juk adi ocekekuku iam. Deus tak itaybit iboam. ¹¹ Xipan cuk adi oceju eykuk aġokatkat xipan jekpot kukap puxim. Eyetaybit iboam. ¹² Oceju juk adi eymucokcokcoġ Jesus kay eye'e am. Eyġuycūġap mu'ūmu'ūm cuk adi ocesop. Eyawēwēm cuk adi ocesop eywebe Deus mucokcok am. Deus cuk eynaē soat em ja'ō daġ eyeku am. Ixe soat kukukan je'e. Soat kukukan i'e buje, eyju dak warara'acat kukuk'ukayūm epesop ceweju. Ixe soat podi ma jedipap kuġ. Eyju dak ixe dipap kuġ epesop.

¹³ Ocewebe Deus ekawēn muwēn puje, cuk adi kūyjobit epesop cekawēn kay.

— Iboap ekawēn ijodiat ekawēn ġu—Deus ekawēn acā — i juk adi epe'e'e.

Imēneju soat em oceju e'em:

— Ēn xipat cīcā — i Deus pe.

Kawēn idipat Deus ekawēn ma. Ixe dak ja'ōbacaap ūmūm soat pe ja'ō kay itabucayū be. ¹⁴ Ocekpitpiyū, eybadipyū ma juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe—eyka watwat ma. Apēn Judéia eipi watwat ipiat'ajojom iap puxim eyju dak ipiat'ajojom. Deus kayayū ixeyū Judéia eipi watwat. Jesus Cristo ebekitkiyū ixeyū. Judeuyū kukuk'ukayū ixeyū be juk adi ipiat o'supi'ajojoat. ¹⁵ Judeuyū kukukayū wuykukukat Jesus o'yaokaat. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm aokaka'uk tak ip osodop ibadipyū ma'ġu ip. Ocekeykay dak cuk adi ip osodop. Xipat ġu ip Deus xe. Ijodiat kay dak ip itakoma. ¹⁶ Ibu'u'u jġjā ip Deus pe Judeu'ūmayū daxijo am. Deus wuydaxijo pinap ekawēn muwēn pin oceju Judeu'ūmayū be. Imuwēġap muba'orerem pit ip. Kuy bima ikērēat muġēġē'uk ip osodop. Biġ ma ikērēat muġēġēm ip ġasū dak. Imēnpit Deus itakoma jġjā o'e cekay ip.

— Ikērēat kuġ cīcā oxe — io'e Deus cebe ip.

Ipiat o'supi'ajojoat cebe ip—ikērēat muġēġēxiayū be.

¹⁷ Ocekpitpiyū, eyxewi ocejēm'isum ma ocepit pin cīcā ocesop waram eyjom. Soat em oceġuykitkit cuk adi ocesop eykay. Eykay ocepicap kudadam cuk adi ocesop ġebum cīcā eykay buye. ¹⁸ Waram eyjo pin ma'ġu ocesop. Pūġ em ġu wepit pin ma'ġu oġuy eykay—soat em. Soat em ma:

— Ga'a acepit — i juk adi ocece obureyū be.

Satanás pit ocemuypit'ūm'ūm cuk adi osunuy. Imēnpuye ocepit pa'ore juk adi ocesop.

¹⁹ Waram wuykukukat Jesus ajēm puje soat wuyju acejewemubapuk cewap. Wuy-cokcoġ acesop cewap pima. Warara'acat kayap podi ma ocecokcok oce'e eykay cewap pima. Xipan oceju jeymuwēn Jesus pe.

— Teyūku juk adi ipiat o'supi'ajojo jījā. Inaka oibu'un ġu ip ekay — i oce'e cebe eymuwēnuwēn.

Ocekawēn coco buje, Jesus je'e ocewebe: — Eyju xipat cīcā oxe — i. Iboap wiwim cīcā oceju. ²⁰ Xipan oceju eymuwēnuwēn warara'acayū be. Eyju ocemucokcokcoğ eyetabut cīcā buye.

3

¹ Imēneju oceğuykitkit cīcā juk adi ocesop eyawēğ tobuxik'ūm puye.

— Xipat ma wağepūğ ma onuy am ijopka be—Atenas ka be — i juk oce obureyū be.

— Ha'a — i juk o'e ip owebe. — Ijopka be ma eğuy — i.

² Wuykitpit Timóteo bit cuk oğuju eykay. Deus cuk ixē o'taē kawēn idipat muwēn ām oceweju. Ixe Cristo ekawēn muwēnuwēn soat ka dağ. Ixe juk oceğuju eykay eymucokcok am. Eya'ōmucan am tak oceğuju biğ ma Cristo kay eyetabut am. ³ Ixe juk oceğuju eykay eywebe eyetabucap epereap puxim ipiat'ajojomap tomuju. Deus kay'ūmayū ipiatpi'ajojoan wuywebe. Inaka iboap cūğ ma Deus xe. Deus ibikuy jebekitkit pe ipiat'ajo am ixeyū etabucap puyxijo am. Eyju dak eyetaybit iboam. ⁴ Eyxe bima:

— Itabut'ūmayū ipiat supi'ajojoat wuywebe Jesus Cristo kay wuyetabut puye — i juk adi oce'e'e eywebe.

Gasū dak ipiat o'supi'ajojoat ip soat pe ocewebe apēn cuk adi ocece eywebe iap tağ.

⁵ Oceğuykitkit cuk adi ocesop eyawēğ tobuxik'ūm pima.

— Ibiōğbuk kērēayū kukukat paxi ikērēat o'ğugēat cebe ip? — i juk adi oce owebe ma. — Wuymuğuykukuku'ukat ekawēn kay paxi ip o'e? — i juk adi oce owebe ma. — Te'e ma paxi juk kawēn idipat oğuwēn cebe ip? — i juk adi oce. — Oibu'un paxi ip Jesus Cristo kay jetabut am? — i juk adi oce owebe ma.

Imēneju Timóteo juk oğuju eykay ġasū dak paxi Jesus Cristo kay itabut ip iam wetaybit am.

⁶ Gasū bit Timóteo oajēm eyxewi. Eyawēğ o'yawēğtojot ocekey—yawēğtipatawēğ.

— Deus kay itabut cīcā ip — i juk o'e ocewebe. — Soat ikukpin cīcā cexe ip — i juk o'e ocewebe. — Soat em ġebum ip wuykay, wuykukpin cexe ip puye — i juk o'e ocewebe. — Ixeyū wuyjo pin cīcā wuywebe ixeyū jo pinap co'i — i juk o'e ocewebe.

⁷ Ocekpitpiyū, ocağuybabi'ūm cīcā juk adi ocesop eykuğ. Jesus Cristo kay eyetabut cīcā mabuk iap awēğ tobuxik puje bit, ocağuykuku oce'e eykay, ipiat'ajojom ma'ğū oceju.

⁸ Wuykukukat Jesus kay eyetabut cīcā bima, ocecokcok cīcā oce'e—ixē kay eybu'u'ūm pima. ⁹ Deus eju kawēnwēn pima, ocecokcok cīcā Cristo kay eyetabut puye. Imēnpuye soat em oceju e'em Deus pe: — Bay, ēn xipat cīcā — i. — Tessalōnia ka watwat itabut cīcā ekay — i oceju e'em cebe.

¹⁰ Kabia bun oceju kawēnwēn Deus eju eywebeam, ixima bun tak.

— Bay, āğ ocejepit Tessalōnica ka watwat com — i oceju e'em cebe. — Āğ ocejepit ixeyū mutaybit am ajom itaybit ġu ip iam, biğ ma itabut am ip ekay — i oceju e'em cebe.

¹¹ — Bay, ocedujupin cuy ece ixeyū jom — i oceju e'em Deus pe.

Imēn oceju e'em Deus pe wuyebayat pe, wuykukukat Jesus pe dak.

¹² — Bay, kuy xipan jewewekuğ ip soat — i oceju e'em. — Xipan tak ip warara'acat kuğ — i oceju e'em. — Ixeyū juy esubuywan biğ ma ip xipan jewewekuk am, biğ ma warara'acat kuk am tak ocexe ikukpin ip iap puxim — i oceju e'em Deus pe.

¹³ Imēn Deus pe eybuywan pima, ka'ūma ma kuka o'e eywebe:

— Ikērēat kuğ eyju Deus xe — i.

Ikērēat kuğ ġu epesop cexe wuykukukat Jesus ajēm puje. Ixe jajēm soat jebekitkit eju—ja'ōkayayū eju.

4

¹ Ocekpitpiyū, eymukūyjom cuk adi ocekukuku.

— Kūyjobin cuy epesop Deus a'ō kay — i juk adi oce'e'e eywebe. Eyju kūyjobit ḡasū ya'ō kay. Imēnpit:

— Biḡ ma juy kūyjobin epesop ya'ō kay ixē mucokcok am — i ōn e'em eywebe wuykukukat Jesus a'ōbi.

² Deus pe ocawēwē ām eymutaybitbin cuk adi oceku wuykukukat Jesus a'ōbi. Eyetaybit iboam. ³ Deus ibikuy wuyekawēntim wuyeku am soat em. Ibu'u jījā wuywebe ikērēat kukan. Imēneju eytayxi'ūmat eju ḡu juy epeyepo—eytayxi eju acā. Eyektop'ūmat eju ḡu juy epeyepo—eyektop eju acā. ⁴⁻⁵ Itabut'ūmayū ma jewebumūnmūn ayacat tabi o pin cīcā buye—Deus itaybit'ūmayū. Eyju bit epeyewebumūn cuy ayacat ikukpin cīcā buye acā. Ibuyxim cuy eytayxi epejukuk cūḡ ma jeku am Deus etabutpe, ijodiat etabutpe dak. ⁶⁻⁷ Deus cuk wuynaē ikērēm wuyeku am ḡu—cūḡ ma wuyeku am acā. Soat taḡ wuyisum wuydop am cuk wuynaē. Eyetabut Jesus kay. Imēneju warara'acat tayxi kaykay ḡu juy epesop, warara'acat itop kaykay ḡu dak. Ixeyū kaykay bima bit, wuykukukat ipiat supi'ajoat eywebe. Kuy bima oca'ōpuruḡ cuk adi iboap oceḡuwēnuwēn eywebe. ⁸ Deus jebiōḡbuk muōmōm wuywebe—xipacat muōmōm. Ijudup mubarararaḡ ōn ijodiat a'ōbi ḡu—Deus a'ōbi acā. Imēnpuye wekawēn kay'ūmat Deus ekawēn kay ḡu dak.

⁹ Deus ma juk adi eymutaybitbin osunuy xipan cuy epeyewekuk eyju ikitpitpiyū buye iam. Ōn pit iboam ḡu jeymutaybin ijudup pe. ¹⁰ Macedōnia eipi watwat kuḡ cuk adi epesop xipan. Ocekpitpiyū:

— Biḡ ma juy xipan ip epejukuk — i oceju e'em eywebe.

¹¹ — Kaba'ūm cuy epesop eyeweweju — i oceju e'em eywebe.

Warara'acat ekapikap kay ḡu juy epesop aḡ—eyekapikap kay acā. Eyekapikap kuḡ ma juy epesop eyemukaypinput pu am. Imēn ma juk adi eyawēwēm ocesop kuy bima dak.

¹² Imēn eyju kapikpiḡ pima, ibuyxim jeykuk itabut'ūmayū. Warara'acat xewi epejoojuy ḡu dak eyemukaypinput.

¹³ Ocekpitpiyū, oceju jeymukūyjo apēn je'bapuk Jesus kay itabucat pe ce'ū buje iam. Iboam eyetaybit pima, eyḡuycūḡsū ma epesop itabucat e'ū buje. Itabut'ūmat e'ū buje bit ibureyū iḡuycūḡ cīcā e'em, soat em Deus xe acesop wuye'ū buje iap wiwim'ūm puye.

¹⁴ Wuyetabut Jesus oe'ū iap kay, waram ḡuto o'jetait iap kay dak. Imēnpuye icēmān Deus itabucayū'ūm'ūm ḡutait ḡuto. Jesus o'ḡutait'iyū idojot ceweju waram jedot puje. Wuyetabut iboap kay dak.

¹⁵ Ijodi wuyetait pima, acejeu wuykukukat topabe waram ixē ajēm puje. Acejeu itabucayū'ūm'ūm eu awap ḡu. Ixeyū eju ma acejeu—waram cemumutaityū eju. Iboap muwēnuwēn oceju eywebe wuykukukat a'ōbi. ¹⁶ Wuykukukat Jesus je'kop kabi kadiwi. Deus ekawēn tojotjot'ukayū kukukat ewāwā buje je'kop—ya'ōbuyxiat ewāwā buje. Deus eparasuy jo'iat ede buje je'kop. Deus koam Cristo kay itabucayū'ūm'ūm jebit ḡuyu. Soat em itait jeedop ip cexe. ¹⁷ Wuymuyu ḡebuḡe. Itabēḡayū ḡuyu. Ijodiat ḡuyu. Wuymuyu koam o'ḡuyu'iyū nomuxik am kabikerereat pe. Ixeyū eju acejeu wuykukukat topabe. Imēn soat em acesop cexe—wuykukukat Jesus xe. ¹⁸ Imēneju jewemucokcokcoḡ cuy epesop ḡebum ibo ekawēn kay—apēn je'bapuk itabucayū'ūm'ūm pe iap ekawēn kay.

5

¹ Kuy eyetaybit wuykukukat jajēm iam. Apēn je'bapuk ixē ajēm awap iam tak eyetaybit. Imēnpuye iboaptup otupmubararak ḡu eywebeaptum. ² Eyetaybit apēn wuykukukat waram jajēm iam. Ixima be ibukurukat ajēmjēmap puxim jajēm uk'a iwat aḡ'ūma pima iap puxim. Adeayū aḡ'ūm pima jajēm. ³ Yukreḡat te'e ma e'em:

— Obu'u o'it pi'ajom — i.

Je'itpi bima, cenapōn pa'ore e'em je'it pibun. Jopi'ajo ma. Imēnpuxim adeayū te'e ma e'em:

— Kaba'üm wuyju wuyeweweju — i. — Ka'üma ma ipiat supi'ajoat wuywebe — i'e'em ip te'e ma.

Jesus ajēm puje bit, Deus dao ma ipiat supi'ajoat cebe ip—küyjobit'ümayũ be. Cenapõn pa'ore je'e ip ipiat puxixim. ⁴ Kabiok tağ ibukurukat ajēmjem wuymukuy am. Ocekpitpiyũ, kabiok tağ jekuku'ukat puxim ğu wuyju bit. Imēneju wuykukukat ajēmap cuy ajowiwi yajēm puje wuyekuyap puxim. Ibukurukat pe wuymukuyap puxim ğu juy ace.

⁵ — Kabiaat ebekitkit oceju — i wuyju e'em, Jesus ekawēn tağ wuyju jekukum puye. — Kabiokat ebekitkit ğu oceju — i wuyju e'em, ikērēat muğēğēm ğu wuyju e'em puye.

Imēnpuye wuykukukat ajēm puje acejekuy ğu. ⁶ Jesus kay itabut'ümat ixecat puxim—ağ'ümat puxim. Ixecat puxim ğu juy ajekuku. Ağ cuy ajekuku. Wuykukukat ajēmap cuy ajowiwi. ⁷ Kabiokat ebekitkiyũ yağuyba'arēm jekukum soat em ika'oat puxim. Ikērēat muğēğēm ip soat em. ⁸ Wuyju bit kabiaat ebekitkiyũ. Ikērēat muğēğēm ğu wuyju e'em. Imēnpuye wuyyağuyba'arēm ğu juy ajeku—wuyyağuyban acã. Jesus Cristo kay wuyetabun cĩcã juy ajop wuyjuap puxim ipiat'ajojoap kay. Xipan cuy soat ajukuk. Imēn jekukum pima sorara buxim acesop, xipan warara'acat kuğ pima dak. Sorara ja'õxa dağ icaat kuğ jaokaap puxim. Soat em Deus xe acesop iap wiwim cuy acesop. Iboap wiwim pima ja be icaat kukat puxim ace'e. ⁹ Ipiat'ajojoap kay wuyumuju am ğu Deus cuk wuyñaē—wuydaxijo am acã. Ixe wuydaxijom wuykukukat Jesus Cristo oe'ũ wuywebeam puye. ¹⁰ Ixe Cristo oe'ũ wuywebeam. Oe'ũ wuywebe soat em jexe wuydop am. Ixe ajēm puje aceju cekay wuyetaim pima, wuye'ũ bima dak. ¹¹ Imēneju juy epeyewemukocog. Jewebuywatwan tak cuy epesop biğ ma eyetabut am Jesus kay. Gasũ dak eyju jewemukococog, jewebuywatwan tak. Imēnpit biğ ma juy: — Imēn epesop — i õn e'em eywebe.

¹² Ocekpitpiyũ: — Ibuyxim cuy eymutaybitbin'ukayũ epejukuk — i oceju e'em eywebe. Wuykukukat cuk ixeyũ o'taē jekawēn eymutaybitbin am, eymukũyjojo am tak.

¹³ Kapikğpiğ ip eywebeam. Imēnpuye xipan cuy ixeyũ epejukuk. Ibuyxim cuy epejukuk ip.

¹⁴ Imēn cuy jeyawē oceju. Eya'õpuruğ cuy ibukapik'ümat epeyawē. Iğuycũğcũğayũ juy epeğucocog. Itabutbũcayũ juy epesubuywan biğ ma itabut am ip Jesus kay. Eyukpiceğēm ğu juy epejukuk warara'acat—eya'õdim ma. ¹⁵ Ikērēm ğu juy warara'acat epejukuk, ikērēm ma'ğũ ip eykuğ. Soat em xipan cuy epeyewekuk. Warara'acayũ dak cuy epejukuk xipan.

¹⁶ Soat em cuy eycocog epesop. ¹⁷ Soat em cuy kawēnwēn epesop Deus eju. ¹⁸ Soat em cuy epe'e'e Deus pe:

— Bay, ěn xipacat cĩcã — i.

Imēn cuy epe'e'e cebe xipacat jebapukpuğ eywebe bima, xipacat'ümat jebapukpuğ pima dak. Deus ibikuy eywebe imēn eyeku am Jesus Cristo ejo müğ'i jekukum pima.

¹⁹ Ibiõğbuk xipacat e ojuyaap muba'arēmrem ğu juy epesop. ²⁰ Deus biõğbuk a'õbi warara'acat ekawēn puje juy epejowayway ğu. ²¹ Ijodiat ekawēn co buje juy epe'e'e eyewewebe:

— Icēm tu ite e'em? — i.

Warara'acat ekawēn kay ğu juy epesop eyetabun—xipacat ekawēn kay ã. ²² Ade opop iwarururuat xipacat'ümat. Epejukuk ğu—pũğ tak ka'üma.

²³ Deus eju õn kawēnwēn eywebeam. Ixe Deus wuyyağuyumubabibin'ukat.

— Bay, Tessalõnica ka watwat cuy eğuisun soat tağ ikērēat kukap puxim ip — i õn e'em Deus pe. — Ixeyũ juy eya'õmucanucan ikērēat muğēap puxim — i õn e'em cebe. — Ixeyũ jebit cuy eğuisun — i õn e'em cebe. — Eyağuyumuisun tak cuy ip — i dak. — Esubiõğbukmuisun tak cuy ip — i dak õn e'em cebe. — Ixeyũ a'õmucanucan pima, ikērēat kuğ ğu je'e ip exe, ocekukukat Jesus Cristo ajēm puje — i õn e'em Deus pe. — Soat tağ idip je'e ip exe — i õn e'em cebe.

²⁴ Deus wuynaẽhẽm ikẽrẽat kuḡ'ũmayũm. Ixe ma wuymuisun soat taḡ, soat em ja'õ daḡ e'em puye.

²⁵ Ocekitpitpiyũ, ocewebeam tak cuy epeyekawẽnwẽn Deus eju.

²⁶ Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyewewēju iap mubapuk am soat pe.

²⁷ — Ijudup cuy epetupcoat soat pe—wuykitpitpiyũ be — i õn e'em eywebe.

Imẽn õn e'em wuykukukat a'õbi.

²⁸ — Xipan cuy Tessalõnica ka watwat ejukuk — i õn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. Ibũrũ ma.

TESSALÔNICA KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Tessalônica ka watwat, cartadup mubararağ òn Silas eju. Timóteo eju dak. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum. Òn Paulo. Eyju Deus ebekitkit—wuyebay ebekitkit. Wuykukukat ebekitkit eyju—Jesus Cristo ebekitkit.

² — Bay, xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, wuykukukat Jesus Cristo be dak. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

³ Ocekpitpiyũ, oceju e'em Deus pe:

— Bay, ên xipacat cĩcã — i.

Soat em big ma eyetabut Jesus Cristo kay. Soat em eyju big ma xipan jewewekuğ. Imênpuye cedağ ocewebe “Ên xipacat cĩcã” i'e am Deus pe. ⁴ Itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe. Inaka eybu'u ġu epesop eyetabut am Jesus kay ipiatpi'ajojom ma'ğuy eyju. Eyetabut cĩcã Jesus kay. Eyetaxi jĩjã ipiatpi'ajo am. Imênpuye:

— Tessalônica ka watwat xipacat cĩcã. Ibu'u ġu ip jetabut am Jesus kay ipiat'ajojom ma'ğuy ip — i oceju e'em wara'at ka watwat pe—Jesus kay itabucayũ be. — Itaxi jĩjã ip ipiatpi'ajo am — i oceju e'em cebe ip.

⁵ Ipiatpi'ajojom eyju Deus ebekitkit puye. Imênpuye Deus je'e eywebe:

— Cedağ ma eywebe soat em oxe eydop am — i. — On soat kukukan pima, oxe ma epesop, cuk adi eyetaxi epesop ipiatpi'ajo am puye — i je'e Deus eywebe.

Ixe cũğ ma e'em soat em ma. ⁶ Deus soat em cũğ ma e'em. Imênpuye ixe ipiat supi'ajoat eykay'ũmayũ be—ipiatpi'ajojoan eywebe'iyũ be. ⁷ Deus jeybuywan ipiat'ajojom pima. Ocebuiwan tak ipiatpi'ajojom pima. Imên ixe wuybuywan waram ġuto wuykukukat Jesus ajēm puje dak. Kabi kadiwĩ ixe jajēm. Jekawēn tojotjot'ukayũ eju jajēm—ya'òbacaayũ eju. ⁸ Daxa kuğ jajēm. Ixe jajēm ipiatpi'ajoan Deus itaybit'ũmayũ be. Ipiat supi'ajojoat wuykukukat Jesus a'ò kay'ũmayũ be—kawēn idipacat kay'ũmayũ be.

⁹⁻¹⁰ — Jesus soat podi ma ya'òbaca — i je'e ip ixe ebekitkit wuykukukat ajēm puje. Eyju dak imēn ma epe'e.

— Soat podi ma a'òbuyxi ên — i je'e ip soat itabucayũ.

Eyju dak ixeyũ eju epesop ocewebe eymukũyjojoap kay juk eyetabut puye. Cekay itabut'ũmayũ bit ipiat'ajojom jeedop ip soat em. Soat em wũy ma jeedop ip wuykukukat wĩ.

— Soat podi ma Jesus idip—ya'òbaca dak — i je'e ip adeayũ.

Itabut'ũmayũ bit ixe a'òbacaap jojo ġu ip wũy buye. Idipacat coco ġu ip wũy buye.

¹¹ Imēneju soat em oceju kawēnwēn Deus eju eywebeam.

— Bay, Tessalônica ka watwat puywatwan cuy eğuy cũğ ma ceku am ip — i oceju e'em cebe. — Bay, ên cuk ixeyũ etaē cũğ ma ceku am ip — i oceju e'em. — Bay, kũyjobit pin ip a'ò kay — i oceju e'em. — A'òbacaap cuy eğũm cebe ip warara'acat kuk am ip xipan — i oceju e'em. — Bay, Jesus kay itabut ip — i oceju e'em. — Imênpuye ixeyũ buywatwan cuy eğuy ebikuyap tağ ceku am ip — i oceju e'em Deus pe.

¹² Imēn oceju kawēnwēn Deus eju eywebeam.

— Soat podi ma Jesus Cristo xipacat — i je'e ip adeayũ, wuyju Deus bikuyap tağ jekukum puye.

— Tessalônica ka watwat xipacat cĩcã oxe — i je'e Deus.

Ixe imēn je'e soat em xipacat ũmũm wuywebe buye. Wuykukukat Jesus Cristo dak soat em xipacat ũmũm wuywebe.

2

¹ — Wuykukukat Jesus Cristo waram jajēm — i juk adi oce'e'e eywebe, ocekitpitpiyū. — Ixe dopabe juy aceje'awero — i dak cuk adi oce'e'e eywebe. — Ixe xe acesop soat em — i dak cuk adi oce'e'e.

Iboam eymukūyjom cuk adi ocekuku. ² Pūḡpūḡayū bit napa ma e'em eywebe:

— Wuykukukat Jesus Cristo kuy oajēm waram — i. — Paulo iboap cuk adi o'ḡuwēnuwēn wuywebe Deus biōḡbuk a'ōbi — i napa ma e'em ip. — Paulo wuykukukat kuy oajēm waram iaptup cuk o'tupmubararak wuywebeaptum — i napa ma e'em ip eywebe.

Ocekitpitpiyū, wekawēn co'isum ma eyaḡuybabi'ūma epesop! Eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop ixeyū ekawēn kay—napaap ekawēn kay. ³ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuḡuykukuap puxim. Wara'at cuy koap je'bapuk wuykukukat ajēm awap. Koap cuy Deus kay'ūmayū je'bapuk wuyparakpe. Deus a'ō kay kūyjobit'ūm cīcā jeku ip. Ikērēat mujurūḡrūḡxiat tak cuy je'bapuk. Kuyje:

— Ōn ma ikērēat mujurūḡrūḡxiat cuy oḡuju ipiat'ajojoap kay — io'e Deus. — Wūy ma jeenuy oxewi soat em ipiat'ajojom — io'e Deus.

Imēnpuye iba'ore warara'acat pe ixē muju'ūm ām. Je'ju ma Deus a'ōbi ipiat'ajojoap kay. ⁴ Ixe ikērēat mujurūḡrūḡxiat itakoma jījā je'e jewexe deusyū kay—deusbaroyū kay. Ijodiat ibuyxim ikuḡ iayū kay itakoma jījā je'e.

— Iteyū bodi ma wa'ōbuyxi — i napa ma je'e ixē. — Ixeyū a'ō kay ḡu juy epesop—wa'ō kay acā — i je'e ixē soat pe ijodiat pe.

Ixe jabik Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Deus jomuymuy soat pe ijodiat pe.

— Ōn acā Deus — i napa ma je'e.

Imēḡap ebapuk puje, Jesus Cristo jajēm.

⁵ Ade em iboap cuk adi oḡuwēnuwēn eywebe eyxe bima. Gbum ḡu du eyju wekawēn kay? ⁶ Gasū ma warara'acat ikērēat mujurūḡrūḡxiat ajēmap muba'oreren. Eyetaybit iboam. Ixe ajēmap ekabia be bit jajēm. ⁷ Iba'arēm ma ikērēat mujurūḡrūḡ ḡasū ikērēat mujurūḡrūḡxiat. Guyjom pit Deus ixē ajēmap muba'oreren'ukat ju'uk. I'uk puje, ibapuḡ ma ikērēat ḡujurūḡrūḡ soat etabutpe. ⁸ I'uk puje, ikērēat mujurūḡrūḡxiat je'bapuk. Wuykukukat Jesus ajēm puje bit, ixē ḡu'ūm. Puw! Jebidom ixē ḡu'ūm. 'ūm. Ixe a'ōbacaap ḡu'ūm. 'ūm. Ixe a'ōbacaap ḡu'ūm jajēm ām idipan. ⁹ Ikērēat mujurūḡrūḡxiat jajēm. Satanās a'ōbacaap kuḡ. Napa ma ja'ōbacaap ḡubapuk adeayū etabutpe. Wuywebe i'e ba'oreat ḡubapuk adeayū muḡuykuku ojuy. Itabēḡbēḡ jeedop ip ixē a'ōbacaap cocom, jewemuḡuykukukum ip puye. ¹⁰ Ipiat'ajojoap kay cumayū ḡuḡuykuku. Ipiat'ajojoap kay je'ju ip kawēn icēmat kay kūyjobit'ūm puye. Ibu'u jījā ip osodop jetabut am kawēn icēmat kay. Deus pe jedaxijo an ibu'u ip osodop. ¹¹ Imēneju Deus wuymuḡuykukuku'ukat ḡuju ixeyū kay ixeyū mutabut am napaap kay. ¹² Imēnpuye soat ip yukpiwat jeedop Deus xe. Wūy ma jeedop ip Deus wi kawēn icēmat kay kūyjobit'ūm puye—napa ma i'e am icokcok puye dak.

¹³ Ocekitpitpiyū, eykukpin cīcā wuykukukat xe. Ipi mujurūḡ'isum Deus cuk eynaē eydaxijo am. Ibiōḡbuk xipacat ja'ōbacaap ūmūm eywebe xipacat mujurūḡrūḡ'ukayūm. Kawēn icēmat kay eyetabut. Imēneju Deus ebekitkiyū eyju. Imēnpuye soat em:

— Bay, ēn xipacat cīcā, Tessalōnica ka watwat etaxijo buye — i oceju e'em Deus pe.

¹⁴ Ixe juk eynaē wuykukukat Jesus Cristo dipap co'i ey'e am. Ixe ekawēn kay eyetabut, kawēn idipat oceḡuwēn eywebe buye.

— Ka'ūma ma wuykukukat Jesus Cristo jo'iat idipat — i je'e adeayū.

Deus cuk wuynaē Jesus Cristo jo'iyūm wuy'e am. ¹⁵ Imēneju, ocekitpitpiyū, kawēn icēmat kay jījā juy epesop. Eybu'um ḡu juy epesop kawēn icēmat taḡ eyeku am—pūḡ em tak ka'ūma. Kawēn icēmat cuk adi oceḡuwēnuwēn eywebe ocekawēn taḡ, ocemudup-mubararaktup pe dak—eywebeaptup pe.

¹⁶ Jesus Cristo wuykukukat. Deus wuyebay. Ixeyũ xe juk adi wuykukpin cĩcã ajop. Wuya'õmucanucan'uk ip osodop. Wuybuywatwat'uk ip osodop wuywebe soat em Jesus xe acesop iap wiwi am. Warara'acat podi ma xipan wuykuḡ ip, xipat ḡu ma'ḡu wuyju. ¹⁷ Imēneju Deus eju òn kawēnwēn eywebeam.

— Tessalônica ka watwat a'õmucanucan cuy eḡuy — i òn e'em cebe. — Ixeyũ buywatwan cuy eḡuy ixeyũ be soat em xipacat mujurũḡrũḡ ãm; soat em cekawēntip i'e am tak — i òn e'em Deus pe.

3

¹ Ocekitpitpiyũ, ḡasũ òn wara'at ekawēn jeymukũyjo. Ocewebeam cuy epeyekawēn Deus eju.

— Pauloyũ juy esubuywan ixeyũ be dao ma ekawēn muwēn ãm soat ka watwat pe — i juy epe'e cebe. — Ya'ĩjojo'ibiyũ juy eḡutabun ekawēn kay apēn cuk adi ēn ocemutabun iap puxim — i juy epe'e cebe.

² Soat ḡu itabut Jesus ekawēn kay. Ixeyũ itabut'ũmayũ ikērēat mujurũḡrũḡ soat ka daḡ. Warēmtaḡ ip jekukum. Imēnpuye:

— Pauloyũ juy etaxijo ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ be yaokaap puxim — i juy epe'e Deus pe.

³ Imēnpit soat em wuykukukat e'em apēn cuk adi o'e'e iap taḡ. Ixe jeya'õmucan. Ixe jeydaxijo ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ kukukat pui bewi—Satanás pui bewi. ⁴ Apēn cuk adi oce eywebe iap taḡ eyju jekukum. Guyjom tak iboap taḡ epeku soat em. Ocetaybit iboam. Imēnpuye wuykukukat ocemucokcokcoḡ eykay.

⁵ Eywebeam òn kawēnwēn Deus eju.

— Bay, exe oceukupin cĩcã juk adi ocesop — i òn e'em cebe. — Tessalônica ka watwat cuy esubuywan ixeyũ be xipan warara'acat kuk am — i òn e'em. — Bay, Cristo juk adi itaxi jĩjã osunuy ipiat'ajo am — i òn e'em. — Tessalônica ka watwat cuy esubuywan itaxi am ip ipiat'ajo am — i òn e'em.

⁶ Ocekitpitpiyũ, pũḡpũḡ wuykitpitpiyũ'in ibu'u jĩjã kapiḡ. Apēn cuk adi oceju eymutaybitbinap taḡ ḡu ip jekukum. Ixeyũ burem cĩcã ḡu juy epeku. Iboam oceju e'em eywebe wuykukukat Jesus Cristo a'õbi. ⁷ Eyju eyetaybit apēn cuk adi oceukuku iam. Imēnpuye ocekuap puxim cuy epekuku. Eyxe bima juk adi ocebu'u'u ḡu ocesop kapiḡ. ⁸ Tei'ũm ḡu juk adi ocejajat ocexan eyxewi—teihem acã. Kabiam cuk adi ocejekapikpik, ixima daḡ tak eyxewi ocexat ojuyap puxim, ocemukaypinput ojuyap puxim tak. ⁹ Cedaḡ kuka o'e ocewebe ocexat ojuy am eyxewi, Deus ekawēn eymutaybitbin puye. Imēnpit eyxewi juk adi ocejoojuyju ḡu. Ocebu'u'u ḡu juk adi ocesop kapiḡ eyju dak eybu'uap puxim.

¹⁰ — Ibukapik'ũmat jekõn ḡu juy — i juk adi oce'e'e eywebe eyxe bima.

¹¹ Ijudup mubarararaḡ oceju kuy juk eyawēḡ oceyawēḡtobuxik puye.

— Ibu'u'u ip kapiḡ pũḡpũḡ Tessalônica ka watwat — i juk adi o'e'e ip ocewebe. — Jebureyũ muymuy acã ip e'em — i juk adi o'e'e ip ocewebe.

¹² — Eybu'um ḡu juy epesop kapiḡ eyxat pu am, eydoti bu am tak — i oceju e'em ibukapik'ũmayũ be. — Eybureyũ epejomuymuy ḡu juy — i oceju e'em cebe ip. — Eyekawēntim cuy epesop — i oceju e'em cebe ip wuykukukat a'õbi—Jesus Cristo a'õbi.

¹³ Ocekitpitpiyũ, eyju bit xipacat mujurũḡrũḡap epeyepere ḡu juy. ¹⁴ Ijudup ekawēn kay kũyjobit'ũmat eju ḡu juy epekuku ixe musũsũn ãm. Waram aco'i kũyjobin je'e isũsũn puye.

¹⁵ Eykay itakomaat kukap puxim cuy ixe epejukuk. Ixe bit cuy epeyawē eykitpit puye.

¹⁶ Wuykukukat wuyaḡuymucũḡucũḡ.

— Okukukat, Tessalônica ka watwat aḡuymubabibin cuy eḡuy soat em—xipacat cebe ip jebapukpuḡ pima, xipat'ũmat jebapukpuḡ pima dak — i òn e'em cebe. — Soat em cuy aḡ eḡuy ixeyũ kay — i òn e'em cebe.

¹⁷ Paulo kato mujujum eywebe iaptup mubarararağ òn obubin ma. Imẽn cuk adi otupmubararak soatup—wemudupmubararaktup. Imẽn ma ijudup tak otupmuju eykay.

¹⁸— Xipan cuy Tessalònica ka watwat ejukuk — i òn e'em wuykukukat pe—Jesus Cristo be. Ibūrũdup ma.

TIMÓTEO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Timóteo, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum kato muju am ewebeaptup. Paulo òn. Deus wuydaxijojo'ukat. Soat em Deus xe acesop wuyetaít Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Iboap wiwim cĩcã wuyju. Ixe Jesus Cristo emumuju òn. Ixe a'òbi òn jekukum kawēn idipat muwēnuwēn, Deus a'òbi dak. ² Ēn okpot co'i jewağuyjojo'i ma wuyetabut Jesus Cristo kay buye.

— Bay, xipan cuy Timóteo ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be. — Etabotaid-abotbon cuy eguy Timóteo kay — i òn e'em Deus pe, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Yağuy mubabibin cuy eguy — i òn e'em cebe.

³ — Éfeso ka be juy eguy ibo ka watwat mutaybit am — i juk oce ewebe Macedônia eipi kay oju pin pima.

Gasũ dak obikuy ewebe Éfeso ka be enuy am. Pũğpũğayũ warēmtağ ibo ka watwat mutaybitbin. Deus ekawēn ġu ip imutaybitbin—jekawēn acã.

— Warēmtağ ġu juy epeğutaybin — i juy ece ixeyũ ağokatkayũ be. — Epeyepere juy warēmtağ ma imutaybitbinap — i. ⁴ — Epeyekawēnwēn ġu juy apēn wuydobuyũ'ũm'ũm cuk adi o'e'e iam — i juy ece cebe ip. — Epeğuwēnuwēn ġu juy wuydobuyũ'ũm'ũm putet — i juy ece cebe ip. — Jawa'òxixiğ acã epesop iboap muwēnuwēn pima — i juy ece cebe ip. — Iboam eyju kawēnwēn pima, warara'acat epeğubikuy ġu Deus ekawēn tağ jeku am — i juy ece.

Wuyetabut pima acã wuyetaybit Deusan.

⁵ — “Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawēn ġu juy epeyekawēn—Deus ekawēn acã,” i juy ece cebe ip — i òn e'em ewebe.

Imēn òn eyawēwēm eywebe big ma xipan eyewewekuk am. Apēn cedağ wuyxe iap tağ jekukum pima xipan wuyju jewewekuğ, wuyağuyisu bima dak; icēmān wuyetabut Jesus Cristo kay bima dak. ⁶ Pũğpũğayũ bit cũğ ma jekukuap o'jepere. Cũğat e dağwi oitabidao'iyũ buxim ip. Warēmtağ ma ip jemāmāmām o'e. ⁷ Deus ekawēn imutaybitbin'ukayũm pin ip—Moisés pe o'ğuwēn'iat ekawēn imutaybitbin'ukayũm pin. Imēnpit itaybitbūt ã ip ixekawēn. Iboap ekawēn iba'arēm cexe ip. Imēnpuye te'e ma e'em ip:

— Ocejũ ma juy Deus ekawēn jeymutaybin — i.

⁸ Wuyetaybit Deus ekawēn kawēntip cĩcã iam—Moisés pe o'ğuwēn iap ekawēn—wuyawēwēap ekawēn. Ixe ekawēn tağ jekukum pima xipat cĩcã kuka o'e wuyxe. ⁹ Deus jekawēn o'ğuwēn cũğ ma jekuku'ukayũ awē ãm ġu—warēmtağ jekuku'ukayũ awē ãm acã. Wuyetaybit iboam. Ibũrũ ma juk jekawēn o'ğuwēn: ika'ũmayũ be, iecuğap a'ò kay kũyjobit'ũmayũ be dak, jekay itabut'ũmayũ be dak, ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ be dak, jekay'ũmayũ be dak, jebiõğbuk a'ò kay'ũmayũ be dak, cebay o'yaoka'iyũ be dak, warara'acat o'yaoka'iyũ be dak, ¹⁰ warara'acat tayxi kaykay'ukayũ be dak, warara'acat itop kaykay'ukayũ be dak, jewekpidaodao'ukayũ be dak, jenuy'ũnakeke'ukayũ be dak, dinheiro bu am warara'acayũ dujupa'um'um'ukayũ be dak, napapa'ukayũ be dak, warara'acat awēğ mukērērērēn'ukayũ be dak, jemumutaybitbinap muwarururun'ukayũ be dak. Ibũrũ be ma jekawēn o'ğuwēn. Ixeyũ awē ãm Deus jekawēn o'ğuwēn.

¹¹ — Wekawēn acã juy eğuwēnuwēn soat kaka watwat pe — i juk o'e owebe Deus. Ibiat ekawēn acã òn imuwēnuwēn. Iboap acã icēmat. Ixe Deus soat podi ma xipat. Ka'ũma ma omuy ixekawēn jo'iat ya'òbuyxiat, idipat tak.

¹² — Ēn xipat cīcā oxe — i juk o'e owebe wuykukukat Jesus Cristo. — Owebeam cuy kapikipiḡ eḡuy kawēn idipat muwēn ām soat ka daḡacat pe — i juk o'e owebe. Ixe soat em wa'ōmucanucan owebe kawēn idipat muwēn ām soat ka daḡacat pe. Imēnpuye soat em ōn e'em cebe:

Ēn xipan cīcā okuḡ — i.

¹³ Jesus cuk adi ojomuymuy. Ixe butet cuk osubutetmukērērērēn kuy bima. Warēmtaḡ ma juk adi Jesus kayayū ojukukuk. Imēnpit Deus itabotaidabotbot cīcā osunuy okay, Jesus kay wetabut ḡu oḡuy buye. Wetaybit'ūma ojekukuku wetabut'ūm puye.

¹⁴ Wuykukukat warara'acayū bodi ma xipan cuk adi okuk. Ixe juk omutabun jewekay. Ixe juk omutaybin ikukpin warara'acayū kuk am. Imēn wuyju jekukum Jesus Cristo eju mūḡ'i bima.

¹⁵ — Jesus Cristo osodot ipi kay ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū daxijo am — i wuyju e'em. Icēmān wuyju iboam e'em. Cedaḡ cīcā wuywebe wuyetabut am iboap ekawēn kay. Warara'acat ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat podi ma ōn ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat. ¹⁶ Imēnpit Deus itabotaidabotbot cīcā osunuy okay. Jesus Cristo yukpiceḡēm ḡu o'e okay. Gasū ixe e'em warara'acayū be:

— Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop — i. — Paulo ma ikērēat mujurūḡrūḡxi osunuy. Ōn pit ikērēm ḡu ixe ojukuk—xipan acā ixe ojukuk — i'e'em Deus warara'acayū be. Itabut je'e ip cekay itabut'ūmayū, xipan okuḡ puye, yukpiceḡēm ḡu o'e okay buye dak. Soat em Deus xe jeedop ip itait.

¹⁷ — Ēn pit soat podi ma xipat — i juy ace ixe Deus pe.

Ibuyxim cuy ixe ajukuk. Kuyje ixe Deus soat kukukat osunuy. Gasū dak e'em ijodiacat kukukat. Guyjom tak soat kukukan jeenuy. Ixe acā je'ū ḡu. Soat em itait jeenuy. Ixe ijo ba'ore wuywebe. Ixe acā Deusat. Ka'ūmḡu wara'at—ixē acā. Imēneju:

— Soat podi ma ēn edip — i juy ace cebe soat em.

Imēn cuy ace!

¹⁸ Timóteo, ēn okpot co'i. Imēnpuye jawēwē juy ōn. Kuy bima Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e ewebe:

— Deus cuk enaē jekawēn muwēn ām soat ka watwat pe — i.

Gebum cuy eḡuy ixeyū ekawēn kay! Sorarayū icaat kuḡ jaokaap puxim. Imēnpuxim ḡebum cuy eḡuy apēn cuk o'e'e ip ewebe iap kay a'ōbaca'ūmap puxim. ¹⁹ Jesus Cristo kay etabucap ecepere ḡu juy. Apēn cūḡ ma exe iap taḡ cuy ejeku, Timóteo. Pūḡpūḡayū bit apēn cūḡ ma jexe iap taḡ ḡu ip jekukum. Jesus Cristo kay jetabucap o'jepere ip ixeyū aḡokatkayū. Itabucap ip oi'ūm apēn kobexixi epiriḡ puje soat i'ūmap puxim. ²⁰ Himeneu ixeyū'in, Alexandre dak. Imēnpuye ixeyū xepxepayū oḡukorēm.

— Satanás eykukan cuy je'e — i juk oce cebe ip ixeyū mukūyjo am.

Ixeyū oḡukorēm itaybit am Deus muymuy'ūm ām.

2

¹ Koap ōn jawē Deus eju kawēn ām. Acekawēn cuy Deus eju soat peam ijodiat peam.

— Bay, xipan cuy ixeyū ejukuk — i dak cuy ace cebe. — Ixeyū juy esubuywan — i juy ace cebe.

Ajoojuy Deus xewi soat peam. Wuyetaybit ixe soat em xipan wuykuḡ iam. Imēnpuye soat em:

— Bay, ēn xipat cīcā — i juy ace cebe.

² Deus eju juy acekawēn soat eipi kukukayū beam, soat ka watwat kukukayū beam tak. Deus eju juy acekawēn ixeyū be xipan wuykuk am, wuywebe kaba'ūm wuydop am tak, wuywebe Deus bikuyap taḡ wuyeku am tak, cedaḡ ma wuyeku am tak. ³ Xipan wuyekukuap xipat Deus xe—wuydaxijo'ukat xe. Xipan wuyju jekukum pima, Deus mucokcokcoḡ acesop. ⁴ Ixe Deus ibikuy soat taxijo am ipiat'ajojoap kay ijuap puxim. Ibikuy ijodiacayū be itaybit am kawēn icēmān. ⁵⁻⁶ Pūḡ ma Deusat omuy. Ixe itakoma

jĩã ikêrêat mujurũgrũgap kay. Ijodi bima Jesus Cristo aḡokatkan o'e. Jekpiwan ma oe'ũ soat pewi ikêrêat uk am. Imêneju Jesus Deus etakomaap o'ḡu'ũm. Ixe Jesus jebay o'ḡudin ijodiat kay. Yawêḡ muwên pin pima, Deus Jesus e'ũap awêḡ o'yawêḡmuwên ijodiacayũ be. Yawêḡtobuxik puje itaybit ip o'e Deus ibikuy soat taxijo am wuydaxijo am iam. ⁷ Imêneju Deus cuk onaê jekawên muwênuwên'ukan. Ixe juk onaê Judeu'ũmayũ mutaybitbin'ukan. Napa ḡu òn e'em. Icêmãn òn e'em ewebe.

— “Eyetabun cuy epesop Jesus Cristo kay” i juy ece cebe ip — io'e owebe.

⁸ Jawê òn ḡasũ apên cũḡ ma wuyeku am Deus eju kawênwênap'a be iam. Soat ka be bima juy acejekawên Deus eju. Deus ekawên taḡ wuyeku pin pima juy acejekawên ceweju, warara'acat kay wuyetakoma'ũm pima dak, jewa'òxikxiḡ'ũm pima dak.

⁹ Cũḡ ma juy jeedop ip aoyũ Deus eju kawênwênap'a be. Cũḡ ma juy jeedop ip jesay kuḡ. Warara'acat pe jejojoan ḡu juy ip jeedop. Yaḡuysan cuy ip jeedop. Iwarum ḡu jadapmuḡêḡem cuy jeedop ip warara'acat pe jejojoan. Ouro muḡêḡêbu kuḡ ḡu juy jeedop ip, pérola'a muḡêḡê'a kuḡ ḡu dak. Ibusopsupatpu kuḡ ḡu dak jeedop ip, teiboḡat kuḡ ḡu dak jesay kuḡ. Warara'acat pe jejojoan ḡu juy jeedop ip aoyũ. ¹⁰ Xipacat mujurũgrũḡ cuy ip jeedop aoyũ— “Jesus ebekitkit oceju” i'e'e'ukayũ. ¹¹ Deus eju kawênwênap'a be jemutaybitbin pima, mũḡ cuy jeedop ip aoyũ.

— Kuy wetaybit soan iboam — i'ũmḡu juy je'e ip jewebe ma.

¹² Obu'u ayacat pe aḡokatkat mutaybit am. Cũḡ ḡu ayacat pe warara'acat kukan—aḡokatkat pe acã. Mũḡ cuy jeedop ip aoyũ. ¹³ Koap Adão o'ḡuḡê Deus—aḡokatkat o'ḡuḡê. Kanomũm Eva o'ḡuḡê—ayacat o'ḡuḡê. ¹⁴ Adão ḡu o'ḡuḡuykuku Satanás—Eva acã. Eva koap Deus ekawên mubuyxi'ũm'ũm o'e. ¹⁵ Imêneju aoyũ je'itpi'ajom o'e. Imênpit Jesus kay ip itabut pima Deus ixeyũ idaxijo, xipan warara'acat kuḡ pima dak, warara'acat pe jejojoan'ũm jekukum pima dak, ikêrêat mujurũgrũḡ'ũm pima dak.

3

¹ Timóteo, ḡasũ òn jawê itabucayũ kukukayũ naê ãm.

— Aḡokatkat itabucayũ kukukat ojuy bima, xipacan e ojuy — i wuyju e'em.

Iboap e'eap icêmãn. ² Imên cuy ip jeku Jesus kay itabucayũ kukukayũ. Cũḡ ma juy jeku ip. Pũḡ ma dak cuy jetayxim jukuk ip. Yaḡuysan tak cuy jeedop ip. Jewawê juy ip ikêrêat kukap puxim. Warêmtaḡ ḡu ma dak cuy jeku ip. Powatwat tujuòmòm'uḡ tak cuy jeku ip jeduk'a be. Deus ekawên warara'acat mutaybitbin'uḡ tak cuy jeedop ip. ³ Ika'om ḡu dak cuy jeedop ip. Warara'acat aokakam ḡu dak cuy jeedop ip. Ya'òtareḡ ḡu dak cuy jeedop ip. Itabotaidabotbon tak cuy jeedop ip warara'acat kay. Itabikukum ḡu dak cuy jeedop ip warara'acat edinheiro kay. ⁴ Jeduk'a beayũ kuḡ tak cuy jeedop ip xipan. Jebekitkiyũ mukũyjobitbin tak cuy jeedop ip. Jebekitkiyũ be jemubuyxinam tak cuy jeedop ip. ⁵ Itaybit'ũm xipan jeduk'a beacat kuḡ iam pima, kuka Deus kay itabucayũ ikuk pa'ore o'e cebe ip. ⁶ Jesus kay itabun'isuat ḡu juy epejomuy warara'acayũ kukukan—itabucayũ kukukan. Itabun'isuat muy buje:

— Warara'acat podi ma wa'òbuyxi — i kuka o'e te'e ma.

Kuyje Satanás:

— Warara'acat podi ma wa'òbuyxi — io'e te'e ma—ibiòḡbuk kêrêayũ kukukat.

Tũybe Deus podi ma wa'òbuyxi iãn kuka o'e. Imênpuye dak Deus ipiat o'supi'ajoat cebe—Satanás pe kuyje. Imênpuxim itabun'isuat jewexe ya'òbuyxi bima, Deus ipiat kuka o'supi'ajoat cebe. ⁷ Itabut'ũmayũ emumubuyxin cuy epejomuy itabucayũ kukukan ikukukat pe jemuḡuycũḡap puxim. Ixeyũ xe ya'òbuyxi'ũm pima, kuka o'jewemuḡuycũḡ ikukukat ip.

— Warêmtaḡ ma cuk ip emuy itabucayũ kukukan — i kuka o'e ip cebe.

Satanás enobano'abibubu be kuka o'at. Satanás kuka o'ḡuḡuykuku ikêrêat mujurũḡ ãm.

⁸ Gasū òn jawě itabucayū buywatwat'ukayū naě ãm. Iměn cuy jeku ip ibuywatwat'ukayū. Ya'òbuyxim cuy jeedop ip. Wara'at tagtagtag ġu dak cuy jekawěn ip—pũġ tag ma. Kawědi kōnkōnxi ġu dak cuy jeedop ip. Itabikukum ġu dak cuy jeedop ip soat kay jebubun. ⁹ Kawěn icēmān osodop ip itaybit ġu kuyje—pũġpũġ ã. Gasū bit ade itaybicayū o'e. Itabut cīcā jeedop ip kawěn icēmat kay. Apēn cedaġ ma jexe ip iap tag tak cuy jeku ip. ¹⁰ Koam puk itabucayū buywatwat'ukat ojuyat cuy esubuyxijo. Epeye'awero juy teku xe'e xipat kuka o'e iam. Ibuyxijoap tomukadi soat xe xipat pima juy epejomuy ibuywatwat'ukan. ¹¹ Ixeyū tayxi dak cuy xipat ipjeedop. Cekawēnxim ġu juy jeedop ip. Warara'acat muymuy ġu dak cuy jeku ip. Yaġuysan tak cuy ip jeedop. Soat em ip jeedop icēmat e'em. Iměn cuy jeedop ip itayxiyū. ¹² Itabucayū buywatwat'ukayū jetayxim pũġ ma ip jukuk. Jekpotpoyū mukūyjobitbin tak cuy jeedop ip, jedaxiyū dak, jeduk'a beayū dak soat. ¹³ Xipan itabucayū buywatwan pima, soat ip ibuyxim jukuk. Ya'òcam ip jetabucap ġuwěn warara'acat pe.

— Jesus Cristo kay wuyetabut pima, mũġ'i aceku ceweju — i je'e ip soat pe.

¹⁴ Timóteo, ijudup mubararaġ òn eywebeaptum. Gaxīn ma'ġu òn cu ojuy ejom. ¹⁵ Ojuap ibun pima bit, etaybit ece cũġ ma jeku am warara'acayū eju—Deus ebekitkit eju iam ijudup cocom pima. Wuyju Deus kay itabucayū—soat em itaīcat kay itabucayū. Wuyetaybit kawěn icēmān.

— Uk'a muycemucemap'ip puxim wuyju — i'e'em itabut'ūmayū cũġ ma wuyekukuap cocom pima, kawěn icēmat tag wuyju jekukum puye.

¹⁶ Iba'arēm itabut'ūmayū xe apēn wuyetabut Deus kay iap, itaybit'ūm ip puye. Gasū bit iba'arēm ġu o'e cebe ip, Jesus Cristo ixeyū mukūyjom puye.

Ixe Jesus Cristo ijodian o'jebapuk. Deus biōġbuk cuk adi o'e ixe be: “Ēn cũġ cīcā oxe,” i. Ixe o'jojjo Deus ekawěn tojotjot'ukayū. Itabucayū ixe o'ġuwēnuwěn ijodi. Ade ijodiat itabut o'e ixe kay. Deus waram ixe o'ġuyu kabi kay.

4

¹ Gasū òn jawě ibiōġbuk kērēat a'ò kay kūyjobicayū be eymuġuykukuap puxim. Amap kabia be Jesus kay jetabucap jepere ip pũġpũġpũġ. Ibiōġbuk kērēat ekawěn kay ma itabut jeedop ip—wuymuġuykukuku'ukayū a'ò kay dak. ² Soat em napa ma e'em ip. Wuymuġuykukukuxi ip. Itaybit ġu ip ajo xipat iam ajo xipat ġu iam tak. Cewawě ba'ore ip. Ipikat puxim ip xidiġ mupikupikap puxim.

³ — Cũġ ġu wuywebe jewebumūn ãm — i'e'em ip wuywebe napa ma. — Ibiat i'opi wuywebe — i dak e'em ip napa ma.

Deus pit soat xat o'ġubapuk itabucayū xan—kawěn icēmān itaybicayū xan. ⁴ Soat Deus emumuġē xipat.

Imēnpuye ka'ūmġu i'opiat wuywebe.

Imēnpuye jekōn pima:

— Bay, xipat cīcā ěn, soat em ěn ocexan iūmūm ocewebe — i wuyju e'em Deus pe.

⁵ — Soat wemumuġē xipat ipi watwat xan — i juk o'e Deus. Jekōn pima wuyju dak kawēnwēn Deus eju.

— Ēn xipat cīcā — i'e'em wuyju cebe.

Imēneju ka'ūmġu i'opiat wuywebe.

⁶ Timóteo, owebe awēap cuy eġuwěn wuykitpitpiyū be itabucayū be. Iboam ixeyū mukūyjom pima, xipacan ecesūy Jesus Cristo be kapikpik'ukan. Kuy bima etabun cuy eġuy Jesus Cristo kay iap ekawěn icēmān. Kūyjobin cuy eġuy iboap ekawěn kay bekicat jetitinap puxim. Iboap ekawěn tag cuk adi ejekuku.

— Gasū dak iměn cuy ejeku — i òn e'em ewebe.

⁷ Itabut'ūmayū dobyū'ūm'ūm ekawěn kay ġu juy eġuy. Te'e ma kuka eġuy ixeyū ekawěn kay etabut. Ixeyū'ūm'ūm ekawěn kay bima, wuybu'u kuka ace wuyetabut am Jesus kay.

Ën pit soat em kũyjobin cuy eguy Deus biõgbuk a'õ kay big ma etabut cĩcã am Cristo kay. ⁸ Xipat wuywebe wuyjebit mubacacan am. Ibodi ma bit xipat wuywebe soat em kũyjobit am Deus biõgbuk a'õ kay. Ixe a'õ dağ jekukum pima, wuyağuy'isum kuka ajeku ijodi bima. Wuye'ũ buje dak soat em Deus xe acesop waram wuyetait puje. ⁹ Icēmãn òn emutaybitbin iboam. Wuyetabun cuy ajop iboap ekawẽn kay. ¹⁰ Wuyetabut cĩcã Deus kay—soat em itaicat kay. Imēnpuye wuyju kapikipiğ cĩcã warara'acat mutabut am cekay. Ixe soat taxijo ojuy. Ixe soat jekay itabucayũ daxijojom.

¹¹ Timóteo, wawēwēap cuy eguwẽn wuykitpitpiyũ be.

— Paulo ekawẽn tağ cuy epekuku — i juy ece cebe ip.

¹² — Aypa ġu buk ěn. Ocetabut ġu ekawẽn kay — i'ũmġu juy je'e ewebe warara'acayũ. Cũğ cĩcã juy ejeku. Ekawěntim cuy eguy. Xipan tak cuy itabucayũ ejukuk, itabut'ũmayũ dak. Etahun cĩcã dak cuy eguy Deus kay. Ağuy'isum tak cuy eguy. Cũğ ma juy ejeku warara'acayũ be ekuap co'i jeku am. ¹³ Wajēmap wiwim pima Deus ekawěntup cocom cuy eguy je'awerorom'ukayũ be ya'ĩjo am. Deus ekawẽn muwěnuwẽn cuy eguy cebe ip. Ixeyũ mutaybitbin cuy eguy Cristo ekawẽn. ¹⁴ Deus cuk ja'õbacaap o'ğũm ewebe kapik am cebeam. Ixe juk ja'õbacaap o'ğũm ewebe jekawẽn muwěnuwẽn'ukayũ eweju kawẽn puje—itabucayũ kukukayũ eweju kawẽn puje. O'jewebumõğ ip abi jeje Deus ekapikap pe emuy âm. Iměn cuk o'e ip Deus biõgbuk a'õbi. Ixe a'õbacaap tağ cuy epeku. ¹⁵ Gebum cuy eguy owebe awēwēap kay. Iboap tağ cuy ejeku. Iměn eku buje, “Big ma Jesus Cristo ekawẽn tağ ěn jekukum” i je'e ip ewebe ejojoayũ. ¹⁶ Eday'em'um cuy eguy warēmtağ ekuap puxim, warēmtağ ma warara'acat mutaybinap puxim tak. Cũğ ma eku buje, ağuy'isum ejeku ijodi. Deus xe eguy e'ũ buje dak. Ekawẽn cocoayũ dak ixexeedop ip soat em.

5

¹ Ikērēat mujurũğ puje, aypaat egukorēm ġu juy. Eyawē acã juy. Ixe juy eyawē ebure awēap puxim. Aypapat eyawē juy ekitpit awēap puxim. ² Yabubut cuy eyawē eixit awēap puxim. Warara'acayũ aoyũ dak cuy eyawē eixit awēap puxim. Aoyũ eju kawěnwẽn pima jaejubuku ocepo iap kay juy ġebum ġu eguy.

³ Gasũ òn jemukũyjo apēn itop'e'ũ'ibiyũ buywan—ibadip'ũmayũ iam. ⁴ Itop'e'ũ'ibit i'it'et pima, i'iyũ juy xipan jexi jukuk. Yuktaxitxet pima, yuktaxit cuy xipan jeawa jukuk. Deus xe cũğ ma warara'acayũ be ġu ixeyũ xi kuk am, ixeyũ eawa kuk am tak—ibadipyũ be acã. Ixeyũ itaybit cuy cũğ ma Deus xe wuybadip kuk am iam kuy bima xipan ip jekukap teim. Irem ġu juy jexi jukuk ip. Ixeyũ juy ixat je'ğũmğũm cebe ip, cesay dak. Iměn xipat Deus xe. ⁵ Pũğpũğ itop'e'ũ'ibiyũ tadaybot ma. I'it'et ġu ip. Yuktaxitxet ġu dak. Ixeyũ itabut warara'acat kay ġu—Deus kay acã. Kabiam, ixima dağ tak ka'umat ojuyjuy ip Deus xewi acã—warara'acat xewi ġu—ixeyũ itop'e'ũ'ibiyũ. Deus eju kawěnwẽn ip warara'acat peam, warara'acat kay ġebum puye. Ixeyũ be acã itabucayũ juy ixat je'ğũm, cesay dak, ibadipyũ'ũm puye. ⁶ Warara'acayũ bit iměn ġu jekukum itop'e'ũ'ibiyũ. Jewemukcokcoğ ã jekukum ip. Itabēğ ip. Inaka Deus xe ce'uat co'i ip warēmtağ ma jekukum puye. Ixeyũ juy esubuywan ġu. ⁷ Owebe awēwēap cuy eguwẽn wuykitpitpiyũ be warara'acayũ be ixeyũ ekukuap muymuyap puxim. ⁸ Xipan wuybadip kuğ'ũm pima, wuyetabucap epereap co'i aceku. Itabut'umat ekukuap podi ma ikērēm aceku.

⁹ Soat ġu juy esubutetmõğ ip itop'e'ũ'ibiyũ butet itabucayũ e'aweroroap'a beatup pe. Itop'e'ũ'ibit yabut pima—60 koato kuğ pima; ceweitopta ebikamat itom pima dak; ¹⁰ warara'acayũ “Teku xipacan e'em soat em” i'e'em pima dak; xipan je'iyũ o'ğuyaypan pima dak; jeduk'a be powatwat tujuõmõm pima dak, soat em Deus ebekitkiyũ buywatwan pima dak; iba'oreat kukayũ buywatwan pima dak; warara'acat pe idipat mujurũğrũğ pima dak—ixeyũ butet acã esubutetmubararak taperadup pe—teyũku kapikipiğ Deus peam iaptup pe.

¹¹ Yaypan'isuat putet pit esubutetmōḡ ḡu juy iḡodup pe—itop'e'ũ'ibit putetup pe. Waram jewebumũn pin je'e ip. Ibu'u je'e ip kapik am Cristo beam. ¹² Koap pima:

— Waram pit ocewebumũn ḡu. Cristo beam acā kapiḡ ḡn — i juk o'e ip. Ibu'u ip pima bit:

— Te'e ma “Cristo beam acā kapiḡ ḡn,” i juk ece — i je'e warara'acayũ cebe ip.

¹³ Ixeyũ itop'e'ũ'ibiyũ te'e ma ip kabiabun kapkam uk'a kapkam. Ibukapik'ũmayũ ip. Cekawēnxi ip. Kawēn mukērērēn tak ip. Imuwēnpiat muwēnuwēn ip. ¹⁴ Imēneju:

— Waram jewebumũn cuy ip itop'e'ũ'ibiyũ yaypan'isuayũ — i ḡn e'em. — Waram jewe'ita juy ip — i ḡn e'em. — Xipan cuy ip jeedop je'iyũ kuḡ — i ḡn e'em.

Waram ip jewebumũn puje, wuymuy ba'ore je'e wuykay'ũmayũ be. ¹⁵ Pũḡpũḡ itop'e'ũ'ibiyũ'in o'jēm Deus e daḡwi. Satanás a'ō kay kũyjobit am ip o'jēm. ¹⁶ Itabucat padip itop e'ũ buje, ibadipyũ juy ixē subuywan.

— Ocebadip cuy epesubuywan — i'ũmḡu juy je'e warara'acayũ be, itabucayũ be. Ibadip'ũmayũ buywatwan pit ip jeedop itabucayũ.

¹⁷ Xipan cuy itabucayũ kukukayũ ajukuk. Eykukayũ xipan itabucayũ kuḡ pima, xepxem cuy cekapikaptei epeteida cebe ip. Kapikpiḡ cĩcā bima, xepxem cuy cekapikaptei epeteida cebe ip Jesus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ be—Deus ekawēn eymutaybitbin'ukayũ be dak. ¹⁸ Imēn e'em Deus ekawēn tup—Moisés emudupmubararaktup: Imukapikpiḡ pima, eōhōbi epesubimukirik ḡu juy jexat'oap puxim—āḡ jekōn, i. Imēn e'em Lucas emudupmubararaktup: Cekapikaptei juy epeḡũm kapikpik'ukat pe, i. Imēneju cekapikaptei juy epeteida itabucayũ kukukayũ be. ¹⁹ Pũḡ pe itabucayũ kukukat muymuy buje, eyetabun ḡu juy epesop ixē ekawēn kay. Xepxepayũ bit, ebapũḡayũ dak pũḡ taḡ ma ixē muymuy buje, eyetabun cuy epesop ixeyũ ekawēn kay. Wara'at taḡtaḡtaḡ pima bit, eyetabun ḡu juy epesop ixeyũ ekawēn kay. ²⁰ Itabucayũ kukukat ikērēat mujurũḡrũḡap epere am ibu'u bima juy epeḡukorēm soat etabutpe. Epeḡukorēm cuy warara'acat pe iparara am ikērēat mujurũḡap puxim.

²¹ Timóteo, owebe awēwēap taḡ cuy ejeku. Pũḡ taḡ ma juy ejukuk soat itabucayũ. Ebu'um ḡu juy eḡuy imukorēm ām ip ebureyũ ma'ḡu ip. Iboap muwēnuwēn ḡn ewebe Deus a'ōpiju, Jesus Cristo a'ōpiju dak, Deus ekawēn tojotjot'ukayũ a'ōpiju dak—ikērēat kuḡ'ũmayũ a'ōpiju. ²² Dao ḡu juy ecewebumōḡ aḡokatkat abi jeje imuy ām itabucayũ kukukan. Warara'acayũ ikērēat mujurũḡrũḡ pima, eju ḡu juy ceweju ip. Aḡuy'isum cuy eḡuy. Ikērēat cuy eḡuḡē ḡu—pũḡ em tak ka'ũma.

²³ Idibi at ḡu juy etikōnkōn. Uva'abidi dak etikōnkōn, edada muxere am.

²⁴ Pũḡpũḡayũ soat etabutpe ikērēat mujurũḡrũḡ. Soat itaybit ikērēat mujurũḡrũḡ ip iam. Itaybit ip ḡaxĩn ma Deus ipiat supi'ajoat cebe ip iam. Warara'acayũ bit iba'arēm ma ikērēat mujurũḡrũḡ. Guyjom pit soat itaybit je'e ikērēat o'ḡujurũḡrũḡ ip iam.

²⁵ Imēnpuxim pũḡpũḡayũ ma soat etabutpe ma xipacat mujurũḡrũḡ. Soat itaybit xipacat mujurũḡrũḡ ip iam. Warara'acayũ bit iba'arēm ma xipacat mujurũḡrũḡ. Gasũ ka'ũma ma itaybit apēn ixeyũ e'em iam. Guyjom pit itaybit je'e ip.

6

¹ Tei'ũm kapikpik'ukayũ be ecekawēn cuy—Jesus kay itabucayũ be.

— Ibuyxim cuy eyekariwa epejukuk — i juy ece cebe ip. — Ibuyxim ip ikuḡ pima kuka Deus o'jomuymuy ḡu ip itabut'ũmayũ — i juy ece cebe ip. — “Pauloyũ warēmtaḡ ma itabucayũ mutaybitbin,” i'ũmḡu kuka dak o'e ip — i juy ece cebe ip.

² Pũḡpũḡ ixeyũ'in kapikpiḡ itabucayũ beam, jekitpitpiyũ beam.

— “Kũyjobin ḡu oce wekariwa a'ō kay, ixē dak itabut Jesus kay buye,” i'ũmḡu juy epe'e — i juy ece cebe ip. — Xipan cĩcā juy epeyekapik cebeam ixeyũ dak itabut puye, Jesus xe ikukpin ip puye dak — i juy ece cebe ip.

Timóteo, iboam cuy itabucayũ eḡutaybin

— Xipan cuy epeku — i juy ece cebe ip—tei'üm kapikpik'ukayũ be.

³ Wuykukukat ekawën icēmān—Jesus Cristo ekawën. Ixe ekawën tağ jekuku'ukat Deus bikuyap tağ tak jekukum. Ade'ümayũ bit cekawën kay ġu. Cekawën ġu imutaybitbin ip. Warēmtağ ma imutaybitbin ip.

⁴ — Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip te'e ma.

Imēnpit itaybit ġu ma ip. Soat em jewa'ōxixiğ ip. Jawa'ōdawutwutxi ip. Itabikuku e'em ip jewewekay, imēn jekukum puye. Wara'at tağtağtağ ma ip kawēnwēn. Itabutkarey ip jewewekay. ⁵ Soat em ip jewa'ōxixiğ jewewēju. Yağuyba'arēm ip o'e. Oibu'un ip kawën icēmat kay. Tūybe Deus kay wuyetabut pima acejekariwan iān e'em ip. ⁶ Deus kay itabucat ibubut adeat puxim e'em icocok, Deus kay wuyetabucap wuybubut kuğ iap podi ma xipat puye. ⁷ Ajo-kuğ wuybui be wuykap'isum? Ka'ūma kuğ! Imēnpuxim ajo'in acetujowat ijodiwi wuye'ũ buje? Ka'ūma ma! ⁸ Wara'at kuğ'üm pima, wuycoccoğ mabuk acesop wuydotite bima, wuyxaxet pima dak. ⁹ Ibubut ade pinayũ ikērēat mujurūğrūğ dinheiro buap ojuy. Warēmtağ e'em ip itabikuku soat kay jebubun puye. Xipat ġu ip soat xe ijodiat xe. Soat em ipiat supi'ajojo ip. Deus wi wūy ma jeedop ip. ¹⁰ Ikērēat mujurūğrūğ ip soan dinheiro kay itabikukuap tomuju. Pūğpūğayũ oibu'un ip Jesus kay. Jetabucap o'jepere ip dinheiro kay jījā buye. Ade o'jat ip dinheiro. Inaka iğuycūğ cīcā ip jekukum jetabucap o'jepere buye.

¹¹ Ēn pit, Timóteo, Deus a'ōbuywatwat'ukat ěn. Imēnpuye ikērēat pewi juy ecenapōn. Cūğ ma juy ejeku. Ikukpin cīcā juy Deus ejukuk. Etahun cīcā juy eğuy cekay. Ikukpin cuy warara'acat tak ejukuk. Etaxim cuy ipiat esupi'ajo. Yoboğan pin ġu juy eğuy. ¹² Jedaudau'ukat soan jewūncaan jedaudaum koap jedauap epere am jabeatup pu ojuy adeayũ etabutpe. Ixe buxim ěn tak soan a'ōbacaan cuy etabut eğuy Jesus kay. Ebu'u'üm pima, soat em Deus xe eğuy e'ũ buje. Adeayũ etabutpe:

— Wetahun oğuy Jesus kay ġebuğu bit — i juk ece kuy bima.

Imēn i'e buje, Deus cuk enaē soat em enuy am jexe. ¹³⁻¹⁴ Jesus ekawën tağ cuy ejeku ewebe ikērēat muğēap puxim; Jesus pe “Ikērēat kuğ ěn” i'eap puxim ewebe. Wara'at tağ ġu juy ejeku—Jesus ekawën tağ acā—soat ekawēnwēnap tağ acā. Ixe ekawën tağ cuy ejeku wuykukukat ajēmap wiwim pima—Jesus Cristo ajēmap wiwim pima. Iboam ōn awēwēm Deus etabutpe, Jesus Cristo etabutpe dak. Ixe Deus soat mutaicin. Ixe Jesus Cristo iparara'ūma kawën icēmat o'ğuwēn iecuğap pe—Pōncio Pilatos pe. ¹⁵ Imudot pin pima, Deus waram ixe Jesus Cristo ġudot wuykay. Ixe Deus xipat cīcā. Wara'at ġu omuy ijodiat kukukat—Deus acā. Ixe ijodiat kukukayũ kukukat. Ixe ijodiat ekariwawayũ ekariwa. ¹⁶ Soat pit ace'ũ. Ixe bit je'ũ ġu. Ka'ümğü xipat'ūmat cebe. Daxadiea beat co'i. Wuyajēm pa'ore cetēğ. Abu ixe o'jojojo? Ka'ūma ma. İba'ore wuywebe ijo am.

— Kūyjobin ocesop a'ō kay acā — i juy ace cebe. — Soat podi ma ěn a'ōbaca — i juy ace cebe.

Imēn cuy ace.

¹⁷ Timóteo, ibubut adeayũ juy eyawēwē.

— Eya'ōbuyxian pin ġu juy epesop — i juy ece cebe ip. — Dao ma kuka eybubut oi'üm — i juy ece cebe ip. — Imēnpuye eyetahun ġu juy epesop eybubut kay—Deus kay acā eyetahun — i juy ece cebe ip. — Deus ade iümüm wuywebe wuymucocok am — i juy ece cebe ip. — Soat wuyemumukaypinut ümüm wuywebe — i juy ece cebe ip. ¹⁸ — Xipan cuy warara'acat epejukuk — i juy ece cebe ip. — Xipacat cuy epeğujurūğrūğ — i juy ece cebe ip. — Eydacum ġu juy epesop warara'acat pe — i juy ece cebe ip. — Ibubut'ūmat pe juy eybubut'in epeğüm — i juy ece cebe ip. ¹⁹ — Eybubut'in iümüm pima ade epejukuk eybubun kabi be — i juy ece cebe ip. — I'üm ġu eybubut — i juy ece cebe ip. — Icēmān Deus xe epesop eyetaıt — i juy ece cebe ip.

²⁰ Timóteo, apēn Deus o'e ewebe iap tağ cuy ejeku. Ade'ümayũ warēmtağ ma kawēnwēn ip. Jawa'ōxixi'g ip. Deus muymuy ip. Cekawēnxiayũ ip.

— Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip napa ma.
Ecekawēn ġu juy ceweju ip.

²¹ — Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip napa ma.
Jetabucap ip o'jepere e bewi oitabidao'ibit puxim.

— Bay, xipan cuy Timóteo ejukuk — i òn e'em Deus pe. — Xipan cuy soat Jesus kay
itabucayũ ejukuk — i òn e'em cebe.
Ibũrũ ma.

TIMÓTEO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Timóteo, cartadup mubarararağ òn ewebe kato mujuaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus a'òbi. — “Jesus Cristo eju mǔğ'i eyju jekukum pima, soat em Deus xe epesop eyetait,” i juy ece ijodiacat pe — i juk o'e Jesus Cristo owebe.

² Timóteo, ên okpot co'i. Ekukpin cĩcã oxe. Deus wuyebayat. Jesus Cristo wuykukukat. Deus eju òn kawēnwēn ewebeam.

— Xipan cuy Timóteo ejukuk — i òn e'em cebe. — Etabotaidabotbon cuy eguy cekay — i òn e'em cebe. — Ixe ağıymubabibin cuy eguy — i òn e'em cebe.

³ — Bay, ên xipacat cĩcã — i òn e'em Deus pe.

Warara'acat a'ò dağ ğu òn jekukum—ixe a'ò dağ acã. Wedobuyũ'ũm'ũm tak ixē a'ò dağ jekuku'uk ip osodop. Ocokcok ixē kay soat apēn cedağ oxe iap tağ òn jekukum puyē. Ixe eju òn kawēnwēn ewebeam soat em. Kabiam òn kawēnwēn ceweju, ixima dağ tak. ⁴ Gebum cĩcã òn ekay. Exewi ojēm puje etōn iap kay ğebum òn. Ejo pin cĩcã òn waram ocokcok am. ⁵ Gebum òn apēn etabut Jesus Cristo kay iap kay. Jewexe ğu etabut cekay—icēmān. Koap pima eawa Lóide itabut osunuy cekay. Exi Eunice dak itabut osunuy cekay. Ixeyũ buxim ên tak etabut cekay. Wetaybit cĩcã iboam. ⁶ Imēnpuyē òn jeāwē. Itbucayũ kukukan emuy buje, juk ocwebumōğ abi jeje. Deus cuk ja'òbacaap o'jomōğ ewebe. Gebum cuy eguy iboap kay. Ixe a'òbacaam cuy ejeku. ⁷ Deus jebiōğbuk muōmōm wuywebe. Ixe biōğbuk wuymuparararan ğu—wuya'òmucanucan acã. Deus ja'òbacaap ũmũm wuywebe. Ya'òbacaap kuğ pima xipan kuka warara'acayũ ajukuk. Jewāwēwēm tak ajop ikērēat muğēap puxim.

⁸ Itabut'ũmayũ odaomũn wuykukukat ekawēn oğuwēnuwēn puyē. Inaka esūsũn ğu juy eguy obuxim, daomũnmũnap'a be ma'ğũ òn. Ebisūsũn ğu dak cuy eguy wuykukukat ekawēn muwēn ām warara'acayũ be. Owebe ipiat'ajojoap puxim ipiat supi'ajo an ip ewebe ên ixē ekawēn muwēnuwēn puyē. Ebu'um ğu juy eguy imuwēn ām ipiatpi'ajojom ma'ğũ. Deus ja'òbacaap je'ğũm ewebe. ⁹ Ixe Deus kuy wuydaxijo. Ixe kuy wuynaē jebekitkiyũm. Ixe kuy wuynaē xipacat ağığēğē buye ğu—ixē wuynaē pin puyē acã, ixē xe wuykukpin puyē dak.

— Xipacat oğũm soat pe Jesus Cristo kay itabucayũ be — i juk o'e Deus jewebe ma. Imēn cuk o'e jewebe ma ka'ũmğũ ipi bimān ma. ¹⁰ Ixe xipacat ũm pin osunuy soat pe iam wuyetaybit ğu juk adi ajop. Gasũ bit wuyetaybit ace. Wuyetaybit ace wuydaxijojo'ukat oajēm puyē. Jesus Cristo kuy oajēm. Ixe Jesus Cristo xipacat ũmũm wuywebe. Ixe ce'ũ osunuy. Inaka waram ğuto o'jetait. Ixe wuye'ũ'ũap a'òbacaap o'ğũ'ũm. Kawēn idipat muwēnuwēn cuk adi oekuku.

— Soat em eyetait epesop Deus xe eye'ũap tomukadi — i juk adi o'e'e wuywebe. Imēnpuyē Jesus Cristo kay wuyetabut pima, wuypararam ğu wuye'ũap puxim.

¹¹ Deus cuk onaē jemumujum.

— Wa'òbi juy kawēn idipat muwēnuwēn eguy — i juk o'e owebe. — Itabucayũ mutaybitbin cuy eguy — i juk o'e owebe.

¹² Itabut'ũmayũ ipiatpi'ajojoan owebe, òn kawēn idipat muwēnuwēn puyē. Obu'u ğu ma'ğũ oğuy wetabut am Jesus kay. Wetabut cuk adi oğuy cekay. Gasũ dak wetabut ma cekay, wetaybit cĩcã ixem puyē. Wetaybit soat podi ma ixē ya'òbaca iam. Soat oğũm cebe iap muxipanpan jeenuy jajēmap kabia wiwim pima. ¹³ Kawēn icēmān cuk adi òn emutaybitbin. Iboap ekawēn tağ cuy ejeku. Wekukuap puxim cuy ejeku. Etabun cĩcã juy eguy Jesus Cristo kay. Xipan cuy warara'acayũ ejukuk. Imēn cuy ajeku Jesus Cristo eju mǔğ'i wuyju jekukum pima. ¹⁴ Kawēn idipat o'ğuwēn ip ewebe kuy bima. Gebum cuy

eğuy iboap ekawën kay. Ibiõğbuk xipacat omuy wuywebe—Deus biõğbuk. Ixe biõğbuk wuybuywatwan ixe ekawën kay gebum am.

¹⁵ Ade Ásia eipi watwat'in cuk opere iap awëğ kuy eyawëğtobuxik. Fígelo ma ixeyũ'in osunuy, Hermógenes tak. ¹⁶ Onesíforo bit obuywatwat'uk osunuy.

— Xipan cĩcã juy Onesíforo ejukuk, ibadipyũ dak — i õn e'em wuykukukat pe. Ixe isũsũn ġu osunuy jajëm ãm daomũnmũnap'a be ojo am. Pũğ em ġu ixe Onesíforo omucocokcoğ—ade em ma. ¹⁷ Roma ka be jajëm'isum okudadam oeku. Odobuxik puje acã oibu'un okudadam. ¹⁸ Etaybit Éfeso ka be bima soat em ixe obuywatwat'uk osunuy iam. Imëneju:

— Wetabotaidabotbon cuy oğuy ekay kũyjobit'ũmayũ be ipiat'ajoap kabia be iam cuy Onesíforo eğutaybin — i õn e'em wuykukukat pe.

2

¹ Timóteo, ën okpot co'i. Deus soat em xipan wuykuğ Jesus Cristo eju mũğ'i wuyju jekukum puye. Imënpuye a'õbacaam cuy eğuy! ² Adeayũ mutaybitbin cuk adi oğuy—emutaybitbin tak. Ën pukto iboam cuy cũğ ma jekuku'ukayũ mutaybitbin eğuy ixeyũ be warara'acayũ mutaybin am.

³ Ade itabucayũ ipiatpi'ajojom. Ën tak sorara buxim ebu'um ġu juy eğuy ipiatpi'ajo am. Jesus Cristo esoraram cuy eğuy. Sorara buxim ixe a'õ kay acã juy kũyjobin eğuy. ⁴ Nopağõğõm pima jeduk'a beat co'i'ũmġu jekukum sorarayũ. Ja'õbi ġu ip jekukum—jekukukat a'õbi acã. Imënpuxim Jesus Cristo a'õbi acã ejeku. ⁵ Cedağ ma o'jedau bima acã kuka o'jat jedauaptei warara'acat podi ma iwũncaat. Cedağ'ũm o'jedau bima bit, kuka o'jat ġu. Imënpuxim ën tak cuy cedağ ma ejeku. ⁶ Ku be ibukapik cĩcãat cuy koam jexat'am yabu. Imënpuxim ën tak cuy ecekapik cĩcã Jesus Cristo beam. ⁷ Timóteo, gebum cuy eğuy wekawën kay. Wuykukukat cuy jemutaybin apëğape wekawën iam.

⁸ Gebum cuy eğuy Jesus Cristo kay. Deus ixe Jesus Cristo o'ğutait ce'ũap tomukadi. O'ğuyu kabi kay. Davi naxegebit o'ğuyu. Iboap cuk adi oğuwënuwën kawën idipat muwënuwën pima. ⁹ Itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat owebe, kawën idipat oğuwënuwën puye. Ikërëat mujurũğrũğ'ukat puxim ip odaomũn owebe kawën idipat muwëğap puxim. Imënpit iba'ore cebe ip kawën idipat muwëğap mu'ũm ãm. Kawën idipat muwënuwënap i'ũm ġu. ¹⁰ Imëneju wetaxi jĩã ipiatpi'ajo am Deus emunaëhëyũ be kawën idipat a'ĩjo am. Wetaxi jĩã ixeyũ mutabut am Jesus Cristo kay. Deus ixeyũ dak idaxijo wuydaxijoap co'i. Deus dipap kuğ jeedop ip. Ixeyũ dak Deus xe jeedop wuyweju. Soat em wuyetait acesop cexe. ¹¹ Apën cuk adi oğuwënuwën ewebe iap waram ġuto oğuwën ewebe ġasũ dak. Iboap ekawën icëmãn.

Wuybu'u'ũm pima wuye'ũ ãm Cristo bikuyap tağ wuyekuap ojuy, ixe xe acesop wuyetait, i.

¹² Ipiatpi'ajo am wuyetaxi bima, ijodiacat kukukayũm acesop Cristo eju, i.

“Õn pit Cristo ebekit ġu,” i wuyju e'em pima, “Eyju dak webekitkiyũ ġu,” i je'e wuywebe ixe dak, i.

¹³ Wuyju ixe ekawën epereperem. Cristo bit ja'õmuwarururun ġu. Ixe soat em e'em apën cuk adi o'e'e iap tağ, i.

¹⁴ Owebe awëwëap cuy eğuwën ebekitkiyũ be gebum ip top am. Eğutaybitbin cuy ip.

— “Epeyewa'õxikxik ġu juy,” i õn e'em eywebe Deus topabe — i juy ece cebe ip.

Jewa'õxikxiğ pima ip ya'ĩjojmayũ buywatwan ġu ip—ixeyũ mubu'u'un acã jetabut am Jesus Cristo kay. ¹⁵ Soan ma ece Deus pe “Cũğ ma ën jekukum oxe” i'e am ewebe. Cũğ ma juy kapikpiğ eğuy esũsũnap puxim Deus pe ekapikap coan. Kawën icëmat cuy eğutaybitbin—Deus ekawën. ¹⁶ Te'e ma jewa'õxikxiğ ip adeayũ. Deus pit cekawën kay ġu ip. Ixeyũ ekawën coco'ukayũ biğ ma Deus kay ġu e'em. Jawa'õxikxiğ ġu juy eğuy ixeyũ

eju. ¹⁷ Ot'ũ'ũ wuyēn mu'ũmu'ũm. Imēnpuxim ixeyũ wuymutaybitbin pima wuyetabucap kuka o'ģu'ũm ip. Wuymubu'un kuka ip Cristo kay wuyetabut am. Himeneu ixeyũ'in Fileto dak. ¹⁸ Pũģpũģ itabucayũ'in ixeyũ ekawēn kay itabut o'e. Imēnpuye oibu'un ip Jesus kay. Jetabucap o'jepere ip e bewi itabidaoat puxim.

— Deus kuy itabucayũ'ũm'ũm o'ģuyu kabi kay — i napa ma e'em ip itabucayũ be. — Wuyiwat xeku — i napa ma e'em ip.

Imēn ip itabucayũ mu'ukpiceģēģēn Jesus kay. ¹⁹ Wuyju bit acejepere ģu wuyetabucap, kawēn cūģat kay wuyetabut puye. Cem ma uk'a muy buje, ya'at'et ģu. Imēnpuxim kawēn cūģat kay wuyetabun puje, acejere ģu dak. Deus ebekitkiyũ wuyju. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Wuykukukat itaybit abuyũ webekitkiyũ iam, i.

Wara'atup e'em:

“Deus ebekit ōn” i'e'e'ukat ikērēat mujurũģrũģap cuy jepere, i dak e'em Deus ekawēntup.

²⁰ Ya'ade opop ibubut mūn'a'a yabo'gat'a be—ibubut adeat tuk'a be. Ouro muģēģē'a opop, prata muģēģē'a dak, ip muģēģē'a dak, wuynōm muģēģē'a dak. Pũģpũģ'a kuģ ip soat kabia. Wara'at'a kuģ pit ip xipacat ebapuk puje acã, ya'ōbuyxiat ajēm puje acã. ²¹ Ikērēat mujurũģrũģap epere buje wuyju dak xipacat acẽsop wuykukukat Jesus xe.

— Obuywatwan cuy eģuy, xipacat ēn oxe buye — i je'e wuywebe. — Ococok cĩcã ekay — i je'e wuywebe, wuyaģuyisu buye, ikērēat mujurũģrũģap kuy acepere buye dak.

²² Yaypan'isuayũ etabikukuap kay ģu juy eģuy. Cũģ ma juy ejeku Deus etabutpe. Etabun cuy eģuy Jesus Cristo kay. Ikukpin cuy soat ejukuk. Kaba'ũm cuy eģuy warara'acat eju. Imēn ma jekukum ip—“Ocekukukat, ocebuywatwan cuy eģuy” i'e'e'ukayũ—Deus emu-muisunyũ. ²³ Ecekawēn ģu juy jewa'ōdawutwut'ukayũ eju, warēmtaģ ma kawēnwēn'ukayũ eju dak. Jawa'ōxixiģ acã ip. ²⁴ Wuykukukat buywatwat'ukat pit jewa'ōxixiģ ģu juy. Xipan cuy soat jukuk. Xipan ma juy soat mutaybitbin jeenuy. Yukpiceģēm ģu juy warara'acat jukuk. ²⁵ Wuymuymuy'ukayũ mukũyjobitbin pima, wuya'ōpuruģ ģu juy acekawēn ceweju ip. Ibuyxim cuy ip ajukuk. Guyjom paxi Deus ixeyũ ģubu'un ikērēat kay am. Ixeyũ aco'i ģutabun kawēn icēmat kay. ²⁶ Kuy bima ibiōģbuk kērēayũ kukukat ixeyũ o'jat puca buap puxim. Ibiōģbuk kērēayũ kukukat bikuyap taģ ip jekukum ģasũ. Gaxĩn ma aco'i ģuto ip yaģuysan. Ibu'un aco'i kuka ip ibiōģbuk kērēayũ kukukat a'ō kay nobano'abibubu bewi puca o'kap iat puxim.

3

¹ Amap kabia iba'ore jĩjã je'e itabucayũ be Deus ekawēn taģ jeku am adeayũ ikērēat ģujurũģrũģ puye. Gebum cuy eģuy iboap kay. ² Jewekay acã ģebum jeedop ip ijodiat. Itabikuku jĩjã jeedop ip dinheiro kay.

— Soat podi ma oca'ōbuyxi — i je'e ip napa ma. — Ka'ũmģu ocejo'iat ya'ōbuyxiat — i napa ma je'e ip.

Warara'acat ekawēn mukērērērēn jeedop ip.

— Ēn xipacat cĩcã — i'ũmģu je'e ip, warara'acat xipacat ūmũm ma'ģu cebe ip.

Kũyjobit ģu jeedop ip jebay a'ō kay, jexi a'ō kay dak. Ibuyxim ģu ip Deus jukuk. Ixe kay itabucayũ dak jukuk ip ibuyxim ģu. ³ Abu jukuk ikukpin? Ka'ũma ma. Ya'ōpuruģ ip soat jukuk. Warara'acat muymuyxi jeedop ip. Jewawēwēm ģu jeedop ip ikērēat kukap puxim. Dao ma ip etakomamãn. Xipacat kay ģu jĩjã jeedop ip. ⁴ Jebureyũ tujowat ip cekay itakomaayũ be yaoka am. Warēmtaģ ma jeku ip. Jewexe yoboģ cĩcãayũm jeedop ip. Deus mucokcok pin ģu jeedop ip—jewemucokcok pin acã.

⁵— Oceju dak Deus ebekitkiyũ — i napa ma je'e ip warara'acat pe.

Inaka itaybit ģu jeedop ip Deus a'ōbacaap kuk am. Deus bikuyap taģ ģu jeku ip—jebikuyap taģ acã. Ixeyũ burem ģu juy eģuy, ēn pit. ⁶⁻⁷ Ixeyũ'in aoyũ

muḡuykukukum—yaḡuy'ũmayũ muḡuykukukum. Ixeyũ aoyũ ikērēat mujurũḡrũḡ soat em.

— Ikērēat kuḡ oceju — i'e'em ip ixeyũ aoyũ.

Inaka ikērēat mujurũḡrũḡap epereperem ḡu ip. Iparara ip Deus ipiat supi'ajoat ocewebe iap puxim. Inaka kũyjobit pin ḡu ip Deus pe jedaxijoan. Jewexe ip kawēn icēmat kudadam. Jewexe jewemutaybitbin ip. Inaka itaybit pa'ore cebe ip kawēn icēmān. Imēnpuye imuḡuykuku'ukayũ ōmōm ixeyũ aoyũ duk'a be. Warēmtaḡ imutaybitbin ip.

— Ocekawēn taḡ cuy epeku eyejuap puxim ipiat'ajojoap kay — i'e'em ip cebe ip napa ma.

Imēn aoyũ muḡuykukukum ip kawēn icēmat tobuxikap puxim. ⁸ Moisés kawēn icēmat muwēnuwēn'uk osunuy Deus a'ōbi kuyje. Janes Moisés a'ō kayḡu jĩjā osunuy, Jambres tak. Kawēn icēmat kay ḡu jĩjā osodop ip. Imēnpuxim ixeyũ aḡokatkayũ warara'acayũ muḡuykukukum ixeyũ be kawēn icēmat kayap puxim. Yaḡuy'ũm ip. Jesus kay jetabucap ip o'jepere. Itabut'ũmat co'i ip Deus xe. ⁹ Soat em ḡu bit ijodiacat ḡuḡuykuku ip—xepxep kabia ā. Guyjom soat ijodiacat je'e cebe ip:

— Ajo am eyetaybit? Ka'ũma am ma! — i.

Imēnpuxim kuyjeayũ'ũm'ũm o'e Janes pe, Jambres pe dak.

¹⁰ Bekit, etaybit cĩcā apēn ōn jekukum iam, apēn ōn warara'acat mutaybitbin iam tak, apēn obikuy Deus bikuyap taḡ weku am iam tak. Etaybit apēn wetabut Jesus Cristo kay iam, apēn wuydiceḡēm ḡu ōn warara'acat kuḡ iam tak, apēn ikukpin warara'acat kuḡ ōn iam tak, apēn wetaxi ipiat'ajo am iam tak. ¹¹ Itabut'ũmayũ juk adi ikērēm okuk. Ipiat cuk adi o'supi'ajoat ip owebe. Ikērēm cĩcā juk adi ip okuk Antioquia ka be bima, Icônio ka be bima dak, Listra ka be bima dak. Ade em cuk adi ipiat osupi'ajojo. Wuykukukat Jesus pit odaxijo ixeyũ bui bewi. Etaybit iboam. ¹² Jesus Cristo eju mũḡ'i wuyeku am wuybikuy bima, itabut'ũmayũ ipiat supi'ajoat wuywebe, Deus ekawēn taḡ wuyeku am wuybikuy bima. ¹³ Biḡ ma ip ikērēat ḡujurũḡ xipat'ũmayũ—warēmtaḡ ijodiacat mutaybitbin'ukayũ. Warara'acat muḡuykukukukum ip jeku. Jewemuḡuykuku dak ip. ¹⁴ Ēn pit apēn ōn cuk adi emutaybitbin iap taḡ cuy ejeku—apēn wuybadipyũ juk adi emutaybitbin iap taḡ tak. Etaybit cĩcā icēmān oceju juk adi emutaybitbin iam. Imēnpuye ocekawēn kay etabun cĩcā juy eḡuy. ¹⁵ Bekin pin ma Deus ekawēntup coco'uk eḡuy. Etaybit oxe ekawēn. Ibodup cocom pima wuyetaybit acesop apēn Deus wuydaxijom Jesus Cristo kay wuyetabun puje iam. ¹⁶ Deus a'ōbi kuyjeayũ'ũm'ũm ixē ekawēntup o'tupmubararak—soatup. Iboaptup ekawēn xipat cĩcā kawēn icēmān wuymutaybit am. Xipat cĩcā ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ muḡuycũḡ ām ikērēat kay. Xipat cĩcā ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ mubikuy am ikērēat mujurũḡrũḡap epere am. Xipat cĩcā itabucayũ mukũyjo am Deus bikuyap taḡ jeku am. ¹⁷ Ibodupkuḡ pima wara'at kay ḡu je'e ip itabikuku Deus buywatwat'ukayũ. Soat kuḡ kuy ip. Ibodup kuḡ pima, iba'ore ḡu je'e ixeyũ be xipacat muḡē ām—iwarururuat muḡē ām.

4

¹ Deus etabun ḡasũ ōn awēm, Timóteo, Jesus Cristo etabun tak. Ixe Jesus Cristo apēn cuk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe—itabēḡayũ be, ce'ũ'ũayũ be dak. Ixe Cristo waram jajēm. Ipiat supi'ajoat ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ be ikērēat ip o'ḡujurũḡrũḡ iaptei. Xipacat pit je'ḡũm jebekitkiyũ be—xipacat mujurũḡrũḡ'ukayũ be xipacat ip o'ḡujurũḡrũḡ iaptei. ² Soat kukukan je'e ixeyũ eju—jebekitkiyũ eju. Imēneju Deus ekawēn cuy eḡuwēnuwēn soat pe. Cekawēn cuy eḡuwēnuwēn imuwēn pa'ore ewebe bima, imuwēn pa'ore'ũm pima dak. Warēmtaḡ ma ceku'ibiyũ juy eḡukorēmrēm.

— Ikērēat mujurũḡrũḡap cuy epeyepere — i juy ece cebe ip. — Eyetabun cuy Jesus kay — i juy ece cebe ip.

Eya'ōmucanucan cuy ip ixeyũ be cũḡ ma jeku am. Ekpicēḡē ḡu juy ixeyũ eḡutaybitbin.

³ Guyjom kawēn icēmat com ip ibu'un adeayũ. Jekpiwan ma ip jewemucokcoḡ.

Warēmtaḡ ma imutaybitbin'ukayũ tomuwã ip jemutaybit am. Ya'ĭjo pinap acã ip ḡuwēn cebe ip. ⁴ Kawēn icēmat a'ĭjojoap jepere ip. Warēmtaḡ e'e'ukayũ ekawēn kay acã je'e ip—aypapayũ'ũm'ũm ekawēn kay acã. ⁵ Ēn pit, Timóteo, aḡuysan cuy eḡuy warēmtaḡ ekuap puxim. Etaxim cuy eḡuy ipiatpi'ajojom pima. Kawēn idipat cuy eḡuwēnuwēn soat pe. Deus cuk enaē kapik am cebeam. Imēnpuye soat em cuy ixē beam kapikpiḡ eḡuy.

⁶ Ōn pit ḡaxīn ma oaoka ip. Apēn kuyje Deus etabutpe wūnca aokakakaap puxim ip oaoka. ḡaxīn ma ojēm ijodiwi kobe o'jenapōn iap puxim. ⁷ Sorara xipacat puxim ōn kapikpiḡ Jesus Cristo beam. Pūḡpūḡ daudau'ukayũ'in cedaḡ ḡu jedaudaum ip. Ixeyũ buxim ḡu ōn pit. Cedaḡ ma ojekuku—Deus ekawēn taḡ. Pūḡpūḡ ixeyũ'in taobu'u e'em ip jedau am. Ixeyũ buxim ḡu ōn pit. Obu'u ḡu oḡuy Jesus kay wetabut am. ⁸ Daudauat iwāt tumūntuptup mōḡmōḡ iwūncaat a be soat etabutpe. Soat etabutpe dak wuykukukat Jesus je'e owebe:

— Ēn xipat Deus xe ixē emucūḡ kuy buye — i.

Imēn ixē je'e waram jajēm puje—kūyjobit'ũmayũ be ipiat'ajoap kabia be. Wuykukukat cūḡ cīcã. Ixē wuyekukuap cocom—soat cocom.

— Eyju xipat Deus xe ixē eymucūḡ kuy buye — i je'e warara'acayũ be dak—ixē ajēmap wiwi'ukayũ be—jekayayũ be.

⁹ Bekit, ḡaxīn ma juy ejot ojom. ¹⁰ Kuy ip o'jēm oxewi oxe osodop'iaiyũ. Demas itabiku o'e ijodiat kay jebubun. Imēnpuye opere. O'ju Tessalōnica ka kay. Crescente o'ju Galácia eipi kay. Tito o'ju Dalmácia eipi kay. ¹¹ Lucas acã oxe jeenuy. Marcos cuy etakoy. Ixē juy etojot eweju okay don pima. Ixē xipat cīcã je'e obuywat am Deus ekapikap pe. ¹² Kuy Tíquico oḡuju Éfeso ka kay. ¹³ Weekabek cuk osuiwat Trôade ka be. Carpo duk'a be juk osuiwat. Ibo juy etojot don pima. Obubutup tak cuy etuptojot okay ixēemugēḡēdup.

¹⁴ Alexandre juk adi ikērēm cīcã okuk—icaat muḡēḡē'ukat—ferro muḡēḡē'ukat. Wuykukukat cuy ideida cebe warēmtaḡ okukapteim. ¹⁵ Ixē wuya'ōxixixixi jĭjã osunuy. Imēnpuye eday'em'um cuy eḡuy cekay ixē be ikērēm ekukap puxim.

¹⁶ César ebekitkit wap ōn jewedayoyom pima, ka'ũma ma o'e:

— Teku xipat cīcã—ikērēat o'ḡugē ḡu — i.

Soat ma ip oiwat. Ōn pit obu'u Deus pe “Ikērēat kuḡ cīcã eyju oxe, Palo epesuiwat puye” i'e am cebe ip. Imēnpuye:

— Bay, etakomãm ḡu juy cekay oiwat ma'ḡu ip — i ōn e'em Deus pe.

¹⁷ Ixeyũ ma juk opere. Wuykukukat pit oiwat ḡu. Oxe ma osunuy. Ixē obuywatwat'uk osunuy owebe Judeu'ũmayũ mukūyjo am kawēn idipan—soat em imukūyjo am. Ixē juk odaxijo leão buximayũ bui bewi—ika'uat puximayũ bui bewi. ¹⁸ Wuykukukat odaxijo ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayũ bui bewi—soat pui bewi waokaap puxim. Guyjom odujuu soat em jexe onuy am kabi be. Ixē soat ka watwak kukukan je'e.

— Ēn soat podi ma edipap kuḡ — i juy ace cebe—wuykukukat pe. Imēn cuy ace cebe.

¹⁹ Kato i juy ece soat pe—Priscila be, Áquila be dak, Onesíforo badipyũ be dak. ²⁰ Erasto Corinto ka be omuy. Trófimo juk osuiwat Mileto ka be iwātaxipi buye. ²¹ Ejot cuy okay ihi wap. Êubolo e'em: — Kato — i juy ewebe, Prudente dak, Lino dak, Cláudia dak, soat warara'acayũ dak—wuykitpitpiyũ.

²² Ōn kawēnwēn wuykukukat eju ewebeam.

— Bay, Timóteo a'ōmucanucan cuy eḡuy soat em — i ōn e'em cebe. — Bay, xipan cuy soat itabucayũ ejukuk — i ōn e'em Deus pe.

Ibūrũ ma.

TITO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Tito, ijidup mubararaḡ òn ewebeaptum. Òn Paulo. Deus buywatwat'ukat òn. Jesus Cristo emumuju òn. Ixe omujum Deus emunaēyū mutaybitbit am biḡ ma ip itabut am Jesus kay. Biḡ ma itaybit je'e ip kawēn icēmān. Biḡ ma Deus bikuyap taḡ jeku ip. ² Ixe bikuyap taḡ wuyju jekukum, soat em acesop wuyetait cexe iap wiwim puye.

— Soat em ma ip jeedop oxe itait — io'e Deus ipi muḡē'ūm awap.

Deus napapa'uk ḡu. ³ Imuwēḡat pin pima Deus kawēn idipat o'ḡuwēḡat soat pe ijodiat pe. Okpot kayayū soat em itait ip jeedop oxe iap ekawēn o'ḡuwēḡat. Òn tak ixe juk omuju iboap ekawēn muwēn ām ijodiat pe. Iboap ekawēn muwēnuwēn òn Deus a'ōbi. Ixe Deus wuydaxijo'ukat.

⁴ Tito, ijidup mubararaḡ òn ewebeaptum. Ēn okpot co'i Jesus Cristo kay wuyetabut puye.

— Bay, xipan cuy Tito ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe.

— Yaḡuymubabibin cuy eḡuy — i òn e'em cebe ip.

⁵ Òn exe bima wuyekapikap cuk aḡu'ūm ḡu. Imēnpuye juk òn eiwat Creta be—tip'aweroro be wuyekapikap mu'ūm ām. Itabucayū kukukayū juy etaē soat ka be aḡokaka be. Ixeyū juy etaē apēn cuk ocece ewebe iap taḡ. ⁶ Itabucayū kukukat cūḡ ma juy jeku soat etabutpe. Pūḡ kuḡ ma jetayxi kuḡ jeenuy. Ixe ipotpoyū dak cuy Jesus kay itabun jeedop ip. “Teipotpoyūku warēmtaḡ acā jekukum soat em” i wuyjuyū e'em pima, ixe juy etaē ḡu itabucayū kukukan. “Teipotpoyūku kūyjobit ḡu jebay a'ō kay” i'e'em pima juy ixe etaē ḡu. Imēn cuy itabucayū kukukat jeenuy. ⁷ Itabucayū kukukat Deus ekapikap kuḡ. Imēnpuye cūḡ ma juy jeku ip soat etabutpe jemuymuyap puxim.

— Warara'acat podi ma wa'ōbuyxi — i'ūmḡu juy je'e.

Soat em ḡu juy itapuruḡ jeku. Ika'o'on ḡu juy jeenuy. Dao ḡu juy itakomā je'e. Warara'acat muḡuykukukum ḡu juy jeenuy dinheiro bu am. ⁸ Powatwat cuy tujuōmōm jeduk'a be. Xipacat kay juy jeenuy. Jewawēwēm cuy jeenuy soat em cūḡ ma jeku am. Cūḡ ma juy warara'acayū jukuk. Deus ekawēn taḡ cuy jeku—soat ekawēn taḡ. Warēmtaḡ ḡu juy ip jewekuk. ⁹ Kawēn icēmat kay jījā juy jeenuy. Cūḡ cīcā ma wuywebe iboap ekawēn taḡ wuyeku am. Iboap ekawēn taḡ jekukum pima, Jesus emumutaybitbinap taḡ tak wuyju jekukum. Iboap ekawēn taḡ jekukum pima kawēn icēmān warara'acat mutaybitbin jeenuy. Ixeyū mucokcokcoḡ jeenuy jetabucap epereap puxim cebe ip. Kawēn icēmat kay'ūmayū dak imukūyjobitbin jeenuy ixeyū aḡuymuwarurun am.

¹⁰ Cūḡ ma juy jeku ip itabucayū kukukayū, ade opop puye Jesus ekawēn kay ibu'u'uyū. Pūḡpūḡ Judeuyū'in itabut o'e Jesus kay. Imēnpit:

— Wuyajoyū'ūm'ūm ekawēn taḡ cuy ajeku — i te'e ma e'em ip.

Warara'acat muḡuykukukum ip ibiwarēmtaḡ ma ip kawēnwēn puye. ¹¹ Ade jebadipyū mubu'u'un ip Jesus kay am, warēmtaḡ ma ip imutaybitbin puye. Ibisūsūn ḡu ip warēmtaḡ ma imutaybit am. Dinheiro bu ojuy am acā ip imutaybitbin. Imēnpuye juy ip eḡuymūḡ.

¹² — Creta eipi watwat dapxiyū — i juk o'e Creta eipi wat ma—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat. — Wuyjuyūm ḡu ip o'e—ika'ūayūm acā Creta eipi watwat — i juk o'e warara'acayū a'ījo. — Ibukapik'ūm ip — i juk o'e. — Jexat o am acā ip itaybit — i juk o'e. Imēn Creta eipi wat jebadipyū o'ḡuwēn. ¹³ Icēmān ixe juk o'e. Napa ḡu juk o'e. Imēneju a'ōpuruḡ cuy ip eḡukorem—imuḡuykuku'ukayū ekawēn kayayū. Jetabucap epereap puxim ip eḡukorēm. Ewebe ip imukorēm puje, biḡ ma ip je'e itabut Jesus kay. ¹⁴ Ibu'u' je'e ip jetabut am wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn kay—ijodiat ekawēn kay—kawēn icēmat kay'ūmayū ekawēn kay. ¹⁵ Xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū be xipacat tobuxik put soat pe.

Ikērēat mujurūgrūḡ'ukat pe bit xipacat tobuxik pa'ore soat pe—itabut'ūmayū. Itaybit ḡu ip apēn cedaḡ Deus xe iam, apēn cedaḡ ḡu iam tak. Ikērēat kay acā ip ḡebum.

¹⁶ — Ocetaybit Deus — i'e'em ip napa ma. Imēnpit Deus ebekitkit ekukuap taḡ ḡu ip jekukum. Soat kay ip itakoma. Kūyjobit'ūm cīcā ip Deus ekawēn kay. Iba'ore cebe ip xipacat mujurūḡ ām—pūḡ em tak ka'ūma.

2

¹ Ēn pit, bekit, ixeyū ekukuap taḡ ḡu juy ejeku. Kawēn cūḡān cuy Jesus ebekitkiyū eḡutaybitbin. Deus ekawēn cuy ixeyū eḡutaybitbin. ² Aypapayū juy eḡukūyjo.

— Eyetabikukum ḡu juy epesop — i juy ece cebe ip. — Eyetapuruḡ cuy epesop — i juy ece cebe ip. — Jewawēwēm cuy epesop cūḡ ma eyeku am soat em — i juy ece cebe ip. — Eyetabun cīcā juy epesop Jesus kay — i juy ece cebe ip. — Ikukpin cuy warara'acat epejukuk — i juy ece cebe ip. — Eybu'um ḡu juy epesop Jesus ekawēn taḡ eyeku am — i juy ece cebe ip.

³ Imēntak yabutbucayū juy eḡukūyjo, bekit.

— Deus kay jījāayū ekukuap taḡ cuy epeku — i juy ece cebe ip. — Eybureyū muymuy ḡu juy — i juy ece cebe ip. — Kawēdi kay ḡu juy epesop eyka'o'onap puxim — i juy ece cebe ip. — Yaypan'isuayū juy epeḡutaybin ixeyū be cūḡ ma jeku am — i juy ece yabutbucayū be. ⁴ — Xipan cuy eyitop epejukuk — i juy je'e ip. — Xipan cuy ey'iyū epejukuk — i dak.

Imēn yaypan'isuayū awēwēm cuy jeedop ip yabutbucayū.

⁵ — Jewawēwēm cuy epesop cūḡ ma eyeku am — i juy je'e ip yaypan'isuayū be. — Xipacat mujurūgrūḡ'ukayūm cuy epesop — i juy je'e ip. — Xipan cuy eyduk'a beayū epejukuk — i juy je'e ip. — Kūyjobin cuy epesop eyitop a'ō kay — i dak je'e ip.

Imēn cuy yaypan'isuayū ḡukūyjo ip yabutbucayū. Imēn ip imukūyjo buje, warara'acayū je'e ḡu:

— Deus ekawēn xipacat ḡu aco'i, cekawēn kayayū cūḡ ḡu jekukum puye — i.

⁶ Imēntak tapupuyū juy eḡukūyjo—yaypan'isuayū.

— Jewawēwēm cuy epesop cūḡ ma eyeku am — i juy ece cebe ip.

⁷ Ēn tak, bekit, xipacat mujurūgrūḡ'ukan cuy eḡuy warara'acat pe ekukuap co'i jeku am. Warara'acat mutaybitbin pima juy aḡuysan eḡuy. Kaypatpan ḡu juy eḡuy. Deus ekawēn eḡuwarururun ḡu juy. Cūḡ ma juy cekawēn eḡutaybitbin. ⁸ Cūḡ ma juy kawēnwēn'uk eḡuy ekay'ūmayū be ekawēn mukērērēnap puxim. Cūḡ ma ēn kawēnwēn pima, isūsūn jeedop ip wuymuymuy ām, ekawēnkērē'ūm puye.

⁹ Tei'ūma kapikpik'ukayū dak cuy eḡukūyjo, bekit.

— Kūyjobin cuy epesop eyekariwa a'ō kay — i juy ece cebe ip. — Eyekariwa bikuyap taḡ cuy epeku soat em — i juy ece cebe ip. — Jedede'ukayūm ḡu juy epesop eyekariwa kay — i juy ece cebe ip. ¹⁰ — Eyekariwa bubut cuy epetujupa'um ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — i juy ece cebe ip. — Xipan cuy eyekapikap kuḡ epesop — i juy ece cebe ip. — Xipan cuy epeyekapik eyekariwa beam — i juy ece cebe ip. — “Deus ekawēn xipacat cīcā ixeyū daxijojo'ukat ekawēn,” i je'e warara'acayū xipan eyekapikap co buje — i juy ece cebe ip.

¹¹ Gasū bit: — Soat kuḡ ōn xipan soat taxijo am—eydaxijo am — io'e Deus wuywebe. Imēnpuye, Tito, imēn cuy Jesus ebekitkit eyawēwē.

¹² — Okpot oe'ū ipiat'ajojoap kay eyejuap puxim — i'e'em Deus wuywebe. — Imēnpuye eyetabut'ūmap cuy epeyepere — i'e'em. — Deus kay'ūmayū emumutabikukunap cuy epeyepere — i'e'em. — Jewawēwēm cuy epesop soat em cūḡ ma eyeku am — i dak. — Cedaḡ cuy epesop ijodiat etabixe — i dak. — Wēkawēn taḡ cuy epeku soat em — i dak.

¹³ Imēn cuy ajeku Jesus Cristo ajēmap wiwim pima—wuydaxijojo'ukat ajēmap wiwim pima. Wuycokcok cīcā yajēmap wiwi am. Ixe ajēm puje soat ijodiatat je'e:

— Soat podi ma Deus ya'ōbuyxi — i. — Ka'ūmḡu ixē jo'iat idipat — i je'e ip. Ka'ūmḡu yajēmap kabia jo'iat idipat. Idip cīcā je'e. ¹⁴ Ixe Jesus Cristo jekpiwatpin ma oe'ū wuywebeam. Wuya'ōmucan am oe'ū wuywebe ikērēat muḡēap puxim. Wuymuisun am soat taḡ oe'ū. Jebekitkin wuy'e am oe'ū. Wuywebe xipacat mujurūḡrūḡ'ukayūm oe'ū.

¹⁵ Bekit, iboam cuy itabucayū eḡutaybin. Yawēwēm cuy ip eḡuy. Ikērēat mujurūḡrūḡ pima juy ip eḡukorēm. Jemupubutbunat ḡu juy cebe ip.

— Wa'ōbi ḡu ōn eyawēwēm—Jesus Cristo a'ōbi acā — i juy ece cebe ip.

3

¹ Tito, Jesus ebekitkiyū juy eḡukūyjo—exeayū.

— Kūyjobin cuy epesop wuyajecuḡap a'ō kay—ixē beam kapikpik'ukayū a'ō kay dak — i juy ece cebe ip. — Xipacat muḡē ām ixeyū be eydakoy buje, epeyekapik cuy cebeam ip — i juy ece cebe ip. ² — Warara'acat epejomuymuy ḡu juy — i juy ece cebe ip. — Kaba'ūm cuy epesop eyeweweju — i dak. — Xipan cuy soat epejukuk — i dak. — Eya'ōpuruḡ ḡu juy epesop—eya'ōdidim ma — i dak.

³ — Warara'acat podi ma oceju bit xipat — i'ūmḡu juy ace'e, kuy bima wuyju dak cuk adi wuyaḡuy'ūm ajop puye.

Kūyjobit'ūm cuk adi ajop warara'acayū a'ō kay—Deus a'ō kay dak. Ikērēat cuk adi aḡujurūḡrūḡ. Ajo wuyju imuḡē pin cīcā iat muḡēḡēm cuk adi ajop. Wuymucokcok am acā juk adi ajekuku. Ikērēm cuk adi warara'acat ajukuk. Warara'acat ekawēn mukērērēnxi ajop. Wuyetabikuku ajop warara'acat kay. Wuykay itakomama juk adi osodop ip warara'ayū. Wuyju dak ixeyū kay wuyetakomama juk adi ajop. ⁴ Deus pit wuydaxijojo'ukat. Apēn wuykukpin cexe iap o'ḡubapuk wuywebe. Apēn xipan wuykukpin iap tak o'ḡubapuk wuywebe. ⁵ Iboap mubapuk puje juk wuydaxijo. Ixe juk wuydaxijo xipacat aḡujurūḡrūḡ puye ḡu, cūḡ ma ajekuku buye ḡu dak. Ixe juk wuydaxijo, wuykay itabotaidabotbot puye acā. Ibiōḡbuk cuk wuymuisun soat taḡ. Kuy bima wuyebay ebekitkin ajop. Gasū bit waram wuykapap puxim Deus ebekitkin acesop. Kuy bima ikērēat kuḡ ajekuku. Gasū bit Deus biōḡbuk wuymuisusun. Wuybinūnisu ḡasū. ⁶ Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe. Tacup ḡu osunuy iūm ām wuywebe. O'ḡuōm wuywebe Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye—wuydaxijojo'ukat oe'ū buye. ⁷ Ixe jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe cūḡ ma jexe wuyeku am. Deus soat podi ma wuykuḡ xipan. Ixe wuymucūḡucūḡ.

— Cūḡ ma eyju oxe — i'e'em ixē wuywebe. — Soat em epesop oxe eyetait — i'e'em wuywebe.

Iboap wiwim cīcā wuyju. ⁸ Icēmān ōn eymutaybitbin.

Kuy ōn awēwē iap cuy eḡuwēnuwēn wuykitpitpiyū be—Deus kay itabun'ibiyū be. Xipacat mujurūḡrūḡ cuy jeedop ip soat em. Xipacat mujurūḡrūḡ pima, warara'acayū buywatwan jeedop ip. Xipat tak je'e Deus xe. ⁹ Warara'acayū te'e ma jewa'ōxikxiḡ. Te'e ma ip wuydobuyū'ūm'ūm putet muwēnuwēn. Jawa'ōdawutwun e'em ip. Moisés ekawēn a'ōxikxiḡ e'em ip. Te'e ma wuyju ixeyū ekawēn cocom. Te'e ma ip kawēnwēn. Ecekawēn ḡu juy ixeyū eju. ¹⁰ Warara'acayū warēmtaḡ itabucayū mutaybitbin. Itabucayū mubu'u'un ojuy ip ixeyū be wara'at taḡtaḡtaḡ ma jekawēn ām. Ixeyū juy eḡukorēm.

— Warēmtaḡ imutaybitbinap cuy epeyepere — i juy ece cebe ip.

Warēmtaḡ imutaybitbinap epere'ūm pima, waram cuy ixeyū eḡukorēm. Xepxep em ixeyū eḡukorēm. Warēmtaḡ imutaybitbinap epere'ūm pima, ceweju ḡu juy ip ejeku.

¹¹ Etaybit ikērēat mujurūḡrūḡxi ip iam. Deus ekawēn kay ḡu jījā ip. Ikērēat mujurūḡrūḡ acā ip. Ixeyū dak itaybit iboam.

¹² Ártemas cuy oḡuju ekay. Ixe mujum'ūm pima, Títiquo juy oḡuju. Ekay yajēm puje, dao juy eju Nicópolis ka kay odopabijuk am. Ibo ka be ihi oḡukap. ¹³ Warara'acat

a'õbuywatwat'ukat Zenas je'jẽm exewi ġuyjom, Apolo dak. Ibuipuġ ġu juy ixeyũ eġujẽm. Iũm pucat cuy eġũm cebe ip cum pima. ¹⁴Itabucayũ mukũyjojom cuy eġuy.

— Xipacat mujurũġrũġ cuy epesop — i juy ece cebe ip. — Eybubut'in cuy epeġũm ikuġ'ũmayũ be — i dak. — Warẽmtaġ ġu juy epeku — i dak. — Eybu'um ġu juy epeyekapik — i juy ece cebe ip.

¹⁵ Soat oxeayũ kato mujujum ekay. Õn tak kato mujujum soat pe itabucayũ be—wuybureyũ be.

— Bay, xipan cuy Titoyũ ejukuk — i õn e'em Deus pe.
Ibũrũ ma.

FILEMOM BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Filemom, ijjudup mubarararağ òn ewebeaptum. Òn Paulo. Daomũnmũnap'a be òn, Jesus Cristo muwẽnuwẽn cuk adi ojekuku buye. Wuykitpit Timóteo omuy oxe. Otupmuju ewebeaptum, Filemom, eduk'a be je'aweroro'ukayũ beaptum tak—itabucayũ beaptum. Otupmuju wuyixĩt Áfia beaptum tak. Arquipo beaptum tak otupmuju—oweju Jesus Cristo beam kapikpik'ukat peaptum. Ekukpin cĩcã ocexe. Ën kapikpiğ oceweju kawẽn idipat muwẽnuwẽn.

³ Deus wuyebayat. Jesus Cristo wuykukukat. Ixeyũ eju òn kawẽnwẽn ewebeam.

— Bay, xipan cuy Filemom ejukuk — i òn e'em cebe. — Yağuyumubabibin cuy eğuy yağuybabi'ũmap puxim — i òn e'em cebe.

⁴⁻⁵ Filemom, soat em warara'acayũ e'em owebe: Ixe Filemom itabut cĩcã wuykukukat Jesus kay — i. — Ixe xipan Jesus ebekitkit kuğ — i dak. Imẽnpuye òn kawẽnwẽn Deus eju ewebeam.

— Bay, ãn xipat cĩcã — i òn e'em. — Filemom buywatwan cuy eğuy — i òn e'em. — Ibadipyũ buywatwan tak cuy eğuy — i òn e'em cebe.

⁶ Wuyağuywağõm wuyju e'em, pũğ kay wuyetabut puye—Jesus Cristo kay. Imẽnpuye:

— Bay, ocemutaybin cuy ece ade jĩjã xipacat pupum eyju Cristo eju mũğ'i eyju buye iam — i òn e'em Deus pe.

Biğ ma juy iboam wuyetaybin ace'e. ⁷ Okitpit, ocokcok cĩcã. Wa'õca jĩjã dak oce, Deus ebekitkit ikukpin exe buye, ãn xipat oxeyũ kuğ puye dak. Ën soat Deus ebekitkit mucokcokcoğ.

⁸ Obure, cũğ ma kuka o'e owebe “Kũyjobin cuy eğuy wa'õ kay” i'e am ewebe, Cristo kay wuyetabut puye.

— Kũyjobin cuy eğuy wa'õ kay — i'ũmğu òn pit e'em ewebe, ⁹ wuyewewekuğ wuykukpin puye. — Ekpiwan ma ecekũyjobin wa'õ kay, kũyjobit pin pima acã — i òn pit e'em ewebe.

Imẽn òn e'em ewebe Cristo a'õbi ma'ğu òn. Daomũnmũnap'a be òn ġasũ, Jesus Cristo muwẽnuwẽn cuk adi ojekuku buye. ¹⁰ Onésimo awẽğ muwẽn òn ġasũ ewebe. Òn daomũnmũnap'a be bima, ixe Onésimo itabut o'e Jesus kay, Jesus oğuwẽn cebe buye. Imẽnpuye ixe okpot co'i. ¹¹ Kuy bima ixe Onésimo xipat ġu osunuy exe. Kũyjobit'ũm osunuy a'õ kay. ġasũ bit xipacan o'e wuyxe.

¹² Ixe ikukpin cĩcã oxe. Inaka oğuypit ekay. ¹³ Obikuy oce oxe ma jeenuy am obuywacan edieğ, òn daomũnmũnap'a be bima.

¹⁴ — “Ãğ jeenuy exe ebuywatwat'ukan,” i juy ece owebe — i'ũmğu òn pit e'em ewebe. Obu'u ewebe ixe be obuywacan ebu'u bima. Ebikuy bima acã ixe be obuywacan ece. Ebikuy bima acã oxe jeenuy.

¹⁵ Ixe Onésimo ade kabia ġu osunuy wũy ma ewi. ġasũ bit aco'i soat em jeenuy exe ekay cepit puje. ¹⁶ Ewebe tei'ũma kapikpik'ukat osunuy kuy bima. ġasũ bit ekipit ma ixe, Cristo kay itabut puye. Ikukpin oxe ma. Exe bit ibodi ma ikukpin je'e ewebe kapikpiğ puye, wuykukukat kay itabut puye dak.

¹⁷ — Paulo obure jĩjã — i ãn e'em pima, ixe Onésimo juy etujuõm edukã be ewebe odujuõmap puxim. ¹⁸ Ixe juk adi ebubut'in o'tujupa'um pima, exe cewero bima dak, iboap cuy eğubararak taperadup pe. Ceweroam ġu je'e—weweroam acã. ¹⁹ Guyjom òn ma ixe eweroap oteida ewebe. Paulo òn. Òn ma oteida iaptup mubarararağ òn ewebeaptum. Jesus Cristo kay mo etabut eğuy kawẽn idipat oğuwẽn ewebe buye. Imuwẽn'ũm pima kajuk etabut ġu eğuy. Soat em etabẽğ eğuy Deus xe iap oweju eweroap

co'i. Gebum cuy eḡuy iboap kay. ²⁰ Imēnpuye, okitpit, xipan cuy Onésimo ejukuk wuyetabut wuykukukat kay buye. Xipan cuy etujuõm eduk'a be omucokcok am.

²¹ — Xipan cuy Onésimo ejukuk — i juk oce ewebe, Filemom. — Imēnpit wekawēn podi ma xipan ixe jukuk — i õn e'em owebe ma ijudup mubarararaḡ pima.

²² Gaxĩn ma aco'i Deus omudot eykay, “Paulo juy eḡudot ocekay,” i'e'em eyju cebe buye. Imēneju:

— Eduk'a juy eyamuxipan owebeap'am oxecap'am — i õn e'em ewebe.

²³ Epafraſ kato mujum ewebe. Ixe Epafraſ tak taomũnmũn, oweju Jesus Cristo muwēnuwēn cuk adi oeku buye. ²⁴ Obureyũ kato io'e ip eywebe soat pe—Marcos, Aristarco dak, Demas tak, Lucas tak.

²⁵ — Ocekukukat, xipan cuy Filemom ejukuk — i õn e'em Jesus Cristo be. Ibũrũ ma.

JUDEUYŪ BEAPTUP CARTADUP

¹ Kuy bima juk adi Deus jekawēn muwēnuwēn'ukayū o'gudodot ipi kay jekawēn muwēn ām wuydobuyū'ūm'ūm pe—Judeuyū be—kuyje itabucayū be. Soat pucet ġu o'ġuwēn jekawēn—i'in ā. Ade em ma juk adi o'ġuwēnuwēn cebe ip. Wara'at taġtaġtaġ ma o'ġuwēnuwēn cebe ip. ² Gasū bit jekpot ma o'ġudot wuykay jekawēn muwēn ām wuywebe. Jekpot eju Deus soat o'ġuġē—ipi, kabi dak. Jekpot eju dak koato o'ġuweġūn, ihi dak. Ixe juk jekpot o'taē soat kukukan—ipi juayū kukukan, kabi beayū kukukan tak. ³ Deus idipap co'i ipot tak idip. Deus a'ōbuyxi jo'i ma ixe dak ya'ōbuyxi. Deus co'i ma ipot tak. Ixe a'ōbi soat opop jemuymuyap pe—kabi daġat, ipi daġat tak, ixe ya'ōbaca buye. Ikērēat o'ju'uk soat pewi ipi juayū bewi. Soat taġ ip o'ġuisun. Imuisun ip puje, oabik Deus xe kabi be. Oabik Deus aġuywaġōm soat kukukan. Ixe Deus soat podi ma ja'ōbacaap kuġ.

⁴ Deus jekpot o'jomuy jekawēn tojtjt'ukayū bodiam ya'ōbacaam. O'jomuy ya'ōbuyxiam kabi bewi ajēmjēmayū bodi ma. Jesus Deus ipot. Imēnpuye:

— Jesus putet soat putet podi ma ibutetpuyxi — i'e'em Deus soat pe wuywebe.

⁵— Ēn okpot. Ōn ma ebay oce ġasū — i juk o'e Deus jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā.

Waram pima:

— Ōn ma ebay oce, okpot ece'e — i juk o'e Deus jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā.

⁶ Deus jekpot mudon pima ipi kay, koapat osunuyiat mudon pima:

— Soat wekawēn tojtjt'ukayū juy je'e okpot pe “Ēn xipat cīcā ocewebe,” i — io'e Deus soat pe.

⁷ Jekawēn tojtjt'ukayū muwēnuwēn pima:

— Wekawēn tojtjt'ukayū mujujum ōn kabido jo'i. Wa'ōbuywatwat'ukayū mujujum ōn daxae jo'i — i'e'em Deus.

⁸ Imēnpit:

— Deus, ěn ma soat taġacat kukukan ecesūy — i'e'em Deus jekpot pe. — Ēn soat kukukat iap i'ūm ġu. Cūġ ma ixeyū kukukan ecesūy — i'e'em cebe—jekpot pe. ⁹ Ajo cūġ ma iap kay jījā ěn, i. Ajo ikērēat iap kay bit etakoma, i. Imēneju kuy juk ōn enaē soat taġacayū kukukan, i. Deus ōn, i. Ebay ōn, i. Kuy juk ōn emuy ebureyū bodi ma a'ōbuyxian, i.

Imēnpuye ecokcok cīcā, i.

Imēn Deus jekpot muwēnuwēn o'e.

¹⁰ Imēntak jekpot o'ġuwēn: Kariwa, ka'ūmġu bima ěn cuk adi ipi eġuġē, i. Ebum ma juk adi kabi eġuġē, i. ¹¹ Ipi i'ūm, kabi dak i'ūm ma, i. Ēn pit ece'ūm ġu, i. Soat em ma ěn pit etabēġ ecesūy, io'e Deus jekpot pe, i. Ipi iokok je'e, kabi dak. Wuydoti iokokat puxim je'e ip, i. ¹² Wuydoti mu'adabocap puxim ipi eceġu'adabot, kabi dak, i. Wuyju wuydoti iokokat xixiġ iisuat pu am, i. Imēnpuxim wara'at eipi eceġuġē ijop eipi dieġ, i. Kabi dak wara'at ma eceġuġē ijop tieġ kabi dieġ, i. Jajoren ġu ěn pit. Ibit ma ecesūy soat em ma, i.

Imēn Deus o'e jekpot muwēnuwēn.

¹³ Ekay itakomaayū a'ōbacaap oġu'ūm, i. Kūyjobin jeedop ip a'ō kay, i. Ēn ixeyū kukukan e'emap wiwim pima oxe mabuk ecesūy, i. Xik'i juy eġuy oxe, i.

Imēn Deus o'e jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā. Pūġ em tak o'e ġu ma jekawēn tojtjt'ukayū be. ¹⁴ Cekawēn tojtjt'ukayū ibiōġbuk acā—kabi bewi

ajēmjmēmayũ. Soat ip kapikpiḡ Deus peam. Deus ixeyũ mujujum ḡuyjom taxijo'iaiyũ buywacam.

2

¹ Imēneju wuyetabun cīcā juy ajop iboap ekawēn kay wuyetabucap epereap puxim. Kuy bima juk adi kawēn icēmat aya'ļjojo. Iboap ekawēn kay wuyetabucap epere buje bit, warēmtaḡ ma kuka ajeku kobe o'jenapōniat puxim—uhuiat puxim. ² Deus ekawēn tojtjot'ukayũ juk adi cekawēn o'ḡuwēnuwēn kuyje—kabi bewi ajēmjmēmayũ. Ixeyũ ekawēn icēmat.

— Kūyjobin cuy epesop ixeyũ ekawēn kay — i juk o'e Deus kuyjeayũ be.

Imēnpuye Deus ipiat o'supi'ajojoat jekawēn kay kūyjobit'ūmayũ be kūyjobit'ūmapteim. Ipiat o'supi'ajojoat jekawēn mupubutbut'ukayũ be dak jekawēn mupubutbucapteim.

³ Apēn Deus wuydaxijojom iap soat podi ma idip. Wuybu'u ixē be wuydaxioan pima bit, wuyenapōn pa'ore ace'e ipiatpi'ajoap puxim. Wuykukukat Jesus koap ma o'e:

— Eyetabun pima, Deus jeydaxijo — i.

Guyjom ixē ekawēn coco'ukayũ kuy juk cekawēn o'ḡuwēn wuywebe.

— Icēmān xeku e'em eywebe — i juk o'e ip wuywebe. ⁴ Deus tak o'e wuywebe:

— Icēmān ip wekawēn muwēnuwēn eywebe — i.

Ixe ja'ōbacaap o'jomōḡmōḡ cebe ip—jekawēn coco'ukayũ be. Imēnpuye Deus a'ōbacaap o'ḡubapukpuk ip adeayũ etabun. Wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk ip adeayũ etabun. Ka'ūma ma buk ajojojoiat tak o'ḡubapukpuk ip Deus a'ōbi. Deus jekpiwatpi ma jebiōḡbuk emumuūm o'ḡu'ē'ē'ē cebe ip. Ibiōḡbuk xipacat emumuūm o'ḡu'ē'ē'ē.

⁵ Guyjom Deus wara'at ma ipi ḡuḡē iisuat. Ibo eipim omuyku iap muwēnuwēn oceju eywebe.

— Eyju ma ipi iisuat kukayūm epesop — io'e Deus jekawēn tojtjot'ukayũ be ḡu—jebekitkit pe acā. ⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus, soat em ēn ḡebum ijodiacat kay, yopīt ma'ḡu ip, i. Ya'ōbuyxi ḡu ip, i. Inaka ēn cekay ip aḡ, i. ⁷ Deus, kuy juk ipi juacayũ ejomuy ekawēn tojtjot'ukayũ josū'iaiyūm, i. Darem ma ip jeedop ixeyũ josū'iaiyūm, i. Kuy juk ixeyũ ejomuy idipap kukayūm ipi kukukat puxim, ya'ōbuyxiayūm tak, i. ⁸ Ixeyũ be juk a'ōbacaap eḡūm soat taḡacat kukayūm, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup.

— Soat taḡacat kukayūm jeedop ip webekitkit — io'e Deus ibodup pe.

Gasū bit ijodiat soat ḡu ikukukan—Deus emumuḡē kukukan. Ixeyũ soat kukukan iap ma ajojojo ḡu buk. ⁹ Jesus pit kuy ajojojo. Deus xe ikukpin cīcā osodop ip ipi juacayũ. Imēnpuye Deus Jesus o'jomuy jekawēn tojtjot'ukayũ josū'ian. Darem ma osunuy ixeyũ josū'ian ḡuyjom je'ũ ām soat peam ipi juayũ beam. Gasū bit ka'ūmḡu Jesus co'iat ya'ōbuyxiat. Ka'ūmḡu ixē jo'iat idipat. Ka'ūmḡu ixē jo'iat, ixē oe'ũ soat peam puye. ¹⁰ Deus a'ōbi soat kake ipi daḡacat, kabi daḡacat tak. Soat kake ixē dipap mubapuk am soat pe. Ixe ibikuy jļjā soat jebekitkit pe jedipap kuk am.

— Okpot pe ipiat'ajo buje acā ipi juacat taxijo but je'e — io'e Deus jewebe ma.

Imēnpuye ibikuy osunuy ipiatpi'ajoan jekpot pe. E mukacūḡcūḡat puxim Jesus cucum koap kabi kay jemudaxijojoyũ wap. Ipi juacayũ kukukayūm jeedop ip Jesus eju ixē emudaxijojoyũ.

¹¹ Ixe Jesus ikērēat uk'uḡ ijodiacat pewi. Imuisusun ip. Ixe ebay cemumuisunyũ ebay dak. Pūḡ ma ixeyũ ebayat. Imēnpuye Jesus isūsūn ḡu “Eyju okitpitpiyũ” i'e am ijodiacayũ be, jemumuisunyũ be. ¹² Imēn e'em Deus ekawēntup:

Bay, jemuwēn ōn okitpitpiyũ be, i'e'em Deus pe. Ēn soat podi ma a'ōbaca iam jebibododon oce a'ōkayayũ be wa'ļjo am, i.

¹³ Wara'atup e'em:

Õn pit wetabut oce cekay, i'e'em ixē. Ijocē ma õn webekitkit kuḡen ma juk eḡm owebeiayũ kuḡ, i dak e'em ixē Deus pe.

¹⁴ Deus ebekitkiyũ ijodiacayũ ijebit taḡ toyteyayũ. Imēnpuyē Jesus tak ijodian o'e cebuxim ip. Ipi juan o'e ḡuyjom je'ũ am. Oe'ũ ibiõḡbuk kērēayũ kukukat a'õbacaap mu'ũm am. Ibiõḡbuk kērēayũ kukukat wuy'ũap mupararurun. ¹⁵ Tei'ũma kapikpik'ukat iparara jĩjã jekariwa buxim iap puxim wuyju dak wuyparara wuyē'ũap puxim. Jesus pit oe'ũ wuypararap mu'ũm am. ¹⁶ Jesus ipi juan o'e Deus ekawēn tojtjot'ukat taxijo am ḡu—Abraão naxeḡebitbit taxijo am acã. Imēntak e'em Deus ekawēntup. ¹⁷ Jesus kuy juk jekitpitpiyũ buximan o'e Deus bikuyap taḡ. Ixeyũ buximan o'e cekay ip aḡ am paĩ yoboḡat puxim. Ixeyũ buximan o'e xipan ixeyũ kuk am, cedaḡ ma kapik am Deus peam tak. Ixeyũ buximan o'e Deus pe ikērēat'ukan ixeyũ bewi. ¹⁸ Jesus ipiat o'supi'ajojo wuybuxim. Satanás te'e ma ikērēat muḡēap ojuy osunuy Jesus pe, wuywebe ikērēat muḡēap ojuy buxim. Imēnpuyē ixē itaybit wuybuywat am Satanás ikērēat muḡēap ojuy wuywebe bima.

3

¹ Okitpitpiyũ, ḡebum cuy epesop Jesus kay. Eyju okitpitpiyũ wuyetabut Jesus kay buye. Wuyetabucap muwēnuwēn wuyju warara'acayũ be. Deus cuk wuynaē jebekitkiyũm. Deus Jesus cuk o'taē wuyepaĩ yoboḡan. Imēneju Jesus kay juy ḡebum epesop. ² Deus cuk ixē o'taē jebekitkiyũ kay aḡ am. O'taē jebekitkiyũ epaĩm yoboḡan. Jesus cedaḡ ma jekapikap kuḡ osunuy ixeyũ kay aḡ. Ixe buxim Moisés dak cedaḡ ma jekapikap kuḡ osunuy Deus ebekitkiyũ kay aḡ. ³ Uk'a muymuyat uk'a beayũ bodi ma ya'õbuyxi. Imēnpuxim Jesus ya'õbuyxi Moisés bodi ma. Imēnpuyē cedaḡ cĩcã wuywebe kūyjobit am Jesus a'õ kay Moisés a'õ kayap podi ma. ⁴ Soat uk'a ijodiat emuamuy'a. Soat pit Deus emumuḡē. ⁵ Moisés cedaḡ ma osunuy jekapikap kuḡ. Cedaḡ ma osunuy Deus ebekitkiyũ kuḡ. Jekpiwan ma kapikpik'uk osunuy. Apēn Deus je'e ḡuyjom iap muwēnuwēn'uk osunuy cebe ip Moisés ma. ⁶ Cristo bit Deus ipot. Deus ebekitkit kukukat ixē—wuykukukat. Ixe cedaḡ ma wuykuḡ. Wuya'õca e'em pima, cebekitkiyũm acesop. Wuycokcoḡ ma soat em Deus xe acesop iap wiwim pima dak.

⁷ Imēn kuyjeat e'em Deus biõḡbuk a'õbi: Gasũ eywebe Deus a'ĩjo buje, ⁸ Kūyjobin cuy epesop ixē a'õ kay, i. Kūyjobit'ũm cĩcã osodop ip Deus a'õ kay eydobuyũ'ũm'ũm, i. Ya'õ kay ḡu ip o'e, i. Uk'a'ũmat taḡ jekukum pima, “Wuyju ikērēat muḡēḡēm pima dak, Deus ideida ḡu wuywebe,” i te'e ma o'e ip Deus puyxijom, i.

⁹ Quarenta koato bun wa'õbacaap mubapukpuk'uk oḡuy itabutpe ip, i'e'em Deus, i. Imēnpit “Xipan ḡu ēn ocekuḡ,” i napa ma e'e'uk osodop ip owebe eydobuyũ'ũm'ũm, i. “Oceju ikērēat muḡēḡēm pima dak ēn ideida ḡu ocewebe,” i napa ma e'e'uk osodop ip owebe obuyxijom, i'e'em Deus, i. ¹⁰ Imēneju wetakoma jĩjã juk adi oce cekay ip, io'e Deus, i. Ikērēat kay acã ip osodop jewaḡuyḡuy, i'e'em Deus, i. Itaybit ḡu ip osodop oem, i. ¹¹ Imēneju wetakoma jĩjã juk adi oce cekay ip, i. “Jeõm ḡu ip okay jebodoy am—pũḡ tak ka'ũma ma,” i juk oce owebe ma wetakomaap pibun, i.

Imēn Deus e'em.

¹² Okitpitpiyũ, eyday'em'um cuy epesop eyewewekay eywebe eyetabucap epereap puxim! Deus kay eybu'u bima soat em itaicat kay, ikērēat kay acã juy epesop ḡebum. Eyetabut ḡu epesop cekay. Warara'acat a'õ kay acã epesop kūyjobit. Ixe a'õ kay bit kūyjobit ḡu epesop. ¹³ Soat kabia jewa'õmucanucan cuy epesop eyewemuḡuykukuap puxim ikērēat muḡēap puxim tak; eyetabut'ũmap puxim tak; eybu'uap puxim tak Deus kay.

— Gasũ ma kūyjobin cuy epesop — i juk o'e Deus wuydobuyũ'ũm'ũm pe.

— Gasũ — i'e'em Deus wuywebe dak.

Wuywebe “gasũ” i'e'em pima, jewa'õmucanucan cuy epesop eywebe eyetabucap epereap puxim. ¹⁴ Wuyetabun'isum cuk adi wuyetabut cĩcã ajop Cristo kay. Ixe kay wuyetabucap epere'ũm pima ixe bureyũm acesop.

¹⁵ Imẽn e'em Deus ekawẽntup: Gasũ eywebe Deus a'ĩjo buje, kũyjobin cuy epesop ixe a'õ kay, i. Eydobuyũ'ũm'ũm puxim ġu juy epesop kũyjobit'ũmap kuġ, i.

¹⁶ Deus a'õ o'ya'ĩjojo ip Egito eipi bewi Moisés emumujẽmyũ. Inaka kũyjobit'ũm cĩcã osodop ip ya'õ kay. Oibu'un ip cekay. ¹⁷ Ibun cĩcã Deus itakoma osunuy cekay ip—40 koato bun. Itakoma osunuy ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukayũ kay, uk'a'ũmat taġ oe'ũ'ũ'iyũ kay.

¹⁸— Ka'ũma'in ma ey'in jeõm okay jebodoy am — i juk o'e Deus cebe ip—kũyjobit'ũmayũ be.

¹⁹ Imẽneju wuyetaybit iõm pa'ore o'e cebe ip Deus o'ġuwẽn ipi iat eipi be, itabut'ũm ip puye iam.

4

¹ Deus kuy juk o'jewa'õmudot wuykay.

— Epeõm cuy okay jebodoy am — i juk o'e wuywebe.

Wuyday'em'um cuy ajop wuyewewekay kũyjobit'ũmap puxim—wuyõm'ũmap puxim cekay. ² Wuyju dak kuy kawẽn idipat aya'ĩjojojo apẽn wuydobuyũ'ũm'ũm o'ya'ĩjojo iap puxim. Deus ekawẽn o'ya'ĩjojo ip. Imẽnpit te'e ma o'ya'ĩjojo ip itabut'ũm puye. ³ Wuyju bit wuyetabut. Imẽnpuye aceõm Deus kay jebodoy am. Imẽn cuk Deus o'e:

Wetakoma juk adi oġuy cekay ip, i “Jeõm ġu ip jebodoy am oxe,” i juk oce owebe ma wetakomaap pibun, i.

Ipi muġẽ buje, Deus jekapikap o'jepere. Inaka:

— Jeõm ġu ip jebodoy am oxe — i juk o'e ixeyũ muwẽnuwẽn—kũyjobit'ũmayũ muwẽnuwẽn.

⁴ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Seis kabia kap puje, Deus o'jebodoy jekapikap epere buje, i.

⁵ Waram pima dak imẽn ma o'e: — Jeõm ġu ip jebodoy am oxe—pũġ tak jeõm ġu — i.

⁶ Koap kawẽn idipat o'ya'ĩjojo'iyũ oõm ġu jebodoy am Deus xe itabut'ũm ip puye. Imẽnpuye warara'acayũ jeõm jebodoy am cexe.

⁷— Gasũ ma kũyjobin cuy epesop — i juk o'e Deus Moisés ebekitkiyũ be—uk'a'ũmat taġ jekuku'ukayũ be.

Imẽnpit kũyjobit'ũm osodop ip. Imẽnpuye ade koato kap puje Deus wara'at kabia o'ġuweġũn warara'acat mukũyjobinap ojuy.

— Gasũ bit cuy kũyjobin epesop — i ġuto o'e waram warara'acayũ be—Davi ebekitkiyũ be.

Davi dak iboap ma o'ġuwẽn Deus a'õbi jebekitkit pe. Imẽn e'em Davi emudup-mubararaktup:

Deus a'ĩjo buje, kũyjobin cuy epesop ya'õ kay, i.

⁸ Josué Deus ebekitkit o'tujuõm ġu jebodoy am Deus xe. Josué be ixeyũ dujuõm puje, Deus kuka juk wara'at kabia o'ġuweġũn ġu ixeyũ õmap kabiam. ⁹ Imẽneju:

— Epeõm cuy jebodoy am oxe — i mabuk e'em Deus jebekitkit pe.

Cebodoy but cebe ip apẽn seis kabia kap puje Deus o'jebodoy iap puxim. ¹⁰ Jebodoy am Deus xe wuyõm puje, wuyju dak wuyekapikap acejepere apẽn Deus jekapikap o'jepere iap puxim.

¹¹⁻¹³ Ga'a juy aõm cekay. Soan cuy ace wuyebodoy am Deus xe! Deus ekawẽn itaicat puxim, ya'õbacaat puxim tak. Pajam soat takatkan wuyju—xepxep kadi tũybibian. Pajam wuyju iẽn'uk'uġ tao bewi. Taobapuk e'em wuyxe iẽn'uk puje. Deus ekawẽn paja buxim—xepxep kadi tũybibiat puxim. Deus ekawẽn co buje, apẽn wuyju jewaġuyġuy iap ibapuk e'em wuyxe, apẽn wuybikuy iap tak. Soat imunẽn pa'ore bit Deus pe ijõ'ũmap puxim. Soat ibapuk cĩcã cexe cemumuġẽġẽyũ. Ixe soat cocom. Ixe wuyekukuap

cocom, wuyağuy jojom tak. Ixe be acã apên cuk adi ajekukukuiap aceğuwên. Imêneju wuydobuyũ'ũm'ũm puxim ġu juy ajop! Kũyjobin cuy ajop Deus xe wuyõm'ũmap puxim.

¹⁴ Imêneju wuybu'um ġu juy ajop wuyetabut am Jesus kay. Wuyetabucap muwênuwên wuyju warara'acayũ be. Jesus ma ağ wuykay paĩ yoboğat puxim. Ixe wuyepaĩ paĩyũ kukukat puxim—Judeuyũ epaĩyũ kukukat puxim. Ixe Deus ipot. Warara'acayũ paĩyũbodi ma ixex ya'õbuyxi. Ixe kuy oajêm Deus topabe kabi be. Ixe kawênwên Deus eju wuywebeam. Imêneju wuybu'um ġu juy ajop wuyetabut am ixex kay. Wuyetabun cĩcã ma juy ajop! ¹⁵ Wuyepaĩ ya'õpuruğ ġu wuykuğ, wuya'õbaca ġu ma'ğuy wuyju. Ya'õdidin ma wuykuğ. Itabotaidabotbot wuykay, wuya'õbaca ġu ma'ğuy. Satanás wuywebe ikêrêat muğêat ojuy soat em. Te'e ma Jesus pe dak ikêrêat muğêat ojuy osunuy. Ixe bit ikêrêat o'ğugê ġu—pũğ em tak ka'ũma ma. ¹⁶ Imênpuye wuysũsũn ġu juy ajop kawên âm Jesus eju. Soat cuy ağuwên cebe. Ixe wuykay jĩjã. Ixe soat em wuykuğ xipan. Itabotaidabotbot wuykay. Wuya'õbaca'ũm pima, ixex soat em ma wuybuywatwan jeenuy.

5

¹ Wuyju paĩ yoboğat taêhêm ijodiacat parakpewi. Deus a'õbi kapikpiğ ip jebekitkiyũ buywatwan. Ijodiacat emumuũm ũmũm ip Deus pe. Deus etabutpe wũnca ên mupikupiğ tak ip Deus pe ikêrêat uk am wũnca iwat pewi. ² Ya'õbaca ġu paĩyũ dak. Imênpuye ya'õpuruğ ġu ip jebekitkiyũ kuğ—jetaybit'ũmap tomuju ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ kuğ—warêmtağ jekuku'ukayũ kuğ. Yukpiceğê ġu ip ikuğ. Ya'õdidin ma ip ikuğ. ³ Ya'õbaca ġu paĩyũ dak. Imênpuye Deus etabutpe ip wũnca mupikupiğ Deus pe ikêrêat uk am jebekitkiyũ bewi ã ġu—jewebewi dak. ⁴ Ijodiat jewenaêhêm ġu paĩ yoboğan e'em ip. Imên kuyje Deus Arão o'taê paĩ yoboğan.

⁵ Imênpuxim Cristo dak jekpiwatpi ġu o'jewenaê paĩ yoboğan je'e am. Deus ma ixex o'taê.

— Ên okpot. Õn ma ebay oce ġasũ — i juk o'e Deus cebe.

⁶ Imênpuxim wara'atup e'em Deus ekawêntup:

Ên cuy soat em paĩm eğuy apên Melquisedeque paĩ osunuy iap puxim, i.

⁷ Ipi ju bima Jesus kawênwên'uk osunuynuy Deus eju.

— Odaxijom cuy ece — i juk o'e cebe.

Ya'õberen o'jewawã cekay jetadi eju. Ibikuy bima iba'ore ġu kuka juk o'e Deus pe Jesus daxijo am ce'ũap puxim. Jesus yoboğan pin ġu osunuy. Jemucokcok pin ġu osunuynuy—jebay mucokcok pin acã. Kũyjobit osunuynuy Deus a'õ kay. Imêneju soat em Deus ixex ekawên o'jojojo. ⁸ Jesus Deus ipot osunuy. Inaka ipiat'ajojoap tağ ma oitaybitbin kũyjobit am Deus a'õ kay iam. ⁹ Jesus ikêrêat kuğ ġu. Iisu soat tağ. Imênpuye:

— Ewebe acã ipi watwat daxijo but — i juk o'e Deus cebe. Imênpuye Jesus acã kũyjobicayũ daxijojom—ipi juacat taxijojom. Soat em Deus xe jeedop ip itait cemudaxi-jojoyũ.

¹⁰ — Ên acã paĩ yoboğan eğuy—ipi juacat kay ağ am — i juk o'e Deus Jesus pe. — Apên Melquisedeque paĩ osunuy iap puxim ên tak eğuy paĩ yoboğan — io'e Deus cebe.

¹¹ Soat ma'ğuy oceju eymutaybin ojuy apên Jesus Cristo wuyepaĩ e'em iam. Imênpit iba'ore ocewebe soan eymutaybit am eyetaybin wa'ũm cĩcã buye kawên iba'arêmãn.

¹² Kuy bima ma juk eyetabut epesop Cristo kay. Imênpuye cũğ ma kuka o'e eywebe ma itabun'isuayũ mutaybin am Deus ekawên. Imênpit warara'acayũ ma eymutaybitbin Deus ekawên—kawên ibapukan. Eyetaybit ġu buk cekawên pa'arêmãn. Itabun'isuayũ itaybit kawên ibapukan acã, ikap'isuat kũmti kōnkōnap puxim. Kũmti kōnkōn acã iat puxim eyju dak. Iên o ba'oreat puxim eyju, kawên ibapukan acã eyetaybit puye.

¹³ Ikap'isuayũ itaybit ġu apên cedağ Deus xe iam, apên cedağ ġu iam tak. Ikap'isuayũ buxim eyju dak. ¹⁴ Deus bikuyap tağ jekuku'ukayũ bit itaybit Deus ekawên—kawên

iba'arēmān. Iēn o'o'ukat puxim ip. Itaybit ip ajo xipat Deus xe iam, ajo xipat ġu iam tak, jewemukūyjobitbin ip puye, jewawēwēm puye dak.

6

¹⁻² Cristo ekawēn'in pit cuy acepere—kawēn ibapukat'in. Kawēn iba'arēmān pit cuy acejekawēn wuyewemutaybit am. Kuy bima juk adi kawēn ibapukan kawēnwēn'uk ajop. Warēmtaġ wuyekukuap cuy acepere iam kuy juk adi kawēnwēn ajop. Wuyetabun cuy ajop Deus kay iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Acewemubatisasaan cuy iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Warara'acayū jewebumōġmōġ wuy'abi jeje Deus pe jebiōġbuk muōm ām wuywebe iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Deus ce'ū'ūayū ġutait iam tak cuk adi kawēnwēn'uk ajop. Soat em Deus ipiat supi'ajojoat kūyjobit'ūmayū be iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Imēn ma juk adi kawēnwēn'uk ajop kawēn ibapukan. Kawēn iba'arēmān cuy acejekawēn ġasū bit wuyewemutaybit am. ³ Acekawēn cuy kawēn iba'arēmān wuywewebe—Cristo ekawēn'in. Deus pe wuyemutaybin puje iboam ma acejekawēn.

⁴ Jetabucap o'jepere ip pūġpūġayū. Iba'ore wuywebe waram ixeyū mutabut am Cristo kay. Kuy juk kawēn icēmat o'ya'ījojo ip. Kabi beat emumuūm kuy ip o'jat xipacat. Kuy juk Deus biōġbuk kuġ o'e ip jewebe. ⁵ Itaybit o'e ip Deus ekawēn xipat cīcā iam, Deus cuk adi xipan ixeyū o'jukuk puye. Deus ja'ōbacaap o'ġubapukpukpuk ixeyū etabun. Imēnpuxim ja'ōbacaap ġubapuk ipi iisuat muġēm pima. ⁶ Guyjom pit jetabucap ip o'jepere. Korosa eju waram ġuto Deus ipot pamupaya ojuyayū buxim ip. Ixe ipot waywayway ip soat a'ōpiju. Iba'ore wuywebe waram imutabun ip Jesus kay.

⁷ Deus xipan wuykuġ. Soat em muba'at muajēmjēm kadai mu'aypapan am ku iwat xan. Itabut pinayū iġo ku buxim—kadai ya'a'e iap puxim. ⁸ Wara'at ku be bit kadai ġu aypapan—widaoho'ip acā. Wao'ip tak aypapan. Xipat ġu kadaim. Wu yan ġu aypapan. Imēnpuye:

— Ojokot ġu oku xipat'ūm puye — i'e'em ku iwat.

Jeku epereperem, xipat'ūm puye. Jetabucap o'jepere'iaiyū iġo ku buxim—wao'ip'epat puxim. Xipat ġu ip Deus xe. Imēnpuye ipiat supi'ajojoat cebe ip. Wūy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom.

⁹ Oburereyū, wa'ōpuruġsū ma ōn kawēnwēn eywebe, eykay jījā ōn puye. Eybu'u ġu juk adi epesop eyetabut am Jesus kay. ġasū dak biġ ma juy epesop eyetabun cekay. Ocetaybit Deus xipacat ūmūm eywebe warara'acat pe iūmūmap podi ma, kuy juk ixeydaxijo buye iam. ¹⁰ Ade em cuk adi eykitpitpiyū buywatwat'uk epesop—itabucayū buywatwat'uk epesop, eyxe ip ikukpin puye. ġasū dak ixeyū buywatwan eyju. Deus yaġuyba'ūm ġu je'e eyju ip ibuywatwan iap kay, ixey cūġ ma buye. Biġ ma xipacat je'ġūm eywebe ixeyū buywatwacapteim.

¹¹ — Waram Jesus ajēmap wiwim pima, biġ ma juy xipan epewewekuk — i oceju e'em eywebe. — Biġ ma juy jewebuywatwan epesop — i oceju e'em eywebe. Imēn cuy epeku eyemumuwiwi bu am.

¹² — Soat em oxe epesop — i juk o'e Deus wuywebe.

Iboap cuy epejowiwi. Itabucayū buxim cuy eyju dak eyetabun epesop. Eyukpiceġēm ġu juy epesop. Xipacat epejat Deus xewi apēn ixey juk o'e iap taġ.

¹³⁻¹⁴ — Icēmān ōn e'em ewebe — i juk o'e Deus Abraão be. — Xipacat oġūm ewebe — i juk o'e cebe. — Ekpon oġūm ewebe — i. — Enaxeġebitbit ade jījā ecesūy — i juk o'e. Imēn i'e buje: — Ja'ōmuwarurun ġu ōn — i dak o'e Abraão be. — Wa'ō daġ ma oce ewebe — i juk o'e. Ka'ūmġu Deus podi ya'ōbacaat. Imēnpuye:

— Apēn kuy juk oce iap taġ oce wara'acat a'ōbi ġu—wa'ōbi ma — io'e Deus.

¹⁵ Abraão yukpiceġē ġu osunuy jetabucap kuġ.

— Deus okpon je'ġūm owebe — i juk adi o'e'e jewebe ma.

Imēnpuye ipot o'kap Deus ekawēn taḡ. Deus ja'ō daḡ o'ḡūm cebe. ¹⁶ Ijodiat “Ja'ōmuwarurun ḡu ōn” i'e ojuy bima, jebodi ma ya'ōbuyxiat nomuwāwām ibutet mubararak am ta-peradup pe.

— Ja'ōmuwarurun ḡu ōn Deus aḡ wuykay buye — i'e'em ijodiat. Imēn i'e buje, ya'ōxik pa'ore ya'ījojomayū be.

¹⁷ — Soat em oxe epesop — i juk o'e Deus jebekitkiyū be. Ixeyū be ma “Ja'ōmuwarurun ḡu ōn” i'e ojuy osunuy Deus—ḡuyjom jexe dopayū be. Imēnpuye o'jekawēn cebe ip.

— Wa'ō daḡ ma oce eywebeam, ōn soat em wetait puye — io'e cebe ip. ¹⁸ — Wa'ō daḡ ma oce eywebeam — i'e'em Deus.

Ja'ō daḡ ma e'em soat em. “Apēn cuk adi kuy ma ocece iap taḡ oce, ōn soat em aḡ puye” i'e buje, ja'ō daḡ ma je'e. Deus ja'ōmu'ipi'ūm ḡu. Napapa'uk ḡu. Wuymuḡuykukukum ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Cepiriḡ puje, oakōm'iyū jedokdoḡ kobexixi baḡbaḡ kay je'ūap puxim. Ixeyū buxim wuyju dak wuyetabut Jesus kay wuye'ūap puxim. Soat em ixē wuya'ōmucanucan. Imēnpuye soat em Deus xe wuyetai acesop iap ajowiwi jījā. ¹⁹ Soat em Deus xe acesop iap wiwim cīcā wuyju. Imēnpuye wuyetabucap kobexixi muycūcūap puxim. Imuycūcūap muakōm puje, wara'at taḡtaḡtaḡ ḡu cucum. Jecūap pe ma dopdom. Imēnpuxim wuyju dak wara'at kaykaykay ḡu wuyetabut—pūḡ kay acā—Jesus Cristo kay acā. Soat em wuyju ḡebum cekay. Paī yoboḡat ōmōm'uk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a beat epaḡo daḡwi badiat'a be. Ōmōm'uk osunuy kawēn ām Deus eju jebekitkiyū beam. Kabi be bit Jesus oōm. Deus xe nuynuy ḡasū kawēnwēn wuywebeam. ²⁰ Jesus o'jeu kabi kay wuyeu'ūm awap. Koap o'jeu. Kaomūm acejeu cekay. Wuyepaīm o'e yoboḡan. Soat em wuyepaīm jeenuy apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim.

7

¹ Ixe Melquisedeque Salēm ka kukukat osunuy. Deus epaī osunuy—soat podi ma ya'ōbacaat epaī. Abraão jepitpin osunuy nopagōḡōap taḡwi—warara'acat ka kukukayū aokakaap taḡwi. Melquisedeque Abraão o'topabijuk e daḡ jepin pima.

— Deus cuy xipacat je'ḡūm ewebe — io'e Melquisedeque Abraão be.

² Abraão jebubut'in o'ḡūm Melquisedeque be. Ade ma o'ḡūm cebe. Pūḡ ma o'ḡūm cebe 10 beat'in. Nopagōḡōap pewiat pupu o'ḡūm cebe—yaokaka'ibiyū bubutpupu. Ibutet Melquisedeque cedaḡ ma jebekitkit kuḡ iape. Ixe Salēm ka kukukat osunuy. Ika butet Salēm kaba'ūm jebekitkit kuḡ iape. ³ Wuyetaybit ḡu Melquisedeque ebay buten, ixi buten tak, idobuyū'ūm'ūm puten tak. Puju ixē o'kap iam tak wuyetaybit ḡu, puju oe'ū iam tak.

— Soat em cuy paīm eḡuy — i juk o'e Deus cebe—Melquisedeque be. Imēn o'e jekpot pe dak.

⁴ Gebum cuy epesop Melquisedeque ya'ōbuyxi jījā osunuy iap kay. Abraão Judeuyū ebapuk ebika osunuy. Imēnpit jebubut'in o'ḡūm cebe. Nopagōḡōap taḡwiat pupu o'ḡūm cebe—idip cīcāat. ⁵ Kuyje Moisés o'e Levi ipotpot pe:

— Judeuyū juy jebubut'in je'ḡūm eywebe, eyju ixeyū epaīyū buy — i. — Pūḡ ma juy je'ḡūm ip eywebe 10 beat'in — i.

Imēntak ibararak opop wuyawēwēap ekawēntup pe. Jeadipyū xewi ibubu'uk osodop ip jebubun, ixeyū dak Abraão naxeḡebitbit ma'ḡu osodop. ⁶ Melquisedeque bit Levi diwat ḡu osunuy. Abraão bit jebubut'in o'ḡūm cebe. Pūḡ ma o'ḡūm cebe 10 beat'in. Nopagōḡōap taḡwiat pupu o'ḡūm cebe. Kuyje:

— Ijop eipi oḡūm eipim — i juk o'e Deus Abraão be. — Enaxeḡebitbit ade jījā ecesūy — i juk o'e cebe. Melquisedeque bit:

— Deus cuy xipan jekuk — io'e cebe—Abraão be.

⁷ Ya'ōbuyxiat jēg'aecōgōcōg ġu ya'ōbuyxi'ūmat topabe “Deus cuy xipan jekuk” i'e am cebe. Ya'ōbuyxi'ūmat pit jēg'aecōgōcōg ya'ōbuyxiat pe “Deus cuy xipan jekuk” i'e am cebe. ⁸ Ijodiyū jebubut'in iūmūm paīyū be—je'ū'iyū be. Imēnpit Deus ekawēntup e'em: “Melquisedeque je'ū ġu—itabēg ma jeenuy,” i. Imēnpuye jebubut'in o'gūm cebe. ⁹⁻¹⁰ Melquisedeque be Abraão dopabijuk puje, Levi o'kap ġu buk. Inaka:

— Kuy Abraão jebit pe bit osodop kake — i wuyju e'em.

Melquisedeque be Abraão be jebubut'in iūm puje, “Levi dak jebubut'in o'gūm,” i wuyje e'em, ixe Levi Abraão jebit pe buye. Gasū dak Levi naxegebitbit ibubut pupum jebadipyū xewi Moisés a'ōbi. ¹⁰ beat pewi pūg ma ibubum ip.

¹¹ Paīyū kake wuyawēwē ām cedaġ ma wuyeku am Deus bikuyap taġ. Levi ipotpoyū be bit ya'ōmucan pa'ore osodop ip Deus bikuyap taġ ceku am ip. Imēnpuye Deus wara'acat o'jomuy wuyepaīm ixeyū dieġ. Cristo ma o'jomuy. Ixe Cristo paīm o'e apēn Arão paī osunuy iap puxim ġu—apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim acā. Cristo ja'ōbacaap mōgmōg wuywebe Deus bikuyap taġ wuyeku am. ¹² Moisés ekawēn taġ paīyūm osodop ip Levi ipotpoyū. Gasū bit wara'at Deus ebekitkit epaīm o'e Arão naxegebitbit tieġ. Imēnpuye kawēn kuyat taġ ġu wuyju jekukum ġasū—Moisés ekawēn taġ ġu. Kawēn iisuat taġ acā wuyju jekukum ġasū—Jesus ekawēn taġ.

¹³⁻¹⁴— Ēn ġasū webekitkiyū epaīm ecesūy yoboġan — i juk o'e Deus wuykukukat Jesus pe.

Ixe Jesus Levi naxegebit ġu. Wara'at tiwat ma wuykukukat. Judá naxegebit ixe. Paīyūm ġu osodop ip Judá naxegebitbit. Judá naxegebitbit ġu wūnca mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpeap ceje—mesa jeje—Levi naxegebitbit acā. Moisés Judá naxegebitbit ġu o'taē paīyūm. Levi naxegebitbit acā o'taē paīyūm.

¹⁵ Apēn cuk adi ocece iap biġ ma ibapuk e'em ġasū. Wara'at o'jebapuk paīm—Melquisedeque buximat. ¹⁶ Ijodiat a'ōbi ġu ixe Jesus paīm o'e ijodiat pabi daġ ġu dak. Ixe Deus ebekitkit epaīm o'e ġasū soat podi ma ya'ōbaca buye; soat em itait jeenuy buye dak. ¹⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Soat em webekitkit epaīm cuy eġuy apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim, i. Ēn ixeyū epaīm iap i'ūm ġu, i.

¹⁸ Ibacā'ūm osodop ip kawēn kuyat taġ jekuku'ukayū—wuyawēwēap ekawēn taġ jekuku'ukayū. Ixeyū be iba'ore osodop cedaġ ma jeku am Deus etabutpe ibacā'ūm puye. Imēnpuye “Kawēn kuyat taġ cuy epeku” i'ūmġu e'em Deus ġasū bit— “Kawēn iisuat taġ cuy epeku” i acā. ¹⁹ Ka'ūma ma soat taġ iisuan o'e Moisés ekawēn taġ jekukuap tomuju. Imēnpuye soat em Deus xe acesop iap wiwimsū ma osodop ip Moisés ekawēn taġ jeku ojuyayū. Deus pit wara'at o'jomuy wuyepaīm. Warara'acat emumuwiwi bodi ma wuyemumuwiwi xipat. Imēnpuye soat em ixe xe acesop iap wiwimsū ġu wuyju. Iwiwim cīcā ma. Wuyparara ġu kawēn ām Deus eju, Jesus wuyepaī buye.

²⁰⁻²¹ Jebekitkit epaīm Cristo muy buje:

— Apēn cuk adi ocece iap taġ cuy oce, soat em wetait puye — io'e Deus.

Jebekitkit epaīm Levi naxegebitbit mōg puje bit, imēn ġu o'e cebe ip. Jesus muy buje acā “Wa'ō daġ cuy oce, soat em wetait puye” io'e Deus. Imēn e'em Deus ekawēntup:

“Webekitkit epaīm cuy eġuy soat em,” io'e Deus, i. “Ēn ixeyū epaīm iap i'ūmġu,” io'e, i. Deus ja'ō o'jewa'ōpere cexe ip, i. Ja'ōmuwarurun ġu Deus pit, i.

Imēn Deus o'e Jesus muwēnuwēn.

²² — Apēn cuk oce iap taġ cuy oce — io'e Deus warara'acayū be ġu—Jesus pe acā.

Imēnpuye wuyetaybit kawēn iisuat kawēn kuyat podi ma xipat iam. Deus jekawēn o'guwēn Moisés pe. Xipat osunuy ibo ekawēn—kawēn kuyat. Kawēn iisuat pit kawēn kuyat podi ma xipat.

²³ Ade ip osodop Levi naxegebitbit. Oe'ū'ū ip. Ixeyū'inat e'ū buje wara'at ma paīm o'e oe'ūiat tieġ. ²⁴ Jesus pit soat em itait nuynuy. Warara'acat ġu wuyepaīm je'e ixe dieġ.

Jesus acã soat em jeenuy wuyepaĩm. ²⁵ Ixe Jesus soat em itait. Soat em ixe kawēnwēn Deus eju jekay itabucayũ beam.

— Okayayũ buywatwan cuy eḡuy — i'e'em Deus pe.

Wuywebe cekawēn put Deus eju Jesus kay wuyetabut puye. Imēnpuye Jesus pe wuydaxijo but—itabucayũ taxijo but. Gasũ ja'okayayũ taxijo but cebe. Guyjom tak taxijo but cebe. Soat em ma ja'okayayũ taxijo but je'e cebe.

²⁶ Jesus ma wuyepaĩ yoboḡat. Soat i'e ba'ore wuywebe wuya'õca'ũm puye. Ajo wuywebe i'e ba'ore iap Jesus pe bit i'e but. Ixe be wuya'õmucan put soat em. Ixe soat taḡ iisu. Ka'ũmḡu xipat'ũmat cebe. Ikērēat kuḡ ḡu ixe. Ikērēat o'ḡuḡē ḡu—pũḡ em tak ka'ũma ma. Ikērēat mujurũḡrũḡ'ukat puxim ḡu ixe. Deus ixe o'ḡuyu kabi be soat em tũy ãm jexe. ²⁷ Warara'acayũ paĩ yoboḡayũ soat kabia wũnca ěn mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpe. Iěn mupiḡ pima:

— Ikērēat cuy eju'uk owebewi — io'e ip Deus pe.

Jewebewi i'ukap ojuy bima acã “Ikērēat cuy eju'uk ebekitkiyũ bewi” io'e ip Deus pe ixeyũ ma. Jesus pit ixeyũ buxim ḡu. Pũḡ em ma o'jewewũm Deus pe. Pũḡ em ma ixe oe'ũ ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Jekpiwan ma o'jaokaat. Waram pit je'ũ ḡu. ²⁸ Moisés ekawēn taḡ jeku ojuyayũ ijodiacat muymuy'uk osodop jepaĩm yoboḡan. Arão naxeḡebitbit muymuy'uk osodop ip jepaĩm yoboḡan. Soat taḡ osodop icēmayũ ḡu ixeyũ dak. Deus pit o'jekawēn jekpot pe Moisés pe jekawēḡap tomukadi.

— ěn acã icēmat soat taḡ — io'e jekpot pe. — Imēnpuye ěn acã eḡuy webekitkit epaĩm yoboḡan — io'e Jesus pe. — ěn ixeyũ epaĩm iap i'ũm ḡu — io'e cebe.

8

¹ Jesus wuyepaĩ yoboḡat. Ixe Jesus xik'i omuy Deus ba'at kadi kabi be—soat podi ma ya'õbacaat xe. Deus co'i ixe ya'õbaca. Ibom acã oceju eymutaybin ojuy. ² Kuyje badiat'a be Deus nũynũyap'a ibuyxi jĩjãat'a be õmõm'uk osunuy torojo'a be paĩ yoboḡat. Jekawēn ãm Deus eju jebekitkit peam õmõm'uk osunuy. Ijodiat emuamuy'a be õmõm'uk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a be. Jesus pit ijodiat emuamuy'a be ḡu omuy—Deus tũytũyap pe acã. Iboce ma ixe kawēnwēn Deus eju wuywebeam.

³ Kuyjeayũ ijodiat muymuy'uk osodop jemumuũm ũm ãm Deus pe wũnca ěn mupik am tak cetabixe. Imēnpuxim cuy wuyepaĩ dak je'ḡũm Deus pe. ⁴ Jesus ḡasũ dak ijodi bima, paĩdip ḡu kuka adi o'e warara'acat kuy paĩyũm o'e buye. Levi naxeḡebitbit kuy paĩyũm o'e. Jedobuyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ ip jebekitkiyũ emumuũm ũmũm Deus pe—Judeuyũ'ũm'ũm ekawēn taḡ—kawēn kuyat taḡ. ⁵ Co'a bicũḡpe bima Deus Moisés o'ḡukũyjo torojo'a muy ãm. Torojo'a muḡēap piõḡbuk o'ḡuḡē imubapuk am cebe mēnku juy eyamuy iam.

— Cedaḡ cuy eḡuḡē apēn cuk oce ewebe iap taḡ — io'e Deus cebe.

Jesus jebekitkiyũ buywatwan kabi kadiwi. Ijodi dak paĩyũ ixe buxim jebekitkiyũ buywatwan e'em. Jesus pit ixeyũ bodi ma wuybuywatwan. ⁶ Jekpot pe bit Deus kapikap o'ḡũm xipat cĩcãap Levi naxeḡebitbit pe iũm'ibit podi ma. Kuyje Deus jekawēn o'ḡuwēn Moisés pe. Ibo ekawēn kawēn idip osodop. Guyjom pit jekawēn o'ḡuwēn jekpot pe. Ibo ekawēn kawēn kuyat podi ma kawēn idip osodop. Ibo ekawēn kay wuyetabun puje, Deus wuymuisusun soat taḡ. Wuyetaybit soat em Deus xe acesop iam ibo ekawēn kay wuyetabut puye. Imēneju kuyjeayũ bodi ma wuycokcok.

⁷ Deus koap jekawēn o'ḡuwēn Moisés pe. Kawēn kuyat soat ekawēn podi ma idip pima, kuka juk wara'at ḡu o'ḡuwēn kawēn iisuat. ⁸ Deus pit jebekitkit o'tobuxik jekawēn mupubutbun. Imēn ma ixe e'em cebe ip:

Gaxĩn ma juy kawēn iisuat oḡuwen Israel naxeḡebitbit pe—Judá naxeḡebitbit pe, i. ⁹ Kuyje juk adi wekawēn oḡuwēnuwēn eydobuyũ'ũm'ũm pe, i. Iboap ekawēn co'i ḡu ḡasũ bit oḡuwēn webekitkit pe—wara'at ekawēn acã, i. Egito eipi bewi

eydobuyũ'ũm'ũm mujēm puje, wekawēn oḡuwēn cebe ip imukũyjoap ojuy, i. Imēnpit ip oibu'un wekawēn kay, i. Imēnpuye ōn tak obu'un ma oce cekay ip aḡ am, i. Imēn Deus e'em, i. ¹⁰ Gaxīn ma juy wara'at kawēn oḡuwēn Israel naxeḡebitbit pe—kawēn iisuat, i. Oḡuḡebu ip wekawēn kay, i. Soat em ḡebum jeedop ip wekawēn kay, i. Icockok jeedop ip wekawēn taḡ jeku am, i. “Deus acā ocekekukat,” i je'e ip soat pe, i. “Teyũku webekitkiyũ” i ōn tak oce soat pe, i. ¹¹ Soat je'e itaybit ōn—ya'ōbuyxiayũ, ya'ōbuyxi'ũmayũ dak—yoboḡayũ, yopīcayũ dak, i'e'em Deus, i. Jewemutaybitbin ḡu jeedop ip Deus e'e am, kuy itaybit ip puye, i. “Ocemutaybin cuy epe'e Deus ekawēn,” i'ũmḡu je'e ip jebureyũ be, soat itaybit je'e buye, i. ¹² ḡebum ḡu oce apēn cuk adi warēmtaḡ oekukuku ip iap kay, i. “Ikērēat kuḡ eyju oxe,” i'ũmḡu oce cebe ip—pũḡ em tak ka'ũma, ḡebum ḡu oce iboap kay buye, i. Deus imēn e'em jebekitkit pe—kuy o'ḡuisun'iaiyũ be.

¹³ Iokokat dao ma i'ũm. Iisuat pu buje, iokokat kuḡ ḡu ace'e. Imēnpuxim:

— Kawēn kuyat cuy epeyepere — i'e'em Deus ḡasũ bit. — Kawēn iisuat taḡ cuy epeku ḡasũ bit — i'e'em wuywebe.

9

¹ Kawēn kuyat taḡ jeku ojuyayũ “Ēn xipat cīcā” i'e'e'uk osodop ip Deus pe ceweju kawēnwēnap'a be—ijodiat emuamuy'a be. ² Torojo'a o'yanuy ip wuydobuyũ'ũm'ũm—koapat'a. Kacũḡkadiat'a be lâmpada'a o'yanuy jemũn ceje—ouro muḡēḡē'a. Mesa dak osunuy iḡo'abi be ourom yajuyjuyat. Iḡo emesa jeje pāo'a mōḡmōḡ'uk osodop ip Deus etabixe yamōḡmōḡ'ibat'a. Kacũḡkadiat'a be “Deus tũytũyap'a” io'e wuydobuyũ'ũm'ũm. ³⁻⁴ Paḡo toro'i oeku badiat'a exīntabi nomudim—idip cīcāat—iarixiḡat. Tōmte'okuatōm mupikupikap osunuy ixex paḡo xe—toro'iat xe. Badiat'a be “Deus tũytũyap'a ibuyxiat'a” io'e ip wuydobuyũ'ũm'ũm. Caixa'a o'yanuy badiat'a be. Iḡo'a ourom yajuyjuyat'a o'yanuy. Deus ekawēn kukatopa mũn'a o'yanuy iḡo'a be—witadopa be ibararak iat mũn'a. Iḡo'a be itḡ'a'it'it'a buximat'a dak o'yanuy—ouro muḡēḡē'a'a. Manada dak o'tanuy iḡo'a be—pāo'anōmnōm puximata. Arāo ba'ip tak o'yoptũy iḡo'a be caixa'a be—kuyje o'yopkobinōjēm'iat'ip. Witadopa dak o'topadop iḡo'a be caixa'a be xepxepatopa—yaerūnatopa. Deus ekawēn ibararak osodop iḡodopa be—kawēn kuyat. ⁵ Caixa'a jeje xepxep idip cīcāat piōḡbuk osodop. Ceḡeba abiwebotbot osodop ip caixa'a ase. Deus nuynuy jebekitkit parakpe iap kay ḡebumiap'a o'yanuy. Iḡo caixa'a jo buje wuyju ḡebum Deus ikērēat uk'uḡ wuywebewi iap kay. ḡasũ bit o'e ḡu ocewebe soan eymutaybin am apēḡape soat iboap osodop torojo'a be iam.

⁶ Soat ixipan pima, paĩyũ ōmōm'uk osodop ip kacũḡkadiat'a be. Soat kabia ōmōm'uk ip osodop jekapik am Deus etabutpe. ⁷ Badiat'a be bit paĩ yoboḡat acā ōmōm. Pũḡ kabia ma ōmōm pũḡ koato dujukap pujejeje ma. Wũnca doy dujuōmōm'uk osunuy badi toymubapuk am Deus pe.

— Ikērēat cuy eju'uk owebewi ite'ũm oe'ũ buye ikērēat muḡēḡēap teida am — i'e'em Deus pe. — Ebekitkit pewi dak ikērēat cuy eju'uk ite'ũm oe'ũ buye ikērēat muḡēḡēap teida am — I'e'em Deus pe. — Itaybit'ũm pima ip ikērēat o'ḡuḡēḡē — i'e'em cebe.

⁸ Badiat'a be paĩ yoboḡat acā oōm iap kay wuyju ḡebum pima, xipat cīcāat piōḡbuk wuymutaybitbin koapat'a torojo'a kake bima iōmpi osodop ip ijodiat badiat'a be—Deus tũytũyap'a ibuyxi jĩjāap'a be iam. ⁹ Iōmpi osodop ip iap kay ḡebum pima, wuyetaybit tak apēn ḡasũ bit wuyōmpi ḡu o'e iam. Kuyje ade wũnca mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpe. Ade ma ip iũmũm'uk osodop cebe. Imēnpit soat taḡ ḡu iisu o'e ip, ade ma'ḡu ip iũmũm. Wuyetaybit iboam. ¹⁰ Pũḡpũḡ xat i'opi osodop kuyjeayũ be. Pũḡpũḡ xati dak tikōnpi osodop cebe ip. Jewewuywuy'uk osodop ip jebabim—Deus ekawēn taḡ—kawēn kuyat taḡ. Jebacia'abi wuywuy'uk tak osodop ip jebabim. Imēnpit kacũḡkadwi acā ip

jewesupsup'uk osodop. Deus badiat muisusun'üm pima jeweweju acã ip iisu. Deus pe jemuisunap wiwim ip osodop.

¹¹ Gasũ bit Cristo kuy osodot. Wuyepaĩm o'e yoboğan. Gasũ:

— Xipacat oğũm eywebe — i'e'em ixe wuywebe.

Ijodiat emuamuy'a be ġu ixe kawēnwēn Deus eju wuywebeam—ipi juat'a be ġu. Kuyat'a bodi ma ixe nuynuyap'a xipat. Kuyat'a bodi ma ixe nuynuyap'a yadip. ¹² Cristo bode doy ġu o'toydujuõm toymubapuk am Deus etabutpe, biopak toy dak ka'ũma. Ixe o'jedoyekereren korosa be apēn cuk adi ikērēat ağugēğē iap teida am. Ixe oõm Deus tũytũyap pe apēn kuyje paĩ yoboğat oõm badiat'a be iap puxim. Deus xe soat em acesop iaptei o'teida o'jedoyekereren puye. ¹³ Bode doy mubapukpuk'uk osodop ip Deus etabutpe, biopak toy dak kuyjeayũ paĩyũ. Jebabi dağ ip toymubapukpuk'uk osodop Deus ekawēn tağ—kawēn kuyat tağ. Jebabi dağ tak ip biopak'it'it ēn pik muwekoykoy'uk osodop ip idibi be. Ibiati sũğsũğsũğ'i o'e ip jebekitkit'abi dağ. Igo ekawēn tağ iisuan o'e ip ibiati sũğsũğ'i buje. Inaka kacũğkadiwi acã ip iisu o'e. Badi bit ka'ũma. ¹⁴ Bode doy, biopak toy dak kacũğkadiwi acã wuymuisusun. Cristo doy bit bode doy bodi ma xipat. Biopak toy bodi ma xipat. Ixe doy badi dak wuymuisusun. Cristo o'jedoyekereren wuywebeam iap kay wuyetabun puje, kacũğkadiwi ā ġu wuyisu ace'e. Badi dak wuyisu ace'e. Ixe Cristo ikērēat kuğ ġu osunuy. Pũğ em tak ikērēat o'ğugē ġu. Deus biõğbuk a'õbacaap kuğ osunuy—soat em itaicat biõğbuk a'õbacaap kuğ. O'jeweũm Deus pe je'ũ ām wuywebeam. Deus bikuyap tağ oe'ũ.

— Bay — io'e Deus pe. — Apēn kuyjeayũ muisusun'uk eğuy wũnca e'ũap tomuju iap podi ma ipi juayũ eğuisun we'ũ buje — io'e Deus pe—jebay be.

Ixe o'jedoyekereren wuywebeam oe'ũ iap kay wuyetabun puje. Deus wuymuisusun waram warēmtağ ma wuyekuap puxim. Soat tağ wuymuisusun wuywebe kapik am Deus peam—soat em itaicat peam.

¹⁵ Ikērēat mujurũğrũğ'uk ip osodop kawēn kuyat tağ jeku ojuyayũ. Cristo bit oe'ũ ikērēat uk am ixeyũ bewi. Ikērēat muğēğēaptei o'teida je'ũ ām. Imēnpuye:

— Waram ġuto Deus jekawēn o'ğuwēn eywebe—kawēn iisuat — i'e'em Cristo ijodiatat pe.

— Soat em epesop oxe xipacap kuğ eye'ũ buje — io'e Deus kuyje.

Soat em jeedop ip cexe Deus emunaēyũ, Cristo oe'ũ buye. Soat em jeedop ip cexe apēn ixe juk adi o'e'e iap tağ.

¹⁶ “Obubut'in epejat we'ũ buje” i'e buje ijodiatat, ce'ũ buje acã ibubum ip. Ce'ũ'üm pima bit ibubum ġu ip. ¹⁷ Itabēğ pima ibubum ġu ip. Ce'ũ buje acã ip ibubum.

¹⁸ Imēnpuxim wuydobuyũ'üm'üm pe wũnca aoka buje acã, kawēn kuyat tağ jekuku'uk ip osodop wuyawēwēap ekawēn tağ. ¹⁹ Koap Moisés Deus pe jawēwēap ekawēn o'ğuwēn jebekitkiyũ be. Biopak'it'it o'yaoka. Bode dak o'yaoka. O'toymuwekoy idibi be. Kadaidup o'tupu hissopodup. O'tupmukirik lābum—bõrõbu buximatpum—ibupakpukatpum. O'toymusũğsũğsũğ tupararakatup tağ—Deus ekawēntup tağ. Jebekitkiyũ abi dağ tak o'toymusũğsũğsũğ Deus ekawēn tağ—kawēn kuyat tağ.

²⁰ — Deus jekawēn o'ğuwēn wuywebe — io'e Moisés jebekitkiyũ be. — “Wekawēn tağ cuy epeku,” i juk o'e wuywebe — io'e Moisés. — Ite doy musũğsũğsũğ õn ey'abi dağ eywebe kũyjobit am Deus a'õ kay — io'e Moisés jebekitkiyũ be.

²¹ Imēnpuxim torojo'a jeje dak o'toymusũğsũğsũğ Moisés. Igo'a beat tağ tak o'toymusũğsũğsũğ soat tağ. “Ēn xipat cĩcã ocewebe” i'e'em pima jebui be ikuğ iat tağ o'toymusũğsũğsũğ. ²² Wuyawēwēap ekawēn tağ jeku ojuyayũ wũnca doy mukereren'uk ip osodop Deus pe jemuisun am. Toymukereren'üm pima kuka juk Deus ikērēat o'ju'uk ġu cebewi ip. Deus ekawēn tağ toymukereren ip osodop soat muisun am kawēn kuyat tağ.

²³ Imên jebekitkiyũ muisusun'uk osodop ip paĩyũ apên kabi beacat jewemuisusunap puxim. Wũnca aokaka'uk ip osodop ijodiacat muisun am. Kabi kay cumayũ muisusunap pit wũnca bodi ma xipacat. ²⁴ Imên puyé torojo'a be ġu Cristo oôm—ijodiat emuamuy'a be ġu—kabi beat'a buximat'a be ġu. Kabi be ma oôm—Deus tũytũyap pe ma. Ibocewi ma ġasũ ixé kawênwên Deus eju wuywebeam. ²⁵ Judeuyũ epaĩ yoboġat ma soat koato ômôm'uk osunuy badiat'abi be, Deus tũytũyap'a ibuyxiap'a be. Ômôm'uk osunuy wara'at toy kuġ—wũnca doy kuġ. Deus tũytũyap'a be ômôm'uk osunuy Deus pe ikêrêat ukap ojuy. ²⁶ Cristo bit soat em ġu oôm jeweũm âm Deus pe je'ũ âm. Soat koato ġu oe'ũ—pũġ em ma. Pũġ em ma o'jedoyekereren ikêrêat mujurũġrũġap teida am. Jesus e'ũap wũnca e'ũap co'i bima, ipi muġê ebika ma kuka juk adi je'ũ'ũ'uk o'e. Ade em kuka adi oe'ũ'ũ. Poġ. Poġ. Poġ. Poġ. Bodimaku kuka adi je'ũ'ũ'uk o'e. Pũġ em pit o'jebapuk ipi oi'ũm pin pima. Waram tak ġu je'bapuk ikêrêat uk am ipi juacat pewi. ²⁷ Soat ace'ũ pũġ em ma. Wuye'ũ buje Deus apên ijodi bima juk adi ajekukuku iaptei ideida wuywebe soat pe. Ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũm topibiyũ be kũyjobit'ũmapteim. Xipacat pit je'ġũm kũyjobicayũ be. ²⁸ Imên puxim Cristo jekpiwan ma oe'ũ apên paĩ wũnca o'yaoka iap puxim. Oe'ũ soat pewi ipi watwat pewi ikêrêat uk am. Pũġ em ma oe'ũ. Waram pit jajêm ijodi. Ikêrêat uk am ġu jajêm. Jajêmap wiwimayũ daxijo am acã jajêm.

10

¹ Judeuyũ awêwêap ekawên taġ jeku ojuyayũ itaybitbût ã ip osodop kawên icêmân. Itaybitbût ã ip osodop xipacat ajat iam. Soat taġ ġu iisu ip osodop iboap ekawên taġ jeku ojuyayũ. Soat koato paĩyũ wũnca aokaka'uk ip osodop Deus pe ikêrêat uk ojuy jebekitkiyũ bewi. Deus pit soat taġ ġu ixeyũ ja'ôkayayũ o'ġuisun. ² Soat taġ iisu bima waram kuka adi o'e ip iġuycũġ ġu oceju ikêrêat kuġ iap kay. Soat taġ iisu bima, kuka adi wũnca aokakaap ip o'jepere. ³ Imên pit soat koato wũnca aokaka'uk ip osodop ikêrêat eju'uk ebekitkiyũ bewi i'e ojuy Deus pe. Yaoka buje:

— Oceisu Deus xe ġasũ bit; ikêrêat kuġ ġu oce'e — i'ũmġu o'e ip. — ġasũ bit ġuto oceju ikêrêat kuġ — i acã ip o'e.

⁴ Biopak toy bit ikêrêat uk'uġ ġu wuywebewi, bode doy dak.

⁵ Imên puyé Cristo osodot ijodi. Ixe don pima, o'jekawên jebay eju—Deus eju.

Ijodiat pe wũnca aokaat pin ġu ên, io'e Deus pe. Cebe ip wũnca ũmat pin ġu dak ên, io'e. Ojebin pit eġuġê owebe ipi juan, io'e Deus pe. ⁶ Etabun wũnca mupik ip puje, ecokcoġ ġu eġuy, io'e. Ijodiat pe wũnca aoka buje ikêrêat uk am, ecokcoġ ġu eġuy, io'e.

⁷ Imên puyé, “Bay, ijoce ôn oajêm ebikuyap taġ weku am—emucokcok am,” i juk oce ewebe. “Apên Judeuyũ awêwêap ekawêntup omuwênuwên iap taġ weku pin,” i juk oce ewebe.

Imên Cristo o'e jebay be—Deus pe.

⁸ — Ijodiat pe wũnca aokaat pin ġu ên, wũnca ũmat pin ġu dak — i juk o'e Jesus Deus pe. — Wũnca aoka buje ikêrêat uk am, ecokcoġ ġu eġuy, etabun wũnca mupik ip puje dak — i juk o'e.

Imên Jesus o'e kawên kuyat taġ ma'ġu ip imupikupiġ—Judeuyũ awêwêap ekawên taġ.

⁹ — Bay, ijoce ôn oajêm ebikuyap taġ weku am—emucokcok am — i juk o'e ġebuje bit.

— Kuyjeat puxim wũnca juy epeyaoka owebe ikêrêat uk am eywebewi — i'ũmġu e'em Deus ġasũ bit. — Ikêrêat oju'uk eywebewi Cristo oe'ũ buye — i acã e'em Deus wuywebe. Kuyat pit wũnca aokakaap Deus o'ġu'ũm. Ikêrêat uk'uġ wuywebewi Cristo oe'ũ buye. ¹⁰ Deus bikuyap taġ jekuku'uk osunuy Jesus Cristo. O'jeweũm Deus pe je'ũ âm. Jekpi-watpin ma oe'ũ. Pũġ em ma oe'ũ ikêrêat uk am soat pewi wuywebewi. Imên puyé Deus wuymuisusun soat taġ.

¹¹ Judeuyũ epaĩ ma soat kabia cũġ'i osunuy jekapikap kuġ. Soat kabia wũnca mupikupik'uk ip osodop. Iboap kuġ osunuy nuynuy soat em. Imên pit wũnca

mupikupikap ikêrêat uk ojuy ġu. Imênpuye Deus ikêrêat o'ju'uk ġu wûnca mupik puje dak. ¹² Jesus Cristo bit pûġ em ma oe'ũ wûnca e'ũap puxim ġu. Oe'ũ ikêrêat uk am soat pewi wuywebewi. Waram pit je'ũ ġu. O'jeu Deus kay. Oabik jebay xe—Deus xe. Iba'at kadi oabik. Soat kukukan o'e ixe eju. ¹³ Deus jekpot kay itakomaayũ a'õbacaap ġu'ũm. KÛyjobin jeedop ip Deus a'õ kay. Cristo omuy jebay xe iboap wiwim. ¹⁴ Pûġ em ma oe'ũ ikêrêat uk am soat pewi wuywebewi. Soat ikêrêat kuġ'ũmayũ o'ġuisun soat taġ. Soat taġ iisu jeedop ip soat em ma.

¹⁵ Imên Deus biõġbuk tak wuymutaybitbin. Imên koap o'e:

¹⁶ “Ixeyũ kabia kap puje wara'at ekawên oġuwên webekitkiyũ be kawên iisuat,” i'e'em Deus, i. Soat em ġebum jeedop ip wekawên kay, i. Icocok jeedop ip wekawên taġ jeku am, i.

¹⁷ Guyjom imên o'e:

“Gebum ġu oce apên cuk adi ikêrêat o'ġuġġġġ ip iap kay, apên cuk adi warêmtaġ ma oekuku ip iap kay dak,” i'e'em, i.

¹⁸ Deus pe wuywebewi ikêrêat uk puje, waram pit wûnca aceyaoka ġu ikêrêat uk an. Jesus e'ũap kuy o'e ikêrêat ukap teida am.

¹⁹ Imênpuye, okitpitpiyũ, wuyparara ġu jekawên âm Deus eju, korosa be Jesus oe'ũ wuywebeam puye. Apên kuyjeayũ Deus tÛytÛyap'a ibuyxi jÿjãap'a be õmõmap puxim wuyekawên put ceweju. ²⁰ Paĩ yoboġat acã paġo daġwi õmõm'uk osunuy badiat'abi be kawên âm Deus eju. Wuyju bit kawênwên Deus eju Jesus e'ũap puye. Ixe Jesus soat em itait. Jesus e isuat e buxim—Deus kayat e buxim. Imênpuye soat em wuyekawên put ceweju. ²¹ Jesus wuyepaĩ yoboġat. Ixe soat itabucayũ kukukat. ²² Imênpuye juy acekawên ceweju. Jewexe ġu juy acekawên ceweju. Wuyetabun cĩcã ma juy acekawên ceweju.

— Ikêrêat kuġ mabuk õn — i'ũmġu juy ace wuywebe ma.

Ixe wuymuisusun soat taġ idibim jewewuywuyap puxim. Imênpuye juy acekawên ceweju. ²³ Deus ja'õ daġ e'em soat em. Te'e ġu wuyetabut cekay. Wuyetabucap muwênuwên warara'acayũ be. Imênpuye Deus xe acesop soat em iap cuy ajowiwi jÿjã.

²⁴ Gebum cuy ajop wuyewewekay wuyewebuywat am, wuykukpin wuyewewekuk am tak, xipan wuyewewekuk am tak. ²⁵ Pûġpûġpûġ oibu'un je'awerom aweromayũ xe Deus eju kawênwênap'a be. Ixeyũ buxim ġu juy wuyju bit wuybu'un ġu ajop je'awerom. Jewemucokcokcoġ pit cuy ajop. Gaxĩn ma wuykukukat jajêm. Ipiat supi'ajoat kÛyjobit'ũmayũ be. Xipacat pit je'ġũm ja'õ kayayũ be. Imênpuye biġ ma juy jewemucokcokcoġ ajop.

²⁶ Kawên icêmân wuyetaybit tomukadi wuyukpiwatpin ma wuyju ikêrêat muġġġġm. Imên ibima, apên kuka ace ikêrêat muġġap teida am? Ka'ũma ma. Wuywebewi ikêrêat uk pa'ore soat pe wuywebe. ²⁷ Imênpuye wuypararam cuy ajop apên paxi Deus je'e wuywebe iap puxim. Deus ipiat supi'ajoat kÛyjobit'ũmayũ be. Ipiat'ajom ip jeedop daxa isopat pe—ipararuat pe Deus kay itakomaayũ. ²⁸ Moisés a'õ kay kÛyjobit'ũmayũ o'yaoka ip kuyjeayũ. Xepxepayũ be, ebapûġayũ be dak “Teku ikêrêat muġġġġm” i'e buje, pûġ taġ ma ip i'e buje, o'yaoka ip. Itabotaidabotbot ġu o'e ip ixeyũ kay, Moisés a'õ kay'ũm puye. ²⁹ Ixeyũ buxim ġasũ dak pûġpûġpûġ Deus ipot muymuy. Deus kuy juk jekawên o'ġuwên cebe ip.

— Okpot o'jedoyekereren eywebeam. Oe'ũ eymuisun ojuy — i juk o'e cebe ip. Inaka cekawên wayway ip.

— Apêġãm oe'ũ? Ekpot tak ikêrêat mujurũġrũġ'ukayũ jo'i osunuy — i napa ma e'em ip Deus pe.

Deus biõġbuk xe ikukpin ip. Inaka ibiõġbuk muymuy ip. Moisés muymuy'ukat podi ma Deus muymuy'ukat ipiat supi'ajojo, ixeyũ bodi ma ikêrêat mujurũġrũġ puye. Karêm ip ipiat supi'ajojo.

³⁰ — Õn ma oceweik — i juk o'e Deus. — Õn ma apên cuk adi oekuku ip iaptei oteida webekitkiyũ be — i juk o'e. — Xipacat oğũm xipacat mujurũgrũğ'ukayũ be — io'e. — Kũyjobit'ũm ip pima, ipiat osupi'ajoat cebe ip imukũyjo am — io'e Deus. — Kũyjobit pima bit ip, òn ma ipiat osupi'ajoat cekay itakomaayũ be — io'e.

Wuyetaybit imẽn Deus cuk o'e iam. ³¹ Deus soat em itait. Ixe be ipiat'ajoat puje, iparara jĩjã je'e ip cekay ixē muymuy'ukayũ.

³² Gebum pit cuy epesop apên cuk adi kuy bima epekukuku iap kay. Kuy bima juk Deus ekawẽn epeya'ĩjojo. Ixe biõğbuk kuy oõm eywebe. Ade em itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe. Inaka eybu'u ğu epesop Jesus kay ipiat'ajojom ma'ğu eyju.

³³ Pũğpũğpũğ eyju in eymuymuy'uk ip osodop. Adeayũ etabun cuk adi ikêrêm eykuk ip. Ade em cuk adi ipiat o'supi'ajojoat ip eywebe. Eybu'u ğu a'ğu epesop eybureyũ badipta am. Eyparara ğu juk adi epesop eyaokaap puxim. ³⁴ Daomũnmũnap'a beayũ jom tak cuk adi epeku ibuywat am ip. Itabut'ũmayũ be eybubut tujupa'um puje, eybu'u ğu a'ğu epesop eyetabut am Cristo kay. Eycokcok acã a'ğu epesop.

— Ijodiap podi ma xipacap opop ocewebeam — i a'ğu epe'e. — Ibo ikoro jeedop soat em — i a'ğu epe'e. — Soat em ibo kuğ ajop — i a'ğu epe'e.

³⁵ Gasũ dak cuy eya'õcam epesop. Eya'õca bima, xipacat cuy epejat. ³⁶ Eyukpiceğẽm ğu juy epesop Deus bikuyap tağ eyeku am. Ixe bikuyap tağ eyeku buje, xipacat epejat apên ixē juk adi o'e'e iap tağ. ³⁷ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Gaxĩn ma omuykuiat jajẽm, i. Ibun ğu jajẽm, i. ³⁸ Webekitkiyũ bit itabut jeedop cũğayũ, i. Imẽnpuye soat em itait jeedop ip oxe, i. Jetabucap epere buje bit, ocokcok ğu oce cekay, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽntup. ³⁹ Wuyju bit wuyetabucap acepere ğu. Ipiat'ajojoap kay ğu wuyju bit cum. Oitabidaoiat puxim ğu wuyju—jetabun o'jepereiat puxim ğu. Wuyetabut ma. Deus tak wuydaxijojom.

11

¹ Deus kay wuyetabut pima wuyetaybit cĩcã wuyemumuwiwi acejat iam. Deus kay wuyetabut pima: — Gasũ wuyju ijojom ğu iap ğuyjom acejojo — i wuyju e'em wuyewewebe.

² — Xipat cĩcã eyju oxe — io'e Deus kuyjeayũ be, itabut ip cekay buye.

³ Wuyetabut cekay bima wuyetaybit Deus ja'õbi ipi o'ğujurũğ iam. Wuywebe ijo but iap o'ğugẽ Deus. Wuywebe ijo ba'orean soat o'ğugẽ.

⁴ Deus kay itabut osunuy Abel. Imẽnpuye ixē emumuũm Caim emumuũm podi ma xipat osunuy Deus xe.

— Cũğ ma ãn oxe — i juk o'e Deus cebe, itabut jekay buye. — Emumuũm xipat oxe — i juk o'e.

Wuyju ğebum pima apên Abel itabut osunuy iap kay, “Itabucat cũğ ma Deus xe” i wuyju e'em. Imẽnpuye Abel e'ũ buje dak puk wuymutaybitbin ma itabucat cũğ ma Deus xe iam.

⁵ Deus kay itabut osunuy Enoque. Imẽnpuye oe'ũ ğu. Deus ixē ita'in ma o'tujuu jewekay. Ibureyũ ixē o'tobuxik ğu, Deus kuy o'tujuu buye. Deus icokcok osunuy ixē ekukuap kay i'e'em Deus ekawẽntup. ⁶ Wuyetabut'ũm pima, Deus imucokcok pa'ore wuywebe. Wuyju Deus kay bima, wuyetabun cuy ajop Deus kake iap kay; Deus xipacat ũmũm jebikuyap tağ jeku pin cĩcãayũ be iap kay dak.

⁷ Deus kay itabut osunuy Noé. “Ipi juayũ oğũ'ũm idibim soat” i'e buje, Deus ekawẽn kay itabut osunuy. Muba'at puk o'jojojo ğu. Inaka itabut osunuy Deus ekawẽn kay. Kobexixi o'ğugẽ jebekitkiyũ daxijo am. Kũyjobit ğu osodop ip warara'acayũ ipi juacayũ Deus a'õ kay iap ibapuk cĩcã o'e, Noé kũyjobit puye. Imêneju:

— Cũğ ma ãn oxe, etabut okay buye — io'e Deus cebe.

⁸ Deus kay itabut osunuy Abraão. Deus pe jenaë buje, kũyjobit osunuy ya'õ kay. Deus a'õbi jeka bewi o'jẽm itaybit ẽu ma'ẽu apoma oju iam.

— Ijop eipi ocepiũm ewebe — i juk o'e Deus cebe.

Ibo eipi kay o'ju. Guyjom je'ẽũm cebe iap eipi kay o'ju.

⁹ — Ijop eipi oẽũm eipim — io'e Deus cebe.

Ibo eipi daẽ oeku powatwat puxim. Paẽo muẽẽẽ'a be osunuy tũyap ẽu buk puye. Torojo'a be osunuy jekpot eju—Isaque eju. Jenaxegebit eju dak osunuy—Jacó eju.

— Ijop eipi oẽũm eyipim — io'e Deus cebe ip—Abraão be, Isaque be dak, Jacó be dak. ¹⁰ Deus emukamuweẽũnka wiwim osunuy Abraão—Deus emukamuẽka wiwim—ika'ũm'ẽm'ũmatka wiwim.

¹¹⁻¹² Itabut osunuy Abraão Deus kay. Aypa o'e. Ce'ũat puxim jetayxi mu'ukreẽ pa'ore osunuy. Je'ũ ojuy kuy osunuy. Sara dak yabut o'e—Abraão tayxi. I'ita ba'oreat osunuy. Inaka Abraão itabut osunuy Deus a'õ kay.

— Soat em Deus ja'õ daẽ e'em — io'e jewebe ma.

Imẽnpuye itayxi o'ẽu'ukreẽ yabut ma'ẽu. Ipotpet o'e Abraão. Ade jĩã ip osodop ixenaxegebitbit. Imuweẽũn pa'ore osodop ip kasopta buxim, ka'oririt puxim tak.

¹³ Jetabut cĩcãap kuẽ ma ip oe'ũ'ũ—Abraão, Isaque dak, Jacó dak.

— Ijop eipi oẽũm eyipim — i mo a'ẽu o'e Deus cebe ip.

Inaka ibo eipi o'jat ẽu ip. Imẽnpit:

— Ijop eipi Deus je'ẽũm ocenaxegebitbit pe apẽn ixenaxegebitbit — io'e ip jewebe ma.

Ipi o'jat ẽu ip. Inaka icokcok ip osodop jetabucap kuẽ.

— Powatwat acã oceju — io'e ip ibo eipi watwat pe.

Wara'at ka kaykay ma ip osodop.

— Eykadujukapkam acã oceju — io'e ip cebe ip. Ibo eipi bit o'jat ẽu ip.

¹⁴ “Eykadujukapkam acã oceju” i'e'e'ukayũ jeka kudadam mabuk ip. ¹⁵ Yaẽuyepit ẽu osodop ip kuy bima o'jẽm ip iatka kay. Yaẽuyepit pima kuka juk iba'ore ẽu o'e cepit am ip. ¹⁶ Wara'atka kay bit ip osodop yaẽuygebu. Kuy o'jẽm ip iatka bodi ma xipat iboka. Kabi beatka kay ip osodop yaẽuygebu. Imẽneju Deus isũsũn ẽu o'e cebuxim ip, “Deus ebekitkiyũ oceju cekay ocetabut puye” io'e ip cebe buye. Deus o'sukamubapuk ikam ip.

¹⁷⁻¹⁸ Deus kay itabut osunuy Abraão.

— Ekpon oẽũm ewebe — i mo a'ẽu o'e Deus cebe. O'kap Abraão ipot. Isaque i ipot putet osunuy.

— Isaque ipotpoyũ acã enaxegebitbiyũ oxenaxegebitbiyũ—warara'acayũ bit ka'ũma — i mo adi a'ẽu o'e Deus Abraão be. Inaka:

— Ekpot cuy eyaoka impik am wetabun — i mo adi a'ẽu o'e Deus Abraão be okukpin cĩcã paxi iap co am.

“Ekpot cuy eyaoka” i'e buje, Abraão kũyjobit o'e Deus a'õ kay. Isaque aoka ojuy o'e.

¹⁹ — Iba'ore ẽu Deus pe waram Isaque'ũm mutait am — io'e jewebe ma Abraão.

Inaka Isaque o'tujupit jeduk'a be, “Eyaoka ẽu juy” io'e Deus puye. O'tujupit jeduk'a be ce'ũap tomukadi waram o'jetait'iat puxim.

²⁰ Deus kay itabut osunuy Isaque. Imẽnpuye:

— Guyjom Deus xipacat je'ẽũm eywebe — io'e Jacó be, Esaú be dak.

²¹ Itabut osunuy Jacó dak Deus kay. Je'ũ pinpin puje: — Deus cuy xipacat je'ẽũm eywebe — io'e José ipotpoyũ be.

— Soat podi ma ẽn xipat — io'e Deus pe jektokta'ip kuẽ.

²² Itabut osunuy José dak Deus kay. Je'ũ pinpin puje: — Israel naxegebitbit jeejẽm Egito eipi bewi — i mo adi a'ẽu o'e. — We'ũap tomukadi ojebit cuy epetujowat oka be imõg ẽm wĩtabikũy be — i mo adi a'ẽu o'e jekpotpoyũ be.

²³ Itabut osodop ip Deus kay Moisés ebay, ixi dak.

— Judeuyũ ipotpoyũ juy epeyaoka ikap'isum ma — i juk o'e Egito eipi kukukat—Faraó o'e.

Imēnpit iparara ġu osodop ip ipi kukukat puxim—Faraó buxim. Kūyjobit'ūm osodop ip ixē a'ō kay Moisés ebayū. Ebaṗūġ kaxi ikap'isuat munēmnēm'uk ip osodop yaokaap puxim. O'ġunēm ip idip cīcā cexe ip puye.

²⁴ Itabut osunuy Deus kay Moisés tak. Yaypan puje ibu'u o'e Faraó daxit'in. Jebadipyū kay pin o'e.

— “Faraó daxit'it ēn”, i'ūmġu juy epe'e owebe, i juk adi o'e Egito eipi watwat pe.

²⁵ Ibu'u osunuy ikērēat muġē ām jemucokcok am—pūġ kabia dak ka'ūma. Ibu'u ġu bit osunuy ipiatpi'ajo am jebadipyū eju—Deus ebekitkiyū eju. Ibu'u ġu osunuy ipiatpi'ajo am Deus mucokcok am.

²⁶ — Soat tarekrek kuġ pima kuka ocokcok oce—Egito eipi beat kuġ pima — i juk o'e jeweweju ma. — Deus emunaē mucokcokap ojuy owebe ipiatpi'ajoat puje bit, ibodi ma kuka ocokcok oce — i mo adi a'ġu o'e jewebe ma. — Ġuyjom Deus kūyjobicapei je'ġūm owebe — i juk o'e jewebe ma.

Ibodei buap wiwim cīcā osunuy soat em ma.

²⁷ Itabut osunuy Moisés Deus kay. Imēnpuye o'jēm Egito eipi bewi. Ipi kukukat etakomaap puxim jeparara pibun ġu o'jēm Egito eipi bewi. O'jēm Deus kay itabut cīcā buye. Deus cocomap puxim oekukuku ijojom ġu ma'ġu. ²⁸ Itabut osunuy Moisés. Imēnpuye apēn kūyjobit'ūmayū muy'ū'ū'ukat o'kap iap epeta o'ġubapuk Deus a'ōbi. Páscoa i peta butet.

— Ovelha doy juy epetoymōġ eyduk'a esūġtabi daġ kūyjobit'ūmayū muy'ū'ū'ukat pe eyekpot muy'ūap puxim—koapat muy'ūap puxim — i juk o'e Israel naxeġebitbit pe.

²⁹ Itabut ip osodop Deus kay Israel naxeġebitbit Moisés ixeyū kukukan pima. Imēnpuye iodī o'timudek ip ipipurukat taġ. Ixe di butet “Tipakpukati” i osunuy. Egito eipi watwat pit timudek ojuy bima, soat ip oap. Oakōm ip. Ka'ūma ma o'jepoyat.

³⁰ Itabut osodop ip Deus kay Israel naxeġebitbit Josué ixeyū kukukan pima. Imēnpuye Jericó ka ekorara o'jedu. Duuuuo. O'jedu 7 kabia ika koreren ceku buje ip. ³¹ Itabut osunuy Deus kay Raabe dak yapoan ma'ġu osunuy. Josué ebekitkit o'ġuōm jeduk'a be imunēm ān yaokaap puxim. Jericó ka jom oajēm'iaiyū o'ġunēm. Imēnpuye Deus pe ja'ō kay kūyjobit'ūmayū aokaat puje, Raabe o'yaoka ġu ip Josué ebekitkiyū.

³² Deus kay itabut ip osodop warara'acayū dak. Inaka o'e ġu owebe itabucayū muwēn ām eywebe: Gideão muwēn ām eywebe, Baraque dak, Sansão dak, Jefté dak, Davi dak, Samuel dak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. ³³ Itabut cīcā osodop ip Deus kay. Imēnpuye wara'at tiwatwat eju nopaġōġōm ip o'e. Ade jījā o'yaoka ip. Cūġ ma oekuku ip Deus etabutpe. Imēnpuye Deus cebe iūm ojuy iap o'jat ip. Deus leão o'tūymuymūġ jekay itabucat oap puxim. ³⁴ Waram pima Deus daxa yoboġat o'ġupirēm jekay itabucayū aokaap puxim. O'jenapōn ip pajam jaokaap puxim. Ya'ōbaca'ūm ip osodop. Ya'ōbacaan pit o'e ip Deus a'ōbi. Ade jījā o'yaoka ip itakomaayū nopaġōġōm pima. Ade ma dak o'ġuyōpōġpōġ ip powatwat esorarayū. Soat kaka daġ owatwatwat ip. ³⁵ Itabut Deus kay osodop ip aoyū. Imēnpuye Deus waram ixeyū ipotpoyū'ūm'ūm o'ġutait.

Warara'acayū be itakomaayū ipiat o'supi'ajojoat. Oe'ū'ū'ū ip ipiat pibun. Inaka Deus o'jomuymuy ġu ip jaokaap puxim.

— Oce'ūpi ġu — io'e ip. — Oceparara ġu oce'ūap puxim — io'e ip.

Waram acejetait iap wiwim osodop ip. Soat em wuyetait acesop Deus xe iap wiwim osodop ip. ³⁶ Warara'acayū itabucayū o'jowaywayway ip adedeayū etabutpe. Warara'acayū o'yukxabiokaka ip ixēmuġēġēbum yabi be icaat pum. Warēmtaġ ma o'ġuōmōm ip daomūnmūnap'a be. ³⁷⁻³⁸ O'yabuġbuġ ip wita'am. Ipidase o'ġuweka ip kede'am. Pajam tak o'yaoka ip. Tadaybot ma oekuku ip. Mēmē xee kuġ oekuku ip jedotim, cabra xee kuġ tak. Itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojoat ixeyū be. Warēmtaġ cīcā juk adi ixeyū o'jukukuk ip. Kaokokat puxim osodop ip itabut'ūmayū xe. Deus xe bit soat podi ma xipat osodop ip itabucayū.

— Teyũku ikērē jǐjǎ — io'e ip itabut'ũmayũ ma.

— Eyju soat podi ma xipat oxe — io'e Deus pit cebe ip.

Cenapõnat puxim uk'a'ũmat tağ oekuku ip, co'a dağ tak. Jeduk'a be ġu osodopdop ip—witabikũy be acã.

³⁹ — Xipat eyju oxe eyetabut cĩcã okay buye — io'e Deus soat pe ixeyũ be. Inaka ijodi bima Deus cebe ip iũm ojuy iap o'jat ġu ip. ⁴⁰ Deus kuyayũ kay ã ġu osunuy ġebum. Wuykay dak osunuy ġebum—ixeyũ'ũm'ũm nomujuacayũ kay dak. Soat ġu o'ġũm ja'õ dağ kuyayũ be. Soat pit je'ġũm ja'õ dağ jekay itabucayũ be—kuyje itabucayũ be—ġasũ itabucayũ be dak, ġuyjom itabut je'e iayũ be dak. Soat je'ġũm pũġpũġ pepepe ma. Soat tağ wuymuisun je'e kuyjeayũ muisunap puxim.

12

¹ — Ocejũ ma juk adi ocetabut cĩcã ocesop Deus kay — i'e'em wuywebe soat ixeyũ kuyjeayũ. — Eyju dak eyetabun cĩcã juy epesop cekay — i'e'em ip wuywebe.

Daudau'ukayũ buxim wuyju. Daudau'ukat ipoxiat epereperem jewũnca i'e am. Imēnpuxim ikērēat mujurũġrũġap cuy acepere Jesus a'õ kay am. Pa'orem ġu wuyju ikērēat mujurũġrũġ. Ikērēat mujurũġrũġ pima wuybu'u wuyetabut am Jesus a'õ kay. Daudau'ukat taobu'u ġu jedaudauap epere am. Ixe buxim wuyju dak wuybu'um ġu juy ajop Jesus a'õ kay am. ² ġebum cuy ajop Jesus kay! Ixe ma juk adi wuymutabun. Ixe dak wuybuywatwan jeenuy wuyetabucap epereap puxim.

— Korosa be ġu juy oje'ũ — i'ũmġu juk o'e. — Warēmtağ cĩcã ip okuk — i juk o'e jewebe ma. — Inaka korosa be dak obu'u ġu we'ũ ãm — i juk o'e. — ġuyjom ocokcok oġuy webay xe bima, ixe bikuyap tağ cuk adi ojekuk buye — i juk o'e jewebe ma.

Oibu'un ġu je'ũ ãm korosa be warēmtaksuğ ma'ġu ip o'jukuk. Imēneju ġasũ xik'i omuy Deus xe. Deus eju nuynuy soat kukukan.

³ ġebum cuy epesop apēn cuk adi ixe Jesus ipiat o'supi'ajojo iap kay. Itakoma jǐjǎ ip osodop cekay ikērēat mujurũġrũġ'ukayũ. Iboap kay juy ġebum epesop eyetabut am eybu'u'up puxim, eyetabucap epereap puxim tak. ⁴ Ikērēat muġēġē'ukayũ mukorēmrēm cĩcã juk adi epesop. Imēnpuye juk adi ipiat o'supi'ajoat ip eywebe. Inaka eyaoka ġu buk ip. ⁵ Deus kawēnwēn eywebe apēn cebayũ kawēnwēn jekpotpoyũ eju iap puxim. Kawēnwēn eywebe eya'õmucan am. Imēn ixe e'em:

Okpot, emukũyjobit am wuykukukat ipiatpi'ajoan ewebe bima, eya'õpicũğ cuy eġuy ya'õ kay, i. Emukũyjo am ixe be emukorēm puje dak, eġuycũğ ġu juy eġuy, i.

⁶ Wuykukukat ipiatpi'ajoan jewe ikukpinayũ be cũğ ma jekuap ojuy, i. Jekpotpoyũ mukorēmrēm imukũyjo am ip, i.

Eyaġuyba'ũm tu iboap ekawēn kay? ⁷ Eyetaxim cuy epesop ipiat'ajojom pima. Ipiatpi'ajojom pima:

— Wuyebayat ipiatpi'ajoan ocewebe ocemũkũyjo am cũğ ma wuyekuap ojuy — i juy epe'e eyewewebe.

Deus wuymukorēmrēm pima, wuyetaybit Deus wuykuğ jekpotpoyũ kukap puxim iam. Soat wuyju ipiatpi'ajoan wuy'ipotpoyũ be cũğ ma ip cekuap ojuy. ⁸ Imukorēmrēm'ũm pima wuyetabi kuka ace ite ipocat iap kay.

— Ekpocat tu ite? — i kuka ace cebay be.

Deus tak ipiatpi'ajoan soat pe jebekitkiyũ be imukũyjobit am ip. Imēneju eymukũyjo am eywebe ipiatpi'ajoan'ũm pima, Deus ipotpocayũ ġu eyju. ⁹ Ijodi ixeyũ be wuy-mukorēm puje dak, ibuyxim ma wuyebayũ ajukuk. Ixeyũ a'õ kayap podi ma juy kũyjobin ajop wuyebayat a'õ kay—kabi beat a'õ kay, wuykay aġat a'õ kay. Ixe a'õ kay kũyjobit pima, soat em acesop cexe wuyetait. ¹⁰ Wuyebayũ ma ipiatpi'ajoan wuywebe wuy-mukũyjobit am. Ipiatpi'ajoan ip wuywebe ipiatpi'ajoat pin osodop ip puye. Darem ma

ip wuymukorēm̄rēm̄. Deus pit ipiatpi'ajojoan wuywebe xipan wuykuḡap tomuju. Ixe ipiatpi'ajojoan wuywebe soat taḡ wuymuisun am. Ipiatpi'ajojoan wuywebe soat taḡ wuyisu jejo'i am. ¹¹ Wuywebe ipiatpi'ajojoan pima, wuycokcok ḡu wuyju—wuyḡuycūḡ acā. Guyjom pit cebay be imukorēm̄'ibiyū cedaḡ ma jekukum, kaba'ūm tak ip warara'acayū eju.

¹² Imēneju iḡuycūḡayū juy epesubuywan. Jetabucap kay ibu'u'uayū juy epeya'ōmucan waram icokcok i'e am ip. ¹³ Cūḡat e daḡ cuy epeku warēm̄taḡ ma eyekuap puxim.

¹⁴ Kaba'ūm cuy epesop soat eyxeayū kuḡ. Soat taḡ eyisum cuy epesop. Soat taḡ wuyisu'ūm pima, wuykukukat acejojo ḡu. ¹⁵ Deus ibikuy xipan wuykuk am. Imēnpuye jewebuywatwan cuy epesop eybu'uap puxim Deus pe emumuūm pu am. Kadai icupat jexeat muy'ū'ūm. Imēnpuxim pūḡ ma ey'inat jetabut am ibu'u bima, jebureyū dak kuka o'ḡubu'un. Imēnpuye jewebuywatwan cuy epesop eybu'uap puxim, eyetabucap epereap puxim. ¹⁶ Jewebuywatwan cuy epesop Deus a'ō kay kūyjobit'ūmap puxim, aoyū kaykayap puxim tak. Esaú ekuap puxim ḡu juy epeku. Esaú kūyjobit'ūm o'e Deus a'ō kay. Jecokcokap kay acā o'e ḡebum. Koapat osunuy cebay ipot. Cebay e'ū buje, soat ma kajuk o'jat jebay'ūm pubut, ixe koapat puye. Inaka:

— Pūḡ pratom exat'in eḡūm owebe — io'e jekitpit pe. — Ēn ma juy soat ejat wuyebay e'ū buje oxat teim — io'e jekitpit pe. — Odieḡ Deus xipan jekuk koapat kukap puxim oxat teim — io'e cebe.

¹⁷ Koapat peam tak cebayū kawēnwēn'uk osodop Deus eju kuyjeayū.

— Xipan cuy okpot ejukuk — i'e'e'uk osodop ip Deus pe.

— Owebeam tak cuy ecekawēn Deus eju — io'e Esaú jebay be. — “Xipan cuy okpot ejukuk—koapat ejukuk,” i juy ece cebe — io'e Esaú.

— Iba'ore owebe ḡasū bit — io'e cebay bit. — Ekitpit peam kuy juk iboam oce Deus pe — io'e.

Jewa'ōmuwarurun pa'ore o'e Esaú be cedaḡ ma jeku am. Cūḡat e daḡ jepit ojuy jījā o'e. O'tōn iḡuycūḡ puye. Inaka cepit pa'ore o'e cebe cūḡat e kay, kuy kūyjobit'ūm o'e buye.

¹⁸ Co'a jeje Deus jekawēn muwēnuwēn pima, iparara jījā osodop ip Judeuyū—kuyjeayū. Oajēm ip co'a ikibi be. Sinai'a ikibi be oajēm ip—wuyecoanpucat'a ikibi be. Daxa isop iḡo'a akokoreren. Kabidaudau dak oeku. Kabiok tak oeku diḡ. Kabidoxixi dak oeku iḡo'a daḡ. ¹⁹ Parasuy jo'iat a'ō o'ya'ījojo ip. Deus a'ō dak o'ya'ījojo ip. Ixe a'ījojo buye, “Ecekawēn ḡu juy ocewebe” io'e kuyjeayū jeparara pibun.

²⁰ — Epeyeu ḡu juy co'a kay — io'e. — Eyōhōyū dak cuy epeḡuyuat ḡu — io'e. — Ceu pinat cuy epeyabuḡbuḡ wita'am — io'e. — Ojopi eywebe soat pe — io'e cebe ip.

Imēnpuye iparara jījā ip o'e Deus a'ījojoayū. ²¹ Ipararuat o'jojojo Moisés.

— Ōn ma okarabakbak oce oparara pibun — io'e co'a daḡ pima.

²² Eywebe Deus jekawēn muwēn puje bit, eypararam ḡu epesop. Kuy epesot wara'at'a kay co'a kay. Siāo'a kay epesot Jerusalém ka beat'a kay. Kuy epesot Deus ka be—soat em itaicat ka be—Jerusalém ka be—kabi beatka be. Tak ḡu ip Deus ekawēn tojotjot'ukayū dopdom iḡo ka be—ade jījā ip. Imuweḡūn pa'ore wuywebe ade jījā ip puye. ²³ Kuy epesot Deus ebekitkiyū kay—koap itabucayū kay. Awerom ip dopdom Deus ka be. Iccokcok cīcā ip ibutet ibararak opop kabi beatup pe buye. Kuy epesot Deus kay. Ixe apēn cuk adi oekuku ip ipi ju bima iap ideida soat pe ipi juacayū be. Xipacat je'ḡūm cūḡayū be. Ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be. Kuy epesot cedaḡ ma jekuku'ukayū'ūm'ūm piōḡbuk kay—soat taḡ o'ḡuisun'iyū'ūm'ūm piōḡbuk kay. ²⁴ Kuy epesot Jesus kay. Ixe juk kawēn iisuat o'ḡuwēn wuywebe. Ixe o'jedoyekereren wuywebeam. Apēn Abel o'jedoyekerereniap kay ḡebum pima “Eḡuweik cuy iwago be yaokaap tei” i wuyju e'em Deus pe. Apēn Jesus o'jedoyekerereniap kay ḡebum pima bit, “Gasū bit ēn ikērēat uk'uḡ ocewebewi soat pewi” i wuyju e'em Deus pe.

²⁵ Imēneju:

— Kūyjobin ġu ace Deus a'ō kay — i'ūmġu juy epe'e. Ijodi Moisés Deus ekawēn o'ġuwēnuwēn kuyjeayū be. Kūyjobit'ūm ip osodop. Imēnpuye Deus ipiat o'supi'ajojoat cebe ip. Gasū bit kabi bewi ma Deus jekawēn muwēnuwēn wuywebe. Kūyjobit'ūm pima kuyjeayū bodi ma kuka ipiat acesupi'ajo. ²⁶ Sinai'a jejewi cekawēn puje, ixē ja'ōbi ipi o'ġuyxixixi. Gasū bit waram o'jekawēn wuywebe.

— Waram pukto ipi o'ġuyxixixi — i'e'em wuywebe. — Kabi dak o'ġuyxixixi — i'e'em. ²⁷ — Waram pukto — i juk adi o'e.

Imēnpuye wuyetaybit jemumuġē ma ġuyxixixi iam. I'uk'uk je'e ip Deus emumuġē soat. Imuyxixixi'ūmayū acā jeedop ip jenuyap pe ma.

²⁸ Deus soat kukukan pima, wuykukukan tak jeenuy. Ixē a'ōbacaap mu'ūm pa'ore soat pe. Imēneju:

— Soat podi ma ēn xipāt — i juy ace Deus pe. — Soat podi ma ēn a'ōbaca — i juy ace cebe.

Ixē bikuyap taġ cuy ajeku. Ibuyxim cuy ajukuk. Wuypararam cuy ajop ixē buxim.

²⁹ Ixē kay acā wuyetabut—Deus kay acā. Daxa soat mu'ūmap puxim ixē dak ja'ō kay kūyjobit'ūmayū ġu'ūm.

13

¹ Eybu'um ġu juy epesop ikukpin eykitpitpiyū kuk am—Cristo ebekitkiyū. ² Powatwat cuy epeġuōm eyduk'a be. Xipan cuy ip epejukuk. Pūġpūġpūġ kuy juk powatwat o'ġuōm jeduk'a be. Tūybe teyūku powatwat iān o'e ip. Imēnpit Deus ekawēn tojotjot'ukayū ma juk o'ġuōm ip—kabi watwat. ³ Gbum cuy epesop daomūnmūnap'a beayū kay eyju dak cexe epesop iap puxim. Gbum cuy epesop ipiat'ajojomayū kay eyju dak cexe ip epesop iap puxim.

⁴ Ibuyxim cuy ibumūnmēnat ajukuk. Warara'acat ewebumūn puje juy ibuyxim cuy ip epejukuk. Eytayxi'ūmat eju ġu juy epeyepo—eytayxi eju acā. Eyektop'ūmat eju ġu juy epeyepo—eyektop eju acā. Deus ipiat supi'ajoat warara'acat itop eju jepopo'ukat pe warara'acat tayxi eju jupopo'ukat pe dak.

⁵ Dinheiro kay jījā ġu juy epesop.

— Ōn pit jeyiwat ġu—pūġ em tak ka'ūma — i'e'em Deus wuywebe. — Ōn pit jeyepere ġu—pūġ em tak ka'ūma — i'e'em wuywebe.

Imēnpuye eycokcoġ cuy epesop ajo eyju ikuġiat kay. ⁶ Imēnpuye wuya'ōcam cuy ajop.

— Wuykukukat wuybuywatwan soat em — i juy ace warara'acat pe ipararaayū be. — Wuypararam ġu juy ajeku — i juy ace cebe ip. — Ijodiat o'e ġu kuka wuywebe — i juy ace cebe ip.

⁷ Gbum cuy epesop kuy bima eykukukayū'ūm'ūm kay. Deus ekawēn cuk adi o'ġuwēnuwēn ip eywebe. Gbum cuy epesop apēn cūġ ma ip oekuku iap kay, apēn ip jetabucap kuġ oe'ū'ū iap kay dak. Ixeyū'ūm'ūm puxim eyetabun cīcā juy epesop.

⁸ Soat em Jesus Cristo iwaruru ġu e'em. Ibit ma. Kuy bimaap co'i ma ġasū dak omuy. Guyjom tak imēn ma je'e. ⁹ Eybu'um ġu juy epesop kawēn icēmat taġ jeku am. Iwarum eymutaybitbin'ukayū a'ō kay ġu juy epesop cūġat e daġwi eyjēmap puxim. Pūġpūġ jewaġuyġuy ip i'opi paxi sujop owebe iap kay. Ibuywatwan ġu ibo bit biġ ma itabut am ip Jesus kay. Wuyju bit cuy ġebum ajop Deus soat em xipan wuykuġ wuya'ōmucanucan iap kay. Iboap kay ġebum pima, biġ ma wuyetabut acesop Jesus kay.

¹⁰⁻¹¹ Paīyū wūnca ēn'in i'o'o'uk osodop ip o'suēnmupikupik ip ien'in torojo'a be kapikpik'ukayū. Gasū bit i'opi o'e cebe ip wuyju Deus pe iūmūmat'in. Pūġ kabia be bit paī yoboġat ōmōm badiat'abi be—Deus tūytūyap ibuyxi jījāat'abi be. Wūnca doy dujuōmōm toy mubapuk am Deus etabun Deus pe ikērēat ukap ojuy. Ibiat ēn pit i'opi paī yoboġat pe. Ibiat ēn tujowatwan ip jedopdopap etakobe imupik am. ¹² Imēnpuxim Jesus o'jedoyekereren wuywebewi ikērēat uk am. O'jedoyekereren jekay itabucayū muisun

am soat tağ. Itabut'ũmayũ juk adi warẽmtağ ma ixē o'jukuk. Ixe oe'ũ ikaboğatka etakobe.

¹³ Ixe oibu'un ġu je'ũ âm korosa be warẽmtağ ma'ġu ip o'jukuk. Ixe buxim wuyju dak wuybu'um ġu juy ajop ixē bikuyap tağ jeku am warẽmtağ ma'ġu ip wuykuğ itabut'ũmayũ.

¹⁴ Wuydopdopapka ijodi ġu. Ikakoro ġu ijodiatka. Guyjom jeedotka wiwim wuyju.

¹⁵ Imẽnpuye:

— Ĕn soat podi ma xipat cĩcaã — i wuyju e'em soat em Deus pe.

Wũnca mupikupik'uk'ũm ma'ġu wuyju Deus etabun. Jesus tak kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam.

— Ĕn ma soat podi ma xipat cĩcã — i wuyju e'em soat em cebe. — Ĕn acã ocekekukat — i dak wuyju e'em cebe soat em.

¹⁶ Xipacat muğẽğẽap cuy epeyepere ġu. Jewebuywatwacap tak cuy epeyepere ġu. Imẽn Deus epeğucokcoğ wũnca ũmũm cebe iap puxim.

¹⁷ Kũyjobin cuy epesop eykukukayũ a'õ kay. Ixeyũ a'õ epeya'õxik ġu juy. Apẽn cuk adi eykuk ip iap cuy ġuwẽn ip Deus pe. Imẽnpuye ibu'u ġu ip eybuywat am. Ağ ip eykay eyetabucap epereap puxim. Eyju ixeyũ a'õ kay bima, icokcok ip jeybuywatwan. Eyju kũyjobit'ũm pima bit, iğuycũğcũğ je'e ip. Ibo bit jeybuywan ġu.

¹⁸ Epeyepere ġu kawẽğap Deus eju ocewebeam. Soat em oceju cedağ ma oceku pin Deuse tabun. Imẽnpuye:

— Xipat paxi oceju Deus xe? — i'ũmğũ oceju e'em.

Ocetaybit ocebinũnpe ma oceju cũğ ma cexe iam. ¹⁹ Biğ ma juy epeyekawẽn Deus eju ġaxĩn ma ixē be waram omuyypit am eyjo am.

²⁰ Wuykukukat Jesus itabucayũ kukukat yoboğat ovelha kukuk'ukat puxim. Deus ixē Jesus o'ğutait ce'ũap tomukadi. Waram ġuto o'jetait. Imutait puje:

— Kawẽn iisuat tağ cuy epeku ġasũ bit, okpot o'jedoyekereren eywebeam puye — i juk o'e wuywebe. — Kawẽn iisuat tağ eyeku buje, soat em oxe epesop eyetait — i juk o'e Deus wuywebe.

²¹ Deus wuyağuyumubabibin'ukat. Ya'õbacaap kuğ'ũm pima, ibikuyap tağ wuyeku ba'ore wuywebe. Imẽnpuye ixē soat xipacat cuy je'ğũm wuywebe. Ja'õbacaap cuy je'ğũm wuywebe ibikuyap tağ wuyeku am soat em. Jesus Cristo a'õbi soan cuy je'e wuywebeam jebikuyap tağ.

— Ĕn ma soat podi ma edipap kuğ — i juy acece soat em Jesus Cristo be.

Imẽn cuy acece cebe.

²² Okitpitpiyũ, itedup otupmubararak eymucokcoğaptum. Tup ade ġu otupmubararak. Imẽnpuye eyukpiceğẽm ġu juy epetupco. ²³ Wuykitpit Timóteo o'ğujẽm ip daomũnmũnap'a bewi iam eyetaybit pin õn. Gaxĩn ma okay yajẽm puje, otujowat cuy oweju, eyjom oju buje.

²⁴ Oceju kato mujujum eykukukayũ be—soat pe—Jesus a'õkayayũ be. Eykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—Itália eipi watwat.

²⁵ — Bay, xipan cuy ebekitkiyũ ejukuk — i õn e'em Deus pe.

Ibũrũ ma.

TIAGO EMUDUPMUBARARAKTUP CARTADUP

¹ Bekitkit, cartadup mubarararağ òn kato i'e am eywebe—Deus ebekitkiyũ be—soat ka dağacat pe. Òn Tiago. Deus peam kapikpiğ òn. Wuykukukat peam tak òn kapikpiğ—Jesus Cristo beam.

² Okitpitpiyũ, eycokcoğ cuy epesop ipiatpi'ajojom ma'ğu eyju. ³ Deus eybuyxijojom biğ ma eyetabut am cekay. Gebum cuy epesop iboap kay. Ixe kay eyetabut cĩcã bima, eyetaxim epesop ipiatpi'ajo am. ⁴ Ibun ipiatpi'ajom pima dak cuy eyetaxim epesop. Eyetaxi bima cũğ ma epesop Deus xe. Ikêrêat kuğ ğu dak epesop cexe. Soat kukat puxim epesop cexe. ⁵ Cũğ ma eyeku am cexe iam eyetaybit'ũm pima, eymutaybinap cuy epejoojuy Deus xewi. Ixe jeymutaybin. Ixe ibu'u ğu wuymutaybit am. Tacup ğu ixe. Soat em wuyemumuojuy ũmũm wuywebe. ⁶ “Omutaybin cuy ece” i'e buje, eyetabun cuy epesop Deus kay.

— Wemumuojuy je'ğũm xe'e owebe? — i'ũmğũ juy epe'e cebe.

“Wemumuojuy je'ğũm xe'e owebe?” i'e'e'ukat tipodoyat puxim—soat tağ kabido timupodoypodoyiap puxim, itabutbũt puye. ⁷⁻⁸ Wara'at tağtağtağ ma tipodoyat e'em. Imẽnpuxim wara'at tağtağtağ ma ip jewağuyğuy itabutbũcayũ. Warara'acat ixeyũ ağuyumubabi'ũm'ũm. Soat em jewağuyumuwarururun ip— “Wuykukukat wemumuojuy je'ğũm xe'e owebe?” i'e'e'ukayũ—itabutbũcayũ. Itabut cĩcã ğu ip—itabut'ũm'ũm ma. Imẽnpuye jemumuojuy je'jat ğu ip Deus xewi.

⁹⁻¹¹ Itabucat ibubut kuğ'ũm pima, icokcok cuy jeenuy ade ibubut kukat co'i Deus xe buye. Guyjom Deus wara'at je'ğũm cebe ibubun. Ibubut adeat pit dao ma i'ũm kadai'ip e'ũap co'i. Kaxi cẽmcẽm. Kaxiepi bima jeditedudum kaxie pibun. Dit at'an. Titip ğu e'em. Imẽnpuxim ibubut adeat je'ũ wara'at pu ojuy kapikpiğ cĩcã bima. Imẽneju itabucat ibubut ade bima, icokcok cuy jeenuy ka'ũma kukat co'i Deus xe buye.

¹² Ipiatpi'ajo am wuyetaxi bima wuycokcoğ acesop—Jesus kay wuyetabucap epere'ũm pima dak. Wuybuyxijo epere buje:

— Soat em eyetaip epesop oxe ma — i je'e Deus wuywebe.

Imẽn Deus e'em soat pe—ikukpin jekukayũ be—jekay itabucayũ be. Imẽneju wuycokcok wuyju e'em, ipiatpi'ajojom ma'ğu wuyju. ¹³ Deus ikêrêat muğẽğẽan ğu wuywebe. Imẽnpuye:

— Deus ikêrêat muğẽan owebe — i'ũmğũ juy epe'e.

Warara'acayũ ikêrêat muğẽğẽan wuywebe. Deus pit ka'ũma. ¹⁴ Wuyju ma wuybikuy ikêrêat muğẽ ãm. Wuyukpiwatpin ma wuyju ikêrêat mujurũğrũğ, ikêrêat muğẽ pin puye. Imẽn wuyju jewemuğuykukukum ikêrêat muğẽ ãm. ¹⁵ Wuyju ikêrêat muğẽ pin wuybikuy ikêrêat muğẽ ãm puye. Soat em wuyju ikêrêat mujurũğrũğ. Ikêrêat mujurũğrũğxian acesop. Ikêrêat mujurũğrũğxian pima bit, “Soat em wũy ma juy epesop owi eye'ũ buje” i'e'em Deus wuywebe.

¹⁶ Okitpitpiyũ, eykukpin cĩcã oxe. Jewemuğuykukukum ğu juy epesop. ¹⁷ Wuyebay kaxiaat o'ğubapuk, kaxiepiat tak. Kasopta dak o'tamubapuk. Kaxiepiat jewarururun, kaxiaat tak: Deus pit jewarururun ğu. Soat em ma ixe xipacat ũmũm wuywebe. Cemumuũm ikêrêat kuğ ğu. Xipat soat tağ. Soat wuyju ikuğiat ixe emumubapukpuk ma. Soat em ma xipan wuykuğ. Xipat'ũmat ğu iũmũm wuywebe—xipacat acã. ¹⁸ Jekpiwatpin ma ixe wuynaẽ jebekitkiyũm kawẽn icẽmat kay wuyetabun puje. Ixe juk wuynaẽ warara'acat kukap podi ma wuykukam xipan.

¹⁹ Okitpitpiyũ, dao ğu juy epeyekawẽn. Dao ğu dak cuy eyetakomãn. Dao ma bit cuy epekũyo. Gebum cuy epesop iboap kay. ²⁰ Wuyetakoma bima cũğ ğu wuyju jekukum—Deus bikuyap tağ ğu dak. Imẽnpuye eyetakomãn ğu juy epesop. ²¹ Imẽneju

ikērēat muḡēḡēap cuy epeyepere. Warēmtaḡ eyekuap tak cuy epeyepere. Yoboḡan pin ḡu juy epesop. Deus bikuyap taḡ cuy epeku. Ixe wuymukūyjojom jekawēn. Imēnpuye eyetabun cuy epesop cekawēn kay. Ixe wuydaxijojom jekawēn kay wuyetabut pima.

²² Ixe ekawēn cocomat ḡu juy epesop. Cekawēn taḡ cuy epeku. Ya'ijojom acā bima bit eyju jewemuḡuykukukum. ²³ Pūḡpūḡpūḡ Deus ekawēn cocom ā. Inaka cekawēn taḡ ḡu ip jekukum. Ixeyū waroa kukat puxim. ²⁴ Dao ma ip jewejojom waroa be. Jewejo buje waroa muxipanpan ip. Akiju ip cēmcēm. Dao ma ip yaḡuyba'ūm'ūm jedopa kay. Imēnpuxim Deus ekawēn coco'ukayū'in. Dao ma ip cekawēn cocom. Cekawēn co'isum pit yaḡuyba'ūm'ūm ip cekawēn kay. Cekawēn taḡ ḡu dak jekukum ixeyū ma. ²⁵ Warara'acayū bit daodaodao ḡu Deus ekawēn cocom. Jewaḡuyḡuy ip dopdom cekawēn kay. Yaḡuyba'ūm'ūm ḡu ip cekawēn co'isum. Soat kabia cekawēn cocom ip. Kūyjobit cīcā ip cekawēn kay. Ixe ekawēn cedaḡ ma wuymutaybitbin. Soat taḡ xipat ixekawēn. Wuya'ōmucanucan wuywebe ikērēat muḡēḡēap puxim. Deus ixeyū ḡucokcoḡ soat taḡ ja'ō daḡ ip jekukum puye.

²⁶ Kawēnkērēat epere'ūm pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Deus kay” i. Kawēnkērēat epere'ūm pima, jewemuḡuykukukum wuyju. ²⁷ Deus wuyebay. Ixe wuymutaybitbin apēn itabucat cuy jeku iam. Deus kay wuyetabut pima, cebay'ūmat asubuywan. Itop'ūm e'ūibit tak asubuywan—mudiuat. Itabut'ūmat puxim ḡu juy ajeku. Ikērēat tak cuy aḡujurūḡ ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Wuyaḡuyisum cuy ajeku. Imēn jekukum pima, cūḡ ma wuyju jekukum Deus xe. Imēn jekukum pima:

— Icēmān eyetabut okay — i'e'em Deus wuywebe.

2

¹ Okitpitpiyū, iwarum ḡu juy soat epejukuk—totidipat, totiokokat tak. Eyetabut wuykukukat kay—Jesus Cristo kay. Ka'ūma ma ixekawēn jo'iat jedipap kuḡat. Imēneju pūḡ pe ma juy soat epejukuk—totidipat, totiokokat tak. ² Ibutut adeat aco'i jajēm eykay eyju awerom pima. Cekaxima idipat kuḡ ip. Pūmūn kuḡ ip—teiboḡat kuḡ. Ibutut'ūmat tak aco'i jajēm. Cekamixa teiboḡ ḡu—idip ḡu. ³ Xipan aco'i epejukuk ibubut adeat. Xipan ḡu bit aco'i ibubut'ūmat epejukuk.

— Xik'i juy abik ya'ōbuyxiat tūyap pe — i aco'i epe'e ibubut adeat pe.

— Cūḡ'i juy eḡuy — i aco'i epe'e ibubut'ūmat pe. — Xik'i abik ipi ju ma — i aco'i epe'e cebe.

⁴ Imēn ey'e buje iwarum ma eyju ip ikuḡ. Iwarum ip ikuḡ pima, cūḡ ḡu Deus xe.

— Teku ikērēat kuḡ Deus xe — i eyju e'em cekamixa jojoap tomuju ma.

Imēn xipat ḡu Deus xe.

⁵ Okitpitpiyū, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay. Ibutut'ūmayū o'taē Deus itabut am Jesus kay. Itabut cīcā ip ceckay. Imēnpuye ixeyū o'taē soat em top am ip jexe, ixekawēn soat kukukan pima.

— Okayayū acā jeedop oxe ōn soat kukukan pima — i juk adi o'e Deus kuyje.

Imēn Deus ma ibubut'ūmayū o'taē top am ip jexe. ⁶ Eyju bit imubuyxi'ūm'ūm ip. Ibutut'ūmayū ḡu eymudadaybotbon—ibubut adeayū acā. Ixeyū ma eymukurururuḡ ibimāmāmāyū ekawēn coco'ukat topabe ixeyū ipiat'ajoan eywebe.

⁷ — Ka'ūmḡu Jesus co'iat xipacat — i wuyju e'em.

— Jesus ebekitkiyū eyju — i'e'em Deus wuywebe.

Ibutut adeayū bit Jesus muymuy.

⁸ — Xipan cuy eyxeat epejukuk xipan eyewekukap puxim — i juk o'e wuykukukat. Imēn e'em Deus ekawēntup. Soat em iboap ekawēn taḡ jekukum pima, xipan eyju jekukum. Soat ka kukukayū kukukat a'ō daḡ eyju jekukum. ⁹ Cekamixa jojoap tomuju iwarum ijodiacat kuḡ pima bit, ikērēat kuḡ eyju Deus xe. Iwarum ip ikuḡ pima, Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum. ¹⁰ Ade opop Deus pe wuyawēwēap ekawēn.

Pũğ ekawẽn mupubun puje, wuyukpiwat ma kuka ace Deus xe soat ekawẽn mupub-
utbun'ukat puxim. ¹¹ “Warara'acat tayxi kaykay ġu juy epesop” io'e iat “Warara'acat
epeyaoka ġu juy” i dak o'e. Wara'acat aoka buje yukpiwat ma je'e Deus xe warara'acat
tayxi eju cepo'ibit ġu ma'ġu. Ixe ikērēat kuğ Deus xe, pũğ ekawẽn mupubut puje. ¹² Deus
ekawẽn tağ cuy ajeku. Ixe ekawẽn tağ wuyeku buje, Deus wuya'õmucanucan wuywebe
ikērēat muğēap puxim. Soat em wuya'õmucanucan “Eyju ikērēat kuğ oxe” i'eap puxim
wuywebe. Imēnpuye eyekawēntim cuy epeku. Xipan cuy epesop. ¹³ Warara'acat kay
wuyetabotaidabotbot'um pima, Deus tak itabotaidabotbot ġu je'e wuykay. Cekay ip
wuyetabotaidabotbot pima bit, “Eyju ikērēat kuğ oxe,” i'umġu Deus je'e wuywebe—
“Wetabotaidabotbot eykay,” i acã.

¹⁴ Okitpitpiyũ, “Ocetabut Jesus kay” i'eap tomuju acã ġu Deus wuydaxijom.
Itabut'umat ekukuap co'i wuyju jekukum pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Jesus
kay” i. ¹⁵ Toti'um pima, ixaxet'um pima dak, apẽn xe'e kuka wuykitpitpiyũ ajukuk?
Cesaysey'um pima, ixaxet'um pima dak, apẽn xe'e kuka wuyixityũ ajukuk? ¹⁶ Say'um'um
pima, doti'um'um pima dak, te'e ma kuka ace cebe ip:

— Deus cuy xipan jeykuk — i. — Xipan cuy eyesaysum epeku — i dak. — Xipan cuy
epeyekõn — i dak.

¹⁷ Xipan'um warara'acat kuğ pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Jesus kay” i—jewexe
wuyetabut Deus kay.

¹⁸ Warara'acat aco'i e'em wuywebe: — Ēn ma etabut — i. — On pit xipan warara'acat
kuğ — i.

Õn pit e'em eywebe:

— Warara'acat itaybit ġu wuyetabut Jesus kay iam, wuyju xipan warara'acat kuğ'um
pima bit — i. — Itaybit je'e ip wuyetabut cekay iam wuyju xipan warara'acat kuğ pima
— i õn e'em eywebe.

¹⁹ Eyetabut pũğ ma Deus kake iap kay. Imẽn xipat cĩcã. Ibiõgbuk kērēayũ dak itabut pũğ
ma Deus kake iap kay. Imēnpuye ip ikarabakbak jeparara pibun. ²⁰ Eyağuyba'arēm cĩcã.
Te'e ma wuyju e'em: — Ocetabut Jesus kay — i, xipan warara'acat kuğ'um pima. Iboap
iba'arēm aco'i eyxe. Imēnpuye Abraão oġuwẽn eywebe eymukũyjo am. ²¹ Ixe Abraão
jekpot o'jomõğ yawajeat'a jeje—wita'a jeje. Isaque o'jomõğ. Daxa jeje o'jomõğ Deus
etabutpe yaoka am.

— Abraão cũğ ma oxe — i juk adi o'e Deus Abraão ekũyjobicap co buje.

²² Apẽn cuk adi itabut osunuy iap tağ oeku. Biğ ma Deus kay itabucap yoboğ o'e
jetabucap tağ oeku buye. ²³ Deus ekawēntup e'em: Abraão itabut osunuy Deus kay, i.
Imēnpuye:

— Cũğ ma ěn oxe — io'e Deus cebe, i.

Jekpot aoka ojuy bima itabut osunuy Deus ekawẽn kay. Imēnpuye:

— Abraão obure — i juk adi o'e Deus.

²⁴ — Ēn cũğ ma oxe — i'e'em Deus wuywebe wuyetabut puje acã ġu.

Wuyetabucap tağ wuyeku buje bit: — Cũğ ma ěn oxe — i'e'em wuywebe.

²⁵ Imēnpuxim Raabe jetabucap tağ oeku kuyje yapoan ma'ġu. Ixe Raabe Josué emumu-
juyũ o'ġunēm jeduk'a be. Guyjom ip o'ġuju wara'at e dağ yaokaap puxim. Imēnpuye:

— Cũğ ma ěn oxe — io'e Deus Raabe be.

²⁶ Wuybiõgbukbek'um pima, te'e ma kuka wuyjebit kuğ ace. Ace'ũ kuka. Imēnpuxim
wuyetabucap tağ jekukum'um pima, te'e ma kuka ace: — Ocetabut Jesus kay — i.

3

¹ Okitpitpiyũ, warēmtağ ma wuyju jekukum pima, xipat ġu Deus xe. Itabucayũ
mutaybitbin'ukat warēmtağ ma jekukum pima bit, ibodi ma xipat ġu cexe. Imēneju
ade ġu juy ey'in itabucayũ mutaybitbin'ukan je'e. ² Soat wuyju imudopatpan soat

kabia. Soat em wuyekawēntip pima bit kuka ikērēat kuḡ ḡu ajop Deus xe. Ka'ūma em wuyekawēnkērē bima wuya'ōbaca kuka ajop ikērēat mujurūḡap puxim. ³ Cavarō biḡe asubiḡemuōm wuyōhō bi be ixeyū be kūyjobit am wuya'ō kay. Wuyju pinap taḡ cucum ip, ibiḡe yopīt ma'ḡu. ⁴ Imēnpuxim kobexixi yoboḡ cīcāat. Imu'abicūḡcūḡap'ip pit yop'īt ma. Kabidoxixi kobexixi mujujum. Imēnpit iboap'im acā kobexixi mu'abicūḡcūḡ wuyju pinap taḡ, yop'īt ma'ḡu. ⁵ Imēnpuxim wuykō dak ikō'īt ma. Inaka wuykōm ma soat em xipan jewemuwēnuwēn wuyju.

Daxae ie'īt ma. Inaka yopmupik put yop'ade. Wūy jījā imupikupiḡ yopīt ma'ḡu o'jesop. ⁶ Wuykō ikō'īt ma. Inaka wuykōm ma wuyju ikērēat mubapukpuḡ soat em. Wuyekawēnkērē bima, wuyaḡuymukērērērēn apēn daxae yopmukērērēnap puxim. Bekin pin ma wuyekawēnkērē. Aypān pima bin ma dak wuyekawēnkērē. Daxa boḡ taḡwiat e buxim wuykō. ⁷ Wuykō muwaḡōn pa'ore wuywebe wuyekawēnkērēap puxim. Awaydip taḡat'it'it imuwaḡōn put wuywebe. Wasū dak imuwaḡōn put wuywebe, ka'oririt taḡ wururuḡ'ukat tak. Axima dak ibu but wuywebe wuyōhōm. ⁸ Wuykō bit imuwaḡōn pa'ore wuywebe. Wuykō xipāt ḡu. Wuyekawēnkērēap cepere ba'ore wuywebe. Wuybu'u bima dak acede ma. Wuyekawēnkērēap xipāt ḡu puybu nūydi buxim. ⁹ Wuykōm: — Ēn xipāt cīcā — i wuyju e'em wuykukukat pe—wuyebay be—kabi beat pe. Wuykōm: — Wūy ma juy eḡuy Deus wi ipiat'ajojom — i wuyju e'em warara'acat pe—jebuxim Deus emumuḡē be. ¹⁰⁻¹² Xepxepti ḡu diajēmjēm idi'a bewi—pūḡti acā. Tikōjōjēkati diajēmjēm pima, tikuati ḡu kuka o'tiajēm. Wuykō bit idi'a buxim ḡu. Okitpitpiyū, murusu'ip taḡwi asāo'a bubum ḡu wuyju. Gudup'ip taḡwi keḡebii't'a bubum ḡu dak. Tikuati atibu ḡu tiyuati bewi. “Ēn xipāt cīcā” i'e'eap cēmcm wuybi bewi. “Wūy ma juy eḡuy Deus wi ipiat'ajojom” i'e'eap tak cēmcm wuybi bewi. Okitpitpiyū, imēn xipāt ḡu jījā.

¹³ Okitpitpiyū, xipacat cuy aḡujurūḡ. Cūḡ ma juy ajeku warara'acat etabutpe. Yoboḡan pin ḡu juy ajeku. Wuyju cedaḡ jekukum pima, warara'acat je'e “Teyūku itaybit cīcā” i. ¹⁴ Wuya'ōtarek pima, te'e ma kuka ace “Ocetaybit cīcā” i, yoboḡan pin pima dak, jewekay acā ḡebum pima dak, wuyetabutkarey warara'acat kay bima dak.

— Dapxi ēn — i'ūmḡu juy ace icēmān e'e'ukat pe.

¹⁵ Wuyetabutkarey warara'acat kay bima, jewekay acā ḡebum pima dak, Deus pe wuy-mutaybitbinap taḡ ḡu wuyju jekukum—Deus kay'ūmat pe wuy-mutaybitbinap taḡ acā. Imēn jekukum pima awaydip taḡ omuyku iat puxim wuyju—ibiōḡbuk kērēayū kukukat pe wuy-mutaybitbinap taḡ acā. ¹⁶ Wuyetabutkarey bima, jewekay acā ḡebum pima dak, soat pabin ma dak kuka ikērēat aḡujurūḡrūḡ, jewewa'ōxixiḡ tak kuka ajop. ¹⁷ Deus pe wuy-mutaybitbinap taḡ jekukum pima bit, ikērēat aceḡujurūḡ ḡu. Wuyaḡuyisum cuy ajeku. Kaba'ūm acesop wuyeweweju; wuya'ōpuruḡ ḡu dak warara'acat ajukuk; wuy-mucokcokap kay acā ḡu ḡebum acesop—warara'acat mucokcokap kay dak; warara'acat kay wuyetabotaidabotbon tak ajop; xipacat tak aceḡujurūḡ; jewexe xipacat kuḡ ḡu ajop warara'acat muḡuykuku ojuy. ¹⁸ Itakomaat mudinudin'ukat kadai daidada'ukat puxim. Taidada'ukat kadai daidadam jeku be ḡuyjom kake i'e am jexan. Imēnpuxim itakomaat mudinudin'ukat itakomaayū mudinudin ixeyū be i'e am cūḡayūm Deus xe.

4

¹ Apēnpuye eyju jewewa'ōxixiḡ? Soat eyju ikērēat kay. Soat em ikērēat kay ḡebum eyju. Imēnpuye eyju jewewa'ōxixiḡ, jewewa'ōdawutwun tak. ² Eybubut ade pin. Ikuḡ ḡu bit. Imēnpuye eyju warara'acat aoka pin ibubut pu ojuy. Eyetabikuku jījā warara'acat pubut kay. Imēnpit epejat ḡu. Imēnpuye eyju jewewa'ōxixiḡ, jewewa'ōdawutwun tak. Eyemukaypinput kuḡ ḡu eyju, Deus xewi iojuyjuy'ūm puye. ³ Deus xewi iojuy buje dak, epejat ḡu ikērēat muḡē ām epejoojuy buye. Eyju iojuyjuy Deus ekukuap taḡ ḡu jeku am—eyekupinap taḡ acā. Eyetabikukuap tomuju ma eyju iojuyjuy Deus xewi.

⁴Deus cuk epeyepere apên ayacat jektop o'jepere wara'acat eju jepo am iat puxim. Deus kay'umat purem pima, Deus kay wuyetakomãm tak ajop. Eyetaybit ġu aco'i iboam. Deus kay'umat purem pin pima, Deus kay ġu dak epesop. ⁵Imên e'em Deus ekawëntup:

Deus jebiõġbuk o'ġuõm wuywebe, i. Wuykukpin cĩcã cexe, i. Ibikuy jĩjã wuywebe kũyjobit am jebiõġbuk a'õ kay, i. Wuyju kũyjobit'um pima, Deus itabutkarey wuykay, i.

Te'e ma aco'i eyxe bit iboap ekawên ibararak. ⁶Warara'acat podi ma Deus pit wuybuy-watwan. Imênpuye Deus ekawëntup e'em:

“Soat podi ma wa'õbuyxi” i'e'e'ukat kay ġu Deus, i. “Obuywan cuy ece wa'õbaca'um puye” i'e'e'ukat puywatwan pit, i.

⁷Imêneju kũyjobin cuy epesop Deus a'õ kay.

— A'õ kay bit oceju kũyjobit ġu — i juy epe'e Satanás pe—ibiõġbuk kërëayũ kukukat pe. Imên i'e buje, jenapõn eyxewi. ⁸Deus kay juy epesop. Eyju ixex kay bima, ixex dak eykay je'e. Epeyewemuisun cuy Deus etabutpe. Ikërëat muġëġëap cuy epeyepere cũġ ma eyeku am. Eyekawênkërëap tak cuy epeyepere soat em ma eyetabut am Deus kay. ⁹Eyju ikërëat kuġ—ade. Imênpuye eyġuycũġcũġ cuy epesop. Epetõtõn cuy. Eybidewayap cuy epeyepere wa am. Eycokcokap tak cuy epeyepere eyġuycũġ ey'e am. ¹⁰“Bay, obuywan cuy ece, wa'õbaca'um puye” i ey'e buje, Deus jeybuywan. Jeymuisun tak.

¹¹Okitpitpiyũ, epeyewemuymuy ġu juy. Eykitpit muymuy bima, wuyawëwëap ekawên mupubutbun tak eyju. “Okitpit ikërëat kuġ Deus xe” i'e buje, “Wuyawëwëap ekawên kawên ikërë” i dak eyju e'em. “Wuyawëwëap ekawên kawên ikërë” i'e buje, iboap ekawên taġ ġu eyju jekukum—iboap ekawên mupubutbun acã. ¹²Deus ekawên acã cũġ ma wuyawëwëm. Ixex be acã wuydaxijo but. Ixex be acã wuyumu'um put. Imêneju:

— Teku ikërëat kuġ Deus xe — i'umġu juy ace.

Deus acã itaybit abuyũ ikërëat kuġ iam—wuyju bit ka'ũma.

¹³Okitpitpiyũ, eya'õpicũġcũġ puk wekawên kay. Te'e ma eyju kawênwën eyeweweju.

— Gasũ, kuyaje aco'i aceju wara'atka kay — i aco'i eyju e'em eyewewebe. — Ihibun iboka be acesop tarekrek teidadam — i aco'i eyju e'em. — Ade jĩjã acejat wuyedinheirom — i aco'i eyju e'em.

Imên te'e ma eyju kawênwën eyeweweju. ¹⁴Wuyetaybit ġu xipat tu je'bapuk wuywebe kuyaje iam, xipat ġu xe'e je'bapuk wuywebe iam. Wuyetaybit ġu puġũn ace'ũ iam. Kabidiġ puxim wuyju. Tiġ'ajëm'isum dao ma diġ'um'um. Dao ma diġwatwan. Kabidiġwacap puxim wuyju dak. Dao ma ace'ũ. ¹⁵Imêneju:

— Deus ibikuy bima acã iboam ace'e kuyaje — i juy epe'e eyewewebe. — Deus ibikuy bima acã, kuyaje buk wuyekapikap kuġ acesop — i juy epe'e eyewewebe. ¹⁶— Kuyaje juy iboka be acesop wuyekapikap kuġ — i te'e ma eyju bit e'em.

Yoboġan pin eyju. Te'en ma eyju xipan jewemuwënuwën. Xipat ġu iboap. ¹⁷Xipacat mujurũġãm wuyetaybit pima, ikërëat kuġ acesop imujurũġ'um pima.

5

¹Ibubut adeayũ, eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay. Gasũ eybubut ade. Guyjom pit ka'ũma kuġ epesop. Ipiatpi'ajojom ã epesop. Imênpuye epeyewãwã juy. Wawa juy epesop. ²Eybubut oioroġ—teiboġat. Ixiwa'abĩit eydoti o'jo'o'o—idip cĩcãat. ³Yoptite opop kuy soat taġ eyedinheiro daġ—isureũġat taġ. Eyeouro daġ tak yoptite opop. Te'e ma eyju ikuġ. Yoptiteat cocom pima warara'acat je'e:

— Tacup ma poro teku osunuy — i. — Teku jebubut o'ġuwaje jemucokcok am acã — i je'e ip. — Ajo xe'e o'ġum tadaybotbocayũ be? Ka'ũma ma — i je'e ip.

Daxa be wuymupikupikap puxim ipiat epesupi'ajojo. Eybubut muwajeje'uk epesop. Gasũ bit Deus je'e eywebe:

— Ikërëat kuġ eyju oxex — i.

⁴ Teidada'uk ġu epesop eykat pe kapikpik'ukayū be cekapikaptei ip. Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop. Deus pe jemāmāmām ip eywebe kapikpik'ukayū jekapikaptei kuġ'ūm puye. Imēnpuye eymuymuy ip Deus pe. Deus ixeyū emāmāap cocom.

— Ocekariwa ocemudadaybotbon cīcā — i'e'em ip Deus pe. — Ipiat cuy esupi'ajoat ocekariwa be teidadam'ūm puye — i'e'em ip cebe—Deus pe.

Ixe Deus soat podi ma ya'ōbacaat. ⁵ Ijodi bima eybubut ade juk adi epesop. Eycokcoġ cuk adi epesop soat kuġ puye eybubut kuġ. Eybegbeġ cuk adi epesop ikuat o'o am. Gasū bit Deus jeymuju ipiat'ajojoap kay.

⁶ — Ikērēat kuġ eyju Deus xe — i napa ma juk adi epe'e'e ikērēat kuġ'ūmat pe. Ikērēat kuġ'ūmayū aokaka'uk epesop. Ceweikek ġu ip osodop.

— Deus pit ipiat supi'ajojoat eywebe — i ōn e'em jebubut kay itabucayū be.

⁷ Imēneju eyukpiceġēm ġu juy epesop wuykukukat Jesus ajēmap wiwi am, okitpitpiyū. Ixe ajēmap wiwim cuy epesop apēn kat iwat jekat peat'a wiwim iat puxim. Kat iwat muba'at ajēmap wiwim. Muba'at ajēmjēm taida buje. Jekat'a op puje waram ajēmjēm. Yukpiceġē ġu kat iwat muba'at ajēmap wiwi am. ⁸ Ixe buxim eyju dak eyukpiceġēm ġu juy epesop wuykukukat Jesus ajēmap wiwi am. Epejowiwi juy. Gaxīn ma jajēm. Imēneju eycokcoġ cuy epesop ixe wiwi am.

⁹ Okitpitpiyū, jemāmāmām ġu juy epesop eyeweweju Deus pe “Ikērēat kuġ eyju oxe” i'eap puxim eywebe. Gaxīn ma ixe jajēm. Ixe acā itaybit abuyū ikērēat kuġ iam. Wuyju bit ka'ūma. ¹⁰ Okitpitpiyū, ġebum cuy epesop Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm kay—kuyjeayū'ūm'ūm kay. Wuykukukat a'ōbi imuwēnuwēn ip oekuku. Itaxi osodop ip ipiatpi'ajo am. Deus kay jetabucap o'jepere ġu ip ipiatpi'ajojom ma'ġu ip. Ixeyū'ūm'ūm ekukuap puxim cuy epekukuku.

¹¹ — Icocok cīcā ip osodop ipiat kay itaxiayū'ūm'ūm — i wuyju e'em.

Gebum cuy epesop iboap kay. Jó itaxi osunuy ipiatpi'ajojo am. Deus kay jetabucap o'jepere ġu ipiatpi'ajojom ma'ġu. Eytaybit wuykukukat cuk adi ixe o'jukukuk xipan. Soat ibubut oi'ūm. Inaka Deus wara'at o'ġūm cebe oi'ūmiat tieġ. Wuykukukat itabotaid-abotbot cīcā wuykay. Ixe xipan wuykuġ wuykukpin cīcā cexe buye.

¹² Okitpitpiyū, eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay. “Wa'ō daġ oce” i'e'em pima, “Deus etabutpe icēmān ōn e'em” i'ūmġu juy epe'e.

— Kabi beat etabutpe icēmān ōn e'em — i'ūmġu dak cuy epe'e. — Ipi o'ġuġēiat etabutpe icēmān ōn e'em — i'ūmġu dak cuy epe'e.

— Oce ġu juy — i juy epe'e'e em'ūm pima. — Oce juy — i bit cuy epe'e'e em pima.

Icēmān acā juy epeyekawēn eyeweweju. Eya'ō daġ cuy epe'e'e soat em. Imēn e'em pima, Deus ipiat supi'ajoat ġu eywebe.

¹³ Wuyju ipiatpi'ajojom pima, Deus eju juy acekawēn. Wuycocok pima dak cuy acebibododon cebe “Soat podi ma ēn xipan ocekuġ” i'e am cebe. ¹⁴ Wuyewātaxipipi bima itabucayū kukukayū juy atakoy yajēm ām wuydukā be. Iwātaxipiat mu'adaap joojuy ip Deus xewi. Ixepti juy timōġ ip iwātaxipiat a be Deus pe imu'ada am.

— Wuykukukat Jesus a'ōbi oceju timōġmōġ a be — i juy je'e ip cebe—iwātaxipiat pe.

¹⁵ Imēn iojuy buje, Deus iwātaxipiat ġu'ada wuykukukat Jesus kay itabut ip puye. Wuykukukat Jesus iwātaxipiat ġu'ada. Apēn cuk adi ikērēat o'ġujurūġrūġ iap ju'uk cebewi—soat ju'uk. ¹⁶ Imēneju apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġ iap cuy aġuwēn wuyewewebe. Wuyeweweam cuy acekawēn Deus eju ixe be wuymu'adam. Deus ja'ōbacaap ġubapuk wuywebe wuyju iboap ojuyjuy cexewi bima, ixe bikuyap taġ wuyju jekukum pima dak. ¹⁷ Wuybuxim Elias tak ijodian osunuy—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuyjeat. Ixe o'jekawēn Deus eju.

— Muba'at cuy eġudot ġu ocekey — io'e Deus pe.

Muba'at oajēm ġu Deus ixe ekawēn o'ya'ījojo buye. Ibun cīcā muba'at'ūmap. Muba'at ajēmjēm ġu oeku ebapūġ koato. 6 kaxi dak ka'ū ġu. ¹⁸ O'jekawēn ma'ġuto Deus eju Elias.

— Muba'at cuy waram eġudot ocekey — io'e cebe.
Waram ġuto kabi beat muba'at o'ġudot. Kadai waram o'yaypan. Elias puxim wuyju dak cuy wuyemuojuyjuy ajowiwi Deus xewi.

¹⁹ Okitpitpiyũ, pũġ'in ey'in kawẽn icẽmat kayap epere buje juy ixē epeyawẽ waram ġuto kũyjobit am kawẽn icẽmat kay. ²⁰ Ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukat cuy epeġuypit cedaġ ġuiat e daġwi. Imuypit puje, Deus idaxijo. Iġuju ġu ipiat'ajojoap kay. Ikẽrẽat ju'uk cebewi. Ade jĩjã ju'uk cebewi. Gebum cuy epesop iġoap kay.

Ibũrũ ma.

PEDRO EMUDUPMUBARARAKTUP—KOAPATUP

¹ Õn Pedro. Jesus Cristo emumuju òn. Ixe onaë owebe Deus a'òbi kawën idipat muwën ãm soat ka watwat pe. Eyju dak Deus ebekitkit. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum. Eyipi be ġu eyju dopdom. Soat eipi dağ eyju jepõğpõğpõğ—Ponto eipi dağ, Galácia eipi dağ tak, Capadócia eipi dağ tak, Ásia eipi dağ tak, Bitínia eipi dağ tak. ² Deus wuyebayat. Ixe juk eynaë soat tağ eyisu eydop am.

— Teyũku webekitkiyũm je'e — io'e Deus jewebe ma. — Okpot a'ò kay kũyjobin jeedop ip—Jesus Cristo a'ò kay — i juk o'e jewebe ma kuyje ma. — Obiõğbuk ixeyũ ġuisun soat tağ, okpot o'jedoyekereren puye — i juk o'e jewebe ma Deus.

— Bay, xipan cuy ebekitkit ejukuk—soat ka dağ cepõğpõğ'ibiyũ — i òn e'em Deus pe. — Ixeyũ aġuymubabibin cuy eġuy — i òn e'em cebe.

³ — Ën soat podi ma xipat — i juy ace Deus pe—wuykukukat ebay be—Jesus Cristo ebay be.

Ixe Deus waram ġuto Jesus Cristo o'ġutait ce'ũap tomukadi. Ixe ja'òbacaap o'ġuõm wuywebe wuyaġuyisum jeku am, ixe itabotaidabotbot cĩcã wuykay buye. Imëneju soat em ixe xe wuyetait acesop iap wiwim cĩcã wuyju, Deus ja'ò dağ e'em soat em puye. ⁴ Deus xipacat muxipanpan jebekitkit pe iũm ãm. Kabi be ma Deus iboap muxipanpan wuywebeam. Deus emumuũm pit cekëren pa'ore ma. Iokoğ ġu ma dak. Ierep ġu dak. Iboap ma acejat. Imëneju iboap cuy ajowiwi jĩjã. ⁵ Eywebe iũmap kuy ixipan opop Deus xe. Eyetabut pima, Deus soat em aġ eykay. Ixe dak ja'òbacaap muõmõm eywebe. Guyjom Deus apën ixe wuydaxijom soat em jexe wuydop am iap ġubapuk soat ipi juayũ be. Iboap wiwim cĩcã eyju.

⁶ Iboap kay juy ġebum epesop eycokcok am. Imënpit ijodi bima darem ma eyġuycũğ epesop ipiatpi'ajojom puye. Soat tağwi xipat'ũmat jebapukpuğ eywebe. ⁷ Ouro kay jĩjã wuyju. Wuyetabut cĩcã Jesus kay bima bit, ouro kaypinap podi ma wuyju cekay. Wuyju ouro mudaxixim wuyetaybit am teku imuwekoykeyat ġu ouro ma iam. Ouro buyxijojoap puxim Deus ipiatpi'ajojoan eywebe eyetabucap puyxijo am. Ouro imu'ũm put wuywebe. Eybu'u'ũm pima bit Jesus kay ipiatpi'ajojom ma'ġu eyju, eyetabucap imu'ũm pa'ore je'e. Eybu'u'ũm pima:

— Xipat eyju oce — i je'e Deus eywebe.

Imën je'e eywebe Jesus Cristo muajëm puje. Jesus co'i eydip epesop. Cejo'i eya'òbuyxi epesop. ⁸ Ixe Jesus Cristo juk adi epejojo ġu. Inaka ixe ikukpin cĩcã eyxe. Gasũ dak ixe jojom ġu eyju. Inaka eyetabut cĩcã cekay. Imëneju eycokcok cĩcã ma. Kabi becat cokcokap co'i eyju dak eycokcok. Eycokcokap imuwën pa'ore eywebe yoboğ cĩcã eycokcokap puye. ⁹ Eyju juk adi eyetabut epesop Jesus kay. Imënpuye Deus cuk eydaxijo. Gasũ eycokcok cĩcã eyetaybit Deus kuy juk ocedaxijo iam puye. Jemudaxijoyũ bit pũğ em tak je'pere ġu ma.

¹⁰ Ġebum cĩcã osodop ip Deus ekawën muwënuwën'ukayũ apën Deus ipi juacat idaxijo iap kay—kuyjeayũ. Itaybit pin cĩcã osodop ip iboam.

— Apën xe'e Deus xipan jebekitkit jukuk? — i'e'e'uk osodop ip. — Deus ipi juacayũ idaxijo — i'e'e'uk ip osodop taxijo awap.

¹¹ Cristo biõğbuk osunuy cebe ip—jewemuwënuwën ma cebe ip Cristo ma.

— Deus emunaë juy ipiat supi'ajojo — i juk adi o'e cebe ip. — Ipiatpi'ajojo epere buje bit soat xe warara'acat podi ma ya'òbuyxian je'e — i juk adi o'e cebe ip. Iboap ekawën co buje:

— Abu muwënuwën xe'e Cristo biõğbuk wuywebe? — io'e ip jewebe ma. — Puğũn xe'e imëğap je'bapuk? — io'e ip jewebe ma.

¹² — Eyetabêḡ pima ḡu ipiat supi'ajoat ip wemunaë be—ḡuyjom acã — i juk adi o'e Deus jekawên muwênuwên'ukayũ be.

Imên jekpot o'ḡuwên cebe ip. Kuyjeayũ iboap ekawên muwênuwên'uk ip osodop Deus ekawên muwênuwên'ukayũ. Gasũ dak kawên idipat muwênuwên'ukayũ iboap ekawên ma juk adi o'ḡuwênuwên eywebe Ibiōḡbuk xipacat a'ōbi—kabi kadiwi Deus o'ḡudot'iat a'ōbi. Kabi beacayũ dak itaybin ojuy osodop ip iboap ekawên—Deus ekawên tojtot'ukayũ.

¹³ Imêneju eyaḡuykerem cuy epesop. Deus xipat cĩcãat je'ḡũm eywebe waram Jesus Cristo ajēm puje. Yajēmap wiwim cĩcã juy epesop. Wara'at kay ḡu juy ḡebum epesop—ixe kay acã. ¹⁴ Kũyjobin cuy epesop Deus a'ō kay. Deus e'eam eyetaybit'ũm pima, juk adi ikêrêat muḡêḡēm acã epesop. Imên ḡu juy epeku ḡasũ bit. ¹⁵ Deus ikêrêat kuḡ ḡu. Soat taḡ iisu. Ixe juk eynaë soat taḡ eyisuan jebuximayũm. Imēnpuye juy eyaḡuyisum epeku. Eyekawênkêrēm ḡu dak cuy epesop. ¹⁶ Imên e'em Deus ekawëntup:

Ōn ma ikêrêat ojukuk ḡu—pũḡ em tak ka'ũma ma, i. Imēnpuye eyju dak ikêrêat epejukuk ḡu, i.

¹⁷ — Bay — i wuyju e'em cebe, Deus eju oceju kawênwên pima. Ixe Deus pũḡ taḡ ma soat kuḡ ipi juacat kuḡ. Apên ijodi bima juk adi ajeku iaptei ideida soat pe wuywebe. Xipacat je'ḡũm cedaḡ ma jekuku'ukayũ be cedaḡ ma cekukuaptem. Ipiat supi'ajojoat ikêrêat mujurũḡrũḡ'ukat pe bit ikêrêat mujurũḡrũḡaptem. Imêneju ibuyxim cuy ixe epejukuk ijodi bima. ¹⁸ Kuy bima warēmtaḡ ma juk adi epekukuku eydobuyũ'ũm'ũm ekukuap puxim. Ikêrêat mujurũḡrũḡ cuk adi epekukuku. Deus pit eydaxijoaptei o'teida waram warēmtaḡ ma eyekuap puxim. Ourom ḡu o'teida, pratam ḡu dak. Ouro ikoro ḡu. Prata dak ikoro ḡu. Soat em ḡu teiboḡ ip. ¹⁹ Wuydaxijoaptei bit teiboḡ cĩcã osodop. Wuydaxijoaptei Cristo e'ũap osunuy. Cedoyekererenap osodop. Kuyjeayũ ovelha aokaka'uk osodop ip Deus pe ikêrêat ukaptem. Idip cĩcãat aokaka'uk osodop ip. Iwãtaxipi'ũmat acã yaokaka'uk ip osodop. Ikêrêat kuḡ'ũmat acã. Imēnpuxim Cristo dak oe'ũ, ikêrêat kuḡ ḡu ma'ḡu. ²⁰ Ipi muḡê awap Deus jekpot muy ojuy osunuy ipi juacayũ daxijojo'ukan. Kuyje ḡu bit ixe o'ḡudot ijodi—ḡaxĩsũn ma. Ibaḡuḡ ma ixe o'ḡudot ijodi eydaxijo am. ²¹ Deus ixe o'ḡutait ce'ũap tomukadi. Ixe dak o'jomuy soat podi ma ya'ōbuyxiam, soat podi ma idipam tak. Imêneju eyetabut cĩcã Deus kay. Ixe jojoap wiwim cĩcã eyju.

²² Kawên icēmat kay juk adi epesop kũyjobin. Imēnpuye soat taḡ eyisu Deus xe—ikêrêat kuḡ ḡu ma. Eykitpitpiyũ dak ikukpin cĩcã eyxe—itabucayũ. Jewexe ḡu juy xipan epeyewekuk—icēmãn. ²³ Koap cuk akap wuyebay wuyujurũḡ puje. Wuyebay bit je'ũ'ũm ijodiat. Wuyju dak je'ũ'ũm ma. Imên ma koap wuykapap. Gasũ bit waram akap Deus ebekitkiyũm. Deus pit je'ũ'ũm ḡu. Wuyju bit ḡuto waram kapkam Deus ebekitkiyũm ixe ekawên kay wuyetabun pima. Ixe ekawên itaicat puxim, Deus soat em itait puye. Ixe ekawên pit i'ũm ḡu. ²⁴ Imên e'em Deus ekawëntup:

Ipi juacayũ warēmtaksuḡtit puxim, i. Ibun ḡu titip, i. Warēmtaksuḡtit dao ma jedite'ũ'ũm, i. Dao ma jeditedudum tak e'em, i. ²⁵ Deus ekawên pit i'ũmḡu—soat em dopdom, i.

Ixe ekawên cuk adi epeya'ĩjojo kawên idipat co buje.

2

¹ Ikêrêat muḡêḡēap cuy epeyepere. Napa ḡu dak cuy epe'e. Jewexe ḡu dak cuy epekuku warara'acat muḡuykukuap ojuy. Eyetabutkarey ḡu dak cuy epesop warara'acat kay. Warara'acat muymuy ḡu dak cuy epesop. Wuyetabut'ũm pima iboap kuḡ ma juk adi ajeku—ikêrêat kuḡ. Gasũ bit soat iboap acepere juy. ²⁻³ Kuy eyetaybit wuykukukat soat em xipan cĩcã wuykuḡ iam. Imên e'em tak Deus ekawëntup. Imēnpuye ixe ekawên kay juy epesop ikap'isuat jexi kũmti kayap puxim. Ka'ũmḡu xipat'ũmap opop ixe ekawên taḡ

pit. Apĕn wuyxi kũmti wuymuaypapanap puxim ixe ekawĕn wuymuisusun soat taĝ. Ixe ekawĕn kay juy epesop biĝ ma eyetabut am Jesus kay, Deus pe eydaxijo am tak.

⁴ Kuy eyetabut wuykukukat kay. Ixe wita'a buxim. Inaka wita'a buxim ĝu ma ixe bit soat em itait. Itabut'ũmayũ itakoma ixe kay. Xipat ĝu cexe ip. Deus xe bit ixe soat podi ma xipat. Deus cuk ixe o'taĕ soat ipi juacayũ daxijo am. ⁵ Jesus Cristo kay eyetabut pima, Deus eykukukat e'em apĕn uk'a beat'a wita'a jexeat'a muycemucem iap puxim. Inaka eyetai. Deus eju kawĕnwĕnap'a ma wita'a muĝĕĝĕ. Cekay itabucayũ bit ixe nũynũyap wita'a muĝĕĝĕ buxim, ixe biõĝbuk omuy wuywebe buye. Eyju paĩyũ. Soat taĝ eyisu ikĕrĕat kuĝ ĝu buye. Paĩyũ buxim eyju dak kapikpiĝ Deus peam, ixe biõĝbuk a'õbacaap kuĝ. Ixeyũ emumuũmap puxim eyemumuũmap tak Deus mucokcoĝ, Jesus Cristo kay eyetabut puye. ⁶ Imĕn e'em Deus ekawĕntup:

Ixe juk otaĕ uk'a muymuy'ukayũ wita'a naĕap puxim—yadeiboĝ cĩcĕat'a naĕap puxim—wara'at'a muycemucemap'a naĕap puxim, i. Ixe oĝuju Siĕo ka jo'iatka be, i. Ixe ojomuy soat kukukan warara'acat podi ma ya'õbuyxian, i. Iĝuycũĝ ĝu jeedop ip jetabucap kuĝ ixe kay itabucayũ—icokcoĝ ma, i.

Imĕn e'em Deus ekawĕntup.

⁷ Eyju eyetabut Jesus kay. Itabut'ũmayũ bit ka'ũma. Jesus yadeiboĝ cĩcĕat'a buxim eyxe—wita'a buxim. Itabut'ũmayũ xe bit, ka'ũma. Cekay ĝu ip. Imĕn e'em Deus ekawĕntup:

Uk'a muymuy'ukayũ ibo'a kay ĝu osodop ip—wita'a kay ĝu, i. Ibo'a bit wara'at'a muycemucemap'am o'e, i.

⁸ Wara'atup e'em imĕn—Deus ekawĕntup:

Ibo'a be jepenpenpen ip adeayũ, i. Ibo'a bit ixeyũ ĝuy'at—itabut'ũmayũ ĝuy'at, i.

Imĕnpuxim Cristo soat kukukan je'e adeayũ itabut ĝu ma'ĝu cekay. Jepenpenpen ip iap puxim itabut'ũmayũ ibu'u kũyjobit am Deus a'õ kay. Deus imĕn ibikuy osunuy kũyjobit'ũmayũ beam.

⁹ Eyju bit Deus emunaĕyũ apĕn kujje ixe pũĝ tiwatwat o'taĕ iap puxim. Paĩyũ eyju—soat kukukat pe kapikpik'ukayũ. Soat taĝ eyisu. Deus ebekitkiyũ eyju. Ixe juk eynaĕ, eywebe “Deus idip cĩcĕat e'em” i'e am soat pe, “Ka'ũmĝu i'e ba'oreat Deus pe” i'e am tak. Ixe juk eynaĕ eywebe kabiok taĝ eyekuap epere am kabia daĝ eyeku am, idip cĩcĕat taĝ eyeku am. ¹⁰ Kuy bima Deus ebekitkin ĝu epesop. Gasũ bit ixe ebekitkit eyju. Kuy bima eydadaybot ma juk adi epekuku eybu'u Deus pe jeykukan puye. Gasũ bit Deus xipan eykuĝ.

¹¹ Okitpitpiyũ, õn jeyawĕ, eykukpin oxe buye. Ijodi bima powatwat puxim eyju jeka be'ũmayũ buxim. Ibun ĝu ijodi epesop—darem ma. Nopaĝõĝõm pima, aĝ'ũm pima, cekay itakomaat kuka sorara o'yaoka. Imĕnpuxim wuyju dak wuyaĝuybin ma jekukum pima kuka ikĕrĕat muĝĕĝĕ'ukan ace.

Ikĕrĕat cuy aĝuĝĕ ĝu i'e'em õn pit.

¹² Eymuymuy ojuy jĩjã ip itabut'ũmayũ.

— Itabucayũ ikĕrĕat mujurũĝrũĝ — i napa ma e'em ip.

Ixeyũ etabutpe bit cuy cedaĝ epekuku. Cedaĝ ma eyekukuap co buje: — Eyju cedaĝ ma jekukum — i je'e eymuymuy ojuyayũ. — Soat podi ma ĕn xipat — i dak je'e ip Deus pe ixe ajĕmap kabia be.

¹³ Wuykukukat ebekitkit eyju—Jesus ebekitkit. Kũyjobin cuy epesop ijodiacat kukukayũ a'õ kay itabut'ũmayũ be Jesus muymuyap puxim. Kũyjobin cuy epesop Cĕsar a'õ kay. Ixe Cĕsar soat kaka wat kukukayũ kukat. ¹⁴ Kũyjobin cuy epesop iecuĝap a'õ kay dak. Deus a'õbi Cĕsar juk ixeyũ o'jomuy eykukan. Cĕsar a'õbi ipiatpi'ajojoan ip ikĕrĕat mujurũĝrũĝ'ukayũ be. Xipacat mujurũĝrũĝ'ukayũ be bit — Xipat cĩcĕ eyju ocex — i'e'em ip.

¹⁵ Eymuymuy ojuy ip kawēn icēmān itaybit'ūmayū. Eyju xipacat mujurūgrūḡ pima bit, eymuymuy ba'ore epe'e cebe ip. Imēneju Deus ibikuy eywebe xipacat mujurūḡ ām. ¹⁶ Kariwa jebekitkit mujēmjēm jetabixewi yukpiwatpin ma jekupinap taḡ jeku am. Wuyju dak ixeyū buxim ma Jesus kay wuyetabun puje wuyukpiwatpin ma wuyeku but. “Ocekpiwatpin ma oeku but” i'ūmḡu juy epe'e ikērēat muḡēap ojuy. Eyukpiwatpi ḡu juy epeku—Deus ukpiwatpi acā. ¹⁷ Soat ma ibuyxin cuy epejukuk. Ikukpin cuy itabucayū epejukuk—eykitpitpiyū. Icēmān cuy eypararam epesop Deus buxim. Ibuyxim cuy epejukuk soat kaka wat kukayū kukat.

¹⁸ Kapikpiḡ eyekariwa beam pima, kūyjobin cuy epesop ya'ō kay. Soat em cuy kūyjobin epesop eyekariwa a'ō kay—ixeyū xipan eykuḡ pima, warēmtaḡ eykuḡ pima dak—ya'ōdidim eykuḡ pima, ya'ōpuruḡ pima dak. ¹⁹ Warara'acayū te'e ma ipiat supi'ajojoat eywebe eyju Deus bikuyap taḡ jekukum puye. Eyju bit eyetaybit imēn Deus cekay iam. Ipiat kuḡ eyetaxi bima bit, Deus xipacat je'ḡūm eywebe. ²⁰ Ikērēat muḡēḡēapteim eyekariwa be eymupokupok puje, xipacat je'ḡūm ḡu Deus eywebe, eyetaxim ma'ḡu ipiatpi'ajojom. Xipacat muḡēḡēapteim pit eyekariwa be eymupokupok puje, xipacat je'ḡūm Deus eywebe, eyetaxi ma'ḡu ipiatpi'ajojom. ²¹ Deus cuk eynaē ipiatpi'ajoam. Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo eywebeam. Ipiat o'supi'ajojo eywebe daxaboḡ pe eyjuap puxim. Ixe juk adi ipiat o'supi'ajojo ikērēat kuḡ ḡu ma'ḡu. Deus cuk eynaē ixe ekukuap puxim eyeku am. ²² Ixe Cristo ikērēat o'jukuk ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Napapa'uk ḡu dak osunuy. ²³ Warara'acayū be ixe muymuy buje, ixe bit ip o'jomuymuy ḡu. Ixe ipiatpi'ajojom pima:

— Deus cuy ipiat supi'ajojoat eywebe owebe ipiat'ajojoapteim — i'ūmḡu o'e jekay itakomaayū be. — Deus soat em aḡ okay — i bit o'e jewebe ma. — Deus ma ideida soat pe apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim — io'e jewebe ma.

Te'em pit ideida ḡu—cūḡ ma. ²⁴ Cristo apēn cuk adi ikērēat aḡuḡēḡē iap o'ḡuymūḡ jewekay korosa be bima. Oe'ū ikērēat uk am wuywebewi. Oe'ū ja'ōbacaap ūm ām wuywebe ikērēat muḡēap puxim. Oe'ū wuywebe cūḡ ma wuyeku am Deus etabutpe. Ixe juk wuyumu'ada tapoa kūybut pibun, ipiat o'supi'ajojo buye. Imēnpuye waram ḡuto wuyetait ace'e wuye'ūap tomukadi. ²⁵ Ovelha buxim cuk adi epesop—e bidasewi oitabidaoiat puxim. Gasū bit Deus kuy juk eydujupit eykukukat kay ixe nomuju eyeku am—eykay aḡat kay juk eydujupit.

3

¹ Itoptepayū awēm ōn ḡasū. Tū'ū'ūyū, kūyjobin cuy epesop eyitopyū a'ō kay. Ibu'un mabuk ip kūyjobit am Deus ekawēn kay—kawēn icēmat kay. Eyju cedaḡ ma jekukum pima bit itabut je'e ip, e'em ḡu ma'ḡu cebe ip. Eyju cūḡ ma jekukum pima, eyitopyū je'e jewebe ma:

²— Otayxi warēmtaḡ ḡu jekukum — i. — Ibuyxi soat xe cūḡ ma jekukum puye — i je'e ip jewebe ma.

Imēnpuye itabut je'e ip Jesus Cristo kay. ³ Jewemudimudim ḡu bit cuy epesop soat pe eyjo am. Iwarum ḡu dak cuy epeyawamusēm soat pe eyjo am. Ouro muḡēḡēbu kuḡ ḡu dak cuy epeku ibusopsepatpu kuḡ ḡu dak, teiboḡat kuḡ ḡu dak eyesay kuḡ soat pe eyjo am. ⁴ Wuyesay dao ma i'ūm, ouro muḡēḡēbu dak. Soat em ḡu ikoro ip. Kacūḡtaḡ eydipap ma yoboḡ ḡu Deus xe. Eyekawēntip pit yoboḡ cexe. Kacūḡtaḡ ḡu bit cuy epeyewemudim—badi acā. Eya'ō'ūm'ūm pima bit eydip cīcā epesop Deus xe, eykukput pima dak. ⁵ Imēn ma oekuku ip kuyjeayū aoyū—Deus kay itabucayū—Deus xewi xipacat wiwi'ukayū. Xipat osodop Deus xe, jektopyū a'ō kay kūyjobit ip puye. ⁶ Imēn ma juk adi oeku Sara dak. Jektop a'ō kay juk adi kūyjobit osunuy—Abraão a'ō kay.

— Okukukat — i juk adi o'e cebe—jektop pe. Eyju xipacat mujurūgrūḡ pima, Sara iyū buxim epesop eyparara'ūm pima dak soat puxim.

⁷ Itayxixeayũ awēm òn ġasũ. Tapupuyũ, ġebum cuy epesop eybuxim ġu eytayxiyũ ibaca ġu iap kay. Imēnpuye ibuyxim cuy ixeyũ epejukuk. Apēn Deus jeydujuu jewekay iap co'i ma ixeytayxi dak idujuu jewekay. Eytayxi dak idujuu jewekay, eyekukuap co'i eytayxi dak Deus bikuyap taġ jekukum pima. Imēnpuye ibuyxim cuy ixeyũ epejukuk eybu' uap puxim jekawēn ām Deus eju.

⁸ Amām òn eyawēm ġasũ. Pũġ taġ ma juy epeyewaġuy. Jewaġuycocom cuy epesop. Eykukpin cuy epeyewekuk. Eyewekukpin tak cuy epesop eyeweweju. Yoboġan pin ġu juy epesop eyewewekay. ⁹ Deus pe eynaē buje:

— Xipat cīcāat oġūm eywebe — i juk o'e eywebe.

Imēnpuye wara'acat ikērēm eykuġ pima, ikērēm ġu eyju bit epejukuk, xipan acā. Eymuy-muy bima dak, eyju bit epejomuymuy ġu—xipan acā ixey epeġuwēnuwēn. ¹⁰ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Soat em wuycokcok pin pima, ikērēm ġu juy acekawēn; napa ġu dak ace, i.

¹¹ Ikērēat mujurũġrũġap tak cuy acepere, i. Xipacat acā juy aġujurũġ, i. Acewa'òdawut ġu juy, i. Kaba'ūm cuy ajop soat eju, i.

¹² Wuykukukat soat em aġ cũġayũ kay xipan ikuk am ip, i. Jeweju ip kawēnwēnap cocom soat em ma, i. Ikērēat mujurũġrũġ'ukayũ kay bit itakoma, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup.

¹³ Eyju xipacat mujurũġ pin pima, abu kuka ipiat o'supi'ajoat eywebe? ¹⁴ Itabut'ūmayũ ma ipiat supi'ajoat eywebe cũġ ma'ġu jekukum eyju. Deus pit ġaxīn ma xipat cīcāat je'ġūm eywebe. Imēnpuye eycokcoġ cuy epesop. Eypararam ġu juy epesop soat puxim. Epeyekuy ġu dak cuy eywebe ipiat'ajoanayũ buxim. ¹⁵ Ibuyxim cuy Cristo epejukuk. Ixe be juy epeyewekukat. “Apēnpuye dak eyetabut Jesus kay?” i'e buje eywebe, eybisūsūn ġu juy epesop imuwēġām cebe ip. ¹⁶ Eya'òpuruġ ġu bit cuy ixeyũ epeġukũyjo iboam—eya'òdidin ma. Ibuyxim ma epeġukũyjo ip. Apēn cũġ ma eyxe iap taġ cuy epeku eymuymuy ojuyayũ musūsūn ām. “Cristo ebekitkit tak ikērēat mujurũġrũġ” i'e ojuy ip napa ma. Cũġ ma eyju jekukum pima bit, ibisūsūn je'e ip eymuymuy ām. ¹⁷ Warara'acayũ ipiatpi'ajojoan wuywebe bima, xipacat mujurũġrũġ ma'ġu wuyju, xipat je'e wuywebe, Deus tak ibikuy ma osunuy wuywebe ipiat'ajoan puye. Ikērēat mujurũġrũġapteim ipiatpi'ajojoan ip wuywebe bima bit, xipat ġu je'e wuywebe. ¹⁸ Ġebum cuy epesop apēn Cristo oe'ũ iap kay. Ixe ma oe'ũ soat peam wuywebeam. Oe'ũ ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Pũġ em ma oe'ũ. Waram pit je'ũ ġu. Xipacat oe'ũ xipat'ūmayũ beam. Oe'ũ wuydujowat am Deus kay. Itakomaayũ ixey'ūm o'yaoka ijodi bima—ijebitbet pima. Inaka waram ġuto ibiōġbuk oōm cebe imutait am ce'ūap tomukadi. Waram o'jetait. ¹⁹ Jebiōġbuk oōm puje, o'kop ipiat'ajojoap kay. Kawēn idipat o'ġuwēn ipiatpi'ajojoayũ be—ibiōġbuk taomūnmūnayũ be. ²⁰ Deus a'ò kay kũyjobit'ūm osodop ip Noé kobexixi muġēġēm pima. Deus ipi juayũ muy'ũ pin ġu osunuy. Yukupiceġēm ikuġ ip osunuy. Kũyjobin i'eap wiwim osunuy. Tũybe ip jekũyjobin iān o'e. Imēnpit ade ġu kũyjobit osodop ip—8 be ma. 8 be ma oōm kobexixi be. 8 be ma Deus o'taxijo idibi be yakōmap puxim. Oōm ip kobexixi be. Uhum oekuku ip kobexixi be idibi adopa daġ. ²¹ Jemubatisasanan pima wuyju ġebum ibiati kay—Noé o'taxijo iati kay. Wuyjubatisasanan wuyju wuyewewuy am ġu. Wuyju jemubatisasanan “Deus cuk ocedaxijo” i'e am soat pe. Jemubatisasanan pima:

— Cũġ ma òn Deus xe ġasũ bit — i wuyju e'em soat pe. — Deus bikuyap taġ oceku ġasũ bit — i wuyju e'em jemubatisasanan pima.

Deus wuydaxijojom wuyjubatisasanan pima, ixey waram Jesus Cristo o'ġutait puye.

²² Ixe Jesus Cristo juk o'jeu kabi kay. Ġasũ omuy Deus xe ibaati kadi. Soat ip kũyjobit ġasũ bit ixey Jesus Cristo a'ò kay—Deus ekawēn tojotjot'ukayũ, kabi beayũ dak ya'òbuyxiayũ, Deus a'òbacaap kukayũ dak.

4

¹ Gebum cuy epesop apên Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap kay. Ixe'üm oe'ũ wuywebeam.

— Obu'u ipiat'ajoam — i'ümġu juk ixē bit o'e.

Imēnpuye eyju dak: — Ocebu'u ipiat'ajo am — i'ümġu juy epe'e. Apên ixē juk adi ipiat o'supi'ajojo iap kay ġebum pima, wuybu'u acesop ikērēat kuk am. ² Ijodi eyju bima eybikuyap taġ cuk adi epekuku ikērēat muġēġēm. Deus bikuyap taġ acā juy epeku ġasū bit. ³ Kuy bima itabut'ūmayū buxim cuk adi epekuku. Ikērēat acā juk adi epeġuġēġē. Aoyū kaykay jġā juk adi epesop. Eyewemucokcok am acā juk adi epekuku. Eyetabikuku jġā dak cuk adi epesop ikērēat kay. Eyka'okērē dak cuk adi epekuku. Ayacat muwadaiwadai acā dak cuk adi epesop. Jeweka'oap puyxijom tak cuk adi epekuku. Ibuyxim tak cuk adi epejukuk jewexe deusayū. Iboap ikērē jġā Deus xe. ⁴ ġasū bit itabut'ūmayū xe eywaru jġā, eybu'u ikērēat mujurūġ ām ceweju ip puye. Eybu'u je'awero am ceweju ip ikērēm jeku am. Eybu'u yadaodaoat puxim jeku am ceweju ip. Imēnpuye soat em ip eymuymuy. ⁵ Ixeyū bit apên ijodi bima juk adi oekuku ip iap ġuwēn Deus pe. Deus ideida soat ekukuaptei. Xipacat je'ġūm cedaġ jekuku'ukayū be. Ipiat pit supi'ajoat warēmtaġ jekuku'ukayū be. Imēn ideida cebe ip. Itabēġayū be ideida, ce'ũ'ūayū be dak. ⁶ Kuyjeayū'üm'üm oe'ũ'ũ. Apên ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei Deus o'teida ixeyū be apên soat pe teidadam iap puxim. Inaka Cristo kawēn idipat cuk adi o'ġuwēn cebe ip itabēġ ip pima. O'ġuwēn ixeyū be jebuxim waram ġuto itait top am ip Deus xe ce'ūap tomukadi.

⁷ Soat ġaxīn ma i'üm. Imēnpuye jewawēwēm cuy epesop. Xetpin ġu juy epesop soat em kawēn ām Deus eju. ⁸ Eykukpin cīcā juy epeyewekuk. Wuykukpin jewewekuġ iap soat podi ma xipat Deus xe. Wuykukpin jewewekuġ pima, ġebum ġu acesop apên wuybure juk adi ikērēat o'ġujurūġ iap kay. ⁹ Xipan cuy powatwat epejukuk eyduk'a be yajēm puje. Māmāmām ġu juy ip epejukuk. ¹⁰ Deus xipacat ūmūm wuywebe iwaruruat ūmūm. Soat wuyju kuy iboap ajat Deus xewi. Wuybu'um ġu juy ajop ġasū bit ikuk am. Iboap kuġ cuy warara'acat asubuywan. ¹¹ Warara'acat mukūyjojom pima, Deus ekawēn cuy aġuwēn cebe ip. Warara'acat puywatwan pima dak, Deus a'ōbacaan ma asubuywan. Imēn wuyju Deus xewiat kuġ pima:

— Ka'ümġu Deus jo'iat xipacat — i je'e ip—soat wuyjojoayū. — Jesus Cristo xipat cīcā, cebekitkit tak xipat — i je'e ip.

— Ēn soat podi ma dipap kuġ — i juy acece ixē Jesus Cristo be. — Ēn soat podi ma a'ōbuyxi — i dak cuy acece cebe.

Soat em ma juy ace imēn.

¹² Oburereyū, oxe ikukpinayū, ipiatpi'ajojom cīcā eyetabucap puyxijo am pima, eyaġuybabi'üm ġu juy epesop.

— Apēnpuye dak oceju ipiat'ajojom? Warara'acat ipiatpi'ajojom ġu! — i'ümġu juy epe'e eyewewebe.

¹³ ġasū eyju Cristo aġuywaġōm ipiat kuġ. Guyjom pit ixē jedipap ġubapuk. Imubapuk puje eyju dak ixē dipap kuġ epesop. Eycokcokap yoboġ cīcā je'e ġebuġe. ¹⁴ Itabut'ūmayū eymuymuy Cristo ebekitkit eyju buye. Eymuymuy bima juy eycokcoġ epesop. Ixeyū eymuymuy bima, ġebum cuy epesop Deus biōġbuk nuynuy wuywebe iap kay. Warara'acat podi ma idipat nuynuy wuywebe iap kay ġebum cuy epesop. ¹⁵ Wara'acat cuy epeyaoka ġu. Warara'acat pubut tak cuy epetujupa'um ġu. Wuyeipi kukat epeya'ōmutorok ġu dak cuy. Warara'acat ekawēn mukērērēn ġu dak cuy. Imēn eyeku buje bit, cedaġ ma kuka warara'acat ipiat o'supi'ajoat eywebe. ¹⁶ Eyju Cristo ebekitkit puye acā ipiatpi'ajojom pima bit, eysūsūn ġu juy epesop.

— Bay, ocecokcok cīcā Cristo ebekitkit puye, ipiatpi'ajojom ma'ġu oceju — i bit cuy epe'e Deus pe.

¹⁷ Gaxĩn ma Deus ideida soat pe apẽn ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim. Xipacat je'gũm cedağ ma oekuku'iayũ be cekukuapteim. Ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be warẽm tağ cekukuapteim. Koap jebekitkit pe ideida. Wuywebe ipiatpi'ajoan pima, ibodi ma ipiat supi'ajoat ja'õ kay kũyjobit'ũmayũ be—kawẽn idipat kay'ũmayũ be. ¹⁸ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Iba'ore xipacat mujurũgrũğ'ukat taxijo am, i. Ja'õ kay'ũmat pit Deus idaxijo ğu, i. Ikẽrẽat mujurũgrũğ'ukat idaxijo ğu, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽntup.

¹⁹ Wuyju Deus bikuyap tağ ipiatpi'ajojom pima, ixey juy wuykuk. Wuyetabun cĩcã juy ajop cekay—wuymuğẽat kay. Xipacat mujurũgrũğ cuy ajeku. Ixe soat em ja'õ dağ e'em wuywebeam. Ixe soat em xipan wuykuğ.

5

¹ Aypapayũ, jeyawẽ õn ğasũ, eyju itabucayũ kukukayũ buye. Eybuxim õn tak itabucayũ kukukat. Apẽn Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap muwẽnuwẽn õn, wetabun cuk adi o'supi'ajojo buye. Wetam cuk adi ojojojo. Guyjom pit Deus Cristo soat podi ma idip iap ğubapuk soat pe. Iboap mubapuk puje, õn tak ixey jo'i oce odip. ² Deus cuk eynaẽ jebekitkit kukukayũm. Imẽnpuye xipan cuy ixeyũ epejukuk ovelha kukuk'ukat puxim. Eybu'uap tomuju ğu juy ixeyũ epejukuk—eybikuyap tomuju acã juy epejukuk ip. Deus bikuyap tağ cuy ixeyũ epejukuk. Dinheiro buap ojuy ğu ixeyũ epejukuk—ixeyũ buywat am acã. ³ Imuohom cĩcã ğu juy ixeyũ epejukuk. Cũğ ma juy epeku ixeyũ dak eyekuap puxim ceku am. ⁴ Cristo wuykukukat yoboğat ovelhayũ kukuk'ukayũ kukat puxim. Ijodi waram ixey ebapuk puje, soat em ixey ağuywağõm epesop soat kukukayũm. Imẽn ma cũğ ma eyekukuaptei epejat apẽn ijodiayũ kukukayũ ouro muğẽğẽbu bubum ja beam iap puxim. Soat iboap kuğ epesop idip cĩcãat kuğ.

⁵ Yaypan'isuayũ, õn jeyawẽ ğasũ. Kũyjobin cuy epesop aypapuayũ a'õ kay. Yoboğan pin ğu juy epesop. Jewebuywatwan pit cuy epesop. Eybuyxim tak cuy epeyewekuk. Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Deus itakoma yoboğan pinayũ kay, i. Yoboğan pin'ũmayũ buywatwan pit soat em, i.

⁶ Imẽnpuye yoboğan pin ğu juy epesop. Deus soat podi ma ya'õbaca. Eyju yoboğan pin'ũm pima, Deus jeymuwexat ya'õbuyxiayũm. Ixe ibikuy bima, ixey jeymuy ya'õbuyxiayũm—yoboğayũm. ⁷ Soat kay eyağuybabi'ũm pima:

— Bay, wağuyumbabin cuy ece wağuybabi'ũm cĩcã buye — i juy epe'e Deus pe.

Imẽn cuy epe'e cebe, ixey soat em xipan wuykuğ puye.

⁸ Eyağuyusan cuy epeku. Apẽn wida jededem puybit pu ojuy iap puxim Satanás tak wuydobatban jekukum wuyetabucap mu'ũm ojuy. Imẽnpuye ağ cuy epesop ixey be eymubu'unap puxim Jesus kay. ⁹ Eya'õpicũğcũğ ğu juy Satanás a'õ kay—ibiõğbuk kẽrẽayũ kukukat a'õ kay.

— Ap! A'õ kay ğu oce — i epe'e cebe soat em.

Eybu'um ğu juy epesop eyetabut am Jesus Cristo kay. Eybuxim eykitpitpiyũ dak ipiatpi'ajojom—soat ka watwat—itabucayũ. Kuy eyetaybit iboam. ¹⁰ Darem ma eyju ipiatpi'ajojom. Warara'acat podi ma Deus xe wuykukpin. Ixe juk eynaẽ jejo'ian eydip am, Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Soat em Deus soat tağ jeymuisun. Ixe eybuywatwan eybu'uap puxim eyetabut am Jesus Cristo kay. Ixe soat em eya'õmucanucan. Apẽn ixey soat podi ma jedipap kuğ iap ebapuk puje ixey jo'ian epesop eydip. Ixe dipap i'ũm'ẽm ğu. ¹¹ Ixe ma soat kukukan jeenuy soat em. Soat kaka dağayũ jewağuycom jeedop ip kũyjobit ixey a'õ kay. Ka'ũma ma kũyjobit'ũmat jeenuy. Imẽn cuy jeenuy.

¹² Tup'ade ğu õn tupmubarararağ eywebeaptum. Ijudup otupmuju Silas bui be eywebeaptum. Wuykitpit Silas soat em ma ja'õ dağ e'em. Eymucokcoğ ojuy õn. Soat

em Deus xipan wuykuḡ Napapa'uk ḡu ixe bit. Icēmãñ acã e'em wuywebe. Iměnpuye ixe ekawěñ taḡ cuy epeku.

¹³Oxeayũ kato mujujum eywebe—eykitpitpiyũ, itabucayũ, Deus emunaěyũ, Babilônia ka watwat. Okpot co'iat Marcos tak kato mujujum eywebe. ¹⁴Epeyewakobot cuy eyeweweju eykukpinap mubapuk am soat pe.

Õñ kawěnwěñ Deus eju eywebeam, Cristo ebekitkit eyju buye.

— Bay, ebekitkit cuy eyaḡuymubabibin — i õñ e'em cebe.

Ibũrũ ma.

PEDRO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Simão Pedro òn. Jesus buywatwat'ukat òn. Deus emumuju òn. Cartadup mubarararağ òn soat peaptum—Jesus Cristo kay itabucayũ beaptum. Jesus Cristo wuydaxijojo'ukat. Deus co'i ma ixē dak cũğ ma e'em. Ixe juk eymutabun ocemutabunap puxim. Ixe kay wuyetabut pima, teiboğ cĩcãat wuyju ikuğ iap puxim. ² Eyju kũyjobit e'em Deus a'õ kay, wuykukukat Jesus a'õ kay dak.

— Bay, soat em ebekitkit ağıymubabibin cuy eguy — i òn e'em Deus pe. — Soat em xipan cuy ixeyũ ejukuk — i òn e'em cebe.

³ Deus cuk wuynaē jejo'i wuywebe idipat kuk am, jejo'i xipacat muğē ãm tak. Ixe dak cuk ja'õbacaap o'ğũm wuywebe. Imēnpuye soat em ixē a'õ dağ wuyeku but ijodi bima. Ya'õ dağ jeku am iba'ore ğu wuywebe, wuyetaybit wuynaēan puye.

⁴ — Ojo'i eyju dak epesop xipacat muğēğē'ukayũm — i juk adi o'e Deus wuywebe. — Ojo'i eyju dak epesop eydipap kuğ — i dak cuk adi o'e wuywebe.

Iboap ekawēn kay wuyetabut pima, wuycokcok cĩcã acesop teiboğ cĩcãat kukat puxim. Xipat cĩcãat tak cuk o'ğũm wuywebe. Ixe emumuũm kuğ pima, ikērēat kay ğu ace'e, ixē ekawēn kay wuyetabut pima dak. Itabut'umat buxim ğu aceku. Deus kay'umat ağıy dağ ğu dak acesop jewağuyğuy—Deus ağıy dağ acã. ⁵ Imēneju eyetabut pima, xipacat tak cuy epeğugēğē. Xipacat muğēğēm pima, eyetaybin tak cuy epesop Deus e'e am. ⁶ Eyetaybit Deus e'e am pima, jewawēwēm tak cuy epesop eywebe ikērēat muğēap puxim. Jewawēwēm pima, eybu'um ğu dak cuy epesop Jesus kay, ipiatpi'ajojoan ma'ğũ ip eywebe. Eyetabut am eybu'u'ũm pima, Deus ağıy dağ tak cuy epeyewağuyğuy.

⁷ Deus ağıy dağ jewağuyğuy bima, eykukpin tak cuy eykitpitpiyũ epejukuk. Eykukpin eykitpitpiyũ kuğ pima, warara'acat tak cuy eykukpin epejukuk. ⁸ Imēn cuy epekuku. Imēn jekukum pima, eyjojoayũ je'e:

— Teyũku cedağ ma jekukum itabut wuykukukat Jesus Cristo kay buye — i. — Warēmtağ ğu ip jekukum itabut cekay buye — i je'e ip.

⁹ Iboap ekawēn tağ jekuku'uk'ũmayũ bit itabibacoyat puxim. Ita'umat puxim tak ip. Yağuyba'ũm ip Deus cuk ikērēat o'ju'uk ocewebewi iap kay.

¹⁰ Okitpitpiyũ, biğ ma juy Deus a'õ dağ epeku. Biğ ma juy ixē bikuyap tağ epeku. Ixe juk wuynaē, wuynomuwã dak imēn ma wuyeku am. Imēn eyeku buje, epeyepere ğu eyetabucap. ¹¹ Ixe bikuyap tağ eyeku buje: — Epesop cuy okay — i je'e wuykukukat Jesus Cristo eywebe.

Wuydaxijojo'ukat imēn je'e eywebe.

— Soat em soat kukukayũm epesop oweju — i dak je'e eywebe. — Xipat oxe eywebe ixeyũ kukuk'ukayũm oweju — i dak je'e eywebe.

¹² Kuy juk eyetaybit epesop kawēn icēmãn. Eyetabut cĩcã iboap ekawēn kay. Inaka soat em iboap ekawēn oğuwēn eywebe eyağuyba'ũmap puxim. Epeyepere ğu juy ixē ekawēn. ¹³ Wetabēğ pima, cũğ ma owebe waram ixē ekawēn muwēn ãm eywebe eyağuyba'ũmap puxim. ¹⁴ Wetaybit ğaxĩn ma oje'ũ iam, wuykukukat Jesus Cristo kuy juk ibapuğ ma omukũyjo buye. ¹⁵ Imēnpuye wa'õbu'u ğu soat em ixē ekawēn muwēn ãm eywebe eyağuyba'ũmap puxim we'ũ buje.

¹⁶ — Wuykukukat Jesus Cristo waram jajēm — i juk adi ocece eywebe. — Guyjom ixē ja'õbacaap ğubapuk soat pe ijo am — i juk adi ocece eywebe. Ocekpiwatpi ğu juk adi iboap oceğuwēnuwēn eywebe. Ocetam ixē soat podi ma ya'õbaca iap ocejojojo. ¹⁷ Deus soat podi ma ya'õbuyxiat—wuyebayat. Soat podi ma ixē idip. Imēnpit:

— Ojo'i ma ēn tak soat podi ma a'õbuyxi — i juk adi o'e Deus jekpot pe. — Ojo'i ma ēn tak soat podi ma edip — i juk adi o'e cebe. Imēn e'em pima, ixē xē juk ocesop cekawēn cocom. Kabi kadiwi juk o'jekawēn.

— Ite okpot ikukpinat — i juk adi o'e ocewebe. — Ocokcok cĩcã cekay — i juk adi o'e.
¹⁸ Oceju ma kabi kadiwiat oceya'ĩjojo wuykukukat Jesus xe bima, co'a jeje bima, Jesus ebapukap'a jeje bima.

¹⁹ Kuy juk ocetabut Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm ekawẽn kay. Kabi kadiwiat a'ĩjojo buje bit, biğ ma juk ocetabut ocesop. Gebum cuy epesop ixeyũ'ũm'ũm ekawẽn kay. Ixeyũ'ũm'ũm ekawẽn lâmpada buxim—kabiok peat puxim. Kabiam pima kabiada jedaebapukpuğ. Iğoda buxim Jesus Cristo jajẽm waram. Ixe ajẽmap wiwim pima, gebum cuy epesop cekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm ekawẽn kay.
²⁰ Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ jekpiwatpi ğu apẽn ğuyjom je'bapuk wuywebe iap o'ğuwẽnuwẽn—pũğ em tak ka'ũma. Wuywebe dak wuyukpiwatpi ğu iboap ekawẽn muwẽn put. Gebum cuy epesop iboap kay. ²¹ Jekpiwatpi ğu juk adi apẽn ğeyjom je'bapuk wuywebe iap o'ğuwẽnuwẽn ip. Deus biõğbuk a'õbi ma o'ğuwẽnuwẽn ip—Xipat cĩcãat a'õbi.

2

¹ Kuyje Judeuyũ parakpe osodop ip jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ. Imẽnpuxim ğasũ dak warẽmtağ ma eymutaybitbin'ukayũ jajẽm eykay. Napa ma jeymutaybin ip. Xipat'ũmãn ip jeymutaybin. Ja'ĩjojo'ukayũ ğubu'un ip Jesus kay itabut am. Wuykukukat kuy ikẽrẽat o'ju'uk cebewi ip. Inaka ibu'u je'e ip Deus pe ikẽrẽat 'uk an jewebewi. Imẽnpuye Deus dao ma ixeyũ ğuju ipiatpi'ajojoap kay. Soat em jeedop ip ipiat'ajojom. ² Adeayũ bit ixeyũ buxim jekpiwatpi ma jekuku ip ikẽrẽat muğẽğẽm. Ixeyũ ekukuap co buje, warara'acayũ dak napa ma je'e: — Jesus e icẽmat e ğu — i. — Jesus ebekitkit tak ikẽrẽat muğẽğẽm itabut'ũmat co'i — i dak je'e ip napa ma. ³ Jağuybi ma ip jekawẽn eyweju warẽmtağ ma eymutaybin am, eyedinheiro kay jetabikuap tomuju ma. Napa ma je'e ip eywebe.

— Ikẽrẽat kuğ ip oxe — i juk adi o'e Deus kuyje ma ixeyũ muwẽnuwẽn.
 Deus itanomudipdip ğu cekay ip. Ağ ma. Soat cocom. Ixeyũ ğuju ipiat'ajojoap pe.

⁴ Jekawẽn tojotjot'ukayũ be ikẽrẽat muğẽ buje, Deus ibu'u ğu osunuy ipiatpi'ajoan cebe ip. Itabotaidabotbot ğu o'e cekay ip. Ipiat'ajojoap kay ip o'ğuju. Iboce ma ip taomũnmũn correntebum kabiokboğ pe. Guyjom Deus soat ideida apẽn ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim. Xipacat je'ğũm cedağ oekuku'iaiyũ be. Ipiat supi'ajoat warẽmtağ oekuku'iaiyũ be bit. Teidadaap kabia wiwim ip. ⁵ Kuyjeayũ be ikẽrẽat muğẽ buje dak, ibu'u ğu osunuy ipiatpi'ajoan cebe ip. Itabotaidabotbot ğu o'e cekay ip. Muba'atxiri o'ğujãm ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ mua pam. Noé acã o'taxijo yakõmap puxim. Ixe Noé xipat'ũmayũ mukũyjojom oekukuku muba'at ajẽm awap.

— Ikẽrẽat mujurũğrũğap cuy epeyepere Deus pe eymucũğ ãm — i'e'em oekukuku.
 Ixe badipyũ dak o'taxijo. ⁷ beayũ o'taxijo.

⁶ — Eyju ikẽrẽat kuğ oxe — i juk adi o'e Deus. Sodoma ka watwat pe, Gomorra ka watwat pe dak.

Daxam ip o'ğup. O'ğup ip ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ mutaybit am eyju dak õn jeymuap ma iam. ⁷ Ló bit o'tujujẽm Sodoma ka bewi ce'ũap puxim. Ixe Ló cũğ ma osunuy Deus xe. Yağuybabi'ũm osunuy Sodoma ka watwat ikẽrẽat muğẽğẽap cocom puye, ibo ka watwat ikẽrẽat kay acã gebumap cocom puye dak. ⁸ Ixe Ló xipat osunuy. Soat kabia yukpiceğẽ osunuy jeka watwat ikẽrẽat muğẽğẽap cocom puye, cekawẽnkẽrẽap cocom puye dak. ⁹ Wuykukukat itaybit cĩcã ja'õkayayũ daxijo am ipiatpi'ajoap puxim. Ja'õ kay'ũm cĩcãayũ be bit ipiat supi'ajoat. Ixe yağuyba'ũm ğu ixeyũ muju am ipiat'ajojoap kay warẽmtağ ma oekuku ip iap teidadaap kabia be. ¹⁰ Warara'acat podi ma ipiat supi'ajoat jekpiwatpi ikẽrẽat muğẽğẽ'ukayũ be—ja'õ kay'ũmayũ be dak.

Ixeyũ warẽmtağ ma wuymutaybitbin'ukayũ isũsũn ğu ikẽrẽat mujurũğ ãm. Jewexe ip ya'õbuyxi. Ibuyxin ğu ip Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ kuğ. Imuymuy acã ip. ¹¹ Warẽmtağ

wuymutaybitbin'ukayũ bodi ma ya'õbaca Deus ekawën tojotjot'ukayũ. Ixeyũ bodi ma ya'õbuyxi dak ip. Inaka warẽmtağ wuymutaybitbin'ukayũ muymuy ġu ip Deus etabutpe.

— Teyũku xipat ġu ocexe — i'ũmġu e'em ip Deus pe. — Deus cuy ipiat supi'ajoat cebe ip — i bit e'em ip.

¹² Puca kake yaokaam acã—wuyxan acã. Ixeyũ warẽmtağ ma wuymutaybitbin'ukayũ puca buxim jekpiwan ma jekukum. Itaekat puxim ip jekukum. Jetaybit'ũmap waywayway ip. Puca aokaap puxim Deus ixeyũ ġu'ũm. ¹³ Apën cuk adi ipiat o'supi'ajoat ip warara'acat pe iaptei ideida ip. Ipiat'ajojo am ip ideida. Deus ipiat supi'ajoat cebe ip. Ikẽrẽat muġẽġẽm ip kabiabun soat etabun. Jemucokcok am ip ikẽrẽat muġẽġẽm soat em. Isũsũn ġu ip ikẽrẽat mujurũğ ãm soat tabutpe. Ilokat puxim ip ikẽrẽat mujurũğrũğ xi ip puye. Eyju Jesus oe'ũ wuywebeam iap kay wuyeġebuap'a o'om pima, te'e ma ip jekõnkõn eyweju, ikẽrẽat muġẽġẽ ip jemucokcok am puye. Ilokat cĩcã ip warara'acat muġuykuku am oceju xipat iam. ¹⁴ Ayacat co'isum ip itabiku cekay. Taobireren'ũma ip xipat'ũmap muġẽġẽm. Itabutbũcayũ muġuykukukum ip. Dinheiro buap kay acã ip ġebum.

— Ipiat osupi'ajoat eywebe — i juk adi o'e Deus ixeyũ be.

Cemunẽm ãm je'e ip iba'ore ipiat'ajoap puxim. ¹⁵ Kawën cũğat kay ip oibu'un cũğat e dağwi itabidaoat puxim. Balaão ekukuap puxim ip jekukum—Beor ipot ekukuap puxim. Ixe Balaão dinheiro bu ojuy oekukuku xipat'ũmap muġẽġẽapteim. ¹⁶ Deus pit jumento o'ġuydeat Balaão mukorẽm ãm, kũyjobit'ũm puye.

— Kũyjobin cuy eġuy Deus a'õ kay — i juk o'e jumento jekukat pe.

Jekukat a'õm o'jekawën Deus a'õbi. Imẽn Deus jumento be Balaão o'ġukorẽmat. Jekawën muwẽnuwën'ukat o'ġukorẽmat ikẽrẽat kay imubu'unap ojuy.

¹⁷ Idi'a ti'ũmat puxim warẽmtağ wuymutaybitbin'ukayũ. Kabikerereat puxim tak ip—kabido ixikxiġiat puxim. Te'e ma idibi wiwim iap puxim te'e ma dak eyju ixeyũ bi bewi icẽmat cẽmcẽmap wiwim. Deus kabiok cĩcãatka o'sukanaẽ tibira jĩjãat puxim cebeam ip soat em top am ip. ¹⁸ Cedağ ġu ip kawënwën eyweju, yoboğan pin ip puye, yakpidapi ip e'em puye dak.

— Xipat ma wuyju Deus xe ikẽrẽat muġẽġẽm wuymucokcok am ma'ġu wuyju, aoyũ kaykay ma'ġu wuyju — i napa ma e'em ip eywebe.

Imẽn ikẽrẽat muġẽġẽ'ukayũ xewi pu'un ojuyacayũ muġuykukukum ip waram ġuto warẽmtağ ceku am.

¹⁹ — Warẽmtağ ma juy ajeku—wuyekupinap tağ. Deus wuydaxijo ma — i napa ma ip e'em.

Iba'ore cebe ip cedağ ma jeku am. Xipacat kay bima, xipacat acã juy aceġuġẽ. Xipat'ũmat kay bima bit, xipat'ũmat acã aceġuġẽ. Iba'ore cebe ip cũğ ma jeku am xipat'ũmat kay buye. ²⁰ Pũġpũġpũğ ikẽrẽat muġẽġẽap epereperem o'e. Xipacat mu'ũm ojuyayũ ekukuap epereperem ip o'e wuykukukat a'õ kay kũyjobit am—wuydaxijojo'ukat Jesus Cristo a'õ kay. Itabut ip o'e cekay. Imẽnpit waram ġuto oibu'un ya'õ kay. Imẽnpuye waram ġuto ikẽrẽat muġẽġẽm ip o'e. Waram ġuto itabut'ũmat ekukuap puxim ip jekukum o'e. Tadaybot ip osodop kuy bima jetabut awap. Waram ġuto ikẽrẽat mujurũğ puje bit, ibodi ma ip tadaybotbot o'e. ²¹ Kawën cũğan itaybit'ũm pima, Deus yopit ma kuka juk ipiat o'supi'ajoat cebe ip ce'ũ buje, itaybit'ũm puye. Imẽnpit itaybit ip osodop kawën cũğan, kuy ip o'ya'ĩjojo buye. Darem ma ixe ekawën tağ oekuku ip—Deus ekawën tağ. Ibo ekawën ikẽrẽ ġu—soat tağ xipat. Inaka waram ip oibu'un. Deus yoboğ ma ipiat supi'ajoat cebe ip ce'ũ buje, cũğat a'õ kay ip oibu'un puye. ²² Imẽn wuyju e'em:

— Cedadat puje akurice waram jedat o'om — i. — Idibi be dajebaro akõm epere buje, jepitpin kaerep kay waram jewemukotektekteğ kaerep pe — i.

Icẽmat a'õ kay oibu'un'iyayũ ixeyũ buxim.

3

¹ Oburereyũ ikukpinayũ, ijidup xepxepatup cartadup wemudupmubararaktup eywebeaptup. Ijoptupyũ otupmubararak eywebe xipacat kay acã ġebum am. Kuy otupmubararak eywebe eyaġuyba'ũmap puxim waram Jesus Cristo jajẽm iap kay. ² Kuyje ma juk adi Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm ixe waram jajẽm iap o'ġukũyjojo—soat taġ iisuayũ'ũm'ũm. ġebum cuy epesop ixeyũ'ũm'ũm ekawẽn kay. Gasũ dak wuykukukat warara'acayũ o'ġudot jekawẽn muwẽn ãm eywebe. Wuydaxijojo'ukat o'ġudot ip. ġebum cuy epesop ixeyũ ekawẽn kay dak. ³ Āmap kabia bima ikẽrẽat muġẽġẽxiayũ jajẽm eykay jemucokcok am ikẽrẽat muġẽġẽ'ukayũ. Iboam cuy õn eymukũyjojom. Cristo waram jajẽm iap ip jowayway.

⁴ — “Waram ġuto oajẽm eykay,” i te'e ma Cristo juk adi o'e eywebe — i napa ma ip je'e eywebe. — Pu iġuje? — i je'e ip. — Wuyebayũ'ũm'ũm pit kuy oe'ũ'ũ. Inaka oajẽm ġu buk — i je'e ip iwayway am. — Gasũ soat ibit ma apẽn ipi muġẽ buje osodop iap co'i ma — i je'e ip Cristo waram jajẽm iap wayway am.

⁵ Ja'õm acã Deus kabi o'ġujurũġ, ipi dak. Idibi ma o'timuwexat ipim. Idibi parakpewi ma ipi o'ġubapuk. ⁶ Idibim tak kuyjeayũ o'ġuap—ipi juayũ o'ġuap. Muba'atxiri o'ġuajẽm soat muap am. ⁷ Gasũ dak Deus a'õbi ma kabi jemõġap pe opop Deus a'õbi. Deus a'õbi ipi dak opop jemõġap pe ma. Guyjom pit ja'õm ma'ġuto idibi ġu'ũm daxam. Ja'õm ma ipi dak ġu'ũm. Imu'ũm puje, ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be—ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukayũ be. Waram Cristo jajẽm iap waywayway'ukayũ jekpiwan ma yaġuyba'ũm iboap ekawẽn kay.

⁸ Wuykukukat xe bit pũġ kabia mil koato jo'i. Mil koato dak pũġ kabia jo'i cexe. Eyaġuyba'ũm ġu juy cuy epesop iboap kay, oburereyũ.

⁹ — Ocepit ma eykay — i juk adi a'ġu o'e wuykukukat.

— Ibum cĩcã omuyku — i te'e ma e'em yajẽmap waywayway'ukayũ bit. Ixe ibu'u kũyjobit'ũmayũ mu'ũm ãm. Ibikuy soat pe ikẽrẽat mujurũġrũġap epere am. Imẽnpuye ibun omuyku. Yukpiceġẽ ġu wuykuġ.

¹⁰ Imẽnpit wuykukukat jajẽm. Uk'a iwat aġ'ũm pima ibukurukat ajẽmjẽm. Imẽnpuxim itabut'ũmayũ aġ'ũm pima, wuykukukat jajẽm. Yajẽmap kabia be kabi i'ũm. Ya'õkareyat ipararu jĩjãat pibun ma i'ũm. Soat kabi beat tak ipik ma. I'ũm. Ipi dak i'ũm—soat ipi daġat tak. ¹¹ Deus imẽn soat ġu'ũm. Eyetaybit iboam. Imẽnpuye ikẽrẽat epeġuġẽ ġu juy—pũġ em tak ka'ũma. Deus a'õ daġ acã juy epekuku soat kabia. ¹² Deus pe waram Jesus Cristo mudocap kabia juy epejowiwi. Eywebe i'e but iap cuy epe'e'e. Dao ma kuka a'ġu oajẽm. Ixe ajẽm puje, kabi ipik. I'ũm. Kabi beat iero je'e taxpap pibun.

¹³ — Kabi iisuat oġuġẽ — i juk adi a'ġu o'e Deus pit. — Ipi dak wara'at oġuġẽ iisuat — i juk adi a'ġu o'e. — Cedaġ ma jekuku'ukayũ acã jeedop ipi iisuat pe — i juk adi a'ġu o'e. Iisuat wiwim cĩcã wuyju.

¹⁴ Oburereyũ ikukpinayũ, ixe ajẽmap kabia wiwim wuyju. Imẽnpuye ikẽrẽat epeġujurũġ ġu. Deus a'õ daġ cuy epekuku soat kabia. Imẽn eyeku buje, ikẽrẽat kuġ ġu epesop Deus etabun. Eysisun ma epesop itabun. Kaba'ũm cuy epesop ixe eju. ¹⁵ Wuykukukat ibun ma omuyku warara'acat taxijo pin puye. Yukpiceġẽ ġu wuykuġ. ġebum cuy epesop iboap kay. Wuykitpit ikukpinat Paulo dak cuk imẽġaptup o'tupmubararak eywebeaptum Deus kuy ixe o'ġutaybin puye. Imẽn ixe dak cuk adi eymutaybitbin osunuy. ¹⁶ Ixe juk adi wuykukukat jajẽm iaptup o'tupmubararak. Pũġpũġ ixe emudupmubararaktup peat ekawẽn cekawẽn pa'arẽm. Iba'ore wuywebe wuyekũyjo am. Imẽnpuye warẽmtaġ ma itaybit'ũmayũ wuymutaybitbin ixe emudupmubararaktup peat ekawẽn—itabutbũcayũ dak. Wara'atup peat ekawẽn warẽmtaġ ma ip wuymutaybitbin Deus ekawẽntup peat ekawẽn. Imẽneju ixeyũ ma jemujuat ipiat'ajojoap pe. Soat em ipiat'ajojom jeedop ip je'ũ buje.

¹⁷ Oburereyũ, eyju bit eyetabutbũt ġu. Eyetabut cĩcã ma. Yoboġ cĩcã eyju eyetabucap kuġ. Kuy eyetaybit cedaġ ġu wuymutaybitbin'ukayũ omuyku iam. Imẽnpuye eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymubu'unap puxim kawẽn icẽmat kay. Deus a'õ kay'ũm cĩcã ip. ¹⁸ Biġ ma juy Jesus Cristo ekawẽn taġ epeku—wuydaxijojo'ukat ekawẽn taġ. Biġ ma juy cekawẽn taġ epeku biġ ma ixbe be xipan eykuk am. Biġ ma juy eyetabun cekay.

— Soat podi ma ãn edipap kuġ — i juy ace wuydaxijojo'ukat pe—wuykukukat Jesus Cristo be.

Imẽn ma wuyju e'em cebe ġasũ. Imẽn cuy acece soat em cebe.

Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Joãoyũ oceju. Cartadup mubarararağ oceju Jesus Cristo muwën ãm eywebe. Ixe ekawën kay wuyetabut pima, wuyaguyisum ajeku ijodi bima. Ixe xe wuyetait acesop wuye'ũ buje dak. Ixe itait osunuy ipi mujurũğ awap. Ixe ekawën cuk adi oceya'ĩjojo ijodi bima. Ocetam cuk adi ocejojojo ixe. Icēmãn ixe ocejojojo ocetam. Ixe eju ma juk adi ocekekuku. ² O'jebapuk ocejay. Cebapuk puje, ocejojojo. Imëneju ixe ma oceğuwën eywebe. Ixe kay itabucayũ yağuyisum jekukum ğasũ. Deus xe itait jeedop ip je'ũ buje dak. Ixe wuymuisusun soat em Deus xe wuydop am wuye'ũ buje. Wuyebay xe osunuy kuyje. Gasũ bit o'jebapuk ocejay. ³ Apën cuk adi ocejojojo iap muwënuwën oceju eywebe. Apën cuk adi oceya'ĩjojo iap tak imuwënuwën oceju eywebe. Iboap muwënuwën oceju eywebe dak ocebuxim Deus eju jeburerem am. Oceju Deus eju jeburerem. Ixe ipot eju dak oceju jeburerem ma—Jesus Cristo eju. Iboap muwënuwën oceju eywebe dak ocebuxim ixeyũ eju jeburerem am. ⁴ Ijudup mubarararağ oceju eywebeaptum eymucokcok am. Wuycokcoksũ ğu ace'e—wuycokcok cĩcã ma. Darem ğu dak wuycokcoğ acesop—soat em ma.

⁵ Deus kabia buxim e'em. Ikërëat kuğ ğu ixe. Ka'ũmğu kabioğ Deus xe. Ikërëat o'jukuk ğu—pũğ em tak ka'ũma. Jesus Cristo juk adi iboap o'ğuwënuwën ocewebe. Iboap ekawën muwënuwën ma oceju dak eywebe. ⁶ “Deus eju jeburerem oceju” i wuyju e'em pima ikërëat mujurũğrũğ ma'ğu wuyju, napa ma wuyju e'em. Cũğ ğu dak wuyju jekukum. ⁷ Deus pit ikërëat mujurũğrũğ ğu. Ixe kabia dağ jekuku'ukat puxim. Cedağ ma jekukum. Ixe ekukuap puxim wuyju jekukum pima, jeburerem kuka ajeku wuyeweweju. Pũğ tağ ma kuka ajeku. Deus ikërëat uk ùğ wuywebewi—soat uk'uğ. I'uk'uğ wuywebewi korosa be ipot o'jedoyekereren puye. Jesus Deus ipot. Ixe wuymuisusun soat tağ.

⁸ “Ikërëat kuğ ğu òn pit” i'e'em pima, jewemuğuykukukum wuyju. Napa ma wuyju e'em:

— Ikërëat kuğ ğu òn pit — i.

⁹ Apën cuk adi ikërëat ağujurũğrũğiap cuy ağuwën Deus pe. Imuwën puje, ixe ikërëat ju'uk wuywebewi. Soat ju'uk ikërëat, ixe soat em apën cuk adi o'e'e iap tağ e'em puye. Cũğ ma ixe wuykuğ. Ixe wuymuisusun soat tağ wuywebe waram ikërëat kukap puxim.

¹⁰ — Soat ipi juacat ikërëat mujurũğrũğ — i'e'em Deus.

Wuyju e'em pima:

— Òn pit ikërëat mujurũğrũğ ğu — i; — Deus napa ma e'em — i dak wuyju e'em. Imën e'em pima, wuybinünpe ğu Deus ekawën òmòm.

2

¹ Bekitkit, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum eywebe ikërëat mujurũğrũğap puxim. Wuywebe ikërëat mujurũğ puje bit, wuywebeam Jesus Cristo kawënwën wuyebayat eju. Ixe Jesus Cristo soat podi ma cũğ ma. ² Ixe ma oe'ũ ikërëat muğëğëap teida am. Imënpuye Deus ikërëat uk'uğ wuywebewi.

— Wuywebewi acã — i'ũmğu òn pit e'em. — Soat pewi ipi juacayũ bewi ixe ikërëat uk'uğ — i òn e'em.

³ Deus ekawën kay kũyjobit pima dak, wuyetaybit ma wuyju Deus bureyũ iam. ⁴ Ixe ekawën kay kũyjobit'ũmat pit napa ma e'em:

— Deus bure òn — i.

Icēm ğu e'em kũyjobit'ũm puye. ⁵⁻⁶ Ixe ekawën kay kũyjobicayũ bit warara'acat kayap podi ma Deus kay ip. Cekawën kay kũyjobin pima, wuyetaybit acesop Deus eju mũğ'i wuyju jekukum iam. “Deus eju mũğ'i oceju jekukum” i wuyju e'em pima, Jesus Cristo ekukuap

puxim cuy ajeku. Ixe ekukuap puxim jekukum pima, wuyetaybit acesop Deus eju mũḡ'i wuyju jekukum iam.

⁷ Oburereyũ ikukpinayũ, apẽn cuk adi ocece eywebe iaptup mubarararaḡ òn eywebeaptum. Iboap ekawẽn kawẽn iisuat ḡu. Kuy bima juk adi iboap ekawẽn epeya'ĩjojo—xipan cuy epeyewekuk iap ekawẽn. ⁸ Iboap ekawẽn kawẽn iisuat puxim o'e Jesus ekukuap co buje. Ixe ekukuap kay ḡebum pima, wuyetaybit ace'e iboap ekawẽn. Iboap ekawẽn icēmãn. Jesus Cristo iboap ekawẽn taḡ oekukuku—xipan soat kuḡ ijodiacat kuḡ. Jesus kabia buxim. Ixe ekawẽn taḡ jekuku'ukayũ kabia daḡ jekuku'ukayũ buxim. Ixe ajēm puje, kabiokat kapkam iap puxim, ixe ekawẽn taḡ jekuku'ukayũ ade buye.

⁹ Jekitpit kay itakomaat napa ma e'em: — Deus ekawẽn taḡ òn jekukum — i, ikērēat mujurũḡrũḡ'uk puye. Kabiok taḡ jekuku'ukat puxim ixe. ¹⁰ Wuyxe wuykitpit ikukpin pima, Deus ekawẽn taḡ wuyju jekukum. Soat ekawẽn taḡ jekuku'ukat kabia daḡ jekuku'ukat puxim. Imēnpuye ikērēat mujurũḡrũḡan ḡu warara'acat pe. ¹¹ Jekitpit kay itakomaat pit kabiok taḡ jekuku'ukat puxim. Kabiok taḡ jekuku'ukat itaybit ḡu poma oju iam. Imēnpuxim jekitpit kay itakomaat warēmtaḡ jekukum Deus kay kũyjobit'ũm puye.

¹² Bekitkiyũ, eyju'in ḡaxĩn ma juk eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum ḡasũ eywebewi Deus ikērēat o'ju'uk puye. O'ju'uk Jesus Cristo oe'ũ buye. ¹³ Baybayũ, eyju'in cuk kuyje ma eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum eyju Jesus Cristo bureyũ buye. Ixe Jesus Cristo ipi mujurũḡ'isum itabēḡ osunuy. Tapupuyũ, eyju'in ḡasũ ma eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum kuy juk ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ kukukat a'òbacaap epeḡu'ũm puye—soat podi ma ikērēat kukukat a'òbacaap epeḡu'ũm.

¹⁴ Warara'acayũ ey'in kuy ma eyetabun. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum eyju Jesus Cristo bureyũ buye. Ipi mujurũḡ awap ixe itabēḡ osunuy. Warara'acayũ ey'in kapusukuruy eyetabun. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum eya'òbaca buye. Soat em eyju ḡebum Deus ekawẽn kay. Soat podi ma ikērēat kukukat a'òbacaap epeḡu'ũm—ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ kukukat a'òbacaap epeḡu'ũm.

¹⁵⁻¹⁶ Deus kay itakomaayũ ibikuy jĩjã ikērēat mujurũḡ ãm. Jeakaḡ cĩcã ip ikērēat kay. Imēnpuye itabikuku jĩjã ip ikērēat kay. Yoboḡan pin ip adeayũ xe. Imēn jekukum pima wuyebayat bikuyap taḡ ḡu epeku—itabut'ũmat ekukuaptaḡ acã. Imēneju eyetabikukum ḡu juy epesop Deus kay'ũmayũ emumutabikukunap kay. Ixeyũ ekukuap puxim ḡu juy epeku. Ixeyũ ekukuap puxim eyeku pin pima, wuyebayat ikukpin ḡu eyxe. ¹⁷ Itabut'ũmayũ e'eap i'ũm. Iteyũ emumutabikukunap tak i'ũm. Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayũ bit i'ũm ḡu. Soat em itabēḡ jeedop ip Deus xe.

¹⁸ Bekitkit, ḡaxĩn ma soat i'ũm. Cristo kay itakoma jĩjãat omuyku iap awēḡ kuy epeyawēḡcoco. Cristo kay'ũmayũ kuy o'jebapuk ijodi—ade. Imēnpuye wuyetaybit ḡaxĩn ma ipi i'ũm iam. Cristo soat kukukan iap kabia omuyku. ¹⁹ Ixeyũ Cristo kay'ũmayũ o'jēm wuyxewi. Wuykadiayũ ḡu ip osodop—wuykadi'ũmayũ ma. Imēnpuye o'jēm ip wuyxewi. Wuykadiayũ bima kuka adi oibu'un ḡu ip wuyxe. Ibu'un'ũm pima wuyxe ma kuka adi ip osodop. Imēnpit o'jēm ip wuyxewi. Imēnpuye wuyetaybit wuykadi ḡu teyũku iam.

²⁰ Deus Ibiõḡbuk xipacat cuk o'ḡuõm eywebe Cristo kay eyetabucap tomuju. Imēnpuye soat eyju eyetaybit kawẽn icēmãn. ²¹ Kawẽn icēmãn itaybit'ũmayũ ḡu eyju. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum eyetaybit puye kawẽn icēmãn. Napa e'e'ukat pi bewi ḡu kawẽn icēmãn cēmcm. Eyetaybit iboam.

²² Abuyũ dapxiyũ iap oḡuwẽn eywebe. “Jesus Deus emunaē ḡu” i'e'e'ukayũ dapxiyũ. “Deus Jesus ebay ḡu” i'e'e'ukayũ dapxiyũ, “Jesus Deus ipot ḡu” i'e'e'ukayũ dak. Ixeyũ Cristo kay itakoma jĩjãayũ. ²³ Adeayũ etabutpe “Wetabut ḡu Jesus Deus ipot iap kay” i'e'e'ukayũ Deus bureyũ ḡu. Adeayũ etabutpe “Wetabut Jesus Deus ipot iap kay” i'e'e'ukayũ bit Deus burem e'em.

²⁴ Kawên idipat cuk epeya'ĩjojo eyetabut'isum. Iboap ekawên tağ cuy epeku. Iboap ekawên tağ jekukum pima, Cristo eju mũğ'i epekuku soat em—cebay bikuyap tağ tak.

²⁵ — Eyağuyisum eyju jekukum ijodi bima — i juk adi o'e Cristo wuywebe. — Soat em Deus xe eyetait epesop eye'ũ buje dak — i juk adi o'e Cristo wuywebe.

²⁶ Itabut'ũmayũ ma eymuğuykukuku ojuy jekukum. Imēnpuye ijidup mubarararağ òn eyemukũjoaptum. ²⁷ Eyju bit Deus biõğbuk kukayũ Cristo Deus biõğbuk o'ğũm eywebe buye. Ixe biõğbuk nuynuy eywebe. Imēnpuye:

— Ocemutaybitbin'ukat cuy eğudot ocekey — i'ũmğu juy epe'e'e.

Eywebe dopdop'ukat acã eymutaybitbin soan. Napa ğu xeku eymutaybitbin—icēmãn.

— Deus biõğbuk pe eymutaybitbinap tağ cuy epekuku — i òn e'em eywebe. Cristo eju mũğ'i dak cuy epekuku.

²⁸ Bekitkit, soat em cuy Cristo eju mũğ'i epekuku. Ixe waram je'bpuk ijodi. Ixe eju mũğ'i jekukum pima, wuya'õcam acesop ixe ajēm puje. Wuysũsũn ğu acesop ixe ajēm puje. Acejemunēm ğu cebuxim. ²⁹ Eyetaybit Deus cũğ ma iam. Imēnpuye eyetaybit cũğ ma jekuku'ukayũ ixe ebekitkiyũ iam.

3

¹ Gebum cuy epesop wuyebayat xe wuykukpin cĩcã iap kay. Deus e'em wuywebe:

— Webekitkit eyju — i.

Icēmãn Deus ebekitkit wuyju. Deus kay'ũmayũ bit itaybit ğu Deus ebekitkit wuyju iam, Jesus Deus ipot iam itaybit'ũm ip puye. ² Oburereyũ ikukpinayũ, ğasũ wuyju Deus ebekitkit. Wuyetaybit ğũğũn ma apēn ğuyjom acesop iam. Waram Cristo ebapuk puje bit, ixe jo'iyũm acesop. Wuyetaybit ace'e apēn ixe omuyku iam, ixe ajojojo buye. Ixe jo'iyũm acesop ixe ajojojo buye. ³ Cristo jo'i acesop iap wiwim cĩcã wuyju. Cristo ikērēat kuğ ğu. Ikērēat o'jukuk ğu—pũğ em tak ka'ũma. Soat tağ iisu. Imēnpuye wuyju dak wuybu'u ikērēat mujurũğ ãm. Wuyağuyisum cuy ajeku.

⁴ Ikērēat mujurũğrũğ'ukat kũyjobit ğu Deus a'õ kay. Ikērēat mujurũğrũğap Deus a'õ kay kũyjobit'ũmap co'ĩ. ⁵ Cristo o'jebapuk wuykay ikērēat uk am soat pewi ijodiacat pewi. Eyetaybit iboam. Ixe bit ikērēat kuğ ğu. Ka'ũmğu ikērēat cebe. ⁶ Cristo eju mũğ'i jekuku'ukat ibun ğu jekukum ikērēat mujurũğrũğ. Ikērēat mujurũğrũğ'ukat pit itabut ğu o'e Cristo kay. Ibu'u jĩjã mabuk Cristo a'õ dağ jeku am.

⁷ Bekitkit, eyday'em'um cuy epesop itabut'ũmayũ be eymuğuykukuap puxim. Cũğ ma jekuku'ukayũ ma cũğ ma Deus xe Cristo buxim. ⁸ Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ bit Satanás ebekitkit—ibiõğbuk kērēayũ kukukat ebekitkit. Ixe Satanás ikērēat mujurũğrũğ'uk osunuy ipi mujurũğ'isum. Deus ipot osodot ijodi ixe e'eap mu'ũm ãm.

⁹ Deus ebekitkit ibun ğu jekukum ikērēat mujurũğrũğ, Deus biõğbuk nuynuy cebe ip puye. Iba'ore cebe ip ibun ikērēat kuk am Deus ixeyũ ebay buye. ¹⁰ Ibpuk cĩcã wuyxe abuyũ Deus ebekitkit iap, abuyũ Satanás ebekitkit iap tak. Cũğ ğu jekuku'ukayũ Deus ebekitkit ğu. Warara'acat kay itakomaayũ dak Deus ebekitkit ğu ip.

¹¹ — Xipan cuy epewekuk — i òn e'em eywebe.

Jesus Cristo kay eyetabut'isum cuk iboap ekawên epeya'ĩjojo. ¹² Caim ekukuap puxim ğu juy ajeku. Ixe Caim ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ kukukat ebekit osunuy—Satanás ebekit. Ixe jekitpit'ũm o'yaoka. Caim ma cekawēnkērē osunuy. Ikitpit pit cekawēntip osunuy. Imēnpuye Caim itabutkarey o'e jekitpit kay. Imēnpuye o'yaoka.

¹³ Okitpitpiyũ, itabut'ũmayũ itakoma eykay bima, “Pēnpuye xe'e itakoma ip wuykay?” i'ũmğu juy epe'e eyewewebe. ¹⁴ Ipiat'ajojoap kay cumayũ ekukuap puxim ğu wuyju jekukum. Wuyağuyisum ma wuyju jekukum. Wuyxe warara'acat ikukpin—itabucat. Imēnpuye wuyetaybit aceju ğu ipiat'ajojoap kay iam. Ikērēm warara'acat kukuk'ukat pit yağuyisum ğu jekukum. Imēnpuye ixe je'ju ipiat'ajojoap kay. ¹⁵ Jekitpit kay itakomaat ikērēat kuğ Deus xe wara'acat o'yaokaiat co'ĩ. Ikērēat mujurũğap epere'ũm pima,

warara'acat o'yaokaiat yağuyisum ġu jekukum ijodi. Eyetaybit iboam. Deus xe ġu jeenuy je'ũ buje dak. ¹⁶ Cristo oe'ũ wuye'ũap puxim. Imēnpuye wuyetaybit Cristo xe wuykukpin cĩcã iam. Wuyju dak wuybu'un ġu juy ajop wuye'ũ ãm warara'acat e'ũap puxim—itabucat e'ũap puxim ixeyũ ikukpin wuyxe buye. ¹⁷ Wuyju dak wuyetabotaid-abotbon cuy ajop ibubut'ũmayũ kay—itabucayũ kay—wuykitpitpiyũ kay. Wuybubut ade bima, i'in cuy aġũm ixeyũ be. Iũm ãm wuybu'u bima bit, te'e ma wuyju e'em “Deus ikukpin ocexe” i. ¹⁸ Bekitkit, warara'acat puywan'ũm pima, te'e ma kuka ace cebe ip “Eykukpin oxe” i. Icēmãn warara'acat ikukpin wuyxe bima, xipan cuy ixeyũ ajukuk, wuybubut'in tak cuy aġũm cebe ip.

¹⁹ Xipan warara'acat kuġ pima, wuyetaybit kawēn icēmat taġ wuyju jekukum iam. Imēnpuye:

— Kawēn icēmat taġ paxi juk adi oceku? — i'ũmġu ace'e Deus pe cetabutpe bima. Imēnpuye wuypararam ġu ajop ixē etabixē bima. ²⁰ Ikērēat mujurũġ puje dak, “Oceju ikērēat kuġ Deus xe” i wuyju e'em wuywebe ma. Deus pit wuyetaybicap podi ma itaybit. Ixe itaybit teyũku ibu'u o'e ip ikērēat mujurũġ ãm iam. Imēnpuye:

— Ocejū ikērēat kuġ Deus xe,” i'ũmġu juy ace. Wuypararam ġu juy ajop Deus etabutpe. ²¹ Oburereyũ ikukpinayũ, ikērēat kuġ paxi wuyju iap kay wuyağuykorereren'ũm pima, wuya'õcam cuy ajop Deus etabixē. ²² Ixe xewi wuyemukaypinput acejat. Ixe ekawēn kay kũyjobit pima, kuka wuyemuojuyjuy acejat cexewi ixē bikuyap taġ jekukum pima dak.

²³ — Eyetabun cuy epesop okpot kay—Jesus Cristo kay — i'e'em Deus wuywebe. — Ikukpin cuy epeyewekuk — i dak. Imēn Deus e'em wuywebe. Imēn Cristo dak cuk adi o'e wuywebe. ²⁴ Deus ekawēn kay kũyjobicat Deus eju mũġ'i jekukum. Deus tak jekukum mũġ'i ceweju ip—jebekitkiyũ eju. Ixe jebiõġbuk o'ġuõm wuywebe. Wuyetaybit Deus soat em jekukum mũġ'i wuyweju iam ibiõġbuk nuynuy wuywebe buye.

4

¹ Oburereyũ ikukpinayũ, wuymuğuykukuku'ukayũ omuy soat kaka daġ—ade. Imēnpuye soat ekawēn kay bit eyetabun ġu juy epesop— “Deus biõġbuk omuy ocewebe” i'e'e'ukayũ ekawēn kay. Koap eya'õpicũġcũġ cĩcã juy epesop ixeyũ ekawēn kay.

— Deus ekawēn taġ paxi ite wuymutaybitbin—cekawēn taġ ġu xe'e? — i juy epe'e eyewewebe.

— Deus biõġbuk omuy ocewebe — i'e'em ip napa ma.

² Eyetaybit put abuyũ ixeyũ'in Deus a'õbi wuymutaybitbin iam, abuyũ ixeyũ'in jekpi-watpi wuymutaybitbin iam tak. “Jesus Deus emunaē” i'e'e'ukayũ Deus a'õbi wuymutaybitbit'ukayũ, “Jesus ijodian o'e” i'e'e'ukayũ dak. Deus biõġbuk omuy ixeyũ be. ³ “Jesus ijodian ġu o'e” i'e'e'ukayũ bit Deus a'õbi ġu wuymutaybitbin—ja'õbi acã. Deus biõġbuk nuynuy ġu cebe ip. Cristo kay itakoma jĩjãat a'õbi ixeyũ wuymutaybitbin. “Gaxĩn ma Cristo kay'ũm cĩcãat omuyku” iap awēġ kuy juk epeyawēġcoco. Kuy ijodi ma omuy.

⁴ Bekitkit, Deus ebekitkiyũ eyju bit. Cristo kay'ũm cĩcãat itabut'ũmayũ kukat. Ixe ya'õbaca. Deus biõġbuk pit ixē bodi ma ya'õbaca—eywebeat. Imēneju jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ a'õbacaap kuy epeġu'ũm. ⁵ Apēn itabut'ũmayũ e'e am ma ip kawēnwēn soat em jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ. Itabut'ũmayũ ixeyũ ekawēn kay jĩjã, itabut'ũmayũ kukukat kadi ip puye. ⁶ Wuyju bit Deus kadiayũ. Deus bureyũ wuyekawēn coco'uk. Deus bure'ũmayũ bit wuyekawēn coco'uk ġu. Imēneju wuyetaybit abuyũ Deus biõġbuk a'õbi icēmãn wuymutaybitbin iam, abuyũ cedaġ ġu wuymutaybitbin iam tak.

⁷ Oburereyũ ikukpinayũ, Deus ibikuy wuywebe xipan jewekuk am. Imēnpuye xipan cuy acewewekuk. Xipan warara'acat kukuk'ukayũ Deus ebekitkit. Deus bureyũ ixeyũ.

⁸ Deus xe soat ijodiat ikukpin. Jekpiwatpi ma wuykay. Imēnpuye ikukpin warara'acat kuġ'ũm pima Deus burem ġu kuka ace. ⁹ Wuykay jekpot mudot puje, Deus jexe

wuykukpinap o'gubapuk wuywebe. Pũğ ma Deus ipot. O'ğudot ijodi wuykay soat em wuyetaıt wuydop am cexe wuye'ũ buje. Imēneju wuyetaybit wuykukpin cĩcã Deus xe iam. ¹⁰ Wuyxe Deus ikukpin ġu osunuy kuyje. Ixe xe bit wuykukpin cĩcã ajop. Imēnpuye jekpot o'ğudot wuykay. O'ğudot ikērēat uk am wuywebewi. Deus ikērēat uk'uğ wuywebewi ipot oe'ũ buye. Oe'ũ ikērēat muğēğēap teida am.

¹¹ Oburereyũ ikukpinayũ, Deus xe wuykukpin cĩcã ajop. Imēnpuye wuyju dak xipan cuy acewekuk. ¹² Wuywebe Deus ijo ba'ore. Xipan jewekuğ pima, Deus wuyweju mũğ'i jekukum. Deus wuyweju mũğ'i jekukum pima, xipan warara'acat ajukuk apēn Deus xipan wuykuğ iap puxim. ¹³ Deus cuk jebiōğbuk o'ğũm wuywebe. Imēnpuye wuyetaybit Deus eju mũğ'i wuyju jekukum iam, ixe wuyweju mũğ'i jekukum iam tak. ¹⁴ Deus ipot e'eap cuk adi ocejojojo. Imēnpuye:

Deus jekpot o'ğudot wuydaxijo am—soat taxijo am ipi watwat taxijo am — i oceju e'em soat pe.

¹⁵ Wuybisũn'ũm pima “Jesus Deus ipot” i'e am warara'acayũ be, soat em Deus jekukum wuyweju; wuyju dak soat em jekukum ceweju—Deus eju. ¹⁶ Deus jekpot o'ğudot wuydaxijo am. Imēnpuye wuyetaybit Deus xe wuykukpin cĩcã iam. Wuyetabut tak Deus xe wuykukpin cĩcã iap kay.

Soat ipi watwat ikukpin Deus xe. Xipan warara'acat kuğat Deus eju mũğ'i jekukum. Deus tak jekukum mũğ'i ceweju. ¹⁷ Deus eju mũğ'i jekukum pima ixe buxim wuyju dak xipan warara'acat ajukuk. Deus ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be ikērēat muju rũğrũğ'ukayũ be. Ipiat'ajoan pima wuypararam ġu acesop ixe etabixe. Wuya'õcam acesop cetabixe. Ijodi bima Cristo ekukuap puxim wuyju dak jekukum puye, wuya'õcam acesop cetabixe. ¹⁸ Wuyxe warara'acat ikukpin pima, wuypararam ġu kuka ace Deus etabixe. Deus buxim ikukpin warara'acat kuğ pima bit, wuypararaap ajukuk ġu wuyweju. Wuyparara bima bit:

— Ipiat supi'ajoat xe'e Deus wuywebe? — i kuka ace wuywebe ma.

Wuyparara bima, iba'ore wuywebe Deus puxim warara'acat kuk am ikukpin.

¹⁹ Kuyje Deus xe wuykukpin cĩcã ajop. Imēnpuye wuyju dak ġasũ wuyxe Deus ikukpin cĩcã, warara'acayũ dak ikukpin wuyxe. ²⁰ Warara'acat kay itabucat kay wuyetakoma bima, napa ma wuyju e'em:

— Deus ikukpin oxe — i.

Ka'ũma ma Deus o'jojojo buk. Deus ma ijojom ġu wuyju. Wuyxeacat pit ijojom soat em. Wuyxe wuyemumujoyũ ikukpin'ũm pima, iba'ore wuywebe ikukpin wuyemu-mujoyũm kuk am.

²¹ — Deus ikukpin eyxe bima, xipan cuy eykitpitpiyũ dak epejukuk — i juk adi o'e'e Cristo wuywebe.

5

¹ Jesus Deus emunaē iap kay itabucayũ Deus ebekitkiyũ. Wuyxe bekitkiyũ ebay ikukpin pima, ixe ebekitkiyũ dak ikukpin ma wuyxe. ² Wuyxe Deus ikukpin pima, ixe ekawēn tağ jekukum pima dak, wuyetaybit acesop wuyxe Deus ebekitkiyũ ikukpin iam. ³⁻⁴ Soat pe Deus ebekitkit pe Deus kay'ũmayũ a'õbacaap mu'ũm put. Wuyju itabut'ũmayũ a'õbacaap mu'ũmu'ũm Jesus kay wuyetabut puye. Iba'ore ġu wuywebe kũyjobit am ya'õ kay, ixe a'õbacaap kuğ puye. Deus wuyxe ikukpin pima, cekawēn tağ ajeku. Deus ikukpin wuyxe bima, “Ocebu'u ixe ekawēn kay kũyjobit am,” i'ũmġu kuka ace. ⁵ Abu be Deus kay'ũmayũ a'õbacaap mu'ũm put? Jesus Deus ipot iap kay itabucayũ be acã.

⁶ Jesus Deus emunaē ma. Ixe Jesus oajēm Deus bikuyap tağ jeku am. Imēnpuye soat em kũyjobit osunuy Deus a'õ kay. Imēnpuye idibi be o'jewemubatisanat. Oe'ũ korosa be. O'jedoyekereren korosa be soat em wuydop am Deus xe. Soat em ma Deus emunaē osunuy. Je'ũ buje dak Deus emunaē osunuy. ġasũ dak Deus emunaē.

7-8 Ixe Jesus oajēm wuymutaybit am “Ōn Deus ipot” iam. Wuyetaybit ixe Deus ipot iam apēn ixe idibi be o'jewemubatisanat iap kay ġebum pima, apēn ixe o'jedoyekerereren iap kay dak. Cewemubatisanap acā ġu wuymutaybitbin icēmān Jesus Deus ipot iam. Cedoyekerererenap tak iboam wuymutaybitbin. Deus biōġbuk tak wuymutaybitbin Jesus Deus ipot iam. Ixe biōġbuk icēmān e'em wuywebe. ⁹ Ijodiacat Jesus Deus ipot iap muwēnuwēn wuywebe. Wuyetabut ixeyū ekawēn kay. Deus tak Jesus okpot iap o'ġuwēnuwēn wuywebe. Ijodiacayū e'eap podi ma icēmān Deus e'em. Imēnpuye wuyetabun cuy ajop ixe ekawēn kay. ¹⁰ Deus o'e:

— Jesus okpot icēmat — i.

Ixe ipot kay itabucat e'em jewebe ma:

— Cūġ ma o'e owebe wetabut am Deus ipot kay — i.

Deus kay itabut'ūmat pit napa ma e'em: — Deus dapxi — i. Tūibe Deus dapxi iān e'em itabut'ūmat, Deus e'eap kay itabut'ūm puye— “Jesus okpot” i'e'eap kay itabut'ūm puye.

¹¹ — Eyaġuyisum epeku ijodi bima okpot oe'ū eywebeam puye — i'e'em Deus soat pe wuywebe. — Soat em eyetai epesop oxe eye'ū buje dak — i'e'em wuywebe.

¹² Ipot kay itabucayū ma yaġuyisum jekukum ijodi. Soat em Deus xe itait jeedop ip je'ū buje dak. Itabut'ūmayū bit yaġuyisum ġu jekukum ijodi. Soat em Deus wi wūy ma jeedop ip ce'ū buje dak.

¹³ Eyetabut Deus ipot kay. Imēnpuye eyaġuyisum eyju jekukum ijodi bima. Eye'ū buje dak soat em eyetai epesop Deus xe. Ijudup mubarararaġ ōn iboam eymutaybit am.

¹⁴ Deus eju wuyju kawēnwēn. Ixe bikuyap taġ cexewi iojuyjuy bima, ixe wuyekawēn cocom. Wuyetaybit iboam. Imēnpuye wuyparara ġu kawēn ām ceweju. Ijudup mubarararaġ ōn eymutaybit am iboam. ¹⁵ Wuyetaybit ixe soat em wuyekawēn cocom iam. Wuyekawēn cocom cexewi wuyju iojuyjuy bima. Imēnpuye wuyetaybit ixe xewi wuyemukaypin ajat iam.

¹⁶⁻¹⁷ Wuykitpit pe ikērēat mujurūġ puje, acekawēn cuy Deus eju ixe beam. Deus iboap ju'uk cebewi ikērēat. Ixe soat em itait jeenuy Deus xe ce'ū buje. Cūġ ġu wuyju jekukum pima ikērēat mujurūġrūġ wuyju Deus xe. Pūġ pit ikērēat jġā Deus xe ikērēat mujurūġrūġap. Wara'at podi ma ikērē cexe. Wuybure iboap muġēġēm pima, ikērēat muġēġēm pima, “Epeyekawēn cuy Deus eju ixe beam,” i'ūmġu ōn e'em eywebe. Iboap muġēġēxiat soat em ipiatpi'ajojom jeenuy. Deus wi wūy ma jeenuy ce'ū buje dak.

¹⁸ Deus ebekitkiyūibun ġu ikērēat mujurūġrūġ Deus ipot aġ ip cekay buye. Ikērēat mujurūġrūġ'ukayū kukukat pe Deus ebekitkit kuk pa'ore, Deus ipot aġ ip cekay buye.

¹⁹ Wuyetaybit Deus a'ō kay wuyju iam. Warara'acayū bit ikērēat mujurūġrūġ'ukayū kukukat a'ō kay acā—itabut'ūmayū.

²⁰ Wuyju acā wuyetaybit Deus ipot kuy oajēm ijodi iam. Ixe juk adi wuymutaybitbin oeku apēn Deus omuyku iam. Imēnpuye wuyetaybit apēn Deus omuyku iam. Ixe acā Deusat. Soat em Deus eju mūġ'i wuyju jekukum—cūġat eju. Ixe ipot eju dak mūġ'i wuyju jekukum—Jesus Cristo eju. Ixe acā Deusat. Ixe eju mūġ'i jekuku'ukayū yaġuyisum jekukum ijodi. Soat em itait jeedop ip Deus xe ce'ū buje dak.

²¹ Bekitkiyū, eyetabun ġu juy epesop Deus pabi kuġ ojuyacat kay!

Ibūrū ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP IPIDASEATUP

¹ Tũũ, ijidup mubarararağ òn ewebeaptum, e'ıyũ beaptum tak. Jesus kay itabucayũ kukukat òn. Eykukpin oxe. Warara'acayũ xe dak eykukpin—soat xe. ² Eykukpin ocexe, wuyju kawẽn icẽmat kay buye. Soat em wuyju ģebum iboap ekawẽn kay. Wuyağuyba'ũm ģu iboap ekawẽn kay. Soat em iboap ekawẽn tağ ajeku.

³ — Bay, xipan cuy wuykuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—Deus ipot pe. — Etabotaidabotbon cuy eğuy wuykay — i òn e'em cebe. — Wuyağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

Wuyju kawẽn icẽmat tağ jekukum pima, imẽn ip wuykuğ, xipan warara'acat kuğ pima dak.

⁴ E'iyũ ekukuap awẽğ oyawẽğtobuxik. Pũğ ģu ixeyũ'in kawẽn icẽmat tağ jekukum—wuyebay be wuyawẽwẽap ekawẽn tağ. Ocokcok cĩcã oce ixeyũ awẽğtobuxik puje.

⁵ — Tũũ ikukpinat, xipan cuy epeyewekuk — i òn e'em ewebe. Iboap ekawẽn kawẽn iisuat ģu—kawẽn kuyat. Kuy bima xipan cuy epeyewekuk iap ekawẽn aya'ıjojo—Jesus kay wuyetabun'isum. ⁶ Xipan cuy epeyewekuk iap ekawẽn kuy epeya'ıjojo Jesus Cristo kay eyetabun'isum. Xipan jewekuğ pima Deus ekawẽn tağ tak kuka ajeku.

⁷ Wuymuğuykuku'ukayũ o'jepõğpõğpõğ soat kaka dağ.

— Jesus Cristo ijodian ģu o'e — i'e'em ip.

Imẽn e'e'ukat wuymuğuykuku'ukat. Cristo kay itakoma jĩjã ip. ⁸ Imẽnēju eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymuğuykukuap puxim. Ixeyũ be eymuğuykuku buje, eyekapikapteı epejat ģu Deus xewı. Eymuğuykuku'ũm pima bit, Deus jeymucokcoğ cĩcã eywebe eyekapikapteı ũm puje—soateı ũm puje.

⁹ Cristo be wuymutaybitbinap kay'ũmayũ ma Deus bikuyap tağ ģu jekukum—wara'at tağ acã. Deus bure ģu ip. Itabut ģu ip Deus kay. Cristo be wuymutaybitbinap tağ jekuku'ukat pit pũğ tağ ma jekukum Deus eju. Deus tak pũğ tağ ma jekukum ixeyũ eju. Deus ixeyũ bure e'em. ¹⁰ Cristo ekawẽn imutaybitbin'ũmat a'õ kay ģu juy epesop. Ixeyũ juy epeğũm ģu eyduk'a be, eykay yajẽm puje ip.

— Deus xipan cuy jeykuk — i'ũmğũ dak cuy epe'e cebe ip eyxewı ijẽm puje.

¹¹ Wuyduk'a be ixeyũ muõm puje, wuyju dak ixeyũ bureyũm kuka acesop ikẽrẽat muğẽğẽm.

¹² Soat muwẽn pin puk òn eywebe. Imẽnpit obu'u oce soat muwẽn ãm eywebe taperadup pe. Cu ojuy bit a'ğũ òn eyka be eyjom kawẽn ãm eyweju. Kawẽnwẽn pima, wuycokcokap yoboğ je'e.

¹³ Ekibit iyũ kato mujujum eywebe. Ekibit tak Deus emunaẽ. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum.

Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP KANOMŪMATUP

¹ Gaio, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum. Jesus kay itabucayã kukukat òn. Ekukpin oxe icēmat a'õ kay wuyetabut puye.

² Obure ikukpinat, ewebeam òn kawēnwēn Deus eju.

— Bay, xipan cuy Gaio ejukuk iwātaxipinap puxim — i òn e'em cebe.

Wetaybit etabut cīcã Jesus kay iam, kuy juk awēğ oyawēğtobuxik puye.

³ Wuykitpitpiyũ'in oajēm okay—exewiayũ. Awēğ ip o'yawēğmuwēn owebe.

— Gaio soat em kawēn icēmat tağ jekukum — i juk o'e ip owebe. — Cũğ ma ixē jekukum — i juk o'e ip owebe.

Ocokcok cīcã oce awēğtobuxik puje. ⁴ Ebekitkiyũ kawēn icēmat tağ jekukum iap awēğ tobuxik puje, soat podi ma ocokcok oce.

⁵ Obure, ekukpin oxe. Ēn xipan wuykitpitpiyũ kuğ wara'at ka watwat ma'gu ip. Cũğ ma ewebe xipan ixeyũ kuk am.

⁶ — Gaio juk adi xipan cīcã ocejuk — i juk o'e ip itabucayũ—exewi oajēmiayũ.

Exewi waram ijēm pin pima wara'atka kay iju am, ibuibibuğ gu juy ip eguju. Imēn cũğ ma Deus xe, Deus peam kapikpiğ ip puye. ⁷ Cēmcēm ip Cristo muwēn âm acã. Itabut'ũmayũ gu iũmũm cebe ip ibubun—itabucayũ acã. ⁸ Imēneju ixeyũ buywan cuy ace—wuyju ma, itabucayũ. Kawēn icēmat muwēn âm ip cum. Ibuywatwan pima, Deus xe wuyju dak kawēn icēmat muwēnuwēnat puxim cum gu ma'gu wuyju ixeyũ eju.

⁹ Carta yopīcat kuy otupmuju ekay exe itabucayũ beaptum. Diótrefes pit itabucayũ kukat ojuy o'e warara'acayũ xe—itabucayũ xe. Ixe Diótrefes kũyjobit'ũm wa'õ kay.

¹⁰ Imēnpuye apēn ixē Diótrefes cuk adi xipan gu wawēğ o'guwēnuwēn iap oguwēn eywebe eykay wajēm puje, apēn ixē juk adi ocemuymuy iap tak oguwēn eywebe. Omuyumuy ã gu ixē bit. Warara'acayũ kuğ tak xipan gu. Wuykitpiyũ ajēm puje, guõm gu jedukã be. Guõmat gu dak ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Gujēmjēm tak ip ya bewi.

¹¹ Obure ikukpinat, xipāt'ũmat ekukuap puxim gu juy ejeku—xipacat ekukuap puxim acã. Xipacat mujurũgrũğ'ukayũ Deus ebekitkiyũ e'em. Ikērēat mujurũgrũğ'ukayũ bit cebekitkiyũ gu.

¹² Soat wuyjuyũ e'em:

— Demétrio xipāt cīcã — i.

— Kawēn icēmat tağ ixē jekukum soat em — i'e'em ip.

— Ixe xipāt cīcã — i oceju dak e'em.

Eyetaybit icēmãn oceju e'em iam.

¹³ Soat muwēn pin puk òn eywebe. Imēnpit obu'u soat muwēn âm taperadup pe.

¹⁴ Gaxīn ma a'gu òn cu ojuy eyka be eyjom. Acejekawēn cuy wuyewewēju.

¹⁵ — Gaio juy eyağuyumubabin yağuybabi'ũmap puxim — i òn e'em Deus pe.

Kato'i o'e ewebe ebureyũ. Kato'i juy ece wuybureyũ be—iboceayũ be—exeayũ be. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum.

Ibũrũ ma.

JUDAS EMUDUPMUBARARAKTUP CARTADUP

¹ Õn Judas. Jesus Cristo buywatwat'ukat òn. Tiago kitpit òn. Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum. Deus cuk eynaë jebekitkiyũm. Ixe Deus wuyebayat. Ixe xe eykukpin cĩcã. Jesus Cristo dak soat em ağ eykay xipan eykuk am.

² Kawẽnwẽn òn Deus eju eywebeam.

— Bay — i òn e'em cebe. — Etabotaidabotbon cuy eğuy ebekitkit kay — i òn e'em cebe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe. — İkukpin cuy ixeyũ ejukuk — i òn e'em cebe.

Kuy a'ğũ ixe xipan eykuğ. Inaka kawẽnwẽn òn ceweju biğ ma ixe be xipan eykuk am.

³⁻⁴ Oburereyũ ikukpinayũ, kuy juk cartadup mubararak ojuy oğuy eywebeaptum—Deus eydaxijom apẽn cuk odaxijo iap puxim iaptup. Imẽnpit Deus kay itabut'ũmayũ oajẽm wuykay. Ajojojo'ũma ip yajẽm puje. İba'arẽm ma ip oajẽm. Cekawẽnwarun ma ip.

— Deus xipacat je'ğũm wuywebe soat em ikẽrẽat mujurũğrũğ ma'ğũ wuyju — i napa ma e'em ip wuywebe.

Imẽn ip Deus xipacat ùmũm wuywebe iap ekawẽn muwarururun, ikẽrẽat mujurũğrũğxi ip puye. Jesus Cristo acã wuykukukat. Soat podi ma ixe itaybit wuymutaybin am.

— Eykukukat ğũ ocekkukat pit — i'e'em ip, Jesus Cristo kay'ũm ip puye.

Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Deus ixeyũ ğuju ipiat'ajojoap kay ikẽrẽat kuğ puye, i. “Xipat ğũ eyju oxẽ” i je'e Deus cebe ip, i.

Iboap kuyje ma ibararak osodop Deus ekawẽntup pe. Deus cuk adi eymutabun Jesus Cristo kay. Ixe ebekitkiyũ eyju ğasũ. Ipi'ũm puje dak ixe ebekitkiyũm epesop. Imẽneju apẽn Deus wuydaxijom iaptup ğũ otupmubararak eywebeaptum. Eybu'ũm ğũ juy epesop eyetabut am Jesus kay iaptup acã otupmubararak. Eyday'em'um cuy epesop Deus kay'ũmayũ be eymubu'unap puxim iaptup otupmubararak.

⁵ Kuyje Deus Israel naxeğebitbit o'taxijo. O'tujujẽm ip Egito eipi bewi. Itabut'ũmayũ bit o'ğuy'ũ'ũ. Warara'acayũ dujujẽm puje o'ğuy'ũ'ũ. Kuy eyetaybit iboam. Inaka xipat eywebe soat em ma ğebum am iboap kay. Imẽnpuye waram iboap oğuwẽn eywebe.

⁶ Pũğpũğ Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ'in Deus co'i i'e pin ip o'e.

— Deus co'i oca'õbuyxi — i napa ma ip o'e.

Jewexe ip Deus co'i osodop ya'õbuyxi. Imẽneju Deus ixeyũ o'ğuju ipiat'ajojoap kay. Kabiokboğ pe ip o'ğuju. Taomũnmũn ip dopdom kabiokboğ pe. İjẽm pa'ore ip. Jesus Cristo ajẽm puje ipiat supi'ajo cebe ip. Gebum cuy epesop ixeyũ kay—jewexe Deus co'i ya'õbuyxiayũ kay. ⁷ Sodoma ka watwat ikẽrẽat mujurũğrũğxi ip osodop, Gomorra ka watwat tak, ibo ka xeatka watwat tak. Jewenũn'o'o'uk ip osodop ağokatkayũ. Powatwat kay dak osodop ip tũn'o am. Nũn'o'oxi ip osodop. Deus ipiat o'supi'ajojoat Sodoma ka watwat pe apẽn cuk adi ipiat o'supi'ajojoat jekawẽn tojtjot'ukayũ xipat'ũmayũ be iap puxim. Daxaboğ pe ip o'ğuju soat em ipiat'ajo am. O'ğuju warara'acat mutaybit am ipiat osupi'ajoat soat ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ be iam. Gebum cuy epesop iboap kay.

⁸ Gaxĩn ma eykay oajẽmiayũ kuyjeayũ buxim soat em ikẽrẽat mujurũğrũğ—Deus kay'ũmayũ. Jebinũnpe ip ikẽrẽat muğẽğẽm warẽmtaksuğat cocom jexey jo'iat pe buye. Deus soat podi ma ya'õbaca iap waywayway acã ip, ya'õ kay'ũm puye ip. Kabi beacat muymuy dak ip—idip cĩcãayũ muymuy. ⁹ Imẽn ğũ juk adi oeku Miguel. Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ kukukat putet Miguel i omuy. İbiõğbuk kẽrẽayũ kukukat jewa'õxikxiğ o'e Miguel eju abu wuy'in Moises'ũm jebit jokot iam. Jawa'õxikxiğ pima:

— Õn pit jemukorẽm ğũ — io'e Miguel. — Okukukat cuy jemukorẽm — i acã o'e Miguel.

Ibiõgbuk kërëayũ kukukat o'jomuymuy ġu Miguel. ¹⁰ Ixeyũ Deus kay'ũmayũ bit jetay-bit'ũmap muymuy ip. Jekpiwatpi ma itaybit ip soan itaekat puxim. Jetaybicap ġu'ũmat ip. ¹¹ Karem ġu ipiat supi'ajojo ip. Caim e daġ ip jekukum. Balaão buxim xipacap o'ġudopat ip ikërëat kay jĩã ip dinheiro bu pinap tomuju ma. Kũyjobit'ũm cĩcã ip Deus a'õ kay Coré buxim. Imēnpuye Deus o'ġu'ũm ip. ¹² Te'e ma ip je'awerorom eyweju Jesus oe'ũ iap kay ġebumiat'a o am. Iokokat puxim ip eyparakpe. Isũsũn ġu ip pũġxirim ma jeka'on ma soat etabutpe. Warara'acat kay ġu ip ġebum—jewekay acã. Warara'acat kuġ ġu ip xipan—jewekuġ acã. Kabikerereat puxim ip—muba'at'ũmat puxim—kabido emumukap puxim. Ya'a'e'ũmat'ip puxim tak ip—ya'a'eat ekaxi be ya'a'e ġu iat'ip puxim. Yop'uk'ukat'ip puxim tak ip. Tũybi'uk'ukat puxim ip—yope'ũat puxim. ¹³ Tipodoyboġat puxim ip. Tipodoy iokokat muymũġmũġ ka'oririt eju. Imēnpuxim isũsũn'ũma ikërëat mujurũġrũġ ip soat etabutpe. Te'e ma ip jekukum kasopta te'e ma jedaekuku'ukata buxim. Deus kabiokat o'ġuxipan ixeyũ dopdop am. Kabiokboġ pe ma jeedop ip soat em.

¹⁴⁻¹⁵ Kuyje ma Enoque ixeyũ o'ġuwēn—Deus kay'ũmayũ o'ġuwēn. Kuy ma ixeyũ o'ġuwēn ixeyũ kap awap ma. Ixe Enoque Adão naxeġebit osunuy. Adão ipotpet o'e. Ixe ipot ipotpet o'e. Ixe ipotpet o'e. 6 be ipotpet ibima, Enoque o'jebapuk.

— Xeyũku Deus kay'ũm cĩcãayũ — i juk adi o'e Enoque kuyje ixeyũ muwēnuwēn. — Isũsũn ġu ip ikërëat mujurũġ am Deus etabutpe — i juk adi o'e. — Cekawēnkērë jĩã ip — i juk adi o'e. — Deus muymuyxi ip — i juk adi o'e. — Imēneju wuykukukat omuyku jekawēn tojtjot'ukayũ eju—adeayũ eju—soat taġ iisuayũ eju — i juk adi o'e. — Yajēm puje, “Eyju ikërëat kuġ oxe,” i je'e Deus jekay'ũmayũ be — i juk adi o'e. — Deus jekay'ũmayũ ġuju ipiat'ajojoap pe — i juk adi o'e Enoque.

¹⁶ Ixeyũ Deus kay'ũmayũ jetakomaap pibun ma jenuycaw ma ip kawēnwēn. Soat em ip warara'acat muymuy. Jewemukokcokcoġ ma ip jekukum. Jeweweju ma e'em ip:

— Xipat õn — i.

— Xipat ěn — i'e'em ip warara'acat pe jebubut ũmap ojuy.

¹⁷⁻¹⁸ Wuykukukat a'õbi jekuku'ukayũ kay juk eymukũyjojo Jesus Cristo emumujuyũ.

— Amap kabia bima itabut'ũmayũ jebapuk eykay—jewemukokcok'ukayũ — i juk adi o'e ip eywebe eymukũyjojom eywaywayway'ukayũ.

Imēn o'e ip eywebe kuy bima—ixeyũ ajēm awap ma. ġebum cuy epesop ixeyũ ekawēn kay, oburereyũ. ¹⁹ Ixeyũ Deus kay'ũmayũ Jesus kayayũ mubu'u'un jebureyũ kay cewejak'ũm âm. Deus bikuyap taġ ġu ip jekukum—jebikuyap taġ acã. Deus biõgbuk kuġ ġu ip. ²⁰ Oburereyũ, kuy juk eyetabut Jesus Cristo kay. Biġ ma juy eyetabun epesop cekay ġasũ bit. Ixe kay wuyetabucap soat podi ma xipat. Kawēnwēn cuy epesop Deus eju ixe biõgbuk a'õbacaan. ²¹ Eybu'um ġu juy epesop Deus pe eykukan xipan. Wuykukukat Jesus Cristo itabotaidabotbot wuykay. Ixe wuydujuu jewekay. Soat em ixe xe acesop. Iboap cuy epejowiwi jĩã.

²² Pũġpũġayũ soat em jewaġuymuwarururun, itabutbũt ã buye. Eya'õpuruġ ġu juy ip epejukuk—eya'õdidim ma. ²³ Ixeyũ juy epetaxijo daxaboġ pe ijuap puxim. Warara'acayũ isũsũn ġu ikërëat mujurũġ âm. Iokokat puxim ip. Te'e ma ip jewemukokcokcoġ. Ixeyũ dak cuy eya'õpuruġ ġu epejukuk—eya'õdidim ma. Eyetakomãm cuy epesop ixeyũ emuġġġē kay eywebe dak ixeyũ buxim ikërëat muġġap puxim.

²⁴ Deus itaybit cĩcã wuya'õmubacan am wuywebe ikërëat muġġap puxim. Ixe wuydujuu jeka kay soat em wuynuy âm jexe. Ikërëat kuġ ġu ajop ġebuġe bit. Soat taġ wuyisu acesop. Soat em wuycokcok acesop ixe xe. Ixe xe acesop iap soat podi ma idip.

²⁵ — ěn acã Deusat — i juy acece cebe. — Ka'ũmġu wara'at — i dak cuy acece cebe. — ěn acã wuydaxijojo'ukat, Jesus Cristo kay ocetabut puye, ocekukukat kay — i juy acece cebe. — Soat podi ma ěn xipat ocexe — i dak. — Soat podi ma ěn a'õbuyxi jĩã — i dak.

— Soat podi ma ãn a'õbacaap kuḡ — i dak. — Soat podi ma ãn soat kukukat — i dak cuy acece cebe—Deus pe.

Imẽn ma o'e'e ip kuyje, ipi muḡẽ awap. Gasũ dak imẽn ma wuyju e'em. Soat em ma juy imẽn acece cebe.

Ibũrũ ma.

JOÃO BE DEUS O'GUBAPUKIAPTUP

¹ Deus apên ġaxĩn ma juy je'bapuk iap o'ġuwẽn Jesus Cristo be ixē be iboap muwẽn ãm jebuywatwat'ukat pe—João be. Deus a'õbi Jesus Cristo iboap o'ġubapuk João be cexey jo'iat pe. Ibocewi jekawẽn tojotjot'ukat o'ġuju João kay. Kabi bewiat o'ġuju cekay. O'ġuju imukũyjo am apênape cexey jo'ian ixē be warara'acayũ mukũyjo am iboam. ² Deus jekawẽn o'ġuwẽn ixē João be. Jesus Cristo kawẽn icēmat o'ġuwẽn cebe. João soat o'jojoiap o'ġuwẽnuwẽn, soat o'ya'ĩjojoiap tak o'ġuwẽnuwẽn. Iboap ekawẽn ibararak opop ijudup pe. ³ Ijudup coco'ukayũ icokcok je'e. Apên ġaxĩn ma je'bapukiaptup peat ekawẽn a'ĩjojo'ukayũ dak icokcok je'e. Ijudup peat ekawẽn kay kũyjobicayũ dak icokcok je'e. Ģaxĩn ma je'bapuk apên ibararak ijudup pe iap taġ.

⁴ Ōn João. Ōn ijudup mubarararaġ Ásia eipi watwat peaptum—7 beatka watwat peaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum.

— Bay, xipan cuy ebekitkiyũ ejukuk — i õn e'em cebe. — Ebekitkiyũ aġuymubabibin cuy eġuy — i õn e'em cebe.

Ixe Deus itait ġasũ. Kuyje dak itait osunuy. Ģaxĩn ma jeedot ġuto wuykay. 7 be omuy ibiõġbuk Deus abikbikap topabe. Ixeyũ juy xipan jeykuk. Eyaġuymubabibin cuy jeedop ip. ⁵⁻⁶ Jesus Cristo dak xipan jeykuk. Ixe eyaġuymubabibin cuy jeenuy. Ixe soat em icēmãn e'em. Ixe koam o'jetait je'ũap tomukadi. Ixe Jesus Cristo ya'õbuyxi soat ka kukat a'õbuyxiap podi ma.

Ixe xe wuykukpin cĩcã. Korosa be o'jedoyekerereren. Oe'ũ ikērēat uk am wuywebewi.

— Paĩyũ buxim Deus peam epeyekapikpik—webay beam — i juk adi o'e wuywebe.

Ixe soat em ma soat ipi juayũ kukan jeenuy. Imēnpuye:

— Ka'ũmġu omuy ejo'iat idipat — i juy acece ixē Jesus Cristo be soat em ma. — Ka'ũma ma ejo'iat omuy ya'õbacaat — i dak cuy acece cebe.

Imēn cuy acece soat em ma.

⁷ Aġ cuy epesop. Kabikerereat taġ ixē Jesus omuyku. Soat ma ixē jojo. O'ya'õxamutok'iyũ dak ixē jojo ma. Soat tiwatwat jeetõtõn ixē dobuxik puje. Jeetõtõn ip jeġuycũġap pibun. Imēn ma juy jeedop ip. Imēn je'e.

⁸ — Soat ka'ũm pima õn kuy kake — i'e'em wuykukukat Deus. — Soat i'ũm puje dak õn pit kake. Ka'ũma kake himaat õn. Soat'ũm pimaat tak õn ma — i'e'em wuykukukat Deus. Ixe Deus soat podi ma ya'õbaca. Itait ġasũ. Kuyje dak itait osunuy. Ģaxĩn ma jeedot ġuto wuykay.

⁹ Ōn João—eywaġo. Eybuxim õn tak Jesus eju mũġi jekukum. Eybuxim õn tak ipiat'ajojom. Ōn tak soat kukukan oġuy Jesus eju ixē soat kukukan pima. Ōn tak eybuxim wukpiceġē ġu wetabucap kuġ. Tip'aweroro be juk adi oġuy. Patmos i osunuy tip'aweroro butet. Iboce ip omuju Deus ekawẽn cuk adi oġuwẽnuwẽn puye—Jesus ekawẽn cuk adi oġuwẽnuwẽn puye—kawẽn icēmat. ¹⁰ Muto'o bima wukpiwan ġu juk adi ocewaġuy—wuykukukat ekabia be. Deus biõġbuk cuk adi waġuyda. Ya'õberenat'a'õ oya'ĩjojo onõġpikadiwi jededem—parasuy jo'iat'a'õ.

¹¹ — Ģaxĩn ma ejojoiaptup cuy etupmubararak — io'e owebe parasuy jo'iat'a'õ. — Ibodup cuy etupmuju Jesus kay itabucayũ beaptum—7 beat ka watwat peaptum — i juk o'e owebe. — Etupmuju juy Ásia eipi watwat peaptum—Éfeso ka watwat peaptum, Esmirna ka watwat peaptum tak, Pérgamo ka watwat peaptum tak, Tiatira ka watwat peaptum tak, Sardes ka watwat peaptum tak, Filadélfia ka watwat peaptum tak, Laodicéia ka watwat peaptum tak — i juk o'e owebe.

¹² Korepēn'i oce abu paxi kawẽnwẽn oweju iam. 7 be lamparina'a mũn ojojojo—ouro muġēġē. ¹³ Cepidase ip ijodiat co'iat cũġi osunuy. Jesay kuġ osunuy iberenat kuġ.

Ouro muğēgēbu kuğ osunuy jekūmpi dağ. ¹⁴ Yaoparut o'yanuy lâ buxim—kabidiğpu buxim—aopaopu buxim. Itasop o'sutanuy daxae buxim. ¹⁵ Suisopsep o'suinuy bronze buxim—icaat puxim—daxa be o'jeieerotiat puxim—o'ğusopsupiat puxim. Ixe a'ō ya'ōboğ osunuy ti'acap'a'ō buxim. Jororoh. Cororoğiat puxim. ¹⁶ Kasopta kuğ osunuy jeba'at kadi—7 beata kuğ. Ibi bewi jekawēn cēmcēm osunuy. Payao buxim osodop cekawēn—xepxep kadi ma tūybiat puxim. Topasop o'topanuy kaxicuğat kaxi jo'i.

¹⁷ Ixe dobuxik puje o'at cewap ce'uat puxim. I'at puje o'jewebumōğ wabi jeje iba'at kadi.

— Epararam ġu juy eğuy — io'e owebe. — Ka'ūma kake bimaat ōn. Soat i'ūm puje dak ōn acā ocepoyat — io'e owebe. ¹⁸ — Soat em ma ōn wetabēğ. Kuy juk adi we'ū ojop. Gasū bit ocetait waram. Waram pit oje'ū ġu. Wa'ōbi ma ijodiacat je'ū'ūm. Wa'ōbi ma ce'ū'ūayū dopdopap pe jeedop ip — io'e owebe. ¹⁹ — Gaxīn ma ejojojoiaptup cuy etupmubararak, ġasū jebapukpuğ ewebe iaptup tak, ġuyjom je'hapuk ewebe iaptup tak — io'e owebe. ²⁰ — Kasopta kuğ ōn oba'at kadi—7 beata — io'e owebe. — Lamparina mūn tak 7 be opop. Iboap ejojojo kuy — io'e owebe. — Apēğap ibo iam pit etaybit ġu. Iboam pit ōn jemutaybin — io'e owebe. — Lamparina mūn Jesus kay itabucayū buxim—7 beatka watwat puxim—Deus ekawēn tojotjot'ukayū buxim — io'e.

Imēn onōğpikadiat o'jekawēn owebe—Jesus o'jekawēn owebe.

2

¹ — Cartadup cuy etupmubararak Éfeso ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — io'e owebe onōğpikadiat.

Ōn ma kasopta kuğ oba'at kadi. 7 beata kuğ ōn. Lamparina'a mūn pidase ōn cūğcūğ—7 beayū pidase—ouro muğēgēyū pidase. Jeyawē ōn. ² Wetaybit cūğ ma juk adi epekuku iam. Wetaybit cuk adi epeyekapikpik cīcā iam. Eyetaxi dak cuk adi epesop ipiat'ajojom. Xipat'ūmayū kay ġu jījā dak eyju. Jewexe Jesus emumujūyū dak cuk adi epesubuyxijojo— “Jesus a'ōbi oceju kawēn idipat muwēnuwēn eywebe” i napa ma e'e'ukayū. Eyetaybit napa ma e'em ip iam. ³ Itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe, eyetabut okay buye. Eyetaxi bit epesop ipiat'ajojom. Eybu'u ġu juk adi epesop eyetabut am okay. ⁴ Imēnpit soat ġu eyekukuap xipat oxe. Koap pima okukpin cīcā oğuy eyxe. Gasū bit ka'ūma. Okukpinsū ma eyxe ġasū bit. Imēn xipat ġu. ⁵ Gbum cuy epesop apēn koap pima okukpin cīcā eyju okuk iap kay—apēn ġasū bit eyju okukpin ġu iap kay dak. Warēmtağ ma okukap cuy epeyepere. Waram ġuto okukpin cīcā juy epesop okuğ. Eywebe warēmtağ ma okukap epere'ūm pima bit, ōn ma ojot eykay. Apēn wuyju lamparina'a mūn muwedewedem wara'at muy ām tūyap pe iap puxim eyju ġu webekitkiyūm epesop. Jeymuwedewede ōn. Warara'acayū ma ojomuy webekitkiyūm eydieğ. ⁶ Obuxim eyju dak Nicolai a'ōkayayū ekawēn kay'ūm cīcā. Iboap xipat oxe.

⁷ Deus biōğbuk imēn Jesus a'ōkayayū awēwēm. Eyetaybin pin eyawēwē ām pima, eya'ōpicūğcūğ cuy epesop.

Imēn ma ōn Éfeso ka watwat kukukat awēwēm — i juk o'e owebe onōğpikadiat—Jesus. — Owebe yawēwēaptup cuy etupmubararak ixe beaptum — i juk o'e owebe.

⁸ — Cartadup cuy etupmubararak Esmirna ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — i juk o'e owebe Jesus.

Ka'ūmġu bimaat ōn. Soat i'ūm puje dak ōn ma oğuy. Kuy juk ade we'ū ojop. Gasū bit ocetait waram. Jeyawē ōn. ⁹ Wetaybit eyju ipiat'ajojom iam. Wetaybit eydaybot iam tak. Deus xe bit soat kuğ eyju. Jewexe Judeuyū eymuymuy. “Judeuyū oceju—Deus ebekitkiyū” i napa ma e'em ip. Satanás a'ō kayayū ixeyū bit. ¹⁰ Eypararam ġu epesop ipiat'ajoap puxim. Ibiōğbuk kērēayū kukukat ipiat supi'ajojoat eywebe eyetabucap puyxijom. Ixe a'ō kayayū warēmtağ ma jeymuōm daomūnmūnap'a be. Inaka ibun ġu

ipiat epesupi'ajojo—10 kabia ma. Wa'õ dağ cuy epeku soat em. Eye'ũ buje dak, wa'õ dağ cuy epeku. Wa'õ dağ eyeku buje, soat em epesop oxe eyetait. Soat em eyetait oxe iap idip cĩcã ipi kukukat a dağat puxim—coroa buxim. ¹¹ Deus biõğbuk imẽn Jesus a'õ kayayũ kukukat awẽwẽm. Eyetaybin pin eyawẽwẽãm pima, eya'õpicũğcũğ cuy epesop. Wa'õ kay jĩãayũ bit waram je'ũ ğu. Waram warara'acayũ e'ũ buje, je'ũ ğu ip.

Imẽn ma õn Esmirna ka watwat kukukat awẽwẽm — i juk o'e owebe onõğpikadiwiat—Jesus. — Owebe yawẽwẽaptup cuy etupmubararak ixẽ beaptum — i juk o'e owebe.

¹² — Cartadup cuy etupmubararak Pérgamo ka watwat kukukat awẽwẽaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽaptum — i juk o'e owebe onõğpikadiwiat—Jesus.

Õn ma payao kuğ—xepxep kadi tũybibiati kuğ. Jeyawẽ õn. ¹³ Wetaybit poce eyju dopdom iam. Satanás a'õ kayayũ parakpe eyju. Wa'õ kay acã eyju bit kũyjobit. Itakomaayũ Antipas o'yaoka eyka be—Satanás a'õ kayayũ dopdopap ka be. Ixe Antipas cedağ ma juk adi omuwẽnuwẽn. Eyju bit cuk adi eybu'u ğu epesop eyetabut am okay ixẽ a'ğũ ip o'yaoka ma. ¹⁴ Imẽnpit soat ğu eyekukuap xipat oxe. Pũğpũğ ey'in Balaão emumutaybitbinap tağ jekukum. Ixe Balaão o'jekawẽn Balaque be. “Warẽmtağ cuy Israel naxeğebitbit eğutaybin ixeyũ be ikẽrẽat muğẽ ãm,” io'e Balaãp Balaque be. Imẽnpuye “Xipat eywebe deusbaroyũ wap iẽnmõğ'ibitẽn o am,” i napa ma o'e cebe ip. “Xipat eywebe warara'acat tayxi eju jepo am—warara'acat itop eju dak,” i napa ma o'e cebe ip. ¹⁵ Ixe buxim pũğpũğ ey'in Nicolai a'õ kayayũ emumutaybitbinap tağ jekukum, warẽmtağ ma'ğũ ip imutaybitbin. ¹⁶ Ikẽrẽat mujurũğrũğap cuy epeyepere. Cepere'ũm pima bit, ğaxĩn ma ojet eykay ipiat'ajoan eywebe. Ixeyũ eju nopagõğõm oce—warẽmtağ imutaybitbinayũ eju. Yaokakam ip oce wekawẽn—payao buximan—xepxep kadi tũyan.

¹⁷ Deus biõğbuk imẽn Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽm. Eyetaybit pin eyawẽwẽãm pima, eya'õpicũğcũğ cuy epesop.

Wa'õ kay jĩãayũ be manada otaũm ixatam ip tamunẽm'ibita. Karatũğ'a buximat'a dak oyaũm soat pe ixeyũ be yarucat'a—yadeiboğat'a. Ibutet iisuat ibararak opop iğo'a be. Ka'ũma ma itaybit ixẽ buten. Yabuat acã itaybit je'e ixẽ buten.

Imẽn ma õn Pérgamo ka watwat kukukat awẽwẽm — io'e Jesus owebe—onõğpikadiwiat. — Owebe yawẽwẽaptup cuy etupmubararak ixẽ beaptum — i juk o'e owebe.

¹⁸ — Cartadup cuy etupmubararak Tiatira ka watwat kukukat awẽwẽaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽaptum — i juk o'e onõğpikadiwiat owebe—Jesus.

Deus ipot õn. Wetasop daxae buxim. Wui suisopsep bronze buxim—o'ğusopsep ip iat puxim. Jeyawẽ õn. ¹⁹ Wetaybit cũğ ma eyju jekukum iam. Deus ikukpin cĩcã eyxe. Eyetabut cĩcã ixẽ kay. Kapikpiğ eyju. Eyetaxi dak ipiat'ajojom ma'ğũ. Koap pimaap podi ma ğasũ dak eyju xipacat mujurũğrũğ. ²⁰ Imẽnpit soat ğu eyekukuap xipat oxe. Jezabel warẽmtağ ma obuywatwat'ukayũ mutaybitbin. E iekẽrẽat tağ webekitkit muykukum. Ixe napa ma e'em “Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat õn,” i. Webekitkit muğuykukukum ixẽ ayacat. “Xipat eywebe warara'acat tayxi eju jepo am, warara'acat itop eju dak,” i napa ma e'em cebe ip. “Xipat eywebe deusbaroyũ wap iẽnmõğ'ibitẽn o am,” i napa ma e'em cebe ip. Eyju bit epeğujẽm ğu eyxewi. ãğ jeenuy jekpiwan. ²¹ Ibun ma ipiat osupi'ajoat ğu cebe. Tũybe ğasũ paxi ikẽrẽat mujurũğrũğap jepere iãn oce. Ixe bit ibu'u jeperem. ²² Imẽnepu ixẽ ayacat õn ma ojoxik kama jo'iat pe. Ijoce ipiat supi'ajojo jĩã ceweju o'jepo'iaayũ dak. Ixeyũ be ikẽrẽat mujurũğrũğap epere'ũm pima, ipiat'ajojom cĩcã jeedop ip. ²³ I'iyũ dak oyaokaka—ya'õkayayũ. Ixeyũ aoka buje, Jesus a'õ kayayũ itaybit je'e Deus itaybti apẽn ijodiacat jewağuyğuy iam. Apẽn ip ibikuy iam tak itaybit je'e ip. Apẽn ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei bit õn ma oteida soat pe.

²⁴ Warara'acat'in ey'in pit warēmtaḡ ma eymutaybitbin'ukayū a'ō kay ḡu juk adi epe-sop—Tiratira ka watwat'in. Satanás pabi kuḡ ḡu buk eyju. Ixe babi kukayū soat ḡu Satanás babim itaybit. Eyju bit eybu'u ixe babi kuk am. ²⁵ Wajēmap wiwim pima kuy eyetaybicap ekawēn taḡ cuy epeku. Wara'at ekawēn ḡu bit oḡuwēn eywebe iboap ekawēn taḡ eyeku am. ²⁶⁻²⁸ “Ēn ma soat ka watwat kukukan cuy ece,” i juk o'e webay owebe. “Eyju soat ka watwat kukayūm epesop oweju,” i oce wa'ō kay jījāayū be. Ya'ōca ip jeedop ixeyū kukukan yopcaat'ip kukat puxim. Pipim'ūm kūyjobit'ūmayū a'ōbacaap ḡu'ūm ip itīḡ'a kakaap puxim. “Eyju ma soat ka watwat kukukayūm cuy epesop oweju,” i oce wa'ō kay jījāayū be—amap kabia wiwim pima wa'ō daḡ jekuku'ukayū be. Kabiada dak otaūm cebe ip—kasopta—wa'ō kay jījāayū be. ²⁹ Deus biōḡbuk imēn Jesus a'ō kayayū awēwēm. Eyetaybin pin yawēwēam pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop.

Imēn ma ōn Tiatira ka watwat kukukat awēwēm — io'e onōḡpikadiwiat owebe—Jesus. — Iboaptup cuy etupmubararak ixe awēwēaptum — i juk o'e owebe.

3

¹ Cartadup cuy etupmubararak Sardes ka watwat kukukat peaptum—Jesus kay itabucayū kukukat peaptum — i juk o'e owebe onōḡpikadiwiat—Jesus.

Ōn ma Deus biōḡbuk kuḡ—7 beayū kuḡ. Kasopta kuḡ tak ōn—7 beata kuḡ. Jeyawē ōn. Ōn wetaybit warēmtaḡ ma eyju jekukum iam. Adeayū napa ma e'em “Sardes ka watwat itabut cīcā Jesus kay,” i. Ōn pit wetaybit eyetabutsū ma cekay iam. Ce'ūat puxim eyju cexe. ² Ce'ūat puxim ḡu juy epesop. Eyetabun cuy epesop cekay kuyjeap puxim. Eyaḡuysan cuy epeku. Eybu'um ḡu juy epesop cekawēn taḡ eyeku am. Soat ḡu bit xipat Deus xe apēn cuk adi epekukuiap. Wetaybit iboam. ³ Gebum cuy epesop kuy eyetaybicap kay, kuy epeya'ījoioiap kay dak. Kawēn icēmat cuk adi epeya'ījojo. Gebum cuy epesop iboap ekawēn kay. Kūyjobin cuy epesop iboap ekawēn kay. Ikērēat mujurūḡrūḡap pit cuy epeyepere. Ixecat puxim eyju. Eyju aḡ'ūm pima ojot eykay. Ibukurukat puxim ojot eykay. Eyetaybit ḡu epe'e puju paxi oajēm iam. ⁴ Pūḡpūḡ pit ey'in ikērēat o'jukuk ḡu Sardes ka watwat'in. Ixeyū bit yaḡuyisuayū. Cesay isuayū buxim ip. Ixeyū ma oweju ma jeku jesay irucat kuḡ—iisuat kuḡ, “Cedaḡ ip oxe” i'e'em Deus cebe ip puye. ⁵ Wa'ō kay jījāayū jesay irucat kuḡ jeku. Ixeyū butet oju'uk ḡu soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pewi. Soat em ibararak jeedop ixeyū butet iḡodup pe. “Teyūku webekitkit,” i oce webay be, ixe ekawēn tojotjot'ukayū be dak.

⁶ Deus biōḡbuk imēn Jesus a'ō kayayū awēwēm. Eyetaybin pin yawēwēam pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop.

Imēn ma ōn Sardes ka watwat kukukat awēwēm — io'e onōḡpikadiwiat owebe—Jesus. — Iboaptup cuy etupmubararak ixe awēwēaptum — i juk o'e owebe.

⁷ — Cartadup cuy etupmubararak Filadélfia ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — i juk o'e owebe.

Ōn pit ikērēat kuḡ ḡu. Ōn soat em icēmān e'em. Chave kuḡ ōn—Davi bubun osunuyiat kuḡ. Iju chavem owebe tomudip puje, kuka ip o'tomodip'uk ḡu. Owebe tomudip'uk puje dak, kuka ip o'tomodip ḡu. Jeyawē ōn. ⁸ Wetaybit apēn eyju jekukum iam. Eya'ōbaca'ūm'ūm ma. Owebe eymutaybitbinap taḡ pit cuk adi epekuku. Soat em epesop kūyjobit wa'ō kay. Ōn xīntabi o'gukoce eywap. Soat pe bit tomudip pa'ore. Owebe acā tomudip put. ⁹ Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay. Satanás a'ō kayayū napa ma e'em “Judeuyū oceju—Deus ebekitkit,” i. Napa ma e'em ip. Wa'ōbi ip jēḡ'aecōḡcōḡ eywap. Itaybit je'e ip eykukpin cīcā oxe iam. ¹⁰ “Eyukpiceḡḡēm ḡu juy epesop okay eyetabucap kuḡ ipiat'ajojom ma'ḡu eyju,” i juk oce eywebe. Eyukpiceḡḡēm ḡu okay juk adi epesop. Imēnpuye ipiat osupi'ajoat soat ipi daḡacat pe ixeyū etabucap puyxijom. Eyju bit ōn jeydaxijo ixeyū ipiatpi'ajojom pima. ¹¹ Gaxīn ma oajēm

eykay. Xipat cĩcãat kuḡ eyju—wa'õ kay jĩjãaptei kuḡ. Iboap cuy epeḡuxipan cĩcã warara'acat pe tujupa'umap puxim. ¹² Wa'õ kay jĩjãayũ a'õmucanucan cuy oḡuy. Deus eju kawẽnwẽnap'a beat'ip puxim jeedop ip—warara'acat'ip muycemucemap'ip puxim. Waram pit jejẽm ḡu ip Deus xewi. Deus putet osubutetmubararak cebe, Deus ka butet tak. Jerusalém i ika butet—ika isuatka butet. Iboka sukakop Deus xewi.

Obutet iisuat tak osubutetmubararak cebe.

¹³ Deus biõḡbuk imẽn Jesus a'õ kayayũ awẽwẽm. Eyetaybit pin yawẽwẽãm pima, eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop.

Imẽn õn Filadélfia ka watwat kukukat awẽwẽm. Owebe yawẽwẽaptup cuy etupmubararak cebeaptum — i juk o'e onõḡpikadiwiat owebe—Jesus o'e owebe.

¹⁴— Cartadup cuy etupmubararak Laodicéia ka watwat kukukat awẽwẽaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽaptum — i juk o'e owebe onõḡpikadiwiat—Jesus.

“Imẽn cuy jeenuy” i õn e'em. Imẽnpuye “Amém” i obutet. Soat em wa'õ daḡ õn e'em. Soat em icẽmãn õn e'em. Deus pe soat muḡẽap awap kuy juk kake oḡuy. Jeyawẽ õn. ¹⁵⁻¹⁶ Wetaybit warẽmtaḡ cĩcã eyju jekukum iam. Taxipat puxim ḡu eyju—icukat puxim ḡu dak. Taxiptoktokat puxim eyju, icukḡũḡũnat puxim tak. Okukpin ḡu eyju okuḡ. Warẽmtaḡ ḡu dak eyju okuḡ. Xipat ma kuka juk o'e warẽmtaḡ okuḡ pima, ikukpin okuḡ pima dak. Imẽnpit okukpin ḡu eyju okuḡ. Imẽnpuye ḡaxĩn ma ipiat osupi'ajoat eywebe, iko'õmat o buje jedadacap puxim. ¹⁷ “Soat kuḡ oceju bit,” i te'e ma eyju e'em. “Ocebubut ade oceju bit,” i te'e ma eyju e'em, “Xipat cĩcã oceju,” i dak, “Soat kake ocexe,” i'e'em eyju te'e ma. Eyetaybit ḡu eyju tadaybocat puxim iam. Iokokat puxim eyju—iḡẽmat puxim—ibisõat puxim. Tadaybocat puxim eyju, toti'ũmat puxim tak. Ita'ũmat puxim tak eyju. ¹⁸ Õn pit jeyawẽ. Ouro juy epejat oxewi—iwekoykey'ũmat. Iboap kuḡ pima icẽmãn ibubut adeayũm epe'e. Eyesay irucat tak cuy epejat oxewi eywebe imuõm ãm eyesay'ũmap puxim, eysũsũnap puxim. Posũḡ tak cuy epejat oxewi itapiatkayat eyeta be imõḡ ãm xipan eyecoat am. ¹⁹ Oxe ikukpinayũ bit oḡukorẽm cedaḡ'ũm jekukum pima. Ipiat osupi'ajoat cebe ip waram ḡuto cũḡ ma ceku am ip. Imẽnpuye juy wa'õ kay epe'e waram. Ikẽrẽat mujurũḡrũḡap cuy epayepere. ²⁰ Ya'õpicũḡcũḡ cuy epesop wa'õ kay. Taḡtaḡtaḡ'i õn e'em xĩntabi be. Wa'ĩjojoat pe tomudip'uk puje, oõm tuk'a be. Jekõnkõn'uk oḡuy ixeyũ. Ixe dak jekõnkõn'uk jeenuy oweju. ²¹ “Epabik cuy oxe—wabikbikap pe” i oce wa'õ kay jĩjãayũ be. Ixeyũ buxim õn tak cuk adĩ oḡuy webay a'õ kay kũyjobit. Imẽnpuye ḡasũ õn xik'i webay xe—yabikbikap pe.

²² Deus biõḡbuk imẽn Jesus a'õ kayayũ awẽwẽm. Eyetaybin pin yawẽwẽãm pima, xipan cuy epeya'õpicũḡ.

Imẽn õn Laodicéia ka watwat kukukat awẽwẽm. Owebe yawẽwẽaptup cuy etupmubararak cebeaptum — i juk o'e onõḡpikadiwiat owebe—Jesus o'e owebe.

4

¹ Gebuje wara'at ma ojojojo wexey jo'iat. Kabi beat exĩntabi ojojojo ikoce. Waram parasuy jo'iat a'õ oya'ĩjojo—kuy oya'ĩjojoiat'a'õ ma. Waram ḡuto o'jekawẽn owebe.

— Eceu juy ijoce — io'e owebe. — Apẽn ḡuyjom jebapuk iap oḡubapuk ewebe etaybit am — io'e owebe.

² Deus biõḡbuk waḡuyda ḡebuje bit. Iboce yabikbikap osunuy—idip cĩcãat kabi be. Pũḡ xik'i osunuy cebe. ³ Ixe dopa topasopsep o'topany wita'a buxim—yadip cĩcãat'a buxim—jaspe'a buxim, sardõnio'a buxim tak. Ixe abikbikap akokoreren konop-sanobu o'jebueku. Ibusopsep o'jebueku esmeralda'a buxim. ⁴ Idip cĩcãat akokoreren warara'acat abikbikap osodop 24 be. Ya'õbuyxiayũ osodop ixeyũ jeje kaxikxik'i—24 beat ceje. Jesay irucat kuḡayũ osodop ip. Ouro muḡẽḡẽ kuḡ tak ip osodop jabi jeje—idip cĩcãat kuḡ. ⁵ Yabikbikap pewi xiririkiat cẽmcẽm'uk osunuy, tũmũn'a'õ dak, poroḡiat tak. Wexiktak puximat tak osunuy yabikbikap wap isopat, 7 be. Ixeyũ jojom pima wuyju

ğebum Deus biõğbuk kay—7 beayũ kay. ⁶ Iodi buximati o'tinuy yabikbikap wap—vidro muğẽğẽ. Tixiriruk o'tinuy cristal'a buxim.

Ebadipdip tak osodop ip itabẽğayũ yabikbikap akokoreren—idip cĩcãat akokoreren. Soat kadi osodop ip. Ita'ade osodop ip. Soat kadi osodop ita ip—cewap, yakpidakadi. ⁷ Pũğ ixeyũ'in leão buxim osunuy. Wara'at ixeyũ'in biopak puxim osunuy—ağokatkat yoboğat puxim. Wara'at ixeyũ'inat topa ağokatkat topa buxim o'topanuy. Wara'at ixeyũ'in dace buxim osunuy—pupumat puxim. ⁸ Soat ip ceğebabe osodop. 6 be o'ceğebadop ip. Soat tağ itate ip osodop—badi, kacũğkadi dak. Soat em ip jebibododon. Ixima dağ tak ibu'u em ğu ip jebibododon, kabiam tak. Imẽn ip ibibodo:

Wuykukukat Deus soat podi ma ya'õbaca, i'e'em ip jebibododon. Soat tağ iisu, i. Soat tağ iisu, i. Soat tağ iisu, i jebibododon ip. Ipi ka'ũm pima itait osunuy, i. Gaxĩ dak itait, i. Gaxĩn ma jeedot waram wuykay, i.

Imẽn ip ibibodo.

⁹ — Ĕn pit soat podi ma edip — i'e'em ip Deus pe jebibododon ebadipdip itabẽğayũ. — Ĕn pit soat podi ma a'õbuyxi — i dak e'em ip jebibododon. — Ĕn pit soat podi ma xipan ocekuğ — i dak e'em ip jebibododon.

Yabikbikap cejeat peam cebibododon ip puje soat em itabẽğat peam, ¹⁰ 24 beayũ aypapayũ pig'i at'an ip cewap—yabikbikap cejeat wap.

— Ĕn pit soat podi ma xipat — i'e'em ip cebe. Jabi jejeat mõğmõğ ip yabikbikap cejeat wap—idip cĩcãat—ouro muğẽğẽ. Imõğmõğ ip cewap “Ĕn acã ocekkukat” i'e am cebe.

¹¹ Imẽn ip jebibododon cebe:

Ĕn acã soat kukukat, i. Ĕn acã Deusat, i. Ĕn cuk soat eğugẽ, i. Soat kake a'õbin ma, i. Ĕn ipi juacat mutaicin, i. Ĕn soat podi ma edipap kuğ, i. Soat podi ma a'õbuyxi, i. Ĕn acã soat podi ma a'õbacaap kuğ, i.

Imẽn ip jebibododon cebe—yabikbikap cejeat pe.

5

¹ Gebuje taperadup otupcoco tup'amũnmũnatup. Yabikbikap cejeat pui beatup otupcoco—iba'at kadiat pui beatup. Tupararak o'tuption xepxep kadi ma. Tupmuymũğmũğap osodop serabu jo'ian. ⁷ em o'tupmuymũğmũğ ip. ² Deus ekawẽn tojtot'ukat tak ojojojo ya'õbacaat.

— Abu itaybit tupmuywut am? Ka'ũma ma — io'e ixex ya'õberen.

³ Imẽnpit itaybicat ka'ũmğũ osunuy. Kabi be ka'ũmğũ. Ipi ju dak ka'ũmğũ. Ipi diotpe dak ka'ũmğũ. Ka'ũma ma itaybit tupmuywut am tup co am. ⁴ Otõn cĩcã ka'ũmğũ buye itaybicat tupmuywut am tup co am. ⁵ Imẽnpuye aypaat o'e owebe:

— Wa ğu! Ak'i juy ece. Judá diwat pe iba'ore ğu tupmuywut am — io'e. — Ixe acã itaybit tupmuywut am. Ixe be ma tup co but — io'e. — ⁷ beat imuywut put ixex be — io'e owebe. — Ixe leão buxim ya'õca. Ya'õbuyxi jĩjã ixex Davi naxeğebit — io'e owebe.

⁶ Gebuje mẽmẽ ojojojo—ovelha. Cũğ'i osunuy yabikbikap pidase. Ebadipdip itabẽğayũ ixex akokoreren osodop ya'õbuyxiayũ dak. Kuy bima ce'ũ osunuyiat puxim osunuy. ⁷ be osodop yakanasũyũ. Ita dak ⁷ be ma o'sutanuy. ⁷ be itateat puxim Deus biõğbuk—soat ka kay imujumayũ. ⁷ Mẽmẽ o'ju yabikbikap cejat topabe. Ibodup o'tupu ibui bewi iba'at kadiatup. ⁸ Tupu buje ebadipdip itabẽğayũ pig'i o'at ipi ju mẽmẽ wap. Ya'õbuyxiayũ dak pig'i o'at ip cewap ya'õbuyxi jĩjã cexex ip puye. Soat ip harpa'a kuğ osodop yamuyde am. Wa'e buximat kuğ tak ip osodop—ouro muğẽğẽ kuğ. Topapũn osodop tide'okuatim. Deus ebekitkit kawẽnwẽn ceweju iap tide'okuati buxim. ⁹ Pibodo iisuan o'jebibododon ip. Imẽn ibibodo ip:

Kuy juk e'ũ eğuy, i. Pũğ ğu juk etaxijo e'ũap puye soat tiwatwayũ'in, soat a'õm kawẽnwẽn'ukayũ'in tak, soat iwarururuayũ'in tak, soat kaka dağayũ'in tak, i. Imẽnpuye etaybit tupu am, i. Etaybit tupmuywut am tak, i. ¹⁰ A'õbi ma soat eipi juayũ kukukayũm

jeedop ip Deus eju, i. Paĩyũ buxim kapikpiğ jeedop ip Deus peam—ocekukukat peam,
i.

Imẽn ip ibibodo.

¹¹ Waram ġuto oceak. Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ oya'ĩjojo. De'at ġu ip osodop—kiiii iãn. Imuweġũn pa'ore osodop io. Ade jĩjã ma ip. Kacũġcũġ'i ip osodop yabikbikap akokoreren. Ebadipdip itabẽġayũ akokoreren tak, ya'õbuyxiayũ akokoreren tak. ¹² Ya'õberen o'jebibododon ip. Imẽn ibibodo ip:

Ovelha buxim oe'ũiat soat podi ma jedipap kuġ, i. Soat podi ma ja'õbacaap kuġ, i. Soat podi ma xipacap kuġ, i. Soat podi ma jetaybitbicap kuġ, i. Soat podi ma ja'õcaap kuġ, i. Soat podi ma ja'õbuyxiap kuġ, i. Soat podi ma jedipap kuġ, i. Soat kayap podi ma ocekocok Cekay, io'e ip jebibodo be.

Imẽn ibibodo ip.

¹³ Soat ma ip jebibododon o'e ġebuġe bit wa'õpiju—kabi beacayũ, ipi juacayũ dak, ipi diotpeacayũ dak, tiboġ cĩcãti daġacayũ dak—soat kakeayũ. Imẽn ibibodo ip:

Soat podi ma ěn pit xipap, i. Soat podi ma ěn pit a'õbuyxi, i. Soat podi ma ěn pit edip, i. Soat podi ma ěn pit a'õbaca, i. Imẽn cuy acece ewebe soat em, i. Soat em tak wuybu'um ġu acesop imẽn i'e am ewebe, io'e ip jebibodo be xik'i yabikbikap peat pe—mẽmẽ—ovelha buxim oe'ũiat pe.

¹⁴— Imẽn cuy ace — i o'jede ebadipdip itabẽġayũ.

Ya'õbuyxiayũ dak piġ'i o'at'at ip topabe—aypapayũ. Piġ'i o'at'at ip “Soat podi ma ěn xipap” i'e am cebe.

6

¹ Mẽmẽ tupmuymũġmũġap o'ġuywut wetabutpe. Koapat o'ġuywut. 7 be osodop ip tupmuymũġmũġap.

— Ejot cuy — io'e ya'õberen ebadipdipayũ'in—itabẽġayũ'in.

Nobano a'õ buxim o'ya'õnuy ya'õpuruġ.

² Waram ġuto oceak. Cavaro ojojojo irucat. Yakpi jejeat daruk kuġ oeku. Ixe xeat ouro muġẽġẽ o'jomõġ ya be—ipi kukukat abeat—idip cĩcãat. O'jẽm soat a'õbacaap mu'ũmu'ũm. Soat a'õbacaap mu'ũm ãm o'jẽm.

³ Gebuġe mẽmẽ wara'at o'ġuywut tupmuymũġmũġap. Xepxep o'ġuywut kuy.

— Ejot cuy — io'e wara'at itabẽġayũ'in ebadipdipayũ'in.

⁴ Wara'at osodot cavaro ipakpukat. Ixe xeat ja'õbacap o'ġũm yakpi jejeat pe.

— A'õbi nopagõġõm je'e ip jeweweju ipi daġacayũ — io'e cexeat yakpi jejeat pe. Ka'ũma ip kaba'ũm je'e wara'at eju. — A'õbi jenopagõġõm je'e ip soat — io'e cebe.

Payao o'ġũm cebe yoboġat.

⁵ Gebuġe mẽmẽ wara'at o'ġuywut tupmuymũġmũġap. Ebpũġ kuy o'ġuywut.

— Ejot cuy — io'e wara'at ebadipdipayũ'in itabẽġayũ'in.

Waram ġuto oceak. Wara'at ojojojo cavaro iokat. Yakpi jejeat imupesarurunap kuġ oeku jebui be. ⁶ Wuya'ĩjoiat oya'ĩjojo. Ebadipdip itabẽġayũ parakpewi oya'ĩjojo.

— Pũġ litrom trigodadei tadeiboġ cĩcã je'e—pũġ kabia ekapikapteim je'e — io'e. — Ebpũġ litrom cevadadadei dak tadeiboġ cĩcã je'e—pũġ kabia ekapikapteim je'e — io'e. — Oliveira'a xepi bit etimukẽrẽrẽn ġu juy — io'e. — Uva'abidi dak etimukẽrẽrẽn ġu juy — io'e.

⁷ Gebuġe mẽmẽ wara'at o'ġuywut tupmuymũġmũġap. Ebadipdip o'ġuywut kuy. Ebpũġ mabuk opop imuywut'ũmat.

— Ejot cuy — io'e wara'at ebadipdipayũ'in itabẽġayũ'in.

⁸ Gebuġe waram ġuto oceak. Cavaro ipekpukat ojojojo. Yakpi jejeat putet Ce'ũap i osunuy. Ixe dobatban oekuku ip ce'ũ'ũayũ dõpdopap pewiayũ. Cexeat o'jekawẽn cebe ip.

— Adeayū juy epeyaoka ipi juayū — io'e cebe ip. — Ebadipdip tobuxik puje, pūḡ cuy epeyaoka — io'e cebe ip. — Nopaḡōḡōm ip epeḡuap, repibun tak — io'e. — Wātaxipi pibun tak epeḡuap ip, awaydip taḡan tak, ika'uan — io'e cebe ip.

⁹ Gebuje mēmē wara'at o'ḡuywut tupmuymūḡmūḡap. Ebadipdip o'ḡuywut kuy. Xepxep mabuk o'jepoyat imuywut'ūmat. O'yaokaka ip iayū'ūm'ūm biōḡbuk ojojojo wūnca mupikupikap'a diotpe caixa'a diotpe. Itakomaayū juk ixeyū o'yaoka Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn ip puye, cekawēn taḡ oekuku ip puye dak. ¹⁰ Ya'ōberen o'jewāwā ip:

— Ocekukukat, ēn soat podi ma a'ōbaca — io'e ip. — Soat taḡ eisu — io'e ip ya'ōberen. — Icēmān e'e'ukat ēn. Puḡūn xe'e ipiat ecesupi'ajojoat kūyjobit'ūmayū be? — io'e ip. — Puḡūn xe'e ipiat ecesupi'ajojoat ocaokaayū be? — io'e ip ya'ōberen.

¹¹ Iboceat cesay o'ḡūm cebe ip soat pe—irucat.

— Epeyebodoy buk yopūt — io'e cebe ip. — Itakomaayū buk eykitpitpiyū yaoka ma — io'e cebe ip. — Eybure kapikpik'ukayū'in yaoka mabuk ip apēn cuk adi ip eyaoka iap puxim — io'e cebe ip. — Ixeyū aoka'ūm pima bit cuy epeyebodoy — io'e cebe ip.

¹² Gebuje mēmē wara'at o'ḡuywut tupmuymūḡmūḡap. 6 be o'ḡuywut kuy. Pūḡ ma omuy imuywut'ūmat. Imuywut puje ipi o'jexixi jījā ma. Kaxiepiat iok o'e paḡo iokat puxim—mudiuhu doti buxim. Kaxiaat tak ipakpuk o'e doy buxim. ¹³ Kasopta dak o'ta'at'at kabi bewi. O'ta'at'at ipi ju. O'ta'at'at figo'a muy'at'acap puxim—yakicat'a muy'at'acap puxim—kabidoxixi be yamuy'at'acap puxim. ¹⁴ Kabi dak o'je'arabot apēn wuyju taperadup mu'arabotboniap puxim. Co'a dak o'jeawede jenuyap pewi soat'a. Tip'aweroro dak o'jedipewede jediptūyap pewi soat.

¹⁵ Gebuje soat ipi juayū kukukayū o'jewemunēm—iecuḡapyū dak, sorarayū kukukayū dak, ibubut adeayū dak, ya'ōcayū dak. Soat ipi juayū o'jewemunēm: jekpiwatpi ma kapikpik'ukayū, tei'ūm kapikpik'ukayū dak. Soat ip o'jewemunēm co'a kūy daḡ, co'a binūnpe dak. ¹⁶ Te'e ma ip o'jewāwā ya'ōberen wita'a be, co'a be dak.

— A'a'at cuy ocejeje ocemunēm ām — i te'e ma o'e ip co'a be, wita'a be dak. — Ocemunēm cuy epe'e xik'i yabikbikap pe iat pe ocedobuxikap puxim — i te'e ma o'e ip. — Ocemunēm cuy epe'e mēmē itakoma ocekey buye — i te'e ma o'e ip. ¹⁷ — Mēmē itakoma jījā ocekey, ya'ō kayayū dak — io'e ip. — Ixeyū etakomaap ebaupukap kabia ajēm puje, ka'ūma ma jepoyat. Soat i'ūm — io'e ip.

7

¹ Gebuje Deus ekawēn tojtjtot'ukayū ojojojo ebadipdipayū. Kacūḡcūḡ'i osodop ip ipi'abi daḡ. Kabido ixikixik'uk osodop ip ebadipdip kadiwiatpido. Kabido ixikixik'uk ip osodop ipi kay ibido kopap puxim, tiboḡcīcāati kay dak, tūmūn'ip'ip kay dak. ² Wara'at ojojojo ḡebuje bit Deus ekawēn tojtjtot'ukat. Kaxi jēmjemap kadiwi oajēm. Oajēm teku Deus ebekit iam imubararakap kuḡ jebui be—teku soat em itaicat ebekit iam imubararakap kuḡ. Ya'ōberen o'jewāwā jebadipyū be—Deus ekawēn tojtjtot'ukayū be—ebadipdipayū be. Deus kuy juk ja'ōbacaap o'ḡūm ixeyū be. Ja'ōbi ixeyū o'ḡuju ipi mukērērēn ām, tiboḡcīcāati mukērērēn ām tak.

³ — Deus buywatwat'ukayū dopa'a ocetopa'amubararak teku Deus ebekit iam — io'e cebe ip. — Ocewebe ixeyū dopa'a mubararak'ūm pima bit, ipi epeḡukērērēn ḡu, tiboḡcīcāati dak epetimukērērēn ḡu, tūmūn'ip'ip tak epeyopmukērērēn ḡu — io'e cebe ip. — Ha'a — io'e ip.

⁴ Pebūrū iteyū Deus ebekitkiyū iap o'ḡuwēn owebe—o'topa'amubararak ip iap. Tak ḡu o'topa'amubararak ip—ade jījā ma—144,000 be. Kīiiiān. Soati watwat'in o'topa'amubararak ip—Israel naxeḡebitbiyū'in. ⁵⁻⁸ 12,000 be o'topa'amubararak ip Judá diwatwat'in; 12,000 be Rubem diwatwat'in tak; 12,000 be Gade diwatwat'in tak; 12,000 be Aser diwatwat'in tak; 12,000 Naftali diwatwat'in tak; 12,000 be Manassés diwatwat'in tak; 12,000 be Simeão diwatwat'in tak; 12,000 be Levi diwatwat'in tak; 12,000 be Issacar

diwatwat'in tak; 12,000 be Zebulom diwatwat'in tak; 12,000 be José diwatwat'in tak; 12,000 be Benjamim diwatwat'in tak. Ibūrū ma ip o'topa'amubararak teyūku Deus ebekitkiyū iam.

⁹ Waram ġuto oceak. Tak ġu wuyjuyū io'e kiii. Ade jġā osodop ip. Imuweġūn pa'ore ma osodop ip, ade jġā buye. Soat eipi watwat'in osodop ip, soat tiwatwat'in tak, soat iwarururuyū'in tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak. Mēmē abikbikap wap osodop ip jesay kuġ—irucat kuġ. Kosunano kuġ osodop ip jebui be.

¹⁰ — Deus acā wuydaxijom — io'e ip ya'ōberen. — Mēmē dak wuydaxijom — io'e ip. Ixe ma xik'i jabikbikap pe — io'e ip ya'ōberen.

¹¹ Deus ekawēn tojtjt'ukayū dak kacūġcūġ'i osodop ip yabikbikap akokoreren—ya'ōbuyxiayū dak, ebadipdip itabēġayū dak. Piġ'i o'at ip yabikbikap wap “Ēn soat podi ma xipat” i'e am Deus pe.

¹² O'jebibododon ip Deus pe. Imēn ibibodo:

Imēn cuy jeenuy, i. Deus ma soat podi ma xipat, i. Ixe ma soat podi ma jedipap kuġ, i. Ixe ma soat podi ma itaybitbit, i. “Xipat cġā ěn ocexe” i juy ace cebe, i. Soat podi ma ja'ōbuyxiap kuġ, i. Soat podi ma ja'ōbacaap kuġ, i. Soat podi ma jebacaap kuġ tak, i. Imēn ma ixē ġasū. Kuyaje dak imēn jeenuy. Soat i'ūm puje dak, imēn ma jeenuy, i. Imēn cuy jeenuy, io'e ip jebibododon.

¹³ — Abuyū suteyū cesayrurucayū? — i juk o'e owebe ya'ōbuyxiat, aypaat. — Pomawi ip osodot? — io'e owebe.

¹⁴ — Bay'a, ōn ma wetaybit ġu. Ēn acā etaybit — i juk oce cebe.

— Ixeyū ipiat'ajom cġā juk adi osodop — io'e owebe. — Inaka ibu'u ġu o'e ip kūyjobit am Jesus a'ō kay — io'e. — Mēmē o'jedoyekereren wuywebeam iap kay itabut ip. Imēnpuye soat taġ iisu ip doti iwuy'isuat puxim. Soat taġ ip ikērēat kuġ ġu — io'e owebe. ¹⁵ — Imēnpuye ip kacūġcūġ'i Deus abikbikap wap ġasū — io'e owebe. — Deus buywatwan ip kabiam, kabioġ tak — io'e. — Deus xe ip nuynuy ġasū. Yabikbikap peat soat em aġ cekay ip xipat'ūmat ebapukap puxim — io'e. ¹⁶ — Waram pit irem ġu ip. Soat em ibeġbeġ ma. Iyipuruġ ġu dak ip jeedop. Kajepi kuġ cġā ġu dak ip jeedop — io'e owebe. ¹⁷ — Mēmē ma ixeyū kukukan jeenuy apēn ōhō iwat xipan jeōhōyū kukap puxim. Ixeyū idujowat wuymutaicinapti kay tikōn ām. Deus itadisup ip. Waram pit ip jeetōn ġu — io'e owebe.

8

¹ Gebuje mēmē wara'at o'ġuywut tupmuymūġmūġap. Amap o'ġuywut. 7 be o'ġuywut kuy. Ka'ūmġu wara'at o'e. Kuy oi'ūm. Darem ma ip osodop mūġ kabi beacayū—meia hora ma. ² Deus ekawēn tojtjt'ukayū ojojoko ġebuje—7 beayū—Deus xe kacūġcūġ'iyū. Jexeat parasuy jo'iat o'ġūm cebe ip. Pūġ pepepe ma o'ġūm cebe ip.

³ Wara'at oajēm tōmte'okuatōm mupikupikap'a kay Deus ekawēn tojtjt'ukat—caixa'a kay. Cūġ'i osunuy iboce. Tōmte'okuatōm mūn'a kuġ oajēm—ouro muġēġē'a'a kuġ. Iboceat tōmte'okuatōm o'tōmūm cebe tōm'ade.

— Deus ebekitkit kawēnwēn ceweju soat ip — io'e cebe iboceat. Ixeyū ekawēn cuy eġuwekoy tōmte'okuatōm eju tōmupikupikap'a be ouro muġēġē'a'a be Deus abikbikap wap — io'e cebe.

⁴ O'tōmuwekoy Deus ebekitkit ekawēn eju. O'tōmupik. Tōmte'okuatōmtiġ o'jedigeu Deus kay cekawēn tojtjt'ukat pui bewi—Deus wap cūġ'iat pui bewi. Deus ebekitkit ekawēn tak o'jeu cekay tiġ eju. ⁵ Deus ekawēn tojtjt'ukat daxa o'jat tōmte'okuatōm mupikupikap'a bewi. Tōmte'okuatōm mūn'a o'yamunopapūn daxam. O'yaxik ipi kay. Yaxik puje, poroġiat o'e soat taġ ipi daġ. Poroġiat o'e soat taġ ya'ōpararu, xiririkiat tak. Nobano dak o'e soat taġ ipi daġ. Ipi dak o'jexixi jġā. Tūmūn'a'ō o'jedede soat taġ ipi daġ.

⁶ Gebuje Deus ekawēn tojtjt'ukayū parasuy jo'iat o'jat imuyde am—7 beayū.

⁷ Koapat jeparasuy jo'iat o'guyde. Akadadada o'jedaedu daxa eju—ade. Doy eju iwekoykey o'e. Kabi beat iwekoykeyat o'guy'at ipi kay. Ade o'gupik ipi'in. Pūḡ eipi o'gupik ebapūḡ eipiayū'in. Xepxep pit o'jeipepoyat ipi'ūmat eipi. Tūmūn'ip'ip tak o'yopmupik yop'ade. Pūḡ'ip'ip'ip o'yopmupik ebapūḡayū'ip'in. Xepxep pit o'jeipepoyat ipik'ūmat'ip. Kapī'idip tak o'tipik soatip. Ka'ūma ma o'jedipepoyat.

⁸ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'guyde Deus ekawēn tojtjt'ukat. Xepxep o'e ip imuydedem kuy. Kabi beat co'a jo'iat'a o'yamuakōm tiboḡcīcāati be. Apikpiḡ pima o'yamuakōm. Ti'ade o'jediewexaxat toy. Pūḡti o'jediewexat toy. Xepxepti bit idibi mabuk o'tinuy. O'jediewexat ḡu toy. ⁹ Tiboḡcīcāati daḡayū oap ade—idibi tiyuati daḡacayū. Pūḡ'ūm oe'ū ebapūḡayū'in. Tak ḡu kobexixi dak o'ḡuyubaḡbaḡbaḡ. Ade jījā. Kīiiiān. Pūḡ ma o'ḡuyubaḡbaḡbaḡ ebapūḡayū'in—tiboḡcīcāati adopa daḡat.

¹⁰ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'guyde Deus ekawēn tojtjt'ukat. Ebapūḡ o'e ip imuydedem kuy. Kasopta o'ta'at kabi kadiwi taboḡata. Tasop o'tanuy wexiktak puxim. Idibi be o'taakōm. Pūḡti be o'taakōm ebapūḡtiayūdi be. Idi'a'a be dak o'taakōm. Pūḡti'a be o'taakōm ebapūḡtiayūdi'a be. ¹¹ Tacupata i iḡoda butet omuy—kasopta butet. Ixeda akōm puje idibi dak ticup o'e pūḡ kadi. Pūḡti ticup o'e ebapūḡayūdi'in. Ade oap ipi watwat tikōn puje. Oap ip ticup pibun.

¹² Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'guyde Deus ekawēn tojtjt'ukat. Ebadipdip o'e ip imuydedem kuy. Pūḡ kadi kaxiepiat o'sutamukērērēn. Kaxiaat tak o'sutamukērērēn ip pūḡ kadi. Kasopta dak o'sutamukērērēn ip pūḡ kadi. Imēnpuye kaxiepipū ma o'e kaxi takērē buye. Kaxiamat tak yopīt ma kabiam o'e. Kasopta dak yopīt ma kabiam o'e. Kabiok oeku ebadipdip hora bima kabia bun. Kabiok oeku ebadipdip hora bima ixima bun.

¹³ Waram ḡuto oceak. Dace oceḡebaa'ījojo. Um cīcā jepupupum oeku. Ya'ōberen ixē dace o'jewāwā.

— Karem ḡu ipi juayū! — io'e ya'ōberen. — Ipiatpi'ajojom cīcā jeedop ip — io'e ya'ōberen. — Karem ḡu ipi juayū — io'e. — Ipiat'ajojom cīcā jeedop ip — io'e. — Warara'acat ḡasū jeparasuy jo'iat ḡuyde Deus ekawēn tojtjt'ukayū — io'e. — Ebapūḡayū mabuk jeparasuy jo'iat ḡuyde — io'e. — Ixeyū be imuyde buje, ipiat supi'ajo jījā ipi juayū — io'e ixē dace.

9

¹ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'guyde Deus ekawēn tojtjt'ukat. Pūḡpōḡbi o'e ip imuydedem kuy. Kasopta jo'iat o'jojajo—kabi kadiwi o'takopiata jo'iat. Kabi beat chawe o'ḡūm ixē be ikūybioreḡ cīcāatkūy domudip'ukap echave. ² Kasopta jo'iat iḡo kūy o'sukūynomudip'uk ibo echavem. Ikūynomudip'uk puje, o'tiḡcēm ikūy bewi. Waēn yoboḡat peatiḡ puxim o'tiḡcēm. Iḡodiḡ kaxi o'ḡupinēm tiḡboḡ cīcā buye. Soat taḡ o'e kabiok. ³ Arōxēkxēk co'iaiyū o'kop ixē diḡ eju. Ipi kay ip o'kop. Dat puxim ip tōḡtapi osodop Deus a'ōbi.

⁴ — Kapī'idip cuy epetimukērērēn ḡu — io'e kabi beat cebe ip—arōxēkxēk co'iaiyū be. — Tūmūn'ip'ip tak cuy epeyopmukērērēn ḡu — io'e. — Wara'at tak cuy epe'gukērērēn ḡu kadai — io'e. — Teku Deus ebekit iam topa'a bararuk'ūmayū kay acā juy epeju — io'e. — Ixeyū be acā juy ipiat epesupi'ajoat — io'e cebe ip—arōxēkxēk co'iaiyū be. ⁵ — Gasū bit puk yaoka pi ma eywebe — io'e cebe ip. — Ipiat pit epesupi'ajoat cebe ip 5 kaxi bun ma — io'e cebe ip.

Ixeyū arōxēkxēk co'iaiyū tōḡtapi osodop ip dat puxim. ⁶ Deus ebekitkit'ūmayū be ipiat o'supi'ajoat ip dat tōḡtapi jo'i 5 kaxi bima—topa'a bararuk'ūmayū be. Imēnpuye je'ūap kudadam ip jeeku. Inaka je'ūap ip tobuxik ḡu. Je'ū ojuy ma'ḡu ip jeeku. Inaka ce'ū ba'ore je'e ip.

⁷ Ixeyū arōxēkxēk co'iaiyū cavaroyū buxim osodop ip—jenopaḡōḡōm cumayū buxim—icaat kuḡ ip jewebe. Jadaḡat kuḡ ip oeku ouro muḡēḡē jo'iat kuḡ. Aḡokatkat

topa buxim ip o'topadop. ⁸ Ayacat'adap puxim ip o'yadaptop. Leão nũy buxim o'tũydop ip. ⁹ Icaat kuḡ oeku ip jekũm'a eju—ferro muḡēḡē kuḡ. Carro jenopaḡōḡōap kay daodaodao ma cucum iap a'ō buxim o'ceḡeba'a'ōmuy—cavaroyũ imupuxikpuxigiap a'ō buxim. ¹⁰ Dat puxim ip oeku tōḡtapiat kuḡ jekpu be. Jenōḡtapien ma juk adi oekuku ip ipiatpi'ajojoan topa'a bararuk'ũmayũ be. 5 kaxi bima juk adi oekuku ip ipiatpi'ajojoan cebe ip. ¹¹ Ixeyũ kukukat ikũybioreḡ cĩcãatkũy beayũ kukukat osunuy. Ixe butet Abadom i omuy Judeuyũ a'ōm—Hebreu a'ōm. Apolião i omuy ibutet Grego a'ōm. Ibutet wuyumu'ũm'ũm'ukat iape wuya'ōm.

¹² Kuy pũḡ o'kap ipararu jĩjãat. Xepxep mabuk omuyku.

¹³ Gebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ḡuyde Deus ekawẽn tojtjt'ukat. 6 be o'e ip imuydedem kuy. Tõmte'okuatõm mupikupikap'a bewiat'a'ō oya'ĩjojo—ouro muḡēḡē'a bewiat'a'ō—Deus abikbikap wapat'a'ō. ¹⁴ Ixe a'ō o'jekawẽn ixe Deus ekawẽn tojtjt'ukat pe—imuyde isuat pe.

— Ebureyũ juy eḡuwekap — io'e. — Ebadipdip omuy ip taomũnmũn — io'e. — Taomũnmũn ip omuy Eufratesdi xe—tiboḡati xe — io'e.

¹⁵ Kabi beat a'ōbi ixeyũ Deus ekawẽn tojtjt'ukayũ soat kuḡ ip osodop jebui be. Soat kuḡ ip osodop pũḡ yaoka am ebapũḡayũ'in—ipi watwat'in. Deus epeju i'ep wiwim ip osodop. Wara'at koato be ḡu jeeju ip ixeyũ aoka am, wara'at kaxi be ḡu dak, wara'at kabia be ḡu dak, wara'at ehora be ḡu dak. Deus pe “Epeju” i'e buje acã jeeju ip ixeyũ aoka am. Ixeyũ ebadipdipayũ o'ḡuwekap. ¹⁶ Pebũrũ ixeyũ esorarayũ iap awēḡ oyawēḡtobuxik kuy. Tak'ũm ip osodop—ade jĩjã. Kiiiĩãn. 200,000,000 be ip osodop—cavaro akpi jejeayũ—nopaḡōḡō'ukayũ. ¹⁷ Sorarayũ õhõyũ ojojojo wexey jo'iat pe cavaroyũ. Ixeyũ akpi jejeayũ dak ojojojo. Soat yakpi jejeayũ icaat kuḡ ip osodop jekũm'a eju. Pũḡpũḡ ikũm'a ejuat ipakpuk osunuy daxa buxim. Warara'acat iremrum osunuy wita'a buxim—yadeiboḡat'a buxim—safira'a buxim. Warara'acat ipekpuḡ osunuy enxofrenõm puxim. Cavaro'a leão'a buxim o'yanuy. Ibi daḡwi diḡ cẽmcẽm o'e daxadiḡ, enxofrenõmtiḡ tak. Daxa dak cẽmcẽm o'e ibi bewi. ¹⁸ Ade jĩjã ipi watwat oap ip cavaro bi daḡwi ijẽm'ibit pibun—daxae pibun, daxadiḡ pibun tak, enxofrenõmtiḡ pibun tak. Pũḡ'ũm oe'ũ ebapũḡayũ'in. Xepxep o'jepoyat. Imẽn ma ip oap. Xere'ũma ipi watwat oap. Ade jĩjã. ¹⁹ Cavaroyũ ipi watwat o'yaoka jebi bewi o'jẽm ian, jedoaybu bean tak. Ipiat o'supi'ajojoat ip ipi watwat pe puybu nuypi jo'i.

²⁰ Cavaroyũ ipiatpi'ajojoanap epere buje, jemumuḡē kay jetabucap o'jepere ḡu ip—o'jepoyat'iaiyũ. Wuyju Deus kay iap co'i ip osodop jemumuḡē kay jĩjã. Jemumuḡē kay jĩjã ip osodop—ouro muḡēḡē kay, prata muḡēḡē kay dak, bronze muḡēḡē kay dak, wita'a muḡēḡē kay dak, ip muḡēḡē kay dak. Ibiõḡbuk kẽrẽayũ kay dak ip osodop. Ixeyũ emumuḡēḡē be ijo ba'ore, cekũyjo ba'ore dak ip, cexĩḡxĩḡ pa'ore dak ip. Inaka tũybe iteyũ deusyũ iãn o'e ip. Oe'ũ'ũ ḡu ip arõxẽkxẽk co'iaiyũ nũy pibun, cavaro nũy pibun tak. Imẽnpit jetabucap o'jepere ḡu ip jemumuḡēḡē kay. Deusat kay ḡu ip o'e. ²¹ Wara'acat aokakaap ip o'jepere ḡu. Jebukaypacap tak o'jepere ḡu ip. Warara'acat tayxi kaykayap tak o'jepere ḡu ip. Warara'acat itop kaykayap tak o'jepere ḡu ip. Warara'acat pubut tujupa'um'umap tak o'jepere ḡu ip. Oibu'un ḡu ip ikẽrẽat muḡēḡēm.

10

¹ Gebuje wara'at ojojojo Deus ekawẽn tojtjt'ukat—ya'õbacaat. Kabi kadiwi kom pima ojojojo. Ixe esay kabikererereat co'i osunuy. Koropsanobu o'jebueku yakokoreren. Ixe dopa kaxiepiat puxim o'topanuy. Ixe dao daxae iecũḡat puxim o'taonuy—isopat puxim. ² Livrodup kuḡ osunuy jebui be—tup'ĩcatup kuḡ—tupayaatup kuḡ. Jei o'suimõḡ tiboḡ cĩcãati be jedaoat kadiat i. Jedao'ũḡat kadiat i bit o'suimõḡ ipi be. ³ Ya'õberen o'jewãwã leão ewãwãap puxim. Cewãwã buje 7 be xiririkpaw'iat o'ya'õbu ya'õberen. O'jepaw

ya'öberen. ⁴ Cepaw isum apên cuk ip o'e iaptup kuka otupmubararak. Kabi beat pit o'jekawên owebe.

— Apên 7 be xiririkpaw'iat o'e ewebe iaptup gu juy etupmubararak — io'e owebe. — Etupmubararak gu juy warara'acat pe itaybicap puxim — io'e owebe.

⁵ Gebuje o'jebaepacũg kabi kay Deus ekawên tojtjot'ukat jeba'at kadi—tiboğ cĩcãati be cũg'iat—ipi be cũg'iat—kuy ojojojoiat. ⁶ O'jekawên Deus a'öpiju. Ixe Deus soat em itait. Je'ũ gu ixé bit. Ixe juk kabi o'gugê, soat kabi beacat tak. Ipi dak cuk o'gugê, soat ipi juacat tak. Tiboğ cĩcãati dak o'timuğê, soat tidağacat tak.

— Gasũ bit ibun gu jeku — io'e Deus a'öpiju. ⁷ — “Soat je'bapuk obikuyap tağ,” i juk o'e Deus jebuywatwat'ukayũ be—jekawên muwênuwên'ukayũ be — io'e owebe. — Apên Deus ibikuy osunuy iap iba'arêm osunuy soat pe kuy bima — io'e. — Ixe ekawên tojtjot'ukat pe jeparasuy jo'iat muyde buje bit, soat je'bapuk apên ibikuy osunuy iap tağ—kanomũmat pe jeparasuy jo'iat muyde buje — io'e owebe.

⁸ Kabi kadiwiat a'õ waram oya'ĩjojo. Waram o'jekawên owebe.

— Tupayaatup cuy etupu—tup'ĩcatup—Deus ekawên tojtjot'ukat pui bewi—ipi be cũg'iat pui bewi—tiboğ cĩcãati be cũg'iat pui bewi — io'e owebe.

⁹ Oju cekay.

— Ma — i oce cebe. — Etupũm owebe, — i oce cebe.

— Juku — io'e. — Etupu — io'e owebe. — Etup'o — io'e. — Ebi be bima tupkurukuru je'e eit puxim — io'e. — Edada be bit, tupsak je'e — io'e.

¹⁰ Otupu ibui bewi tup'ĩcatup, tupayaatup. Otupkũn. Otup'o. Tupkurukuru o'e obi be bima. Tupkũn puje bit o'e tupsak odada be.

¹¹ — Waram tak cuy apên Deus adeayũ idaxijo iap ekawên cuy eğuwênuwên soat pe — io'e owebe. — “Ixe soat tiwatwayũ'in idaxijo pin,” i juy ece, “soat ka watwayũ'in tak, soat eipi watwayũ'in tak, soat a'õm kawênwên'ukayũ'in tak,” i juy ece soat pe — io'e owebe.

11

¹ Gebuje kabi beat imuweğũngũnap'ip o'yopũm owebe.

— Deus eju kawênwênap'a juy eyamuweğũn—yaboğat'a — io'e owebe. — Wũnca mupikupikap'a dak cuy eyamuweğũn—caixa'a — io'e. — Pebũrũ paxi e'em “Ën xipat cĩcã,” i Deus pe ceweju kawênwênap'a be? Ixeyũ dak cuy eğuweğũn — io'e owebe. ² — Kacũgkadiat pit cuy eğuweğũn gu—yakokorerenayũ yanaxinõm — io'e. — “Wekawên kay'ũmayũ jeõm oweju kawênwênap'a naxinõm pe,” i juk o'e Deus — io'e owebe. — 42 kaxi bun warêmtağ ma jeku ip Deus ka dağ—ikêrêat kuğ guiat ka dağ — io'e owebe. ³ — Xepxepayũ oğuju wekawên muwên ãm — io'e. — Ikurususucat kuğ jeku ip jesay kuğ oceğuycũğ eykay eyju warêmtağ ma jekukum puye iap mubapuk am soat pe. Ibun cĩcã jeedop ip Deus ekawên muwênuwên—1,260 kabia bun — io'e.

⁴ Ixeyũ xepxepayũ oliveira'ip puxim wekawên muwênuwên'ukayũ. Lamparina'a mũn puxim tak ip—ipi juacat kukat etabun anuynuyat'a buxim. ⁵ Warara'acayũ warêmtağ ixeyũ xepxepayũ kuk ojuy bima, daxa cẽmcẽm ikõmbie dağwi yaoka am. Imênpuye je'ũ ip warêmtağ ikuk ojuyayũ. ⁶ Ixeyũ a'õbi muba'at ajêmjêm gu Deus ekawên muwênuwên ip pima. Deus a'õbacaap kuğ ip xepxepayũ. Idi'a dak ip idimuwexat toy ja'õbi. Ja'õbi ip warêmtaksuğat ġudot ipi juayũ mu'ũm ãm, ku beacat mu'ũm ãm tak, ku muypi'ũm ãm. Imudot pin pima, ip ġudot.

⁷ Deus ekawên muwên epere isum yoboğ cĩcãat jajêm ipararu jĩjãat. Jajêm ikũybioreğ cĩcãatkũy bewi. Jebacacan je'e xepxepayũ eju. Xepxepayũ a'õbacaap gu'ũm ipararu jĩjãat. Yaoka ip. ⁸ Ixeyũ'ũm'ũm jebit po'i jeedop akidağ ikaboğatka be—korosa be ixeyũ kukukat o'subamupaya ip iatka be. Po'i jeedop ip uk'a ukpibubu be soat pe ijo am. Ibo ka watwat kay ġebum pima:

— Sodoma ka watwat co'i ip ikērēat kuḡ — i wuyju e'em. — Egito eipi watwat co'i ip ikērēat kuḡ — i dak.

⁹ Ibun'ūma jeak ip adeayū ixeyū'ūm'ūm jebit kay—ebapūḡ kabia bun ma, ipidaseat kabia dak. Adeayū jeak ixeyū'ūm'ūm kay—soat eipi watwat'in, soati watwat'in tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak, soat iwarururuayū'in tak. Ikot an ḡu ip.

— Ixeyū'ūm'ūm cuy epejokot ḡu — i je'e ip soat.

¹⁰ Icocok cīcā je'e ip ipi juacayū xepxepayū'ūm'ūm oe'ū iap kay—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm oe'ū iap kay. Peta ḡuḡē ip jecokcokap pibun ma. Iūmūmap je'ḡūm ip jewewebe jecokcokap pibun. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū ipiat o'supi'ajoat ipi watwat kay—ixeyū xepxepayū. Imēnpuye cocok je'e ip xepxepayū'ūm'ūm e'ūap kay. ¹¹ Xet. Xet. Xet. Kabiam. Kaxicuḡ pima, puw, Deus o'jepuw cekay ip jebidom. Waram ip o'jetait. Kirik'āy. O'āy'āy ip. Imēnpuye iparara jījā ip o'e waram ip o'jetait iap o'tobuxik puye. ¹² Kabi beat ya'ōberen o'jewāwā xepxepayū be—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū be—waram o'jetait'iyū be.

— Epeyeu juy ijodi — io'e cebe ip.

Jekay itakomaayū etabun ma ip o'jeu kabi kay ḡebuḡe bit. Kabikererereat taḡ ip o'jeu.

¹³ Ceu isum ip ipi o'jexixi jījā. Pūḡ kadi o'sukamu'ūm 10 beatka'in. Tak ḡu oap ip ipi exixi buje. Ade jījā oap ip. 7,000 beayū'ūm'ūm oap ip. Iparara jījā o'e ip o'jepoyat'iyū.

— Deus soat podi ma ya'ōbaca — io'e ip jeparara pibun. — Kabi beacayū kukukat soat podi ma ya'ōbaca — io'e ip jeparara pibun.

¹⁴ Kuy xepxep o'kap ipararu jījāat. Aḡ cuy epesop imēnpit. Wara'at cuy omuyku ipararu jījāat. Ebpūḡ jeedop ip.

¹⁵ Gebuḡe wara'at jeparasuy jo'iat o'ḡuyde Deus ekawēn tojtjot'ukat. 7 be kuy imuydedem o'e. Ka'ūmḡu wara'at. O'e kuy.

— Gasū Deus soat kukukan o'e — io'e kabi beayū ya'ōberen. — Ixe emunaē dak soat kukukan o'e ḡasū — io'e ip. — Soat em ixe soat kukukan jeenuy. Puḡūn xe'e ixe soat kukukan iap i'ūm? Ka'ūma em ma — io'e ip.

¹⁶ Ya'ōbuyxiayū dak piḡ'i o'at'at ip jedop am ipi ju Deus wap “Ēn xipat” i'e am cebe—24 beayū, Deus xeyū, jabikbikap ceje kaxixik'iyū.

¹⁷ — Ocekukat, ēn acā Deusat — io'e ip. — Ēn soat podi ma a'ōbaca — io'e ip. — Gasū ēn etabēḡ — i. — Kuyje dak cuk adi etabēḡ eḡuy — i. — Kuy juk a'ōbacaap eḡubapuk soat pe — i. — Imēnpuye “Ēn xipat cīcā,” i oceju e'em ewebe — i. — Soat kukukan ece ḡasū — io'e ip. ¹⁸ — Ekay itabut'ūmayū itakoma jījā ekay, etakomaap mubapukap ehora oajēm puye — i. — Gasū ipiat esupi'ajojoat a'ōkay'ūmayū be — i. — Imēnpuye itakoma jījā ip ekay — i. — Apēn cuk adi oekuku ip ipi ju bima iaptei eteida soat pe ce'ū'ūayū be — i. Cedaḡ ma juk adi oekuku ip iaptei eteida ebuywatwat'ukayū be—ekawēn muwēnuwēn'ukayū be dak, soat ebekitkit pe dak, ibuyxim ekukuk'ukayū be dak — i. — Soat pe cedaḡ ma eteida—yoboḡayū be, ka'ūmaayū be dak — i. — Gasū dak ipi mu'ūmu'ūm'ukayū eḡu'ūm—a'ōkay'ūmayū — io'e.

Imēn o'e ip ya'ōbuyxiayū Deus pe.

¹⁹ Deus nuynuyap'a exīntabi o'jekoce ḡebuḡe—kabi beat'a. Deus ekawēn kukatopa mūn'a yabapuk o'e soat pe—witadopa be ibararak iat mūn'a—caixa'a—ouro muḡēḡē'a. Iḡo'a jo isum xiririkiat o'jepaw ya'ōpuruḡ. Kōnēkōnēk io'e. Xiririk xiririk io'e. Ipi o'jexixi jījā. Akadadada o'ta'at ipi be ta'ade.

12

¹ Gebuḡe wara'at ipararuat ojojojo kabi be yoboḡat. O'jebapuk omukūyjo am apēn guyjom jebapuk iam. Koam ayacat ojojojo. Iekabek oeku kaxiepiat kuḡ. Kaxiaat ixe i

diotpe osunuy. Ouro muḡēḡē osunuy ya be—12 be kasopta kuḡat. ² Yukreḡ osunuy. It kam pasuḡ osunuy. Ya'ōberen o'jewāwā je'it pibun.

³ Gebuje wara'acat o'jebapuk kabi be omukūyjo am apēn ḡuyjom jebapuk iam. Seḡemoxixi jo'iat ojojojo ipakpukat. 7 be ya'a o'yanuy. Soat'a be ouro muḡēḡē kukukuḡ osunuy. 10 be yakanasū. ⁴ Ta'adeata kuḡ oeku jenomuju jedoaybu eju kasopta. Pūḡta o'ta'uk kasopta ebapūḡayūda'in. Tamuy'at'an oeku ipi kay. Cū. O'jecūḡ yukreḡat tobuxik puje. Ixe wap cūḡ'i osunuy i'it oap ojuy. Ikap isum i'it o ojuy osunuy. ⁵ Ayacat o'su'itkap aḡokatkat. Ixe aḡokatkat soat ka kukukan jeenuy ḡuyjom. Ya'ōpuruḡ ip jukuk jebui be icaat kukat puxim. Ka'ūma ma kūyjobit'ūm jeenuy ixe a'ō kay. Soat ya'ō kay jeedop ip kūyjobit. Bekicat kap isum Deus pit o'takoy. Kabi kay o'tujuu soat em jeenuy ām jexe. O'tujuu seḡemoxixi be i'oap puxim. ⁶ Ayacat tak o'jenapōn uk'a'ūmat kay. Iboce kuy juk Deus soat o'ḡumuxipan tūy ām. Deus xipan jukuk iboce. 1,260 kabia bun xipan jukuk.

⁷ Gebuje nopagōḡōm o'e ip jeweweju ma kabi beacayū. Miguel a'ōkayayū nopagōḡōm o'e seḡemoxixi a'ōkayayū eju. Miguel a'ōkayayū Deus ekawēn tojotjot'ukayū. Seḡemoxixi a'ōkayayū Deus ekawēn tojotjot'uk osodop ip kuy bima. Gasū bit oibu'un ip Deus ekawēn tojotjon. ⁸ Miguel a'ōkayayū seḡemoxixi a'ōkayayū a'ōbacaap o'ḡu'ūm. Top pa'ore o'e ip kabi be. Deus oibu'un ip ikuḡ. ⁹ Seḡemoxixi o'ḡujēm ip kabi bewi. Kuyje seḡemoxixi puybum osunuy—Deus ekadai be osunuyiat. Ibiōḡbuk kērēayū kukukat ixe. Satanás i ibutet. Ibutet ade. Soat ipi watwat muḡuykukuku'ukat ixe. Ixe ma o'joxik ip kabi bewi. Ipi kay o'joxik ip ya'ōkayayū eju.

¹⁰ Gebuje kabi beat oya'ījojo. Ya'ōberen o'jekawēn. Imēn ixe o'e:

— Gasū bit Deus ipi juacayū daxijojoapi oibu'un — io'e. — Kuy juk ja'ōbacaap o'ḡubapukpuk soat pe — io'e. — Ixe acā soat kukukan o'e — io'e. — Deus emunaē dak ja'ōbacaap o'ḡubapukpuk soat pe—Cristo — io'e. — “Soat podi ma wa'ōbaca,” io'e soat pe — io'e. — Wuykitpitpiyū muymuy'ukat o'joxik kabi bewi — io'e. — Ixe te'e ma imuymuy'uk ip osunuynuy Deus pe — io'e. — “Ikērēat kuḡ eyju Deus xe,” i te'e ma e'e'uk osunuynuy. Soat em wuykitpitpiyū muymuy'uk osunuynuy—kabiabun, iximabun tak — io'e. — Deus ixe bit o'joxik kabi bewi — io'e. ¹¹ — Iparara ḡu ip osodop warara'acat pe jaokaap puxim wuykitpitpiyū Jesus kayayū — io'e. — Jetabucap o'jepere ḡu ip jaokaap puxim. Itabut osodop ip mēmē buxim o'jedoyekereren je'ū ām wuywebeam iap kay — io'e. — Ibu'u ḡu o'e ip kawēn icēmat muwēn ām — io'e. — Imēnpuye jemuy'ukat a'ōbacaap o'ḡu'ūm ip — io'e. ¹² — Imēneju: “Kabi icokcok cuy jeenuy,” i ōn e'em. “Kabi beacayū dak icokcok cīcā juy jeedop ip,” i ōn e'em — io'e. — Karem ipi juacat, tiboḡ cīcāti beacat tak — io'e. — Ipiat'ajojom cīcā ip jeedop, ibiōḡbuk kērēayū kukukat kuy o'kop cekay ip puye — io'e. — Itaybit darem ma ipiat osupi'ajojoat Jesus kay itabucayū be iam — io'e. — Imēnpuye itakoma jījā o'e — io'e.

¹³ Ipi be juk oxik ip iam itaybit pima, ayacat tobatban oeku—aḡokatkat'it'it kukat tobatban—ikap'isuat kukat tobatban. Tobatban oeku yaoka ojuy. ¹⁴ Inaka Deus dace buximat eḡeba o'ceḡebaūm ayacat pe. O'ceḡebaūm cebe pupupum jenapōn ām jeka kay—uk'a'ūmatka kay. Ibo ka be Deus xipan ixe jukuk. Ebapūḡ koato bun xipan jukuk, ipidaseat koato dak. Cekaykay ba'ore jeenuy puybu jo'iat pe. ¹⁵ Seḡemoxixi bit idibi o'timujēm jekōmbie daḡwi. Idixidi buxim o'timujēm. O'timujēm wūy jījā ayacat tujowacap ojuy. ¹⁶ Ipi bit ayacat o'taxijo. O'jedeḡ idibi ōm ām seḡemoxixi kōmbie daḡwiati ōm ām. ¹⁷ Imēnpuye seḡemoxixi itakoma jījā o'e ayacat kay. O'ju nopagōḡō ām ixe uktakyū eju—soat eju—Deus ekawēn kay kūyjobicayū eju—Jesus ekawēn taḡ jekuku'ukayū eju—kawēn icēmat taḡ jekuku'ukayū eju. ¹⁸ Seḡemoxixi bit ka'oririt pe osunuy. Cūḡ'i osunuy ka'ūma kuḡ ma—ibuipuk ma.

13

¹ Gebuje ipararu jījāat ojojojo. Tiboḡ cīcāti bewi jeuhum o'e kapurūḡ kay. 7 be

ya'a. 10 be yakanasũyũ. Ouro muḡẽḡẽ kukukuḡ osunuy soat akanasũ daḡ warara'acat kukuk'ukat adaḡat puxim. Deus muymuyap ibararak osodop soat'a daḡ. ² Ixe ipararu jĩãat leopardo buxim osunuy—wida buxim. Ixe i urso i buxim—widabaro i buxim. Leão bi buxim o'subinuy. Seḡemoxixi ja'õbacaap o'ḡũm ipararu jĩãat pe. Jabikbikap tak o'ḡũm cebe. Imẽnpuye seḡemoxixi jo'i o'e ya'õca. Kũyjobit o'e ip seḡemoxixi a'õkayayũ ipararu jĩãat a'õ kay dak. ³ Pũḡ'a werowero kuḡ o'yanuy ipararu jĩãat'a. Ce'ũat'a jo'i o'yanuy. Weroweroḡ pit kuy oiyo. Imẽnpuye:

— Apẽnpuye xe'e oe'ũ ḡu werowero pibun? — io'e ip jewewebe ipi daḡacat.

Itabẽḡbẽḡ o'e ip yajojom. Kũyjobit ip o'e ya'õ kay oe'ũ ḡu buye. ⁴ Seḡemoxixi ja'õbacaap o'ḡũm ipararu jĩãat pe. Imẽnpuye soat ipi juacat itabut cĩcã osodop seḡemoxixi kay. Ipararu jĩãat a'õ kay dak ip osodop.

— Soat podi ma ipararu jĩãat ja'õbacaap kuḡ — i te'e ma o'e ip. — Ka'ũma be ma ixẽ a'õbacaap mu'ũm put — i te'e ma o'e ip.

Tũybe seḡemoxixi Deus iãn o'e ip.

⁵ Seḡemoxixi o'jekawẽn ipararu jĩãat pe.

— Deus cuy ejomuymuy — io'e cebe. — Ekawẽnkẽrẽm cuy eḡuy — io'e cebe — Quarenta e dois kaxi bun cuy ejeku ipi daḡayũ paraktaḡ — io'e cebe.

⁶ Imẽnpuye ipararu jĩãat Deus o'jomuymuy jĩã. Deus o'subutetmuymuy. Deus nuynuyap tak o'jomuymuy jĩã. Kabi beayũ dak o'jomuymuy jĩã.

⁷ — Deus ebekitkit eju juy nopagõḡõm eḡuy — io'e seḡemoxixi cebe. — Eḡubu'un cuy ip Deus kay — io'e ipararu jĩãat pe.

Seḡemoxixi ja'õbacaap o'ḡũm cebe soat tiwatwat'in ya'õ kay i'e am, soat eipi watwat'in tak, soat a'õm kawẽnwẽn'ukayũ'in tak, soat iwarururuayũ'in tak. Soat ip kũyjobit o'e ya'õ kay. ⁸ Imẽnpuye jewemuḡuykukukum ip je'e ipi juacayũ. Tũybe Deus iãn je'e ip ipararu jĩãat pe.

— Ên acã Deusat — i te'e ma je'e ip.

Ixe kay ip itabut je'e apẽn wuyju wuyetabut Deus kay iap puxim. Mẽmẽ buxim oe'ũiat pubutup pe ibutetet ḡu ip—abuyũ Deus xe itait jeedop iaptup pe. Iḡodup pe osodop ḡu ibutet ip ipi muḡẽ'isum ma.

⁹ Iboam eyetaybit pin pima, eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop. ¹⁰ Taomũnmũn ijuibit taomũn ma ip. Payaom yaoka'ibit yaokan ma ip payaom. Imẽnpuye yukpiceḡẽm ḡu juy jeedop ip Deus ebekitkit jetabucap kuḡ ipiat'ajojom ma'ḡu ip. Itabut cĩcã juy jeedop ip cekay.

¹¹ Gebuje wara'at ojojoho ipararu jĩãat. Xepxep osodop ip ḡasũ. Ipi bewi o'jẽm badiwi. Xepxep akanasũ o'yakanasũnuy. Cordeiro'it'it akanasũ jo'i. Seḡemoxixi ekawẽn co'i o'jekawẽn kawẽnkẽrẽ. ¹² Ya'õbaca jĩã osunuy koapat ipararu jĩãat a'õbacaap co'i. Ja'õbacaap mubapukpuḡ osunuy koapat ipararu jĩãat etabutpe.

— Koapat ipararu jĩãat a'õ kay juy epesop — io'e soat ipi juayũ be. — Werowero pibun oe'ũ pin iat a'õ kay juy epesop — io'e cebe ip. — Kuy oiyo iat a'õ kay juy epesop — io'e cebe ip.

Imẽnpuye ya'õ kay o'e ip ipararu jĩãat a'õbi. ¹³ Wuywebe imuḡẽ ba'oreap mubapukpuḡ oekuku koapat ipararu jĩãat. Ja'õbacaan daxa o'ḡukopkop kabi bewi. Ipi kay o'ḡukopkop soat etabutpe ixeyũ mutabut am jewekay. ¹⁴ Soat ipi juayũ o'ḡuḡuykukuku iba'oreap o'ḡubapuk puye. Wuywebe i'e'ba'oreat mubapukpuḡ osunuy koapat ipararu jĩãat etabutpe.

— Koapat ipararu jĩãat puximat cuy epeḡuḡẽ wita'am — io'e soat ka watwat pe. — Payaom werowero ip o'ḡuḡẽiat puximat cuy epeḡuḡẽ — io'e. — Oe'ũ ḡuiat puximat cuy epeḡuḡẽ — io'e.

Imẽnpuye ixẽ buximat o'ḡuḡẽ ip wita'am. ¹⁵ Kanomũmat ipararu jĩãat ya'õbacaap o'jat koapat pewi ja'õbacaan. Ya'õbacaap o'jat koapat puximat mutait am. Imẽnpuye o'jetait

koapat puximat—wita'a muḡēḡē. Cekawēn put o'e. Jekay itabut'ūmayū dak yaoka but o'e cebe.

¹⁶⁻¹⁷ — Obutet cuy epesubutetmubararak eybūnū'a be eyba'at kadi, eydopa'a be dak — io'e. — Obutet mubararak'ūm pima, wenúmero ma epeḡubararak eydopa'a be, eybūnū'a be dak — io'e.

Imēn ixē o'e soat pe ipi juayū be—ya'ōbuyxiayū be, ya'ōbuyxi'ūmayū be dak; yopīcayū be, kariwayū be dak; jekpiwatpin ma kapikpik'ukayū be, tei'ūma kapikpik'ukayū be dak. Cewebubut pu ba'ore osodop ip topa'a bararak'ūm pima, ibūnū'a bararak'ūm pima dak. Tarekrek tak teida ba'ore ip osodop ixē butet ibararak'ūm pima, ibutet enúmero ibararak'ūm pima dak.

¹⁸ Wuyetaybitbicap cuy ajat wuyetaybit am iboam. Wuyetaybit pima bit ixē enúmero imuweḡūn put kuka o'e wuywebe. Aḡokatkat putet co'i ixē enúmero. Ixē enúmero 666.

14

¹ Deus omukūyjojom mabuk osunuy apēn jebapuk āmap kabia be iam. Apēn jebapuk āmap kabia bima iap cocom mabuk oḡuy wexey jo'iat pe. Mēmē buxim oe'ūiat ojojojo. Cūḡ'i osunuy co'a bicūḡpe—Siāo'a bicūḡpe—Jerusalém ka beat'a bicūḡpe. Adexiri osodop ixē eju—144,000 beayū. Mēmē butet ibararak osodop topa'a be ip. Ixē ebay butet tak ibararak osodop topa'a be ip. ² Kabi kadiwiat'a'ō dak oya'ījojo. Ya'ōboḡ o'ya'ōnuy ti'acap'a'ō jo'i. Ya'ōpuruḡ tak o'ya'ōnuy xiririkiat'a'ō jo'i. Ya'ōdip cīcā dak o'ya'ōnuy adedeayū jebubut'uk muydedem pimaap a'ō buxim—harpa muydedem ip pimaap a'ō buxim. ³ Ixeyū 144,000 beayū pibodo iisuan ip o'jebibododon. Deus abikbikap wap kacūḡcūḡ'i osodop ip jebibododon, ebadipdip itabēḡayū wap tak, 24 beayū ya'ōbuyxiayū wap tak. Ka'ūma be ma itaybit put ibo pibodom. 144,000 beayū be acā itaybit put—Deus emudaxijojoyū be acā—ipi ju oekuku'iyū be acā. ⁴ Ixeyū 144,000 beayū o'jewemukērērēn ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Soat taḡ iisu ip osodop ayacat eju o'jepo ḡu bukiat puxim. Mēmē badiptatam oekuku ip soat taḡ. Deus ixeyū o'taxijo kūyjobit'ūmayū parakpewi—ipi juacayū parakpewi. Ixeyū ma koam o'jewejak Deus kay soat em jedop am cexe. Mēmē kay dak o'jewejak ip soat em jedop am cexe. ⁵ Napapa'uk ḡu ip osodop. Soat taḡ ip iisu.

⁶ Gebuje wara'at ojojojo Deus ekawēn tojtjt'ukat. Um oeku eium. Kopkom oeku kawēn idipat muwēn ām soat pe ipi juayū be—soat iwarururuayū be, soat tiwatwat pe dak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū be dak, soat eipi watwat pe dak. Kawēn idipat i'ūm ḡu. Soat em itabucayū ibo muwēnuwēn jeedop. I'ūm ḡu cekawēn—kawēn idipat.

⁷ — Ibuyxim cuy Deus epejukuk — io'e ya'ōberen um cīcāat. — “Deus soat podi ma ya'ōbaca,” i juy epe'e'e — io'e. — Gaxīn ma ixē Deus ideida soat pe apēn ipi daḡ pima juk adi oekuku ip iaptei — io'e. — Xipacat je'ḡūm xipacayū be. Ipiat supi'ajoat ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be bit — io'e. — “Warara'acat podi ma ēn xipat,” i juy epe'e Deus pe — io'e. — Ixē Deus kabi o'ḡujurūḡ, ipi dak — io'e. — Tiboḡ cīcāati dak o'timujurūḡ — io'e. — Idi'a dak o'ti'amujurūḡ — io'e.

⁸ Wara'at Deus ekawēn tojtjt'ukat koapat nomuju oeku. Um oeku eium.

— Babilōnia ka watwat puximayū a'ōbacaap oi'ūm — io'e. — Ikērēat muḡēḡē'uk osodop ip soat ka watwat eju — io'e. — Warara'acat tayxi eju jepopo'ukap puxim ikērēat muḡēḡē'uk ip osodop, warara'acat itop eju jepopo'ukap puxim tak — io'e. — Gasū bit ixeyū a'ōbacaap oi'ūm — io'e.

⁹⁻¹⁰ Wara'at Deus ekawēn tojtjt'ukat ojojojo—soat taḡ iisuayū. Ebapūḡ ip um oekuku eium.

— Ipararu jījāat pe “Ēn xipat cīcā” i'e'e'ukayū ipiat supi'ajojo jījā—ixē jo'iat pe “Ēn xipat cīcā” i'e'e'ukayū dak — io'e. — Ibutet pararak topa'a beayū dak ipiat supi'ajojo jījā—ibutet pararak ibūnū'a beayū dak — io'e. — Deus itakoma jījā je'e ixeyū kay. Itabotaidabotbot ḡu je'e ixeyū kay—pūḡ kay dak ka'ūma. Iba'ore je'e cebe ip jenapōn

ām ipiat'ajojoap puxim — io'e. — Ipiat supi'ajojo jījā ma ip. Daxa be ipiat supi'ajojo ip, enxofre isopat pe dak — io'e. — Deus ekawēn tojtjt'ukayū etabutpe ipiat supi'ajojo ip, soat tağ iisuayū etabutpe. Mēmē etabutpe dak ipiat supi'ajojo ip — io'e. ¹¹ — Ixeyū beaptiğ jediğeuhum soat em daxadiğ. Ka'ūmğu kabi dağ tiğ'ūmat. Soat em ma tiğteğ e'em. Iximabun, kabiabun tiğteğ e'em — io'e. — Ixeyū be ipiatpi'ajojoap tak i'ūm ğu. Cebodoy ba'ore cebe ip. Kabiabun ipiat'ajojom ip jeedop, iximabun tak—ipararu jījāat pe “Ēn xipat” i'e'e'ukayū, ixeyū jo'iat pe imēn i'e'e'ukayū dak—topa'a be ibutet pararakayū — io'e.

¹² Apēn ibutet pararak ibūnū'a beayū ipiat supi'ajojo jījā iap kay ğebum pima, yukpiceğēm ğu juy jeedop ip jetabucap kuğ Deus ebekitkiyū—Deus a'ō kay kūyjobicayū—Jesus kay jetabucap kukayū.

¹³ Gebuje kabi kadiwiat'a'ō oya'ījojo.

— Pūğpūğ xipacayū'in mabuk yaoka ip ğasū itakomaayū jetabucap epere'ūmayū, ipararu jījāat putet mubararakan ibu'u'uayū — io'e. — Icockok ip jeedop o'yaoka ma'ğu ip — io'e. — Iboap cuy eğubararak taperadup pe — io'e.

— Icēmān ēn e'em — i Deus biōğbuk o'jede. — Icockok cīcā ma ip jeedop — io'e. — Ipi ju bima o'jekapikipik cīcā ip wuykukukat peam — io'e cebe—kabi beat pe. — Ce'ū buje bit ip jeebodoy — io'e. — Kapikap kay ğu ip je'e — io'e cebe. — Jekaba'ūm ip — io'e. — Xipan cīcā ip o'jekapikipik iaptem tak ip idujuu jewaju — io'e cebe.

Imēn Deus biōğbuk o'jede kabi kadiwiat'a'ō wa'ōpiju.

¹⁴ Apēn jebapuk āmap kabia bima iap cocom mabuk oğuy wexey jo'iat pe. Ağokatkat co'iat ojojjo. Xik'i osunuy kabikerereat ceje. Ouro muğēğē kuğ jabe osunuy. Pēğap kuğ osunuy jebui be—tūybibiak kuğ.

¹⁵ Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi. O'jewāwā ya'ōberen kabikerereat cejeat pe.

— Epēğām cuy etiptakat soat eipi dağatip, kuy o'taop puye — io'e ya'ōberen. — Ğasū ma juy etiptakat — io'e.

¹⁶ Imēnpuye cococo'i o'e. Tiptatkan o'e jepēğām kabikerereat cejeat. Jepēğap o'ğuyco. Soat eipi dağatip takatkan o'e. Pere. Soat o'tiptakat. Kuy o'jepere.

¹⁷ Gebuje wara'at ojojjo Deus ekawēn tojtjt'ukat. Ixe dak o'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi—kabi beat'a bewi. Ixe dak pēğap kuğ osunuy tūybibiak kuğ.

¹⁸ Ibocewi wara'at Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jēm tōmte'okuatōm mupikupikap'a xewi. Ixe daxa kukuk'ukat osunuy tōmte'okuatōm mupikupikap'a beat taxa kukuk'ukat. Ixe o'jewāwā ya'ōberen jebure be—pēğap kukat pe.

— Epēğām cuy uva'adot eyadot'ağobidakat — io'e. — Soat eipi dağatip pe juy eyadot'ağobidakat — io'e. — Kuy o'yaop — io'e ya'ōberen.

¹⁹ Imēnpuye cococo'i o'e. Yağobidakatkan oeku soat eipi dağ uvadip tağ. Perēh. O'jepere. O'yamōğ yamucakcakcakap'a be yabidi'uk am. Deus ipiat supi'ajojoat kūyjobit'ūmayū be apēn ip uva'a mucakcakcağ iap puxim. ²⁰ Ikaboğatka etakobe yamucakcakcağ ip osodop. Xere ğu o'yabidiğēm uva'abidi. Yamucakcakcakap'a bewiapti kūyjobit'ūmayū'ūm'ūm toy buxim. Xere ğu toy o'toyğēm. Kiiii iān toy. 3000 quilometrom o'toyğēm. Toydibida pūğ metro ipidase dak o'jedoyeku—Deus ekawēn kay kūyjobit'ūmayū'ūm'ūm toy.

15

¹ Gebuje wara'at ipararuat ojojjo kabi be yoboğat. O'jebapuk omukūyjo am apēn ğuyjom jebapuk iam. ⁷ be ojojjo Deus ekawēn tojtjt'ukayū. Omukūyjoap iba'arēm mabuk osunuy oxe. Yoboğ osunuy. Ipararu jījāat osunuy. Warēmtaksuğat kuğ ip oekuku—āmap kuğ. Ipi kay ixik puje Deus jetakomaap ğu'ūm.

— Eyju ma warēmtaksuğat epejoxik kūyjobit'ūmayũ be — io'e Deus cebe ip. — Wa'ōbi ma ipiat cuy epesupi'ajojoat cebe ip — io'e. — Ixeyũ acã ojojikat wetakoma eykay iap mubapuk am soat pe kūyjobit'ūmayũ be — io'e Deus cebe ip—7 beayũ be.

² Gebuje iodi buximat ojojjo—vidro muğēğē. Vidro iwekoykey osunuy daxe eju. Ixiriruk osunuy. Ipararu jĩjãat a'ō kay'ūmayũ dak ojojjo—ixe jo'iat a'ō kay'ūmayũ dak—jebet enúmero kukat kukat a'ō kay'ūmayũ. Kacũgcũğ'i ip osodop iodi buximat xe—vidro muğēğē xe. Harpa'a muydedem ip osodop—Deus emuaũm muydedem.

³ Moisés bibodom ip o'jebibododon—wuykukukat puywatwat'ukat pibodom. Mēmē buxim oe'ūiat pibodom tak ip o'jebibododon. Ibom o'jebibododon ip:

Ocekukukat, ěn acã Deusat, i. ěn soat podi ma a'ōbacaap kuğ, i. Yoboğ cĩcã eğugēğēiat, i. Ocecokcok cĩcã ġebum am emumuğē kay, i. ěn soat tiwatwat kukukat, i. Soat em cũğ ma ěn ocekuğ, i. Icēmãn acã ěn e'em, i. ⁴ Abu ibuyxim ġu ekuğ? Soat ma ibuyxim ekuğ, i. Abu kuka i'e pin ġu “ěn soat podi ma a'ōbaca” i? Soat ma imēn i'e pin, i. ěn acã ikērēat kuğ ġu, i. Soat tağ eisu, i. Soat tiwatwat jajēm “ěn xipat cĩcã” i'e am ewebe, i. Soat em cũğ ma ěn wuykuğ iap cocom soat ipi juacayũ, i.

Ibom o'jebibododon ip. ⁵ Cebibododon epere buje, Deus eju kawēnwēnap'a oyajojo. Xĩntabi ekoce buje oyajojo. Torojo'a o'yanuy ibo'a be—Deus nuyuyap cĩcãap'a. ⁶ 7 beayũ o'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi Deus ekawēn tojotjot'ukayũ. Warēmtaksuğat kuğ ip osodop ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayũ be. Cesaysopsepat kuğ ip osodop irucat kuğ, iarixiğsũğat kuğ. Ouro muğēğē kuğ ip osodop jekũm'a eju. ⁷ Pũğ ebadipdip itabēğayũ'in bacia'a jo'iat'a o'yaũmũm soat pe 7 beayũ be—ouro muğēğē'a. Soat ip yakuğ pũğpũğpũğ jebui wedim. Yanopapũn ip o'yadop Deus etakomaap kuğ—soat em itaicat etakomaap kuğ. ⁸ Deus soat podi ma jedipap kuğ iaptiğ o'jedipepōğpōğ soat'abi dağ Deus eju kawēnwēnap'abi dağ, Deus soat podi ma ja'ōbacaap kuğ iaptiğ tak. Soat iõm pa'ore ip osodop badiat'abi be 7 be Deus ekawēn tojotjot'ukayũ be warēmtaksuğat xikap epere'ũm pima—ipiatpi'ajojoan epere'ũm pima.

16

¹ Gebuje Deus eju kawēnwēnap'abi oya'ĩjojo. O'jekawēn ya'õberen 7 be Deus ekawēn tojotjot'ukayũ be.

— Epeju juy — io'e cebe ip. — Bacia'a buximat'a beati juy epetixik ipi kay—Deus etakomaapti — io'e. — Deus etakomaapti juy epetidi soat kūyjobit'ūmayũ be — io'e. — Epeju — io'e.

² Koapat o'ju Deus ekawēn tojotjot'ukat. Jebacia'a buximat beati o'tidi ipi watwat kay. Imēnpuye weroweropi o'jebak cebe ip—topa'a be ipararu jĩjãat putet kukayũ be—ixe jo'iat a'ō kayayũ be dak. Ipi jĩjã osodop, ierep cĩcã dak, iohe ġu dak. Kuy pũğ ma jebacia'a buximat beati o'tixik.

³ Gebuje wara'at o'tidi jebacia'a buximat peati. O'tidi tibog cĩcãati be tiyuati be. Imēnpuye o'jediewexat. Ce'uatoy buxim o'e. Imēnpuye idibi dağacat oap soat. Soat ip oap idibi dağayũ'ũm'ũm. Kuy xepxepayũ jebacia'a buximat peati o'tidi.

⁴ Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi idibi kay—tiyu'ũmati kay. Idi'a dağ tak o'tidi. Imēnpuye o'jediewexat. Toy o'jediewexat. ⁵ Wara'at Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jekawēn Deus eju ġebuje bit. Ixe idibi kukukat osunuy—soati kukukat. Ixe ekawēn oya'ĩjojo.

— ěn ikērēat kuğ ġu—pũğ em tak ka'ũma — io'e Deus pe. — Cũğ ma ěn ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayũ be soat pe — io'e. — Soat em ma etait. Kuyje dak cuk adi etait eğuy — io'e. ⁶ — Kūyjobit'ūmayũ ma juk adi ebekitkiyũ'ũm'ũm o'yaoka. O'toymukereren ip. Ekawēn muwēnuwēn'ukayũ'ũm'ũm tak o'yaoka ip — io'e. — Gasũ bit cuy etoykõnat cebe ip toymukererenapteim — io'e. — Ikērēm cuk adi ip oekuku iaptei bubum ip ġasũ exewi — io'e Deus pe.

⁷ Tõmte'okuatõm mupikupikap'a xeat'a'õ dak o'jekawën wa'õpiju.

— Ocekukukat, ën acã Deusat — io'e. — Ën soat podi ma a'õbaca — io'e. — Ën cedağ ma ipiat'ajojoan kũyjobit'ũmayũ be — io'e. — Cũğ cĩcã ewebe ipiat'ajoan cebe ip kũyjobit'ũm cĩcã ip puye — io'e.

Kuy ebapũğayũ jebacia'a buximat peati o'tidi Deus ekawën tojtjot'ukayũ.

⁸ Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi kaxiepiat etabe. Imënpuye adedeayũ oipik ipi watwat. ⁹ Kũyjobit'ũmayũ oipik cĩcã kaxie pibun. Imënpuye ip Deus o'jomuymuy jĩjã, ixe warëmtaksuğati o'tidiat cebe ip puye. Imënpit ikërëat muğëğëap o'jepere ğu ip. “Ën soat podi ma a'õbaca,” i'e bu'u'u jĩjã ip osodop Deus pe.

Kuy ebadipipayũ jebacia'a buximat peati o'tidi Deus ekawën tojtjot'ukayũ.

¹⁰ Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi ipararu jĩjãat abikbikap pe—idip cĩcãat pe. Imënpuye kabiokboğ o'e cekay. Soat ya'õ kayayũ kay dak kabiokboğ o'e. Jekõ ip o'sukõaha ipibun ma. ¹¹ Deus tak o'jomuymuy jĩjã ip kũyjobit'ũmayũ. Kabi beacat kukukat o'jomuymuy jĩjã ip ipiat o'supi'ajo ip puye, werowero kuğ ip puye dak—soat tağ ipi jĩjãat kuğ puye. Inaka oibu'un'ũma ip ikërëat muğëğëm. O'jëm'ũma ip e iekërëate dağwi.

Kuy 5 be jebacia'a buximat peati o'tidi.

¹² Gebuje wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi. O'tidi idibi be—tiboğati be—Eufrestesti be. Imënpuye o'tiap. Idibi o'tiapat tağ e o'jeeebapuk. O'tiap ipi juayũ kukukayũ beapem—kaxi jëmap pewiacat peapem. ¹³ Ebapũğ ibiõğbuk kërëayũ dak ojojojo. Muo buxim ip osodop. Pũğ o'jëm seğemoxixi kõmbie dağwi. Wara'at o'jëm ipararu jĩjãat kõmbie dağwi. Wara'at o'jëm jewexe Deus ekawën muwënuwën'ukat kõmbie dağwi. ¹⁴ Ixeyũ ibiõğbuk kërëayũ wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ. Ixeyũ ebapũğayũ cucum soat ka kay ika kukukayũ mu'awero am nopagõğõ ãm. Nopagõğõm ip je'e. Nopagõğõm pima Deus soat podi ma wa'õbaca iap ğubapuk soat pe.

¹⁵ — Eya'õpicũğcũğ cuy epesop — i'e'em Cristo wuywebe. — Ibukurukat puxim oajëm — i'e'em. — Adeayũ ağ'ũm pima oajëmtujupa'um'um'ukat puxim — i'e'em. — Icokcok ip je'e wajëmap wiwi'ukayũ—jewemukërëërën'ũmayũ — i'e'em. — Totiteayũ buxim ip je'e wajëm puje — i'e'em. — Isũsũn ğu ip je'e — i'e'em Cristo.

¹⁶ Ixeyũ ibiõğbuk kërëayũ soat ka kukukayũ o'ğu'awero ip pũğka be ma. Ixe ka butet Armagedom i omuy Hebreu a'õm—Judeuyũ a'õm.

Kuy seis beayũ jebacia'a buximat peati o'tidi.

¹⁷ Gebuje kanomũmat jebacia'a buximat peati o'tidi eiumwi. Deus eju kawënwënap'a bewiat o'jewãwã ya'õberen—Deus abikbikap xeat.

— Kuy o'e, io'e.

¹⁸ Imën i'e buje, xiririk. Paw. O'jepaw. Xiririkpawiat o'jepaw ya'õpuruğ cĩcã. Tũmũn'a'õ dak o'jede ya'õberen. Poroğiat tak o'jede ya'õpuruğ. Ipi dak o'jexixi jĩjã. Puje buk a'ğu o'jebapuk iboap? Ka'ũma ma. Gasũ acã. Ipi mubapuk pujeap a'ğu iboap ka'ũmğu. Soat podi ma ipararuat o'jebapuk ğebuje. ¹⁹ Babilõnia ka dak o'sukamuwe'ut'ut ipi exixi buje. Ebapũğkam o'jekaewexat. Deus soat eipi dağatka dak o'sukamu'ũm. Deus o'jeğebu Babilõnia ka watwat kay. Ikërëat mujurũğrũğxiayũ kay o'jeğebu. Warara'acat peap podi ma ipiat o'supi'ajoat cebe ip. Jetakomaap mu'ũm puje acã oibu'un ipiat'ajoan cebe ip kũyjobit'ũmayũ be. ²⁰ Pa'ũm. O'jepa'ũm soat tip'aweroro. Pa'ũm. Co'a dak o'jeaepa'ũm. ²¹ Akadadada dak o'ta'at'at kabi bewi tapoxiata. Pũğpũğta tapoxi jĩjã o'tadop—40 kilo-ata. O'ta'at'at ipi juacayũ be—kũyjobit'ũmayũ be. Itakoma o'e ip Deus kay ipiat'ajojom puye, warëmtaksuğat puye dak, akadadada buye dak. Deus o'jomuymuy jĩjã ip.

17

¹ Gebuje 7 beayũ'in oajëm okay—Deus ekawën tojtjot'ukayũ'in—bacia'a buximat kukayũ'in.

— Ejot — io'e owebe. — Apēn Deus iboka sukamu'ūm cīcā iap cuy oḡubapuk ewebe — io'e. — Ibo ka omuy idibi xe—ti'adeati xe — io'e. — Ikērēat muḡēḡēm cīcā ip ibo ka watwat — io'e. — Apēn yapoat wara'at kaykaykay ma jepo am iap puxim wara'at kaykaykay ma e'em ip itabut. Tūybe Deusat iān e'em ip — io'e. — Imēnpuye Deus ibo ka sukamu'ūm cīcā — io'e owebe. ² — Ikērē jījāat o'ḡuḡē ip ibo ka watwat eju soat ka kukukayū—yapoat co'iyū eju — io'e. — Ixe adeayū be ikērēat o'ḡujurūḡat apēn itabut'ūmayū jebureyū muka'o'on iap puxim — io'e. — Imēnpuxim ibo ka watwat tak ade kūyjobit'ūmayū be ikērēat o'ḡujurūḡat — io'e owebe.

³ Gebuje okpiwan ḡu juk ocewaḡuy. Deus biōḡbuk cuk waḡuyda. Deus ekawēn tojtjt'ukat odujowat uk'a'ūmat pe. Ayacat ojojojo iboce. Xik'i osunuy wara'at ipararu jījāat akpi jeje—ipakpukat akpi jeje. Deus muymuyap ekawēn ibararak osunuy ixe daḡ soat taḡ. ⁷ be ya'a o'yanuy. ¹⁰ be yakanasū o'yakanasūnūy. ⁴ Ayacat esay ipakpusk osunuy. Ouro muḡēḡēbu kuḡ osunuy soat taḡ jesay daḡ. Wita'a kuḡ tak osunuy—yadeiboḡ cīcāat'a kuḡ. Pérola'a kuḡ tak osunuy yadeiboḡ cīcāat'a kuḡ. Bacia'a buximat'a kuḡ osunuy jebui be—ouro muḡēḡē'a kuḡ. Yanopapūn o'yanuy xipāt'ūmap kuḡ, wuymusūsūnap kuḡ tak, ixe aḡokatkayūxi jījā buye. ⁵ Topa'a be ibutet ibararak osunuy. Ka'ūma ma itaybit apēnape ibutet iam. Babilōnia ka ikaboḡatka i ikabutet osunuy. Aḡokatkayū xiayū kukat i dak ibutet osunuy. Xipāt'ūmayū kukat i dak ibutet osunuy. Jekpiwatpin ma jewaḡuymukērērēn'ukat i dak ibutet osunuy. Ebpūḡputet ibutet. ⁶ Ayacat ika'oat puxim icokcok osunuy ade Deus ebekitkiyū'ūm'ūm o'toymukereren puye. Ixe ayacat ojojojo. Ayacat ixeyū'ūm'ūm o'yaoka, Jesus kay jījā ip puye, jetabucap o'jepere ḡu ip puye. Oparara jījā ojeku ixe jo buje.

⁷ — Pēnpuye eparara ixe buxim? — io'e owebe Deus ekawēn tojtjt'ukat. — Ajo iba'arēm exe iam cuy ōn jemukūyjo — io'e owebe. — Abu-buxim ixe ayacat iam tak ōn jemukūyjo — io'e. — Abu-buxim ipararu jījāat iam tak ōn jemukūyjo — io'e. — Apēnape subo iam tak ōn jemukūyjo—ayacat kuḡ jekpi jeje iam — io'e. — Apēnape ⁷ be ya'at iam tak ōn jemukūyjo — io'e. — Apēnape ¹⁰ be yakanasūat iam tak ōn jemukūyjo — io'e owebe. ⁸ — Ixe ipararu jījāat kuy bima itait osunuy. Gasū bit itait ḡu o'e. Gaḡin ma ixe jeejēm ikūybioreḡ cīcāatkūy bewi. Imēnpit Deus ixe ḡu'ūm — io'e. — Abuyū soat em itait jeedop Deus xe iaptup pe ibutet pararak'ūmayū iparara jījā je'e ipararu jījāat co buje — io'e. — Ibutetpararak ḡu ip ipi muḡē'isum ma — io'e. — Ixe ipararu jījāat itait osunuy kuy bima. Gasū bit itait ḡu o'e. Waram ḡuto jebapuk — io'e.

⁹ — Itaybit cīcāat acā itaybit e'em apēnape ojojojo iam—yaḡuybabiāt acā — io'e owebe. — ⁷ be ya'at puxim ⁷ be ma co'a dak. Ayacat xik'i iḡo'a jeje—⁷ beat'a jeje. Ika kukayū buxim tak ip ya'a — io'e owebe. ¹⁰ — ⁵ be ixeyū'in ibaca'ūm o'e ip. Ka'ūma ma kūyjobit ixeyū a'ō kay ḡasū bit — io'e. — Pūḡ ma ixeyū'in ya'ōbacaat ḡasū — io'e. — Adeayū ixe a'ō kay o'e kūyjobit — io'e. — Wara'at ixeyū'in oajēm ḡu buk adeayū kukukan. Ixe ajēm puje bit, darem ma adeayū kukukan jeenuy — io'e owebe. ¹¹ — Ipararu jījāat kanomūm adeayū kukukan je'e—kuy bima itait osunuyiat—ḡasū itait ḡu iat — io'e. — ⁷ beayū nomukadi ixe dak adeayū kukukan je'e. Deus ixe dak ḡu'ūm — io'e owebe.

¹² — ¹⁰ beat yakanasū eyakanasūjojo — io'e. — Ixeyū yakanasūyū ¹⁰ beayū buxim ika kukukayū buxim. Adeayū kukukayūm ḡu buk o'e ip. Guyjom acā je'e ip — io'e. — Darem ma ikukukayūm ip jeedop ipararu jījāat eju—pūḡ hora ma — io'e owebe. ¹³ — Jewaḡuycom ip ¹⁰ beayū. Imēnpuye ja'ōbacaap ūmūm ip ipararu jījāat pe. Imēnpuye ixeyū a'ōbi jeku ipararu jījāat — io'e owebe. ¹⁴ — Ixeyū ¹⁰ beayū nopaḡōḡōm ip je'e mēmē buxim oe'ūiat eju. Mēmē nopaḡōḡōm je'e ixeyū a'ōbacaap mu'ūm ām — io'e. — Nopaḡōḡōm je'e jemunomuwayū eju, jemunaēyū eju—ja'ōkayayū eju. Ixeyū a'ōbacaap ḡu'ūm mēmē. Ixe soat podi ma ya'ōbacaat. Adeayū kukayū kukat ixe. Imēnpuye ixeyū a'ōbacaap ḡu'ūm — io'e owebe.

15 — Idibi dak cuk etijojo — io'e owebe Deus ekawēn tojtjot'ukat. — Ayacat xik'i osunuy ixedi adopa dag — io'e. — Ixedi soat tiwatwat puxim, soat eipi watwat puxim tak, soat iwarururuayū buxim tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū buxim tak — io'e owebe. 16 — 10 be yakanasūat tak cuk ejojojo — io'e owebe. — Ixeyū yakanasūyū itakoma jeedop ip ayacaw kay—agokatkayūxi kay. Ipararu jījāat tak itakoma je'e cekay — io'e. — Soat ibubut ju'uk ip cexewi. Cesay'ūm suiwat ip. Ixe aokam ip. Ixe'ūm ēn suēn'o ip. Cepoyat ip ġupik daxa be — io'e. 17 — Deus ixeyū o'ġubikuy jebikuyap taġ jeku am. Ixeyū o'ġubikuy jewaġuyco am jeweweju. Imēnpuye Deus bikuyap taġ yaoka ip. Imēnpuye “Wuya'ōbacaap cuy aġūm ipararu jījāat pe,” i je'e ip jewewebe ika kukukayū. “Wuya'ōbi juy ixē je'ku” i je'e ip jewewebe ma. Imēn ma soat jebapuk apēn cuk adi Deus o'e'e iap taġ — io'e owebe.

18 — Ixe ayacat—ejojojoiat—ikaboġatka buxim — io'e owebe. — Adeayū kukukayū emukakukpinputka buxim — io'e owebe. — Adeayū kukukayū cucum ibo ka be ikērēat muġē ām — io'e owebe Deus ekawēn tojtjot'ukat.

18

1 Iboap co buje, wara'at ojojojo Deus ekawēn tojtjot'ukat. Kopkom o'e kabi kadiwi. Ya'ōbacaat osunuy. Isopsep osunuy. Imēnpuye jesopsepap kabiam soat eipi o'ġukabia.

2 — O'suka'ūm cīcā ma — io'e ya'ōberen. — Babilōnia ka o'suka'ūm cīcā ma — io'e. — Kuy bima ya'ōbacaayū cucu'uk ip oosodop ibo ka be — io'e. — Gasū bit ibiōġbuk kērēayū acā o'jepoyat ibo ka be, axikyū ikērē jījāayū dak — io'e. — Wasūyū dak o'jepoyat ibo ka be—i'oibit'ūmat — io'e. 3 — Ibo ka watwat ikērēat o'ġujurūġrūġat soat ka watwat pe wuybureyū muka'o'onap puxim, — io'e. — Jekpiwatpin ma ikērēat muġēġē'uk ip osodop ibo ka watwat eju. Ika kukukayū dak ikērēat mujurūġrūġ'uk ip osodop ibo ka watwat eju. Tarekrek kukukayū dak jewemukariwawan'uk ip osodop ixeyū ikērēat muġēġēaptei bubum — io'e.

4 Wara'at'a'ō dak oya'ījojo kabi kadiwiat'a'ō.

— Bekitkit, epewat cuy ite ka bewi — io'e. — Epejēm cuy ite ka watwat xewi — io'e. — Ixeyū buxim ġu juy epesop — io'e. — Ixeyū burem ġu juy epesop ikērēat mujurūġrūġ — io'e. — Ixeyū eju ikērēat mujurūġrūġ pīma, Deus ipiat supi'ajoat eywebe apēn ipiat supi'ajoat ixeyū be iap co'i — io'e. 5 — Ibo ka watwat xipāt'ūmap muġēġēxi. Imu'awero buje, kabi tēġ kuka o'e xipāt'umap — io'e. — Deus o'jeġebu apēn cuk adi ikērēat o'ġujurūġrūġ ip iap kay — io'e. 6 — Apēn ip cuk adi warēmtaġ eykukaptei juy epeteida cebe ip — io'e. — Xepxepetim pit cuy epeteida cebe ip — io'e cebe. — Tipiati juk ip o'timuġē eywebe tikōġaptim. Tipi jījāati juy epetimuġē cebe ip tikōġaptim — io'e. — Ibodim cuy bacia'a epeyamunopapūn ixeyū muka'onaptim — io'e. 7 — Ipiat cuy epesupi'ajoat cebe ip, idip cīcā ip osodop iapetim — io'e. — Epeġuġūcūġcūġ cuy ip teiboġ cīcāat pupu'uk ip osodop iapetim — io'e. — “Soat kuġ ōn ika kukukat co'i,” i te'e ma o'e ip jewebe ma. “Itayxibuk ġu ōn,” i te'e ma o'e. “Ipiat osupi'ajo ġu—pūġ em tak ka'ūma ma,” i te'e ma o'e jewebe ma. “Oġuycūġ ġu juy oce,” i te'e ma juk adi o'e'e. 8 Te'e ma imēn cuk adi o'e'e — io'e. — Imēnpuye pūġ kabiam ma soat ipiat je'bapuk cebe—warēmtaksuġpi. Iwātaxipi dak je'e. Ipiat tak supi'ajo. Re dak supi'ajo — io'e. — Daxa be ipik — io'e. — Soat iboap je'bapuk cebe wuykukukat ya'ōca buye. Ixe wuykukukat Deusat—soat podi ma ya'ōbacaat. Wuykukukat apēn ipi ju bima juk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe — io'e.

Imēn Deus ekawēn tojtjot'ukat ya'ōberen o'e owebe.

9 Babilōnia ka pikpiġaptiġ co buje, iġuycūġ cīcā je'e ika kukukayū—iġo ka watwat puxim jemucokcok am ikērēat mujurūġrūġ'ukayū—yapoat eju jepopo'ukayū buximayū. Jeetōn ip ibo ka pikpiġaptiġ co buje. 10 Wūy ma ip jeedop kacūġcūġ'i ikapikap cocom. Wuywebe dak xe'e je'e imēn iap puxim iparara ip.

— Tadaybot cĩcã opop ip pikpiḡ! — i je'e ip tiḡcocoayũ. — Karem ip ipiat'ajojom — i je'e ip. — Kuy bima ikaboḡ cĩcãatkam o'sukadop — i je'e ip. — Soat pe bit ibo ka ikamu'ũm pa'ore o'sukadop — i je'e ip. — Deus pe bit pũḡ hora ma o'sukamu'ũm — i je'e ip.

¹¹ Ibo ka pikpiḡaptiḡ cocom pima, iḡuycũḡ cĩcã je'e ip tarekrek kuḡ topibiyũ dak. Ka'ũmḡu o'e tarekrek pupu'ukayũ, oipik ip puye. Imēnpuye cewebubut pu ba'ore o'e ip. Ka'ũmḡu ip o'e ibubut pupuayũ. Imēnpuye jeetõn ip. ¹² Imēn je'e ip tõtõn:

— Abu xe'e ḡasũ je'jat wuyeouro, wuyeprata dak? — io'e ip jewewebe. — Abu xe'e ḡasũ yadeiboḡat'a yabu wuyxewi, pérola'a dak? — io'e ip jewewebe. — Abu xe'e paḡo je'jat wuyxewi—iarixiḡat, ipakpukat tak, lã ipakpukat tak? — io'e jewewebe. — Abu xe'e ḡasũ soat'ip yopu wuyxewi—ip warēmtaksuḡat'ip? — io'e. — Abu xe'e ḡasũ marfim muḡēḡē je'jat wuyxewi? — io'e. — Abu xe'e yopteiboḡ cĩcãat'ip muḡēḡē je'jat wuyxewi? — io'e. — Abu xe'e ḡasũ icaat muḡēḡē je'jat wuyxewi—bronze muḡēḡē, ferro muḡēḡē dak, mármore muḡēḡē dak? — i'e'em ip tõtõn. ¹³ — Abu xe'e wuyxat mukunukunap je'jat wuyxewi—canela? — io'e ip. — Abu xe'e ḡasũ tibu wuyxewi tide'oati, mirradi dak? — i. — Abu xe'e tõmpu wuyxewi pão'anõm? — i. — Abu xe'e tibu wuyxewi uva'abidi, oliveira xepti dak? — i. — Abu xe'e tõmpu wuyxewi trigonõm? — i. — Abu xe'e tabu wuyxewi trigoda? — i. — Abu xe'e ḡasũ gado je'jat wuyxewi, ovelha dak, cavalo dak? — i. — Abu xe'e carro je'jat wuyxewi cavaro imupuxikpuxiḡat? i. — Abu xe'e wuyjuyũ je'jat wuyxewi jebuywatwat'ukan? — i.

Imēn je'e ip tarekrek kuḡ topibiyũ jewewebe. Imēn je'e ip tõtõn pima jebubut pupu'ukayũ'ũm'ũm oipik puye. ¹⁴ Imēn je'e ip ibo ka watwat pe:

— Soat eyetabikukuap kuy oi'ũm — i je'e ip ibo ka watwat pe. — Soat eybubut oi'ũm — i je'e. — Kuy bima ade idipat kuḡ epesop, ade ouro dak — i je'e ip. — ḡasũ bit soat oi'ũm — i je'e ip. — Waram pit epetobuxik ḡu — i je'e ip ibo ka watwat pe.

¹⁵ Ibo ka be ip o'jekariwawan. ḡasũ bit wũy wi ma ip o'e ikadiḡ cocom. Wuyju dak xe'e acepik iap ip imuparararan. Jewāwã ip. Jeetõn tak ip.

¹⁶ — Tadaybotbot cĩcã ip opop pikpiḡ ibo ka watwat'ũm'ũm — i je'e ip. — Karem ip oipik — i je'e ip. — Kuy bima teiboḡ cĩcãat kuḡ oekuku ip jesay kuḡ—paḡo iadixiḡat kuḡ — i. — Ipakpukḡũḡũnat kuḡ tak oekuku ip, ipakpukat kuḡ tak, lã muḡēḡē kuḡ tak — i je'e ip. — Ouro muḡēḡē kuḡ tak ip oekuku jemujoipin am — i je'e ip. — Wita'a'it'it'a muḡēḡē kuḡ tak ip oekuku jemujoipin am, pérola'a muḡēḡē kuḡ tak — i je'e ip. ¹⁷⁻¹⁸ — Soat o'jepa'ũm pũḡ hora ma — i je'e ip. — Soat jekariwaap oi'ũm — i je'e ip.

Ibo ka wi wũy ma dak ip osodop ibo ka pikpiḡaptiḡ cocom kobexixi kukuk'ukayũ, kobexixi daḡ cucu'ukayũ dak, kobexixi mudidimyũ dak, kobexixi bewi yajēm'ibiyũ be tarekrek ũmũm'ukayũ dak.

— Ibo ka soat ka podi ma ikadip o'sukadop — io'e ip tiḡ cocom pima. — Ka'ũmḡu aḡoka iboka jo'iatka ikadip cĩcãatka — io'e ip.

¹⁹ Jebabim ip o'jewa'amudididiḡ ka'winõm jeḡuycũḡap mubapuk am. O'tõn cĩcã ip iḡuycũḡ cĩcã buye.

— Tadaybot cĩcã ip opop pikpiḡ ibo ka watwat'ũm'ũm — io'e ip. — Karem ip oipik — io'e ip. — Kuy bima o'jekariwawan ip soat kobexixi kukuk'ukayũ ibo ka watwat cedinheiroboḡ cĩcã buye — io'e ip. — Pũḡ hora ma oi'ũm soat. Soat ibo ka watwat pubut oipik pũḡ hora ma — io'e ip.

²⁰ — “Eyju bit eycokcoḡ cuy epesop,” i õn pit e'em kabi beacat pe — io'e kabi beat owebe. — “Eycokcoḡ cuy epesop,” i õn e'em Deus ebekitkiyũ be, Deus emumujuyũ be dak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ be dak. “Eycokcoḡ cuy epesop, Deus ipiat o'supi'ajoat ibo ka watwat pe ikērēm cĩcã ip osodopdopdopiaptem,” i õn e'em. “Apēn ip cuk adi ikērēm eykukaptem ipiat o'supi'ajoat cebe ip,” i õn e'em — io'e owebe kabi beat.

²¹ Gebuje Deus ekawën tojtjtot'ukat wita'a o'yabu ya'õbacaat. Yaboğ cĩcãat'a o'yabu—tũmũntata mucakcakcakap'a jo'iat'a. O'yaxik idibi be tiyuati be.

— Apën iğo'a oyaxik iap co'i Deus tak Babilônia ka sukaxik — io'e. — Waram pit acesukajo ġu ibo ka — io'e. ²² — Waram pit harpa muydede'ukat'a'õ aceya'ĩjo ġu ibo ka be — io'e. — Wara'at pubut'uk muydede'ukat'a'õ dak aceya'ĩjo ġu — io'e. — Tũmũn'uk'uk muydede'ukat'a'õ aceya'ĩjo ġu, parasuy jo'iat muydede'ukat'a'õ dak — io'e. — Warẽmtaksuğ pikpik'ukat acetobuxik ġu ibo ka be — io'e. — Waram aceya'ĩjo ġu tũmũntata mucakcakcakap'a'õ dak ibo ka be — io'e. ²³ — Waram acejojo ġu lamparina'ae ibo ka be — io'e. — Waram aceya'ĩjo ġu jewebumũn'isuayũ icokcokap'a'õ ibo ka be — io'e. — Ibo ka beayũ kariwawayũ warara'acat podi ma ibubut ade ip osodop — io'e. — Soat kaka dağayũ muğuykukuku'uk ip osodop jebukaypacam ma — io'e. ²⁴ — Deus pit ipiat o'supi'ajoat Babilônia ka watwat pe jekawën muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm aokakaapteim—jebekitkiyũ'ũm'ũm aokakaapteim—soat kaka watwat'ũm'ũm aokakaapteim — io'e.

19

¹ Iboap tomukadi, ya'õberenat'a'õ oya'ĩjojo ade jĩã kabi beacayũ a'õ.

— “Deus xipat cĩcã,” i juy ace — io'e ip. — Deus acã wuydaxijojo'ukat — io'e ip. — Soat podi ma jedipap kuğ ixex — io'e ip. — Soat podi ma ja'õbacaap kuğ — io'e ip. ² — Ixex cũğ ma ipiat'ajojoan kũyjobit'ũmayũ be — io'e ip. — Cedağ ma ipiat'ajojoan cebe ip — io'e ip. — Ipiat o'supi'ajoat ağokatkayũxiat pe, soat ipi juayũ be ikẽrẽat o'ğujurũğrũğat puyex—ikẽrẽat mujurũğrũğxi ma jewağuy mukẽrẽrẽrenat puyex dak — io'e ip. — Deus ipiat o'supi'ajoat cebe, jebuywatwat'ukayũ'ũm'ũm o'yaokaat puyex — io'e ip.

³ Waram ġuto o'jewawã ip ya'õberen.

— “Deus xipat cĩcã,” i juy ace! — io'e ip ya'õberen. — Apën soat em kapiktiğ jediğeuhum iap puxim, soat em cuy ipiat'ajojom tak jeedop ip Babilônia ka watwat puximayũ — io'e ip.

⁴ — Imẽn cuy jeedop ip — i dak o'e 24 be aypapayũ—ya'õbuyxiayũ.

— “Deus xipat cĩcã,” i juy ace — io'e ip ebadipdip itabẽğayũ dak.

O'jẽğ'aecõğcõğ ip Deus wap: — Ocecokcok cĩcã ekay — i'e'em cebe. Jabikbikap ceje xik'iat wap o'jẽğ'aecõğcõğ ip.

⁵ Deus abikbikap pewi o'ya'õajẽm.

— “ ‘Deus xipat cĩcã,’ i juy epe'e,” i õn e'em soat ixex buywatwat'ukayũ be, soat kaka dağayũ be dak — io'e Deus xeat. — “ ‘Deus xipat cĩcã,’ i juy epe'e,” i õn e'em soat pe ibuyxim Deus kukayũ be—ya'õbuyxiayũ be, ya'õbuyxi'ũmayũ be dak — io'e.

⁶ Gebuje wara'at'a'õ oya'ĩjojo. Adeayũ e'awero buje iap'a'õ buxim o'ya'õnuy. Ti'acap'a'õ buxim tak o'ya'õnuy—ya'õboğ cĩcãat'a'õ buxim. Konẽkonẽk'iat'a'õ buxim tak o'ya'õnuy ya'õpuruğ.

— Gasũ bit ocekukukat soat ipi juacat kukukan o'e — io'e ip. — Ixex acã Deusat ocexex — io'e ip. — Ixex soat podi ma ya'õbacaat — io'e ip. — Imẽnpuycex: “Deus xipat cĩcã,” i juy ace! — io'e ip. ⁷⁻⁸ Mẽmẽ buxim oe'ũiat ġaxĩn ma jewebumũn — io'e ip. — Ixex wadip kuy o'jewemuxipan jewebumũn am ceweju — io'e ip. — Imẽnpuycex wuycoğcoğ cĩcã juy ajop — io'e ip. — Iwadip kuy jesay o'jat jewebumũnap esay—pağox iarixiğat muğẽğẽ, isopsupat muğẽğẽ, iwekoykey'ũmat muğẽğẽ — io'e ip. — Imẽnpuycex juy acewemucokcoğ! — io'e ip. (Iwadip pağox iarixiğat kuğ soat Deus ebekitkiyũ idipat muğẽğẽm iapex).

⁹ — Deus emunomuwayũ icokcok cĩcã — io'e waram Deus ekawën tojtjtot'ukat owebe. — Ixex juk o'tomuwa ip jekõn am mẽmẽ buxim oe'ũiat ewebumũnap epeta be — io'e. — Icocok cĩcã ip iaptup cuy etupmubararak — io'e owebe. — Deus ma imẽn cuk omukũyjojo — io'e owebe Deus ekawën tojtjtot'ukat.

¹⁰ Ixex be omukũyjo buje ocẽğ'aecõğcõğ cewap soat podi ma a'õbuyxi en i'e am cebe.

— Owap pit cuy ecēg'aecōg̃cōg̃ ġu — io'e owebe. — Ebuxim ma òn tak Deus buywatwat'ukat, wuykitpitpiyū buxim tak — io'e. — Jesus ekawēn kay jījāyū buxim òn tak kawēn icēmat kay jījāyū buxim — io'e owebe. — Deus wap acā juy ecēg'aecōg̃cōg̃ “Soat podi ma a'ōbuyxi ēn” i'e am cebe — io'e owebe.

Jesus kawēn icēmat muwēnuwēn oekukuku. Gasū dak Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū icokcok cīcā iboap ekawēn muwēn ām, kawēn icēmat cebe ip puye.

¹¹ Gebuje kabi ikoce otobuxik. Cavaroyū ojojoo irucat. Cavaroyū akpi jejeat ojojoo irucat akpi jejeat. Ixe butet soat em ja'ō dağ jekuku'ukat i osunuy. Icēmat e'e'ukat i dak ibutet osunuy. Xepxeputet osunuy. Ixe cūğ ma ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be. Cedağ ma nopagōğōm jekay itakomaayū eju. ¹² Ixe eta itasop o'sutanuy daxanabōē buxim. Ade ouro muğēğē kuğ osunuy ya dağ ika kukukat puxim. Ibutet ibararak osunuy topa'a be. Ixe acā itaybit jebuten. Warara'acayū bit itaybit ġu. ¹³ Iekabek kuğ osunuy. Toy kuğ osunuy iekabek soat tağ. Ixe butet Deus ekawēn i osunuy. ¹⁴ Ixe nomuju oekuku ip sorarayū kabi beayū. Cavaroyū akpi jeje ip oekuku ixeyū dak—irucayū akpi jeje. Cesay kuğ ip osodop irucat kuğ—iarixiğat muğēğē kuğ—xipat cīcāat kuğ. ¹⁵ Ibi bewi payao cēmcēm osunuy yoboğat, tūybibiati. Ixem payaom Deus a'ōkay'ūmayū a'ōbacaap o'ğū'ūm. Ya'ōpuruğ ixeyū kukukan jeenuy—icaat kukat puxim. Soat podi ma ya'ōbaca ixe. Kūyjobit'ūmayū aokam jetakomaap mubapuk puje. Ixeyū'ūm'ūm toy toy'ade je'e uva'a mucakcakcakap'a bewiati buxim. ¹⁶ Ixe butet ibararak opop jeekabek tağ jedao dağ tak. Ika kukukayū kukukat i ibutet. Ya'ōbuyxiayū kukukat i dak ibutet. Xepxeputet osunuy.

¹⁷ Gebuje Deus ekawēn tojotjot'ukat ojojoo. Cūğ'i osunuy kaxiepiat eta be. Ya'ōberen o'jewāwā soat wasūyū kay—umayū kay—iğēmat'o'o'ukayū kay.

— Epesot cuy — io'e ya'ōberen cebe ip, wasūyū be. — Epeye'awero juy peta be—Deus emumuğu be—yoboğat pe — io'e cebe ip—iğēmat'o'o'ukayū be. ¹⁸ — Epesot cuy ika kukukayū'ūm'ūm ēn o am, sorarayū kukukayū'ūm'ūm ēn o am tak, sorarayū'ūm'ūm ēn o am tak, cavaroyū'ūm'ūm ēn o am tak, cavaroyū akpi jeje oekuku'iyayū'ūm'ūm ēn o am tak — io'e cebe ip—wasūyū be. — Epesot cuy soat'ūm'ūm ēn o am—tei'ūm kapikpik'ukayū'ūm'ūm ēn o am, ja'ōbi kapikpik'ukayū'ūm'ūm ēn o am tak; ya'ōbuyxiayū'ūm'ūm ēn o am, yopīcayū'ūm'ūm ēn o am tak — io'e cebe ip—wasūyū be.

¹⁹ Ibocewi waram ġuto ipararu jījāat ojojoo. Ixe ipararu jījāat o'je'awero ika kukukayū eju, ixeyū a'ōkayayū eju dak. Kuy juk ip o'jewemu'awero nopagōğō ām cavaroyū irucat akpi jejeat eju, ixe a'ōkayayū eju dak. O'jenopagōğōm cīcā ip. ²⁰ Cavaroyū akpi jejeat o'e jījā ipararu jījāat pe. O'taomūn. Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tak o'taomūn. Ipararu jījāat etabutpe wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'ukat o'taomūn. Jedopa'a dağ ipararu jījāat putet kukayū o'ğūğuykukuku wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ puye. Ipararu jījāat pe “Ēn xipat cīcā” i te'e ma i'e'e'ukayū o'ğūğuykukuku. Ipararu jījāat o'joxik daxaboğ pe, enxofre nōm sop pe. Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tak o'joxik ibo be. Itabēğ ma ip o'joxik ibo be. ²¹ Cavaroyū irucat akpi jejeat ixik'ibiyū a'ōkayayū dak o'yaoka. Payaom ip o'yaoka jebi bewi ijēm'ibin. Wasūyū o'subibu'u'un iēn.

20

¹ Gebuje Deus ekawēn tojotjot'uk ojojoo wara'at. Kopkom o'e kabi kadiwi. Chaveboğ kuğ osunuy jebui be—ikūybioreğ cīcāatkūy nomudip'ukap kuğ. Correntebu kuğ tak osunuy ibupoxi jījāatpu kuğ. ² Ixe Deus ekawēn tojotjot'ukat seğemoxixi o'ğukirik—ibiōğbuk kērēayū kukukat o'ğukirik. Satanás i ibutet. Ixe o'ğukirik ade koato tūy ām—1000 be koato tūy ām. ³ Imukirik puje o'joxik ikūybioreğ cīcāatkūy be. Chavem tak o'sukūynomudip. O'sukūymuymūğmūğ tak ijēmap puxim waram soat ka dağayū muğuykukukuap puxim. Jeejēm ġu 1000 be koato dak. 1000 be koato kap puje bit waram ixe ġujēm darem ma tūy ām.

⁴ Gebuje yabikbikapyũ ojojoho idip cĩcãayũ. Ixeyũ jeje kaxikxik'iaiyũ dak ojojoho. Deus ja'õbacaap o'gũm cebe ip.

— Apẽn ipi juayũ juk adi oekuku ip iaptei juy epeteida wa'õbi — io'e Deus cebe ip. — Xipacat cuy epeğũm cedağ ma jekuku'ukayũ be, — io'e. — Ipiat pit cuy epesupi'ajoat warẽmtağ jekuku'ukayũ be — io'e Deus.

Jesus kay jĩã osodop iayũ'ũm'ũm piõğbuk tak ojojoho. Kuy juk itakomaayũ ixeyũ'ũm'ũm o'yaoka. O'ya'uk'uk ip Jesus ekawẽn muwẽnuwẽn osodop puye—kawẽn icemat muwẽnuwẽn osodop puye—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn osodop puye. Ipararu jĩãat wap tak o'jẽğ'aecõğcõğ ğu ip—pũğ em tak ka'ũma. Ixe buximat wap tak o'jẽğ'aecõğcõğ ğu ip. Ibutet tak o'subutetmubararakat ğu jedopa'a be, jebũnũ'a be dak ka'ũma. Waram ip o'jetait. Soat em itait jeedop ip Cristo xe. Ixe eju dak adeayũ kukukayũm jeedop ip 100 koato bun. ⁵ Imẽn Deus Jesus kay jĩã osodop iayũ'ũm'ũm ğutait waram. Warara'acayũ'ũm'ũm pit waram ğutait 1000 koato kap puje acã—kũyjobit'ũmayũ'ũm'ũm. ⁶ Icokcok jeedop ip Deus emumutaityũ—koam o'ğutait'iaiyũ. Xipat cĩcãat kuğ ip jeedop—Deus xewiat kuğ. Waram kũyjobit'ũmayũ e'ũ buje, ixeyũ bit je'ũ ğu. Deus buywatwat'ukayũm ip jeedop paĩ buxim—Cristo buywatwat'ukayũm tak. Cristo eju adeayũ kukukayũm ip jeedop 1000 koato bun.

⁷ 1000 koato kap puje Deus Satnaás ğujemat daomũnmũnap'a bewi—ikũybioreğ cĩcãatkũy bewi. ⁸ Ixe Satanás jeeju soat ka dağayũ muğuykukukum. Gogue a'õkayayũ ğuğuykukuku. Magogue a'õkayayũ dak ğuğuykukuku. Soat ka watwat ğu'awero. Nopağõğõ ãm Deus a'õkayayũ eju ip ğu'awero. Tak ğu ma jeedop ip. Ka'oririt co'iãn ip jeedop adeap kuğ. Imuwẽğũn pa'ore ma ip jeedop ade jĩã buye. ⁹ Jepõğpõğ ip soat ka dağ Satanás a'õkayayũ. Deus ebekitkiyũ ip yakodip yaokaap ojuy. Deus xe ikakukpinatka dak ip ikaakodip ika watwat aokaap ojuy. Imẽnpit daxa jeekop kabi kadiwi yaoka ojuyayũ mupik am. Soat ixeyũ ğu'ũm Satanás a'õkayayũ. ¹⁰ Deus ibiõğbuk kẽrẽayũ kukukat joxik daxaboğ pe—iodi jo'iat pe—enxfre nõm sop pe. Adeayũ muğuykukuku'uk osunuyiat joxik ibo be. Kuy bima juk ipararu jĩãat o'joxik ibo be, jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat tak. Ipiat'ajojom cĩcã ip jeedop ibo be. Kabia bun ipiat'ajojom ip jeedop, ixima bun tak. Soat em ma ipiat'ajojom ip jeedop. Ipiat'ajojoap i'ũm ğu cebe ip.

¹¹ Gebuje yabikbikap ojojoho idip cĩcãat, yoboğat, irucat. Ixe jeje xik'iat tak ojojoho. Ipi o'jenapõn itabixewi, kabi dak. Ijojom ğu ip osodop ğebuje bit. ¹² Oe'ũ'ũ'iaiyũ ojojoho ğebuje—yoboğayũ'ũm'ũm, ka'ũmaayũ'ũm'ũm tak. Kacũğcũğ'i ip osodop yabikbikap wap. Deus jebubutupyũ o'tupmupaya livrodupyũ. Wara'atup o'tupmupaya ğebuje. Soat em itait jeedop ip Deus xe iayũ butet kukatup o'tupmupaya. Apẽn ijodi bima juk adi oekuku ip iap ibararak osunuy ibodup pe. Deus o'teida soat pe oe'ũ'ũ'iaiyũ be apẽn ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei. Xipacat o'gũm cedağ ma oekuku'iaiyũ be. Ipiat pit o'supi'ajoat ikẽrẽm oekuku'iaiyũ be. ¹³ Kuy juk tiyuati be oakõm'iaiyũ'ũm'ũm tak o'jebapuk kabi beat wap—yabikbikap ceje xik'iat wap. Kuy juk ipi be o'jokot ip'iaiyũ'ũm'ũm tak o'jebapuk cewap—kuy juk ipiat'ajojoap pe o'joxik ip iayũ'ũm'ũm tak. Xipacat o'gũm cedağ ma oekuku'iaiyũ be. Ipiat pit o'supi'ajoat ikẽrẽm oekuku'iaiyũ be. ¹⁴ Deus wuymuy'ũ'ũap o'joxik daxaboğ pe—iodi jo'iat pe. Ce'ũ'ũayũ dak o'joxik ibo be. Daxaboğ pe ixeyũ xikap xepxep em wuye'ũap co'i. ¹⁵ Soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pe ibutet pararak'ũmayũ bit o'joxik daxaboğ pe—iodi jo'iat pe.

21

¹ Gebuje kabi iisuat ojojoho, ipi iisuat tak. Kuyat kuy o'jepa'ũm—kabi, ipi dak. Tiyuati dak o'jediepa'ũm. ² Ikaisuatka dak osukajojo—Jerusalém ka. Õn, João, osukajojo. Kakopkom o'e kabi kadiwi—Deus xewi. Ikadip cĩcã o'sukadop apẽn ayacat jewemudipudim jewebumũn ãm iap co'i. ³ Yabikbikap cejeat o'jekawẽn ya'õberen.

— Gasū bit Deus jemumuḡēḡēyū xe jeenuy — io'e. — Cebekitkiyūm je'e ip — io'e. — Deus tak ixeyū xe jeenuy soat em — io'e. — “Ekay acā ocetabut ēn acā Deusat puye,” i je'e ip cebe — io'e. ⁴ — Itadisup ip itōnap etadi. Ka'ūmḡu je'e wuye'ū'ūap — io'e. — Wuyḡuycūḡap tak ka'ūmḡu je'e. Wuytōnap tak ka'ūmḡu je'e. Ipiat'ajojoap tak ka'ūmḡu je'e wuywebe — io'e. — Kuyatokok pit oi'ūm kuy — io'e.

⁵ — Gasū bit ōn soat oḡuisun — io'e yabikbikap cejeat. — Apēn cuk adi eya'ījojoaptup cuy etupmubararak iboap ekawēn icēmān puye — io'e owebe. — Soat je'bapuk iboap ekawēn taḡ. Imēnpuye cūḡ ma eywebe eyetabut am iboap ekawēn kay — io'e owebe. ⁶ — Soat kuy oḡuḡē — io'e. — Soat ka'ūm pima ōn kuy kake. Soat i'ūm puje dak ōn pit kake — io'e. — Ka'ūma kake bimaat ōn. Soat'ūm pimaat tak ōn ma — io'e owebe. — Tideihem ḡu idibi otiūm ibipurukayū be—wuymutaicinapti'a bewiati — io'e. ⁷ — Xipat cīcāat oḡūm wa'ōkay jījāayū be — io'e. — Ōn acā Deusat oḡuy cexe ip. Okpotpoyūm ip jeedop — io'e. ⁸ — Wa'ō kay'ūmayū kūyjobit'ūmayū bit daxaboḡ pe ip jeedop iodi jo'iat pe—ikēreāt muḡēḡēap eperē'ūmayū—jetabucap o'jepere'iyū dak, kawēn icēmat muwarururun'ukayū dak, warara'acat aokaka'ukayū dak, aoyūxiayū dak, ibukaypacayū dak, deusbaroyū kay itabucayū dak, dapxiyū dak — io'e. — Daxaboḡ pe ip jeedop soat em—enxofre nōm sop pe — io'e. — Deus pe ixeyū xik puje ibo be waram je'ū'ūap je'e cebe ip — io'e.

⁹ Gebuje wara'at oajēm okay Deus ekawēn tojtjtot'ukayū'in—7 beayū'in—bacia'a jo'iat kukayū'in—warēmtaksuḡat kukayū'in—āmām o'joxik iat kukayū'in.

— Ejot — io'e owebe. — Iwadip oḡubapuk ewebe—mēmē buxim oe'ūiat eju jewebumūnat — io'e.

¹⁰ Waram ḡuto Deus biōḡbuk waḡuyda. Deus ekawēn tojtjtot'ukat odujuu co'a jeje—um cīcāat'a jeje. Jerusalém ka o'sukamubapuk owebe—ikaisuatka—soat taḡ ikaisuatka—Deus xewi ikakop'ibitka.

¹¹ — Deus soat podi ma ja'ōbacaap kuḡ — i'e'em ibo ka jojo'ukayū. Ikasopsup o'sukadop Deus dipap kuḡ.

Ikasopsup o'sukadop wita'it'it'a buxim—yadeiboḡ cīcāat'a buxim—jaspe'a buxim. Ikaxiriruk tak o'sukadop cristal'a buxim. ¹² Korara osodop ika akokoreren—yoboḡat—um cīcāat. 12 be osodop ip korara exīntabi. 12 beayū iḡo exīntabi wiwi'ukayū osodop—Deus ekawēn tojtjtot'ukayū. Israel ipotpoyū butet ibararak osodop xīntabi be 12 beayū butet. ¹³ Ebpūḡ osodop ip pūḡ kadi xīntabi. Ebpūḡ osodop ip kaxi jēmap kadi. Kaxi'at'acat kadi dak ebpūḡ. Kaxi'at'acap joreḡat kadi dak ebpūḡ ma. Kaxijēmap joreḡat kadi dak ebpūḡ ma. ¹⁴ Ibo ka ekorara o'ḡuḡē ip 12 beat'a jeje wita'a jeje. Ibo'a be mēmē buxim oe'ūiat emumujuyū butet ibararak osodop—12 beayū butet.

¹⁵ Deus ekawēn tojtjtot'ukat imuweḡūḡūnap'ip kuḡ osunuy jebui be—oweju kuy o'jekawēniat. Ouro muḡēḡē'ip kuḡ osunuy. Ibo'ip kuḡ osunuy ika muweḡūn ām, ika exīntabi muweḡūn ām tak, cekorara muweḡūn ām tak. ¹⁶ Ibo ka soat kadi jeweka'abiweḡūḡūn o'sukadop. Ixe'im Deus ekawēn tojtjtot'ukat o'sukamuweḡūn. Pūḡ kadi 2,200 quilometro o'sukadop. Ika'a bicūḡkadi ika'a'ōxakadiwi dak ibuḡūn ma o'sukadop. ¹⁷ Korara dak o'ḡuweḡūn. 64 metro yabijodekadi osunuy. Ixe'im o'ḡuweḡūn. Pebūrū metro osunuy iap o'ḡuwēn owebe Deus ekawēn tojtjtot'ukat. ¹⁸⁻²⁰ Ibo ka soat taḡ ikaisu o'sukadop. Ouro muḡēḡēka o'sukadop—iwekoykey'ūmat muḡēḡēka. Ikaxiriruk o'sukadop vidrō buxim. Ixe ekorara jaspe'a muḡēḡē osunuy. Korara o'jomuymuy ip wita'a daḡ—12 beat'a daḡ. Iḡo'a daḡ yadeiboḡ cīcāat'a o'yamuymuy ip ya'īcat'a yamudim am. Koam jaspe'a o'yamuy ip. Jaspe'a nomuju safira'a o'yamuy ip. Safira'a nomuju ágata'a o'yamuy ip. Ágata'a nomuju esmeralda'a o'yamuy ip. Esmeralda'a nomuju sardônio'a o'yamuy ip. Sardônio'a nomuju sárdio'a o'yamuy ip. Sárdio'a nomuju cristólito'a o'yamuy ip. Crisólito'a nomuju berilo'a o'yamuy ip. Berilo'a nomuju topázio'a

o'yamuy ip. Topázio'a nomuju crisópraso'a o'yamuy ip. Crisópraso'a nomuju jacinto'a o'yamuy ip. Jacinto'a nomuju amestista'a o'yamuy ip. Ibūrū'a ip o'yamuy ya'icat'a 12 beat'a. Idip cīcā korara osodop yamuy buje. ²¹ Xīntabi pérola'a muḡēḡē osodop 12 be. Pūḡpūḡpūḡ xīntabi pūḡ'a ma imuḡēḡē osunuy pérola'a ma. Ika ukpibu ouro muḡēḡē osunuy—iaḡuat. Ixiriruk osunuy vidro buxim.

²² Deus eju kawēnwēnap'a dobuxik ḡu ibo ka be, wuykukukat Deus ibo ka be nuynuy buye. Ixe soat podi ma ya'ōbaca. Mēmē buxim oe'ūiat tak iḡo ka be nuynuy. Imēnpuye ya'ūmḡu Deus eju kawēnwēnap'a. ²³ Kaxi ḡu iḡo ka mukabiahām. Kaxiaat tak ka'ūma. Deus jedipam ma ikamukabiahām, mēmē dak. Lāmpada'a bodi ma idip Deus dipap, mēmē dipap tak. ²⁴ Jekukum ip je'e ibo kabia daḡ soat ka daḡayū. Ibo ka ekabia soat ipi juayū ḡukabia.

— Deus ocebodi ma ya'ōbuyxiat—mēmē buxim oe'ūiat tak — i je'e ip ijodi bima ya'ōbuyxi osodop'iaiyū. — Deus ocebodi ma ya'ōbacaat mēmē buxim oe'ūiat tak — i je'e ip ijodi bima ya'ōca osodop'iaiyū.

²⁵ Kabia bun ibo ka exīntabi ikoce. Soat em ma ikoce. Nomudip ḡu ma ip, kabiok ḡu buye. Soat em kabia. ²⁶ Ja'ōbuyxiap ip idojot ibo ka be soat ka watwat.

— Ēn ocebodi ma a'ōbuyxi, mēmē buxim oe'ūiat tak — i je'e ip Deus pe. — Ēn ocebodi ma a'ōbacaat — i dak je'e ip cebe.

Soat jebubut ip idojot teiboḡat. Soat je'ḡūm ip Deus pe, mēmē buxim oe'ūiat pe dak.

²⁷ Soat taḡ iisu'ūmat pit jeōm ḡu ibo ka be. Wuysūsūḡat muḡēḡē'ukat tak ka'ūma ma. Napapa'ukat tak ka'ūma ma. Mēmē buxim oe'ūiat pubutup pe ibutet pararakayū acā jeōm—soat em itait jeedop ip Deus xe iatup pe ibutet pararakayū acā.

22

¹ Wuymutaicinapti dak o'timubapuk owebe Deus ekawēn tojotjot'ukat. Tixiriruk o'tinuy cristal buxim. Deus abikbikap pewi dijēmjēm, mēmē buxim oe'ūiat abikbikap pewi dak. ² Ixedi jediekukum ika ukpibu daḡ. Wuymutaicinap'ip opop tiwābu daḡ, jodiwinābudaku. 12 em pūḡ koato be ya'a'e nuynuy. Soat kaxi ya'a'e nuynuy. Iboyūdup soat ka daḡayū mu'ada'adaaptup. ³ Deus xe ikērēat pit opop ḡu ibo ka be—pūḡ tak ka'ūma.

Deus abikbikap jeedop ibo ka be, mēmē buxim oe'ūiat abikbikap tak. Cebeam kapikpik'ukayū soat em je'e cebe: — Ēn soat podi ma xipat — i.

⁴ Mēmē buxim oe'ūiat topajo ip. Ixe butet je'e ibararak topa'a be ip. ⁵ Kabiok ḡu je'e ibo ka be. Lamparina'a kuḡ ḡu dak jeedop ip ibo ka watwat. Kaxie dak ka'ūma ma. Wuykukukat Deus ma ibo ka watwat mukabiahaha'ukan jeenuy. Ixe eju adeayū kukukayūm jeedop ip soat em.

⁶⁻⁷ Gebuje Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jekawēn oweju.

— “Gaxīn ma ḡuto waram oajēm,” i'e'em Jesus — io'e owebe. — Iboap ekawēn pit icēmān — io'e. — Xipat ewebe etabut am iboap ekawēn kay — io'e. — Deus jekawēn muwēnuwēn'ukayū mutaybitbin apēn ḡuyjom je'bapuk iam — io'e owebe. — Ixe juk jekawēn tojotjot'ukat o'ḡudot emutaybit am apēn ḡaxīn ma je'bapuk iam — io'e. — Icokcok jeedop ip iju dup peat ekawēn kay kūyjobicayū dak — io'e.

⁸ Ōn João. Ōn ma juk soat iboap ojojajo. Soat iboap oya'ījojo. Soat co epere buje, ocēḡ'aecōḡcōḡ pin cuk Deus ekawēn tojotjot'ukat wap—soat cuk adi iboap o'ḡubapuk owebe iat wap. “Ēn xipat cīcā” i'e am cebe ocēḡ'aecōḡcōḡ.

⁹ — Owap pit cuy ecēḡ'aecōḡcōḡ ḡu! — i bit o'e owebe. — Ōn tak ebure ma, wuykitpitpiyū bure dak — io'e. — Deus ekawēn muwēnuwēn ōn eybuxim — io'e. — Pūḡ taḡ ma wuyju kūyjobit ijudup peat ekawēn kay — io'e owebe. — Deus wap acā ecēḡ'aecōḡcōḡ “Ēn xipat cīcā” i'e am cebe — io'e. ¹⁰ — Gaxīn ma soat je'bapuk ijudup peat ekawēn taḡ ma — io'e. — Imēnpuye ebu'um ḡu juy eḡuy apēn ḡuyjom je'bapuk

iap muwën ãm itaybit'ũmayũ be — io'e. ¹¹ — Apën ip jekukum ġasũ iap puxim jeeku ip ipi juayũ. Ikërëat mujurũġrũġ ma jeedop ip ikërëat mujurũġrũġ'ukayũ. Ikërëat kay acã jeedop ip ġebum ikërëat kay ġebumayũ. Xipacat muġëġëm pit jeedop ip xipacat muġëġë'ukayũ. Soat taġ iisu jeedop ip soat taġ iisuayũ — io'e owebe.

¹² — “Eya'õpicũġcũġ cuy epesop,” i'e'em Jesus. “Gaxĩn ma ġuto oajëm,” i'e'em. “Wetaybit cĩcã eyekukuam,” i'e'em. “Apën ipi daġ pima juk adi oekuku ip iaptei õn ma oteida soat pe ipi juayũ be,” i'e'em Jesus. “Xipacat oġũm xipacayũ be,” i'e'em. “Ipiat pit osupi'ajoat xipat'ũmayũ be,” i'e'em Jesus — io'e owebe. ¹³ — Soat ka'ũm pima õn kuy kake. Soat i'ũm puje dak õn pit kake,” i'e'em Jesus — io'e. — Ka'ũma kake bimaat õn. Soat'ũm pimaat tak õn ma. Koapat õn. Kanomũmat tak õn ma,” i'e'em Jesus — io'e.

¹⁴ Icocok jeedop ip jesay iwuywuyat kukayũ—iisuat kukayũ.

— Eyesay iisuat pima, “Eymutaicinap'a epeya'o juy. Ya'o pi ġu eywebe,” i je'e Deus eywebe. “Epeõm cuy okay ikaboġatka exĩntabi daġwi,” i je'e eywebe. ¹⁵ Wũy ma ikaboġatka wi jeedop ip ikërëat muġëġëap epere'ũmayũ bit, ibukaypacayũ dak, ikërëat muġëġë'ukayũ dak, wara'acat o'yaoka'ibiyũ dak, deusbaroyũ kay itabucayũ dak, napapa'ukayũ dak, warara'acat muġuykukuku'ukayũ dak — io'e.

¹⁶ — Jesus õn — i'e'em. — Õn cuk wekawën tojtjot'ukat oġudot eymukũyjo am apën ġuyjom je'hapuk iam — i'e'em. — Okay itabucayũ mukũyjo am oġudot — i'e'em. — Ipi kukat Davi naxeġebit õn — i'e'em. — Kasopta buxim õn—tasopata buxim—kabiada buxim — i'e'em Jesus.

¹⁷ — Ejot cuy! — i'e'em Deus biõġbuk, iwadip tak.

— Ejot cuy! — i juy je'e ip ijop ekawëntup coco'ukayũ dak.

Ibipurukat cuy jeedot. Tikõn pinayũ wuymutaicinapti idikõn. Tidei'ũma idikõn ip.

¹⁸ João õn. Ijoptup ekawën coco'ukayũ oyawë ġasũ. Kaypatpan ġu õn e'em. Icëmãn õn e'em. Apën Deus warëmtaksuġpi supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be iap ibararak opop ijudup pe.

— Eyabewiat ekawën iboap ekawën muacokcoġ pima, Deus imën ma ipiat supi'ajoat eywebe — i õn e'em eywebe.

¹⁹ Ijudup ekawën'in imuwën pu'u bima bit ya'opi je'e eywebe wuymutaicinap'a. Epeõm ġu ikaisuatka be—Deus ka be. Apën ibo ka ikadip cĩcã iap ibararak opop ijudup pe.

²⁰ — Gaxĩn ma ġuto oajëm waram — i'e'em soat iboap o'ġuwëniat. — Oajëm ma — i'e'em ixe—Jesus e'em.

— Imën cuy jajëm — i õn tak e'em.

— Ejot cuy! — i õn e'em wuykukukat Jesus pe.

²¹ — Jesus, xipan cuy soat ebekitkiyũ ejukuk — i õn e'em wuykukukat Jesus pe.

Ibũrũ ma.